བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཕྲེང་བ།

སྨད་ཆ།

བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་ནས་སྒྲིག་རྩོམ་བྱས་པ།

གཡུ་ཕྲེང་སྐད་ཆའི་དཀར་ཆག

(ས་བཅད་བདུན་པའི་ལེ་ཚན་)

བརྒྱད་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་གཉིས་པ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

དགུ་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

ཧྲམས་སོ།

གསུམ་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་ སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

1. ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་དང་བོད་དུ་ཆིབས་ཞལ་བསྒྱུར་ཚུལ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བློ་བཟང་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ནི། མདོ་ཁམས་སྨད་ཀྱི་སའི་ཆར་ལི་ཐང་བྱམས་པ་གླིང་ཞེས་གྲགས་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྡེ་ཆེན་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ལྷོ་ཝོལ་གྲོང་ཚོར་ཡབ་བསོད་ནམས་དར་རྒྱས་དང་། ཡུམ་བློ་བཟང་ཆོས་མཚོ་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྤྱི་ལོ་1708 ཐོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ས་ཐོ་བྱི་བ་ལོའི་སྟོན་དུས་ཧོར་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་དགུ་ཉིན་སྐུ་བལྟམས། སྐུའི་ཞང་པོ་ཨ་དགེ་ཟག་ཤེས་ནས་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་པའི་མཚན་གསོལ། འཁྲུངས་ལྟས་དང་ཞལ་གསུང་སོགས་ངོ་མཚར་ཆེན་པོ་དུ་མ་བྱུང་བར་གྲགས་ཤིང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁམས་དང་མདོ་སྨད་རྒྱུད་ཀྱི་ལྷ་བླ་དང་དད་ལྡན་ཕོད་སོག་མང་པོས་ཏཱ་ལའི་སྐུ་ཕྲུག་པ་ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་ཡང་སྲིད་ཡིན་པའི་དད་མོས་དང་སྤྲིར་གྲགས་རིམ་བཞིན་ཁྱབ། འོན་ཀྱང་སྐབས་དེར་བོད་ས་གནས་ཀྱི་སྲིད་དབང་སོག་པོ་ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་བཟུང་ཞིང་། པད་དཀར་འཛིན་པ་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ་པོ་ཏཱ་ལའི་ཁྲི་ལ་འཁོད་བཞིན་པར་བརྟེན་དངོས་སུ་ངོས་འཛིན་ཞུ་རྗེ་མ་ཐོགས་པར་གདན་ས་གསུམ་གྱི་བླ་མ་དང་གཞུང་ཞབས་ཉིང་ཁྲུངས་འགའ་ཞིག་ནས་མདོ་སྨད་དུ་མཛོན་ཆུང་གི་སྐྱབས་ཞུ་འདྲ་འབུལ་བ་ཙམ་དུ་ཟད། གསུང་རྣམ་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར་སྤྲུལ་སྐུ་མཆོག་དགུང་ལོ་བདུན་ལ་ཞལ་ཕྱོགས་པ་སྤྱི་ལོ་1714ཐོད་ཤིང་རྟ་ལོར་ཐོད་ནས་

ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་མངགས་པའི་མི་སྣ་དགེ་འདུན་དང་དར་རྒྱས་སྐྱབས་……
ཟེར་བ་གཉིས་ཡོང་གིན་འདུག ཟེར་བ་ཤབ་ཡུམ་གྱིས་གསན་པ་དང་།
ཁོང་ཚོ་ཡོང་ན་ལེགས་ཉེས་ཇི་བྱེད་མི་ཤེས་པས་རེ་ཞིག་ཡུལ་གཞན་དུ་……
བྱོལ་བར་དགོངས་ཏེ། ཧོར་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཞིའི་ཐོ་རེངས་ཆིབས་
ཐོག་ཏུ་གདན་དྲངས་ཏེ་སྡེ་དགེ་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས། རིམ་གྱིས་ཛག་པ་དང་
ཆོམ་རྐུན་གྱི་ཉེན་ཆེ་བའི་ལམ་རྒྱུད་དེ་སྡེ་གཞུང་དཔོན་མཁའ་འགྲོ་དང་།
ཁྲོམ་ཐར་མཁའ་འགྲོའི་སྡེ་ཐོག་ཏུ་གདན་དྲངས། ཧོར་ཏྲེ་བོ་དཔོན་དར
ཏན་ནོ་ཡོན་དང་། སྡེ་དགེ་ནས་གདན་འདྲེན་གྱི་པོ་ཉ་བ་སྣ་ཕྱིར་བྱུང་
བར་སྡེ་དགེའི་མངའ་ཁུལ་བརྒྱུད་ཧོར་ཟླ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞིར་རྫོང་
གསར་དུ་ཕེབས། སྡེ་དགེ་དཔོན་བསྟན་པ་ཚེ་རིང་ (སྡེ་དགེའི་བཀའ་
བསྟན་པར་བཀོ་གཞང་མཁན་དེ་ཡིན་) གིས་ཀྱང་ཕེབས་བསུའི་བཀོད་……
པ་མང་པོ་དང་བཅས་ལྷ་ཞིང་ཁྲིད་དུ་སྤྱན་དྲངས། བསྙེན་བཀུར་དང་
འབུལ་བ་ཟབ་རྒྱས་ཞུས། ཉེ་བར་གནས་པ་དང་ཕྱོགས་ནས་འདུས་པ་
བཅས་སྐྱེ་བོའི་ཚོགས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་མི་ཕྱེད་པའི་དད་པ་ལ་འགོད་པར་
མཛད།

དེའི་ཚེ་མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཚོང་པ་འགའ་ཞིག་ནས་མཚོ་སྔོན་དུ་ཚིང་……
ལྷང་བླ་ཐུར་ཐའི་ཇི་ལ། ལི་ཐང་གི་སྤྲུལ་སྐུ་དེ་སྡེ་དགེར་གདན་དྲངས
སོང་ཟེར་བ་གསན་མ་ཐག་དར་འཕྱུར་དུང་འབུད་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་མཛད།
དེ་བཞིན་ཧུན་ལྷང་དགའ་ལྡན་ཨེར་ཏེ་ནི་ཧུ་ནང་གིས་ཀྱང་གསན་ནས།
མཚོ་སྔོན་གྱི་རྒྱལ་རིགས་དང་དཔོན་ཆེ་ཆུང་རྣམས་ལ་དྲིལ་བསྒྲགས་པས……
དགའ་སྤྲོ་དཔག་མེད་དུ་ཐོབ། ཐམས་ཅད་བགྲོས་ཏེ་བདེན་མིན་བརྟག

དཔྱད་དང་། ཧེན་འབྲེལ་སྒྲིག་ཚེད་དཔོན་ཁག་སོ་སོས་ཁང་ཁྱིམ་སློས་
ཁེལ་བ་གཏོང་དགོས་ཞེས་གྲོས་འཆམས། རྒྱལ་པོ་ཁྲི་པ་ཆེང་ལྷང་བླ་སྤུར་
ཐའི་ཧི་ནས་ཀུ་ཙིང་ཐའི་ཧི་དང་། ཧྲུན་ལྷང་ཧྲུ་ནང་གིས་ཤེ་རེ་གེ་སྤུ་
ཐྲ་ཨ། ཐྲོ་བཟང་བསྟན་སྐྱོང་རབ་བརྟན་ནས་ཨེར་ཁེ་ཐའི་ཧི། ངག་
དབང་ཆོས་དཔལ་གྱིས་མེར་ཤ་ན་དཀའ་བཅུ། མེར་གན་དའི་ཆིང་གིས་
ཏར་སྦྱོང་རབ་འབྱམས་པ། ཨེར་ཏེ་ནི་སྦྲ་ཤོག་བྲུ་དང་། བཀྲ་ཤིས་དོན་
གྲུབ་རྣམས་ཀྱིས་མི་རེ་བཅས་བཏང་བ་ཏོར་ལྷ་བདུན་པའི་ནང་སྐུ་ཞབས་
སུ་སླེབས། ཕོ་[illegible]ས་གསུམ་འདུད་དང་བཅས་ཆེང་ལྷང་སོགས་ཀྱི་ཞལ་
དཀྱིལ་མཇུར་དུ་མཇལ་བའི་རེ་སྨོན་ཞུ་ཡིག་དང་འབུལ་རྟེན་མང་པོ་ཕུལ།

དེ་ལྟར་མཚོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་ཨོའི་འགྲམ་ན་གནས་པའི་རྒྱལ་རྒྱུད་·······
རྣམས་དང་། སྐྱེ་བོ་མཆོག་དམན་སེར་སྐྱ་ཕལ་མོ་ཆེས་ཞོལ་བ་བཏབ་པ་
བཞིན་ཕྱོགས་དེར་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་བའི་དགོངས་པ་གཏད། སྐེ་དགེའི་
ཐྲ་མས་གཙོས། སེར་སྐྱ་སྟོང་ཕྲག་ཕྱག་བསུ་བས་ཕེབས་སྐྱེལ་བཅས་ཕྲུགས་
བཏེགས། དེ་ནས་མི་རིང་བར་བསྟན་འཛིན་ཆིང་ལྷང་སོགས་དཔོན་
གཡོག་ཧ་པ་བརྒྱ་སྐོར་ཕེབས་བསུར་འབྱོར། མཚོ་ཁར་ཕེབས་ནས་ཐྭ་
ཡན་ཧྲང་ཐའི་ཧི་དང་། ཕུན་ཚོགས་པའི་ལི་སོགས་ནས་བསྙེན་བཀུར་དང་
ཞབས་བརྟན་ཕུལ། “ཤར་ཕྱོགས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་
པོ་ནས་ཀྱང་ཨ་ཆི་ཐུ་ཁེ་ཡཱ་སོགས་དཔོན་གཡོག་ཐུག་ཅུ་སྐོར་མཆོག་སྤྲུལ···
གདན་དྲེན་དུ་གཏོང་གནང་བ་ཡང་འབྱོར།” “རྒྱ་ནག་ཏུ་ཕེབས་དགོས་
ཚུལ་སྐོར་ལ་མཚོ་སྔོན་གཡས་ཏའི་དཔོན་ཁག་རྣམས་ཀྱིས་གོང་མ་ཆེན་པོར་
དགོངས་འབྲེལ་ཞུ་བར། ད་ལའི་ཏོང་ཐའི་ཧི། བཀྲ་ཤིས་ཕུན་ཚོགས།

དགེ་ལེགས་ཧྲུ་ནང་བཅས་རྫོང་དུ་མཛད་པར་རེ་འབྲས་རྣམས་དོན་སྨིན་··
བྱུང་འདུག”①ཅེས་སོགས་གསལ་བ་རགས་བསྡུས་ཀྱིས་བཀོད་ཅིང་།
སྤྱི་ལོ་1715ཐོད་ཤིང་ལུག་ལོར་སྤྲུལ་སྐུ་ནོ་མོན་ཧན་དང་། མེར་གན་
དའི ཆིང་སོགས་ཀྱིས་རིམ་པར་གདན་དྲངས། “དེ་དུས་འཇམ་དབྱངས་
གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་ཧུན་གར་ལ་དཔུང་འཇུག་མཛད་པར་མཚོ་སྔོན་གྱི·····
དཔོན་པོ་རྣམས་ཀུང་ཚོགས་འདུར་འགྲོ་དགོས་པའི་སྐབས་ཀྱིས་མཚོ་ཁར་··
རེ་ཞིག་ཐེབས་མ་བདེ་བར་བརྟེན། གཡོན་རུའི་དཔོན་པོ་ཨེར་ཧེ་ནི་ཨེར་
ཁེ་དང་། ཆིང་ཧོང་ཐའི་ཇི། མེར་གན་དའི་ཆིང་སོགས་ཀྱིས་ཐ་ཆུའི་
ཕ་རིར་སྤྱན་དྲངས། ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་གཟའ་སྐར་ཕུན་
སུམ་ཚོགས་པའི་ཉིན་གཙོ་ཆེར་ཡབ་རྗེ་ཉིད་ནས་ཐུགས་ཁུར་ཆེ་བཞེས་ཀྱིས
སེར་འབྲས་དགེ་གསུམ་སོགས་བོད་ཤངས་ཅན་དང་། ཕྱོགས་མཐའ་དག་
ནས་དད་པས་ལྷགས་པའི་དགེ་འདུན རྣམས་བསྡུས་ནས་ཤྲཱ ཚང་གསར·····
འཛུགས་གནང་བར་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་ནས་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་ཞེས་པའི་ མིང་····
བསྐྱལ།”②ཞེས་གསལ་བ་སྔོན་ཆད་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་
རྗེ་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་དགེ་འདུན་རྣམས་སོག་པོ་ཧུན་གར་ལྷ་སར་བཙན་
འཛུལ་སྐབས་ཚང་མ་གྲྭ་ཆས་བཤུས་ནས་སྐྱ་ཆས་གཡོགས་ཏེ་སོ་སོའི་ཡུལ··
དུ་ཕྱིར་སློག་བྱས་པར་གྲགས་ཤིང་། དུས་ཕྱིས་ཀྱི་རྗེ་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་

① (ཏཱ་ལའི་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙེ་མ་སྒྲིགས་བམ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་གྲངས་14)

②(རྣམ་ཐར་དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྒྲིགས་བམ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་གྲངས་16)

ཐོག་མ་སྐབས་འདི་ནས་དབུ་ཚུགས་པར་སྣང་།

དེ་རྗེས་མཚོ་སྔོན་གཡས་རུ་གཡོན་རུའི་དཔོན་པོ་རྣམས་ཀྱང་རིམ···
པར་འགྱུར་ཞིང་། རྗེ་བླ་མ་ཉིད་རེ་ཞིག་སྐུ་འབུམ་གྱི་ཆོས་གྲྭ་ཆེན་པོར་
ཕེབས་དགོས་ཚུལ་གྱི་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བང་ཆེན་པ་ཨ་ཆི་ཐུ་ཁེ་ཡཱ་ཅན···
འགྱུར། དོན་འདིའི་སྐོར་ལ་མཚོ་སྔོན་གྱི་གཡས་རུ་གཡོན་རུའི་དཔོན་
ཁག་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་བཀའ་གྲོས་ཀྱིས་ལོ་འདིའི་རིང་ཕེབས་རྒྱུ་བཤོལ་
བར་ཐུགས་གཏན་འཁེལ། དེ་དོན་གོང་མ་ཆེན་པོར་ཞུ་བར་གཡས་རུ་
ནས་ཆིང་ཝང་དང་། གཡོན་རུ་ནས་ཆིང་ཧོང་ཐའི་ཇི་གཉིས་རྫོང་དུ་
གནང་།

སྤྱི་ལོ་ 1716 བོད་མེ་སྤྲེ་ལོ་འགོར། མཚོ་སྔོན་དཔོན་ཁག་རྣམས་
བགྲོས་ཐོག་གོང་མའི་བཀའ་བཞིན་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་འབུམ་དུ······
ཕེབས་རྒྱུ་ཐུགས་ཐག་ཆོད། "གང་ཅིའི་གྲ་སྒྲིག་ཏུ་འཇམ་དབྱངས་གོང་
མ་ཆེན་པོ་ནས་ཨ་ཆི་ཐུ་ཁེ་ཡཱ་དང་། སྤྱར་གོ་ཆེ། དྲུང་ཡིག་སོགས་
དཔོན་ཁག་གདན་འདྲེན་དུ་བཏང་བའང་འགྱུར། ཟླ་བ་གསུམ་པའི་
ཚེས་བཅུ་ཉིན་ཀུན་དགའ་ནོར་ནས་ཆིབས་སྒ་བསྒྱུར། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་
ཕེབས་པའི་ལམ་བར་དུ་ཨེར་ཏེ་ནི་ཨེར་ཁེ་སོགས་དང་། གཞུང་སྡེའི་
མཁན་ནང་། སྟོང་འཁོར་སྤྲུལ་སྐུ་རྣམས་སོ་སོས་ཆིབས་བསུ་དང་།
སྟོན་མོ་ཞུས་ཤིང་མཇལ་ཁ་གནང་། ཚེས་བཅུ་དྲུག་ཉིན་སྐུ་འབུམ་གྱི་
མཁན་གྲྭ་རྣམས་ནས་ཐབ་བསུ་དང་། རྒྱ་ནག་གི་ཡུལ་གྲུའི་ས་མཚམས་
ལྷུགས་རི་དཀར་པོའི་ནང་ཙམ་ནས་གདན་ས་ཆེན་པོ་སྐུ་འབུམ་གྱི་དགེ·····
འདུན་འདུས་པའི་ཚོགས་སྟོང་ཕྲག་གསུམ་ལྷག་གིས་མཆོད་པའི་ཡོ་བྱད་དུ་

མ་ཐོགས་པའི་སེར་ཕྲེང་ས་ཀྱིས་བསྙུ་བ་མཛད། འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་འཕྲིན་ལས་པ་ཐུ་གིང་ཐང་གི་དཔོན་གཡོག་སྟོང་དུ་ཉེ་བའི...... ཕེབས་བསྙུ་དང་། ཡང་ཐེ་ཤིང་གི་དཔོན་པོ་ཅོང་ཡེ་སོགས་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མས རྒྱན་ཆ་ལུགས་སྣ་ཚོགས་པའི་གཟབ་མཚར་གྱུས་འདུད་ཀྱི་བསྙུ་བ་དང་བཅས།”①སྐུ་འབུམ་དུ་ཕེབས། “དེ་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀས་མངགས་པའི་རྒྱ་དཔོན་ཆེ་བ་ཞིག་འབྱོར་ནས་དཔོན་ཁག་རྣམས་འདུས་‥ ‥པའི་སར་བཀའ་ཤུང་བསྒྲུར་བར། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་འདིར་ཕེབས་ནས་བཟུང་ངེད་སེམས་ཤིན་ཏུ་བདེ། འདི་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུའི་སྐྱེ་བ་འཁྲུལ་མེད་ཡིན་འདུག ངེད་དང་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་གདུང་རྒྱུད་རྣམས་ཐམས་ཅད་སྦྱིན་བདག་ཡིན། ངེད་ནས་ལོ་གསུམ་གྱི་བར་གྲྭ་པ་བརྒྱ་དང་སུམ་ཅུ་སོ་བཞི་ལ་དབྱར་དགུན་གྱི་གོས་རྒྱུ་སོགས་ཚང་མ་འབུལ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བཀའ་ཕེབས། རྗེ་ཉིད་དང་སྦྱིན་བདག་བཅས་ནས་ཀྱང་གོང་མ་ཆེན་པོར་ཞིགས་འབུལ་ཞུ་བ་དང་། མི་སྣར་གནང་སྦྱིན་དང་བཅས་རྫོང་དཔོན་......”གོང་མའི་སྐུ་མདུན་དུ་མཚོ་སྔོན་ནས་ཚོམས་ཞུ་བ་བཏང་བའི་བཀའ་ལན་ཕྱིར་ཕེབས་ལ། “སྤྲུལ་པའི་སྐུ་འདི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གོང་མའི་སྐུའི་སྐྱེ་བ་འཁྲུལ་མེད་ཡིན། མཆོག་དམན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གུས་འདུད་ཞུ་དགོས། མ་ཟད་སྔོན་དཔོན་ཁག་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་འཁོན་འཁྲིར་མ་བྱེད། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་འཇམ་གླིང་གི་ཉི་མ་ཤར་བ་ལྟ་བུ་ལ་སྐུར་འདེབས་ཟེར་བ་ཐུབ་མི་ཡོང་། ཁོང་རང་གི་ཐུགས་རྗེ་དང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་འོད་ཟེར་ས་སྟེང་ཐམས་ཅད་དུ་ཁྱབ་པས་སངས་རྒྱས་ཀྱི......

①（དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང་འཁྲུལ་མེད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་34—35）

བསྟན་པ་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་ཞིག་འབྱུང་ཞེས་གནང་། ”①ཞེས་གསལ་བ་ ··
སོགས་གོང་མ་ཁང་ཞེས་མི་སྣ་ལན་མང་མངགས་པ་དང་། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་
པོ་ཆེས་ཀྱང་ལེགས་འབུལ་དང་འཚམས་ཞུའི་མི་སྣ་ཡང་ཡང་གཏོང་ ,ནང་
མཛད་འདུག་ཅིང་། མེ་སྤྲེ་ཧོར་ཟླ་བཅུ་པའི་དམར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཚེས་ལྔ་
རྒྱལ་ཕྱུར་འཛོམ་པའི་འགྲུབ་སྦྱོར་བཟང་པོའི་ཉིན་ཡོངས་འཛིན་ད མ་པ་རྒྱ་
བཟང་ཏུ་ཐོག་ཐུ་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ཐོག་མར་བསླབ་བ་གཞི་ལྷ་འཛིན་ན་པའི་དགེ་
བསྙེན་གྱི་སྡོམ་པ་ཞེས་པའི་མཇུག་ཐོག་དེ་མ་ཐག་འགྲོ་བ་ལྷ་དང་བཅས······
པའི་མཆོད་ཟ་ནས་སུ་གྱུར་པའི་དྲང་སྲོང་གི་རྒྱལ་མཚན་ཡང་དག་པར·· ·· ···
མནབས་ནས་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པར་དག་པ་བཞེས་ཏེ།
མཚན་ཡང་དག་གི་དབང་ཕྱུག་ཆོས་ཀྱི་གྲགས་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱལ་མཚན······
དཔལ་བཟང་པོ་ཞེས་གསོལ། སྐུ་ཡོན་ག་ཤན་བསམ་གྱི་རིམ་པར་རྟེ་གཅིག་
ཏུ་གཞོལ་བར་མཛད་པ་དང་། རྒྱ་བོད་ཧོག་ཟ་སུམ་གྱི་དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་
ནང་ཚོགས་གྲངས་མེད་པར་མཇལ་ཁ་དང་བཀའ་ཆོས་སོགས་འགྲོ་དོན·· ··
རྒྱུན་མ་ཆད་པར་མཛད་པ་བསྐྱངས།

སྤྱི་ལོ་ 1718 ས་ཁྱི་ལོར། "བོད་ཏུ་ཧྲུན་གར་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་
ཀྱི་སར་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་མི་སྣར་མངགས་པའི་སྤྱིར་ཧྭོ་ཆི་གཅིག···
དང་། སྤྱི་ཆའི་ཆི་གཅིག་བཅས་ཀྱིས་མཇལ་ཁ་སྒྲུབས་འཇུག་ཞུས་ནས
ལམ་དུ་ཞུགས། ”② ཞེས་གསལ་བས་བོད་ཏུ་ཧྲུན་ཀར་པའི་སར་གོང་མའི་
པོ་ཞ་ཞིག་ཀྱང་མངགས་པར་སྣང་ཞིང་། ལོ་དེ་ར་འི་ནང་། "སྐབས

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་36—37)

② (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་52)

འདིར་གཡོན་ངོའི་དཔོན་ཚེ་དབང་རབ་བརྟན་ནས་མི་སྣ་ཚེ་བརྟན་ཟེར་བ་ཞིག་བཏང་བའི་ཡི་གེ་དང་དག་མར་རྗེ་ཙོང་ཁ་པའི་བསྟན་པ་དང་། ཧྲུ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་འདེགས་ལ་བསམས་པ་བཟང་པོ་ཡོད་ལུགས། ལྷ་བཟང་གིས་ཡག་པོ་མ་བྱས་པར་དམག་དཔུང་བཏེགས་པའི་གནས་ཚུལ་སོགས……ཞུས་ཤིང་། མི་སྣ་རྣམས་སྒང་མའི་སྐུ་མདུན་དུ་སོང་འདུག”①ཅེས་འཁོད་པ་ལྟར་ཤིན་རང་རྒྱན་པ་རའི་འགོ་གཙོ་ཚེ་དབང་རབ་བརྟན་གྱིས་ཀྱང་……སྒང་མའི་སར་ཕོ་ཉ་བཙུགས་པའི་ཐོག མར་ལ་མ་ཧྲུ་ལའི་བདུན་པ་ལའང་ཞུ་ཡིག་ཅིག་ཕུལ་འདུག

ཆིང་རི་མའི་ཕོ་ཉ་ཅ་ཤི་ཁི་ཡུ་ཞེས་པ་སྐུ་འབུམ་དུ་འབྱོར་པ་ཕྱིར་ལོག་དང་མཉམ་དུ་རྒྱན་ཕང་དགའ་ལྡན་ཨེར་ཏེ་ནི་རྒྱ་ནང་པེ་ཅིན་དུ་རྫོང་བདའ་གནང་སྟེ་གོང་མ་ཁང་ཞིར་མཆོག་སྤྲུལ་མཆོག་བོད་དུ་ཕེབས་བཞེད་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཞུ་བར་བསྐྱོད་པར། “དོན་འབྲས་ཡིད་བཞིན་དུ་གྲུབ་ནས་ཕྱིར་སྐུ་མདུན་དུ་འབྱོར་ཏེ། གོང་མ་ཆེན་པོས་རྗེ་ཉིད་ལ་དགྱེས་པ་ཆེན་པོས་གནང་བའི་བཀའ་ལུང་། སློས་ཕོར་སོགས་ཡ་མཚན་པའི་དཔྱད་པ་དུ་མ་དང་བཅས་གང་ཅིའི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་རྒྱས་ཞུས། ”② ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་བོད་དུ་ཕེབས་རྒྱུར་བཀའ་འཁྲོལ་བྱུང་བར་མངོན།

ཕྱི་ལོ་ 1719 བོད་ས་ཕག་ལོར་“འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདེ་སྐྱིད་རྒྱལ་པོའི་ (ཁང་ཞི་ལ་ཟེར་) རིགས་སྲས་བཅུ་བཞི་པ་ཅང་རྒྱ་ནཱ་ཕང་ཉིད་ཁྲི་ཞིང་ནས་རྣོན་པོའི་ཚོགས་དུ་མ་དང་། དཔུང་གི་ཚོགས་སྟོང་ཕྲག

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་52)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་53)

གསུམ་ལྷག་དང་བཅས་ཇམ་བརྗིད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་དཔལ་གྱིས་རྒྱན···
བཞིན་པར་བྱོན་ཞིང་། སྐུ་འབུམ་གྲྭ་ཚང་དང་ཉེ་བའི་ས་ནས་ཕང་ཉིད་
ཀྱང་ཆིབས་ལས་བཤོལ་ཏེ་ཕེབས་པར། ཇེ་བླ་མས་འདུ་ཁང་ཆེན་པོའི་
སྒོ་མཆོར་ནང་ཙམ་ནས་བསུ་བ་མཛད། མཆོད་ཡོན་ཐོག་མ་མཇལ་
སྐབས་ལྷ་རྗེས་དཀར་པོ་སྲིད་ན་རིང་བ་བཅས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུའི་·······
མཚམས་འདྲི་གནང་། དེ་རྗེས་ཕང་ཉིད་ལ་མཚམས་འདྲི་གནང་བས།
ཕང་ནས་གུས་འདུད་ཆེན་པོ་དང་བཅས་ལན་ཕུལ། དེ་ནས་ཕང་ནས
ཇེ་འདི་པའི་ཕྱག་ནས་བཟུང་ཏེ་ལྷན་དུ་འདུ་ཁང་དུ་ཕྱགས་ཕེབས། ཁྲིར་
ཕང་ལ་སྔོན་དུ་བཞུགས་དགོས་གསུངས་ཀྱང་། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ
ཡོད་པས་ཁྱེད་སྔོན་ལ་བཞུགས། ངས་ཕྱག་འཚལ་དགོས་གསུངས་ནས།
ཇེ་འདི་ཁྲིར་བཞུགས་སུ་གསོལ། ཕང་ཉིད་ཀྱིས་ཕྱག་ཕུལ་ནས་ཁྲིར་
བཞུགས་ཤིང་གསོལ་ཇ་སོགས་དུས་མཚུངས་སུ་བཞེས། གང་ཅིའི་གསུང་
གླིང་ཞིབ་རྒྱས་ལྷུག་པར་མཛད་པས། ཕང་ཆེན་པོ་ཐུགས་དད་ལྷག་པར་
སྐྱེས་ཏེ་དགྱེས་ཚོར་ཆེན་པོས་བཀྲ་ཤིས་པའི་རྟགས་ཀྱི་ས་སྦྲས་པའི་ཁྲུག་མ་
དང་། ཏྲི་བཟང་གི་ཕྱི་མ་ཕུར་མ་ཟ་མ་ཏོག་འཕྲུལ་མ་བཅས་ཕུལ་ཏེ།
ངེད་ལར་རྒྱའི་དོན་དུ་དམག་ལ་འགྲོ་བ་འདི་དགའ་མོ་ཨེ་ཡོང་ཞུས་པར།
ཇེ་འདི་པས་བསྟན་པ་དང་སེམས་ཅན་གྱི་ཕན་བདེ་ཐུགས་ལ་དགོངས་ནས
དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་ཐུགས་བསྟེ་གཏད་དེ་གསོལ་བ་བཏབ་ན། འཇམ་
དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ཡང་སྐུ་བསོད་གཞན་དང་མི་འདྲ་བས་ཡག་པོ····
ཡོང་འགྲོ་ཞེས་པའི་བཀའ་ལན་གནང་། ཕྱིར་ཕེབས་སྐབས་ཐུབ་པའི་
དབང་པོ་དང་། ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་ལི་སྐུ། ཕྱིན་རྟེན་ལི་ཚན་བཅས

ཧ། ཧང་ཧེང་སྐུ་ཞོགས་ ྱེས་སྐྱོལ་ཐུང་མཛད་དགོངས་པར་ཕྱང་ནས་ད་རེས་…
ཅིས་ཀྱང་གཟིམ་ཚུང་ལས་ཕྱིར་མ་ཐེབས། སྣར་བོད་དུ་ཐེབས་སྐབས་
རེད་ཀྱང་ཞབས་ཕྱིར་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་སོགས་ཞུས་ནས་དད་གུས་ཀྱི་ཧམ་ ཕྱུར་
བླ་ན་མེད་པ་དང་བཅས་ཕྱིར་ཐེགས། ”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ཧྲུན་གར་
གྱི་དམག་དཔུང་མཐར་བསྐྲད་གཏོང་རྒྱུའི་དྲག་དཔུང་གི་བཀོད་འདོམས་…
དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་བོད་སོག་སྐྱེ་རྒུ་ཀུན་གྱི་རེ་འདུན་ལྟར་
བོད་ལྗོངས་སུ་ཐེབས་སྐྱོལ་ཞུ་བ་བཅས་ཀྱི་སྲི་ཁྲབ་ཏུ་གོང་མ་ཁང་ཞི་རང་…
ཉིད་ཀྱི་ལྷ་སྲས་ཆེན་པོ་ཙང་ཙུན་ཝང་ཆེད་གཉེར་མཆོ་སྔོན་དུ་གཏོང་……
གནང་མཛད་དེ། རྒྱ་སོག་གི་དཔུང་དམག་གཏོས་ཆེ་འདུ་འགོད་དང་
མཆོག སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་གདན་ཞུའི་གྲ་སྒྲིག་ཚང་མ་ཚགས་སུ་ཚུད་པ…… ……
གནང་།

ཕྱི་ལོ་ 1720 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ལྕགས་བྱི་ལོར། “དེ་
ནས་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་དབུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཞིང་དུ་ཕེབས་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར…… ”
བའི་དོན་སྐོར་ལ་མཆོ་སྔོན་དཔོན་ཁག་རྣམས་ཚོགས་འདུ་བྱེད་རྒྱུར་སྐུ……
འབུམ་དུ་འཁྱོར། དེ་ཐོག་སྲས་ཙང་ཙུན་ཝང་ཆེན་པོ་ཡང་གོང་མ་ཆེན་
པོའི་བཀའ་བསྒྱུར་བ་དང་། བཀོད་པ་གནང་རྒྱུར་ཐེབས་པ་ལ་ (ཏཱ་ལའི་)
ཡབ་རྗེ་ནས་བཀྲ་ཤིས་ཐང་གི་ངར་བསུ་བར་ཐེབས། སྲས་ཙང་ཙུན་
ཝང་ཆེན་པོའི་འཁོར་དུ་གོང་མའི་སྐུ་ཚབ་ནེ་ཆིང་ཝང་། ཏཱ་ཞིན་ཆེན་པོ་
ཧྲུག་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་ཙུ་མཆོན་དུ་མ་བསྒྲིགས་ཞིང་ཇམ་བརྗིད་ཆེ་བའི་
དཔུང་གི་ཚོགས་སྟོང་ཕྲག་གསུམ་དང་བཅས་ཐེབས་པའི་ཞབས་ཕྱི་ཕྱིངས…

①(དཔག་སྐེ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་55)

དགོན་པ་དང་རིང་བའི་ས་ནས་རྟ་ལས་བབས། སྐུ་འབུམ་ནས་ཀྱང་ཕྱོགས་ནས་ཕེབས་པའི་བླ་ཆེན་དུ་མ་དང་བཅས་དགེ་འདུན་ཚོགས་པས་…
སེར་ སྦྲེངས་ཀྱི་བསུ་བ་བསྟར། རྗེ་འདི་པས་ཀྱང་ བླ་བྲང་གི་སྒོ་ནང་ཅམ་ནས་བསུས་ཏེ་བཟིམ་ཆུང་དུ་མཇལ་འཕྲད་མཛད། སྲས་ཅང་རྟེན་མཆོག་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྒྱས་པ་དང་། མཐའ་དབུས་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་དཔལ་ལ་སྤྱོད་པའི་ཆེད་དུ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཁྱེད་ཉིད་དབུས་གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཞིང་དུ་ཕེབས་ཏེ་པོ་ཏ་ལའི་གསེར་གྱི་ཁྲིར་ཞབས་པད་འགོད་པར་མཛད་དགོས་ཤིང་། མཚོ་སྔོན་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་ཀྱིས་གསོས་བསྟན་པའི སྦྱིན་བདག་ཆེན་པོ་མཐའ་དག་ཐུགས་ཡིད་གཅིག་འདྲེས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཞུ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དང་། གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་ལར་རྒྱ་སོགས ལའང་འཕེལ ཕྱུགས་སུ་དགེ་བའི་མཛད སྒོ་གང་ལེགས་གནང་དགོས་ཞེས་སོགས་དང་། དེ་མཚུངས་མཚོ་སྔོན་གྱི་དཔོན་ཁག་རྣམས་ལའང་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་འདེགས་དང་། ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དང་། གོང་མའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལར་རྒྱ་བཅས་ལ་བློ་སེམས་རྩེ་གཅིག པའི་སྒོ་ནས་འབད་དགོས་ཚུལ སོགས འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར…
གྱི་བཀའ་ལུང་འཕྲུལ་དང་ཡུན་དུ་དགེ་བའི་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་དབྱངས་སྙན……
པོ་ལྷའི་རྔ་བོ་ཆེ་བཞིན་དུ་སྒྲོགས་པར་མཛད་པས་ཚང་མ་དགའ་བདེའི་…
དཔལ་ལ་བཀོད། དེ་ནས་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་ནས་ཀྱང་ཐུབ་བསྟན་སྤྱི་དང་། ཁྱད་པར་རྒྱལ་བ་འཇམ་དཔལ་སྙིང་པོའི་རིང་ལུགས་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད……
དུ་དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་། རྒྱ་བོད་ཧོར་གསུམ་གྱིས་མཚོན་པའི་འཛམ་བུའི་གླིང་གི་སྐྱེ་འགྲོ་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་ལ་ལོངས་སྤྱོད་པ་ཞིག་ནི་འཛམ་

དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ཁོ་ན་ལ་རག་ལས་ཤིང་། ངེད་བླ་མ་ཚུང་དུ་
ནས་ཀྱང་བསྟན་འགྲོའི་ཕན་བདེ་སྤེལ་ཆེད་ལྷག་བསམ་རྣམ་པར་དག་པས་
མཆོག་གསུམ་ལ་གསོལ་འདེབས་སོགས་ཞུ་ཞིང་། མཚོ་སྔོན་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་
ནས་ཀྱང་། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལུང་ལ་ཕུ་དུད་དགོས་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་
སློབ་སྟོན་ཐམས་ཅད་ལ་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་ཕན་པའི་བཀའ་ལན་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་……
བསྩལ། ”① ཞེས་གསལ་བ་དང་“སྲས་ཅང་ཧྲན་ཞང་ཆེན་པོ་ནས་བོད་དུ་
ཕེབས་པའི་ཀྲ་སྒྲིག་ཐེབས་སུ་དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཕྲག་འབུལ་བར་མི་དྲག་བ་དུན་
ཅམ་འབྱོར་ཞིང་། དེ་རྣམས་ལ་ཚེ་དབང་བསྩལ། ”②ཞེས་ཁོད་
འདུག ལོ་དེའི་“རྗོར་ཟླ་གསུམ་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུའི་ཉིན་བདག་ཉིད་ཆེན་
པོ་འདིར་གནམ་བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོས་མི་ཁྱེད་པའི……”
ཐུགས་འདུན་བརྟན་པོས་ཉེ་བར་དྲངས་ཏེ་རིན་ཆེན་དང་པོ་སྲང་བརྒྱ……
དང་སུམ་ཅུ་ཐམ་པ་ལས་གྲུབ་པའི་ཐམ་ག་འི་ཞལ་བྱང་ལ། བསྟན་པ་རྒྱས་
ཤིང་འགྲོ་བ་འདྲེན་པ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དྲུག་པའི་ཐམ་ག (སྐབས་དེར་ཚངས་
དབྱངས་རྒྱ་མཚོ་ཁས་མ་བླངས་པས་ཡིན་)ཞེས་མན་ཇུ། སོག་པོ།
བོད་གསུམ་གྱི་ཡི་གེ་ཡོད་པ་དང་། གསེར་སྲང་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་ལས་
གྲུབ་པའི་གླེགས་བུ་ལ། ཚེ་རིང་གནམ་གྱི་ཞི་མོང་གིས་ད་ལྟ་ཡོངས་ཀྱི་
བདག་པོ་ཧྭང་ཏིའི་བཀའ། བདག་གིས་ས་སྟེང་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཕན་
བདེར་སྐྱོང་བ་ལ་ཕྱི་ནང་གི་སྐྱེ་འགྲོ་ཐམས་ཅད་རིས་སུ་མ་ཆད་པར་སྙོམས་
པའི་བྱམས་བརྩེས་འདུད་པར་བྱས་ཏེ་འབངས་རྣམས་སྐྱོང་བར་བྱེད་ན།
ཚངས་སྤྱོད་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པས་བསྲུང་བ་དང་། རྒྱལ་བའི་ཁྲིམས་

①② (དཔག་ཆེ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་63、66)

ལུགས་ལ་གུས་ཤིང་ཚུལ་བཞིན་སྒྲུབ་པ་རྣམས་ལ་ངེས་པར་བརྟགས་བཟོད་
དང་གཟིངས་བསྟོད་བྱས་ཏེ་ཀུན་ལ་མངོན་པའི་ལས་རྟགས་དང་མིང་སྟེར་
པར་བྱེད་པས། སྔར་ནས་རྒྱུན་མ་ཆད་པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ན་རིམ་གྱིས་
ཐུབ་ཕྱོགས་ནས་བསྟན་པའི་སྙིང་པོ་མཐའ་དབུས་ཐམས་ཅད་དུ་རྒྱས་པར་
བྱས་ཤིང་། ཡུལ་དབུས་འདི་ནས་ལུང་ལས་ཀྱིས་མངོན་པར་མཐོ་བར་
མཛད་པ་ཡིན་ལ། ད་ལྟ་ཁྱེད་ཀྱིས་གཞོན་ནུས་ནས་སྔར་རྒྱུན་མཐུད་དེ་
བསླབ་ཁྲིམས་དང་བསླབ་གཉེར་ལ་བརྩོན་པ་དང་། ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་
དོན་ཕྲ་ཞིབ་ལ་དཔྱོད་པས་མཐའ་དག་ཡིད་ཆེས་སུ་འཛིན་པས་ན། ཆེད་
དུ་བརྟགས་བཟོད་ཀྱི་བཀའ་ལུང་དང་། འཇའ་ས་ཐམ་ག་གནང་ནས།
ཁྱེད་ལ་བསྟན་པ་རྒྱས་ཤིང་འགྲོ་བ་འདྲེན་པའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དྲུག་པ་ཞེས····
བཀུར་བ་ཡིན་པས་ཁྱེད་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཀུན་ལ་སྤེལ་ནས······
བདག་གི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་དང་། བསླབ་སྦྱོང་ལ་ཤིན་ཏུ་
ནན་ཏན་དང་། བརྩོན་པ་ལ་མ་གཡེལ་བར་འབད་འཚལ། བདེ་སྐྱིད་
དགུང་ལོ་ང་དགུ་པའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་དགེ་བར་ཞེས་པའི་གསེར·····
གྱི་ལུང་། བོད་སོག་མན་ཇུའི་ཡི་གེ་གསུམ་གྱིས་བྲིས་པའི་འཇའ་ས།
གོས་ཆེན་སྣ་ཚོགས་དང་། དངུལ་མདོང་སོགས་སྤྲད་པ་ཁྱད་མཚར།
རྒྱ་ལུགས་ཀྱི་རྟ་ན་མོ། ཞབས་ཕྱི་སེར་མོ་བ་རྣམས་ལ་མཛོད་གོས་སོགས་
ཀྱི་གསོལ་རས། རྟེད་མོའི་རྣམ་གྲངས་དཔག་ཏུ་མེད་པ་བཅས་སྩོལ་
བར་སྲས་ཅང་ཧྲུན་ཆེན་པོ་ཕེབས། སྲས་ཞང་ཆེན་པོ་ཉིད་ནས་གསེར་
ཡིག་ཐམ་ག་རྫེ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་འབུལ་བ་གནང་བར་གུས་འདུད་དང་བཅས
ཏེ་བཞེས། དེ་འཕྲལ་སྲས་ཅང་ཧྲུན་ཞང་གིས་གཙོས་རྒྱ་བོད་ཧོར་གསུམ་

གྲི་ཆེ་ཀྲུ་མཐའ་དག་གིས་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་ལ་རྟེན་འབྲེལ་ལེགས་སོའི་སྣ་རྫས…

སོགས་ཕུལ་ཏེ། མཆོད་ཡོན་གཉིས་བཞུགས་ཁྲིར་འཁོད་པ་དང་།

བསྟན་འཛིན་ལྷང་གིས་གཙོས་མཚོ་སྔོན་རྒྱལ་རྒྱུད་རྣམས་དང་། རྗེ་ཉིད་ཀྱི་

ཞབས་ཕྱི་བཅས་པར་རྒྱ་ལུགས་ཀྱི་སྟོན་མོ་རྒྱས་པར་གནང་། ངན་ཚུན་

ལུགས་ཟླུང་བླང་དོར་ལས་བརྩམས་ཏེ་ཡང་ཅིའི་གསུང་སྒྲོང་མཛད། ལྷང་

ཆེན་པོར་འཕེལ་གཏུང་། རིན་ཆེན་རིལ་བུ། དངོས་པོའི་གནང་སྐྱེས་

བཟང་པོ་དང་། གོང་མ་ཆེན་མོར་འབུལ་རྟེན་སྐུ་བརྙན། འཕེལ་གཏུང་།

རིན་ཆེན་རིལ་བུ། སྣམ་ཕྲུག་སོགས་ཀྱི་ལེགས་སྐྱེས་དང་བཅས་ཞུ་ཡིག་

འབུལ་བ་གནང་།”① ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་ཆིང་གོང་མས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་

གནང་བའི་འཇའ་སའི་འབྲུ་དོན་འདིའི་ཐོག་ནས་ཀྱང་བོད་དང་མིས་རྒྱལ་

གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ་ཀྱི་ཡོད།

ལོ་དེའི་རྟར་ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་གཉིས་དགེ་བའི་ཉིན་ཡང་སྲིད་རིན…

པོ་ཆེ་རྒྱལ་སྲས་ཅང་ཙུན་ལྷང་གི་ཕེབས་རྩོགས་འོག ཀྲུ་སོག་ཞི་དྲག

དཔོན་རིགས་ཧ་ཅང་མང་པོ་དང་དམག་དཔུང་གྲངས་མེད་པས་བསྐོར་ཏེ་

སྐུ་འབུམ་བྱམས་པ་གླིང་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཅིང་། གངས་ཅན་གྱི་

ལྗོངས་སུ་ཞལ་ཕྱོགས་ནས་ཕེབས་རྟོགས་ཐོན། རིམ་བཞིན་ཕེབས་ནས་

“འབྲི་ཆུ་གྲོལ་ཉིན་སྲས་ཙང་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ནས་བཀོད་པ་མཛད་དེ་གོང……

མའི་མི་དྲག་ཤ་སྟག་གིས་སྐུ་ཟམ་གྱི་སྟེ་དྲངས། རྗེ་འདི་པའི་སྐུ་དྲུང་དུ་

ལྷང་ཆེན་པོ་ཉིད་དེད་དཔོན་གྱི་ཚུལ་དུ་བཞུགས་ཏེ་སྐུ་འཁོར་དཔུང……

ཚོགས་འབུམ་ཕྲག་བརྒྱལ་བ་རྣམས། གྲུ་ཆེན་དུ་མ་ཐབས་འཕྲུལ་གྱིས་

---

① (དཔག་སྙེ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་66)

ང་སྒྲིགས་པའི་ཟམ་པའི་སྟེང་ནས་སྐད་ཅིག་ཉིད་ལ་བསྒྲལ་བས་སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་ངོ་མཚར་བའི་གནས་སུ་གྱུར། ……དེ་ནས་རྩེ་རིར་ཐེབས་ཏེ་མཆོད་ཡོན་ཞག་ཤས་ལྷན་དུ་བཞུགས། ཤང་ཆེན་པོ་ཁྱིར་ཐེབས་ཁར། ཇེ་འདི་པས་ཉིད་བསོད་ནམས་སྟོབས་ཀྱིས་མངོན་པར་མཐོ་བ་ལགས་པས་དཀོན་མཆོག་ག་སུམ་ལ་རྟག་ཏུ་བླ་མར་འཛིན་པ་དང་། ཆབ་འབངས་མཐའ་དག་བུ་མས་བརྩེས་བུ་བཞིན་སྐྱོང་བ་དང་། སྦྱིན་སོགས་དཀར་པོ་དགེ་བའི་ལས་ལ་རྟག་ཏུ་འབད་དགོས་ཞེས་སོགས་ཞལ་ཏ་མང་དུ་གནང་། ཤང་ཆེན་པོ་ནས་ཀྱང་……སྨོན་ལམ་རླབས་པོ་ཆེ་མང་དུ་བཏབ། མཆོད་ཡོན་གཉིས་འབྲལ་མི་ཕོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་དང་ཐུགས་མཉེས་གཤིན་པའི་…… གསུང་གླེང་ཞང་དུ་མཛད་དེ་ཤང་ཆེན་པོ་ཁྱིར་ཐེགས་……”①ཞེས་…… གསལ་བ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པ་ཆེན་པོ་ངོས་འཛིན་ཞུས་པ་དང་། བོད་ལྗོངས་སུ་ཕེབས་ཞལ་བསྐྱར་བའི་སྐོར་སོགས་རྣམ་ཐར་ལ་ཇི་ལྟར་…… གསལ་བ་རགས་རིམ་ཙམ་དྲངས་པ་ལགས་སོ།

2. རྒྱན་གར་གྱི་དམག་དཔུང་བོད་ནས་ཕྱིར་འབུད་བྱས་པ།

དེ་ཡང་རྒྱན་གར་དཔོན་དམག་ཚོས་བོད་དུ་སྡོད་རིང་རྩུབ་དང་མི་མཐུན་པའི་བཙན་བཤེད་ཀྱི་མནར་གཅོད་མང་པོ་བཏང་ངར་བརྟེན་…… བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་ཕལ་མོ་ཆེ་སྙིང་མི་དགའ་བའི་འཁོན་འགྲས་ཇེ་ཆེར་གྱུར་…ཀྱང་། དྲག་ཤུགས་ཀྱི་འོག་ནས་ངོ་རྒོལ་བྱ་ཐབས་མ་བྱུང་བའི་སྐབས་དེ་ལྟ་བུར། གོང་མ་ཆེན་པོའི་དམག་དཔུང་བསྐྱང་བར་དཀའ་བ་དང་བཅས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་གདན་དྲངས་ནས་བོད་དུ་ཞལ་བསྐྱར་བའི་……

①(དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་70)

ཏ་མ་སྣན་ཅིག་ནས་གཤིས་སུ་བསྒྱུར་དེ་ཁྲབ་པར་བརྟེན། བོད་ཀྱི་
དཔོན་རིགས་ཁག་ཅིག་གིས་ཀྱང་ཐབས་ལམ་མི་འདྲ་བ་སྤྱད་ནས་ཧུན་གར
མཐར་སྐྱོད་ཏོང་ཆེད་གོང་མའི་དམག་དཔུང་ལ་གཞོགས་འདེགས་བྱ……
རྒྱུའི་འབད་བརྩོན་སྣ་ཚོགས་བྱས་ཡོད།, དཔེར་ན། དགའ་བཞི་བའི་
བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ལས། "གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ལྷ་དམག་འཁྱོར་
བའི་འཇིགས་ཟིལ་མ་བཟོད་པར་ཧུན་སྐར་གྱི་ཐའི་ཇི་དང་། ཇའི་སང་
སོགས་དྲག་རིགས་ནས་གཞུང་གི་རིན་ཆེན་རྒྱན་ཆས་གཙོས་སྐུ་ཆས་ཚ་ཆེ་
འགའ་ཞིག་དང་། རྗེའི་འཕགས་པ་ཡོ་གེ་ཤྭ་ར་སོགས་ནང་རྟེན་ཁ་ཤས་
འཁྱེར་ཏེ་མངའ་རིས་བརྒྱུད་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་སྐབས་སྐར་དཔོན་ཁང་ཆེན……
པས་གཡོ་སྒྱུར་གྱིས་གུར་ནང་དུ་མགྲོན་འབོད་སྟོན་མོ་བཤམས་ཐོག གུར་
ཟེབ་བཏང་བར་བརྟེན་གུར་ནང་དུ་མེད་པའི་གཡོག་རིགས་རེ་གཉིས་བྲོས་
ཐར་སྐད་ལས། གཙོ་དྲག་ཐལ་ཆེར་དམིགས་མེད་དུ་བཏང་མཐར། སྐར་
ཡང་[illegible]གས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་དང་རིན་ཆེན་རྒྱན་ཆས་གཙོས་གཞུང་གི་
སྐུ་ཆས་ཧྲུན་སྐར་པས་འཁྱེར་བ་རྣམས་ནོར་བདག་པོའི་ལག་ཏུ་རྟིས་ཕུལ་
བར་ངརྟེན་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་ནས་དའི་ཆིང་སྤ་ཏུར་ལ་པས་སེའི་ཚོ་པོ་
དང་བཀའ་བློན་གྱི་ལས་འཁུར་དུ་བསྐོ་བཞག་བསྐྱལ། ① ཞེས་གསལ་བ་
དང་། དེ་བཞིན་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ལས་ཀྱང་། ཕོ་ལྷ་བ་རང་གི་
སྙོམས་གཞིས་སུ་བཞུགས་སྐབས། "དེ་ནས་དུས་མི་རིང་བ་ན་ཤར་ཕྱོགས་
པེ་ཅིང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ནས་ལྷགས་པའི་དཔུང་གི་ཚོགས་ཆེས་མང་པོ……

---

① (དགའ་བཞི་བའི་མི་རབས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ཟློལ་མེད་གཏམ་གྱི……
རོལ་མོ་ལུགས་པར་དེབ་ངོས་25—26)

ཞིག་ཉག་རྐྱའི་སར་རྐྱོང་དོ་ཞེས་གྲགས་སོ། གྲགས་ནས་ཀྱང་འདི་སྐབས་སུ་
བསམ་པ། མ་ཧུངས་པ་ཧུན་གར་པའི་ཚོགས་དེ་དག་གིས་ཁོ་བོའི་བླ་མ་
དང་། རྒྱལ་པོ་དང་། གཉེན་བཤེས་ཀྱི་ཚོགས་དེ་སྙིང་ཅིག་བརླག་པ་
བྱས། རང་ཉིད་ཀྱང་ས་སྐྱོང་སྟག་རྩེ་བ་དེའི་དྲིན་གྱིས་མ་གཏོགས་པ་ད་
ཙམ་མིང་གི་ཉག་མར་བྱེད་པ་གདོན་མི་ཟ་བ་དེ་ལྷ་བུའི་དགྲ་གནག་པའི་"
མཐར་ཐུག་པ་ཡིན་པས། ད་ནི་འཁོན་ལན་གླང་བའི་དུས་ལ་བབས་པའོ་
སྙམ་ནས། ཡུལ་པེ་ཅིང་ནས་ལྷགས་པ་དེ་དག་གི་ཕྱོགས་བཟུང་བའི་
སྐད་དུ་"ཁོར་ཡུག་བཅུ་ཕྲག་གཉིས་ཀྱི་གྲངས་དང་ལྡན་པ་དང་ཆབས་"
ཅིག་ཏུ་གཤེགས་པའི་སྐུ་གོན་ལ་བཙོན་པར་གྱུར་ཏོ། "①ཞེས་གསལ་
ཞིང་། ཞིངས་དེར་ལྷམ་གྱིས་བཤོལ་བཏབ་པ་དང་། དཔལ་འཁོར་ཆོས་
སྡེར་ཧ་ཐན་གླིལ་གྱི་བརྟག་པ་ཞུས་པར་མ་བབས་པས་དངོས་སུ་བསྐྱོད་མ་
ཐུབ་མོད། འོན་ཀྱང་ཧུན་གར་ལ་འཁོན་ལན་སློག་འདོད་དང་དེའི་རྒྱབ་
རྟེན་ཨིང་གོང་མ་རང་ལ་བཅོལ་གྱིན་ཡོད་པ་དེ་གསལ་བར་མཚོན་ནོ།

དེའི་རྗེས་སུ་ཡང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་། ཧུན་གར་བས་བོད་དུ་བྱས་
པའི་སྟ་ཁྲེའི་ཉེས་སྤྱོད་རྣམས་བགྲངས་པའི་མཇུག་ཏུ། "མ་ཧུངས་པའི་
བསམ་སྦྱོར་གྱི་གཡོ་སྒྱུའི་རུ་མཚོན་འཕྱུར་བས་སྲིད་པ་གསུམ་ལས་རྒྱལ་བར་
འདོད་པའི་ཚུལ་མིན་གྱི་སྤྱོད་ཚུལ་དུ་མ་ལྷུར་བླངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོ་བོ་
ཙམ་དུ་ཆ་མ་འཚལ་བའི་བོད་འབངས་སྐྱེ་རྒུ་ཕལ་མོ་ཆེ་ཡང་ཡི་མ་
རངས་ཤིང་། སྡང་སེམས་ཀྱི་སྙིང་སྟོབས་པའི་རྣམ་འགྱུར་མཐའ་ཀླས་སུ་
སྟོན་པར་བྱེད་མོད། འོན་ཀྱང་བོད་ཕྲུག་དག་ནི་བསམ་པ་ངན་པ་ཙམ་དུ་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ལྕགས་པར་དེབ་ངོས་ 344)

ཟད་ཀྱི། སྙིང་སྟོབས་དང་མཐུ་རྩལ་ལྡན་པ་འགའ་ཡང་མ་མཆིས་ལ།
གོང་མ་འཇམ་མགོན་མིའི་གཟུགས་སུ་ཤར་བ་དང་། མཚོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་
མོའི་འགྲམ་ངོགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་རིགས་དག་གིས་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་
པོ་ཆེ་མ་ཉམས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་འབྱིན་པ་མི་བཟོད་པས་དཔུང་གི་ཚོགས་
ཆེན་པོ་མངགས་པར་འགྱུར་བ་གདོན་མི་ཟ་བས། དེའི་སྐད་དུ་ཕོ་བོ་
ཡང་དུས་རེ་ཞིག་གི་བར་དུ་བས་མཐའི་སྐྱེ་བོ་ལས་འཛིན་ཞིག་ཏུ་བསྐྱོད་
དེ། ཕྱིས་ནས་ཧྲུན་ཀར་བའི་དཔུང་ཚོགས་འདི་དག་ལ་གོལ་བར་གང་
ལྷགས་པ་དེའི་ར་མདར་ཛེ་ཐོགས་པ་ཞིག་བསྒྱིའི་སྐམ་དུ་དམ་བཅའ་སྙིང་
ལ་བཀོད། "①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར། ཕོ་ལྷ་བས་ཐབས་ཤེས་ཀྱིས་གཞའ་ནང་
རྫོང་དཔོན་བསྐོ་བཞག་ཡོད་པ་བྱས་ཤིང་། ཡུལ་དེའི་མི་རྣམས་ལ་འཇམ་
རྩུབ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་སྤྱོད་མཐར་ཚང་མས་ཧྲུན་ཀར་བ་ལ་དགྲ་ལན་སློག་
རྒྱུའི་སྒྲིག་འཛུགས་བྱས་ཏེ་མཐའ་ན་ཡང་བླངས་པ་དང་། དུས་དེ་ཙམ་
ན་ཧྲུན་ཀར་པའི་དཔོན་དམག་ཁག་གཅིག་སྟོད་མངའ་རིས་ཀྱི་ས་ཁུལ་
བརྒྱུད་དེ་ཕྱིར་བྲིས་འགྲོ་བ་རྣམས་སྐོར་གསུམ་གྱི་ཁྲབ་ཁང་ཆེ་ན་པས་ཚར་
བཅད་པའི་གནས་ཚུལ་གཞའ་ནང་ཕྱོགས་སུའང་ཁྱབ་པས་ཕོ་ལྷ་བ་རབ་ཏུ་
དགྱེས། དེ་དུས་བོད་དུ་ལྷགས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས་གཙོ་བོ་བལ་ཡུལ་ནས་
འདྲེན་དགོས་ཤིང་། མངའ་རིས་སོད་འབྲོག་ཁུལ་དུ་ལྷགས་དེ་བས་དཀོན་
པ་ཡོད་སྐབས་ཕོ་ལྷ་བས་ཏའི་རྙིག་ལྕད་སྟོང་ཕྲག་ལྔག་ཙམ་ཞིག་སྒྱུར་
སྒྱུབ་གནང་སྟེ་ཞབས་གྲས་ལྷ་བཙན་ཟེར་བ་སྐོར་གསུམ་ཁུལ་དུ་ཕོ་ཉ་ར་
སྔངས་ནས་ཁང་ཆེན་པར་ཡི་གེ་བཏང་སྟེ། ཁོང་གི་དཔའ་མཛངས་ལ་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་356)

བསྟགས་བརྗོད་དང་། གཞུའ་ནང་དུ་ཇུན་གར་ལ་རོལ་བའི་གྲ་སྒྲིག་ཡོད་
ཚུལ་སོགས་འབྲེལ་མཐུད་གནང་བར། ཁང་ཆེན་པས་ཀྱང་ཡི་རངས་
སོས་མཐུན་གྱི་བློ་གྲོས་གཅིག་པའི་ཡིག་ལན་འགྱུར་པ་བཅས་ཁྱིང་ གཉིས་··
སྐབས་འདི་ཙམ་ནས་གྲོགས་པོ་བློ་ཐུབ་ཀྱི་མཐུན་འབྲེལ་ཆགས་པ་ཡིན་ནོ།

དེ་ནས་ཆིང་གོང་མའི་དམག་དཔུང་བོད་དུ་འགྱུར་ལ་ཉེ་བའི་དུས··
སུ་མདའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་གཙོ་བོ་ཁང་ཆེན་པའི་དཔུང་ཚོགས་ཉེ་བར··
བཏེག་སྟེ་གྲོ་ཤོད་ཁུལ་དུ་འབྱོར། ཕོ་ལྷ་བས་གཞུའ་ནང་ནས་དྲངས་
པའི་དཔུང་ཚོགས་དང་། རྒྱལ་རྩེ་ཇོང་དཔོན་རབ་བརྟན་ཤར་པའི་དཔུང་
ཁག ལྷོ་དགོན་གྱི་དཔུང་བཅས་ཀྱང་ལྷ་རྩེར་འཛོམས། དེ་དུས་ཁང་
ཆེན་པའི་ཞབས་གྲས་ངག་དབང་ཡོན་ཏན་ཟེར་བས་མདའ་རིས་དཔུང་ཁག
ཆ་ཤས་ཤིག་ཁྲིད་ནས་ཞེལ་དཀར་ཕྱོགས་སུ་འགྱུར་པ་དེ་ཚོས་མི་སེར་ལ···
བརྡབས་གཤིག་དང་། ཇུང་འཕྲོག་སོགས་བྱེད་པར་བརྟེན་དགྲ་བོར་ཕར་
རོལ་བྱ་རྒྱུར་མི་ཕན་པའི་གནས་ཚུལ་ལྷགས་པར་ཕོ་ལྷ་བས་བསླགས་གཏམ་
སྤེལ་བ་འདི་ལྟར། "བོད་ཡུལ་འདིར་ཇུན་གར་པའི་དཔུང་ཚོགས་ཀྱིས
བསྟན་པ་ལ་ཕྱ་འབྱིན་པར་བྱས་ཤིང་། ཡོངས་ཀྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་
དུ་མའང་མིང་གི་ལྷག་མར་བྱས། ཡུལ་དབུས་ཞ་ཙང་ལྗོངས་ཀྱི་རྗེ་བོའི་
རིགས་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱེ་བོ་ཉེས་མེད་དུ་མ་སྲོག་དང་བྲལ། དེ་དག་གིས
བཟའ་བ་དང་བཙུང་བ་མདོར་ན་གཞོན་པའི་ཟས་ཟླ་འཛམ་བསྟུ་བ་ཡན་··
ཆད་ཀྱི་དཔྱ་ཁྲལ་གསར་བུ་དུ་མས་གཙེས་ཏེ་འབངས་མི་ནམས་སྐྱ་ད་ཅིག··
ཀྱང་བདེ་བའི་གོ་སྐབས་བྲལ་བར་བྱས་པ་ལ། འཕགས་པ་ལག་ན་རལ་གྲི་
ཅན་མིའི་གཟུགས་སུ་ཤར་བ་གནམ་གྱིས་བསྐོས་པའི་སའི་འཛེར་འཛིགས།

གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ས་ས་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་གྱི་གྲངས་སྙེད་དཔུང་གི་ཚོན་
ཉེ་བར་བཤམ་ནས་སྡིག་ཏོ་ཅན་རྒྱ་གར་བའི་ཚོགས་འཇོམས་པར་ཆས་ན་
བདག་ཅག་ཀྱང་དེའི་རྗེས་སུ་ཕྱིའི་ཕྱིར་མི་འབྲང་། གལ་ཏེ་སྙོངས་པ་ལ་ལ་
དག་དེའི་ཚུལ་མི་ཤེས་པས་ལོག་པར་རྟོག་ན་ངས་གཤིན་རྗེའི་གཤེད་མ་འདྲ
བའི་དཔུང་གི་ཚོགས་མངགས་ཏེ་ཚར་བཅད་ན་མི་འཇིགས་སམ་ཞེས་བྱ་བ་
ལ་སོགས་པ་ཐབས་ལ་མཁས་པ་དང་དཔའ་ཞིང་བརྟུལ་ཕོད་པའི་རྣམ་གྱི་
ཡི་ལ་ཧམ་པོ་ཆེ་རབ་ཏུ་བསྒྲགས་"①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་དེའི་མཐུས་ནང་
སྲིད་འཛུགས་ནས་གནའ་པ་ལ་ཡན་ཆད་ཀྱི་རྒྱ་ཙང་སྤྱོངས་ཡོངས་སུ་རྒྱན་
ཀོལ་དཔུང་སྟོབས་ཀྱིས་བཟུང་ནས་མཁར་རྫོང་བཙན་པོ་དག་གི་རྩེ་མོར་
དར་གྱི་ཅོད་པན་ལྟེ་ཛར་ཅན་གྱིས་མཛེས་པར་བྱས་ནས་བདེ་འཛུགས་ལ་
འཁོད་པ་བྱུང་། དེ་ནས་ཕོ་ལྷ་བས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱ་གར་གྱིས
གདན་དྲངས་ཀྱི་དོགས་ནས་དཔུང་བཅས་གཞིས་རྩེར་སྐུ་སྲུང་དུ་འགྱུར་
ཞིང་། ཉིན་བཅུ་གཅིག་སོང་བའི་སྐབས་ནག་ཚང་གི་རྫོང་དཔོན་བསམ
ཕྱིངས་པ་བྲེལ་སྐབས་ཀྱིས་འོངས་ནས། རྒྱ་གར་བའི་དཔུང་ཚོགས
རྣམས་མངའ་རིས་ཕྱོགས་སུ་ཐོན་འགྲོ་ཚུལ་བརྗོད་པ་ཐོས་མ་ཐག་ཕོ་ལྷ་བ
དང་། ཨ་ཁི་ཏ་སོགས་གཙང་སྟོད་བོད་སོག་གི་དམག་དཔུང་རྣམས
ཆབས་ཅིག་ཏུ་བརྟེགས་ནས་ཤངས་ཀྱི་མདའ་ཨེ་དམར་སྒང་དུ་སྒར་བཏབ
ནས་ཡོད་སྐབས། རྒྱ་གར་བའི་དམག་དཀྱུས་གཅིག་དཔུང་ཁག་དང་ཁ
བྲལ་ནས་སྲོས་ཕྱོལ་གྱིས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མདུན་དུ་ཆོས་བྱེད་
པར་འོངས་པ་ཞིག་དེར་འགྱུར་བས་བརྗོད་རིགས་སོ། རྒྱ་གར་གྱི་གཙོ་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་379)

ཤུགས་དཔུང་ཚོ་ཏ་རྣམས་བྱུང་ནག་ཚང་གི་སའི་ཆ་སྟོན་མོ་ཁྲོ་ལུང་ཟེར་བ་
བརྒྱུད་གྲོས་ཟིན་སོང་ཞེས་པའི་གནས་ཚུལ་གསལ་རྗོགས་བྱུང་སྐབས་ས·····
ཐག་རིང་པོ་ས་ཚོད་ཆར་བས་རྗེས་ཟིན་ཐབས་མེད་སྐབས་ཕྱིར་ལོག་པའི····
སྐོར་སོགས་མི་དབང་རྗོགས་བརྗོད་ནང་ཞིབ་ཏུ་འཁོད་ཡོད།

གཞན་ཡང་ང་ཚོད་པ་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོས། ཇུན་གར་གྱི་གཙོ་བོ་དག་
ལ་དམག་དཔུང་ཁྲིད་ནས་གོང་མའི་དཔུང་དམག་འགོག་པར་འགྲོ་རྒྱུར་ཁ··
གཡར་ཏེ་མདོ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད། དོན་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག
དང་གོང་མའི་དམག་དཔུང་ལ་མཉན་བསུ་ཞུས་ནས་ལམ་རྒྱུས་གྲ་སྒྲིག······
དང་། བོད་དུ་ཡོད་པའི་ཇུན་གར་དཔོན་དམག་གི་གནས་ཚུལ་རྣམས་ཞིབ་
ཕྲ་ཞུས་པ་དང་། དེ་བཞིན་ལུམ་པ་བ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་པོས་ཀྱི། ཏཱ
ལའི་བླ་མ་སྐུ་འབུམ་དུ་བཞུགས་སྐབས་ནས་ཕ་སང་སྐབས་ཀྱི་འབྲེལ་བ·· ···
ཞུས་པ་དང་། དེ་རྗེས་གདན་ས་གསུམ་གྱི་བླ་མ་ལས་སྐྱི་དང་མཉམ་གྲོས་
ཀྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བོད་དུ་གདན་ཞུའི་གསོལ་འདེབས་ཞུ་ཕྲིན་སོགས་ཕུལ···
བར་གྲགས།

དུས་དེ་ཙམ་ན་ཚིང་གོང་མ་ཁང་ཞིས་ཇུན་ཀར་བོད་ནས་མཐར······
སྐྲོད་གཙང་མར་བྱེད་ཕྱིར་སྔོ་བྱང་དཀྱིལ་གསུམ་ནས་དམག་དཔུང་ཁག·····
བསྐོས་ཀྱི་བཏང་བའི་སྔོ་ལམ་གྱི་དམག་དཔུང་སྟེ། ཀྲེང་ཞི་ཙང་ཙུན་
(འདི་ལ་མི་དབང་རྗོགས་བརྗོད་ནང་དའི་སི་ཙང་ཙུན་ཟེར་) གར་ཐི·· ····
གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ཡུན་ནན་དང་། ཟི་ཁྲིན། ཏུའུ་ཧས། ཀྲི་ཙང་
བཅས་ཀྱི་དཔུང་དམག་དེ་དར་རྩེ་མདོ་དང་ཆབ་མདོ་བརྒྱུད་སྤྱི་ལོ་1720
བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ལྕགས་བྱི་ལོའི་དཔྱར་སྨད་དུ་ལྷ་སར·· ····

འཁོར། ཧྲན་གར་གྱི་གླུ་རིགས་སོགས་དོགས་ཅན་མི་སྣ་འགའ་ཞིག་འཛིན་བཟུང་ཞོག་བདེ་འཛུགས་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་བྱ་བ་རྣམས་བསྒྲུབས་ཤིང་། དའི་ཚིང་བ་ཕྲུར་དང་ཕོ་ལྷ་བ་སོགས་ཀྱང་ལྷ་སར་འཕྲལ་འཁོར་དགོས་པའི་ཡི་གེ་བཏང་། དཀྱིལ་ལམ་ནས་བསྐྱོད་མཁན་ནི་ཕིང་ཉི་ཅང་ཙུན་ཡན་ཞིན་གྱིས་གཙོ་བོ་བྱས་པའི་ཧྲན་ཀན་རྒྱུད་ཀྱི་དམག་དཔུང་དེས་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་བཏུན་པ་གདན་དྲངས་ཏེ་ཕོ་དེའི་བོད་ཟླ་གསུམ་པའི་ནང་མཚོ་སྔོན་ནས་ཕེབས་ཐོན་གྱིས་དེའི་སྔོན་བསྐྱོད་དཔུང་སྡེས་ལམ་བར་དུ་ཧྲན་དམག་གིས་སྲུང་ཡོད་པ་རྣམས་གཏོར་ཕམ་བཏང་སྟེ་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་འཁོར་ནག་ཆུ་བརྒྱུད་སྟོན་མཚམས་སུ་ལྷ་སར་བདེ་ལྷན་དང་ཞབས་སོར་འཁོད་པ་བཅས་ལགས་སོ།

3. མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་དང་། ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་འགོ་འཛིན་བསྒྱུར་སྒྲིག་བྱས་པ།

དེ་ཡང་རྣམ་ཐར་ནང་། "ལྕགས་ཕོ་བྱི་་ཧོར་ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ། རེས་གཟའ་ལྷག་པ། སྐར་མ་མིན་དྲུ། ཁམས་སྦྱོར་ལང་ཚོ་འཁྲུར་བ་སོགས་བཀྲ་ཤིས་དང་དགེ་མཚན་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་ཉིན། ནམ་ལངས་ཀྱི་དུས་སུ། མདོ་དར། གཏུགས་རྒྱལ་མཚན། བ་དན་སོགས་དང་། རིན་ཆེན་རྒྱན་ཆ་བ་སོགས་ཆོས་སྲིད་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བའི་འཁོར་ལོས་སྒྱུར་རྒྱལ་ཆེན་པོ་ལ་འོས་པའི་རྟགས་མཚན་དུ་མ་མདུན་དུ་བཏར། རྗེ་བླ་མ་ཉིད་སྐུ་ཆོས་ལ་སོགས་པ་དགེ་སྦྱོང་མཆོག་གི་ན་བཟས་མཛེས་པར་སྒྲུབས་པའི་མཚན་དཔེའི་དཀྱིལ་འཁོར་ཉིན་བྱེད་གཞོན་ནུ་…… འོད་ཟེར་གྱི་དྲ་བ་སྟོང་གིས་སྤྲས་པ་ལྟར་མངོན་པར་མཛེས་པ། ཅང་ཤེས

ཁྲི་མཆོག་ཁྲིན་དཀར་གྱིས་བཏུམས་པ་ལྷ་བུར་ཆིབས་ཏེ་དལ་བུས་གཤེགས་ཤིང་། སྐུ་རྒྱབ་ཏུ་སྐོ་བྱང་ནས་འོངས་པའི་ཚང་ཚུན་ཆེན་པོ་འཇིག་རྟེན་སྐྱོང་བའི་སྡེ་དཔོན་ལྷ་བུ་གཉིས་ཀྱིས་སྣ་དྲངས། འཛམ་དབྱངས་གོང་མའི་བློན་ཆེན་ཨ་ཏ་རཏྣ། ཁོ་ཤོས་ཨེ་ཅིན་སོགས་དང་། བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་ཐུའུ་ཀྭན་ཧུ་ཐོག་ཐུ། བཀའ་འགྱུར་དྲུ་བླ་མ། ཅིང་ཤིར་གནས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་ (ཡོན་རབས་) གདུང་རྒྱུད་ཁལ་ཁ་དོན་གྲུབ་ཕྱང་དང་། གུང་ཚེ་དབང་ནོར་བུ། ཐའི་ཇི་ལྷ་དབང་རྒྱ་མཚོ། གོ་ཤྲི་བསྟན་འཛིན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཨེ་བུ་སའི་ཁི། ཅིང་ཕྱང་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན། ཧུ་ཕྱང་དགའ་ལྡན་ཨེར་ཏེ་ནི་ཧུ་ནང་། ཨེར་ཏེ་ནི་ཨེར་ཁེ། ཨེར་ཏེ་ནི་དྷ་ལས་སྦྱོར་ཤོག་ཐུ། མེར་གན་དའི་ཅིང་། ཅིང་ཏང་ཐའི་ཇི། ཨེར་ཏེ་ནི་ཧུ་ནང་གི་སྲས་འཇིགས་བྱེད་སྐྱབས། ཨེར་ཏེ་ནི་སྦྱོར་ཤོག་ཐུ། དགའ་ལྡན་བཀྲ་ཤིས། ཡའི་ཛུང་ཐའི་ཇི། དགེ་ལེགས་ཧུ་ནང་སོགས་རྒྱལ་རིགས་ཤིང་སྦ་ལ་ཆེན་པོ་ལྷ་བུ་ལས་ཉེ་བར་སོན་པ་རྣམས་ཤིང་བཞེད་ཆགས་པ་ཏུ་མ་དང་། འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ལུང་ལས་འཛིན་པའི་ཁི་ཡཱ། སྨྱུར་གོ་ཆི། སྲི་ཆའི་ཆི། ཛ་ཡང་ཛང་གི་སོགས་རྒྱའི་མི་དྲག་ཏུ་མ་དང་བཅས་པས་ཡོངས་སུ་བསྐོར་ཏེ།

དགའ་ལྡན་ཁྱུ་འགོ་ནས་ཆིབས་བསྒྱུར་བར། ལྷ་ལྡན་ཙ་བཞི་པོ་ཏ་ལ་ཞོལ་སོགས་ཉེ་སྐོར་བ་རྣམས་ཀྱི་གྲྭ་གཞིས་རྫོང་སྡེའི་རིགས་དང་། ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས། སེ་ར་ཐེག་ཆེན་གླིང་། དགའ་ལྡན་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་གླིང་སོགས་ཀྱི་ཏུར་སྒྲིག་གི་རྒྱལ་མཚན་འཛིན་པའི་དགེ་འདུན་འདུས་པའི་ཚོགས་ཀྱིས་གདུགས། རྒྱལ་མཚན་མེ་ཏོག་ལ

སོགས་པའི་མཆོད་རྫས་དང་རོལ་མོའི་བྱེ་བྲག་སྣ་ཚོགས་པའི་བཀོད་པ······
བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཚར་དུ་དངར་བ་དང་། གཞན་ཡང་ལྷ་ས་ཏུ་བཞི་
ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱི་ཁང་པའི་ཡང་ཐོག་ཏུ་དར་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་ལྷ་···
ཤི་བྲིས་ཤིང་། འབྲུད་དཀྲོལ་གྱི་བྱེ་བྲག་དུ་མ་སྙན་པར་སྒྲོག་པ་དང་།
པསདམ་གྱི་རྒྱུད་ཁྲིད་བཻ་ཌཱུརྱའི་ཞུན་མ་འཐོར་བ་ལྟ་བུས་ཀུན་གསལ་སྣེག་·
མོའི་ངང་པ་རྣམ་པར་འགེངས་པ་དང་། རྒྱན་དང་ཆ་ལུགས་དང་།
སྐད་དང་གོས་ལྗི་བྱེ་བྲག་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་དང་ལྡན་པའི་ཡུལ་གྲུ་སོ་སོའི······
སྐྱེ་བོ་ནྲ་ཚོགས་པས་རང་རང་གི་ལུགས་ཀྱི་མཆོད་པའི་བཀོད་པ་དུ་མ·······
བསྐར་བས་ཉེར་འཚོན་གྱི་ཁྲིན་དོག་པོར་འགེང་བ་སོགས་རྒྱལ་བ་ཀུན་ཏུ···
གཟིགས་པའི་ཞིང་གི་ཡོན་ཏན་གྱི་དཔལ་ལ་ཅོ་འདྲི་བར་བྱེད་པའི་བསྒྲུ······
བའི་ཚོགས་དང་བཅས་བསམ་གྲུབ་ཕོ་བྲང་གི་ཐད་ཙམ་དུ་བྱོན་པ་ན་རྒྱལ···
བའི་བསྟན་སྲུང་ཆེན་པོ་འོད་ལྡན་དཀར་པོ་ཡང་མིའི་ཁོག་ཏུ་བཀྲམས་ཏེ···
དགྱེས་པའི་གར་གྱིས་རོལ་པ་དང་བཅས་ལས་བཞིའི་འཕྲིན་ལས་སྒྲུབ་པའི་···
དར་ཆེན་སྣ་ལྔ་རྫེ་བླ་མ་ཉིད་ཀྱི་ཕྱག་ཏུ་ཕུལ་ཏེ་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་སྨོ་ལེགས···
པར་འགྲིག་པའི་ལུང་བསྟན་དུ་མ་ཞིག་ཕུལ། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་འཕགས་
པ་འཇིག་རྟེན་དབང་ཕྱུག་གིས་བྱིན་གྱིས་རླབས་པའི་གནས། ཆོས་ཀྱི་
རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་ཕོ་བྲང་སྒྲུ་འཛིན་གཉིས་པའི་གཞལ་མེད་····
ཁང་གི་ཐེམ་སྐས་ཀྱི་སྒོ་ལ་རིམ་པར་འཛེགས་ཏེ། རྗེ་གོང་མ་ན་རིམ་
གྱིས་ཆོས་སྲིད་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་མཚན་ཡང་དག་པ་བསྒྲེང་བའི········
ཚོམས་ཆེན་སྙིང་པའི་ནང་དུ། འཇིགས་མེད་གདོང་ལྔས་བཏེག་པའི་གསེར་
གྱི་ཁྲི་འཕང་མཐོན་པོར་ཀ་རྩུག་ལག་རྩིས་ཀྱི་གཞུང་ལས་བྱུང་བ་ལྟར་ཞལ···

ཤར་དུ་བསྒྱུར་བའི་སྙིང་དུ་ཞབས་སེན་གྱི་པདྨ་རྣམ་པར་འབེད་པ་ཨཱཿཧཱུྃ ༎
གཡོན་ཕྱོགས་སུ་ཙང་ཇུན་ཆེན་པོ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་གོང་མའི་མི་དྲག ····
རྣམས་དང་། སྡེ་སྲིད་དྷ་ག་རྩེ་བ་ལྷ་རྒྱལ་རབ་བརྟན་སོགས་དྲུང་འཁོར་
ཆེ་གཞན་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་། གཡས་ཕྱོགས་སུ་ཐུ་ཝུ་ཀུན་ཏུ་ཐོག
ཐུ། བཀའ་འགྱུར་དྷ་བླ་མ། ཁལ་ཁ་མཚོ་སྔོན་སོགས་ཀྱི་དཔོན་རྒྱལ་
རྒྱུད་རྣམས་དང་། ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོ་ཁག་གི་ཆོས་ཀྱི་ཁྲི་ལ་དབང་བའི་སྤྲུལ་
པའི་སྐུ་རྣམ་པ། སློབ་དཔོན་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན། དཔོན་ཆོས་
མཛད། སྤྱི་གཉེར་དྲུང་ཆོས་སོགས་སེར་སྐྱ་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་ཚོགས་
གདན་འཛོམ་པ་ལ་བཀྲ་ཤིས་པའི་གསོལ་ཟས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་སྣེ་·····
དྲངས་ཡིན་ལུགས་དང་མཐུན་པའི་དགའ་སྟོན་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པའི་ཐོག
འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོས་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་གསེར་གྱི་···
ཁྲི་ཆེན་པོར་ཞབས་པད་གསར་དུ་འཁོད་པའི་ལེགས་འབུལ། ལྷ་རྫས་
དཀར་པོ་སྲིད་དུ་རིང་བ་དང་། དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཕྲག་བཅས་ཀྱང་བ་ཕུལ་
ཏེ། བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བའི་དོན་དུ་ཞབས་པད་བསྐལ་པ་རྒྱ་མཚོའི་བར་
དུ་བརྟན་པར་བཞུགས་ནས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྐོར་དགོས·····
ཞེས་པའི་གསེར་གྱི་ལུང་འབུད་པར་མཛད། གོང་མའི་མི་དྲག་རྣམས་
དང་། རྒྱལ་རྒྱུད་དཔོན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ལེགས་འབུལ་དཔངས་མཐོ་
བ་ཕུལ། ……”①ཞེས་གསལ་འདུག

ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ནང་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས
བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་གདན་དྲངས་ཏེ་རྩེ་ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལར་ཕེབས།

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་73—76)

གཟིམ་ཆུང་བདེ་བ་ཅན་དུ་བཞུགས། ཡབ་སྲས་ཤེར་ཞལ་དགྱེས་
འཛོམས་གྲོག་ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་པོ་ཏ་ལའི་གཟིམ་ཆུང་ཉི་
འོད་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེར་དགེ་ཚུལ་གྱི་སྡོམ་པ་བསྒྲུལ་ཞིང་། མཚན་
སྡོན་ཡོད་ཤེག་བློ་བཟང་བསྟན་ཏེ་བློ་བཟང་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོར··········
གསོལ། ①

སྐབས་དེ་ཙམ་ན་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀས་མངགས་པའི་ཅང་ཅུ་ན·····
རྣམས་ཀྱིས་སྡེ་སྲིད་སྟག་རྩེ་བ་དང་། བཀའ་བློན་བཀྲ་ཤིས་རྩེ་པ། ཨ་
ཚོས་སོགས་ཐུན་ཤར་བ་བོད་དུ་སྔོད་རིང་དཔང་ཆ་བཟུང་པའི་དཔོན་·· ···
རིགས་ཁག་གཅིག་དང་། ཚོས་སྡེ་ཆེན་པོ་རྣམས་སུ་ཡོད་པའི་ཐུན་ཤར་གྱི་
གྲྭ་རིགས་སོགས་ལ་བཀའ་ཁྲིམས་གཅོད་པའི་འགོ་འཛུགས་ཤིང་སྡེ་སྲིད་·····
སྟག་རྩེ་བ་སོགས་ཀྱི་སྒྲིག་ལ་མི་འབབ་པའི་ཞུ་ངོ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག···· ···
དང་། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ། ཕོ་ལྷ་བ་སོགས་ནས་ནན་ཞུ་གནང་
འདུག་ཀྱང་། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལ་བཟློག་ཐབས་མེད་ཅེས་ཁས་
ལེན་མ་ཐུབ་པར་སྡེ་སྲིད་སྟག་རྩེ་བ་ལྷ་རྒྱལ་རབ་བརྟན་དང་། བཀའ་བློན་
བཀྲ་ཤིས་རྩེ་པ། བཀའ་བློན་ཨ་ཚོས་བཅས་ལྷ་ས་སྐྱིད་ཆུའི་འགྲམ་ངོགས་
རགས་རྒྱབ་ཀྱི་སའི་ཆར་སྲོག་ཉེས་བཅད་པ་དང་། དེ་མིན་སྟག་རྩེ་བའི་
བུ་རྒྱུད་དང་ཐུན་ཤར་གྱི་གྲྭ་རིགས་སོགས་ལེ་ཚོགས་ཁག་གཅིག་རྒྱལ་ནང་
དུ་བཙོང་བདའ་བཅས་བྱས་པའི་སྐོར་ཞིབ་པ་མི་དགའ་རྟོགས་བརྗོད་ནང་
འཁོད་ཡོད།

① (པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་གསུང་རྣམ་འོད་དཀར་ཅན་གྱི་འཕྲེང་
བ་ཤོག་གྲངས་294)

སྤྱི་ལོ་ 1721 བོད་ལྗགས་སྐྱང་ལོར་གོང་མའི་ལུང་ལྟར་དའི་ཆེང་སྤྲ་
ཐུར་ཁང་ཆེན་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་པོར་པས་སེའི་ཅིན་པོ་དང་ སྤྲགས་བོད་
ཀྱི་དོན་བྱེད་བཀའ་བློན་གྱི་གཙོ་བོ་དང་། ང་ཕོད་པ་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོར་
ཡང་པས་སེའི་ཚེ་ལོ་དང་སྤྲགས་ལས་རོགས། ལུམ་པ་བ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ
པོར་གུང་གི་ཚེ་ལོ་དང་། ཕོ་ལྷ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱལ་དང་། སྦྱར་
ར་བ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་པོ་སོ་སོར་ཐའི་ཇིའི་ཚེ་ལོ་དང་སྤྲགས་བཀའ་བློན་དུ་
བསྐོ་བཞག་བསྐུལ་ཏེ་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ལས་དོན་གཙོ་སྐྱོང་
ལས་ཁུངས་བཙུགས་པ་དེས། སྤྱི་ལོ་ 1727 བར་ལོ་དྲུག་ཙམ་སྲིད་དབང་
སྐྱུད་རིང་གི་ཐམ་ཀར། "པའི་སི་ཁང་ཆེན་པས་ཀཙུ་བོ་པའི་སི་ང་ཕོད་
པས་རོགས་རམ་སོགས་བྱེད་སང་རྣམས་ཀྱི་ཐམ་ག་རྒྱལ་དགེའོ། ཞེས་
བཏང་། ①ཞེས་གསལ་ཡོད།

གསུང་རྣམ་ནང་། "འདི་ལོ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཞབས་བརྟན་དུ་
དམིགས་རྫོང་གཞིས་ཅེར་ཁྲི་ཐུན་དུ་བཙུག་པ་རྣམས་གཏོང་དགོས་པའི་
བཀའ་ལུང་བསྒྲགས་ཏེ་མི་འཛིགས་པ་སྐྱབས་ཀྱི་སྦྲིན་པ་རྒྱ་ཆེར་མཛད།"
②ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་ལོ་དེར་བོད་ཁྲུལ་ཡོངས་སུ་བཙན་གྲོལ་ཆེན་པོ་ཞིག་
གནང་འདུག རྩེ་ཕོ་བྲང་གི་མདུན་ངོས་སུ་ཚིང་གོང་མ་ཁང་ཞི་མཆོག་
ནས་དམག་དཔུང་ཆེད་མངགས་ཀྱིས་རྟེན་གར་རྒུན་དམག་མཐར་བསྐྲད་
དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་བོད་དུ་གདན་དྲངས་པའི་མཛད་རྗེས་
སྐོར་རྒྱ་བོད། མན་ཏྲའི་ཡི་གེ་ཤན་སྦྱར་བརྐོས་པའི་རྡོ་རིང་བསྒྲུན།

---

① (ཐམ་དེབ་ལོང་བའི་དམིགས་བུ་ཁྲིས་མ་དེབ་ཤོག་གྲངས་13)

② (དཔག་བསམ་སྐེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་85)

(ད་ལྟ་རྫོང་རྒྱབ་ཀླུ་ཁང་ནང་སྤྲོས་ཡོད་) གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་དའི་སི་ཅང་ཐུན་དང་། ས་སྐྱོང་དམག་དཔུང་གི་འགོ་འདོམས་སྐུ་ཤུང་ཚེ་དབང་ནོར་བུར་ཅང་ཐུན་གྱི་གོ་གནས་འཕར་སྐྱེལ་གྱིས་འཛོག་… གནང་མཛད། དེ་མིན་རྒྱ་སོག་གི་དཔུང་ཆེན་དཔོན་དམག་རྣམས་རིམ་བཞིན་ཕྱིར་ལོག་བྱས།

སྤྱི་ལོ་ 1722 ཐོག་ཆུ་སྟག་ལོར་"འདི་ལོ་ནས་བཟུང་གོང་མ་ཆེན་… པོའི་ཞབས་བརྟན་དུ་དམིགས་ཏེ་སྲིད་རྒྱལ་བསྟན་ནམ་གནས་ཀྱི་བར་སྨོན་ལམ་ཆེ་མོ་ཉིན་གཅིག་སྔོར་བཞིན་སྐར་ཆགས་སུ་འཛུགས་པར་མཛད་པའི་ཚོགས་དབུར་ཕེབས་ཤིང་། དགེ་འདུན་རྣམས་ལ་མང་འགྱེད་དང་ལྷགས་བསྔོ་རྒྱས་པར་ ུས་པར་ ནང་།"①ཞེས་གསལ་བ་དང་། ཡང་"རྒྱའི་མི་དཔོན་དུ་ཞིན་རྣམས་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་མཚན་བྱང་གསར་སྒྲིག་གནང་བ་ (རྗེ་བོ་བྲང་) གཟིམ་ཆུང་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་དུ་གདན་དྲངས་ཏེ་བཞུགས་སུ་བཅུག"②ཅེས་གསལ་འདུག་པ་ད་ལྟའང་དེ་རང་དུ་བཞུགས་ཡོད།

དེ་སྐབས་ཉ་ལྷན་སྐོར་ མ ཤོར་སེ་འབྲས་གསུམ་སྒྲུར་ཐོག་ཉེ་འདབས་ཀྱི་དགོན་པ་རི་ཁྲོད་སོགས་ཀྱི་དགེ་འདུན་ལས། གདན་ས་དགའ་ལྡན་ནས་ཕེབས་སྒྲོལ་མེད་འདུག་པར་སྤྱི་ལོ་ 1723 ཐོག་ཆུ་ཡོས་ལོ་ནས་བཟུང་དགའ་ལྡན་གྱི་དགེ་འདུན་རྣམས་ཀུང་ཕེབས་རྒྱུའི་གདན་འཕེབས་མཛད་… པ་མ་ཟད། ལོ་དེ་གའི་སྨོན་ལམ་ཚོགས་དབུར་དྭ་ལའི་བླ་མ་མཆོག

① (དཔག་བསམ་སྙི་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་93)

② (དཔག་བསམ་སྙི་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་96)

ཆིབས་བསྒྱུར་ཐོག   སྨོན་ལམ་ཆེ་མོའི་བཅའ་ཡིག་གསར་དུ་བསྒྲུལ་བའི་

དབུ་བརྗོད་ནང་།   "གོང་མའི་ལུང་གིས་ཞུལ་དུ་བྱུང་བའི་སྐྱིད་སྟོབས་

ཀྱིས་ལྷ་བཙོའི་འགྲོ་བ་རྣམས་སྐྱོལ་བ་ལ་དུས་གསུམ་བདེ་གཤེགས་ཀུན······

གྱིས་པད་དཀར་ལྟར་རྗེས་སུ་བཟུགས་པ།   ཀུན་མཁྱེན་ཉི་མའི་གཉེན་

གྱི་ལུང་རྟོགས་ཀྱི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་གྱེན་དུ་འདེགས་ཤིང་།   འགྲོ་བ་

ལྷ་དང་བཅས་པའི་གཙུག་རྒྱན་དུ་དབང་བསྒྱུར་བ་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་འབོད་···

པའི་ཐ་ཏམ།"   ཞེས་དང་དགོས་པ་བརྗོད་པར། "······རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་

རིན་པོ་ཆེ་སྤྱི་དང་།   བྱེ་བྲག་རྒྱལ་བ་འཇམ་དཔལ་སྙིང་པོའི་རིང་ལུགས་

དྲི་མ་མེད་པ་འདི་ཉིད་འཕེལ་རྒྱས་གོང་སྤེལ་གྱི་ལྷག་བསམ་བཟང་པོས····

གཞི་བྲངས།   བསྟན་འགྲོ་མཐའ་དག་ལ་བླ་ན་མེད་པའི་བཀའ་དྲིན་བཟང་

གིས་ཀུང་ཟླ་ཞལ་དུ་དཀའ་བ་གནམ་བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་རྒྱལ་པོ··

ཞབས་ཟུང་རྡོ་རྗེའི་ཁྲི་ལ་མངོན་པར་བརྟན་ཅིང་།   ཆབ་སྲིད་དར་ཞིང་

རྒྱས་པ་དང་།   རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་བདེ་སྐྱིད་རྫོགས་

ལྡན་གྱི་དཔལ་ལ་མངོན་པར་སྤྱོད་པའི་སྐད་དུ་འབྲས་སྤུངས་དང་།   སེ་ར་

བ་སོགས་ཚོགས་པ་སྟོན་ཡོད་རྣམས་ཀྱི་ཐོག འདི་ལོ་ནས་དགའ་ལྡན་རྣམ་

པར་རྒྱལ་བའི་གླིང་གི་དགེ་འདུན་རྣམས་ཀུང་འདུས་གཤིས། ······"ཞེས···

དང་།   བསྒྲུབ་པའི་དུས་ཚིགས་ནི།   "མཛེས་བྱེད་རྒྱ་མོ་ཡོས་ཀྱི་ལོ་

བཞི་ལྡན་གནམ་ལོའི་རང་ཞལ་གསར་དུ་ཚེས་ནས་མི་ཉིང་ཕ་རྒྱལ་བའི་ཚེ··

འཕྲུལ་བསྟན་པའི་དུས་ཆེན་གྱི་ཉིན་ལྷ་ལྡན་སྤྲུལ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་

པོའི་བ་ཀུམ་གསུམ་པའི་གཞལ་མེད་ཁང་ནས་བྲིས་པ་ཛ་ཡནྟུ། "①

---

① (བོད་ཀྱི་ལྷ་རབས་ཁྲིམས་སྲོལ་བདམས་བསྒྲིགས་ཤུགས་པར་དེབ····
ཤོག 346—350)

ཞེས་དཔལ་བའི་ཁ་ཅའ་ཡིག་དེ་ཉིད་སྨོན་ལམ་ཆེ་མོའི་དགེ་འདུན་འདུས་པ་རྒྱ་ཚོའི་དབུས་སུ་གདན་ཞལ་མཁན་ཟུར་ངག་དབང་དཔལ་བཟང་ནས་སྒྲོག་སྒྲུངས་གནང་བ་ལགས་སོ།

དེ་ལོ་ཚིང་གོང་མ་ཁང་ཞི་ཁྲི་ལོ་དྲུག་ཅུ་རེ་གཅིག་བསྐྱངས་ནས་···· གྲོངས་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་ཐར་ནང་། "སྐབས་འདིར་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདེ་སྐྱིད་རྒྱལ་པོ་གནམ་དུ་གཤེགས་པའི་གཏམ་བྱུང་བ་ཙང་རྟེན་རྣམས་ནས་སྐུ་ཞབས་སུ་སྙན་སྒྲོན་ཞུས། དེ་འཕྲལ་རྗེན་ཁྱད་པར་ཅན་རྣམས་ཀྱི་དྲུང་དུ་མཆོད་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ་འབུལ་བར་མཛད། དེ་ནས་བཟུང་ཞག་བཞི་བཅུ་ཞེ་དགུའི་བར་དུ་ཇོ་ཉིད་སྐུ་དངོས་ཀྱིས་རྟེན་རྣམས་ཀྱི་དྲུང་དུ····· མཆོད་འབུལ་ཐུགས་སྨོན་ཉིན་རེ་བཞིན་མ་ཆག་པར་མཛད། ལོ་འདིར་གོང་མ་ཆེན་མོའི་དགོངས་རྫོགས་སུ་དམིགས། ཚོགས་མཆོད་ཉིན་གསུམ་སྐོར་གནང་ལ་ཇོ་བླ་མ་ཉིད་ཀྱང་ལྷ་ལྡན་དུ་ཕེབས་བསྐུར་གནང་སྟེ་ཉིན་ཁ་ཤས་ཀྱི་བར་སྨོན་ལམ་ལ་ཕེབས་ནས་འདུས་པ་རྒྱ་མཚོའི་ཚོགས་དང་ལྷན··· ཅིག་ཏུ། འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་དང་རྒྱལ་ཡུམ་དེ་ཉིད་ཀྱི་དོན་དུ་ཞུགས་བསྔོ་དང་ཐུགས་སྨོན་གྱི་མཚམས་སྦྱོར་གནད་སྨིན··· གནང་།"①ཞེས་གསལ་བ་དང་། དེ་ནས་མཁྱེན་གཉེར་དའི་དར་ཏན། ལྷ་སྲས་བཞི་པ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་ཁྲིར་གསར་ཕེབས་ཀྱི་ལེགས་འབུལ་ཞུ་བར་བཞེང་དུ་གནང་།" ཞེས་དང་། "དེ་ནས་རང་ས་འཁྱུལ་སྣང་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ཕེབས་སྐབས། འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་ཁྲིར་ལྷ་སྲས་བཞི་པ་(ཡུང་གྲིན་)གསར་ཕེབས་ཀྱི་མི་སྣ་ཏཱ་བླ་མ···

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་101)

ཞིང་རབ་འབྱམས་པ་དང་། བན་གསར་རབ་འབྱམས་པ། ཤང་རྫོ་ཁི་ཡུ་རོགས་འཁྱེར་པར་ཨེ་ཤམ་དུ་མཇལ་ཁ་གནང་ཞིང་། གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་ཡིག་ལེ་ཚན་གཉིས་དང་གནང་སྐྱེས་བཟང་པོ་གྱ་ནོམ་པ་ཕུལ་བ་རྣམས་ཕྱག་ཏུ་བཞེས་ཏེ། དེ་དག་ལ་སྟོན་མོ་གཟབ་རྒྱས་གནང་། ”①
ཞེས་གསལ་ལོ།

ལོ་དེར་གོང་མའི་ལུང་གིས་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་དཔོན་དམག་རྣམས······རྒྱལ་ནང་དུ་ཕྱིར་ལོག་བྱ་དགོས་ཞེས་ཕེབས་པའི་སྐོར། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་། “དེ་ནས་ཡུན་མི་རིང་བ་ན་འཇམ་མགོན་མིའི་ཤར་དུ་སློས་པ་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ལུང་གིས་བསྒོ་ནས་ལྷ་ལྡན་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་···པོར་འདུག་པའི་ཡེ་ཧིང་གི་གཙོ་བོ་དཔུང་ཚོགས་དང་བཅས་པ་ཕྱིར་ལྡོག···ཅིག ཅེས་བསྒྲལ་བ་དང་དུ་བླངས་ཏེ་ཙང་ཧྲུན་ཆེ་དབང་ནོར་བུ་དང་། ཨེ་ཕུས་པའི་ཤི་ལི་ཏོ་ཀུས་པ་གཡུལ་གྱི་ཁ་ལོ་པ་ཡན་ལག་བཞི་པའི་དཔུང་གི···ཚོགས་ཆེན་པོ་དང་བཅས་ཕྱིར་ལྡོག་པ་ལ་མངོན་དུ་ཕྱོགས་པར་གྱུར་ཏོ།
དེའི་ཚེ་མངའ་རིས་ནས་དའི་ཆིང་བླ་ཧྲུར་གྱི་མངག་གཞུག་པ་ངག་དབང···ཉིན་ཏན་དང་དར་ཧན་ཐའི་ཇི་གཉིས་འོངས་ཏེ་གཙོ་བོ་དེ་དག་གི་གམ་དུ་སོང་ནས་ཞུ་སོལ་བ། བདག་ཅག་གི་རྗེ་བོ་དའི་ཆིང་གིས་ཁྱེད་ཅག་ལ་འཁྲིན་དུ་བྱ་བ་འདི་ཡིན་ན་དགོངས་སུ་གསོལ། ཙང་ཧྲུན་ཆེན་པོ་དཔུང་དང་བཅས་པ་རང་ས་ནས་སུ་ལྡོག་པར་མཛད་པ་ནི། ལྷར་སྣང་བོད་འབངས་རྣམས་དབྱེ་དང་བྲལ་གྱིས་མི་མནར་བ་ལ་ཕན་པ་ལྷར་མཆིས་ཀྱང་དགྲ་བོ་ངན་པ་མིག་གི་ཚེར་མ་འདྲ་བ་ཀུན་མ་ལྷགས་འབབ་པ་ལྟར་སྐྱིད···ཅིག་གིས་འོང་བ། མ་ཞུགས་པ་ཀ་ཡོ་སྐུ་ལ་གོམས་པ་ཧྲུན་ཀར་པའི་ཚོགས་

①(དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་གྲངས་102—104)

ཀྱིས་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལ་གནས་པར་ཡང་མི་བྱེད། དེ་དཔུང་ཤེད་ཀྱིས་བཙོམ་པའང་མ་མཆིས་པས་དོགས་པ་ངན་པ་ལས་ནི་མ་གྲོལ། འཇིག་རྟེན་རྣམ་པར་འདྲེན་པ་ཀུན་མཁྱེན་ཕྱག་ན་པདྨ་ངེས་པའི་དོན་དུ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ངོ་མཚར་ལས་མ་གཡོས་ཀྱང་། དྲང་དོན་དུ་སྐུ་གཞོན་ནུའི་ཚུལ་བསྟན་པ་དང་། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་པཎ་ཆེན་འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་སྐུའི་ན་ཚོད་ཆེས་ཆེར་སྨིན་པའི་ཚུལ་བསྟན་པ། བོད་འབངས་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་ནི་གྱ་གྱུ་ཆེ་བ། ཡིད་བརྟན་མི་རུང་པ། མཐའ་གཅིག་ཏུ་བསམ་པ་མི་མཐུན་པ་ཡིན་ན། དེ་རྣམས་ལ་ཟི་མི་སྙམ་པར་ཁྲིད་ཅག་དཔུང་བཅས་ཕྱིར་ཕྱོག་པ་ནི་བདག་པོ་ཆེན་པོས་བོད་འབངས་རྣམས་བརྩེ་བས་འདོར་བ་མ་ཡིན་ཀྱང་། དེ་ལྟ་མ་ལགས་ན་བདག་པོ་ཆེན་པོར་བདག་ཅག་གིས་ཞོ་ཤ་མངགས་ཏེ་ཞུ་འཕྲིན་དུ་བྱ་བས་དེ་ཕྱིར་ཕྱོག་གི་བར་དེ……སྲིད་དུ་གཙོ་བོ་གཅིག་ཉིད་བཞུགས་ན་ཅིར་འགྱུར། དེ་ཡང་མི་རུང་ན་བོད་སློངས་སུ་ཆོས་དང་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཞེད་པ་དང་……མཐུན་པ་འདི་དང་འདི་ལྟ་བུ་སྐབས་ཤིག་དང་། འདི་དང་འདི་ལྟ་བུ་དོར་ཞིག་ཅེས་བྱ་བའི་བླང་དོར་གྱི་གནས་སྟོན་པའི་གཏམ་ལེགས་པར་བསྒོ་བ་མཛོད་ཅིག་ཅེས་དོན་འདིའི་སླད་དུ་བདག་ཅག་མངགས་པ་ལགས་ན། ལན་དུ་འོས་པ་བཀའ་སྩོལ་བར་མཛད་དུ་གསོལ་ཞེས་སྨྲས་མོད་ཀྱི། དེ་རྣམས་ན་རེ། བདག་ཅག་རྣམས་བགྲོས་ཏེ་སླད་ཀྱིས་ལན་སྨྲའོ་ཞེས་ཟློ་ལ་བརྟེན་པར་བྱས་ནས་ལམ་དུ་ཞུགས་སོ། ”① ཞེས་གསལ་བ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་གཙོ་བོ་དེའི་རེ་ཞུའི་ཚིག་རིས་འདི་ཐོག་ནས། “བོད་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ལྕགས་པར་དེབ་ངོས་452—453)

ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་” ཟེར་བའི་ནང་དེ་ངུས་ལྷ་སར་བཞུགས་པའི་གོང་མའི་དཔོན་དམག་དེ་དག་ནི། “ཕྱི་རྒྱལ་གཞུང་ཚབ་ལྷ་བུ་ལས་བོད་ཀྱི་ཚབ་སྲིད་ཕྱི་ནང་ ང་ཅིར་བྱུས་འཁྲི་མེད། ”① ཅེས་ལོ་རྒྱུས་འཁྲུག་བཤད་བྱེད་པའི་རྫུན་རྐྱབ་དེ་ཟུར་ཟེན་དུ་བརྗོལ་ཐུབ་བོ།

དུས་སྐབས་དེ་དག་ཏུ་བོད་ཡུལ་གྱི་བདེ་འཇགས་ལ་ཉེན་ཆེ་ཤོས་ནི། སོག་པོ་ཇུན་གར་བའི་དམྱུང་ཚོགས་སྟར་བཞིན་གློ་བུར་དུ་ལྷགས་པའི་……དོགས་པ་ཁོ་ན་འཆང་བཞིན་ཡོད་སྐབས། གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་དའི་ཆིང་…ལྷ་ཐུར་ཉིད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་སྟ་རྗེས་ཟིངས་གཉིས……ཅམ་མངགས་པར་མཛད་པ་དང་། ཕོ་ལྷ་བ་ཡང་ནག་ཚང་ཁྲུལ་སོགས་བོད་ཀྱི་བྱང་ཕྱོགས་འགྲོག་ཐང་ཆེན་པོ་ར་སོ་བལྟར་བསྐོ་བཙོང་གནང་བ་…སོགས་ཞིབ་པ་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་འཁོད་ཡོད་ཅིང་། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ཐམ་དེབ་སོགས་ཡིག་ཆ་ཁག་གཅིག་ནང་སྐབས་དེའི་བཀའ་བློན་ལྕེ་ཚང་མ་ཚུགས་སླང་ལོར་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་ལྷ་བུ་འཁོད་འདུག་ཀྱང་། མི་དབང་ཕོ་ལྷ་བ་རང་གི་རྟོགས་བརྗོད་ནང་གསལ་བ་ལྟར་ན། “དེ་ནས་ཡུན་མི་རིང་བ་ན་གོང་མ་བདག་པོའི་ལུང་གིས་ཆེ་བའི་མདག་གཞུག་པ་ཨ་ས་ཁན་ཨམ་པར་གྲགས་པ་ཞིག་འོངས་ནས་འདི་སྐད་ཅེས། གོང་མ་བདག་པོའི་བཀའ་ལས་བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་བློངས་སུ་བྱ་བ་ལས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ལ་བཀའི་དཀྱུང་བློན་གཉིས་གསར་དུ་མངོན་པར་གཟེངས་བསྟོད་པར་བྱེད། ”②ཅེས་བསྒྲགས་ནས་གཅིག་ཕོ་ལྷ་བ་དང་། གཞན་གཅིག་ནི་

① (དེབ་དེའི་སྟོད་ཆ་པར་ངོས་)

② (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་453)

ཐོས་འཚར་མང་པོའི་མིང་ཡིག་བཀོད་ནས་འབྲས་སྤུངས་སྔགས་ཁང་······ འཇིགས་བྱེད་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་གཟན་བཏག་ཞུལ་དོན་སྤྱར་རབ་བློ་གྲོས་རྒྱལ་·· པོ་ཐོན་པ་སོ་སོར་བསྐོ་བཞག་གནང་ཚུལ་འཁོད་འདུག ཨ་ས་ཁན་ཨམ་ པ་བོད་དུ་ཡོང་བའི་དུས་ཚོད་ནི་སྤྱི་ལོ་ 1723 རྒྱ་ཡོས་ལོར་ཡིན་པ་ཏྲ·· ··· ལའི་བཏུན་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་གསལ་པོ་འཁོད་འདུག་པ་ལྟར་དེས་ན་ཐོག·· མ་ཁང་ཆེན་པ་དང་ང་ཕུལ་བཅས་ལ་བཀའ་བློན་བསྐོ་བཞག་གནང་ནས་·· ལོ་གཉིས་ཙམ་སོང་རྗེས་གཞི་ནས་པོ་ལྷ་བ་དང་སྤྱར་རབ་གཉིས་ལ་ཐའི་·· ཇིའི་ཚེ་ལོ་དང་སྒྲགས་བཀའ་བློན་འཕར་སྣོན་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་འདི···· ཁུངས་དག་ཡིན་པ་ཤེས་པར་བྱའོ།

རྣམ་ཐར་ནང་རྒྱ་ཡོས་ལོར། "མཚོ་སྔོན་དུ་དུས་ཟིར་བྱུང་བའི་གཏམ་གསན་རྐྱལ་དེ་སྐོར་ཐལ་ཆ་བྱུང་ཚེ་སེམས་ཅན་གྲངས་ལས་འདས་པ་སྡུག་བསྔལ་དང་འཇིགས་སྐྲག་འབྱུང་བར་མི་བཟོད་པའི་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་·· པོས། ཆིངས་བྱེད་པར་དཔའ་ལྡན་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་དཔལ་ལྡན་གྲགས་པ་ཞབས་དགོས་བཀའ་གནང་བ་བཞིན་ཁོང་དཔོན་སློབ་དང་། མགྲོན་གཉེར་བློ་བཟང་དཀོན་མཆོག་བཅས་ལ་ཐོན་ཕྱུག་ཐོག་བཀའ་ལས། མཚོ་སྔོན་དཔོན་ཁག་རྣམས་ལ་བསྟན་སྲིད་ལར་རྒྱ་དང་འབྲལ་ཞུགས་སུ་བདེ་··· འཇགས་གཙོར་སྟོན་གྱིས་གླང་དོར་ཞི་བ་མོལ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་མཐར་·· ཕྱིན་པ་བསྒྲུལ། ①ཅེས་པ་ཙམ་ལས་ཡོང་རྐྱེན་ཞིབ་པ་མ་འཁོད་ཙང་། འདི་སྐོར་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་། "མི་རིང་བ་ན་མཚོ་ཁྲི་ཤོར་རྒྱལ་མོའི་འགྲམ་ཧོར་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་རིགས་དག་བླངས་དོར་གྱི་གནས་ལ་ཀུན་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་106)

ཏུ་སྔོངས་པའི་སྨུན་པ་སྟུག་པོས་བློ་མིག་ཀུན་ཏུ་བསྒྲིབས་ཏེ་བརླང་པོར····
སྤྱོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཤར་བ་ནི་ འདི་ལྟ་སྟེ། དཔེར་ན་རི་བོ་ཆེན་པོ་སྲ་
ཞིང་བརྟན་པ། ལྷུན་སྟུག་ཅིང་གཡོ་བ་མེད་པ་རྡོ་རྗེའི་ཁམས་ལས་གྲུབ་པ་
མི་ཞིག་པའི་རང་བཞིན་ཅན་ལ་སྤྱི་བོས་བཏུད་པ་དེ་བཞིན་དུ། ས་ཆེན་
པོ་རྒྱ་མཚོའི་མཐར་ཐུག་མཚོན་གྱི་ཆད་པ་མེད་པར་སྐྱོང་བའི་རྒྱལ་པོ།
དཔུང་གི་ཚོགས་ཡན་ལག་བཞི་དང་ལྡན་པ་གངྒཱའི་བྱེ་མའི་རྡུལ་གྱི་གྲངས་
སྙེད་ཀྱིས་ཀུན་ཏུ་བསྐོར་བ་གོང་མ་བདག་པོའི་བཀའ་དྲིན་གྱིས་འཚོ་བ་ལ
དྲིན་དུ་མི་བསམ་པར་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་བསམ་སྦྱོར་གྱིས་གོང་མའི་ཆབ······
འབངས་དང་དཔུང་གི་ཚོགས་ལ་སྡིགས་ཅི་ཡོད་པ་དང་། རྩལ་ཅི་ཡོད་
པས་རྒོལ་བར་བྱས་ཤིང་། ནང་དུ་འང་བསམ་པ་ཐ་དད་པར་གྱུར་པས
བསྟན་འཛིན་ཕང་གི་དཔུང་ཤེད་ཀྱིས་དའི་ཚིང་ཁོ་ཤོའུ་ཆི་དང་། ཨེར་
ནེ་ཨེར་ཁེ་ཐམ་པར་བྱས་པ་སོགས་ཀྱི་གཏམ་པ་ཅིག་ནས་གཅིག་ཏུ་བརྒྱུད་
དེ་རླུང་ལྟར་གྲགས་སོ། དེའི་ཚེ་བོད་ཡུལ་གྱི་གཙོ་བོར་གྱུར་པ་བཀའི་
མདུན་ན་འདོན་ཆེན་པོ་དག་ཀྱང་ཉམ་ང་བར་གྱུར་ནས། བླ་འཁོར་
གཅིག་གི་ཡུན་ཁོ་ན་ལ་མངའ་རིས་སྒོ་ཞ་ལན་བདུན་མངགས་ནས་དའི་
ཚིང་བླ་ཐུར་སྤྱོན་ཅིག་པར་བསྐུལ་བ་ལྟར་མི་རིང་བ་ཉིད་དུ་ཕྱིན། ཨ་ས
ཁན་ཨམ་པ་ཡང་ཧྲཱ་ལྡན་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་ལྷགས་སོ། ཇི་ཙམ་ན་རྒྱལ་
བའི་ཡབ་རྗེ་དང་། དའི་ཚིང་བླ་ཐུར་དང་བཀའི་དཔུང་བློན་རྣམས་ཨ་ས
ཁན་ཨམ་པའི་བསྡོ་གནས་སློན་གྲོང་དུ་ཚོགས་པར་བྱས་ནས་དེ་ན་རེ།
མཚོ་ཁྲི་ཤར་རྒྱལ་མོའི་འགྲམ་དོགས་ཀྱི་རྒྱལ་རིགས་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན་
ནི་གོང་མ་བདག་པོའི་བཀའ་དྲིན་གྱིས་མཆོག་ཏུ་བསྐྱངས་ཤིང་། ཚིང་

ལྷང་ཞེས་མིང་སྙན་པོས་ཀྱང་མངོན་པར་གཟེངས་བསྟོད། དཔྱལ་སྲང་
ཆེད་ཁྲི་ཕྲག་ཏུ་མས་བང་མཛོད་བཀང་སྟེ་རང་གི་སྲས་ཕྲུ་བོ་དང་མཚུངས་
པར་རྗེས་སུ་བརྩེའོ། དེ་ལྟ་ན་དང་ངན་པ་དྲིན་དུ་མི་་ཟློ་ཞིང་བསམ་
སྦྱོར་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ ཆང་བའི་རིགས་ཅན་དེས་ནི། གྲོང་མའི་བཀའ་ལས་
རྒྱལ་གྱིས་ཕྲོགས་ནས་རང་ཉུས་ཀྱི་ཡུལ་ཀྱང་སྤྲད་དོ། དེར་མ་ཟད་ཀྱི་
ཡུལ་ཤུལ་གྱི་སྐེ་ནས་གོང་མའི་གསེར་ཡིག་པ་དྷ་ཧླ་མ་ཞང་ཁྲ་སོགས་ལ་ ་
ཀློལ་བར་བྱས་ཏེ་ཤུལ་ལམ་དུ་ཅི་བདེར་རྒྱུར་མི་སྟེར་བའི་མཐོ་འཚམས་ ་
པར་བྱས་སོ། དེས་ན་ཡུལ་དེའི་ཙོ་བོ་ཨེར་ཏེ་ནི་ཛི་ནོང་དང་། ནོ་
ཡོན་ནང་སོ། མེ་ཏའི་ཆི་ཛའི་སང་ལ་སོགས་པ་བཟུང་ཞིང་བཅིང་བ་དང་
ཏོར་ཁ་ཞིའི་སྐེ་རྣམས་ཆ་མ་དུ་འབེབས་པ། ལུས་ལ་བགོ་ཆ་དང་བརྡེག་
པའི་མཚོན་ཆ། བཞོན་པའི་རྟ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ལེན་པར་རིགས་ན་
དེའི་སྐད་དུ་བཀའ་བློན་རྣམས་ལས་སུ་རིགས་པ་ཞིག་འགྲོ་བར་འོས་ཤིང་།
དེ་ཡང་ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཇི་ཉིད་འདོང་བར་རིགས་སོ། ཞེས་སྨྲས་པ་ན། དའི་
ཚེང་གིས་གསོལ་བ། དེ་ལ་ཁོ་བོ་འགྲོ་བར་འོས་པའི་གནང་བར་མཛོད་
ཅིག ཨ་ས་ཁན་ཨམ་པས་ལན་སྨྲས་པ། ཅི་སྐྱེ་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན་
བོད་ལྗོངས་སུ་ལྷགས་སམ་ལྷགས་པའི་གཏམ་དག་ཐུང་ན་རང་ཅག་ཀུན་ ་
སྟབས་གཅིག་ཏུ་འདོང་བར་བྱ་བ་ཡིན་ནོད། གཞན་དུ་ཁང་ཆེན་པ་ཉིད
གཙོ་བོར་མངགས་པ་ཡིན་པས་ལྷ་ལྷན་ཁོ་ན་ལ་འདུག་ཅིག་དང་། དེང་
ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཇི་ཉིད་སོང་ཞིག་ཅེས་བསྒྲུལ་ལོ། ”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་
བཀའ་བློན་ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཇི་དང་། ང་ཡུལ་གྱི་ཁ་ལོ་པ་བློ་བཟང་དར་རྒྱས་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ ངོས་457—459)

བོད་སོག་གི་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་དང་བཅས་རིམ་བཞིན་བསྐྱོད་ནས་ནགས་ཤོད་ཀྱི་ས་ཆར་འབྱོར། ཕོ་ལྷ་བས་ཞི་དྲག་ཐབས་སྒོ་གང་ཟབ་ཀྱི་སྒོ་ནས་འགོ་དམངས་མང་ཆེ་བ་ཚུར་བཀུག་སྟེ་མགོ་སྐུར་བྱུག་འཚལ་ཞིང་། གཙོ་བོ་ཨེར་ཏེ་ནི་ཇི་ནོང་དང་། གོང་མའི་ཟླ་སེར་ཡིག་པ་ལ་མཐོ་འཚམས་པར་བྱེད་པ་པོ་ནོ་ཡོན་ནང་སོ་དང་། མི་དའི་ཆི་ལ་སོགས་པ་བཟུང་ཞིང་བཅིངས་ནས་ལྷ་སར་ཁྲིད། ནགས་ཤོད་དང་། ཡུལ་ཤུལ། ཏེར་ཁ་བཞི། འབྲོང་པ་སྟོད་སྨད། ཇོ་ཤུལ། ཕྱུང་པོ་དཀར་ནག་སེར་གསུམ་སོགས་མི་ཁྲིམ་ཁྲི་ཐུག་གཉིས་བཀྲལ་བ་ཆབ་འབངས་སུ་བསྡུག་པ་……སོགས་རྒྱལ་ཁ་བླངས་ནས་ཚུར་[illegible]ཞིང་། གོང་མའི་དམག་དཔུང་གིས་ཀྱང་ལྷོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་གྱི་དཔུང་ཁག་ཚར་བཅད་དེ་མཐར་ཕོ་པ་……བྱང་སྟོང་དུ་བྲོས་ཤོར་བར་བརྟེན་གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་བོད་ནས་ཀྱང་དའི་ཚིང་ཧྭ་ཐུར་དང་། རྒྱ་དཔོན་ཁྲའོ་ཏཱ་ས་ཡེ་ལ། ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཇི་སོགས་དམག་དང་བཅས་རྗེས་འདེད་དུ་ཐོན་འདུག་ཀྱང་། ལྷོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་ནི་སྙི་ཐག་ཆད་པའི་བྱ་ལྟར་སྐད་ཅིག་ལ་རྟུན་གར་གྱི་ཡུལ་དུ་གདོང་ཕྱོགས་ནས་བྲོས་པའི་སྐོར་སོགས་ཞིབ་པར་མཁྱེན་འདོད་ན་མི་དབང་……རྟོགས་བརྗོད་ལ་གཟིགས་པར་འཚལ་ལོ།

སྤྱི་ལོ་ 1724 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཤིང་འབྲུག་ལོ། གོང་མ་ཡུང་ཀྲིན་མཆོག་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་……འགན་བཞེས་དགོས་པའི་བཀའ་ལུང་དང་འཇའ་ས་གསེར་ཐམ་བཅས……གནང་བའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་། "འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ནས་རྒྱལ་[illegible]དང་། ཁྱད་པར་འཇམ་མགོན་བླ་མའི་རིང་ལུགས་

དར་ཞིང་རྒྱས་པ་དང་། འགྲོ་བའི་བདེ་སྐྱིད་རྫོགས་ལྡན་གྱི་དཔལ་ལ་ཅོ་འདྲི་བའི་གནས་སུ་འགོད་པར་བཞེད་ནས། ཏཱ་བླ་མ་བཀའ་བཅུ་བློ་བཟང་དཔལ་འབྱོར་དང་། སྦྲུར་གོ་ཤི། ཕྲི་ཆའི་ཤི་བཅས་རྫོང་དུ་གནང་གདོང་ཀུན་གཟིགས་ལྷ་པ་ཆེན་པོའི་དུས་བཞིན་ཆོས་སྲིད་མཐའ་དག་སྐྱོང་དགོས་པའི་གསེར་གྱི་བཀའ་ལུང་བཟང་པོ་དང་། གསེར་གྱི་གླེགས་བུ་སྲབ་མཐུག་ཀོ་བ་ཙམ་བཅུ་དྲུག་ཡོད་པའི་ འཇའ་ས་དང་། རྒྱ་དང་མན་ཇུ་བོད་སོག་གི་ཡིག་རིགས་བཞིས་སྤྲས་པའི་གསེར་ཐམ་ཆེ་མོའི་ཞལ་རིས་སུ། ཐུབ་ཞུགས་མཆོག་ཏུ་དགེ་བའི་ཞིང་གི་རྒྱལ་དབང་། ས་སྟེང་གི་རྒྱལ་བསྟན་ཡོངས་ཀྱི་བདག་པོ། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བཛྲ་རཱ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཞེས་ཡོད་པ་དང་། གཞན་ཡང་བཀའ་ཤོག་ལེ་ཚན་གཉིས། བཟང་གོས་ཡུག་ཆེན་མང་བ། དངུལ་མདོང་སོགས་ཀྱི་གནང་སྐྱེས་བཟང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད་པ་དང་བཅས་ཕུལ་བ་ཕྲུག་ཏུ་བཞེས་ཏེ། གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཆེ་བའི་ཡོན་ཏན་དང་། སྟ་ཕྱིར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཚུལ་སོགས་ལས་བརྩམས་པའི་ལྷུགས་བཤད་རྒྱས་པ་གནང་བས་དེར་ཚོགས་ཀྱི་མཆོག་དམན་མཐའ་དག་དགའ་བ་དང་དད་པའི་སྤུ་ལོང་གཡོས་པར་གྱུར་ཏོ།” ① ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་དེ་རྗེས་སྐུ་ཕྲེང་ན་རིམ་ནས་དཀྱུང་གྲངས་བ་ཅོ་བརྒྱད་ཡས་མས་ཙམ་ལ་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀའི་ཐུགས་འགན་སྐྱེད་བཞེས་ཀྱི་མཛད་ལམ་ཡང་འདི་ནས་དབུ་ཚུགས་པར་སྣང་།

སྤྱི་ལོ་ 1725 ཤིང་སྦྲུལ་ལོར། “སྔར་མཚོ་སྔོན་གྱི་དུས་ཟིང་སྐབས་ཨ་མདོ་ཁུལ་གྱི་དགོན་ཁག་ཆེན་པོ་དུ་མ་ཞིག་རྒྱའི་དམག་གིས་ཐོར་རྗེན་དུ

① (དཔག་བསམ་སྟེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་109)

སོང་བ་རྣམས་བསྟན་འགྲོའི་ཕན་བདེ་ཐུགས་ལ་དགོངས་ནས་ཐར་རྒྱུན······
ལྟར་འཛུགས་པ་གནང་དགོས་ཚུལ་གོང་མ་ཆེན་པོར་ཞུ་བའི་ཆེད་དུ······
མགྲོན་གཉེར་སྤྲི་ཆའི་ཚི་ངག་དཔང་བློ་བཟང་རྗོང་དུ་གནང་། ① ཞེས་
གསལ་བ་ལྟར་གོང་མས་ས་གནས་སུ་དེ་དོན་ཉམས་ག་སོ་དགོས་པའི་ལུང་···
གནང་བ་མ་ཟད། བོད་ནས་ཀྱང་ཉམས་གསོའི་ཞལ་འདེབས་དང་།
ལག་ཤེས་བཟོ་རིག་པ་མཁས་དྲག་དུ་མ་གཏོང་གནང་སོགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
མཆོག་ནས་མདོ་སྨད་ཀྱི་བསྟན་ལར་སྨན་པའི་མཛད་པ་རླབས་པོ་ཆེ་སྐྱོང་་
གནང་མཛད་འདུག
སོ་འདིར་"འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་བསྟན་འགྱུར་རིན་པོ
ཆེའི་པར་གསར་བསྐོ་གནང་བའི་པར་ཕུད་དང་མ་ཕྱི་བཅས་འབུལ་བར···
ཏཱ་བླ་མ་བློ་བཟང་དགེ་སློང་དང་། སྒྲུར་གོ་ཚི། སྤྲི་ཆའི་ཚི་བཅས་
འབྱོར་པར། གསུང་རབ་རྣམས་བསུ་བའི་བཀོད་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་
དང་བཅས་ཚོམས་ཆེན་ཉིད་པར་གདན་དྲངས་ཏེ་ཕྱག་ཏུ་བཞེས་ཤིང་།
མི་སྣ་རྣམས་ལ་སྟོན་མོ་དང་བཀའ་འདྲི་སོགས་རྒྱ་ཡ་པར་གནང་། "②ཞེས་
གསལ་འདུག
སྤྱི་ལོ་ 1726 ཐོད་མེ་རྟ་ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བསྐྱེན་རྫོགས་བཞེས·· ··
པའི་སྐབས་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གིས་"མེ་ཕོ་རྟའི་ལོ་ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་བའི་
དབང་པོ་ཁམས་གསུམ་འགྲོ་བའི་འདྲེན་པ་ཆེན་པོས། བདེ་ལྡན་ཞིང་གི་
མགོན་པོ་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོར་བསླབ་གཞི······

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་གྲངས་120)

② (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་ 126)

ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དགེ་སྦྱོང་གི་དངོས་པོ་ཡང་དག་པར་བཞེས་ཏེ། ལྷ་དང་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཡོན་ ནས་དམ་པར་གྱུར་པའི་ཚེ་རྗེ་བོ… པདྨ་སུ་ནེའི་སྤྱན་སྔར་མཆོད་སྦྱིན་རྫས་སྨོན་དང་གནས་ཡུལ་སོགས་ཚང་མའི་གྲ་སྒྲིག་གི་ཞབས་འདེགས་ཞུ་བའི་སྐལ་བ་བཟང་པོ་ང་ཆེ་ད། ” ①

ཅེས་འཁོད་འདུག་པ་མ་ཟད། འདི་སྐོར་གི་དཔང་རྟགས་བརྗོད་ན་ང་གསལ་བ་ལྟར་ན། དང་ཐོག་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་འཁྲིད་རྫོགས་བཞེས་པའི་སྐད་དུ་པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་སྔར་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ…རང་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་།ཞང་རྒྱ་གདན་འཁེལ་ནས། གཙོ་བོ་དའི་ཆིང་བླ་ཕྲུར་གྱིས་དེའི་བླ་སྒྲིག་ཞུ་སྒོའི་སྒྲི་ཁྲབ་ཏུ་བཀའ་བློན་པོ་ལྷ་ཐའི་ཇི་གཞིས་ཀ་རྩེར་གཏོང་།ཞང་མཛད་དོ། རྣམ་འདྲེན་ཡབ་སྲས་ཞལ་འཛོམས་པའི་དགྱེས་སྟོན་དང་ལྷ་མིའི་མཆོད་ཡུལ་ལག་ལ་བསྐུར་རྒྱུའི་བསྙེན་ཡོན…སོགས་ཀྱི་འདུ་འགོད་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཐའ་དག་གྲ་སྒྲིག་ལེགས་པར་གྲུབ……ནའང་། སློ་ཕྱིར་དུ་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གཙང་ཕེབས་མི་གནང་རྒྱུ་དང་། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་སར་ཕེབས་དགོས་པའི་གཏན་འབེབས་ཤིག་བྱས་འདུག་པ་དེའི་ཐད་རྟགས་བརྗོད་ན་ང་། “དེ་ལྟར་འཇིག་རྟེན་རྣམ་པར་འདྲེན་པ་ཆེན་པོ་ཆིབས་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བའི་” ཕོ་བྲང་ལ་སོགས་ཁང་དང་ཁང་འདུ་བྱ་བའི་རིམ་པ་རྣམས་ཚགས་སུ་ཚུད་པར་མཛད་ཟིན་མོད་ཀྱི། འོན་ཀྱང་སྐྱེ་བོ་ཚོགས་པ་བྱ་བ་དང་བྱ་བ་མ་ཡིན་པའི་དནས་མི་ཤེས་བཞིན་དུ་གུས་གུས་ལྟར་སྟོན་པ་དང་། སྙན་སྙན

① (མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ཟླ་མེད་ངག་གི་རོལ་… མོ་ལྷུགས་པར་དེབ་ངོས་19)

ཕྱིར་རྒྱ་བ་ལ་ལ་དག་གིས་རྣ་ཚོགས་སུ་རླུས་ནས་བཞེད་པ་ཇི་བཞིན་གཏིང་དཔག་དཀའ་བས་ཚིབས་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བ་ལས་གློག་སོ། ”① ཞེས་སྨོམ་སྨོམ་ཞིག་འཁོད་པ་དེ་ལས་འབྱུང་རྐྱེན་ཞིབ་ཕྲ་བརྗོད་མ་བདེ་བ་⋯⋯ གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ། དེ་ལ་དཔགས་ན་དབུས་གཙང་གི་བཀའ་བློན་མི་ལྔ་ཡུན་རིང་ཕྱོགས་འཛིན་གྱི་འགལ་བ་དེ་ཇི་ཆེར་གྱུར་ནས་སྐབས⋯⋯ འདིར་ང་ཕུམ་སྦྱུར་གསུམ་གྱི་རྒྱལ་བའི་ཡབ་རྗེ་བསོད་ནམས་དར་རྒྱས⋯⋯ ཚུར་འཛིན་ཕྱོགས་ཆེ་རུ་ཕྱིན་པ་དང་། དེའི་ཕྱོགས་རྐྱེན་ཐུ་ལའི་བླ་མ་ལ་འདང་པོག་པའི་མངོན་རྟགས་ཤིག་ཡོད་པ་ཕྱོགས་ཀྱིས་རྟོགས་སླ་བ⋯ ཡིན་སྙམ།

4. བཀའ་བློན་ནང་འཁྲུགས་ཀྱིས་མཐར་དབུས་གཙང་བརྡེ⋯⋯ གཟར་ལངས་པ།

དེ་ཡང་བཀའ་བློན་གཙོ་བོ་དའི་ཆིད་བ་ཏུར་དང་། ང་ཕུམ་སྦྱུར་གསུམ། ཕོ་ལྷ་བ་བཅས་མཉམ་སྒྲིལ་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ཁྲིན་བསྒོམས་ལོ་ཏྲག་ཙམ་བྱས་པའི་རིང་། མཐུན་སྒྲིལ་མཉམ་རུབ་ཀྱི་བྱ་བ་བཟང་པོ་ཞིག་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་བྱུང་མེད་པར་མངོན་ཞིང་། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་འཁོད་པ་ལྟར་ན་དེའི་ཡན་ཆ་གཙོ་བོ་གུང་ཕུམ་པ་བ་བཀྲ་ཤིས་རྒྱལ་པོས⋯ བྱས་པ་ལྷ་སུ་བསྒྱུར་ཚགས་སུ་འཁོད་པ་ལྟར་ཁོ་པ་ཡི་མ་རུངས་པ་རྙོག⋯ གཡོ་ངན་རྩུས་དང་། དབྱེན་སྦྱོར་དཀྲུག་ཤིང་གི་བྱ་བ་ཁོ་ནར་གཉོ་ལ་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་གཞིར་བཅས་ཤིང་། དེ་མིན་ཞན་ངའི་པོ་འདང་ང་རྒྱལ་ཁྲིངས་རིགས་ཀྱིས་སྙིང་སྨྲོས་པ་དང་། ང་མིན་སུ་ཡིན་ཁོ་ན་ལས་གཞན་ལ་མཐུན་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་480—481)

ཐབས་ཀྱི་བསམ་བློ་ཡེ་མེད་པར་ཕྲག་དོག་གི་ནད་ཀྱིས་བཏབ་པ་ཤ་སྟག་ཏུ་
མངོན་ཞིང་། དེ་ཡང་དའི་ཚིང་པླ་ཐུར་དང་ཕོ་ལྷ་བ་ནི་ཧྲུན་གར་ལ་ཐོལ་
ཏུས་ནས་བཟུང་གཙང་སྟོད་ཁུལ་གྱི་དྲག་དཔུང་ལ་དབང་བསྒྱུར་བའི་རྨང་
གཞི་དང་དམག་འཐབ་ཀྱི་ཉམས་མྱོང་བཟང་པོ་ཡོད་པའི་བློ་ཤེད་དང་། ང་
ལུམ་སྐྱུར་གསུམ་ནི་ལྷ་ས་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་དབུས་ཁུལ་འདི་དགའ་ལྡན་
ཕོ་བྲང་པའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལྟེ་གནས་ཡིན་པས ཉར་ནས་དཔོན་རིགས་གཙོ་
གནད་ཚང་མ་དབུས་ཁུལ་དུ་ཡོད་པ་ཚོས་ཁེ་པ་ཚོར་རྒྱབ་བརྟེན་བཅོལ་
བས་རང་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་རྨང་གཞིའི་ཆ་རྐྱེན་ཡོད་སྙམ་པའི་གདེང་ཚོད་
དང་། སྟོན་ཆད་གཙང་པ་སྡེ་པ་གཏོར་ཕམ་བཏང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤུགས་
རྐྱེན་ལས་བར་སྐབས་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་འགན་འཁུར་གཙོ་
བོའི་ནང་གཙང་ཁུལ་གྱི་དཔོན་རིགས་འཇིག་མི་འོས་པའི་ཕྱོགས་ལྷུངས་ཀྱི་
ལྟ་བ་ཤུགས་ཆེན་འཛིན་གྱི་ཡོད་པ་ནི། དཔེར་ན། དེ་སྐོན་གོང་མའི་བཀས་
མངགས་པའི་ཨ་ས་ཁན་ཨམ་པས། བཀའ་བློན་གཉིས་གསར་དུ་བསྐོ་དགོས་
པའི་ལུང་བསྒྱུར་སྐབས་ཨམ་པ་དེས། གཅིག་ནི་ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཊི་འདི་འོས་
སམ་ཞེས་མིང་བཏོན་སྐབས། "དཀུང་བློན་སོགས་གཞན་དག་ན་རེ།
དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་གནའ་བོའི་ལུགས་སྲོལ་ལ་ཡུལ་གཙང་སྡོངས་ཀྱི་
སྐྱེ་བོ་དག་སྣེ་མོ་ལས་འཛིན་ཆེན་པོའི་གོ་སར་འཁོད་པའི་རྒྱུན་མེད། "①
ཅེས་བཤད་པ་ལས་གསལ་པོར་མངོན་ཐུབ། གཞན་ཡང་དའི་ཚིང་དང་ཕོ་
ལྷ་བ་སྟོད་སྨད་དུ་སོ་སྲུང་ལ་ཕྱོགས་ཐོན་སྐབས་ང་ལུམ་སྐྱུར་གསུམ་གྱིས་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་454)

གཙང་ཁུལ་གྱི་མི་སྡེར་དཔྱའ་ཁྲལ་ཟ་ཕར་འགེལ་ཆེན་པོ་བྱས་པའི་སྐོར……

གཙང་ལྗོངས་ཀྱི་སྐྱེ་རྒུ་མཆོག་དམན་ཀུན་གྱིས་དའི་ཆེད་བླ་བྲེར་ལ་འོ……

ངོ་ད་འབོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དའི་ཆེད་དང་པོ་ལྷ་བ་ལྷ་སར་འབྱོར་རྗེས་

རྟོགས་བརྗོད་ལས། “དུས་གཞན་ཞིག་ན་ལྷ་ལྡན་དང་པོ་བྲང་ཆེན་པོའི་ལྷ་

ཞོལ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེ་བོ་གྲུ་གྲུ་ཅན། རང་བཞིན་མི་བྲང་བ་དུ་མས་པོ་

བྲང་འཁོར་པའི་ནང་བཟན་གྱི་བྱ་བ་བཟུང་སྟེ་གན་མཛོད་ཆེན་པོ་རྣམས་

ནས་ཀྲུ་བ་དང་། ཐྲ་བ་དང་། གཙུགས་པར་བྱེད་པའི་གཏམ་རྣམ་པ་སྣ་

ཚོགས་བྱུང་བ་ལ་བརྟེན་ནས། ཉོངས་པ་དང་མ་ཉོངས་པ་ལེགས་པར་

བརྟགས་ཏེ་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་བརྒྱ་ཕྲག་གཉིས་སུ་ཉེ་བ་བྲན་ནས་……

དབྱུངས། ཡང་ལྷ་ལྡན་གྱི་གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་ན་འབངས་མི་ཉམ་ཐག་པ་

རྣམས་དཔྱ་དང་ཁྲལ་གྱི་གདུང་བ་བཟོད་དཀའ་བས་ཀུན་ཏུ་གཙེས་ཤིང་།

སྐྱབས་འགྱུར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བོད་རྗེ་རིམ་པ་བཞིན་ཏུ…… ……

ཐབས་ལ་མཁས་པའི་སྒོ་ནས་བཀའ་ཡིག་བཙན་པོ་དག་བླངས་ཏེ་དཔྱ་ཁྲལ་

གྱི་ཆ་ཤས་ཙམ་ཡང་མི་སྒྲུབ་པས་གྲོང་ཁྱེར་གཅིག་ཉིད་དུ་ལུགས་སྲོལ་ཐ……

དད་པ་ཏུ་མར་སྣང་བས་བདེ་སྡུག་མི་སྙོམས་པར་གཟིགས་ནས་དབང་…… ……

ཤུགས་བཙན་པོས་འགྱིང་ཞིང་འགྲོ་བ་བརྒྱ་ཕྲག་བཞིར་ཉེ་བ་འབངས་མི……

ཕལ་པ་རྣམས་དང་མཉམ་པར་དཔྱ་ཁྲལ་སྒྲུབ་ཏུ་བཙུག་གོ། ”① ཞེས་

གསལ་བ་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་ན་ལུགས་མཐུན་དྲང་བཞག་ཏུ་ཟད་མོད། ནང་

དོན་ཐད་ང་ཚོས་སྒྱུར་གསུམ་གྱི་སྐྱོང་ངོས་ཕྱོགས་གཏོགས་ཆེ་བཙན……

དང་། ཁོ་པ་ཚོའི་བཀའ་ཤན་གྱི་འཁོར་ཟླ་ཡོག་རྣམས་ལ་ཕྱིར་འབུད་

---

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་442)

དང་རྟུང་རྟེག་ཟ་ཞད་དུ་འཁྱིལ་བ་ཞིག་བརྟང་བ་མཐོང་ཐུབ། གཞན་ཡང་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དུས་ནས་རྩེ་པོ་བྲང་གི་ནུབ་ཕྱོགས་སུ་འཛུགས་སཀྱིར་གནང་བའི་རྒྱལ་བའི་དབུ་འཁོར་སྲུ་ཚང་དུ་གྲགས་པ་རྣམ་པར་རྒྱལ་བ་ཕན་བདེ་ལེགས་བཤད་གླིང་གི་དགེ་འདུན་རྣམས་ཀྱང་། དའི་ཆིང་པྭ་ཕྲུར་དང་ཕོ་ལྷ་བ་གཉིས་བཀྲིས་ནས་ཏྭ་ལའི་སྤྱན་པར་སྐྱན་སེང་གིས་རྩེ་དང་ཨོ་རྒྱན་གླིང་ཞེས་པའི་དགོན་པར་གནས་སྤོས་བྱེད་བཙུག་སྟེ། དེའི་ཚབ་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་དང་རྒྱུད་གྲྭ་སྟོད་སྨད་ནས་དགེ་འདུན་…བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་བདམས་འཛུགས་བྱས་ཤིང་། དེའི་རྒྱུ་མཚན་ཡང་ཕན་བདེ་ལེགས་བཤད་གླིང་པས་དྲག་པོ་མངོན་སྤྱོད་ཀྱི་མནན། བསྒྲིག འཕངས་གསུམ་བྱས་པ་དེ་ར་མཚོ་སྔོན་རྒྱལ་རྒྱུད་སོགས་ནས་སྐྱུར་པ་དང་གྲགས་པ་…ངན་པ་ཁྲབ་ཚུལ་འཁོད་འདུག་ཀྱང་། དོན་ལ་དའི་ཆིང་སོགས་ལ་མནན་བསྒྲིག་གི་གླིང་འཕྲོས་ཤིག་ལྷགས་པར་གྲགས་པ་མ་ཟད། མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དུའང་འདི་སྐོར་བཀོད་པའི་མཇུག་ཏུ། "བཀའི་དབུང་བློན་ཆེན་པོ་དག་མི་མཛའ་བའི་འཁོན་གཞི་གཅིག་ནི་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བར…གྲགས་སོ།"①ཞེས་འཁོད་པ་ལས་ཀྱང་ཤེས་པར་ནུས་སོ། དེ་དག་ནི་དབུས་གཙང་གི་བཀའ་བློན་རྣམས་མི་མཐུན་པ་འབྱུང་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ནམ། མངོན་ཚུལ་གྱི་དཔེ་མཚོན་དཀའ་ཞིག་ཙམ་བཀོད་པ་ལགས་ཤིང་། ཐམས་ཅད་ནི་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་ངོ།

བོད་དུ་བཀའ་བློན་རྣམས་མཐུན་འགྲིག་མ་བྱུང་བས་ཕན་ཚུན་སྤྱོན་…

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་(444—445)

འཛུགས་ཀྱི་ཡི་གེ་དུ་མ་བོད་འབངས་སྤྱིའི་རེ་ཞུ་ཡིན་ཞེས་པ་དེ་འདྲ་གསང
སྐབས་ཀྱི་ཆིང་གོང་མའི་དྲུང་དུ་ཕུལ་བ་དང་། དོན་རྐྱེན་དེའི་ནང་ཏཱ་
ལའི་བླ་མའི་ཡབ་རྗེ་ཡང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ཚུལ་སོགས་ལ་མཛོན་ཆུང་གི་སྒྲུང…
ཞིབ་བྱེད་པར་གོང་མ་ཡུང་གྲིན་གྱིས་རྗོར་ཁྲི་ཨམ་པ་ཞེས་པའི་ཕོ་ཉ་ཞིག…
བོད་དུ་ཆེད་བཏོང་གནང་བར་མཛོན། དེའི་ཐད་ཧྥོ་ཀང་བཀོད་ལས།
"དེ་ནས་རྗོར་ཁྲི་ཨམ་པ་ཡང་ཕྱིར་ལོག་པར་ཆས་པ་ལ། དཀྱུང་བློན་ཆེན་
པོ་ལ་སོགས་ཕོ་བྲང་འཁོར་པའི་ཚོགས་དང་བཅས་ཏེ་གདུགས་ཕྱེད་ཀྱི་བར
སྐྱིལ་མར་གཤེགས་པ་ན། ཨམ་པ་ན་རེ། ཡབ་རྗེ་ཉི་བཀོད་ནམས་ཀྱི་མཐུ་
མད་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་སྐྱེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡབ་ཏུ་གྱུར་པས་སོ། དེ་ཡང་ཁྱེད་
ཀྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་འབྲིང་གི་ཁྲུར་བཟུང་སྟེ་ཉན་པར་འོས་པའི་ ….
རྣ་བ་ལྟ་བུ་དང་། མྱུ་བར་འོས་པའི་སྣེ་ལྟ་བུ་དང་། ལྟ་བར་འོས་པའི་མིག་ལྟ
བུ་བྱེད་པ་མ་གཏོགས། རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་བློང་དོར་གྱི་བྱ་བ་ལ་འཇུག་པར
མ་བྱེད་ཅིག རང་ཉིད་ཀྱིས་གཞུང་འབངས་ལ་དབང་བ་དག་མཆིས་ནའང་
ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ལྷ་འབངས་སུ་སྒྱུར་ཞིག གཞན་ཡང་པས་སེ་ཁང་ཆེན་
པ་ལ་སོགས་ཏེ་དཀྱུང་བློན་དག་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་མི་མཐུན་པར་བལྟ…
ཞིང་ཕན་པ་མ་ཡིན་པར་བསྟོན་པའི་དབྱེན་སྒྱུར་གྱི་ཡི་གེ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་
ལ་འབུལ་བར་མ་བྱེད་ཅིག བོད་འབངས་རྣམས་གཅིག་ཏུ་བསྒྲིས་པའི་ཞུ་
བ་ཡིན་ཞེས་སྨྲ་བ་འདི་ཡང་དེང་ཕྱིན་ཆད་བག་ཡོད་པར་ཤེས་ལ་མ་སྨྲ་ཞིག
དཀྱུང་བློན་རྣམས་བསམ་པ་སྡོད་གཅིག་ཏུ་དཀར་བ་མ་བྱས་ན་མཐར་གྱིས…
བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཁྲིམས་རྩོན་ཅིང་བརྗོད་པ། འཁྲུག་པོའི་
ལམ་དུ་མི་རྒྱུག་པ། བློག་དཀའ་བས་ཉམས་པར་འགྱུར་བ་གདོན་མི་

ཟེར། ཚིག་ཏུ་བརྗོད་པ་དེ་དག་གོང་མའི་བཀའ་ཡིན་པར་ཡང་མཆི། རང་
ཉིད་ཀྱིས་བསམ་པ་ཇི་བཞིན་སྨྲས་པ་ཡིན་པར་ཡང་མཆི། ཇི་ལྟ་ནའང་རྣ་
བའི་བྲུག་པ་ཡ་གཅིག་ཏུ་བཏབ་པའི་གཏམ་ཡ་གཅིག་ཏུ་འདོར་བར་མ……
བྱེད་ཅིག ཅེས་སྨྲོའོ། ”①ཞེས་གསལ་བ་ལས་རྟོགས་པར་ནུས་ཤིང་།
གཞན་ཡང་གོང་མས་བོད་དུ་མངགས་པའི་མི་སྣ་རྣམས། “ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་
གཞུང་ཚབ་ལྟ་བུ་”ཡིན་མིན་གོང་གསལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རིགས་དེ་དག་……
ལས་ཀྱང་ར་སྤྲོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

1727 ལོར་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་མེ་ལུག་ལོར། དབུས་གཙང་
བཀའ་བློན་པར་གྱི་འགལ་ཟླ་དེ་ཇོ་ངར་ཇེ་ཆེར་གྱུར་ཅིང་། སྐབས་དེའི་
ལྷ་ས་རང་དུ་མངོན་པའི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་བསྟུར་ཚད་དེ་ཡང་ང་ལུམ་སྤྱུར་
གསུམ་ལ་ཕན་ཡོད་ཀྱི་རྣམ་པ་མཚོན་པར་བརྟེན་ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཇེས། དའི་
ཆིང་བླ་ཐུར་ལ་དོགས་གཟོན་གྲ་སྒྲིག་དགོས་པའི་གསང་བརྡ་ཡང་ཡང་……
བཏང་ཙང་། ཁོང་ནི་སྙིང་སྟོབས་ཆེ་བ་དེ་བག་མེད་ཀྱི་གྲོགས་སུ་གྱུར་པ་
ལྟ་བུས་ཕོ་ལྷ་བའི་གསལ་འདེབས་ལའང་མཐར་བསྒྲུན་སྣང་དང་འཕྲུ……
དམོད་བྱས་པར་བརྟེན་བསམ་ཚུལ་མི་མཐུན་པར་གྱུར། ཕོ་ལྷ་བ་ནི་
སྤྱང་གྲུང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་ཁོང་རང་གི་ལུམ་སྤྱམ་ཕོ་ལྷའི་གཞིས་སུ་
ཡོད་པ་ནད་མནར་གྱི་ལན་འཁོར་པའི་གོ་སྐབས་དང་=སྟུན་ནས་ཏྭ་ལའི་བླ
མ་མཆོག་དང་དའི་ཆིང་བླ་ཐུར་ལ་རེ་ཞིག་གཞིས་བསྐོར་དུ་འགྲོ་ཆོག་པའི་
དགོངས་འཁྲོལ་ཞུས་ཐོག དམག་དཔོན་ཕག་མོ་བ་བློ་བཟང་དར་རྒྱས་

①(མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་486—487)

དང་། བཤེར་དཔང་བོན་གྲོང་པ་ངག་དབང་བདེ་ཆེན། གཉེན་ཉེ་འདུས་
བྱུང་སྐྱིད་སྡུག་པ་དབང་འདུས་སོགས་ནང་མ་གློས་ཐུབ་ པ་རྣམས་ལ།
ཁྲིད་ཚོས་ལྷ་སར་སྲིད་དོན་གྱི་འགྱུར་བ་ཇི་འབྱུང་ལ་དོ་སྣང་སྐྱོད་མེད་བྱས
ཏེ་གསང་འཕྲིན་དུས་ཐོག་ཏུ་གཏོང་དགོས་པའི་མངགས་ཆ་དང་བཅས་··· ··
སྔོན་གཞིས་སུ་ཉེན་གཡོལ་དུ་ཕེབས་ཏེ། དེ་ཡའི་ལ་སོ་སྲུང་བ་དང་རང་
གི་གྲྭས་ཀྱང་ལྷ་ས་ནས་འབོད་པ་སོགས་ཉེན་གཟོན་སྐྱོད་མེད་གནང་བར་····
གྲགས་པ་སོགས་ཞིབ་པ་རྟོགས་བརྗོད་ནང་གསལ་ལོ།

སྐབས་དེ་ཙམ་ལ་དེ་སྔོན་པེ་ཅིན་དུ་མི་སྣར་བསྐྱོད་པ་དག་པ་རབ་···
འབྱམས་པ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཐར་པ་སོགས་ཡར་ལོག་པའི་ལམ་བར་ནས་སྡེ་
མགྲོགས་ཞུ་ཡིག་ཕུལ་བའི་ནང་། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་དའི་ཆིང་བླ
ཐུར་ལ་ཀྲུང་གིས་མངོན་པར་གཟིགས་བསྟོད་དང་། ཤེལ་གྱི་ཐམ་ག་བཅས་
བསྩལ་བ་དང་ཆབས་ཅིག་བོད་དུ་ལས་དོན་ལ་དབང་བའི་ཏཱ་ཞིན་གཉིས་···
འཁོར་དང་བཅས་པ་རིང་མིན་འོང་བའི་གནས་ཚུལ་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞིང་།
ང་ལུམ་སྲུར་གསུམ་གྱིས་དེ་ཐོས་རྗེས་མ་གཞི་བཀའ་བློན་གཙང་པ་གཉིས་··
སྐྱག་གསོད་བྱ་རྒྱུའི་ངན་གྲོས་སྔོན་ནས་བཤམས་ཡོད་པར། "ད་ནི་བདག་
པོ་ཆེན་པོའི་ལུང་ལས་ཐམ་ག་དང་། ཏཱ་ཞིན་དག་འོང་བའི་སྔ་རོལ་དུ་
དོན་འདི་སྒྲུབ་པར་མ་བྱས་ན། ཕྱི་ནས་རེ་བ་འབྲས་མེད་དུ་འགྱུར་བའི་
གནས་ཡོད་པས་མྱུར་བ་ཉིད་དུ་དའི་ཆིང་དང་། ཐའི་ཇི། དེའི་ཕྱོགས་
སུ་གཏོགས་པ་ཀུན་ཚར་བཅད་དེ་བདག་ཅག་བོད་ལྗོངས་སུ་གདུགས་··· ···
གཅིག་པོར་འགྱུར་བ་དེ་ལྟར་བྱ་བའི་དུས་འདི་ཡིན་ནོ་ཞེས་གྲོགས་གཞན་···
པ་ཀུན་ལ་བགྲོས་པ་ལས་ཐམས་ཅད་བློ་གྲོས་གཅིག་ཏུ་མཐུན་པར་གྱུར······

ཏོ། ”①ཞེས་གསལ་བས་གནས་ཚུལ་དེས་ཀྱང་འགྱོ་ཀུས་རྒྱན་ཀྲ་བུ་ཅུས་…
པར་གྲགས།

གངས་ལྟར་པོ་དེའི་ཧོར་ཟླ་དྲུག་པའི་ (མདོ་མཁར་བྱུང་བརྗོད་ནང་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཞེས་གསལ་) ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་ལྷ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་གཞུང་སྒོའི་སྒོ་མཚོར་སྡེང་གི་ཀྲིམ་ཚུང་ཁམས་ཀུསུམ་དུ་དའི་ཆིང་ཝང་… …ཐུར་དང་། པས་ལེ་ང་ཐོད་པ། གུང་ལུམ་པ་བ། སྤུར་ར་ཐའི་ཇི་སོགས་བཀའ་བློན་ནམས་ལྷན་དུ་འཚོགས་སྐབས་སྦ་ར་ནས་གྲ་སྒྲིག་ཡོད་པ་ལྟར། ལྷ་ཞོལ་ཁྲུལ་གྱི་ལས་སྡེ་འཛིན་པ་ང་ཐོད་པའི་བུ་ནན་པ་བློ་བཟང་སྙན་ཞུར་ཡོང་ནས་ཡི་གེ་རིང་མོ་ཞིག་དའི་ཆིང་ཝང་ཐུར་ལ་ཕྲིན་བསྐུར་ཞུས་ཏེ། དེ་ལ་གཟིགས་ནས་ཇོག་དཔྱོད་ཀྱིས་གཡེང་བའི་སྐབས་མགྲོན་གཉེར་བློ་བཟང་དོན་ཡོད་ཟེར་བས་དའི་ཆིང་གི་སྐུ་རྒྱབ་ངོས་ཕྱིན་ཏེ་བློ་བུར་དུ་དབུ་སྐྲ་ནས་བཟུང་མ་ཐག ང་ཐོད་བློ་བཟང་དང་། པས་སེ་ང་ཐོད་པ། གུང་ལུམ་པ་བ། ཐའི་ཇི་སྤུར་ར་བ་ལ་སོགས་པས་གྲི་ཐུབ་བརྒྱབ་སྟེ་གང་བྱུང་དུ་རྡེག་པ་དང་འཛུགས་པ་སོགས་བྱས་པ་ན། དའི་ཆིང་གིས འཐག་གསིག་གང་ཐུབ་ཀྱིས་སྒོ་འགྲམ་ཕྱོགས་བགྲོད་པར་བརྩམས་ཀྱང་། ཡན་ལག་རེ་རེར་ཡང་མི་མང་པོས་བཟུང་ཞིང་མཚོན་ཆ་བར་མཚམས་… …མེད་པར་བསྣུན་པས་ཁྲག་རྒྱུན་འབབ་བཞིན་དུ་དེ་གར་བརྒྱངས་པ་མ་ཟད། ང་ལུམ་སྤུར་ར་ལུམ་གྱི་གཡོག་གྲས་དང་གཞུང་ལས་པ་མང་པོས་དའི་ཆིང་གི་ཞབས་གྲས་ཉིས་པ་མེད་པ་དུ་མ་ཡང་གཙུག་ལག་ཁང་གི་པར་ཁྲམས་སུ……

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་525)

ཕ་སད་པ་སོགས་ལྷ་ས་བླ་བྲང་གཟིམ་ཆུང་གི་ཕྱི་ནང་དུ་ཁྲག་དམར་ཆུ……
བཞིན་འཁྲིལ་བར་བྱས། ད་ཏུང་དའི་ཆིང་གི་ཕྱག་མཛོད་པ་སངས་ཀྲི་
དཾ་ར་དང་། ཧྲུང་ཞིག་ཏོང་སྔ་བ་ཡང་བསད་པ་དང་། ཞབས་གྲས་
གཞན་པ་རྣམས་བཟུང་ནས་བཙོན་དུ་བཅུག་ཅིང་། དེའི་ཕྱི་ཉིན་དའི་
ཆིང་གི་བཞུགས་གནས་ཕུན་ཚོགས་རབ་བརྟན་དཔལ་འབྱོར་གྱི་མཐའ……
བསྐོར་ནས་ཨམ་ཆེ་ཆུང་གསོད་པར་གཤེད་མ་བཏང་། དེ་གཉིས་འཇིགས་
ཞེད་སྐྲག་ནས་ངུ་འབོད་ཀྱིས་ཞུ་བ་ཇི་ལྟར་འབེན་ཅུང་སྙིང་རྗེ་སྤྲོ་ཙམ་མེད་
པར་དམར་གསོད་བྱས་པ་དང་། དེ་ནས་ཀུང་བྱིང་པ་བ་དང་སྒྲུབ་རྒྱལ་
གླིང་པ་དཔུང་བཅས་ནས་ཆུར་བཏང་སྟེ་དའི་ཆིང་གི་ཕྱོགས་རྟོགས་ནག
ཆུ་མཁན་པོ་དང་ཇའི་སང་གཉིས་ཀྱི་སྲོག་ཕྲོགས། དུས་མཚུངས་པར་
སྐྲིད་པ་ཐང་པ་དང་། བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ར་བ། སྐྱ་ཁང་པ་སོགས་ཀྱིས་
གཙོ་བོ་བྱས་པའི་དཔུང་ཚོགས་འབྲུམ་པོ་ལྟར་མངགས་ཏེ་བཀའ་བློན་པོ་…
ལྷ་ཐའི་ཇི་ཚར་གཅོད་པར་བཏང་། དེ་བཞིན་དབུས་ཁུལ་དང་ཇགས་
ཀོང་སོགས་ལ་བརྡ་ཁྱབ་སྤྲུར་ནས་དམག་བསྐུལ་བརྒྱབ་སྟེ་བྱ་ང་ཕྱོགས་སུ་…
གནས་པའི་སོག་པོ་ལྐག་འཁྲོ་རྣམས་ལ་དམག་རྒྱག་པར་བཏང་བ་སོགས་…
སྟོབས་དང་ནུས་པ་ཐ་ང་ཡོད་ཀྱིས་སྐོ་ཀུན་ནས་ཕར་གོ་ལ་བྱས། ཕོ་ལྷ་བའི་
ཉེ་ལྟོས་འདུས་བྱུང་སྐྱིད་སྡུག་པའི་དབང་འདུས་ཞེས་པ་ལྷ་ས་ནས་རང་…
གཞིས་སུ་ཐོན་པའི་ལམ་བར་དུ་དའི་ཆིང་བ་ཚུར་དམར་གསོད་བཏང་བའི་
གནས་ཚུལ་ཐོས་མ་ཐག་ལམ་སེང་ད་ཡིག་གྲས་སྒྲིན་པ་ཟེར་བ་འབྲུམ་པོ་ལྟར་
གསང་འཕྲིན་སྐྱེལ་བར་རིངས་སྐབས་ཀྱི་བཏང་བ་འབྱོར་མ་ཐག ཕོ་
ལྷ་བས་བསམ་གཞིགས་ནན་ཏན་གནང་བའི་འཆར་སྒོ་གསུམ་སྟེ། དང་པོ་

འདི་ནས་བྱང་ལམ་དུ་ཐོན་ཏེ་ཟི་ལིང་གྲོང་ཁྱེར་བརྒྱུད་གོང་མ་བདག་པོ་····
ཆེན་པོའི་ཞབས་དྲུང་དུ་སྐྱེག་ཕ་མ། གཉིས་པ་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་
དང་། གཙང་ཁུལ་གྱི་མི་མང་བསྐུལ་སློང་བྱས་ཏེ་དགྲ་བོ་དེ་རྣམས་ལ་
དམག་འཐབ་བྱེད་དུས། གསུམ་པ་རེ་ཞིག་ས་དཀའ་ཏྲོ་ཤོད་ཁུལ་གྱི་ས་ཆ་
བཟུང་སྟེ་སྐད་ཕྱིན་རིམ་བཞིན་ཕར་གོལ་བྱེད་དུས་ཞེས་དོན་ཚན་གསུམ་སོ་
སོར་ཕྲིས་པའི་ཤོག་དྲིལ་ཟབ་རིལ་ནང་བཙུག་སྐུ་རྟེན་གསུམ་གྱི་སྤྱན་སྔར་··
བརྟག་སྒྲིལ་ཕུས་པར་དོན་ཚན་གཉིས་པ་སྟོད་གཙང་གི་དྲག་ཤུགས་བསྐུལ་··
ནས་འཕྲལ་མར་ཕར་གོལ་བྱ་རྒྱུ་དེ་རང་ཐེབས་པར་གློ་ཐག་གཙང་མར་····
བཅད་དེ་སློབ་གཞིས་ལ་བཙན་ཆ་སྤྲུང་འདོམས་སོགས་བཀས་མངགས་ཏེ་··
རིངས་སྐབས་ཀྱིས་གཤེགས་ཟིན་པས་དབུས་དཔུང་རྣམས་ཀྱིས་རྗེ་ས་མ་ཆོད་
པར་ཕྱིར་ལོག་དགོས་བྱུང་། དེ་ནས་ཕོ་ལྷ་བ་ཉིད་ཐོག་མར་སྲིད་རིན་
ཆེན་རྩེའི་སློབ་གཞིས་སུ་གཞིས་བྱེས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་རྣམས་ཚགས་སུ་ཚུད་···
པ་གནང་སྟེ། སྲས་བགྲེས་གཞོན་དང་འཁོར་ཏུག་སྐྱུག་རྟ་དམག་དྲུག་ཅུ་
ཙམ་བྱས་ནས་གཅེན་ལུང་བརྒྱུད་ལ་སྟོད་དིང་རིའི་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས། ཚོང་
འགྲུལ་པ་རྣམས་ཀྱི་རྟ་དང་དྲེའུ་རྣམས་ཕྲོགས་ནས་བདག་ཏུ་བཟུང་། ཤེལ་
དཀར་དུ་ཡོད་པའི་ཙང་རྫོངས་ཀྱི་དམག་དཔོན་ལྷང་ལོ་ཅན་པ་དང་།
བསམ་གྲུབ་གླིང་པ། ངམ་རིང་དུ་ཡོད་པའི་དམག་དཔོན་ནུ་མ་བ་སོགས་
ལ་དམག་བསྡུས་ནས་འཇོམས་དུས་བཏབ་པའི་སྒྲིང་ཡིག་བསྒྲིངས། “འོན་
ཀྱང་ནུ་མ་བས་ནི་དགོད་བཞིན་དུ་དེ་འདྲ་ཞིག་ཡོང་དགོས་པ་ཡོད་པས་
དེ་བཞིན་བྱུང་འདུག ང་ནི་རེ་ཞིག་ཤངས་ཕྱོགས་སུ་འགྲོ་ཞེས་དང་ལེན་
མ་བྱས། ” སྐབས་དེའི་ལྷ་རྩེ་རྫོང་དཔོན་དབུས་པ་ས་གྲུ་ཤར་པ་དང་བཙན་

ཡུལ་བ་ཡིན་པ་དེ་གཉིས་ཟུང་ཤིག་ཅེས་གདོང་སྣ་བར་ཡི་གེ་གནང་བར།
དེས་ནུ་མ་བར་སྐད་ཆ་དྲིས་སྐབས་ནུ་མ་བས་ཁོ་གཉིས་ལ་གསང་བརྡ……
བཏང་ནས་བྲོས་བཅུག་པ་སོགས་བྱུང་འདུག དམག་དཔོན་ལྷུང་ལོ་ཅན་པ་
ནི་དེ་འཕྲལ་ཞབས་རྗེས་སུ་སླེགས་ནས་འབྱོར། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་སྤྲོ་རོང་
དུ་ཐེབས། འགོ་དཔོན་ཨ་ཇོ་ལ་གྲོས་བསྐུལ་གནང་བར་ཁོང་གིས་རྟ་
དམག་བརྒྱ་ཕྲག་གཅིག་གཏོང་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས། དཔལ་ཁྲུད་ཀྱི་རྒྱུད་
དུ་ཐེབས་སྐབས་བཀའ་བློན་སྨུར་ར་བའི་ཚོང་པ་གཡག་བརྒྱད་ཅུ་ཙམ་ལ……
ཇ་སིག་ཉིས་བརྒྱ་ཙམ་བཀལ་ནས་འགྲོ་བ་དང་ཕྲད་པས་ནོར་ཟོག་རྣམས……
ཕྲོགས། ཚོང་པ་གཡོག་བཅས་ཅི་བདེར་སློད་པར་མཛད། དེ་ནས་རྫོང་
དགའ་བའི་ངབདངས་འགྱུར་ཧྲན་རྣམས་ཀྱི་རྟ་བཟང་པོ་བཞི་བཅུ་ཙམ……
ཕྲོགས། ཡང་ལམ་དུ་བཀའ་བློན་ང་ཕོད་པའི་ཚོང་པ་དྲེའུ་ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ
དང་། དངུལ་སྲང་ཆེན་བདུན་བརྒྱ་ཙམ་རེ་བའི་ཚོང་ཟོག བཅས་ཕྱུག་པ་
བཅོམ་སྐྱེ་མི་རྣམས་ཁྲིད གྲོང་དང་། ཤཱའ་ནང་དུ་བརྫངས་ནས་བཙོན་
ལ་བཅུག རྫོང་དགའ་རྫོང་དཔོན་ས་ལྷ་བ་ནི་ང་ལུམ་སྨུར་གསུམ་གྱི་ གྲོས
ཁོངས་ངན་རོགས་པ་ཞིག་ཡིན་སྐབས་ཕ་བུ་གཉིས་ཀ་བཟུང་སྐྱེ་མངའ……
རིས་ཀྱི་བཙོན་རར་བཅུག དེ་ནས་ས་དགར་ཐེབས་སྐབས་ཡུལ་དེའི་འགོ་
དཔོན་ཨུའི་ཅིང་ནོ་ཡོན་སར་ཕོ་ཉ་བཏང་བར་དང་ཐོག་དོགས་པ་ཆེན་པོ་
སྐྱེས་གསུང་། མཐར་ཡིད་ཆེས་ཏེ་ཕོ་ལྷ་བའི་བཀའ་བཞིན་སྨུབ་རྒྱུའི་དམ་
བཅའ་ཕུལ། ཁོང་གཉིས་ལེགས་པར་བགྲོས་ནས་དེའི་ཆེད་བ་ཕྱུར་གྱི་
གཅེན་པོ་དགའ་བཞི་བ་ཚེ་བརྟན་བཀྲ་ཤིས་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་སྤྱི་
ཁྱབ་ཏུ་ཡོད་པ་དེ་ལ་སྔ་ཕྱིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཞིབ་ཕྲ་འཁོད་པའི་ཡི་གེ་གནང་ནས་

སྒུར་བར་དཔུང་ཆེན་འདེགས་དགོས་པའི་ཕོ་ཉར་ཞབས་གྲས་ཀུན་ར་ཤར་
པ་བཞོང་བར་མཛད་ཅིང་། ཇ་དང་ཐ་མི་ཁ་ལ་སོགས་པ་སྐོར་གསུམ་གྱི་
དཔུང་དམག་ལ་དགོན་པའི་མཁོ་རྫས་རྣམས་ས་དགར་བཞག་ནས། ཕོ་ལྷ
བ་ཉིད་ཀྱིས་དམག་སྣ་བྲངས་ཏེ་ལོ་དེའི་ཧོར་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་བདུན
ལ་དཔུང་བཏེག་ནས་ས་དགའ་དང་། དྲོ་ཤོད། ཟང་ཟང་སོགས་ཀྱི་
དཔུང་ཚོགས་དང་བཅས་བྱང་ངམ་རིང་དང་། ལྷ་རྩེ། ཕུན་ཚོགས་གླིང་
སོགས་ཀྱི་དམག་དཔུང་རྣམས་བསྡུ་ཞིང་རིམ་གྱིས་བྱོན་ནོ།

བར་དེར་འབྲུམ་ཕོ་ལྷ་ནས་ཕྱིར་ལོག་པའི་སྐྱིད་པ་ཐང་པ་དང་། སྐྱུ་ཁང་པ་ལ་སོགས་པའི་དཔུང་གིས་རྒྱལ་རྩེའི་བཙན་རྫོང་བཟུང་བ་མ་ཟད། མི་རིང་བ་ན་ལུམ་པ་བ་དང་སྦྱར་ར་བས་འགོ་བྱས་ཏེ་དབུས་དང་རྟགས་…
ཀོང་གི་དཔུང་ཚོགས་གཙང་དུ་འདེགས་པའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་མ་ཐག
གཙང་ཁུལ་གྱི་དཔོན་རིགས་འབྲོང་རྩེ་བ་བསྟན་འཛིན་ནོ་ཡོན་དང་། སྣང་
དཀར་བ། དམ་འ་ཐོ་བ། ཉིན་མཁར་བ། གནམ་ཅུ་དཔོན་ཆེང་བླ་
སྤུར། སྐྱིང་ང་བ་ཕྱུན་གཉིས། ཐང་སྨད་པ་སོགས་སྐེར་དྲག་གི་རིགས་
དང་། ཙུ་པ་ཤྲིང་དཔོན་དང་བཅས་པས་གཙང་དཔུང་ཁྲིད་དེ་ཁ་ རོ་ལ་
ཁར་འཛིང་རགས་བརྒྱབ་ནས་འགོག་སྲུང་བྱས། དབུས་དཔུང་དེར་
འཕྱུར་ནས་འཐབ་འཁྲུག་ཐེངས་འགའ་ཐུག་སྟེ་ཕན་ཚུན་ཤི་རྨས་ཀྱང་གང་
འཚམ་བྱུང་ཙང་། རྒྱལ་ཕམ་ཆེར་མ་བྱུང་མོད་མཐར་གཙང་དཔུང་གི་
མི་རྫས་དང་མདའ་ཚོ་རྫོགས་ནས་ཕྱིར་འཐེན་བྱ་དགོས་བྱུང་། དེའི་ཚུལ་
རྣམས་ཕོ་ལྷ་ཐའི་རྫིར་ཞུ་ཡིག་ཕུལ་ནས་གཙང་སྟོད་ཀྱི་དམག་དཔུང་……
འཕྲུལ་མགྱོགས་ཀྱི་ཐེབས་དགོས་ཞེས་སྐུལ་མ་ཞུ་བར་ཕོ་ལྷའི་ཞབས་གྲས་…

ཀུན་བཟང་སོགས་མངགས་པ་དང་།   ལམ་བར་དུ་གཙང་སྟོངས་ཀྱི་དམག
དཔོན་ཉུ་མ་པས་དབུས་ཕྱོགས་སུ་བཏང་བའི་ཕོ་ཉ་ཞིག་ཀུན་བཟང་·······
སོགས་ཀྱིས་བཟུང་ཞིང་བསྟོག་བཤེར་བྱེད་སྐབས།   ཀླུ་ལའི་བླ་མར་འབུལ་
རྒྱུའི་ཁ་བཏགས་དཀར་གཙང་ཞིག་གི་སྣེར།   “ཁོ་བོ་ནི་བསམ་རྒྱུ་དང་བྱ་
རྒྱུ་བླ་མ་ཁྱེད་ཀྱི་དོན་ལས་མ་མཆིས་སོ། ”   ཞེས་པའི་ཡིག་ཆེ་གཅིག་
བཏགས་ཡོད་པ་དང་།   དེ་མིན་ཡབ་རྗེར་ཕུལ་བའི་ཞུ་འཕྲིན་སམ་ཁྲའི་
ནང་།   ཕོ་ལྷ་ཐའི་རྗེ་མདའ་རིས་སུ་དཔུང་ཚོགས་བསྐུལ་བར་སོང་ངེས་
དང་།   འདམ་གཞུང་གི་སོག་རིགས་དའི་ཆེད་ལ་དགའ་བ་རྣམས་དང་
ལག་མ་འབྲེལ་ཕོང་དཙང་སྟོངས་ཡོངས་སུ་ཚར་གཅོད་དགོས་ཞེས་སོགས་
བཀོད་པ་ངཅས་ཕོ་ལྷ་བའི་ཕྱག་ཏུ་སོན་པས་རབ་ཏུ་ཁྲོས་ནས།   ཞབས་
གྲས་ངསྟན་འཛིན་དགོས་སྐྱེས་སོགས་ངཙུ་གྲངས་ཅམ་མངགས་ཏེ་མར་ལམ
སྲད་རིན་རྩེ་ནས་ལྦ་འཛོམས་དང་།   དར་རྒྱས་འཁོར་གཡོག་སུམ་རྩུ་ཙམ་
མཉམ་ཁྲིད་ཀྱི་ཞིས་རྩེར་ཞིང་ཆེན་པ་ཕ་བུ་གཉིས་ཀྱི་སར་སོང་ལ།   ཞིང་
ཆེན་པས་ན་རྫུ་བཏབ་སྟེ་དོན་ཡ་ལ་ཆེ་ཞིག་གྲོས་མོལ་ཞུ་དགོས་ཡོད་སྐབས
ཉུ་མ་བ་ལམ་རིང་ཞིས་རྩེ་རྫོང་དུ་ཕེབས་རོགས་གནང་ཞེས་མགོ་བསྐོར་
གཏོང་དགོས་པའི་མངགས་ཆ་གནང་།   བྱ་ཐབས་རྣམས་དེ་བཞིན་དུ་
བསྒྲུབས་པས་ཉུ་མ་བ་དོགས་པ་མེད་པར་གཞིས་རྩེ་རྫོང་དུ་འབྱོར་མ་ཐག
ཕོ་ལྷ་བའི་ཞབས་འབྲིང་རྣམས་སྒོ་དྲུང་དུ་སྡོད་ཡོད་ནས་སྐྱ་ཁྱིའི་ཉེས་པ་རེ
རེ་བཞིན་བསྒྲགས་པ་ཁས་མི་ལེན་ཀ་མེད་དུ་གྱུར་མཐར།   ལུས་ཀྱི་གོས
རྣམས་བཤུས།   ཡན་ལག་རྣམས་ཐག་པས་བསྡམས་ཏེ་གཞིས་རྩེ་རྫོང་གི
ཡང་སྟེང་ནས་ས་ཡང་སྒྲུར་བཏང་བས་ས་ཐོག་ཏུ་ལྷུང་བ་དང་ཆབས་ཅིག

སྲོག་འགགས་པར་གྱུར་ཏོ།

ཕོ་ལྷ་བས་དབུས་དཔུང་རྒྱལ་རྩེར་ལྷགས་པའི་གནས་ཚུལ་གསན་མ་ཐག་དཔུང་ཆེན་འདེགས་པ་ལ་བསྐུལ་ཞིང་། རིམ་གྱིས་གཞིས་རྩེའི་ཉེ་འདབས་སུ་ཕྲུ་མ་བཏབ། དེ་ནས་ལྷུང་པོ་ཅན་པས་དམག་དཔུང་ཁག་གཅིག་ཁྲིད་དེ་ཤང་ཆུའི་སྟོ་རྒྱུད་དང་ཕོ་ལྷ་བས་དམག་ཆེན་ཁྲིད་དེ་བྱང་……རྒྱུད་ནས་བཏེག་སྟེ་རྒྱལ་རྩེའི་ཕྱོགས་སུ་བཤར། དབུས་དཔུང་ཁག་གཅིག་འབྲོང་རྩེར་སློབས་ཡོད་པ་དང་གཡུལ་འཐབ་དང་པོ་བྱས། སྐབས་འདིར་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་སྐུ་ཚབ་ས་ཁྲུད་པ་གཏོང་གནང་གིས་ཕྱོགས་གཉིས་……ཀར་དམག་མི་རྒྱག་པའི་བབ་གསེད་གནང་འདུག་ཅང་། དང་ལེན་མ་ཞུས་པར་སྐུ་མཐུད་འཁྲུག་ཐིངས་འགག་ཤས་བྱས་ནས་ཕོ་ལྷ་བའི་གཙུང་པོ……བསྟན་འཛིན་དང་། སྣང་དཀར་བ། དབུས་དཔུང་གི་ཙ་གཙོ་རབ་བརྟན་ཤར་པ་སོགས་འགོ་པ་ཁ་ཤས་དང་། ཕན་ཚུན་གྱི་དམག་དམངས་དུ་མ་འཆི་རྨས་བྱུང་ཞིང་། མཐར་ཕོ་ལྷ་བའི་དཔུང་ཆེན་རེ་ཞིག་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་ནས་ས་དགའི་ཕྱོགས་སུ་བཏེག་པའི་རྗེས་བཞིན་དབུས་དཔུང་ཡང་ངམ་རིང་གི་པར་དུ་འོངས། ཕན་ཚུན་དམག་འཐབ་སོགས་མ་བྱུང་བར་གཙང་ཁུལ་གྱི་རྫོང་གཞིས་སོ་སོའི་འགོ་དཔོན་དབུས་ཀོང་གི་དཔོན་རིགས་ལ……བསྐོས་ཤིང་། དབུས་དམག་ཕྱིངས་སོ་སོའི་ཡུལ་དུ་ལོག རིང་པོར་མ་ལོན་པ་ན་གཙང་དཔུང་སླར་ཡང་ཕྱིར་བཏེག་ནས་ངམ་རིང་དུ་འཁྱེར་སྟེ་ཕོ་ལྷ……བས་གཙང་ཡོངས་ལ་དབུས་ཕྱོགས་སུ་ཕར་རྒོལ་བྱ་རྒྱུའི་བསྒྲགས་ཡིག་ཚ……ཐམས་ཅད་གང་སར་བཀྲམས། དབུས་པའི་རྫོང་གཞིས་སྡེ་སྡོད་དེ་རྣམས་ལ་ལ་སྐྲག་ནས་བྲོས་པ་དང་། ལ་ལ་ཡུལ་སོ་སོའི་མི་སེར་གྱིས་བསད་

ཕའམ་བཟུང་བ་སོགས་བྱས་པ་ལས་ཕོ་ཆོས་ནུས་པ་ཅི་ཡང་མ་བྱོན།
གཙང་སྟོངས་ཡོངས་ལ་ཕོ་ལྷ་མི་དབང་ཞེས་པའི་སྙན་གྲགས་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་
གྱུར། གུང་ཞུམ་པ་བ་སོགས་གཙོ་བོ་རྣམས་ལྷ་སར་འཁྱོར་ནས་ཉིན་ཤས་
ལས་མ་སོང་བར་གཙང་དཔུང་སླར་ཡང་འོང་བའི་ལན་འཕྲིན་འབྱོར་……
སྐབས་ཁྲིལ་འཚུབ་དང་དབུས་དམག་བསྐྱོད་ནས་གཙང་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་
པའི་འགོ་ཚུགས། ཕོ་ལྷ་བས་ངམ་རིང་ནས་ཀླུའི་ཅིང་ནོ་ཡོན་ དམག་
དཔུང་བརྒྱ་ཕྲག་དང་བཅས་ཉིན་མཚན་ སྟོས་མེད་སྔོན་དུ་བཏང་ནས་རྒྱལ་
རྩེའི་རྫོང་མཁར་བཙན་པོ་བཟུང་། ཉིན་ཞག་གཉིས་སོང་མཚམས་
དབུས་དམག་ཀུང་ཁ་རོ་ལ་བརྒྱུད་ནས་རྒྱལ་རྩེར་སླེབས་ཀུང་བཙན་རྫོང་……
ཕར་ཟིན་པས་ཉེ་འདབས་རྒྱལ་མཁར་དུ་དམག་སྒར་བཏབ། ཕོ་ལྷ་བ་
དཔུང་ཆེན་དང་བཅས་རེམ་གྱིས་ཞིས་རྩེར་འཁྱོར་ནས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེར་དབུས་གཙང་བདེ་སྒྲར་འདི་རྒྱལ་ཕམ་ཇི་ཡོང་གི་ཐུགས་བརྟག་ཞུས་
པར། "ཐའི་ཇི་རང་བྱུས་རྒྱལ་ཡོང་"ཞེས་བཀའ་ལན་ཕེབས། དེ་ནས་
མི་ལུག་རྟར་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་ཉེར་ལྔ་ཉིན་རྒྱལ་རྩེ་རྫོང་དུ་འཁྱོར། ཉིན་
དེ་ནས་བཟུང་ཉིན་ལྟར་འཁྲུག་རེས་བྱས་ཀུང་། རྒྱལ་ཕམ་ཆེ་བ་ནི་མ་
བྱུང་བར་གྲགས། དེ་ནས་གཙང་དཔུང་གིས་ཁྲ་སྲིག་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ་
དབུས་དམག་ལ་མཚན་འགེབས་དམག་འཐབ་ཆེ་བ་ཞིག་བྱས་ཙང་། ངོ་
ལོག་པས་གསང་བརྡ་བཏང་བར་བརྟེན་དབུས་པས་ཀུང་གདོང་ལེན་ཤང་……
སར་བྱེད་ཐུབ་པས་འཐབ་ཐེངས་དེའི་ནང་སྐོར་གསུམ་གྱི་ཁྱབ་དཔའ་བོ་
བ་ཚོ་བརྟན་བགྲ་ཉིས་ཀྱིས་ ཚོས་པའི་གཙང་དམག་ཉི་ཤུ་ཙམ་སྐྲག་ཐོར་
བ་དང་། ཕར་ཡང་དེ་མོ་དཔོན་པོས་གཙོས་པའི་དབུས་དམག་བ་ཅུ་གཉིས

བཀུམས་ཤིང་། ཐོན་པའི་མི་ཇོ་དབུས་དཔུང་ཁོངས་ཡོད་པ་ཕོ་ལྷ་བར་མགོ་
བཏགས་པ་སོགས་ལས་རྒྱལ་ཕམ་ཆེ་རིགས་བྱུང་མི་འདུག སྐབས་དེར་པཎ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ས་སྐྱ་བདག་ཆེན་སོ་སོའི་སྐུ་ཚབ་མངགས་ཏེ་དབུས་··
གཙང་བདེ་གཟར་གྱི་དམག་མཚམས་འཛོག་དགོས་པའི་ཕྱོགས་སུ་སོར་····
བཀའ་ཤོག་དང་བཅས་བར་མོལ་གནང་བར། ཞུམ་པ་བ་སོགས་ཀྱིས་ཐག
རིང་གི་དབུས་དམག་ཁག་གཅིག་ད་དུང་མ་འཁྱེར་བས་སྐབས་བཙལ་ཏེ·····
བར་མོལ་བྱེད་ཁུལ་གྱིས་ཉིན་མ་སྐྱོལ་སྟེས་ཙམ་བྱེད་པ་དང་། ཕོ་ལྷ་བས་
ལན་དུ་གསོལ་བ་ནི། "བདག་རྣམ་པར་འདྲེན་པ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལས་
འགོང་བར་མི་བགྱིད་མོད། འོན་ཀྱང་ནངས་ཀྱི་དུས་ན་མིའི་ཕྲུ་མཆོག་དའི་
ཞིང་བླ་ཕྱུར་དང་། ཁོ་བོ་ཚབས་ཅིག་ཏུ་བློ་གྲོས་མཐུན་པར་བྱས་ནས་ཡུལ་
དབུས་གཙང་གི་ས་མཚམས་གནད་པ་ལར་གྲགས་པ་ཡན་ཆད་མ་ཐུངས་པ···
རྫུན་ཟུར་པའི་ངག་ནས་དཔུང་ཤེད་ཀྱིས་ཐྲངས་ཏེ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ལྷ···
འབངས་སུ་བཞག་པ་ཡིན་ཀྱི། ད་ཡང་འཇམ་མགོན་བདག་པོ་ཆེན་པོས་
བཟང་ངན་སྣངས་འཛིན་གྱི་བཀའི་གནང་བ་མ་ཐོབ་བར་དུ་གཙང་སྟོངས་
རྒྱལ་ཁབ་མངའ་རིས་དང་བཅས་པ་དགྲ་ངན་འདི་དག་གི་དབང་དུ་གཏོང་
བ་ནམ་ཡང་མི་སྲིད་ན་དོན་འདི་ལས་གཞན་དུ་གསོལ་བར་བྱ་བ་མེད་དོ།"
①ཞེས་གསོལ་བ་བཅས་འཁྲུན་ཐག་གཅོད་ཐུབ་པ་ཞིག་མ་བྱུང་བར·······
ལུས།

དུས་དེ་ཙམ་ན་གཙང་རོང་རིན་སྤུངས་ཀྱི་ས་ཆར་ཕོ་ལྷ་བའི་ཕྱོགས་
གཏོགས་སོག་རིགས་ནོ་ཡོན་ཁོ་ཤོའུ་ཆི་དང་ད་ཡན་ཐའི་ཇི་དཔུང་བཅས་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་ 609)

དང་། དབུས་དཔུང་གི་གཙོ་བོ་དམག་དཔོན་བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ར་བ་
དཔུང་བཅས་ཧ་མག འཐབ་ཡང་ཡང་བྱས་པ་ལས། "གཙང་ཕྱོགས་ཀྱི་
དཔུང་གིས་དབུས་ཀོང་རྣམས་ཕམ་ཉེས་སུ་བཏང་བས་ས་མ་ཆགས་པར······
དབུས་དམག་ལྷག་མ་རྣམས་རྒྱལ་རྩེར་ཡོད་པའི་དབུས་དཔུང་གི་སྐོར་དུ······
འཁྱོར། དེ་ལྟར་ཡུན་རིང་ཙམ་སོང་སྐབས་དབུས་དམག་གི་རྒྱུགས་ཕྱི་
དང་། རྟའི་ཟན་ཆས་སོགས་ཞོགས་ཏེ་ཉེ་འཁོར་ཀུན་ཏུ་འཕྲོག་བཅོམ་
བྱས་པས་མང་ཚོགས་རྣམས་དཀར་ལངས་པ་དང་། དབུས་དམག་ལ་
གཙང་དམག་གི་རྟུང་རྡེག་བཟུང་བསྐྱིགས་ཀྱང་ཡང་ཡང་ཕོག་པ་ལས། ཉིན
མ་འཁྱོལ་དཀའ་བར་གྱུར་ནས་ཐབས་གཞན་མེད་པར་ཞུམ་པ་བ་སོགས······
ཀྱིས་བཀྲས་ལྷུན་དང་ས་སྐྱའི་སྐུ་ཚབ་ལ་ཕར་བཏུད་ནས་ངར་མོལ་གནང···
བར་བསྐུལ་མ་ཞུས་པ་ལྟར། ཁོང་ཚོས་ཕོ་ལྷ་བར་ཡང་ཡང་ཞུ་བསྐུལ་
བྱས་པ་ན། ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཐེ་ལ་ཐབས་ཤིག་རྙེད་དེ་མཐར་བར་མོལ་བྱ་
རྒྱུ་ཁས་བླངས། ཆིང་དོན་སྐོར་ཕན་ཚུན་མོལ་བསྡུར་ལན་འགའ་བྱས་
མཐར་ཕོ་ལྷ་བས། ད་ཕན་དོན་གྱི་བདག་པོ་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་བཀའ་
འདི་ལྟར་གནང་ཞེས་པ་མ་ཐོས་པར། བཀའ་བློན་རྣམས་གཅིག་
གིས་གཅིག་གནོད་པ་ནི་མི་འགྲིག་པར་མཐོང་ནས་དམག་བརྒྱབ་པ་ཡིན།
ད་ཆ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་སྙན་སེང་ཞུས་ཏེ་བཀའ་ལན་ཇི་ལྟར་བསྩལ་
བ་བཞིན་ལ་བརྩི་བཀུར་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་བཤད་འདུག འདི་ནི་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་མཆོག་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཡབ་རྗེ། སྐུ་བཅར་གཙོ་བོ་རྣམས་
བཅས་ཀྱིས་བདེ་དཔར་འདི་ལ་འཛིན་པའི་རྣམ་འགྱུར་ཕྱིར་མངོན་དུ······
འཇུག་པའི་གཡོ་ཐབས་ཤིག་ཡིན་པ་གསལ་པོར་མངོན་སྣམ། ཆོག་དེ་ལ

ཐམས་ཅད་མོས་མཐུན་གྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་སྙན་ཞུ་ཞིབ་ཕྲ་ཕུལ་བའི་……
བཀའ་ལན་དུ། "ཕོ་ལྷ་ནའི་ཇི་རང་ཉིད་ཀྱིས་མི་འཚམས་པའི་སྤྱོད་ཚུལ་
ལ་འཇུག་པར་མི་འགྱུར་བ་ཞིག་ཡིན་ན། ཤར་ཕྱོགས་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་
བཀའི་སྒང་(གཞུང་)བ་ཇི་ལྟར་བསྐུལ་བ་མ་ཐོབ་ཀྱི་བར་དུ་རང་ཉིད་སྐོས
ཀྱིས་དབང་བའི་གཞིས་ཁོངས་དང་བཅས་པར་ཉེ་ཉོ་མེད་པར་སྡར་མགོ་
ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་འདུག་དུ་འཇུག་ཅིག པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་
བཀའི་གནང་བ་ལས་འགོང་བར་མི་རུང་བས་དེའི་ཕྲོག་ལ་སླགས་བལྟ་བར་
ཡང་མ་བྱེད་ཅིག གཙང་སྟོངས་ཡུལ་གྱི་ཁ་པོ་པ་བྱུང་གིས་མཚོན་བྱུང་
ན་སྤྱོད་པའི་རིགས་ཅན་རྣམས་ཀྱང་རང་རང་གི་གཞིས་སུ་སྡར་མགོ་ལྟར་
ཅི་བདེར་འདུག་ལ། དུས་བབས་ཀྱི་དཔྱ་ཁྲལ་རྣམས་ཀྱང་སྐྱུད་པ་མེད་
པར་སྤྲུབས་ཤིག དཔུང་གི་ཚོགས་ཆེན་པོ་འདུས་པའང་ཡུལ་བཀྱི་བའི་
བྱ་བ་བཀོལ་ལ། རང་རང་གི་གནས་སུ་སྐྱར་བར་འདེངས་ཤིག"①
ཅེས་བསྐུལ་བ་འགྱུར་ཞིང་། དེ་ལ་ཆ་བཞག་ནས་དབུས་དཔུང་རྣམས་
སྒ་དཀར་རྩེ་ངར་དུ་ཕྱིར་འཐེག་པ་དང་། གཙང་དཔུང་ཡང་རེ་ཞིག་
པ་རྣམ་པར་བསྐྱོད་ནས་ཕོ་ལྷ་ནའི་ཇིས། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར།
ཆིངས་དོན་དེ་ལྟར་ལག་ལེན་དུ་བསྟར་དགོས་ན་བདག་གི་རེ་བའི་འབྲས་
བུ་མེད་པར་འགྱུར་བས་བཀའི་གནང་བ་སྩོལ་ཅིག་ཅེས་པའི་ཞུ་ཡིག་འབུལ་
བར་ཕོ་ཉ་ཞིག་མངགས་ཤིང་། སྲས་བགྲེས་པ་ཤེལ་དཀར་དུ་ཡོད་པ་
འཐོད་པར་བཏང་། མཐོང་ལུགས་རྫོང་དུ་སྲམ་རྒྱ་དཔོན་སོགས་དཔུང་
བཅས་ཡོད་ཐོག་སྐར་ཡང་དཔུང་སྟོན་དམག་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་མངགས།

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་ 615)

ནོ་ཡོན་ཁོ་ཤོའུ་ཆི་དང་དམག་དཔོན་ལྷང་ལོ་ཙན་པ་དཔུང་དམག་ཉེས·····
སྟོང་དང་བཅས་སྐར་ཡང་རྒྱལ་རྩེར་བསྐྱོད། ད་ཡན་ཐའི་ཛི་སྟོང་དམག་
དང་བཅས་རིན་སྤུངས་རྫོང་དུ་མདང་། ལྷ་ལུང་རྩེ་པ་དཔུང་དམག་ལྔ་བརྒྱ་
རྟང་བཅས་འོད་ཡུག་གི་གླིང་དཀར་དུ་གཏོང་བ་བཅས་མཛད་ཅིང་། སྲས་
ཆེ་བ་འགྱུར་བསྟན་རྒྱལ་རྩེ་ནས་ལྷང་ལོ་ཙན་པ་དང་མཉམ་དུ་ཡར་འབྲོག་
བརྒྱུད་དབུས་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་བསྐྱོད་དགོས་པ་སོགས་གཡུལ་འགྲེད་ཀྱི·····
བཀོད་ཐུས་རྣམས་ཞིབ་པར་གནང་མཐར། ཕོ་ལྷ་བ་རང་ཉིད་དཔུང་
དང་བཅས་ཉིན་མཚན་ལ་མ་བསྟོས་པར་བྱང་ལམ་བརྒྱུད་ཤད་རྩོལ་གྱིས···
ཡངས་པ་ཅན་གྱི་ས་ཆར་ཐེབས། དེ་ཙམ་ན་ང་ཕོད་པ་སོགས་ཀྱིས་གནས་
ཚུལ་དེ་ཐོས་པས་དངངས་འཚབ་ངང་དབུས་གོང་གི་དཔུང་རྣམས་སྣ་དཀར་
རྩེ་ནས་ཕྱིར་བཀུག ཏེ་པོ་ཏཱ་ལའི་ཉེ་འདབས་སུ་དམག་སྒར་བཏབ། ཕོ་ལྷ་
ཐའི་ཛིས་ཡངས་ཅན་ཡས་མས་སུ་གནས་པའི་ཧོར་སོག་གི་རིགས་རྣམས···
དབང་དུ་བསྡུས། འགོ་པ་སངས་རྒྱས་སྐྱབས་ཞེས་པས་ང་ལུམ་སྒྱུར་གསུམ་
ལ་མགོ་བཏགས་པ་དེ་བཟུང་ནས་སྲོག་དང་བྲལ། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་གྲྭ་ལོ་
ཁོ་ཞེས་པའི་ས་གནས་དང་། ཕོ་ཚང་སུམ་མདོ། ནག་ཆུའི་ཁུལ་སོགས་
ཀྱི་སོག་རིགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དབང་དུ་བསྡུས་པས་དཔུང་སྟོབས་ཆེན་
པོར་གྱུར། སྐབས་དེར་གཙང་ནས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ས་སྐྱ་བདག་
ཆེན་གྱི་སྐུ་ཚབ་དང་། དབུས་ནས་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ། སེ་འབྲས་དགའ་
གསུམ་རྒྱུད་གྲྭ་སྟོད་སྨད་བཅས་ཀྱི་བླ་མ་ལས་སྣེ་སོགས་ཚིངས་མོལ་གནང་
བར་ཐེབས་རྒྱུའི་འཕྲིན་འགྱུར་ཅུང་། ཕོ་ལྷ་བས་ངས་མ་བཞེས་པར་འཕན་
ཡུལ་བརྒྱུད་དཔུང་བཏེག་གོ། དེ་སྐབས་དམག་དཔོན་བྱིང་པ་བས་

དབུས་ཀོང་གི་དཔུང་དམག་འཐོར་ཆེན་ཁྲིད་དེ། སྐང་རོང་བརྒྱུད་ནས་ཡོང་བའི་གཙང་དམག་གི་གདོང་ལེན་དུ་ཐོན་པ་རྣམས་ཕྲུས་སྡེའི་ས་ཆར་ཕན་ཚུན་གདོང་ཐུག་སྟེ་དམག་འཐབ་བྱས་ནའང་། དབུས་དཔུང་རྣམས་ཐན་སྤྲིན་རླུང་གིས་གཏོར་བ་ལྟར་ཕ་དང་སར་ཐོར་ཞིང་གཡུལ་ཕམ་པར་གྱུར། དེ་ནས་མི་དབང་པོ་ལྷའི་དཔུང་ཆེན་ཕན་པོ་བརྒྱུད་གར་པ་གྲོང་ཚེར་སྐར་ཕབ་ཅིང་། དབུས་དཔུང་གི་དགའ་མོའི་འཕྲང་སྲུང་པ་རྣམས་ཀྱང་ཕམ་པར་བཏང་། དེའི་ཚེ་གུང་ལུམ་པ་བས་སྐར་ཡང་དཔུང་ཚོགས་ཁྲིད་ནས་དགའ་མོ་འཕྲང་སྲུང་བར་བསྐྱོད་ཀྱང་། དབུས་དཔུང་རྣམས་སེམས་ཤུགས་ཉམས་ཞེན་པས་འཐབ་པ་ཙམ་གྱིས་ཕྱིར་བཞིར་བྲོས་པ་སོང་གཡུལ་འཁྲུག་མཐར་ཕྱིན་པར་ཕམ། ལུམ་པ་བ་འཁོར་ཞུང་ཤས་དང་བཅས་རང་གི་རལ་གྲི་ཡང་བསྐུར་ཏེ་རྩེ་ཕོ་བྲང་གི་ཆབ་སྒོའི་ནང་དུ་བྲོས། སྤྱི་ལོ་ 1728 བོད་ས་སྤྲེ་ལོའི་ཧོར་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་ཉེར་དྲུག་ཉིན་མི་དབང་པོ་ལྷ་བའི་དཔུང་ཤུགས་ཀྱིས་གྲོང་ཁྱེར་ལྷ་ས་ཡོངས་རྫོགས་བདག་གིར་བཟུང་བ་ལགས་སོ།

འདིའི་སྐོར་དྭ་ལའི་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་། "སྐབས་འདིར་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་མཆན་ཉིད་གསན་སྦྱོང་ལ་ཐུགས་འགྲུས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་མཛད་ཅིང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་གང་ཅིར་ཐུགས་གཡེང་རྩ་བ་ནས་མེད་པ་དང་། བཀའ་བློན་ལས་བྱེད་སོགས་ལའང་བསྟན་འགྲོར་ལྷག་བསམ་ཆེ་བ་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཞལ་ཏ་གསན་སྦྱོང་གི་གསེང་དབར་ལ་ལན་ཁ་ཤས་ཕེབས་པ་ཙམ་མ་གཏོགས། ཕྱི་པ་ཚོས་གནས་ཚུལ་སོ་སོར་ཞུ་བ་སོགས་མེད་པས་གང་བྱེད་ཀྱི་མཚམས་ཐུགས་ཀྱིས་ཚོད་པ་མེད་པ་དང་། གཙོ་བོར་བོད་སྤྱིའི་ཡར་རྒྱས་བགེགས་ཆ་ལྟ་བུས། བཀའ་བློན་རྣམས་ཐུགས་ནང་མ

གཉིན་པས་རྐྱེན་ལངས་ཏེ། སྤྲོ་བུར་དའི་ཚིང་བླ་ཕྲུར་རྐྱེན་ལམ་ཏུ་པར་ང་བ་སོགས་བྱུང་འདུག ཇེ་བླ་མ་ཉེད་ནས་གནས་ཚུལ་གསན་འཕྲལ་ཐུགས་སྐྱོ་བ་བཟོད་གླགས་མེད་པ་བྱུང་ཞིང་། བདེ་གཟར་སོགས་ཀྱི་ཡོ་ཁངས་མི་ཡོང་བའི་མཛད་སྒོ་གང་ཟབ་གནང་བ་དང་། གཙང་དུ་ཡང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་དེ་ལུགས་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་ཞུ་བའི་བཀའ་ཤོག་གནང་བ་སོགས་སྒོ་དུ་མ་ནས་བདེ་འཇགས་ཀྱི་ཐབས་ལ་གཞོལ་བར་མཛད། དེ་ལྟ་ནའང་ཕན་ཚུན་ལས་ཀྱིས་བསྐུལ་བ་ལྟ་བུས། རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ཀྱི་གསུང་ལ་ཆ་འཛོག་མེད་པ་མ་ཟད། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལན་ཡང་མ་བསྒྲུགས་པར་འཁྲུག་ཐིང་གི་འགོ་བསླངས་ཤིང་། དེར་རྟེན་དབུས་གཙང་ཀུན་ཏུ་བདེ་གཟར་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་པོ་ཕྱི་ལའི་ཟླ་བ་དྲུག་པ་ཙམ་གྱི་བར་ཐག་མ་……ཚོད་པ་བྱུང་འདུག”① ཅེས་གསལ་བ་ཙམ་ལས་ཞིབ་པ་འཁོད་མི་འདུག

གཙང་དམག་གིས་ལྷ་ས་བཟུང་རྗེས། ང་ཕུམ་སྒྲུར་གསུམ་དང་དབུས་ཀོང་གི་དམག་དཔུང་ལྷག་མ་ཉུང་ཤས་བཅས་རྗེ་ཞོ་བྲང་ཆེན་པོའི་…ཆབ་སྒོའི་ནང་འཛུལ་ནས་སྒོ་བསྡམས་པར་བརྟེན། ཞོ་ལྷ་བའི་དམག་དཔུང་གིས་པོ་ཏ་ལ་དང་ཞོལ་བཅས་ཀྱི་མཐའ་དམ་པོར་བསྐོར་ནས་ཉིན…ཞག་གཉིས་སོང་བ་ན། འོན་རྒྱལ་སྲས་སྤྲུལ་སྐུ་དང་། བཙན་པོ་ནོ་མིན་ཧན། དར་འ་ལྷན་ཁྲི་པ། གདན་ས་གསུམ་གྱི་བླ་མ་རྣམས་སྙན་དུ་བགྲོས་ནས་ཞོ་ལྷ་བའི་དྲུང་དུ་ཕེབས་ཏེ། ང་ཕུམ་སྒྲུར་གསུམ་དང་། དེ་མིན་ཚོས་གོས་གྱོན་ནས་བདུད་ཀྱི་ལས་སྦྱོར་རྩོམ་མཁན་སོགས་ཉེས་ཅན……འགའ་ཞིག་མཆིས་པ་དེ་རིགས་ལ་ཞུ་རྗེ་བྱེད་པ་མ་ལགས་ཤིང་། འོན་ཀྱང་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་གྲངས་133)

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་ཡབ་རྗེ་གཉིས་ཀྱིས་དའི་ཆིང་བློ་བྲུར་སྲོག་འཕྲོག་
པ་དང་། བདེ་གཟར་སྐྱོང་བ་སོགས་ལ་ཐེ་ཚུས་ཤུན་རིགས་རྩ་བ་ནས་
མེད་པ་ང་ཚོ་རང་གིས་མཐའ་སྐྱེལ་དག་འབུད་འགན་ལེན་ཞུ་ཐུབ་པ་ཡོད་
ན། འདིའི་ཐོག་ལ་མི་དབང་མཆོག་ནས་དགོངས་བཞེས་རྒྱ་ཆེར་མཛད་
དགོས་ཞེས་ཞུས་པར། ཕོ་ལྷ་བས་ཀྱང་ཁྲིད་ཚོས་གསུངས་པ་དེ་ལྟར་ཡིན་
ན། དུག་སྦྲུལ་ལྷ་བུའི་མི་ངན་དེ་དག་དང་ལྷན་དུ་བཞུད་མི་ཐུང་བས་ཡབ་
སྲས་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་རེ་ཞིག་སེ་འབྲས་གང་ཐུང་དུ་ཕེབས་སམ།
ཡང་ན་བཀའ་བློན་གསུམ་དཔུང་དང་བཅས་པ་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྒོ་
ནས་ཕྱིར་འབུད་པར་མཛད་དགོས་སོགས་ལན་ཕུལ་བར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཡབ་
སྲས་དང་བཅས་པས་དེ་དོན་ཞལ་གྱིས་བཞེས་ཏེ་འབྲས་སྤྱུངས་སུ་ཕེབས་
རྒྱུ་གཏན་འཁེལ་བ་ན། ཉིན་དེའི་ཕྱི་དྲོ་སློ་ཤུང་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེ་ལྷ་སར་
ཕེབས་ནས་སྔར་ཡང་ཕོ་ལྷ་བ་ལ་ནན་གསུང་གནང་ཞིང་། ཁོང་རང་དེ་
འཕྲལ་རྩེ་ཕོ་བྲང་དུ་ཕྱིན་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཡང་བབ་གསེད་ཞིབ་
རྒྱུས་ཞུས་པར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས། ང་ནི་འབྲས་སྤྱུངས་སུ་ཕྱིན་
པ་ལེགས་ནའང་དེར་འགྲོ། ཡང་ན་བཀའ་བློན་རྣམས་ཀྱི་སྲོག་ལ་འགན་
སྒྲུང་བྱུང་ན་ཁོ་ཚོ་ལྷ་སར་བཏང་ནས་ང་རང་པོ་ཏ་ལར་བསྡད་ན་འང་
འགྲིག་ཅེས་བཀའ་བསྩལ་ཏེ། ཕོ་ལྷ་བར་བཟང་གོས་ཕྱུག་གསུམ་དང་
དངུལ་སྲང་ལྔ་བརྒྱ་བསྩལ་ནས་བཀའ་བློན་གསུམ་ཉེ་ཉོས་བཅས་ཀྱི་སྲོག་
ལ་འཇིགས་པ་མེད་པ་དགོས་ཞེས་ཕེབས། མི་དབང་ཕོ་ལྷས་ཀྱང་། ཏཱ་
ལའི་བླ་མས་ཇི་ལྟར་བཀའ་བསྩལ་བ་ལྟར་བདག་གིས་ནི་ཁ་པ་ཚའི་སྲོག་
འཕྲོག་པ་ཕར་བཞག ས་སོའི་གཉེན་ཉེ་དང་། གཡོག་འཁོར། སོང་ས

སྐྱོད། ཁང་ཁྲིམ་སོགས་ལའང་གནོད་པ་མེད་པར་ཅི་བདེར་གནས་སུ་འཇུག་གོ "སྨད་ཀྱིས་འཛམ་མགོན་མིའི་རྣམ་རོལ་གོང་མ་བདག་པོའི་དཔུང་ཚོགས་གཙོ་བོ་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཡུལ་འདིར་ལྷགས་པ་ན། དའི་ཚིང་བྲ་བྲུར་དང་ཁྲོ་བོས་བསྟན་འགྲོའི་ཕན་བདེ་ལ་གནོད་ཅིང་འཚེ་བ་ཇི་ལྟར་བགྱིས། རྒྱལ་བ་མཆོག་གི་མཛད་འཕྲིན་གྱི་གེགས་སུ་གྱུར་པ་གང་བྱས་ལ་སོགས་པ་དགུང་བློན་རྣམས་ཀྱིས་གླེང་བར་འགྱུར་ལ། དགུང་བློན་གསུམ་གྱིས་ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གི་བྱ་བ་ཇི་ལྟར་བགྱིས་ཁྲོ···བོས་གླེང་བར་བྱེད་ལ། དེ་ལྟར་གླེང་བའི་མཐར་ཁྲོ་བོས་ནོངས་ཏེ་བདག་ཉིད་བརླག་པར་འགྱུར་རམ། དགུང་བློན་རྣམས་ནོངས་ཏེ་དེ་དག་བརླག་པར་འགྱུར་ཆ་མ་འཚལ་ན། དེ་ཉི་ཁྲོ་བོས་གསོལ་བར་བྱ་བ་ཟེ་མི་ཐོག་ཅིང་། དེའི་བར་དུ་ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་བཀའ་ལས་འདའ་བར་མི་བགྱིད་དོ། "① ཞེས་གསོལ་ཞིང་། ང་ལུམ་སྦྱུར་གསུམ་རང་རང་གི་ཁྲིམ་དུ་ཅི་བདེར་གནས་སུ་བཅུག་ཐོག་ཡུལ་གཞན་དུ་བྲོས་འབྱོལ་མི་ཐར་བའི་ཆེད་སྲུང་བྱ་དམག་མི་སུམ་བརྒྱ་རེ་བཙུགས་ནས་བཞག དེ་ནས་བླ་བ་དྲུག་པའི་ནང་མི་དབང་པོ་ལྷ་བ་རང་ཉིད་དང་། སྨི་ལུང་བཞད་པ་རྡོ་རྗེ། འོན་རྒྱལ་སྲས། ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ། སེ་འབྲས་ཀྱི་མཁན་པོ་གདན་ཟུར་བཅས་དཔུང་ཚོགས་ཀྱིས་བསྐོར་ནས་རྩེ་པོ་བྲང་ཆེན་པོར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གི་མཇལ་ཁར་བཅར། ཕན་ཚུན་སྦ་ཕྱིའི་ཡོང་རྐྱེན་དང་། སྨད་མཆོད་ཡོན་ཐུགས་ནང་སྟོད་གཅིག་ཏུ་དཀར་བའི་གསོལ་འདེབས···"དང་། ཞལ་བཞེས་དབུ་སྒྲུང་གིས་རྒྱས་བཅད་བཅས་གནང་བར་གྲགས།

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་641)

5. ཀྲིན་གོན་མའོ་ཞི་བ་དཔྱོད་ཆེད་མངགས་ཁྲིམས་ར་ལུ་ས་སྒྲུན་·····གསུམ་ཁྲིམས་ཀྱིས་ཚར་བཅད་པ།

ལོ་དེའི་སྟོན་ཟླ་ཐ་ཆུང་གི་ཚེས་གནམ་གང་ཉིན། “ཤར་ཕྱོགས་སྒོང་མ་བདག་པོའི་ལུང་གིས་མངགས་པའི་ཙོ་བོ་ཨ་ལི་ཁན་ཨམ་པ·····དང་། མི་རིང་རྫོང་གི་དཔུང་ཚོགས་གྲངས་མེད་པ་དང་བཅས་ཏེ་ལྷགས་ནས་ཙོ་གྲང་ཆེན་པོའི་ཉེ་འདབས་ནེའུ་ཤིང་གི་སྡོངས་རྣམས་སུ་དམག་སྒར་རྒྱ་ཆེར་བཅས་ཏེ་འདུག་གོ། ” དེ་ནས་ང་ལུམ་སྤྱུར་གསུམ་སོགས་ཁྲིད་པ་ཏེ་ཙོ་བོ་རྣམས་དམག་སྒར་དུ་བསྐོངས་ཤིང་། “ཕུས་མོ་བཙུགས་ཏེ་འདུག་ཏུ་བཅུག་ནས། ཁྱོད་རྣམས་ཀྱིས་གོང་མའི་བཀའ་ལས་འགོངས་ཤིང་བྲོ་བ་ངན་པ་ཆབས་པོ་ཆེ་འདི་ལྟར་བགྱིས་པས་ནོངས་སོ་ཞེས་ཚིག་རྩུབ་དམ་པ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བསྡིགས་ཤིང་། ལག་པ་གཉིས་འཁྲིལ་བཞིན་པར་ཁྲོ་གཏུམ་གྱི་རྣམ་འགྱུར་དུ་མ་བསྟན་ནས། དེའི་ཉིན་མོ་དཔུང་བློན་གསུམ་ལ་སོགས་པ་རེ་རེའི་མགྲིན་པ་དང་ལག་པ་ལ་ལྕགས་ཐག་བསྐོན་ནས་མིའི་བདག་པོའི་དཔུང་ཚོགས་ལ་ཕྱིར་ཕྱིན་ནོ། ”① ཞེས་གསལ་བ་དང་། དེ་ནས་ཉིན་ཞིག་གོང་མའི་དཔུང་གི་གཙོ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་ལྷ་ཀླུ་དགའ་ཚལ་དུ་ཁྲིམས་ར་བཙུགས་ཤིང་། ཉེས་ཅན་རྣམས་ཁྲིད་ཐོག ཏོན་ཏུ་ང་ལུམ་སྤྱུར་གསུམ་གྱིས་གོང་མ་ཡུང་ཀྲིན་ལ། ངའི་ཆིང་བླ་སྤུར་གྱི་ནག་ཉེས་ཞེས་པ་དོན་ཚན་བདུན་ཅུ་ལྷག་ཙམ་བཀོད་པའི་དབྱིན་སྦྱོར་གྱི་སྙན་ཞུ་ཕུལ་བ་རྗེ་མ་བསྒྲངས་ནས་རེ་རེ་བཞིན་འདྲི་ཞིབ་བྱས་པ་དང་། དེ་དག་རེ་རེ་བཞིན་ལ་ཕོ་ལྷ་བས་རྒྱུ་མཚན་དྲངས་ཏེ་ལན་བཏབ་ནས་ཇུན་ཀུབ་ཟེར·····

① ‹མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་650›

འདོན་གྱིས་ལན་གྲུག་རྒྱ་མེད་པ་བཟློས། དེ་ལྟར་ཉིན་ཞག་ཉུ་སའི་བར་
དུ་གདོང་བཤེར་ར་སྤྲོད་ཀྱི་བཅད་ཞིབ་བྱས་པར་གྲགས།

“དེ་ནས་མི་རིང་བ་ན་ང་ཡོད་པ་དང་། ལུམ་པ་བ་ལ་སོགས་པའི་
དགུང་ལྷོན་གཉེན་བཤེས་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཐུན་ཚིག་སྨྲ་བ་ངན་པ་...
རྣམས་ཚར་བཅད་ཅིང་། མིའི་བདག་པོ་ (ཕོ་ལྷ་ནས་ཟླེར་) རང་ཉིད་
ཀྱིས་ཇི་སྐད་སྨྲས་པའི་གཏམ་རྣམས་བདེན་ཚིག་ཀླན་ཀ་དང་བྲལ་བར......
གཏན་ལ་ཕེབས་པའི་བྱ་དགའི་ཚུལ་དུ་ཕོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའི་...
ལུང་བཟང་པོས་གཟིངས་བསྐྱོད་ཅིང་། དངུལ་སྲང་ཆེན་ཁྲི་ཕྲག་གསུམ་
དུས་གཅིག་ཏུ་བསྩལ་ཏོ། དེའི་ཚེ་མིའི་བདག་པོ་འཁོར་དང་བཅས་པ་
ཤར་ཕྱོགས་སུ་ཞལ་ཕྱོགས་ཏེ་ཕུས་མོའི་ལྷ་ང་དང་ཕྱག་བྲུང་ས་ལ་བཞག་...
ཅིང་དབུ་ཞྭའི་ཡོད་མཇོན་པར་བཏུད་པའི་ཕྱག་ལན་གསུམ་དང་། ཡང་
འཁྲིད་བཞིན་ཡན་ལག་གསུམ་བཏུད་པ་བཅས་ཅོ་ནའི་ལུགས་སྲོལ་གྱི་རྗེས་
སུ་ཞུགས་པའི་ཕྱག་དགུ་ཕྲུགས་སུ་མཛད་དོ། ”① ཞེས་གསལ་བ་དང་།
དེ་རྗེས་ང་ཡོད་པ་དང་། ལུམ་པ་བ། སྨུར་ར་བ། སྐྱོར་ལུང་བླ་མ།
རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་གཉེར་པ། དེ་བཞིན་ང་ཡོད་བློ་བཟང་སོགས་བུ་
རྒྱུད་དང་། ཉེས་ཅན་གཞན་བཅས་མི་བཅུ་བདུན་པ་མ་རེའི་དགྲམ་གྱི་
སྤང་ཐང་དུ་སྲོག་ཉེས་བཅད་པ་དང་། ཉེ་སྐོར་སོགས་ཁག་གཅིག་རྒྱལ་ནང་
དུ་བཙྡངས་པ་སོགས་ཞིབ་ཕྲ་མི་དཔང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་གསལ་བ་བཅས
ནི་སྐབས་དེར་དངོས་སུ་མཐོང་ཐོས་མྱོང་གསུམ་ལྡན་པའི་མདོ་མཁར......
ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་སྐུ་ངོ་མས་འབྲི་གནང་མཛད་པ་དེ་གཞིར་...

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་660)

བཟུང་རགས་བསྡུས་ཙམ་བཀོད་པ་ལགས་སོ།

ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གིས་སྤྱི་ལོ་ 1728 བོད་ས་སྤྱི་"ལོ་དེ······
རང་ལ་ཁམས་ཀྱི་ཤར་རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་དར་རྩེ་མདོ་དང་། ལི་ཐང་འབའ་''
ཐང་བཅས་ཀྱི་ས་ཆ་རྣམས་སི་ཁྲོན་གྱི་ཁོངས་སུ་སྒྲིལ་དགོས་པ་དང་། དེ་
མིན་ཁམས་ཀྱི་ལྷོ་རྒྱུད་དུ་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཐང་དང་། འཛོལ། འབའ་ཞུང་
བཅས་ཀྱི་ས་ཆ་རྣམས་ཡུན་ནན་གྱི་ཁོངས་སུ་སྒྲིལ་དགོས་པའི་བཀའ''······
ཐབ། "① ཅེས་གསལ་བ་མ་ཟད། དེ་དང་དུས་མཚུངས་པར་གཙང་
ལྡོངས་ཀྱི་ལྷ་རྩེ་དང་། ངམ་རིང་། ཕུན་ཚོགས་གླིང་བཅས་རྫོང་འགོ་
གསུམ་པོ་ཡང་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པ་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ལ་བདག་སྐྱོང······
གནང་རྒྱུར་ཕུལ་ཞིང་1727 ལོར་ཆིང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དུ་བཅའ་སྡོད་
ཨམ་བན་གཉིས་བསྐོ་བཞག་བྱ་རྒྱུ་ཐག་བཅད་ནས་བོད་སྡོད་ཨམ་བན་དང་
པོ་ཧུའུ་ཐུང་གཞོན་པ་མ་ལ་དང་། ལས་རོགས་ཨམ་བན་ཞུའེ་ཧྲི་སེང་གེ་
ཡིན་ཅིང་། ཁོང་གཉིས་ས་སྤྱི་ལོར་བོད་དུ་འབྱོར་ནས་ལས་འགན་དངོས་
སུ་འཁུར་ལུགས་བཅས་གསལ་འདུག

གོང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་ས་སྤྱི་ལོ་ཆིང་གོང་མའི་བཀས་གཟེངས་སུ······
བསྟོད་པ་དེ་ནས་བཟུང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་འགན་དབང་རྣམས''
མི་དབང་པོ་ལྷ་ཐའི་ཇུས་བདག་གིར་བཞེས་པར་སྣང་སྟེ། མདོ་མཁར་
ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་གྱིས་གསུངས་པར་སྐབས་དེར་"མིའི་བདག
པོའི་ཞབས་པད་ག་ལ་བར་ཁོ་བོ་གཅིག་པོར་འཁོད་དེ་འདུག་པ་ན་བཀའ''
བསྩལ་བ། ཀ་ཡེ་གོ་བར་གྱིས་ཤིག དེང་གི་དུས་སུ་ཁོ་བོ་གཅིག་པུས་

① 《ཏཱ་ལའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་114》

རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་བྱ་བའི་རིམ་པ་ཕྲ་རགས་མཐའ་དག་བགྱིད་པ་ནི་ངལ་བ་ཙམ་དུ་ཟད་ཀྱི། དེ་ཡང་བོད་རིང་གི་ས་ལ་སྤྱོད་པ་དང་། ཁྱོད་གཉིས་ཀྱིས་ངའི་དགུང་བློན་གྱི་ཁུར་བཟུང་སྟེ་ཇི་ལྟར་བསྒོ་བའི་ལས་རྣམས་སྒྲུབ་པར་གྱིས་ཤིག”① ཅེས་ཕེབས་པར་ཁོང་རང་ཉིད་མི་འོས་པས་དགོངས་འཁྲོལ་ཡོད་པ་ཞུས་རུང་བཀའ་བཞེས་མ་ཐོབ་ཚུལ་དང་། ཡང་“དེ་ནས་ཉི་མ་གཞན་པ་ལ་བོད་རིགས་ཀྱི་ས་ལ་སྤྱོད་པ་དང་བདག་ཅག་བཟུང་གོང་མ་བདག་པོའི་དཔུང་ཚོགས་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཆེན་པོ་ཨ་ལི་ཁན་ཨམ་པ་ལ་སོགས་པའི་དྲུང་དུ་ཁྲིད་པར་མཛད་ནས་སླར་ཡང་དེ་སྐད་དུ་བཀའ་བསྒོས་སོ། ”②ཞེས་གསལ་བ ལྟར་སྐབས་དེ་ཤེད་ནས་ནང་དོན་ཁོང་གཉིས་ལ་བཀའ་བློན་བསྐོ་བཞག་གནང་རྒྱུ་ལམ་ཙམ་གཏན་འཁེལ་བ་མཚོན་ཞིང་། བོད་རིགས་ཀྱི་ས་ལ་སྤྱོད་པ་ཞེས་པ་འདི་ནི་རྗེས་སུ་བཀའ་བློན་བོན་པ་སྲི་ཚོད་ཚེ་བརྟན་ཟེར་བ་དེ་ཡིན་ནོ།

6. ཏཱ་ལའི་བདུན་པ་རེ་ཤིག་ས་སྨད་དུ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་བ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ས་སྨད་དུ་ཕེབས་པའི་འབྱུང་རྐྱེན་སྐོར་ལ་མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ནང་། “དེ་ནས་མི་རིང་བ་དགུན་ཟླ་ཐ་ཆུང་ལ་འབབ་པ་ན། ཨ་ལི་ཁན་ཨམ་པ་ལ་སོགས་པ་གཙོ་བོ་དེ་དག་ཕོ་བྲང་རི་བོ་གྲུ་འཛིན་དུ་སོང་ནས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་ལ་གསོལ་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་གོང་མ་ཤིང་ཧྲུ་ཁང་། (ཁང་ཞི་ལ་ཟེར་) ཞལ་དཀྱིལ་མངོན་པར་འཛོམས་པ་ལ་རིང་མོ་ནས་སྨོན་པར་མཛད་ཀྱང་””

---

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་659)

② (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་660)

གོང་མ་གནམ་དུ་གཤེགས། དེའི་རིགས་ཀྱི་སྲས་ཁྲི་པོ་གོང་མ་བདག་པོ་
འདི་ཉིད་ཀྱིས ཡབ་ཀྱི་རྒྱལ སྲིད་ཀྱི་ཐོད་པན་དབུ་ལ་བླངས་ནས། ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་དང་ཞལ་མཛོན པར་འཛོམ་པ་ལ་ཐུགས་འདུན ར་ཏད ནས་ཕྱིའི…… ……
ལྟུགས་རི་རྣམས་ལ་གཟིགས་མོར་གཤེགས་ནས། དེ་དང་སྐབས་མཚུངས་
པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཡང་བདག་ཅག་གིས་སྤྱན་དྲངས་ཏེ་ཕན་ཚུན་ཀྱི་ གསེར…… ……
ཞལ་མཇལ་མ་ཐག་པར་སླར་ཡང་གཟམ་ལོ་གཅིག་གི་ངེས་པ་ཁོ་ནར…… ……
བོད་ལྗོངས་སུ་ཕེབས་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་པར་བྱེད་དོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་…… ……
པ ཐབ་ཅིང་བརླིང་བ་མཐའ་མི་དཔོག་པའི་བཀའ་མང་དུ་བསྒྱུར་ཏོ།
དེའི་ཚེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྒྱལ་བའི་དབང་པོས་འདི་སྐད་ཅེས། ཁོ་
བོ་ནི་དེང་གི་དུས་ཐོབ་བསམ་ཀྱི་གནས་རྣམས་མཐར་ཕྱིན་པར་མ་གྲུབ…… ……
པས་འཁྲོ་ཅན་དུ་གྱུར་ལ། འབྲུམ་ནད་ཀྱང་མ་གྲོལ་དེའི་སྐད་དུ་རེ་ཞིག་
པེ་ཅིང་དུ་བསྐྱོད་མི་དགོས་པ་གནང་བར་མཛོད་ཅིག་དང་། དེ་ལྟར་མི་
ཅང་ན ནི་སྨན་ཆད་ཀྱང་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཇི་ལྟར་བསྒྲུབ་པ་ལ……
མཛོན་པར་བསྟོད་ཅིང་། ད་དུང་ཡང་བཀའ་ལས་འགོང་བར་མི་བགྱིད་
དོ་ཞེས་བཀའ་བསྟུལ བས། དེ་དག་འཛུམ་མུལ་གྱིས་ཕྱུང་ནས་རེ་བ་
རྫོགས་པར་བྱེད་དོ། "① ཞེས་འཁོད་པ་དང་། མི་དབང་པོ་ལྷ་བས་
གོང་མའི་མི་སྣ་རྣམས་ཀྱི་སར་ཡང་ཡང་ཕེབས་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག……
སྐད་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་མ་དགོས་པ་ཞིག་ཅི་ནས་ཀྱང་གནང་དགོས་ཚུལ…… ……
སྐོར་ཞུས་དང་། སྤྱི་ཞུས་ཞན་ཏན་ཆེན་པོ་གནང་ཚུལ་སོགས་རྒྱས་པར་
གསལ་འདུག

---

① 《མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་680—681》

འོན་ཀྱང་ཏཱ་ལའི་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་ནི། "དེ་ནས་དབུས་གཙང་དུས་ཟླིར་ཏ་ཅང་ཆེ་བ་དང་། སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཀྱང་ནག་ཕྱོགས་འགོང་པོས་རྒྱུད་བསླད་པས་ཕན་ཚུན་འཐབ་རྩོད་ལ་བརྟེན་པའི་ཕུང་……བཀྲོལ་གྱི་རྒྱུ་དུ་མ་ཞིག་ལ་ངང་གིས་ཞུགས་པར་གྱུར་པས། རྗེ་བླ་མ་ཉིད་ལ་ཐུགས་ཟྲོས་མི་བདེ་བ་བྱུང་དོགས། ཤར་ཕྱོགས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་ཆེད་མངགས་ཀྱི་ཏཱ་ཞིན་ཆེན་པོ་རྫོང་ད་མཛད་ཅིང་། ས་ང་ཅིའི་ཆ་རྐྱེན་སྨོམས་ཆེ་བ་སྦྱར་ཏེ་རེ་ཞིག་ལི་ཐང་ཕྱོགས་སུ་ཞབས་དགོས…ཀྱི་ངཀའ་བྱུང་བ་སྒྱིར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་དགོངས་ལ་བོད་དུ་བདེ……གཟར་ཡོད་སྐབས། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་སྐུ་མི་བསྐྱེལ་བ་དང་། ཐུགས་ཟྲོས་བདེ་བའི་ཆེད་བཅས་རེ་ཞིག་མདོ་སྨད་དུ་གདན་དྲངས་པ་ཡིན་འདུག……ཀྱང་། བསྟན་འགྲོ་སྤྱི་ལ་བོད་ནས་ཞབས་པད་གཞན་དུ་མ་བསྐྱོད་པ་ཞིག་བྱུང་ན་ལེགས་ལམ་ཆེ་བར་དགོངས་ཏེ། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་། དགའ་ལྡན་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་བླ་སྤྲུལ་སེར་སྐྱ་སྤྱི་ཕྱིངས་ནས་བཤོལ……འདེབས་ཀྱི་ཞུ་བ་ནན་ཏན་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་འདི་ནི་འགྲོ་བའི་དོན་ལ་ཚུང་ཟད་ཀྱང་……གཟིགས་པ་དུས་ལས་མི་འདའ……བའི་ཕྱིར། རེ་ཞིག་མདོ་སྨད་ཕྱོགས་ཀྱི་བསྟན་འགྲོའི་དོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད་པའི་དུས་ལ་བབས་པར་གྱུར་པས་ཐུགས་དགྱེས་པ་ཆེན་པོས་གོང……མའི་བཀའ་ལྟར་བསྒྲུབ་པ་ཞལ་གྱིས་འཆེས། "① ཞེས་གསལ་བ་དུས་རབས་དེ་རང་ལ་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་པར་མ་དེ་གཉིས་ཀྱི་བརྗོད……དོན་ལ་མི་འདྲ་ས་འ ཁ་ཤས་མཆིས་ཤིང་། གོང་མ་དང་མཇལ་འཕྲད

① (དཔག་བསམ་ཀླེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་135)

གནང་ཆེད་ཅེས་པ་ནི་ཕྱི་རྒྱར་ཡོངས་བསྒྲགས་བོད་ནས་ཕེབས་བཞོལ་ཀ···
ཀོར་མི་འབྱུང་བའི་དོན་དུ་ཡིན་ཤས་ཁ་སྐེ། དཔེར་ན་གདན་ས་གསུམ་
གྱི་བླ་མ་སོགས་ནས་གོང་མའི་མི་སྣའི་སར་བཅར་ཏེ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རྒྱལ་
ནང་དུ་ཕེབས་མ་དགོས་པ་ཞུ་ནན་བྱེད་སྐབས། "ཨ་ལི་ཁན་ཨམ་པས།
ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཞལ་མཇོན་པར་འཛོམ་དུ་མི་ཏུང······
པར་སྨྲ་བ་འདི་ཁོ་ན་ཡོག་པ་ཆེན་པོ་མ་ཡིན་ནམ། ······"① ཞེས་བརྗོད་
ཚུལ་འཁོད་པ་ལས་ཀྱང་མཐོང་ཐུབ། རྣམ་ཐར་ནང་གསལ་བའི་ཐུགས་
བཟོས་མི་བདེ་བ་བྱུང་དོགས་ཞེས་པ་ནི་དོན་དངོས་ཡིན་སྲིད་སྙམ། དཔེར་
ན་དེ་སྔོན་སྤྱི་ལོ་1727 བོད་མེ་ལུག་ལོར་དབུས་གཙང་བདེ་གཟར་ཐོག་
མའི་སྐབས་གཙང་དམག་རེ་ཞིག་རྒྱལ་རྩེ་ནས་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་དུས། ཕོ་
ལྷ་བས་ལྷ་རྩེ་དམག་སྐར་ནས། གོང་མ་ཡུང་ཀྲིན་ལ་ཞུ་བའི་སྙན་ཞུའི་
འདྲ་བཤུས་ཀྱི་ནང་དོན་ཆ་ཚང་གཤམ་གསལ།

"གནམ་བསྐོས་༡གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཞབས་པད་གསེར་གྱི······
འཁོར་ལོ་རྩིབས་སྟོང་རྣམ་པར་བཞད་པའི་དྲུང་དུ།
ཇོ་སག་ཐའི་ཇི་བཀའ་

བློན་པོ་ལྷ་བས་གུས་ཕྱག་གྲངས་མེད་དང་བཅས་ཞུ་བ། བདག་པོ་ཆེན་
པོའི་བཀའ་གནང་ཐོད་དུ་བཅིངས་ཤིང་སྙིང་གར་དང་བློ་བཟང་བསྟན···
འཛིན་གཉིས་ལ་དགྲ་གདོས་བྱེད་མི་ཕུས་སེ་ཁང་ཆེན་ནས་དང་། ཐའི་
ཇི་ཕོ་ལྷ་ནས་ལ་མཐོ་གནོན་བཀུས་བསད་བྱུང་བའི་བསམ་ཡུལ་ཞིབ་ཆ་ཟེ་
ཤིང་བརྒྱུད་འཁོར་ཐོང་ཚ་ཕིར་ཅན་མི་བཅུ་དང་། ཁམས་བརྒྱུད་ཐའི་ཇི་

① 《མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་683》

ཕོ་ལྷ་བའི་མི་གཉིས་བཙོང་བཙ་ཞུས་པ་གནས་ཚུལ་གསེར་གྱི་སྐྲན་དུ…… ……
དེངས་པ་གཞིར་བཅས། ༡བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཁྲིམས་དང་ཞབས་
འདེགས་སུ་བསམ་ནས་ཐའི་ཇི་ཕོ་ལྷ་བས་གཙང་ཁྲུལ་མངའ་རིས་དང……
བཅས་ཀྱི་དམག་བསྐུལ་ནས། ཕྱས་སེ་ཁང་ཆེན་པའི་དགྲ་ཤ་ལོན་པ་ཞིག་
བྱ་རྩིས་ཀྱི་དཔུང་བཤམས་ཚར་རྗེས་བཀྲས་ལྷུན། ས) སོགས་ནས་
ཆིངས་བྱེད་དགོས་ ཐུང་ཡང་། འདི་སྐོར་རྩ་བ་ཆེ་གཤིས་བདག་པོ་ཆེན་
པོས་མཁྱེན་པ་མ་གཏོགས་མེད་པས་ཆིངས་མི་བྱེད་པར་ཐག་བཅད། ཧཱ་
ལའི་བླ་མ། བསོད་ནམས་དར་རྒྱས་(ཡབ་) ཀོང་པོ་བཀའ་བློན་ང་
ཕོད་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ། ལུམ་པ་བ། སྦྱར་ར་བ་བཅས་ཀྱིས་འགོ་བྱས་དབུས་
པ། ཀོང་པོ། དྭགས་པོ། གཞུང་སོག ནག་ཆུའི་སོག་པོ། ཁམས་པ།
བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན་སོགས་མཚོ་ཁའི་སོག་པོ་སུམ་བརྒྱ་སྐོར་བཅས……
ཞིབ་སྐྱིལ་གྱིས་ཤ་ཚང་དུ་འབྱོར། ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་གཅིག ཚེས་ལྔ།
ཚེས་བརྒྱད། ཚེས་བཅུ་གཅིག་རྣམས་ལ་འཐབ་འཛིངས་བྱས་པར་དབུས་
ཀོང་། སོག་པོ་བཅས་གྲངས་མེད་བསད་བཟུང་བྱས་ཀྱང་། གཙང་གི་
ནེ་དཔོན་ནུ་མ་བ། ལྷ་པའི་དམག་བཅས་དཔུས་པར་ངོ་ལོག བདག་པོ་
ཆེན་པོར་དགྲ་གདོས་བྱེད་མི་མཚོ་སྔོན་སོག་པོ་རྣམས། ཧཱ་ལའི་བླ་མ།
བསོད་ནམས་དར་རྒྱས། ཕྱས་སེ་ང་ཕོད་པ། ལུམ་པ་བ་བཅས་ལ་མགོ་
བཏགས་པ་སུམ་བརྒྱ་སྐོར་ལ། ཕྱས་སེ་ཁང་ཆེན་པའི་མེ་མདའ། སག་
ཐག ཨོལ་འདོག ཨ་ཁྲབ་སོགས་དགྲ་ཆས་རྣམས་སྤྲིན། གཞུང་རྣམ་
སྲས་གན་མཛོད་ནས་གསེར། དངུལ། གོས་ཆེན་ཚན་ཆེ་སྤྲིན་ནས་
མཚོང་དུ་བཙུག གཞུང་གི་རྟ་དྲེལ་རྣམས་འཕངས་མེད་དུ་ཞོན་རྒྱུགས་

བྱས་ཤིང་། གཙང་པ་རྩ་ཤེད་ངན་པ་དང་། མདའ་རིས་ས་ཐག་རིང་བ
བཅས་དཔུས་ཀོང་སོག་པོ་དང་བཅས་ཤེང་མེད་དུ་འཚོམ་མ་ཐུབ་གཤིས།
བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་ཞག་ལྔའི་སློབ་ས་ལྷ་རྩེ་རྫོང་དུ་རེ་ཞིག་སྤྲ་བརྒྱུད……
ནས་བསྐྱོད་ཡོད། ཏཱ་ལའི་བླ་མས་བཏང་བའི་དབུས་ཀོང་སོག་པོ་དང་
བཅས་ནས་གཙང་པའི་ཕོ་རྣམས་མཇོང་ཚད་བསད། མོ་རྣམས་བཀོལ་
སྤྱོད། ཁང་པ་མེར་བསྲེག འདི་ཕའི་པོ་ཏོག་ཐམས་ཅད་གཏོར་བརླག
ཏུ་གཏོང་བ་སོགས་མཐོང་ན་བསམ་སྦྱོར་གྱི་ཡུལ་དང་བྲལ་བ་བྱེད་འདུག་…
པས། བོད་ཀྱི་སྐྱེ་འགྲོའི་བདེ་སྐྱིད་དང་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེར་དགོངས་
པའི་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་དཔུང་ཆེན་བདེན་ཐོག་ཏུ་འཁྱོལ་བ་ཞིག་གི་ཚར་
གཅོད་རྗེས་འཛིན་འཕྲལ་དུ་བརྩེ་བས་མ་བརྒྱུད་ཆེ། གཙང་མདའ་རིས་
དང་བཅས་པའི་དམག་མི་རྣམས་བློ་འཕངས་ཆེ་ངེས་ཡོད་འདུག་པས་ངེད་
རྣམས་སྙིང་རྗེའི་ར་བ་ནས་མ་འདོར་བ་ཞིག་མཁྱེན། ཞུ་ཡིག་འདིགས་
རྟེན་ཁ་བཏགས་གསུར་གསུམ་དང་བཅས་བླ་ཆོས་ལ་ལྷ་རྩེ་དམག་སྒར་ནས།
གསུས་ཕྱག་དང་བཅས་ལག་ཐྲིས་སུ་ཕུལ། ”① ཞེས་གསལ་འདུག་པ་དང་།
དེའི་ཕྱི་ལོ་མི་དབང་ཕོ་ལྷ་བའི་གཙང་དཔུང་དབུས་དཀག་ལས་རྒྱལ་ནས་
ལྷ་ས་བརྒྱུད་བའི་རྗེས་ཕོ་ལྷ་ཐའི་ཇིས་ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ……
འཛམ་འཕྲད་དུ་བཅར་སྐབས། “དཀུང་བློན་ངན་པ་དག་གིས་དའི་ཆིང་
བླ་ཕྱུར་མ་ཏུང་བར་བྱས་པ་དེ་མ་ཐག་པར་གོང་ས་མཆོག་གི་བཀའ་ཞེས…

① (བོད་ཀྱི་ཡིག་ཚགས་དང་གཞུང་ཡིག་ཕྱོགས་བསྡུས་ལྷུགས་པར་དེབ་
ངོས་74—76)

ཕྱོགས་ཀུན་ཏུ་ ཏམ་ངན་གྱི་དྲི་ལ་བསྒྲགས་པ་ནི་ཐོས། "① ཞེས་སོགས་གསོལ་བ་བཅས་ལ་དཔགས་ན། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པ་ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་མདོ་སྔགས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཐུགས་སུ་ཆུད་པའི་དོན་དམ་གྱི་བླ་མ་དམ་པ་ཆོས་ཕྱོགས་སུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱི་ཁྲིད་ནས་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་སོད། འོན་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐད་ལ་ནི་གཤམ་འོག་ནས་གང་བྱས་ལྟར་ལས་མེད་ཁར། ལྷག་པར་སྐབས་དེར་དགུང་ལོ་ཕྲ་བ་དང་། ཡབ་རྗེ་བསོད་དར་པའང་རང་ཚུགས་ཐུབ་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པ། "ཆོས་སོས་ཕྱིན་ནས་བདུད་ཀྱི་ལས་སྦྱོར་རྩོམ་མཁན།" སྐྱོར་ལུང་མཁན་པོ་དང་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་གཉེར་པ་སོགས་ང་ལུམ་སྤྱུར་གསུམ་གྱི་རྗེས་འབྲངས་ངན་ཤུགས་ཆེ་བ་ཚོས་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ནས་མ་འཚམས་པའི་བཀའ་བེད་སྤྱོད་བཏང་བ་སོགས་བྱུང་བའི་ཐོག མི་དབང་པོ་ལྷ་བ་ནི་དཔའ་ངར་ཆེ་ལ་རང་རྒྱུད་ཕྱུང་བ་དང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བར་གཡོ་འཕྲུལ་བྱུང་ཆུབ་པ་ཞིག་ཡིན་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཕྱི་ཚུལ་གྱི་གུས་ཞབས་ཙམ་ལས། དོན་ལ་འཁོན་འཛིན་མི་སྙོད་པ་ཡིན་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་ཆིང་གོང་མ་དང་གསེར་ཡིག་པ་བཅས་ལ་ནང་དོན་ཇི་ལྟར་གསོལ་ཡོད་པའང་ཆ་མ་འཚལ་ཞིང་། རྒྱུ་རྐྱེན་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་རེ་ཞིག་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དབུས་གཙང་དུ་བཞུགས་ན་ཕྱིན་ཆད་ཀྱང་མི་ལ་ལས་ཁོང་གི་མཚན་སྙན་བེད་སྤྱད་ནས་བདེ་གཟར་བསྐྱུར་སློང་རིགས་ཡོང་དོགས་པ་ཡིན་སྲིད་སྙམ། གང་ལྟར་གནད་དོན་འདིའི་ཐད་ཕྱི་ནང་གསང་གསུམ་གྱི་གནས་ཚུལ་རྟོག་འཛིངས་ཆེ་ཙམ་ཞིག་བྱུང་བར་མངོན་ནོ།

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་)

སྤྱི་ལོ་ 1728 བོད་ས་སྤྲེ་ལོའི་ཧོར་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་ཉེར་……
གསུམ་ཉིན་དྭ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་། གང་གི་ཡབ་རྗེ་སྐུ་འཁོར་ཉིས་
བརྒྱ་སྐོར་དང་བཅས་རྩེ་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་ནས་ཆིབས་ཞལ་བསྒྱུར། ལྷ་སའི་
སེར་སྐྱ་མང་ཚོགས་བརྒྱ་སྟོང་དུ་མས་ལྷ་གདོང་ཤན་ཁ་བར་ཡིད་འཕྲེང་…
བཞིན་པར་ཕེབས་སྐྱེལ་དང་། གཞུང་ཞབས་རྣམས་དང་གདན་ས་གསུམ་
གྱི་བླ་མ་ལས་སྣེ་སོགས་ཆེ་རྒྱ་ཀུན་གྱིས་བདེ་ཆེན་ཀ་སང་སྒགས་མཁར་བར་
དུ་ཆིབས་སྐྱེལ་དུ་བཅར། རྒྱལ་དབང་མཆོག་ཕྱིར་ཕེབས་མ་ཐུབ་པར་
སྨོན་ལམ་ཆེན་མོའི་ཚོགས་དབུས་མཆོད་རྣམ་དཀར་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་
ཏུ་འོན་རྒྱལ་སྲས་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་འཇིགས་མེད་ཡེ་ཤེས་གྲགས་པ་བསྐོ་བཞག་…
དང་བཀའ་མངགས་མཛད་འདུག

ལོ་དེར་གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་ཨ་ཡི་ཁན་ཨམ་པ་ལ་སོགས་པ་དཔུང་…
དམག་ཕྱིངས་ཕྱིར་ལོག་ཅིང་། བོད་ལྗོངས་སུ་སྡར་བྱུང་གློ་བུར་ཕྱི་ནང་
གི་དུས་ཐིང་དེ་རིགས་མི་འབྱུང་བའི་སླད་དུ་མི་དྭ་ཞིན་དང་། སེང་དྭ་
ཞིན་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོ་བོ་བྱས་པའི་གོང་མའི་དམག་དཔུང་སྟོང་ཕྲག་
གཉིས་སྲུང་འདོམས་སུ་བཞག་ཅིང་། བོད་དུ་རང་སྲུང་དམག་དཔུང་
གི་གོ་མཚོན་དང་བཞོན་རྟ་སོགས་གྲབས་གསོག་དགོས་པའི་ཁྱབ་འདོམས་…
ཀྱང་བྱས་པར་གྲགས།

མི་དབང་པོ་ལྷ་ཐའི་རྗེས་སྲིད་བཟུང་བའི་བྱ་བ་ཐོག་མ་ནི། གདན་
ས་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས་སུ་འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྗེའི་དགོངས་…
རྫོགས་སྐྱབ་མཆོད་ཀྱི་གཏོང་སྟོན་དུ་སྟོད་ཞུང་བསམ་གྲུབ་སྒང་གཞིས་……
འབངས་དང་། བླ་སྤྱིའི་གཏོང་སྟོན་དུ་དོ་ལ་སྐྱ་ཁང་གཞིས་འབངས།

སེ་ར་ཐེག་ཆེན་གླིང་དུ་བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེའི་སྒྲུབ་མཆོད་མཐུན་རྐྱེན་དུ····
བཀྲ་ཤིས་དགོས་འདོད་ཀྱི་གཞིས་འབངས། འབྲོག་རི་བོ་དགའ་ལྡན་
པར་ཁ་རབ་གོང་གཞིས་འབངས་དང་བཅས་པ་རྣམས་སྦྱོར་འཛུགས་གནང
འདུག་པ་དེ་དག་ལའང་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཐད་ནས་དགོས་པ་ལྡན་ཡོད་པ····
གོར་མ་ཆག

དེ་ནས་ས་བྱ་གནམ་ལོ་གསར་དུ་ཆོས་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མ་བཞུ་ཏ་
སྐབས་སྔར་སྲོལ་གྱི་མཇལ་སྐོ་སོགས་མ་དགོས་པར། གོང་མའི་ལུང་གིས་
མངགས་པའི་ཏཱ་ཞིན་རྣམས་དང་། གདན་ས་གསུམ་གྱི་བླ་མ་ལས་སྡེ།
གཞུང་ཞབས་རྣམས་བཅས་མི་དབང་ཕོ་ལྷ་རང་ཉིད་ཀྱིས་མགྲོན་དུ་གཉེར་
བའི་དགའ་སྟོན་གྱིས་ཆེམ་པར་མཛད་པ་དང་། དེ་ལོའི་སྨོན་ལམ་ཆེ་ཆོ་
དང་ཚོགས་མཆོད་ཀྱི་བསྙེན་བསྐུར་ཡང་སྔར་ན་མ་གྲགས་པའི་གཟབ་རྒྱས་
སུ་བསྒྱུར་ཚུལ་སོགས་ཞིབ་པ་རྟོགས་བརྗོད་ནང་གསལ་བས་འདིར་མ་སྤྲོས
ཤིང་། གོང་གསལ་བཀའི་དགུང་ལྐོན་ཡང་དབུས་ཕྱོགས་ཀྱི་སྡེ་དཔོན་
མདོ་མཁར་བ་དང་། དབུས་གཙང་བར་གྱི་ཁྲོན་པ་བར་བསྐོས་པ་སོགས
འདི་དག་ཀྱང་བོད་ས་གནས་ཀྱི་དབང་འཛིན་གསར་པ་སྲ་བརྟན་འཛུགས་
པ་ལ་ཐབས་མཁས་ཀྱི་མཛད་པ་སྐྱོང་སྟངས་ཤིག་ཡིན་པ་ལས། སྟེས་དབང་
དུ་སྦྱུང་བ་ནི་མིན་པར་སྙམ་མོ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་རྣམས་རིམ་གྱིས་ཕེབས་མཐར་སྤྱི་ལོ 1729
ཕོད་ས་བྱ་ཕོའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ཉིན་རང་གི་འཁྲུངས་ཡུལ་ལི་
ཐང་དུ་ཕྱག་ཕེབས་པར། ལི་ཐང་གི་སྡེ་པ་ཨ་འབུམ་བཀྲ་ཤིས་དང་།
དར་ཁོད་རྣམ་རྒྱལ་སོགས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡོངས་ཀྱི་ཆིབས་བསུ་གཟབ་རྒྱས····

དང་བཅས་ལི་ཐང་ཁྲིམས་པ་གླིང་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་ འདུག

“འདི་སྐབས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་གོས་དཀྲུ་ལ་སོགས་ཀྱི་གནང་སྦྱིན… རྒྱ་ཆེན་པོ་བཅས་ཨ་ས་ཁན་ཨམ་བན་དང་། མེ་རིང་ཛང་གི་ཉེ་ལ་གི། ཧོ་ཐོ་མ་བསྟན་འཛིན་ཆོས་དར་དང་། ཆོས་འཕེལ་དར་རྒྱས། ནང་བློན་མའི་གུང་གི་བུ་ཕི་ཨུ་ཀྲི་ཏན། ཐེ་གུ་སུ་ཨ་ལི་ཁན་ཨམ་པའི་བུ་ཕི་ཡཱ་ཤུ་མིང་། ཕི་ཡཱ་གཞན་གཉིས་དང་། སྡི་ཆའི་ཆི་སོགས་མི་དྲག་རྣམས་འཁྱེར་ཏེ་གོང་མའི་བཀའི་འཚམས་འདྲི་དང་། མེ་རིང་ཛང་གི་དང་ལྷ་ཧྲ་ཞིན་གཉིས་ཞབས་ཕྱིར་སྡོད་རྒྱུ་དང་། སྐུའི་བསྲུང་ཆར་ཞིང་ཙོང་ཐན་གྱིས་གཙོས་དམག་མི་སྟོང་ཕྲག་གཉིས་འཇོག་རྒྱུའི་བཀའ་ཤོག ”①ཅེས་དང་། ཡང་ཡབ་རྗེ་དམ་པ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་མཇལ་ཁར་ཡོང་དགོས་ཚུལ་གོང་མའི་བཀའ་ཐེབས་ལྟར་འབྱོན་རྒྱུ་ལ་དཔོན་གཡོག་ཚང…མར་ཐོན་ཕྲུག་རྫོང་བ་གཟབ་རྒྱས་དང་། བཀའ་བསྐོ་བསླབ་བྱ་སོགས་རྒྱས་པ་གནང་སྟེ་རྒྱ་ནག་པོ་བྲང་གི་ཅན་དན་ཇོ་བོར་སྐུ་ཞལ་ཞལ་བྱང་ཅན་འབུལ་རྒྱུ་གནང་། “འདི་སྐབས་ཞབས་ཕྱིར་སྡོད་པའི་ཧྭ་ཞིན་རྣམས་ནས་ཀྱང་ཡབ་རྗེ་པོ་བྲང་དུ་ཐེབས་པར་ཞབས་ཕྱི་སོགས་གྲངས་བཅད་མི་དགོས་ཤིང་། ཡབ་རང་གི་ཐུགས་དང་བསྟུན་པས་ཆོག་ཅེས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཤབ་པ་ཏ་ཛམ་རིམ་བསྒྱུར་ལ་ཡི་གེ་བྱུང་ཚུལ་སྐན་སྒྲོན…ཞུས། ”② ཞེས་གསལ་ཞིང་ས་བྱ་ལོ་ནང་དེར་ཡབ་རྗེ་བ་སོད་ནམས་དར་རྒྱས་བཀའ་ལྟར་གོང་མའི་དྲུང་དུ་བཅར་འདུག དེ་ནས་ཐོན་དུ་གོང་མའི་

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་142—143)

② (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་143)

སྨྲན་སྔར་མཚམས་ཞུ་འབུལ་ནར་བཏང་གནང་བའི་སྒོ་མང་སློབ་དཔོན་····
ནམ་མཁའ་ཁྱིར་འཁྱེར་ཐོག གོང་མ་ཆེན་པོས་གནང་བའི་གསེར་ཡིག་
ཕྱག་ཏུ་བཞེས་ཤིང་། དེའི་ནང་སྔར་ལས་ལྷག་པའི་བཀུར་གཟོས་ཆེ་བ་
དང་། ལི་ཐང་དུ་ཐེབས་པ་ཡག་པོ་བྱུང་ཞིང་། རྒྱ་ཡུལ་དུ་ཚད་འབྲུམ་
གྱི་སྙིང་གཞི་ཐོག་ངོགས་གདན་འདྲེན་མ་ནུས་ཀྱང་། གོང་མ་ཁྱི་འི་ས་
ཆར་ཐེབས་པའི་སྐབས་དང་བསྟུན་ནས་མཇལ་འཕྲད་གནང་བཞེད་ཡོད་····
ཚུལ་དང་། ལི་ཐང་དང་ཉེ་བའི་ས་ཆར་བཞུགས་གནས་དགོན་པ་ཞིག་
གསར་དུ་བསྐྲུན་རྩིས་ཡོད་ལུགས། སྐད་ཕྱིན་པོ་བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལར
ཐེབས་འདོད་བྱུང་ཚེ་སྐབས་བསྟུན་གོང་མར་བསྐྱབ་སྟོན་ཞུ་ས་ནས་ཐུགས་
བཞེད་ལྟར་ཐེབས་འབྱུས་ཡོང་བ་སོགས་ཐེབས་སྒོ་ཤིན་ཏུ་བཟང་བ་དང་།
གནང་སྐྱིན་ཡང་སྔར་ལས་ལྷག་པ་ཤེལ་དང་གུ་གུ་ཤ་སོགས་ཀྱི་སྤྱད་པ་སྣ་··
ཚོགས་ཡོད་པའི་སྐམ་བཞི་ཅམ་བཅས་ཕྱག་ཏུ་སོན་དེ་ནས་སྐུའི་དཔྱད་རྒྱ་··
ཞིག་ལ་བཞུགས་ཤིང་། "སྐུ་མཚམས་གྲོལ་རྗེས་ཡབ་རྗེ་ཉིད་གོང་མའི
རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འཁྱེར་སྐབས། གོང་གི་བཀས་ཏྭ་ཞིན་ཐེབས་བསྐུར་ཡོད་པ
དང་། གོང་མའི་མཇལ་ཁའི་སྐབས་བཀུར་གཟོས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་།
ནང་གི་གུང་རིམ་པ་ཆེ་བའི་ཚོ་ལོས་གཟིངས་བསྐོད་གནང་བ་སོགས་དང་།
རྗེ་ཉིད་ལ་གོང་མས་འཚམས་འདྲིའི་རྟེན་ཁ་བཏགས་བཅས་ཐུགས་བློ་བདེ་
ཁྱད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འཕྲལ་དུ་ཕུལ་ཐེབས་པ་ལྟར་བན་ཅི་སྨྲ་ཤོ་ཁ་དང་།
ཡབ་རྗེའི་ཞབས་ཕྱི་རྗོ་རྗེ་ཚེ་བརྟན་གནས་ཚུལ་འབུལ་བར་རྟ་ཟམ་ཐོག····
ནས་འཁྱེར་པས་དཔོན་གཡོག་ཚང་མ་ཐུགས་བློ་ཐེབས་པ་བྱུང་འདུག དེ་
འཕྲལ་གོང་མ་ཆེན་པོར་འཚམས་ཞུ་དང་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་ཞུ་

ཡིག་འདྲུལ་བ་གནང་། ”① ཞེས་གསལ་བ་བཅས་གོང་གསལ་རྣམ་ཐར་···
གྱི་བརྗོད་བྱ་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས། དང་ཐོག་གློ་བུར་ས་སྨད་དུ་ཕེབས་
དགོས་བྱུང་བ་དང་། དེ་རྗེས་ཡབ་རྗེ་རྒྱལ་སར་བཀའ་འཁྱུག་གནང་བ་
སོགས་ལ་ཐུགས་གཡེང་ཕྲན་བུ་བྱུང་བར་མངོན་པ་དེ་དག་རིམ་དྭངས་ཀྱིས
ཚང་མ་ཐུགས་བློ་ངེ་པོ་ཆགས་པ་མཚོན་གྱི་འདུག

གོང་མ་ཆེན་པོའི་མཛོད་ནས་དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཕྲག་བཞིའི་རྒྱུ་ཚོགས་····
ལས་བསྐྲུབས་ཏེ་མགར་ཐར་ས་གནས་སུ་ཡུལ་གྱི་“ཡོན་ཏན་དུ་མ་ལྡན·····
པའི་དབུས་སུ་སྐུ་གདུག་པ་ཅན་གནས་པའི་མཚོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་གཙུག···
ལག་ཁང་གི་ལྟེ་བ་བྱས་པ་ལེགས་ཚུལ་རྒྱ་ནག་གི་ས་དཔྱད་མཁས་པའི······
དཔྱད་དོན་ལ་བབས་པ་ལྟར་མཚོ་དེར་རྒྱའི་ཧྭ་ཤང་ཞིག་གིས་ཕུར་པ་མི·····
ཚད་ཙམ་ཞིག་བཏབ་ནས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་བཅོས་བྱས་ཏེ་མཚོ་བསྐྱུབ་པའི་···
སར་གཙུག་ལག་ཁང་དང་བླ་བྲང་བསྐྲུམས་པའི་རྒྱ་ཁྱོན་ལ་གཞུ་འདོམ······
སུམ་བརྒྱ་ལྷག་བཅས་ཡོད་པ། གཙུག་ལག་ཁང་གསུམ་ཐོག་བཟོ་བཀོད་
ངོ་མཚར་ཅན། ཕྱིའི་ལྕགས་རི་དཔངས་གཞུ་འདོམ་དོ། རྒྱར་གྲུ་བཞི་
པ་ཕྱོགས་རེར་གཞུ་འདོམ་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་རེ་དང་། རྒྱལ་སྒོ་རིམ་པ་
གསུམ་དུ་ཡོད་པའི་སྟེང་སྒོ་སྒེའི་རྒྱ་ཕིབས་རྒྱན་གྱི་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་པས···
བཀྲ་བ། ”②ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་གྱི་དགོན་པ་གསར་སྐྲུན་གནང་འདུག

“དེ་ནས་ཡབ་རྗེ་དམ་པར་གོང་མ་ཆེན་པོ་རང་གི་དགུ་ཞྭ་དང་།
རྨ་བྱའི་སྒྲོ་མིག་གཉིས་པ། ན་བཟའ་ཆ་ཚང་། གསེར་དངུལ་སོགས་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་145)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་149)

དར་གྱི་གནང་སྦྱིན་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་སྐོ་ནས་གཟེངས་བསྟོད་གནང''
པའི་དངོས་པོ་དང་བཅས་འགྱུར་བར་མཇལ་ཁའི་ཐོག   གོང་མ་ཆེན་པོས་
རྗེ་ཉིད་ལའང་གསེར་ཡིག་གནང་རྟེན་ཞུལ་དུ་ཕྱུང་བ་འདུག་པ་རྣམས''''''
བཞེས་ཤིང་། ཐུགས་སྨོ་བ་ཆེན་པོའི་ངང་ནས་གསུང་སྙིང་ཞིབ་རྒྱས་དང་།
དཀའ་སྟོན་སོགས་གཟབ་རྒྱས་མཛད། "① ཅེས་གསལ་བ་བཞིན་སྐབས་
དེ་རེ་སྟ་བོད་དུ་དབུས་གཙང་བདེ་གཟར་སྐབས་ཡབ་རྗེ་སོགས་ནས་ཇི''
མཛད་ཡོང་རྐྱེན་སྣན་སྒྲོན་རྣམས་ཐུགས་ལ་འཁྲིད་པོ་ཕྱུང་བ་མཆོན་གྱི''''''
ཡོད།

སྤྱི་ལོ་1730 བོད་ལྕགས་ཁྱི་ལོར།   བླ་བ་དང་པོའི་"ཚེས་ཉེར་
གཅིག ཉེན་ལི་ཐང་ཚོས་སྡེ་ཆེན་པོ་ནས་མཁར་ཐར ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་ཀྱི་'''
ཁ་ལོ་བསྒྱུར། " "རིམ་གྱིས་རྟར་བླ་གཉིས་པའི་ཚེས་གསུམ་གྱི་ཉིན་བཀྲ་
ཤིས་པའི་རྟགས མཚན་དུ་མ དང་བཅས་མགར་ཐར་དགའ་ལྡན་ཡོངས་ལ''
སྨིན་པ རྟོང་བའི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་བླ་བྲང་ཡང་ཐོག་གཟིམ་ཚུང་དུ''''''
ཐེབས་ཏེ་རྒྱུད སྨད ཇོ་རྗེ་འཚང་གིས་གཙོས་ཞབས་ཕྱི་མཁན་པོ་རྣམས''''''
དང་།   གོང་མའི་མི་དྲག་མེ་རིང་ཇང་གི་ཉེའི་གེ་དང་།   ཨར་པོའི་
འགོ་པ་གཉིས་དང་ཙོང་ཡེ་སོགས་དུ་མར་ཇ་གྲལ་དང་དཀར་སྒྲོ་གནང''''''
ཐོག   མེ་རིང་ཇང་གི་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གནང་སྦྱིན་དངུལ་སྲང་སྟོང་
ཕྲག་དུ་མ་ཕུལ།   རྗེ་ཉིད་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་དྲིན་འཁོར་མཐའ་
མ་མཆིས་པའི་ཚུལ་ཞིབ་རྒྱས་ཞུ་བར་མཛད། "② ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་146)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་145)

ནས་ལོ་ཤས་རིང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་མཁར་ཐར་དུ་བཞུགས་ཤིང་། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་ནས་མདོ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་ཁྲི་ཚོ་དུ་མའི་ཡིད་ཀྱི་འདོད་པ་སྐོང་བར་མཛད་པ་ལགས་སོ།

7. གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་བོད་ཀྱི་འགོ་འཛིན་པོ་ལྷ་བར་བསྐོས་པ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ས་སྣང་དུ་ཐེབས་གྲུབ་རྗེས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྲིད་དོན་ཞིབ་ཆ་རྣམས་མི་དབང་པོ་ལྷ་བས་བསྐྱངས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཆིང་གོང་མས་ལུང་བསྒྱུར་གྱི་ཐམ་ག་བསྩལ་བའི་ཞལ་རིས་སུ། "དབུས་གཙང་གི་བཀའ་སློབ་ཀྱི་བྱ་བ་བྱེད་མཁན་ཇོ་རོས་པའི་ཡིའི་ཐམ་ག"ཞེས་པ་དང་། དེ་རྗེས་ 1740 བོད་ལྕགས་སྤྲེ་ལོར"དབུས་གཙང་གི་བཀའ་སློབ་ཀྱི་བྱ་བ་བྱེད་མཁན་ཇོ་རོས་ཀུན་(ཇུན་)ཝང་གི་ཐམ་ག"ཞེས་པ་བཅས་བསྩལ་ཅིང་། "འདི་སྐབས་བཀའ་ཤག་གི་དམ་ཐུག་ཞལ་རིས་པ་ཧྥ་སྒོར་མོ། ཞིང་ཁ་ནས་གྲུ་བཞི་ཞིག་གནང་།"①ཞེས་གསལ་འདུག

གཞན་ཡང་《དགའ་བཞི་བའི་མི་རབས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་》ལས་འབྱུང་བ་ལྟར། དེ་སྔོན་དབུས་གཙང་བདེ་གཟར་སྐབས་རྒྱལ་རྩེའི་དམག་འཐབ་ནང་ཕྲུག་ཤོར་བའི་སྟོད་སྨར་དཔོན་དགའ་བཞི་བ་ཚེ་བརྟན་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་བུ་ལ་བྱུས་རྗེས་ཞུས་བསྩལ་སྐོར"ཡབ་དགྲ་ལག་ཏུ་ཤོར་བའི་བྱུས་རྗེས་ལ་དགོངས་ཏེ་གཅིག་ནམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན་ལ་རིམ་པ་དང་པོའི……"ཐའི་རྗེ་འམ། ཐེར་ཀུན་ཇི་གེར་ཐའི་ཇི་དང་དོན་གཅིག་གི་ཚོ་ལོ་དང་། རིམ་པ་དང་པོའི་ཧོ་ཤོ་ཀ་བྱུ་ཏ་འཇམ་སང་དང་རྒྱ་བྱའི་སྒྲོ་མདོངས་བཅས……

① (དེབ་ཐེར་སོང་བའི་དཀྲིགས་བུ་)

ཀྱི་དབང་ཆེན་པོ་ནས། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་གཡུང་ཆེན་（གྲིང་）དུས་
ཞུས་བསྐུལ་གྱི་བཀའི་ཕྱིར་ཕེབས་ལ། སྔ་སོར་ཁྲིད་ཀྱི་ཕ་དགའ་བཞི་བས་
བརྩོན་པ་ཆེན་པོས་ཀ་ཤེད་མོ་ཞུལ་བར་བརྟེན་བདག་རྐྱེན་དུ་ཁྲིད་ཐེར་གྲུབ་
ཐའི་ཇིར་བརྟོན་པ་ཡིན་ཞེས་གཟིངས་བསྐོད་ཀྱི་གསེར་ཡིག་དང་འབྲེལ······
བར་ཏོག་སྒྲོ་མདོངས་བཅས་བསྐུལ་བས་བོད་ཨིར་སྒྲོ་ཏོག་ཐེབ་བ་པའི་སྐུ་····
ཕོས་སུ་ལགས། ”①ཞེས་གསལ་བ་དང་། ཡང་དེ་རྗེས་སྤྱི་ལོ་1731 བོད་
ལྷགས་ཕག་ལོར“གཡུང་ཆེན་ཁྲིར་བཞུགས་དགུང་ལོ་དགུ་པའི་ཟླ་ག་འཛའ་
ས་གསེར་ཡིག་སྤྱི་བསྐུལ་གྱི་དགོངས་དོན་དུ། ཀ་ནམ་གྱི་ཤེ་སོས་དེང་གི་
བདག་པོ་རྟང་དེའི་བཀའ། ངེད་ས་སྐྱེང་གི་སྐུ་སྒྲུ་རྣམས་ཀ་ཅིག་ཏུ་བསྡུས་··
ཏེ་ཕྱི་ནང་རིམ་གྱིས་སྐྱོང་བ་ལ། གང་གིས་ཡིད་ལ་ཅོས་མེད་དྲང་པོའི་
དད་པ་ལ་རྗེས་སུ་འབྲེངས་ཏེ། ཡ་རབས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་ལ་བ་རྩོན་པ་
བསྐྱེད་ཐུབ་པའི་མི་ཕྱི་ནང་ཅེ་འགྲུངས་རང་དུ་ཡོད་ཀྱང་ཐུགས་སུ་མ······
ལྷུངས་པའི་བརྩེ་བས་སྐྱོང་བ་ནི་ལྷ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཡིན། དེ་
དང་མཐུན་པར་བཅོས་མིན་དྲང་པོའི་སེམས་ཀྱིས་དད་པ་རྣམས་བྱམས་····
པར་སྐྱོང་བ་ནི་ངེད་རྒྱལ་རབས་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་ཡིན། ངེད་ནས་
ཀྱང་ལྷ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པ་ངེད་རང་གི་བྱ་བར···
བརྩོན་པའི་ལས་དཀའ་བ་སྤྱད་པ་རྣམས་དགོངས་ཏེ་མིང་དང་འཛའ་ས···
སོགས་ཡིད་མགུ་བའི་བྱ་དགའ་གནང་རྒྱུར། དགའ་བཞི་བ་ཐེར་གྲུབ་
ཇི་ར་གེ་ཐའི་ཇི་རྣམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན། ཁྲིད་ཀྱི་ཨ་ཁྲ་ཁང་ཆེན་པས་དང་
པོ་ནས་ཁོ་རང་གི་བྱ་བ་མ་ཛོགས་བར་སེམས་དྲང་པོའི་སྒོ་ནས་གཉེད་མོ·

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་28)

ཕྱུལ་བ་ཡིན་པས་ངེད་ནས་གསོལ་རས་གནང་དགོས་ལ་ཕོ་པར་ཕྲུ་མེད་…… གཉིས། རྣམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན་ཁྱོད་ཁང་ཆེན་ནས་ཀྱི་ཇོ་ཇོའི་བུ་ཡིན་པར་མ་ཟད། ད་སྔོས་པོ་ལྔ་ནས་ཀྱིས་ཁྱོད་ནས་ཡང་ཡང་གཉེད་མོ་ཕྱུལ་ཚུལ་ཞུས་བྱུང་བ་དང་། ལྷག་པར་ངེད་རྣམས་ཁང་ཆེན་པའི་གཉེད་མོ་ཕྱུལ་བར་དགོངས་ཏེ་བདག་རྐྱེན་གནང་རྒྱུར། ཁྱོད་མི་དམངས་ལ་ཕན་པའི་གུང་ལ་བརྟོན་པ་ཡིན། ཁྱོད་ངེད་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས་པའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར་ཁྲིམས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་གཅེས་སྲུས་ཀྱི་བྱ་བ་རྣམས་ཀུན་… དང་མཐུན་པའི་བརྩོན་པ་བགྱིས་ན། ཁྱོད་རང་གི་ཕ་མེས་ལ་ཡང་ངོ་མཚོ་ཞིང་བུ་ཚ་རུས་རྒྱུད་ཀྱི་ངར་ལའང་གསོལ་རས་ཀྱི་བསོད་ནམས…… འཕེལ་ཡོང་། གལ་ཏེ་ཁྲིམས་ལུགས་དང་འགལ་བའི་བག་ཡངས་སུ་སྤྱད་ན་ཁྱོད་ཀྱི་ཚེ་འདིའི་བྱ་བ་རྣམས་འཆུགས་ཤིང་། རྒྱལ་ཁ་མས་ སྤྱི་ཁྲབ་ཏུ་ཁྲིམས་ལུགས་ཡོད་པ་ལས་བཟློག་ཏུ་མེད་བརྩོན་པར་གྱིས་ཤིག གཡུང་ཆེན་ཁྲི་བཞུགས་དཀྱུང་ལོ་དགུ་པ་དབྱིད་ཟླ་ར་བའི་ཚེས་བདུན་ལ་ཞེས… པ་བསྐུལ་ཞིང་། དེ་ནས་མི་རིང་བར་སླར་ཡང་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ ཡིག་ཕེབས་པའི་དོན་ཇོ་བྱིངས་སྡོན་མ་ནང་ལྟར་ཐོག མཇུག་བསྡོམས་སུ་ཁྱོད་ལ་སྐར་ཡང་ཕུལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་སྐྱེའི་ཐྲུ་པ་ལ་ཆེ་གུང་གི་གསོལ་རས་དང་གཟེངས་ཟ་སྟོད་པ་ཡིན། མི་བརྒྱུད་ནས་མི་བརྒྱུད་ཀྱི་བར་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་རིམ་བཞིན་འཛམགས་གནས་བྱེད་རྒྱུར། གཡུང་ཆེན་ཁྲི་བཞུགས་དགུང་ལོ་དགུ་པའི་དགུན་ཟླ་མའི་ཚེས་གསུམ་ལ་ཞེས་པའི་གསེར་ཡིག…… བསྐུལ། "①ཅེས་འཁོད་འདུག་ཅིང་། གུང་འདི་པ་དང་ཕྱུན་ཆུང་བ་

① (དགའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་29—30)

ནོ་ཡོན་པཎྜི་ཏ་གཉིས་ཀྱི་མདུན་ཐབས་སུ་ཕོ་ལྷ་བ་རང་གི་བུ་མོ་བདེ་ལྡན་
སྒྲོལ་མ་ཕྱིན་ནས་སྟེ་དཔོན་བྱ་ས་བ་མི་རྒྱུད་རྫོགས་པའི་འཛིན་དང་སོགས་
གླུད་པ་བཅས་དགའ་བཞི་བ་སྟེ་དཔོན་གྱི་ཁོངས་སུ་དེ་ནས་ཚུད་པར་···
སྣང་།

མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར་དེ་སྔོན་དཔུས་གཙང་བདེ་
གཟར་སྐབས་འབྲས་སྤུངས་སྔགས་པ་གྲྭ་ཚང་དང་། ཀོང་པོ་ཁང་ཚན།
འཁྱུངས་རྒྱས་རི་བོ་བདེ་ཆེན་པ། དར་རྒྱས་གླིང་པ། རི་བོ་ཆོས་གླིང་
པ་སོགས་ཀྱི་གྲྭ་རིགས་ནས་དཔུས་དཔུང་གི་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་ཁས་
ལེན་པ་ཐོན་པ་དང་མཚོན་ཆ་གྲ་སྒྲིག རྟ་རྩལ་སྦྱོང་བ་སོགས་བྱས་འདུག་
ཀྱང་། ཕོ་ལྷ་བས་དེ་དག་ལ་བརྩད་གཅོད་ཀྱང་ཡང་མ་བྱས་པར་བདེ་
སྙོད་དུ་བཞག་པ་དང་། དེ་སྦ་དའི་ཆིང་བ་དུར་གྱིས་པོ་ཏླ་ལ་ནས་རྩེ་
དང་ཨོ་རྒྱན་གླིང་དུ་གནས་སྤོས་བཏང་བའི་སྐར་གྱི་ཕན་བདེ་ལེགས་བཤད
གླིང་པའི་གྲྭ་རིགས་འདང་འ་ཤས་དཔུས་དཔུང་གི་ནང་དུ་ཞུགས་པ་དང་།
ལ་ལས་དྲག་པོ་མངོན་སྤྱོད་ཀྱི་ཆོ་ག་མང་པོ་བསྒྲུབས་པ་སོགས་བྱས་པར···
བརྟེན་ཕོ་ལྷ་བར་བོད་ས་གནས་ཀྱི་དབང་སྒྱུར་གོ་གནས་ཐོབ་སྐབས་རང་··
མཉོང་མ་བཟོད་པར་གྲ་པ་རྣམས་ཁྲོས་ཀྱིལ་ཁ་ཕྲོར་དུ་སྤྱར་ནས་རྩེ་དང···
ཨོ་རྒྱན་གླིང་གི་དགོན་གནས་སྟོང་པར་ཕྱུས་པ་ན། ཕོ་ལྷ་བས་ཞེ་འདབས
ཕོད་འབངས་ཀྱི་ཕྱིས་པ་སློ་གསལ་བ་རྣམས་བསྡུས་ནས་རབ་བྱུང་སྒྲུབ······
དུ་བཙུག་ཐོག སྐད་རྒྱུད་གྲྭ་ཚང་གི་ཕྱག་ལེན་ལྟར་བསྡུས་གྲྭ་གསར་དུ་
བཙུགས་ནས་མཁན་པོ་དཔལ་འབྱོར་གྲགས་པ་བསྐོས་པ་དང་། དགོན་
མིང་ཡང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་འདོགས་པར་ཞུས་ནས། "དགེ་ལྡན་

བཀྲ་ཤིས་ཆོས་འཁོར་ཞེས་གྲགས་ཤིང་། སྔོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་ཀྱང་མངའ་གསོལ་གཟེངས་བསྟོད་རྒྱ་ཆེར་མཛད་ཅིང་། དགོན་མིང་གསེར་སྡིང་ལ་རྒྱ་ཡིག་བཀོད་ནས་བསྩལ་བ་བོད་སྐད་དུ་བརྟན་བཞུགས་…བདེ་ཆེན་གླིང་ཞེས་གྲགས། ”①ཞེས་གསལ་བ་དང་། གཞན་ཡང་བོད་ཡུལ་དུ་ཛག་རུན་དང་ཁྲམ་པ་སོགས་མི་ངན་རྣམས་གཙང་བཤེར་དང་། དཔོན་རིགས་སྡེ་སྡོད་རྣམས་ཀྱིས་བར་སྐབས་ཏ་ཁལ། ཞུ་ལག་སོགས་གང་འདོད་ལྟར་བསྐུལ་འདེད་དང་། དངོས་ཟོག་སྒུལ་ཞན་པར་སྤྲད་ནས་ཞིང་འབྲོག་གི་ཐོན་རྫས་སོགས་ངོ་མཐོ་བའི་རྒྱ་ནོར་འཕོར་ཆེན་ཚུར་ལེན་པ། རང་སྣང་གང་ཤར་གྱི་ཉེས་ཆད་དང་ཧུང་འཛོག་བྱེད་པ་སོགས་རྩ་བ་ནས་བྱས་མི་ཆོག་པ་དམ་བསྒྲགས་ན་ན་པོ་བྱས་པ་མ་ཟད། སྔོན་ཆད་འགྲུལ་སྐྱེལ་ས་ཚིགས་ཀྱི་ཁྲལ་ཞུལ་དེ་མི་སེར་ལ་དཀའ་ངལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ…བར་ཕོ་ལྷ་བས་ལྷ་ས་ནས། མངའ་རིས་སམ་མདོ་ཁམས་ཀྱི་བར་ལམ་འཕྲིལ་ཁག་ལ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཞབས་ཁྲས་དང་། ཏ་ཏྲེལ་སོགས་དགོས་ངེས་ཆེད་གཏོང་གནང་ནས་ཏ་ཟམ་ཞེས་པའི་སྲོལ་གསར་འཛུགས་མཛད། དེ་སྔོན་མི་སེར་ཡུལ་ཐོལ་དུ་སོང་བའི་དཔྱ་ཁྲལ་གྱི་འབབ་གྲོང་ཚོ་སོ…སོའི་བསྡད་དུད་རྣམས་ནས་སྒྲུབ་དགོས་པ་དེ་རིགས་ཁྲལ་དེབ་ནང་དུད…སྟོང་གི་མཚན་འགོད་བྱས་ནས་རྩ་ཆག་གཏོང་བ་སོགས་ཆབ་འབངས་ཀྱི…བདེ་རྩར་ཕན་པའི་བྱ་བ་མང་པོ་སྒྲུབ་པར་མཛད་པ་མ་ཟད། རྒྱང་འཁོར་གྱི་ཁྲིད་དུའང་ཆད་བུན་སྐྱིབས་གསོག་ཐེབས་ནས་སྒྲུབ་ཐབས་བྲལ་ཏེ་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་པ་མང་དག་མཆིས་པ་དེ་དག་ཀྱང་། ས་སྤྲེ་(1728)

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་706)

ཚོ་ཕན་གྱི་ཆད་འབབ་རྙིང་པ་མཐའ་ད་གེ་ཆག་ཡང་ཟཏང་བའི་ཛྫབ······
བསྒྲགས་གནང་བ་སོགས་མདོར་ན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ངདེ་འཛགས་དང་། མི་
རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བ་སོགས་གང་ཅིར་བདེ་གཟར་གྱི་གནོད་འཚེ་བཟོས་པ·····
རྣམས་ལེགས་སྒྲིག་བྱས་པ་དེ་དག་གིས་ལྷར་སྣང་བོད་ལྗོངས་ཡོངས་ལ་ཕན་
བདེ་བསྐྲུན་ཅིང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་མི་སེམས་འཕྲུག་པའི་ཚ་ག་དེས་
སྲིད་རང་ཉིད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་སྲ་བརྟན་འཛུགས་པའི་ཐབས་འཕྲོས་རྒྱ····
ཆེན་པོ་ཞིག་བརྩམས་པ་མཐོང་ཐུབ་པོ། གཞན་ཡང་མི་དབང་པོ་ལྷ་བ་
ནི་བློ་གྲོས་ཡངས་ཤིང་། སྙིང་སྟོབས་ཆེ་བ་དང་། ཤེས་རིག་བཀྲ་ལ་
འཛོན་ཐང་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་སྟེ། དཔེར་ན་རྟོགས་བརྗོད་
ལས། "རྒྱལ་ཐབས་ཆེན་པོའི་བྱ་བའི་འཇུག་ལྟོག་གི་རིམ་པ་སྤྱི་དང་བྱེ་
བྲག་ལའང་། བློ་གྲོས་ཆུང་ངུ་དག་ནི་ཡུལ་དུས་གནས་སྐབས་ཀྱི་རྣམ་
དབྱེ་བྱར་མེད་པ། འདི་ནི་གནའ་བོའི་ལུགས་སྲོལ་ཡིན་ནོ་ཞེས་དེ་ཁོ་
ནའི་རྗེས་སུ་རྟོགས་དཔྱོད་མེད་པར་འཇུག་པར་བྱེད་ལ། མིའི་བདག་པོ་
ནི་འདི་སྐམ་ཏུ། འཇིག་རྟེན་གྱི་བྱ་བ་གང་ཡིན་པ་ནི་དམ་པའི་ཆོས་
འདུལ་བ་ལས་གསུངས་པའི་གནང་བཀག་ལྟ་བུ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ངེས་པར་
བྱ་དགོས་པ་མ་ཡིན་གྱི། སྲོལ་ལུགས་ལོག་པ་དག་མཆིས་ན་ནི་གནའ་
བོའི་ཡིན་ཀྱང་འདོར་བ་བྱེད། སྲོལ་ལུགས་བཟང་པོ་དག་མཆིས་ན་ནི་
གསར་བུའི་ལུགས་ཡིན་ཀྱང་སྒྲུབ་པར་བྱ་འོས་པར་གཟིགས། ······"①ཞེས་
གསལ་བ་ལྟར་དེ་ཙམ་ན་དམངས་ཕན་གྱི་གསར་གཏོད་རླབས་ཆེ་བ་བྱ·····
རྒྱུའི་དཔེ་གཞི་མེད་ལ་གྲལ་རིམ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆ་རྐྱེན་ཡང་མི་ལྡན་པས

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་712)

འགྲུབ་མི་སྲིད་པ་སྣོམ་ཅི་དགོས། འོད་ཅུང་ད་ལན་མི་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷ་
བཅུ་ཙམ་གྱི་སྔ་རོལ་ནས་བོད་ཀྱི་ཤེས་ལྡན་མི་སྣའི་སློ་ཡུལ་དུ་དེ་ལྷ་བུའི་...
བླང་དོར་གྱི་འཆར་སྣང་བྱུང་ནས་རི་མོའི་ལམ་དུ་འང་བཀོད་ཟིན་པ་མ་.....
ཟད་ལག་ལེན་ནང་ལེགས་བཅོས་འགའ་ཤས་ཀྱང་གནང་བ་གཤམ་དུ་.......
གསལ་བའི་བརྗོད་དོན་དུམ་བུ་འདི་དེང་སང་རང་རེའི་མི་ཁག་གཅིག་གི་....
བསམ་བློའི་གཏོང་ཕྱོགས་དང་བསྡུར་ན་ཁྱད་ཆེར་ཡར་ཐོན་གྱི་སྙིང་སྟོབས་
ལྡན་ཡོད་ལ། བོད་མི་རིགས་རྗེས་ལུས་ཐེབས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ལ་དབྱེ་ཞིབ་
གནང་དུ་འཁྱིལ་ཙམ་ཞིག་ཀྱང་བྱས་འདུག་སྟབས། ༄ རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་དང་
བསམ་བློར་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་པའི་དཔྱད་གཞིའི་རིན་ཐང་ལྡན་ནམ་བསམ་...
ནས་འདིར་དྲངས་ཙམ་བྱས་པ་ཡིན།

མི་དབང་པོ་ལྷ་ཐའི་ཐིམ་སྐབས་དེའི་བོད་ས་གནས་ཀྱི་ཚེས་སྲིད་སྲི་..
དང་། བྱེ་བྲག་རིག་ནས་རྩིས་ཤུལ་ཐོག་ཕྱུག་རྩིས་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ནི།
རྒྱལ་བའི་བཀའ་འགྱུར་རོ་ཅོག་འཛད་མེད་ཤིང་པར་དུ་བསྒྲུབ་པར་མཛད་
པ་དེ་ཡིན་ཏེ། ཐིམ་པ་རྫོགས་བརྗོད་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར་ད་དོར་བསྡུས་ན།
སྔོན་ཆད་དྭ་ལའི་བླ་མ་དྲུག་པ་མཆོག་གི་བཀའ་ལྟར་བཀའ་འགྱུར་ཤིང་.....
པར་དུ་བསྐོ་བའི་དགུ་ཆ་རྣམས་ཀྱང་། ཨོ་བདུན་ཙམ་གྱི་རིང་ལ་ཤེར་
ཕྱོགས་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ཡུ་སྒྲི་བསྒོམས་ཏེ་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་ཙམ་ཞིག་ལས་མ་
གྲུབ་པ་འཕྲོ་ཅན་དུ་ལུས་ཤིང་། དེ་རྗེས་ལྷ་བཟང་ཁང་དང་། སྡེ་སྲིད་
སྟག་རྩེ་བ། དའི་ཚིང་བླ་ཐུར་བཅས་དབང་ཀྱུར་པ་རིམ་ཅན་སྐབས་
སུས་ཀྱང་མཇུག་སྐྲོང་མ་ཐུབ་པའི་བྱ་བ་དཀའ་ཚེགས་ཅན་དེ་མི་དབང་པོ་..
ལྷ་བས་ལེགས་སྒྲུབ་གནང་རྒྱུར་སེམས་ཐག་བཅད་དེ། དེའི་དཀའ་ཁྲུར་

གཙོ་བོ་རིག་འཛིན་ཆེན་པོ་མངའ་བདག་བྲག་པ་ཏུ་བ་ཀྲིག་ལ་བསྐོས་ནས
ཁོང་ལ་སྐྱིད་ཤེལ་དཀར་དུ་ཆེད་མངགས་བཞུད་ནས་པར་བསྐོའི་གྲྭ་སྒྲིག་··
རྣམས་མཛད་དེ། ཕྱི་ལོ་1730 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གཉིས་པའི་ལྕགས
ཁྱི་ལོ་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ཉེར་བཞི་བཟའ་སྐར་དགེ་བའི་ཉིན་ཤེལ······
དཀར་མི་འགྱུར་རྡོ་རྗེའི་རྫོང་གི་འདབས་རོལ་པར་ཁང་བདེན་བཞི་ཆོས····
འཁོར་ཁང་དུ་པར་བསྐོའི་བྱ་བ་དབུ་ཚུགས། རིག་འཛིན་བྲག་པ་བ
དང་། ཏྲུ་རིག་ཐུ་ཁོ་མཁའ་ཆེ་གཉིས་ཀྱིས་དབུ་མཛད་དེ་ཡས་མས་རང་
ས་ནས་པར་བསྐོའི་ལག་རྩལ་པ་བསྡུ་བསྐྲོངས་པ་ནང་རྒྱུང་མི་གྲངས་བརྒྱ·····
ཡང་མ་ཟིན་སྐབས། སྤར་གྱི་ཉམས་མྱོང་ལྡར་རྩིས་ན་བཀའ་འགྱུར་ཆ
ཚང་བཞེང་བར་དུས་ཡུན་མི་ལོ་ཉི་ཤུ་ལྷག་འགོར་བའི་ར་ནས་རྩོལ་རྣམས··
བོ་ལྷ་བར་སྣན་སེང་ཞུས་དོན། ཁོང་གིས་ཕྱིན་ཆད་ཀྱང་པར་བསྐོའི
ལག་རྩལ་བོད་ལྗོངས་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་པ་ཞིག་དྲང་ན་ཆོས་སྲིད་རིག་གནས····
གང་ཅིར་ཕན་པ་ཡོད་རེ་དང་བཅས་རྒྱ་ཁྱབ་རྫོང་གཞིས་རྫོང་མར་ཆབ·····
འབངས་ཀྱི་རྒྱ་ཁྱོན་དང་བསྟུན་པའི་པར་བསྐོའི་ལག་རྩལ་པ་གྲངས་ཚད····
འདི་དང་འདི་འཕྲལ་དུ་སྤྱོད་བཟར་བྱེད་བཅུག་ནས་ཀམ་ཚམ་ཤེས་མ་ཐུབ
ཤེལ་དཀར་གྱི་པར་བསྐོའི་ལས་གྲར་གཏོང་དགོས་པའི་བཀའ་བཙན་པོ····
བསྒྲགས་སྐབས། ཡུན་རིང་མ་འགོར་བར་པར་བསྐོ་བའི་ལག་རྩལ་པ་ཅིག
སྟོང་ལ་ཉེ་བ་འབྱོར། དེ་དག་ལ་རང་ལེགས་ཉེས་དབྱེ་འབྱེད་དང་བྱ
དགའ་ཆད་གཅོད་སོགས་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་རིམ་པ་གཏན་འབེབས་ལག་བསྟར
བྱས་པས་ཚང་མའི་ཧུར་བརྩོན་བསྐྱོངས་ཏེ་ཐེན་ཐུབ་སྐྱེ་ལས་ཕྱོད་ཀྱང་།
སྔོན་ཆད་ཀྱི་དུས་སུ་ཟླ་བ་རེ་ལ་པར་བསྐོ་ཀ་རབ་ཀྱིས་པར་ཤིང་བྱང་རྫ···

ལྔ་དྲུག་དང་། འབྲིང་གི་གསུམ་བཞི། མང་ཆེ་བས་གཅིག་དང་གཉིས་ཙམ་ལས་མི་ཐུབ་པ་བྱུང་ཞེས་གྲགས་ལ། སྐབས་དེར་གླ་བ་རེར་ལག་རྩལ་ཁྱད་རྩལ་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཤིང་བྱང་ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ་ནས་བཅུ་དྲུག་གི་བར་དང་། འབྲིང་གིས་བཅོ་ལྔ་ནས་བཅུ་གྲངས་བར། དེ་མིན་ཚོས་བཅུ་གཉིས་ནས་བརྒྱད་ཙམ་བར། མང་ཆེ་བས་བདུན་ནས་ལྔའི་བར། ཡང་མཐས་ཀྱང་གསུམ་ནས་མ་ཆག་པ་བསྐྲུབས་པས་ལོ་གཅིག་དང་ཕྱེད་ཀའི་ཁོངས་སུ་བཀའ་འགྱུར་པར་བརྐོའི་བྱ་བ་ཡོངས་རྫོགས་ལེགས་སྒྲུབ་བྱུང་བའི་འགྲོ་གྲོན་ཤེལ་དཀར་རྫོང་གི་ལོ་རེའི་ཡོང་འབབ་ཐོག ཁ་སྟོན་ཕྱིངས་མི་དབང་རང་གི་བང་མཛོད་ནས་བསྡུལ་ཏེ་སྤྲོད་ཡོངས་ཀྱི་མི་སེར་ལ་བརྡབས་མནར་ཆེ་རིགས་མ་བྱུང་བར་གྲགས། བཀའ་འགྱུར་གྱི་པར་ཤིང་རྣམས་རྗེས་སུ་པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་ལ་འབུལ་གནང་མཛད་དེ་དཔལ་སྣར་ཐང་གི་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོར་པར་ཁང་ཆེ་མོ་བསྐྲུན་ནས་བཞུགས་སུ་གསོལ་ཞིང་། མི་འཇོད་པ་གསུང་པར་གྱི་རྒྱུན་བོད་སྤྱོངས་ཡོངས་སུ་ཕྱུན་རིང་དུ་ཕྱིལ་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་ལགས་སོ། གཞན་ཡང་ལྷ་སའི་གཙུག་ལག་ཁང་གཉིས་ལ་ཉམས་གསོ་དང་། སྐུ་རྟེན་གསར་བཞེངས། གདན་ས་གསུམ་གྱིས་མཆོད་དགོན་སྡེ་ཏུ་མར་ཉམས་གསོ་འཛུགས་སྐྲུན་དང་རྟེན་བཞེངས་སོགས་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་མཛད་འཕྲིན་ཡང་རྒྱས་པར་མཛད་པ་འདིར་ཞིབ་ཏུ་མ་སྤྲོས་སོ།

༤. འབྲུག་ཡུལ་ནང་འཁྲུག་ལངས་པར་བོད་དམག་བཏང་སྟེ་ཞིང་འཛུགས་དང་འབྲེལ་སྣད་ལོ་ཕྱུག་གཏོང་རྒྱུའི་ལམ་སྲོལ་བཙུགས་པ།

འབྲུག་ཡུལ་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་བར་དེ་སྔོན་འབྲུག་ཟིང་

དང་ཆིངས་ཐོལ་རིམ་པར་མཛད་ཀྱང་། ཕན་ཚུན་དཀར་འཛིན་གྱི་གནས
སུ་གྱུར་པ་ལས་སྐབས་འདི་ཙམ་ན། འབྲུག་པ་སྐྱབས་མགོན་གྱི་ཡང་
སྲིད་ངོས་སྤྲུལ་གཉིས་བྱུང་བར་ཕྱོགས་ཁ་སོ་སོར་གྱེས་པའི་འཐེན་འཁྱེར
གྱི་རྐྱེན་ལས་འབྲུག་ཡུལ་དུ་ནང་འཁྲུག་ལངས་ནས་སྡེའི་འགོ་དཔོན་ལྷང
ཐ་རྗེ་ཞེས་པ་དེ་ཁ་གཏད་ཕྱོགས་ཀྱིས་ཕམ་ཉེས་སུ་བཏང་སྐབས། བོད་
ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་རྒྱབ་རྟེན་བཙོལ་ནས་དམག་རོགས་གཏོང་གནང
ཞེས་སྙན་ཞུ་ཕུལ་འདུག་ཀྱང་། དེ་ནས་རིང་མིན་ཁོ་པ་དགྲ་ཕྱོགས་ཀྱིས
དམར་གསོད་བཏང་སྟེ་མཆོག་སྤྲུལ་གཞན་མ་དེ་ཁྲི་ལ་བཏོན་ཅིང་། འབྲུག
དཔོན་གསར་པ་ཞིག་ཀྱང་བསྐོས་འདུག་ཅང་། སྔར་ཡང་བླ་མ་དོན
གྲུབ་ཅེས་པ་ཀ་སྡེའི་སྡེ་ཚོག་དང་བཅས་པས་འབྲུག་དཔོན་གསར་པ་དེ་ལ
ཕར་རྒོལ་གྱི་ནང་འཁྲུག་བསྐྱར་ལངས་སྐབས། ཀ་སྡེའི་ཕྱོགས་ནས
ཡང་བསྐྱར་བོད་ལ་མགོ་བཙོལ་དམག་རོགས་ཞུས་པར་པོ་ལྷ་ནས་ཉེ
འདབས་རྫོང་གཞིས་ནས་དཔུང་རོགས་ཁག་གཅིག་བརྫངས་པ་འབྲུག་པས
ཕམ་ཉེས་སུ་བཏང་སྐབས། སྔར་ཡང་དབུས་གཙང་གི་དམག་དཔོན
གསུམ་གྱི་ཐོག འཕྲིང་རྩེ་བ་བསྟན་འཛིན་ནོ་ཡོན་སོགས་བོད་དམག
ཁག་གཅིག་དང་། སོག་དམག་ཟུང་ཤས་བཅས་འཕྲལ་དུ་མངགས་པ
ཁོང་ཚོས་ནུས་ལྡན་གྱི་ཕར་རྒོལ་བྱས་པས་འབྲུག་དམག་རྣམས་ཁ་ཐོར
ཤིང་། ལ་ལ་བཙན་རྫོང་ནང་བྲོས་ཏེ་རང་ཕྱོགས་པར་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ།
སྐབས་དེར་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ས་སྐྱ་བདག་ཆེན། ཀརྨ་པ
སོགས་ཀྱིས་སྐུ་ཚབ་བསྐུལ་ནས་བོད་འབྲུག་དབར་དམག་མཚམས་འཛོག
པའི་ཆིངས་འདུམ་གནང་། འབྲུག་ཕྱོགས་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀྱི་སྡེ་རིས

རྣམས་སོ་སོར་བཅད་ནས་སྐད་འགྱུར་སྟོད་མི་བྱེད་པ་དང་། བཟུང་དཔྱག་
རྣམས་སོ་སོར་རྩིས་སྤྲད་པོ། ཁྲིན་ཆད་ཀུན་མ་ལོ་གསར་བཞད་སྐབས་
“འཇམ་མགོན་མིའི་སྲིད་པ་འཛིན་པ་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་དང་།
དཔལ་ནོར་འཛིན་སྐྱོང་བའི་དབང་ཕྱུག་མི་བདག་ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོ་(ཕོ···
ལྷ་བར་ཟེར་)ལ་སྩལ་འབུལ་ཞིང་ཕྱག་འབུལ་བའི་ཕོ་ཉ་མངགས་པར་བྱེད་
པ་སོགས་ཡི་གེ་རིས་སུ་འཁོད་པར་བྱས། ……”①ཞེས་གསལ་བ་མ་ཟད།
སྐབས་དེའི་འབྲུག་ས་སྐྱོང་པ་རིན་ཆེན་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་རང་གི་ཨ་ཁྲུ··
ཚེ་རིང་དབང་ཆེན་ཟེར་བ་ཡང་བོད་དུ་མི་ཏར་བཏང་། སྐད་སྦྱོང་སློབ་མ
འཁོར་བཅས་དང་། ཀ་སྒྲི་བླ་མ་དོན་གྲུབ་རྣམས་འབུལ་དངོས་འབོར
ཆེན་དང་བཅས་བོད་དུ་ཡོང་སྟེ་མི་དབང་ཕོ་ལྷ་བའི་ཞབས་ལ་ཕྱག་ཕུལ་བྱས··
པ་བཅས་འབྲུག་ཡུལ་ནས་ཤིང་གོང་མ་དང་། ད་ས ནས་སྲིད་ཁྱུང
ལ་སོ་ཕྱག་འབུལ་གཏོང་གི་ལམ་ལུགས་འཛུགས་པ་སོགས་བྱུང་བར་མངོན།
༡ ཀྭ་ལའི་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་དུའང་། ཆུ་གླང་ལོར་(1733)“བོད་
ནས་པའི་ལི་ཕོ་ལྷ་བས་སྔོ་ཞོན་འབྲུག་པ་ནང་ཚགས་ཁག་གཉིས་མཐུན་····
སྒྱུར་ཆེད་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་བཏང་····
བར་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་དང་ལར་རྒྱ་ལུགས་ལེགས་འགྲིག་རྩལ་གྱི་ཞུ་ཕྱག·
རྟེན་བཅས་དང་། འབྲུག་པའི་མི་སྣ་གཉིས་བཅས་འབྱོར་བར་མཇལ་
ཁ་གནང་སྟེ་བཀའ་འདྲི་རྒྱས་པ་བསྩལ།”②ཅེས་གསལ་བས་འབྲུག་ཡུལ་
ནང་འཁྲུག་དེའི་དུས་ཙམ་ཉི་མདོ་མ ར་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ལ་དཔགས་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་756)

② (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྤྲོད་ཆ་ཤོག གྲངས་170)

ན་ཕལ་ཆེར་སྤྱི་ལོ་ 1731 བོད་ལྕགས་ཕག་ལོ་ནང་ཙམ་ལ་བྱུང་བར ……
མཛད།

9. བོད་དུ་བཅའ་སྡོད་ཆིང་གོང་མའི་དམག་དཔུང་ཁ་བསྡུ་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་བོད་དུ་ཕྱིར་ཕེབས་གནང་བ།

1733 བོད་ཆུ་གླང་ལོར་མི་དབང་པོ་ལྷ་བས་གོང་མ་ཆེན་པོར། བོད་དུ་གོང་མའི་དམག་དཔུང་ཉིས་སྟོང་ཙམ་བཅའ་སྡོད་བྱས་པའི་འགྲོ… གྲོན་རྣམས་གོང་མའི་མཛོད་ནས་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་གནང་བས་ཁྲལ…… འཕར་སོགས་མེད་ཙང་། བོད་འདི་བདེ་ཡོད་ཀྱི་ས་རྒྱ་ཆུང་ཞིང་ཆབ་འབངས་ཀྱི་དུད་གྲངས་ཉུང་བས་དམག་དཔུང་གི་ཏ་ཟན་དང་། འབུད་ཤིང་སྤུས་འདོན་ཞུ་རྒྱུ་ཡང་དཀའ་ངལ་ཏ་ཙང་ཆེ་བས་སྐད་ཕྱིན་དཔོན… རིགས་གཉིས་གསུམ་དང་། དམག་དཔུང་མི་གྲངས་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་ལས་བཞུགས་མི་དགོས་པ་དང་། དེ་རྣམས་གནས་ཡུལ་ཡང་ལྷ་སའི་གྲོང་མིའི་ཁང་ཁྲིམ་མི་བརྣང་བར་བྱང་ཕྱོགས་གྲ་བཞིའི་ཐང་དུ་དམག་སྒར་གསར… རྒྱག་ནང་སྡོ་ཤུགས་བྱ་རྒྱུ། དེ་ཕྱིངས་དཔོན་དམག་ཕྱིར་འཐེན་ཡོང་བ་ཞེས་སྙན་ཞུ་བསྐུར་ནས་སྤྱི་ཚའི་ཆི་ཀ་བརྒྱད་སྐད་པ་ཆེ་བརྟན་རྒྱལ་སར… མངགས་པ་ལས། རིང་པོར་མ་ཐོགས་པར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཕེབས་པར། "པའི་ལི་ཕོ་ལྷ་བ་ཡིད་བརྟན་དུ་ཙང་བ་དེ་ལྟ་བུ་བོད་ཡུལ་དུ་ཡོད་པ་དེས་ན་ད་ནི་ཡི་རིང་གི་དཔུང་ཚོགས་ཆེས་མང་པོ་ལྷ་ལྡན་དུ་འདུག་པ་ལ་དགོས་པ་ཆེར་མ་མཐོང་བས། དཔུང་ཚོགས་སྟོང་ཕྲག་ཕྱེད་དང་གཉིས་དང་གཙོ་བོ་གཉིས་ལ་སོགས་པ་ཕྱིར་ལྡོག་ཅིག ལྷག་མ་

དམག་མི་བརྒྱ་ཕྲག་ལྔ་ཁོ་ན་འདུག་པར་ཐོས་ལ།   དེ་ཡང་སྔེ་སྲིད་ཀྱི་ཁང་པ་དང་ཇོ་བ་གྲྭ་བཞིའི་ཐང་དུ་ཁང་པ་གསར་དུ་འདུ་བགྱིས་པ་ལ……འདུག་ཅིག”①ཅེས་ཞེབས་པ་ལྟར་གོང་མའི་དཔུང་གི་གཙོ་བོ་མི་ཏྲ་ཞིན་དང་།   སེང་ཏྲ་ཞིན།   ཅང་ཤི་ཐན་ལ་སོགས་པ་དུ་མ་དང་།   དམག་དཔུང་ཆིག་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་བཅས་ཕྱིར་ཕྱོགས་པ་མ་ཟད།   ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་དམག་དཔོན་ཅིའུ་ཏྲ་ཕོ་ཡེ་ཞེས་པ་ལ་སོགས་པ་དཔུང་དམག་ལྔ……བརྒྱ་དང་བཅས་གྲྭ་བཞིར་དམག་སྒར་གསར་རྒྱག་ནང་སྡོ་ཤུགས་བྱས་པ……བཅས་དེའི་གོང་ལོ་ངོ་དྲུག་ཙམ་རེད།   གོང་མའི་དཔོན་དམག་ཕོན་ཆེ་གྲོང་ཁྱེར་ལྷ་སའི་ནང་སྡོད་དགོས་བྱུང་བས་དོག་འཚང་ཆེ་ལ།   སོ་སོའི་གོམས་གཤིས་ཀྱི་གཙང་སྦྲ་མི་ལེགས་པ་སོགས་དམག་དམངས་ཚང་མར……དཀའ་ངལ་ཆེ་ཙམ་བྱུང་བ་དེ་ཡང་ཐག་གཅོད་འོས་ཤིང་འཚམས་པ་ཞིག……བྱུང་བར་སྣང་།

ཏྲ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་མགར་ཐར་དུ་བཞུགས་རིང་གོང་མ་ཆེན་པོས……གསེར་ཡིག་པ་དང་།   མི་སྣ་ཡང་ཡང་གནང་ནས་འཚམས་འདྲི་གནང་སྩོལ་སོགས་ཞིབས་པ་དང་།   རྒྱལ་དབང་མཆོག་ནས་ཀྱང་འཚམས་ཞུའི་མི་སྣ་རྒྱུན་མ་ཆད་པ་མངགས་པར་མཛད་ཅིང་།   ཕྱག་པར་ཕྱི་ལོ་ 1733 ཅོད་རྒྱ་སྨྲང་ལོར་“གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་ས་གཡོའི་འཇིགས་སྐྱོབ་ཆེད་དུ……མགར་ཐར་གྱི་ཕོ་བྲང་ལྷེ་བའི་ཉུབ་ཕྱོགས་སུ་ཀ་བ་བརྒྱ་ལྷག་གི་སར……གཟིམ་ཁང་གསར་རྒྱག་གནང་བ་གྲུབ་པར་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་བཟང……བའི་ཉིན། མཁན་ཆེན་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོ་ནས་འཇམ་དཔལ་དུས་དཀྲིའི་

① (མི་དབང་རྟོགས་བརྗོད་དེབ་ངོས་831)

དབང་པོའི་སྐུར་བཞེངས་ཏེ་མི་མཐུན་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་ཞི་བའི་སྲིན……
སྲིག་དང་། བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་དགེ་མཚན་རྒྱས་པའི་མེ་ཏོག་གི་ཆར་ཕབ། བླ་བ
གྲོ་བཞིན་གྱི་འགྲུབ་སྦྱོར་ཉིན་གཟིམ་ཆུང་གསར་པར་སྤོ་བར་མཛད་"①
ཅེས་གསལ་འདུག

རྣམ་ཐར་ནང་། "འདི་སྐབས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་བོད་ཁམས་ཡོངས་ཀྱི་བདེ་སྐྱིད་དང་། རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགྱུར་བ་རྗེ་ཉིད་པོ་ན་ལ་རག་ལས་པར་དགོངས་པ་དང་། བོད་ཕྱོགས་སུ་བདེ་གཟར་གྱི་འབྲུག་ཡོང་ཡང་འཇམ་ཆགས་སུ་སོང་བ……བཅས། རྗེ་ཉིད་གདངས་ཞྭངས་སུ་ཕེབས་ཀྱི་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཆོག་པའི་བཀའ་ཕེབས་འདུག་པ་རྒྱན་སྡོད་རྒྱ་དཔོན་རྣམས་ནས་ནང་བཅར་གྱིས་མགྲོན……གཉེར་རབ་འབྱམས་པ་བློ་བཟང་དཔལ་འབྱོར་བརྒྱུད་ཡབ་རྗེ་དམ་པར……ཞུས་པ། ཡབ་རྗེ་ནས་བཀའ་ཆོས་གསན་གནང་གི་ཐོག་སྣོན་སྒྲོན་ཞུ་བར་ཕེབས་པ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་ཚིག་མཚམས་ནམ་མཁའ་དང་མཉམ་པ་ཞེས་པ……ཞིག་ལ་འགྲིག་པས། བོད་དུ་ཕེབས་ནས་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་ལ་བྱ་བ་མཛད་པའི་འཕྲིན་ལས་ནམ་མཁའ་དང་མཉམ་པ་འབྱུང་བའི་རྟེན་འབྲེལ་དུ……མཛད། དེའི་སང་ཉིན་རྒྱའི་མི་དྲག་རྣམས་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལ། རྗེ་ཉིད་བོད་དུ་ཕེབས་རྒྱུའི་འབུལ་བཞེས་སྐོར་ལ་གོང་མའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་ལྷ……སྲས་བཅུ་བདུན་པ་པོ་ཤོས་ཁིང་སི་ཚིང་ཝང་དང་། ཏཱ་ཀོ་ཤྲི་ལྷང་སྐྱ་ཏོ་ཐོག་ཐུ་བཅས་ཕེབས་རྒྱུ་ཡིན་ཚུལ་གྱི་ཡི་གེ་ཐོར་(སྦྱོར་)ཁང་ནས་བྱུང་……

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་165)

པའི་རྒྱ་མཚན་ཁྲིམ་བསྒྲཏ་སྲུ་ཞུས་"①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་བོད་དུ་ཕེབས་ཚོག་པའི་གོང་མའི་བཀའ་ཐོན་ཚུལ་འགྱུར་མ་ཐག་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་བར་……མཚམས་བཅད་ནས་སྐན་སེང་ཞུས་ཚུལ་སོཏ་ལས་སྐུ་འཁོར་ཚང་མ་ར་གྱིས་ཚོར་ཧ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་མཚོན་ཞིང་། "དེ་ནས་ཧོར་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་ཉེར་གསུམ་གྱི་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་བཟང་ཐོག གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་གྱི་བཀའ་ཇི་ལྟར་གནང་བ་བཞིན་དུ། ལྷ་སྲས་བཅུ་བདུན་པ་དང་ཁོ་བོ་ཅག་སོགས་མགར་ཐར་དུ་སླེབས་"ཞེས་འཁོད་པའི་ཁོ་བོ……ཅག་ཅེས་པ་ནི་ཏཱ་ལའི་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་འདི་ཉིད་རྩོམ་པ་པོ་ལྕང་སྐྱ་ཧུ་ཐོག་ཐུ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ་མཆོག་ཡིན་པ་དང་། ལོ་ཁམས་མ་འཁོད་ཀྱང་ཕལ་ཆེར་སྤྱི་ལོ་ 1734 བོད་ཤིང་སྟག་ལོར་ཡིན་པར་མངོན། "དེ་ནས་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་དབུས་དང་། ལྷ་སྲས་ཆེན་པོ་དང་ངེད་གཉིས་གཡས་གཡོན་བྱས་ཏེ་རིམ་གྱིས་འདུ་ཁང་ཆེན་མོར་ཕེབས། གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་ཡིག་བསྒྲགས་ཐོག གནང་རྟེན་གུ་གུ་ཤ་དང་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྲད་པ་སྣ་ཚོགས། བཟང་གོས་ཡུག་ཆེན་བརྒྱ་ཕྲག་ལས་གྲུབ་པའི་མཆོད་རྫས་ཁྱད་མཚར་མང་བ། མཛོད་བཏགས་ཆེ་ཆུང་སྣ་ལྔ་དང་། མཛོད་གོས་ཡུག་ཆེན་བརྒྱ་ཕྲག་བརྒྱལ་བ། ཐོར་སྣམ་ཡུག་ཆེན་རེར་གྱོན་འདེངས་ཉི་ཤུ་ཡོད་པ་དམར་སེར་བཅུ་ཕྲག དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཕྲག་གཉིས་དང་བཅས་པ་རྣམས་ཕུལ། དེ་རྗེས་ལྷ་སྲས་ཀྱིས་མཇལ་དར་རྗེ་སྤྲོད་དང་། ངེད་ཅག་རྣམས་ཀྱིས་མཇལ་དར་ཕུལ་ཏེ་ཕྱག་དབང་ཞུས། ཁྲིར་ཕེབས་ཐོག་གོང་མའི་མཛོད་ནས་གསོལ་སྟོན་རྒྱས་པ་ཞུས་ཏེ་གསུང་གླེང་མང་དུ་མཛད།

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་ཤོག་གྲངས་172)

......སློང་མ་ཆེན་པོ་ནས་མཁ་ན་ཆེན་དོ་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོར་ཞུ་སེར.......
བསྟན་པའི་ཀུསལ་ཁྱེད་ཨ་ཚི་བྲུ་ནོ་མོན་ཏན་ཞེས་པའི་ཚོ་ལོ་དང་། གསེར
ཡིག འཇའ་ས། ཐམ་ག གོས་ཡུག་ཆེན་མང་བ་བཅས་པའི་གཟིངས་
བསྟོད་ཀྱི་ལུང་འབུད་པ་གནང་ཞིང་། སྙིངས་ཆེན་པ་དར་ཏན་ཀྱི་ཀུ་ནས
སུ་བཞག་པའི་བཀའ་ཤོག གསོལ་གཟིམས་མཆོད་གསུམ་སོགས་ཞབས
ཕྱི་ནང་མ་རྣམས་དང་། མཚན་ཉིད་ཞབས་ཕྱི་བླ་མ་ལྷ། མགྲོན་
གཉེར་སོགས་ལས་ཚན་པ་རྣམས་ལ་གོས་ཡུག་ཆེན་ལྔ་རེ་བཅས་གོང་མ་
ཆེན་པོ་ནས་གནང་བ་རྣམས་སོ་སོར་ཕུལ། ......”①ཞེས་གསལ་འདུག་
ཅིང་། སྐབས་དེར་ཞིང་གོང་མས་ཐེབས་བྱམས་བཟོ་ཁྲད་ལྡན་པ་ཞིག་
དང་། བྱམས་འདེགས་འགོ་པ་ཅང་ཡེ་སོགས་མི་གྲངས་ལྔ་བཅུ་ང་བཞི་
ཡང་ཆེད་དུ་བསྐུལ་འདུག

དེ་ནས“ཤིང་མོ་ཡོས་བོད་ལུགས་ཀྱི་གནམ་ལོ་གསར་ཚེས་ཧོར་ཟླ”
དང་པོའི་ཚེས་གཅིག་ལ། འདུ་ཁང་དུ་མཆོད་ཡོན་ལྷན་རྒྱས་ཐོག་གསོལ
ཇ་གཅིག་ཕུལ་རྗེས། ལྷ་སྲས་ཆེན་པོ་ནས། གོང་མའི་བཀའ། ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་བོད་ཀུངས་ཅན་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་ཐེབས་ནས་ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་བའི་
བསྟན་པ་སྤྱི་དང་། ཁྱད་པར་དུ་རྗེ་བློ་བཟང་གྲགས་པའི་བསྟན་པ་ཉིན་མོ་
ལྟར་གསལ་བར་མཛད་པ་དང་། བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་
ཀྱི་དཔལ་ལ་འགོད་པའི་མཛད་ཕྲབ་གང་ཆེ་གནང་དགོས་ཞེས་པའི་ལུང་
འབུད་པ་གནང་བའི་བཀའ་ལྟ་ན་དུ། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས། འདོད་ལ་དེ་
འདྲའི་མཐུ་ནུས་མེད་ཀྱང་མཆོག་གསུམ་གྱི་ཐུགས་རྗེ་བསྐུལ་ཏེ་རྒྱལ་བསྟན

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་175)

སྐྱེ་དང་བྲེ་ཐྲག་འཕེལ་རྒྱས་སུ་འགྱུར་བ་དང་། མཐའ་དབུས་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་བདེ་སྐྱིད་ལ་སྤྱོད་པའི་ཆེད་དུ་འཆད་རྩོད་རྩོམ་གསུམ་དང་། ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་སོགས་ལ་འབད་པ་གང་ཐུབ་ཞུ་ཞེས་གསུངས། ”①ཞེས་གསལ་ཞིང་། ཁུལ་དེའི་དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་རྣམས་ལ་མཇལ་ཕྱག་དང་། བཀའ་ཆོས་སོགས་རང་རང་འདོད་མོས་ཡིད་བཞིན་དུ་སྐོང་བར་མཛད་ཕ་མ་ཟད། ཟླ་གྲས་བཅུ་བདུན་པ་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་དགོངས་བཞེད་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་བོད་དུ་ཕེབས་རྗེས་མགར་ཐར་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་དེར་སྐུ་ཞབས་ཀྱི་ཞབས་ཕྱིའི་གྲས་ནས་བླ་མ་བཟང་བ་ཞིག་དང་། གྲྭ་པ་ལྔ་བཅུ་སྐོར་བསྡུས་ནས་གྲྭ་ཚང་འཛུགས་པ་དང་། གོང་མའི་མཛོད་ནས་ཕོགས་ཐོབ་གནང་རྒྱུ་ཞེས་སྙན་སྒྲོན་གནང་བ་བཞིན…… མགར་ཐར་དགོན་གྱི་མཁན་པོ་སྐུ་སྐྱེ་བློ་བཟང་དགེ་ལེགས་བསྐོ་བཞག…… གནང་ཐོག་སྣད་དགོན་པ་གཉེར་སྐྱོང་གི་བཀའ་མངགས་རྣམས་ལེགས…… པར་མཛད་ཅིང་། ལོ་དེའི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ཉེར་གཅིག་ཉིན་མགར་ཐར་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་རིམ་བཞིན་ལམ་བར་གྱི་དད་ལྡན་མང་ཚོགས་ལའང་མཇལ་ཁ་ཕྱིན་རླབས་སོགས་རེ་འདོད་ལྟར་བསྐྱལ་ནས་བོད་ལྗོངས་ཆོས་ཀྱི་ཞིང་སར་ཕྱག་ཕེབས། སོག་འཕེལ་རྒྱས་གླིང་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་སྐབས་པའི་ལོ་ཚོ་ལྔ་བས་མགྲོན་གཉེར་སྨུ་གུ་བརྒྱུད། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་ཕྱི་ནང་མའི་ཁོངས་སུ་ཚོ་ལྔ་བ་རང་གི་མི་ངོའི་གྲས་ནས་ཚུད་པ…… ཞིག་བྱུང་ན། དེང་སང་དུས་ངན་གྱི་སྐབས་འདིར་དབྱེན་དཀྲུག་མི་ཐུས་ཤིང་། མཐོང་ཐུགས་སེལ་བའི་དགོས་པ་དང་བཅས་བཞག་ཆོག་པ་དགོས་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་177)

ཚུལ་ཞུས་པ་བཞིན་རྗེ་དྲུང་བློ་བཟང་དར་རྒྱས་གཟིམ་དཔོན་དང་། ཁྲུང་པ་གསོལ་དཔོན། བཀྲས་ཁྲུད་ཡེ་ཤེས་གཟིམ་ཚུང་འགག་གི་དྲུང་གྲས། ཚ་ཧྲི་བློ་བཟང་གསོལ་ཐབས་པར་འཛོག་པ་གནང་ཡང་། རྗེས་སུ་ཁོང་ཚོ་ཀུན་སློང་ལེགས་བཅོས་ཇི་ཡིན་གང་ལྟར་ཞབས་ཞུ་འགྲུབ་པ་ཞིག་མ·····བྱུང་བར་གྲགས།

སྐབས་དེར་ཆིབས་བསུ་དང་འཚམས་ཞུ་བཅར་བ་སོགས་ཀྱི་སྐོར། མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། "ངེད་དང་མགྲོན་གཉེར་སྨྲ་གུ་བ་གཉིས་ཀ་སྔྲིང་ནས་སྔོན་ལ་ཐོན་ཏེ་གོང་ས་སྐྱབས་མགོན·····ཆེན་པོ་དང་། ལྕང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ། ཕུ་ཏྭ་ཞིན་སོགས་ལ་འཚམས་ཞུར་མངགས་པ་གནང་བྱུང་བ་ལྟར་བསྐྱོད། བཞུགས་སྒར་འདུ་ནག་གསུམ་མདོར་ཐེབས་ཐོག རྒྱལ་དབང་འཇིག་རྟེན་གསུམ་མགོན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོ་གཟིམས་ཁུར་གྱི་མདོར་ཡོལ་སྐོར་གྱི་ནང་དུ་བཞུགས་གདན་སྟབ་མོར་བཞུགས་འདུག་པའི་སྐུ་མདུན་དུ་བཅར། སྐུ་མཚན་དཔེའི་དཀྱིལ་འཁོར་གཟི་བྱིན་ལྷག་པར་གསལ་བ་མཐོང་ཐོས་དྲན་རེག····གིས་གྲོལ་བ་ལེགས་པར་མཇལ་ཞིང་། འཁྲི་ཤིང་དུད་པ་ལྷ་སྦུའི་ཕྱུག་འཚལ་གྱིས་བཏུད་དེ་བྱིན་རླབས་ཞུས། སྐུའི་ཉེ་བའི་གམ་ཁེ་ནར་འདུག་ཏུ་བསྐུལ་ནས། གསུང་དབྱངས་སྙན་ཅིང་འཇེབས་པའི་བཀའི་གནང་བ་བསྐུལ་བ་རྣམས་ནི་ཡིད་ལ་བཟུང་། ཐུགས་བརྩེ་ཆེན་པོས་བསྐྱོད་པའི་གཟིགས་པ་ལྷག་པར་དགེ་བ་ནི་ཉམས་སུ་མྱོང་ཞིང་། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་དང་གོང་མའི་བླ་དཔོན་རྣམས་ལ་ཇི་ལྟར་གསོལ་འོས་ཀྱི་དོན་རྣམས་ལ་ཐེ་ཚོམ་གྱི་སྤྲོས་པ་ཆོད་པར་བྱས་ཏེ་ཕྱིར་ལོག དེའི་ཉིན་ཕྱི་མ་ལ་འདམ

སྟོད་བཀྲ་ཤིས་ཐང་དུ་མི་དབང་ཆེན་པོ་དབུས་གཙང་གི་བླ་དཔོན་མི་དྲག་སྟོབས་པོ་ཆེ་དང་བཅས་ཏེ་བསུ་བའི་བཀོད་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ་མངོན་པར་འདུ་མཛད་པའི་མདུན་བསྐུར་ཏེ། གཟིམས་ཁུར་གདངས་རིའི་དུས་བུ་ཚད་པ་ལྟ་བུར་ཚང་མ་གདན་མངོན་པར་འཛོམས་པ་ན། མི་ཁྲིད་ཁུས་པའི་ཕྱག་གིས་བཏུད་པ་ལ་ཕྱག་དབང་སྩལ་ཞིང་དེར་འདུས་མཐའ་དག་དགའ་བ་དང་ཁུས་པ་དང་དྲངས་པའི་བསམ་པ་གཟུགས་ཅན་བཞིན་དུ་སྐྱེས་པར་གྱུར། དེ་ནས་ར་སྒྲེང་གི་གདན་ས་ཆེན་པོར་གནས་གཟིགས་སོགས་ལ་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཞིང་། དེ་དག་གི་སྐབས་མཆོད་ཡོན་དགོངས་པ་སྟོད་གཅིག་ཏུ་དཀར་བའི་ལེགས་ལམ་གྱི་སྒོ་དོད་པ་བཅས་རྫོང་གཞིས་མཐའ་དག་ལ་གཏམ་སྙན་དྲིལ་བསྒྲགས་ཀྱི་བཀའ་ཤོག་གྱང་བསྩལ། ”①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་བར་སྐབས་སུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་། ཕོ་ལྷ་བའི་དབར་དགོངས་ཕྱོགས་སེལ་ལྷད་ཀྱི་རྣམ་པ་བྱུང་བ་ཤུགས་ཀྱིས་མཐོང་ཐུབ།

གཞན་ཡང་རྣམ་ཐར་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར་འདམ་བཀྲ་ཤིས་ཐང་དུ་ཕེབས་བསུའི་སར། པའི་ཡི་ཕོ་ལྷ་བས་དཔལ་གྱི་མཇལ་བཏེགས་ཏེ། རྗེ་བླ་མའི་སྐུ་ཆེ་བའི་ཡོན་ཏན་ལས་བརྩམས་པའི་བསྔགས་བརྗོད་དང་། མགར་ཐར་དུ་ཕེབས་རྗེས་སྐར་བོད་དུ་ཕེབས་རྒྱུ་ཨེ་ཡོང་སྙམ་པའི་རེ་གདུང་བཅས་བོད་ལྗོངས་མཆོག་དམན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གསོལ་བ་བཏབ་ཚུལ་དང་། ད་ལྟ་བོད་དུ་ཕེབས་རྒྱུ་བྱུང་བ་ངེད་ཅག་ཐམས་ཅད་སྐལ་བ་ཤིན་ཏུ་བཟང་བས་སྐྱིད་ཀྱི་ཆར་ཞབས་པད་བསྐལ་བརྒྱར་བརྟན་ཅིང་།

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་40—42)

བསྟན་འགྲོའི་དོན་ རླབས་ཆེན་མཛད་དགོས་ཚུལ་སོགས་ཞིབ་རྒྱས་ཞུས། དེའི་ལན་དུ་རྗེ་ཉིད་ནས་ང་རང་ལ་དེ་ལྟ་བུའི་ལུང་རྟོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན…… གདེངས་འཁེལ་མེད་ཀྱང་། འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ན་རིམ་གྱི་བླ་ན་མེད་པའི་བཀའ་དྲིན་ཆེན་པོས་བསྐྱངས་ཏེ་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་དང་། བོད་ཁྲི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་འཛིན་སྐྱོང་དགོས་རྒྱུའི་བཀའ་ནན་ཞེ་བས…… …གཟིངས་བསྐྱོད་མཛད། རང་ངོས་ནས་ཀྱང་བསྟན་འགྲོར་ལྷག་བསམ་གང་ཆེ་བྱེད་ཁུལ་ཡིན་ཀྱང་། སྙིགས་དུས་ཀྱི་བོད་འབངས་མཆོག་དམན་རྣམས་བདུད་ཀྱིས་ཡིད་དཀྲུགས་པས་བྱེད་སྒོ་མང་བར་བརྟེན་ལམ་དུ་འགྲོ་མིན་སྣ་ཚོགས་ཤིག་བྱུང་། ད་སྔོན་བོད་ཀྱི་སྐྱིད་སྡུག་མཐའ་དག་གཙོ་བོར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་སྐྱོང་དང་། ཡང་སྔོན་རང་རེ་མཆོད་ཡོན་གྱི་བྱེད་ལས་ལ་རག་ལུས་པས། ངས་ཀྱང་བླ་མ་དཀོན་མཆོག་ལ་གསོལ་འདེབས་ཀྱི་རྒྱལ་ངར་སྟན་དར་ཞིང་། བོད་འབངས་བདེ་སྐྱིད་ལ་སྤྱོད་པའི་སྒོ་གསུམ་འབད་འབུང་བྱེད། ཁྱེད་རང་ནས་ཀྱང་གང་ཐུབ་པའི་དོན་ལ་འགྱུར་བ་མེད་པའི་ལྷག་བསམ་གྱི་འཕྲལ་ཕྱུགས་འདུན་པ་མ་ནོར་བ་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་…… དགོས་ཞེས་བཀའ་ལན་ཞིབ་རྒྱས་བསྩལ་བ་ལས་ཀྱང་རྟོགས་ནུས་སོ།

སྤྱི་ལོ་ 1735 བོད་ཤིང་ཡོས་ལོའི་ཧོར་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ…… གཅིག་ཉིས་བརྩེགས་ཁྱི་མའི་ཉིན་སྔ་ཆར་བསམ་བདེ་གླིང་ཁ་ནས་ཆིབས་… ཕྱིན་གྱི་རིམ་བཞིན་སྣང་ཙར་གཞུང་གི་ཐབ་བསྲུའི་སར་ཞབས་སོར་འཁོད། དེ་གར་ཚབ་མདོ་འཕགས་པ་ལྷ་དང་། འོན་རྒྱལ་སྲས། ཕོ་སེམས་དཔའ། སྨི་ལུང་རྗེ་དྲུང་། ཏ་ཚག བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་ཕྱག་མཛོད། རྒྱུད་སྟོད་སྨད་དང་། སེ་འབྲས་སོགས་ཀྱི་དཔོན་སློབ་ལས་སྣེ། སྨིན་

སྒྲིང་། རྗེ་བྲག་སོགས་གྲུབ་མཐའ་རིས་མེད་ཀྱི་བླ་མ། ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་ཨ་ཏྲ་ཞིན་སོགས་གོང་མའི་མི་དྲག་རྣམས། པའི་ལི་ཡོ་ལྷ་བ་དང་། བཀའ་བློན། མདའ་དཔོན་སོགས་བྱུང་འཁོར། གཞན་ཡང་རྒྱ་དང་། སོག་པོ། ཁ་ཆེ། བལ་པོ། འབྲུག་པ་སོགས་ཡུལ་གྲུ་སོ་སོའི་མི་སྣ་རང་རང་ཆ་ལུགས་མི་འདྲ་བས་སྤྲད་པ་སོགས་ཕེབས་བསུར་བཅར་བ་ཐམས་ཅད་ལ་མཇལ་ཁ་ཇ་གྲལ་བཅས་གནང་ཞིང་། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་ཕེབས་པར་སེ་འབྲས། རྨེ་རུ། བཞི་སྡེ་སོགས་ཀྱི་སེར་སྒྲིངས་དང་། ལྷ་ས་ཉི་བཞི། པོ་ཏ་ལ་ཞོལ་པ་སོགས་ཀྱི་བྲོ་གཞས། གཞན་ཡང་ཕྱོགས་འདུས་སྐྱེ་བོ་ཁྲི་ཕྲག་དུ་མས་དད་མཇལ་དང་བཅས་ལྷ་ལྡན་······གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ཕེབས། སྤྱི་སོར་ཀུན་གཟིགས་ལྷ་པ་ཆེན་པོ་རྒྱ་ནས་ཕེབས་སྐབས་ཐོག་མར་ཁྲམས་ར་ཆེ་མོར་ཕེབས་པས་རྟེན་འབྲེལ་འཁྲིད······ལམ་ཆེ་བྱུང་བཞིན་ཁྲམས་རའི་མཐོངས་སུ་གུར་ཆེན་ཕུབ། བཟང་གོས་ལས་གྲུབ་པའི་དྲ་བ། དྲ་ཕྱེད། འཕན། ཕྱེ་ཕུར། རྒྱལ་མཚན་སོགས་མཆོད་རྫས་ཀྱིས་མཛེས་པར་བརྒྱན། འོག་གཞི་ཐམས་ཅད་རས་དཀར་པོ་མཉམ་པར་བཀྲམ་པའི་གུར་དུ་གསེར་ཁྲིར་ཞབས་སེན་མཛོད་པར་འཁོད། ཐོག་མར་ལྕང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ་ནས་མཇལ་ལྷགས་བཤད་དང་འབྲེལ་བའི་འབུལ་བ་འདེགས་པར་མཛད། དེ་ནས་ལོ་གསར་གྱི་སྐབས་ལྷར་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་སྒོ་གཟབ་རྒྱས་སུ་བསྐྱངས།

ལོ་འདིའི་ནང་"འཇམ་དཔྱངས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་གཡུང་ཅིང་" གནམ་དུ་གཤེགས་ཤིང་། ལྷ་སྲས་བཞི་པ་ཁྲིར་ཕེབས་པའི་གནས་ཚུལ་ལྷ་སའི་ཏྲ་ཞིན་རྣམས་ནས་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་པར་བརྟེན། གོང་མའི་འབྲུངས

སྐར་པོ་ཏ་ལར་ཚུགས་རྒྱུ་བཀོལ་ཏེ་ཟླ་བ་གཅིག་གི་རིང་འཛམ་དབྱངས······
གོང་མ་ཆེན་པོའི་དགོངས་རྫོགས་སུ་དམིགས། གདན་ས་གསུམ་གྱི་དགེ་
འདུན་རགས་བསྡུས་ཆིག་སྟོང་སྐོར་ར་ས་འཕྲུལ་སྣང་གི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་
བསྙེན་བཀུར་ཞིང་། ཉིན་རེ་སྟོང་མཆོད་རྒྱས་པ་བཤམས་ཏེ་མཆོད་འབུལ
སྨོན་ལམ་རྣམ་གསུམ་སོགས་ཀྱི་ཞལ་འདོན་དང་། དགེ་བ་རྫོགས་བྱང་དུ་
བསྔོ་བར་མཛད།" ①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་དུས་གོང་མའི་འཁྲུངས་སྐར"
ལ་རྩེ་པོ་བྲང་ཆེན་པོའི་ནང་མཛད་སྒོ་ཚུགས་སྲོལ་ཡོད་པའང་ཤུགས་ལས་"
མཚོན་གྱི་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1736 བོད་མེ་འབྲུག་ལོར། འབྲུག་སྡེ་སྲིད་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་
མ་མཆོག་ལ་མཇལ་ཕྱག་ཞུ་བར་བཅར་རྒྱུའི་སྐྱན་སེང་འགྱུར་པ་ལྟར་པོ······
ལྟ་བར། འབྲུག་པ་འདི་སྟོན་ཆད་བོད་དང་ཞེ་འཁོན་ཆེ་ཙམ་བྱུང་སྒྱུང་
ཡོད་ནའང་། ད་ཆ་འཁོན་མེད་མཇལ་ཕྱག་ཏུ་འོང་བར་སྙེ་ལེན་མཛོང་
གཟོས་གང་ཆེ་དགོས་ཞེས་བཀའ་གནང་བ་བཞིན། མགྲོན་གཉེར་གཉིས་
ཀྱིས་གཙོས་པའི་དྲུང་འཁོར་ཉི་ཤུ་སྐོར་བསུ་བར་གཏོང་གནང་སོགས······
གཟིགས་བསྐྱངས་ཆེན་པོ་གནང་ནས་སྐྱོང་མཁས་མཛད་པར་གྲགས་ཤིང་།
དེ་ནས་ལོ་བཞི་སོང་བའི་ལྕགས་སྤྲེ་ལོར། "འབྲུག་སྡེ་སྲིད་དགོངས་
འགྲོལ་ཞུས་པའི་ཚབ་ཏུ་སྟོ་ནང་སེར་སྐུ་སྦྱིས་འོས་ཕུལ་བ་བཞིན་བློན་པོ···
ངག་དབང་རྒྱལ་མཚན་བསྐོ་བཞག་གནང་" ②བ་བཅས་ལྟ་འབྲུག་འདི་··
བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་དང་གིས་འདུ་བའི་མཛད་པ་བསྐྱངས་པར·········

① དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་210)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་295)

མཛོན།

ལོ་འདིར་"གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་ཡིག་པ་ཏཱ་བླ་མ་ཚོས་འཕེལ་དར་རྒྱས་དང་བློ་བཟང་དཔལ་འབྱོར། རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཁི་ཡཱ་ཁི་ཡ་ཐུ། རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཁི་ཡཱ་ཨེ་ཏུས། སྤྱིར་གོ་ཆི་པཱ་ཐའི་དང་ཕྱུང་ལོ་ཡི་གཉིས། སྤྱི་ཚའི་ཆི་གཉིས་བཅས་ཀྱི་གདོང་དུ་བཀའ་ཤོག་བཅུ་གཅིག་འདུག་པ་ལ་ཟ་བཏུང་དར་འཕྱར་སེར་སྐྱེདས་སོགས་ཀྱིས་བསུས་ཏེ་ཚོམས་ཆེན་དུ་ཏཱ་བླ་མ་སོགས་ནས་གཡུང་ཅིང་གནམ་དུ་གཤེགས་པ་དང་། ལྷ་སྐྱོང་ཁྲིར་ཐེབས་པའི་རྒྱ་མཚན་སོགས་ཀྱི་གསེར་ཡིག་བཞི་ཕྱག་ཏུ་ཕུལ། མི་སྣ་རྣམས་ལ་སྟོན་མོ་དང་གསུང་སྙིང་བཀའ་འདྲི་རྒྱས་པ་གནང་། དེ་རྗེས་གོང་མ་གཡུང་ཅིང་གནམ་དུ་གཤེགས་པར་རྒྱན་བཞི་སེར་པོའི་སྐུ་······ སྨྱུག་གིས་གཙོས་ན་བཟའི་རིགས་མང་པོ་དང་། ཤེལ་དང་གཡང་ཏི་སོགས་ཀྱི་སྣོད་པ་ཁྲད་མཚར་དུ་མ་དང་། ལྷ་སྐྱོང་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་གནང་སྦྱིན་རྒྱ་ཆེན་པོ་དང་བཅས་ཕུལ་བ་བཞེས་ཏེ་གོང་མ་ཞི་བར་་གཤེགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ལྷགས་བསྔོ་རྒྱས་པ་མཛད། "①
ཅེས་གསལ་བ་དང་། དེ་རྗེས"གོང་མ་ཆེན་པོ་ལྷ་སྐྱོང་ཁྲིར་བཞུགས་པ་ལ་འཚམས་ཞུ་ཞུ་མི་གཟིམ་འགག་ལྟགས་རི་བ་དང་། ཇུ་རིག་ཐུ་ཇའི་སང་གཉིས་ཐོན་གདོང་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྙན་ཚིག་གི་ལམ་ནས་དྲངས་པའི་ཞུ···ཡིག་ཚིགས་བཅད་མ་ལེ་ཚན་གསུམ་དང་། རྟེན་ཆས་རྒྱ་ཆེན་པོ་འབུལ་བ་གནང་ཞིང་། དེ་མཇུངས་བླ་མ་སེར་མོ་བ་དང་ཕང་མི་དྲག་སོགས་སྦྱིན་བདག་རྣམས་ལའང་བཀའ་ཤོག་དང་རྟེན་སོགས་བསྩལ་ཏེ་ཐོན་ཕྱག···· ····

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་219)

གནང་། ”①ཞེས་འཁོད་ཡོད།

ལོ་འདིར་ལྷ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་དཀྱིལ་འཁོར་མཐིལ་དུ་བཞུགས་པའི “མི་དབང་བྱམས་པ་”ཞེས་པ་འདི་གསར་དུ་བཞེངས་པའི་སྐོར། “མི་འབྲུག་པོ་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོའི……” བཀའ་བཞིན་མི་དབང་མཆོག་ནས་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་སྤྱན་སྔར་རྒྱལ་བ་མི་ཕམ་པའི་སྐུ་བརྙན་ཆེས་ཆེ་བ་གསེར་ཟངས་ལས་བསྒྲུབས་པ་བཞེངས་པ་གནང་བར་རྗེ་གྲུབ་པའི་དབང་ཕྱུག་(ཞོགས་དོན་ཡོད་མཁས་གྲུབ་)ནས་རབ་གནས་སྤེལ། ……”②ཅེས་གསལ་བ་དང་། དེ་སྔའི་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་གཞུང་རྐྱ་གཞུང་དྲིལ་འབོར་ཆེན་དང་། སྤྱན་གཟིགས་སྣང་ཆེན་སོགས་ཀྱི་ལོ་འཁོར་མོའི་ཟན་ཙ་ཡོང་ཁུངས་གཙོ་བོ་“སྨོ་བཞིའི་འདམ་ར་ཆེན་མོ་”ཞེས་པ་འདི་ཡིན་རིང་། ལོ་ལྟར་འདམ་ཙ་བཟང་འདྲེན་གྱི་ཞུ་ལག་ནི་དབུས་གཙང་ཞིང་ཁུལ་མི་སེར་རྣམས་ཀྱི་དཀའ་ངལ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་ཁྲལ་ཞུལ་གྲས་ཤིག་ཡིན། དེའི་སྐོར་མདོ་མཁར་བས་“རྫོང་རྒྱབ་ཀྱི་འདམ་ར་དབུས་གཙང་མི་སེར་ཁྱེད་ལངས་ཀྱིས་བཟང་བའི་སྲོལ་ཡོད་པར་སྤྱི་སྨོམས་སུ་བཟས་གཤིས། ལས་རྒྱུན་ལྟ་མཆོད་བསྐྱལ་ནས་ཀྱང་འགོར་བ་དང་། ཉིན་ཆད་ཐེལ་ཆད་སོགས་ལ་དཀྱིལ་བསྡུ་བ་འདམ་བཟང་ཙ་ཚད་དང་མཉམ་པ་སྒྲུབ་དགོས་སོགས་དཀའ་སྤྱོངས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་བརྟེན། རྗེས་སོར་མི་དབང་ཆེན་པོས་ཐབས་གང་འཁ་བ་བྲི་བ་གནང་བར་རང་རང་གི་བསམ་ཚོད་སྣ་ཚོགས་ཤིག་ཕུལ་འདུག་ཀྱང་། འདམ་ར་ལ་ཐིག་བཏབ

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་222)

② (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་40)

པའི་ཆ་བགོས་དང་། དེ་ལ་རྫོང་གཉིས་མི་སེར་རྒྱན་བརྒྱབ་པའི་རང་སྐྱ་ལ་
སྐྱབ་བཙུག་ན་རང་མི་རང་ལས་ཀྱི་ལས་འགོར་ཚུད་ཞིང་། ཉིན་ཆད་འཐེལ་
ཚད་སོགས་བསྡུ་མི་དགོས་པའི་དགེ་སློབས་ཆེ་ཚུལ་ཞུས་པ་ལྟར་དེང་སང་
གི་བར་དུ་སྲོལ་ལམ་དེ་ཁོ་ན་གནས་པ་འདི་ནི་ཚོག་འདོན་ལེགས་པའི་…
དགེ་རྩ་རླབས་པོ་ཆེ་ཡིན་སྙམ་པའི་རྩོམ་པའདང་མཆིས་སོ། ”①ཞེས་དང་།
ཡང་དེ་རྗེས། སྔོན་ཆད་སྔོན་ཚོགས་གཉིས་སྐབས་ཚོགས་ཞུགས་དགེ་
འདུན་ལ་ཁྲུར་བ་ཞེས་སྐུམ་བསྒྲིག་ཁ་ཟས་གཏོང་སྲོལ་དེ་དཔྱལ་བསྒྱུར་…
བྱས་པའི་སྐོར། “ཚོགས་སྨོན་གྱི་ཁྲུར་ཆེན་དགེ་འདུན་ལ་འབུལ་བའང་
ཕྱིངས་ལ་ཆག་རྩུག་སྤར་ཚོད་ཀྱི་ཕྲན་བུ་རེ་ལས་མི་ཡོང་བར་མི་སེར་ལག་…
གཡོག་སྐྱབ་པ་པོ་རྣམས་ཉིན་མཚན་ཁོར་ཡུག་གི་དཀའ་ཚོགས་ཉམ་ཐག་…
བཟོད་དཀའ་བ་ཡོང་འདུག་གཤིས། མི་དབང་ཆེན་པོར་བབ་རྐྱེན་གནས་
ཚུལ་ཞིབ་མོར་གསོལ་ཏེ། ……ཁྲུར་དོད་དུ་དཔྱལ་སྤུལ་བ་ཞུ་བ་པོ་རྣམས་
རེ་བ་མི་རྫོགས་པ་མེད་ཅིང་། གཞུང་གནས་དང་མི་སེར་ལ་ཕན་སློབས་ཆེ་
བར་འགྱུར་བའི་སྒྲུབ་དོན་ལྡན་གྱི་དགེ་རྩ་སྒྲུབ། ”② ཅེས་གསལ་བ་སོགས་
ཀྱི་ཚོགས་དེ་ལྷ་བུའི་ནང་དབང་སྒྱུར་པས་ཁྲལ་འུལ་ལམ་ལུགས་ལ་རྩ་བའི་
འགྱུར་བ་གཏོང་མི་སྲིད་ཀྱང་། ཕོ་ལྷ་བ་ནི་བློ་སྟུད་དགེ་འཚོལ་གྱིས་
ལེགས་བཅོས་བྱེད་འདོད་ཡོད་པ་དང་། མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གིས་
འདམ་ཝུལ་“འགན་འཁྲིའི་ལམ་སྲོལ་”ལྷ་བུའི་གྲོས་བཏོན་པ་ལྟར་ལག་ལེན་
སྤུས་ལྟབས་ལས་ཕྱོད་མཐོ་ཙ་འགྲོ་བ་དང་། བར་ལག་ནས་དོ་དམ་པས་

① (མདོ་མཁར་བའི་བླུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་43)

② (མདོ་མཁར་བའི་བླུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་50)

ཆད་དངུལ་ཏམ་ཟ་བྱེད་པ་ལ་འགྱུར་ཕྱོག་གི་ཕན་འབྲས་ཐོན་པ་དང་དེ……
མཚུངས་སྐྱོན་ཚོགས་ཁྱུར་ཆེན་ཡང་མཐོ་རིམ་སེར་སོ་བར་ཁ་ཟས་ཆ་ཚང་
རག་ཀྱང་གྲུ་དཀྱུས་ཚོར་མི་ཐོབ་པ་དེ་ཡང་སོས་སྐྱོམས་བཟོས་པ་སོགས་དེ
དག་ནི་སྤྱི་ཚོགས་སྙིང་པའི་ནང་མཐོང་དཀོན་པའི་ལེགས་བཅོས་ཀྱི་བྱ་བ
ཞིག་བྱུང་བར་མངོན་ནོ།

སྤྱི་ལོ་ 1737 བོད་མེ་སྦྲུལ་ལོར། པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པ་བློ་
བཟང་ཡེ་ཤེས་དགོངས་པ་རྫོགས། ལོ་འདིར་འབྲུག་རྒྱལ་གྱི་ཨ་ཁྲོ་ཚེ་རིང
དབང་ཆེན་དྷ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་མདུན་དུ་མཇལ་ཕྱག་ལ་བཅར་བར་གནང
སྤྱིན་གྱི་ནོམ་པ་ར་སྦྱལ་ཅིང་། དགེ་འབྲུག་བར་གྱི་ལར་རྒྱ་དང་འབྲུག་པ
ནང་ཚོགས་སུ་ཡང་ཉག་ངེས་རྣམ་པར་དག་པ་དགོས་པའི་བཀའ་སློབ……
ཞིབ་པར་གནང་ཞེས་ནུས་ལ་བས་ཁྲིང་ཡོ་ཤེས་མི་གཏར་བོད་དུ་བསྐྱོད་པ་སོ
འདིར་ཕྱིར་སློག་མཛད་པར་མངོན།

སྤྱི་ལོ་ 1738 བོད་ས་རྟ་ལོར། "གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་སོག
པོའི་ཁྲིམས་ར་ནས་རིམ་བསྒྱུར་དུ་བྱུང་བའི་ཡི་གེར། གོང་མ་ལྔ་སྐྱོང་ལོ་
གསུམ་སོང་བའི་ཏྲྭ་རྭ་བའི་ཚེས་བཅུ་དགུ་ལ་བཀའ་ཕབ་པ། བོད་
ཕྱོགས་ཀྱི་དཔོན་ཁག་ཆེ་ཆུང་སྟོང་ཕྲག་ལྔག་ཅམ་ཡོད་འདུག་པ་དེ་རྣམས་
ལ་གཏོང་སྒོ་ཧ་ཚལ་སོགས་དྷ་ལའི་བླ་མའི་ཕྱག་མཛོད་ནས་འགྲོ་དགོས……
ཤིང་། གཞན་ཡང་བླ་ཁག་དགེ་ཚ་བྱེད་མི་སོགས་ལ་གཞུང་ནས་གཏོང་
སྒོ་འགྲོ་ཆེ་བའི་སྐབས་དངོས་པོའི་འཁྲོལ་ཆ་ཆེན་པོ་མེད་འདུག་པས། ངེད་
ཀྱི་ཡབ་ན་རིམ་ནས་དྷ་ལའི་བླ་མར་མཐོང་གཟོས་བདག་རྐྱེན་གནང་འདུག་
པ་བཅས། ད་ལམ་གཏོང་སྒོའི་ཐེབས་སུ་དར་རྩེ་མདོའི་དངུལ་ཐོག་ནས

ལོ་རེ་བཞིན་དཔྱ་ལ་སྤྲང་སྟོང་ཕྲག་ལྔ་ཏྲ་ཀ་རི་བྲ་མའི་རྫེ་ཛ་འབྲིན་མིར་ ···· སྤྲོད་རྒྱུ་ཡིན། དེའི་ཕྱིར་དུ་བཏང་བ་ཡིན་ཞེས་པའི་ཡི་གེ་བྱུང་བ་བཀའ་ཆོས་ཀྱི་གསེང་དབར་དུ་སྐན་སྒྲོན་ཞུས། གསེར་ཡིག་པ་ཏྲ་ཀླ་མ་སོགས་ལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཕྲུག་བཞི་པའི་རྗེས་གནང་བསྩལ། ཏང་ཏྲ་ཤིན་སོགས་གོང་མའི་མི་དྲག་ལྔ་སར་སྤོད་མི་རྣམས་ལ་ལེགས་སོའི་གནང་སྦྱིན་དང་། གོང་མ་ཆེན་པོར་ཡང་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཚུལ་གྱི་ཞུ་ཡིག་ཏྲ་ཐམ་བརྒྱུད་འཕྲུལ་དུ་འབུལ་བ་གནང་། ······རྒྱ་དམག་རྒྱུན་སྡོད་ལྔ་བརྒྱ་སྐོར་ལ་བརྗེ་མི་བྱུང་བས་ཕྱིར་ལོག་རྣམས་ལ་ཐོན་ཕྲུག་གསོལ་རས་ བཟང་པོ་གནང་། ”①ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ནས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་··· གི་ནོར་སྲིད་གཏོང་ཡོང་སྐོར་ལ་སེམས་འཁུར་དང་ཁ་གསབ་གནང་གི་ཡོད་པ་མཚོན་ཞིང་། བོད་དུ་བཅའ་སྡོད་རྒྱ་དམག་རྣམས་ཀྱང་ལོ་གསུམ་ཅམ་གྱི་ཐོག་བརྗེ་ལེན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ།

སྤྱི་ལོ་ 1740 བོད་ལྕགས་སྤྲེ་ལོར། “དེ་ནས་དགའ་བཞི་པཎྜི་ཏར་གོང་མ་ཆེན་པོས་ཀྱང་གི་ཆོ་ལོ་དང་བཀའ་ལྷན་གྱི་ལས་ཚན་གནང་བའི་ ··· ལེགས་འབུལ་ཕུལ་བར་ལེགས་སོའི་གསོལ་རས་ཀྱང་བསྩལ། ”①ཅེས་གསལ་ཞིང་། འདིའི་སྐོར་དགའ་བཞིའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། “དེ་ནས་མི་རིང་བར་གོང་ས་མཆོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་ནས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར··· ཞུ་གནང་མཛད་པར་བརྟེན། གོང་མ་ལྷ་སྐྱོང་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ཕྱིར་ཐེབས་སུ། ནད་རྐྱེན་གྱིས་འདས་པའི་བུ་པ་ལ་ཆི་གུང་རྣམ་རྒྱལ་ཆེ་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆའི་ཤོག་གྲངས་293)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་295)

བརྟན་ཁ་པའི་རིམ་དག་གི་ནུ་བོ་པཎྜི་ཏ་ལ་སྨར་ཡང་བྲུ་ཤ་ལ་ཆི་གུང་གི་
ཆོ་ལོ་སྲིད་ནས་བུ་བརྒྱུད་ནས་བུ་བརྒྱུད་ཀྱི་བར་འཛུགས་པ་ནས་བྱེད་ཚུག
ལྷ་སྐྱོང་ཁྲིར་བཞུགས་དགུང་ལོ་ལྔ་པའི་དཔྱིད་ཟླ་ཐ་མའི་ཚེས་ཉེར་དྲུག···
ལ་ཞེས་པ་དང་སྐབས་མཚུངས་ཅན་བཀའ་བློན་གུང་ནམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན་··
ཞིང་གཤེགས་ཀྱི་ཆེད་རྒྱའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་དུར་མཆོད་ཀྱི་དགོས་ཆ་ཡང་··
བསྐུལ། "①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་གཅེན་ནམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན་ནས་གུང་ལོ·····
ཤས་བཀའ་བློན་བྱས་པར་མཛད་ཞིང་། ཁོང་གྲོངས་རྗེས་གཞུང་པོ་ནོ་ཡོན་
པཎྜི་ཏར་གུང་གི་ཆོ་ལོ་དང་བཀའ་བློན་གྱི་ལས་ཚན་རྒྱུན་འཛིན་དུ་གནང་··
བ་ཡིན་འདུག   གོང་དུ་བརྗོད་པ་ལྟར་པའི་ཡི་ཙོ་ལྷ་··ར་"ཛོ་རོས་ཧྲུན་
ཝང་"གི་ཆོ་ལོ་ཡང་ལོ་འདིར་གནང་བ་ཡིན་ནོ།

1741 ཐོད་ལྕགས་བྱ་ལོར། "སྔོན་དུ་གོང་མ་ཆེན་པོར་པཎ་ཆེན་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་མཆོག་སྤྲུལ་ངེས་འཛིན་གསལ་བར་བྱུང་བའི་·····
གནས་ཚུལ་ཞུལ་བའི་བཀའ་ལན་དང་། ཁྲི་འདོན་ལ་གསེར་ཡིག་པ་གནང
བྱུ། དེ་མཚུངས་རྗེ་ཉིད་ལའང་གསེར་ཡིག་གནང་རྟེན་བཅས་ཡོད་ཚུལ
ཕེབས་པར་དེ་འབྲེལ་གོང་མ་ཆེན་པོར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཚུལ་གྱི་ཞུ་ཡིག······
འབུལ་བ་གནང་། "②ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་པཎ་ཆེན་ལྔ་པའི་ཡང་སྲིད······
དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་མཆོག་གཙང་སྟོངས་ཤངས་མདའ་གྲམ་བཀྲ་ཤིས་རྩེ་···
གར་སྐུ་བལྟམས་པ་དེར་ངོས་འཛིན་གནང་སྟེ་གོང་མ་ཆན་ལུང་ལ་སྙན······
སེང་མཛད་པ་ལྟར་བཀའ་ལན་ཕེབས་པ་དང་། "དེ་ནས་པཎ་ཆེན་ཐམས་

---

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་32)

② (དཔག་བསམ་སྐྱི་མ་སྤྱོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་300)

ཅད་མཁྱེན་པ་ཆེན་པོའི་མཆོག་གི་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཁྲི་འདོན་ལ་ཆེད་དུ་བཀས་མངགས་པའི་ཧཱུ་བླ་མ་དང་། མི་དྲག་རྣམས་འགྱུར་པར་གསེར་ཡིག་གནང་རྗེན་དང་བཅས་པ་བཞེས་ཤིང་། ཁོང་པ་རྣམས་ཡ་འགྱུར་སྟོན་རྒྱུས་པར་བསྐུལ། ”①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་ལོ་དེའི་ཕྱི་མར་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པ་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་མཆོག་གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་བཞུགས་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་གྱི་མཛད་སྒོ་རྣམས་སྟར་ལམ་བཞིན་ལེགས་པར་གྲུབ།

སྤྱི་ལོ་ 1744 བོད་ཤིང་བྱི་ལོར། “འདི་ལོ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཡབ་ཀྱི་བཞུགས་གནས་རྙིང་པར་གཙུག་ལག་ཁང་ཆེན་པོ་གསར་དུ་བསྐྲུན་པར་ཚོ་ཆེན་ཞེ་དགུ། ཁལ་ཁ་ཚོ་བདུན་དང་རྒྱ་བོད་སོགས་ཀྱི་བཙུན་གསར་བློ་རིག་བཟང་བ་ལྔ་བརྒྱ་བསྡུས་ཏེ་མདོ་སྔགས། རིག་གནས། སྨན་པའི་གྲྭ་ཚང་བཞི་འཛུགས་རྒྱུར་བོད་ནས་བླ་མ་སློབ་དཔོན་བཅས་རྫོང་དུ་དགོས་ཚུལ་ཇོར་(སྐུར)ཁང་བརྒྱུད་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཕེབས་པ་ལྟར……མཚན་ཉིད་གྲྭ་ཚང་གི་བླ་མར་ཧར་སྟོང་རབ་འབྱམས་པ་ངག་དབང་ཆོས་…འཕེལ། རྒྱུད་པ་གྲྭ་ཚང་གི་བླ་མར་སྨད་རྒྱུད་བླ་མ་དཀོན་མཆོག་བསྟན་དར། རིག་གནས་གྲྭ་ཚང་གི་བླ་མར་རྫོག་ཕྱུག་ཞབས་དྲུང་། གསོ་བ་རིག་པའི་གྲྭ་ཚང་གི་བླ་མར་ཕུན་ཚོགས་འཇམ་གླིང་། དེ་དག་གི་རོགས་བྱེད་དུ་གདན་ས་གསུམ་དང་རྒྱུད་སོགས་ནས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་བཅོ་བརྒྱད་སོ་སོར་གཡོག་བཅས་རྫོང་དུ་གནང་རྒྱུར་ཐོན་ཕྱག་བསྐུལ། ”②ཅེས་གསལ་འདུག

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་302)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་343)

ལོ་དེར་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡབ་རྗེ་གུང་བསོད་ནམས་དར་རྒྱས་སྐུ་ཚེ་མ་ཐིན་པར་“སོ་ཏཱ་ཞིན་སོགས་ལྷ་སར་སྡོད་པའི་མི་དྲག་རྣམས་ནས་ཡབ་རྗེ་དེ་ཉིད་གཤེགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་གོང་མར་ཞུས་པའི་བཀའ་ལན་དུ། ཡབ་རྗེ་དེ་ཉིད་གཞུང་དོན་ལ་རྒྱར་ཐུགས་བསམ་དཀར་བས་ངེད་ཀྱང་ཐུགས་ཁྲལ་ཆེ་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་དོན་ལའང་ཤིན་ཏུ་ཕན་པའི་མི་ཡིན་གཤིས། ངེད་ཀྱི་སྐུ་ལ་བཅར་བའི་སེ་རིང་ཛང་གི་ཨ་རན་ཐས་རོགས་བཅས་བཏང་སྟེ་དངུལ་སྲང་ལྔ་བརྒྱ་གནང་ཡོད་ལ། ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཡང་གསེར་ཡིག་བཅས་ཡོད་ཚུལ་གྱི་བཀའ་ཤོག་ཕེབས་འདུག་པ་སོ་ཏཱ་ཞིན་ནས་སྙན་འབུལ་ཞུས་པར། གོང་མ་ཆེན་པོ་ངེད་ཅག་ཐམས་ཅད་ལ་བཀའ་དྲིན་འཁོར་མཐའ་མེད་པ་ཡིན ཚུལ་བཀའ་ཤོག་ཏེ་ཁོང་པ་རྣམས་ལ་མཇལ་ཁ་ཟ་གྲལ་སོགས་གནང་། ”①ཞེས་གསལ་འདུག

གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་བཀའ་གནང་བ་ལྟར་ལྕང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་མཆོག་ནས་བསྟན་བཅོས་འགྱུར་རོ་ཚོག རོད་ཡིག་ནས་སོག་པོའི་ཡི་གེར་བསྒྱུར་གནང་མཛད་པ་དེ་སྤྱི་ལོ་ 1742ཐོད་ཆུ་ཕྱི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་གྲུབ་རྗེས་གོང་མའི་མཇོད་ནས་པར་དུ་བསྒྲུན་ཏེ་པར་ཕུད་ཀྱང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་འབུལ་གནང་མཛད་པ་ཤིང་གླང་ལོར ཕྱག་འགྱུར་བྱུང་བར་བཀའ་ལན་དང་ལེགས་སྐྱེས་སོགས་བསྩལ་བར་མཛོད་ཏེ་རྣམ་ཐར་ནང་། “འདི་སྐབས་གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་ཁོ་བོ་ཅག་(ལྕང་སྐྱ་)གིས་བསྟན་བཅོས་འགྱུར་རོ་ཚོག་ཆེན་པོ་ཧོར་གྱི་སྐད་དུ་བསྒྱུར་བའི་ཞབས་འདེགས་ཞུས་པར་ཡང་ལེགས་སྐྱེས་གཟེངས་བསྟོད་ཀྱི་བཀའ་དང་།

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་344)

ཀུན་གཟིགས་ཞྭ་པ་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཐང་བྱིན་ཅན་དང་བྱིན་རླབས་རྟེན་སོགས་ཕོན་ཆེ་བ། བླ་མ་སེར་མོ་བ་བྱིངས་དང་། ཕང་མི་དྲུག་སོགས་མཆོག་དམན་རྣམས་ཀྱི་བཀའ་ལན་ཡང་སྔ་ལོ་ལྟར་གནང་། ”①ཞེས་གསལ་བ་···དང་། “པཎ་ཆེན་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར་ཐུགས་གཉེར་གྱི་སྙན་བསྐུལ་ཞུ་བའི་ཡོངས་འཛིན་དུ་སྟགས་པ་སློབ་དཔོན་བློ་བཟང་བཟོད་པ་བསྐོ······བཞག་མཛད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གོང་མ་ཆེན་པོར་ཞུ་བ་གནང་ཞིང་། བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་ཡོངས་འཛིན་པར་ཡང་མདོ་སྟགས་སྐུ་ཡོན་གྱི་གཞི་རྩ······”ཐུགས་གཉེར་ལ་ཞབས་བསྐུལ་ཞེ་སྐྱིད་དགོས་ཚུལ་བསྒྲུབ་བྱ་རྒྱས་པ་དང་··བཅས་བཀའ་ཤོག་རིམ་བརྒྱུད་དུ་གནང་། ”ཞེས་ཀྱང་གསལ་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1746 བོད་མེ་སྟག་ལོར། འདི་སྐབས་མངའ་རིས་སྒང་དང་དྭ་ལའི་བླ་ཐུར་གཉིས་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་སོ་སོར་ཚོ་པོ་གནང་····བར་སྟོན་མོ་དང་། ཀྱོན་པས་གཙོས་གནང་སྦྱིན་སྲུམས་མཐོ་བ་བསྟུལ། ”②ཅེས་འཁོད་པ་ལས། ཁོང་གཉིས་ལ་ཚོ་ལོ་དང་གནང་སོགས་མ་གསལ་ཡང་། ཡྭ་ཏན་ཀྲང་གིས་བརྩམས་པའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་ཞེས་པའི་ནང་། “དེ་ཡང་ཕོ་ལྷ་བར་བུ་གཉིས་ཡོད་པ་ནས་བུ་ཀན་པའི་མིང་ལ་འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན་ཟེར་ཞིང་། ཁོ་མངའ་རིས་ཤུང་དུ་བསྐོས་ཏེ་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་དམག་དཔུང་དང་ས་གནས་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་འགན་··འཁུར་དུ་བཅུག་པ་དང་། བུ་གཞོན་པའི་མིང་ལ་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ཟེར་ཞིང་། ཁོ་ཐའི་ཇི་ཨང་དང་པོའི་གྲས་སུ་བསྐོས་ཏེ་བྱང་འབྲོག་ཚོ་བ

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་357)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་365)

སོ་དགུ་དང་འདམ་བརྒྱ་ཤོག་བརྒྱད་ལ་དོ་དམ་བྱེད་དུ་བཙུག་པ་རེད། ”①
ཅེས་གསལ་འདུག

10. ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་། ཕོ་ལྷ་བའི་དབར་ལྟ་ཕྱིར་དམ་སེལ་ཞུགས་པ་ཇེ་གསལ་དུ་གྱུར་ཅིང་མི་རིང་བར་ཕོ་ལྷ་བ་གྲོངས་པ།

མི་དབང་པོ་ལྷ་བ་ནི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གཅིག་” གྱུར་ལ་གོང་བཀུར་དང་། དངོས་ཚོང་བདེ་ཐབས་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱས་རྗེས་ཡོད་པའི་དཔའ་བོ་ཞིག་ཡིན་པ་ཕོང་གི་རྟོགས་བརྗོད་ཀྱི་ནང་ནས…… གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ་ཅིང་། ཆོས་ཕྱོགས་སུ་འང་སྔ་རྗེས་སུ་གདན་ས་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་ཚོགས་ཆེན་འདུ་ཁང་ཞལ་གསོ་རྒྱ་སྐྱེད་དང་། དགའ་ལྡན་གསེར་ཁྲིའི་དབུ་རྩེར་རྒྱ་ཕིབས། རྟེན་བཞེངས་དུ་མ། ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་བའི་བཀའ་འགྱུར་ཤིང་པར་ལེགས་བསྐྲུན་རྗེས་སྣར་ཡང་བསྟན…… བཙོས་འགྱུར་རོ་ཙོག་གི་ཤིང་པར་འབད་པ་ཆེན་པོས་གསར་བསྐྲུན་མཛད་” པས་མཆོན་རླབས་ཆེ་བའི་ཕྱག་རྗེས་མི་དཀྱན་པ་ཞིག་འཇོག་གནང་མཛད་” པར་བརྟེན་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་ཁྲོད་དུ་སྙན་གྲགས་དང་། བསྟོད་བསྔགས་ཀྱི་སྒྲ་དབྱངས་ད་དེར་དུ་སྒྲོག་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་དབུས་གཙང་བདེ་གཟར་གྱི་ཡོ་ལང་ཆེན་པོ་དེས་རྐྱེན་བྱས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་” བདུན་པ་མཆོག་ལ་སྔ་རྗེས་སུ་མི་འགྲིད་པའི་དད་པ་སྒྲོན་པ་ཞིག་མ་བྱུང་བར་མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ་ཕོང་མ་གཤེགས་པའི་གོང་ཙམ་ལ་དེ་སྔ་ཕོང་རང་གི་ཞབས་ཕོངས་བརྡུང་ཡིག་ཚངས་སྐྱེས་བྲེར་པ་ཞིག་རྗེས་སུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི…… ཐུགས་མཐུན་གྱི་ཞབས་ཏྲིར་གྱུར་པ་དེས། ཕོང་རང་ལ་མནན་གཏད་ཀྱི་

① (ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་118—119)

ཛྙཱ་སཱ་ཆ་སྐྱབ་རྒྱལ་དང་། དེ་ཡང་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་བཅར་གསོལ་དཔོན་
གྲགས་པ་མཐའ་ཡས་ནས་མངགས་གཏོང་བྱས་ཚུལ་སོགས་གཤམ་འོག······
ཞབས་འབྲིང་མི་སྣས་དབྱེན་སྐྱོར་དཀྲུག་ཤིང་བྱུང་སྐབས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
མཆོག གུང་ཐུགས ཕམ་བྱུང་ཚུལ་སྐོར་མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཀར་དད་ཞེན་ཆེ་
བ་མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། "ཤིང་གླང་ལོ་གོང་ས་
མཆོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་བསྟན་འགྲོའི་ཕན་བདེ་སྐྱེལ་བ་ལ་ཐུགས་སྐྱེད་ཀྱི···
འཇུག་པ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་མཐུན་པ་དང་། གོ་བབས་དང་མཐུན་པའི་
ལེགས་ལམ་དུ་མཐའ་ཆོས་པ་ཞིག་བྱུང་ན་བོད་ལྗོངས་བསྟན་འགྲོའི་བསོད་
ནམས་ཀྱི་གོ་སྐལ་ཟླ་མ་མཆིས་པ་ཡིད་སོད་ཀྱང་། གཅིག་ཏུ་སྡིགས་མར་
སྤྱོད་པའི་དུས་ཀྱི་རྣམ་འགྱུར་གསལ་བར་སྐྱེ་འགྲོའི་བསོད་ནམས་དམན······
དབང་དང་། གཉིས་སུ་ན་སྐྱེ་བོ་བདུད་ཀྱིས་སྙིང་བརླམས་པ་འཕྲལ་དང་
ཡུན་གྱི་ཕན་བདེ་འཇོམས་པ་ལ་བསམ་བཞིན་དུ་སྨོན་ལམ་གྱི་མཐུ་གྲུབ་པ་
ལ་ལ་དག་གི་བྱེད་པས་དབྱེན་བཙོས་ཏེ་མི་དབང་ཆེན་པོར་ལོག་པའི་སྙན་···
བསྒྲུད་དུ་མས་བསྐུལ་བའི་རྣམ་འགྱུར་ལ་བརྟེན་ཧ་སྐད་དུ།

བློ་ཆེན་ཡིན་ཡང་འབྱུང་པོས་བརྒྱུད།།

བརླམས་ན་ལོག་པའི་ལམ་དུ་འགྲོ།།

གསུངས་པ་ལྟར། རྒྱང་ཡིག་ཚངས་སྐྱེས་ནས་མནན་པ་བྱས་ཚུལ་
སོགས་ཀྱི་གླེང་གཞིའི་སྐོར་ནས་འཕྲོས་པའི་གསོལ་དཔོན་ཆེན་མོ་གྲགས་ པ་
མཐའ་ཡས་ལའང་གླེང་གཞི་བཀོས་པ་དེ་སྐོར་ལ། ཁོ་བོ་ཁྲི་ཆེན་ནོ་མིན་
ཧན་ (ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡོངས་འཛིན་) གྱི་རྒྱང་དུ་མི་དབང་མཆོག་ནས ·····
བསླབ་སྟོན་ཞུ་བར་མངགས་པ་གནང་བར། རྒྱང་ཡིག་ཚངས་སྐྱེས་ཀྱི་

ལག་བྲིས་མར་མཐུན་པའི་ཟག་རྫས་ལེན་དགོས་ཞེས་གསོལ་དཔོན་ནས་···
བསླབས་ཚུལ་བྱུང་ཡང་། ངེད་ནས་འདི་ལ་བདེན་འཛིན་བྱེད་ཀྱི་མེད།
འོན་ཀྱང་སྙིང་འདི་བྱུང་གཉིས་ཚངས་སྐྱེས་དང་ངོས་འཛིན་བྱེད་དམ།
ཡང་རང་བབས་སུ་འཇོག་པ་ནང་འདོད་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན། ཁྱོད་རང་གོང་ས་
མཆོག་གི་ཞབས་འདེགས་སྐྱབ་མི་གཙོ་བོ་ཡིན་གཉིས། ངེད་ནས་ལོག་
མཐོང་བྱེད་དོན་མེད་ཅེས་རྒྱུ་མཚན་ལོབས་གསུང་བ་ལྟར་ཁྲི་ཆེན་དེ་ཉིད་
ཀྱི་དྲུང་དུ་སོལ་བར། གསོལ་དཔོན་ཆེན་མོས་ཞུ་རིགས་སུ། དཔོན་པོ་
(མི་དབང་ལ་ཟེར་) ནས་རང་ངོས་ལ་སྔ་ཕྱིར་ཐུགས་རྗེས་གཟིགས་བཞིན་
པའི་སྐུ་ཡིན། དེ་འདྲ་བྱེད་དགོས་དོན་ཅི་ལ་ཡོད། མདོར་ན་ཡིད་ལ་
བསམ་པ་ལྟ་ཞོག་མི་ལམ་དུའང་མིས་པ་མེད། འོན་ཀྱང་ངོས་སྐྱོར་སྐོར་
བཀའ་གནང་ཞུས་ཚོག་ཀྱང་། བཙོན་དོང་ནང་གི་མི་དང་ལབ་སྙིང་བྱེད་
རྒྱུ་མི་འདུག དཔོན་པོ་དགོངས་པ་དྭངས་ཕྱིན་དེ་ཀས་ཚོག་ཅེས་ཞུས་སོང་
བ་བཅས་འཁྲུན་ཚོད་པ་དེ་བཞིན་ལ། དེའི་སང་ཉིན་གོང་ས་མཆོག་ནས
ཁོ་བོ་(མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་) འབོད་དུ་གཏོང་བ་གནང་བྱུང་བ་བཞིན
སྐུ་མདུན་དུ་བཅར་བར་བཀའ་ལས། ཁ་སང་མི་དབང་གིས་ཁྱོད་བཏང
ནས་ཁྲགས་པ་མཐའ་ཡས་ལ་དྲི་བ་བྱས་པ་དེ་ངེད་ནས་གོ་བྱུང་། དེ་སྐོར་
ཁྲགས་པ་མཐའ་ཡས་ལ་དོན་མེད་དུ་གཟུགས་མེད་གཟུགས་བཙས་ཀྱི་རྒྱུ····
མཚན་བྱས་པ་ལས། དོན་དུ་སྣད་སྐྱོད་འདི་ཚོ་ཐམས་ཅད་ང་མ་འདོད་
པས་བྱས་པ་ལོས་ཡིན། དེས་ན་ངེད་ཀྱི་ཁང་པའི་ཕྱུག་ཏུ་དཔེ་ཆ་འདྲ་
བལྟས་ནས་ཉམ་ཆུང་གི་སྡོད་པ་ལས་གཞན་མའི་བྱ་བྱེད་རྣམ་འགྱུར་གང····
ཡང་མེད། འདིས་ཀྱང་མ་འཐུས་ན་འབྲས་སྤུངས་སམ་རི་ཁྲོད་གང་རུང་

ལ་ཕྱིན་པས་ཚེ། དེ་གའི་རྒྱ་མཚན་མི་དབང་ལ་ཕེབས་ཡེབས་བྱུང་། དེ་
ལ་ཕྲན་དུས་ཕྱག་ཕུ་སུམ་བཅལ། གདུང་ཤུགས་ཆེན་པོས་ད་ལམ་འདི་
སྐོར་སོགས་གཞུང་རང་གི་སྲུ་ཆག་བདོ་བ་འབྱུང་པོའི་འཕྲུལ་སྐོབས་ཀྱི་…
ཡོང་ཕབ་གྱུ་ཉེས་ཤིག་ཡིན་འདུག དེང་སང་ཐན་ལྷས་ཅན་པའི་རིགས་
ཀྱང་མང་ཙམ་འདུག་པས་འབྱུང་པོའི་འཕྲུལ་སྐོབས་ཅིར་འགྱུར་མི་ཤེས་…
པས་ཐུགས་སྐོབས་རྒྱ་ཆེར་བསྐྱེད་དེ་འཇམ་ཆགས་སུ་འགྱུར་བ། བསྟན་
འགྲོ་སྐྱི་ཡི་བདེ་ཐབས་ལ་དགོངས་པ་ཅི་ནས་ཀྱང་ཐུགས་རྗེས་གཟིགས……
དགོས་ཞེས་གསོལ་འདེབས་ནན་ཆེར་ཞུས། མི་དབང་མཆོག་ལའང་གོང་
ས་མཆོག་ནས་བཀའ་ཇི་ལྟར་ཕེབས་དོན་ཆད་ལྷག་མེད་པ་སྙན་དབང་དུ་
གང་འཇེབས་ཞུས་པར་ཕྱིར་ཕེབས་ལ། སྟོན་མའི་རྒྱ་མཚན་རྣམས་ནི་
ཆོས་དབྱིངས་ཀྱི་ཆོད་པ་ལྟར་ཡིན་འདུག ད་སྨོས་ཟད་ནི།

གངས་རི་ར་བས་བསྐོར་བའི་ཞིང་ཁམས་འདིར། །
ཕན་དང་བདེ་བ་མ་ལུས་འབྱུང་བའི་གནས། །
སྤྱན་རས་གཟིགས་དབང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་ཡི། །
ཞབས་པད་སྲིད་མཐའི་བར་དུ་བརྟན་གྱུར་ཅིག །

ཅེས་པའི་དོན་དགོངས་དབྱིངས་སུ་འཛུགས་པ་དང་། བོད་འབངས
བསྟན་འགྲོའི་ཕན་བདེར་དགོངས་པ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བ་ལས། སོགས་སུ་
སྐན་འདེབས་ཞུ་རྒྱུ་མེད་པ་སོགས་ཞུ་ལན་འབུལ་གནང་གི་ཡང་ཏིག་ཞི……
འཛིགས་ཀྱི་ལེགས་ལམ་དུ་གྱུར་པ་དམ་པའི་རྣམ་ཐར་བྲབ་ཅིང་བརྙིང་བ…
ལྷུར་བཞེས་པའི་བཀྲ་ཤིས་ལུགས་ལེགས་ཀྱི་དགེ་མཚན་གཞལ་དུ་མེད་པར

གྱུར་ཏོ། "①ཞེས་འཁོད་པ་འདི་སྐོར་སྐབས་དེའི་བོད་ནང་ཁུལ་གྱི་དོན་གནད་ཅུང་འགངས་ཆེ་བ་ཞིག་ལ་བརྟེན་འདིར་དུམ་བུ་དེ་ཆ་ཚང་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་དྲངས་པ་ཡིན། གཞན་དུ་འདི་རིགས་ཀྱི་བདེར་བཅོས་ཁུལ་བྱས་ན། ཚིག་དོན་འགག་ཤས་ལ་གོ་བ་ལེན་སྟངས་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་ནང་དོན་འཕོ་འགྱུར་ཡོང་སྲིད་པ་ཉེ་གཞན་ཡང་རིགས་འགྲེ་བས་སློག་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་མཁྱེན་རྟོགས་ཡོང་བ་ཞུ་ཞིང་། ད་དུང་འདིའི་ཐད་ཞིབ་འཇུག་གནང་འདོད་ཡོད་ན། ལྕང་སྐྱ་མཛད་པའི་དྷཱ་ལའི་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་《དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙེ་མ》དང་། ཐུ་ཀན་གྱིས་མཛད་པའི་ལྕང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུའི་རྣམ་ཐར་《དགེ་ལྡན་བསྟན་པའི་མཛེས་རྒྱན》སོགས་ལ་འང་གསལ་བས་དེ་དག་ལའང་དཔྱད་གཞི་མཛད་འཚལ་ལོ།

ཕྱི་ལོ་1747 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་ཡོས་ལོར་རྗེ་རོས་ཇུན་ཝང་ཕོ་ལྷ་བ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱས་གྲོངས་པའི་སྐོར། "མེ་ཡོས་ཟླ་ནམ་ལོ་གསར་ཆོས་ཀྱི་དགའ་སྟོན་གྲུབ་ཙམ་ནས་མི་དབང་ཆེན་པོའི་སྐུ་མཇིང་ལ་ཟ་ཕྱིན་འབུར་གྱི་བསྣུན་དྲག་པོས་ཐེན་ཏེ་ཐབས་བཅོས་སྐུ་རིམ་སོགས་ཇི་སྙེད་མཛད་ཀྱང་། གང་གིས་ཀྱང་མ་བཟློག་པར་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་གཉིས་ལ་ཟ་ཟིམ་ཁྲི་མཐའ་ཅན་དུ་གྱུར། "ཞེས་དང་། "སྔར་བཅས་སྐྱེ་རྒྱུའི་རྣམ་འདྲེན་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོ་དང་དགའ་ལྡན་ཁང་གསར་དུ་ཞབས་སོར་གྱི་པདྨོ་བཀོད་དེ་ཞུགས་བསྐོ་ཕྱུགས་སྐོན། སྐབས་འཇུག་གི་གསུང་འདོན་སོགས་ཀྱང་རྒྱས་པར་བསྐྱལ་ཞིང་།

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ཤོག་53—56)

འབྲེལ་ཚད་དོན་ལྡན་གྱི་བཀའ་དྲིན་བླ་ན་མེད་པ་བསྟལ་ཏེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་རིན་པོ་ཆེ་ཐུགས་རྒྱུད་ལ་འཁྲུངས་པའི་རྣམ་ཐར་རྨད་དུ་བྱུང་བ་···མངོན་དུ་མཛད། ”① ཅེས་གསལ་ཞིང་། ཞབས་འཇུག་གི་དགེ་རྩ་རྒྱ་ཆེར་བསྒྲུབས་པ་སྨོས་མ་དགོས་ཁར། སྐུ་ཕུར་ཕྱུགས་འབུལ་གྱི་གདུང་རྟུས་སོགས་ལས་མི་དབང་གི་འདྲ་སྐུ་འཛིམ་བརྟན་ཞིག་ཀྱང་བཞེངས་ནས་ལྷ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྟེན་གྲལ་དུ་བསྒྲིགས་པར་གྲགས་སོ།

11. གོང་མས་ལྷང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ལ་ཡ་རྒྱལ་བྱ་འཛིན་དུ་བོད་ཀྱི་འགོ་འཛིན་བསྐོས་པ།

མི་དབང་པོ་ལྷ་བར་རིགས་སྲས་གཉིས་ཡོད་པའི་ཆེ་བ་གྱུང་འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན། (ཡིག་རིགས་ལ་ལར་ཡེ་ཤེས་ཚེ་བརྟན་ཞེས་གསལ་) སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་གྱི་སྤྱི་ཁྱབ་ལས་འགན་འཛིན་པ་དང་། ཡབ་གཤེགས་རྗེས་སྤྱི་ལོ་1747བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་ཡོས་ལོར་ཆིང་གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་སྲས་ཆུང་བ་ད་ལའི་བླ་ཐུར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ལ་ཡ་ཏུས་ལྟར་བོད་དབུས་གཙང་གི་བྱ་བ་བྱེད་མཁན་ཧྲུན་ཤང་དུ་བསྐོས་ནས་བོད་ས་གནས་ཀྱི་སྲིད་དབང་བཟུང་བ་ཡིན། དེ་ཡང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་དུ་སུ་ཞིག་གིས་བསྐོ་བཞག་བྱས་པའི་སྐོར་ད་ཕན་མི་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་ལ་རྩོད་གཞི་ཕྲ་ཙམ་ཡང་མེད། འོན་ཀྱང་ཉེ་དུས་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བརྩམས་པའི་“བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས” ཟེར་བའི་ནང་འདི་ལྟར་བྲིས་འདུག “······མི་དབང་གཤེགས་འཕྲལ་ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་མཆོག་ནས་སྲས་ལྷང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ལ་··

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་དེབ་ངོས་56—58)

ད་ལའི་དའི་ཆིང་བཱ་ཐུར་གྱི་ཚོ་ལོ་དང་བཅས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན ཕ་ཏུས་"
ལྷར་བྱས་ཚོག་པའི་བཀའ་བསྒྱུར་སྐྱལ་འདུག①ཅེས་ལོ་རྒྱུས་དང་མི་མཐུན་
པའི་བཤད་ཚུལ་གསར་པ་ཞིག་བཀོད་འདུག དེར་བརྟེན་མི་རྣམས་ཀྱིས་
ལོ་རྒྱུས་ངོ་མ་གསལ་རྟོགས་ཡོང་ཆེད་འདིར དེའི་ཐད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གནད་
ཆེ་བ་འགའ་ཞིག་འདྲེན་རྒྱུ་ཡིན། སྐབས་དེའི་མི་དབང་ཡབ་སྲས་གཉིས་
ཀའི་དུས་བཀའ་བློན་གྱི་ལས་འགན་བཞེས་མཁན་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་
ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་གྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། "དེ་ནས་མི་རིང་
པར་གནམ་གྱི་ལྷ་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་ཏཱ་ལས་བཱ་ཏུར་ལ་ཕྱང་ཕོ་ལྷ་
ནས་ཀྱི་ལས་ཤུལ་བྱེད་དགོས་དང་། ཕྱང་གི་ཚོ་ལོ་ཐམ་ག་སོགས བསྩལ་ཏེ་
བོད་འབངས་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་པོར་ལུང་གིས་བསྐུལ་བར་ཡང་དགའ་"
སྟོན་གྱི་ཚོ་ག ཉིན་ཞག་མང་པོ་སྤེལ་ནས་གནོད སྦྱིན་སྟག་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁྱིམས་"
པའང་ཐུང་ཏུར་བསྒྲིལ། "ཅེས་གསུངས་འདུག་པ་དང་། དེ་བཞིན་ཕོ་ལྷ་
བའི་ཁྲིམ་ཚང་གི་གཉེན་ཚན་དུ་གྱུར་པ་སྡེ་དཔོན་དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བ་
བརྗོད་པར་ཡང་། "དེ་ནས་མི་དབང་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱས་དེ་ཉིད་
ཀྱི་རིགས་སྲས་ཆུང་བ་ཏཱ་ལས་སྦ་ཏུར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གོང་མའི་ལུང་
གིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོར་འཁོད། "③ཅེས་གསལ་ཞིང་། ལྷག་པར་ཏུ་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་《དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙེ་མ་》
ནང་། "འདི་སྐབས་གོང་མ་ཆེན་པོས་ད་ལའི་བཱ་ཐུར་ལ་ཕ་ཏུས་ལྷར་ བོད་

① (དེབ་དེའི་པར ངོས་561)

② (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་58)

③ (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་34)

ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའ་དང་ཧྲུན་ཞང་གི་སྒོ་ས་བསྐྱལ་བ་བཅས་ལ་ཞེད
སོར་སྟོན་མོའི་ཐོག སྒྲོན་པ་ཆ་ཚང་གིས་རྩིས་དངོས་པོའི་གནང་སྦྱིན
གྱུ་ནོམ་པ་གནང་སྟེ། བཀའ་ལས་གོང་མ་ཆེན་པོས་བརྩེ་བས་བསྐྱངས
པའི་ཐུགས་རྗེ་དང་བཀའ་དྲིན་དུ་ཤེས་ནས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་བཀའ་
དང་དགོངས་པ་ལས་སྐད་ཅིག་ཀྱང་མི་འགལ་བར་ལར་རྒྱུའི་བྱ་བ་གང་····
ཅིར་ཚུལ་བཞིན་བག་ཡོད་པ་སྒྲུད་དགོས་སོགས་ཀྱི་ཞལ་ཏ་མཐར་ཕྱིན་པ་
གནང་། ”① ཞེས་གསལ་ཐག་ཆོད་འཁོད་པ་ལས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རང་གིས
བསྐོ་བཞག་གནང་བའི་ཚིག་ཟུར་ཙམ་གསལ་མི་འདུག ད་དུང་བོད་ས
གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཐམ་དེབ་ཀྱི་ནང་དུའང་། “ཧ་སྐྱོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ
གཉིས་པ་མེ་ཡོས་ཟླ་བ་བཞི་པ་ནང་། ཕོ་ལྷའི་སྲས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ
ལ་གོང་མ་ཆེན་པོས་ཐོ་ཅན་ཧྲུན་ཞང་གི་ཚོ་ལོ་དང་བཅས་ཕ་དུས་ལྟར····
བོད་ཀྱི་ལས་དོན་བྱས་འཁྱུས་ཕེབས། ”② ཞེས་གསལ་བ་བཅས་མ་ཡིག་རེ་
རེ་བཞིན་ལ་ཞིབ་བཤེར་ཞུ་ནང་ན་འཁྱུས་ཤིང་། གང་ཞིག་བདེན་པ་ཡིན
མིན་ཤྲཱིག་པ་པོ་ཚོས་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱིས་ཚོད་རྒྱུར་འདིར་ང་ཚོའི་ལས་འགན་
ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་ངོ་སྤྲོད་ཞུ་རྒྱུ་དེ་ཡིན་པ་ལས། རྟོག་གེའི་ཚིག
རྩོད་བྱ་རྒྱུ་ཞིག་མིན་སྐབས་གནད་དོན་གཞན་དག་ལའང་དེ་ལྟར་ཚད·····
བསྟུར་གནང་སྟེ་བདེན་རྫུན་གོ་ལྡོག་ཏུ་མ་སོང་བ་ཞིག་ཡོང་བ་མཛད་རྒྱུ་"
ནི་གནད་ཀྱི་དམ་པ་ལགས་སོ།

ཞང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་རྗེ་བོར་བསྔོས་ཏེ་མེ་ཡོས་ནས།

---

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་376)

② (དེབ་ཐེར་ཕོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་15)

ལུགས་རྟ་ལོ་ངོ་བཞི་རིང་དབང་བསྒྱུར་བྱས་པའི་ནང་། ཡང་སྙིང་བྱ་བ་
ཟུང་འདྲ་ཞིག་བྱས་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ཡབ་དུས་ནས་གྲ་སྒྲིག་ལས་འགོ་
ཚུགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཛོད་བརྒྱ་དཔག་བསམ་འཕྲི་ཤིང་སྨན་ཐང་···
ལུགས་ཀྱི་བྲིས་ཐང་ཤིང་པར་མ་ངོ་མཚར་ཅན་དང་། དེ་བཞིན་ཙོང་ཁ་
བརྒྱད་ཅུ། གནས་བརྟན་བཅུ་དྲུག་སོགས་ཀྱི་ཐང་སྐུ་ཤིང་པར་མ་བསྐོ་
བའི་ལས་འཛུགས་ཀྱིས་ཏེ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པར་འབུལ་སྐྱོར་ཞུས་པ་
དང་། དགའ་ལྡན་དང་གསང་ཕུའི་འདུ་ཁང་རྒྱ་བསྐྱེད། དགའ་ལྡན་
དགོན་པར་རྟག་ཙེ་སྒྲུབ་མཆོད་འཛུགས་པ་སོགས་རྣམ་པར་ཡབ་ཀྱི་རྗེས་··
སྐྱོང་དགེ་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱ་བ་འགའ་ཤས་བསྒྲུབས་པར་གྲགས། དེ་མིན་སྲིད་
སྐྱོང་ཕྱོགས་ཐད་ཁོང་གིས་སྲིད་དབང་བཟུང་བའི་ཕྱི་ལོ་སྟེ་1748 ཙོད་ས་
འབྲུག་ཧོར་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གིས་གསལ་སྟོན་གནང་བར། "སྨང་
ད་ལའི་བླ་དུར་དགའ་འདྲ་ཆབ་ཚན་དང་། དེ་ནས་གཙང་དུ་ཐེབས་
རྒྱའི་ཞམ་རིང་དུ་བཅར་དགོས་ཐེབས་དོན་ལྟར་ཞབས་ཅར་བཅར། འདི་
ཙམ་ནས་བཟུང་སྟེ། ཇི་སྐད་དུ།

སྡིག་སྤྱོད་རྒྱལ་པོར་བསྔོས་པ་དང་། །
ཁང་པའི་ཡང་ཐོག་བྲུམ་པ་དང་། །
རི་རྩེ་ཤིན་ཏུ་ཞིག་པ་ཡི། །
འདབས་ན་གནས་རྣམས་རྟག་ཏུ་འཇིགས། །

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཕང་གི་མཛད་སྤྱོད་མཐའ་དག་རང་དབང་
གིས་ཁ་ཡིན་པར་འབྱུང་པོས་རྒྱུད་བརླམས་པའི་རང་རྟགས་ཀྱིས་རྣལ་དུ་མི་
གནས་པར་བྲོ་ཞིང་གཏུམ་པ། གཟུ་ལུམ་ཅན། རང་བཞིན་གྱི་ཞེ་སྡང་བ་

ཆུ་སྲིན་ལྷ་མོ། ཁྱ་བ་རྡང་ཡང་བརྟག་པ་དང་བཅས་པས་མི་ཁྲིན་པ་འབྲེལ
མེད་བྱུང་རྒྱལ་དུ་སྤྱོད་པ། སྐྱེ་བོ་སྲོག་འཕྲོག་པ་ལ་ནི་ཤིག་བཀུམ་པ་ཙམ་
དུ་འདང་ཇི་མི་སྙམ་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་འགྱུར་ལ་བརྟེན། མཐོང་ཚད་
གསོད་དང་། ཐོས་ཚད་སྐྲག་པའི་དཔེ་ལྟར་ཚད་མ་འཇིགས་ཤིང་སྐྱི་
གཡའ་བར་བྱེད་པ་ལ། བདག་ཅག་ཀུང་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཉེས་པར་སྤྱོད་
པའི་ཉོངས་འགྱོད་དང་འགྲོགས་པ་མེད་ཀྱང་། རང་བཞིན་གྱིས་ངག
ཁྱམས་ཤིང་ཡ་ང་བཞིན་པར་ཞབས་རྗེས་སུ་འབྲངས་མོད་ཀྱང་། དྲང་
པོ་ཡིན་ལུགས་སུ་སྤྱོད་པའི་སྣང་ཚུལ་སོགས་ལེགས་པར་གསོལ་བ་ལ་ནི་···
བཞིན་གྱི་མདངས་མི་གསལ་བར་འཁོན་དུ་འཛིན་སྤྱོ་བ་དྲག་པོས·········
བསྡིགས། ངན་པ་བཟང་པོར་སྨྲ་བའི་རྫུན་གཏམ་དང་། ག་ཡོ་སྒྱུས་
བསླད་པའི་ཚིག་གི་ཕྲེང་བ་འཇམ་ཞིང་སྙན་པ་བག་ཞིབས་པར་སྨྲ་བ་ལ་ནི་
འཛུམ་པའི་མདངས་ཕྱུངས་ཏེ། བཞད་གད་དང་བཅས་དགའ་བར་བྱེད།
རྗེ་བར་བྱེད་པའི་རྣམ་འགྱུར་གསལ་བ་དེའི་ཚེ། བདག་ཅག་ནི་དཀྱུན་གྱི་
ཁུ་བྱུག་བཞིན་དུ་སྨྲ་བ་མེད་པར་གནས་པས་ཀྱང་མི་འབྱུས་པར་སྔོ་དུ་མ་
ནས་རྣམ་པ་དུ་མས་ཉེ་བར་འཚེ་བ་བར་མ་ཆད་དུ་མཆིས་ཏེ། ”ཞེས་སྨྲེར་
ན་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་མི་གཤིས་དང་། ཤེས་ཚད། སྤྱོད་ཚུལ་བཅས
གསལ་པོར་བསྟན་པའི་མཇུག་ཏུ། བྱེ་བྲག་ཡབ་དུས་ཀྱི་མཛའ་གྲོགས་མི་
སོ་ཉི་ཤུར་ཉེ་བ་བཀའ་བློན་གྱི་གཙོ་བོའི་ལས་འཁུར་བཞེས་ནས་ཆབ་སྲིད་
དཀྲུང་དུ་འདེགས་པའི་སྲོག་ཤིང་དུ་གྱུར་པ། གཙུག་ལག་རིག་པའི་
གནས་ཀྱི་ཕ་མཐར་སོན་པའི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་····
རང་ཉིད་སོགས་ལ་ཕྲད་པའི་ཚུལ་མིན་བརླང་སྤྱོད་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་སུ·· ······

མཛུད་གསུང་པར། “སྐབས་ཤིག་དགའ་ལྡན་ཁང་གསར་གྱི་གཟིམ་ཆུང་འགག་ཁུ། ནོ་ཡོན་པཎྜི་ཏ་དང་ཁོ་བོ་གཉིས་བོས་ནས། མགྲོན་གློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་དང་དཔལ་ཤག་པ་བརྒྱུད་ཞང་གི་བསླབ་སྟོན་ལ། བླ་མ་བྱམས་པ་དང་། བུ་མོ། གུང་། ཞབས་དྲུང་བཅས་ནས་མངའ་རིས་གུང་ལ་དམག་ཁྲིགས་ཤོགས་བྱས་འདུག་ཅེས་ཀྱང་ཞིན་རྣམས་… ནས་ངེད་ལ་གསུང་བྱུང་། ཁྲིད་ཚའི་བྱེད་པབ་དེ་ཇི་ལྟར་ཡིན་གྱི་གསལ་ཐོངས་ཐེབས་པར། ཞུ་ལན་དུ་རང་ངོས་ནས་དྲག་གཞན་སུ་འདྲའི་ཐད་དུའང་དགུག་ཤིང་དང་། བྱེད་ངན་བསམ་སྦྱོར་ངོག་པའི་རིགས་ཟེ་ལམ་དུའང་བྱས་པ་མེད། འོན་ཀྱང་སོ་སོའི་ལས་དབང་སྟོང་བྱ་མ་ཉེས་ཁ་ཤཡོག་ལྟ་བུ་ཡིན་ན་ནི་ཕྲན་རང་ན་ཚོད་འདི་ཙམ་ལ་སླེབ་པ་ད་ལྟ་བར་ནི་ཀྱེན་… དབང་མེད་ཙམ་བྱུང་། ད་ནི་བན་སྐུ་ཚེ་རིང་ན་ལོ་གསུམ། ཀྱེན་སློ་… བུར་བྱུང་ན་ཞག་གསུམ་གྱི་དཔེ་ལྟར་ཡིན་འདུག་པས་ཇི་ལྟར་གནང་ཡང་… འཁྲུད་པ་མེད་པས་དགོངས་པ་གང་དགྱེད་ལས་ཞུ་རྒྱུ་མེད་ཅེས་ཞུས། ”①

ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ཡབ་ཀྱི་བླ་མ་ཞུར་ཕྱོག་བྱམས་མགོན་རིན་པོ་ཆེ་དང་། མི་དབང་གི་སྲས་མོ་བདེ་ལྡན་སྒྲོལ་མ། བཀའ་བློན་གུང་དགའ་བཞི་པཎྜི་ཏ། མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་བཅས་སྐབས་དེའི་བོད་… ཀྱི་བླ་དཔོན་ཆེ་གྲུ་དེ་རྣམས་ལའང་བཙན་གནོན་བསྟེན་འཛུགས་དེ་ལྟར་བྱེད་པ་ལས་དཔགས་ན། དབུས་གཙང་གི་སེར་སྐྱ་སྤྱི་ཁྱིམས་ལ་བཙན་ཤེད་ཀྱི་མནར་གཅོད་ཇི་ཙམ་བཏང་ཡོད་མེད་གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ།

དེ་བཞིན་ཞུགས་ཀྱ་ཡོར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གཙང་བསྐྱོད་ཀྱི་སྲིད་རིན་…

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་59—61)

ཆེན་རྩེར་སྔོད་སྐབས་སླར་ཡང་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་འགག་ཏུ་ བསྐོར་ནས་ནས། ཁྲིད་ཚོ་སྒོང་གསལ་མི་བཞིས་མངའ་རིས་གུང་ལ་ཡི་གེ་བཏང་ ཚུལ་བསྒྱུར་བསྐྲད་བྱས་འདུག་པའི་སྐོར་ཡང་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་གསལ་··བ་འདིར་བསྒྱུར་གློས་བྱས་མེད།

འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་དབང་བསྒྱུར་པོ་གསུམ་དང་ཕྱིད་ཀ་ བྱས་རིང་ཡང་སྐྱིད་པོད་དུ་འབད་རྩོལ་ཆེ་བའི་བྱ་བ་གང་ཞིག་བསྒྲུབས་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། མདོ་མཁར་བས་ས་འབྲུག“ཕོ་འདིའི་མཇུག་དང་། ས་སྦྲུལ་དང་། ལྕགས་ཕོ་རྟའི་པོ་ལ་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཡུལ་ལྗོངས་སུ་རི་དགས་ཉེས་མེད་བག་ཡངས་སུ་རྒྱུ་བ་རྣམས་ལ་གོ་འདེད་དུ་དབུས་་ཙང་གི་དམག་···དཔུང་བསྐུལ་བ་ལྷ་བུའི་སྟོབས་པོ་ཆེ་དང་བཅས་ཏེ་གཤེགས། འཁྲིང་། རྒྱང་། དགོ་བ། གཙོད་ལ་སོགས་པ་དང་། མདོར་ན་ལའི་སྐྱིད་དུ་རྒྱུ་བའི་ཕྱི་འུའི་ཚོགས་ཆེན་པོའང་ཉམ་མཁར་འཕྱུར་མི་ཤེས་པར་རྫོགས་འོག་ཏུ་······འགྲོ་བ་བཅས་གྲངས་ཀྱིས་མི་ཚོད་པ་སྲོག་དང་བྲལ་བས་ས་གཞི་ཁྲག་གིས་ཆག་ཆག་ཏུ་བཏབ་པ། རི་དགས་ཀྱི་ཤ་དང་། པགས་པ་ལ་སོགས་པ་འཚལ་མར་གདལ་བ་གཤིན་རྗེའི་ཞལ་ལྟ་བུ་ཆེ་ཐུང་འགྱུར་གྱི་ཡས་ཙབས་པོ་ཆེ··འདི་དག་མཐོང་ངོ། ······”①ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལས་ ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་བསྐུལ་ཏེ་བོད་ས་མཐོའི་རང་བྱུང་རྩ་ཆའི་སྲོག་ཆགས་རྣམས་ལ་དཔུང་འཇུག་གིས་རྩ་གཏོར་རང་བཞིན་གྱི་གོད་ཆག་བཏང་བ་དེ་ཡིན།
ཁྲི་རྒྱུག་པའི་བྱ་རིམ་ནང་དུ་འང་བྲག་རྩུབ་ཅེ་འདྲ་ཡོད་དམ་ཞེ་ན་མདོ་མཁར་བས། “གོ་བདེད་རྗེས་མ་འདིའི་སྐབས་ལ་ཤིགས་ཅེ་ཡང་མེད་ཅང་།

① 《མདོ་མཁར་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་61—62》

རི་དྭགས་སྤྱང་མ་ཕྱུབ་པར་བསྙད་ནས་ཤང་གིས་ཕོ་བོ་ལ་དམིགས་ཕྱུག་སྟེ་
ཕྱུག་མར་འཐར་འཕངས་པ་གྲོག་མ་དེ་རྟའི་མཇིང་པ་ལ་ཕོག་ཁྲག་མང་དུ་ཟག།
དེ་རྗེས་འཁྲན་ཅིག་འཕངས་པ་གཡོག་ཕྱུག་ཆོགས་དོན་གྲུབ་ཅེས་པ་ན་ཚོད་
ཁྲ་ཞིང་རྩལ་ལག་དང་ལྡན་པ་ཞིག་དེད་ཀྱི་མདུན་དུ་ཡོད་པ་དེའི་སྟོད་ལ་
ཐོག་སྟེ་དེ་མ་ཁད་རྟ་ལས་ལྷུངས་ཏེ་ཤི་འཐོས། དེས་ཕྱུགས་ཚོམ་པ་ལྟ་
བུས་རང་ཉིད་ལ་ཉེས་སྐྱོན་དུ་མ་གྱུར་ཙམ་བྱུང་། ”①ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་
དབྱུང་གྲངས་དྲུག་ཅུར་ཉེ་བར་བཀའ་བློན་བགྲེས་སོང་ཡང་བྱང་ཐང་དུ་
རི་དྭགས་བསྐོལ་བའི་ལག་རྒྱོག་ལ་བསླུལ་བ་མ་ཟད། བྱང་སྟོང་གི་སྲོག་
ཆགས་སྲོས་སོར་བའི་དོན་ཅ་ཆུང་ཏུར་ཡང་ཆེད་དུ་དམིགས་ནས་མདའ་
འཕངས་ཏེ་མི་བསད་རྟ་བསྐྱལ་གྱི་རྩུབ་སྤྱོད་དེའི་ཐོག་ནས་ཁོ་པའི་ གདུག་
རྩུབ་ཇི་ལྟར་ཆེ་བ་མཐོང་ཐུབ།

དེ་མིན་གཞན་ཞིག་ནི་རང་ཉིད་ཀྱི་གཙན་པོ་མངའ་རིས་གུང་དང་
ཕན་ཚུན་སྲིད་དབང་འཐོག་རེས་ཀྱི་ནང་འཁྲུག་དང་། དབྱིན་སྐྱུར།
སློག་གཡོ་ངན་ཇུས་སོགས་ཆེས་ཐ་ཤལ་གྱི་སྤྱོད་ངན་སྤེལ་བ་དེ་ཡིན།
དེའི་སྐོར་དྭ་ལའི་བླ་མའི་གསུང་རྣམ་དུ་འདང་“འདི་སྐབས་བོད་སྤྱིའི་གེགས་
ཆགས་སམ། ཁོང་པ་ཚོ་བྱེད་སློ་མ་ལེགས་པས་བསོད་ནམས་རྫོགས་པ་ལ་
མངོན་དུ་ཕྱོགས་པ་ཇི་ལྟར་ཡང་ཤང་ད་ལའི་དང་། མངའ་རིས་གུང་
གཉིས་ནང་མ་མཐུན་པའི་འཐབ་རྩོད་ཡོ་ལངས་ཆེ་ཙམ་བྱུང་བར།” རྗེ་
བླ་མ་ཉིད་ནས་ཕྱུགས་བརྩེ་བ་ཆེན་པོས་བོད་འབངས་སྤྱིའི་ལར་རྒྱུ་སེམས་
ལ་བཞག་སྟེ་ཕན་ཚུན་ལུགས་ལེགས་བྱེད་དགོས། འདི་ལྟས་ཏ་ཙང་ཐལ་

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་63)

ན་སྐྱེ་བོ་མང་པོ་ལ་གནོད་ཚབས་ཆེ་ཞིང་། ཁྲིད་རང་ཉིད་ལའང་འཕྲལ་
ཕུགས་སུ་མི་ལེགས་ཚུལ་དབྱིས་ཕྱིན་པ་བཀའ་བསྩལ་ཅིང་། ལས་ཀྱི་
རིགས་སྔགས་ཀྱིས་སྐྱོངས་པ་ལྟ་བུས་བཀའ་ལ་བརྩི་བ་ཞིག་མ་བྱུང་འདུག་
ཀྱང་། ད་དུང་དགའ་མོ་ཡོང་རེས་སྐུ་བཅར་མཚན་སྒྲོགས་མཁན་པོ་ཅན་
བཀའ་ཤོག་དང་བཅས་མངའ་རིས་སུ་རྫོང་དུ་གནང་བ་ཡིན་ནའང་། ད་
ལའི་ནས་ཐབས་འཕྲུལ་གྱིས་ཕྱིང་པ་གཉིས་དང་། བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་
སྐུ་ཚབ་དང་བཅས་མངའ་རིས་སུ་མ་བཏང་བའི་གནས་ཚུལ་ཞུས་པར་
སྐོར་ཡང་འགྲོ་གང་ཐུབ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ལན་དང་། པཎ་ཆེན་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཆེན་པོ་ལའང་འདི་སྐོར་ཞི་འཛུགས་ཡོང་བའི་སྐབས་
འཇུག་སོགས་དགོས་ཚུལ་གྱི་ཞུ་ཡིག་ནན་ཏན་ཏུ་ཟམ་ཐོག་ཏུ་གནང་། ”
①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་ལ་མ་ཉན་པར་ནང་འཁྲུག་ཇེ་སྟུག་ཏུ་བཏང་རྐྱེན་
མངའ་རིས་ཀྱི་དམག་རྣམས་ས་དགར་ཅབ་འཛོམས་བྱས་པ་དང་།
དབུས་ནས་དམག་དཔུང་སྟོབས་ཆེ་བ་སྟོད་ཕྱོགས་སུ་བཏང་བ་བཅས་སྐྱིད་
གྲོང་རྫོང་ལའང་འཁྲུག་ལེན་ཐེངས་གསུམ་ཙམ་བྱུང་བ་སོགས་བོད་ཡོངས་
ཀྱི་མི་སེར་ལ་བརྡབ་མནར་ཚབས་ཆེན་བྱུང་བར་གྲགས། སྐབས་དེར་སྤྱི་
ལོ་1748བོད་ས་འབྲུག་ལོར་“གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀས། ཕོ་བྲང་ཆེན་
པོ་ཏཱ་ལའི་རྒྱ་ཁྲིན་དང་གཟིམས་ཚང་རྣམས་ཀྱི་བཀོད་པ་ཇི་ལྟ་བའི་
ཚད་ལེན་མི་རྒྱའི་བྲིས་པ་གཉིས་འཁོར་པར་ཕྱག་དབང་དང་མཚམས་འདྲི་

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་404)

གནང་། ”①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་སྐབས་དེ་དུས་ནས་
པོ་ཏ་ལའི་འཛུགས་སྐྲུན་གྱི་སྐོར་ལ་ཐུགས་སྣང་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་གནང་གི་
ཡོད་པ་མཚོན་གྱི་འདུག

12. འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་བྱེད་ངན་ཚབས་ཆེ་བས་ཨམ་བན་གྱིས་བསད་པ་དང་། ཁོ་པའི་ངན་རྫོགས་ཀྱིས་ཨམ་བན་གཉིས་བསད་པ་སོགས་ཀྱི་དོན་རྐྱེན་ལྡང་བ།

སྤྱི་ལོ་ 1749 བོད་ས་སྦྲུལ་ལོ་མཇུག་ཙམ་ལ་ཡང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་སྟོད་ཕྱོགས་སུ་མི་མངགས་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་གཅེན་པོ་མངའ་རིས་ཀུང་་ཀྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན་ཕྲོག་གསོད་བྱས་ཏེ་ཁོང་གི་བུ་ཡང་ཕྱིར་འབུད་བཏང་ནས་མངའ་རིས་ས་ཁོངས་དབང་འོག་ཏུ་བཙུག་པ་དང་། ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་རྒྱའི་དཔོན་དམག་ཤུང་འཕྲི་ཡོང་བ་ཞེས་ཞུས་དོན་གོང་མས་དམག་དཔུང་ཁག་གཅིག་ཕྱིར་འཐེན་གནང་ཙང་། སྐར་ཡང་ལྷ་སྡོད་ཨམ་བན་རྣམས་དང་འབྲེལ་བ་ཇེ་སྡུག་ཏུ་བཏང་བ་མ་ཟད། ཐ་ན་ཆིང་གོང་མའི་དཔོན་དམག་བོད་དུ་འཛོག་རྒྱུར་མ་འདོད་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན……ཞིང་། དགྲ་བོ་ཇུན་གར་བ་དང་ལྐོག་ཏུ་ངན་གཡོམ་གྱི་འབྲེལ་གཏུགས་ཀྱང་བྱས་པར་གྲགས།

མདོར་ན་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་སྤྱོད་ཚུལ་དང་། མཐར་ཐུག་རང་ཕུང་གཞན་བརླག་གི་ངན་འབྲས་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་སྐོར་ལ་སྐབས་དེའི་ཚད་ལྡན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་ནང་ཇི་ལྟར་འཁོད་པའི་དུམ་བུ་ཞིག་དྲངས་ན། “ཡང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་390)

ལ་གོང་མ་ཆེན་པོས་སྤྱན་བསྐྱངས་དང་། སྐྱེ་བོ་མང་པོས་ངོ་བསྟོད་བཀུར་
གཟིགས་ཆེ་བར་བརྟེན་ང་རྒྱལ་སྙེམས་པ་ཏ་ཅང་མཐོ་བར་མི་ཏོག་མདའ་…
ཅན་སྡེ་དང་བཅས་པ་རབ་ཏུ་དགའ་བས་སྙིང་ལ་བརྣམས་ཏེ། གོང་མའི་
བཀའ་དྲིན་ཁྱད་དུ་གསོད་པ་དང་། རྗེ་བླ་མར་ཡང་བསམ་སྦྱོར་ལོག་པའི་
རྣམ་འགྱུར་མང་དུ་བྱེད་ཅིང་། ཆོས་མཐུན་གྱི་བླ་མ་དགེ་བའི་བཤེས་
གཉེན་དུ་མར་ཆོས་ཀྱི་བར་ཆད་དུ་འགྱུར་བའི་ཟློས་མི་བདེ་བ་ཁོ་ན་དང་།
ཉེས་མེད་མང་པོའི་སྲོག་ལ་རྐོལ་བ་སོགས་ཀྱིས་མངའ་འབངས་ཐམས་ཅད་…
སྡུག་ལ་སྦྱོར་བ་དང་རང་ཉིད་ཀྱང་བག་མེད་པའི་ལོག་སྤྱོད་འབའ་ཞིག་ལ་…
ཞུགས་པས་གཞུང་སའི་ཕྱག་རྫས་མཐའ་དག་ཆུད་ཟོས་སུ་བཏང་། ཁྱད་
པར་མངའ་རིས་གུང་ཡང་གཡོ་ཐབས་ཀྱིས་བསད་པ་སོགས་ལུགས་གཉིས་…
ཀ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་སྤྱོད་པའི་སྡིག་ཚབས་ཆེ་བའི་གནས་ཚུལ་རིམ་གྱིས་གོང་…
མའི་སྙན་དུ་འཕྲོལ་བར་བརྟེན། ” ཞེས་ཕང་གི་ཉེས་སྤྱོད་དང་འབྱུང་
རྐྱེན་རྣམས་འཁོད་པའི་མཇུག་ཏུ། མཐའ་མའི་ངན་འབྲས་བྱུང་ཚུལ་སུ་
མཐུད་བསྟན་པར་“གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་ལྷ་སར་སྡོད་མི་ཏཱ་ཞིན་ཧྥུ་ཆིང་…
དང་ལབ་ཐུན་གཉིས་ལ་བཀའ་ཕབ་ཡོད་འདུག་གཤིས། (1750) ལྕགས་
རྟ་ལོའི་ཧོར་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཉིན་ཏཱ་ཞིན་གཉིས་ནས་ཕང་
འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ཐབས་འཁྲུལ་གྱིས་ཁྲིམ་གཟིགས་ཁང་དུ་བོས་ནས་…
སྲོག་ལ་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཆད་པ་ཕབ། དེ་འཕྲལ་ཏཱ་ཞིན་གཉིས་ནས་གོང་
མའི་བཀའ་ཡིན་ཚུལ་གྱིས་གུང་པཎྜི་ཏར་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་དགོས་རྒྱུའི་
ཕྱག་མངའ་སྐྱེལ་བར་ཕྱ་ཅོང་ཞིག་བཏང་སྟེ་སྤྲད་འདུག་པས། གུང་པཎྜི་
ཏས་པོ་ཏ་ལར་སྐུ་མདུན་དུ་ཡོང་སྟེ་རྒྱུ་མཚན་རྣམས་ཞིབ་པར་ཞུས། དེ་

སྐབས་ཕྱང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གཡོག་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་སོགས་ཁ···
ཤས་ནས་འཕྲུལ་ཐུགས་-ངང་ལའང་བསམ་བློ་མ་ཐོངས་པའི་བཙོལ་ཆུང···
གཡམ་རྒྱུགས་དུ་མ་ཞིག་བླ་བོར་གཡབ་སྟེ་ཏྲ་ཞིན་གཉིས་ཀྱི་སྒྲིག་ལ་རྒོལ···
བར་བརྩམས་པའི་ཀ་ཏམ་རྗེ་བླ་མཆོག་གི་སྙན་དུ་གསན་འཕྲུལ། མགྲོན་
གཉེར་རྣམས་ཀྱིས་གཙོས་དྲུང་འཁོར་སེར་སོ་བ་ཕལ་མོ་ཆེ་དང་། སེར་
འབྲས་གཉིས་ཀྱི་བླ་མ་ལས་སྡེ་གྲྭ་དམངས་དང་བཅས་པ་ཆེད་དུ་མངགས་
ཏེ་མི་དྲག་རྣམས་ཀྱི་སྒྲིག་ལ་སྐྱོན་དུ་མི་འགྱུར་བའི་ཐབས་སྒོ་དུ་མ་ཞིག···
མཛད་ནའང་། ལས་ངན་པས་དབྱེན་བཙོས་ཏེ་བཀའ་ལ་ཅི་ཡང་མི་
སེམས་པར་རས་སུ་བོར་བས། ཡང་བསྐྱར་ཁྲི་ཆེན་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོས
སྐུ་ངོས་ཀྱིས་ཞབས་པ་དང་། བོད་སོག་བྱིངས་ལ་སྦྱར་ཡིག་ཁྲིམ་བསྒྲགས་
སུ་གནང་ན་ཕན་ཆ་ཨེ་ཡོང་དགོངས་ཏེ་བཀའ་ཤོག་གི་བརྗོད་དོན་ལ།
གོང་མ་ཆེན་པོ་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ལ་དགོངས་པ་ཚོམས་པས་ཏྲ་ཞིན···
གཉིས་ནས་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱིས་ཚར་བཅད་རྗེས་དུ་ཆ་ཕྲིད་ཚང་མ་རང་ཚོ···
བཟུང་ནས་སྟོད་མཁར་ལས། གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཚབ་ལ་དོ་བསྡོ་བ་
སོགས་སུས་ཀྱང་ཐལ་ཆ་བྱས་ན། གོང་མ་ཆེན་པོ་གནམ་དང་ཁྱད་མེད་
ཀྱི་བཀའ་ཁྲིམས་བཙན་བརྗིད་ཆེ་བས་འཕྲུལ་ཐུགས་དང་། སྤྱི་སྒོས་ཐམས་
ཅད་དུ་ཅིས་ཀྱང་མི་ལེགས་པས་ཀུན་གྱིས་བག་ཡོད་པར་སྤྱོད་དགོས་ཞེས···
ལྷ་ལྡན་གྱི་ཕྱོགས་ཕན་ཚུན་རྣམས་དང་། རྗེ་རིང་བཅས་ལ་སྦྱར་བས་
བཞུམ་ཡོད་བྱིངས་རྣམས་བཀའ་དང་བླངས་ཀྱིས་རང་ཚོ་བཟུང་ནས་བསྡད་
འདུག་ནའང་། བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་དང་། ཡ་སོར་གཉིས་སོགས་ལ་འཁྲུང་
འདྲི་ཁོག་ཏུ་ཞུགས་ཏེ་བརྩི་འཇོག་ཅི་ཡང་མེད་པར་ཁྲི་ཆེན་རྡོ་རྗེ་འཆང···

སོ་ཏ་ལའང་མཚོན་རྩེ་གཏད། མི་འཚམས་པའི་ཚིག་མང་དུ་ལབ་པ་དང་། བཀའ་ཤོག་སྦྱར་ཡིག་ཀྱང་དབྲལ་བ་སོགས་བྱས་རྗེས་ཏཱ་ཞིན་གཉིས་ཀྱི་སྲོག་ལ་ཁྱོལ་བ་དང་། དམག་མི་དུ་མར་ཡང་སྐྱོན་བྱས་པའི་ཐལ་ཆ་མི་ལེགས་པ་བྱུང་འདུག རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་བྱེད་སྒོ་གང་ས་ནས་ངན་པ་དེ་འདྲ་ཕྱོགས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་དབུས་གཙང་། དགས་ཀོང་། འདམ། ནག་ཆུ་སོགས་ས་གནད་ཆེ་བའི་རྫོང་དང་གཞིས་ཀ་མཐའ་དག་ལ། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གཡོག་ཚུལ་མིན་བྱེད་པ་དེ་དག་གི་རྗེས་འབྲངས་ཀྱི་ཞུར་……ཤོགས་ཡུས་ཀྱང་བྱས་མི་ཚིག་པའི་བཀའ་ཤོག་བགྲམ་སྟེ་ཁྲིལ་བསྒྲགས།

དེའི་ཚེ་སྐྱོན་མ་བྱུང་བ་སྤྱི་ཆའི་ཆི་གཉིས་དང་། ཕོགས་དཔོན། ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱི་སྣ་བོ། དམག་མི། ཚོང་པ་བཅས་ཁྲིན་ཉིས་བརྒྱ་སྐོར་པོ་ཏ་ལར་བསྡུས་ཏེ་འཚོ་བའི་ཡོ་ཆས་ཟས་གོས་སོགས་ལེགས་པར་གནང་སྟེ་བཀའ་དྲིན་གྱིས་བསྐྱངས། གུང་པཎྜི་ཏ་ལའང་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་མ་ཕེབས་ཀྱི་བར་སྲིད་སྐྱོང་གི་ལས་དོན་བྱེད་དགོས་པའི་བསླབ་སྟོན་དང་ལས་ཐབས་ཞིག་ཀྱང་བསྩལ། དེ་འཕྲལ་གོང་མ་ཆེན་པོར་གནས་ཚུལ་རྣམས་ཞིབ་པར་འཁོད་པའི་ཞུ་ཡིག་རྟ་ཟམ་ཐོག་ཤད་རྫོལ་གྱིས་ཕུལ་བའི་ བཀའ་ལན་དུ་ཕེབས་པ་ནི་འདི་ལྟར། ཆན་ལུང་གནམ་ལོ་བཅོ་ལྔ་པའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ལ། གོང་མའི་བཀའ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་བཀའ་བློན་གྱི་དོན་བདག་བྱེད་མི་གུང་པཎྜི་ཏ་ལ་ཕབ་པ། ངེད་ཀྱི་སྔ་སོར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ནས་དུས་རྒྱུན་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་བསྙེན་བཀུར་མི་བྱེད་པར་མ་ཟད་འཁོན་དུ་བཟུང་འདུག་པར་བརྟེན། ཡང་དང་ཡང་དུ་ནན་ཡོད་ཀྱིས་ཞེས་བསླབ་སྟོན་གྱི་བཀའ་ཕབ་པ་ཡིན། ཁོ་པས་ངེད་

གྱི་བཀའ་ཁྲིད་དུ་བཤད་ནས་ཕྱིར་ཞིང་ཧམ་རྫོག་ཐེབས། དབུས་གཙང་
དུ་སྤྱོད་པའི་ཨམ་བན་ཕུ་ཆེན་ཅན་ནས་ཀྱང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་དང་····
རྩལ་གཏུམ་ཞིང་ངན་པས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་གཟུགས་ལ་རྐོལ་ཤས་ཆེ་སྨམ་
དུ་དཀའ་བ་ཆེན་པོས་ཕྱུས་སློག་ལ་མ་བལྟས་པར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ·····
ཁྲིམས་ཀྱིས་ཚར་བཅད། འདི་རྣམས་ཐམས་ཅད་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཆེད་
ཡིན། ད་ཆ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་ཉེ་བར་དོ་བསྡོ་བ་ཚར་བཅད། དབུས་
གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཞིང་དག་པར་བསྒྲུབས་པས་ངེད་ཀྱི་སེམས་བག་ཡངས་པར་
གྱུར། ཡང་མགྲོན་གཉེར་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་དབུས་གཙང་དུ་སྤྱོད་
པའི་ཨམ་བན་ཚོ་ལ་རྐོལ་བའི་སྐབས་སུ་ ཏཱ་ལའི་བླ་མས་དྲིལ་བསྒྲགས་ནས་
མི་ངན་རྣམས་འཕྲོར་དུ་བཅུག བོད་ཞི་བདེ་འཇགས་སུ་བྱས་ནས་ཡུལ་
ལྗོངས་བདེ་བར་བཀོད་པ་ལ་ངེད་ནས་ཤིན་ཏུ་བསྔགས་པར་སེམས།
གནང་སྦྱིན་གྱི་དངོས་པོ་རྣམས་དབུས་གཙང་དུ་སྤྱོད་པར་མངགས་པའི་··
ཨ་ས་ཁན་ཨམ་བན་རྣམ་རྒྱལ་ལ་སྤྲད་ནས་དབུས་གཙང་དུ་སླེབས་པ་དང་·
མཉམ་དུ་ངེད་ཀྱི་ནང་གཙང་གི་བརྩེ་བས་བསྐྱངས་པའི་གནང་སྦྱིན་གནང་
བར་བྱེད། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ལ་སྔ་སོར་ཡང་ཧྲུན་ཤང་གི་གོ་ས་སྦྱིན་པའི
འོས་མེད་ཀྱང་། ངེད་ནས་ཕོ་པའི་ཕ་ཕོ་ལྷ་ནས་ཀྱི་ཚེ་རིལ་པོར་དད་པ་
དང་བླངས་ཀྱི་ཤེ་མོང་བྱིན་ནས་ཞབས་འདེགས་ཧུར་བྲག་བགྱིས་པ་ལ······
བསམ་ནས་ཕྱུགས་སྲོལ་ལས་འདས་པའི་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས་ནས་ཧྲུན་·· ···
དབང་གི་གོ་ས་གནང་སྟེ། དབུས་གཙང་དོན་བདག་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་
བཅུག་ཕྱིན་ཆད། འདོད་རྒྱལ་གྱི་བསམ་སྦྱོར་མ་དྭངས་པའི་བྱ་བ་རིམ་
གྱིས་རྒྱུ་སྐྱེད་དེད་ཀྱིས་ཀྱང་ཕོ་པས་ཤུས་པ་ལྟར་དབུས་གཙང་དུ་བཤད···

པའི་བློན་པོ་དང་དམག་དཔུང་ཕྱིར་འཐེན་པར་བརྩེན། ཁ་རང་ཅི་ལས་
ངར་བསྐྱེད་ནས་མདའ་འཕངས་ཀྱི་བོད་རྣམས་སྡུག་ཏུ་བཙུག འདོད་
ཞེན་ལོག་སྤྲེད་བག་མེད་ཀྱིས་སྤྱད་འདུག དེར་མ་ཟད་ཁོ་རང་གི་ཇོ་ཇོ་
འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན་ངོ་ལོག་པ་ཡིན་ཞེས་རྫུན་ཁག་བཀལ་ནས་ཕུས་ཏེ་…
བཀའ་བློན་དམག་དང་བཅས་པ་མངགས་ནས་ཁོ་རང་གི་ཇོ་ཇོ། དེའི་ཕུ་
དང་འགོ་པ་ཐམས་ཅད་བསད། ཡང་པཎྜི་ཏའི་ནང་མཞིས་གཏོར།
པཎྜི་ཏའི་བག་མ་ཕྲལ་ནས་གཙང་གི་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱད་བཙུ། པཎྜི་ཏའི་
བུ་དབུས་སུ་སྐྱོད་བཅུག་ནས། ཁོ་པས་མངགས་ཞུག་ཏུ་བཀོལ། ལམ་
གྱི་ས་རིམ་ཏ་ཟམ་བཅད། བློན་པོ་དང་དམག་ཐམས་ཅད་ཟད་ཟད་ཏུ་
བཅོམ་འདོད་སོགས་མནོ་བསམ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་གྲངས་ཀྱིས་མི་ལང་བ་འདུག
དེད་ཀྱིས་མནོ་བསམ་ཞིབ་ཏུ་བཏང་ན་གཙོ་ཆེར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་…
ངང་ཚུལ་ངན་པ་ལས་བྱུང་ཡང་། དེད་ནས་ཀྱང་གཞུང་སྲིད་བདག་སྐྱོན
ཐལ་དྲགས་པས་ཁོ་པས་དེ་ལྟར་ངར་བསྐྱེད་ཅིང་། དབུས་གཙང་དམངས་
མས་ཁོ་པར་ཡི་སུན་ཀྱང་། དེད་ནས་བཞག་པའི་ཕང་ཡིན་པའི་སྐབས་
ཀྱིས་ཅི་ཡང་བྱེད་མ་ཐུབ་པར་སྡད། ཚུལ་འདི་ལ་དེད་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་
འགྱོད་པར་འདུག འདི་ལ་བལྟས་ན་བཀའ་བློན་དུ་བསྐོས་པ་རྣམས་ལ་
ཧ་ཅང་ཆེད་དུ་དབང་སྤྲིན་མི་ཉན་པར་འདུག དེ་བྱས་ན་དེད་ཀྱི་བཀའ་
དྲིན་གྱིས་དབུས་གཙང་གི་ས་ཆའི་སྐྱེ་བོ་མཐའ་དག་བདེ་སྐྱིད་དུ་བྱེད་པ…
ནི་དོན་གྱི་གཙོ་བོ་ཡིན། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ཁྲིམས་ལ་སྒྱུར་བའི་སྐབས་
སྐུ་ཞབས་ཆེན་སོགས་ནས་པཎྜི་ཏ་ལ་དབུས་གཙང་གི་དོན་བདག་གྱིས་ཐེར…
འདུག་ཀྱང་། དེད་ཀྱིས་ངེས་པར་བཀའ་ཕབ་པ་ནི་མེད། ཨམ་བན་

གཉིས་ཀྱི་བསམ་པར་ད་དུས་ཚོད་ལ་ཉིན་གཅིག་ཀྱང་འགོ་བ་བྱེད་པའི་མི་
མེད་ན་མི་རུང་བསམ་འདུག   ཡང་པཎྜི་ཏ་ནས་འཕྲུལ་དུ་ནམ་ག་དཔྱང་
འཕྲེད་ནས་ཕན་གྲོགས་བྱེད་ཡོང་བསམ་ནས་སྐབས་གཅིག་ཏུ་ ང་ཚོས་པ་
དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་ཚུག་སྙམ་དུ་ལབས་འདུག   པཎྜི་ཏ་ནས་ངེས་པར་བསམ་
ཚོད་དང་མཐུན་པར་ངོ་ལོག་མི་རྣམས་ཚར་བཅད་ནས་གསོད་པ་དང་།
ཨམ་བན་གཉིས་ལ་སྐྱོན་མེད་ཅིང་།   ད་དུས་གཙང་གི་ས་ཚ་རྣམས་བདེ་
འཇགས་བག་ཡོད་དུ་སྡོད་འཇུག་ཐུབ་པ་བྱུང་ངོ་།   འཕྲལ་དུ་ཨམ་བན་
གཉིས་ཀྱིས་ལབས་པ་ལྟར་བྱས་ཀྱང་མི་ཆོག་ཟེར་བའི་སྐབས་མ་ཆིས……
སོད།   ད་ལམ་ཁོ་པས་ད་དུས་ཚོད་དུ་སྡོད་པའི་ཨམ་བན་རྣམས་སྐྱབ་
མ་ནུས་པ་ལ།   ཉེས་སྐྱོན་མེད་ཟེར་དཀའ་བར་འདུག   དེ་ལྟ་ནའང་
པཎྜི་ཏ་གཟུགས་པོ་གཅིག་ཕུར་ཙང་།   སྟོབས་ཞན།   རང་སྲོག་གཅེས་
པར་བཟུང་སྟེ་འབད་ཀྱང་སྒྲིར་ངང་ཚུལ་དཀྱུས་མ་ཡིན་སོད།   གཅིག་ཏུ་
འདོད་ཚར་བའི་བྱ་བ་ཡིན་པས་བཅད་ མ་བྱས་ན་ཆོག་པ་མ་ ཏོ་ སོ།   ཕན་
བསྐུལ་བའི་གྲས་སུ་བཞག་ནས་ངེད་ནས་དབང་གི་སོ་ས་ ཞང་རྒྱུའི་རེ་བ་
བྱས་ག་ལ་ཆོག   པཎྜི་ཏ་རང་སྲུང་གི་སོ་ས་ཉིད་དང་བཅས་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་
མའི་བཀའ་བློན་གྱི་བྱ་བ་གྱིས།   ཙང་དུ་ཚེ་རིང་སོགས་པོད་དུ་སློབས་
འཕྲལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་བགྲོས་ནས།   བོད་ཀྱི་འགོ་པ་རྣམས་
ཀྱི་ནང་ནས་ཤེས་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་ཡིད་གཏད་ཐུབ་པ།   སྔར་ནས་བོད་མི་རྣམས་
ཀྱིས་ཡིད་གཏོང་ཅིང་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་མི་ ཅིག་བདམས་ནས་པཎྜི་ཏ……
དང་ལྷན་དུ་བཀའ་བློན་གྱི་བྱ་བ་བྱེད་རྒྱུ།   ཕྱིང་ཚའི་དོན་རྩ་ཆུང་བ་
རྣམས་བཀའ་བློན་གཉིས་ནས་སྔར་བཞིན་བྱེད་རྒྱུ།   ངེད་ལ་ཞུ་རྒྱུའི་ཡི་

གེ་བྲིས་ནས་དོན་བདག་ཞུ་བ་དང་། དམག་དཔུང་གྲ་སྒྲིག་དང་རྟ་ཟམ་འཛུགས་པ་སོགས་དོན་ཚ་འགངས་ཆེ་བའི་རིགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་བཀའ་ཡིས་མངགས་པའི་ཨམ་བན་རྣམས་ལ་གཏད་དེ་བཀའ་བློན་གཉིས་དང་"" ལྷན་དུ་དབྱེ་འབྱེད་བྱས་ནས་བཀའ་ཡིས་མངགས་པའི་ཨམ་བན་གཉིས་"""" ཀྱིས་ཐམ་ག་གནོན་རྒྱུ། ཚུལ་དེ་ཁྲིན་ཆད་རྟག་ཏུ་ལུགས་སྲོལ་དུ་འཛུགས་རྒྱུ། བློན་པོ་དང་དམག་མི་རྣམས་སོ་འོན་སེང་གི་སྤྱོད་ལུགས་དང་། རྟ་ཟམ་འཛུགས་པ་སོགས་བྱ་བྱེད་མཐའ་དག་ཅོང་ཏུ་ཆེ་རིང་དང་། ཐི་ཏུ་ཡོ་ཙུང་ཆི། ཨ་ས་ཁན་ཨམ་བན་ཛོའུ་ཧྲོས། ཡང་བོད་དུ་སྡོད་པའི་ཨམ་བན་རྣམ་རྒྱལ། བན་དེ་རྣམས་ལ་གཏད་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། པཎྜི་ཏ་རྣམས་ལྷན་ཅིག་ཏུ་བགྲོས་ནས་བསམ་མནོ་ཞིབ་ཏུ་བཏང་ནས་གང་འཐད་གང་འོས་ཀྱི་བགྲོས་ནས་ཞུ་བར་གྱིས། ཡང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ཁོ་རང་གི་ཕུ་བོ་འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན་རྡོ་སོག་པ་ཡིན་ཞེས་""" རྫུན་ཁག་བཀལ་ནས་ཞུས་ཏེ། སླགས་འཚོལ་བའི་དམག་བཏང་ནས་ཐབས་ཀྱིས་འཚེ་བར་བྱས་ཏེ་ནད་ཀྱིས་ཤི་སོང་ཞེས་རྫུན་ཞུས་འདུག ད་ཆ་དོན་ཆ་གཅིག་ཏུ་གསལ་བར་གྱུར། འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན་སྐྱར་ནས་རྡོ་སོག་པ་མེད་ཅིང་། ཉེས་མེད་དུ་བསད་འདུག་པས་ངེས་པར་དག་ཚངས་བྱེད་འོས་སུ་འདུག པཎྜི་ཏར་གཏད་ནས་འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན་གྱི་བུ་བཙད་བཙད་ནས་ངེད་ཀྱི་བཀའ་ཤབ་སྟེ། སྐར་གཞུང་གི་གོ་ས་བྱིན་ནས་མངའ་རིས་སྐོར་གྱི་བོད་རྣམས་ཀྱི་འགོ་པ་བྱས་ནས་ཤེ་མོང་དང་ཞབས་འདེགས་" འབད་དུ་རྒྱུ། གལ་ཏེ་མགྲོན་གཉེར་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་མངའ་རིས་སྐོར་གྱི་ས་ཆར་བསླེགས་ཏེ་སོང་ཡོད་ཆེ་ཁོ་པ་ཤེ་མོང་གིས་འཛིན་རྒྱུ།

འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་གཞིས་གཏོར་བར་ཕོ་པའི་ཕའི་སྔར་གྱི་ཕ……

གཞིས། ཚེར། ནོར་རྫས་རྣམས་ཞིབ་ཏུ་བརྩད་བཅད་དེ་འགྱུར་མེད་ཚེ་

བརྟན་གྱི་བུ་ལ་བྱིན། ཡང་ད་སོའི་ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ལ་རྒྱ་བཏབ་

སྟེ་བསྐུར་བའི་ཕྱུ་ཆིན་དང་ལབ་ཏུན་ལ་ཕབ་པའི་བཀའ་དང་། ཡང་ཟླ་བ་

དགུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གཅིག་ལ་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ལ་ཕབ་པའི་བཀའ……

རྣམས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་བདེ་གཟར་སྐབས་ཏ་ཟམ་ཚད་ནས་ད་ཏུང

བོད་ཏུ་མ་སླེབས་ཤས་ཆེ། གལ་ཏེ་བོད་ཏུ་སླེབས་ཡོད་ཚེ་པཎྜི་ཏས་ཕྱི་

སྟེ་བལྟས་ནས་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་རྩུག མ་སླེབས་ཚེ་པཎྜི་ཏ་ནས་ལམ་གྱི་ཏ

ཟམ་ཐམས་ཅད་ལ་བརྩད་བཅད་ནས་བལྟར་རྩུག ངེད་ཀྱིས་གནམ་འོག

ཐམས་ཅད་སྐྱོང་བ་ལ་བློན་པོ་དང་མངའ་འབངས་རྣམས་ཀྱིས་ཞབས……

འདེགས་བསྒྲུབས་པ་རྣམས་ཞིབ་ཏུ་ཕྱི་སྟེ་ལྷི་ཡང་གི་བབ་དང་མཐུན་པར

དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་པ་ཡིན། པཎྜི་ཏས་ངེས་པར་མནོ་བསམ་ཞིབ་མོས་དད

པ་དང་སྣང་གིས་ཞབས་འདེགས་དང་། བོད་ཏུ་སོང་བའི་བློན་པོ་དང་

དམག་མི་རྣམས་ལེགས་པར་བྱ་བྱེད་དང་། གསར་ཏུ་བསྐོས་པའི་བཀའ

བློན་དང་ལྷན་ཏུ་ཐམས་ཅད་གཅིག་སྒྲིལ་གྱིས་བགྲོས་ནས་དོན་ཚད་གར……

རེ་བཞིན་ནས་གང་ཅིའི་ཟབ་བསྟུན་གྱིས་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་ཐུབ་པའི་ཆེ……

ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བློན་པོའི་སྙིང་པོ་ལྟ་བུར་གྱུར་གཤིས། རྟག་ཏུ་བདེ་སྐྱིད

ཀྱི་བསོད་ནམས་བཀའ་དྲིན་དང་དུ་བླངས་ཆོག དེ་བས་ན་ཡང་དག

པ་གསལ་བར་བྱུས་ནས་དྭངས་པོའི་སེམས་ཀྱིས་ཆེད་ཏུ་བཀའ་ཕབ་ནས……

གསལ་བར་ཕྱི་སྟེ་གོ་བར་བྱས་པ་ཡིན། པཎྜི་ཏ་ནས་བཀའ་འདི་དང་ཏུ

བླངས་ནས་ཇི་ལྟར་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཏེ་ཞབས་འདེགས་སྒྲུབ་ཚུལ་ཡི་གེ……

འཁྱོགས་པར་ཞུ་བ་གྱིས།   བཀའ་འདི་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་བ་མཐའ་དག་ལ་དྲིལ་
བསྒྲགས་ནས་གོ་བར་བྱེད་རྒྱུག་ཅེས་བཀའ་ཕབ།   ཆབ་ཤུང་གནམ་ལོ་
བཅོ་ལྔ་པའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ལ་བཀའ་ཕབ་ཅེས······
དང་།   དོན་འདི་སྐོར་ལ་ཡང་བསྐྱར་གོང་མ་ཆེན་པོས་བཀའ་ཕབ་པ་
ནི།   ཏཱ་ལའི་བླ་མར་བཀའ་ཕབ་པ།   ཐུ་སོར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ནས་
ཏཱ་ལའི་བླ་མར་བཀུར་སྟི་མི་བྱེད་ཅིང་།   བག་ཡོད་པར་མི་གནས་པར་
བྱུང་རྒྱལ་གྱི་བྱ་བ་སྣ་ཚོགས་བྱེད་ཚུལ་ཐོས་ནས་ངས་ལན་མང་པོར་བསླབ་
ཡར་གྱི་བཀའ་ཕབ་པ་ནི།   དབུས་གཙང་གི་མི་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཤེས་པ་
ལྟར་ཡིན།   དེ་རྗེས་ཁོ་པས་ངའི་བཀའ་བཀྲན་ནས་མ་ཉན་པར་ཕྱིར་ཞིང་
བྱ་བ་ངན་པས་ཁོ་རང་གི་ཇོ་ཇོ་བསད།   སླར་ཡང་ལྷག་པར་ཐུར་སོང་
སྟེ་བསམ་པ་ངན་པ་འཆང་བའི་རྒྱུ་མཚན་བོད་ན་ཡོད་པའི་ཨམ་བན······
རྣམས་ཀྱིས་ངེད་ལ་ཞུས་པར།   ངེད་ཀྱིས་དེ་འཕྲལ་ཁོ་པ་ཁྲིམས་ལ་སྦྱོར་
བསམ་པ་ཡོད་ཀྱང་།   ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་གནོད་ཀྱི་དོགས་པ་ཁོ་ནས་འཐེན་
པ་ཡིན།   ཉེ་ཆར་ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ལ་དབུས་གཙང་གི་ཨམ་
བན་རྣམས་ནས།   འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་བསམ་སྦྱོར་ངན་པ་སྣ་ཚོགས་
ཐུར་ལས་ཀྱང་ཇེ་ཆེར་སོང་འདུག་པར།   སྐབས་དང་བསྟུན་ནས་སྟབས་
གཅིག་ཏུ་ཁོ་པ་ལ་བཀའ་ཡིན་ཞེས་ཁྲིམས་ལ་སྦྱོར་བར་བྱེད་ཅེས་ཞུས······
པར།   ངེད་ནས་ཨམ་བན་ཚོས་དང་ཐུང་པ་ལ་བཀའ་བསྐྱོན་གནང་ནས
ཨམ་ངན་ངན་དེ་སྒྲུགས་ནས་ཨམ་བན་གཉིས་བསྒྲོས་ནས།   ཏཱ་ལའི་བླ་
མར་སྙན་སྒྲོན་བྱེད་འོས་པ་རྣམས་སྙན་སྒྲོན་བྱས་ནས་ཁྲིམས་ལ་སྦྱར་ན······
ཞིགས་ཞེས་བཀའ་ཕབ་པ་ཡིན།   ངེད་ཀྱིས་ཕབ་པའི་བཀའ་དང་།

མངགས་པའི་ཨམ་བན་བན་དེ་སློབས་པའི་སྔོན་ལ་ཨམ་བན་ཆོས་འཕྲལ་··
ཏུ་ཁྲིམས་ལ་སྒྱུར་ཞིང༌། ཕོ་རང་གཉིས་ཀྱི་ཤཀྲུགས་པོ་ཡང་ཆུད་ཐོས་
སུ་སོང་འདུག དེ་འདྲའི་འཁྲུག་ལོང་སྐབས་དྷ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་ཤཀྲུགས་
ཤིན་ཏུ་བདེ་མོར་ཡོད་པ་ཐོས་པས་ངེད་སེམས་བདེ་མོ་བྱུང༌། ངེད་ཀྱི་
ཨམ་བན་ར་ཉིས་དོན་དེ་ར་དང་ཐུང་པོ་དེ་བཞིན་བྱུང་ཡང་ཅི་ནས་ཆབ་··
སྲིད་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་བྱས་པ་ཡིན་སོད། ངས་བཀའ་དྲིན་ལོགས་སུ་
གནང་རྒྱུ་ཡིན། དེ་སྐབས་དྷ་ལའི་བླ་མས་འཕྲལ་དུ་མི་བཏང་ནས་འཁྲུག་
པ་སློང་བའི་བོད་འབངས་རྣམས་ལ་གོ་བར་དྲིལ་བསྒྲགས་ནས་ཞིན་······
བཙུག་པ་ནི། ངེས་པར་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དོན་ལ་ངེད་ཀྱི་རོགས་རམ་བྱས་
པ་ཡིན་འདུག་པས་ངེད་ཀྱི་སེམས་ཤིན་ཏུ་དགའ། བཀའ་དྲིན་ཟནང་
རྒྱུ་ཟུར་ཏུ་བཀའ་ཤབ་ཡོད། འཁྲུག་པ་སློང་མི་རྣམས་ནས་དྷ་ལའི་བླ་
མའི་ཚོག་གཏན་ནས་མི་ཉན་པར་བྱ་བ་མི་འཚམ་པ་དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་ནའང༌།
དྷ་ལའི་བླ་མ་ནི་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་གང་ཟག་ཡིན་པས་དེ་སྐོར་ལ་དེ་ཙམ་··
བྱེད་པ་ལས་འོས་མ་མཆིས། འཁྲུག་སློང་སྐབས་དེ་ཐོག་ལ་རྫོང་གཞིས་
གཞན་ཆོས་རྗེས་སུ་མི་འབྲང་བ་ལ། དྷ་ལའི་བླ་མས་ཀྱང་བྱེད་ཐབས་མ་
མཆིས། ངེད་ཀྱིས་སྔོན་ནས་ད་ལྟའི་བར་དུ་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དར་བ་
དང་དྷ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་བསྲུང་བའི་ཆེད་དུ་གཙོ་བོར་དྷ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ····
བདེ་མོར་ཡོད་ཕྱིན་བྱ་བ་གཞན་རྣམས་བྱེད་པ་ལས་སྨྲ། ངེད་ནས་ད་
ཆ་ཁྲི་ཁྲོན་གྱི་ཙོང་དུ་ཨམ་བན་ཆེ་རིང་མངགས་ནས་དམག་དཔུང་བཏེག་
ཏེ་དབུས་གཙང་གི་ས་ཆ་རྣམས་སྒྱུར་འཛུགས་སུ་བྱེད་པ་དང༌། མི་ནག་
ཅན་གཞན་རྣམས་བཟུང་ནས་ཁྲིམས་ལ་སྒྱུར་བར་བཏང་ཡོད། པར

འདིར་པཎྜི་ཏ་ནས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་འབྲུག་སློང་བྱེད་པའི་ངན་པ་
རྣམས་འཛིན་ཐུབ་པ་བྱུང་ཡོད་ཚེ་ཤིན་ཏུ་ལེགས། གལ་ཏེ་ད་དུང་འཛིན་
ཐུབ་པ་བྱུང་མེད་ཚེ་ལར་རྒྱ་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེ་ཞིང་། ཧྲ་ལའི་བླ་མ་ཐུགས་
བདེ་མོར་སྡོད་པོའི་ངང་ནས་བོད་འབངས་རྣམས་སྐྱོང་བ་དང་། དམག་
དཔུང་སྐྱིབས་པ་ལ་སྐྱུག་པར་གྱིས། ངེད་ཀྱིས་མངགས་པའི་ཨམ་བན་
རྣམས་སྐྱིབས་འཕྲལ་འབྲུག་པ་སློང་བའི་མི་ངན་རྣམས་ཚར་བཅད་ནས་
ལར་རྒྱ་བདེ་འཛུགས་སུ་སྐྱོར་ནུས་པ་ཡོད་པས། ཧྲ་ལའི་བླ་མ་ཐུགས་སྡོད་
པར་མཛོད། ཞུ་འོས་ཀྱི་འཕྲིན་ཡིག་ཚད་མེད་དུ་ཞུ་བ་མཛོད། ཆན་
ལུང་གནམ་ལོ་བཅོ་ལྔ་པའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པ་ཉིས་བརྩེགས་ཕྱི་མའི་ཚེས
བཅོ་ལྔ་ལ་ཞེས་པ་དང་། ཡང་ནང་བཅར་གྱིས་བཀའ་ཕེབས་པ་ནི་འདི་
ལྟར། ཆན་ལུང་གནམ་ལོ་བཅོ་ལྔ་པའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་ཉེར་
དགུ་ལ། གོང་མའི་བཀའ་ཧྲ་ལའི་བླ་མར་ཕབ་པ། བླ་མའི་ཞུ་ཡིག་
ནང་། ཨམ་བན་རྣམས་ལ་ཕན་ཆ་བྱེད་མ་ཐུབ་པའི་རྒྱུ་མཚན་དང་།
མི་ངན་རྣམས་པཎྜི་ཏ་ནས་ཐམས་ཅད་བཟུང་སྟེ་བསྡུངས་ཡོད། བོད་
ཀྱི་ས་ཆ་ཐམས་ཅད་ལ་ཉེ་ཞོ་མེད་པར་བདེ་འཛུགས་སུ་ཡོད་པའི་གནས་
ཚུལ་ངེད་ནས་གཟིགས་ཏེ་ཤིན་ཏུ་དགའ། ཡང་བླ་མའི་ཞུ་སྐོར་ཐམས་
ཅད་ངེད་ནས་ཞིབ་ཏུ་གཟིགས་པས། ངེད་ཀྱི་དགོངས་པ་དང་ཤིན་ཏུ་
མཐུན། ངེད་ཀྱིས་མངགས་པའི་ཨམ་བན་རྣམས་བོད་དུ་སྐྱིབས་འཕྲལ་
ཏུ། བླ་མར་བཀའ་ཕབ་སྟེ་གྲོས་མཐུན་ནས་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་དགོས་ཀྱི་
དོན་རྣམས་ལེགས་པར་བགྲོས་ནས་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན། བར་སྐབས་འདིར་བླ་
མ་ཉིད་ཀྱིས་བསྟན་པའི་བཤད་སྒྲུབ་ཀྱི་བྱ་བ་རྗེ་རྒྱས་སུ་བྱས་ནས། བོད་

འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་འཇགས་སུ་སྐྱུར་བ་ལ་ངརྫོན་པར་གྱིས། ཧྲ་ཐམ་
བརྒྱུད་དེ་བླ་མ་ཁྲིད་ལ་ཡིད་བཞིན་འགྲུབ་པའི་སྐྱེས་བཟང་གཅིག་འཕྲལ་དུ་
བསྐུར་ཡོད། ལར་རྒྱའི་དོན་ཐམས་ཅད་བསམ་བཞིན་དུ་འགྲུབ་པར་གྱུར་
ཅིག ཆེད་དུ་བཀའ་ཕབ་ཅེས་པའོ། ”① ཞེས་འཁོད་འདུག འགྱུར་
མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་ཉེས་སྤྱོད་དང་། པདེ་གཟར་གྱི་འབྱུང་རྐྱེན། མཐའ་
འདོམས་བྱེད་ཕྱོགས་སོགས་གསལ་པོར་འཁོད་པའི་གོང་མའི་བཀའ་ཡིག···
གསུམ་གྱི་ནང་དོན་ཆ་ཚང་རྣམས་གལ་ཆེར་རྩིས་ནས་རྣམ་ཐར་དུ་ལེབ་··
འགོད་གནང་འདུག་པ། བོད་དང་མེས་རྒྱལ་ཕྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་ལ་དེང་
རབས་ཀྱི་མིས་འགྲེལ་བཤད་མང་པོ་བྱེད་མི་དགོས་པར་ཚད་ལྡན་ལོ་རྒྱུས་
ཀྱི་ཡིག་རིགས་ནང་གང་ཞིག་གསལ་བ་རྣམས་འདིར་ཡང་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་
དྲངས་པ་ཡིན། གཞན་ཡང་གོང་གསལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་ཤུང་པཎྜི་ཏ་
ལྷན་རྒྱས་ལ་བསྩལ་བའི་གོང་མའི་བཀའ་ཡིག དང་པོ་དེའི་འབྲུ་དོན་ཁྲིད་
མེད་ཆ་ཚང་དཀའ་བཞི་པའི་མི་རབས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་དུའང་
གསལ་བ་མ་ཟད། ད་དུང་དཀའ་བཞི་ཤུང་པཎྜི་ཏ་རང་ལ་གོང་མས་
ཕབ་པའི་བཀའ་ཤོག་ཁག་ལྔ་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་འབྲུ་དོན་རྣམས་ཀྱང་ཞིབ···
པར་བཀོད་འདུག་པ་ཚང་མ་དྲངས་ན་ཡི་གེ་མང་དོགས་ནས་དེ་ཙམ་གྱིས་
འཐུས་པ་བྱས་ཤིང་། དེ་དག་གི་རྩ་དོན་ཆེ་བ་ནས་ལུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་
གནང་བའི་བཀའ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཐོག ཉེས་ཅན་རྣམས་ལ་གཙོ་
ཕལ་དབྱེ་བ་འབྱེད་ཕྱོགས་དང་། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་བུ་དར་རྒྱས་
ཚེ་རིང་ཟེར་བར་བཙད་ཞིབ་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྟངས། དུས་མྱིད་སྐབས

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྟོད་ཆ་གྲངས་417—སྨད་ཆ་གྲངས་1བར་)

བསམ་གྲུབ་ཕོ་བྲང་དུ་ཡོད་པའི་སོང་མའི་མཛོད་དཔལ་འབོན་ཆེ་བརྒྱག·····

གཏོར་སྐོར་བ་རྣམས་ཁྲིམས་བཙོན་ཁྱུང་རིགས་ཨམ་བན་གསར་འགྱུར་སྐབས་

ཤེས་སྒྲོད་ལས། དེ་འཛམས་མི་ཅང་ལ་བརྟབ་གཅེར་མི་མོད་ཆེད་བཅད་

ཞིབ་བྱེད་མི་དགོས་པ་དང་། སྐད་ཡིན་རོད་དོན་གཏན་འཕེབས་བྱེད་འོས་

རིགས་ཨམ་བན་ཐམས་དང་གྲོས་བསྡུར་ཐོག དྭ་ལའི་བླ་མར་སྙན་སྒྲོན་

ཞུ་དགོས་སྐོར་སོགས་ཞིབ་ཙམ་གསལ་བ་མཁྱེན་འདོད་ན་དཀའ་བཞིའི····

བྱུང་བ་བརྗོད་པར་གཟིགས་རྒྱུ་དང་། སོང་མའི་བཀའ་ཤོག་དེ་རྣམས་

བཀོད་པའི་མཇུག་ཏུ་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས། "སོང་དུ་གནམ་

བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་གསེར་ཡིག་ཁག་མང་

ཕེབས་པའི་ཚིག་དོན་རྣམས་ཀྱང་གཞན་ཟེར་རྗེས་འབྲངས་དང་། སྒོངས་

ཞེན་འདོད་གཏམ་དུ་བཀོད་པ་སོགས་མིན་པར་འདི་གར་གསེར་ཡིག་རིན་

པོ་ཆེ་དེ་མ་ལག་རྣམས་པོར་བརྒྱག་མེད་པ་ཡོད་གཤིས། དེ་དག་གི་འབྲུ་

དོན་བཟང་ངན་ཁ་ཡོད་ཚིག་ཞུས་ར་སྒྲིད་འཕེར་པའི་དངོས་གནས་སུ···

བཀོད་ཡོད་མིན་མ་ཕྱི་ངོ་མ་དང་ཞུས་དག་མཛད་ཚེ་རྒྱུ་རྟགས་ཀ་གསལ···

ཡོང་བ་ཡོད།"① ཅེས་གསུངས་འདུག་པས་དྭ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་

ནང་གསལ་བ་རྣམས་ནི་དེ་བས་དེ་ལྟར་ཡིན་པ་བརྗོད་མ་དགོས་པ་བཅས་

སྐབས་དེ་རང་གི་སྐྱུས་ཅན་མི་སྐུས་བྲིས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཟུ་འཛིན་ཡིག་ཆ···

འདི་ལྟ་དུ་ལ་གཞི་ནས་ཡིད་རྟོན་ཅང་བ་ལགས་སོ།

འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་དོན་རྐྱེན་བྱུང་དུས་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་

ནས་རྒྱུར་བཞུགས་ཡོད་པར། དྭ་ལའི་བླ་མའི་བཀའ་ཤོག་ཕེབས་པ་ལྟར་

---

① (དཀའ་བཞི་པའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་སྟོད་ཆའི་པར་ངོས་61)

ཤད་རྩོལ་གྱིས་ལྷ་སར་ཐེབས་ནས་ཤར་རྒྱག་པོ་ཏྲ་ལར་མཇལ་ཕྲུག་ཏུ……
བཅར་སྐབས་མདོ་མཁར་བས་ཚབས་ཆེའི་དོན་རྐྱེན་དེ་ལ་དཔྱད་ནྲ་ཏམ……
གསོལ་སྐབས། "བོད་འབངས་སྤྱིས་བླགས་མ་རྙེད་པའི་འབྱུང་པོ་མཐུ་པོ་ཆེ་
དེ། ད་ལམ་གོང་མའི་ཐུགས་རྗེས་ཏྲ་ཞིན་གཉིས་ནས་སྙིང་སྟོབས་ཆེན་
པོས་བསྐྱལ་བ་གཙག་བུ་རྣག་ཐོག་ཏུ་འཁྱིལ་ཡང་། སྐྱེ་བོ་གཟུ་ལུམ་ཅན་
ཏུ་མས་ཏྲ་ཞིན་གཉིས་མ་ཉུང་བར་བྱས་པ་ནི་གཉིས་ཕུང་བདག་བརླག་གི་
སྤྱོད་པ་ཐལ་ཆེ་ཚུལ་སོགས་ཞུས་པར། དེ་ཀ་བྱུང་སོང་སོགས་བཀའ་
བསྩལ་ངག་ཐེབས་པའི་བཏུད་རྩེའི་ཟླིལ་མངར་སྙིང་གའི་བཅུད་དུ་སྨིན། "
①ཞེས་གསལ་བ་དེ་ནི་སྐབས་དེའི་ངོད་མི་མཆོག་དམན་བར་གསུམ་བརྒྱ་
ཆ་དགུ་རུ་ཡན་གྱི་བསམ་ཚུལ་ཡིན་པ་ཡི་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་མང་པོ་ནས་
མཚོན་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེང་རབས་ཀྱི་མི་ལ་ལས། གོང་གསལ་ཡོངས་
སུ་གྲགས་པའི་ཏྲ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་དང་། མདོ་མཁར་བ་དང་དགའ་
བཞི་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་གཉིས་ཀྱི་ནང་འཁོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག……
རིགས་ངོ་མ་དེ་ཚོ་སྤྱས་ནས། གཟུ་ལུམ་གཏུམ་སྤྱོད་ཅན་གྱི་འགྱུར་མེད་
རྣམ་རྒྱལ་ལ། "རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དཔའ་བོ་སྙིང་སྟོབས་ཅན་ཞིག་ཡིན་པར་
ཐེ་ཚོམ་ཟ་བ་ནས་མེད་"②ཅེས་ཟེར་བརྩམ་ནས་ཝུད་སྒྲིག་བྱེད་ཀྱི་འདུག
དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་གལ་ཆེར་ནན་ཏན་གྱི་དཔེ་བཞིན་འདིར་སླར་ཡང་སྔོན་
ཆད་མི་རྣམས་ཀུས་མཐོང་ཐོས་ཆེས་དཀོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཞིག……
འདྲེན་རྒྱུ་ཡིན།

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་67)

② ("བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་" ཟླར་བའི་དེབ་ངོས་572)

བོད་འབངས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་སྤྱི་ནས། གོང་ས་ཆེན་ཞུང་ལ་ཕུལ་བའི་སྙན་ཞུ།

"གནམ་འོག་ས་སྟེང་གི་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྐྱབས་མགོན་འཛམ་དཔལ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ཞབས་རྟེན་གསེར་གྱི་པདྨ……རྣམ་པར་བཞད་པའི་དྲུང་དུ།

ཕྲན་བཀའ་བློན་གུང་པཎྜི་ཏ། བཀའ་བློན་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། བཀའ་བློན་སྲི་གཙོད་ཚེ་བརྟན། བཀའ་བློན་བླ་མ་ཉི་མ་རྒྱལ་མཚན་ཅན་སེར་སྐྱ་བཞིས་མཚོན་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཁན་པོ་བླ་མ་སྡེ་པ་དྲུང་འཁོར་སོགས་སེར་སྐྱ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་གདོང་……ཕྱོགས་ཕུས་མོ་བཙུགས་ཐལ་མོ་སྦྱར་བའི་ཕྱག་དང་བཅས་ཏེ་གུས་པས་ཞུ་གསོལ། ༸གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བླ་མ་ལྟ་བུའི་ཐུགས་རྗེས་སྐྱོང་བ་དང་། ལྷག་པར་བདག་སོགས་བོད་འབངས་བསྟན་འགྲོ་ཐམས་ཅད་བདེ་ཞིང་སྐྱིད་པའི་ཆེད་དུ་ཕྱག་རྗེས་དམག་མི་ལ་སོགས་པ་གང་ལའང་འཕངས་པ་མེད་པའི་བཀའ་དྲིན་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པས་སྔ་ཕྱིར་དུ་བསྐྱངས་ཤིང་། ཉེ་ཆར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ནས་༸གོང་མ་མཆོག་གི་༸ཞབས་འདེགས་མེད་པར་ཐུགས་བསྐྱུན་པར་བྱས་པ་དང་། བོད་འབངས་བསྟན་འགྲོ་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་ལ་སྦྱར་བ་སོགས་ཐུགས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་ཁོ་པ་བཀའ་ཁྲིམས་ལ་སྦྱོར་བའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར་བོད་སྤྱིའི་དགྲ་བོ་མ་ཧུངས་པ་དེ་ཧྲུ་ཞིན་གཉིས་པོས་ཚར་བཅད་དེ་མེད་པ་བཟོས་བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་ལ་བཀོད། བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་སོགས་མི་ངན་རྣམས་ཀྱིས་བྱ་བ་ངན་པ་ཚབས་ཆེན་བྱས་པར་བརྟེན་དཔུང

འདིགས་པའི་དགོངས་པ་ཤར་ཡང་། རྗེས་སོར་ཉེས་ཅན་གཏེ་པོ་རྣམས་
འཛིན་བཟུང་ཐུབ་པར་བརྟེན་བོད་ངབངས་ལ་བཙབ་བསིག་བྱུང་དོ། ས་
དཔུང་ཆེན་ཕྱིར་འཐེན་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས་ནས། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་
བྱེད་པོ་ཨམ་བན་རྣམས་ཤི་མ་པར་ཇོང་བརྡ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་བར། ཉེས་
ཅན་གཏེ་པོ་སློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་ཁ་དབང་ཤེད་ཤུགས་མ་ཐུབ་པར་····
དབང་མེད་དུ་ཕོ་པ་དང་མཉམ་དུ་འགྲོ་དགོས་པ་སོགས་ལ་བརྩེ་བ་ཆེན་···
པོས་གཟིགས་ཏེ་ཉེས་པ་དགོངས་ཡངས་གནང་། མཛོད་ཀྱི་དངུལ་མི་དན་
རྣམས་ཀྱིས་འཁྱེར་བ་མ་འགྲིག་པ་རྣམས་ལའང་ཉེས་ཅན་གྱི་ཆས་དངོས་··
ཀྱིས་ཚབ་སྒྲིག་ལས་བྱིངས་ལ་རྩད་དཔྱད་མེད་པ་སོགས་བཀའ་དྲིན་བསམ་··
ལས་འདས་པ་དང་། ལྷག་པར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་སྨྱོན་སྤྱོད་ཕོག་པ་
ཤ་སྟག་གིས་བོད་ཀྱི་མི་དྲག་ཞན་ཉེས་མེད་དུ་རྒྱང་འབུད་དུ་བཙངས་པ་····
བསད་མ་གྲུབ་པ་ཐམས་ཅད་ཕྱིར་ལོག་གི་རང་རང་གི་ཁང་ཞིང་ཕྱུ་ནོར་ལ་··
བདག་བྱེད་དུ་བཅུག བབ་འབྲེལ་མེད་པར་ས་ཆ་མི་སེར་སོགས་སྦྱིན་
པ་ཐམས་ཅད་བླངས་ཏེ་གཞུང་གི་ཆབ་ཞབས་སུ་བཅུག འགྱུར་མེད་རྣམ་
རྒྱལ་ནས་རང་འདོད་ཀྱིས་ཁྲལ་རིགས་གསར་པ་ཤེན་དུ་ཕྱི་བ་བཀལ་བ་····
ཐམས་ཅད་ཆག་ཏུ་བཅུག་པ་སོགས་བར་སྐབས་ཀྱི་སྲོལ་ངན་ཐམས་ཅད་····
བསྐྱབས་ནས་སྔར་གྱི་སྲོལ་ལམ་སྙིང་པ་རྣམས་བརྩད་དཔྱད་དེ་ཕྱིན་ཆད་···
བོད་ཀྱི་བྱ་བྱེད་དལ་ཆེ་བ་ཐམས་ཅད་ཡིག་ཚོག་བཀོད་པའི་དོན་ཚན་བཅུ་
གསུམ་ཡོད་པའི་རྒྱར་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ནས་གོང་ས་མཆོག་ལ་སྙན་ཞུ་··
དང་། མཁན་པོ། བླ་མ། བཀའ་བློན། མདའ་དཔོན། ལས་ཚན།
རྫོང་འཁོར་སོགས་མི་དྲག་ཐམས་ཅད་ལ་གྲོས་བསྡུར་མཛད་ནས་བོད་······

འཕངས་བསྟན་འགྲོ་ཇི་སྲིད་ཀྱི་བར་དུ་བདེ་སྐྱིད་ལ་སྤྱོད་ཚོག་པ་དང་།
༄གོང་ས་མཆོག་གི་དགོངས་བཞེད་དང་མཐུན་པའི་ཞབས་འདེགས་སྒྲུབ་སྒྲ
བ་བཅས་སྐྱ་སེར་ཐམས་ཅད་སེམས་རྩེ་གཅིག་གི་སྒོ་ནས་ཞུ་བར་བཀའ་···
དྲིན་ཆེན་པོ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་བྱུང་ཞིང་། ཕྲན་རྒྱུད་བོད་ཁོངས་
རྣམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་དྭ་ཞིན་དཔོན་ཁག་དང་། ནང་གི་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་
ཡང་སྔར་སྲོལ་ལྟར་བཅའ་བཞུགས་ནས་ནང་རྒྱུ་སོགས་ད་ཆར་བར་སྐབས་ཀྱི་
སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་བསལ་ཏེ་མཆོག་དམན་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་···
དཔལ་ལ་སྤྱོད་ཚོག་པ་སོགས་༄གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་རྗེ་དང་།
བཀའ་དྲིན་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པར་དགའ་ཞིང་སྤྲོས་པ་ཐོབ་སྟེ་བོད··· ····
འབངས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཐམས་ཅད་ནས་ལེགས་འབུལ་མཚོན་བྱེད་ཅམ་ལྷ་རྫས
དྲི་བཟའ། མགོན་པོ་ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་ལི་སྐུ། བྱུ་རུའི་ཕྲེང་བ། སྤོས་
ཤེལ་གྱི་ཕྲེང་བ། ཙཙོང་སྤོས་དམར་སེར་ཆག་པ་ལྔ་བཅུ། སྣམ་ཕྲུག
ཐིག་རིས་ཕུབས་ཏེ་ཞུ་བཅས་གུས་པ་ཆེན་པོས་ཕུལ་བར་བརྩེ་བ་ཆེན་པོས
བཞེས་པ་དང་། སྐད་ཆད་དུའང་བདག་སོགས་བོད་འབངས་བསྟན་འགྲོ
ཐམས་ཅད་ལ་མས་བྱུར་<ང་རྩེ་བ་ཇི་བཞིན་ཐུགས་རྗེའི་སྐྱོང་ལས་མི་འདོར
བ་མཁྱེན་ཞེས་>མགྲིན་གཅིག་ཏུ་གསོལ་བ་འདེབས་པ་ལགས། ཞུ་ཡིག
སྐྱུན་ལམ་རིན་པོ་ཆེར་འདེགས་བྱེད་ལྷ་རྫས་རབ་དཀར་དང་བཅས་བོད···
འབངས་ལྷ་ལྡེ་མི་སྡེ་སེར་སྐྱ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཕྱག་དང་བཅས་ཏེ་གུས་པས
ཕུལ་བའི་ཡི་གེ། ”① ཞེས་གསལ་བའི་ནང་“མས་བྱུར་”ཞེས་པ་ནས

① (བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་དང་གཞུང་ཡིག་ཕྱོགས་བསྡུས་ལྷུགས··
པར་དེབ་ངོས་ 115—117)

“མཁྲིན་ནི་ཅིག་ཏུ་”ཞེས་པའི་བར་ངོ་བཤུས་སྐབས་ཡིག་ཟྲེང་ཅིག་ཆད་པ་ཕྲ་བར་རྩ་དོན་ཆེ་ས་མིན་སྐབས་〈 〉གསུག་ཏགས་ནང་གི་ཚིག་འབྲུ་བཅུ་ཙམ་དེ་སྔ་ཐོས་རྩོམ་སྒྲིག་པས་ཚིག་སྒྲིག་དང་བསྟུན་ནས་ཁ་སབ་ཕྱིས་པ་ལྟར་མ་ཤིག་རག་ན་བསྐུར་བཅོས་གནང་དགོས་ཡོད།

ཀའ་སློན་གྱུང་ནི་ཡོན་པཎྜི་ཏས་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་བསྐལ་རྒྱ་འགྲེམ……བསྒྲིགས་དང་། དྲག་དཔུང་བཏང་ནས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་རྗེས་འབྲངས་ངོ་ཊག་པ་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་སོགས་མི་ངན་རྣམས་ཚང་མ་ཟསྐོན་བཟུང་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་ཞིང་། “དེ་ནས་མི་རིང་བར་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ཀའི་ལུང་གིས་མངགས་པའི་མི་དྲག་བན་ཨ་ཝི་ཁན་ཨམ་བན་འཁོར་ཏེ་ཉེས་ཅན་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་མཆོན་པ་དྲག་ཞན་མང་པོའི་ཚོགས་ལ་འདྲི་བཅད་ཞིབ་མོར་དཔྱད་དེ། ཉེས་པ་ཆོག་ཏུ་བབས་པ་རྣམས་ཁྲིམས་ལུགས་སྣ་ཚོགས་པའི་སྒོ་ནས་ལྷུང་པོ་ཅན་གྱི་སྒོ་རར་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱིས་ཚར་བཅད། ”①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་གོང་དུ་བོད་ཡིའི་བཀའ་ཤོག་ནང་འཁོད་པ་བཞིན་བན་དེ་ཨམ་བན་པོད་དུ་སྟོན་ལ་ཕྱིར་ནས། ལུགས་རྟ་ལོ་མཇུག་དེ་རང་དུ་ཉེས་ཅན་པ་རྣམས་ལ་བབ་ཐོབ་ཀྱི་ཁྲིམས་གཅོད་བྱས་པ་དང་། རྒྱས་མཇུངས་ཀླུ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས“སྔ་སོར་ཕང་ད་ལའི་ནས་གསང་སྔགས་ཚོས་རྫོང་དུ་ཕྱེས་མེད་དུ་སྒྲུགས་པའི་རྟུང་འཁོར་སོགས་ཇི་ཏ་པས་ཉེན་པ་དུ་མར་རང་ཡུལ་དུ་ལོག་ཚོག་པའི་བཀའ་ཤོག་གནང་སྟེ་རྗེ་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་དྲན་བཞིན་པའི་སྒོ་ནས་མི་གསུམ་བརྒྱ་ཙམ་ཕྱིར་ཡོང་རྒྱ་རྫུང་བས་མི་རིགས་སྐྱབས་ཀྱི་སྦྱིན་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ……

---

① (མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་ 67)

མཛད།"①ཅེས་གསལ་འདུག

13. གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་བོད་ཀྱི་སྲིད་འགན་བཞེས་པ་དང་། བཀའ་ཤག་ལས་ཁུངས་དཛོས་སུ་བཙུགས་པ།

སྤྱི་ལོ་1751 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལྕགས་ལུག་ལོའི་ལོ་འགོར། གོང་མའི་བཀས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཞིབ་གཅོད་དུ་མངགས་པའི་ཐེ་ཁྲིན་གྱི་ཙང་ཏུ་ཚེ་རིང་དང་། ཨ་ས་ཁན་ཨམ་བན་ཛོའུ་ཧྲུས། བོད་དུ་བཅའ་སྡོད་བྱེད་མི་ཨམ་བན་ནམ་རྒྱལ་སོགས་དང་། དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་བཅས་ལྷ་སར་རིམ་འབྱོར་གྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་མཇལ་ཁ་ཞུས་ཤིག གོང་མས་འགྱུར་མེད་ནམ་རྒྱལ་སྐོར་གྱི་བདེ་གཟར་ལྡངས་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་"བསྟན་པ་ཆབ་སྲིད་གཉིས་ཀའི་ལ་རྒྱུར་དགོངས་ཏེ་བཀའ་ཁྲབ་བཟང་པོ་གནང་བས་ཐམས་ཅད་བདེ་འཇགས་བྱུང་འདུག་པ་ངེད་ཀྱི་དགོངས་པར"ཤིན་ཏུ་བབས་པ་བྱུང་ཞེས་པའི་ལེགས་སོའི་བཀའ་དང་། ཤེལ་སྤྱད་སྣ་ཚོགས། གོས་ཡུག་ཆེན་མང་པོ་བཅས་གནང་འདུག་པ་ཐུལ། "②ཞེས་གསལ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཐུགས་འགན་བཞེས་པའི་སྐོར་ནམ་ཐར་ནང་། "སྐབས་འདིར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་མི་དྲག་རྣམས་ནས། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལ་ལྟར་ཕན་ཚད་བོད་ཀྱི་དཔོན་པོ་རྣམས་ནས་སྲིད་ཀྱི་འགན་ལེན་བྱས་ཀྱང་། རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་འདེགས་མི་ཡོང་བར་མ་ཟད། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལར་རྒྱ་ལའང་མི་འཚམ་པ་དུ་མ་བྱུང་ཞིང་། བོད་འབངས་སྤྱི་ལའང་ཕན་པ་མ་བྱུང་འདུག་པས། ད་

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་ 4)

② (ནམ་ཐར་དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་ 5)

ནས་ཆོས་སྲིད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འགན་འཁུར་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་ནས་བཞེས་ན།
ཝུ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དང་ཆབ་སྲིད་ཆེན་པོར་ཕན་སྨྲིབས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་···
ངེས་པར་དེ་ལྟར་མཛད་དགོས་ཤིང་། ཞབས་ཕྱིར་བཀའ་བློན་བཞི་བསྐོ་
ཞེས་བཀའ་ཕབ་པའི་དོན་བཞིན། སྐུ་མདུན་དུ་མི་དྲག་རྣམས་དང་
བཀའ་བསྒྲུབ་བློ་གྲོས་ཁྲི་ཤུང་པཎྜི་ཏའི་བླ་བོར། ཇོ་སག་མདོ་མཁར་ཞབས་
དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་དང་། ཇོ་སག་ཐོན་པ་སྲི་ཆོད་ཚེ་བརྟན་གཉིས་
ཟུར་ཅིར་ལྷག་བསམ་དྲུང་ཞིང་ན་ཆོད་ཀྱང་རྣན་པ་བཅས་བཀའ་བློན་གྱི་
ལས་ཀ་བྱེད་པ་དང་། རྗེ་རང་གི་སྐུ་མདུན་ཞབས་ཕྱིའི་གྲས་ནས
རྩུགས་བློ་ཁེལ་བ་ཞིག་བསྐོ་དགོས་ཚུལ་བྱུང་བ་བཞིན་མགྲོན་གཉེར་དར
ཏན་བཀའ་བློན་དུ་བསྐོ་བཞག་མཛད་པ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་དགོངས་པར···
ཡང་འགྱུར་ཏེ་མི་རིང་བར་ཉེ་མ་རྒྱལ་མཚན་ལ་ཇོ་སག་བླ་མའི་ཚོ་ལོའི···
བདག་རྐྱེན་ཡང་བསྩལ། ”①ཅེས་འཁོད་འདུག་པ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ······
བདུན་པ་ཆེན་པོས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཐུགས་འགན་བཞེས་པ་དེ་ནི། གོང་
མའི་བཀའ་ལུང་བཀློག་ཏུ་མེད་པས་དང་ལེན་མཛད་དགོས་བྱུང་བ་ཞིག···
ཡིན་པ་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་གཞུང་སྐྱེར་ཡིག་རིགས་ཚད་ལྡན་དུ་མའི་ནང···
གཅིག་གྱུར་དུ་འཁོད་པ་ད་ཕན་ཀླན་ཀ་ཅི་ཡང་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ།
འོན་ཀྱང་ཉེ་དུས་བཟོས་པའི་“བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་”ཟེར་བ་དེའི
ནང་། “བོད་ལྗོངས་སེར་སྐྱ་སྤྱི་ནས་ཇི་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལྟར་
ལྕགས་ལུག་ 1751 ལོར་ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་མཆོག་ནས་ཆབ···

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་ 5--6)

སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བདག་གིར་བཞེས། ” ① ཞེས་རྣམ་ཐར་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་ཀུན་དང་མི་མཐུན་པ་ཞིག་བྲིས་འདུག ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོས་ཀྱང་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་པ་སྡེ་སྲིད་རིམ་པ་ལྔ་ཙམ་བསྐོ་བཞག་གནང་སྟེ། ཁོང་སྐུ་ངོ་མས་དངོས་སུ་སྲིད་འཛིན་གྱི་མཚན་བཞེས་མཛད་སྐྱོང་མེད་པ་བཅས་ཐེངས་འདི་ནི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་དངོས་སུ་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཐུགས་འགན་ཐོག་མར་བཞེས་ལམ་གྱི་སྒོ་དོད་ས་ཡིན་སྟབས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོ་མ་འཆད་སྐབས་དོན་ཆེན་འདི་ལྟ་བུའི་འབྱུང་གཞིར་གཡོལ་ཐབས་བྱས་ན་ག་ལ་འགྲིག དེར་བརྟེན་ང་ཚོས་མི་རྣམས་ཀྱི་ཤེས་རྟོགས་གསལ་པོ་བཟོ་ཆེད་དུ་དུང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་རེ་ཟུང་འདྲེན་དགོས་པ་འདུག འདི་སྐོར་སྐབས་དེའི་ཆིང་གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་ཀམ་བཅར་བླ་མ་ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་ཐར་དུ“ཏའི་ལོ་བོད་ཀྱི་དཔོན་པོ་ད་ལའི་བླ་ཐུར་དུ་གྲགས་པ་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་སྙིང་ལ་ལུས་མེད་བདག་པོའི་མཐུ་ཤུགས་པས་ཚུལ་མིན་གྱི་སྤྱོད་པ་སྣ་ཚོགས་པས་བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་སྡུག་ལ་སྦྱར་ཞིང་། རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ། རྗེ་བཙུན་བླ་མ་ཞུར་བུ་ཕྱུག་པ་ཆེན་པོ་སོགས་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་རྣམས་ལ་བསམ་སྦྱོར་ངན་པས་ལོག་སྒྲུབ་མི་བཟད་པ་རྩོམ་པ་སོགས། ཁྲིམས་པ་གྲི་ཁར་སྟེ་བ་དང་མཚུངས་པའི་བྱ་སྤྱོད་བྱུང་རྒྱལ་སྣ་ཚོགས་བྱེད་པ་ལྟ་སར་སྤྱོད་པའི་གོང་མའི་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱིས་ཁྲིམས་ལ་སྦྱར། དེ་ཕྲལ་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་བཀའ་ལུང་བཞིན་བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་འཇགས་སུ་བསྐྱད་ན་སྲིད་སྐྱོང་གི་དཔོན···

① (དེབ་དེའི་སྟོད་ཆ་པར་ངོས་ 572)

རྒྱུད་རྒྱུན་ མཐུད་ཐུབ་ཙམ་ཡོད་ཤས་ཆེ་ཡང་། བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས། དཔལ་གྲོང་ཤག་པ། ལྗིང་ཁ་ཆོས་མཛད་སོགས་འདོད་ལྷའི་བྲན་དུ་གྱུར་པ་འགགས་རྒྱལ་བའི་དབང་པོའི་གསུང་རས་སུ་བོར་ཏེ་འཁྲུག་ཡོད་བསླངས་ཤིང་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱི་སྒྲིག་ལ་གཏོལ་བ་སོགས་རྫོལ་ཆ་ངན་པ་བྱུང་བར····བརྟེན། གོང་མ་ཆེན་པོ་ཐུགས་དགོངས་ཤིན་ཏུ་ཆོམ་པས་རྗེ་བླ་མ་(ལྕང་སྐྱ་)ཉིད་ལ་བཀའ་གནང་བ། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ངན་པ་དེ་རྣམས་གཅིག་ཏུ་ཁོ་རང་དང་ཚུལ་ངན་པ་ལས་བྱུང་ཡང་། གཉིས་སུ་ངེད་ཀྱིས་བདག་རྐྱེན་ཆེས་ཐལ་བའི་སྐྱོན་ཡིན་འདུག་པས། དེང་ཕྱིན་ཆད་བོད་ཀྱི་མི་ལ་དབང་ཕྱིན་མི་འཚང་བ་འདུག ལྷ་སར་རྒྱ་མཁར་ཆེན་པོ་ཞིག་བརྩིགས་ནས་བོད་འབངས་ཀྱི་མགོ་ཤེས་པའི་ཙོང་ཐུ་ཞིག་དང་། དམག་དཔོན་ཐེས་ཏུ་ཞིག་དམག་མི་ཁྲི་ཕྲག་དང་བཅས་པ་བཞག དཔྱ་ཁྲལ་ལྷུད་པ་དང་ཁྲིམས་གཅོད་པའི་དཔོན་པོ་ཧོ་ཙུ་བཀུན། གྲི་ཤུ། ཞན་སོགས་བསྐོས་ནས། བོད་ཀྱི་བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གང་ཡོད་རྒྱ་དཔོན་ཁོ་ནས་ཤེས་པ་ཞིག་བྱེད་དགོས་འདུག་ཅེས་ཕེབས། དེར་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་གི་ཐུགས་དགོངས་ལ་བཀའ་ཕེབས་དེ་བཞིན་མཛད་པ་ཤར་ན་བོད་གངས····ཅན་གྱི་བསྟན་སྲིད་ཐམས་ཅད་ལོ་ཧོག་སད་ཀྱིས་ཁྱེར་བ་ལྟ་བུ་འབྱུང་ངེས་པ་ཐུགས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར། སྤྱིར་རྒྱལ་པོས་ཐག་བཅད་ནས་བཀའ་ཕེབས་པ་རྣམས་ལ་འཕྲལ་དུ་ཕྱིན་ལོག་ཞུ་མི་འཚང་བ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ···ཡིན་ནའང་། ད་རེས་བཤོལ་འདེབས་ཀྱི་ཞུ་བ་འཕྲལ་དུ་མི་བགྱིད་ཀ་མེད་འདུག་སྐམ་ཐུགས་སྟོབས་བསྐྱེད་ནས། དེ་མ་ཐག་ཞབས་ཕྱུས་ཀྱི་ཧྥ་ང་ས་ལ་བཙུགས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཉིད་ཡབ་མེས་གོང་མ་རྣམས་ནས······

བསྟན་པ་རིན་པོ་ཆེ་གུས་མཆོད་ལྷུར་ལེན་པར་མཛད་པ་དང་། ཁྱད་པར་
བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཉིད་བསྟན་པའི་དོན་འབའ་ཞིག་ཐུགས་ལ་དགོངས་པའི་
ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོ་ཡིན་ཅིང་། བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་འདི་བསྟན་པའི་
འབྱུང་ཁུངས་ཡིན་པས། བཀའ་ཕེབས་དེ་བཞིན་མཛད་ན་བོད་ཡུལ་གྱི་
བསྟན་པ་ཤིན་ཏུ་ཉམས་དམས་པར་འགྱུར་བ་གདོན་མི་ཟ་བས། བསྟན་པ་
རིན་པོ་ཆེ་ཐུགས་ལ་བཏགས་པ་ཞིག་བཀའ་དྲིན་སྐྱོང་བ་ཅིས་ཀྱང་ཞུ་ཞེས་
ཕུར་ཚུགས་ལྷ་བྲུ་ཞུས་པར་རེ་ཞིག་ཅང་མི་གསུང་བར་བཞུགས་པའི་ངོ་
ལ། ཏ་ཋོག་ཐུས་ཞུས་པ་དེ་མད་པར་འདུག་པས་རིམ་གྱིས་གང་འཐད་བྱེད་
ཅེས་ཕེབས། མཚམས་དེར་བོད་ནས་རྒྱལ་དབང་སྲིད་ཞིའི་གཙུག་རྒྱན་
ཆེན་པོས་བོད་འབངས་བདེ་འཇགས་ཀྱི་མཛད་ཁྱབ་གང་དྲག་གནང་བ····
གོང་མ་ཆེན་པོར་གནས་ཚུལ་གྱི་ཞུ་འཕྲིན་ཐུགས་ལ་འཐད་པ་རིམ་པས······
ཕུལ་བ་རྣམས་ལ་གོང་མ་ཐུགས་དགྱེས་པས། མི་རིང་བར་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་
གོང་མའི་སྐུ་མདུན་དུ་ཕེབས་པར་བཀའ་ལས། བོད་ཡུལ་འདི་བསྟན་པའི་
འབྱུང་ཁུངས་ཡིན་པའི་དབང་གིས་འདིའི་དོན་སྐོར་ལ་ངེད་ཀྱིས་གྱ་ཚོམ་མ
བྱས་པར་བསམ་བློ་ཡང་ཡང་ཞིབ་ཏུ་བཏང་སྟེ་ཁྱོད་ལ་གྲོས་དྲིས་པ་ཡིན།
ངེད་ཀྱི་བསམ་པ་ལ་ད་ཆ་བོད་ཀྱི་བསྟན་སྲིད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འགན་འཁུར་
ཏཱ་ལའི་བླ་མར་གཏད་ན་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དང་ཆབ་སྲིད་ཆེན་པོར་ཕན་
ཐེབ་ཆེ་བ་འདྲ་སྙམ་པས་དེ་བཞིན་བགྱིས་པས་འཐུས་པ་ཨེ་འདུག་ཅེས·····
ཕེབས་པར། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་བཀའ་དྲིན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞེས་ཞུས་པས།
དེ་མ་ཐག་གསེར་གྱི་བཀའ་ལུང་ཁྲམ་བསྩྭགས་སུ་ཕེབས་ཏེ་བོད་གངས་ཅན
གྱི་ཆོས་སྲིད་མཐའ་དག་གངས་ཅན་གྱི་མགོན་པོ་རང་གི་ཕྱག་ཏུ་གཏད·····

པས། གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་གི་བསྟན་སྲིད་ཟེར་བའི་སྒྲ་བོ་ཆེ་དེ་ད་དུང་མ་ཉམས་པར་གནས་པ་འདི་བཞིན་ནོ། འདི་སྐོར་བླ་མ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ་ཉིད་ནས་བདག་ལ་དངོས་སུ་གསུང་བ་སྒྲོ་སྐུར······མེད་པར་བྲིས་པ་ཡིན།,"① ཞེས་གསལ་བ་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་ནང་ཁྲོལ་གསུང་མོལ་གྲོས་ཞིབ་གནང་བ་རྣམས་ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ་མཆོག་ནས་སློབ་མའི་གཙོ་བོ་ཐུའུ་བཀྭན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་གང་ཉིད་ལ་དངོས་སུ་ཇི་ལྟར་བཀའ་གནང་བ་རྣམས་སྒྲོ་འདོགས་མེད་པ་དེ་བཞིན་དུ་གསུང་རྣམ་ནང་···འགོད་པར་མཛད་ལུགས་དམིགས་སུ་བཀར་ནས་གསལ་ཁ་ཡང་གཏོད་·····གནང་མཛད་པ་འདི་ལྟ་བུ་ནི་ཚད་ལྡན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་འབའ་ཞིག་སུས་ཀྱང་ཀླན་ཀ་འཚོལ་ཐབས་མེད། གཞན་ཡང་དེ་སྔའི་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་སྐབས་བཀོད་པའི་ཚ་འཛིན་ཐམ་དེབ་ཀྱི་ནང་དུ་འང་། "ལྷ་སྐྱོང་ངམ་ཆན་ལུང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དྲུག་པ། གོང་ས་མཆོག་དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ་ཞེ་བཞིར་སོན་པ་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་ལུག་ལོ། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་འགན་བཞེས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཉིད་ནས······བཞེས་དགོས་དང་། ཞབས་ཕྱིར་བཀའ་བློན་བཞི་བསྐོ་དགོས་ཕེབས་པ་ལྟར་ལོ་དེར་རྒྱལ་དབང་བདུན་པ་ཆེན་པོ་སྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ནས་བོད་ལྗོངས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས། " ཞེས་དང་། "གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་ཐམ་ཕེབས་པ་ལའང་། སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་བཞིན་ནུབ་ཕྱོགས་མཆོག་ཏུ་དགེ་བའི་ཞིང་གི་རྒྱལ་དབང་ས་སྟེང་རྒྱལ······བསྟན་ཡོངས་ཀྱི་བདག་པོ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བཛྲ་རྡྷ་ར་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་

---

① (ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་185)

ཐམ་ག་ཞིས་འཁོད་པ་བསྐུལ། ”① ཅེས་གསལ་བ་བཅས་དེ་ལྟག་འགྲེལ་…
བཤད་གང་ཡང་བྱེད་དགོས་དོན་མེད།

བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཨུ་ཙོ་བའི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་བཀའ་ཤག་གསར་འཛུགས་སྐབས་ཀྱི་བཀའ་བློན་སོ་སོར་གོང་མའི་བསྐོ་བཞག་ཀྱི་བཀའ་བསྒྱུར་… ཡང་གནང་འདུག་པ་དཔེར་ན། མདོ་མཁར་བས་"……ལམ་བན་རྣམས་ནས་འཕོད་མི་ཐུབ་པ་བ་ཞེན་བསམ་གྲུབ་པོ་བྲང་དུ་བཅར། དེར་གོང་གསལ་དཔོན་པོ་རྣམས་ཚང་མ་འཛོམས་འདུག་ཐོག བན་ལམ་བན་ནས་སོག་སྐད་མཛད་དེ་གསུང་རིགས། ཁྱོད་སྤྲ་སོར་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཐུབ རྗེས་བསྐྱངས་ཏེ་བཀའ་བློན་གྱི་གོ་སར་བཞག་པ་ཡིན། ལྕང་ལོ་ལྔ་པའི་དུས་དང་། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་དུས་གང་ལའང་བྱ་བ་ངན་པ་མ་བྱས་ཤིང་བསམ་པ་དྲང་པོར་བཟུང་འདུག ད་དུང་ཡང་བོད་ཀྱི་བཀའ་བློན་ལས་ཁུར་བྱེད་དགོས་ཡོད། གོང་མའི་བཀའ་ལས་མི་འགལ་བའི་ཐུར་ཐག་ཐོང་། མི་རབས་ཀྱི་བར་དུ་ཐུགས་རྗེས་འཚོ་བ་ཡོང་། ཞེས་གསུངས་བྱུང་བར། ངེད་ནས་དེ་ལན་ཞུ་རི་ཀས། ཕྲན་བུ་ས་འོག་གི་འབུ་སྲིན་ལྟ་བུས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་ཞབས་འདེགས་སུ་འགྱུར་བ་སྨྲ་རྩེ་ཙམ་… ཡང་མེད་པར་སྔར་ཡང་བཀའ་བློན་གྱི་གོ་སར་འཛུགས་པ་གནང་བའི་བཀའ་དྲིན་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ། ད་སྔོན་ཀྱང་ང་རང་གི་ཤེས་ཡོད་ཚད་ནས་ཀྱང་ཞབས་འདེགས་འགྲུབ་པའི་ཁོངས་ཤིག་ཐོན་སྒྲིམ་པ་མི་འདུག འོན་ཀྱང་གོང་མ་ཆེན་པོས་བཀའ་བློན་གྱི་གནས་དང་། ཇ་སག་ཐའི་ཇི་ཚོ་ལོ་གནང་བ་འདི་ཁོ་ནའི་ཐུགས་རྗེའི་ཀྲིན་བྱིན་མ་བཟོད་པ་མ་གཏོགས།

① (དེབ་ཐེར་སོང་བའི་དམིག་བུ་ཁྲིས་མ་ཤོག་གྲངས་ 16)

ཕྱང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ནས ད་ཚོད་ཚར་བཅད་ཅར་པས། ད་ཉི་གོང་མ་
ཆེན་པོའི་བཀའ་ཕེབས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་གསོལ་བ་ཀཏབ སྐེ་རང་གི་
ཤེས་ལུས་ཀྱིས་གང་ཐོགས་ཞབས་འདེགས་སྒྲུབ་ཚོག པ་ཞུ་ཞེས་ཞུས་པར···
ཚང་མས་དགྱེས་ཉམས་ཅེ་བ་མཛད། ”① ཅེས་གསལ་བ ལྟར་བཀའ་བློན་
གཞན་ལའང་དེ་ལྟར་ཕེབས་ཡོད་པ་གཞིར་བཅས་ཤིང་། བཀའ་ཤག་
དངོས་སུ་གསར་འཛུགས གནང་བའི་སྐོར། “རྟར་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་
གཅིག་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་དགེ་བའི་ཉིན། གོང་གསལ་བཀའ་བློན་
བཞི་ལ་གསོལ་རས་གྱུ་ཉོམ་པའི་ཐོག་ལས་ཐམ་བཅས་་ནང་། བཀའ་
བློན་ཐུན་མོང་གི་ཐུང་ཡིག་ཏུ་གཞིས རྩེ་བཀྲས་མཛོད་པ། ལྷ་ས་ཚ་ཚུལ་
བ། ཆལ་རྫོ་ཁྲིན་པ་རྒྱབ པ། མགྲོན་གཉེར་དུ་སྐྱེ་ཐང་བདེ་སྐྱིད གླིང་པ་
བཅས་བསྐོ་བཞག་གནང་། ”② ཞེས་གསལ་བ་དང་། བཀའ་སློབ་
དང་་ནང་སྤྲིན་སོགས་རྩུང་ཞིབ་པ་དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་ནང······
འཁོད་པ་ནི། “བཀའ་བློན་ལྔན་རྒྱལ་པོ ་ཡའི་གཟིམ་ཆུང་དུ་ངོས་
འབོད་ཀྱིས་སྔེར་དུ་བཀའ་སློབ་སྩལ་བའི་དོན་རྫོར། ནོ་ཡོན་གུང་པཎྜི་ཏ་
རང་རྒྱུས་ཡོད། ཤེས་བྱ་བྱས་པ་བཅས་ཆེ་བ་ཀུན་ཤེས་ལྟར་གྱི་ཐོག
བཀའ་བློན ཞབས་དྲུང་ཅན་སྐྱ་སེར་གསུམ་པོ་ཡང་འདེམས་སྒྲུགས་ཀྱིས···
བསྐོས་པ་ཤ་དག་ལས། འདོད་ཞུ་དོག་འཚངས་བྱས་པ་སོགས་མིན་སྟབས་
སྔ་དུས་ཀྱི་བཀའ་བློན་རྣམས་ལྟར་ཡུལ་ཞེན་འཛིན་འཁྱེར་དང་། རང་
འདོད་ཞེ་བཞག་སོགས་ང་ང་ཚུགས་མི་ཐུབ་པའི་རིགས་གཏན་ནས་མ་མཛད

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་ 68)

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་ 6)

པར། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་དང་། མདའ་འཕངས་ཀྱི་འཚོ་སྐྱོང་
བཅས་ལ་ཚང་མས་བསམ་པ་ཁྲུ་ནང་མཛད་ཕྱིན། ངོས་ནས་ཀྱང་བུ་ཚ་
ཙུས་རྒྱུད་ཀྱི་བར་ལ་འདི་ཕྱིར་དགེ་བའི་སྐྱབས་འཛུག་བྱེད་ཚུལ་དང་།
ལྷག་དོན་སྲིད་ཀྱི་བགྱི་བའི་ཁ་བཀོད་ངེད་དགེ་སྦྱོང་གིས་བྱེད་རྒྱུ་འདི······
བཞིན་བསྟན་པའི་མིག་སྟོས་ལ་ཤཉོད་ཅིང་། རང་སེམས་ཤིན་ཏུ་འཚེར་
བ་བཅས་ཕྱིན་ཆད་ནས་གལ་ཆེ་དམིགས་བསལ་རེ་གཉིས་བྱུང་ན་མ······ ···
གཏོགས། དེ་ཕྱིངས་ཚང་མ་ཁྲིད་རང་རྣམས་གསུང་མོལ་གྱིས་ཐག་ཆོད་
པ་མཛད་དགོས་སོགས་བཀའ་ཕེབས་དང་རྗེས་སུ་འབྲེལ་བར་བཀའ་བློན་
སྐྱུ་ཙོ་གསུམ་ལ་རྒྱ་ལུ་ཆས་ཀྱི་གོས་སྐོད་གན་གོས་གཞི་དམར་ཆེན་ཁྲས་ཕྱུག
པ་སྲམ་རྒྱན་ཤུར་འཛའ་སོགས་ཀྱིས་མཛེས་པ་རྒྱུ་རྙིང་ཁ་གསར། སེར་མོ་
བར་འཕྱུར་སྐོད་གཟན་བཅས། མགྲོན་བྲུང་རྣམས་ལའང་དཔྱད་ལྷན་གཞི
སེར་རྒྱུ་རྙིང་ལས་གྲུབ་པའི་གོས་སྐོད་གྱོན་ཆོག་མ་རེ་དང་། སོ་སོར་བབ་
དང་མཐུན་པའི་ཁ་བཏགས་དཀར་གཙང་རེ་བཅས་ཕྱག་བཏར་གྱིས······ ···
བསྩལ། ”① ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་ནས་བཟུང་། 1959ལོ་བར་
བཀའ་ཤག གི་སྲིག་གཞི་དང་འགན་དབང་མཐའ་དག་མི་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག
ཙམ་རིང་བསྟར་ཆགས་སུ་གནས་པ་ཡིན་ནོ།

14. ཕྱིན་ཆད་བོད་ས་གནས་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་ཐོགས་རྩ་འཛིན་དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་གཏན་ལ་ཕབ་པ།

དེ་ནས་གོང་མའི་བཀའ་མངགས་ལྟར་ཧྭ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་བོད་
ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀའི་ཐུགས་འགན་བཞེས་ཐོག བར་སྐབས་མི་ལོ་བཅུ་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་ 65)

ཕྲག་འགའ་ཤས་རེད། ལྷ་བཟང་ཁང་གིས་སྡེ་སྲིད་བཀྲོངས་ནས་དབང་སྒྱུར་བྱས་པ་དང་། ཇུན་གར་པས་ལྷ་བཟང་ཁང་བཀྲོངས་ནས་དབང་བཟུང་བ། དེ་རྗེས་བཀའ་བློན་ནང་འཁྲུག་གིས་དབུས་གཙང་བདེ་གཟར་ལངས་པ། མི་དབང་པོ་ལྷ་བ་ཕ་བུས་དབང་བསྒྱུར་ཅིང་། ལྷག་པར་ཡང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ཁྲིམས་ལུགས་ཐམས་ཅད་དཀྲུག་པ་བཅས་ལ……བརྟེན་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ལམ་ལུགས་ཉམས་ཡད་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཐུང་བར་བརྟེན། གོང་མའི་བཀས་ཆེད་དུ་མངགས་པའི་ཏཱ་ཞིན་རྣམས་དང་། གུང་པཎྜི་ཏ་བཅས་མཉམ་གྲོས་ཀྱིས་སྔར་ལམ་ལ་ཞིབ་དཔྱད་ཐོག་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲིག་གཞི་ལམ་ལུགས་ཉམས་པ་སོར་ཆུད་དང་། མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་ཡོང་བའི་ཆེད་གོང་མར་དགོངས་བསྐོར་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མར་སྙན་སེང་ཞུས་ཐོག་སྐད་ཕྱིན་ལས་དོན་བྱེད་ཕྱོགས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་དོན་ཚན་བཅུ……གསུམ་ཞེས་པའི་གྲོས་ཆོད་ཅིག་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་ནང་དོན་ཆ་ཚང་གཤམ་གསལ།

"ཆིང་ཆའི་ཏཱ་ཞིན། ཐའི་ཛི། ཐའི་བོའུ། པིང་བུ་ཤ་ཤུ། དུ་ཆྭ་ཡུའན་ཡུ་དུ་ཡུ་ཤི་ཙང་དུ་སི་ཆོན་དེ་རྩུ་དེ་ཕ་ཧྲུན་ཀྱུ། གྲུན་ཡི། ལང་ཤ་གོ་ཞན། ཤུན་ཤུ། ཤི་གོ་ཨི་ཐུང་། གྲུན་ཐུང་གྲུ་ཨེར་གི། ཀྲི་ལུ་ཨེར་ཆི་ཚེ་རེད། ཧུ་བུ་ཛོཾ། ཤི་ལང་། ཤུ་དུ་ཐུང་། ཞང་དཔའུ། ཏཱ་ཞིན། ཛོའུ་ཧུའི། བོད་ཀྱི་བྱ་བ་དབྱེ་འབྱེད་ཡུ་ཁྲན་ཤི་ཤུའི། ཧུ་ཀྲུན་ཐུང་ལིང་། ཐུང་བུ། ཛོཾ་ཤི་ལང་། ཤུ་ནས། ཀུ་བུ། ཏཱ་ཞིན་རྣམ་རྒྱལ། བོད་ཀྱི་བྱ་བ་དབྱེ་འབྱེད་ཤུ་དུ་ཐུང་པེཧྥན། ཉིང་ཤུ་ལང་ཐུང་། པ་ཏ་ད། འདི་ཕན་ཕྱིན་ཐུ་ཤི་ཤི་ཀེ་བུ། པི་ཆའི་ཆེ་ཤུ་ལུང་ང་། ཆུན་

ཐའི་བཀའ་སློབ་གསུང་པཎྜི་ཏ།
དོན་འདི། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའི་རྗེས་སུ་འབྲེངས་པའི་ལུགས་
སྲོལ་བཟང་པོ་བསྟུགས་པ། ཞིབ་ན་སྔ་སོར་ཕྱང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་
ནས་ཕྱ་སྤྱོད། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་གུས་འདུད་མེད་པའི་ལོག་མཐོང་དང་།
ཡང་མདང་འོག་གི་སྡེ་སྣི་སེར་ལ་མནར་སྤྱོད་བྱས་པ། ཁོ་རང་གི་ཇོ་ཇོ་
བསད་པ། སྲིད་མོ་བཟང་བཙོན་དུ་བཙུག ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེ་ཕྱ་བ་
ངན་པ་ཇེ་ཕོད་དུ་སོང་བའི་ཇོ་ལོག་གི་བསམ་པ་ངན་པ་བཟུང་ནས་ཁྲིམས་
མེད་མི་ལེགས་པའི་བྱ་བ་མང་ཙམ་བྱས་པར་བརྟེན། ལྷ་སར་སྡོད་མཁན་
ཏཱ་ཞིན་གཉིས་ནས་མིག་གིས་བལྟས་པར། བོད་མི་དམངས་ཐམས་ཅད་
ནས་ཁོ་པ་ལ་སྙིང་མི་ན་བའི་མི་མི་འདུག་པ་དང་། ཡང་གལ་སྲིད་ཏཱ་ལའི་
བླ་མའི་སྐུ་ལ་གནོད་འཚེ་བྱས་དོགས་ཀྱི་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ལས་ཀ་ ཐག་ཆོད་
པ་བྱེད་ཅེས་གོང་མ་ཆེན་པོར་༧སྙན་སྒྲོན་ཞུ་བའི་ཇོ་མ་ཐོས་ནས་ཁྲིམ་····
གཟིགས་ཁང་དུ་ཁྲིམས་ལ་སྦྱར་ཏེ་བསད་པ་དང་། གོང་མ་ཆེན་པོར་ཏཱ་
ལའི་བླ་མའི་ཞུ་ཡིག་དང་། ཏཱ་ཞིན་བཅས་ཀྱི་ཞུ་ཡིག་ཕུལ་བ་གཟིགས་
པའི་སྤྱོད་རྩིང་དམུ་རྒོད་ཀྱི་མི་ངན་དེ་ཚར་བཅད་འདུག་པ། ད་ཕྱིན་ཆད་
ཀྱི་དོན་ཐམས་ཅད་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་བྱེད་དགོས་པར་དགོངས་ནས།
བཀས་མངགས་པའི་ཨམ་པ་ངེད་རྣམས་བོད་དུ་སྐྱགས་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་
མ་ལ་བཀའ་བགྲོས་ཞུས། གུང་པཎྜི་ཏ་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་ལས་དོན་བྱེད་
དགོས་གང་ཅེར་ལྷག་བསམ་རྣམ་དག་གི་ཞིབ་ལེགས་པར་དཔྱད་ནས་སྔར་
གྱི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་གནས་འཇགས་བྱེད་པར་འབྲེན་བཅད། ལྷག་པར་
བོད་སྟོངས་གཏན་དུ་བདེ་འཇགས་ཡོང་བ་དང་། འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ནས་

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་མཆོག་ཏུ་བཀུར་བའི་དད་ཞེན་བྱེད་དགོས་པ་ཤེས་པར་
བྱེད། རང་རང་བབས་འབྲེལ་དང་མཚུངས་པའི་བྱ་བྱེད་ཚུལ་ལྡན་གྱི་བདེ
སྐྱིད་ལ་སྤྱོད་ཆོག་པ་གྱིས། ཁྱོད་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་དྲག་ཞན་ཐམས་ཅད་ལ་
ཕྱོགས་རིས་གཟིགས་པའི་བཀའ་དྲིན་ཆེན་པོས་བསྐྱངས་པ་གོ་ཞིང་ཤེས་
པར་བྱེད་དགོས། སྔར་ཡང་གོང་མ་ཆེན་པོས་བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་ལ་
ཕྱོགས་རིས་བྲལ་བས་སྐྱོང་གནང་རྒྱུའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པ་བྱེད་དགོས་
པའི་བཀའ་ཐེབས་པར་གསུས་པས་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཏེ། ངེད་ཚང་མས་ལྷན་
ཅིག་ཏུ་འདུས་ནས་ལེགས་པར་གྲོས་བྱས་ཏེ་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་དབྱེ་འབྱེད་
བྱས་པའི་སྐོར་དོན་ཚན་གསུམ་གསལ་རིམ་པ་ལྟར་བཀོད་པར།

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། ལུགས་སྲོལ་རྙིང་པ་ལྟར། བཀའ་བློན་བསྐོ་
བཞག་བྱེད་དགོས་ལ་ཞིབ་དཔྱད་པར་སྔ་སོར་གྱི་ལུགས་སྲོལ་རྙིང་པ་ལ།
ལས་བྱེད་བཀའ་བློན་བཞི་འདུག་པའི་ནང་བཀའ་བློན་འགྲོང་སྟེ་བ་མིག་
གཉིས་སོང་འདུག་པ་དང་། སྔ་སོར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་སྟོན་ནས
ཁོ་པ་ཕུད་འདུག ད་ལྟ་ཡོད་པའི་བཀའ་བློན་གུང་པཎྜི་ཏ། ཚེ་རིང་དབང
རྒྱལ། སྲི་གཅོད་ཚེ་བརྟན་བཅས་འདི་གསུམ་ཡིན་འདུག་པས། པཎྜི་ཏ་
འདི་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལྟར་གུང་གི་ཆོ་ལོ་དང་བཀའ་བློན་གྱི་ལས་
དོན་བྱེད་དགོས་ལས་ཐ་སར་དུ་གྲོས་བྱེད་རྒྱུ་མེད། ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་དང་།
སྲི་གཅོད་ཚེ་བརྟན་འདི་གཉིས་ནས་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་ནས་ངོ་ལོག་དང་
འབྲུག་གཞི་མ་བྱུང་བའི་སྔོན་ནས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་རང་འདོད་
ཀྱི་ས་ཕྱོགས་གཞན་དུ་བཏང་འདུག་པས། ལྷ་སར་མ་བསྡད་འདུག འདི་
གཉིས་ལ་སྔ་སོར་ནས་བྱ་བར་ནོར་འབྲེལ་རིགས་མི་འདུག་པ་མ་ཟད། རྗེས་

ཀུ་ཇོ་ལོག་གི་བྱ་བ་ངན་པ་ཡང་རྒྱུས་མི་འདུག་པས། སྔར་ནས་བཀས་བསྐོ་བཞག་གནང་བའི་བཀའ་བློན་ཡིན་གཤིས། ད་དུང་ཡང་སྔར་སྲོལ་ལྟར་ཁོ་རང་གཉིས་ནས་བཀའ་བློན་གྱི་ལས་དོན་བྱེད་དགོས། བཀའ་བློན་འཁྲིད་རྩེ་བའི་ཚབ་ལ་བབས་འོས་དང་བསྟུན་པའི་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པའི་...དོན་ཤེས་པའི་བླ་མའི་ནང་ནས་གཅིག་འདེམས་སྒྲུག་བྱས་པའི་བཀའ་བློན་...ལ་བསྐོ་རྒྱུ་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་ལས་ཀ་བྱས་ན་སེར་སྐྱ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་.....ཐོགས་ཡོང་བ་དང་། ད་ལྟའི་བཀའ་བློན་གྱི་ནང་ནས་པཎྜི་ཏ་འདི་གུང་གི་ཚོ་པོ་དང་། གཞན་མ་ཐམས་ཅད་ལ་སྣ་སོར་ནས་བཀའ་ཕེབས་པའི་ཇ་སག་ཐའི་ཇིའི་ཚོ་པོ་གསོལ་རས་གནང་འདུག གསར་བསྐོས་ཀྱི་བླ་མ་འདི་ལ་ཚོ་པོ་ཞིག་མ་གནང་ན་གཞན་ཚོ་དང་མི་འདྲ་འདུག་པས། གོང་མ་ཆེན་མོར་སྙན་སྒྲོན་ཞུ་ལ་ཏེ། བྱིངས་མཚུངས་ཀྱི་ཇ་སག་བླ་མ་ཆེ་བའི་ཚོ་པོ་གནང་ནས་བཀའ་བློན་གཞན་རྣམས་དང་ལས་ཀ་མཉམ་དུ་བྱེད་......འདུག

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། བཀའ་བློན་རྣམས་ཀྱི་ལས་དོན་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་སྐབས། བབས་འོས་དང་བསྟུན་པའི་མཉམ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ཁང་ཏུ་ལས་དོན་བྱེད་དགོས་རྒྱུ་དང་། སྔར་ལུགས་ལྟར་ཞིབ་དཔྱད་ན། བཀའ་བློན་ཐམས་ཅད་ལས་ཀ་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་པ་ལ་སྣ་སོར་ནས་བཀའ་ཤག་གི་ཁང་པ་ཡོད་འདུག་ཀྱང་། རྗེས་སོར་ཕོ་ལྷ་ནས་ཀྱི་དུས་ལ། བཀའ་བློན་ཐམས་ཅད་སྒོ་ཁང་བཀའ་ཤག་ཏུ་མ་ཕྱིན་པར། སྒེར་ཁང་དུ་ལས་ཀ་བྱས་འདུག་ཅིང་། སྒོ་ཐོག་བཀོད་པའི་མགྲོན་གཉེར་དང་། དྲུང་ཡིག་དོན་མེད་དུ་བཞག་ནས་སྒེར་གྱི་ཆ་གྲས་ནས་རང་འདོད་ཀྱི་མགྲོན་དྲུང་...

སོགས་ལས་ཚན་སྣ་ཚོགས་གསར་འཕར་བསྐོ་བཞག་བྱས་པར་བརྟེན། མགྲོན་
གཉེར་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་གྲུས་ཀྱི་མི་རྣམས་གསར་དུ་དབང་ཤེད་བཙན་…
པོར་ ང་ནས་རང་འདོད་ཀྱི་མི་དམངས་ཐམས་ཅད་ཁ་དབང་དུ་བསྡུ་བ་…
སྤྱང་འདུག   ད་ཆ་སྲོལ་རྒྱུན་ལྟར་བཀའ་བློན་བསྐོས་པའི་རྗེས་ལ་བབས་
འབྲེལ་དང་བསྒྲུན་པའི་སྲོལ་རྒྱུན་ཉིང་པའི་རྗེས་འབྲངས་ཀྱི་བྱ་བའི་དབྱེ…
འབྱེད་བྱེད་དགོས་ཟང་ཡིན།   སྤྱི་ཁང་བཀའ་ཤག་ཏུ་སྤྱི་ཐོག་ཚོགས་ནས་
ལས་ཀའི་འཁྲུན་བཅད་ན་བབས་འོས་སུ་འདུག   རང་འདོད་ཀྱི་བཞག་
པའི་ལས་ཚན་གསར་འཕར་ཚང་མ་ལས་ཀ་འཛུག་ཚུག   ད་དུང་ཡང་སྤྱི་
ཐོག་ནས་བཀོད་པའི་མགྲོན་གཉེར་སོགས་ལས་བྱེད་ཀྱི་གྲས་ནས་ལས་དོན་…
བྱེད་འོས་རྣམས་བྱེད་ཚུག   བྱ་བ་ཆུང་ཆུང་རིགས་བཀའ་བློན་སྤྱི་ཐོག་ནས་
གྲོས་བྱས་ཏེ་དྲང་བཞག་གི་སྒོ་ནས་བཀོད་པ་བྱེད་པ་ལས་གཞན་མ་གལ…
སྲིད་བསླབ་སྟོན་ཞུ་དགོས་པའི་རིགས་དང་།   བསོ་པ།   ཏ་ཟམ་སོགས་
ཀྱི་གྲས།   བྱ་བ་འགངས་ཆེ་བའི་རིགས་བྱུང་ན།   ཅིས་ཀྱང་བཀའི་རྗེས་
སུ་འབྲངས་ནས།   ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་།   སྐུ་སར་ཡོད་པའི་ཏཱ་ཞིན་རྣམས་
ལ་ཞུས་པའི་ཐག་ཆོད་བསྟུན།   ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཐམ་ག་དང་།   བཀས་
མངགས་པའི་ཏཱ་ཞིན་གྱི་ཐམ་ཀ་བཅས་ཕབ་སྟེ་གནང་བའི་དོན་ལྟར་རྗེས་…
འབྲངས་ཀྱི་སྤང་བླངས་བྱེད། གལ་སྲིད་ད་ནས་བཟུང་བཀའ་བློན་རྣམས་ཀྱི་
ནང་ནས་ཀྱང་ལུགས་སྲོལ་བཙུགས་པ་འདི་ལ་བསམ་པ་མ་དག་པའི་རྗེས་…
འབྲངས་མི་བྱེད་པའི་རིགས་བྱུང་ན་བཀའ་བློན་གཞན་རྣམས་ནས་དེའི་…
དོན་ཤེས་པར་བྱས་ནས་བྱ་བ་ལོག་པ་བྱས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཞུས་ཏེ་ཞེས་པ…
གཏོང་འཇུག

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། རྫོང་དཔོན་གཞིས་གཉེར། འགོ་པ་སོགས་བསྐོ···
བཞག་བྱེད་དུས། བཀའ་བློན་རྣམས་ནས་རང་འདོད་ཀྱི་བསྐོ་བཞག་བྱས
ན་མི་འཐུས་ཤིང་། ཞིབ་དཔྱད་ན་ཕྱོགས་སོ་སོའི་ལས་ཚན་འགོ་ཡོད་འདི་
རྣམས་ཀྱི་སྡེ་སོ་སོའི་ལས་དོན་གྱི་དབྱེ་འབྱེད་དང་། མི་སེར་ལ་འཚོ་སྐྱོང་།
བསླབ་བྱ་སོགས་ཀྱི་འཁྲུར་ལེན་བྱེད་དགོས་ཡིན་འདུག་ཀྱང་། འགྱུར་
མེད་རྣམ་རྒྱལ་སྨོན་པའི་ལོག་སྤྱོད་ཀྱིས་ལས་འཁྲུར་བྱས་པ་ནས་བཟུང་།
ཁོ་རང་གི་བློ་ལ་ཡོད་པའི་མི་རྣམས་ལས་ཚན་ལ་བཀོད་པའི་མིང་བཏགས་
ནས། དོན་དུ་མི་ངོ་ཐོག་མ་བཏང་བར་དེ་དག་གི་གཡོག་རེ་བཏང་ནས
དེས་བྱ་བ་བྱས་འདུག དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུལ་གྱི་སྡེ་མི་སེར་རྣམས་ལ
རྡབས་བསིགས་མནར་སྤྱོད་མང་ཞིང་། མི་སེར་སྐྱོང་དར་ལ་ཕན་ཐོགས
གཏན་ནས་མ་བྱུང་འདུག ད་ཕྱིན་ཆད་འདི་གྲས་ཀྱི་སྡེ་པ་ལས་ཚན་བསྐོ
བཞག་བྱེད་རྒྱུ་ཚང་མ། བཀའ་བློན་རྣམས་ནས་ལྷག་བསམ་དྲང་པོའི་སྒོ
ནས་དམིགས་བཙུགས་བྱས་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། ལྷ་སར་བཞུགས་པའི
ཏཱ་ཞིན་རྣམས་ལ་རྒྱུ་མཚན་ཞུས་པའི། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཐམ་ག་དང་།
བཀས་མངགས་པའི་ཏཱ་ཞིན་གྱི་ཐམ་ག་རྒྱབ་པའི་བཀའ་ཤོག་ནང་བསྟུན།
དེ་དོན་བཞིན་རྗེས་སུ་འབྲེང་བ་བྱེད། ད་ལྟ་ཡོད་པའི་ལས་སྡེ་པ་རྣམས
ཀྱི་ནང་ནས་གཡོག་པོ་ཚབ་ལ་བཏང་བའི་མི་ཡོད་ཕྱིན་ཐམས་ཅད་ཕྱིར་སློག
ནས། མི་གཞན་བཟེ་མ་གཏོང་དགོས། ཡང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་བསད
པའི་རྗེས་ལ། ཁོ་པའི་གཡོག་ངན་ལས་སྡེར་ཡོད་པ་རྣམས། པཎྜི་ཏ་ནས
བཟེ་མ་བཏང་ནས་ཐམས་ཅད་ཕྱིར་ལོག་བྱས་འདུག དེ་སྐབས་རིངས
ཁྲིད་ཀྱི་བཟེ་ཚབ་བཏང་བ་རྣམས་ས་ཆ་སོ་སོར་མཐུན་གཤིབས་མེད་པའི··

ཡང་བརྗེ་མ་དགོས་རིགས་འདུག་ན་སྐར་ཡང་སེམས་དྲང་པོའི་སྒོ་ནས་ཞིབ་
དཔྱད་ཀྱིས་ལས་ཚན་བརྗེས་པའི་ཧྲ་ལའི་བླ་མ་དང་།　　ལྷ་སའི་ཧྲ་ཞིན་
རྣམས་ལ་སློབ་དོན་ཞུས་ཏེ་མི་གཞན་འདེམ་སྒྲུགས་བསྐོ་གཞག་བྱེད།
　　དོན་ཚན་གཅིག་ལ།　ལས་ཚན་པའི་རིགས་བརྗེ་དགོས་དང་ཉེས་པ་
གཏོང་རྒྱུའི་སྲོལ་ལམ་བཙུགས་དགོས་འདུག་པར།　ཞིབ་དཔྱད་ན་ སྔར་གྱི་
ལུགས་སྲོལ་ལ་ལས་ཚན་འགོ་ཡོད་བསྐོ་བཞག་བྱེད་པར།　རིགས་རུས་ཡོད་
པའི་མི་ཡོང་ཐང་ཆེ་བ་འདེམ་ནས་འཛོག་དགོས་པ་ལས།　ལས་ཁ་མི་ཤེས
པ་དང་།　རང་མཚམས་ཀྱི་ཁྲིམས་འགལ་བྱེད་མི་ཡོད་ན།　དྲང་པོའི་ཐོག་
ནས་བབས་འོས་ཀྱི་ཁྲིམས་གཏོང་དགོས་སུ་འདུག　འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་
ནས་རང་སྣང་གང་ཤར་གྱི་རྩིང་སྤྱོད་ཆེ་བ་དང་།　བཟང་ངན་དབྱེ་འབྱེད་
མེད་པའི་མི་སྙིང་པ་ཉེས་མེད་རྣམས་ཀྱི་ལས་ཚན་བརྗེས།　ཉེས་འགེལ་གྱི་
རྒྱུ་ཆ་ཐམས་ཅད་བླངས་པ་དང་།　བདེན་པ་ཡོད་མེད་མགོ་མཇུག་བསྒྱུར་
པའི་སྟབས་ཀྱིས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྨུག་སྐད་མི་རྒྱུག་པའི་མི་མི་འདུག　ད་
སྔོས་ལས་སྡེ་འགོ་ཡོད་སོགས་ནས་ཁྲིམས་འགལ་ཆུང་ངུའི་རིགས་ལ་རྒྱུག་པ་
དང་།　ལྕུག་ཚན་གཏོང་དགོས།　ཉེས་ཆད་ཆུང་ཆུང་དགོས་རིགས་དང་།
གཞན་མ་ཁྲིམས་འགལ་ཀུན་ཧྲག་བྱས་པ་སོགས་ཀྱི་མིག་འདོན།　ལག་
འབྲེག་སོགས་བརྩོ་ར་ཁྲིམས་གཅོད་དགོས་རིགས་བཀའ་བློན་རྣམས་ཀྱིས་··
སེམས་དྲང་པོའི་སྒོ་ནས་ཐག་གཅོད།　བླ་མ་དང་མི་དྲག་དྲུང་འཁོར་
སོགས་སྐུ་སེར་ལ།　རྒྱུ་དངོས་ཆས་ལེན་དགོས་དང་།　སྲོག་ལ་འབབ་
པའི་རིགས་ཀྱི་ཉེས་པ་ཡོད་ན།　བཀའ་བློན་དང་མདའ་དཔོན་བཅས་ཀྱི་
སེམས་དྲང་པོས་ཅིས་ཀྱང་གསལ་བར་ཞིབ་དཔྱད་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ཐུབ··· ···

བསྟུན། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། ལྷ་སར་སྡོད་པའི་ཏཱ་ཞིན་ལ་བསླབ་སྟོན་
ཞུས་པའི་བཀའ་གནང་གི་རྗེས་སུ་འབྲང་ནས་བྱེད།

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། ཁྲི་ལ་བཞུགས་མཁན་བླ་མ་དང་མཁན་པོ་
འདེམ་ནས་འཛུགས་རྒྱུའི་སྐོར། བབས་འོས་ཀྱི་སྤྲ་སྤྲུལ་ལྷར་བྱས་ན་བཐས་
འབྲེལ་འདུག ཞིབ་དཔྱད་ན་སྔར་ལུགས་ལ་དགོན་ཁག་སོ་སོའི་མཁན་པོ།
བླ་མ་ཐམས་ཅད་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་དཔོན་པ་ཆེ་ཆུང་ལ་གཞིགས་པའི་བླ་
མ་ཡོན་ཏན་དང་ཤེས་ཡོང་ཅན་འདེམ་སྒྲུགས་ཀྱི་བསྐོ་བཞག་བྱེད་པ་ཡིན་
ཀྱང་། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་ལས་ཀ་བྱེད་ཚུན་ཆད། ཁོ་རང་གི་འདོད་
པར་གང་ཡོད་ཀྱི་བསྐོ་བཞག་དང་བརྗེ་ལེན་སོགས་རང་ཐག་བཅད། ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་ལ་སྐུ་དབང་གཏན་ནས་མེད་པ་བྱས་པ་འདི་ཤིན་ཏུ་མ་འོས་པ་
ཆེན་པོ་བྱུང་འདུག ད་ཕྱིན་ཆད་དགོན་ཁག་སོ་སོའི་མཁན་པོ་བླ་མ་བསྐོ་
བཞག་གི་གཏོང་རྒྱུ་དང་། མཁན་པོ། བླ་མར་སྡོད་མི་མ་འཕེར་བའི་
རིགས་བརྗེ་དགོས་བྱུང་ན། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་བབས་གཟིགས་ཀྱི་ཐག་
གཅོད། བཀའ་བློན་ཚོ་ནས་སྔར་གྱི་སྲོལ་ངན་དང་འདྲ་བ་བྱས་ནས་རང་
འཚམས་ཀྱི་ཐག་བཅད་མི་ཆོག བླ་མའི་ཁྲིད་ནས་ཁྲིམས་འགལ་རིགས་
བྱུང་ན་བཀའ་བློན་རྣམས་ཀྱིས་དྲང་པོའི་སྒོ་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་རྒྱུ་མཚན་
གསལ་པོ་ཞུས་པའི། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་བཀའ་གང་གནང་ལྟར་སྒྲུབ་དགོས།

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། ལས་སྡེ་འབྲོལ་ཡོད་རྣམས་ཀྱི་ལས་ཀ་བཞོག་
བཅུག་སྟེ་ཞུང་དུ་གཏོང་བའི་བབས་འབྲེལ་འདུག ཞིབ་དཔྱད་ན་སྔར་
སྲོལ་ལ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་མདུན་དུ་ཡོད་པའི་མགྲོན་གཉེར་དང་། ཕྱག་
མཛོད། གཟིམ་དཔོན། གསོལ་དཔོན་བཅས་ལས་ཚན་དྲག་པ་ཡོད་

འདུག་ཅིང་། རྗེས་སོར་པོ་ལྷ་ནས་ལ་དབང་གནང་བ ནས་ར་བྲང་། ཡང་
ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྲོལ་ལྟར་རང་གི་བློ་བོ་རྣམས་ལ་ལས་ཚན་དྲག་རིམ་ཀྱི……
མིང་བཏགས་ནས་བསྐོ་བཞག་བྱས། དེང་སང་བཀའ་བློན་རྣམས་དབང་
གི་གྲུབ་མ་ཡིན་པས། ཡང་གལ་སྲིད་སྔར་སྲོལ་དང་འདྲ་བའི་ལས་ཚན་
དྲག་པའི་མིང་དང་། བསྐོ་བཞག་མང་པོ་བྱས་ན་བབས་འབྲེལ་མེད་པར་
མ་ཟད། ད་ཅང་ཐལ་ཆེ་བ་ཡོང་འདུག འདི་སྐོར་ཞིབ་གསལ་བར་
དཔྱད་པའི་ལས་ཁ་འཛོག་ཆུག ད་སྐོས་བཀའ་ཤག་ལ་སྤར་སྤྱན་ལྟར་
མགྲོན་གཉེར་གཉིས། དྲུང་ཡིག་དང་བཅས་ལས་ཚན་པ་རྣམས་ནས་ལས་
དོན་བྱེད་འདུག

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། འོས་བབས་མདའ་དཔོན་གཅིག་བསྐོན་མ་
འཛོག་པའི་བབས་འབྲེལ་འདུག ཞིབ་དཔྱད་ན་སྲོལ་རྙིང་པ་ལ། བཀའ་
བློན་རྣམས་ནས་ས་ཆ་དང་། ཡུལ་གྱི་ལས་དོན་བྱེད་པ་ཡིན། མདའ་
དཔོན་ནས་དམག་གི་ལས་དོན་ལ་བཀོད་པ་བྱས་པའི་འོན་སེང་དང་། བསོ་
འཛིན་འཛོག་རྒྱུའི་ལས་དོན་བྱེད་པ་ཡིན། ད་ཆ་སྔར་སྲོལ་ལྟར་རང་རང་
སོ་སོའི་ལས་ཁ་བྱེད་དུ་འཇུག གཙང་ཕྱོགས་འདི་ས་ཆ་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆུང་
ཐོག་ཏུ་སྔ་སོར་མདའ་དཔོན་གསུམ་བཞག་འདུག དབུས་འདི་ས་ཆ་རྒྱ་
ཆེ་བར་མདའ་དཔོན་གཅིག་ལས་མི་འདུག་པས། གལ་སྲིད་གཞུང་དོན་
དུ་ཕྱོགས་ལ་འགྲོ་དགོས་བྱུང་ན་དང་། ན་བའམ་འཁོར་ཞག་ལྟ་བུའི་
དགོངས་པ་ཞུ་དགོས་བྱུང་ན། དམག་ལ་འགོ་འཛིན་བྱེད་མཁན་མི་འདུག་
པ་དང་། དཔེར་ན་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་མདའ་དཔོན་དར་རྒྱས་
བཀྲ་ཤིས་ནག་ཚུར་བཏང་འདུག་པའི་རྗེས་སུ་ལྷ་སར་དམག་གི་འགོ་འཛིན

བྱེད་མཁན་མེད་པར་བརྗེ་ན། ཀུན་མ་མི་ངན་སློ་བཟང་བགྲ་ཤེས་ནས་ཉེ་ཆར་རང་འཚམས་ཀྱི་མི་དམངས་བསྟུས་པ་སོགས་ཀྱི་རྐྱེན་གྱིས་ས་ཆ་ཡུལ་ཕྱོགས་སུ་མི་བདེ་བ་ལྟ་བུར་ཐུག དཱ་ཆ་བབས་འབྲེལ་བྱས་ན་མདའ་དཔོན་གཅིག་གསར་དུ་བཀོད་པའི་མཉམ་དུ་སྤྲེལ་ནས་བཀོད་པ་བྱེད་དུ་བཅུག་ན་ཡོང་བ་འདུག གཅིག་ཕྱོགས་སུ་ལས་དོན་ལ་ཕྱིན་ན་ཡང་། གཅིག་ལྷ་སར་ཡོད་གཉིས། ས་ཆར་འོན་སེང་བྱེད་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་ཕྱི་དང་ཉེན་སེལ་སོགས་བྱས་ཆོག་པ་འདུག དེ་ཕན་ནས་གལ་སྲིད་དམག་འཐོད་དགོས་བྱུང་རིགས་དང་། སོ་འོན་སེང་འཛོག་དགོས་བྱུང་ན་ཚང་མས་བཀའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། ལྷ་སར་སྡོད་པའི་ཏཱ་ཞིན་རྣམས་ཀྱི་ཐམ་ག་བརྒྱབ་པའི་བཀའ་ཤོག་གི་དགོངས་དོན་བཞིན་བྱེད། མདའ་དཔོན་རྣམས་ནས་རྒྱུན་དུ་ས་ཆ་ཡུལ་ཕྱོགས་ཀྱི་སྲུང་ཆ་སེམས་བཞག་གི་བཅག་ཐོན་བྱེད། གལ་སྲིད དོགས་གཞོན་དགོས་རིགས་བྱུང་ན་འཕྲལ་དུ། བཀས་མངགས་པ་ཏཱ་ཞིན་རྣམས་ལ་ཞུས་པའི་བསླབ་དོན་གནང་དོན་ལྟར་སྒྲུབ་དགོས། ཡང་གཞིགས་ན་གཙང་ལ་སྔ་སོར་ཡོད་པའི་མདའ་དཔོན་ལྔང་ལོ་ཅན་པ་འདི་ལ། ཉེས་པ་གཏན་ནས་མི་འདུག་ཀྱང་། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་ཁོ་པ་གསོད་དགོས་བསམ་པའི་རང་འཚམས་ཀྱི་ལས་ཚན་བཞག་ཏུ་བཅུག་འདུག་པས། འོས་བབས་བལྟས་ན་ད་དུང་ཡང་ཁོ་པ་ཐོས་པའི་གཙང་གི་མདའ་དཔོན་རང་འཛུགས་བྱས་ནས་ནག་མེད་ལ་ནག་འགེལ་བྱས་པ་དཀར་སར་འཇོག་འོས་སུ་འདུག

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། བཀའ་བློན་མདའ་དཔོན་བཅས་ལ་བབས་འབྲེལ་བྱས་ན་བཀའ་ཤོག་གནང་འོས་སུ་འདུག དཔྱད་ན་བཀའ་བློན

མདའ་དཔོན་ཚང་མ། ཟླ་ལའི་བླ་མའི་མངའ་ཞབས་ས་ཁུལ་གྱི་ལས་ཀའི་
དབྱེ་འབྱེད་དང་། དམག་གི་བཀོད་པ་བྱེད་པའི་བློན་པོ་ཆེ་བ་ཡིན་
འདུག མངགས་པའི་ལས་ཁུར་ཤིན་ཏུ་ནས་ལྡི་བའི་སྐབས་འདི་དག་སོ་
སོར་བཀའ་ཤོག་རེ་གནང་ནས་བསྐོས་པའི་ལས་ཁུར་འགངས་ཆེ་བར་… …
བྱེད། ད་ལྟ་ཡོད་པ་དང་། འཕར་མ་འཛོག་རྒྱུའི་བཀའ་བློན་མདའ་དཔོན་
རྣམས་ཀྱི་མིང་ཐོ་སྐྱང་རྩེའི་དེབ་ལ་བཀོད་དེ་སྐྱོར་ཁང་ལ་ཕུལ་ནས་སྙན་…
སྒྲོན་ཞུས་ཏེ་ཕྱིར་ཕེབས་བཀའ་གནང་རྒྱུ་དང་། ཕྱིན་ཆད་ཚབ་འཛུག་
དགོས་རིགས་བྱུང་ན་བཀས་མངགས་པའི་ཟླ་ཞིན་དང་ཟླ་ལའི་བླ་མ་བཅས
ཀྱི་བཀའ་གྲོས་བྱས་པའི། བཀོད་འོས་པའི་མི་འདེམས་ནས་བསླབ་དོན་
ཞུས་ཏེ་བསྐོ་བཞག་བྱེད། ད་སྐོས་སྐྱོར་ཁང་ལ་ཞུས་ནས་བཀའ་ཤོག
ཕྱོགས་མཚུངས་རེ་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས་སུ་འཇུག རྗེས་སོར་ངེས་མེད་ཟླ་
ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཏུ་མི་འཛིན་པར་ཁྲིམས་དང་འགལ་བ། ས་ཆ་ཡུལ་
ཕྱོགས་ཀྱི་ལས་དོན་སྒྲུབ་མི་ཤེས་ཤིང་། ལས་ཚན་བཞོག་ཏུ་འཇུག་འོས
རིགས་འདུག་ན། ཟླ་ལའི་བླ་མ་དང་། བཀས་མངགས་ནས་ལྷ་སར་
བསྡད་པའི་ཟླ་ཞིན་རྣམས་དང་ལྷན་རྒྱས་ནས་མ་འཕེར་བའི་གནས་ཚུལ་…
བསླབ་དོན་ཞུས་ནས། ལས་ཚན་མེད་པ་བྱས་ཏེ་སྔ་སོར་གནང་བའི་
བཀའ་ཤོག་ཚུར་རྩིས་བླངས་ནས་སྐྱོར་ཁང་དུ་རྩིས་འབུལ་དགོས་རྒྱུ་ཡིན།

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། མི་སེར་སོགས་ལ་རང་འཚམས་ཀྱི་བདག
བཟུང་བྱེད་མི་འཇུག་པའི་བབས་འབྲེལ་འདུག དཔྱད་ན་སྔར་སྲོལ་ལ་བོད
ཀྱི་མི་སེར་ཐམས་ཅད། ཟླ་ལའི་བླ་མའི་མངའ་འོག་ཡིན་འདུག་པས་སའི་
རྒྱ་ཆེ་ཆུང་མི་སེར་དུད་མང་ཉུང་གི་དབྱེ་བ་ཕྱེ་ནས་སོ་སོའི་སྟར་རྒྱུན་གྱི་…

ཁྲལ་རིགས་ཕྱབ་ནས། ཞྭ་སེར་བསྟན་པའི་དགེ་རྒྱུན་གྱི་ཐེབས། དགེ་
འདུན་གྱི་ཞབས་ཏོག་འགྲེད་མང་ཇའི་དགོས་ཆའི་ཐོག་ཏུ་འགྲོ་བ་བྱེད་པ་
ཡིན། ཕོ་ལྷ་ནས་དང་། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ཕ་བུ་ནས་ལས་ཁུར་
བྱེད་པ་ནས་བཟུང་རང་འདོད་ཀྱི་བདག་འཛིན་བྱས་པ་དང་། འཕྲོག་ཕ་
སོད་ཀྱི་ཁོ་རང་གི་བདག་བརྒྱན་ཡོད་པའི་མི་ལ་དོན་མེད་དུ་རང་འཚམས་
ཀྱི་སྤྲིན་པ་མང་པོ་འདུག ཡང་བདག་བརྒྱན་ཡོད་རིགས་ལ་ཁྲལ་མི་དགོས་
པའི་བཀའ་ཤོག་སྤྲིན་འདུག་པ་དང་། མི་དམའ་བའི་མི་ལ་ཁྲལ་གསར་
འཕར་སྣ་ཚོགས་ལེན་པའི་སྐབས། མི་སེར་གྱི་སྐྱིད་སྡུག་མི་སྙོམས་པ་བྱུང་
འདུག བཀའ་བློན་མདའ་དཔོན་ཐུན་མོང་ནས་འཕྲལ་དུ་དེབ་ཡིག་ནང་
བཞིན་ཞིབ་བལྟས་གྱི་བསྟན་སྲིད་ལ་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་
མི་ལ་ཚར་དགའ་བདག་བརྒྱན་གནང་བ་རྣམས་ཕྱིར་མི་ལེན་པ་དང་།
གཞན་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ནས་རང་འདོད་ཀྱི་དོན་མེད་དུ་སྤྲིན་པ་ཡོད་
ཚེ་ཐམས་ཅད་དྲང་པོས་ཆད་བཅད་པའི། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་གསལ་བར་
ཞུས་པའི་ཕྱིར་ལེན་བྱས་པའི་གཞུང་དོན་ལ་ཕན་པ་དགོས་རྒྱུ་ཡིན། ཁྲལ་
མི་དགོས་པའི་བཀའ་ཤོག་གནང་བ་རྣམས་ཞིབ་དཔྱད་བྱས་ནས་ཚུར……
བླངས་དགོས་རྒྱུ་ཡིན། སྔར་རྒྱུན་གྱི་ཁྲལ་ག་ང་ཡིན་སྒྲུབ་ཏུ་ཆུག ཁྲལ་
གསར་འཕར་གང་ཡིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་ཞུས་པའི་ཡང་དུ་ཆུག འདི་
བཞིན་བྱས་ན་མི་སེར་ཐམས་ཅད་སྐྱིད་སྡུག་སྙོམས་པ་ཡོང་འདུག ད་ནས་
བཟུང་སྟེ་སེམས་རྣམ་དག་གི་ཞབས་འདེགས་ལེགས་པར་ཞུས་པའི་བདག་
བརྒྱན་གནང་འོས་རིགས་ཀྱི་མི་ཡོད་ཚེ་བཀའ་བློན་མདའ་དཔོན་བཅས་ནས
དྲང་པོའི་སྒོ་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། བཀས་མངགས་པའི་ཏཱ་ཞིན་

རྣམས་ལ་བསླབ་དོན་ཞུས་ནས་བབས་འབྲེལ་དང་མཚུངས་པའི་བདག་རྒྱུན་
གནང་རྒྱུ་ཡིན།

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། དོས་རྟ་སོགས་ལམ་ཡིག་བཀའ་ཤོག་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་ལ་ཞུས་པའི་གནང་ན་བབས་འབྲེལ་འདུག དཔྱད་ན་སྔར་ལུགས་ལ་
ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཁྲལ་རིགས་དོན་གཅོད་སོ་ཏ་ལ་མི་སེར་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོས་
རྟ་སོགས་ཀྱི་ཞབས་ཕྱི་ཞུ་བ་ཡིན་ཅིང་། ཕོ་ལྷ་ནས་དང་། འགྱུར་མེད་
རྣམ་རྒྱལ་ཕ་བུས་ལས་ཁའི་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་པ་ནས་བཟུང་། སྲོལ་རྒྱུན་
ཉིང་པ་བཞིག་ནས། བཀའ་བློན། མདའ་དཔོན་བཅས་ཀྱི་ཚོང་པ་
བཏང་ནས་ཟླ་ལིང་དང་། དར་རྩེ་མདོ། བར་ཁམས། མངའ་རིས་
བཅས་ཀྱི་ས་ཡུལ་དུ་ཚོང་བྱེད་པར་བཏང་དུས་རང་འདོད་ཀྱི་ལམ་ཡིག···
བྱིན་པའི་ཝུ་ལག་བཏང་། གྲོ་ཆས་གང་དགོས་སོགས་ཐམས་ཅད་སྐྱེ་མི་སེར་
ཐོག་སྐུལ་འདེད་ཀྱི་བླངས་པར་བརྟེན་མི་སེར་རྣམས་ལ་ཁྲལ་འཕར་ཀྱི······
སྡུག་བསྔལ་ཆེན་པོ་ལྷ་ཁན་མེད་པ་བྱུང་གཤིས། མི་སེར་ཐམས་ཅད་འཚོ་
བའི་རྟེན་དང་བྲལ་ནས་འཕོར་ཀྱིན་ལ་འགྲོ་བ་ཞིན་ཏུ་མང་། སྲོལ་འདི་
སྔར་གཏན་ནས་བྱེད་མི་འདུག་པའི་བབས་འབྲེལ་འདུག ད་ཕྱིན་ཆད་
བཀའ་བློན་མདའ་དཔོན་ནས་ཚོང་པ་གཏོང་བར་རང་འདོད་ཀྱི་ལམ་ཡིག་
བཏང་མི་ཚོག གཞུང་དོན་ཝུ་ལག་དགོས་ངེས་བྱུང་ན་ཅིས་ཀྱང་ཏཱ་ལའི་
བླ་མར་བསླབ་དོན་ཞུས་པའི་ཕྱག་དམ་རྒྱབ་པའི་ལམ་ཡིག་བཀའ་ཤོག·· ···
དགོངས་དོན་ལྟར་བྱེད་དགོས། ཐག་ཉེ་སྐོར་ལ་ཞིན་ལྟར་དགོས་པའི་ཝུ་
ལག་བཀའ་བློན་ཚོ་རང་གི་ཐག་བཅད་ནས་ཡི་གེ་སྤྲོད་རྒྱུ

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཕྱག་མཛོད་ནང་བཞག་པའི་

སྐུ་ཆས་རྣམས་ལ་རང་འདོད་ཀྱི་བླངས་མི་ཆོག ཞིབ་དཔྱད་ན་ལུགས་སྲོལ་ཉིང་པ་ལ། ཕྱག་མཛོད་པས་དོ་དམ་བྱས་པ་ཡིན་འདུག གཞུང་དོན་ལ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་བྱུང་ན་བཀའ་བློན་རྣམས་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་ཞུས་ནས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ་ཡིན། སྒོ་འབྱེད་སྟོམ་ཚང་མར་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཕྱག་དམ་གནང་གི་ཡོད་འདུག ཕོ་ལྷ་ནས་དང་། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ནས་ལས་དོན་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་སྐབས་ཚུན། རང་འདོད་ཀྱི་བླངས་པའི་ཡོངས་སྤྱོད་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་ཞུ་བ་ཕར་བཞག ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་ཁ་བཏགས་གཅིག་ཙམ་བླངས་ནས་བེད་སྤྱོད་ལའང་སྐུ་དབང་མེད་པ་ལྟ་བུར་ཐུག་འདུག་པས་འདི་ཤིན་ཏུ་མི་འོས་པ་ཆེན་པོ་ཡིན་འདུག སྔར་ནས་སྔར་རྒྱུན་ཉིང་པ་ལྟར་དགོས་ཆ་ཚང་ཚུད་རིགས་ཕྱག་མཛོད་པས······འཁྲུན་གཅོད་བྱེད། སྒོ་འབྱེད་སྟོམས་ཚང་མར་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཕྱག་དམ་ཕབ་རྒྱུག གཞུང་དོན་ལ་གཏོང་དགོས་རིགས་བྱུང་ཚེ་བཀའ་བློན་རྣམས་ཀྱི་གྲོས་བསྡུས་བྱས་པའི། ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཞུས་པའི་བཀའ་གང་གནང་བཞིན་གྱི་རྗེས་འབྲངས་ཞུ་བ་དང་། རང་འདོད་ཀྱི་བླངས་ནས་བེད་སྤྱོད་གཏན་ནས་མི་བྱེད།

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། མངའ་རིས་དང་། ནག་ཆུ་བཅས་ཀྱི་ས་ཆ་རྣམས་གནད་འགག་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་ཡིན་འདུག་པས། ཞིབ་དཔྱད་ན་ནག་ཆུ་འདི་མཚོ་སྔོན་པོའི་ས་འབྲེལ་ཡིན་འདུག མངའ་རིས་ལ་ཆ་འདི་སྤྱོང་འགར་དང་ས་འབྲེལ་ཡིན་འདུག ,དེ་ལ་འགོ་པ་བསྐོ་བཞག་བྱེད་རྒྱུ་ཅིས་ཀྱང་བློས་འཁེལ་གྱི་མི་སོ་ཚོད་འདེམས་ནས་བཞག་ན་ས་ཆ་ཡུལ་ཕྱོགས་ལ་ཕན་ཐོགས་པ་ཡོང་འདུག སྔར་ནས་མི་ཉིང་ཁྲུངས་མེད་ཡོད་པ་འདེམས་

ནས་གཏོང་རྒྱུན་ལ་ད་ཚ་ཏྲ་ལའི་བླ་མར་ཞུས་པའི་འདེམས་ནས་གཏོང་རྒྱུ་
བྱེད། གཏོང་རྒྱུའི་མིའི་མིང་སྒྲུར་ཁང་ལ་ཕུལ་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་
བཀའ་ཤོག་གསོལ་རས་ཞུས་ནས། ས་ཆའི་འོན་སེང་པར་པན་སླེབས་ཡོང་
བ་བྱེད་འདུག

དོན་ཚན་གཅིག་ལ། འདས་ཀྱི་ས་ཆའི་སོག་པོ་རྣམས་བཀའི་རྗེས་སུ་
འབྲངས་ནས་འཁྲུན་བཅད་དེ་གནས་འདུག་འོས་སུ་འདུག ཞིབ་དཔྱད་ན་
སྔ་སོར་ཕོ་ལྷ་བ་ནས་ཀྱི་སོག་པོ་འདི་གྲས་བསོ་དམག་ལ་གཏོང་བའི་ཆེད་
དུ་བསླབ་དོན་ཞུས་ནས་བཀོད་པ་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་ཅིང་། འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་
བསད་པའི་རྗེས་སུ་ཁོ་པ་ཚོ་ལ་འགོ་འཛིངས་མེད་སྐབས་འདམ་ལ་བྲིས་
སོང་འདུག སོག་པོ་འདི་གྲས་ཚང་མར་ཉེས་པ་མེད་པའི་མི་ཡིན་ཅིང་།
སྔ་སོར་ནས་ཆེར་བཟུང་སྐྱེ་འཚོ་ཞིང་གནས་པ་ཡིན་པས། བོད་དང་
ལུགས་སྲོལ་མི་འདྲ་འདུག ཉེ་ཆར་བཀའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་དྲི་བ་བྱས་
པར་ཁོ་རང་ཚོ་འདམ་ལ་ཡོག་ནས་བསྣད་པའི་ཐོག་ཕྱོགས་འགྲོའི་རིགས་ལ་
ཞེ་སོ་ཕུལ་ནས་འགྲོ་འདོད་ཡོད་ཟེར་བར་བརྟེན། བབས་བལྟས་ན་གོང་
མ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་རྗེས་བརྩེ་གཟིགས་ཀྱི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར་
འཁྲུན་ལེགས་པར་དཔྱད་དེ་སྟོད་འདུག སྔ་སོར་ཁོ་པ་རྣམས་སོ་སོན་
བརྒྱད་བཟློས་འདུག་པས་འགོ་ཡོད་རྣམས་ལ་ཚོ་ལོ་བྱིན་ཏེ་ཡང་ན་ཇའི་
སང་དང་། ཡང་ན་ཐའི་ཌེ་ཞེས་འབོད་པ་ཐམས་ཅད་ཕོ་ལྷ་ནས་དང་།
འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་བཅས་ཀྱི་རང་འཚམས་ཀྱི་དོན་མེད་ཚོ་ལོ་སྦྱིན་པ་
ཡིན་འདུག་པས་སྲོལ་ལམ་དང་གཏན་ནས་མི་མཐུན་གཤིས། བབས་
བལྟས་ཀྱི་ད་ལྟ་ཡོད་པའི་འགོ་པ་བརྒྱད་ལ་ཀུ་སེའི་ཏྲ་བསྐོ་བཞག་བྱེད།

པོ་ཡོན་ནང་ནས་མི་བརྒྱད་འདེམས་པའི་སོ་ཡོན་རྫང་གིར་བསྒོ་བཞག······
བྱེད། ཡང་མི་བརྒྱད་འདེམས་པའི་ཁྲུན་ཧྲུ་སྤོ་ཤོ་ཁོར་བསྒོ་བཞག་བྱེད།
འདི་ཐམས་ཅད་ལ་ཞུགས་སྲོལ་དང་མཐུན་པར་ཞྭ་མོའི་འབྲུ་རྒྱག་རྒྱུག
རིམ་པ་བཞིན་དུ་བཀོད་པ་བྱེད་ཅིང་། འདི་དག་ཐམས་ཅད་ལ་ལྷ་སར་
བཞུགས་པའི་ཏཱ་ཞིན་ནས་སྲིའི་བཀོད་ཁྱབ་བྱེད། ཞོ་ཡོན་རེ་ནས་མི་བཅུ་
རེ་བཏོན་ཏེ་ཁྲོན་མི་བརྒྱད་ཙུ་ལྷ་སར་བཞག་པའི་ཕྱོགས་འགྲོར་གྲ་སྒྲིགས་
ཀྱི། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་ཕྱི་ཞུ་འདུག ཁོ་པ་ཚོ་ཟླ་ཚས་གྲོ་ཁ་སོགས་
སྔར་ལུགས་ལྟར། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཕྱག་མཛོད་ནས་གནང་རྒྱུག དམག་
འགུགས་དགོས། སོ་པ་གཏོང་དགོས་སྐོར་ཐམས་ཅད་མངགས་པའི་ཏཱ་
ཞིན་རྣམས་ཀྱི་ཐམ་ག་བརྒྱབ་པའི་ཡི་གེའི་དོན་ལྟར་འགྲོ་སྔོད་བྱེད།
བཀའ་བློན། མདའ་དཔོན་བཅས་ནས་རང་འདོད་ཀྱི་བཏང་མི་ཆོག
འདི་དག་ལ་བློན་པོ་བསྒོ་བཞག་བྱེད་མིན་གྱི་སྐོར་ཚང་མ་བཀས་མངགས་
པའི་ཏཱ་ཞིན་རྣམས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་ལྷན་དུ་གྲོས་ཐག་ནས་འཁྲུན་གཅོད་
བྱེད། ལོ་ལྟར་བཞིན་ཞིབ་བལྟས་ཀྱི་སོག་པོའི་ཁྲིད་ནས་བསམ་པ་རྣམ་
དག་གི་ཏུར་སྐྱེད་བྱེད་པའི་མི་དྲག་པ་བྱུང་ན་འོས་ཚོད་ཀྱི་གསོལ་རས······
གནང་། ཀ་ལ་སྲིད་ཁྲིམས་ཀྱི་རྗེས་འབྲངས་མི་བྱེད་པ་འདུག་ཚེ་རྗེས་གནོན་
ཚ་ནན་གཏོང་། དེང་སང་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་སོག་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཁྲིད་ནས
རང་ཡུལ་དུ་ཏྲ་ཏོར་སོགས་གཏན་ནས་མེད་པའི་འཚོ་རྟེན་དང་བྲལ་བར་
བརྟེན། ཐ་མོ་ནས་ཧྥུ་སར་བསྡད་པའི་མི་ཚང་ཤས་ཡོད་པ་ཞིབ་གསལ་
བར་དཔྱད་ནས་སྔར་རྒྱུན་ལྟར་ལྷ་སར་སྡོད་བཅུག་པའི་འཚོ་རྒྱུག འདི་
འདྲ་བྱས་ཚེ་སོག་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་བཀོད་འདོམས་བྱེད་པར་ལས་སླ་བ······

ཡོང་ཞིང་། ཐམས་ཅད་གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དྲིན་ལ་བརྟེན་པའི་གསོལ་
རས་ཐོབ་པ་ཡོང་འདུག

གོང་གསལ་དོན་ཚན་ཁག་རྣམས་ཚང་མ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའི་རྗེས་
སུ་འབྲངས་ནས་དབུས་གཙང་གི་སེར་སྐྱ་མཐའ་དག་ལ་ཕྱི་སྲིད་ནང་བདེ་
སྐྱིད་ཡོང་བའི་དོན་དུ་ཡིན། ད་ཞིན་རྣམས་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་བཀའ་
གྲོས་ཞུས་ཐོག་ནས་སྔར་གྱི་སྲོལ་རྙིང་རྣམས་ལ་དཔྱད་དེ་དམངས་ཀྱི་སེམས་
དང་མཐུན་པར་གུང་པཎྜི་ཏའི་བསམ་ཚོད་དང་བཅས་བབས་འབྲེལ་དང་
བསྟུན། དོན་ཚན་འདི་རྣམས་ཆ་བཞག་པ་ཡིན། ཁྲིད་ཇོ་བཀའ་བློན་
དང་། མདའ་དཔོན། སྡེ་པ། འགོ་ཡོད་དང་སེར་སྐྱ་དྲག་ཞན་ཐམས་
ཅད་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དྲིན་ལ་དད་ཅིང་བཀའ་ལ་ཉམ་ཐག་གི་རྗེས་
སུ་འབྲངས། གུས་པ་རྩེ་གཅིག་གི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཏུ་བསྟེན་ལུགས་
ཀྱིས། བོད་ཐམས་ཅད་དེང་སང་བདེ་བ་དང་ལྡན་ཞིང་། དགེ་ཚོགས་
དང་བསོད་ནམས་ལ་ལོངས་སྤྱོད་ཚོག་པར་མ་ཟད། བུ་ཚ་བརྒྱུད་ཀྱི་བར་
དུ་རང་རང་གི་བགོ་སྐལ་དུ་ཐོབ་པའི་ལུས་སྲོག་ལོངས་སྤྱོད་ཐམས་ཅད་
རང་དབང་དུ་སྤྱོད་ཚོག་པ་དང་། གཏན་དུ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་རྗེ་
དང་གསོལ་རས་ལ་བརྟེན་ཅིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐྱབས་འོག་ཏུ་སྡོད་པར་
ཡོང་། ཚུལ་འདི་དང་འགལ་བར་སྤྱོད་པའི་ཉེས་པ་ཡང་བ་རྣམས་ཉེས་པ་
ཐོབ་པའི་གནས་ཚུལ་ཞུས་ཏེ་གོ་ས་འཕེབས་པ། ཉེས་པ་ལྗི་བ་རྣམས་ལུས་
སྲོག་ལ་མི་འབབ་པ་བྱེད་མི་ཐུབ། འདི་ཕྱིར་ཆེད་དུ་དམིགས་ནས་ལུགས་
གཏན་འཛུགས་སུ་བཀའ་ནས་པའི་ལམ་སྲོལ་བཙུགས་ཏེ་ས་ཆེན་པོའི་མཐར་
ཐུག་གི་བར་དུ་བཀའ་ནས་པའི་སྡེ་མི་སེར་ཐམས་ཅད་ལ་གོ་བར་དྲིལ་སྒྲོགས་པ་

གྱིས། ཚང་མ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འདིའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་འགྲོ་དགོས་རྒྱུ་ཡིན། དེ་ལས་འགལ་བ་བྱས་ཚོག་རྒྱུ་མིན།

འབྲས་ལྗོངས་ནས། སྒོ་མང་བླ་མ་སངས་རྒྱས་རྡོ་རྗེ། བློ་གླིང་བླ་མ་འཇམ་དབྱངས་ཕུན་ཚོགས། བདེ་ཡང་བླ་མ་དགེ་འདུན་བདེ་ཆེན། སྔགས་པ་བླ་མ་ངག་དབང་ལེགས་པ། འདུལ་བ་བླ་མ་ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས། ཤར་སྒོར་བླ་མ་བློ་བཟང་འཇམ་དབྱངས། རྒྱས་པ་བླ་མ་དོན་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ། སེ་ར་སྨད་བླ་མ་བློ་བཟང་རྒྱལ་མཚན། བྱེས་བླ་མ་བློ་བཟང་མཁས་མཆོག སྔགས་པ་བླ་མ་བློ་བཟང་ཆོས་འབྱོར། སྟོད་པ་བླ་མ་དཔལ་འབྱོར་རྒྱ་མཚོ། དགའ་ལྡན་བྱང་རྩེ་བླ་མ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས། ཤག་རོང་བླ་མ་བྱམས་པ་རིག་འཛིན། གོང་ས་མཆོག་གི་གསོལ་དཔོན་གྲགས་པ་མཐའ་ཡས། མགྲོན་ཡོན་ཏན་ལེགས་གྲུབ། ཡོ་རྩེ་བ་བླ་མ་ངག་དབང་དོན་གྲུབ། འབྲས་ལྗོངས་སྤྱི་སོ་བློ་བཟང་ནོར་བུ་དང་། བསམ་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ། སེ་ར་སྤྱི་སོ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་དང་། བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས། དགའ་ལྡན་ཁྲི་པའི་ཕྱག་མཛོད་བསྟན་པ་དར་རྒྱས། བཀའ་བློན་ཤུང་པཱ་ཏ། བཀའ་བློན་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། བཀའ་བློན་སྲི་གཅོད་ཚེ་བརྟན། བཀའ་བློན་ཉི་མ་རྒྱལ་མཚན། ཤུང་ཀུན་དགའ་བསྟན་འཛིན། ཤུང་འགྱུར་མེད་དབང་རྒྱལ། ཛ་སག་ཐའི་ཇི་དབང་འདུས། དམུས་མདའ་དཔོན་དར་རྒྱས་བཀྲ་ཤིས་དང་། ཟིལ་གནོན་རྡོ་རྗེ། གཙང་མདའ་དཔོན་ལྷུང་པོ་ཅན་པ་ཨ་ཇིག་དང་། པད་ཚལ་ཚེ་རིང་རྣམ་རྒྱལ། རམ་པ་བ་རབ་བརྟན། རྗེས་དཔོན་མཁར་ལྡན་ཕུན་ཚོགས། ལྷ་ས་བླ་བྲང་ཕྱག་མཛོད་སྲིལ་ཞབས་ཚེ་དབང་བཀྲ་ཤིས་དང་། དར་མོ་བཀྲ་

ཤིས་རྒྱལ་པོ། གཤེར་དཔང་སྤོ་བ་ངག་དབང་། ལྷ་ས་གཉེར་ཚང་པ་ཕྲུང་རམ་ཚེ་རིང་བཀྲ་ཤིས། སྐོམ་པ་དཔལ་ལྡན་ཚེ་རིང་། ཞོལ་གཉེར་མཁར་ཐོག་བག་གྲོ། ལྷ་ལུང་རྩེ་ཚེ་རིང་རྡོ་རྗེ། མི་དཔོན་རགས་རྩིབས་ཚེ་དབང་དོན་གྲུབ། བཀྲས་རབ་རྡོ་རྗེ་ཕུན་ཚོགས། ཆིབས་དཔོན་གཏེར་སྣ་ཚེ་དཔལ། མེར་མོ་དབང་འདུས་རྡོ་རྗེ། བཀའ་དྲུང་ཚ་ཚུལ་དངོས་གྲུབ་དཔལ་འབར། ལྷགས་སྤྲག་ཚེ་དཔལ། བྲུར་ཁང་ལྷ་དབང་དར་རྒྱས། རྩམ་ལེན་གྲོང་སྟོད་ཁང་གསར་དོན་གྲུབ། སྤོ་ར་བུ་ཚེ་བརྟན་རྣམ་རྒྱལ། རྩ་གཉེར་ཤར་སྒོ་ཚེ་དབང་རྣམ་རྒྱལ། བདེ་ཆེན་བསོད་ནམས་དབང་རྒྱལ། ཤིང་གཉེར་བྱིང་མ་ལྷ་དབང་རབ་བརྟན་རྣམས།

ལྷ་སྐྱོང་ཁྲིར་བཞུགས་དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་པའི་དབྱིད་ཟླ་ཐ་མའི་ཚེས་གསུམ་བཟང་པོ་ལ། ”① ཞེས་གསལ་ཞིང་། རྩ་འཛིན་འདི་གཏན་འབེབས་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྐོར། སྐབས་དེར་དངོས་སུ་ཞུགས་གནང་མྱོང་བའི་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ་…… གྱིས། “དེ་རྗེས་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་བླ་མ་ལས་སྣེ་དང་། གུང་བཀའ་བློན། མདའ་དཔོན་ཇ་སག དྲུང་འཁོར་ལས་ཚན་པ་ཆེ་ཕྲ་ཚང་མ་བསམས་འགྲུབ་ཁང་གསར་གྱི་ཚོམས་ཆེན་དུ་བསྡུས། གོང་མའི་ལུང་གིས་མངགས་པའི་མི་དྲུག་ཅིང་དུ་ཆེ་གུང་ཡེ་ནས་སོགས་དཔོན་ཁག་ཐམས་ཅད་འཛོམ་ཐོག བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བྱ་བ་ལས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཇི་ལྟར་བསྒྱི་བའི་ཚུལ་དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་དུ་བསྡུས་པའི་རྩ་ཚིག་དང་། དེའི་དོན་རེ་རེ་

① (བོད་ཀྱི་ལོ་རབས་ཁྲིམས་སྲོལ་བདམས་བསྒྲིགས་ལྷུགས་པར་མའི་…དེབ་ངོས་1—16)

བཞིན་དུ་ཙོང་དུ་ཚེ་ཁྲུང་ཡེ་ནས་རྒྱས་བཤད་དང་བཅས་ལེགས་པར་…… …འདོམས་པའི་མཐར། དེ་ལྟར་བསྒོ་བ་ནི་ཁྱོད་རང་བོད་འབངས་ཀྱི་དོན་ཁོ་ན་ཡིན། དེ་མ་ཡིན་པའི་བྱ་བ་བཤད་ལུགས་གཞན་ཟེར་རྒྱུ་ཨེ་ཡོད་གསུང་བར། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་རྗེ་བཙུན་འཇམ་པའི་དབྱངས་དངོས་དང་དབྱེར་མེད་པའི་དགོངས་པར། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཆོས་སྲིད་ཡར་རྒྱས་དང་། བོད་འབངས་ཉམས་ཐག་པ་འདི་རྣམས་ཉེས་ཀྱི་དོགས་པ་དང་། སྡུག་བསྔལ་གྱིས་གཟིར་གྱི་དོགས་ནས་གནས་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་བདེ་བ་ལ་སྦྱོར་བ། ཉེ་རིང་ཕྱོགས་ལྷུང་མེད་པར་སྐྱོང་བའི་དགོངས་པ་ཁོ་ན་མངའ་གཞིས། ད་ལམ་ཡང་ཁྱེད་དཔོན་ཁག་རྣམས་ངེད་བོད་འབངས་རང་གི་ཆེད་དུ་ཕེབས། བོད་ཀྱི་བྱེད་སྒོའི་སྒོར་ཡང་བར་སྐབས་ཀྱི་སྲོལ་ངན་པ་རྣམས་དོར། སྲོལ་བཟང་བབ་འབྲེལ་དང་མཐུན་པ་རྣམས་ཡར་རྒྱས་སུ་གནང་རྒྱུའི་ཙ་ཚིག་དང་བཀའ་ཕེབས་པར། བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཞེས་ཕྱག་འཚལ་བ་ལས་གཞན་རྒྱུ་མཚན་ཞུ་རྒྱུ་མེད་ཅེས་ཞུས། ”①ཞེས་གསུང་འདུག་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་དུ། “གོང་མ་ཆེན་པོའི་མི་དྲག་རྣམས་ནས་བོད་ཀྱི་ལས་ཀ་དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་དུ་བཀོད་པའི་དོན་རྣམས་དྲིལ་བསྒྲགས་ཤིང་། གཙོ་བོར་སེར་སྐྱ་ཚང་མས་གོ་ཞིང་ངེས་དགོས་རྒྱུར། རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་འདི་ཁོ་ན་བོད་གངས་ཅན་གྱི་མགོན་པོ་ཡིན་པས། གོང་མ་ཆེན་པོས་དགོངས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་གྱིས་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་དར་བ་དང་འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་བདེ་འཇགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དུས་ལྟར་བོད་ཀྱི་ལར་རྒྱུའི་དོན་ཐམས་……

① (མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་69—70)

ཅན་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རང་གིས་མཛད་དགོས་ཀྱི་མངའ་གསོལ······
གཟིངས་བརྟོད་ཞུལ་བ་ཡིན་པ་ལ། ཁྲོད་བླ་མ་སེར་མོ་བ་དང་སྡེ་པ་སི་
ཏྲག་སོགས་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་ཐམས་ཅད་ནས། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་
དྲིན་དང་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་གུས་པ་རྩེ་གཅིག་བྱས་ན་དུས·········
རྟག་ཏུ་བདེ་སྐྱིད་དང་ལྡན་པ་ཡོང་། དེ་ལས་འགོང་ན་གོང་མ་ཆེན་
པོའི་བཀའ་ཁྲིམས་བཙན་འཛིན་ཆེ་བ་ཤེས་གསལ་བཅས་མཐའ་དག་ནས་
ངེས་པར་ཁྱིས་ལ་རྟག་ཏུ་བདེ་སྐྱིད་ལ་སྤྱོད་ཆོག་པའི་སྣང་དོར་ཡང་དག་པ་
བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། ”① ཅེས་འཁོད་འདུག་ཅིང་། དེ་ནས་
བཟུང་ངོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་བྱེད་སྒོ་རྣམས་དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་གྱི་
འབྲུ་དོན་ཚད་འཛིན་དུ་བྱས་ནས་ལག་བསྟར་བྱས་པ་ནི་གུང་པཎྜི་ཏའི་ཚོ་
བོ་རྗེ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས། “བོད་ལྗོངས་བདེ་ཐབས་ཀྱི་
རྩ་ཚིག་དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་མ་ཞེས་དེང་དུས་ཀྱང་མཆོག་དམན་ཀུན······
གྱིས་ཚད་མར་འཛིན་ཅིང་རྒྱུང་ལྟར་གྲགས་པ། ”② ཞེས་བྲིས་འདུག་པ་
ལས་ཀྱང་གསལ་བར་རྟོགས་ཐུབ་པ་ལགས་སོ།

15. ལ་དྭགས་རྒྱལ་བློན་གྱི་ནང་འཁྲུག་འདུམ་ཐབས་དང་། པཎ་ཆེན་རྒྱག་པར་དབང་ལུང་བསྐུལ་བ་སོགས་རྩིས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་པ་སྒྲ་མཐུན་ལེགས་པར་བསྒྲུངས།

དེ་ནས་ཟླ་ཁྲོན་ཅོང་ཐུ་ཚེ་རིང་དང་། ཛོའུ་རྟོས་ཨམ་བན། སྲུང་
དམག་བཅས་ཕྱིར་ལོག་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་ཨ་ཛལ་ཁ་ཛ་གྲལ་དང་།

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་6)

② (དགའ་བཞི་བའི་རྒྱུད་བརྗོད་དེབ་ངོས་61)

ཐོན་ཕྱུག གནང་སྦྱིན་སྨམས་མཛོ་བ་བཅས་བསྟལ། “འདི་སྐབས་ལ་དགས་རྒྱལ་པོ་དང་། བློན་པོ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བུ་གཉིས་ནང་རྩུང་ཟད་མ་གཤིན་པའི་གནས་ཚུལ་གསན་འཕྲལ། ཕྱོགས་དེའི་རྒྱལ་བློན་ཚང་མ་བདེ་འཇགས ཞུགས་ལེགས དགོས་པའི བཀའ་ཤོག་རྟེན་དང་བཅས་པ་གནང་།” ① “ཡང་བསྐྱར་ཁོང་པ་ཇམས་ནས་བླ་མ་ཀ་ཐོག་པའམ། འབྲུག་པ་སྤྲུལ་སྐུ་རིན་པོ་ཆེ་གཉིས་གང་རིགས་ཤིག རྫོང་དུ་དགོས་ཚུལ་ནན་གྱིས ···ཞུས པ་བཞིན ཀ་ཐོག་པར་ལ་དགས་ཕྱོགས་སུ་འགྲོ་དགོས་པའི་བཀའ་ཤོག་ཀྱང གནང་།”② ཞེས་འཁོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1752 བོད་ཆུ་སྤྲེ་ལོར། པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་དབུས་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་། དེ་སྐབས་སྤྲུལ་ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག གི་དྲུང་དུ་རབ་བྱུང་སྡོམ་བཞེས་དང་། མདོ་སྔགས་ཀྱི་བཀའ་ཆོས་ཞུ་འདུན་གྱི་ཕྱ་སར་ཐེབས་ཅང་། ཕྱང་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་བྱེད་སྒྲོད་ལ་བརྟེན་ནས་རབ་བཞེས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་གནང་ཐུབ་ཙམ་ལས། དབང་། ལུང་། ཁྲིད་གསུམ་གྱི་བཀའ་ཆོས་སོགས་རྗེ་ཡབ་སྲས་གཉིས་ཀའི་ཐུགས་བཞེད དང་མཐུན་པ་ཞིག་མ་བྱུང་བར་འཕྲལ་སྐྱར་གཙང་ཐེབས་གནང······ དགོས་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། ཐེངས་འདིར་དབང་དང་། རྗེས་གནང་། ཁྲིད་ལུང་སོགས་མཐའ་ཡས་པ་ དགོངས་བཞེད་ལྟར་ཞུ་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ལྷག་པར“དཔལ་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་···པའི་དཀྱིལ་འཁོར་རྟུལ་ཚོན་ལ་བརྟེན་པ་རྒྱས་པ་ཉིན་གསུམ་གྱི་རིང་ལ·····

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་18)

② (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་25)

བྱིས་པ་ལྟར་འཇུག་པའི་དབང་བདུན་དང་། མཆོག་དབང་གོང་མ་གསུམ། གོང་ཆེན་གསུམ། རྡོ་རྗེ་སློབ་དཔོན་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་དབང་མཐའ་རྟེན་དང་བཅས་མཐའ་དག རྒྱུད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་འགྲེལ་ཆེན་དྲི་མ་མེད་པའི་འོད་ཀྱི་དགོངས་པ། ......འཇམ་མགོན་བླ་མ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་བཞེད་སྲོལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ། གང་ཉིད་ཀྱི་སྲས་ཀྱི་ཐུ་བོ་མཁས་གྲུབ་ཆེན་པོ་སྨྲ་བའི་ཉི་མ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་པོས་རྒྱུད་ཀྱི་འགྲེལ་···ཆེན་དང་། དཀྱིལ་འཁོར་གྱི་ཆོ་ག་ཆ་ལག་དང་བཅས་པ་ལེགས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་བཞིན་ཟབ་རྒྱས་སུ་བསྐྱལ་བས་དབང་དོན་བརྡ་འཕྲོད་···པ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། ཕྱི་ནང་གཞན་གསུམ་གྱི་དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་གནད་འགག་མཐའ་དག་ལ་མ་རྟོགས་ལོག་རྟོག་གི་ཐེ་ཚོམ་དྲི་མ་མཐའ་དག······བསལ་ཏེ་དཔྱོད་ལྡན་མཁས་པ་རྣམས་ལའང་རྒྱུད་དོན་མཐའ་ཆོད་པའི་གོ་·དོན་བླ་ན་མེད་པ་བསྐྱལ་ཞིང་། ཚེ་དཔག་མེད་ལྷ་དགུ་དང་། ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་བཅུ་གཅིག་ཞལ་གྱི་བཀའ་དབང་བཅས་ཀྱང་”①བསྐྱལ་བ·····སོགས་ཕན་ཚུན་ཐུགས་ཀྱི་བཞེད་དགོངས་ལེགས་པར་གྲུབ་རྗེས་པཎ་ཆེན་··མཆོག་རང་གི་གདན་སར་ཕྱིར་ཕེབས་བསྐྱུངས།

ལོ་འདིར་“བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཞོངས་པ་རྡོ་རྗེ་ཨམ་པར་འབྱོར······ཕྱུག་གི་ཐོག་གོང་མ་ཆེན་པོས་བསྐྱལ་བའི་འཚམས་རྟེན་རྣམས་ཀྱང་·······བཞེས། ”“དེ་ནས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་མི་བན་དེ་ཨམ་པ་ཕྱིར་ལོག་ལ་སྐུ་བརྟན། བྱིན་རྟེན་གྱི་རིགས་དང་དངོས་པོའི་རྫོང་བ་གཟབ་པ་བསྐྱལ། ཐོན་གདོང་གོང་མ་ཆེན་པོར་ཡང་འཚམས་ཞུའི་ཞུ་ཡིག་རྟེན་སྐུ་བརྟན་བཅས་··

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་75—76)

འབུལ་རྒྱུ་གནང་། ”① “དེ་རྗེས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་རིམ་བརྒྱུད་དུ་
གནང་བར། མི་དྲག་བན་དེ་ཨམ་པ་སླེབས་སྐབས་སྐད་ཆ་དྲིས་པར།
རྗེ་པོ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མདུན་དུ་ཕྱང་པོ་ལྷ་ནས་ཀྱི་ཏུས་པ་ཡོད་པའི་མཆོད་
རྟེན་བཞག་པ་དང་། ཡང་ཁྲི་རང་གི་གཟུགས་ལི་མ་ལྷ་ཁང་གི་མཆོད་
གྲལ་དུ་བཞག་པ་སོགས་ཡོད་སྐད་འདུག རྗེ་པོ་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱེ་འགྲོ་ཐམས་
ཅད་ཀྱི་ཞིང་ས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ཡིན་པས་དེའི་མཆོད་གྲལ་དུ་སྐྱེ་བོ་ཕལ་…
པ་དེ་འདྲའི་ཏུས་པ་དང་གཟུགས་བཞག་པ་ཤིན་ཏུ་མ་འོས་པས། རྗེ་ཨམ་
བན་ལ་བཀའ་ཕབ་ནས། རྗེ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་དགོངས་བསྟུན་
གནས་གཞན་དུ་སྤོས་པ་འགབ། ཅེས་དགུན་ཟླ་ར་བའི་ཚེས་དགུ་ལ་བཀའ་
ཕབ་པ་ཡིན་ཞེས་ཐེབས་འཕྲལ་ཨམ་བན་རྣམས་སྐུ་མདུན་དུ་འོངས་ནས་རྒྱུ་
མཚན་ཞུས་པར། བོད་ཀྱི་མི་རྗེ་སྲིད་བཙན་སྒམ་པོ་ནས་བཟུང་ད་ལྟའི་བར་
དུ་དེ་རིགས་ཀྱི་སྲོལ་མི་འདུག་པ་མ་ཟད། འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་
ནས་ཀྱང་དཀོན་མཆོག་ལ་སྲི་ཞུ་ལྷག་པར་མཛད་པའི་བཀའ་ཁྱད་པར་ཅན་
གནང་བར་དགོངས་ཏེ་འཕྲལ་དུ་རྩིས་དང་དཔལ་ལྡན་ཚོས་འཁོར་གླིང་དུ་
སྤོ་ཏུ་འཇུག་པ་གནང་། ”② ཞེས་གསལ་བ་འདི་དག་ཀྱང་འགྱུར་མེད་རྣམ་
རྒྱལ་གྱིས་མི་དབང་གཤེགས་རྗེས་དགེ་འདུག་ཡིན་ཁྲུལ་ཀྱི་རང་འདོད་ལྟར་
བྱས་པ་ཤིན་ཏུ་གསལ།

སྤྱི་ལོ་1753 བོད་རྒྱ་བྱ་ལོར། “གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཐེབས་
བཞིན་འཆམས་ཀྱི་སློབ་དཔོན་དུ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་དཀའ་ཆེན་བློ……

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་31—32)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་41—42)

བཟང་འཕྲིན་ལས་དང་། རབ་འབྱམས་པ་བློ་བཟང་དགེ་འདུན། གར་འཆམ་གཉིས་ཀའི་སློབ་དཔོན་དུ་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་གྲྭ་པ་དགེ་སློང་······བསྐལ་བཟང་སྟོབས་ལྡན་དང་། བསྐལ་བཟང་ཚེ་དབང་། གར་གྱི་སློབ་དཔོན་དུ་ཞ་ཤོ་བ་དགེ་སློང་རིན་ཆེན་བརྩོན་འགྲུས་དང་། རིན་ཆེན་མཆོག གྲྭ་ཚང་གསར་པའི་དབུ་མཛད་དུ་བློ་གླིང་རབ་འབྱམས་པ་དཔལ་བཟང་བཟོད་པ། བྱང་འདྲེན་དུ་རྒྱུད་སྨད་པ་དོན་ཡོད་ལེགས་ལྡན། སྨན་པར་འབྲས་སྤུངས་སྨན་སྦྱིན་པ་ཀུན་དགའ་མགོན་སྐྱབས་དང་། ཉི་མ་ཐང་པ་ངག་དབང་བསྐལ་བཟང་བཅས་པེ་ཅིང་དུ་འགྲོ་རྒྱུར་ཐོན་ཕྱག······གནང་སྦྱིན་བཟང་པོ་དང་། འགྲོ་འདུག་སོགས་སྤྱོད་ལམ་བག་ཡོད་པ་བྱེད་དགོས་པའི་ཞལ་ཏའང་གནང་། ” ① ཞེས་གསལ་བ་འདི་ལས་གཅིག་ནས་གོང་མ་ཆིན་ལུང་གིས་མེས་རྒྱལ་ནང་སར་དགེ་ལུགས་ཀྱི་མདོ་སྔགས་གཉིས་ཀའི་ཚོ་ག་ཕྱག་ལེན་ཆ་ཚང་ཙམ་ཡོད་པའི་དགོན་སྡེ་ཞིག་འཛུགས་རྒྱུར་དང་ཞེན་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་གནང་བ་མཚོན་པ་དང་། གཉིས་ནས་བོད་ཀྱི་དགོན་གནས་སུ་གར་དང་འཆམས་ཞེས་རིགས་གཉིས་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྐབས་དེར་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་འཆམས་གཙོ་བོ་དང་། ཞ་ལུར་གར་གཙོ་བོ་ཡིན་པ། རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་དུ་གར་འཆམས་གཉིས་ཀ་ཡོད་པ་བཅས་མཚོན་པས་སྔར་བོད་ཀྱི་གར་འཆམས་ལ་ཞིབ་འཇུག་གནང་མཁན་ཚོར་དཔྱད་གཞི་ཁུངས་ལྡན་ཞིག་ཡོང་སྲིད་སྙམ་མོ།

གཞན་ཡང་སྐབས་འདིའི་དོན་གནད་འགའ་ཞིག་བོད་ཀྱི་ཡིག་ལམ་མཉེད་པ་དཔེར་ན་ཡྰ་ཏན་ཀྲང་གིས་བསྒྲིགས་པའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་ 48—49)

ཉིང་། ཅོང་ཐུ་ཚེ་རིང་དང་བན་དེ་ཨམ་བན་སོགས་ཀྱིས་དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་གཏན་འབེབས་བྱས་སྐབས། "སྔར་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་(ལ་)ནོ་དམ་བྱེད་རྒྱུར་སྤྲད་པའི་བྱང་འབྲོག་ཚོ་པ་སུམ་ཅུ་སོ་དགུ་དང་། འདམ་བརྒྱ་ཤོག་བརྒྱད་པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱི་ནོ་དམ་བྱེད་ཁོངས་སུ་བསྡིལ་བ་རེད།" ཅེས་དང་། དུས་མཚུངས་"བཀའ་ཤག་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཉམས་དམས་སུ་གཏོང་ཆེད་དང་བཀག་སྐྱིལ་བྱེད་ཆེད་དུ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡིག་ཚང་ཞིག་བཙུགས་ཏེ་དེའི་ནང་དུ་དྲུང་ཡིག་ཆེ་མོ་བཞི་བསྐོ·····གཞག་བྱེད་དགོས་པ་དེ་ཚོ་ཚང་མ་རྩེ་དྲུང་ཡིན་དགོས་ཤིང་། བཀའ་ཤག་གི་སྲིད་དོན་གཞུང་ཡིག་ཚང་མ་ཡིག་ཚང་གིས་ཞིབ་བཤེར་གཏན་འབེབས་མ་བྱས་ན་ཡར་འབུལ་མར་འགྲེམས་བྱས་མི་ཆོག་པའི་གྲོས་འགོ་བཏོན་པ་··རེད། རྩེ་རིག་གནས་སློབ་གྲྭ་བཙུགས་ཏེ་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་གྲྭ་པ་སྦྱོང་བརྡར་བྱས་ནས་རྫོང་ཁག་དང་གཞིས་ཁག་ཏུ་བཏང་སྟེ་རྫོང་དཔོན་དང་····གཞིས་དཔོན་གྱི་འགན་འཁུར་དུ་འཇུག་རྒྱུའམ་བཀའ་ཤག་གི་ཁོངས······གཏོགས་ལས་ཁུངས་ཁག་ནང་དུ་ལས་འགན་འཁུར་དུ་འཇུག་རྒྱུ་བྱས།"①

ཞེས་སོགས་གསལ་བ་ལྟར་ཧོར་ཚོ་སུམ་ཅུ་སོ་དགུ་དང་འདམ་བརྒྱ་ཤོག·····བརྒྱད་བཅས་སྐབས་དེ་ནས་བཟུང་བོད་སྨོད་ཨམ་བན་གྱིས་ཐད་ཀར་ནོ···དམ་བྱེད་ཁོངས་སུ་བཙུག་པ་དང་། རྩེ་ཡིག ཚང་ལས་ཁུངས་ཀྱང་དེ་དུས་བཙུགས་པ་ཡིན་འདུག་ཅང་། བཀའ་ཤག་གི་གཞུང་དོན་ཡིག་རིགས་ཡར་འབུལ་མར་འགྲེམས་སྐབས་ཡིག་ཚང་ནས་ཞིབ་བཤེར་བྱ་རྒྱུ་ཞེས་པ་དེ་ཨམ་བན་ནས་གྲོས་འགོ་ཞིག་བཏོན་པ་ཡིན་ན་ལས། དེ་མིན་གོ་མིང་དབང་

①(གོང་གསལ། བོད་ཡིག། དེབ་ལྟགས་པར་མའི་པར་དཔེ 141—142)

ཚད་དང་མི་མཐུན་ལ་དེ་རིགས་དངོས་སུ་ལག་ལེན་བསྐར་བའི་ལོ་རྒྱུས་་་་་
ཀྱང་གོ་ཐོས་མེད། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པས་རྩེ་སློབ་གྲྭ་གསར་
འཛུགས་གནང་དུས་ནི་སྤྱི་ལོ 1754 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་
ཁྱི་ལོར་ཡིན་པ་དང་། ཐོག མ་སློབ གྲྭ་ཚུགས་ཡུལ་ཡང་ས་གནས་གཞན་
ཞིག་ཏུ་ཡིན་པ་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པའི་སྐབས་སྤྱི་ལོ་
1788 བོད་ས་སྤྲེ་ལོའི་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ནང་རྩེ་པོ་ཏ་ལ་ཆེན་པོའི་ལེ་ལག་ཏུ་་
སྤོ་བཤུག་གི་གཏན་འཛུགས་གནང་བ་དང་། སྤྱི་ལོ་ 1794 བོད་ཤིང་
སྟག་ལོར་སློབ་གྲྭ་དེའི་སྒྲིག ལམ་སོགས་གཏན་འབེབས་ཀྱི་བཅའ་ཡིག་ཅིག་་
ཀྱང་བཟོ་གནང་མཛད་པ་སོགས ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་ཆེན་་་
པོས་སྤྱི་ལོ་ 1932 བོད ཆུ་སྤྲེ་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་ཉེར་དྲུག་ཉིན་བསྐྱལ་་་་་
བའི རྩེ་སློབ གྲྭའི་བཅའ་ཡིག་གསར པའི་ནང་ཞིབ་པར་འཁོད་འདུག་ཅིང་།
དེས་ན་ཇ་ཚིག་དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་བཀོན ནས་ལོ་གསུམ་སོང་རྗེས་་་་་་
གསར་འཛུགས་གནང་བ་ཞིག་ཡིན། འོན་ཀྱང་ས་ར་ནས་སྲིད གཞུང་གི་
ལས ཁུངས་དུ་མ དང་ རྒྱ་ཁབ་རྫོང་གཞིས་ཁག་གི་རྩེ་སྡོད་དུ་རྩེ་དྲུང་མང་་
པོ་གཏོང་སྲོལ་དེ་དག ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པའི་སྐུ་དུས་ནས་ཆགས་པ་ནི་་་
དོན་དངོས་ཡིན། སློབ་གྲྭ་དེའི་ནང་ཡིག་གཟུགས་དང་། བརྡ་དག་གཙོ་
བོར་བཟུང་བའི་ཐོག སྒྲ། སྙན་ངག རྩིས་སྐར་ནག་ལ་སོགས་པ་དང་།
ར་དུང་ལཱ་རྩ། ཕྱག་ལ་སོགས་རང་རང་བློ་ཚད་དང་བསྟུན་པའི་རིག་
གནས་སློབ་ཚན་མང་པོ་ཡོད་དོ། དུས་མཚུངས་སྐབས་དེ་དག་ཏུ་རྩེ་པོ་
ཏ་ལའི་ཞོལ་དུ། སྨུ་བརྟན་མཆོད་ཆས་སོགས་བྲིས་བཞེངས་ལག་བཟོའི་
བཟོ་ར་འདོད་དཔལ་ཞེས་པ་གསར་འཛུགས་མཛད་པའི་ནང་། རྒྱ་ཁབ་

ནས་ཏྲིས་རྩུགས་ཐིག་ཚད་ཁྱུངས་ལྡན་གྱི་བྲིས་པ་དང་། ཚག་རྟུང་སོགས་
ལག་ཤེས་བཟོ་རིགས་མཁས་པའི་དཔྱ་ཆེ་རྒྱུང་མང་པོ་བསྡུ་འགུག་ཐོག
སློབ་ཕྲུག་གསོ་སྐྱོང་བྱེད་འཛུག་གནང་དེ་དག་ལ་ཡུལ་སྤྱོལ་བླ་ཡོན་དང་ ···
སྤོད་ཡུལ་སོགས་འབྲིག་ངེས་གནང་ཞིང་། བཟོ་ར་དང་དོ་དམ་དམིགས་
བསྐོས་སོགས་གནང་བ་བཅས་མཛད་ར་ན། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པ་ཆེན་
པོས་སྐུ་ཚེ་རྫིལ་པོར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དར་སྤེལ་རྒྱ་ཆེན་པོ་གནང་བ
མ་ཟད། བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་རིག་གནས་དང་ལག་རྩལ་མི་ཉམས་གོང་སྤེལ
འོང་ཐབས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཡང་ཐུགས་འཁུར་དང་མཛད་རྗེས་བཟང་པོ་འཇོག
གནང་མཛད་ཡོད་པ་ལགས་སོ།

**16. ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་སྲིད་འགན་ལོ་བདུན་བཞེས······
མཐར་སྐུ་གཤེགས་པ་དང་། གོང་མས་དེ་སོ་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་བསྐོས་པ།**

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པ་མཆོག དང་ཐོག་ཆུ་བྱི་ལོ་ཙམ་ནས་སྐུ་
འཁྲུགས་ཀྱི་བསྟན་གཞི་བཞེས་པ་དེ་སེང་ངས་མ་གྱུར་པར་མངོན་ཞིང་།
རྣམ་ཐར་ནང་སྤྱི་ལོ1755བོད་ཤིང་ཕག་ལོར། "དེ་ནས་སྐུ་འཁྲུགས་ཀྱི
ཚུལ་བཞེས་འདིར་སྨར་ཕན་གསོལ་སྨན་སོགས་གང་གིས་ཀྱང་འཕྲོད་དོ·····
ཆེར་མ་བཞེས་པར་བརྟེན་སྨན་པ་རྣམས་ཀྱི་མོལ་བསྡུར་ལ། ནོར་བུ་གླིང་
ཁའི་འགྲམ་ལྷ་བུའི་རྒྱུག་རྒྱུར་འཕྲོད་བཞེས་ཤིག་གནང་ཐུབ་ན་ཕན་པ་ཨེ···
ཡོང་གི་བསམ་པ་ལྟར་གསོལ་བ་བཏབ་ཅིང་། དེ་དོན་བཀའ་བློན། སྐུ་
བཅར་ནང་མ་ཚང་མས་ཞུས་པར་བཀའ་ལས། ནད་འདི་རྣམ་དཀར་
ཆོས་འཆད་སྤེལ་བྱེད་པའི་གེགས་སུ་འདུག་གཤིས། ཕན་པ་ཞིག་བྱུང་ཚེ་
དེ་དག་ལྟར་ཞིབ་དགོས་པ་གཞིར་བཅས་ཀྱང་། ནད་འདིར་ཕན་ནོ་ཆེ་

པ་ཞིག་མ་བྱུང་ཚེ་སེར་སྐྱ་སྤྱི་ཁྱིངས་ཀྱི་ལྟ་སྣང་དུ་ངེད་ཀྱི་ནད་འདིར་ཕན་
ཆེད་ཀྱི་ཐབས་བརྩོས་མི་ཐུབ་ཀ་མེད་ཡིན་པ་མི་ཤེས་པར། སྤྲོ་ ་རིང་གསུ་
ཡངས་བྱས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་གིས་གྲ་ས་ཆེན་པོ་ཁག་གི་དགེ་འདུན་པའི་འདུལ་
ཁྲིམས་སོགས་ཀྱི་སྒྲུན་སྟོས་ལ་གནོད་པ་འདྲ་འབྱུང་ཉེན་ཆེ་བས་དང་འཐེན
ཨེ་ལེགས་ཕེབས་”①ཞེས་གསལ་བ་སྐུ་ཕྲའི་གནད་འགག་འདི་ལྟ་བུར……
ཐུག་ནའང་། དགེ་འདུན་སྤྱི་ཁྱིངས་ཀྱི་ཁྲིག་སྲོལ་ལ་གནོད་དོགས་དགོངས་
བཞེད་དེ་འདྲ་གནང་བ་ཕྱི་དངོས་འབྲེལ་རང་དཔེ་གཞན་སྟོན་གྱི་མཛད་
པ་ཟད་དུ་བྱུང་བ་རྗེས་སུ་ཡི་རངས་ཞུ་འོས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ནམ། དེ་ནས་
སྐུ་བཅར་ཞབས་འཁྲིད་གཙོ་བོ་རྣམས་ཀྱིས། “ཡང་བསྐྱར་སྐུ་ཕྲུགས་ཀྱི
ཚུལ་བཞེས་འདི་ལྟ་བུར་འགྲོད་བཞེས་ཅི་འདྲ་ཞིག་གནང་དགོས་བྱུང་……
ཡང་མ་གནང་འཐུ་མེད་ལགས་པར་བརྩེ་བས་གཟིགས་དགོས་ནན་གྱིས……
ཞུས། ཏཱ་ཞིན་གཉིས་ནས་ཀྱང་ཆབ་གྲང་གི་འགྲོད་བཞེས་དང་། བཞུད
སྐར་གནང་ན་ས་དམའ་བ་བཅས་སྐུ་འཁྲུགས་ལ་ངེས་པར་འགྲོད་དུ་རེ……
བས་ཅིས་ཀྱང་ཕེབས་དགོས་ཞུས་པར། དེ་ལྟར་ནན་གྱིས་ཟེར་ན་ད་ཆ་
ཕན་ཏུ་རེ་བས་འགྲོ་རྒྱུ་བྱེད་ཕེབས་པ་བཞིན་ཆིབས་རགས་ཞུང་བསྒྲུས……
དང་བཅས་ནོར་བུ་གླིང་ཁར་ཕེབས་”ཞེས་དང་། “ཏཱ་ཞིན་གཉིས་སོགས་
དཔོན་ཁག་ནས་ཀྱང་ཆབ་བཞེས་སར་ཆིབས་སྐྱོལ་ཞུས་ཤིང་། བཞུགས་སྐར
ཁྱི་ནང་དང་ཆབ་རྫིང་སོགས་ལ་བཟོ་བཀོད་བྱས་ཏེ་ཐུགས་སྤྲོ་བར་ཡོང……
བའི་ཆེད་ཁྲིད་ཞབས་ཁྲི་རྣམས་ནས་ཞབས་འདེགས་གང་ལེགས་ཞུ་དགོས།
ལྷག་པར་བཀའ་བློན་གཅིག་སྐུར་བཅར་ནས་ཞབས་ཕྱིར་སྡོད་དགོས……

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྐད་ཆ་ཤོག་གྲངས་98)

ཕེབས་པར་བཀའ་བློན་ཛ་སག་བླ་མས་ཞབས་ཕྱིར་བསྡད་……ཉིན་ལྟར་
ཆབ་ཞེངས་གཉིས་རེ་ཙམ་གནང་ཞིང་སྨན་པ་རྣམས་ནས་ཀྱང་ཕྱག་རྩར་
བརྟག་པ་སོགས་ཞུས་པར་སྐུ་ཙུང་ཟད་འཕྲོད་ཉམས་ཀྱི་ཚུལ་བཞེས། ”①
ཞེས་གསལ་བ་བཞིན་ལྷུང་གསེབ་དེར་ནོར་བུ་གླིང་ཁ་ཞེས་པའི་མིང་ཐར་
ནས་ཡོད་པ་མཚོན་ཞིང་། ཨོན་ཀྱང་བཞུགས་སྐར་ཕྱི་ནང་ཞེས་འཁོད་
པར་གཞིགས་ན་ཕོ་བྲང་སོགས་གང་ཡང་མེད་པར་སྐུ་འཁོར་ཚང་མ་དབུ་
གུར་ནང་བཞུགས་ཀྱི་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ།

“སྐབས་འདིར་གོང་ས་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཕེབས་སུ། ཏཱ་ལའི་བླ་
མའི་སྐུ་འཕྲུགས་སེང་དངས་མ་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཐོས་པས་ངེད་སེམས་
ཁྲལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་བྱུང་། ལྷང་སྐྱ་ཏུ་ཐོག་ཐུས་དབུས་པེ་ཅིང་ཕྱོགས་ཀྱི་བླ
མ་སེར་པོ་བ་ཐམས་ཅད་ལ་སྐུ་རིམ་རྒྱ་ཆེན་སྒྲུབ་རྒྱུ་གནང་བ་ཡིན། ཡར་
བོད་དུ་ཡང་སྐུ་གཟུགས་ལ་སྨན་བཅོས་བྱེད་པར་སྨན་པ་མཁས་པ་ཞིག ……
དང་། དེ་སྐྱེལ་བ་དང་འཚམས་ཞུ་བཅས་སུ་མི་དྲག་ཁེ་ཡཱ་ཞིག་བླ་ང་བཅུ
གཅིག་པའི་ནང་རང་ལ་གང་མགྱོགས་ཐོན་པ་གཏོང་རྒྱུ་ཡིན་ཕེབས། ”②
ཞེས་གསལ་བ་ཁོང་ཚོ་ལོ་མཇུག་དེ་རང་ལ་ཇོག་ཐོན་གྱིས་མེ་བྱི་ལོ་འགོར་
བོད་དུ་འབྱོར་པའི་སྐོར། “སྐབས་འདིར་གོང་ས་ཆེན་པོས་རྗེ་བླ་མའི་
སྐུའི་འཚམས་ཞུར་མངགས་པའི་ཁེ་ཡཱ་དང་སྨན་པ་གཞོན་པ་བཅས་འབྱོར་
བསྟུན་འདིར་ཡོད་རྒྱ་དཔོན་བཅས་གསར་རྙིང་ཚང་མར་ཕྱག་དབང་དང་།
ཛ་གྲལ། དཀར་སྒྲོ། བཀའ་འདྲི་སོགས་ག་ནང་། ཁེ་ཡཱ་དེའི་གདོང་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་99)

② (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་113)

སྒོང་མ་ཆེན་པོས་བཀའི་འཚམས་འདྲིར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཕྲུགས་
དངས་སྐྱིད ཐུང་ཨེ་ཡོད་དང་། ཆེད་མངགས་ཁྲི་ཡཱ་འདི་སྐུ་ཁམས ལ་ཞིབ་
མཇལ་ངོས། སྐུ་ཁམས་དངས་པའི་འཕྲོད བསྟེན་ ང་ལེགས མཛད དགོས་
ཞུས་ནས་ཕྱིར་ལོག་རྒྱུར། སྨན་པ་གཉིས ཡོད པ་སྐུ་འཕྲུགས་མ་དངས་
བར་བོད་དུ་བསྡད་ནས་སྨན་བཅོས་གང་ཐབ འབུལ་རྒྱུ་ཡིན་སོགས་ བཀའ་
བཟང་པོ་བསམ་གྱིས མི་ཁྱབ་པ་དང་། མཛོད གྱི་བཟང་ཕོས་གསེར་ཡོད་
ཕྱུག་ཆེན་མང་བའི་གནང་རྟེན་བཅས་བསྩལ་བ་བཀུར་གཟིགས་ཀྱིས་བཞེས།
དེ་ནས་ཁྲི་ཡཱ་དང་སྨན་པ་བཅས་སྐུ་མདུན་དུ་ཡོང་སྟེ་སྨན་པ་དེས་ཕྱག་ ···
རྩར་ནན ཏན་དུ་བརྟག་པ་ཞུས་ནས་བསམ་ཚོད་བསྙུན་ཐབ་དང་། འཕྲོད་
བཞེས་གནང་ལུགས་སོགས ཞུས། སྨན པ་ཀན་པ་དེ་ལོ་ཏ་ ཅང་མཐོ་ཞིང
ལམ་དུ་ཤད་རྩོལ་གྱིས་འོངས་པ་བཅས་ལྷ་རི་ནས་ལག པ་ན་བའི་རྐྱེན་གྱིས་
རྗེས་སུ་ལུས་པ་ལ་བརྟེན་ཧུ་མ་རིར་མ་འཚོ་བའི་གནས་ཚུལ འཁྱེར་འཕྲལ།
སྒོང་མ་ཆེན་པོས་སྐུའི་སྲི་ཞུར་ཆེད་མངགས་གནང་བ་བཅས་ལ་དགོངས་
དགེ་འདུན་བརྒྱ་ཕྲག་མང་པོར་མང་འགྱེད་ཀྱིས་བསྙེན་བཀུར་ཏེ་སྔོན་ ···
ལམ་གསུངས་ཤིང་། འཕགས་པ་ལོ་ཀེ་ཤྭ་ར་དང་གསེར་གདུང་རིན་པོ་ཆེ་
སོགས་ལ་བརྒྱ་མཆོད་དང་ལྷུགས་བསྔོ་བཅས་དེར་དམིགས་ཀྱི་དགེ་བའང་
རྒྱ་ཆེར་གནང་། ཨམ་བན་གཉིས་དང་། ཁྲི་ཡཱ། སྨན་པ་བཅས་སྐུ་
མདུན་དུ་འོངས་ཏེ་སྨན་པ་ནས་ཕྱག་རྩར་བརྟག་པ་དང་། སྒོང་ནས་
གནང་བའི་རྒྱ་ལུགས་ཀྱི་སྨན་ཤིང་གི་རྩ་བ་དང་འབྲུ་སོགས་སྣ་བཅུ་གཉིས
སྦྱོར་ཚད་ལྟར་སྦྱར་བའི་གསོལ་སྨན་བཞེས་ལུགས་སོགས་ཞུས་ནས་གསོལ་·

དཔོན་བརྒྱད་ལྷགས་ཐོག་ཏུ་སྨིན་རྒྱུར་ཕུལ། ”① ཞེས་གསལ་བ་བཅས
གསོལ་སྙན་དང་། ཆབ་བཞེས་ཀྱི་འབྲོད་བསྐྱེན། བོད་ཀྱི་མཆོག་དམན་
སེར་སྐྱ་ཡོངས་ནས་ཞབས་བརྟན་འབུལ་བ་དང་། རིས་མེད་དགེ་
འདུན་གྱི་སྡེ་རྒྱ་ཆེན་པོར་ཞབས་རིམ་སྨིན་སྒྲུབ་ནར་མར་ཞུས་པ་སོགས་…
ཞིབ་ཆ་ཡིག་ལམ་ཁག་ལ་གསལ་བ་ལྟར་ཡང་། དངས་སྐྱིད་མ་བཞེས་པར་
སྤྱི་ལོ་1757བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་གླང་ལོའི་ཧོར་ཟླ་གཉིས་…
པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་དགོངས་པ་རྫོགས་པའི་སྐོར་མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་……
བརྗོད་ནང་དེ་ཉིན་“བདག་ཅག་རྣམས་སྐུའི་གམ་དུ་བཅར་ཏེ་བསྙུན་དྲི་…
གསོལ་བར། ཞལ་འཛུམ་མུལ་བཞིན་སྐྱོན་མི་འདུག་ཐེབས་ཤིང་། ཉིན་
ཕྱེད་ཙམ་ནས་སྤྱན་ནམ་མཁའ་ལ་ཡང་ཡང་གཟིགས་ཤིང་ཐུགས་དམ་སྐྱོང་…
བ་ལས། བཀའ་ཐེབས་ཆེར་མ་བྱུང་བར། དེ་སྐབས་ཕྲན་རྣམས་ནས
གོང་མའི་སྐུ་ཚབ་ཀྲུ་པ་ཡེ་དང་། པན་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱི་སར་ཕྱིན་ནས
སྐུའི་ལྟེམ་བབ་སོགས་སྙན་དུ་གསོལ་བར་དེ་འཕྲལ་གོང་མ་ཆེན་པོར་བྲལ་…
ཚེ་ཕུལ། ”ཞེས་དང་། “དེ་ནས་གཟིམ་ཆུང་ཐུག་ཏུ་ཐེབས། ཐུགས་རྗེ་
ཆེན་པོ་སེམས་ཉིད་ངལ་གསོའི་བཞུགས་སྟངས་ཆེད་དུ་མཛད་དེ། དཔལ་
འཁོར་ལོ་སྡོམ་པའི་ཉེ་སྙིང་ཡི་གེ་བདུན་པ་སོགས་གསུང་བ་དང་། རླུང་
ཐུགས་དབྱེར་མེད་ཀྱི་རྡོ་རྗེའི་བཟླས་པ་ལ་སོགས་པ་མཛད་བཞིན་པར།
ཞིང་འདིར་བསྟན་འགྲོའི་དོན་རླབས་པོ་ཆེ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་མཛད་…
པའི་དགོངས་པ་མཐར་ཕྱིན་ཏེ། གདུལ་བྱ་རྟག་འཛིན་ཅན་རྣམས་ཆོས་
ལ་བསྐུལ་བའི་དོན་དུ། སྟོང་པ་གསུམ་རིམ་གྱིས་ཐིམ་པའི་མཐར། ཐམས་

① (དཔག་བསམ་སྙེ་མ་སྨད་ཆ་ཤོག་གྲངས་116)

ཅན་སྟོང་པ་འོད་གསལ་བདེ་ཆེན་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་···
མངོན་དུ་མཛད་ཅིང་། ཡེ་ཤེས་མངོན་སྒྱུར་གྱི་ཐུགས་དམ་ཟབ་མོ་ལ་
བཞུགས་སོ། ”①ཞེས་འཁོད་པ་དང་། དེ་འཕྲུལ“ཨམ་བན་གཉིས་ལ་གོང་
མ་ཆེན་པོར་གནས་ཚུལ་འཕྲུལ་དུ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། དེ་ཡང་རྒྱ་ལུགས་དང་
བསྟུན་པའི་ཁོང་རྣམས་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེའི་དྲུང་དུ་འཕྲུལ་དུ་བཅར་ན་
ཐུགས་དམ་འདྲོག་རྐྱེན་བྱེད་པས། ཐུགས་དམ་གྲོལ་རྗེས་ཕེབས་དགོས་
སོགས་གསེད་བཀྲོལ་གཏོང་བར་ངེད་ཅག་བཀའ་བློན་རྣམས་དང་། སྐུ་
མདུན་མཁན་པོ་བཅས་བཅར་བར་ཨམ་བན་གཉིས་སྐྱུན་ཆབ་འཕྱིན་པ····
སོགས་ཐུགས་ངལ་ཆེ་བར་མཛད་ཅིང་། གང་ཞུས་རྣམས་ལ་གསན་དགོངས་
ཀྱི་གང་ཅི་ལམ་དུ་མི་འགྲོ་བའི་རིགས་མ་བྱུང་། ”②ཞེས་འཁོད་འདུག

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་སྐུ་གཤེགས་རྗེས་བོད་དུ་བཅའ་སྡོད་
ཨམ་བན་གཉིས་དང་བཀའ་ཤག་བཅས་ནས་གོང་མ་ཆེན་ལུང་ལ་གསེར་··
སྙན་སྒྲོན་པའི་བཀའ་ལན་ཕེབས་དགོངས་ལྟར་དེ་མོ་སྤྲུལ་སྐུ་བདེ་ལེགས་
རྒྱ་མཚོར་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་བསྐོ་བཞག་གནང་བའི་སྐོར་མདོ་མཁར་ཞབས
དྲུང་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། “སྐབས་འདིར་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྨྲ་
སོར་ཕུལ་བའི་ལན་གསེར་གྱི་བཀའ་ལུང་བཟང་པོ་ཡང་ཡང་ཕེབས་ཤིང་།
ལྷག་པར་ཨམ་བན་གཉིས་བརྒྱུད་ཞུས་པའི་བཀའ་ལན་དུ། རྡོ་རྗེ་འཆང་
ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་ཁུར་དུ་བླངས
པའི་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་མཛའ་དག་གི་མཆོད་གནས་དང་རེ་ས་ཡིན་ཅིང་།

---

①(མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་89—91)

② (མདོ་མཁར་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་91)

བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་ལ་བཀོད་པར་མ་ཟད། བསྟན་སྲིད་ལས་དོན་ཐམས་ཅད་ངེད་ཀྱི་སེམས་དང་མཐུན་པའི་ཤིན་ཏུ་བ་སྟགས་པའི་ཡུལ་ཡིན་པ་ལ། ད་ཆ་གློ་བུར་དུ་ཞི་བར་གཤེགས་པ་ལ་ངེད་སེམས་ཁྲལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་ཡིད་འཕངས་ཤིང་སྐྱོ་བར་གྱུར། དགོངས་རྫོགས་སྒྲུབ་སྐོར་ཟུར་གསལ༄ སྣར་ལ་ངེད་ཀྱི་དགོངས་པར་དབུས་གཙང་གི་ལར་རྒྱའི་···· གལ་འགངས་ཆེ་བས། རྗེ་ཛེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་མ་གསལ་གྱི་བར་དུ་ཏུ་ཐོག་ཕྲུ་ཆེ་བ ཞིག་ནས་འགོ་འཛིན་ཁུར་ལེན བྱེད་བཙུག་ན····· དབུས་གཙང་གི་ཆབ་འབངས་མཐའ་དག་ལ་ཤིན་ཏུ་ཕན་པ་འདུག་སྙམ་པ་ལྟར། དེ་མོ་ཏུ་ཐོག་ཕྲུ་སྤྱིའི་འགོ་འདྲིན་དུ་བསྐོས་ནས་ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་འཛིན་བྱེད་དཔལ་ལྡན་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཚོ་ལོ་གནང་བ་ཡིན། དེ་མོ་ཏུ་ཐོག་ཕྲུ་ཁྲོད་ཀྱིས་ཏཱ་ལའི བླ་མའི་མཛད་སྒོ་ཐམས་ཅད་ཁུར་དུ་བླངས་ནས་བྱེད་དགོས་གཤིས། ཅིས་ཀྱང་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དར་བ་དང་། བོད་འབངས་ལ་བདེ་སྐྱིད་འབྱུང་བའི་བྱེད་སྒོ་མ་འཕྱུགས་པ དགོས་ཤིང་། ངེད་ནས་གནམ་འོག་ས་སྟེང་གི་སྐྱེ་འགྲོ་ཐམས་ཅད་བྱམས་བརྩེས་བསྐྱངས་པའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྤྲུལ་སྐུ་མ་གསལ་གྱི་བར་དུ་གུས་པས་བཀའ་བཞིན་སྒྲུབ་པ་ལ་ལེ་ཤོར་མེད་པ་གྱིས། བཀའ་བློན་སོགས་ནས་ཀྱང་རང་རང་ལ་བབས་པའི་ལས་ལ་འབད་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་དུས་བཞིན་སྟར་སྲོལ་བཟང་པོ་མ་ཉམས་པར་བྱེད་དགོས་སོགས་བཀའི་གསེར་ཡིག་བཟང་པོ་ཕེབས། "①ཞེས་གསལ་བ་མ་ཟད། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་ནང་དུའང་གོང་མའི་བཀའ་ཡིག་འབྲུ་དོན་གོང་གསལ་ཕྱུད་དག

① (མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་98—99)

འཁྲོ་བ་བཅས་①འཁོར་འདུག་པ་ལྟར་བོད་དུ་ཟླ་ཆེན་གྱིས་རྒྱལ་ཚབ་བམ།
ཡང་ན་སྲིད་སྐྱོང་གནང་བའི་སྲོལ་དེ་ནས་འགོ་ཙུགས་པ་ཡིན། གོང་མའི་
བཀས་བསྐོས་ཚུལ་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཙ་འཛིན་ཐབ་དེབ་ཀྱི་ནང་……
དུའང་གསལ་ཐག་ཆོད་འཁོད་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཉེ་དུས་བཟོས་པའི་“བོད་
ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས”ཟེར་བ་དེའི་ནང་། “རྒྱལ་དབང་སྐལ་བཟང་རྒྱ
མཚོ་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གཤེགས་མ་ཐག བཀའ་བློན་རྣམས་དང་།
སྐུ་བཅར་ཁག གདན་ས་གསུམ་གྱི་སློབ་དཔོན། དྲུང་རིགས་སེར་སྐྱ་
རྣམས་གོ་བསྡུར་གྱིས་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་གདན་ཞུ་དང་འབྲེལ་
དེས་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་སྐྱེད་བཞེས་མ་གནང་བར་དེ་སྲིད་དུ་ཟླ་སྤྲུལ……
ཞིག་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་བསྐོ་བཞག་མཛད་རྒྱུ་འོས་འགན་ཆེ་ཚུལ་བསམ་གྲོས……།
གཅིག་མཐུན་བྱུང་བར་བརྟེན་ཚང་མའི་སྤྱི་མོས་ལྟར་དེ་མོ་སྤྲུལ་སྐུ་དག་……
དབང་འཇམ་དཔལ་བདེ་ལེགས་རྒྱ་མཚོར་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཆོ་ལོ་དང་……
བཅས་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་དབང་བསྒྱུར།”② ཅེས་བྲིས་
འདུག་པ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆའི་ཁུངས་གང་ཡང་མ་མཆིས་ཤིང་། སྲིད་སྐྱོང
གི་དབང་བསྒྱུར་ལག་ཆ་དངུལ་ཐམ་ཆེ་མོའི་ཁ་རིས་སུ། “བོད་ཀྱི་ལས
དོན་འཁུར་འཛིན་ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་འཛིན་བྱེད་དཔལ་ལྡན་ནོ་མིན་ཧན
ཀྱི་ཐམ་ག་རྒྱལ།”③ཞེས་འཁོད་ཡོད་པའི་རྫོག་ནས་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཆོ་ལོ……
དང་ལས་ཐམ་དེ་སུ་ཞིག་གིས་གནང་བའམ། ཡང་ན་ཕུལ་བ་སང་ཡིན

① (དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང་། ཤོག་གྲངས་173—174)

② (གོང་གསལ་དེབ་ཕྱི་པར་མའི་སྟོད་ཆ་པར་ངོས་584)

③ (དེབ་ཐེར་ཡོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་62)

མཇོང་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཕྱི་ལོ་1757ལོར་ མེ་གླང་ལོར་ དེ་མོ་བདེ་ལེགས་རྒྱ་མཚོར་སྲིད་སྐྱོང་དང་པོ་བསྐོས་པ་ནས། ཕྱི་ལོ་1886ལོར་མེ་ཁྱི་ལོར་དེ་མོ་སྒྲོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ལ་སྲིད་སྐྱོང་བསྐོས་པའི་བར་ལོ་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་⋯⋯རིང་སྔ་ཧྲིང་དུ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཚབ་བམ། སྲིད་སྐྱོང་བཅུ་གྲངས་ཤིག་བྱུང་ཡོད་པ་དེ་དག་ཚང་མ་ཆིང་གོང་མར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་ནས་ལུང་གིས་བསྐོས་པ་ཞེ་ཅིག་ཡིན་པ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་། བླ་མ་སོ་སོའི་རྣམ་ཐར་ལ་ང་འཁོད་ཡོད་པས་ཀློག་པ་པོ་ཚོས་དཔྱད་ཞིབ་ཞུད་དགོས་ཡོད་པ་⋯⋯འཚལ།

ཀླུ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་དུའང་“གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལུང་ལྟར་ཨི་རིང་བར་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་དགེ་བའི་ཉིན། རྒྱལ་བ་མཆོག གི་ཕྱགས་སྲས་དེ་མོ་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར། བཀའི་དགུང་བློན་རྣམ་པས་དབུས་རྩེ་ཤོད་ཀྱི་དྲུང་འཁོར་སེར་སྐྱ་སྤྱི་དང་ཚོ་ཆེན་སོགས་ནས་ལེགས་འབུལ་རྒྱ་ཆེར་ཕུལ་ཏེ། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་གི་ཡང་སྲིད་མ་ཕེབས་ཀྱི་བར་གདངས་སྟོངས་ཕན་བདེའི་རྩ་ལག་ཕྱག་ན་པདྨའི་རྒྱལ་ཚབ་དམ་པར་⋯མངའ་གསོལ་ལོ། ”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་མེ་གླང་ལོ་ནང་དེ་རང་ལ་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་ཁྲི་ལ་ཕེབས་ཤིང་། འདི་ནི་བླ་མ་གཞན་གྱི་སྤྲུལ་སྐུས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་འཛིན་པའི་ཐོག་མ་དེ་ལགས་སོ།

གསེར་གདུང་རིན་པོ་ཆེ་གསར་བཞེངས་སྐོར་ལ། མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གིས། “དེ་ནས་རྒྱལ་བའི་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེ་ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་ཞུགས་སུ་ཕུལ་བ་དང་། རིལ་པོར་བཞུགས་པ་གང་ལེགས་རྒྱལ་

① (དཔག་བསམ་སྐྱེ་མ་ཤོག་གྲངས་174)

ཚབ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་དྲུང་དུ་བདག་ཅག་རྣམས་གྲོས་མོལ་ཞིབ་ཏུ་བྱས་····
པར། རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེས་བརྟག་སྒྲིལ་གནང་བའི་དེར་གང་ཐོན་བྱེད་
སྒྱུར་ཐག་བཅད་ནས་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེའི་དྲུང་དུ་ཞུགས་དམ་ཧེ་ན་རྗེའི་··
སྐུ་བརྙན་བཀྲ་ཤིས་རྡོ་ཁ་མ། ཇོ་བོའི་ལྗང་བསྟན་སྒྲོལ་མ། ལྷ་མོ་
གསུང་བྱོན་མ་བཅས་གདན་དྲངས་ནས་བརྟག་སྒྲིལ་གནང་བར། སྐུ་
གདུང་རིན་པོ་ཆེ་མ་ཉམས་པར་བཞུགས་པ་ལེགས་པར་བབས་ཤིང་།
བཞུགས་གནས་ཀྱང་ཕྱོགས་བརྟགས་ལ་བབས་པ་བཞིན། གཟིམ་ཆུང་
བཀྲ་ཤིས་འཁྱིལ་བར་གཙུག་ལག་ཁང་གསར་དུ་བསྐྲུན་པ་བཟོ་བཀོད་····
ཀྱང་ཤིན་ཏུ་བཀའ་བབས་ཤིང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ། ཞལ་ཐི་སོགས་ཏ་
ཅང་ཆེན་པོའི་འཇབ་བསིག་ཀྱང་མ་དགོས་པ་ལེགས་པའི་ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པ··
བྱུང་། དེ་ནས་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེ་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་འགྲོ་བའི་བསོད་
ནམས་ཀྱི་ཞིང་མཆོག་དམ་པར་བཞུགས་སུ་གསོལ་བའི་མཆོད་སྡོང་ཆེན་··
པོའི་སྐུ་རྒྱུའང་གསེར་སྦྱངས་འབའ་ཞིག་ལས་གྲུབ་པ་ཅི་ནས་ཀྱང་བབ་·····
འབྲེལ་ཆེ་ཙང་། གཞུང་སའི་ཕྱག་མཛོད་དུའང་དེ་ལྟ་བུའི་དམིགས་ཡུལ་
དུ་གྱུར་པ་མེད་གཤིས་བློས་ཤིན་ཏུ་འཕྱུད་དཀའ་ཡང་། ཚང་མ་གསུང་
མོལ་ཐོག་ནས་གསེར་སྦྱངས་རང་ལས་བཞེངས་བར་ཐག་བཅད་པའི་ཚེ།
བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་གཟིགས་ཆེན་པོས་སྐུ··
རྒྱུ་ཡོངས་རྫོགས་ཟློན་རྩིས་ཀྱི་གསེར་སིལ་མ་སྲང་སྟོང་ཕྲག་བདུན་དུས····
གཅིག་ཏུ་བསྩལ་ཞིང་། གཞན་ཡང་མཆོག་ཏུ་དད་པའི་ནོར་ཅན་རྣམས་
ནས་དགོངས་རྫོགས་ཞལ་འདེབས་དང་། གསེར་གདུང་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་
རྒྱུ་ཕྲ་རྒྱན་སོགས་ལ་ཆེད་དམིགས་ཀྱིས་ཕུལ་བ། གཞུང་ཕྱག་མཛོད་ནས་

སྟ་ཧྲིར་ ་སྟ་ལ་བ་བཅས་ཁྲོན་གཅིག་ཏུ་བསྡོམས་པར་ཤེར་སིལ་མ་སྲང་ཚིག་ཁྲི་ལྔ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ལས་བསྒྱུར་བས་པ། རིན་ཐང་གཞལ་དུ་མེད་པའི་རིན་པོ་ཆེ་མཎྜ་ར། ཨིནྡྲ་ནཱི་ལ། བཻ་ཌཱུཪྱ། མརྒད། པདྨ་ར་ག་ཀེ་ཀེ་རུ། རྡོ་རྗེ་ཕ་ལམ། མེ་ཤེལ། གཡུ། བྱུ་རུ། སྤུར་ལེན། མུ་མེན། ཤུ་སྟི་ཀ་སོགས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ཕྲ་རྒྱན་གྱིས་མཛེས་པར་སྤྲུག་པ་བཟོ་བཀོད་ལྟ་བས་ཆོག་མི་ཤེས་པ། དངུལ་སྲང་བརྒྱད་བརྒྱ་ལྷག་བཅས་ལས་བསྒྲུབས་པའི་འདྲ་སྐུ་རིན་པོ་ཆེ། ......སོགས་གླང་ལོ་ཧོར་ཟླ་དགུ་པའི་ནང་ལེགས་པར་གྲུབ། ”① ཅེས་འཁོད་པ་ལྟར་སྐུ་གདུང་བཞེངས་པའི་བྱ་རིམ་དང་། གསེར་གདུང་གི་སྐུ་རྒྱུའི་གྲུབ་ཆ་སོགས་རྒྱུན་གསལ་ཙམ་འཁོད་འདུག་པས་རགས་བསྡུས་ཤིག་འདིར་དྲངས་ཤིང་། གསེར་གདུང་རིན་པོ་ཆེའི་འདིའི་མཚན་ལ་བཀྲ་ཤིས་འོད་འབར་ཞེས་ཞུ་བ་ཡིན་ནོ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པ་ཆེན་པོའི་ཡབ་ཚང་ནི། ཐོག་མ་ལི་ཐང་ནས་སྐུ་ངོ་ཚང་མ་བོད་དུ་ལྷན་ཐེབས་གནང་ཞིང་། རྗེས་སུ་སྐུའི་གཅུང་པོ་གུང་ཀུན་དགའ་བསྟན་འཛིན་སོགས་སྐུ་སྤུན་རྣམས་ཀྱི་བཞུགས་ཡུལ་ལྷ་ས་བསམ་གྲུབ་ཕོ་བྲང་ཞེས་དེ་སྔ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པའི་སྐབས་ཡོན་····བདག་སོ་ཁྲི་བསྟན་འཛིན་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་ཕོ་བྲང་དུ་གསར་བསྐྲུན་མཛད་····པ་ལྟར་སོ་ཁྲི་ཡབ་སྲས་མི་རབས་གསུམ་ཙམ་རིང་བཞུགས་པ་དང་། རྗེས་སུ་ལྷ་བཟང་ཁང་ཉམས་ཉེས་ཤིང་ཧུན་གར་མཐར་བསྐྲད་རྗེས་སྐབས་ཤིག་རེད། གོང་མའི་བཀས་བོད་དུ་མངགས་པའི་མི་དྲག་རྣམས་ཀྱི་འཚོར་

① (མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་བརྗོད་དེབ་ངོས 99—)

མལ་ཡང་བྱེད་སྤྱོད་པ་དེ་གཏན་འཇགས་སུ་བསྐྱལ་ཞར་བརྟེན་ཡབ་གཞིས་ཀྱི་མཚན་ཡང་བསམ་གྲུབ་ཕོ་བྲང་པ་ཞེས་ཆགས་ཤིང་། གཞུང་ནས་སྟོ་ཁ་གྲ་ནང་དང་ཟངས་རི་སོགས་འཁྲོངས་ཐེབས་གཞིས་ཁ་རྒྱ་ཆེ་གནང་བ་བཅས་དུས་ཕྱིས་གཞུང་ཞབས་སྡེ་དཔོན་ཆེ་ཁའི་གྲས་སུ་གྱུར་པ་འདི་ནི་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡབ་གཞིས་རིམ་བྱུང་གི་ནང་ནས་ཆགས་སྔ་ཤོས་དེ་ལགས་སོ།

བཞི་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

1. ཡང་སྲིད་བརྩད་འཚོལ་དང་། ངོས་འཛིན་ཁྲི་འདོན་སོགས་ཞུས་པ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པ་རྗེ་བཙུན་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་བཟང་པོ་མཆོག་ནི། བོད་ལྟོངས་གཙང་གཡས་རུའི་སའི་ཆར་གཏོགས་པ་ཐོབ་རྒྱལ་ལྷ་རི་སྒང་དུ་ཡབ་བསོད་ནམས་དར་རྒྱས་དང་། ཡུམ་ཕུན་ཚོགས་དབང་མོ་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྤྱི་ལོ་ 1758 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ས་ཕོ་སྟག་གི་ལོའི་ཧོར་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ཉིན་སྐུ་བལྟམས་པ་ཡིན།

ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་བརྩད་འཚོལ་དང་། བརྟག་ཞིབ། ངོས་འཛིན་བཅས་ཞུས་པའི་སྐོར་འདི་གཞི་ཀྲང་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཁུངས་གང་ཅང་ཞིག་ལ་རྩ་བ་བཟུང་སྟེ་དོན་དངོས་རགས་བསྡུས་ངོ་སྤྲོད་བྱས་ན་འཐུས་པ་ཞིག་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་"བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས"ཟེར་བ་དེའི་ནང་ཚིག་དོན་མ་མཐུན་པའི་རྟོག་གཞི་ཞིག་བཟོས་འདུག་པ

འདི་ལྟ་སྟེ། དང་པོ་“རྒྱལ་མཆོག་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོའི་སྐོར་ཕལ་ཆེ་
བ་སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་ནས་མཛད་པ་རྣམ་ཐར་……
འཛམ་གླིང་མཐའ་གྲུ་ཡངས་པའི་རྒྱན་ལ་གཞི་བཅོལ་བྱས་པ་ཡིན་”①ཞེས་
ཆེད་དུ་མཆན་འགོད་བྱས་འདུག་ཀྱང་། དོན་དངོས་སུ་རྒྱལ་བའི་ཡང་
སྲིད་ངོས་འཛིན་གཏན་འཁེལ་ཇི་ལྟར་བྱས་ནས་བྱུང་བའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་……
དང་ཕྱོགས་འགལ་གྱི་འདི་ལྟར་བཤད་འདུག “ལྕགས་སྦྲུལ་1760ལོར་
རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་སྐོར་ལ་རྒྱ་ཁྲབ་ཇོང་གཉིས་ཁག་དང་། ཆོས་སྐྱེ་ཁག་
ནས་ཕུལ་བའི་བྱིས་པ་རྟགས་མཚན་བཟང་རིགས་ཀྱི་མིང་གཞུང་འབྱོར་བ་
དེ་སྐོར་ལ་གནད་ཆེ་བས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་གདན་ཞུ……
དང་། མདོ་སྨད་ནས་ཆེད་ཕེབས་ལྕང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པའི་
སྒྲོན་མེ། རྒྱལ་ཚབ་ནོ་མིན་ཧན་སོགས་བླ་སྤྲུལ་ཆེ་ཁག་དང་། ལ་མོ།
གནས་དགའ། བསམ་ཡས་སོགས་གཞུང་བརྟེན་ཆོས་སྐྱོང་ཁག་བཅས་
པར་བརྟག་ཞུང་ཞུ་གནང་མཛད་པའི་ཁོངས་ནས་བཟང་ཕེབས་བྱུང་བ……
ཁམས། གཙང་། འོལ་དགའ་བཅས་སུ་ཡོད་པའི་བྱིས་པ་རྣམས་ལ་སྐུའི་
ཉེར་ཆས་དང་། རྟགས་མཚན་སོགས་བརྟག་ཞིབ་བྱེད་མིའི་མི་སྣ་ཁག་
ཆེད་གཏོང་མཛད་པ་ཕྱིར་འཁོར་ཁོངས་ནས་ས་སྟག 1758 ཟླ་ 6 ཚེས་…
15 ཉིན་ཐོབ་རྒྱལ་ལྷ་རི་སྣང་དུ་བཙས་པའི་བྱིས་པ་དེར་ཕལ་ཆེར་བཟང་…
ཕེབས་ཏེ་མཐུན་བྱུང་བར་བརྟེན་སྐར་ཡང་གསོལ་དཔོན་གྲགས་པ་མཐའ་…
ཡས་དང་། མགྲོན་ཡོན་ཏན་ལེགས་གྲུབ། རྩིས་དཔོན་སྤྱིར་ར་བ་ཤུན་
ཚོགས་པ་སུམ་གདོང་སྐུ་གོང་མའི་ཕྱུགས་རམ་གྱི་རྟེན་དང་། སྐུའི་ཉེར་

① (རྣམ་དེའི་སྟོད་ཆ་པར་ངོས་585)

ཆས། ན་བཟའ་སོགས་ངོ་འདྲ་འཕྲིར་ཏེ་བརྟག་དཔྱད་གཟིགས། རྡུལ
ཞུས་པར་ཚང་མ་འཁྲུལ་མེད་ངོས་འཛིན་མཛད་པར་བརྟེན་ཚང་མས་དེ···
རང་ལ་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི ཡང་སྲིད་སྤྲུལ་སྐུར་ཐག་བཅད་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་··
ཚུལ་དགོངས་པ་རྩེ་མཐུན་བྱུང་གཤིས་དེ་དོན་རྒྱལ་ཚབ་ནོ་མིན་ཧན······
དང་། བཀའ་ཤག་ནས་བོད་ལྗོངས་མངའ་སྡེ་ཡོངས་ལ་གཏམ་སྙན་ཀྱི་དྲིལ་
བསྒྲགས་མཛད་”①ཅེས་བྲིས་འདུག པ་ལྕང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་མདོ་སྨད་ཀྱི····
ས་ཆ་ཅི་འདྲ་ཞིག་ནས་གང་གི་དོན་དུ་ཕེབས་པ་ཡིན་དང་། ལོ་དུས་
གང་ལ་བོད་དུ་ཕེབས་སོགས མི་གསལ་བའི་ཁར། རྒྱལ བའི་ཡང སྲིད་
དངོས་སུ་གཏན་འཁེལ་བའི་ཐག་གཅོད ཇི་ལྟར་བྱས་པ་སོགས རྣམ་ཐར···
དང་རྩ་བ་ནས་མི་མཐུན་པར་བརྟེན་ང་ཚོས་ཀྱང་དེ་མོ་སྲིད སྐྱོང་ཐུབ······
བསྟན་འཛིགས མེད་ཀྱིས་མཛད པའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པའི་རྣམ་
ཐར་«འཛམ་གླིང་མཐའ་གྲུ་ཡངས་པའི་རྒྱན་»ཤིང་པར་མ་དེ་རང་ལ་གཞི··
བཅོལ་ཐོག ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་ཐར་ཐུའུ་བཀན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མས་
མཛད་པ་དང་། སྐབས་དེའི་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གི་བྱུང་
བ་བརྗོད་པ། དགའ་བཞི་བའི་མི་རབས་ཀྱི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་སོ་སོ་ནས་
ཀྱང་ཁ་སྐོང་ཙུང་ཟད་བཅས་བྱས་ཏེ་ལོ་རྒྱུས་ངོ་མ་གསལ་རྟོགས་ཡོང་བའི་ ·
ཕྱིར་ཡིག་ཚོགས་ལ་མ་འཛེམས་པར་ཞིབ་ཙམ་ཞིག་འགོད་དགོས་བྱུང་།

དེ་ཡང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་གོང་མ་དགོངས་པ་རྫོགས་པའི་མེ་གླང་ལོ་དེ་
རང་ལ་གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་ལྕང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ··
བྲལ་བརྩད་འཚོལ་ཆེད་བོད་དུ་མངགས་རྫོང་གནང་བའི་སྐོར་ལྕང་སྐྱའི·····

① «བོད་ཀྱི་སྲིད དོན་རྒྱལ་རབས་»ཟེར་བའི་དེབ་སྟོད་ཆའི་པར་ངོས་585

རྣམ་ཐར་ལས། "དེ་ནས་རིང་པོར་མ་ལོན་པ་ན་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བོད་ཀྱི་བསྟན་པའི་སྲོག་ཤིང་གཅིག་པུ་ཡིན་པས་ཞི་བར་གནོལ་བ་ཤིན་ཏུ་མ་ལེགས་ཀྱང་ཐབས་དང་བྲལ་བ་ར་གྱུར། ད་ནི་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་གི་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་འཁྲུལ་མེད་ངོས་ཟིན་པ་གལ་ཆེ……བས། ཏུ་ཐོག་ཐུ་ཉིད་བོད་དུ་ཕེབས་ནས་སྤྲུལ་སྐུ་བརྟད་བཅད་ནས་ཐག་ཆོད་པ་བྱེད་དགོས། ཏུ་ཐོག་ཐུ་ངེད་ཀྱི་ཞམ་ནས་ཐག་རིང་པོར་གཏོང་མི་ཐོད་ཀྱང་། ད་རེས་བོད་ཀྱི་བསྟན་པའི་དོན་གལ་ཆེ་བས་ཕེབས་ནས་མ་འགྱངས་པར་སྤྲུལ་སྐུ་ཐག་ཆོད་བསྟུན་ཚུར་ཕེབས་དགོས་ཞེས་པའི་བཀའ་" ཕེབས། ཕྱག་གཡོག་ཏུ་ཨམ་བན་གཅིག་དང་། དཔོན་ཚང་ཁ་ཤས། གོང་མའི་བླ་སྨན་གཉིས་བཅས་གཏོང་བ་གནང་། པེ་ཅིང་ནས་ཚིབས་བསྐྱོད་མཛད།"① ཅེས་གསལ་ཞིང་། དེ་སྐོར་མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གིས་ཀྱང་། "འདི་སྐབས་གནམ་གྱི་ལྷ་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ས་རྒྱལ་དབང་རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ་མེད་མྱུར་གསལ་གྱི་དགོངས་པ……གཏད་ནས། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་ཐུགས་སྲས། མཁྱེན་པ་དང་བརྩེ་བ་ཟུང་དུ་འཇུག་པ། བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་ཆེན་པོ་ཏཱ་ཀོ་ཤྲི་ལྕང་སྐྱ་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ཆེད་གཉེར་རྫོངས་བཟ་གནང་བ་བཞིན་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ནང་དུ་ལྷ་ལྡན་རྡོ་རྗེ་གདན་གྱི་གནས་སུ་ཕེབས།"② ཞེས་འཁོད་པ་དང་། དེའི་གོང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་སར་ཆེད་དུ་གདན་ཞུ་

① (ཐུའུ་བཀྭན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མའི་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་192)

② (མདོ་མཁར་ཞྲུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་102)

དང་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་དང་བཀའ་ཤག་སོགས་ནས་ཡང······
སྲིད་འོས་སྤྲུལ་གར་ཕེབས་སྐོར་ལ་ཐོག་མའི་བརྩད་ཞིབ་ཞུས་པའི་ཐད་མདོ་
མཁར་བས། “རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེས་བཀའ་སྒྲོལ་གྱི་དོན་ལྟར་གསང་
སྟབས་མངོན་ཆུང་གི་སྒོ་ནས་ཕྱོགས་རྣམས་ཀུན་ཏུ་རྟོག་དཔྱོད་བྱེད་མི······
གཏོང་གནང་བར་ཕ་མ་སོགས་ཀྱི་ཟེར་ཚོད་དང་བསྟུན་པ་དང་། ལྟས་ཡ་
མཚན་པ་འདྲ་བྱུང་ཚུལ་བཅས་ལ་བརྟེན་བར་སྐབས་སུ་སྟོད་སྨད་བར······
གསུམ་ནས་ཐེ་ཚོམ་གྱི་གླེང་གཞི་ཆེ་ཞིང་། ཆོས་སྐྱོང་ཁག་ནས་ཀྱང་དེ་
དང་དེའི་སྐབས་བསྟུན་གྱི་ལུང་ལས་འབྲུལ་མེད་མཇུབ་བཙུགས་ཀྱི་ཡིད······
རྟོན་ཐུབ་པ་བྱུང་རིགས་སུ་མི་འདུག”① ཅེས་གསལ་བ་མ་ཟད། ལྷང་
སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཕེབས་པའི་རྗེས་སུ་ཡང་འོས་སྤྲུལ་མང་པོ་ཐོན་པས་གཏན······
འགེལ་མཛད་དཀའ་ཅམ་བྱུང་བར་སྣང་སྟེ། ཇོ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་
འབྱོར་གྱིས་གསུངས་པར། “སྐབས་ཤིག་སྐྱབས་རྗེ་ལྕང་སྐྱ་སྐུ་གོང་མས།
མི་རྗེ་བཀའ་དྲིན་ཅན་དེ་ཉིད་ལ། (ཀུང་པཋེ་ཏར་ཟེར་) སྐུ་ཅེད་ཀྱི་
ཚུལ་དུ་བཀའ་ཕེབས་པར། རྒྱལ་བའི་མཆོག་སྤྲུལ་གྱི་སྐོར་འདི་ཙ་བ་ཆེ་
སྟབས་རང་ཅག་རྣམས་ཀྱིས་བློས་མ་འཁྲུད་པར་མངོན་ཤེས་ཡོད་ རེས་ཆོས་
སྐྱོང་ཁག་རྣམས་སྤྱན་འདྲེན་ཞུས་ཀྱང་། ཡོང་བའི་འཁ་ར་བ་ལྟ་བུ་བཅས་
ལུང་ཕེབས་ཚང་མ་པོ་ཏ་ལའི་གསེར་ཁྲིར་ཐེབས་གཅིག་ལ་བསྐྱལ་བས་ནི་
མ་འཐུས། འདི་སྐུས་རིམ་འཁྱུངས་སུ་ལུས་ན་ནི་སྐུ་གེགས་སོགས་ཇི་ཡོང་
ཆ་མི་རྟོགས་པའི་ཁར། གོང་མ་ཆེན་པོས་ཀྱང་ཇི་གསུང་མི་ཤེས་པ་
བཅས། ད་སྔོས་པཎྜི་ཏ་འདི་ལ་ཆོས་སྐྱོང་སྐུ་གསོལ་ཞིག་ཞུ་དགོས་རྒྱུ་ཨེ་

① (མདོ་མཁར་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་106)

ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་ན། དེའི་ལན་དུ་……སྤྱན་འདྲེན་ཇི་ཙམ་མཛད་ཀྱང་ལྷ་འདྲེ་ཁོག་ཞུགས་ནི་ཐན་ལ་གཏན་ནས་མི་ཡོང་། འོན་ཀྱང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཡུལ་དུ་རང་གི་བསམ་ཚོད་མཛོས་ལམ་དུ་མ་སོང་བར་ཞུ་ན། རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་སྐོར་འདི་རྩ་བ་ཆེ་སྐབས་རྒྱ་ནག་གོང་མ་ཆེན་པོས་ཀྱང་……མདའ་ལ་ཡིད་མ་ཆེས་པར་མདུང་ལ་སྲང་གང་སྲིད་དེ་བཀས་མངགས་པ……ནི་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ཉིད་ལས་གཞན་དུ་མ་མཆིས་པ་བཅས་དེས་ན། གཞན་ཟེར་རྗེས་འབྲེང་དང་མཛོས་ལམ་དུ་མ་སོང་བའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་གཟིགས་པས་དཔྱད་དེ་ཐག་ཆོད་པ་ཞིག་མཛད་ཕྱིན། དེ་དོན་ལས་མི་འགལ་བའི་ཞབས་འགྱུར་ཞུ་འོས་རྣམས་སྤྱི་ཟློས་སློ་ཁྲིའི་དཔེ་ལྟར་ཐན་ཚང་མས……བསམ་པ་རྣམ་དག་ཞུ་དགོས་གཞིར་བཅས་ཞེས་ཞུ་བར་མཛད། ”① ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་གློག་ཀྱུར་གྱི་བྱ་བ་ཆེན་པོ་འདི་ལྟ་བུར་ཡས་མས་གང་ས……ནས་ཀླན་ཀ་ཤགས་དོགས་མཛད་གཙོ་རྣམས་ཀྱང་པན་ཚུན་ཚོད་ལེན……དང་། ཞལ་ཆོན་གཙོད་དཀའ་བའི་གནང་གཏད་མི་འདྲ་བ་དུ་མ་བྱུང་བ་མཚོན་ཞིང་། དེ་རྗེས་འོས་སྤྱུལ་ནང་ནས་བརྟག་དཔྱད་བསྐྱར་འདེམས་ཡང་འདེམས་བྱས་ཏེ་གཙང་དང་། འོལ་དགའ། ཁམས་བཅས་སུ་འཁྲུངས་པའི་ཁྲིའུ་གསུམ་ཐོན་པ་མཐར་ཐུག་པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་ལ……དཔྱད་འདེམས་མཛད་རྒྱུར་ཕུལ་བའི་སྐོར་ལྕང་སྐྱའི་རྣམ་ཐར་ནང་། “ད་ནི་རང་ཅག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་གསོལ་བ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་བཏབ་ནས་བཀའ་གང་ཕེབས་ལ་ཆ་བཞག་བྱེད་པ་ལས་འོས་མི་འདུག……གསུངས་པར། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཤེས་མཁན་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་དེ་བཞིན་

① (དགའ་བཞི་བའི་ཟླང་བརྗོད་སྟོད་ཆའི་དེབ་ངོས་78—79)

འིགས་པར་གསོལ་བ་བཞིན། ཟྲེ་བླ་མས་ (ལྷང་སྐྱར་ཟེར) གཙོ་མཛད།
རྒྱལ་ཚབ། བཀའ་བློན་སོགས་ལས་དོན་བྱེད་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མགྲིན་
གཅིག་ཏུ། པཎ་ཆེན་མཆོག་ལ་རྣམ་འདྲེན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོའི་ཡང་
སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་འཁྲུལ་བྲལ་ངོས་འཛིན་གྱི་བཀའ་ཤུང་གཙང་ཐག་ཆོད་པ་
བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས་དགོས་ཚུལ་གྱི་ཞུ་བ་ནན་ཏན་ཕུལ་བས། པཎ་ཆེན་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཅིང་གཟིགས་པ་ཆེན་པོས་འཁྲུལ་བྲལ་ཡེ་ཤེས་ལ་རྟེན……
པར་ཤར་བ་ང ི་ན་གཙང་ཕྱོགས་སུ་སྐུ་འཁྲུངས་པ་དེ་ཉིད་རྒྱལ་དབང……
འཇིག་རྟེན་གསུམ་མགོན་མཆོག་གི་སྐུའི་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ་མེད་དུ་ཐག ……
གཅོད་པའི་བཀའ་ཤུང་བསྩལ། "① ཅེས་གསལ་ཞིང་། ཐེངས་འདིའི་
ཡང་སྲིད་ངོས་འདེམས་ལ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་དཀའ་གནད་འདི་ལྟར་
འཕྲད་དོན་ནི། གཙོ་བོ་གོང་མ་ཆན་ཤུང་གིས་དེ་སྐོར་ཐུགས་སྣང་ཞིབ་
ཚགས་ཆེན་པོ་མཛད་པའི་རྐྱེན་གྱིས་ཡིན། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་ངོས་
སྤྲུལ་གཅིག་ཐོག་གཏན་འཁེལ་གནང་ཟིན་ཅང་། ད་དུང་ཆིང་གོང་མའི་
བཀའ་ཤུང་འབོར་དགོས་ཀྱི་ཡོད། དཔེར་ན་སྐབས་དེའི་བཀའ་བློན་
མདོ་མཁར་ནས། "གཙོ་བོ་སངས་རྒྱས་སྣང་བ་མཐའ་ཡས་པཎ་ཆེན་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཆེན་པོར་ཐུགས་དམ་བརྟག་ཞུ། ཆོས་སྐྱོང་ཁག་པོ་
ཏ་ལར་དུས་གཅིག་ཏུ་སྤྱན་འདྲེན་གྱི་ཤུང་ཞུ། གཞན་ཡང་བླ་མ་སེར་མོ་
བ་སོགས་བློ་གྲོས་ཀྱི་ཕུལ་དང་ལྡན་པ་མཐའ་དག་ལ་དྲི་རྩད་སོགས་ཀྱི་སྒོ་
ནས་ཀྱང་གཏན་ལ་ཕབ་པར། ངོ་མཚར་བའི་བརྟག་དཔྱད་རྟེན་འབྲེལ་
བཅོས་མིན་མཚན་ལམ་གྱི་ངེས་པ་ཐུགས་བརྟག ཤུང་བསྟན་བཅས་སྒོ་

① (ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོ་ཤོག་གྲངས་ 232)

མཐུན་པར་ཐོབ་རྒྱལ་ལྷ་རི་སྒང་དུ་སྐུ་བལྟམས་པ་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ཉིད་ཁོ་ན་ངེས་པ་གཏིང་ཕྱིན་པར་གྱུར་ཀྱང་། བསྒྲིག་བཅད་བརྡར་བའི་གསེར་བཞིན་དཔྱད་པ་གསུམ་གྱིས་རྣམ་པར་དག་པའི་སྐད་དུ། སླར་ཡང་སྐུ་མདུན་ནང་མ་ཁག་ནས་རྟོག་དཔྱོད་གནང་རྒྱུ་མུས་སྐྱོང་དང་། གོང་གི་གནས་ཚུལ་གང་དང་ཅི་མཆིས་པ་རྣམས་འཇམ་པའི་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་གསེར་གྱི་སྙན་དུ་གསོལ་ཏེ་ཇི་ལྟར་བཀས་དཔྱད་པའི་དོན་ལ་སྲུང་བླང་ཞུ་རྒྱུའི་ཐ་ཚིག་ཀྱང་བཞེས་པ་ལྟར་（ལྕང་སྐྱ་）སླར་པེ་ཅིང་དུ་ཕེབས་བསྐྱོད་གྲུབ་རྗེས། "① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ལྕང་སྐྱ་རྡོ་ཐོག་ཐུས་སྤྱི་ལོ་1760 བོད་ལྟགས་འབྲུག་ལོར་ཡང་སྲིད་འོས་སྤྲུལ་སྐོར་གྱི་བརྟག་དཔྱད་གནས་ཚུལ་ཚང་མ་བསྡུ་རུབ་ཐོག གོང་མར་སྙན་སྒྲོན་གནང་སྟེ་བཀའི་ཕྱིར་ཕེབས་ཇི་ལྟར་བསྐུལ་བའི་དོན་ལ་བརྩི་བཀུར་ཞུ་རྒྱའི་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་ཆེ་ཁྲ་ནས་མཐའ་འདོམས་ཀྱང་བཞེས་ཏེ་པེ་ཅིན་དུ་ཕྱིར་ཕེབས་གནང་བ་དང་། དེ་རྗེས་བཀའ་ལན་འཁོར་བར་"གོང་མ་ཆེན་པོས་ཀྱང་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་སྐོར་གཙང་གི་དེ་གསལ་ཆ་ཆེ་བ་བྱུང་འདུག་པས་ཞོ་བྲང་ཉེ་འདབས་སུ་གདན་འདྲེན་ངེས། སླར་ཕྱིངས་ལ་ཚེར་སྣང་མི་གནང་བ་དང་། ཚུགས་ཐུབ་པ་བྱུང་བསྟུན་གསེར་ཁྲིར་གདན་འདྲེན་ཞུ་རྒྱུའི་བསླབ་སྟོན་ཞུ་དགོས་ཕེབས་པའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཏེ། གཙང་ལྗོངས་སུ་རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ཇི་ཨམ་བན། ནོ་ཡོན་གུང་པཎྜི་ཏ་འཁོར་ཚོགས་དང་བཅས་རྒྱལ་བའི་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱན་འདྲེན་ལ་གཤེགས། ངེད་ཅག་ནས་རེ་ཤིག་སྐེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་

① (མདོ་མཁར་ཞུང་བཟོད་དེབ་ངོས་107)

ཏུ་རྟན་ཆགས་རྒྱུའི་གཟིམ་ཁང་ཞིག་གསོས་མཚོན་དགོས་ཆ་གང་ཅིའི་གྲ····
གྲིག་དང་། སྣར་པོ་བྲང་ཆེན་པོར་ཕེབས་རྒྱུའི་གཟིམ་གྲུར་སྣར་ང་ཅས
དང་། ཆིབས་དར། ཆིབས་རོལ། གཟིམ་འདོགས། འཕན་གདུགས།
རྒྱལ་མཚན། གར་པ་དང་། མཆོད་ཁྲིན་སྣ་བརྒྱད་ཀྱི་རྒྱུན་པས་མཚོན་
པ་གསར་བསྐྲུན། གསོལ་སྟོན་གྱི་བཀོད་བཤམས་བཅས་གྲ་གྲིག་ཞུས། ”①
ཞེས་རྒོད་པ་བཞིན་གོང་མའི་བཀའ་ལན་ཕེབས་རྗེས་ས་ཞི་ནས་གཙང་དུ་
འབྲངས་པའི་འོས་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ཏཱ་ལའི་ཡང་སྲིད་དུ་ཐུགས་གཏན···· ···
གཙང་མ་འཁྱིལ་བ་ཀུསལ་པོར་མཚོན།

སྤྱི་ལོ་ 1761 བོད་ལྕགས་སྦྲུལ་ཙོའི་ཟླ་བ་དང་པོར་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་
པོ་ཆེ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་ཕེབས་ཏེ་པཎ་ཆེན་མཆོག་གིས་དབུ་སྐྲེས་གཙུག་
ཕུད་བཞེས་ནས་མཚན་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་
མཚོ་ཞེས་གནང་། དེ་ནས་དབུས་སུ་གདན་ཞུའི་སྐོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
བརྒྱད་པའི་རྣམ་ཐར་《འཛམ་གླིང་མཐའ་གྲུ་ཡངས་པའི་རྒྱན་》ལས······
འབྱུང་བ་ལྟར་ཟླ་བ་དེ་གའི་“ཚེས་ཉི་ཤུ་གཉིས་ལ་དབུས་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་”
ཁ་བསྒྱུར་བར་ཐུགས་ཐག་ཆོད་པར། ཡབ་སྲས་གཉིས་པར་འབྲལ་མི་ཕོད་
པ་ལྟ་བུའི་ཚུལ་བསྒྲངས། ཆིབས་བསྒྱུར་སྐབས་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་ཀྱི་
གཟིམ་སྒོ་བར་པཎ་ཆེན་མཆོག་ནས་ཕེབས་སྐྱེལ་མཛད་པ་སྐུ་དངས་པོ···· ··
གནང་ཞེས་ཞུ་བ་གནང་། དེ་ནས་ཕེབས་ཕྱམས་སུ་ཕྱུམ་བཞུགས་ཀྱང་མི་
དགྱེས་པའི་ཚུལ་མཛད། ད་པོ་ཏ་ལར་འགྲོ་ཞེས་ཕེབས། ” ཞེས་དང་།
དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ཕེབས་ཏེ་“མཉེས་ཐང་མདོར། བཀའི་གྲུང་བློན་རྗེ

① (མདོ་མཁར་ཞབ་དྲུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་108)

སག་མདོ་མཁར་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ། གུང་འགྱུར་མེད་དབང་རྒྱལ། ཐའི་ཛཱི། མདའ་དཔོན། རྩིས་དཔོན། བཤེར་དཔང་། མི་དཔོན། ཕྱག་མཛོད་པ། ཞོལ་གཉེར། གཉེར་ཚང་པ་སོགས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་ལས་སྣེ་སེར་སྐྱ་སྤྱི་དང་། དགའ་ལྡན། འབྲས་སྤུངས། སེ་ར། རྒྱུད་སྟོད་སྨད་ཀྱི་ལས་སྣེ་ཆེ་ཕྲ། རྒྱལ་སྲས་སྤྲུལ་སྐུ། སྨྲི་ལུང་རྗེ་དྲུང་སྤྲུལ་སྐུ་སོགས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་མཆོན་ཆིབས་བསྒྱུར་ཆར་སྒྲོས་ཀྱི་སྟོ་ཕྲིན་ཀྲི་ནས་པ…པ་ལྟར་འགྱུར། མཉེས་ཐང་བདེ་བ་ཅན་པ་ལ་སོགས་པའི་དགེ་འདུན་རྣམས་ཀྱིས་མཆོད་པའི་ཕྲེ་བྲག་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་ མདུན་བསུས་ནས། བདེ་བ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་སྒོའི་འགག་ཏུ་བོད་བཞུགས་ཏ་ཤིང་གཉིས། སྤྲུར་ཀོ་ཆི། སྤྲི་ཆའི་ཆི། ཤུལ་ཡེ་སོགས་ནས་ཕེབས་བསུ་མཛད་པར་མཇལ་ཕྱག་གནང་། ”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་རེ་ཞིག་མཉེས་ཐང་བདེ་བ་ཅན་གྱི་དགོན་པར་བཞུགས་གདན་འཛུགས་པའི་ཞབས་ཞུ་སྤྲི་འདོམས་སུ་བཀའ་བློན་དགའ་ཞི་གུང་པཎྜི་ཏ་བཞུགས་པ་དང་། རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་དང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཕྱིངས་ལྷ་སར་ཕེབས་འདུག དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། འདི་སྐབས་ལྕང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཡང་གཙང་དུ་ཕེབས་ཚུལ་དང་། པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་ཡབ་སྲས་ལྷན་ཅིག་དབུས་ཕེབས་གནང་ལུགས་སོགས་གསལ་…ཏང་དག་པར་མ་མཐོང་སྟེ། ལྕང་སྐྱའི་རྣམ་ཐར་དང་། མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ལའང་རྣམ་ཐར་འདི་དང་གཅིག་མཐུན་གསལ་བས་དེ…

① (རྣམ་ཐར་འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན ཤེད་པར་མའི་ཤོག་གྲངས་
20—21)

དག་ཁྲུངས་བཙན་པར་སྣང་ངོ་།)

རྣམ་ཐར་ནང་དེ་ནས་"དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། གོང་མའི་འཕྲིན་ལས་པ་ཏྲ་ཤིང་བཅས་ཀྱིས་སྐྱབས་མགོན་དམ་པའི་བཀའི་ཕེབས་སྒོ་དང་། མཛད་སྤྱོད་ངོ་མཚར་བའི་རྣམ་ཐར་ཕྲ་ཞིབ། ཏྲ་ཤིང་ནས་སྤྱི་ཚའི་ཚི་ཕྲ་ལོ་ཡེར་སོར་མོའི་བློས་གར་འཁྱུག་ཏུ་བཀུག་སྟེ། གནམ་བསྐོས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་གྱི་སྙན་དང་གཟིགས་པ་ཡངས་པའི་སྤྱན་རས་ཀྱི་ལམ་དུ་···འབུལ་རྒྱུའི་གྲལ་རྩེ་ཧོར་བླ་གསུམ་པའི་ཡར་ཚོས་བཙུ་གཉིས་ཉིན་ཤད་ཀྱིས་ཐོན་པར། དེའི་བཀའ་ལན་བླ་བ་ལྷ་པའི་ཚོས་ཉི་ཤུ་གཉིས་ལ་ཇི་བུ་ཨམ་བན་གྱི་སར་ཕེབས་ཏེ། དེ་ལ་བཀའ་བཟང་པོའི་གསེར་ཡིག་རིན་པོ་ཆེ་དང་། གནང་སྐྱེས་ངོ་མཚར་ཅན་ལེ་ཚན་བཅས་བསྐུལ་བར། རྒྱ་བོད་བཀའ་གྲོས་ཐོག་དར་འཕྲུར་བ་སོཏ་ཧྥ་གོན་བཀའ་བསྒྱུར་དང་། འབྲུམས་ཡིག་བསྒྲིང་རྒྱུའི་བཀའ་་དོམས་མཛད། ཚུ་སྟོད་བླ་བའི་ཚོས་བརྒྱད་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་ལེགས་ཉིན། གོང་མའི་མི་དྲག་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱིས་མཆོན་རྒྱ་དཔོན་ཁག་ དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེས་མཆོན་གཞུང་སའི་དྲུང་ན་སྤྱོད་པ་སེར་སྐྱ། གདན་ས་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་བླ་མ་ལས་སྡེ་སོགས་དང་བཅས་པས། གསེར་ཡིག་རིན་པོ་ཆེ་མཉེས་ཐང་བདེ་བ་ཅན་དུ་གདན་དྲངས། གསེར་ཡིག་རིན་པོ་ཆེའི་ཕེབས་བསུར་སྒྲོལ་མ་ལྷ་ཁང་གི་མདུན་དུ་སྐུ་བཅར་མཁན་པོ་བཞི་སོགས་ནས་ཕྱུས་མོའི་ལྷ་ང་ས་ལ་········བཙུགས་ནས་ཕྱག་འཚལ་སྤོས་ཀྱི་དུད་སྤྲིན་གྱིས་སྤྱན་དྲངས། ཆོས་རར་སྐྱབས་མགོན་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ཐུགས་དགྱེས་བཞིན་ཕེབས། འདུ་ཁང་གི་བཞུགས་ཁྲིའི་མདུན་དེར་བཞུགས། སྐུའི་གཡས་སུ་ཇིའུ་ཨམ་

ཐན། གཡོན་དུ་ཕུ་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱིས་གསེར་ཡིག་བཟུང་། བཀའི་
གུང་བློན་ནོ་ཡོན་གུང་པཎྜི་ཏས། གསེར་ཡིག་རིན་པོ་ཆེ་ཆད་ཀློས་མེད་
པར་བསྒྲགས་པའི་བཀའི་དོན་ལ། ཚེ་རིང་གནམ་གྱི་ཤེ་མོང་གིས་ཡངས་
པའི་ནོར་འཛིན་གྱི་ཁྲིན་ལ་དབང་བསྒྱུར་བ་ཏཱུང་ཧྥེའི་བཀའ། ཏཱ་ལའི་
བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་ལ་ཕབ་པ། ད་ལམ་དབུས་གཙང་གི་ལས་དོན་བྱེད་མི་མིའི་
རིང་རྫོང་གི་ཞུས་ངེད་ཀྱི་བཀའ་བཞིན་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཁྲིད་བསུ་བར་སོང་····
སྟེ་ཁོ་པ་ནས་ཞུས་པར། སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཁྲིད་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ངོ་
མཚར་ཅན་འདུག་ཟེར་བ་ངེད་ཀྱི་སེམས་ཤིན་ཏུ་དགའ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
སྐུ་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཟུལ་ཏུ་ཕྱིན་པར་མ་ཟད། ངོས་ཀྱི་བཀའ་
དང་དུ་བླངས་ནས་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དང་། བོད་དབུས་གཙང་གི་
ཆབ་འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་ལ་སྦྱོར་བའི་མཛད་སྒོ་ཐམས་ཅད་ངེད་
ཀྱི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པས། ངེད་ནས་ཐུགས་མཉེས་པའི་གཟེངས་
བསྟོད་རྒྱ་ཆེར་བགྱིས་པ་ཡིན། ཁོང་པ་ཞི་བར་གཤེགས་ནས་ངེད་ལ་
སེམས་ཁྲལ་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡང་། ད་ལྟ་ལོ་གསུམ་གྱི་ཁོངས་སུ་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་
གསལ་བར་བྱོན་པ་འདི་ངེད་ཀྱི་ཡིད་དང་མཐུན་པས་སྤྲོ་དགའ་རྒྱས།
སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཁྲིད་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་སྙིང་པོ་ཞྭ་སེར་གྱི་རིང་··
ལུགས་དར་ཞིང་རྒྱས་པའི་ཕྱིར་དུ་ཐོས་བསམ་ལ་བརྩོན་པར་མཛད་ནས་སྐུ་
ཡོན་སྦྱོང་བ་སོགས་ལེ་ཤོར་མེད་པ་གལ་ཆེ། ད་ལམ་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་གསལ་
པོ་བྱོན་པའི་རྟེན་དགའ་སྟོན་དུ་ཁ་བཏགས་ཆེ་ལེགས། གསེར་གྱི་ཚེ་
དཔག་མེད་ཀྱི་སྐུ་བརྙན། གཡང་ཀྲིའི་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་སྐུ་བརྙན། རིན་
པོ་ཆེའི་ཕྲུག་འཕྲེང་བཅས་གནང་བ་འདི་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་སྐུ་ཚེ་ཡུན་དུ་བརྟན

ཅིང་། ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དར་བའི་ཆེད་དུ་ཕན་པ་ཡིན། གནམ་སྐྱོང་ཁྲི་བཞུགས་དགུང་ལོ་ཉེར་དྲུག་པའི་དབྱར་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་···ལ། བཀའ་ལུང་བཟང་པོ་རྡོ་མཚར་གྱི་གནང་སྐྱེས་བཅས་བསྩལ་བར་དགྱེས་ཚུལ་དང་བཅས་གསན་ནས་ཞབས་གོམ་གཉིས་ཙམ་དུ་འཕགས·····ནས་གོང་མའི་བཀའ་ཡིག་གུས་འདུད་དང་བཅས་པས་བཞེས། དེ་ནས་ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་སྐུ་བརྙན་ཞིག་དང་། ཁ་བཏགས་བཅས་ཇི་ལྟ་ཨམ་བན་གྱི་ཕྱག་ཏུ་གནང་། གོང་མ་རིན་པོ་ཆེ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་འདུག་ཅེས་བཀའ་བསྩལ། གོང་མའི་སི་དྲག་ཨམ་བན་སོགས་དེར་འདུས་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ལ་ཕྱག་དབང་དགྱེས་བཞིན་བསྩལ། བཀའི་གུང་བློན་སོགས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་སི་དྲག་ཆེ་རྒྱ་མཐའ་དག་ལ་གསོལ་རས་དང་བྱིན་རླབས་ཀུང་གོ····བབ་ཀྱི་གནང་། གོང་མའི་གསེར་ཡིག་བསྩལ་ཕེབས་ཀྱི་རྟེན་འབྱུང་ལེགས་སོར་བཀྲས་ལྡན། སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ། རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་། རྒྱུད་སྟོད་སྨད། སྨེ་ཅ། བཞི་སྡེ་སོགས་དགོན་སྡེའི་བླ་སྤྲུལ་ཁག་ནས་ཞབས་བརྟན་དང་དངོས་འབུལ་ཕུལ་བར་མཇལ་ཕྱག་གནང་། དགོན་ཆེ་ཕྲ་མཐའ་དག་ལ་མང་འགྱེད་བསྩལ། ཁྲ་འབྲུག གནས་ཆུང་། ལ་མོ་བཅས་ཀྱི་སྐུ་རྟེན་པ་རྣམས་ལའང་མཇལ་ཕྱག་བསྩལ། ” ཅེས་དང་། ཡང་“གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལྷ་སའི་ཨམ་བན་བརྒྱུད་ནས་བརྩལ་ཕེབས་ལ། པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏི་ནི་དང་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་གྲོས་བསྡུར་གྱི་ཐོག བླ་མ་བཟང་བ་མང་པོའི་ཁྲོད་ནས་འདེམས་སྒྲུགས་ཀྱིས་དྷ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་མདུན་དུ་བཞག་ནས་སྐུ་ཡོན་འབུལ་ཚུག པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནིས་དྷ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་ལ་རྗེས་གནང་དང་། དབང་ལུང་། འཁྲིད། བསླབ་སྡོམ

སོགས་ལེགས་པར་འབུལ་དགོས་ཞེས་ཕེབས་དོན་བཞིན་པཎ་ཆེན་རིན་པོ··
ཆེ་དང་། རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་བཅས་བཀའ་བགྲོས་ཐོག ཞུར་བུ་
ལྕོག་རྗེ་བླ་མ་ངག་དབང་བྱམས་པ། བྱང་རྩེ་ཆོས་རྗེ་བྱ་ཁྱུང་པ་ངག་དབང་
ཆོས་གྲགས། སྐུ་འབུམ་བྱམས་གླིང་མཁན་པོ་ཆུ་བཟང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་
བཅས་འདི་གསུམ་གོང་མའི་གསེར་སྙན་དུ་ཕུལ་བར། ངག་དབང་
བྱམས་པ་དང་། བྱ་ཁྱུང་པ་ངག་དབང་ཆོས་གྲགས་གཉིས་སྐུ་ཡོན་འབུལ་
བའི་དགེ་རྒན་དུ་འབུལ་སྒྲུར་ཞུ་དགོས་ཕེབས་པར། ཟླ་བ་དགུ་པའི་
ཚེས་བརྒྱད་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་དགེ་བར་རབ་སྟོད་ཚོམས་ཆེན་དུ······
ཞལ་གྲོའི་དཀར་སྒྲོ་གཟབ་རྒྱས་ཐོག རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་དང་།
བཀའི་ཁྲིད་སང་རྣམས་ཉན་རྒྱས་ཏེ་ཞུར་བུ་ལྕོག་བླ་མ་ངག་དབང་བྱམས་
པ། བྱང་རྩེ་ཆོས་རྗེ་བྱ་ཁྱུང་པ་གཉིས་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་རྣམས་
བསྒྱུར་ཏེ་ཡོངས་འཛིན་དུ་ཕུལ། དེ་བསྟུན་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་ཆེད་དུ་གཞུང་
ས་ནས་སྐྱབས་མགོན་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར་དངོས་འབུལ་གྱི་ནོ་མ་པ······
དང་། ཡོངས་འཛིན་གཉིས་ལ་ཡང་རྟེན་འབྱུང་གི་གསོལ་རས་བསྩལ།
རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན། བཀའི་བློན་ཆེན་སོགས་སེར་སྐྱ་སྟོང་ཕྲག་
བརྒལ་བར་ཕྱག་དབང་གནང་། ཡོངས་འཛིན་གཉིས་ནས་བྱབས་ཁྲུས་ཕུལ་
ཐར། བླ་མ་ཡོངས་འཛིན་ངག་དབང་བྱམས་པ་ནས་ལམ་རིམ་ལྷུགས་
ལུང་གཟབ་རྒྱས་བཅས་ཕུལ། ”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་གོང་མའི་བཀའ་
ལུང་བཞིན་ཡོངས་འཛིན་བགྲེས་གཞོན་གཉིས་བསྐོ་བཞག་དང་འབྲེལ·· ··
མཆོག་སྤྲུལ་དགུང་ལོ་བཞི་ལ་གཏད་ཙམ་ནས་སྐུ་ཡོན་འབུལ་བཞེས·······

① (རྣམ་ཐར་འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་21—23)

དབུ་འཛུགས་པར་མཛད།

དེ་ནས་"རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། བཀའི་གུང་བློན་རྣམས་བཀའ་གྲོས་ཐོག ཇོད བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་བརྒྱུད། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་མཉེས་ཐང་དུ་ཕེབས་ནས་སྐུ་དཀྱིལ་དྭངས་ཤིང་། མཛད་པ་རྣམ་ཐར་གང་ཅི་ངོ་མཚར་ཆེ་བ་བཅས། ཕོ་བྲང་ཆེན་པོའི་གསེར་ཁྲིར་མྱུར་དུ……མངའ་གསོལ་ཆོག་པ་འཛམ་དབྱངས་གོང་མའི་གསེར་སྙན་དུ་སྙོན་པར……གནང་བའི་ལན་དུ། ལྷ་སྐྱོང་ཁྲི་བཞུགས་དགུང་ལོ་ཉེར་དྲུག་པའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་གཅིག་ལ་བཀའ་ཕེབས་པར། ཛིའུ་ཨམ་བན་གྱིས་ནས་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུས་གུང་པཎྜི་ཏ་མངགས་ཏེ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་མཉེས་ཐང་བདེ་བ་ཅན་དུ་གདན་དྲངས་ནས་མཆོག་སྤྲུལ་སྐུ་སྐྱེད་ཆེ……བ་བྱུང་གཤིས། པོ་ཏ་ལའི་གསེར་ཁྲིར་གདན་དྲངས་ན་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་རྒྱས་ཤིང་། དབུས་གཙང་གི་སྐྱེ་འགྲོ་ཚང་མ་གུས་སྤྲོ་འཕེལ་བ་ཡོང་ཚུལ་ཞུ་ཡིག་ཕུལ་བྱུང་ཞིང་། སྤྱི་སོར་དེད་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་མི་མངས་མཛལ་ཁའི་སྐབས་འཚེར་སྣང་མེད་པར་བཞུགས་ཐུབ་དུས……ཨམ་བན་གཉིས་དང་བགྲོས་ཐོག་ཁྲི་འདོན་མཛོད་ཅེས་བཀའ་ཕབ་པ……ཡིན། ད་ཆ་མཆོག་སྤྲུལ་སྐྱེད་ཆེ་ཞིང་མཛལ་ཁར་འཚེར་སྣང་མེད་པ་འདུག ན་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་འཕྲལ་དུ་པོ་ཏ་ལའི་ཁྲི་ལ་འདོན་འོས་པ……འདུག མཐའ་གཅིག་ཏུ་མཆོག་སྤྲུལ་ཁྲི་འདོན་བྱེད་རྒྱུ་སྨ་ཡིར་དགའ་སྟོན་གྱི་ལས་དོན་ཆེན་པོ་ཡིན། འདི་ལ་ཨར་སྐུ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་མངགས་ནས། ཁྱི་ལོ་མི་རིང་བར་ཛང་གི་ཕུ་ཆིང་དང་མཉམ་དུ་ལྷ་སར་ཕྱིན་ནས་ཆོས་གྲངས་བཟང་བར་མཆོག་སྤྲུལ་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་བྱེད་རྒྱུག ངེད་ཀྱི་གསོལ་

རས་གཞུང་ཚའི་དངོས་པོ་རྣམས་ཕོ་ཕ་ཚོར་སྤྲད་ནས་ཕྱིར་དུ་ཚུག འདི་སྐོར་ཛེ༤་ཅན་ལ་གཉེར་ནས་དེ་མོ་ཏོ་ཐོག་ཐུར་ངེས་སུ་ཚུག ནན་ཏན་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ཏེ་དེའི་ཆེད་དུ་བསྐུར་ཞེས་བཀའ་བཟང་པོ་དེ་ལྟར་··ལྷ་སའི་ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱི་སར་ཕེབས་པར། རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེས་མཉེས་ཐང་དུ་སྐྱབས་མགོན་མཆོག་ལ་གཏམ་སྙན་གནས་ཚུལ་འབུལ་བ་གནང་བར། ཐུགས་དགྱེས་ཉམས་ཀྱིས་ཞལ་འཛུམ་གནང་བ་དང་བཅས་ཐུཏ་རྗེ་ཆེ་ཞེས་ཕེབས། སྒྲ་ཡིར་འབུལ་མིར་གསོལ་རས་བསྩལ། ”①ཅེས་འཁོད་འདུག

གོང་གསལ་ཡང་སྲིད་ཐུགས་གཏན་འཁེལ་བའི་སྐོར་ལ་གོང་མས་····གནང་བའི་བཀའ་ལན་གྱི་འབྲུ་དོན་རྣམས་མདོ་མཁར་བ་དང་། དགའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་དུའང་རྣམ་ཐར་དང་ཕྱོགས་མཚུངས་འཁོད་ཡོད་པ་བཅས་སྒྲིག་པ་པོ་ཚོས་སྐབས་དེ་རང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རིགས་ངོ་མ་··དེ་དག་དང་བསྡུར་ནས་ཞིབ་འཇུག་གནང་རྒྱུའི་རེ་བ་ཡོད།

དེ་ནས་ཁྲི་འདོན་དངོས་གཞི་གནང་བའི་སྐོར་ལའང་། རྣམ་ཐར་དེ་རང་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར། སྤྱི་ལོ་1762 བོད་རྒྱ་ཏ་ལོ་"ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ནང་ཁྲི་འདོན་ལ་ཁལ་ཁ་ཅང་ཧུན་ཆིང་ཤང་ཆེ་བརྟན་སྐྱབས། མི་རིང་ཛརྐྲི་ཤུ་ཆིང་། ཨར་སྐྱ་ཏོ་ཐོག་ཐུ། ཨེར་ཤུ་ཀོང་ཡེ། སྨྲར་ཀོ་ཆི། སྡི་ཚའི་ཆི་སོགས་འཁོར། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལའི་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་སྐབས། པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དབུས་སུ་ཆིབས་བསྒྱུར་བཀའ་དྲིན་ཆེ་རྒྱུའི་ཞལ་བཞེས་སྟོན་དུ་ཡོད་པ་བཞིན།

① (རྣམ་ཐར་འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་24)

ཚིབས་བསྒྱུར་མགྲོན་གཉེར་སྐལ་བཟང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་མཚོན་དཔོན་གཡོག
མང་ཙམ་མངགས་པ་གནང་། པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བྱུང་རབྲིམ་དུ་
ཡངས་པ་ཅན་བརྒྱུད་ཕེབས། སྐུ་བཅར་ཡར་འཕེལ་སོགས་ཚིབས་བསྒྱུར་
རིམ་སྤོང་གནང་། ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ལ་པདྨ་ཆེན་རིན་
པོ་ཆེ་མཉེས་ཐང་དུ་ཕེབས་རྒྱུའི་ཐབས་བསྒུ་མཉེས་ཐང་མདོར་ཞུས། ཉི་
དྲོས་ཙམ་ལ་མཉེས་ཐང་དུ་ཕེབས་པར་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་གསེར་ཞལ་ལྷན་་་
རྒྱས་མཇལ་དར་དང་། ཕྱག་རྗེ་སྦྱོད་ཤནང་ཞིང་། རྟེན་འབྲུང་རྟེན་
འབྲེལ་ལེགས་པར་བསྒྲིགས་པ་གནང་། རྒྱལ་དབང་རིན་པོ་ཆེར་པདྨ་
ཆེན་མཆོག་ནས་འཇིགས་བྱེད་ལྷ་བཅུ་གསུམ་མ་དང་། དཔའ་བོ་གཅིག་
པ་སོ་སོའི་དབང་ཆེན་སྣ་གོན་དང་བཅས་པ། མགོན་པོ་བར་ཆད་ཀུན་
སེལ། འཇམ་དཀར། མི་པཡོ་བ་དཀར་པོའི་རྗེས་གནང་། ཚེ་
ཧྲ་ཟླུང་འབྲེལ་གྱི་དབང་སོགས་བཀའ་ཆོས་གཟབ་རྒྱས་ཅན་་རབུལ་བ······
གནང་། ” ①ཞེས་གསལ་ཞིང་། དེ་ནས་ཁྲི་ཕེབས་ཀྱི་མཛད་སྒོའི་གྲ་
སྒྲིག་རྣམས་ལེགས་པར་གྲུབ་བསྟུན་ལོ་དེ་འི། “གྲོ་བཞིན་ཟླ་བའི་དཀར་
ཕྱོགས་ཀྱི་བཟང་པོ་གཉིས་པའི་རེས་གཟའ་དྲང་སྲོང་ཕུར་བུ་རེས་འགྲོགས་
རྒྱལ་དང་ལྷན་ཅིག་འཛོམས་པའི་ཉིན། བདེ་བ་ཅན་ནས་སྐྱབས་མགོན་
ཡབ་སྲས་ཚིབས་བསྒྱུར་ས་ནང་བའི་ཕེབས་བསྒྱུར། གོང་མ་ཆེན་པོའི་
བཀས་མངགས་པའི་སྐུ་ཚབ་ཅང་ཇུན། ཆིང་ཕྲང་ཆེ་བཏན་སྐྱབས།
མི་རེང་ཧྲང་ཀི་ཕུ་ཆིང་ཨམ་པ། ཕུ་ཡན་བླ་མ་ཨར་སྒྱུ་ཧོར་ཐོག་ཐུ།
ཁྲུ་ཨེ་ཐུ་གོང་ཡེ། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་མི་རེང་ཧྲང་ཀི་ཧི་ཕུ་ཨམ

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཨ་ཤོག་གྲངས་25)

པན། སྤྱུར་ཀོ་ཚི་གཉིས། སྤྲི་ཆའི་ཚི་གསུམ། ཙོང་ཡེ། བུ་ཡེ།
ཕོགས་དཔོན་སོགས་རྒྱའི་དཔོན་ཁག་ཆེ་ཆུང་གིས་གཙོས་ཏུ་དར་གྱེན······
བསྒྲིངས་ཀྱི་དམག་མི། ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་འཛིན་པ་དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན།
སྤྲུལ་སྐུ་རྣམ་པ། བཀའི་གུང་བློན་བཞི། གུང་ཛ་སག མདའ་
དཔོན། ནང་མ་མཁན་སྡེ་ཆེ་ཆུང་སོགས་གཞུང་གི་ཞབས་འདེགས་ཞུ་
བ་པོ་སེར་སྐྱ་མཆོག་དམན་བར་པར་བཅས་པ་རྣམས་དང་། གདན་ས་
ཆེན་པོ་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ། རྒྱུད་སྟོད་སྨད། མེ་ཏྲ། བཞི་སྡེ་
སོགས་ཀྱི་མཁན་སློབ་ལས་སྡེ། གཞན་ཡང་ཁང་ཡོད། ཁ་ཆེ། བལ་
པོ། ཨ་ཙཱ་ར་སོགས་གྲངས་ཀྱིས་མི་ལངས་པའི་ཚིབས་བསུས་མདུན་
བདར། འབྲས་སྤུངས་མཚན་ཉིད་གླིང་ཁར་བཞུགས་སྐར་ཕབ། ཞག་
གཅིག་བཅག་མལ་གནང་། ······ཚེས་དགུ་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་ཕུན་······
སུམ་ཚོགས་པའི་ཉིན་རིན་ཆེན་རྒྱན་ཆ། ཚིབས་དར་སྣ་ཚོགས་ལ་སོགས་
གཟབ་མཚར་གཟབ་རྒྱས་ཀྱིས་ཚིབས་ཁ་བསྒྱུར། སྐྱིད་ཚལ་ཀླུ་སྡིངས་
སུ་གསོལ་ཐབ་ཐབ་བསུ་བཞེས། དེར་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེས་མཚོན་སེར་སྐྱ་
མང་པོར་ཕྱག་དབང་བསྐུལ། དེ་ནས་ཚིབས་ཁ་བསྒྱུར་བར་སེར་སྦྲེངས།
བྲོ་པ། གཞས་མ་སོགས་མཆོད་སྤྲིན་གྲངས་མེད་པས་སྤྱན་དྲངས། གཞུང་
སྒོ་ཕུན་ཚོགས་འདུ་ལམ་བརྒྱུད་ཐེབས། བདེ་ཡངས་ཤར་ནས་རྣམ་པར་
རྒྱལ་བ་ཕན་བདེ་ལེགས་བཤད་གླིང་པ་རྣམས་ཀྱིས་སེར་སྦྲེངས་ཀྱིས་བསུས།
གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་འཁྱིལ་དུ་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་ཤིས་བརྗོད་མཎྜ་ར···
བའི་མི་རྟོག་གི་ཆར་བསྐྱིལ་བ་དང་བཅས་རྡོ་རྗེའི་ཁྲིར་ཞབས་ཟུང་བཀྲ······
ཤིས་དང་འཁོར་ལོ་གཡུང་དྲུང་འཁྱིལ་བས་བརྒྱན་པ་བཀོད་པར་མཛད······

ནོ། ”①ཞེས་འཁོད་འདུག་ཅིང་། དེའི་ཕྱི་ཉིན་“ཚེས་བཅུ་ལ་རྗེ་གོང་མ་རིམ་བྱོན་གྱི་ཆོས་སྲིད་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་མཚན་ཡང་དག་པར······བསྐྲིངས་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐྱར་བའི་གནས་ཚོམས་ཆེན་སྙིང་པའི་ནང་དུ། འཇིགས་མེད་གདོང་ལྔས་བཏེག་པའི་གསེར་གྱི་ཁྲི་འཕངས་མཐོན་པོར་ཞབས་སེན་གྱི་པདྨ་མངོན་པར་འགོད་མཛད། དེར་སྐྱབས་མགོན་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་མཆོག་དང་། རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ། ཨམ་རན། གུང་བཀའ་བློན་ལ་སོགས་པའི་ལྷ་མིའི་ཁྲོམ་ཚོགས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པའི་དབུས་སུ། གནམ་གྱི་ལྷ་འཛམ་དཔལ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའི་གསེར་ཡིག་གི་ལུང་ཚན་ཆེན་པོ་མཆོག་དམན་མཐའ་དག་གིས་ཐོས་པའི····དྲིལ་བསྒྲགས་ཏེ། མཇུ། སོག་ཡིག བོད་ཡིག་བཅས་རིམ་པ་གསུམ་དུ་བསྒྱུར། གོང་མའི་ལེགས་འབུལ་ལྷ་རྫས་རྟེར་སོན། བྱུ་རུའི་ཤལ་བ། བཞུགས་གདན། གདིང་བ། སྐུ་པེར། མཎྜལ། ན་བཟའ་ཆ་ཚང་བརྒྱ་ཤིས་པའི་རྫས་རྟགས། ཤེལ་སྤྱད་སོགས་རིམ་པར་ཕུལ། ལྕང་སྐྱ་རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་ལེགས་འབུལ་དང་། ཅང་རྟུན། ཞིང་ཤང་། ཕུ་ཞིང་ཨམ་པ། ཨར་སྐྱ་ཏོ་ཐོག་བྲུ། ཨེ་བུ་ཀོང་ཡེ། ཧི་ཕུ་ཨམ་བན། སྤྱར་སྤྲི་ལ་སོགས་པས་ལེགས་འབུལ་སྤམས་མཐོ་བ་ཕུལ། གཞུང་ས་ནས་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་འབྱུང་གི་འབུལ་བ་སྤམས་མཐོ་བ་བསྟར། རྗེ་བཙུན་འཕགས་པ་ཕྱག་ན་པདྨའི་ཆབ་འབངས་བོད་ཀྱི་ཞིང་ཆེན་ཁྲི་སྐོར་བཅུ······གསུམ་གྱི་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ནས་ཉིན་བརྒྱད་ཀྱི་བར་རྟེན་འབྲེལ་བསྒྲིགས། དངོས་

---

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་25—26)

པོའི་རྣམ་གྲངས་ལེགས་འབྱུང་ངསམ་ལས་འདས་པ་ཕྱུལ། ” ①ཞེས་གསལ་ཞིང་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་ཚན་ཆེན་པོ་དྲིལ་བསྒྲགས་ཞེས་པ་ལས་ཚིག་དོན་མ་འཁྱོད་པ་ཕལ་ཆེར་སྔོན་དུ་ཡང་སྲིད་གཏན་འཁེལ་དང་། པོ་ཏ་ལར་ཁྲི་འདོན་ཞུ་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་བཀའ་ལུང་ལེ་ཚན་རྣམས་དེ་ཉིན་ཁྲོམ་བསྒྲགས་སུ་བསྒྲགས་པ་ཡིན་ནམ་སྙམ། མདོ་མཁར་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། “བཀའ་རྗེས་ཕེབས་ལ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་པོ་ཏ་ལའི་ཁྲི་ལ་བཞུགས་སུ་འཇུག་རྒྱུའི་སྐད་དུ་ངེད་ནས། ཁྲིད་ཆོས་ཞུས་པ་ལྟར་ཆེད་དུ་ཏལ་ཏའི་ཆིང་ལྷང་གི་གོ་ས་ཅན་ཚེ་བརྟན་སྐྱབས། མི་རིངས་ཐུ་ཛང་གི་ཕུ་ཆིང་། ཨ་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ། རིམ་པ་དང་པོའི་ཁྲཱ་ཧོ་ ཧོའི་ཨེ་ཕུ་ཧུ་ལིང་ཨཱ་སོགས་ཕྱུང་སྟེ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་པོ་ཏ་ལའི་ཁྲི་ལ་གདན་དྲངས་ནས་བཞུགས་སུ་ཆུག་ཅེས་བཀའ་ཕབ་པར་མངགས་པ་ཡིན། ཞེས་པའི་བཀའི་གནང་བ་བསྩལ། ” ②ཅེས་འཁོད་པ་འདི་ཡིན་པའང་སྲིད་སྙམ་མོ།

དེ་ནས་བཟུང་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་ནའི་བབ་དང་བསྟུན་ཏེ་ ···· ཡོངས་འཛིན་རྣམ་གཉིས་ནས་སྐུ་ཡོན་གསན་བསམ་གྱི་རིམ་པ་མ་འཚོལ་ ··· བར་ཕུལ་བ་བརྩོན་བཞེས་ཀྱི་དུས་འདའ་བར་མཛད་ཅིང་སྲིད་ཀྱི་ གནང་·· སྒོ་རྣམས་སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན། བཀའ་ཤག་བཅས་ནས་སྔར་རྒྱུན་བཞིན་སྐྱོང་གནང་མཛད། 1763ཐོད་ཆུ་ལུག་ལོར་དེ་མོ་སྲིད་སྐྱོང་ལྷ་སར་བཞུགས་ཡུལ་བསྟན་རྒྱས་གླིང་བླ་བྲང་

① 《འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་27》

② 《མདོ་མཁར་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་111》

གསར་དུ་བསྐྲུན། 1765 བོད་ཤིང་བྱ་ལོར་པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་
ཤེས་དབུས་ཕེབས་མཛད་དེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར་དགེ་
ཚུལ་གྱི་བསླབ་སྡོམ་འབུལ་གནང་བསྐྱངས་པའི་རབ་བཞེས་ཀྱི་མཛད་སྒོ····
ཁག་སྟར་ལམ་ལྟར ལེགས པར་མཛད།

སྤྱི་ལོ་ 1770 ལྕགས་སྟག་ལོར། "འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆོས་
ཀྱི་རྒྱལ་པོས་རྒྱལ་བསྟན རིན་པོ་ཆེ་གོང་འཕེལ་གྱི་ཐུགས་བསྐྱེད་མཛད་དུ···"
བྱུང་བས་བཞད་ཏོར་པོ་ཏ་ལ་ཞེས་པའི་དགོན་སྡེ་གསར་བསྐྲུན་བཀའ་དྲིན་
ཆེ་བའི མཁན་པོར་མཁས་བཙུན་བཟང་གསུམ་འཛོམས་པའི་དགེ་བཤེས་"
དང་། དབུ་མཛད བཅས་གཏོང་དགོས་ཀྱི་བཀའ་ཕེབས་པ་ལྟར།
རྒྱུད སྨད འབྲས སྒོ་མང་དགེ་བཤེས་སྨད་རྒྱུད མཁན་པོ་སངས་རྒྱས་འོད་"
ཟེར། བླ་གྲྭས་བླ་མ ཚུང་བ་སྒོ་མང་རབ་འབྱམས་པ་རྒྱུད་སྨད་མདུང་
ནག ཞབས་དྲུང་ངག དབང་ཆོས་གྲགས་དང་། སློ་གླིང་རབ་འབྱམས་
པ་རྒྱུད་སྨད སློ་བཟང་དགེ་ལེགས་གཉིས། དབུ་མཛད་དུ་རྒྱུད་སྨད་
དགེ་སློང་ངག དངང་རིན་ཆེན་དང་། དགེ་སློང་ངག་དབང་སྐལ་ལྡན་
བཅས་རྫོང་བདའ་གནང་བར་སོ་སོར་ལུས་ཆས་ཀྱིས་མཆོན་གོ་བབ་ཀྱི·····
རྫོན གནང་གཟབ་རྒྱས་རྫོག རྒྱལ་བསྟན་སྤྱི་དང་ཁྱད་པར་འཛམ་མགོན་
བླ་མའི རིང་ལུགས་དྲི་མ་མེད་པ་དར་རྒྱས་ཕན་བདེའི་དཔྱིད་དཔལ་དུ·····
འགྱུར་བའི་ཆོས་འཆད་སྒྲོལ་སོགས་གནམ་བསྐོས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི··
དགོངས་བཞེད་སླ་ན་མེད་པ་སྐོང་བའི་མདོ་སྔགས་མཐའ་དག་ལ་ཉམས···
ལེན་དཀྱིལ་ཆེ་དགོས་པ་……བཅས་སོ་སོར་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་བསླབ··

བྱ་བསྔལ། ”① ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་དགོན་གནས་དེ་ཉི་ཧྲོ་པེས་ཞིང་ཆེན
ཁོངས་ཁྲིད་ཧྭ་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་རི་ལྡེབས་སུ་ཡོད་པའི་པོ་ཏ་ལ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་
པར་སྣང་།

སྤྱི་ལོ་ 1777 མེ་བྱ་ལོ་དགུང་གསར་གྱི་དགྱེས་སྟོན་གྲུབ་འཕྲལ་ཧྭ་
ལའི་བླ་མ་མཆོག་དགུང་ལོ་ཉི་ཤུ་དོ་གཏད་པས་བསྙེན་རྫོགས་ཀྱི་སྡོམ་པ་…
བཞེས་རྒྱུའི་མཁན་པོར་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གདན་ཞུའི་མི་སྣ་གཙང་དུ་…
མངགས་རྫོངས་གནང་ཞིང་། ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ནང་དབུས་སུ་ཆིབས་ཁ་
བསྒྱུར་བར་བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་ཤུང་པཎྜི་ཏ་གནམ་བཞུགས་ཞག་སར་
འཚམས་ཞུར་གཏོང་གནང་དང་། ལྷ་སར་ཕེབས་ཉིན་སྟར་སྒྲོལ་ལྟར་
ཆིབས་བསྒྱུ་གཟབ་རྒྱས་ཐོག་ཡབ་སྲས་ལྷན་འཛོམས་ཕེབས་སྟོན་དཀར……
སྒྲོ་འདེགས་འབུལ་སོགས་རྒྱས་པར་མཛད། དེ་རྗེས་པོ་ཏ་ལའི་གཟིམ་
ཆུང་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་གཙོ་མཛད་པའི་བླ…
སྤྲུལ་དགེ་བཤེས་སོགས་བརྒྱ་སྐོར་ལ། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་བྱང་ཆུབ་
ལམ་རིམ་བདེ་ལམ་གྱི་བཀའ་ཆོས་ཞིབ་པར་བསྩལ། ཧོར་ཟླ་བཞི་པའི་
ཚེས་བཅུ་གཉིས་ཉིན་ཡབ་སྲས་རྣམ་གཉིས་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་དུ……
ཆིབས་བསྒྱུར་ཐོག ས་ཟླའི་དུས་ཆེན་གསུམ་འཛོམས་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་
ཉིན་རིགས་བརྒྱའི་ཁྱབ་བདག་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པས་མཁན་པོ…
དང་། སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོས་སློབ་མའི་ཚུལ་བཞེས་ཏེ།
ལས་སློབ། གསང་སྟོན། ཁ་སྐོང་དགེ་འདུན་ཞལ་གྲངས་ཚང་བའི་
དབུས་སུ་བསྙེན་པར་རྫོགས་ཏེ་སྡོམ་བརྩོན་བསྟན་པའི་བདག་པོར་མངའ…

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱས་ཤོག་གྲངས་64)

གསོལ་ཞིང་།   རྗེས་འབྲེལ་སྟོན་ཆེན་སོགས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ཁག་ཀྱང་བརྟེན་འབྱུང་གི་སྐབས་མ་འཚོལ་བ་ལེགས་པར་སྒྲུབ་གནང་མཛད་པ་ … ལགས་སོ།

2. སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་གཤེགས་ཚབ་ཚེ་སྨོན་གླིང་ངག་དབང་ཚུལ་… ཁྲིམས་ལ་བསྐོས་པ་དང་།   གོང་མའི་ཡུམ་གཤེགས་པའི་སྐུ་ངན་དང་དགོངས་རྫོགས་སྒྲུབ་སྐོར།

སྤྱི་ལོ་ 1777 བོད་མེ་བྱ་ལོའི་ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་ཉེར་གཉིས་ཉིན་… རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན་སྐུ་གཤེགས་པའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་།   "སྤྲ་ལོ་འབྲས་སྤུངས་སུ་ཆུ་བཏོལ་བ་དང་།   དུས་གཏོར་ལ་མི་ཕྲ་ངན་པ་སོང་ཏགས་དཔྱད་ཤིན་ཏུ་ངན་པའི་རིགས་བྱུང་བར།   ཚེས་ཉེར་གཉིས་ཉིན་མཁའ་འགྲོའི་དུས་ཆེན་གྱི་ཐོ་རེངས་ཙམ་ལས་པ་དེ་མོ་རྒྱལ་ཚབ་ནོ་མིན་ཧན་གཞན་དོན་དུ་དགོངས་པའི་མགྲོགས་བསྡུ་འབྲུལ་མི་བྱུང་བར།   དེ་འཕྲུལ་ལོ་ཀེ་ཤྭ་ར་དང་།   གསེར་གདུང་རྣམ་གཉིས་ལ་སྟོང་མཆོད། མཆོད་ཁང་ཁག་ལ་བརྒྱ་མཆོད་རེ།   གྲྭ་ཚང་ཚོགས་དབུར་ཞིབས་བསྒྱུར་གྱིས་དགོངས་རྫོགས་དང་མཆོག་སྤྲུལ་བསྟན་འགྲོར་ཕན་བདེ་སྨོལ་ནུས…… གསལ་སྣང་འཕྲུལ་བྲལ་མྱུར་བྱོན་གྱི་ཞུགས་སྨོན་དོན་དྲག་ རེ་བཀའ་ … དྲིན་བསྐྱངས།   གྲལ་རྩེའི་ཐོག་གོང་མར་སྙན་གསན་ཕབ། "①ཅེས་འཁོད་ཅིང་།   དུས་མཚུངས་"བཀའ་བློན་ཧྭན་རྒྱས་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་བརྒྱུད།   གནམ་བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་རྒྱའི་གྲལ་ཚེའི་ཐོག   རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེ་གཤེགས་

① 《འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་79》

སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་འབྲུལ་གནང་མཛད། ”①ཅེས་གསལ་བ་དང་། ལྕང་སྐྱའི་རྣམ་ཐར་ནང་། “དེ་དུས་བོད་དུ་དེ་མོ་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཞི་བར་གཤེགས་པས། གོང་མ་ཆེན་པོས་ཁོང་གི་ཚབ་ཏུ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་མཁན་གྱི་བླ་མ་ཞིག་གཏོང་དགོས་འདུག་པས་སུ་བཏང་ན་ལེགས་ཞེས་བཀའ······ཕེབས་པར། བླ་མ་(ལྕང་སྐྱར་རྗེར་)མཆོག་ནས་སྨིན་གྲོལ་གླིང་པའི་སྐུ་བཏང་ན་ཞུས་པ་གོང་མའི་དགོངས་པར་མ་སོང་པས། རྗེ་བླ་མ་རང་ཉིད་སྐུ་ན་སྨིན་ནའང་གོང་མའི་སྐུ་དོན་ཡིན་གཤིས་སོང་ཆོག་ཅེས་ཞུས་····པར། བཀར་ལས་བོད་ས་ཐག་རིང་བ་དང་ལོ་ཡང་མང་ཙམ་འགོར་འགྲོ་བས་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཉིད་གཏོང་མི་འོང་། ཤར་རྩེ་མཁན་པོ་ནོ་མོན་ཧན་བཏང་ཆོག་པ་འདྲ་ཞེས་ཕེབས་པར་བླ་མ་མཆོག་ནས་དེ་ཀས་ཞུས་··ཚུལ་ཞུས། དེ་ནས་རྒྱལ་ཡུམ་གཤེགས་པའི་དགོངས་རྫོགས་སྒྲུབ་པ་དང་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་པ་ཐུན་མོང་དུ། ཅོ་ནེ་ནོ་མོན་ཧན་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་གཏོང་བ་གནང་། ཁོང་ལ་བོད་ཀྱི་བསྟན་སྲིད་ལས་དོན་སྒྲུབ་ཚུལ་གྱི་བསླབ་བྱ་རྒྱས་པ་གནང་ཞིང་། དད་རྟེན་དུ་ཕྱག་ཕྲེང་ཞིག་དང་རྫོངས་བའི་གནང་སྐྱེས་གྱ་ནོམ་པ་བསྩལ། ” ②ཅེས་འཁོད་པ་བཞིན···ཁོང་ནི་གོང་མས་ཆེད་དུ་བདམས་བསྐོ་གནང་བའི་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་བླ་མ་ཨང་གཉིས་པ་དེ་ཡིན།

འདི་དུས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དགུང་ལོ་ཉི་ཤུར་ཉེ་བ་ཕེབས་ཀྱང་། གོང་མའི་ཐུགས་ལ་ཆབ་སྲིད་བཞེས་རྒྱུ་ད་དུང་སྔ་དྲགས་པར་དགོངས་པ་འདྲ···

① (དགའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་སྟོད་ཆ་དེབ་ངོས་296)

② (ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླིགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་320)

ཞིང་། རྣམ་ཐར་ནང་། "བླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བདུན་ལ་གྲལ་ཅི་ཕེབས་པར་ངེད་ཀྱི་དྷ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེ། ད་ལྟ་མདོ་སྔགས་ཀྱི་བཀའ་ཆོས་མང་པོ་གསན་བཞེས་ལ་སྐུ་ཡོན་གྱི་གེགས་སུ་མི་འགྱུར་བའི་…ཆེད། ཨེར་ཏེ་ནི་ནོ་མིན་ཧན་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཆོས་སྤྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་ཞབས་འདེགས་ཞུ་བར་བཀའི་ལུང་གིས་མངགས་ཏེ་རྫོང་བདའི་གནས་ཚུལ་ལ་ལན་ཡང་ཕུལ། "①ཞེས་གསལ་ལོ།

ལོ་འདིར་གོང་མའི་ཡུམ་ཧྭང་ཐའི་ཧོ་གཤེགས་པའི་གནས་ཚུལ་ལྟ….སར་འགྱུར་པའི་སྐོར་རྗེ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས། "འདི་སྐབས ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་སོགས་རྒྱ་དཔོན་རྣམས་རྒྱ་ལུགས་སྔ་ངན་གྱི་…གྱོན་པ་དཀར་པོ་དང་། ཞྭ་མོ་ཛ་ལར་མེད་པ་གྱོན་གཤིས། གུང་བཀའ་མདའ། ཛ་སག་སོགས་གོང་མའི མིང་དང་ཚོ་ལོ་འཛིན་པ་རྣམས་ཀྱང་དེ་དོན་ལྟར་བྱེད་དགོས་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་གསུང་འདུག་དོན་ལྟར་འདི་སྐབས་བོད་ཀྱི་མི་དྲག་རྣམས་ཞག་ཤས་བར་དབུ་ཞྭ་འབོག་དོ་དང་། ན་བཟའ་འགོ་སྣམ་དཀར་པོ་དང་སྣམ་ཕྲུག་དཀར་པོ་ཞེ་གཅིག་གྱོན་བཞེས….མཛད་དགོས་པ་བྱུང་སོང་གཤིས། རྒྱ་ནག་གི་སྔ་ངན་ཆ་ལུགས་བོད་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ལེ་ཏ་ཆས་སུ་གྱུར་པའི་ཡ་མཚན་པ་ཞིག་བྱུང་།"②ཞེས་གསུངས་འདུག་ཅིང་། རྣམ་ཐར་ནང་། "གོང་མའི་ཡུམ་ཞི་བར་གཤེགས་པའི་མཆོད་སྦྲིན་སྤྲེལ་བར་དྷ་བླ་མ་གཉིས། ཨམ་པ་གཉིས། སྲུར་ཀོ་ཆི་བཅས་འགྱོར་བར། གོང་མའི་བཀའ་བཟང་པོ། ཡུ་ཡེ་གནང་

---
① (འཇམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་80)

② (དགའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་297)

ཚ་རྣམས་ཕུལ། མི་སྣ་ཁག་ལ་ཕྱག་དབང་སྟོན་མོ་བཅས་གནང་། ནོ་
ཨིན་ཧན་ལ་བཀའ་མཆིད་ཞིབ་རྒྱས་གནང་། ཡུམ་གྱི་དགོངས་རྫོགས་
སུ་འདུས་པ་རྒྱ་མཚོའི་དབུས་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་སྤྱན་དྲངས་བཟོ་བ་རྒྱ་ཆེར
བསྐྱལ། ①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་སྐབས་འདིར་སྲིད་སྐྱོང་གསར་པ་ནོ་མིན་
ཧན་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱང་ལྷན་ཅིག་ཐེབས་པར་མངོན་ཞིང་། དེ་
ནས་"ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ལ། ཁྲི་སྲི་ལིག་ཐུ་ཨེར་ཏེ་ནི་
ནོ་མིན་ཧན་འཕྲིན་ལས་གྱིན་འདེགས་ཀྱི་རྒྱལ་སར་དབང་བསྐུར། ཞལ་
སྲོ་ལེགས་སྐྱེས་བསྟར་ཞིང་། གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་བཀའ་དང་
དམ་པ་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་བསྐྱེད་སྨོན་ལམ་བཙན་པོའི་མཐུ་བཟང་པོ་དུས་སུ་
སྨིན་པར་བསྟན་སྲིད་ལར་རྒྱ་གོང་འཕེལ་གྱི་ཐུགས་བསྐྱེད་གནང་དགོས་…
ཞེས་བཀའ་ཕེབས། ” ②ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་དེ་ནས་བཟུང་ཁོང་གིས་སྲིད་
སྐྱོང་གི་ཐུགས་འགན་བཞེས་ཤིང་། དང་ཐོག་བཞུགས་མཚེར་དགའ་
ལྡན་ཁང་གསར་དུ་ཡྲ་སྒྲིག་ཞུས་པར་སྟན་ཆགས་གནང་བ་དང་། རྗེས་
སུ་ཚེ་སྨོན་གླིང་དུ་སྤོ་བཞུགས་མཛད་པས་ཚེ་སྨོན་གླིང་སྤྲུ་ཕྲེང་དང་པོ་དེ་
ཡིན། འདི་སྐོར་ཡང་"བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་"ཟེར་བ་དེའི་ནང་
འཁྲུག་བ་ཤད་ཅི་འདྲ་བྱུས་མིན་བསྒུར་ཙམ་གནང་རྒྱུ་ཡོད་དོ། སྲིད་སྐྱོང་
འདིའི་སྐོར་《རྒྱལ་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་》ནང་ཚུང་ཟད་འཁོད་པ……
ལྟར་ན་ཁོང་གི་འབྲུངས་ཡུལ་ནི་མདོ་སྨད་ཅོ་ནེ་ནས་ཡིན་པ་དང་། གཞོན་
ནུའི་སྐབས་བར་ཁམས་བརྒྱུད་ཨ་ཅོར་རྫོག་ཁྲིས་བསྡམ་ནས་བོད་དུ་ཐེབས།
སེར་སྨད་གྲ་ཚང་དུ་སྒྲིག་གཞུག་གནང་ནས་གཞུང་ལུགས་རབ་འབྱམས་……

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་དེབ་གྲངས་83)

② (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་དེབ་གྲངས་)

ལ་བྱོན་ཏེ་རིམ་བཞིན་མཁས་པ་ཆེན་པོར་གྱུར། དེ་ནས་རྒྱུད་སྟོད་དུ་ཞབས་ཤིང་མདོ་སྔགས་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་བཤེས་གཉེན་དུ་གྱུར་ནས། རྒྱུད་པ་མཁན་པོའི་སྐབས་རྒྱ་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་བས་ཤར་རྩེ་མཁན་···པོའི་ཁྲི་འདོན་ཙམ་མཛད་ནས་པེ་ཅིང་དུ་ཕེབས། ཡུང་ཧྲ་དགོན་གྱི་མཁན་པོ་ལོ་བརྒྱད་དགུ་ཙམ་མཛད་རྗེས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཕེབས་”ཞེས་གསལ་བ་དང་། སྲིད་སྐྱོང་གནང་ནས་གཞུང་གི་ལམ་ལུགས་ལ་དམ་གཅུན་དང་། སེར་སྐྱ་དམངས་ལ་བདེ་ཐབས་གང་ཡོང་གནང་བར་མངོན་ཏེ། ལོ་རྒྱུས་དེའི་ནང་ཁོང་“རྒྱ་ནས་ཕེབས་པ་ཡིན་པ་དང་། ཏཱ་ཐོག་ཐུར་སོང་བས་བཀའ་བློན་དང་རྒྱ་བོད་མི་དྲག་སོགས་ཆུན་ཆེ་ཞིང་། ས་ཚིགས་དོས་ཧྲ་སྐོར་ལ་རྒྱལ་ཚབ། (དེ་མོ་) རིན་པོ་ཆེས་ཀྱང་དམ་བསྒྲགས་མཛད་པ་ཡིན་མོད། ནང་ཚགས་སྐྱ་དྲག་རྣམས་འདོད་་ངང་ཆེ་སྟབས་ཧ་ཅང་ཁྲུར་བསྟུས་རྒྱུ་རང་མེད་པ་ལ་འདི་ཉིད་ནས་ས་ཚིགས་···ཁག་སྐྱོང་ལ་དགོངས་ཏེ་གདམ་ར་ཆེར་མཛད་པས་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་དང་། དགོས་ངེས་མ་གཏོགས་འགྲིམ་བཞུད་ཆེར་མེད་པ་བྱུང་བས་བོད་ཀྱི་གྲོང་“གསེབ་པ་རྣམས་ནས།

སྐུ་ཞབས་རྒྱ་ནས་ཕེབས་བྱུང་། །
ཁམས་གསུམ་བདེ་བ་བཀོད་སོང་། །
བོད་བུའི་རྐལ་རྒྱ་སོས་སོང་། །

ཞེས་གཞས་འཐེན་སྐད། ” ①ཅེས་གསལ་བའི་“རྒྱ་ནས་ཕེབས་པ་ཡིན་པ་

①(རྒྱལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་ཡིག་རྙིང་ཁྲིམས་མ་ཕྱོག····གྲངས་86)

དང་། ”ཐེར་བའི་གོ་དོན་ནི། ཁོང་གོང་མ་རང་གིས་བཀའ་མངགས་དང་འབྲེལ་དམིགས་བསལ་བསྐོ་རྫོང་གནང་བས་རྒྱ་བོད་ཚང་མས་བརྩི……བཀུར་ཞུ་བ་དེ་མཚོན་ཞིང་། གོང་གསལ་གཞས་ཚིག་ནས་ཀྱང་པ་གཅིག་ཆད་པ་འདྲ། གཞན་ཡང་། “རང་ཉིད་གྲྭ་ཀྱུང་མཛད་སྒྲོང་བས་དངུལ་འགྲོ་རྒྱུག་དང་། རྩམ་ཐང་སོགས་ལ་ཚོང་ཁྲིམས་མཛད་པས་སེ་འབྲས་གྲྭ་རིགས་ལ་ཕན་ཆེར་བྱུང་། ”①ཞེས་འཁོད་པ་ལས་ཞིབ་ཆ་མ……གསལ་རྟུང་། སྐབས་དེའི་གྲོང་ཁྱེར་སེར་སྐྱ་ཉམ་ཐག་ཚོའི་འཚོ་གནས་ཀྱི་…འགག་རྩ་ལྷ་སའི་ཁྲིམ་རའི་བཟའ་རྩམ་སོགས་ཀྱི་རིན་ཐང་དང་། དངུལ་འགྲོ་རྒྱུག་བྱེད་ཕྱོགས་སོགས་ལ་ཁྲིམས་སྲོལ་གྱི་གཏན་འབེབས་བཟོ་གནང་བཅས་དམངས་ཕན་གྱི་མཛད་བཟང་འགའ་ཞིག་ཕྱུག་བསྐྱར་གནང་བ……མཚོན་གྱི་འདུག

3. པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་ནང་དུ་ཕེབས་པ་དང་། ས་ངན་པའི་དུས་ཁྲིམ་ཚོད་འཛུགས་བཏང་བ།

སྤྱི་ལོ་1779 བོད་ས་ཕག་ལོར། གོང་མའི་བཀའ་ལུང་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པ་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་ནང་དུ་ཕེབས་པའི་སྐོར། རྣམ་ཐར་དུ་“བླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་བརྒྱད་ལ་གོང་མའི་གྲལ་ཅེ་ཕེབས་པའི་དགོངས་…དོན་དུ། ཕྱུགས་བྱི་ལོ་ཛོས་ལོ་དྲུག་(བདུན་) ཟླའི་སྨ་ཡེར་ལ་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཕེབས་དགོས་བཀའ་བསྐུར་ལ་ནོ་མིན་ཧན་…དང་། ཡིའུ་ཨམ་པ་གཉིས་ནས་བཀའ་བསྐུར་ཞུས་ཕེབས་པ་བཞིན། ཚེས་ཉེར་ལྔའི་ཉིན་སྲིད་སྐྱོང་ཨེར་ཏེ་ནི་དང་། ཨམ་པ། བཀའ་བློན་

① (རྒྱལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་ཡིག་རྙིང་བྲིས་མ་ཤོག་གྲངས་86)

ཧོཾ་རིང་བཅས་ལ་ཐོན་ཕྱག་བསྟུལ། ”① ཅེས་ག་ར་ལ་བ་ཕྲར་ཧོང་ཆའི་
བཀའ་བསྒྱུར་སྐྱན་སྤྲོན་ཞུ་བར་སྲིད་སྐྱོང་ཚེ་སྨོན་གླིང་དང་། ཡིའུ་ཨམ
བན། བཀའ་བློན་གུང་པཎྜི་ཏ་བཅས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་ཕེབས་རྒྱུའི་
ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཐོན་ཕྱག་ཞུ་གནང་མཛད་པ་ཡིན་ཅིང་། རྒྱ་བོད་བླ་
དཔོན་གཙང་ཕེབས་སྐོར་འདི་དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་ཞིབ་ཙམ་
གསལ་ཡང་ཡི་གེར་འཇིགས་ནས་འདིར་མ་དྲངས།

ལྕང་སྐྱའི་རྣམ་ཐར་དུ། ཁོང་“སྔ་མ་བོད་དུ་ཕེབས་སྐབས་པཎ་
ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་ཞལ་ནས། སླར་ངེད་རང་པེ་ཅིང་དུ་ཡོང་
རྒྱུ་ཡིན་པས་དེ་དུས་ཉིད་ལ་བཀའ་ཆོས་འགའ་ཞིག་ཀྱང་ཞུ་དགོས་ཞེས་…
ཕེབས་པ་ལ། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་ཡོ་གང་གི་ནང་དུ་ཕེབས་རྒྱུ་ཡིན་
ཞུས་པར། ཡོང་རྒྱུ་ཡིན་ཀྱང་ད་ལྟ་དུས་ལ་མ་བབས་ཞེས་པའི་ཕྱིས་འབྱུང་
གི་ལུང་བསྟན་གནང་བའི་དུས་ལ་སླེབས་པས། གོང་མ་ཆེན་པོའི་གདན་
འདྲེན་བཞེད་དང་པཎ་ཆེན་མཆོག་ནས་ཕེབས་བཞེད་ཡོད་པའི་བར་གྱི……
མཚམས་སྦྱོར་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་མཛད་དེ། བདག་པོ་ཆེན་པོ་དགུང་
ལོ་བདུན་ཅུར་ཕེབས་པའི་དགའ་སྟོན་གྱི་སྐབས་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད……
མཁྱེན་པ་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་ཕེབས་རྒྱུར་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀ་ནས་ཐུགས……
ཐག་བཅད། དེ་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོས་ཞེ་ཧོར་དུ་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
ཕེབས་ནས་བཞུགས་གནས་ཀྱི་ཆེད་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ལ་དཔེ་བླངས་པའི་…
བླ་བྲང་རྒྱལ་མཚན་མཐོན་པོའི་གཟིམ་ཁང་། གསེར་གདུང་ལྷ་ཁང་གཉིས།
མཆོད་ཁང་གྲྭ་ཤག་དང་བཅས་པ་རྟེན་གསུམ་མཆོད་རྫས་ཀྱིས་ཕྱུར་བུར་"

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་37)

གཏམས་པའི་ངོ་མཚར་ཅན་དང་། ཞེ་ཅིང་ཏུ་ལྷ་ཁང་སེར་པོ་ཐུབ་མར་
བཞུགས་གནས་ཀྱི་ཁང་པ་ཞིག་ཏུ་ཀྲུ་ཞི་བ་གསར་བསྐྲུན་མཛད་"①ཅེས་···
གསལ་བར་གཞིགས་ན་སྔ་ས་ནས་བཞེད་དགོངས་དང་གྲ་སྒྲིག་ཡོད་པར·····
མངོན།

ལོ་དེའི་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ནང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་
ལྷུན་པོ་ནས་ཕེབས་ཐོན་གྱིས་བྱང་འབྲི་མ་བརྒྱུད་ཐད་ཀར་རྒྱལ་ནང་ཏུ·····
ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་རྒྱུར་བརྟེན་ཧྲུ་ལའི་ཟླ་མ་མཆོག་གུང་ཕེབས་སྐྱེལ······
མཇལ་འཕྲད་ཏུ་ཡངས་པ་ཅན་བར་ཕེབས་པའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་། "རྒྱལ
བ་སྣང་མཐའ་ཏུར་སྒྲིག་གར་རོལ་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་འཇམ···
དཔལ་དབྱངས་གོང་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཆིབས་ཞལ་སྤྱོད་སྒྱུར་ཡངས་ཅན····
བཀྲ་ཤིས་མཐོང་སྨོན་ཏུ་ཕེབས་པ་དང་། ཡབ་སྲས་མཚན་དཔེའི་ཞལ་
དཀྱིལ་འཛོམས། གཞུང་གི་མཇལ་གུར་ཆེན་མོའི་ཁྲིར་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ལྷན
རྒྱས་ཞབས་པད་བཀོད། དགོང་ཇ་བཞེས་ཕུར་རྒྱས་པའི་ཐོག་ཕྲིད་སྐྱོང་ནོ་
མིན་ཏན། ཨམ་པ་གཉིས། བཀའ་བློན་ཁྲི་གདན་ཐུར་གསུམ། ལྷ་སྐུའི་ཇོ་
ལགས། (ཧྲུ་ལའི་ཟླ་མའི་སྐུའི་གཙོ་བོ་) མདའ་དཔོན་གཉིས། བཀྲས་
ལྷུན་ཕྱག་མཛོད། རྩེའི་མཁན་སྐྱེ་ཆེ་ཆུང་། ནང་རྣམ་ལས་ཚན་དྲུང་
དྲག་འབྲིང་དགུས་བཅས་དང་། རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་རྒྱབ་ཆ་བ་བཅས་ཁྲོན་
སུམ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་སྐོར་དང་། ཟླ་ཐང་གསོལ་གཟིམ། མགྲོན་གཉེར་
དྲུང་དྲག་འབྲིང་དགུས་བཅས་སེར་སྐྱ་ཉིས་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་སྐོར། མཇལ

①(ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་ 304)

དམངས་སུམ་བརྒྱ་བརྡལ་བ་བཅས་ལ་བྱིན་རླབས་བསྐུལ། ”① ཅེས་གསལ་ཞིང་། དེ་ནས་ནག་ཆུ་བར་གཞུང་ནས་ཆིབས་བསྒྱུར་ཞབས་ཞུར་བཀའ་བློན་ཐོན་པ་སྲིད་ཞི་དབང་འདུས་དང་། ནག་ཆུ་ནས་འབྲི་ཆུའི་ངར་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་ཛ་སག་བསོད་ནམས་དབང་རྒྱལ་གཏོང་གནང་“”སོགས་ཕེབས་སྐྱེལ་སྐོར་ཞིབ་ཙམ་དགའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་གསལ་ཡོད།

ལོ་འདིའི་ཟླ་བ་བཅུ་པ་ནང་། ཁམས་ཁུལ་ས་ངན་པ་རྣམས་ནས་རྒྱུན་གཏན་མི་མང་དཔུང་སྡེ་ཀྱིས་རྡུག་བཙམ་ཟིང་སློང་ཁར། དེ་ལོ་གཞུང་ཚོང་མདོ་སྨར་དཔོན་གྱི་རྩེ་ཇ་བཙམ་འཕྲོག་སོགས་བྱུང་བའི་སྐོར། “ཕྲག་དོག་དུག་ཆུས་མྱོས་པའི་ས་ངན་པ་རྣམས་གཞན་འགྱུར་ཞུན་ཚོགས་”ལ་མ་བཟོད་ཅིང་། ལས་ངན་ཐུས་ཁྲིད་བསད་ཀྱིས་ཡུལ་པ་དང་འགྲུལ་པ་མཐའ་དག་ལ་ཚམ་པོ་ཁོ་ནས་དུས་འདའ་བས། སྐྱེ་བོ་མང་པོར་བརྡབས་གསིག་ལ་དྲག་པོ་དཔུང་གི་སྐྱོར་བ་མ་དགོས་པའི་འཛམ་ཆགས་སུ་གྱུར་ན་“དགོངས། ཐུགས་སྙིང་རྗེས་མ་བཟོད་པས་སྔ་ཕྱིར་དྲུང་འཁོར་སེར་སྐྱ་མངགས་ཏེ། ཕྱག་རྫས་ཀྱི་ས་ནང་ཚ་དང་བཅས་དགེ་སྒྲིག་གླང་དོར། རྒྱལ་ཁྲིམས་ཀྱི་འཛིགས་ཟིལ་སོགས་རིམ་པར་མོལ་བཅུག་ནའང་། དཔའ་སྐྱེས་ཀྱི་ངན་སྤྱོད་བཟློག་མེད་ལ་ལས་ངན་ཐོག་ཏུ་བབས་པར་བརྟེན། རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་ཟླ་སང་སྐབས་ཀྱིས་བོད་བཞུགས་ཏཱ་ཨེད་གཉིས་ནས་གོང་“མར་སྙན་སྒྲོན་ཕུལ་བར། གནམ་གྱི་ལྷ་འཛམ་དཔལ་དབྱངས་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཡང་ཐུགས་འཁྲུགས་ཏེ། ཅང་ཧྲུན་དཔུང་ཚོགས་དང་བཅས་གཡུལ་གྱི་སྐྱོར་བར་མངགས་པར། བཀའི་གུང་བློན་པཎྜི་ཏས་དབུས་ལས

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས 95)

ཀྱི་ངར་ཐྲག་ཤར་ཐའི་ཇི། ལྷ་བུ་སྣང་ཆེན། མི་ཏུ་རྒྱབ་པ། ཕ་
ཇོ་ལྷ་ཁང་པ་རྣམས་རྫོང་བདའ་བསྐྱངས་སྐབས་བཀའ་ལས། རང་ངོས་
ནས་བསྟན་འགྲོ་རིས་མེད་ལ་ཕན་བདེའི་ལྷག་བསམ་དགེ་བས། ས་ངན་
པར་མ་ཅུངས་བརླངས་པོར་སྤྱོད་པ་དེ་རིགས་ཕྱོག་དགོས་པའི་བཀོད་པ་…
སྔ་ཕྱི་རིམ་པར་སོང་ཡང་། བསྒོ་བ་རྣར་གཟོན་གྱིས་མ་ཉན་པར་སྡིག
འབྲས་དུས་སུ་བདོ་བར་བྱ་ཐབས་ཀྱིས་དབེན་ཀྱང་། ཡིད་སྨུབས་ཀྱི་
མདའ་སྙིང་དུ་ཟུག་པ་རེ་གཉིས་ཀྱི་སྐྱོར་བས་བྱས་པ་ཤུགས་མ་ཐུབ་པས།
སྡེ་དམངས་སྐྱིར་ཉེས་པ་ཆེར་ཡོང་དོགས་མ་ཁ་བས། འཇམ་དབྱངས་གོང་
མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་འཕྲིན་ལས་མཚན་རྟུས་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་གང་འགྱུར་
དང་། བཀས་མངགས་ཅང་རྟུན་ཆེན་པོས་དབུས་དཔོན་ཁག་རྣམས་
དང་བསྟུན་ཕྱོགས་དགོངས་སྐྱོར་གྱི་ཐོག རང་གིས་བྱས་པ་རང་གི་སྨྱོང་
བྱར་གྱུར་པའི་ནག་ཅན་རྣམས་ནི་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་ཀྱང་སྐྱབ…
པར་དཀའ་བ་ལྟས་བྱེན་དང་འདྲ་སོད། གཞན་སྡེ་དམངས་བྱིངས་ལ་
བརྡབས་གསིག་མནར་གཅོད་དུ་མ་སོང་བའི་ངང་ནས་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་
གྱི་ལྷ་འབངས་སུ་ཚུད་ནས་བདེ་སྐྱིད་ལ་འགོད་ཐུབ་པའི་བསམ་པ་མ་སྨད་
པའི་འདུན་པ་སྐྱེད་དགོས། ཁོ་བོས་ཀྱང་དེ་བཞིན་འགྲུབ་པའི་འདུན་པ་
དང་། ཁྱོད་རྣམས་ལ་སྐྱབས་འཇུག་ཡིད་ལ་འཛིངས་པ་བྱེད་ཅེས་བསྐུལ། ”
①ཅེས་འཁོད་པ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་དགོངས་" "
བཞེད་དཔུང་འཇུག་མ་དགོས་པ་དང་། མཐའ་འདོམས་ཀྱང་ཞི་འཇམ་
གང་ཆེ་ཡོང་གང་ཐུབ་གནང་བ་ཧ་ཅང་གསལ་ཡང་། "བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་

① (འཇམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་106—107)

རྒྱལ་རབས་”ཟེར་བའི་ནང་འདི་སྐོར་ལའང་ཕྱིན་ཅི་སློག་ནས་བྲིས་འདུག
གོང་གསལ་ཡོང་རྐྱེན་ཐད་དགའ་བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས།
“གཞུང་མདོ་སྨད་དཔོན་ཡར་ཡོང་སྐབས། སྨར་ཁམས་ཁྲུལ་ས་ངན་རི་ཁ་
ཤི་པ་རྣམས་ནས་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་གོང་མ་
བདག་པོ་ཆེན་པོའི་གནང་རྟེན་རྩེ་ཇར་ཇག་བཅོམ་བྱས་པར། རྒྱ་བོད་བླ་
དཔོན་བཀའ་སློབ་ཀྱི་སྟེང་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོར་གནས་ཚུལ་གྲོལ་རྩེ་ཞུལ་
ཐུབ་པར་བརྟེན་དེ་སྐོར་གྱི་ཞིབ་དཔྱོད་དང་། དཔུང་འཇུག་ལ་ཆེད་
དམིགས་ཟེ་ཆོན་ཆིན་ཐུ་ཏུ་ནས་ཐེ་ཅང་ཇུན་ཆེན་པོ་དང་། བོད་
བཞུགས་ལིའུ་ཨམ་བན་གྱི་བཟེ་ཚབ་དང་ཐུགས་ནང་བློན་ཕུའོ་ཨམ་བན་
སོགས་རྒྱ་དང་། མཛུ། རྒྱལ་རོང་བཅས་ཀྱི་དཔོན་པོ་དང་། དམག
མི་སྟོབས་ཆེ་འགྲུངས་མིན་སྨར་ཁམས་སུ་འབྱོར་རྒྱུའི་གནས་ཚུལ་འབྱོར་བར
བརྟེན། ཁམས་ཁྲུལ་གཞུང་ཞབས་ཁག་དང་། སྙེར་ཁག་གྲུས་ཆབ་བྲག
འབབ་ལི། སྡེ་དགེ་བཅས་ཀྱི་བོད་དམག་རྣམས་ཀྱི་འགོ་ཡོད་ཏུ་ཁོ་བོའི་
མེས་པོ་བཀའ་དྲིན་ཅན་མི་རྗེ་ཤུང་པརྡི་ཏར་ལས་བྱ་གཙང་མདའ་དཔོན་
ཤུང་ལོ་ཅན་པ་བཀྲ་ཤིས་ཕུན་ཚོགས་དང་། ཕ་ལྷ་བསྟན་འཛིན་རྣམ་
རྒྱལ། སྨར་ཁམས་འགོ་སྙིང་བྲག་ཤར་ཐའི་ཇི་དང་། སྟོད་སྨར་སྙིང་མི་
རྒྱབ་ཐའི་ཇི་བཅས་ཕེབས་རྒྱུའི་སྒོ་རོད། ”① ཅེས་གསུངས་འདུག་པ་མ་
ཟད། སྐབས་དེར་ས་ངན་ཏུ་དཔུང་འཇུག་གིས་ཐའི་ཇི་མེ་ཙུ་རྒྱབ་པས་
དམག་སྒེ་ཁྲིད་དེ་བཙན་ས་རྫོང་འབུར་ཨ་ཞེས་པ་སྟོད་བཙུད་མེར་བསྲེག་
བཏང་བ་དང་། ས་ངན་པའི་འགོ་གཙོ་སྡེ་རོ་ཨ་འཚོགས་ཟེར་བ་ཡང

① (དགའ་བཞིའི་ལྷུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་378)

གུང་པཎྜི་ཏས་བསྒྱུ་ཁྲིད་ཀྱིས་གསོན་བཟུང་ཟེ་ཁྲོན་ཅང་ཙུན་ལ་ཅེས་སྤྲོད་
ཁྲག་སྤྲོར་བྱས་ཤིང་། རྒྱ་དམག་རྣམས་ཕྱིར་ལོག་རྗེས་མི་རྒྱབ་པས་བོད་
དམག་ཁྲིད་ནས་ཇག་གཙོ་ཧྲ་རྒོད་ཅ་ཐམས་པ་ཟེར་བ་ནང་མི་ཡོངས་རྫོགས་
གསོན་བཟུང་ཐུབ་པར་གཙོ་གཏེ་ཧྲ་རྒོད་ཅ་ཐམས་པ་དང་། ཁོ་པའི་བུ་སྤྲུན་
ཀན་པ་བཅས་མི་གཉིས་སྲོག་ཐོག་གི་ཁྲིམས་གཅོད་ཐོག བུ་སྤྲུན་ཚུང་བ
དང་ཚུང་མ། ས་ཀན། བུ་མོ་བཅས་གསང་རྫོང་རི་མ་ལྕང་རར་རྒྱང་
འབུད་དུ་བཏང་ཞིང་། ས་ངན་པ་ནས་སྟོན་ཆད་གཞུང་ལ་མར་ཁྲལ་འཇལ་
དགོས་རྣམས་སྔར་གསོ་བྱས་ཏེ་ཕྱིན་ཆད་ལོ་ལྟར་དངུལ་སྒྲིལ་གྱིས་འབུལ་
རྒྱུ་དང་། སྔད་ཇག་ཀུན་ཁྲིམས་མེད་རིགས་མི་བྱེད་རྒྱུའི་མཐའ་འདོམས་
སོཝ་གནང་སྟེ་བཀའ་སློན་ངོ་ལས་ལྷགས་ཕྱི་ཏེར་སླ་བརྒྱད་པའི་ནང་ཕྱིར་
འཁོར་བ་བཅས་ཞིབ་ཆ་དགའ་བཞིའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་འཁོད་ཡོད་
ཅིང་། དགའ་བཞི་གུང་ལྔ་སར་འགྱུར་ཉིན། "སྨོན་གྲོང་ཟམ་སྟེར་རྩེ་
ཤོད་མགྲོན་གཉེར་དང་། ཤོད་དྲུང་ལས་ཚན་ཡོད་མེད་སོགས་དང་བཅས་
གཞུང་གི་ཐབ་བསྲུས་སྟོན་བསྲུས་ཐོག འདི་ཉིན་བོད་བཞུགས་སྤྲོའི་ཨམ་
བན་དང་། ཉིང་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་བསམ་གྲུབ་ཁང་གསར་གྱི་ཡ་མོན་
དུ་ལྟན་རྒྱས་ཀྱི་སར་ལམ་རྒྱུད་ཕེབས་དགོས་ཞེས་ཁྲིམས་དཔོན་ཞིག་གཞུང་
གི་ཐབ་བསྲུའི་སར་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་འཚམས་ཞུ་འབུལ་བ་དང་སྤྲགས་
གཏོང་གནང་མཛད་འདུག་དོན་བཞིན་ཕེབས་སོང་བར། དེ་འཕྲལ་ཨམ་
བན་གཉིས་ཀྱིས་མི་རྗེ་དེ་ཉིད་ལ། པཎྜི་ཏ་ནས་སངན་དཔུང་འཇུག་གི་
ལོས་དོན་སྐོར་ལ་འབུས་གཙང་བྱུང་ཚུལ་གྱི་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི····
བཀའ་བསྒྱུར་དང་སྤྲགས་ཤོར་བུ་པདྨ་ནྲ་གའི་ཏོག་དང་། ཟླ་བའི་སྤྲོ་

མདོངས་བཅས་པ་བསྐལ། ……དེ་སྟོན་མི་དབང་པོ་ལྷ་བའི་སྐུ་དུས་མི་རྗེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྗེ་ལགས་རྣམ་རྒྱལ་ཆེ་བརྟན་ལ་ཏོག་དང་སྤྲོ་མདངས་འཁྲུལ་ཚུལ་གོང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་ལས། དེ་ནས་འདིའི་བར་བོད་མི་རང་གཞན་སུ་ལའང་དེ་རིགས་སྟོབ་ལམ་མ་བྱུང་འདུག་སྟངས། ཕེབས་ལམ་གྱི་བཞི་མདོ་རྣམས་སུ་ཞལ་མཇལ་ཞུ་མི་སྐྱ་སེར་པོ་མོའི་ཁྲོམ་མི་ཚོགས་ཆེ་བ……རྣམས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་ངོ་མཚར་ཆེ་བ་བྱེད་འདུག”① ཅེས་འཁོད་པ་ལྟར་དུས་ཕྱིས་ཀྱང་བཀའ་བློན་གསར་བསྐོ་བྱུང་རྗེས་ཏོག་གི་རྩེ་རྒྱན་དུ་ངེས…པར་པཎྜི་ཏ་གཉག་སྒྲོལ་དེ་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྒྱུར་མ་བྱས་བར…གནས་པ་ཡང་འམ་སྒྲོལ་འདི་ཙམ་ནས་རིམ་ཆགས་བྱུང་བར་མངོན་ནོ།

པཎ་ཆེན་དྲུག་པ་རྒྱལ་ནང་དུ་ཕེབས་པའི་རིམ་པ། ལྕང་སྐྱའི་རྣམ་ཐར་ནང་གསལ་ཙམ་འཁོད་པ་ལྟར། ས་ཕག་ལོ་“པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མདོ་སྨད་སྐུ་འབུམ་གྱི་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོར་དབྱར་ཞུགས་མཛད་ཅིང་། ལྕགས་ཕོ་བྱི་བའི་ལོ་མདོ་སྨད་ནས་ཕྱག་བཏེག་སོག་ཡུལ་བརྒྱུད་ནས་རིམ་གྱིས་ཕེབས་སྐབས། རྗེ་བླ་མ། (ལྕང་སྐྱ་ཟེར་)གོང་མའི་བཀའ་བཞིན་ཕེབས་བསུར་མཚོ་བདུན་གྱི་དགོན་པར་ཕེབས།” ཞེས་དང་། དེ་ནས་“གོང་མའི་བཀའ་བཞིན་རྗེ་བླ་མ་བྱང་ཏས་ཀའི་དགོན་པར་ཕེབས་ནས…བཞུགས་པས། མི་རིང་བར་རྒྱལ་སྲས་དྲུག་པ་ཡང་དེར་འབྱོར། ཧོར་ཟླ་ལྔ་པའི་ཉི་ཤུ་དྲུག་ལ་ཏས་ཀའི་ལྷ་ཁང་བཀྲ་ཤིས་ཚོགས་འཕེལ་དུ་ལྷ་སྲས་དྲུག་པ་དང་རྗེ་བླ་མ་ལྷན་དུ་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་མཇལ……འཕྲད་མཛད་དེ། གོང་མའི་གསེར་གྱི་ལུང་དང་གནང་སྐྱེས་བསྐུལ་བ་

① (དགའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་414)

རྣམས་~བུལ་བ་ཀ་ནང་། འདུ་ཁང་དུ་གདན་འཛོམས་ཏེ་གསུང་སྒྲོང་
འཕེལ། པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བཞུགས་སྐར་དུ་ཕེབས་ཞོག་ལྷ་སྲས་
དང་རྗེ་བླ་མ་ལྷན་དུ་ཕེབས་ཏེ་དངོས་འབུལ་དང་ཕྱག་དབང་ཞུ་བ………
གནང་། ཕྱི་ཉིན་ལྷན་རྒྱས་ཞོག་པདྨ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་སོང་
ནས་བསྐུལ་བའི་གསོལ་སྟོན་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པ་ཕུལ་ཏེ་གློས་ཀར་དང་། ཏ་
རྒྱུགས་སོགས་རྩེད་སྣ་ཡ་མཚན་དུ་མ་བསྐྲུན་པ་སོད་ཞོག་མའི་རྟེན་འབྲེལ་
ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་སྒྲིག་པར་མཛད།"① "མཚོ་བདུན་དུ་ཕེབས་པ་ན།
སོང་ནས་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་རྗེ་བླ་མ་རྣམ་གཉིས་ལ་དབྱར་གྱི་ན…
བཟའ་ཆ་ཚང་། རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་ཕྲེང་དང་ཤིང་ཞོག་སྣ་ཚོགས་བསྐུལ་
བ་རྣམས་འབྱོར། བཀས་མངགས་པའི་གུང་ཕུང་ཤིང་ཅིས་ལུན་དང་།
ཛ་སག་བླ་མ་དཔལ་འབྱོར་བཅས་སླེབས། དྲུག་པའི་ཉི་ཤུའི་ཉིན་པདྨ་
ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་མཚོ་བདུན་དུ་ཕེབས་རྒྱུར། རྗེ་བླ་མ་ཉིད་སྔར་
ཡང་ཕེབས་བསྐུར་ཕྱིན་པ་ཆ་ཏན་བུ་ལག་ཏུ་མཇལ་ནས་ཛ་གྲལ་དཀར…
སྤྲོའི་ཞོག ཕན་ཚུན་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་དགྱེས་པའི་གསུང་གླེང་འཕེལ། ཕྱི་
ཉིན་ལྷན་དུ་དོ་ཡོན་ནོར་དུ་ཕྱག ཕེབས། བཀས་མངགས་པའི་གུང་ཕུང་
ཤིང་ཅིས་ལུན་དང་ཛ་སག་དཔལ་འབྱོར་གཉིས་ཀྱིས་པདྨ་ཆེན་མཆོག་ལ…
སོང་ནས་བསྐུལ་བའི་གསེར་ཡིག་དང་རྟེན་ཆས་རྣམས་ཕུལ་ཏེ་གཞིས……
གདན་འཛོམ་ཞོག་ཛ་གྲལ་དང་དཀར་སྤྲོ་ཞུས། བཞུགས་གྲལ་སྒྲོལ་རྗེས་རྗེ་
བླ་མ་མཆོག་ནས་མཇལ་འཛོམ་གྱི་ཕྱག་རྟེན་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་དངོས་འབུལ…

① 《ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་305》

དང་བཅས་སྐྱེར་མཇལ་ཞུ་བ་གནང་། ”① ཞེས་དང་། དེ་རྗེས་“རྒྱལ་སྲས་དྲུག་པ་དང་རྗེ་བླ་མ། གོང་མའི་བཀས་ཞེ་ཧོར་དུ་སྡོན ལ་ཕེབས་རྒྱུར་པདྨ་ཆེན་མཆོག ནས་ཕེབས་རྫོངས རྒྱས་པ་བསྐུར། ……རྗེ་བླ་མ་ཞེ་ཧོར་ལ ཕེབས་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོ་མཇལ་འཕྲད གནང་བར་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ……ཆེའི་ཕེབས་ལམ་གྱི་སྐོར་སོགས་བཀའ་འདྲི་གནང་ཞིང་། པདྨ་ཆེན་མཆོག་དང་རྗེ་བླ་མ རྣམ་གཉིས་ལ་རྣམ་བཅུ་དབང་ལྡན་གྱིས་མཚོན་པའི་དབུ་ཞྭ་ཆེད་སྐུན་རེ་གནང་སྦྱིན་མཛད། (པདྨ་ཆེན་དགུ་པའི་སྐབས་ས་སྨད་ཞབས འབྲིང་གི་དཔོན་ཞྭ་ལའང་རྣམ་བཅུ་དབང་ལྡན གྱི་ཚོམ་རིས་ཡོད་པ་ལོ……རྒྱུས་འདིའི རྒྱུན བཟུང་བར་སྣང་།) བདུན་པའི་ཉེར་གཉིས་ཀྱི་ཉིན་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཞེ་ཧོར་གྱི་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོར་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན པོ་དང་མཇལ་འཕྲད་མཛད་རྒྱུར། རྗེ་བླ་མ། སློན ཨེར ཨེ་ཕུ། ཧའི་ཏྲཱ་ཞིན། གོང་མའི་སྐུ་ཚབ་ཕྱུང་ཕུང་ཞིང་ཅེས་ལུན་བཅས་སློན་པོ་ཆེ་ཆུང་མང་པོ…དང་། ཕོ་བྲང་གི་བླ་མ་ཆེ་ཆུང་དུ་མ་དང་ལྷན་དུ་ཆིབས་བསྐྱུར་ཕེབས། པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གོང་མར་མཇལ་རྒྱུའི་ཐོག་མར་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་ཏཱ་ཕུ་མཱེར (སི་) བཞུགས་ཡུལ་ལྷ་ཁང་དུ་ཞབས་ཏོག་གྲྭ་སྒྲིག་མཛད་ཡོད་པར་ཅུང་ཟད ངལ་བསོ་བ་མཛད་ནས་མ་འགྱངས་པར་སྐྱིད་ཚལ་གྱི་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོར་པདྨ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་འཇམ་དབྱངས་མིའི་རྗེ་བོ…ལྷན་ཅིག་ཏུ་ཞལ་འཛོམ། གོང་མ་ཆེན་པོས་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ལ། ཏུ་ཐོག་ཐུ་དེ་རིང་སྐྱ་ཡེར་ཆེན་པོ་བྱུང་ངོ་ཞེས་ཕེབས་པར། རྗེ་བླ་མས་དེ་རིང་སྐུ་ཞབས་མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཞལ་འཛོམ་གནང་བར་གནམ་གཤིས་ཡག་པ……

① (ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་306)

བཅས་རྟེན་འབྲེལ་ལེགས་ཤིང་སྨྲ་ཡེར་ཆེན་པོ གཞན་དང་མི་འདྲ་བ་བྱུང་"

ཞེས་ཞུ་བ་མཛད། དེ་ནས་གོང་མའི་བཀའ་བཞིན་དུ་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་

ཞབས་ཕྱི་ཞུས་ཏེ། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་སྐྱིད་ཚལ་གྱི་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་

དུ་ཕེབས་ནས་ཤིས་བརྗོད་མཛད་ཅིང་། རིམ་གྱིས་པཎ་ཆེན་བཞུགས་

ཡུལ་དུ་ཆེད་བསྐུན་མཛད་པའི་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་གཟིམ་ཁང་དུ་ཕྱག"

ཕེབས། པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་། རྗེ་བླ་མ་དང་ལྷ་སྲས་

རྡུག་པ་སོགས་བླ་དཔོན་རྣམས་ལ་ཇ་གྲལ་ཐོག་ཐུགས་སྨོ་བའི་གསུང་གླེང་"

མཛད། ཕྱི་ཉིན་གནམ་གྱི་ལྷ་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་

པོར་ཕེབས། པཎ་ཆེན་མཆོག་ལ་བརྟན་བཞུགས་འབུལ་བ་གནང་སྐབས

……གོང་ནས་སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་སོགས་དངོས་ཆས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་

པ་འབུལ་བ་གནང་། གསོལ་ཇ་བཞེས་སྐབས་གོང་མའི་བཀའ་ལས། ངེད་ཀྱི་

དགུང་ལོ་བདུན་ཅུའི་སྨྲ་ཡེར་ཆེན་པོའི་ཐོག་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་ཕེབས་པ་

ཕྱོགས་འདིའི་བསྟན་འགྲོ་ལ་ཤིན་ཏུ་ཕན། ངས་ལོ་མང་པོར་ལྷུང་སྐུ་ཏུ"

ཐོག་ཐུ་ལས་ཆོས་ཅུང་ཟད་བསླབས་པ་ཡིན་ཙང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་

འདི་རྒྱ་མཚོ་ལྟར་ཟབ་ལ་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་། ངེད་ནས་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་ས་

སྟེང་གི་དོན་ཐམས་ཅད་བྱེད་དགོས་པས། ལོང་སྐབས་མེད་པའི་སྟབས་

ཀྱིས་ཏུ་ཐོག་ཐུ་ནས་བསླབས་པའི་ཆོས་རྣམས་ལ་སྒོམ་པའི་རྟོགས་པ་སྐྱེ་མ"

ཐུབ་ཀྱང་། རེམ་རེམ་བྱེད་པའི་སྐབས་ན་ཡོད། ད་ལམ་རང་རེ་

མཆོད་ཡོན་དངོས་ཀྱིས་མཇལ་བ་འདི་སྔོན་གྱི་སྨོན་ལམ་དང་ཐུགས……

བསྐྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་བཟང་པོ་ངེས་པར་སྨིན་པའི་དུས་ལ་བབས་པ་ཡིན……

འདུག་པས། ངེད་ནས་བླ་མ་ཉིད་ལ་ཆོས་བཀའ་མང་པོ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

དེད་ནས་སྔར་བོད་ཀྱི་ཕལ་སྐད་སི་ཤེས་ཀྱང་ཉིད་ཕེབས་རྒྱུར་འཕྲལ་དུ་རྒྱ་
ཡིག་ཐུ་ལ་ཉེར་མཁོའི་ཕལ་སྐད་གང་ཟིན་འབད་རྩོལ་གྱིས་བསླབས་པ་ཡིན
ནའང་བྱུང་པོ་མི་འདུག ཆོས་ཀྱི་གཏམ་ཕྲ་མོ་རྣམས་རྒྱ་ཡིག ཐུས་ལོ་ཙཱ་
བྱས་ནས་བསྒྱུར ཚིག་ཅེས་གསེར་གྱི་བཀའ་བཟང་པོ་བསྩལ། གོང་མ་ཕོ་
བྲང་དུ་ཕེབས་རྗེས་པཎ་ཆེན་མཆོག གི་སྐུ་དྲུང་དུ་ཇ་གྲལ་ཐོག་རྗེ་བླ་མ……
ནས། དེ་རིང་གཟའ་སྐར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཉིན་མཆོད་ཡོན་གཉིས་
གསེར་ཞལ་ལྷན་འཛོམས་ཀྱིས་འཇམ་དབྱངས་མི་ཡི་གཟུགས་ཅན་གོང་མ་
ཆེན་པོ་ནས། རྗེ་ཉིད་ལ་ཞབས་བརྟན་འབུལ་བ་གནང་བར་ཐུགས་གྲ་
ཤིན་ཏུ་འགྲིག་ཅིང་། གནམ་གཤིས་དང་རྟེན་འབྲེལ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པར་
མ་ཟད། གོང་མ་ཆེན་པོས་རྗེ་ཉིད་ལ་ཐུགས་དད་དང་ལྷག་པར་དགྱེས་
ཚོར་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་གནང་བ་ནི། ཁོ་བོ་རྒན་པོ་ན་ཚོད་འདི་ལྟ་
བུའི་བར་རྒྱལ་པོ་འདི་དང་འགྲོགས་པ་ཡིན་ཀྱང་དེ་ལྟ་བུའི་དགྱེས་ཚོར……
གཏན་ནས་མ་ཤེས། འདི་ཐམས་ཅད་མཆོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་
བསྐྱེད་སྟོབས་པོ་ཆེའི་མཐུས། སླར་ཡང་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་བསྟན་
པ་འདི་ཕྱི་ནས་ཕྱིར་གོང་འཕེལ་དུ་འགྲོ་བའི་རྟགས་སུ་སྣང་བས། ཤིན་ཏུ་
ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཚུལ་གྱི་ཞུ་བ་དང་སྨྲ་ཡིར་གྱི་ཁ་བཏགས་འབུལ་བར་མཛད་
དོ།"①ཞེས་གསལ་འདུག་ཅིང་། གཞན་ཡང་དེའི་དུས་ཀྱི་མཛད་རིམ་སྐོར་
ལ། "སྐབས་ཤིག་གོང་མ་ཆེན་པོས་པཎ་ཆེན་མཆོག་དང་རྗེ་བླ་མ་གཉིས་
འཕགས་ཡུལ་གྱི་ཐོགས་མེད་དབྱིག་གཉེན་གཉིས་དང་མཚུངས་པར་བསྟོད

② (ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་307
—309)

པའི་ལྷོགས་རྩོམ་རྩིགས་བཅད་ཕྱག་བྲིས་མཛད་པའི་བསིལ་གཡབ་རེ་སོ་····
སོ་ལ་གནང་བ་བླ་མ་དམ་པས་རྒྱུན་དུ་བསྔམས་པ་མཛད། ཉེར་བཞིའི་
ཉིན་མཆོད་ཡོན་གསེར་ཞལ་ལྷན་རྒྱས་ཀྱི་སྟོན་ཆེན་གནང་བ་དང་། ཉེར་ལྔ་
ནས་བཟུང་ཇེན་བཅུའི་རིང་འཚར་ཅན་གྱི་ཟློས་གར་སྟེང་མོ་གཟིགས་པར་
པཎ་ཆེན་མཆོག་ཕེབས་པ་རྣམས་སུ་རྗེ་བླ་མ་ཉིད་ཀུང་ལྷན་དུ་ཕེབས་པ་···
མཛད། ཉེར་དྲུག་གི་ཉིན་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་པོ་ཏ་ལར་གནས་གཟིགས་
ལ་ཕེབས་སྐབས། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ཀུང་དེར་ཕྱིན་ནས། ཚོགས་པ་ལ་པཎ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་དགའ་ལྡན་ལྷ་བརྒྱ་མའི་བཤད་ལུང་བསྐུལ་བའང་གསན་
པ་གནང་། ཉེར་དགུའི་ཉིན་དྭ་ཞུ་ཟླའི་དགུ་གཏོར་ལ་གྲོང་མ་ཆེན་པོ་དང་
པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ལྷན་རྒྱས་ཐོག རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་རྡོ་རྗེ་སློབ་
དཔོན་མཛད་དེ་དྲག་ཟུ་པའི་ཟོར་འཕེན་པ་གནང་། ཚེས་གསུམ་གྱི་ཉིན་
གོང་ནས་པཎ་ཆེན་མཆོག་ལ་རྒྱ་སྐད་དུ་པོའུ་པས་ཞེས་པ་ནོར་བུ་ཆེན་····
པོའི་ཐམ་ཀ་གནང་སྐབས། རྗེ་བླ་མ་ཉིད་ཕྱིན་ནས་པཎ་ཆེན་མཆོག་གིས
ཐམ་ཀ་བཞེས་སྐབས་ལྷན་བཞུགས་མཛད་ཅིང་སྤྲ་ཡེར་གྱི་ཁ་བཏགས་·····
འབུལ་བ་གནང་། ཚེས་དྲུག་གི་ཉིན་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་སྨོན་ལམ་ཚོགས་
པའི་མགོན་དུ་མཆོད་ཡོན་གཉིས་དང་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ཕེབས་ནས། པཎ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་བདེ་སྨོན་བསྟན་འབར་མ་སོགས་གསུངས་ཤིང་ཤིས་·····
བརྗོད་མཛད། དགོན་སྡེ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་འདི་ཁར་སྔགས་ཀྱི་ཚོ་ག་ཕྱག
ལེན་སོགས་གཙང་གི་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནང་ལྟར་འཛུགས་རྒྱུར། པཎ་ཆེན་
རིན་པོ་ཆེའི་གྲྭ་ཁྲིད་ནས་བླ་མ་བཟང་བ་ཞིག་དང་བྱང་འདྲེན་དགེ་བསྐོས་
སོགས་དགོས་ཚུལ། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ལ་གྲོང་ནས་བཀའ་ཕེབས་པ་བཞིན་

པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་སྐན་འབུལ་མཛད་དེ་བླ་མ་སོར་བསྒོ་བཞག གནང་།
ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བདུན་ལ་པདྨ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཆེན་པོས།
གནམ་གྱི་ལྷ་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་དགུང་ལོ་བདུན་ཅུར་ཕེབས་པའི་···
བཀྲ་ཤིས་ཁྲི་ཕྲག་ཁྲི་ཕྲག་གི་སྨྲ་ཡེར་ཆེན་པོ་དང་བསྟུན་ཞབས་བརྟན·······
འབུལ་རྒྱུར། ཇེ་བླ་མ་མཆོག་ཀྱང་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ལྷན་དུ་གོང་
མའི་བཞུགས་གནས་སུ་ཕྱིན། སྔ་ཕྱིར་པདྨ་ཆེན་མཆོག་གོང་མར་མཇལ་
འཕྲད་སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་ཇེ་བླ་མ་ཉིད་ལྷན་ཏུ་ཕེབས་པ་གནང་ཞིང་།
དེ་དག་གི་སྐབས་གོང་མའི་བཀས་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གཟིམ་ཁང་ནང་···
མའི་བར་འདོ་ལི་ལ་བཞུད་ནས་དང་། ཇེ་བླ་མ་གཟིམ་ཚང་ཕྱི་མའི་འགག་
བར་དུ་ཕེབས་བྱམས་ལ་བཞུགས་ནས་འགྱོན་ཆོག་པའི་བདག་རྐྱེན་བླ་ན་···
མེད་པ་བསྩལ། པདྨ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཆེན་པོ་ནས། འཛམ་
དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་སྲིད་ཀྱི་མཛད་པ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་ཅིང་།
སྐུ་ཆེ་བའི་བསྔགས་བརྗོད་ལས་བརྩམས་ཏེ་གསུང་བཤད་འབྱམས་ཀླས··· ·
པའི་སྒོ་ནས་ཞབས་བརྟན་གྱི་བདེན་ཚིག་ཕུལ་བ་དང་། གོང་མ་ཆེན་
པོས་བཀའ་ལན་ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་བ་ནོར་བུའི་དོ་ཤལ་ལྟ་བུ་ལྷུག་པར······ ·
བསྩལ་བ་རྣམས་ཇེ་བླ་མཆོག ནས་མཆོད་ཡོན་སོ་སོ་ལ་བསྒྱུར་ནས་སྐན་དུ··
འབུལ་ཞབ་གནང་། ཆོས་བརྒྱད་ཀྱི་ཉིན་པོ་ཏ་ལར་སྒྲོན་ལམ་གྱི་ཚོགས་
དབུར་མཆོད་ཡོན་གདན་འཛོམས་པར་ཇེ་བླ་མ་མཆོག་ཀྱང་ཕེབས། ཆོས
བཅུ་གསུམ་གྱི་འབྲུངས་སྐར་དགོས་གཞིའི་ཉིན།······པདྨ་ཆེན་མཆོག་དང་
ལྷན་དུ་གོང་མ་ཆེན་པོར་མཇལ་འཕྲད་དང་། ཕོ་བྲང་ནང་མར་ཚེ་ཚོག་
སོགས་ཞབས་བརྟན་ཞལ་འདོན་གྱི་རིམ་པ་གནང་། ཆོས་བཅོ་ལྔད་ཀྱི་

ཉིན་གོང་ནས་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་བདེ་མཆོག་དཀར་པོའི་ཚེ་དབང་……
གསན་བཞེས་མཛད་སྐབས་གསུང་བཤད་དང་ཚོ་གའི་དམིགས་རིམ…… …
ད་ཨས་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་སོག་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཏེ་གོང་མའི་སྙན་དུ་འབུལ་
བ་གནང་། དེ་ནས་པདྨ་ཆེན་མཆོག་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་པེ་ཅིང་དུ་ཕེབས་
བསྒྱུར་ཉེ་བ་ན། རྗེ་བླ་མ་ཞག་ཤས་ཀྱི་སྔོན་ལ་པེ་ཅིང་དུ་ཕྱག་ཕེབས་ནས
པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཕེབས་བསུར་མགྲོན་གཉེར་བསྟན་པ་དེ་མ་ཆི…… …
གཏོང་བ་གནང་། ཟླ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་གཅིག་གི་ཉིན་པོ་བྲང་ཆེན་པོའི་ཉེ་
འདབས་ཤ་ར་སུ་མེར་ཕེབས་པ་ལ་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་མཇལ་འཛོམས་ཀྱི་
ཐོག་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ ,སྲུང་སྐྱོང་རྒྱས་པ་གནང་། ཚེས་གསུམ་གྱི་ཉིན་པདྨ་
ཆེན་མཆོག་དང་རྗེ་བླ་མ་མན་ཇུའི་ལྷ་ཁང་དུ་ཕེབས་པར། གོང་ནས་རྒྱལ་
བ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་སྩོལ་རྒྱུའི་འཇའ་ས་གསེར་ཡིག་གི་འཆར་གཞི་ལྷ
སྲས་དྲུག་པ་བརྒྱུད་ནས་པདྨ་ཆེན་མཆོག་ལ་སྙན་བསྐུར་ཞུ་རྒྱུ་གནང་བ།
རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་བོད་སྐད་ཀྱིས་བཀྲོལ་ཏེ་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་སྙན…
འབུལ་མཛད། དེ་ནས་ཕོ་མི་ཡན་(ཡོན་)གྱི་སྐྱིད་ཚལ་ལྷའི་ཡུལ་གྱི་ཡ་…
མཚན་ཐམས་ཅད་མ་ཚང་བ་མེད་པ་དེར། པདྨ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་
གཟིགས་སྐོར་ཕེབས་པས་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ཀྱང་ལྷན་དུ་བྱོན། རྗེ་བླ་མ་
མཆོག་ནས་པདྨ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་འདི་སྔོན་
གྱི་ཐུགས་སྐྱེད་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་དབང་གིས་བསྟན་པ་བསྟན……
འཛིན་སྐྱོ་དང་། ལྷག་པར་རྗེ་ཉིད་ལ་མི་འཕྲོག་པའི་དད་པ་དང་ལྡན་པའི་
རྟགས་སུ་སྐྱིད་སོས་རྩལ་གྱི་ཕྱི་ནང་ཀུན་ཏུ་སྤྱན་དྲངས་ཏེ་ཞིས་བརྗོད་དང་
བྱིན་རླབས་ཞུ་བ་གནང་བ་མ་གཏོགས། སྐྱིད་ཚལ་ནང་མར་གཞན་མ་

བློན་པོ་རྣམས་ཀྱང་ཡོང་མི་ཚོག འདི་ལ་དཔགས་ན་མཆོད་ཡོན་རྣམ་
གཉིས་སྔོན་དུས་ཤིག་ནས་ཐུགས་བསྐྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཟབ་མོ་ཡོད་པ་ད་……
ལམ་མངོན་དུ་གྱུར་པ་ངོ་མཚར་ཆེ་ཚུལ་སོགས་ཞུ་བ་མཛད། སྐྱིད་ཚལ་
ནས་ཚུར་ཕེབས་པའི་ལམ་དུ་ཧྭ་ཤང་གི་དགོན་པ་རྫོ་ཞིང་ཟྲི་བྲུ་བར་ཕེབས
པས། དགོན་དེའི་ཁྲི་ཐུར་ཧྭ་ཧྭ་ཤང་མདོ་སྡེ་ལ་ཤིན་ཏུ་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་
པ་ལ། པཎ་ཆེན་མཆོག་ནས་ལྟ་བ་དང་། འདུལ་བའི་སྐོར་སོགས་མདོ་
ཕྱོགས་ཀྱི་དཀའ་གནད་མང་པོའི་བཀའ་འདྲི་གནང་བ་དང་། ཧྭ་ཤང་གིས་
དེ་ལ་ལན་ཐོགས་མེད་ཞུས་པ་རྣམས་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་ལོ་ཙཱ་མཛད་……
པས། པཎ་ཆེན་ཤིན་ཏུ་དགྱེས་ནས་ཧྭ་ཤང་ལ་བསྔགས་བརྗོད་མཛད།
དེ་གའི་རྒྱ་མཛན་རྗེ་བླ་མ་དང་ལྷ་སྲས་དྲུག་པས་གོང་མའི་སྙན་དུ་གསོལ་…
བས། གོང་མ་ཐུགས་དགྱེས་པས་ཧྭ་ཤང་དེ་ལ་ཆན་ཞི་ཞེས་བསམ་གཏན
སློབ་དཔོན་གྱི་ཚོ་ལོ་བཀའ་དྲིན་བསྩལ། དེ་ནས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་
བཞུགས་གནས་སུ་ཕེབས་པར་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ནས་ཐུར་གསོལ་གྱི་བསྙེན་
བཀུར་རྒྱ་ཆེ་བ་འབུལ་བ་མཛད། ཆོས་དགུའི་ཉིན་ཤར་ཀའི་སྐྱིད་ཚལ་
དུ་པཎ་ཆེན་མཆོག་དང་གོང་མ་མཇལ་འཛོམ་མཛད་རྒྱུའི་ཕྱག་ཕྱིར་རྗེ་བླ་…
མ་མཆོག་ཀྱང་ཕེབས། བཅུ་གཉིས་ནས་ཉིན་ཁ་ཤས་ཀྱི་བར་པཎ་
ཆེན་མཆོག་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོའི་ནང་གི་གོང་མའི་བཞུགས་གནས་རྣམས་……
དང་། ཙན་དན་ཇོ་བོའི་ལྷ་ཁང་སོགས་ལྷ་ཁང་མང་པོ་རྣམས་སུ་ཕེབས
པ་དང་། དེ་ནས་ཞན་ཤུའུ་ཤན་དུ་མཚོ་ཆེན་པོ་ལ་གྲུ་ཆེན་ངོ་མཚར་
ཅན་ལ་བཞུགས་ནས་ཕེབས་པ་དང་། ཤང་ཤན་(ཧྲན་)གྱི་ལྷ་ཁང
རྣམས་སུ་ཕེབས་པ་བཅས་ལ་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ཀྱང་ཉན་དུ་ཕེབས་ནས།

ལྷ་ཁང་རྣམས་ཀྱི་སོ་རྒྱུས་དང་སྐྱིད་ཚལ་གྱི་ཡ་མཚན་པའི་བཀོད་པ་རྣམས་སྙན་དུ་གསོལ་བ་གནང་ཞིང་། ལྷ་བའི་སྐོར་གྱི་དྲི་བ་འགའ་ཞིག་ཞུས་པར་པཎ་ཆེན་མཆོག་ནས་ལན་མཐའ་ཚོད་པ་བསྒྲལ་བས་རྗེ་བླ་མ་མཆོག···གི་ཐུགས་ཆོས་པ་བྱུང་སྣང་། ཉེར་གཅིག་གི་ཉིན་ལྷ་ཁང་སེར་པོར་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལས་གཙོད་ཀྱི་བླ་རྒྱུད་གསོལ་འདེབས། རླུང་རྫ་བིར་མའི་ལུང་ཁྲིད་བཅས་གསན་པ་མཛད། ······ བཅུ་པའི་ཚེས་གསུམ་གྱི་ཉིན་པོཏ་ཧེའི་ཧན་ཅུ་བ་རྒྱལ་པོ་ན་རིམ་གྱི་ཁྲི་འདོན་གནང·····བའི་ལོ་ཐང་དུ། གོང་ས་ཆེན་པོ་དང་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་གདན་འཛོམ་པའི་སྟོན་མོ་ཆེན་པོ་ལ་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ཀྱང་ཕེབས། གོང་མའི་བཀས་པཎ་ཆེན་མཆོག་ལོ་ཐང་འདིའི་ཐེམ་སྐས་གསུམ་པའི་བར་དང་། རྗེ་བླ་མ་ཐེམ་སྐས་གཉིས་པའི་བར་དུ་འདོ་ཤི་ལ་བཞུགས་ནས་ཕེབས། པོཏ་ཧེའི་ཧན་འདི་རྒྱལ་པོ་ན་རིམ་ཁྲི་འདོན་མཛད་པའི་ལོ་ཐང་ཡིན་པས། གནམ་འོག་གི་མི་དྲག་གཞན་སུ་ཡང་འདོ་ཤི་ལ་འདུག་པ་ལྷ་ཞོག་བཀའི····གནང་བ་མེད་པར་ན་སྐོར་དུ་འཇུག་པ་ཡང་མི་ཙུང་བ་ལ། འདི་རེས་བླ་མ་དམ་པ་རྣམ་གཉིས་ལ་སྤར་དཔེ་མེད་པའི་དམིགས་བསལ་འདི་འདྲ་གནང་བ། གོང་ས་ཆེན་པོ་བསྟན་པ་བསྟན་འཛིན་དང་བཅས་པར་གུས་པ་ལྷུར་བཞེས་པའི་རང་རྟགས་ཟློལ་མེད་དུ་བསྟན་པ་ཉིད་དོ། ······ཚེས་བརྒྱད་ཀྱི་ཉིན་ཙན་དན་ཇོ་བོའི་མདུན་དུ་གོང་ས་ཆེན་པོ་དང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ··རྗེ་བླ་མ་བཅས་ལྷན་རྒྱས་ངོས་སྨྲུན་འདྲེན་ཁྲུས་གསོལ་སོཏ་རྒྱས་པར་མཛད་ཅིང་། དེ་མཚུངས་ཉེར་གཉིས་ལ་ཡུང་ཧེ་གུང་དུ་སྨོན་ལམ་རྒྱས་པ་མཛད། ཉེར་དྲུག་ཉིན་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྗེ་བླ་མ་རང་གི་བཞུགས····

གནས་བྱུང་གྲུ་བྱིར་གདན་དྲངས། གཙུག་ཏོར་རྣམ་རྒྱལ་ལྷ་དགུའི
རྗེས་གནང་དང༌། གདུགས་དཀར། བྱམས་པས་ཉམས་བཅས་པའི་གཟུངས།
སྒྲོལ་མ། རྣམ་རྒྱལ་མའི་གཟུངས་བཅས་ཀྱི་ལྷུགས་ལུང་ཞུ་བ་མཛད།
…… བྱམས་ཆེན་ཆོས་རྗེའི་གཟིམ་ཆུང་སོགས་ལྷ་ཁང་ཁག་དང༌། རྗེ་བླ་
མའི་མཆོད་ཁང་སྙིང་ཤོད་མགོན་ཁང་རྣམས་སུ་ཞབས་ཀྱིས་བཅགས་ཏེ……
མཆོད་འབུལ་ཕྱག་སྨོན་ཤིས་བརྗོད་སོགས་མཛད། ……པཎ་ཆེན་རིན་
པོ་ཆེ་ནས་རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ལ་ནི་གུ་ཆོས་དྲུག་གི་ཟབ་ཁྲིད་གསན་པ་མཛད་
ཅིང་བྱུང་གྲུ་ཤིར་ཞག་གཅིག་བཞུགས། ” ① ཞེས་གསལ་བ་རྣམས་ཉིན་
ཐོའི་ཚུལ་ལྟར་གོ་བདེ་ལ་དོན་གསལ་བས་འདི་རིགས་ཙམ་དྲངས་པ་ཡིན།

པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་ནང་དུ་སྐུ་གཤེགས་པའི་སྐོར་ལ།
ཉེ་ཚར“པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་གོང་མ་ཆེན་པོར་རྗེས་གནང་ཞུལ་གྲུབ……
ནས་བཞུགས་གནས་སུ་ཕེབས་སྐབས་ཞལ་ནས། ད་ནི་བྱེད་རྒྱུ་ཐམས་
ཅད་ཚར་བ་ཡིན་ཉིས་སློ་ཡང་ཤིན་ཏུ་བདེ་ཞེས་པའི་བཀའ་བཞད”……
མོ་ཚུང་ཟད་དང་བཅས་ཕེབས་བྱུང་བར། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་གིས་སྐྱབས་
མགོན་མཆོག་ནས་དེ་ལྟ་བུའི་བཀའ་ཀྲུན་ནས་མ་ཕེབས་པ་ཞིག་དགོས།
མཛད་པ་ཕྱག་ལས་རྣམས་བསྟན་འགྲོའི་དོན་འབའ་ཞིག་ཡིན་པས་འཁོར……
བ་མ་སྟོང་གི་བར་ལ་རྫོགས་པའི་མཐའ་ཡོད་དོགས་མེད། རྒྱལ་ཁབ་
འདིར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཞེད་པ་རྣམས་བསྐངས་ཏེ། བོད་གངས་
ཅན་གྱི་ལྗོངས་སུ་ཞབས་སོར་བཀོད་ནས་ཀྱང་བསྟན་འགྲོའི་དོན་དཔག་ཏུ

① 《ཐུའུ་བཀྭན་གྱི་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་
309—313》

མེད་པ་ཞིག་གནང་རྒྱུ་ཡོད་སོང་། ད་ལྟའི་བཀའ་དེ་ལྟ་བུ་སྐུ་རྩོད་ཀྱི་ཚུལ་
དུ་འདང་གཏན་ནས་མི་གནང་བ་མཁྱེན་ཞེས་ཞུ་བ་མཛད། བཀའ་ལས་རྗེ་
ལྷང་སྐྱེ་རིན་པོ་ཆེས་དབུས་ཁྱིད་རྣམ་པས་གང་གསུངས་པ་དེ་ལྟར་ངེས་……
པར་རེད་དེ། ངེད་ནས་ཞུ་རྒྱུར། འཇམ་པའི་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་
བཞེད་པ་སྐོང་རྒྱུའི་ལས་དོན་ཙ་བ་ཆེ་རིགས་རྣམས་ཚར་བ་ལ་བསམས་……
ནས། ད་རེས་སྐུ་རྩོད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཞུས་པ་ལས། གཞན་མ་ཡིན་ད་ལྟ་ཇི་
ལྟར་གསུངས་པ་བཞིན་འགྲུབ་པའི་སྨོན་འདུན་གསོལ་འདེབས་གང་དྲག་ཞུ
ཞེས་ཕེབས། པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ལྷ་ཁང་སེར་པོའི་བཞུགས་
གནས་སུ་ཕེབས་ནས་སྐུ་ལྟེམས་པའི་ཚུལ་བཞེས་པས། རྗེ་བླ་མ་མཆོག་
སྤྱན་དྲངས། ཕྱག་གཡོག་རྣམས་ནས་ཕྱག་རྩ་ལ་གཟིགས་དགོས་ཚུལ་ཞུས་
པ་བཞིན་གཟིགས་ནས། ཕྱག་རྩ་ཞུས་པས་དེ་ཙམ་ཅི་ཤེས་རྗེ་རང་གི་
ཐུགས་བསྐྱེད་རང་གཙོ་ཆེ་བས། བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བའི་དཔལ་དུ་
ཞབས་པད་ཡུན་རིང་བརྟན་དགོས་ཚུལ་གྱི་གསོལ་བ་ནན་ཏན་འདེབས་པ་
གནང་། ཕྱི་ཉིན་གོང་མ་ཆེན་པོ་ཕེབས་ནས་གཟིགས་རྟོག་མཛད་ཅིང་།
རྗེ་བླ་མ་མཆོག་ལ་སྐུ་དྲུང་དུ་བཅར་བཞུགས་གནང་དགོས་པའི་བཀའ……
ཕེབས། པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཞིང་གཞན་དུ་དགོངས་པ་གཏད་
ཟིན་པའི་དབང་གིས་ཉིན་བཞིན་སྐུ་ཁམས་ཇེ་ཡོད་དུ་ཕེབས། ……དེ་ནས་
རྟོར་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་གཅིག་གི་ཉི་རུས་ཙམ་ན་སྲིད་ཞིའི་གཙུག……
རྒྱན་བསྟན་འགྲོའི་དཔལ་མགོན་གཅིག་པུ་དེ་ཉིད་གཟུགས་སྐུའི་བཀོད་པ་
རྒྱལ་བ་འོད་དཔག་མེད་ཀྱི་ཐུགས་ཀར་གཤེགས་པའི་ཚུལ་བསྟན་ཏོ། དེ་
དུས་ཕྱག་གཡོག་པ་ནང་མ་ཐམས་ཅད་མྱ་ངན་གྱིས་བརྒྱལ་ཏེ་སྐུ་དྲུང་ན……

འཁོད་པ་སུ་ཡང་མེད་པས། ཇེ་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཛ་ལག་བླ་མ་ནམ་མཁས་ཕྱག་གཡོག་ཞུས་ཏེ། སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེར་འཕྲུལ་དུ་དགོས་པའི་སྲི་ཞུ་རྣམས་མཛད་ཅིང་། ཐུགས་དམ་གསལ་འདེབས་ཀྱི་རིམ་པ་དང་། སྤྲུལ་སྐུ་སྒྱུར་ཐེབས་ཀྱི་གསོལ་འདེབས་བཅས་རྒྱས་པ་གནང་སྟེ། ཕྱག་མཛོད་དང་གསོལ་དཔོན་སོགས་སྐུ་མདུན་ནང་མ་རྣམས་ལ་སེམས་གསོ་བའི་ཞལ་ཏ་ང་བཀའ་དྲིན་བསྩལ། ……ལྷགས་སླད་རྟོར་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ལ་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་གསེར་གདུང་རིན་པོ་ཆེ་བོད་དུ་སྤྱན་འདྲེན་པའི་ཐེབས་སྐྱེལ་ལ་ཚིང་ཏའི་ཕུ་བར་དུ་ཕྱིན་ནས། སྐུ་གདུང་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་སྙིང་པོར་བཞུགས་པའི་མཆོད་རྟེན་ལ་ཁ་……བཏགས་དངུལ་གྱི་མཎྜལ་བཅས་ཕུལ་ཏེ། ཡང་སྲིད་སྒྱུར་ཐེབས་ཀྱི་ཐུགས་རྗེ་བསྐུལ་བ་ཞུ་ནང་ནས་ཕྱིར་ཐེབས་སོ། "① ཞེས་གསལ་འདུག ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པའི་རྣམ་ཐར་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར། "པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེར་མཆོད་འབུལ་དང་འབྲེལ་འབྲི་ཆུ…བར་བསུ་བར་གཤུང་སློན་ཐོན་པ་དང་། མགྲོན་གཉེར་ཕྱིངས་པ། "② སོགས་ཆེད་བཙོང་བསྐྱངས་པ་མ་ཟད། སྐུ་གདུང་ཡངས་ཅན་དུ་འཁྱོར་སྐབས་མཆོད་འབུལ་དང་ཐུགས་སྨོན་སྙན་ཤལ་སོགས་འབུལ་མི་ཡང་གཏོང་གནང་མཛད་འདུག

4. གོང་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པ་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་བདག

① (ཐུའུ་བཀྭན་གསུང་འབུམ་གླེགས་བམ་དང་པོའི་ཤོག་གྲངས་314—316)

② (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་120)

ཚོར་དབང་བསྒྱུར་བ་དང་། དེ་རྗེས་སྲིད་སྐྱོང་ཆེ་སྒྲོན་སྲིང་བཀའ་ལྟར་''
རྒྱལ་ནང་དུ་ཕེབས་པ།

ནམ་ཐར་ནང་། སྤྱི་ལོ་ 1781 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལྕགས་གླང་ཧོར་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན། "ལྷ་དང་བཅས་པའི་འགྲོ་བ་ཕན་བདེའི་དཔལ་ལ་སྦྱོར་བར་མཛད་པའི་རྒྱལ་དབང་འཇིག་རྟེན་······གསུམ་མགོན་སྤྱི་བཞིའི་ཕུན་ཚོགས་འདུ་བའི་ཚོམས་ཆེན་དུ་བཀྲ་ཤིས·····དགེ་ལེགས་ཀྱིས་མཚན་པའི་ཞབས་སོར་བཀོད། ······ཁྲི་ནོ་མིན་ཧན་ས་མ་ཏི་པཎྜི་སོགས་གདན་ས་གསུམ་གྱི་སློབ་དཔོན་ཁྲི་གདན་ཟུར། དགོན་སྡེ་ཁག་གི་བླ་སྤྲུལ་བཅས་འཕགས་པའི་དགེ་འདུན་རབ་ཏུ་མང་བ། མེས་པོ་ཚངས་པ་དང་། དྲང་སྲོང་ཕུར་བུ་སོགས་ཀྱི་བློ་གྲོས་གཅིག་ཏུ་བསྡུམས་པ་ལྷ་བུའི་བཀའི་འཕྲུལ་བློན་བཞིས་གཙོས་གངས་ཅན་བོད་ཀྱི་མི་དྲག·····དྲུང་འཁོར་སེར་སྐྱ་ཚོགས་ཆེ་བ། སྒྱུ་རྩལ་ལ་བྱང་ཆུབ་པའི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ལྷས་མཆོད་དཔའ་ཞིང་དཀྱིལ་ཆེ་བའི་དཔའ་བོའི་ཚོགས་དུ་མ། གནམ་གྱི་ལྷ་གོང་མའི་ལུང་གིས་བྱུ་རུའི་ཅོད་པན་མཛེས་པ་འཛིན་ལས་པ''ཆེན་པོ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱིས་དབུས་རྒྱ་དཔོན་ཁག འབྲུག ལ་དགས། ཧོར་སོག སློ་པོ། བལ་པོ་སོགས་ཕྱོགས་མཐའི་རྒྱལ་ཁག་གི་མི་སྣ་བཅས་མཆོག་དམན་བར་པའི་སྐྱེ་བོ་བགྲང་བྱ་བྲལ་བའི་འདུ་ཚོགས་ཀྱི་དབུས། བཀས་མངགས་སྒོ་མང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཛ་སག་མཁན་པོ་ཧུ་བླ་མ་དང་། ཨམ་པ། སྤྱར་སྤྱི་བཞི། ཅོང་ཨེ། སྤོ་ཨ་ཁ་སོགས་མི་སྣ་དཔོན་འཁོར་རྣམས་ལྷགས་ཏེ། སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོས་བསྒྱུར་བ་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་རྒྱལ་པོའི་གསེར་གྱི་བཀའ་ལུང་འཇིགས་པ་མེད་པའི་སེང་གེའི་གད་

རྒྱ་ངས་ཀྱི་དྲིལ་བསྒྲགས་པར། ……རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་ཕྲེད། ད་ཆ་
སྐུ་ན་ཡར་སོན། མདོ་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཐུགས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོར་ཆུབ་
པ་ནི་ཕན་བདེའི་རྩ་བ་ཆེན་པོ་ཡིན། ཁྱད་པར་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པའི་
སྙིང་པོ་ཞྭ་སེར་གྱི་རིང་ལུགས་ལ་མཁས་ཤིང་དོན་རྣམས་ཀྱང་ལེགས་པར་
རྟོགས་པར་གྱུར། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་བློ་ཉེ་རིང་མེད་པ་བུ་ལྟ་
བུར་དགྱུངས། མི་ངན་པ་རྣམས་ལ་ཉེས་པ་ཕབ་པ་ཡང་སྨྱིའི་བདེ་སྐྱིད་
ཁྲིམས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་ཡིན་པ་མཁྱེན། རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་གོང་མ་
དང་ཁྱད་མེད་པ། ངེད་གནམ་འོག་ས་སྟེང་གི་རྒྱལ་པོ་སེམས་ཅན་ཐམས་
ཅད་ཀྱི་ཕ་མའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར་གྱུར། ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་
སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཕན་བདེ་ལ་བཀོད། ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་བདག་
པོར་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་ཕྲོད་དབང་བསྒྱུར་གཟེངས་བསྟོད་པར་ཏྭ་
བླ་མ་རྟ་ཐོག་ཐུ་ཇ་སག་མཁན་པོ་དང་། བློན་ཆེན་མི་སྣ་རྣམས་ཆེད་དུ་
མངགས་པའི་གདོང་། གསེར་སྲང་བདུན་ཅུ་ལས་གྲུབ་པའི་སྲང་ལེབ་བཅུ
བདུན་ལ་འཇའ་ས་དང་། གསེར་སྲང་( )ལས་གྲུབ་པའི་ཐམ་ཀ།
གཞན་ཡང་གསོལ་རས་གནང་སྦྱིན་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྩལ་བ་གསུམ་པས་དང་དུ་
ལོངས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་རྒྱས་པ་དང་། སེམས་ཅན་རྣམས་བདེ་
སྐྱིད་ལ་འགོད་པར་བརྩོན་པ་མི་སྟོད་པ་གྱིས། ནན་ཏན་གྱིས། གསེར་གྱི
སྲང་ལེབ་ལ་གཟྭོང་བརྐོས་ཀྱི་འཇའ་ས་མཛད། རྒྱ་སོག བོད་ཡིག་བཅས་
སྐད་རིགས་བཞི་ཤན་སྦྱར་བའི་བཀའ་ཡིག་དགོངས་དོན་དང་། གསེར་
ཐམ་ཞལ་རིས་སྐད་བཞི་ཤན་སྦྱར། བོད་ཡིག་ཏུ། ནུབ་ཕྱོགས་མཆོག་ཏུ
དགེ་བའི་ཞིང་གི་རྒྱལ་དབང་ས་སྟེང་གི་རྒྱལ་བསྟན་ཡོངས་ཀྱི་བདག་པོ……

ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཧྲཱུ་ལའི་བླ་མའི་ཞབས་ཀྱི། ཞེས་འཁོད་པ

རྣམས། མདུན་ན་འདོན་གསེར་གྱི་སྟུག་འཛིན་པ་ཆེན་པོ་བསྐལ་བཟང་

བསྟན་དར་ནས་སྐད་གསང་མཐོན་པོས་སྒྲོག གོང་མའི་ན་བཟའ། མགུལ་

ཕྲེང་། སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་སོགས་ཆོས་དང་། མཁར་གྱི་དབྱུག་པ་

སོགས་ཁྲིམས་ཀྱི་ཡོ་བྱད། གསེར་དངུལ། རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱད་པའི་བྱེ་བྲག

སྣ་མང་། ནང་གི་གོས་དར་སོགས་སྲིད་པའི་འབྱོར་པའི་ཕུང་པོ་མཐའ་མ་

འགགས་པ་ཕུལ་བ་རྣམས་བདག་གིར་བཞེས། ”① ཞེས་གསལ་བ་དང་།

སྐབས་དེར་དགའ་བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་ཀྱང་། “འདི་ལོ་

གངས་ཅན་ལྷ་གཅིག་ཕྱག་ན་པདྨ་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོར་གོང་”

མ་ཆེན་པོས་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ལྡན་གྱི་བདག་པོར་བཞེངས་ཚོག་པའི་བཀའ་”

རྟགས་འཇའ་ས་གསེར་ཐམ་རིན་པོ་ཆེ་བསྩལ་བའི་ལེགས་འབུལ་བཟ”“”

མཚོན་ཙམ་སྤྱན་ལམ་དུ་བཙའ་ཕྱིར་འདི་གའི་ངོ་མ་རྣམས་ཕོ་བྲང་པོ་ཏཱ”“

ལར་ངོས་བསྐྱོད་ཐོག གཟིམ་ཆུང་ཞབས་བརྟན་དུ་ལྷ་རྫས་མཚལ་སྐུ་

གསུང་ཐུགས་རྟེན་བཅས་ཀྱིས་སྔོ་དྲངས། འབུལ་བར་གསེར་སྲང་གསུམ་

རེ་ཡོད་པའི་ཐུམས་གསུམ་དང་། རྒྱ་དངུལ་བྲེ་ཆེན་གཅིག ཏམ་སྲང་རྡོ་

ཚད་གཉིས། བཟང་གོས་ཡུག་བདུན། ……བཅས་འབུལ་སྐབས་ཀྱི་ཞབས་

བརྟན་གསོལ་འདེབས་ཀྱང་ཁོ་བོ་རང་ནས་ཞུས། ”②ཞེས་འཁོད་པ་བཅས་

འདིར་ཞིབ་ཙམ་འདྲེན་དགོས་དོན་ནི། “བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས”

ཟེར་བའི་དེབ་དེའི་ནང་། “གོང་ས་མཆོག་གསན་བསམ་གྲུབ་པར་

---

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་118—120)

②(དགའ་བཞིའི་རྒྱུད་བརྗོད་དེབ་ངོས་428—429)

བརྟེན། བོད་བློངས་ལྷ་མི་སྤྱི་མཁྱེན་ནས་གསོལ་བ་བཏབ་པ་ལྟར་ལོ་འདིའི་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ནས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་……ཐུགས་འགན་བཞེས་གནང་མཛད། ”①ཅེས་དང་། ད་དུང་དུས་མཚམས་དགུག་ནས། “དེ་ཁའི་ལོ་རྗེས་མར་སྲིད་སྐྱོང་བསམ་གཏན་གླིང་ནས་མཁས་ཤིང་གྲུབ་པའི་དབང་ཕྱུག་དཀའ་ཆེན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་གདན་……ཞུས་ཀྱིས་སྐུའི་ཡོངས་འཛིན་དུ་བསྐོ་བཞག་གིས་རྒྱུན་དུ་རྩེ་ཕོ་བྲང་རང་ལ་རྟག་བཞུགས་མཛད་ཅིང་། པེ་ཅིང་ནས་མན་ཧྲུ་གོང་མས་ལུགས་གཉིས་ཐུགས་འཁུར་བཞེས་པའི་ལེགས་འབུལ་ཞུ་མི་ཨམ་བན་གཏོང་། གསེར་སྲང་བདུན་ཅུ་ལས་གྲུབ་པའི་པང་ལེབ་བཅུ་བདུན་ལ་འཇའ་སའི་ཡི་གེ……གཟིང་བཀོས་ཀྱིས་མན་ཧྲུ། རྒྱ་ཡིག སོག་ཡིག བོད་ཡིག་བཞི་སྦྱར་ཏུ། ཐུབ་ཕྱོགས་མཆོག་ཏུ་དགེ་བའི་ཞིང་གི་རྒྱལ་དབང་ས་སྟེང་རྒྱལ་བསྟན……ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་བདག་པོ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ། ཞེས་འཇའ་ས་འབུལ་མི་འགྱུར་བ་མ་ཟད། རྒྱ་ཁྲབ་ཡོངས་ནས་ལེགས་འབུལ་ཞུ་མིའི་མི་སྣ་དག་ཀྱང་འགྱུར། ”② ཞེས་ཁྲི་འདོན་འདི་ལོ་མཛད་ནས་ལེགས་འབུལ་ཕྱི་ལོ་བསྟར་བ་ལྟ་བུ་སོགས་ཕྲིས་འདུག་པར་བརྟེན་ཏཱ་ལའི་བརྒྱུད་པའི་རྣམ་ཐར་དོ་མས་གཙོས་སྐབས་དེའི་ཡིག་རིགས་དང་ བལྟ་བསྡུར་བྱེད་བདེའི་ཆེད་དུ་དྲངས་པ་ལགས་སོ།

ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ནང་། སྤྲོ་ཨམ་བན་གཏོང་འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་བཀའི་གསེར་ཡིག གཡང་ཏེའི་སྤྱད་པ་སོགས་བཀའ

① (“བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་”605—606)

②(“བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་” དེབ་ངོས་605—606)

དྲིན་བསྐུལ། སྐུ་མཆེད་རྗེ་ཡབ་སྲས་ལ་གུང་གི་ཚོ་ལོ་བསྐུལ་བར་ལེགས་སྐྱེས་གནང་། ”① ཞེས་དང་། ཡང་“ཟླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན། སྐུའི་ཁྲུ་བོར་(རྗེ་དྲུང་བློ་བཟང་ཕུན་ཚོགས་ལ་ཟེར་)ཨ་ཚི་ཐུ་མཁན་པོའི་ཚོ་ལོ་ཕེབས་པར་ལེགས་འབུལ། རག་ཐོན་གཉིས་ལ་ཧྭ་གི་སྒྲོ་མདོངས་བསྐུལ་བའི་མཛལ་ཁུས་ལེགས་སྐྱེས་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས། ” ② ཞེས་གསལ་བ་བཅས་སྐབས་དེར་གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུའི་གཅེན་པོ་དང་། ཁྲུ་བོ་གཉིས་ལའང་ཚོ་ལོ་ཆེད་གནང་གིས་ཆབ་སྲིད་སྐྱོང་བར་མཐུན་རྐྱེན་ཡོང་རེ་བཅངས་ན་ཡང་། ཡབ་གཞིས་སྐུ་ངོ་རྣམས་ནས་རང་དོན་སྒྲུབ་ཕྱོགས་ཀྱིས་གཞུང་དོན་ལ་མཐུད་ཤོར་ལས་དགེ་མཚན་མ་ཐོན་སྐབས་སྐབས་ཡང་སྲིད་སྐྱོང་བསྐྱུར་བསྒོ་བྱ་དགོས་བྱུང་བ་མ་ཟད། རྗེས་སུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུའི་ཉེ་རིགས་ནས་གཞུང་དོན་ལ་ཐེ་གཏོགས་མི་ཚོག་པའི་གཏན་འབེབས་ཀྱང་བྱ་དགོས་བྱུང་བར་སྣང་། རག་ཐོན་གཉིས་ཞེས་པ་ནི་སྐབས་དེའི་བཀའ་བློན་ར་ག་ཤག་པ་དང་ཐོན་པ་གཉིས་ལ་གོང་མས་ཧྭ་ག་དང་། རྨ་བྱའི་སྒྲོ་མདོངས་འཕར་བསྐུལ་གྱི་གསར་མཛལ་དུ་བཅར་ངར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་ཀྱང་ལེགས་སྐྱེས་གསོལ་རས་གནང་བ་ཡིན་ནོ།

སྤྱི་ལོ་ 1782 རྒྱ་སྟག་ལོའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ནང་། “གོང་མས་བཀས་མངགས་སྤྱི་ཆའི་ཚི་བོད་ཡིག་སློབ་མི་གསར་འཛུར་བཞིའི་དགེ་རྒན་ཏུ་ཛེ་དྲུང་སྔོ་མང་རབ་འབྱམས་པ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་དང་། སྐུ་ཞང་མོན་ཆོས་བསྐལ་བཟང་བདེ་ལེགས་བསྒོ་བཞག་གནང་། ”③ ཞེས་གསལ་བ་ལྟར

①② 《འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་120》

③ 《འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་128》

གོང་མ་ཆེན་ལུང་གིས་བོད་ཀྱི་དོན་གནད་གསལ་རྗོགས་ཡོང་ཆེད་ཁོང་རང་གིས་ལྷང་སྐྱ་རྗེ་ཐོག་བྱ་ནས་བོད་ཀྱི་སྐད་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་གནང་བ་མ་ཟད། དཔོན་རིགས་ན་གཞོན་བདམས་ནས་ཤྲུལ་རིང་ལེ་དབར་ཁྲི་ཡི་ལམ་ཐག་རྩ་ཐིག་གིས་བརྒྱལ་ཏེ་བོད་ཀྱི་ལྷེ་སར་བོད་ཡིག་སློབ་གཉེར་དུ་ཆེད་རྫོངས······ གནང་བ་དེའི་ཐོག་ནས་ཁོང་གི་ཆབ་སྲིད་སྐྱོང་སྟངས་ཏ་ཅང་དོ་ནན་ཡིན་·· པ་དེ་མཚོན་གྱི་ཡོད།

ལོ་འདིར་བཀའ་བློན་གཙོ་བོ་རྗེ་རིང་ནོ་ཡོན་པཎྜི་ཏ་ལས་འགན······ དགོངས་ཞུ་ར་ནང་འདུག་པའི་འཕྲུལ་རྒྱན་ནི་ཆིབས་རྟ་འཛོགས་ནས······ ······ ཞུངས་བརྟབས་ཀྱི་བསྟན་གཞི་གཙང་ཞུགས་ལྷ་བྲིས་བྲིས་འདུག་ཅིང་། དཔའ་བཞི་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་ཁོང་གིས། "ད་ཆ་ན་ཚོད་མཐོ་ངར་ད་ལ་མ་རྟ་བརྟབས་ཀྱི་སྐྱོན་ལས་འགྲོ་སྟོད་དཀའ་བ་འདི་བཞིན་དཀོན་མཆོག་ཐུགས་རྗེ་ཅན་གྱིས། ཁྲིམ་ཐོག་ཚོད་དུས་རྟ་ཁ་འཛིན་དགོས་པའི་བརྡ་སྟོན་མཛད་པ་ཡིན་འདུག་པས་དེས་ན་བཀའ་བློན་གྱི་ལས་འཁུར་བྱས་ནས་ཀྱང་དེང་དུས་ཀྱི་མི་ཚེ་རིང་ཐུང་སྙོམས་པའི་ཚེ་ཚད་ཀྱི་ཚོད་ཙམ······ སོང་སྟབས། ཨ་ཡོ་རང་ཡང་ན་ཚོད་དང་ཞེས་ཡོང་མི་དམན་ཙམ་བཅས་པ་བུ་གོ་བརྗེས་ཤིག་ཐུབ་ན། ངེད་རང་ཡང་ཚེ་མཇུག་དགེ་སྦྱོར་འཕེལ་ཞིང་། ཨ་ཡོ་རང་ལའང་རང་འགན་འཁྲིས་སྟབས་ད་ལྟའི་འཁུར་མེད་འདི་དང་མི་འདྲ་བར་ཐོན་སྐྱེད་ཆེ་བ་ཡོང་འདྲ་གསུངས་ཏེ། གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཡས་ཕྱིན་དང་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་བཅས་ལ་དེ་དོན་ཞུ་ར་ནང་སྐབས། ཀོང་ས་རྗེ་ཤོད་གཉིས་ནས་བཀའ་ཞབས་སུ་ནོ་ཡོན་གུང་པཎྜི་ཏ་རང་རྒྱུས་ཡོད་དང་། གཞུང་བསམ་ཤེས་ཡོང་ཆེ་སྟབས་

རེ་ཞིག་དགོངས་པ་ཞུ་ཐལ་མ་བྱུས་ན་སྐམ་ཧུང་།　　ན་ཚོད་མཐོ་ཁར་
གཟུགས་གཞི་གཙོང་ཐྲིན་གྱིས་མ་འཕེར་ངེས་ཡིན་ན་བྱ་ཐབས་མི་འདུག་…
ཅེས་དང་། ཨམ་བན་གཉིས་ནས་གསུང་རིགས་སུ། ཕ་བུ་གོ་བརྗེས་ཞུ་
འདོད་ཡིན་ཧུང་ནང་གི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་ན། སྔོན་ལ་གུང་རང་ན་གས་
གཟུགས་གཞིས་མ་འཕེར་ཚུལ་དང་བཅས་དགོངས་པ་ཞུས། དེ་རྗེས་བུར་
རང་འཛུགས་ཞུ་ཐབས་བྱེད་པ་ལས་བོད་ལུགས་ལྟ་བུར་གོང་མ་ཆེན་པོར་…
ཞུ་ཕོད་མི་ནུས་ཚུལ་གསུངས་ཏེ། མི་རྗེ་བཀའ་དྲིན་ཅན་གུང་པཎྜི་ཏ་
བཀའ་བློན་གྱི་ལས་འཁུར་དགོངས་ཞུ་མཛད་རྒྱུའི་དྲིལ་རྗེ་ཕུལ་བར་བརྟེན་
འདི་ལོ་དགུན་ཟླ་བཀའ་གསལ་ཕྱིར་ཕེབས་བསྐུལ་འགྱུར་ལ། པཎྜི་ཏའི་
ཕ་མེས་ནས་བཟུང་ཞབས་འདེགས་སྒྲུབ་པའི་བྱས་ཅན་བློན་པོ་ཉིང་ཁུངས་
ཀྱི་རྒྱུད་དང་། ལྷག་དོན་པཎྜི་ཏ་རང་ནས་ཀྱང་རྒྱུན་རིང་པོའི་བར་ཞབས་
འདེགས་ཧུར་ཐག་བྱས་པར་བསམས་ད་ལམ་ན་རྒས་གཟུཊ་པོས་མ་འཕེར་
ངེས་ཡིན་ན་དགོངས་པ་བདེ་འཁྲོལ་དུ་སྩྀན་ནས་དམིགས་བསལ་དར་…
ཏན་གུང་གི་ཚེ་སོས་གཟེངས་བསྟོད་པ་ཡིན། ལས་དོན་གལ་ཆེ་སྐབས་
ངོས་འགྲོ་རྒྱུས་ཡོད་སྟར་བཞིན་ཏུར་སྐྱིད་བྱེད་དགོས་དང་། སྔོན་དུས་
གསོལ་རས་བསྩལ་བའི་ནོར་བུའི་ཏོ་ག་དང་། ས་བྱའི་སྦྲ་མདོངས་གུང་པཎྜི་
ཏ་རང་གི་མི་ཚེའི་རིང་རྒྱུག་རྒྱུག ཞེས་སོཊ་གོང་མ་ཆེན་ལུང་ངམ་ལྷ་སྐྱོང་
རྒྱལ་པོའི་གསེར་གྱི་བཀའ་བཟང་པོ་དང་འབྲེལ་བར་གོང་མ་ཆེན་པོ་རང་…
གི་མགུལ་ཕྲེང་ངོ་མ་གསོལ་རས་སུ་བསྩལ་བ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་
ལྷ་ལྡན་འཕྲམ་རར་ཡ་མོན་ཕྱུག་འཚལ་ལ་ལྷན་ཕེབས་སྐབས་བསྩལ་བ་དང་

སྒྲུགས་བཀའ་བསྒྱུར། ”① ཅེས་འཁོད་འདུག་ཅིང་། བཀའ་བློན་ཚབ་གསར་བསྐོ་བཞག་བྱེད་སྲོལ་སྐོར་ཡང་། “དེ་ནས་མི་འགྱུར་བར་མི་རྗེ་བཀའ་དྲིན་ཅན་དེ་ཉིད་ཀྱི་ལས་ཤུལ་དུ་འོས་ཟླ་དང་པོ་ཁོ་བོ……(བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་རང་ཉིད་)དང་། གཉིས་པ་བཞེར་དཔང་འབྲོང་རྩེ་བ། གསུམ་པ་ལྷ་གཉེར་ལྷུམ་ར་ཁང་གསར་བ་བཅས་སུ་འོས་དབྱིངས་བཅད་ཀྱིས་བསྐོ་བཞག་ཞུ་རྒྱུ་པེ་ཅིང་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་དྲིལ་རྩེ་འབུལ་གནང་མཛད། ”② ཅེས་དང་། དེའི་ཕྱི་ལོ་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གང་ཉིད་“རང་ལོ་ཉེར་གསུམ་གྱི་ཐོག་ཏུ་སྐྱབས་པ་རྒྱ་མོ་ཡོས……(1783)ལོའི་ཧོར་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་ཀྱི་ཉིན……གོང་མ་བདག་པོ……ཆེན་པོས་ངེད་རང་ལ་མི་རྗེ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ལས་ཤུལ་བཀའ་བློན་གྱི་གོ་ས་དང་ཇ་སག་གི་ཚོ་ལོ་བཅས་བསྐུལ་བའི་དྲིལ་རྩེའི་བཀའ་ལན་འབྱོར་བར་བརྟེན་བསམ་གྲུབ་ཁང་གསར་གྱི་སྤྱོད་ཨམ་བན་གྱི་ཡ་མོན་དུ་བཀའ་བསྒྱུར……བསྐུལ། ”③ཅེས་གསལ་བ་བཅས་ཇོ་རིང་གུང་པཎྜི་ཏ་ནི་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན་ཁར། ལས་འཁྱུར་འཕོས་ལེན་གྱི་སྐོར་འདི་ཁ་གསལ་ཞིག་འཁོད་འདུག་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་རགས་བསྡུས་ཙམ……དྲངས་པ་ཡིན།

པཎ་ཆེན་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཡང་སྲིད་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་ཉི་མ་པ་རྣམ་སྐྱིད་གཤོངས་སུ་འཁྲུངས་པ་དེར་ངོས་འཛིན……

① 《དཀའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་443—445》

②③ 《དཀའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་445—447》

གསལ་ཕྲོན་བྱུང་ལུགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་གོང་མ་ཆན་ལུང་ལ་སྙན་
སེང་གནང་བའི་བཀའ་ལན་ཕྱིར་འཁོར་འདུག་པ་རྣམ་ཐར་ནང་། "སྔོན་
དུ་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་མཆོག་སྤྲུལ་སྐོར། འཇམ་དབྱངས་
གོང་མ་ཆེན་པོར་དྲལ་ཅོ་ཞུལ་བའི་བཀའ་ལན་ཕྱིར་ཕེབས་སུ། པཎ་ཆེན་
ཨེར་ཏེ་ནིའི་སྤྲུལ་སྐུ་ངེས་པ་ཉིད་པ་ནི་སྨ་ཡེར་ཆེན་པོ་ཡིན་ཞེས་རྒྱལ་དབང་
མཆོག་ལ་ཁ་བཏགས། གཡང་ཏི་སོགས་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྲད་པ། བཟང་
གོས་ཡུག་དང་གོས་ཁྲུག་བཅས་མང་བ། པཎ་ཆེན་མཆོག་སྤྲུལ་དང་།
ཨེར་ཏེ་ནི་ནོ་མིན་ཧན་ (སྲིད་སྐྱོང་ཚེ་སྨོན་གླིང་) རྣམ་གཉིས་སུའང་……
གསོལ་རས་ཕེབས་པ་རྣམས་སོ་སོར་བསྩལ། གསོལ་དཔོན་ཛ་སག་བླ་མ།
གསོལ་དཔོན་ཚོགས་བསགས་པ་བཅས་ཀྱི་དཀར་སྤྲོའི་ཕྲོག་འབུལ་འདེགས་
པ་ཞབས་གྲས་བརྒྱ་སྐོར། མཆོག་སྤྲུལ་ངེས་པ་ཉིད་པར་ལེགས་སྐྱེས་འབུལ
བར་སྐུ་ཚབ་ཇེ་དྲུང་སྐུ་མཆེད་བགྲེས་པ་རྫོང་བདའ་གནང་། བཀྲས་ལྷུན
ཛ་སག་བླ་མ་དང་། གསོལ་དཔོན་ཚོགས་བསགས་པ་རྣམས་ལ་ཕྲོན་གནང་
དང་། མཆོག་སྤྲུལ་གདན་ཞུས་མཆོན་ཕྱི་ནང་བགྱི་སྐོའི་སྐོར་བཀའ་སློབ་
བསྩལ། "① ཅེས་འཁོད་འདུག་པ་མ་ཟད། དེ་ལོའི་ལོ་མཇུག་དུ་པཎ་
ཆེན་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་པ་རྣམ་སྐྱིད་གཞོངས་ནས་པ་རྣམ་ཐར་པ……
དགོན་དུ་གདན་འདྲེན་སྐབས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་བཞིན་པོད……
བཞུགས་ཨམ་བན་ཆིང་གུང་ཡེ་ཕེབས་པའི་སྐྱེ་ཤན་དུ་བཀའ་སློན་དཀའ་
བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གཏོང་གནང་མཛད་པའི་སྐོར་ཞིབ་ཕྲ……

① (འཛའ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་133)

དགའ་ངའི་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི ③ ནང་གསལ་ཡང་འདིར་མ་སྤྲོས།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པའི་སྐབས་ཆབ་བཞེས་གནང་ཡུལ་ནོར་བུ་གླིང་ཁར་དེ་སྔོན་ཆབ་རྫིང་དང། སྐུ་འཁོར་རགས་བསྡུས་བཞུགས་སའི་དབུ་གུར་སྦྲོན་ཡུལ་ཙམ་ལས་མེད་འདུག་པར། སྤྱི་ལོ་ 1784 བོད་ཤིང་འབྲུག་ལོར་བསྐལ་བཟང་ཕོ་བྲང་གསར་བཞེངས་མཛད་པ་དང། ཆབ་ཞུགས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ཐོག་མ་དེ་ལོ་ནས་བཟུང་གནང་བར་གྲགས་ཤིང། དེ་རྗེས་སྐུ་ཕྲེང་ན་རིམ་དགུར་ཐོག་ནོར་བུ་གླིང་ཁར་བཞུགས་ལམ་ཆགས་པ་མ་ཟད། ཕོ་བྲང་མ་ལག་ལྷགས་རི་སོགས་རིམ་བཞིན་རྒྱ་སྐྱེད་བྱུང་བ་ལགས་སོ།

ལོ་འདིར་པཎ་ཆེན་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེའི་དབུ་སྐྲེས་གཙུག་ཕུད་འབུལ་བཞེས་དང་འབྲེལ་མཚན་གསོལ། དགེ་བསྙེན་གྱི་བསླབ་སྡོམ་སྩོལ་བ་བཅས་ཀྱི་ཆེད་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང། སྲིད་སྐྱོང་ནོ་མིན་ཧན། སྤྲོད་ཨམ་བན་སོགས་གཙང་ཕེབས་གནང་ཞིང། གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་དབུ་སྐྲེས་གཙུག་ཕུད་འབུལ་བཞེས་ཀྱི་མཚན་བློ་བཟང་དཔལ····ལྡན་བསྟན་པའི་ཉི་མ་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་དཔལ་བཟང་པོ་ཞེས་གསོལ····གནང་དང་འབྲེལ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་མཛད་སྒོ་ཏ་ཅང་གཟབ་རྒྱས་གནང་བའི་··སྐོར་ཞིབ་པ་གཟིགས་འདོད་ན་སྐབས་དེའི་སྐྱེ་ཤན་སྤྱི་ཁྱབ་བཀའ་བློན······དགའ་བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་མཛད་པའི་བྱུང་བ་བརྗོད······པའི་ནང་གསལ་བ་ལྟར་འདིར་དེ་ཙམ་གྱིས་འཐུས་པ་བྱས་སོ།

སྤྱི་ལོ་ 1786 མེ་རྟ་ལོའི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ནང། “འདི་སྐབས་

② (དགའ་བཞི་ཝི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་460)

འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོས་དྲལ་རྩེ་ཕེབས་པའི་དགོངས་དོན་དུ།
ངེད་ཀྱི་ཐམ་ཀ་བླ་མ་ལྷུང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཞལ་མ་འཚོ་བར་སངས་རྒྱས་ཀྱི···
ཞིང་དུ་གཤེགས་པའི་ཚབ་ཐམ་ཀ་བླ་མར་ཁྲི་ནོ་མིན་ཧན་པོ་ཐྲང་དུ་ཡོང་
དགོས། ཏཱ་ལའི་བླ་མས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་ནི་མཁྱེན།
སྲིད་ཀྱི་བྱ་བ ཐམས་ཅད་ཀྱང་ཐུགས་སུ་ཆུད་པས། ད་ཆ་ཆོས་སྲིད་གཉིས
ཀའི་ཐུགས་འཁུར་ཆེར་བཞེས་ནས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་།
སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཉེ་རིང་མེད་པའི་ཕན་པ་ཆེན་པོ་ངེད་ཀྱི·········
དགོངས་པ་དང་མཐུན་པ་གནང་དགོས་ཞེས་ཕེབས། ” ཞེས་དང་། བླ་
མ་བཞི་པའི་ནང་། “ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་དང་རྩེའི་དྲུང་ཡིག་བཅས་
འཛོམས་ཐོག་ལས་དོན་ཐམ་ཀ་རྒྱལ དབང་མཆོག་ལ་འབུལ་བ་གནང་། ”
①ཞེས་གསལ་ཞིང་། མཆོད་ཡོན་མཇལ་འཛོམས་ཀྱིས་ཆོས་སྲིད་དང་
འབྲེལ་བའི་ཕན་ཚུན་གསུང་གླེང་ཞིབ་རྒྱས་དང་། རྟེན་འབྱུང་འབུལ་སྐྱེས
སོགས་བསྟུལ་ཐོག “དགའ་ལྡན་ཁང་གསར་ནས་ཁྲི་ནོ་མིན་ཧན་སྟོན་
འཁོར་པེ་ཅིང་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཕེབས་པར། ཀུན་དགོན་གསར་དུ་གཞུང་
ནས་ཐབ་སྐྱོལ་ལ་ཨམ་པ་སོགས་རྒྱུ་དཔོན། གུང་བཀའ་ཛ། ནང་མ་རྩེ་
ཤོད་ཀྱི་དྲུང་འཁོར་ཆེ་ཕྲ་རྣམས་ཀྱི་ཕེབས་སྐྱེལ། བསམ་བདེ་གླིང་ཁར་
སྐུའི་ཁྲུ་བོ་རྫོང་བདའ་སོགས་བཀུར་གཟོས་གང་ཆེ་བརྩེ་བས་བསྐྱུང། ”②
ཞེས་གསལ།

5. བོད་དུ་གོར་དམག་གི་བཙན་འཛུལ་ཐེངས་དང་པོ་བྱུང་བའི་

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་587—589)

② (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་587—589)

བརྒྱད་ཅིམ།

དོན་རྐྱེན་འདིའི་བྱུང་ཚུལ་སྐོར་བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་བ་བསྟན་····· འཛིན་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་མ་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་གྱི་དམག་དོན་བྱ་བའི་···· ནང་དངོས་སུ་ཞུགས་སྐྱོང་བར་བརྟེན་ཁོང་གིས་བརྩམས་པའི་དགའ་བཞི་··· བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་ཞིབ་གསལ་འཁོད་པ་ལྟར་རགས་བསྡུས་ཀྱི·· ···· བརྗོད་ན། སྤྱི་ལོ་ 1785 ཤིང་སྦྲུལ་ལོར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ནས་ སྔར་ལམ་བལ་ཡུལ་རྟེན་བཞེངས་པ་ཞེས་གཙོ་བོ་མཆོད་རྟེན་རྣམ་གསུམ་ལ་· ཉམས་གསོ་སྐུ་དཀར་གསོལ་བ་དང་། ཞར་དུ་སྤོས་སྨན་རིགས་ཉོ་སྒྲུབ་ བཅས་བྱེད་མི་རྩེ་དྲུང་དགའ་ལྡན་དཀའ་བཅུ་པ་དང་། རྩེ་འབྲེལ་བདེ་ ཕྲུག་མཛོད་ཀྱི་ནང་ཟན་ཨེམ་ཆི་ཟེར་བ་ གཉིས་བཏང་ཞིང་། ཁོ་ཚོ་བལ་ ཡུལ་དུ་འབྱོར་སྐབས་གོར་ཁ་རྒྱལ་བློན་ནས་བརྗོད་རིགས་སུ། ཡམ་བུའི་ རྒྱལ་ཐོག་རྙིང་པའི་དུས་འགྲེམ་སྤེལ་བྱས་པའི་བལ་ཏམ་རྣམས་ལྷད་ཅན་ཤ་· དག་ཡིན་པ་དང་། གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་གསར་པའི་སྐབས་དཔར་འགྲེམ་བྱས་ པའི་གོར་ཏམ་འདི་དག་དངུལ་རྐྱང་ལྷད་མེད་ལྟ་བུ་ཡིན་ཙང་། བོད་ དབུས་གཙང་དུ་དངུལ་ཟངས་ཏམ་ཁ་ཕྲད་མེད་འགྲོ་རྒྱུག་བྱེད་པ་མ་འོས་·· གཤིས། ངལ་ཏམ་རྙིང་པ་འགྲོ་རྒྱུག་མེད་པ་གནང་དགོས་ཞེས་བོད་གཞུང་ ལ་ཡི་གེ་རིམ་པ་ཕུལ་ཡང་ལག་བསྟར་མ་བྱུང་བ་ད་ཆ་བོད་ནས་དེ་ལྟར་དོན་ འཁྲོལ་མ་བྱས་ཚེ་བོད་ཁོངས་གཉའ་ནང་དང་། རོང་ཤར། སྐྱིད་གྲོང་ བཅས་ས་ཁུལ་ གསུམ་པོ་འདི་དེ་སྔོན་ཡམ་བུའི་རྒྱལ་ཐོག་རྙིང་པའི་དུས···· སུ་ནང་འཛིན་མ་བྱུང་འདུག་སྐབས། ཕྱིན་ཆད་གོར་ཁའི་མངའ་ཁོངས་ སུ་རྩིས་སྒྲོད་བྱུང་ན་དང་། དེ་ལྟར་མ་བྱུང་ཚེ་དམག་དཔུང་གཏོང་དགོས་

བྱུང་ན སྔི ལེགས་པས་དེ་དོན ཁྲིད རང་རྟེན་བཞེངས་པ་གཉིས་ནས་བོད་····
གཞུང་ལ་ཕ་ནས་ཚུལ་ ། ཀ་ལ་ ཁོད་ཀྱི་ཡི་གེ་གཏོང་དགོས་པ། བྱེད་
བདེའི་ཕན་གསལ་མ བྱུང་ཨར་ཁྲིད་ཚོ་མི གཏའ་ལྷ་བུར་བལ་ཡུལ་དུ་སྟོད་··
དགོས་ཞེས་བསྒུན གཙེར་སྣ་ཚོགས ཀྱིས་སྐོར་བསྐྲིལ་བྱེད་རྩིས་བྱས་འདུག
སྐབས་དེར ཀརྨ་ཞྭ་དམར་སྤྲུལ་སྐུ་སྐྱི་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཆོས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་
དང་། འབྲུག་ལུགས་བདེ་ཆེན ཆོས་འཁོར་དགོན་གྱི་སྤྲུལ་སྐུ་སྟོན་འཁོར་
རྣམས་ཤིང་འབྲུག ལོར་བལ་ཡུལ་དུ་གནས་མཇལ་དུ་ཕེབས་པ་ཡམ་བུར་··
བཞུགས་སུས་ལ། གོར་ཁས་བོད་གོར་དབར་སྐད་འདོགས་ཀྱི་རྩོད་
གཞི་བསླངས་འཕྲལ་བདེ་ཆོས་སྤྲུལ་སྐུ་འཁོར་བཅས་རྟོག་གཞིའི་ནང·······
ཚུད་དོགས་ཀྱིས་མཚན་གུང་དེ་རང་ལ་བལ་ཡུལ་ནས་ཐོན་ཏེ་བོད་དུ ·······
ཕྱིར་ལོག་གནང་འདུག་ཀྱང་། ཞྭ་དམར་སྤྲུལ་སྐུས་དེ་ལས་ལོག་སྟེ་
གོར་ཁ་དང་། རྟེན་བཞེངས་པའི་དབར་བར་འདུམ་ཡིན་ཚུལ་གྱི་ཞུགས་
ནས་ཉིན་ཞག་མང་པོའི་རིང་ཕན་ཚུལ་ བ་སྡེ་སྤྲད་མཐར། ཇོ་དོན
བལ་ཡུལ་རྟེན་བཞེངས་པ་སྤྲེལ་པོར་གོར་གཞུང་ནས་བསྒུན་གཙེར་མེད་པ་
བོད་དུ་ཕྱིར་སློག་བྱ་རྒྱུ་དང་། ཁོ་ཚོའི་ཚབ་ཏུ་ཞྭ་དམར་པ་འཁོར་བཅས
བོད་ནས་བྱེད་བདེའི་ལན་གསལ་མ་འགྱུར་བར་བལ་ཡུལ་དུ་སྡོད་རྒྱུ།
རྟེན་བཞེངས་པ་གཉིས་ནས་ཀྱང་རྒྱ་ཐོན་ཟམ་དཔེར་མ་སོང་བ་རྒྱ་བོད་ལྷ་··
དཔོན་ལ་སྣན་ཇིང་གིས་གོར་ཁས་བརྟན་པའི་རེ་འདུན་ལྟར་བལ་ཏམ་· ·····
སྙིང་པ་བོད་དུ་འགྲོ་རྒྱུག་ཤཏན་འགོག་གམ། ཡང་ན་གཞའ་སྐྱིད་རོང་
གསུམ་གོར་ཁར་རྩིས་སྤྲོད་གང་བདེ་ལན་གསལ་དང་། ཞྭ་དམར་བ་སྤྱི

དོན་ཏུ་བསྟད་པར་ཀླུན་ཀ་མི་ཡོང་བ་དང་། བལ་ཡུལ་ནས་འདོན་ཐབས་
པོད་གཞུང་གིས་གནང་རྒྱུ་བཅས་ཆད་དོན་བྱུས་ཚུལ་སོགས་ ཁོད་པའི་རྫེ་
སྒོད་བཀའ་ཤག་དང་བཅས་པར་བླ་མ་ཞྭ་དམར་བས་ཕུལ་བའི་སྙན་ཞུ……
འབྲིར་ཏེ་བལ་ཡུལ་རྗེན་བཞེངས་པ་གཉིས་པོ་སྲིད་སྐྱོང་ནོ་མིན་ཧན་རྒྱལ་
ནང་ཏུ་ཕེབས་ཐོན་མ་གནང་གོང་ཙམ་སྟེ། མེ་རྟ་ལོ་འགོར་ལྷ་སར་
འབྱོར་པར་སྣང་། རྗེན་བཞེངས་པ་གཉིས་ཀྱི་ཞུ་གསལ་དང་ཞྭ་དམར་བའི་
སྙན་ཞུའི་བརྗོད་དོན་གཉིས་རྒྱབ་འགལ་ཤ་སྟག་སྟེ་ཁོང་ཚོས། ཞྭ་དམར་
བའི་ཡིག་དོན་ཚང་མ་མཛོས་ཟོལ་གཡོ་སྐར་ཁོ་ན་ལས། དོན་ཏུ་གོར་
རྒྱལ་གྱི་དབང་འཛིན་རྒྱལ་པོའི་ཨ་ཁྲུ་དང་ཞྭ་དམར་བ་ནི་ནང་ཚགས་སྐྱིད་
སྡུག་འདོད་གཅིག་ལྷ་བུ་ཡིན་པས་རྟོག་དྲ་འདི་གོར་ཁ་རྒྱལ་བློན་ལ་ཕོག……
སྨུག་རླུང་འཚང་བྱེད་མཁན་ཞྭ་དམར་བ་ཡིན་ཚུལ་སོགས་ཞུས་འདུག དེ་
སྐོར་དབུས་གཙང་ཡོངས་ལ་“གོར་ཁ་རྒྱལ་ཕྲན་ཞིག་གིས་ལུང་བསྐྱུར་ཐུབ་
པ་ཅི་ལ་སྲིད་ཅང་། མཐའ་མི་འདི་དག་ངན་གཡོར་བྱང་ཆུབ་སྟབས་ཞྭ་
དམར་བ་དང་ཕྱི་སྒྱུར་ལག་སྦྲེལ་གྱི་ཐོག་ནས་གསང་དམག་བཏང་སྟེ་གཉའ་
སྐྱིད་སོགས་ས་མཚམས་རྫོང་འགོ་ཁ་ཤས་ཤིག་ལ་འཛྲིག་ཙོད་བསྐྲུན་ གཙེར་
བྱས་མི་ཡོང་ངམ་སྙམ་རྒྱ་བོད་གླ་དཔོན་ཚང་མ་ཐུགས་དོགས་བྱུང་སོང་……
སྐབས། ས་མཚམས་རྫོང་གཞིས་ཁག་ལ་འོན་སེད་རྟག་འཛུགས་གི་ཐོག་ནས་རི་
པོང་ཅལ་འདྲོག་དང་། གློན་པ་གཏེང་ཚོད་ཏུ་མ་སོང་བའི་གནས་ཚུལ་
བསྒྲིང་རྒྱུ་དང་། སྔ་ཚུད་ནས་ས་འཁག་གནད་ཆེ་ཁག་རྣམས་སྲུང་བཀག་
དགོས་པས་མཆོན་བྱེད་སྒོ་ཕྲ་ཞིབ་བཀའ་རྒྱ་ཆེད་སྐུལ་དང་སྟབས་མཚུངས་
ཙ་ཅང་ཁྲུལ་རྫོང་ཞབས་གཞུང་སྐོར་ཆོས་གསུམ་ལ་མངོན་རྒྱང་གི་ཐོག་ནས་

དམག་ཅི་དང་། ཇུས་བཟོ་བྱེད་རྒྱུ་སོགས་མདའ་རྫོང་སོ་སོར་བཀའ་ཕྱབ་མཛད། ”① ཅེས་དང་། “དེ་མཚུངས་བླ་མ་ཞྭ་དམར་བར་ཞུ་ཡིག་ཕུལ་ལན་དུ་འདང་། ཏམ་ཀ་གསར་རྙིང་གི་ཐད་ལ་འཛའ་ཕྲད་བབ་མཚུངས་ཤིག་བྱས་པས་"འགྲིག ཚོད་འ་ཀུག་ན་བོད་བལ་དཀར་ཆེ་ལེགས་ལམ་བྲིང་"ཞིག་ཏུ་མི་འགྲོ་བའི་འགྲིག་ཆགས་ཕྲད་མི་བྱེད་ཀ་མེད་ཡིན་འདུག་ཅིང་། གཞན་དེ་ག་ནས་ཆད་དོན་རྫོ་ཅིག་ཏུ་བགོད་པའི་དོན་ཚན་རྣམས་ནི་འགྲིག་རེ་བྲལ་སྐབས། མི་འགྱུབ་ཁས་ལེན་གྱི་རིགས་བྱེད་མ་བདེ་ཚུལ་སོང་གྱི་དོན་རྫོ་འཁོད་པའི་བཀའ་ལན་འཛམ་འབྲོངས་གང་ཆེ་ཡིན་ཁྲུལ་ཞིག་རྒྱུ་བོད་……བླ་དཔོན་ཚང་མ་གསུང་མོལ་ཞིབ་རྙིང་གི་ཐོག་ནས་བསྡུལ་སོང་སྐབས་……”ང་མེན་ཁྲོད་ཡིན་སོགས་ཕན་ཚུན་སུས་ཀྱང་འགྱོད་པ་དང་། རེ་འཁང་རྒྱུག་དགོས་པ་མེད། ”② ཅེས་གསལ་འདུག

གོང་དུ་ལོ་རྒྱུས་ནང་དབུས་གཙང་གི་མདའ་དཔོན་ལྷ་ཟེར་བ་སོགས་གསལ་སྐབས། སྐབས་དེར་བོད་ལ་དྲག་དཔུང་གི་གནས་ཚུལ་ཅི་འདྲ་ཞིག་ཡོད་དམ་སྙམ་ན། མཆམས་འདིར་རྗེ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས་གསུངས་པར། “དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་ཆབ་འབངས་རྣམས་ནི་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་གྱི་ཐུགས་རྗེས་དབུས་གཙང་དུས་ཟེར་ (1727ལོ་) བྱུང་……ཚུན་ནས་འདི་ལོ་ཕན་དམག་གི་མིང་ཙམ་ཡང་མི་གྲགས་པའི་དུས་བདེ་ཞོད་འཇགས་ལ་སོང་སྐབས་བསྐོར་རེས་གཟིམ་ཚུང་སྐར་པའི་ཀང་དམག (སྟོན་ལམ་གཏོར་རྒྱག་དང་། ཞྭ་གསོལ་སྐབས་སྐྱོད་པ་) དང་། བཀའ་

① (དགའ་བཞི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་དངོས་ 559—560)

② (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་དངོས་ 560)

མདའ་ལས་ཚན་པ་སོགས་ཀྱི་ཧ་དམག་ཁྲུ་བསྡུས་ལྷ་ལྡན་སློན་ལམ་ཆེ་མོའི་རྫེས་འབྲེལ་གཏོར་རྒྱག་ཏུ་ཡོང་སྲོལ་དེ་ཙམ་མ་གཏོཏ་དེང་དུས་དང་མི་འདྲ་བར་འདི་སྐབས་བོད་འདིར་ཁྲལ་དམག་ཉིས་འཛིན་བྱེད་མི་ཤ་དག་ལས། དམག་མི་ཞེས་དགྲ་བྱུང་ན་དོན་ཆོག་མ་ནི་གཏན་ནས་མེད། ……”①ཅེས་གསལ་བ་དེ་ཐོག་ནས་ཆེད་གཉེར་གཞུང་བཙུགས་དམག་མི་གཅིག་ཀྱང་……མེད་པ་དང་། དབུས་གཙང་མདའ་དཔོན་ཞེས་པ་རྣམས་ནི་དགོས་གལ་བྱུང་དུས་ཁྲལ་མི་ནས་སྐབས་བསྟུན་དམག་ཁྲལ་བསྡུ་སྐུལ་གྱི་ཡུལ་དམག་དོ་དམ་འགོ་འཛིན་ཙམ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་པོ་ཤེས་ཐུབ་པོ།

དེ་ལྟར་དབུས་གཙང་དགས་ཀོང་ཁུལ་དུ་དམག་བསྐུལ་ཁྲ་སྒྲིག་ཞིབ་གཙོད་དུ་མདའ་མཁྲོན་ཐུང་འབྲེལ་ཆེད་གཉེར་དུ་བསྐོ་རྫོང་གནང་འདུག་ཅང་། དེ་གའི་སྨར་སྤྱི་ལོ་1787བོད་མེ་ལུག་ལོའི་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ནང་། ཞྭ་དམར་བའི་ག་ཡོག་གྲུས་ཀརྨ་མཆོག་སྦྱིན་སོགས་ཁ་ཤས་ཀྱིས་ས་སྐྱེ་ལམ་རྒྱུས་བྱས་ཏེ་བོད་ཁོངས་གཉའ་ནང་དང་། རོང་ཤར། སྐྱིད་གྲོང་བཅས་ས་མཚམས་ཁག་གསུམ་ལ་གོར་ཁའི་དམག་དཔུང་སློ་བུར་དུ་བཙན་འཛུལ་བྱུང་འདུག་པར། ས་མཚམས་རྫོང་འགོ་ཁག་ནས་བཀག་འགོག་འཐབ་འཛིང་སོགས་ནུས་པ་གང་ཡོད་ཀྱིས་བྱས་འདུག་ན་ཡང་། དགྲ་ཆས་བཟང་ཞན་དང་མང་ཉུང་གིས་མ་བཏེན་པར་སྐྱིད་གྲོང་རྫོང་སྡོད་རམ་བུ་ལུང་པ་སོགས་མི་སྡ་འགའ་ཤས་དམག་ཐོག་ཏུ་ཤོར་ཞིང་། འབྲོ་ཞུས་རྣམས་ཐོར་བྲོས་སུ་མ་སྒྱུར་ཀ་མེད་ཆགས་སྟབས། གཉའ་ནང་དང་རོང་ཤར་བརྒྱུད་འཛུལ་བའི་གོར་དམག་རྣམས་ཤེལ་དཀར་ཁུལ་ལྷགས་པ་དང་། སྐྱིད་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ཐོས་ 561)

གྲོང་བརྒྱུད་ཡོད་པ་རྣམས་རྫོང་དཔའ་རྩེ་ཁྲོན་བསྐྱོད་སོང་ཚུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཧྲ་ཟམ་བརྒྱུད་གཅིག་རྗེས་གཉིས་མཐུད་ཀྱི་ལྷ་སར་ཐུལ་འཁོར་བྱུང་་་སྐབས། སྔ་འགྲོས་ཐག་ཉེ་གཙང་ཁྲུལ་ཁྲལ་དམག བསྡུ་བསྐུལ་ཁག་བགོས་ཀྱིས་གཉའ་ཤེལ་རྩེ་གྱི་འགོ་འདོམས་སུ་གཙང་མདའ་དཔོན་ལྷང་ལོ་ཅན་པ་དང་། རྫོང་སྐྱིད་ཕྱོགས་ཀྱི་འགོ་འདོམས་སུ་གཙང་མདའ་དཔོན་པད་ཚལ་བ་གཉིས་ལ་སོ་སོར་ལས་བྱ་དང་བཅས་འཕྲལ་བསྐོས་ཆེད་རྫོང་་་་ཐོག དབུས་གོང་གི་ཁྲལ་དམག་ཀྱང་གང་ཐོན་ཞིབ་བསྐུལ་གྱིས་ཆེད་རྫོང་ཕྱེད་པར་རྒྱ་དཔོན་ཆུང་བ་རེ་དང་། རྩེ་དྲུང་རེ། བཀའ་བློན་གྱི་གཡོག་པོ་དོ་ཚོད་རེ་བཅས་འཕྲལ་གཏོང་བྱས་ཤིང་། དེ་རྗེས་བཀའ་བློན་གཡུ་ཐོག་བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་དབུས་གཙང་ དམག་བསྐུལ་གྱི་དྲག་དཔུང་སྤྱི་ཁྱབ་ཏུ་རྒྱ་བོད་ལྷ་དཔོན་བཀའ་ཤོས་ཀྱི་ཐོག་ནས་རྫོང་བདའ་གནང་། "བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་གནམ་ བསྐོས་འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་ཡང་གོར་དམག་ལྷགས་ཞུགས་ཀྱིས་མཚོན་འདི་བྱས་འདི་བྱུང་་གི་གནས་ཚུལ་དྲིལ་རྩེ་དཔའ་སྲི་གླི་ཞེས་ཤིན་ཏུ་མགྱོགས་པའི་སྒོ་ནས་ཕུལ་བ་་ན། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་བསྟན་འགྲོ་ཡོངས་ལ་ཐུགས་བརྩེ་བ་ཆེན་པོས་གཟིགས་ཏེ། ཟི་ཆོན་ཆིན་ཐུ་ཏུའི་ཡུལ་གྲུ་ཆེན་པོའི་དཔོན་དམག་རྣམས་ལ་འཕྲལ་ཐོན་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པར་བརྟེན་ཧའོ་ཅང་ཙུན་དང་། ཁྲིན་ཐའི་ཐུ། ཀྲང་ཐུ་རིན། མུ་ཐུ་རིན་སོགས་ཀྱིས་དཔུང་རྒྱ་ནག་དང་། སོ་ལོན། རྒྱལ་རོང་སོགས་ཀྱི་དཔོན་དམག་སྟོས་ཆེ་འགྱངས་མིན་རིམ་བཞིན་འཁོར་་རྒྱུའི་གནས་ཚུལ་སྙིབས།"①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་རྒྱལ་ནང་དཔུང་དམག་གི་

① 《དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་563》

ཏ་ཁལ་གྲོ་ཆས་དང་། རྒྱ་རོད་དམག་དཔུང་སྤྱིའི་དམག ཐོགས་སྐྱེལ་
འདྲེན་བཛོད་འཐག་སོགས་ཀྱི་གྲབས་ཟ་ཧྲོམ་ཆེན་པོ་ཛ་དྲག་གི་འདུ·······
འགོད་བྱས་འདུག
ལ་སྟོད་ཕྱོགས་ཀྱི་དུས་ཐབ་ཛ་དྲག་ཏུ་གྱུར་པར་བརྟེན་ཐོད་སྟོད་ལས་
རོགས་གཡའ་ཨམ་བན་དང་། བཀའ་བློན་ངསམ་ཕོ་གུང་བཀྲ་ཤིས་རྣམ་
རྒྱལ་གཉིས་པཎ་ཆེན མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་དབུས་ཕྱོགས་སུ་གདན་འདྲེན་ཞུ
བར་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་ཤད་ཕྱལ་གྱིས་རྫོན་ཏེ། དེ་འཕྲལ་པཎ་ཆེན་
མཆོག་སྤྲུལ་སྐུ་འཁོར་ཞུང་བསྡུས་དང བཅས་ཤངས་དང་། འོད་ཡུག
མར་རྒྱུད་བཅས་བརྒྱུད་སྟོད་ལུང་མཚུར་ཕུ་ལ་ནས་རིམ་ཕེབས་ཐོ་བྲང་པོ་·
ཏ་ལར་ཡབ་སྲས་གཟིར་ཞལ་ལྷན་འཛོམས་ཀྱི་བཞུགས་གདན་འཛགས།
དེ་ནས་རིང་མེན་གོང་མའི བཀའ་ལྟར་ནང་སའི་དཔུང་དམག་ཐོན་དང་པོ་
ཁྲིན་ཐེའི་ཕྲུ་དཔོན་དམག་རྣམས་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞིང་། དམག་སར་ཇོན་
རྒྱུའི་ལས་རོགས་སུ་བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར····
དམིགས་འཛུགས་ཀྱི་ཡོང་དགོས་བཟོད་དོན་ལྟར་འཕྲལ་ཐོན་གྱི་ཁོང་ཚོ····
གཞིས་རྩེར་འབྱོར་སྐབས་ཞལ་དཀར་དུ་འཛུལ་བའི་གོར་དམག་རྣམས·· ··
ཕྱིར་འཐེན་གྱིས་གཏའ་ནང་དང་། རོང་ཤར། སྐྱིད་གྲོང་། རྫོང་
དགའ་བཅས་རྫོང་འགོ་བཞི་གོར་དཔུང་གིས་བཟུང་སོང་ཞེས་པའི་གནས··
ཚུལ་འཕྱོར། རྒྱ་དཔོན་ཁྲིན་ཐེའི་ཕྲུ་རང་ངོས་ནས་རྫེས་ཡོང་དཔོན་དམག
རྣམས་ཀྱང་མ་སླེབ་པར་གོར་དཔག་ཡོད་སར་བ་ཤར་བསྐྱོད་ཀྱིས་འཐབ·····
འཛིང་བྱེད་ཤག་གི་རྫིག་ཉམས་མ་ཤོར་བ་བྱེད་རྩིས་ཀྱང་། ཐེའི་ཕྲུའི་
གྲོས་རོགས་རྒྱ་དཔོན་སི་ཡེར་ཟེར་བ་དང་། གྲང་རྒྱའ་ལོ་ཡེ། རྒྱལ་རོང་

དམག་དཔོན་འབྲུག་ཐར་ཞེས་པ་སོགས་གཙོ་དྲག་ཁ་ཤས་བྲུར་ཚོགས་ཀྱིས་
བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་བར་སློག་ཏུ་ཐབས་ཚུལ་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་དོན་
ལ་ལམ་སེང་དམག་འཐབ་བྱས་ན་དམག་གྲངས་ཉུང་བས་ཕམ་ཉེན་དང་།
དཔུང་དམག་སྟོབས་ཆེན་སྤེབས་འཇུག་བྱེད་པར་བོད་པས་ཏ་ཁལ་སྟོད་སྒྲིག
སོགས་ཐིག་ཐབས་མེད་པས་ཐལ་ཆ་མ་བྱུང་གོང་ནས་ཞི་མོལ་འགྲིག་ཐབས་
ཤིག་ཡོང་བ་ཁྲོད་རང་ནས་གྲོས་འདོན་དགོས་ཚུལ་དང་། ཁྲིན་ཐིའི་བྲུ་ལ་
དྲག་འཐབ་མི་དགོས་པར་ཞི་གྲོས་བབ་བལྟ་ཆོག་པ་ཞུ་དགོས་སོགས་རེད་
ཐུང་མང་པོ་བཤད་འདུག་ཀྱང་། དགའ་བཞི་བས་ཁས་ལེན་རྩ་བ་ནས་མ་
བྱས་ཁར། སྔོན་ལ་རྫོང་འགོ་ཕྱིར་ཤོར་རྣམས་མ་བླངས་པར་ཞི་འགྲོས་བྱ
ཐབས་མེད་ཚུལ་མཐར་བཀག་བྱས་སྐབས། རིམ་བཞིན་ཕུན་གླིང་དང་ལྷ་
རྩེ་སོགས་བརྒྱུད་ཤེལ་དཀར་དུ་བསྐྱོད། དེ་སྐབས་གོང་མས་པེ་ཅིན་ནས་
ཆེད་གཏོང་གནང་བའི་ཆིན་ཁྲའི་དཔའ་ཏ་རིན་དང་། ཅང་ཅུན་སོགས་
དཔོན་དམག་རྫིས་ཡོང་རྣམས་མ་འབྱོར་བར་ཤེལ་དཀར་དུ་བསྡད་འདུག
དེ་ནས་ངའོ་ཅང་ཅུན་དང་། ཨམ་བན་སུ་ཀྲང་གཉིས། ནང་བློན་ཆེན་
ཁྲའི་དཔའ་ཏ་རིན་སོགས་རྒྱ་སོག་རྒྱལ་རོང་གི་དཔོན་དམག་རྣམས་ཤེལ་
དཀར་དུ་འབྱོར་དང་འབྱོར་ཉེའི་སྐབས། རྒྱ་དཔོན་སྣ་ཕྱི་རྣམས་ནང་
ཡིག་མོལ་བསྡུར་གྱིས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་པཎ་ཆེན་གྱི་ཡབ་རྗེ་དཔལ་
ལྡན་དོན་གྲུབ་སོགས་དང་། ས་སྐྱ་ནས་སྐུ་ཚབ་མགྲོན་གཉེར་བཅས་ཆེདས་
སྒྲིག་ཏུ་ཡོང་དགོས་འབོད་བཏང་གིས་རིམ་བཞིན་འབྱོར། འོན་ཀྱང་དགུན་
དུས་ཤར་བས་གཞའ་ནང་མཐོང་ལ་ཁ་བས་འགག་རྐྱེན་འཕྲེལ་མཐུད་བྱ་
ཐབས་མེད་པས་དགུན་དཀྱིད་ཟླ་བ་བརྒྱད་ཙམ་རིང་དེ་སྒུར་ཞུགས།

སྐབས་འདིར་གྲིབ་ཏུ་རྒྱལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་པཎྜི་ཏ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་···
མཚན་མཆོག་གི་བཞུགས་ཡུལ་གདན་ས་ཚེ་ཆོག་གླིང་བླ་བྲང་དང་། སྐྱབ
རྗེའི་དགེ་སློང་རྣམས་ཀྱི་གྲྭ་ཤག་བཅས་བཀོད་པས་མཛེས་པ་གཞུང་གནས
ནས་གསར་སྒྲུན་ལེགས་གྲུབ་མཛད་འདུག

6. གོར་བོད་དབར་སྐྱིད་གྲོང་ཏུ་ཞི་གྲོས་ཆིངས་མོལ་བྱས་པ།

སྤྱི་ལོ་ 1789 བོད་ས་བྱ་ལོར་ནམ་དུས་དྲོས་མཚམས་མཐོང་ལའི་ཁ་
པ་བཞུ་ནས་བགྲོད་ལམ་དོད་མ་ཐག བཀྲས་ལྷུན་དང་ས་སྐྱའི་སྐུ་ཚབ་
རྣམས་ནས་གཏའ་ནང་བརྒྱུད་བལ་ཡུལ་དུ་མི་སྣ་བཏང་ནས་གོར་གཞུང་···
དང་། བླ་མ་ཞྭ་དམར་བར་ཆིངས་གྲོས་བྱ་རྒྱུའི་ལབ་སྡེ་སྤྲད་འདུག་པར།
གོར་ཕྱོགས་ནས་ལན་གསལ་གང་ཡང་མ་སྤྲད་པར་ཞྭ་དམར་བའི་ཡིག་ལན་
ཞིག་བཏང་བའི་ནང་། རང་ངོས་ནས་ད་ཕན་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་གྱི་བཀའ་
དྲིན་སྙིང་བཅངས་བོད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་དང་། གཞུང་བསམ་མ་བྱས་པའི་བློ་
འཁྱུད་མེད་ཙང་། རྗེ་བཞིངས་པ་སྤྲེལ་པོས་ཆུ་གྲོན་ཟམ་དཔེ་བྱས་
ཁར། གཞུང་བླ་དཔོན་རྣམས་ནས་ཀུང་ཕྱོགས་གཅིག་གི་ཞུ་བར་བདེན་
འཛིན་གྱིས་བྱིའུ་ཕྲུག་ཐང་སྐྱུར་དུ་བཞག་པར་བརྟེན། ད་ཆ་ཁོ་བོའི་ལུས་
སྲོག་ཡོངས་སྐྱོད་ལ་ལེགས་ཉེས་ཇི་བྱེད་གོར་རྒྱལ་གྱི་ལག་ཏུ་ཡོད་སྐབས་ཞུ་
ནན་ཆེ་བའང་བྱེད་མི་ནུས་ཤིང་། ག་ལ་ཏེ་འབད་རྩོལ་བྱས་ནས་འགྲིག་
ཅམ་བྱུང་ཙང་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ནས་ཇི་གསུང་ཇི་དགོངས་མི་ཤེས···· ·····
ཚུལ་གྱི་ཡིག་ལན་སྒོམ་ཡོར་དགོས་པ་ཅན་ཞིག་བཏང་འབྱོར་བྱུང་བ་དང་།
དེ་འབྲེལ་དམག་སར་ཡོད་པའི་རྒྱ་དཔོན་རྣམས་དང་ས་བཀྲས་ཀྱི་ཆིངས་··
པ་རྣམས་གྲོས་བསྡུར་བྱས་ཏེ། དེ་སྔོན་ཞྭ་དམར་བ་དང་འབྲེལ་འདྲིས་

ཨིགས་པའི ༼གྲགས་ཤེས་ཆུང་གཉེར་བྱུར་སླ་མ་རྣམ་རྒྱལ་ལགས་ཤེལ་དཀར་དུ···
ཆེད་འབོད་ཀྱིས་ཁོང་སྔེ་སྦྱོར་དུ་གཏོང་རྩིས་བྱས་ཀྱང་། ཁོང་པ་ན་ཏས་
གཟུགས་གཙོང་གིས་རོང་ཡུལ་དུ་བགྲོད་ཐབས་མེད་གཤིས། ཁོང་གིས་ཞྭ་
དམར་བར་གཏོང་རྒྱུའི་ནང་ཡིག་བཟོས་པའི་དོན་རྗོར། དེང་དུས་རྒྱ་
དམག་བགྲང་གིས་མི་ལང་བ་བྱ་སྤྲ་གཉོན་གྱི་འཁྱོར་དང་་འཁྱོར་བཞིན······
བཅས་འདི་སྣུམ་ལུས་ཚེ་རྒྱ་བོད་བལ་གསུམ་ཚང་མར་བརྡབས་ཤིག་ཅི་ཆེ··
ཡོང་རྒྱུར། འཐབ་ལག་མ་འཕྲོད་གོང་ས་མཚམས་རྫོང་འགོ་རྣམས་བོད་
རང་ལ་རྩིས་སྤྲོད་བྱུང་རྗེས་བོད་བལ་དཀར་འཚོ་བྲིང་ཞིག་ཏུ་མི་འགྲོ་བ་ས་
བགྲས་གཉིས་ནས་ཆིངས་སྒྲིག་མཛད་རྩིས་དོན་འཁྲུལ་ཡོང་བ་གནང་དགོས
དང་། དེ་སྔོན་ཉིད་ལ་སྐྱི་ཆག་སྐེར་ལྷུང་བྱུང་རིགས་ཀྱང་ཆིངས་སྒྲིག་
སྐབས་ཚར་གཅོད་རྗེས་འཛིན་ཡོང་ཐབས་ཀྱི་འགན་འཁུར་ང་རང་ནས····
ཞུས་ཆོག་པ་ཡོད་ཚུལ་སོགས་ཡི་གེ་འཇམ་འཇོངས་གང་ཆེ་ཞིག་བཟོས་ཏེ།
ཡངས་ཅན་དགོན་སྔེ་སླ་བྲང་དང་བཅས་པའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་སྔོད་མི་ཞྭ་དམར་
བའི་མགྲོན་གཉེར་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་ཟེར་བ་བལ་ཡུལ་དུ་ཆེད་རྫོངས····
བྱས་དོན ཁོ་པ་རིང་མིན་ཕྱིར་འཁོར་བྱུང་མདུན་ཞྭ་དམར་བས་བཏང་
ཡིག་ནང་། དེ་ལྟར་ཡིན་ན་ས་བགྲས་ཀྱི་ཆིངས་པ་རྣམས་ནས་འགལ་ཟླ་
གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་མཉམ་འཁྲིད་ཀྱིས་རྫོང་སྐྱིད་ཕྱོགས་འཁྱོར་པ་བྱས་རྗེས།
ངེད་ནས་ཀྱང་གོར་རྒྱལ་གྱི་བློན་པོ་མི་དྲག་ཁྲིད་ནས་རིང་མིན་ཕྱོགས་དེར་
ཡོང་ཆོག་རྒྱུ་དང་། རྫོང་འགོ་ཤོར་བ་རྣམས་ཆིངས་སྒྲིག་གོང་ཕྱིར་སློག་
དགོས་པ་ཤད་ཚེ་གོར་རྒྱལ་ནས་ཉན་རེ་བྲལ་ཡང་། ཆིངས་དོན་བྱུང་ན་
རྫོང་འགོ་མི་སྤྲོད་པ་མི་སྲིད་ཅེས་འཁོད་པ་འཁྱོར་འདུག སྐབས་འདིར་

ཆིངས་སོལ་བྱེད་མི་ཛད་རྒྱ་བོད་དཔོན་རིགས་རྣམས་བསམ་ཕྱོགས་མི་
མཐུན་ཙམ་ཞིག་བྱུང་བར་མཛོན་ཏེ། དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་།
"སྤྱིར་ན་འཁོར་བ་པ་ཐམས་ཅད་རེ་དོགས་འདི་གས་བསྐུལ་པ་མ་ཟད།
ཡང་སྒོས་འཇིག་རྟེན་གཏམ་དཔེ་ལ། རྒྱ་དོགས་པས་བསྐྱུ། བོད་རེ་བས་
འཕུང་ཟེར་བ་འདུག་ཅང་། འདི་དུས་རྒྱ་བོད་གཉིས་ལ་རེ་དོགས་ཀྱི་
འཆར་སྒོ་གོ་ལྡོག་ནས་བོད་མི་རང་གཞན་ཚང་མས་ཡིད་དོགས་ཀྱི་ཉེན་
བསྐུལ་ཇི་སྙེད་ཅིག་བྱས་ཅང་། རྒྱ་དཔོན་རྣམས་བླ་མ་ཞྭ་དམར་བ་ལྷས་
ངན་གཡང་ལ་བྲུག་རེས་གཏན་ནས་མ་ཉན་པར། ས་མཚམས་ཀྱི་རྫོང་
འགོ་ཤོར་བ་རྣམས་ལ་དྲག་པོའི་གཞུང་འཇུག་ཙམ་ཡང་བྱ་ཡོང་མེད་པའི་
སྔོན་ལ་ཞི་བའི་ཆིངས་སྒྲིག་བྱེད་རྗེས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་གཞུང་གི་དྲུང་འཁོར་
སྐུ་སེར་དོ་ཚོད་མཉམ་སྦྲེལ་འཕྲལ་གཏོང་མཛད་དགོས་ཞུས་འདུག སྐབས།
ཤོད་དྲུང་རྩིས་དཔོན་རྡོ་ཕྲུག་པ་དང་། རྩེ་དྲུང་རྩེ་མགྲོན་དོན་གྲུབ་ཕུན་
ཚོགས་གཉིས་ལ་ལས་རོགས་རྩེ་དྲུང་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་བཅས་ལྷ་
ས་ནས་གཏོང་གནང་དོན་བཞིན་ཤེལ་དཀར་དུ་འབྱོར་འཕྲལ་རྒྱ་དཔོན་
རྣམས་ནས་བྱེད་སྒོའི་བཀའ་སློབ་དང་བཅས་ས་བཀྲས་ཀྱི་ཆིངས་པ་རྣམས་
དང་ལྷན་ཅིག་རྫོང་སྐྱིད་ཕྱོགས་སུ་འཕྲལ་རྫོང་མཛད་སོང་།"① ཞེས་གསལ
འདུག ཆིངས་སོལ་བྱེད་མི་རྣམས་རྫོང་དཀར་འབྱོར་རྗེས་བླ་མ་ཞྭ་དམར་
བས་གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་གི་མི་དྲག་མང་པོ་དང་དམག་དཔུང་བཅས་ཁྲིད་དེ་
སྐྱིད་གྲོང་ཕྱོགས་ཡོང་སྐད་ཐོས་གཤིས། ཆིངས་པ་རྣམས་སློས་མ་བཟོད་
པར་ནང་བློན་དཔའ་ཟ་རིན། ངའོ་ཅན་ཚུན་སོགས་རྒྱ་དཔོན་རྣམས་ལ་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་593－594)

ཞུ་ཡིག་ཕུལ་ཏེ། བཀའ་མདའ་འམ། གོང་ས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་སྐུ་
མདུན་ནང་མ་མཁན་ཆེན་སོགས་བཀའ་ཁྲབ་བཟིད་ནོན་ཆེ་བ་ཞིག་དང་།
ཆིངས་རྒྱབ་དམག་མི་བཅས་འཕྲལ་རྫོང་མཛད་དགོས་ཞེས་འཁྱེར་དོན······
བཞིན་རྒྱ་དཔོན་ཚོས། བཀའ་སློན་དགའ་བཞི་བ་དང་། མདའ་དཔོན་
ལྷང་ལོ་ཅན་གཉིས་རྫོང་དགར་ལམ་སེང་ཐོན་དགོས་ཞེས་བཏང་འདུག···
ཅིང་། ཆིངས་མོལ་བྱེད་ཡུལ་རྫོང་སྐྱིད་གར་བྱེད་ཕན་ཚུན་ལབ་རེ་ས་བྱས་
ཀྱང་མཐར་གོར་ཁའི་ཁ་དབང་ལྟར་སྐྱིད་གྲོང་དུ་མཉམ་འཛོམས་ཐོག བོད་
ཕྱོགས་ནས་བཀའ་སློན་དགའ་བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་དང་། རྗེས་
དཔོན་སྟེ་སྦུག་པ། རྗེ་མགྲོན་དོན་གྲུབ་ཕུན་ཚོགས། རྗེ་དྲུང་བློ་བཟང་
ཚུལ་ཁྲིམས། ཆིངས་སྒྲིག་པ་པཎ་ཆེན་མཆོག་སྤྲུལ་གྱི་ཡབ་རྗེ་ཨ་ཞི་
དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་དང་། ས་སྐྱའི་མགྲོན་གཉེར་འཁོར་བཅས་དང་།
གོར་ཕྱོགས་ནས་ཆིངས་སྒྲིག་མི་སྣ་དང་ཆིངས་རྒྱབ་དམག་དཔོན་བྲུང······
འབྲེལ་དུ་གོར་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་ རྣམ་ས་ཧེབ་དང་། གོར་ཁའི་མཆོད་གནས་
བྲམ་ཟེ་ཧྥ་མེན་སྤག་གསར་ལས་གྲོག་པ་ཧ་རི་ཨུཏྲ་དེ་ཝ། གྲུ་རྒྱལ་པོ་
གོར་འོག་ཏུ་ཚུད་པའི་ཀ་ཙི་རྫར་ཤིང་ཐར་པ། ཨ་ཆབ་སུ་ཧྲི་ཧར་དང་
ཧ་སིང་ཛ་མ་ཧར་སོགས། ཆིང་རྒྱབ་ཤྲི་ན་ཐ་ཀོ་ཐིང་ཞེས་དམག་སྐར་
བཅས་དང་། བར་མོལ་བྱེད་མི་བླ་མ་ཞྭ་དམར་བ་རྣམས་སྐྱིད་གྲོང་ཞོལ་
གྱི་ཉེ་འདབས་འོང་གསེབ་ཏུ་རས་གུར་ནང་མཉམ་འཛོམས་ཆིངས་གྲོས···
ཉིན་མཚན་བསྟུད་མར་བྱས་པའི་ལབ་གཞི་གཙོ་གནད་ནི། གོར་ཕྱོགས
ནས་ཟེར་ན། བར་སྐབས་ཤིག་ནས་བོད་གཞུང་གིས་འབྲས་ལྗོངས་པའི་
རྒྱབ་གཉེར་ཤ་དག་ལས། གོར་བོད་མཐུན་འབྲེལ་ལ་བསམ་ག་ཞིགས་མ

ཕྱུང་ཚུལ་དང་། གོར་རྒྱལ་པི་ཧྲི་ཐི་རཐི་ལ་བོད་ནས་མཐུ་གཏད་བྱས་རྐྱེན་གྱིས་འདས་ཚུལ། ལྷག་པར་བལ་རྒྱལ་རྙིང་དུས་ཀྱི་ཏམ་ཀ་ལྷད་ཅན་དང་། གོར་ཏམ་ལྷད་མེད་གཉིས་ལ་འཇའ་ཁྱད་དགོས་ཚུལ་ལན་མང་ཞུས་ཙང་གསན་དགོངས་མེད་ཁར། གཙང་ཁུལ་རྫོང་གཞིས་ལ་དམག་ཇུས་དང་རྫས་བཟོ་སོགས་འཐབ་འཛིང་བྱེད་ཤག་གནང་བྱུང་བར་བརྟེན་གོར་དམག་མི་གཏོང་ཀ་མེད་བྱུང་ཞེས་དང་། དཔུང་འཇུག་བྱས་པའི་འབྲས་བུར་གཞའ་ནང་དང་། རོང་ཤར། རྫོང་དགའ། སྐྱིད་གྲོང་བཅས་ཐོབ་བྱུང་བས་དེ་དག་ཕྱིར་སློག་དགོས་ཚེ་རྫོང་འགོ་རེ་ལ་ཟླ་རེའི་རྒྱ་དངུལ་རྡོ་ཚད་(གཅིག་ལ་སྲང་ལྔ་བཅུ་རེ་)སུམ་བརྒྱ་རེ་སོ་ལྟར་གཙང་སྤྲོད་གསེར་ཁ་དང་། ཉ་ཁའི་དགེ་བེད་ལེན་མི་རྣམས་ནས་གོར་ཁར་བཙུ་ཁའི་ཁྲལ་སྤྲོད་དགོས་ཚུལ། གོར་ཁའི་ཁོངས་གཏོགས་མི་རིགས་ལ་བོད་ནས་བཟོ་ལག་ཤེས་ཀྱི་ཁྲལ་དང་། ཚོང་ཁྲལ་སོགས་འགེལ་ལེན་བྱས་མི་ཆོག་ཚུལ་སོགས་བཤད་འདུག་པ་དང་། དེ་ལན་བོད་ཕྱོགས་ནས། འབྲས་ལྗོངས་བོད་ཞབས་བསྟེན་མེད་ལ་གོར་ཁས་ཚུར་རྒོལ་བྱས་བཞིན་དུ་ད་དུང་བོད་ལ་བསྟེན་འཛུགས་ཡིན་ཚུལ་དང་། ཏམ་ཀ་གསར་རྙིང་གི་འཇའ་ཐང་ཐད་ཡུལ་དུས་དང་བསྟུན་ནས་ཚོང་པ་སོ་སོའི་འདོད་སྒུར་བྱེད་པ་…… ལས། གནམ་བསྐོས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་མཛོད་དངུལ་ལྷད་མེད་རྣམས་ལའང་རྒྱལ་པོའི་དབང་ཤེད་ཀྱི་སྒོ་ནས་རིན་ཐང་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བཀག་… སྤྲོལ་མི་འདུག་སྐབས་དེ་རིགས་བྱེད་དགོས་དོན་མེད་ཚུལ། གོར་རྒྱལ་པི་ཧྲི་ཐི་རཐི་རང་ཉིད་ཚེའི་འདུ་བྱེད་སྟོངས་པ་ལས། མཐུ་གཏད་འདི་བྱས་ཀྱི་ཁུངས་སྐྱེལ་ར་སྤྲོད་གང་ཡང་མེད་པར་ཡ་ལ་བསྟེན་འཛུགས་རང་ཡིན་…

ཚུལ། གསེར་ཁ་དང་ཚྭ་ཁ་ནི་བོད་རང་གི་ཡུལ་གྱི་དགེ་མཚན་ལས་བྱུང་བར་ལྷ་ཡུལ་དུ་འདྲེ་ལག་རྐྱོང་མི་ཆོག་ཚུལ། གཞན་ཡང་ཁེ་འདོད་ཀྱི་ཚོང་དང་། མཁས་འདོད་ཀྱི་བཟོ་ལག་ཤེས་བྱེད་མི་རྣམས་ལ་བལ་པོ་ཙམ་དུ་མ་ཟད། རྒྱལ་ཁབ་མི་གཅིག་པའི་མི་རིགས་ཀུན་ནས་ཤ་ལམ་གྲིས་ཚོད་ཀྱི་ཁྲལ་འཇལ་ཁྲིམས་འཁྲུར་བྱེད་སུས་ལ། དེ་རིགས་མི་འདོད་ཚེ་གོར་ཁའི་ཁོངས་གཏོགས་ནས་བོད་དུ་བཟོ་ཚོང་ལག་ལེན་མ་བྱས་ན་ལབ་རྒྱུ་··· མེད་ཚུལ། གོར་ཁ་ནས་འདྲེ་ལི་སྤྱ་ཆ་(ཧྲི་ལི་གཞུང་)དང་། ཕོ་རེང་(དབྱིན་ཇི་)ལ་གཉེན་སྒྲིལ་བྱས་པ་ཇི་ལྟར་ཡང་། "ངེད་བོད་གངས་ཅན་གྱི་བསྟན་འགྲོ་ཐམས་ཅད་ཚེ་འདིའི་འགོ་འདྲེན་གྱི་རྒྱབ་གཉེར་དཔུང······གྲོགས་ཞུ་ཡུལ་ཇེ་བཙན་འཇམ་དཔལ་དབྱངས་སྟོབས་ཀྱི་འཁོར་ལོར······བསྐྱར་བ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་པར་བསྟན་པ་གནམ་བསྐོས་གོང་མ་ཆེན་པོ་དང་། ཕྱི་མའི་ཡར་འདྲེན་སློ་གཏད་འཆའ་ཡུལ་འཕགས་པ་སྤྱན་རས་གཟིགས་སྟོམ་བརྩོན་བླ་མའི་རྣམ་པར་བསྟན་པ་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད····མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོ་མཆོད་ཡོན་ཉི་ཟླ་ཟུང་འབྲེལ་ལས་གཞན་ན་ཡོགས་སུ་མ་མཆིས་སྟབས། ཉེ་ཆར་གོར་ཁ་ནས་བོད་དུ་ཚུར་གཏོལ་བྱས་པ་གསན་མ་ཐག་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ཐུགས་ཁྲོས་ནས་ནང་གི་ལྷ···དམག་ཁྲི་ཐྲག་མང་པོ་མངགས་སྟོང་མཛད་འདུག་པ་རྣམས་ལམ་རྒྱུད······ལྷགས་ཚེ་ས་མཚམས་སྟོང་འགོ་ཤར་བ་རྣམས་དགྲ་ལག་ནས་ལོན་པ་དངོས་བསྟན་ཐོག བལ་ཡུལ་གླིང་གསུམ་ཡང་ཞུལ་མེད་དུ་འགྲོ་བའི་ཉེན་ཁ་ལ་དམག་ལམ་བོད་དབུས་གཙང་བརྒྱུད་དགོས་གཤིས། རྒྱ་བོད་བལ་གསུམ་གྱི་སྐྱེ་འགྲོ་མཐའ་དག་ལ་བདེ་བས་ཉིདས་མནར་གཅོད་གཞི་ཆེར་

འགྱུར་དོགས་ས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་དང་། ས་སྐྱ་གཉིས་ནས་ཕྱོགས་བསམ་
བཟང་པོས་ཞིང་ས་འདུམ་བྱས་ཚོག་པ་ཞེས་ཞུ་- ནང་མཛད།"①ཚུལ་སོར་
འཁྱུར་རྒྱུག་པང་ཆེའི་ཐོག ཇོང་གཞིས་སོ་སོའི་ཡོང་འབབ་ལས་ལྷག་པའི་
བླ་རིན་འབོར་ཆེན་པོ་ལྟར་དགོས་ཟེར་བ་སོགས་ངན་པ་བྱས་རྒྱལ་པོ་ན···
ལས། ཞིགས་ཕྱོགས་ཀྱི་བསམ་བློ་གཏོང་རྒྱུ་མི་འདུག་ཚུལ་སོགས་བོད་
གཞུང་སྐུ་ཚབ་རྣམས་ནས་ཨ་འཐབས་མཁྲིགས་བཟུང་ལྟ་བུ་བཤད་པ·······
དང་། བླ་མ་ཞྭ་དམར་བ་དང་ས་བཀྲས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་རྣམས་ནས་ཕན་ཚུན་
ལ་གོ་གསེད་ཡང་ཡང་བྱས་པ་བརྒྱུད། མཐའ་མའི་འདུམ་དོན་ལ་ཏམ་ཀ་
གསར་རྙིང་གི་འཇལ་ཐང་སྐོར་དང་། བོད་བལ་ལས་སློ་ཚོང་འདུས་ཀྱི་
དངོས་ཟློག་ལ་ཐང་གཞི་བྱེད་ལུགས། ཤོ་ཁྲལ་ཞིན་ལུགས་ཀྱི་མཚོན་རྩ་བ་
ཅུང་ཟད་ཆེ་གྲས་ཀྱི་དོན་ཚན་རྣམས་དེ་སྔོན་གཞའ་ནང་འགྲམ་དུ་བཞག་
པའི་སྐོར་ཐོད་ཆིངས་དན་བྱས་པའི་ཚིག་གཞི་ནས་ཆ་བསྐོར་ཐོག ཕྲན་བུ་
རྒྱས་བསྡུས་སྒྲོར་གཅིག་དགོས་རིགས་གཉིས་སླེབས་མོད་སྐོམས་བྱེད་རྒྱུ··· ··
བྱས་འདུག་པར་ཡིན་ཚུན་མི་མོས་པ་མ་བྱུང་ཡང་། གཙོ་བོ་ཇོང་འགོའི་
བླ་རིན་ཐད་ཤ་ཙིག་ཆ་ཡོང་ཐབས་གང་ཐུབ་བྱས་ཅུང་། ཉང་སོང་ཆེ་བས་
ཆིངས་དོན་མི་སྣས་བློས་མ་ཚོད་སྐབས་ཤེལ་དཀར་དུ་ཡོད་པའི་ཆིན་ཁྲའི···
དཔའ་ཧ་རིན་དང་། ཅང་ཧྲུན། ཐེའི་ཐུ་སོགས་ལ་དགོངས་བསྐོར་ཞུ་
བ་དང་དུས་མཚུངས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་ཞབས་ཨ་ཁྲུ་ལགས་སུ་རྒྱུ་ཀྱེན·····
ཞིབ་རྟོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་བཅས་ཕུལ་འདུག་པར། རྒྱ་དཔོན་རྣམས་ནས་
ནར་འགྱངས་མིན་པ་འཕྲལ་དུ་ཐག་ཆོད་པ་བྱེད་དགོས་ཟེར་བ་ལས།

① (དགའ་བཞི་བའི་ལྷུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་633)

ཞིངས་དངུལ་སྐོར་ལན་གསལ་གང་ཡང་སྤྲད་མི་འདུག སྐུ་ཞབས་ཨ་ཁྲུ་
ལགས་ནས་མཐའ་མ་རྫོང་གཞིས་རེ་ལ་ཧྲུ་རིན་དངུལ་རྡོ་ཚད་བརྒྱ་རེ་རྩིས་
ཁྲོན་སྤྲོད་ཐེངས་གཅིག་ལ་རྡོ་ཚད་བཞི་བརྒྱའམ། མཐར་ལྔ་བརྒྱ་སྤྲད་
ནས་འཁྲིག་ཐབས་བྱུང་ན་ཐག་གཅོད་དགོས་ཞེས་ཡིག་ལན་འཁོར་འདུག་...
ཅིང་། ཕར་བཤད་ཚུར་བཤད་ལན་མང་བྱས་ནས་མཐའ་མའི་འཛོག་
སའི་སྐོར་བྱུང་བརྗོད་ནང་། "ཞིངས་ཁྲ་ཆེན་མོར་ཚིག་བཅོས་བསྒྱུར་
བཀོད་རིགས་གཏན་ནས་བྱེད་མ་ཐུབ་ཀྱང་། ཞིངས་ཁྲ་ཟུར་པ་གསར་བྲིས་
ཀྱི་བརྗོད་དོན་ལ། འདི་སོའི་རིང་རྒྱ་དངུལ་མ་རྩ་ཡོངས་པའི་རྡོ་ཚད་སུམ་
བརྒྱ་ཐམ་པ་བོད་ནས་གོར་ཁར་འཕྲུལ་སྤྲོད་བྱུང་རྗེས་གཉའ་སྐྱིད་སོགས་...
ས་མཚམས་རྫོང་གཞིས་གོར་ཁས་བླངས་པ་རྣམས་ཕྲ་བཟུང་མེད་པ་བོད་....
ལ་ཕྱིར་སློག་བྱེད་རྒྱུ་དང་། ཞིངས་ཁྲ་ཆེན་མོའི་ནང་དུ་རྫོང་གཞིས་ཁག་
བཞིའི་ཧྲུ་རིན་འབོར་གོང་གསལ་པོ་ལྟར་སྤྲོད་དགོས་གསལ་ཅུང་། ཕྱི་ལོ་
བལ་ཡུལ་རྗེན་བཞེངས་པ་དང་ཕྱོགས་མཚུངས་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་སེར་སྐྱ་དོ་
ཚོད་བྲུང་འབྲེལ་ཞིག་ཆེད་དམིགས་བལ་ཡུལ་ཡམ་བུའི་རྒྱལ་ཁང་དུ་འཁོར་...
ནས་ཆག་ཞུ་བྱས་རྗེས་བོད་གོར་དཀར་འཚོའི་ལེགས་ལམ་ལ་བསམ་དངུལ་...
འབོར་གོང་གསལ་རྩ་ཆག་ཡོད་པའི་འགན་ལེན་བླ་མ་ཞྭ་དམར་བས་བྱས་...
པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་བྱ་གསལ་འཁོད་ཞིག་ལེན་ཐུབ་ཙམ་བྱུང་སྐབས་འགལ་
ཟླ་ཕན་ཚུན་དང་། བར་དཔང་གི་ཟེའུའི་ངོ་གྲངས་དང་ཁ་རིས། སོ་
ཟླ་དུས་ཚེས་སོགས་ཞིངས་ཁྲ་མ་བུ་གཉིས་ཀ་འདྲ་གཉིས་ཕྱོགས་མཚུངས་...
སུ་དང་ཐེལ་འཛོག་དགོས་བྱུང་བར་ཤུགས་བརྟན་སྙིང་ཆེ་ཁྲིད་ཞིངས་ཁྲ་...
མ་བུའི་དོན་ལ་བོད་གོར་གཉིས་ཐད་ནས་སྲང་སྐྱང་རྒྱུན་འཚྭངས་དགོས་...

པའི་རྒྱ་དཔོན་ཁག་ནས་ཁྲིམས་བདག་མཛད་དེ་འགོ་མཆན་ཞིག་ཁུ་ཐབས་ངེས་པར་དགོས་པའི་ཕྱུགས་བརྟན་འཕྲོས་སོལ་བྱས་པར། བླ་མ་ཞྭ་དམར་བ་དང་། ཧྲམ་ས་ཧེབ་ཅན་གོར་ཁའི་མི་སྣ་རྣམས་ཀྱི་བློ་འདོད་ལའང་དེ་དོན་མེད་པ་མི་མི་འདུག་ཅང་། ཤེལ་དཀར་དུ་དོ་ས་འགྲོ་མ་ནུས་པར་སྐྱིད་གྲོང་རང་དུ་རྒྱ་དཔོན་དམག་གྲངས་བཅས་ཞུང་བསྡུས་ཤིག་ཚུར་……འཐོད་ཐབས་བྱེད་དགོས་ཟེར་བར་བརྗེ་ན། རབ་ནང་བློ་ན་ཆེན་ཁྲའི་དཔའ་ཧ་རིན་དང་། འབྲིང་ཅང་ཧྲུན་ཐིའི་བུ་གཉིས་སུ་ཅང་། མཐར་ཨུ་ཀྲང་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་དཔོན་གཡོག་སུམ་རྩ་ལས་མི་མང་བ་གང་……ཙོལ་ཆིབས་བསྐྱོད་དགོས་པའི་བོད་གོར་སྐུ་ཚབ་ཕན་ཚུན་མཁྲིན་གཅིག་གི་ཞུ་ཡིག་གཅིག་འབྲུས་བཟོས་ཏེ་སྐྱེལ་མིའི་པོ་ཉ་ཡང་བོད་གོར་མི་སྣ་བྲུང་……འབྲེལ་དུ་སྐྱིད་གྲོང་ནས་ཤེལ་དཀར་དུ་བཏང་། ”① ཞེས་གསལ་བ་བཞིན་མཐར་རྒྱ་དཔོན་ཨུ་ཨམ་བན་དང་། ཀྲང་ཨམ་བན། ལས་བྱ་ཉན་ཅང་ཡེ་སོགས་དཔོན་འཁོར་ཉི་ཤུ་སྐོར་སྐྱིད་གྲོང་དུ་འབྱོར་ན་ཡང་། ཆིངས་ཁྲར་འགོ་མཆན་འགོད་རྒྱུ་ཀ་ཀོར་གྱིས་གཡོལ་ཐབས་བྱས་པ་དང་། མཐའ་མཇུག་རྒྱ་ཡིག་ཤོག་ལྷེ་འདྲ་གཉིས་ཤིག་བཏང་འདུག་པ། ཆིངས་ཁྲ་མ་དུ་སྟོ་འབྱར་གྱི་འགོར་སྒྲར་མཐུད་བྱས་ཚུལ་ཙམ་ལས། འབྲུ་དོན་གང་ཡོད་དགའ་བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་མཁྱེན་ཚོར་བྱུང་མེད་པར་སྣང་། དེ་རྗེས་ཨམ་བན་གཉིས་ནས། “གོང་མ་ཆེན་པོར་འགོ་འདྲེན་སྐྱབས་མགོན་བཅོལ་ཏེ་ཁྲིམས་བདག་ཏུ་བཀུར་གྲུབ་པ……ཡིན་གཤིས། འདི་ལོ་ནས་བཟུང་ལོ་གཉངས་ཆགས་ཀྱི་མཚམས་ཁུའི་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་དོན་640—641)

མི་སྣ་གཏོང་དགོས་ཞེས་གསུངས་པར། ཧྣམ་ས་དེབ་ཅན་ནས་པོར་རྒྱལ་ལ་སྐྱན་ཞུ་བྱེད་རྒྱུ་ཞེས་བང་མི་ཞིག་ཆེད་གཏོང་བྱས་པ་ཕྱིར་འཁོར་གྱི······ ལན་དུ་དེ་དོན་བྱུང་རྗེས་ཤིན་ཏུ་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཚུལ་དང་། དེ་སྔ་ཕན་མི་སྣ་འགྲོ་སྒྲུང་མེད་སྐབས་ཐོན་མི་རྣམས་ལ་རྒྱ་ནག་གི་ལུགས་སྲོལ་སློབ་པ་དང་། འབྲུལ་རྗེན་ཇི་དགོས་བཀའ་སློབ་ཞུ་ཕྲད་སུ་ཀྲང་ཨམ་བན་སུ་ཏུང་ཞིག་ངོས་ཡིབས་ཐུབ་ན་རབ་དང་། མཐར་སྐྲུ་ཚབ་རྒྱ་དཔོན་དོ་ཚོད་ཅིག་ཟལ་ཡུལ་ཡམ་ཟུའི་ཀྲུལ་ཁང་རང་དུ་ཆེད་རྫོང་མཛད་དགོས་ཞུས····" འདུག་པར་བརྟེན་རྒྱ་དཔོན་ཤན་ཙང་ཡེ་དཔོན་གཡོག་ཞུང་བསྡུས་གོར··· ཁའི་མཚམས་ཞུའི་མི་སྣ་འབོད་པ་དང་སྤྲགས་སྐྱིད་གྲོང་ནས་ལམ་རྒྱུང····· (བརྒྱངས་) བལ་ཡུལ་དུ་ཆེད་བཙོངས་མཛད། ”① ཅེས་གསལ་བ་དང་། རྫོང་འགོའི་ཧླུ་རིན་རྒྱ་དངུལ་ཧ་སིག་མ་དང་རྟོག་བསོམས་རྡོ་ཚད་སུམ་" བརྒྱ་ཐམ་པ་.ཧྱོར་.ཐྲལ་གོར་ཁར་རྩིས་སྤྲད། "དེ་ནས་མི་འགྲུངས་པར་གོར་ཁ་རྒྱལ་བློན་འབངས་དང་བཅས་པས་གནམ་བསྐོས་འཛམ་དབྱངས་" " གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་མཚམས་ཞུའི་རྟེན་ཆས་འབྲུལ་མི་ཧ་རི་ས་དེབ་དང་། ཧྣ་ལ་སྐྲ་དུར་ཅན་ཇོ་གཡོག་བཅུ་སྐོར། ཁམས་པ་བྲམ་ཟེ་སློ་ཕྱན་བཅས། ”② རིམ་བཞིན་རྒྱ་དཔོན་རྣམས་དང་ལྷན་དུ་ནང་སར་བསྐྱོད་པ་དང་། ཆིངས་འགྲིགས་ཀྱི་ལེགས་སོར་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་བཀའ་སློན་དགའ་བཞི་བ་དང་། པཎ་ཆེན་མཆོག་སྐུལ་གྱི་ཡབ་རྗེ་གཉིས་ལ་རིམ་པ་དང་པོའི་ཏོག་བྱུ་རུ་འཛམ་སང་དང་། རྒྱ་ཡིའི་སྤྲོ་མདོངས། གཙང་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་647)

② (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་652)

མདའ་དཔོན་ལྷུང་པོ་ཅན་པར་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཏོག་དྭངས་ཤེལ་སྟོན་པོ་
དང་། སྒྲོ་མདོངས་སོགས་ཀྱི་གསོལ་རས་བསྐྱལ་འདུག་པ་དང་།
གཙང་མདའ་པད་ཚལ་བར་བཀའ་ཉེས་ཕོགས་པའི་སྐོར་དགའ་བཞི……
བས། "བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཤུ་བུ་གཉིས་ཀྱི་སར་བཅར་སྐབས།
གཙང་མདའ་པད་ཚལ་བ་ནས་རྫོང་དགའི་རྫོང་འགོ་དགྲ་ལག་ཏུ་བསྐྱལ……
བའི་ཉེས་པར་རྒྱ་ནག་ཏུ་གཏོང་རྒྱུར་བཀའ་ཕྱིན་གྲུང་ནས་ཁོ་པར་དེ་རྗེས
ཀྱི་བཀའ་བསྒྱུར་ཐོག རེ་ཞིག་གྲོས་བསྡུལ་མི་ཡོང་བའི་དོ་དམ་བྱེད་དགོས།"
གསུངས་པར་ཁོང་ལ་ཡེ་ཁག་མེད་པའི་བབ་རྒྱུས་ཞུ་གནང་འདུག་ཀྱང་།
"སྔོན་དུ་ནང་བློན་ཆེན་ཁྲིའི་དཔའ་ཏ་རིན་ཅན་ནས། གོང་མ་ཆེན་པོར་
སྙན་ཞུ་ཕུལ་གྲུབ་འདུག་པས་བྱ་ཐབས་མེད་ཅེས་གསན་དགོངས་མ……
མཛད།"① ཅེས་གསལ་ཞིང་། "ནོར་གླིང་དུ་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་དབང་
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོར་འདི་བྱས་འདི་བྱུང་གི་གནས་ཚུལ་ཞུ་
བ་དང་། ཐུགས་རྗེའི་རྒྱུད་བསྐུལ་བྱེད་པར་བཀའ་ཤག་ནས་མགྲོན་ཏྲུང
ཞིག་བཏང་དོན་བཞིན། འཕགས་མཆོག་སྙིང་རྗེའི་རང་གཟུགས་རྒྱལ་
དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པས་ཀྱང་ཨམ་བན་གཉིས་ལ་གསུང་ནན་མཛད……
འདུག་ཅང་། སྔོན་གྱི་སྐུ་ལས་ཚོང་བྱ་བཟློག་མེད་ལ་བརྟེན་དེ་ནས་མི་
འགྱུངས་པར་རྒྱ་ནག་ལ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་སོང་བར་འབྲུམ་ནད་ཀྱིས་སྐུ……
ཁམས་མ་འཚོ་འདུག"② ཅེས་གསལ་ཐག་ཆོད་འཁོད་ཡོད་ཀྱང་།
དོན་རྩ་ཆུང་དུ་འདི་ཙམ་ཞིག་ལའང་"བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས"

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་656—658)

② (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་656—658)

ཟེར་བ་དེའི་ནང་། “གཙང་མདའ་དཔོན་པད་ཚལ་བས་རྫོང་དགའ་དང་། ས་དགའ་ཤོར་བའི་ཉེས་པར་ལས་ཞབས་གནས་དབྱུངས་གནང་། ”①ཞེས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་བཀའ་ཉེས་གནང་ཚུལ་བཟོས་འདུག་གོ།

མདོར་ན་གོར་ཁའི་བཙན་འཛུལ་ཐེངས་འདིའི་སྐོར་ལ་ཏཱ་ལའི་རྣམ་ཐར་ནང་། “པའ་ཨམ་པའི་གདོང་གོང་མ་རང་གི་མགུལ་བཞེས་སུ་ཏིག་འཁྲིད་བ་དང་། བཀའ་བཟང་པོ་ཐེབས་པར། ས་མཚམས་ཆུང་ངུ་ཞིག་ཏུ་འཛབ་ཀྲུན་གྱི་ཟིང་ཆ་ཕྲན་བུར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཐུགས་གཡེངས་……གནང་མི་དགོས། ཆོས་ཀྱི་མཛད་པར་བརྩོན་པ་གནང་། ངེད་ཀྱི་དམག་མི་དང་ཕོགས་ལ་ནམ་ཡང་འཛད་རྒྱུ་མེད་ ཅེས་ཨམ་པན་ནས་བཀའ་བསྐུར་ཕུལ། ”② ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་གོང་མ་ཆན་ལུང་ནས་དམག་དཔུང་དང་ཕོགས་སྒྲོན་སོགས་འཇོམ་མེད་ཀྱིས་དགྲ་ལན་འཁོར་དེ་ངེས་ཤིག་སློག་རྒྱུར……བཀའ་ཁྱབ་གནང་འདུག་ཀྱང་། ས་གནས་སུ་ཡོད་མཁན་རྒྱ་དཔོན་ཁག་ནས་རང་གཟོན་འཇོམ་བག་ཁོ་ནས་དྲག་འཐབ་ཐེངས་གཅིག་ཀྱང་མ་བྱས་པར་ཞི་མོལ་ཡོང་ཐབས་མཐར་སྐྱེལ་བྱས་རྗེན། གོར་ཕྱུགས་དང་ཞྭ་དམར་བ་སོགས་ངན་པ་བྱས་རྒྱལ་དུ་ཤོར་ཏེ་བཙན་གནོད་ཐེངས་གཉིས་པ་བརྩམ་རྒྱུའི་ཧམ་སེམས་སྤར་བས་ཆེ་ཙ་འགྲོ་བར་བསྐུལ་མ་བཏང་བ་ཞིག་ལས། མཚན་དོན་ལ་རྒྱུར་ཕན་པ་ཞིག་བྱུང་མི་འདུག

7. བོད་གོར་ཆིངས་གྲོས་སུ་མཐུད་བྱེད་སྐབས་གོང་མས་ཆེ་སྐྱོན་སྐྱིད་སྨར་ཡང་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་དུ་ཆེད་གཏོང་གནང་རྒྱུང་། རིང་ཨིན

① (དེབ་དེའི་སྟོད་ཆ་པར་ངོས་628)

② (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་175)

ཀ་ཧྲེགས་པས་རྟ་ཆག་རྗེ་རྫོང་ལ་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་ཐོགས་བསྐོ་བཞག······
གནང་བ།

དེ་རྗེས་གོར་ཁ་ཕྱོགས་ནས་བོད་དུ་ཕྲ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་མཆོག་སྐུ། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་དང་། བཀའ་ཤག་བཅས་ལ་རྟེན་འབུལ་ཞུ་མི་ཡིན་ཚུལ་གྱི་སྔོན་དུ་སྲིད་སྒྲོང་ཆིངས་ཤྲིག་ལ་ཡོད་མི་རྣམ་ས་རྟེན་ཀྱི་སྤྲུན་འབབ་རྟ་ས་རྟེན་དང་། སྟག་གསར་ཏ་རི་ཏར་ཨུཏྲ་དེ་ཕའི་ཚ་རིགས་ཕྲི་ཀི་ཙི་ཊ། ཨུ་མ་ར་ཨ་ཆི་གན་ཀ། ཛ་མ་ཛར་ཛ་ས་རམ་ཐར་པ་སོགས་མི་སྣ་ཊོ་གཡོག་ཉི་ཤུ་སྐོར་དང་། སྐད་སྒྱུར་དུ་ཝུ་དམར་བའི་གྲ་གྲས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ་ཟེར་བ་བཅས་ལྷ་སར་བཏང་འཁྱོར་བྱུང་བར་སྟོད་ཤྲིག་དང་སྡེ་ཞེན་སོགས་ཤང་དྲག་བྱས་འདུག དེ་སྐོར་དགའ་བཞིའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་། "དེ་སྐབས་རང་གཞན་ཚང་མས་མཚམས་ཞུའི་མི་སྣ་ཡིན་ཤག་ལས་ཡིད་རྟོགས་ཀྱི་འཆར་སྒོ་ཅམ་མ་བྱུང་ཙང་། ཕྱིས་སུ་ཞིབ་བརྟག་བྱས་ཚེ་ལྕགས་ཕག་ལོ་དུས་གཟིར་སློང་འདོད་སོགས་དགོས······དབང་སྒྲུག་ཞུགས་ཀྱི་རྫོག་ནས་ནང་གནད་དམག་ལམ་གྱི་ཡོང་ཕྱོགས······སོགས་ས་ཉམས་གཅོད་མི་ཡིན་བཞིན་དུ་ཕྱི་རྒྱར་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ལ······མཚམས་ཞུ་འབུལ་མིའི་སྒོལ་གྱིས་ཡོང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་གོར་མ་ཆག་པའི་རྒྱུ་མཚན། ཕོ་པ་རྣམས་ཚུར་ལམ་ལྷ་རྩེ་ཕུན་གླིང་བརྒྱུད་ཡོང་འདུག་ཙང་། ཕྱིར་ལོག་སྐབས་ས་སྐྱ་མཇལ་དགོས་ཡོད་ཚུལ་ལ་བསྙད་ཞོར་ང་ལ་བརྒྱུད་······ཐོན་འདུག་དོན་བཞིན། ལྕགས་ཕག་དུས་གཟིར་སྐབས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་གོར་དམག་གིས་ཡོང་ལམ་ཕུན་ཚོགས་གླིང་གི་བྲག་ལ་རྒྱ་འཐབ་ཀྱི······

ཁ་མ་འཕྲང་དེ་ནས་ཡོང་མ་ནུས་པར། ས་སྐྱ་ཞིང་ང་ལ་བསྒྱུད་ཡོང་འདུག་པ་མ་ཟད། མི་སྣ་གོང་གསལ་རྣམས་ཀྱང་ལྕགས་ཟམ་ཁུལ་ཕྱིར་སླེབས་གོར་ཁའི་དམག་དཔོན་གཙོ་དྲག་རང་གི་གྲས་སུ་ཡོད་ངེས་རང་ཡིས་མིག་……མཐོང་གཟུགས་གྲུབ་བཅས་དེ་སྐབས་སྲིན་པོ་མི་ཏྲ་བརྩུས་ནས་ཕྱུས……གཙང་ཕྱོགས་སུ་ཡོང་འདུག"①ཅེས་གསལ།

ཕྱི་ལོ་1790 བོད་ལྕགས་ཁྱི་ལོ་སྔར་ལམ་བལ་ཡུལ་ལ་རྟེན་བཞེངས་པ་རྗེ་དྲུང་རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་སེར་སྐྱ་སྤྲེལ་པོ་ཐོན་པ་དང་སྐབས་མཚུངས་བོད་གོར་ཆིངས་མོལ་བྱ་ཡིག་གི་དོན་བཞིན་ཕྱིན་ཆད་རྫོང་འགོའི་ལྷ་རིན་སྤྲོད་མི་དགོས་པ་ཚ་ཆག་གི་འབྲུན་མཇུག་གཅོད་མི་རྗེ་མགྲོན་དོན་གྲུབ་……ཕུན་ཚོགས་དང་། ཤོད་དྲུང་དོལ་སྤོར་གདོང་པ་གཉིས་བླ་མ་ཞྭ་དམར་པ་དང་། འཁྲོགས་འདྲིས་ཟབ་པ་སོགས་དྲག་ཏུ་རེ་ནས་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་བཀའ་མོལ་གྱི་ཐོག་ནས་བལ་ཡུལ་དུ་རྫོངས་བཟ་མཛད་འདུག

"དེ་རྗེས་གོར་ཁའི་མི་སྣ་པེ་ཅིང་པོ་བྲང་དུ་མཚམས་ཞུར་འགྲོ་མི་ཏ་རི་ས་རྟེབ་དང་། རྣ་ལ་སྤྲ་དུར་སོགས་ཕྱིར་ལོག་བྱུང་བ་དང་སྐབས་མཚུངས་ལྷ་བྱུར་སྣ་ལོ་བོད་དུ་དཔུང་དམག་གི་འགོ་ཡོད་དུ་ཕེབས་མི་ངའོ་ཅང་རྟུན་ཐི་ཁྲོན་ཁྲིན་སྒུ་ཏུའི་ཅོང་སྒུའི་ཡོ་སར་དཔོན་གནས་ཕར……འདུག་པ་དེ་བཞིན། གནམ་བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ངག་དང་འབྲེལ་བོད་དུ་ཞིབ་དཔྱོད་ལ་ཕེབས་འཇུར་གྱི་ལྷ་……ལྷན་སྒྲོ་བདེ་ཁང་གསར་དུ་བཞུགས་གནས་མཛད་དེ། སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་སྐུ་མཆེད་རྗེ་དྲུང་རྣམ་གཉིས་དང་། རྗེ་དྲུང་གྲས

①(དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་665—666)

རྩེ་ཕྲུག་མཛོད་བློ་བཟང་ལཁས་མཆོག ནོར་གླིང་ཆབ་ཟླིང་སྐོར་གྱི་དགོན་
གཉེར་བྱེད་མི་འབྲས་བཙོང་བྲ་རིགས། ལྷ་ཀླུའི་ཨམ་མཆོད། ཤོད་རྟུང་
གྲས་རྒྱས་དངོན་རིན་སུམ་པ། ཆིབས་དཔོན་རོང་ལྷུན་པ་བཅས་རྒྱ་ནག་
ཏུ་མངའ་ཇོངས་མཛད་ཀྱི་གོས་བྱུང་སོང་། ”① ཞེས་གསལ་བ་ལས་དེ་དག་
གི་བྱས་རྗེས་ཁ་དབྲལ་རྡང་ཡང་འཕོད་མི་འདུག་ཅིང་། འོན་ཀྱང་སོང་
གསལ་“ཇོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་”ཟེར་བའི་ནང་། སྲིད་སྐྱོང་ཚེ་
སྨོན་གླིང་ནས་མི་སྣ་དེ་རིགས་ལ་འགའ་ཤས་གནས་དབྱུངས་དང་། འགའ་
ཤས་ས་འཛིན་རྒྱང་འདྲེད་བཅས་ཉེས་ཆད་གནང་ལུགས་བྲིས་ཏེ་རྒྱ་ནག་ཏུ
བཙོངས་ཚུལ་སྐོར་བཀོད་མི་འདུག②

འདི་སྐོར་ཚ་ཁྲི་ཡོ་ཨམ་བདུ་ཕུ་ཅན་ནས་ལས་དོན་མཇུག་སྐྱོང་གི་···
སྐོར་གསེར་སྙན་སྦྲོན་པར། གོང་མ་ལྷ་སྐྱོང་ནས་བཀའ་ལན་ཞུལ་བའི་
རྩ་ཚིག་དོན་ཚན་གསུམ་ཡོད་པའི་ནང་། “ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། པཎ་
ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་འི་ཉེ་རིགས་ལ་ལས་དོན་བསྐོ་བཞག་བྱས་ཚེ་མཐུད་ཤོར་མི་
ཡོང་བའི་ངེས་པ་མ་མཆིས། སྔ་སོར་ཨ་ཁྲུ་ལགས་དང་། དཔལ་ལྡན་
དོན་འགྲུབ། བློ་བཟང་དགེ་འདུན། གྲགས་པ་བཅས་ནས་དབང་
ཤེད་ལྷག་འཁུར་གྱི་འོས་མིན་ཤ་དག་བྱས་འདུག་པ་དེ་དག་ཀྱང་ཕ་ནས་··
ཚུལ་ཕུལ་བ་ལྷར་སྣར་འགོ་ཡོད་ཆེ་ཚུང་དང་། ལས་དོན་བྱེད་མི་བླ་མ་
སོགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་འི་ཉེ་རིགས་ནས་བསྐོ་
བཞག་མ་བྱས་ན་འཐུས་ཚང་ཡོད་འདུག ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། པཎ་ཆེན་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད དེབ ངོས་714)

② (ཇོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་ཟེར་བའི་དེབ་ངོས་629)

ཨེར་ཏེ་ཉི་ཞིང་བརྗེས་ནས་སྐུ་གཞན་དུ་འཁྲུངས་རྗེས་སྐུ་གོང་མའི་ཉེ······
རིགས་ལ་མི་བབས་ཤེས་ཡོད་ལ་གཞིགས་པའི་བབ་བལྟས་ཀྱི་བསྐོ་བ་ཞིག····
བྱས་ཚེ་དྲང་ཞག་ཡོད་འདུག"① ཅེས་གསལ་བའི་ནང་གི་ཨ་ཁྲུ་ལགས་
ཞེས་པ་ནི། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པའི་སྐུའི་ཁྲུ་པོ་རྗེ་དྲུང་བློ་བཟང་
ཕུན་ཚོགས་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པ་དང་། དཔལ་ལྡན་དོན་འགྲུབ་ནི། པཎ་
ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པའི་ཡབ་རྗེ་ཡིན་པ། བློ་བཟང་དགེ་འདུན་དང་
གྲགས་པ་ནི། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པའི་སྐུ་མཆེད་རྗེ་དྲུང་རྣམ་གཉིས་
བྱ་བ་དེ་དག་ཡིན་འདུག་ཅིང་། འདི་གཉིས་རྒྱལ་ནང་དུ་ཇོང་བཀོད་བྱེད་
སྐབས་ཨ་ཁྲུ་ལགས་ཟེར་བ་གྲོངས་ཚར་ཙམ་ཡིན་པ་ནི་དཀའ་བཞི་བའི····
བྱུང་བརྗོད་ལས་ཤེས་ཐུབ་ཀྱི་འདུག ཏཱ་ལའི་བླ་མས་སྲིད་དབང་བཞེས་
བཞིན་པའི་སྐབས་སུ་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་མ་གཏོགས། སྲིད་སྐྱོང་ནས་
ཏཱ་ལའི་སྐུ་ཉེར་ཉེས་ཆད་གཅོད་མི་ཆོག་པ་ནི་རྒྱུས་ཅན་མི་སྣ་ཚང་མས་གོ་
བས་ཀྱང་ཆོད་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡིན། དཀའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་ཡོ་
དུས་གསལ་པོ་མ་འཁོད་པས་ལ་ལ་ཞིབ་བཤེར་བྱེད་དཀའ་ཙམ་འདུག"····
ཀྱང་། གོ་རིམ་ལྟར་བྱས་ན། ཚེ་སྨོན་གླིང་སྲིད་སྐྱོང་བོད་ཐེབས་སྐོར་
ལ་དེའི་ནང་། "བོད་འདིར་ཕྱི་དགྲ་ནང་འཁྲུག་སོགས་མི་འབྱུང་ཕྱིར་
གནམ་བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོས་བདག་སོགས་བོད་ལྗོངས་"
ཀྱི་བསྟན་འགྲོ་ཡོངས་ལ་བརྩེ་བས་དགོངས་ཏེ། སྐྱབས་མགོན་ནོ་མིན་
ཧན་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་དེ་སྔོན་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་ལ་བཞུགས་སྩོང་གི་"

① (རྒྱ་ཕྱི་རྒྱ་སྐད་ཀྱི་ཟ་ཚིག་ཁག་གསུམ་འཕོད་པའི་གཞུང་དེབ་ཕྲིས་མ་ཤོག་གྲངས་7)

རྒྱུས་ཡོད་སོགས་གང་ཅི་ནས། བཀའ་ཁྲབ་བརྗིད་ནོན་ཆེ་ཁྲད་པེ་ཅིང་
གསེར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ནས་བོད་གངས་ཅན་གྱི་ལྗོངས་འདིར་སྐྱབས་མགོན་……
རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོའི་ཆོས་སྲིད་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་……
བྱེད་པོར་སྣར་ཡང་ཆེད་རྫོང་མཛད་དོན་བཞིན་དེ་སྐབས་སྐུ་ན་སྨིན་ཆེ……
ཙང་སྐུའི་ངལ་བར་མ་བསྟོས་པར་ས་ཐག་རིང་པོའི་ལམ་ནས་ཤིད་རྩོལ……
ཆེན་པོས་ཕེབས་ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་མེར་གཞུང་དང་། འབྲི་གུང་བརྒྱུད་སྐྱིད་
སྨད་ཀྱི་ཆུ་བོའི་བྱང་འགྲིམ་ནས་ཐེབས་འཁོར་བྱུང་སྐབས་ཁོ་བོ་ཅག……
བཀའ་ཤུང་ཛ་མདའ་ལས་ཚན་ཕྱི་ནང་སོགས་སྐུ་པོའི་རིགས་དང་། སེ་
འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་བླ་མ་ཁྲི་གདན་བྱར། དགོན་ཆོས་མཛད། གྲ་
ས་གྲྭ་ཚང་གི་ལས་སྡེ་སོགས་སེར་སྐྱ་བའི་རིགས་དང་བཅས་པས་མིང་བཀྲའི
ཁྲད་བསམ་བདེ་གླིང་ཁ་ནས་ཕེབས་བསུ་ཞུས་ཏེ། ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་དགའ་
ལྡན་ཁང་གསར་གྱི་གསེར་ཁྲིར་ཞབས་སོར་འགོད་པར་མཛད། ”① ཅེས་
ཟ་ཁོད་འདུག

དེ་ནས་མི་འགྱངས་པར་བལ་ཡུལ་དུ་དོན་གཅོད་ལ་འགྲོ་མི་རྩེ་མགྲོན་
དོན་གྲུབ་ཤུན་ཚོགས་དང་། སྨད་དྲུང་དོལ་སྤྱོར་གདོང་པ་གཉིས་པོ་ཕྱིར་
འཁོར་བྱུང་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཞུས་དོན་སྙིང་པོར། རྫོང་འགོའི་བླ་རིན་
སྒོར་རྩ་ཆག་དགོས་པའི་ཐབས་ཤེས་གང་ཡོད་བྱས་ཀྱང་། ཞྭ་དམར་
པས་ངན་བསླབས་ཀྱི་གོར་ཁ་རྒྱལ་བློན་ནས། བླ་དཔྱལ་འབོར་ཆེན་འདི་
རྩམ་མི་སྣ་ཚང་དུ་ཁྲིད་གཉིས་ལྷ་བུའི་ངོ་ལ་ཆག་གཏོང་ག་ལ་ཐུབ། ཕྱིན་
ཆད་བོད་གོར་འཆམ་མཐུན་ཡོང་མིན་བློན་པོ་གཙོ་དྲག་རྣམས་ཀྱི་བྱེད……

①(དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་715—716)

ལས་ལ་རག་ལུས་གཤིས། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུའི་ཁུ་བོ་སྐུ་ཞབས་ཨ་ཁུ་
ལགས་ཟེར་བ་དེ་དང་། དགའ་བཞི་གུང་པཎྜི་ཏ་གཉིས་བལ་ཡུལ་
ཏུ་ཡོད་ནས་ཆག་ཞུ་ཕྱིས་ན་ཀླུ་དཔལ་ཅ་ ཆག་དང་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁམས······
ཕན་ཚུན་གྱི་གཙོ་དྲག་གཅིག་ཡིད་གཅིག་ཆེས་ཀྱི་བོད་གོར་མཐུན་ལས·····
ཡུན་གནས་ཡོད་ཐབས་བྱ་རྒྱུ་ཞེས་བཤད་འདུག་པར། བོད་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་
གཉིས་ནས་སྐུ་ཞབས་ཨ་ཁུ་ལགས་སྐུ་ཁམས་མ་འཚོ་བ་དང་། དགའ་
བཞི་པཎྜི་ཏ་དགུང་ན་སྨིན་ཅིང་སྐུ་གཟུགས་གཙོང་བས་ཞབས་ཐུབ་ཐབས་
མེད་ཚུལ་བཤད་པའི་ལན་དུ། དེ་ལྟར་ཡིན་ན་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་མཆེད་
རྗེ་དྲུང་རྣམ་གཉིས་སུ་ཙང་གཅིག་དང་། དགའ་བཞི་བཀའ་བློན་བསྟན་
འཛིན་དཔལ་འབྱོར་ཅམ་ངོ་ཐེབས་ཕྱུང་ན་དཔལ་འབོར་རྩ་ཆག་གཏོང་··
རྒྱུ་སོགས་བརྗོད་ཚུལ་རྣམས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། སྲིད་སྐྱོང་ཨེར་ཧེ་ནི།
བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས། བཀའ་ཤག་བཅས་ལ་སྙན་སེང་ཞིབ་
ཞུས་ལྟར་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ཚང་མ་བཀའ་གྲོས་གནང་དོན་སྙིང་པོར། རྗེ་
དྲུང་གཉིས་སོང་མའི་བཀའ་བཞིན་རྒྱ་ནག་ཏུ་ཐེབས་སོང་བ་དང་། བཀའ་
བློན་དགའ་བཞི་བ་ལས་བྲེལ་ཆེ་ཁར་སོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་གནང་···
བའི་མིང་ཚོ་ལོ་ཡོད་པར་སོང་གཤིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་བརྒྱུད་གོང་མ་
ཆེན་པོར་གསེར་སྙན་མ་སྦྲོན་པར་འགྲོ་ཐུས་བྲལ་བ་མ་ཟད། རྫོང་འགོའི་
ཀླུ་རིན་སྤྲོད་ལེན་གྱི་སྐོར་འདི་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་སྙན་དུ་དྲངས་པ་··
ལྟ་ཅི། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་ཀུང་ད་ཕན་མ་མཁྱེན་པ་
བཅས། འདི་སྐོར་ཆུ་དངས་ཤ་གསལ་དུ་ཕྱུར་ཆེ་བོད་གོར་སྤྲོད་ལེན་བྱེད་
མི་གཉིས་ཐད་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོ་རྣམ་མཁྱེན་འཚམ་འབྲུག་གི་བཀའ་ཁྲིམས་

སྡུག་པོ་བཟློག་མེད་དུ་འབྱུང་ངེས། ”① ཞེས་སོགས་རྒྱ་རྐྱེན་ཞིབ་འཇོད་
ཀྱི་གོར་རྒྱལ་དང་། ཨ་ཁྲུ་ཧྲ་དུར་ས་ཧེབ། ཧྲམ་ས་ཧེབ་སོགས་གཙོ་སྡུག་
ཁག་དང་། ཞྭ་དམར་བ་བཅས་ལ་བཀའ་ཡིག་གནང་ཧྲེན་དང་བཅས་
བསྐུལ་ཏེ་མཁན་ཆེན་སེར་སྨད་ཚོགས་མེད་དང་། རྗེས་དཔོན་བདེ་སྨུག་
པ་གཉིས་སྐུ་ཚབ་ཏུ་མངགས་རྫོང་གནང་། ཁོང་གཉིས་བལ་ཡུལ་དུ་
འབྱོར་ནས་བཀའ་མངགས་དགོངས་དོན་འབྲས་མོལ་ཐེངས་མང་བྱས······
ཅང་། གོར་ཕྱོགས་ནས་བཀའ་བློན་སོགས་མིང་ཅན་མི་སྣ་མ་ཡོང་བར་
བླ་རིན་རྩ་ཆག་བྱེད་ཐབས་མེད་ཚུལ་ཁོ་ན་བཤད་ཅིང་། སེར་སྨད་མཁན་
ཟུར་ཐོགས་མེད་ལགས་ས་རྒྱ་མ་འབྲོད་པའི་རྐྱེན་བྱས་རང་ཚོད་ཐོག་ནས···
ཕྲོངས་པ་དང་། དེ་རྗེས་རྗེས་དཔོན་བདེ་སྨུག་པས་སྐུ་མཇུད་འབྲས་མོལ་
ཡང་ཡང་བྱས་པའི་མཐའ་མར། བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་བས་གཙོས་པའི་
གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་རྣམས་བལ་ཡུལ་དུ་ཡོང་མ་དགོས་པར་གཞའ་ནང་ཆོང···
འདུས་སུ་འབྱོར་པ་བྱ་དགོས་དང་། དེ་བསྟུན་བླ་མ་ཞྭ་དམར་བས་ཧྲམ་ས་
ཧེབ་ཀྱིས་གཙོས་པའི་གོར་དཔོན་སྡུག་གྲས་ཁྲིད་དེ་ངོ་འཛོམས་ཐོག རྫོང་
འགོའི་བླ་དཔྱལ་རྩ་ཆག་གིས་མཚོན་བོད་བལ་དབར་ལས་སྒོ་ཚིང་འགྲུལ···
སྐོར་དང་། ཞྭ་དམར་བ་ཕྱིར་ལོག་བདེ་འཇགས་སྐོར་སོགས་གྲོས་མོལ་
མཐའ་ཆིངས་བྱ་རྒྱུ་བརྗོད་པ་བཅས་ཀྱི་དགོངས་བསྐོར་གནས་ཚུལ་འབྱོར···
པར་བརྟེན། བོད་བཞུགས་དཔའ་ཨམ་བན་ནས་བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་
བ་ལས་རིགས་འདོད་མོས་ལྟར་ཁྲིད་དེ་གཞའ་ནང་དུ་འཕྲལ་ཐོན་བྱ་དགོས་
ཟེར་ཡང་། གཡའ་ཨམ་བན་དང་། ལྷག་པར་སྲིད་སྐྱོང་ནོ་མིན་ཧན་

①(དཀའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་729)

ཐལ་ཆོས་མཐུན་མ་བཞུང་བར་རེ་ཞིག་འགྱངས་པའི་སྐུར། སྤྱི་ལོ་ 1791 བོད་ལྕགས་ཕག་ལོའི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ཉེར་བདུན་ཉིན་སྲིད་སྐྱོང་ནོ་མིན་ཧན་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་མཆོག་བསྟན་གཞིས་རྒྱེན་པས་རྩེ་ཕོ་བྲང་དུ་སྐུ་གཤེགས། ① སྐབས་འདིར་བོད་ཀྱི་དུས་བབ་བརྟན་སྙིང་མེད་པར་བརྟེན་གོང་མ་ཆེན་ལུང་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་རོགས་རྟ་ཚག་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཡེ་ཤེས་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་མགོན་པོར་ བསྒོ་བཞག་གནང་འདུག དེ་ཡང་སྔ་སོར་ས་བྱ་ལོ་རྟ་ཚག་རིན་པོ་ཆེ་འབྲས་སྤུངས་སུ་གསན་བསམ་གནང་སྐབས། གོང་མའི་བཀས་མཚོ་བདུན་དོ་ ལོ་ནོར་གྱི་ཐམ་ག་བླ་མར་ཕེབས་དགོས་བཀའ་ལུང་འབྱོར་པ་བཞིན་ཇོག་ཐོན་གྱིས“སྟོན་འཁོར་རྣམས་ནག་ཆུ་ཁ་ནས་རིམ་བྱོན་གྱི་འབྲི་ཆུ་ཆུ་དམར་རབ་བདུན་གྱི་ཕ་རོལ་དུ་ཕེབས་སྐབས་ཟི་ལིང་གི་སྤྱི་ཆའི་ཆི་ཤེད་དྭ་ལོ་ཡེ་ཆེད་དུ་མངགས་པའི་ (གདོང་བཀའ་) ཉམས་མེད་སོན་པ་བཀུར་གཟིགས་ཆེན་པོ་དང་བཅས་གསེར་སྣེན་དུ་བསྐུར་བ་ནི་འདི་ལྟར། ‘ཚེ་རིང་ གནམ་གྱི་ཤེ་མོང་གིས་ས་སྟེང་ཡོངས་ལ་མངའ་བསྒྱུར་བ་ཧྭང་ཏིའི་བཀའ། རྗེ་དྲུང་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ལ་ཕབ་པར། ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཁྱོད་བོད་དང་ཁམས་ལུང་པའི་ཞིང་གྲགས་ཅན་གྱི་བླ་མ་ཡིན། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་ལུགས་སྲོལ་ལ་བརྩོན་པར་བྱས་པ་དང་ཆོས་ལུགས་སོགས་ལ་ལེགས་པར་བསླབ་པ་ཡིན་པས་ན། ངེས་པར་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་གཙང་མ་སྲུང་བའི་བླ་མ་ཡིན། ད་ལམ་བོད་ལ་བལ་པོའི་དོན་སྐོར་བཟང་པོར་ཐག་ཆོད་སོང་བའི་རྗེས་སུ……ལས་དོན་སྣ་ཚོགས་རྣམས་ཆོས་བཞིན་དུ་བྱེད་པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་རོགས་

①《དེབ་ཐེར་མོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་19》

བྱེད་དོན་དག་སོགས་ལ་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་མི་དགོས་རྒྱུ་ཡིན་སྐབས་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཁྲིད་ལ་བསྟན་པ་ལ་བསམ་ནས། སྔི་ལིག་ཐུ་ནོ་མིན་ཏན་གྱི་ཚོ་པོ་དང་ཛ་སག་(ལ་)ཏཱ་བླ་མ་གནང་བར་ཕྱིན་ཆད་བཀའ་བློན་རྣམས་དང་བཅས་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་རོགས་བྱེད་ཀྱི་ལས་དོན་དབྱེ་འབྱེད་བྱས་ཚོག་ནོ་མིན་ཏན་གྱི་ཚོ་པོ་གནང་བའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར། བཀའ་ཡིག་འཇའ་ས་གནང་བ་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཁྲིད་ཀྱིས་དང་དུ་བླངས་ཏེ་ད་ཕྱིན་ཆད་ཀྱང་བོད་མི་རྣམས་ལ་ཕན་པར་བྱེད། སེར་སྐྱ་རྣམས་བདེ་སྐྱིད་ལ་འགྱུར་བའི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་དང་མཐུན་པར་བགྱིས། ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དར་ཞིང་སྐྱོང་བར་བྱེད། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་རོགས་བྱས་ནས་དོན་དག་ཧུར་ཐག་བཟང་པོ་བགྱིས། བརྩོན་པར་བགྱིས། མི་སྙོད་པར་བགྱིས།' ཞེས་ཕེབས" ①པ་ལྟར་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་བསྐྱངས་འདུག འོན་ཀྱང་རག ར་ཆོས་འབྱུང་ནང་། "……སྐུ་འཁོར་ཚང་མ་ཡར་ལོག་མཛད་དེ་ལྷ་སར་ཕྱག་ཕེབས། གོང་ནས་གོང་སར་འབུལ་རྒྱུ་རྣམས་ཕུལ་ཏེ་གང་ཅིའི་བཀའ་ལུང་ཡོད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞུས་ཀྱང་། དེ་སྐབས་རྗེ་དྲུང་ཨ་ཁྲ་(ཏཱ་ལའི་བརྒྱད་པའི་ཨ་ཁྲ་)ལགས་ཡོད་པའི་དབང་གིས་ཇི་བཞིན་དོན་ཁེལ་མ་བྱུང་ཞིང་། ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱི་དེ་སྐབས་གནོད་པ་ཤུགས་ཆེ་བས་སྐུ་མཆེད་སོགས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་འཁྲུག་པ་བཅས་(ལྷགས་)ཁྲི་ལོར་དབང་ལྡན་དཔལ་འབར་(ལྷ་སར་ཡོད་པའི་སྐབས་དེའི་དཔོན་ཁང་ཞིག་)དུ་བཞུགས། "② ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་གཞུང་དོན་ལ་དབང་ཆས་ཆེར་གནང་མ་ཐུབ་པར་མཛད། དེ་ནས་

①(རྒྱ་ཚོག་རྣམ་ཐར་དད་པའི་པད་འཛུམ་ཤོག་གྲངས་140)

②(རྒྱལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་ཡིན་ས་ཤོག་གྲངས་88)

“ཨ་ཁྲུ་ལགས་གཤེགས། སྐུ་མཆེད་གཉིས་（ཁྲ་ལའི་སྐུ་མཆེད་）རྒྱར་ཆས་པའི་སྒོ་དོད། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་ཁྲི་ནོ་མིན་ཏན་སླར་ཕེབས། སྐུ་ཞོག་（ཏ་ཚག་）རྒྱར་ཕེབས་དགོས་པའི་བཀའ་བྱུང་བས་ཞྭགས་ཕག་ བླ་བ་དང་པོའི་ནང་བཏིགས། མར་ལམ་དཔའ་ཤོད། ཆབ་མདོ་སོགས་རིམ་གྱིས་བརྒྱུད་ཤ་ལ་ཕྱུར་ཕེབས་པ་ན། བོད་ལ་ནོ་མིན་ཏན་བླ་བ་བཞི་པའི་ནང་གཤེགས་པའི་སྐབས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་སླར་ཡང་ཕེབས་དགོས་པའི་གྲལ་ཅོ་དང་། ཞག་ཤས་ནས་ཐེ་ཡིད་ཨམ་བན་འཁོར་ཚོགས་བརྒྱ་ཕྲག་གཉིས་ལྷག་ཙམ་དང་བཅས་གསེར་ཡིག་གདན་དྲངས་ཏེ་འབྱོར། རེ་ཞིག་གོང་མ་མཇལ་འདོད་བྱུང་བས་དེ་ཅིས་དགོངས་སྐོར་འབུལ་དགོས་……ནན་བསྐྱེད་མཛད་ཀྱང་ཨམ་བན་གྱིས་འབུལ་མི་ཐུབ་ཟེར། སླར་ཡང་ཡར་ལོག་ཕེབས་དགོས་བྱུང་། ”① ཞེས་འཁོད་འདུག་པ་ལྟར་ན་ཏ་ཚག་འདི་རྒྱ་ཕེབས་ཐེངས་གཉིས་དང་། ཕྱིར་ལོག་ཐེངས་གཉིས་གནང་དགོས་བྱུང་འདྲ་ཞིང་། ཐེངས་རྗེས་མ་ལྟ་སར་ཕེབས་དུས་ཐད་ཐམ་དེབ་ནང་།
“……ཏ་ཚག་རྗེ་དྲུང་སྤྲི་ཡིག་ཕྱུ་རྒྱ་ཕེབས་ལམ་བར་ནས་ཕྱིར་བསྐྱོད་……མཛད་པས། （ཞྭགས་ཕག་）བླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ཉིན་ལྷ་སར་ཕེབས་ཏེ། ལོ་དེར་གོང་ས་མཆོག་གི་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རམ་འདེགས་ཞབས་ཞུ་མཛད། ” ② ཅེས་གསལ་བ་བཅས་མཚམས་འདིར་སྲིད་སྐྱོང་གསར་པ་ཏ་ཚག་གི་སྐོར་འདི་མདོར་བསྡུས་ཙམ་བཀོད་པ་ལགས།

8. གོར་ཁས་ཆིངས་དོན་རྒྱབ་འགལ་གྱིས་སྐྱག་གཡོ་བཀྲམས་ཏེ་“

---

①（རྒྱལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་ཤེལ་མེ་ཤོག་གྲངས་88）

②（དེབ་ཐེར་སོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་19）

གཉའ་ནང་ནས་བོད་ཀྱི་བཀའ་བློན་གཉིས་སོའ་བཟུང་ཁྲིད་ཐོག སླར་ཡང་གོར་དམག་བཏང་ནས་བཀྲས་ལྷུན་སོགས་ལ་ཇག་བཅོམ་བྱས་པ།

ཁྲིད་སྐྱོང་ཆེ་སྨོན་གླིང་གྲོངས་ནས་རྟ་ཚག་ནོ་མིན་ཧན་ལྷ་སར་མ···

ཕེབས་པའི་བར་དེར། སླར་ཡང་རྗེས་དཔོན་བདེ་སྲུག་པ་ནས་གཙོ་བོའི་

མི་སྣ་གང་མགྱོགས་ངོས་ཕེབས་དགོས་པའི་ཡི་གེ་བསྐུར་འགྱུར་བྱུང་བར···

བརྟེན། དེ་འཕྲུལ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་བཀའ་བློན་དགའ་

བཞི་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་ལ་འཕྲུལ་ཐོན་དགོས་པའི་བཀའ་བསྒྱུར···

ཐོག ལས་རོགས་བཀའ་བློན་གཡུ་ཐོག་བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་དང་། བསྟན་

གླིང་ཛ་བླ་སྐལ་བཟང་བསྟན་རྒྱས། གཙང་མདའ་དཔོན་ལྷང་ལོ་ཙན་

པ་བཀྲ་ཤིས་ཕུན་ཚོགས་བཅས་སྤྲེལ་སླར་བསྐོ་བཞག་དང་། ལས་བྱེར་

རྣམ་སྲས་གླིང་པ་དང་། སྲིན་ཅ་ཉོ་པ། སྤྱི་ཁང་ལྷང་གྲོང་པ། དོལ་

སྤོར་གདོང་པ། ཡར་འབྲོག་སྣོག་མཁར་བ་བཅས་ཉེར་མཁོའི་དགོས་

ཆེད་དང་། རྟ་ཁལ་སོགས་ད་ལམ་དམིགས་བསལ་འདོད་མོས་ལྟར་གནང་

འཕྲུས་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ནས་བཀའ་བཞིས་བཟང་པོ་བསྩལ་བ་དང་།

མདའ་ལྷང་ལ་གཙང་དུ་བཀའ་རྒྱ་བསྩལ་བ་དང་སྟབས་མཆུངས་བཀྲ·····

ཤིས་ལྷུན་པོ་དང་། ས་སྐྱ་ནས་སྐུ་ཚབ་དོ་ཆོད་གཏོང་གནང་དགོས་

པའི་བཀའ་རྒྱ་ཡང་བསྩལ། ལྷགས་ཞག་ལོའི་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ནང་བཀའ་

བློན་དགའ་གཡུ་གཉིས་དང་བསྟན་གླིང་ཛ་སག་ངོ་ལས་བཅས་ལྷ་ས་ནས

རྫོག་ཐོན་གྱིས་གཞིས་རྩེར་འབྱོར་སྐབས། བླ་མ་ཞྭ་དམར་པས་ཡང་

བསྐུར་ཡི་གེ་བཏང་གསལ། ཁོ་པ་དང་རྗེས་དཔོན་བདེ་སྲུག་པ་མཉམ

དུ་གོར་ཁའི་རྒྱལ་རྒྱུད་དམག་དཔོན་ཧམ་ས་ཧེབ་སོགས་མི་སྣ་དྲག་རིགས···

བཅས་གཞུང་ནང་དང་ཉེ་བའི་ས་མ་ལི་ཁྲི་སྤྲ་སྒོར་དུ་འགྱུར་ཡོད་ཚུལ······
དང་། ཅེས་དཔོན་བདེ་སྨུག་པ་རང་ཚད་ཀྱིས་ནད་མནར་ལ་བོད་གཞུང་
ནས་སྨན་པ་མཁས་པ་ཞིག་འཕྲལ་རྫོང་མ་ཐད། གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་རྣམས
ཀྱང་གང་མགྱོགས་གཞུང་ནང་ཚོང་འདུས་སུ་ཕེབས་དགོས་ཚུལ་འཁོད་པ་
ལྟར་གཞིས་རྩེ་ཨེམ་ཆི་ཚེ་རིང་རྫེ་དྲུང་དང་། ལམ་རྒྱུས་ཤོད་དྲུང་དོལ
སྒྲུར་གདོང་པ་བཅས་ལམ་སེང་ཐོན་ཙང་། ཁོང་ཚོ་མ་འགྱུར་གོང་ཅེས
དཔོན་བདེ་སྨུག་པ་འདས་གྲོངས་སོང་བའི་གནས་ཚུལ་དང་ཆབས་ཅིག······
གཞུང་ནང་ཤོ་པའི་ངོ་ཚབ་དང་། གནས་པོ་ཀོ་ཐང་པ་བཅས་ནས་ཡི
གེ་ཕུལ་གསལ། བླ་མ་ཞྭ་དམར་བ་དང་། དམག་དཔོན་རྣམ་ས་ཧེབ།
ཀ་ཅི་འདམ་ཧར་པ་ཇས་བཅས་མ་ལི་ཁྲི་སྤྲ་སྒོར་དུ་འགྱུར་པ་མ་ཐད།
དམག་མི་དང་འཐབས་རྫས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་མང་བ་ཞིག་འགྱུར་བཞིན་ཡོད་······
སྐད་འདུག་ན། ཆིངས་མོལ་གནང་ཡུལ་གཞུང་ནང་ཚོང་འདུས་འདི་
བཞིན་ས་ཡུལ་གྱུ་དོག་པས་གཞུང་ནང་འཕེལ་རྒྱས་གླིང་ཙམ་བ་བ་འོས་ཆེ··
འདྲ་དང་། རང་ཕྱོགས་ལའང་ཆིངས་རྒྱབ་དམག་དཔུང་འབོར་གང་ཆེ་
ཞིག་མེད་ན་གློས་མི་འཁྲུད་ཚུལ་སོགས་ས་གནས་ཀྱི་ཚོ་བབ་འོན་སེང་ཐིང་··
ངེས་འགྱུར་འདུག་པ་ལྟར། སྐུ་ཚབ་རྣམས་གྲོས་བསྡུར་གྱིས་ས་མཚམས
སྡེ་མོ་བའི་སྙན་སེང་འགྱུར་དོན་རྣམས་ལྷ་སར་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ལྷན······
རྒྱུས་སུ་ཧ་ཟམ་རིམ་བརྒྱུད་ཐོག་ཕུལ་ཏེ་བཀའ་ལན་མ་ཕེབས་བར་ཤེལ······
དཀར་དུ་སྒུག་སྡོད་བྱས་འདུག་ཀྱང་། "རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་གྱི་བཀའ
ལན་བཞུགས་ལྷན་སྐྱིད་ནས་གནང་ཚོག་པའི་བབ་ཀྱིས། ཆིངས་རྒྱབ
དམག་མི་ཧ་ཅང་འབོར་ཆེ་ཞིག་འཕྲལ་དུ་འགྲིག་རེ་བྲལ་ཙང་། གང

རྫོན་རྣམས་ངཀྱངས་མིན་རིམ་རྫོང་བྱེད་ཅེས་ཡིན་ན་ང་། དམག་མི་
རྣམས་གཞུང་ནང་རང་དུ་ཁྲིད་ན་ཕ་རོལ་པོ་རྣམས་ཡིད་དོགས་ཀྱི་ཚིངས་
དོན་ཟིང་ཞིག་གི་རྒྱུ་རྩས་དེ་སྒྲུགས་ང་ང་འགྱུར་རྣམས་ནམ་དགོས་རྫོན་
ཚོགས་སྤྲེ་ལེན་གྱི་ངོས་ནས་སྦྲ་འཕྲས་དིང་རི་ཙམ་དུ་འཛོག་པ་ལས་གཞུང་
ནང་མཐོང་ལ་བཀལ་ནས་ཁྲིད་ཐལ་མེད་པ་དང་། བཀའ་མདའ་སོགས་
སྐུ་ཚབ་སེར་སྐྱ་ཆེད་རྫོངས་བྱས་པ་རྣམས་གཞུང་ནང་ཚོང་འདུས་རང་དུ་
ཕ་རོལ་པོའི་འདོད་སོས་ལྟར་མ་ཕྱིན་པར། འཕེལ་རྒྱས་གླིང་སོགས་སུ་
ཀ་ཀོར་གྱི་བརྡད་ཚེ་མི་འགྲིག་པའི་རྒྱུ་བཙས་དེ་རྩིས་འཕྲུལ་ཐོན་མཛད་
དགོས་པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ནས་ཀྱང་བཀའ་ནན་ཆེ་གནང་གི་
འདུག་ཅེས་འགྱུར། ” ① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་འགན་གཏན་ནས་མི་འཁུར་
བའི་རོ་འབྱུང་འདེད་ལྟ་བུ་བྱས་འདུག་པར་བརྟེན། གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་
རྣམས་དང་། ངཀྲས་ཟླའི་སྐུ་ཚབ་མགྲོན་གཉེར་ས་ཁྲུད་པ་དང་ཐང་སྨད་
ཉོར་དང་། ས་སྐྱའི་སྐུ་ཚབ་བཅས་རིམ་འཛོམས་རྣམས་ཀྱང་། ཚིངས་
རྒྱབ་དམག་མི་ནམ་འགྱུར་ངེས་མེད་ཁར། དཔྲ་ཉེན་ཆེ་སར་མཉམ་ཁྲིད་
མ་ཚོག་ཚེ་བསྐྲུག་ཀྱང་དོན་མེད་བཅས་དམག་མི་འགྱུར་རེའི་འགོ་འདོམ་
དུ་ལས་བྱ་རྣམ་སྲུས་རླིང་པ་དིང་རིར་བཞག་སྟེ། གཞུང་ནང་མཐོང་ལ་
བརྒྱུད་བོད་ཟླ་དྲུག་པ་ཚེས་ཤར་ལ་འཕྲུལ་ཐོན་བྱས་ནས་རིམ་བཞིན་གཞུང་
ནང་ཚོང་འདུས་སུ་འགྱུར། ངདི་སྐབས་གཞུང་སྐྱིད་སོགས་ས་མཚམས་
རྫོང་འགོ་རྣམས་ལ་རང་ཁུངས་ནས་ས་སྲུང་དམག་མི་བཙུ་སྐོར་རེ་བཙུགས་
པར་དམག་རྩལ་སློབ་སྟོན་དང་། སོ་ནོན་ཉིས་ཚོགས་སུ་རྒྱ་མི་ཆན་ཙོང་

① (དཀའ་བཞི་པའི་བྱུང་བརྗོད་ དེབ་དོས་749)

གྲས་གཉིས་རེ་འཛོམ་གཞང་ལྟར་གཉའ་ནང་དུ་ཡང་དགའ་དང་། ཁྲིན་ནླ་ཕུ་ཞེས་པ་གཉིས་ཡོད་པ་ནས་ཕྱི་ནང་གི་མི་སྣ་འབྱོར་ཐོན་ཐོ་འགོད་ཀྱིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལ་གནས་ཚུལ་འབུལ་གྱི་ཡོད་འདུག ①

བཀའ་བློན་གཉིས་དང་མདའ་དཔོན་ལྷུང་པོ་ཅན་འཁོར་བཅས······གཉའ་ནང་ཤོ་ཁང་ལྟེ་བའི་ནང་དང་། བསྟན་སྐྱིད་ཛ་ལྷ་དང་ས་བཀྲས་སྐུ་ཚབ་རྣམས་གཉའ་ནང་ལྷ་མ་འགྱུར་མེད་ཀྱི་ཁྲིམ་ཚང་བཅས་སུ······ ······བཞུགས། གོར་ཕྱོགས་ནས་ངན་སེམས་སྟོན་བཅངས་ཀྱི་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་མུས་ལྟར་བོད་ཕྱོགས་སྐུ་ཚབ་རྣམས་སྟོད་གནས་ཁག་གཉིས་སུ་བྱས་སྐབས·······ཕྱོགས་གཅིག་འགེབ་བཟུང་སྐབས་གཅིག་ཤོས་བྲོས་ཤོར་བྱུང་དོགས་ཀྱིས་··ལྷ་མ་ཞྭ་དམར་བས་ཡི་གེ་ཆེད་བཏང་ནང་། "ལྷ་མ་ཞྭ་དམར་རང་དང་གོར་ཁའི་མི་སྣ་རྣམས་ཀྱང་དེང་དུས་གཉའ་ནང་འགྲམ་དུ་འབྱོར་ཡོད་·· ···ཀྱང་། འདི་ཕྱོགས་ཕར་ཐོན་སུ་རྗེ་རིང་བཀའ་བློན་གུང་སྐུ་ཞབས་ནས་ངེད་ཞྭ་དམར་པ་གཡོ་ཐབས་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་ཐུབ་པ་བྱས་ཏེ། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་མདུན་དུ་ཞིས་འབུལ་ཞུ་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་···མཛད་པར་བརྟེན་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་དོན་སྙིན་བྱུང་རྗེས་གུང་ནས······གནས་ཐར་ཏེ་དཔང་གི་ཚོ་པོ་དང་གོ་ས་བདག་རྒྱེན་གཞང་རྒྱུའི་ནང······ཚགས་ཞལ་བཞེས་ཀྱང་མཛད་ཡོད་སྐད་སྙིང་པ་བཅས་སྣ་འཕྲོས་སྐུ་གམ··དུ་འཕྲལ་བཅར་བྱེད་ཐུས་པ་ཞིག་མ་བྱུང་བས། དེ་སྐོར་བདེན་རྫུན་དྲི་ཞིབ་བྱེད་རྒྱུར་བསྐྱོན་རྒྱུས་སྐྱིད་ཛ་སག་ལྷ་མ་དང་། ས་བཀྲས་གཉིས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་དོ་མའི་ཐོག བཀའ་མདའ་གསུམ་གྱི་ཞབས་ཕྱི་དོ་ཚོད་བྲག་ཟ་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་751)

རི་བཅས་འདི་ག་གཞའ་ནང་འགྲམ་དུ་འཕྲལ་འཁྱོར་བྱུང་བསྟུན།　ཀྱུ
མཚན་ཚོ་བབ་ལ་གཞིགས་པའི་དེ་གར་ངོས་བཅར་ཞུ་འོས་ཆེ་མིན་བབ····
བརྟ་ཞུས་ཆོག་པ། ” ①ཞེས་གསལ་བར་དགྲ་བོས་རང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཕྱུགས་
ཟ་ཡོན་ཙང་།　རང་ཕྱོགས་ནས་གཏོད་ཚུང་ནུས་མེད་ཚུ་སྣ་གར་འཁྲིད་
སྟ་བུར་སྒྱུར་ཏེ། བསྟན་གླིང་ཛ་བླ་ངོ་གཡོག་དང་།　ས་བཀྲས་སྐུ་ཚབ་
བཅས་ཀྱི་ཐོག　དགའ་བཞི་བའི་གཡོག་བཀྲ་ཤིས་དང་།　གཡུ་ཐོག་པའི་
རྒྱལ་མཚན།　མདའ་ལྷུང་གི་པདྨ་དགྲ་འདུལ་བཅས་གཞའ་ནང་འགྲམ་
དུ་ཞྭ་དམར་བའི་སར་གསེད་སྐྲོལ་བྱེད་པར་མངགས་བསྐྱོད་བྱས་འདུག
ལུགས་ཕག་རྟོར་བླ་དྲུག་པའི་ཆོས་ཉེར་གཅིག་གི་ས་སྲིབ་ཙམ་ལ་དེ···
གོང་གཞའ་ནང་དུ་གོར་ཕྱོགས་མི་སྣའི་སྡོད་ཡུལ་གྲ་སྒྲིག་ཏུ་ཡོད་པའི་ཛ···
མ་ཧར་ཛ་ས་རམ་ངོ་གཡོག་དང་།　དེ་ཉིན་ཕྱི་དྲོ་ཆུམ་ས་ཧེབ་ཀྱི་སྒྲུན་
རགྱི་ཏ་ས་ཧེབ་ཟེར་བ་དམག་མི་ལྔ་བཅུ་ཙམ་ཁྲིད་ནས་བཀའ་བློན་དགའ་
བཞི་བར་ཆུམ་ས་ཧེབ་སྐོར་ནས་མཇལ་ཞུར་བཏང་ལུགས་ཀྱི་འགོ་དམག···
ནམས་བླ་སྲིལ་ཐོག　དེ་མིན་གོར་ཁོངས་ཚང་པ་ཡིན་ཁུལ་སོགས་མི་མང་
པོ་ཙབ་འཛོམས་ཀྱིས་ཡོང་ཐོག་དེ་ཉིན་གོར་ལུགས་ལྟ་ཆེན་དབང་ཕྱུག·····
ཆེན་པོའི་དུས་མཆོད་ཀྱི་གཟིགས་འབུལ་ཞུ་རྒྱུ་ཞེས་ཨོ་ཁང་གི་སྐོར་རོལ····
མོ་སྣ་ཚོགས་པར་མཚམས་མེད་པར་དཀྲོལ་ཞིང་།　གར་རྩེད་ཀྱི་རིགས་
འདྲ་མིན་འཁྲབ་སྟོན་སོགས་མཚན་གང་ཞུར་སྒྲ་བརྒྱབ་ནས་གཉིད་ཁུག་ཏུ་
མ་བཙུག་པ་མ་ཟད།　དེ་ནུབ་འགྲམ་ནས་གོར་དམག་འཕོར་ཆེན་མཚན་
བཤར་བརྒྱབ་སྟེ་གཞའ་ནང་ཚོང་འདུས་ཀྱི་མཐའ་བསྐོར་བ་དང་།　བསྟན་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་)

སྒྲིང་རྗེ་རླ་སོགས་འགྲམ་དུ་འཁྱོར་མ་ཐག་ཚང་མ་རྫོན་བཟུང་བྱས་ཐོག་
ཚེས་ཉེར་གཉིས་ཉིན་ནམ་གསལ་མ་ཐག་སྔོན་འཁྱོར་རྗེ་མ་དར་རྗེ་ས་རབ་
དང་། སྐད་སྒྱུར་ཞྭ་དམར་བའི་འགག་པ་དགེ་ལེགས་གཉིས་བཀའ་བློན་
དགའ་བཞི་བའི་གཟིམ་ཆུང་དུ་ཡོང་སྐྱེ་གལ་ཆེའི་གསང་གནས་བཀའ་མོལ་
ཞིག་ཞུ་དགོས་ཡོད་པས་གཡུ་ཐོག་དང་། མདའ་ལྷང་གཉིས་ཀྱང་ལྷན་
ཕེབས་ཡོང་བ་ཟེར་དོན་ཁོང་གསུམ་མཉམ་འཛོམས་ཐོག ཇོང་འགོའི་
བླུ་རིན་རྩ་ཆག་གཏོང་རྒྱུར་གཞའ་ནང་འགྲམ་ནས་ཚོང་འདུས་ཀྱི་གཤམ་
བར་ས་ཆ་རྣམས་གོར་ཁ་ལ་གནང་ན་གཏམ་གནད་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཙམ་······
ལས། བོད་གཞུང་ལ་གནད་འགག་ཆེར་མེད་ཅེས་ཡུལ་སྤྱོངས་དེའི་ས་
ཁྲ་ཡིན་ཁྲུལ་ཞིག་བརྟོན་ནས་འགྲེལ་བཤད་བྱེད་སྐབས། བཀའ་མདའ་
གསུམ་ག་མགོ་ཅུབ་ཅུབ་ཀྱིས་དེར་བལྟ་ལྷུར་སློ་བུར་ཁང་སྲུག་གི་གསང་···
སྤྱོད་ཀྱི་སྒོ་བརྒྱུད་གོར་དམག་བཅུ་སྐོར་འཚང་འཛུལ་གྱིས་བཀའ་མདའ···
གསུམ་གྱི་གཞའ་ནས་མནན་ཏེ་གསོན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། དེ་འཕྲལ་
བཀའ་མདའི་ལས་བྱ་ཞབས་གྲས་རྣམས་དང་གོར་དམག་ཕན་ཚུན་ལག་····
འཛིངས་ཀྱིས་མི་མདའི་སྦྲ་དྲག་པོ་བསྒྲགས་ཤིང་། གཞུང་ཞབས་ལས་
བྱའི་གྲས་ཡར་འབྲོག་སྒོག་མཁར་བ་དང་། སྨིན་རྩ་སྟོ་པ། ཤེལ་དཀར་
ཁྲུལ་ལྡིང་ལྷང་སྦྲུག་པ་གསུམ་དང་། བཀའ་མདའ་གསུམ་གྱི་གཡོག་གྲས་
མང་ཆེ་བ་སྟེ་བཅུ་ཕྲག་འགའ་ཤས་ཀྱིས་རང་སྲོག་བློས་བཏང་གིས········
འཛིངས་པས་གོར་དམག་ཕོན་ཆེ་ཞིག་བསད་རྨས་བཏང་བ་བཅས་གཞའ་···
ནང་ཤོ་ཁང་གི་ཕྱི་ནང་ཚང་མ་ཁྲག་གི་རྫིང་ཆུ་དང་མི་རོས་ཁེངས་པ་ཞིག་··
བཟུང་མཐར་བཀའ་མདའ་གསུམ་ཐག་ཞགས་ཀྱིས་བསྡམས་ནས་འཁོར་······

ཞབས་ཕྱུང་ཤས་དང་། རྒྱ་རིགས་དཔོན་ཆུང་ཤང་ཁྲིན་གཉིས་བཅས་
གོར་དམག་གི་དབུས་སུ་བཙུག་སྟེ་འགྲམ་དུ་ཁྲིད། དེ་ནས་བསྟན་སྒྲིང་
རྫ་གླ་དང་། ས་བཀྲས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་འཁོར་གཡོག་བཅས་ཐེབས་སྒྲིལ་གྱིས་
གོར་དཔོན་ཛར་སྦུན་སུ་ཧྲི་ཧར་ཟེར་བ་དང་། འདུ་ཏར་འབལ་གྲུབ་
ཤིང་ཟེར་བ། སྐད་སྒྱུར་ཞྭ་དམར་བའི་གྲྭ་རིགས་འགྱུར་མེད་རྣམ་རྒྱལ།
སྤྱང་ཕྲུ་གོར་དམག་དང་བཅས་བལ་ཡུལ་ཚ་བའི་རོང་དུ་ཁྲིད་ཅིང་། གླ་
མ་ཞྭ་དམར་བ་རང་ཉིད་འཁོར་བཅས་ཀྱང་རྫེས་འདེད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཡོང་སྟེ།
རྒྱ་མི་དཔོན་ཆུང་གཉིས་ཟེ་ཁྲོན་ཁྲིན་དུའི་མི་ཡིན་ གཤིས་ཚ་བ་ཐེག་ཐུབ་
ཟེར་ནས་ཞྭ་དམར་བ་རང་དང་མཉམ་དུ་ཡམ་བུ་རྒྱལ་ཁང་དུ་ཁྲིད་རྒྱུ་
དང་། བཀའ་མདའ་སོགས་བོད་མི་རྣམས་ཚ་དུས་མ་ཡོལ་བར་ལྷ་དབང་
ཕྱུག་གི་རྫོ་སྐུ་ཆུ་ནང་གན་རྒྱལ་དུ་གནས་པའི་ཉེ་འགྲམ་མ་ཏྲ་དེ་ཤ་སུ་ལི་
ཞེས་པའི་རི་བོ་མཐོ་ཞིང་། ཅུང་ཟད་བསིལ་སར་ཙ་ཁང་གསར་པ་
ཆེད་དུ་བཟོ་བཙུག་ནས་དེ་གར་བཙོན་སྐར་བཙུགས་ཏེ་ཟླ་བ་གཅིག་ལྷག་
ཙམ་བཞག་འདུག་ཅིང་། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་གནས་སྤོས་ཀྱིས་མཐར་
བལ་ཡུལ་མཆོད་རྟེན་བྱ་རུང་ཁ་ཤོར་དུ་བཞག་པ་སོགས་ཞིབ་པ་དགའ་
བཞི་བའི་བྱུཛ་བརྗོད་ནང་གསལ་ཡོད།

གོར་དམག་གིས་གཞའ་ནང་དུ་ཆིངས་སོལ་ཞ་རྣམས་བཤད་བཟུང་
ཐུས་རྫེས་དམག་ཟ་ཧོར་ཆེ་བ་དེ་ཤར་རྒྱུག་ཤེལ་དིང་ཁྲུལ་དུ་བསྐྱོད་པ་
དང་། དམག་ཁག་གཅིག་སྐྱིད་གྲོང་བརྒྱུད་བཏང་བ་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱིད་གྲོང་
རྫོང་སྣར་ཡང་བླངས་ཏེ་རྫོང་དཀར་འཛིར་སྐབས། ས་སྐྱེ་སོ་ཤེལ་དཀར་
རྫོང་སྤུང་སྐྱོང་ཁྲིད་མི་སྟིང་ཆེ་བའི་བུ་མིང་དངོས་ལ་བསམ་གྲུབ་ཟེར་

ཡང་། “ཁྲིས་གཞུང་ས་ནས་མདའ་དཔོན་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ་ཀྱང་མ་ཞུས་པར་བརྟེན། དགྲ་འཇོམས་དཔའ་བོའི་དབང་ཕྱུག་ཅེས་ཚེ་ཡོས་གཟིངས་བསྟོད་དེ་མདའ་རིས་ (ཇོང་དཀའ་) ཇོང་སྟོད་དུ་བསྐོ་བཞག····བསྐུལ་བ་ཁོ་པས་ཇོང་དཀའ་ཇོང་བཙན་པ་དང་། ཁོ་རང་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་དགྲ་ཐོག་ཏུ་དཔའ་བ་གཉིས་འགྲིགས་པས་ཇོང་དགའི་གཞུང་ཇོང་དགྲ་ལག་ཏུ་ཤོར་བ་ལྟ་ཅི། ཇོང་སྲིད་བརྒྱུད་བོད་དུ་ཡོང་རྗེས་ཀྱི་གོར་དཔུང་རྣམས་ཇོང་དགའི་ས་མཚམས་བསྒྲལ་ནས་བཏང་ ཤོར་ མེད·····པའི་བཀག་འདོམས་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་འདུག”① ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་སྐབས་དེར་བོད་རིགས་རྒྱལ་གཅེས་ཀྱི་དཔའ་བོ་དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་ བའང་ ལོ····རྒྱུས་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དུ་འཁོད་འོས་པ་ལོས་ཡིན།

གཉའ་ནང་ཚོང་འདུས་སུ་རྟུས་ཉེས་བྱུང་རྗེས་ཟང་ཟིང་གི་སེང······དཔར་དུ་བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་པའི་ཞབས་གྲས་ཆ་སྐོར་བསྟན་འཛིན་··ཟེར་བ་རྣམས་ཆེར་མ་ཕོག་པར་བརྟེན། བཀའ་མདའ་གསུམ་གྲོས་མོལ་གྱིས་བཀའ་བློན་གཉིས་ནས་བཙོན་སྲུང་པར་མགོ་བསྐོར་དང་འབྲེལ·······མདའ་ལྷུང་ནས་ཐེངས་དེའི་ཡོང་བབ་དང་། འཆི་གསོན་གྱི་གནས་ཚུལ་རྣམས་ཞིབ་ཆ་ངག་ཐོག་མཁྲིན་མངགས་ཀྱིས་གསང་ཐབས་ངང་པོ་ཉར···མངགས་པ་གཉའ་ནང་སྟོ་ར་སོགས་ལམ་ཀྱོག་བརྒྱུད་རིམ་བསྐྱོད་མཐར·····ཤེལ་དཀར་དུ་འབྱོར་ཞིང་། ཤེལ་དཀར་ཇོང་ཚོས་ནས་དེ་འཕྲལ་རྟ་ཟམ་བརྒྱུད་སྙན་ཞུ་ཕུལ་བ་མ་ཟད། ཆ་སྐོར་བསྟན་འཛིན་རང་ཡང་བཙོན་ཏུ་སྐྲད་ནས་ལྷ་སར་བཏང་འདུག་པ་བཅས་རིམ་འགྱུར་བྱུང་ཞིང་།

①(དགའ་བཞི་པའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་799)

དིང་ཤེལ་སོགས་ནས་གོར་དམག་བསྐྱར་འཛུལ་ཡོང་ཚུལ་གནས་སྙན་ཡང་…
…འགྱུར་སྐབས་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་རྣམས་ཀྱང་ཐུགས་འཚབ་ཆེན་པོ་བྱུང་…
དོན་གནས་ཚུལ་རྣམས་དེ་འཕྲལ་གོང་མ་ཆེན་པོར་གསེར་སྙན་རིམ་འབུལ་
ཞུས།

གཉའ་ནང་བརྒྱུད་འཛུལ་བའི་གོར་དམག་རྣམས་དིང་ཤེལ་ཁུལ་……
ནས་སྨུ་མཐུད་ནང་འཛུལ་བྱེད་སྐབས་བོད་སྡོད་ཨམ་བན་གཉིས་ཞ་གན…
བློས་མ་བཟོད་པའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་དུ། ལྕགས་ཕག་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ནང་།
“དུས་འདིར་གོར་དམག་གི་ཐྲིང་ཆ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། ཁྱད་པར་གཡའ་
ཨམ་ཞན་དང་ཞབས་པད་སྙན་རྒྱས་སྐུ་མདུན་དུ་བཅར་ནས་གོར་དམག་…
རྣམས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་འགྱུར་ཉེ་ཡོད་འདུག་པ་ཙམ་མ་ཟད། ཕྱོགས་
འདིར་ཡང་མི་ལྷགས་པའི་ངེས་པ་མི་འདུག་པས། དེས་ན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
སྐུ་གཅེས་པས་རེ་ཞིག་ར་སྒྲེང་ཙམ་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་ཡོད་པ་ཞིག་དང་།
པཎ་ཨམ་ངན་ནས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཏེ་ཆོས་ཉེར་ལྔ་
ཙམ་ལ་འདིར་ཐེབས་ཆོད། ཆོས་ཉེར་དྲུག་ཙམ་ལ་ལྷན་རྒྱས་འདི་ནས་
ཆིབས་ཐོག་ཏུ་ཐེབས་དགོས་ལུགས་ཞུས་པས་བཀའ་ལན་ལ། གོར་ངན་
གྱི་དམག་དཔུང་ལ་ལྷགས་ཐུབ་པ་ཡོང་མི་འགྲོ་བས། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེ་ཐེབས་བསྟུན་ཞིབ་ཆ་གསུང་མོལ་མཛད་ཆོག་ཅེས་བཀའ་ཐེབས། ”①
ཞེས་གསལ་ཞིང་། དེ་རྗེས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དབུས་ཐེབས་གྲུབ་འཕྲལ་
གོར་དམག་རྣམས་གཞིས་རྩེར་འགྱུར་པ་མ་ཟད། གོར་དམག་བཀྲ་ཤིས་
ལྷུན་པོའི་དགོན་ནང་འཛུལ་ཏེ་གསེར་དངུལ་སོགས་རིན་པོ་ཆེའི་རིགས་…

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་)

དང་། དར་གོས་སོགས་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ཤིང་། སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་བཅོམ་གཏོར་དང་། ཕྲ་རྒྱན་བཀོག་པ་སོགས་ཇག་རྐུན་གྱི་ངན་སྤྱོད་ཐ་ཤལ་ཡོད་ཚད་སྤྱད་ནས། གཙང་ཁྲུལ་གྱི་སེར་སྐྱ་མི་དམངས་ལ་བཟོད་པར་དཀའ་བའི་མནར་གཅོད་བཏང་འདུག སྐབས་དེར་སྡེ་དཔོན་རྒྱ་རི་བ་སོགས་དབུས་དམག་སྟར་མ་འགག་ཞིག་གིས་ཕ་རོལ་གྱི་དགྲ་དམག་མིག་མཐོང་ཙམ་ཡང་མ་བྱུང་བར་ཕྱིར་བྲོས་ཀྱིས། གོར་དམག་རྣམས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་སྐར་རོང་ཕྱིད་བགོས་ཀྱི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་……ཉེར་གསུམ་ཉིན་དབུས་ཕྱོགས་སུ་ཐོན་འདུག་ཅེས་པའི་གཏམ་འཆལ་……བཟོས་པར་བརྟེན། ཨམ་བན་གཉིས་དང་ཞབས་པད་རྣམས་རྗེ་པོ་བྲང་ཏུ་སྐུ་བཅར་གྱིས། "ད་ཆ་ར་སྒྲིང་ཡང་ཐག་ཉེ་བས་བཞུགས་མི་ཐུབ་ཅིང་། ཆབ་མདོ་བར་ཕེབས་བསྐྱར་གནང་དགོས་འདུག་ཅེས་ཞུ་བར། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀས་མངགས་པའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་སོང་གཤེས། དངོས་ལན་གནང་རྒྱུ་རྣམས་ཨམ་བན་གྱི་དགོངས་དཔྱད་དང་མཐུན་པར་ངོས་ཐོན་པས་ཆོག་" ཀྱང་། གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུའི་གཟི་བྱིན་ལ་བརྟེན་ནས་རྐུན་དམག་ཕྱོགས་འདིར་ལྷགས་ཐུབ་པ་མི་ཡོང་བས་དྭ་དུང་རེད་ནས་བརྟག་པ་བྱེད་ཅིང་། ཁྲིད་གཉིས་ནས་ཀྱང་དགོངས་པ་མཐོ་སྨྲོན་མ་མཛད་ན། འདི་སྐོར་སྐར་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྙན་ཞུ་བྱེད་དགོས་ཤིང་། ཉིད་ཆ་གང་ཆེ་མཛོད་ཅེས་ཕེབས།"①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་འདི་སྐོར་དུས་འགྱངས་སྒྲུར་ན་སྐད་དགེ་སྐྱོན་ཅི་ཡོང་མི་ཤེས་པས་ནོམ་ཆི་ཨེར་ཏེ…ཉི་མཁན་པོ་དང་། བཀའ་བློན་རྣམས་ཡ་མོན་ཏུ་ད་ལྟ་ཅོན་ཞེས་པོ་བྲང

①(འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་རྒྱ་ཤོག་གྲངས་197)

ནས་ལམ་བརྒྱུདས་ཡ་མོན་དུ་ཕྱིན། གནས་ཚུལ་དེ་སེ་འབྲས་སྤྲུ་ཁྲབ་པས་
བླ་མ་ལས་སྡེ་ཆེ་བགྲེས་ཚང་འཛོམས་ཀྱིས་ཡ་མོན་དུ་ཕེབས་ནས། ཀུན་
དམག་“ཏི་སྐྱེ་འདིར་ལྐུགས་ཀྱང་གཡུལ་གྱི་དགྲ་འཐབ་ལ་བྱུང་བའི་གྲ་པ་…
ཡང་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་ཡོད་པས་ཁོ་པའི་དཔུང་ལ་དེ་ཙམ་འཇིགས་མ་དགོས་
ཤིང་། རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་འདི་གར་རང་དུ་བཞུགས་ཆོག་པ་མ་མཛད་ཅེ།
ལྷ་ལྡན་འདི་ན་ཡོད་པའི་མི་ཐལ་ཆེར་ནི་ཕྱོགས་འདིར་མི་འདུག་པ་ཤས་ཆེ་
བས། བོད་འདིའི་རྟེན་མཆོག་ཇོ་བོ་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་གཉིས་དང་། པོ་ཏཱ་
ལའི་ནང་བཞུགས་ཀྱི་གསེར་གདུང་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་བོད་ཀྱི་…
རྟེན་མཆོག་དང་། ཁྱད་ནོར་རྣམས་ཀྱང་གོད་ཉམས་ཆག་ཏུ་གྱུར་ན་སྐྱར་
གོང་མ་ཆེན་པོ་དགོངས་འཚོམས་ཀྱི་རྒྱུ་བྱེད་པས། དེ་བས་ང་ཙག་སེ་
འབྲས་དགེ་གསུམ་གྱི་གྲྭ་གཞོན་རྣམས་ནས་པོ་ཏཱ་ལ་དང་། ལྷ་ས་བཅས་
སྲུང་ཆ་ཁས་ལེན་ཞུ་བས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཕོ་བྲང་དུ་བཞུགས་ཆོག་པ་དགོས…
ཞེས་ཞུས་པ་ན། ཨམ་བན་གཉིས་ཀྱང་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ནས་གོར་
དམག་ཕྱོགས་འདིར་ཡོང་མི་ཐུབ་ཅེས་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་དང་། སེ་འབྲས་
ནས་ཕྱོགས་འདིར་བྱུང་རུང་སྲུང་ཆ་ཁས་ལེན་བྱེད་རྒྱུའི་ཞུ་བ་བྱུང་བར…
བརྟེན། གོང་མ་ཆེན་པོར་སྙན་ཞུ་བྱས་པ་ནི། ཨམ་བན་གཉིས་རང་
གིས་ཆབ་མདོ་བར་གདན་འདྲེན་ཞུ་ཤག་ཡིན་ཀྱང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་།
སེ་འབྲས་པ་སོགས་ནས་གོང་བཞིན་གྱིས་གདན་འདྲེན་ཞུ་མ་བཙུག་ཚུལ…
དོན་རྗོར་འཁོད་པའི་སྙན་ཞུའི་དྲལ་རྗེ་ཡང་ཕུལ། ”① ཞེས་འཁོད་
འདུག སྐབས་འདིར་དབུས་གཙང་སེར་སྐྱ་མང་ཚོགས་རྣམས་ནས་རྒྱལ་བ་

①《འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་198》

ཡབ་སྲས་གཉིས་ཀ་ཕྱོགས་ཕེབས་གནང་དགོས་ཤག་གིས་སོ་སོའི་འཁོར…
དཔལ་དངོས་འགྱུར་རྣམས་སྐྱབས་རྗེན་དུ་འབུལ་ཞིང་། སྤྲི་ངག་གི་སྒོ་ནས་
གསེར་ཞལ་སྒྱུར་མཇལ་གྱི་སྨོན་ལམ་འདེབས་པ་སོགས་ཀྱི་ཚོགས་འཁོར་སུ་
མི་ཕེབས་པའི་གནས་ཚུལ་ཚབས་ཆེ་བྱུང་ཡོད། "དེ་ནས་གོང་མ་ཆེན་
པོའི་གསེར་ཡིག་བཀའ་ལུང་ཕེབས་པར། ཨམ་བན་གཉིས་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ
མ་ཆབ་མདོར་གདན་དྲངས་ཏེ་པོ་ཏ་ལ་ཀྲུན་མ་ལ་སྤྲོད་རྩིས་བྱས་འདུག…
ཀྱང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་དོན་ཚ་བ་ཆེན་པོ་འདི་ཐག་བཅད་ནས་པོ་ཏ་
ལར་བཞུགས་འདུག་པ་ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཚུལ་དང་། པའུ་ཨམ་པས་པཀྲ་
ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་ཁྲིད་འདུག་པ་ཨེར་ཏེ་ནི་སྐུ་ན་ཕྲ་
བས་ཉེས་པ་མེད། ཨམ་བན་གྱི་བྱ་བ་མ་འོས་པ་བྱས་ཚུལ་དང་། སེ་
འབྲས་ཀྱི་བླ་གྲྭ་རྣམས་ནས་བསྟན་སྲིད་ཀྱི་ཞབས་ཕྱི་ཡག་པོ་ཞུས་པར་བླ་
མ་ཀན་པ་གཉིས་ལ་བདག་རྐྱེན་གནང་རྒྱུར། བླ་མའི་མིང་གསེར་སྙན་དུ་
ཞུ་དགོས་ཚུལ་སོགས་ཀྱི་བཀའ་ཡིག་ཕེབས། གཞན་ཡང་གོང་མ་ཆེན་པོ་
ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ་ཕྱུགས་བསྐྱེད་ཀྱི་གོར་
དམག་ཕྱིར་བཟློག་ཕྱིར་ལྷ་དམག་འབུམ་ཕྲག་གཏོང་རྒྱུ་དང་། དེ་དག་གི་
ཕོགས་ཐོབ་རྗེ་ཚད་ཁྲི་ཚོ་བརྒྱ་ཐམ་པ་གསོལ་རས་གནང་ཚུལ་སོ་གས་ཀྱི…
བཀའ་ཡིག་ཀྱང་ཕེབས།"① ཞེས་གསལ་འདུག

9. གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་གོར་ཁའི་བཙན་འཛུལ་མཐར་སྐྲད་ཆེད་དམག་དཔོན་ཕུ་ཁང་ཨན་གྱིས་གཙོས་པའི་དམག་དཔུང་འབོར་ཆེན་མངགས་པ།

①(འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་199)

གོང་མ་ཆན་ལུང་ནས་བོད་ཀྱི་བདེ་གཟར་སྐོར་སྙན་ཞུ་འབྱོར་འཕྲལ་
གོར་ཐག་རྣམས་མཐར་བསྐྱོད་གཏོང་ཆེད་བོད་དུ་དམག་དཔུང་བསྐོ་རྫོང་
གནང་བའི་སྐོར། རྒྱང་ཁ་གསལ་བ་རྒྱའི་ཡིག་ཚང་ལས་དྲངས་པ་ལྟར་ན།
"གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་དྲུང་དུ་སྙན་ཞུ་འབྱོར་རྗེས་ལམ་སང་སི་ཁྲོན་གྱི་ཙུང་
ཏུའུ་ཨོ་ཧུའི་དང་། ཁྲིང་ཏུའུ་ཡི་ཙང་རྒྱན་ཁྲིང་ཏེ་གཉིས་ལ་སི་ཁྲོན་གྱི་
དམག་མི་སྟོང་ཕྲག་བཞི་ཁྲིད་དེ་དར་རྩེ་མདོ་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད……
དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། མི་དེ་གཉིས་ཀྱི་ལག་ཏུ་བཀའ་ཡིག་འབྱོར་རྗེས།
ཉིན་ལམ་རེ་རེ་བཞིན་དལ་པོར་བསྐྱོད་ཀྱི་ཡོད་པས་གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་
མི་དེ་གཉིས་ལ་བརྟེན་མི་ཐུབ་པ་ཤེས་སྐབས། ཡང་སྤྱི་ལོ་ 1791 ལོ་
[ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆན་ལུང་ཁྲི་ལོ་ང་བཅུ་དྲུག་པ་]ཡི་དགུན་ཁར།
ཙ་ཡུང་གུང་རྒྱ་ཁང་ཨན་ (བོད་པས་ཞུ་སི་གུང་ཐང་ཟེར་) དམག་དཔོན་
ཆེན་པོ་དང་། ཁྲའོ་ཡུང་གུང་ཧའེ་ལན་ཁྲ་ཚ་ན་བློན་ཆེན་དུ་བསྐོས་ཏེ་
ཁོ་གཉིས་ཀྱིས་མན་ཀྲའུ་ནས་བསྐོངས་པའི་དཔའ་དར་ཆེ་ཞིང་དམག་……
འཐབ་མཁས་པའི་སུའོ་ལུན་ (འདི་ལ་བོད་ཡིག་ནང་སོ་ལོང་ཟེར་) དམག་
མི་སྟོང་ཕྲག་གཉིས་ཁྲིད་དེ་ཟི་ལིང་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཆས། ཡང་བཙན་
ལྷ་ནས་ཡུལ་དམག་སྟོང་ཕྲག་ལྔ་དང་། བོད་ལྗོངས་ནང་གི་དཔོན་དམག་
སྟོང་ཕྲག་གསུམ་བསྐོངས་ཤིང་། དེ་རྗེས་སླར་ཡང་སི་ཁྲོན་གྱི་དམག་མི་
སྟོང་ཕྲག་གསུམ་བསྐོངས་པ་བཅས་སྤོན་རྗེས་ཁྲིད་བསྡོམས་དམག་མི་ཆིག་
ཁྲི་བདུན་སྟོང་ལྷག་ཙམ་བསྐོངས་ནས་གཡུལ་སར་བཏང་ཡོད།

གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་སླར་ཡང་སི་ཁྲོན་གྱི་ཙོང་ཏུའུ་ལས་ཚབ་སུན་…
ཧྲི་དབྱི་ལ་སི་ཁྲོན་ནས་ཆབ་མདོ་བར་གྱི་དམག་རྒྱུགས་གྲབས་གཉོམ་དང་

སྐྱེལ་འདྲེན་བྱེད་རྒྱུའི་ལས་འགན་འཁུར་དགོས་པ་དང་། བོད་བཞུགས
ཨམ་བན་ཧོ་ཡིན་ལ་ཆབ་མདོ་ནས་དབུས་གཙང་བར་གྱི་དམག་རྒྱུགས······
སྐྱེལ་འདྲེན་བྱེད་རྒྱུའི་ལས་འགན་འཁུར་དགོས་པ། སི་ཁྲོན་གྱི་ཙུང་ཏུའུ
ཏུའི་ཡིང་ལ་གཙང་ཕྱོགས་ནས་བལ་ཡུལ་གྱི་གཡུལ་ས་བར་གྱི་དམག······
རྒྱུགས་སྐྱེལ་འདྲེན་དང་མགོ་སྐྲོད་བྱེད་རྒྱུའི་ལས་འགན་འཁུར་དགོས་པ·····
བཅས་ཀྱི་བཀའ་ཕབ་ཅིང་། ལས་དོན་སྒྲུབ་པར་ཤུགས་སེ་རྒྱག་མཁན་ཨོ་
ཏུའི་དང་ཁྲིང་ཧྲེ་གཉིས་ཀར་གནས་དཔྱད་གཏོང་རྒྱུའི་ཉེས་ཆད་བཅད་··
ནས་སྔར་བཞིན་དམག་དཔུང་ནང་དུ་ཞབས་ཕྱི་ཞུ་རུ་འཇུག་དགོས་པའི་··
བཀའ་ཕབ། སྐབས་དེར་བོད་བསྐྱོད་དམག་དཔུང་ལ་མཚོན་ཆ་མགོ་
སྐྲོད་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཐད་དེ་ནང་ཁུལ་ནས་དབོར་འདྲེན་བྱ་རྒྱུ་དང་། དམག་
རྒྱུགས་མང་ཆེ་བའང་སི་ཁྲོན་གྱིས་མགོ་སྐྲོད་བྱ་རྒྱུར་བརྟེན་པའི་ཐོག བོད་
ལྗོངས་རང་ནས་ཀྱང་འབྲུ་དོན་ཁྲི་ཕྲག་བདུན་ཙམ་དང་། ཕྱུགས་དཀར་
ནག་ཁྲི་ཕྲག་གཉིས་ལྷག་ཙམ་ཉོ་སྒྲུབ་བྱས་ཡོད་པས་མི་ཁྲི་ཕྲག་གཅིག་ལྷག་
ཙམ་གྱི་ལོ་གཅིག་གི་བཟའ་ཆས་འདང་ངེས་ཤིག་ཡོད། དེ་མིན་ཧྲའན་ཞི
ནས་ཁལ་དྲེལ་སྟོང་ཕྲག་གཅིག་བསྡུ་ཉོ་བྱས་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་དམག་ མགོ
སྐྱེལ་འདྲེན་བྱེད་པར་དེད། དམག་འཁྲུག་ཐེངས་དེར་རྒྱལ་མཛོད་ནས
དམག་གྲོན་དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཕྲག་ཆིག་སྟོང་བརྒྱ་མེད་ ལྔ་བཅུ་ང་གཉིས······
བཏང་བ་རེད། སྐབས་དེའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་དཔྱ་ཁྲལ་ཡོང་འབབ་བསྡོམས·····
འབོར་གྱི་བཞི་ཆ་གཅིག་ཟིན་གྱི་ཡོད། ”① ཅེས་འཁོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1791 བོད་ཆུ་ཕྱི་ལོའི་ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ནང་། སྤྱི་ཁབ་དམག

①(ཧྲུ་ཞའི་སླ་མའི་རྣམ་ཐར་ཞེས་པ་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་150—152)

དཔོན་ཆེན་པོ་ཤུ་ཁང་ཨན་ལྷ་སར་ཕེབས་འགྱུར་ཐོག་མའི་མཇལ་འཕྲད་"
སྐོར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་འཁོད་པ་ལྟར། "ཚེས་ཉི་
ཤུ་གསུམ་ཉིན་ཀྲུང་ཐང་ཆེན་པོ་ཕེབས་རྒྱུར། སེ་འབྲས་ཀྱི་བླ་མ་ལས་སྡེ་
རྣམས་དང་། བོད་ཀྱི་མི་དྲག ཙེ་ཧོད་ཀྱི་དྲུང་འཁོར་ཚང་མས་ཟུར་ཁང་
གཡུལ་ཁ་ནས་ཕེབས་བསུ་དང་། སྔོན་གྲོང་ཟམ་སྡེ་ནས་རྩེ་བཞིའི་དགེ་
འདུན་སུམ་བརྒྱ་སྐོར་གྱི་སེར་སྤྲེངས། ཇོ་རིང་སྣང་ནས་ཕུན་ཚོགས་འདུ་
ལམ་བརྒྱད་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་སེར་སྤྲེངས། ཕོ་བྲང་རྩེ་ནས་དར་འཕྱར་
དང་རོལ་ཆ། བཀྲ་ཤིས་ཁྲ་རིང་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་མཐོང་གཟོས་
ཟླ་ན་མེད་པ་མཛད། དེ་ནས་ཚོམས་ཆེན་ཉིང་པར་སོ་གསར་ནང་བཞིན་
གྱི་རྒྱན་འགྲེམས་དང་། གསེར་ཁྲིའི་ག ཡས་སུ་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་
རིན་པོ་ཆེའི་བཞུགས་ཁྲི། གཡོན་དུ་ཀྲུང་ཐང་ཆེན་པོ་ལ་གོང་ལས་
གོས་ཁ་གཅིག་དམའ་བའི་བཞུགས་ཁྲི་ཞལ་སྐོར་མཉམ་གཟིགས། ཨམ་
བན་སོགས་དཔོན་ཁག་རྣམས་ལ་རྒྱུན་བཞིན་གྱི་གྲ་སྒྲིག་ཐོག ཚོམས་
ཆེན་དུ་རྩེ་འཛོམ་ཡོང་ཚོད་ལ། ཡབ་སྲས་ལྷན་རྒྱས་ཆིབས་བསྒྱུར་ནས་
ཚོམས་ཆེན་གཟིམ་སྣོའི་ནང་ཙམ་དུ་ཡབ་སྲས་གཉིས་ནས་གོང་མ་ཆེན་ ····
པོར་མཚམས་ཞུ་མཛད། འདི་ཐོག་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་ཀྱང་ཡབ་སྲས་
སོ་སོར་ཁ་བཏགས་ནང་མཛོད། གཡུའི་ཕྱག་ཕྲེང་པདྨ་རཱ་ག་དང་བྱུ་རུ་
སོགས་རིན་པོ་ཆེས་བརྒྱན་པ་རེ། གོས་ཕྱུག་ཆ་ལྔ་རེ་བཅས་བསྩལ་འདུག་
པ་འབུལ་བཞེས་པ་ཀའ་དྲིན་ཆེ། དེ་ནས་གསེར་ཁྲིའི་མདུན་དུ་མཇལ་དར་
རྩེ་སྒྲོད། ཨ་ཕི་ཏ་ཏཱ་ཆེན་པོ་བཤུལ་རིང་གི་ལམ་ལ་སྐུ་ངལ་བྱུང་མེད་
ལས་ཆེ་ཞེས་མཚམས་ཞུ་མཛད། ཀྲུང་ཐང་ཆེན་པོ་ནས་ཀྱང་ཏཱ་ལའི་བླ་

ས་ཁྲིད་ སངས་རྒྱས་དངོས་ཡིན་པའི་ཐུགས་རྗེ་ལ་བརྟེན། ངེད་རྣམས་ལམ་
བགྲོད་བདེ་བར་བྱུང་ཞིང་། ད་ཆ་སངས་རྒྱས་དང་མཇལ་སྐབས་འདིར་
ངེད་ནས་ཕྱག་འཚལ་ཞུས་ཚོག་པ་ཞུ་བས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གསེར་ཁྲིར···· ···
བཞུགས་པ་མཁྱེན་ཞུ་བར་མཛད། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ནས་ཀྱང་གོང་མ་
ཆེན་པོ་ནི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡབ་འཇམ་དཔལ་དབྱངས་དངོས་···
ཡིན། ངེད་ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་འགྲོ་བའི་དོན་དུ་ཕྱིད་
གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྤྱན་གྱི་འབྲས་བུ་ལྟ་བུ་ཞིག་འདིར་ཐེབས་པ་ན། ཕྱིད་
ལྟ་བུས་བླ་མ་བདག་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ་ལུགས་སྲོལ་ལ་མེད་པས་དེ་ལྟར་མི་··
མཛད་པ་ཞུ་ཞེས་ནན་ཆེར་མཛད། ཡང་ཀྱང་ཐང་ཆེན་པོ་ནས། ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུའི་ཆེ་བ་ལ་དགོངས་ངེད་ཀྱི་ཕྱག་འཚལ་
མི་བཞེས་གསུང་བ་ནི། ངེས་པར་ནང་གི་ལུགས་སྲོལ་མཁྱེན་པའི་རྟགས་
ཡིན་འདུག་པས་དེ་རིང་གི་གནས་སྐབས་སུ་ཕྱག་མི་བཞེས་ཙང་རྗེས་སུ་ཕུལ
ཚོག་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཉིད་ནི་སངས་རྒྱས་དངོས། ཏུ་ཐོག་ཐུ་
ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཙུག་རྒྱན། གོང་མ་ཆེན་པོའི་དབུ་བླ་རྣམས་ཀྱི་གཙོ་བོ་
ཡིན་པས་ངེད་ལ་ཁྲི་འདི་ལྟ་བུ་གནང་ན་བསོད་ནམས་ལ་གནོད་པས ······
ངེས་པར་དམའ་བའི་གདན་ཞིག་ལ་འདུག་ཚོག་པ་དགོས་ཞེས་ནན་ཞུ ······
མཛད། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ནས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་ པོས་ངེད་
བོད་ན་ཡོད་པའི་འགྲོ་བ་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ལ་བྱམས་བརྩེས་དགོངས། གོང་མ
གཉིས་པ་ལྟ་བུའི་བློན་ཆེན་ཕྱིད་བརྫོང་བདའ་གནང་བ་བཀའ་དྲིན་ ཆེན་··
པོ་སྙིང་ལ་བཅངས་ཏེ། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བློན་ཆེན་ཕྱིད་བཞུགས་སར་
ཁྲི་དམིགས་སུ་བཤམས་པ་ལགས་པས། འདིར་མ་བཞུགས་ན་བླ་མ་ངེད་

བསམ་པ་མི་རྫོགས་ཉེས་ཁྲུ་བར་མཛད་པ་སོགས་བཀའི་ཐེབས་སྔོ་རྣམས་
ནང་གི་ལུགས་སྲོལ་བཞིན་ཐོགས་མེད་དུ་མཛད་པས། གུང་ཐང་ཆེན་པོ་
ཐུགས་དད་ལྷག་ཏུ་འཕེལ་ཏེ་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོའི་ཕྱག་ནས་འཇུས་ཏེ་
ཉིད་ཀྱི་དབུ་ཐོག་ཏུ་བཞག ཡབ་སྲས་གཉིས་དང་བཅས་སོ་སོའི་བཞུགས་
ཁྲིར་མཉམ་བཞུགས་མཛད། དེ་ནས་མི་དྲག་རྣམས་ལ་ཕྱག་ དབང་གནང་
གྲུབ་པ་དང་། ཡབ་སྲས་གཉིས་ཀྱི་ཞལ་དཀར་སོ་སོའི་གསོལ་དཔོན་
དང་། གུང་ཐང་གི་ཞལ་དཀར་དྲུང་ཡིག་རྒྱུམ་པ་བས་བཏེགས་ནས་
གསོལ་སྐྱིར་གྱི་སར་གདན་ཞུའི་ཐོག་ཡབ་སྲས་གཉིས་དང་། གུང་ཐང་
ཆེན་པོའི་ཞལ་དཀར་དུ་རིམ་བཞིན་གསོལ་ཇ་ཞུས་ཐོག གསོལ་དཔོན་སོ་
སོས་བཏེག་ནས་ཕྱག་ཏུ་མཉམ་འབུལ་མཛད། སྐབས་འདིའི་སྟོན་ཆེན་གྱིས་
དབུས་ལྷན་རྒྱས་ཆེན་པོའི་རིགས་ལ་གསོལ་ཇ་མཉམ་འདེགས་ཁོ་ན་དང་།
སྒྲེར་མཇལ་འགོལ་གསེང་གི་སྐབས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ཉིད་གཙུག་ཏུ་
མཆོད་པར་མཛད་པ་དེ་ཁས་ཤེས་སོ། འདི་སྐབས་གུང་ཐང་ཆེན་པོ་ནས
གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཞབས་བརྟན་དུ་དམིགས་དགེ་འདུན་སྟོང་ཚོ་ཁ་ཤས་ལ་
བསྙེན་བཀུར་གྱི་ཐོག་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ཡང་ཚོགས་དབུས་སུ་སྤྱན་
འདྲེན་འདོད་ཡོད་པས་ངེས་པར་ཐེབས་ཐུབ་པ་ཞིག་དང་། དུས་ཚེས་
གཏང་ལ་ལེགས་ཞེས་སྙན་ཞུའང་མཛད། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ནས་
ཐོད་འདི་ཆོས་དར་བའི་ཞིང་ལྷ་དཀོན་མཆོག་གསུམ་པོ་གཙུག་ཏུ་
མཆོད། དེ་ནས་དོན་ལ་འཇུག་པ་ལུགས་སྲོལ་ཡིན་པས། ད་ལམ་བློན་
པོ་ཆེན་པོ་ནས་ཆོས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་བཀའ་འབྲི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐོག
མར་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ལ་བསྙེན་བཀུར་མཛད་རྒྱུའི་དུས་འདེབས་པ་ནི

ཤིན་ཏུ་ལེགས་ཤིང་། ལྷ་དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་མཐུ་ལ་བརྟེན་ནས
བསྟན་རྩིས་ཀྱི་ལས་དོན་འདི་ཡང་ངེས་པར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་རྩེར་སོན
པ་ཞིག་འབྱུང་བའི་རྟེན་འབྲེལ་འགྲིག དུས་ཀྱང་ཆོས་ཉི་ཤུ་ལྔ་ལ་མཛད
ཕྱིན་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོས་དོན་གྱི་འོད་གསལ་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་····
ནང་གི་བདུད་ཐམས་ཅད་བཅོམ་པའི་དུས་ཡིན་ཅིང་། རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་པ་
ཆེན་པོ་དང་གོང་མ་ཆེན་པོ་གཉིས་ནི་རྗེ་བཙུན་འཇམ་དབྱངས་མི་ཡི······
གཟུགས་སུ་ཕྲོན་པ་ཐུགས་རྒྱུད་གཅིག་ཡིན་པས་དུས་དེ་ལེགས་ཚོགས་ཆེ····
ཞེས་ཕེབས་པར། ཀྲུང་ཐང་ཆེན་པོ་ཡང་ཐུགས་དད་ལྷག་པར་འཕེལ་ཏེ།
བཞུགས་ཁྲི་ལས་ཏར་བཞེངས་མཛད་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞེས་ཞུ་བ་མཛད། ”
①ཅེས་ཕན་ཚུན་གུས་བཀུར་དང་བརྩེ་མཐོང་ཆེན་པོ་མཛད་ཚུལ་ཇི་མ་···
ཇི་བཞིན་འཁོད་འདུག་པ་སྐབས་དེའི་ལམ་སྲོལ་སོགས་ལོ་རྒྱུས་ངོ་མ་གསལ
རྟོགས་ཡོང་ཆེད་དུམ་བུ་འགའ་ཤས་རང་བཟོས་མ་བསླད་པར་འདྲི་ན·······
དགོས་ངེས་འདུག་སྙམ། དེ་ནས“ཀྲུང་ཐང་གི་ལས་དོན་པ་ཙུན་ཅི་བཞི།
ཀ་ལན་ཏ། བོད་ཞུགས་ཨེ་ཨམ་བན་བཅས་སྐུ་མདུན་དུ་བཅར་ནས།
མཚམས་ཞུ་ཁ་བཏགས་དང་བཅས་ས་མཚམས་ཀྱི་ལས་དོན་སྐོར་གྱི་བཀའ་"
འདྲི་ཞུས་པར། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ནས་ཀྲུང་བོད་ཐོངས་བདེ་ཕྱིར་དུ་
དགོངས་ཏེ། དང་པོ་ས་ཁྲི་བདེ་གཟར་བྱུང་ལུགས། དེ་སྐབས་ཀྱི་ལས
དོན་བྱེད་མིས་ཚུ་དོང་སོག་ཁིབས་སུ་བཞག་ལུགས། . དེར་བརྟེན་ཁོ་པ་
ངན་པ་བྲུས་རྒྱལ་གྱི་བསམ་པས་འདི་ལོའི་དུས་ཁྲིམས་བྱུང་ལུགས་ད་ཆ·····
གནམ་གྱི་ལྷ་གོང་མ་ཆེན་པོས། ངེད་དང་བོད་ཀྱི་སྐྱེ་འགྲོ་སྤྱི་ལ་དགོངས

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་200—203)

ཏེ་ངཀའི་མདུན་ན་འདོན་དཔོན་འཁོར་ལྷ་དམག་འཇུམ་སྡེའི་ཚོགས་…
དང་། ནམ་མཁའ་མཛོད་ཀྱི་སྒོ་འཕར་ཕྱེ་སྟེ་མཁོ་དགུའི་དཔལ་འབྱོར་
གཏེར་བཞིན་དུ་འཛད་མེད་གཏོང་བའི་མཛད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་
པ་དང་། བོད་འབངས་ལ་བྱམས་གཟིགས་བླ་ན་མེད་པ་ཡིན། ད་ཕྱིད་
བཀའི་བློན་ཆེན་ནས་ཀྱང་གོང་མ་ཆེན་པོའི་དགོངས་པ་མཐར་ཕྱུག་དང་…
མཐུན་ངར། སྲུ་སྟེགས་རྒུན་པོའི་དམག་འདི་བཞིན་ཉི་མའི་དཀྱིལ་འཁོར་
དང་འཕྲད་པའི་སྲུན་པ་བཞིན་དུ། ཟེག་མེད་དུ་གཏོང་བ་ཐུགས་རྗེས་
གཟིགས་པ་དང་། ངེད་བླ་མ་རྒྱུང་དུ་ནས་ཀྱང་འདི་དོན་སངས་རྒྱས་ཀྱི་
བསྟན་པ་གནད་ཆེ་ཡིན་པས་མཛོད་ནས་ཕྱུགས་མཁོ་རིང་ཕྱུང་འབྲུ་དངུལ་
གྱི་མཆོན་པའི་དངོས་པོ་ཕངས་མེད་དང་། བཀའ་བློན་གྱིས་མཆོན་པའི་
བོད་མི་དྲག་ཞན་སེར་སྐྱར་མ་ལྟོས་པ་ཞབས་ཕྱི་ཇི་ལྟར་དགོས་ཀྱང་ལེ་འཁྲི
མེད་པ་དགོས་རྒྱུའི་བཀོད་པ་གཏོང་དང་གཏོང་བཞིན་ཡིན་པས། ད་ལམ་
འདི་སྐོར་ཐག་གཙང་ཆོད་ཅིག་དགོས་ཞེས་བཀའ་ནན་ཆེ་བར་ཕེབ་ས།
ཁོང་པ་རྣམས་ནས་ཀྱང་ཀྱང་ཐང་ཆེན་པོར་དེ་དོན་ཞུས་འདུག་པར།
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་དགོངས་པ་དཀྱིལ་ཆེ་ལ་ཟབ་ཅིང་བརླིང་བ་ཡིན་…
པས་བློན་པོ་ཆེན་པོ་ཡང་ཤིན་ཏུ་དད་ཅིང་། གུས་བཏུད་ཆེ་སྐྱེད་དང་།
གོང་མ་ཆེན་པོར་ཡང་བཀའི་ཕེབས་སྒོ་འདི་ལྟར་བྱུང་ཚུལ་ཞུལ་བས།
གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཐུགས་མཉེས་ཏེ་བཀའ་བཟང་པོ་དང་། པཎྜི
ར་གའི་ཕྱག་ཕྲེང་སོགས་གནང་སྦྱིན་ཡང་བསྩལ། ”① ཅེས་གསལ་ཞིང་།
དེ་ནས་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་དང་རྩེ་ཕོ་བྲང་གི་ཆོམས་ཆེན་སོ་སོར་ཞེ་…

①(འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་203—204)

འབྲས་ཀྱི་དགེ་འདུན་སྟོང་ཕྲག་འགའ་ཞིག་ ཚེ་ཀ་ལ་ཏེ་ཉིན་གསུམ་རིང་····
སོང་མ་ཆེན་པོའི་ཞབས་བརྟན་བསྒྲུབས་པའི་ཚོགས་དབྱར་རྒྱལ་བ་ཡབ····
སྲས་གཉིས་ཕེབས་ཤིང་། ཀྲུང་ཐང་ནས་འབུལ་བ་དང་བསྙེན་བཀུར་
གཟབ་ཅིང་རྒྱས་པ་བཏབ་འདུག

**10. རྒྱ་བོད་དཔུང་ཆེན་གསུམ་ཟོར་ཤུགས་མ་ཐག་རྣམ་པར····
རྒྱས་ཏེ་གོར་ཁས་མགོ་སྒུར་བཟོད་གསོལ་ཞུས་པ།**

སྤྱི་ལོ་ 1792 བོད་ཆུ་བྱི་ལོར། "ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ནང་དུ་ཀྲུང་
ཐང་ཆེན་པོ་ལྷ་དམག འཁྲུལ་སྡེའི་ཚོགས་དང་བཅས་གོར་དམག་འཇོམ·· ··
ཕྱིར་གཙང་ཕེབས་ལ་ཁྲོན་གནང་ཕེབས་སྐྱེལ་མཇལ་ཕྱག་གནང་བ་དང་།
ཀྲུང་ཐང་གི་ཞབས་ཕྱིར་ཞབས་པད བཤད་སྒྲ་དང་། མགྲོན་གཉེར་
ལོ་ཙྪ་བ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་སོགས་ཞབས་ཕྱི་དྲག་འབྲིང་མང་པོ་གཏོང་གནང····
སོགས། "① མཛད་ཅེས་གསལ།

དཔུང་འཇུག་དངོས་གཞི་བྱས་ཚུལ་སྐོར་དཀའ་བཞི་པའི་བྱུང་བརྗོད་
ནང་། "ངའོ་ཅང་ཧུན་དང་། ཁྲིན་ཐེའི་ཐུས་དཔུང་རྒྱ་དང་རྒྱལ་རོང་
གི་དམག་མི་ཁྲི་ཤས་གཞུའ་ནང་ཚོང་འདུས་སུ་འཁྱུར་ནས། གཞུའ་ནང་
དུ་ཡོད་པའི་གོར་དམག་ས་སྲུང་པ་རྣམས་ཤོ་ཁང་དུ་སྡོད་སྐབས་རྒྱ་མིས་ས··
མེ་འཁྲུབ་སྟེ་ཤོ་ཁང་གོར་དམག་དང་བཅས་པའི་སྟོད་བརྩུད་ཚང་མ་ཤུལ··
མེད་དུ་གཏོར་འདུག་པ་དང་། དེ་མཇུངས་སྤྱི་ཁྲབ་དམག་དཔོན་ཕུ་ཐྲི་
ཀུང་ཧྲ་ཀྲུང་ཐང་ཆེན་མོ་དང་། དཔའ་བོའི་ཁྲུ་མཆོག་གོང་མའི་ནང་བློན་
ཐ་དུར་ཏད་ཤུང་། ཐྲི་ཆོན་ཐུ་ཧུའི་རིན་སོགས་རྒྱ་ནག་དང་། སོག་པོ།

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་ 204)

མཛུ། རྒྱལ་རོང་དང་བཅས་པའི་དཔུང་དམག་ཁྲིངས་རྣམས་ཀྱང་རྫོང་
སྐྱིད་བརྒྱུད་ཕྱིན་ཏེ། སྐྱིད་གྲོང་མཚམས་ཟེར་བའི་ས་འགག་དམ་པོ་རི་
ཛྭགས་སླ་བས་ཀྱང་བགྲོད་དཀའ་བའི་ལམ་དེ་ར་ དཔའ་པོའི་ཕྱུ་མཆོག་ཏད་"
ཀྱང་སོགས་སོ་ཡོང་སྤྲ་དུར་རྣམས་ཀྱི་ཤིང་གི་བཞོན་པ་རྟུང་གི་ཤུགས་ལྟར་"
མགྱོགས་པར་བསྐྱོད་བཞིན་དུ། ཐང་ལ་གནས་པའི་ཕ་རོལ་པོ་རྣམས་ལ
ཞག་ཐྲན་གྱི་འཕྲུལ་འཁོར་འཕངས་ཏེ་ཕྲེང་རྫོག་སྲད་བུར་རྒྱུས་པ་ལྟར"……
མདའ་རེས་མི་ལྔ་དྲུག་ཙམ་ཐལ་ཕྱུང་དུ་འབིགས་པ་དང་། རྒྱལ་མོ་རོང་
པའི་དཔོན་དམག་རྣམས་དཔུང་བུ་ཆུང་གི་ཚུལ་དུ་རྐང་འགྲོས་ལ་ཏྲ་ལས""
ཀྱང་མགྱོགས་པར་བསྐྱོད་དེ། ཕས་རྒོལ་ནགས་སུ་བྲོས་པ་རྣམས་ལ་ཐག
རིང་བར་མེ་མདའ་དང་། ཉེ་བར་རལ་གྲིའི་འཕྲུལ་འཁོར་གྱི་སྒོ་ནས་གོར
དམག་ས་སྲུང་པ་རྣམས་ཚང་མ་མཚན་འགེབས་ཀྱིས་བཅོམ་ཐོག སྐྱིད་གྲོང
རྫོང་སྲུང་དུ་ཡོད་པའི་གོར་དཔུང་རྣམས་ལའང་སྲུང་གིས་ཤུག་ཕྱུ་མཐོང་བ
ལྟར་རྫོང་འཚང་བྱས་ཏེ་རེ་གཉིས་ཙམ་བྲོས་ཐར་ན་ལས། དེ་ཕྱིངས་ཚང
མ་ཀུན་བཀླག་ཏུ་བཅོམ་སྟེ་གཡུལ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་དཔའ་རྟགས
ཀྱི་ཏུ་མཆོན་སྲིད་རྩེར་སྒྲེང་བཞིན་ཏུ་བོད་ཀྱི་ས་སྟེ་བསྒྲལ་ནས། བལ་པོ་
རྫོང་དང་ཉེ་བའི་ཆར་ཕེབས་འབྱོར་བྱུང་ཡོད་འདུག་སྐབས་གོར་ཁ་རྒྱལ"""
བློན་རྣམས་ཚང་མ་ཅི་དྲག་ལ་ཀྱུར་ནས་གཞའ་ནང་དང་། སྐྱིད་གྲོང
བཅས་ཁག་གཉིས་ཀར་དཔུང་རྒྱབ་དམག་མི་རིམ་རྫོང་བྱེད་དགོས་སྐབས""
མ་འདེངས་པར་ངེད་རྣམས་ཀྱི་བཙན་སྲུང་དུ་ཡོད་པའི་གོར་དམག་ཀོ་ཕིང་
གཅིག་པོ་དེ་ཡང་བཏང་། ……"① ཞེས་གསལ་འདུག་པ་དང་། ལྔ་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་852—853)

ཏན་ཀྱང་གུས་བརྩམས་དེབ་ནང་། ཕུ་ཁང་ཨན་བོད་ལྗོངས་སུ་འབྱོར་
མ་ཐག་གཙོ་ཤུགས་དམག་དཔུང་གཞིས་ཀ་རྩེ་ནས་རྫོང་དགའ་དང་སྐྱིད་...
གྲོང་བརྒྱུད་དེ་ཐད་ཀར་བལ་ཡུལ་གྱི་དཀྱིལ་ཁུལ་དུ་ཕར་རྒོལ་བྱེད་རྒྱུ་......
དང་། ཁྲིང་ཧེ་དམག་ཁག་གཅིག་ཁྲིད་དུ་བཙུག་ནས་གཉའ་ནང་ལ་
ཕར་རྒོལ་བྱས་ཏེ་གཞོགས་འདེགས་བྱེད་པར་གཏོང་རྒྱུ་ཐག་བཅད་པ་མ་...
ཟད། བོད་དམག་ལའང་ཕག་རི་ནས་གྲོ་མོ་ལ་ཕར་རྒོལ་བྱས་ཏེ་གོར་
ཁས་བཙན་བཟུང་བྱས་ནས་སྤོད་པའི་གྲོ་མོའི་ས་ཆ་ཚུར་ལེན་དགོས་པའི་...
བཀའ་ཕབ་པ་རེད། ” ཅེས་དང་། “སྤྱི་ལོ་ 1792 ལོའི་ཟླ་བ་བཞི་པར་
ཕུ་ཁང་ཨན་གྱིས་དཔུང་ཆེན་ཁྲིད་དེ་དིང་རི་སླང་འཁོར་ནས་དཔུང་འཇུག
བྱས་ཏེ་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན་གྲམ་སླེབས་ཤིང་། དེ་སྔར་སྐྱིད་
གྲོང་ཡང་ཚུར་བླངས་པ་དང་། ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་བོད་བལ་ས་མཚམས་རི་
བྲུར་(སོག་)ཟམ་པ་བླངས། དེ་དང་དུས་མཉམ་དུ་ཁྲིང་ཧེ་སོགས་ཀྱིས་
ཁྲིད་པའི་དམག་དཔུང་གིས་ཀྱང་གཉའ་ནང་ཚུར་བླངས་ཤིང་། ལྷུ་ས་
ཟམ་པ་བླངས་པ་མ་ཟད། གོར་ཁའི་འགོ་པ་ཆེན་པོ་ཙ་མ་ཏ་ཨར་(རྫམ་
ཏར་)ཅེང་ས་ཧེབ་གསོན་བཟུང་ཡང་བྱས་པ་རེད། སྐབས་དེར་སླེབས་དུས་
གོར་ཁས་བཙན་བཟུང་བྱས་པའི་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་ཆ་ཚང་མ་ཚུར་བླངས་...
པ་དང་། བོད་ལྗོངས་སུ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་མཁན་གོར་ཁ་ཡོངས་རྫོགས་
ཕྱིར་བསྐྲད་བཏང་བ། ཆིང་དམག་བལ་ཡུལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་འབྱོར་
པ་བཅས་ལ་ཧྲེན་གོར་ཁ་རྒྱལ་པོ་ལ་ན་(རྣ་)ཕ་ཏུར་གྱིས་དེ་སྔ་གསོན་
བཟུང་བྱས་པའི་རྒྱ་དམག་ཤང་ཀང་དང་། རྫོང་དཔོན་ཐང་སྨད་ཕྱིར་
ཤོག་བཏང་བར་མ་ཟད། ཁོ་གཉིས་ལ་འདུམ་སྒྲིག་ཡོང་རེའི་ཞུ་ཡིག་

གཅིག་ཀྱང་བསྐུར་ཡོད། འོན་ཀྱང་ཕུ་ཁང་ཨན་གྱིས ཡིག་ལན་བཏང་ནས་འདུམ་སྒྲིག་བྱེད་རྒྱུ་ཁས་མ་བླངས་པ་མ་ཟད། དཔུང་ཆེན་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་སུར་མདུན་སྐྱོད་དགོས་པའི་བཀའ་ཡང་ཕབ་སྟེ། ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་ཉེར་བཞི་ཉིན་དཔུང་ཆེན་དེ་གོར་ཁའི་མངའ་ཁོངས་སུ་བསྐྱོད་ནས་ཞི······ཕུཙུ་ཕུཙུ་ (ཤ་ཙ་) བཙན་འགག་ཏུ་འཁྱོར་དུས་གོར་ཁས་རྒྱ་བོར་བརྟེན···ནས་འགོག་སྲུང་བྱས་ཏེ་བསྡད་ཀྱང་། ཕུ་ཁང་ཨན་གྱིས་མཚན་མོ་ཆར་པ་འབབ་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་གཟིངས་བཟོས་ནས་ཆུ་བོ་བརྒལ···ཏེ་བཙན་རྫོང་ལྔ་མེར་སྲེག་བཏང་། ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་གོར་ཁ་རྒྱལ་པོས་སླར་ཡང་འགོ་པ་ཆེན་པོ་བཞི་བཏང་ནས་དེ་སྔ···གསོན་བཟུང་བྱས་པའི་བཀའ་བློན་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་དང་རྒྱ······བོད་ཀྱི་དཔོན་དམག་རྣམས་ཕྱིར་བསྐྱལ་ཡོད། རྒྱལ་པོ་དེས་ཕུ་ཁང་ཨན་ལ་ཡི་གེ་བཏང་སྟེ་ནག་ཉེས་ངོས་ལེན་བྱས་ནས་འདུམ་སྒྲིག་ཡོང་རེ་དང···དཔུང་འཇུག་བྱེད་མཚམས་འཛོག་རེ་ཞུས་ཀྱང་། ཕུ་ཁང་ཨན་གྱིས་སླར་ཡང་ཡིག་ལན་བཏང་ནས་ཁས་མ་བླངས་པ་རེད།" ① ཅེས་གསལ།

གོར་ཁས་འདུམ་འགྲིག་ཡོང་རེ་ཞུས་པའི་སྐོར་ན་ཅང་ཞིབ་ཕྲ་དཀའ······"བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་འཁོད་པ་ཡིག་ཚོགས་ཆེ་བས་ཆ་ཚང་འདྲེན······མ་ཐུབ་ཀྱང་། དོན་སྙིང་རགས་བསྡུས་ཙམ་བརྗོད་ན། བོད་ཀྱི་བཀའ་བློན་དགའ་གཞུ་སོགས་བལ་ཡུལ་མཚོད་རྟེན་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་རི···ཞབས་ནགས་ཁྲོད་དུ་བཞག་སྐབས། ཉིན་གཅིག་གློ་བུར་དུ་དེ་སྔ་ལྔ་སར་སྡོད་སྐྱོང་བའི་ངལ་པོ་ཐ་ཆེན་ཐ་ར་ཟེར་བ་བོད་སྐད་ངོད་ཡིག་མཁས་པ·

① 《ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་དེབ་ངོས་ 152—154》

ཞིག་ཡོད་པ་དེས། སྣང་པོ་ཆེ་རྒྱན་ཆས་སྤྲས་པ་གཅིག ཁྲིད་དེ་ཇོ་རེང་ཀ
ཅི་ད་ལྟ་གྲོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་དུ་ཕེབས་དགོས་ཟེར་དོན། ཁོང་དང་རོགས
ཟླ་འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན་གཉིས་ཕེབས་པར། གོར་རྒྱལ་རཏྣ་ཤ་ཧུར
ཇོ་མ་རྒྱ་གར་དང་ཉེ་མཚམས་སུ་བྲོས་ཟིན་ནས་བསྡད་མེད་ཀྱང་། རྒྱལ་
པོའི་ཨ་ཁྲུ་ཤ་ཧུར་ས་ཧེབ་ཟེར་བ་རྒྱལ་ཁང་གི་ད་ངང་བདག་པོ་རང་དང་།
བློན་པོ་གཙོ་དྲག་ཁ་ཤས་བཅས་ནས་ཐུག་འཕྲད་ཀྱི་སྐར་དང་མི་འདྲ་བའི་
སྐྱེ་ལེན་གཟབ་རྒྱས་ཐོག ཤ་ཧུར་ས་ཧེབ་ནས་བོད་གྲོར་སྐར་ནས་འཆམ་
མཐུན་ཡང་། བར་སྐབས་ཟླ་མ་ཞྭ་དམར་བས་དགུག་ཤིང་དན་བསླབས་
སོགས་ཀྱི་དམག་འཁྲུག་བྱ་དགོས་བྱུང་ཚུལ་ཞིབ་ཕྲ་དང་། ད་ཆ་རྒྱ་
སོག་བོད་བཅས་ཀྱི་དམག་དཔུང་ཕོན་ཆེ་འཁོར་ནས་ཤཀ་ཅི་སྐྱིད་ཁྲུལ་ཀྱི…
གོར་དམག་བཙོམ་སྐྱེ་བལ་ཡུལ་དང་ཐག་ཉེར་འཁོར་འདུག་ཅེང་། ཟླ་མ་
ཞྭ་དམར་བ་ནི་དུག་འགམས་པའམ་གང་ལྟར་འདས་ཟིན་འདུག་ན། ཇོ་
རེང་ཀ་ཅི་རང་ནས་གོང་མའི་དམག་དཔོན་གྱི་སར་བསྐྱོད་དེ། ཡང་སྐྱིང་
རྒྱ་བོད་ཀྱི་དྲག་དཔུང་རྣམས་བལ་ཡུལ་གླིང་གསུམ་ནང་མི་ལྷགས་པ་དང་།
སྣད་ཕྱིན་ཡང་རྒྱ་མིའི་དཔོན་དམག་བལ་ཡུལ་དུ་ག་ཏན་སྡོད་རིགས་མི……
དགོས་པ་ཞིག་བྱུང་ཕྱིན། "བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་སྐུ་ཆས་དང་། ཕྱིད་རང་
བཀའ་མདའ་སོགས་ཀྱི་ཆས་དངོས་བླངས་པ་རྣམས་ངོ་ཡོད་ངོ་དང་ངོ་མེད་
ཚབ་སྒྲིག་བྱེད་རྒྱུ་དང་། རྒྱ་བོད་ཀྱི་མི་དྲག་ཤི་རྨས་བྱུང་བ་རྣམས་ལ་བོད་
ལུགས་ཀྱི་དགེ་སྟོང་རྨས་འཇལ་ཡང་ཁྲིམས་སྲོལ་ལྟར་སྤྲོད་དགོས་བྱུང་ཙང་
མི་སྤྲོད་ཀ་མེད་ཐོག ཕྱིན་ཆད་ནས་རྒྱ་ནག་གོང་མ་ཆེན་པོ་དང་། བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་གཉིས་ལ་ལོ་ལྟར་མཚམས་ཞུ་མི་སྣའི་གདོང་བབ……

མཚོངས་འགྲུབ་ཚོད་ཀྱི་དཔྱ་ཁྲལ་ཅན་འབུལ་དགོས་བྱུང་ཙང་། བཀའ་
གནང་ལྟར་ལེ་ཐོགས་ཕྲ་བཟུང་མེད་པ་ཕྱུལ་ཆོག་པ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་པས་དེ……"
རྗེས་སྣན་ཞུ་བྱེད་པར་འཕྲུལ་ཐོན་དགོས་ཞེས། ”① བརྗོད་འདུག་པས།
བཀའ་བློན་དགའ་བཞི་བས་ལན་ཏོར། བླ་མ་ཞྭ་དམར་བ་ནས་ཤོག་སྒྲུག
རྒྱུང་འཚང་བྱས་པ་བདེན་མིན་ཇི་ལྟར་ཡང་། དོན་དུ་གོར་ཁ་རྒྱལ་བློན
ནས་སྤུ་ཕྱིར་ཁྲིམས་དང་ལས་འབྲས་བརྩི་མེད་བྱས་ཚུལ་དང་། ཞྭ་དམར
པ་འདས་གྲོངས་གྱུར་པ་བདེན་མིན་མི་ཤེས་ཤིང་། གཞི་ནས་དེད་རྒྱ་བོད
མི་སྣ་ཚང་མ་མཉམ་དུ་ཕྱིར་སློག་བྱེད་ན་ལས། ཁོ་བོ་གཅིག་པུ་སྟོན་ལ་ཡོག
མི་ནུས་ཚུལ་བཤད་པར། ལན་དུ་བླ་མ་ཞྭ་དམར་བ་མ་ཤི་ཤི་ཚུལ་དང་།
ཡང་ན་དེད་ཚོས་བསད་པ་སོགས་ཡིན་མིན་ཁྱེད་རང་ཡིད་མ་ཆེས་ན། ད་ལྟ
ཕུང་པོ་མཆོད་རྟེན་བྱ་རུང་ཁ་ཤོར་གྱི་ཉེ་འགྲམ་དུ་ཡོད་པས་བལྟ་ཞིབ་བྱེད
ན་འགྲིག ཁོ་པས་གོར་བོད་པར་དཀྲུག་ཤིང་བྱས་མིན་བླ་མའི་ནང་མི་བུ
མོ་ལགས་ཟེར་བ་དང་། གསོལ་དཔོན་ཇེ་དྲུང་སོགས་གསོན་པོར་བསྡད
ཡོད་པས་དེ་དག་དང་ར་སྤྲོད་བྱས་ཆོག ཁྱེད་རང་གཅིག་པུ་འགྲོ་མི་ནུས
ཚེ་སྡུ་ལོ་གཉའ་ནང་ནས་ཁྱེད་ཚོ་དང་མཉམ་དུ་བཟུང་བའི་རྒྱ་མི་དཔོན་…
རྐྱང་གཉིས་དང་། དེ་དུས་སྐྱིད་གྲོང་དུ་འང་རྒྱ་མི་དཔོན་རྐྱང་གཉིས
འདུག་པ་འཛིན་བཟུང་བི་ད་ལྟ་རྒྱ་མི་བཞི་པོ་ཡམ་བུ་རང་དུ་ཡོད་གཤིས།
དེ་གྲས་མི་གཉིས་ཁྱེད་དང་མཉམ་དུ་སྐྱིད་གྲོང་ཕྱོགས་བཏང་འབྱུས……
དང་། ཁྱེད་ཀྱི་གཡོག་པོ་གཅིག་དང་རྒྱ་མི་གཞན་གཉིས་པོ་གཉའ་ནང

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་ 861)

ཏུ་གཏོང་རྒྱུ་ལས།　　　འདིར་ཡོད་རྒྱ་བོད་མི་སྣ་ཚང་མ་སྙེབས་གཅིག
ཏུ་ཕྱིར་སློག་བཏང་ཆེ་ཡིད་མི་ཆེས་པས་ཁྱེད་ཀྱིས་རྒྱ་བོད་དཔུང་དམག་ལ་
བབ་གསེད་དོན་སྐྱིན་བྱུང་འཕྲུལ་ཚང་མ་འདོད་ཁྱིངས་ཀྱི་རྫོང་པ་དང་……
བཅས་ཕྱིར་སློག་བྱ་རྒྱུ་བཅས་བཤད་འདུག་པར་དགའ་བཞི་བས།　དེད་
ཀྱི་བསམ་ཚོད་ལྟར་ན་རྒྱལ་པོ་རཏྣ་ཤྲ་ཏུར་ངོ་མཚམ།　ཨ་ཁྲུ་ཤྲ་ཏུར་ས་
རྟེབ་སུ་ཙང་ཞིག་དེད་འདིར་ཡོད་རྒྱ་བོད་མི་སྣ་རྣམས་དང་མཉམ་དུ་གྲུང་
ཐང་གི་སྐུ་མདུན་དུ་ཕྱིན་ཐོག　　　ད་ལམ་ང་ལ་གང་བཤད་རྣམས་ཞིབ་
གསོལ་བྱས་ཏེ་དེད་རྒྱ་བོད་ཚོས་གྲུང་ཞུ་ཕྱོགས་གང་དྲག་བྱས་ན་ལེ་འགྲིག་
ཡོང་རེ་ལས།　ང་ཚོ་རྒྱ་བོད་མི་སྣ་རེ་གཉིས་ནས་སྙན་ཞུ་དེ་རིགས་བྱས་
ཙང་ཁྱོད་ཚོར་དོན་སྐྱིན་མི་ཡོང་བའི་ཁར།　དེད་སྙན་ཞུ་བྱེད་མི་ལའང་
དགོངས་ཕྲུ་ཀྱི་ཉེས་སྐྱོན་ཇི་ཡོང་མི་ཤེས་པས་གཏན་ནས་འགྲོ་ཐུས་ཐབས
མི་འདུག་ཅེས་བརྗོད་རྐྱེན་མཐར་ཐུག་རྒྱ་བོད་མི་སྣ་ཚང་མ་མཉམ་སློག་བྱ་
རྒྱུ་ཁས་བླངས་ཐོག　དེའི་སང་ཉིན་བཀའ་བློན་དགའ་གཞུ་གཉིས་དང་།
གཞའ་ཤོ་སྟེ་སྟོད།　བཀྲས་ལྷུན་ཐང་སྨད་ནོར་དབང་།　ས་སྐྱའི་དྲུང་ཡིག
བཅས་དང་།　　རྒྱ་རིགས་དཔོན་ཆུང་བཞི་མཉམ་འཛོམས་ཀྱིས་བླ་མ་ཞྭ་
དམར་བ་ཡིན་མིན་ཕྱུར་ལ་ཞིབ་བརྟག་བྱས་དོན།　ལག་གཡས་ཀྱི་འཛེར་
པ་དང་།　གདོང་གི་སྐྱི་བ་སོགས་གང་ཅི་ནས་ངོ་ནོར་མེད་པ་གསལ་པོ་ར་
འཕྲོད་བྱུང་འདུག་ཅིང་།　　དེའི་གནངས་ཉིན་རྒྱ་བོད་མི་སྣ་རྣམས་ལ་ཞྭ་
སོས་དང་།　སོ་བབ་ཀྱི་ལག་དངུལ།　ལམ་ཆས་སོགས་ཕྲད་ཐོག　སོར་
ཁའི་བློན་པོ་ཀ་ཙི་རཏྣ་ཛི་ཕྲ་རས་དང་།　　སྟག་གསར་ལས་ཐོག་ན་སེང་
མི་སར།　　ཀྲི་ཀ་པི་ན་བཅས་གཙོ་དྲག་གསུམ་བཅས་མཉམ་ཐོན་བྱེད་

སྐབས་གཞན་ཨོ་རྡེ་སྤྲོད་པའི་གཡོག བསྟན་འཛིན་ཟེར་བ་དང་། སྐྱིད་གྲོང་ནས་དགྲ་ལག་ཏུ་ཚུད་པའི་རྒྱ་དཔོན་ཏུ་དགའ་ཟེར་བ་གཉིས་གཞན་ནང་བརྒྱུད་བཏང་བ་ཕུད། དེ་བྱིངས་རྣམས་གོར་དཔོན་གསུམ་དང་མཉམ་དུ་སྐྱིད་གྲོང་ཕྱོགས་ཐོན་ཞིང་། འདི་སྐབས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་དཔུང་ཆེན་རྣམས་བལ་པོ་རྫོང་གི་ཕ་རིར་རྟེ་དཔུང་ཞེས་པའི་ས་གནས་སུ་དམག་སྐར་བཏབ་ནས་བཞུགས་ཡོད། "ཆུ་ཕྱི་ཧོར་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་ཉེར་བདུན་གྱི་ནམ་ཕྱེད་ཡོལ་ཙམ་ལ་གྲུང་ཐང་སྐར་ཐོག་ཏུ་འཁོར།"① ཞེས་གསལ་འདུག་པ་གོར་ཁས་ཞི་ཆིངས་ཡོད་པའི་རེ་འདུན་ཞུ་སྟངས་སྐོར་གོང་གི་ཡིག་ཆ་དང་ཅུང་ཟད་མཐུན་མིན་ཡང་། སྐབས་དེར་བྱ་བ་ཛོ་མའི་ནང་དངོས་སུ་ཞུགས་མྱོང་བའི་དགའ་བཞི་བའི་རང་རྣམ་དེ་ཁུངས་དག་གམ་སྙམ།

དེ་དུས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དངོས་སྐོར་དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་ནང་"དེ་ལྟར་ངེད་རྣམས་རྟེ་དཔུང་ཟེར་བའི་ས་ཡུལ་གྲུང་ཐང་གི་སྐར་ཐོག་ཏུ་འཁོར་མ་ཐག ངེད་བོད་མི་རྣམས་དང་རྒྱ་དཔོན་ཆུང་བཞི་（གསུམ་）པོ་བཅས་གྲུང་ཐང་རང་གི་ནང་བློན་ཀ་ལཀྵ་བཞི་འདུག་པའི་ནང་གི་ཧའི་ཀ་ལཀྵ་ཟེར་བ་ཁ་དབང་ཆེ་བ་ཞིག་འདུག་པ་དེའི་གུར་ནང་དུ་བཞག་ནས། གོར་ཁའི་བློན་པོ་ཀ་ཅི་རཏྣ་པཎ་རས་དང་། སྟག་གསར་ན་སིང་མི་སར་ཇོ་གཡོག་རྣམས་ཟླ་ཤིང་གི་དམག་མི་ཉི་ཤུ་སྐོར་གྱི་སྲུང་བྱ་དང་བཅས་ཐང་ཤིང་སྡོང་སྒྲིག་གི་སྡོད་གནས་བྱིའུའི་འཇུག་སྡོད་ལྟ་བུ་ཞིག་ཆེད་དུ་བཟོས་འདུག་པ་དེའི་ནང་དུ་བཅུག སང་ཉིན་སྔ་ཐོག་གི་ཆར་ཁོ་

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་ དེབ་ངོས་ 874)

པོ་དང་། གཡུ་རྫོག གཞའ་ཐོ་རྙིང་པ་སྡེ་སྟོད། བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་ཐང་སྨད་ནོར་དབང་། ས་སྐྱའི་དྲུང་ཡིག རྒྱ་དཔོན་ཚུང་བཞི་བཅས་མཇལ་ཁར་བཏང་བྱུང་སྐབས། ཕྱུ་ཐྲི་གུང་ཟ་ཀྲུང་ཐང་ཆེན་པོ་རང་གུར་ཚུང་ཞིག་གི་དབུས་སུ་བཞུགས་ཏེ་རྒྱའི་ལུགས་སྲོལ་ལ་གཡས······ གཡོན་གཉིས་ལས་གཡོན་ཕྱོགས་གྲལ་འགོར་ངོས་འཛིན་པ་བཅས་ཀྲུང་ཐང་གི་གཡོན་དུ་སྟ་དུར་དཔའ་བོ་ཆེན་པོ་ཏད་གུང་དང་། གཡས་སུ་ཐྲི་ཁྲིན་གྱི་ཙོང་ཐུ་འཁོད་དེ་འདུག་པར། ཁོ་པོ་ཅག་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་གྱི་ཕྱག་དགུ་ཕྲུགས་སུ་བཙལ་ནས་མདུན་དུ་ཕུས་མོ་བཙུགས་ཏེ·· གནས་པ་ན། ཀྲུང་ཐང་ནས་མཇུའི་སྐད་དུ་སྨྲས་པ་རྣམས་རྩེའི་གོང་ཞབས་རིན་པོ་ཆེའི་མགྲོན་གཉེར་ལོ་ཙཱ་བ་ཆོས་རྒྱ་ཆོས་བོད་སྐད་དུ་བསྒྱུར་ཏེ། དེ་ཉིན་ཐོག་མའི་ཆར་ཁམས་བདེའི་བཀའ་འདྲི་དང་། བལ་ཡུལ་གྱི་རི་གླང་ས་དཔྱད་དང་། ལས་སྒོ་ཚོང་འདུས་ཀྱི་སྐོར་སོགས་གང་འཚམས་ལས་ཞིབ་ཏུ་ཕེབས་མ་བྱུང་གཤིས་ཕར་ཡང་དངོས་ལན······ མདོར་བསྡུས་རེ་ཞུས། དེ་རྗེས་རྒྱ་དཔོན་གོང་གསལ་གསུམ་ཀ་དཀྱིལ་སྐར་གྱི་ཉིང་གུར་ཆེ་ལེགས་ཤིག་འདུག་པའི་ནང་དུ་ཕེབས་ནས་མཐའ··· ·· སྐོར་དུ་མཇུ་དང་། སོ་སོང་གི་སྟ་དུར། རྒྱལ་མོ་རོང་པའི་དཔོན་དམག་སོགས་ཇམ་ཐྲིལ་ཆེ་བའི་དཔའ་བོ་དུ་མས་ལྷུགས་རེ་སྒྲུ་མཁྱུད་ལྟར··· བསྐོར་ནས། གོར་ཁའི་བློན་པོ་ངོ་གཡོག་རྣམས་ལ་མཇལ་ཁ་གནང་སོང་བ་ལས་བཀའ་འདྲི་ཐེ་ཕེབས་ནི་མ་རྫོགས། ” ① ཞེས་འཁོད་འདུག

ཐེངས་དེའི་དམག་འཐབ་ཀྱི་མཐའ་མའི་འཇོག་སའི་སྐོར་ཡྰ་ཏན་ཀྲང

① (དགའ་བཞི་བའི་རྣམ་བརྗོད་དེབ་ངོས་ 886)

གིས་བཅམས་དེབ་ནང་འཁོད་པར། "ཆིང་དམག་གོར་ཁ་འི་རྒྱལ་སར་སྐྱིབ་གྲབས་ཡོད་པས། གོར་ཁ་རྒྱལ་པོ་ལ་ན་(རཏྣ་)ཤྲ་ཏུར་གྱིས་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ཉིན་སྐར་ཡང་འགོ་པ་ཆེན་པོ་བཏང་ནས་དམག་…དཔུང་གི་མདུན་དུ་མགོ་བཏགས་ཆོག་པའི་རེ་བ་ཞུས་པ་མ་ཟད། སྔོན་ཆད་བོད་སྐྱོངས་དང་གོར་ཁ་འི་བར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་ཕྱིར་བསྐྱལ་…ཡོང་བ་དང་། སྔོན་ཆད་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་ནས་འཁྲུག་བཅོམ་བྱས་པའི་གོང་མ་ཁང་ཞིས་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པར་གནང་བའི་ གསེར་གྱི་འཇའ་ས་ཨོག་ལྕེ་བཅུ་གཉིས་མ་དང བཅས་པའི་ཅ་ལག་རྩ་ཆེན་རྣམས་བསྐྱལ་ཡོང་…བར་མ་ཟད། ཞྭ་དམར་བའི་གདུང་རུས་ཀྱང་ཕྱིར་བསྐྱལ་ཡོང་བ་རེད། ཡིན་ནའང་ཧྥུ་ཁང་ཨན་གྱིས་ད་དུང་ཁས་མ་བླངས་པ་རེད། ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ཉིན་གོར་ཁ་རྒྱལ་པོས་སྐར་ཡང་ཞྭ་དམར་བའི་བཟའ་…ཟླ་ཚེ་དབང་ལྷ་མོ་དང་བུ་མོ་ཚེ་དབང་ཁྲ་འབྲུག་ཆིང་དམག་ལ་ཕུལ་བར་…མ་ཟད། ཡི་གེ་བཏང་ནས་མགོ་བཏགས་ཆོག་པའི་རེ་བ་ཞུས་ཐོག ད་ཕྱིན་དུས་ནམ་ཡང་ས་མཚམས་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་མི་ཕོད་ལ། ཐེངས་དང་པོ་ལྟར་མགོ་བཏགས་རྗེས་ཡང་བསྐྱར་བཙན་འཛུལ་རིགས་ཀྱང་མི་ཕོད།

……ཆེད་མངགས་ཀྱི་དོན་གཅོད་ཀ་ཅི་ཏྲི་ལྷུ་ཏ་ཐེ་ཐ་པ་པེ་ཅིང་དུ་བཏང་ནས་……གུས་པ་ཆེན་པོས་ཞུ་ཡིག་བཀུག་སྐྱེ་ངེད་ཀྱི་ཚབ་ཏུ་ཕྱག་འཚལ…དང་འབྲེལ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཞལ་རས་མཇལ་རྒྱུར་མ་ཟད། ལྷག་བསམ་རྣམ་དག་གིས་རོལ་མོ་བ་དང་། གླང་ཆེན་དུལ་མ་དང་། ཕྱུལ་རྟ། ཕྱུལ་རྫས་སོགས་གྲ་སྒྲིག་ཀྱང་བྱས་ཡོད། ……ཕྱིན་ཆད་ལོ་ལྔ་རེར་ཀ་ཅི་རེ་བཏང་ནས་གུས་པ་ཆེན་པོས་མཇལ་རྟེན་དང་བཅས་མཇལ་ཁ་ཞེངས་རེ…

ཞུས་ཚོག་པའི་རེ་བ་གྲོལ་མེད་དུ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན། ཞེས་བཤད་པ་རེད། ཅིང་
དམག་གིས་དཔུང་འཇུག་བྱས་ཏེ་ཀ་ཏ་མན་གྱི་ཉེ་འདབས་སུ་འཁོར་……
སྐབས་སྟོན་འཇུག་ཡིན་པས། ཐུ་ཁང་ཨན་གྱིས་གོང་མ་ཆན་ལུང་
ལ། 'བོད་ལྗོངས་ཀྱི་མཐའ་ཁུལ་ཁ་བ་འབབ་སྔ་ཤོས་ཏེ། དཔེར་ན་རྫོང་
དཀའ་དང་མཐོང་ལ་སོགས་སུ་ལོ་ལྟར་ཟླ་བ་བརྒྱད་ པ་དང་དགུ་པར་ཁ་ བ་
ཆེན་པོ་རི་བོ་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་ནས་སྡོད་ཀྱི་ཡོད། ད་ལོའི་དུས་ཚིགས་སྔ་ཙམ་
ཡོད་པས་སྟོན་ཀ་ཤར་ནས་ཉི་མ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ཁྱིན་ཚར་བ་རེད། གང་
ལྟར་ཁ་བ་རི་བོ་ཀུན་ཏུ་མ་ཁྱབ་གོང་དུ་དམག་ཁྱིར་འཐེན་ཐུབ་ པ་བྱེད་……
དགོས་པ་ལས་དུས་འགྱངས་བཏང་ན་འགྲིག་པ་མི་འདུག' ཅེས་སྙན་ཞུ་
ཞུས། གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་དྲུང་དུ་སྙན་ཞུ་དེ་འཁོར་རྗེས་ཐུ་ཁང་ཨན་ལ་
མཇུབ་སྟོན་བྱས་པར། ཁོ་ཚོ་སྐྲག་ནས་ཞུ་བ་འཐེན་པའི་གོ་སྐབས་དང་
བསྟུན་ཏེ་ལམ་སང་དེ་ལྟར་བྱས་ཚོག་པ་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའ་ལུང་བརྒྱུད་……
བསྒྲགས་བྱས་ཚོག དེའི་འགོ་པ་གཙོ་ཆེ་བ་ཞིག་པེ་ཅིང་དུ་ཁྲིད་ཡོང་སྟེ་
མཇལ་ཁ་ཞུ་བ་དང་འབྲེལ་རྟེན་འབུལ་གྱི་ཞུ་ཡིག་འབྲི་རུ་བཅུག་ཚོག དེ་
ལྟར་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཐུས་ཐ་ཞིག་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་གནམ་གཉིས་ཀྱི་དབང་
གིས་དེ་ལྟར་མ་བྱས་རང་བྱས་རེད་ཅེས་བཤད་ཡོད། སྤྱི་ལོ་ 1792 ལོ་
[ཅིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆན་ལུང་ཁྲི་ལོ་ང་བདུན་པ་]ཡི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་……
ཚེས་ཉེར་བརྒྱད་ཉིན་ཐུ་ཁང་ཨན་གྱིས། གོར་ཁ་རྒྱལ་པོས་མགོ་བཏགས་
ཚོག་པ་ཞུས་པ་ཁས་བླངས་ནས་དཔུང་འཇུག་བྱེད་མཚམས་བཞག་པ་དང་།
དེ་ནས་གོར་ཁ་རྒྱལ་པོས་བློན་ཆེན་བཏང་ནས་ཕྱུགས་དཀར་ནག་དང་།
ཐག་ཐ། འབྲས། ཤ་རག ཤིང་ཏོག་བཅས་འབོར་ཆེན་ཁྱེར་ཏེ་ཅིང་

དམག་ལ་མཚམས་འདྲི་ཞུ་བར་ཡོང་། ཟླ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་བཞི་ཉིན་ཆིང་དམག་ཡོངས་རྫོགས་སོར་ཁའི་མདའ་ཁོངས་ནས་ཕྱིར་འཐེན་ཏེ་སྤྱིད་གྲོང་དུ་སོག་པ་རེད། ” ① ཅེས་འཁོད་འདུག་པ་འདི་སྐོར་བོད་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་ནང་ཁ་གསལ་དེ་ཙམ་མ་འཁོད་སྐབས་དུམ་བུ་འདི་དྲངས་པ་ཡིན་ཅིང་། འདིའི་ནང་། “ཞྭ་དམར་བའི་བཟའ་ཟླ་ཚེ་དབང་ལྷ་མོ་དང་བུ་མོ་ཚེ་དབང་ཁྲ་འབྲུག་ཆིང་དམག་ལ་ཕུལ་”ཞེས་པ་དེ་ཐད་ཞྭ་དམར་བའི་ གསང་ཡུམ་གྱི་མིང་ལ་ཡོངས་གྲགས་སུ་བུ་མོ་ལགས་ཟེར་བ་དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་” བརྗོད་ནང་གསལ་པོ་འཁོད་པ་ལྟར་མོའི་མིང་དོ་མར་ཚེ་དབང་ལྷ་མོ་ཟེར་བ་ཡིན་ཤས་ཆེ་ཙང་། “བུ་མོ་ཚེ་དབང་ཁྲ་འབྲུག་”ཅེས་པ་འདི་ཞྭ་དམར་བར་བུ་མོ་དང་། ཡང་ན་གསང་ཡུམ་ཆུང་བ་སོགས་ཡོད་སྲིད་མི་འདུག་པས་བོད་མིང་རྒྱ་ཡིག་ཇོག་ཉིས་ཟློས་འཁྲུལ་གཞི་བྱུང་བ་མིན་ནམ་སྙམ།

11. བཀའ་བློན་དགའ་གཞུ་གཉིས་རེ་ཞིག་ཐེ་ཅིན་རྒྱལ་སར་རྫོངས་བཏའ་དང་། ཟུ་ཁང་ཨན་སོགས་རྒྱལ་ཁའི་ངང་ལྷ་སར་ཕྱིར་འཁོར་བ།

ཐེངས་དེའི་བདེ་གཟར་ཡོ་ལངས་དེས་འབྲེལ་ཡོད་བོད་ཀྱི་དཔོན······ རིགས་ལའང་དོ་ཕོག་ཆུང་ཟད་བྱུང་ཞིང་། གཞུའ་ནང་དུ་སོར་ཁས་མགོ་བསྐོར་འཛིན་བཟུང་བྱས་པའི་དཔོན་རིགས་ཁོངས་ནས་གཙང་མདའ······ དཔོན་ཕྱུང་ལོ་ཅན་པ་བལ་ཡུལ་མཚོད་རྟེན་དུ་ཡོད་སྐབས་འདས་གྲོངས་·· སོང་བ་དང་། གཞུའ་ཤོ་སྡེ་སྟོད་པ་དང་བཀྲས་ལྷའི་སྐུ་ཚབ་ཐང་སྨད་ནོར་དབང་སོགས་ཀྱང་ཐང་ཤར་ཐོག་འཕྱུར་རྗེས་མོན་ཚད་ཀྱིས་ནད་འདས་·· ··

① (ཧྲུ་ལའི་ཟླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་ 153—156)

སོང་འདུག་ཅིང་། གཙོ་བོ་བཀའ་བློན་དགའ་གཡུ་གཉིས་ལ་གྲུང་ཐང་
སྐར་ཐོག་ཅུན་ཅེ་ཕྲ་རེན་རྣམས་ནས་སྲ་ཕྱིའི་ཡོང་རྐྱེན་ཞིབ་བཙད་བྱས····
མཐར་བཀའ་བསྒྱུར་ཕབ་དོན། “ལྕགས་ཕག་ལོ་གཞའ་ནང་དུ་བྱུས་ཉེས
བྱུང་སྐབས་ཁྲོད་བཀའ་བློན་གཉིས་དང་། མདའ་དཔོན་ལྷང་ཅན།
བསྟན་གླིང་ཛ་བླ་བཅས་ངོ་གཡོག་ནས་ཕ་རོལ་འཛམ་ཐུབ་པའི་དགྲ་རྣུས་
ཐོན་པ་ཡོད་ན་བརྗོད་མེད་དང་། དེ་མིན་དཔུང་མང་ཞུང་ཐུག་ནས
གླགས་མ་ཉེད་ཙང་། རང་ལུས་དགྲ་ལག་ཏུ་རྩིས་སྤྲོད་མ་བྱས་པར་སྐྱེ་བ
ཕྱི་མ་ཡང་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་གྱི་ཞབས་འདེགས་བསྒྲུབ་རྒྱུ་ཡོད་པ་དང་།
ཕ་རོལ་པར་ངན་ལན་ལེན་རྒྱུ་ཡོད་པའི་སྨོན་ལམ་བཏབ་སྟེ་ དབང་ཏྲ་ལས་
སྲ་ཏུར་ཁྲིམས་སྐྱོར་གྱི་ཏུས་བོད་སྟོད ཨམ་བན་ཞུ་ཧྲ་རིན་དང་། ལྷ་ཧྲ་
རིན་གཉིས་ནས་ཇི་ལྟར་ཞམས་སུ་བླངས་པ་ཅི་འདྲ་བ་དེ་འདྲར་རང་ཉིད་
ཀྱི་སྐེ་ལ་རང་ཉིད་ཀྱིས་འགག་ཐག་བཀྱོན་ནས་ཤི་ནུས་པ་བྱུང་རྗེས་པོ་ཁྲོ····
ཁའི་མཚན་ཉིད་ཚང་ཞིང་། བུ་ཚ་ཙུས་རྒྱུད ལའང་གོ་ས་བདག་རྐྱེན་
སོགས་གསོལ་རས་དཔག་མེད་ཐོབ་ཡོད་ཙང་། ཁྲིད་རྣམས་ནས་དེ་ལྟར་
བྱེད་མ་ནུས་པར་རང་ལུས་དགྲ་ལག་ཏུ་རྩིས་སྤྲད་པ་འདི་ལ་ནང་གི་ལུགས་
སྲོལ་དུ་ཉེས་པ་ཐོབ་ཡོད་འདུག་སྐབས། བསྟན་རྒྱས་གླིང་གི་ཛ་སག་བླ
མ་འཁོར་བཅས་ཀྱང་རྒྱ་ནག་ཏུ་བཙུངས་ཟིན་པ་བཅས། ཁྲིད་བཀའ་བློན
གཉིས་དང་། གཞའ་སྐྱིད་ས་སྨུང་ཐོག་ནས་དགྲ་ལག་ཏུ་ཤོར་བའི་རྒྱ་
མི་ཕང་ཀ་ཅན་བཞི་ཡང་ལྷན་ཅིག་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིང་པོ་བྲང་དུ་འཕྲལ་ཐོན་
བྱེད་དགོས་ཡོད་ཅེས་བཀའ་བསྒྱུར་བསྩལ་བྱུང་། ”① ཞེས་གསལ་བ····

① (དགའ་བཞི་བའི་བློན་བརྗོད་དེབ་ངོས་895—898)

དང་། བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས། “དེ་ནས་མི་འགྱུངས་པར་ཕུ་ཁྲི་གུང་ཧ་ཀྲུང་ཐང་ཆེན་པོའི་སྐུ་མདུན་དུ་ངོས་མཇལ་གྱི་ཐོན་ཕྱག་ལ·····བཅར་སྐབས། ཁོ་བོའི་རྟོག་དང་སྒྲོ་མདོངས་རྣམས་རྩིས་བཞེས་མཛད་དགོས་ཞུས་ཀྱང་། གོང་མ་ཆེན་པོས་གསོལ་རས་བསྩལ་བ་རེད་ནས་ལེན་ཐལ་བྱེད་མི་ནུས་པས་སྤྲ་འཕྲོས་པེ་ཅིང་ཕོ་བྲང་དུ་མ་སླེབས་པར་སྔར་སྲུས་བཞིན་གྱིས། པེ་ཅིང་དུ་འབྱོར་བསྟུན་གོང་མ་ཆེན་པོས་དབྱིངས་བཅད་མཛད་ཡོད་ཞེས་གསུངས་ནས་རྩིས་བཞེས་མཛད་མ་སོང་།”① ཞེས་གསལ་ཞིང་། དགའ་གཡུ་གཉིས་རྒྱབ་ཇི་ལན་རྗ་རིན་སོགས་ཀྱི་མཉམ་དུ་ཐོན་ནས་བྱུང་ལམ་བརྒྱུད་ཐང་ཀར་པེ་ཅིན་རྒྱལ་སར་བསྐྱོད་པའི་ལམ་བར་དང་། རྒྱལ་སའི་མཐོང་ཐོས་སོགས་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་སྙན་འཛེབས་གསོན་ཉམས་དང་ལྡན་པ་དུ་མ་འཁོད་འདུག་ཀྱང་། ཡིག་ཚོགས་ལ་འཇིགས་ནས་མ་སྤྲོས་ཤིང་། ཐོག་མར་ཀྲུང་ཐང་བློན་ཆེན་རྣམས་མཇལ་སྐབས་འཚམས་འདྲི་དང་། བོད་སོར་འཁྲུག་རྐྱེན་སྐྱ་སྡེའི་སྐོར་ལ་བཀའ་འདྲི་རག་བསྟུས་ཤིག་གནང་བར་དེ་བསྟུན་ལན་ཞུས་ཚུལ་དང་། “བོད་མི་སྐྱ་པོའི་ཆ་ལུགས་ཀྲུང་ཐང་རྣམས་ནས་མ་གཟིགས་སྐབས་རྣ་བ་གཡས་གཡོན་ལ་རྒྱན་ཆ་ཞེ་མི་མཚུངས་པར་འདོགས་པ་འདི་གང་གི་ལུགས་སྲོལ་··ཡིན་ཞེས་བཀའ་འདྲི་ཕེབས་བྱུང་བར། ཁོ་བོ་གྲལ་འགོར་ཡོད་གཤིས་དེ་ལན་དུ། གཡུ་འདོགས་པ་འདི་བོད་སྙིང་ཁྲུངས་ཀྱི་སྲོལ་དང་། སུ་ཏིག་འདོགས་པ་འདི་མཚོ་སྔོན་གྱི་རྒྱལ་པོ་གོ་ཤྲི་ཁང་གི་རྒྱལ་བརྒྱུད་ནས་བོད་ཀྱི་

① (དགའ་བཞི་བའི་སྒྲུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་895—898)

རྒྱལ་པོ་བྱེད་དུས་སྲོལ་ལམ་དར་བ་ཡིན་འདུག་ཚུལ་ཞུས། ”① ཞེས་གསལ་ཞིང་། མཐའ་མའི་བཀའ་ཆད་གནང་བའི་སྐོར། “གླིང་ཐང་རྣམས་ཀྱི་བཀའ་བསྒྱུར་དོན་རྫོར། རྗོ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་དང་། གཡུ་ཐོག་བཀྲ་ཤིས་དོན་གྲུབ་གཉིས་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་དྲིན་མ་བསམ་པར་རྒྱུན་མ་གོར་ཁར་མགོ་བཏགས་སོགས་བློ་སེམས་ལོག་པའི་བྱ་བ་ཚབས་ཆེ་བྱས་རིགས་ཀྱི་ཉེས་པ་མི་འདུག་ཀྱང་། འོན་མ་སང་ཞིང་རང་སྟོབས་ཞན་པའི་བྱ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་དགྲ་ལག་ཏུ་ཚུད་…… …གཉིས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གུང་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་བཀའ་བློན་གྱི་གོ་ས་ཡོད་པ་ཞིག་དེ་ལམ་དུ་བཞག་པས་མ་འཐུས་གཤིས། ནང་གི་ལྷ་དམག་ཆེད་རྫོངས་བྱེད་དགོས་པ་སོགས་རྒྱ་བོད་བལ་ཡུལ་གྱི་བསྟན་འགྲོ་སེམས་……ཅན་ལ་བརྟེན་བསིགས་ཡོང་རྐྱེན་གྱི་ལེ་ཐོགས་པ་བཅས་ནང་གི་ལུགས་……སྲོལ་ལྟར་ན་ཉེས་པ་ཆེ་བར་ཐོབ་ཅུང་། ལུགས་སྲོལ་ཤེས་མིན་བྱུང་བར་བསམས་ཉེས་པ་ཁྲིངས་དགོངས་ཡངས་བྱས་ཏེ་ཁྲོ་ད་རང་གཉིས་ཀ…… …བཀའ་བློན་གྱི་གོ་ས་ནས་གནས་ཕབ་པ་ཡིན་ཅིང་། དེ་མཚུངས་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་ལ་བརྒྱུད་འཇགས་གུང་གི་ཆོ་ལོ་བསྩལ་བ་དང་། ཏོག་སྒྲོ་མདོངས་སྟོན་བསྩལ་དང་། ཞང་ཀ་ཅན་རྒྱ་མི་གཉིས་ཀྱི་ཏོག་།གནས་སྤྲ་འཕྲོས་ཕྱིར་ལེན་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་ཚུལ་ཞེབས། ”② ཞེས་འཁོད་འདུག དེ་རྗེས་ཁོང་ཚོར་གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་མཇལ་ཁ་དང་གཟིགས་རྟོག་ གནང་ཚུལ་སོགས་ཞིབ་པ་དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་གསལ་ཡོད།

ཕུ་ཁང་ཨན་རྒྱལ་ཁའི་ངང་ཕྱིར་འཁོར་ལྷ་སར་འབྱོར་སྐབས་ཏཱ་ལའི་

①② (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་929)

བླ་མ་བརྒྱུད་པ་མཆོག་སྐུ་ངོ་མ་བསུ་བར་ཕེབས་པའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་།
“དེ་ནས་ཀྱང་ཐང་ཆེན་པོ་མར་ཕེབས་སྐབས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་རྫོན་……
འཁོར་རྣམས་ཀྱིས་སྐྱིད་གླུར་ཕེབས་བསུ་ཞུས།” ① ཞེས་གསལ་ཡོད་པ……
དང་། དེ་ནས་དམག་དོན་མཇུག་བསྡོམས་ཀྱི་ལས་དོན་ཇི་ལྟར་བྱས་པའི་
སྐོར་ལ་དེ་སྔའི་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཡིག་ཚགས་བལྟ་འཚོལ་གྱི་ཆ་རྐྱེན་
མ་འཛོམས་ཤིང་། ཡཱ་ཏན་ཀྲང་གི་བརྩམས་དེབ་ནང་མདོར་བསྡུས་ཤིག་
འཁོད་པ་ལྟར་ན། “དང་ཐོག་བྱེད་གཏེ་ལ་ཉེས་ཆད་བཅད་དེ་ཞྭ་དམར་
པའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་མི་ཆོག་པ་བཟོས་ཤིང་། ཁོའི་གསེར་དངུལ་
དང་། གཞིས་ཀ། ནོར་ལུག མི་སེར་བཅས་ཡོདས་རྫོགས་གཞུང་
བཞེས་བཏང་ནས་ལོ་རེའི་ཡོང་འབབ་རྣམས་བོད་དམག་གི་དམག་རྒྱགས་……
སུ་གཏོང་རྒྱུ་དང་། དགོན་པའི་ཁང་པ་རྣམས་གཞུང་གནས་ཀྱི་ལས་དོན་
འཕྲུར་འཛིན་བྱེད་མཁན་ཇེ་དྲུང་ཧོ་ཐོག་ཐུར་ (ཀུན་བདེ་གླིང་ཧྭ་ཚག་……
སྲིད་སྐྱོང་བསྟན་པའི་མགོན་པོ་ཡིན) གསོལ་རས་གནང་རྒྱུ། དགོན་པའི་
ནང་དུ་ཞྭ་དམར་བའི་གྲྭ་པ་བརྒྱ་དང་ངཙུ་མེད་གསུམ་ཡོད་པ་དེ་དག་ཚང་
མ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་དགེ་ལུགས་པར་བསྒྱུར་ནས་གདན་ས་གསུམ་གྱིས་དོ……
དམ་བྱེད་རྒྱུ་བཅས་ཐག་བཅད་པ་རེད། གོར་ཁ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་
དགོན་པར་བཙན་འཛུལ་བྱེད་སྐབས་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པའི་གཅེན་པོ་
དྲུང་པ་ཧོ་ཐོག་ཐུས (བཀྲས་ལྷུན་ཛ་སག་བླ་མ་བློ་བཟང་སྦྱིན་པ་) དམག
ཁྲིད་དེ་དགོན་པ་སྲུང་སྐྱོང་མ་བྱས་པར་དངོས་ཆས་རྩ་ཆེ་གྲལ་ཁྲིར་ནས……
སྔོན་ལ་བྲོས་བྱིན་པས་ཁོའི་ནག་ཉེས་ཧ་ཅང་ཆེན་པོ་རེད། དེར་བརྟེན་

① (འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས 204)

སོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་བྲུང་པ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་པེ་ཅིན་དུ་བསྐུལ་ཡོང་ནས་ཉེས་ཆད་གཅོད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། དེ་མིན་སོར་ཁུས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་དགོན་པར་བཙན་འཛུལ་བྱེད་སྐབས་རྗེ་དྲུང་བླ་མས་མོ་བཏབ་པར་ཁ་གཡར་ནས་འགོག་རྒོལ་བྱེད་མི་ཉན་ཞེས་བཤད་སྐབས་གྲྭ་པ་རྣམས་གཅིག་རྫིས་གཉིས་མཐུད་ཀྱིས་གྲོས་ཚོལ་དུ་ཕྱིན་སྐབས་གཞི་ནས་ཧག་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཁྲོག་བཙོམ་བྱེད་པོད་པ་བྱུང་བ་རེད། དེར་བརྟེན་བྱེད་གཏེ་རྗེ་དྲུང་བླ་མ་དཔུས་ཕྱོགས་སུ་བསྐུལ་ཏེ་དམངས་ཚོགས་ཀྱི་ཁྲིད་དུ་བླ་སོགས་བཤུས་ཏེ་བསོད་དགོས་ཞེས་བཤད། ” ① ཅེས་འཁོད་འདུག་པ་ནས། དགོན་པའི་ཁང་པ་རྗེ་དྲུང་ཧོ་ཐོག་ཐུར་གནང་ཞེས་པ་དང་། གྲྭ་པ་རྣམས་གདན་ས་གསུམ་ནས་དོ་དམ་བྱེད་རྒྱུ་ཞེས་པ་དེ། ཞྭ་དམར་བའི་གདན་ས་ཡངས་ཅན་དགོན་པ་གྲུབ་མཐའ་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་ནས་བདག་དབང་སྲིད་སྐྱོང་ཏ་ཚག་གི་བླ་བྲང་ལ་གནང་བ་ཡིན་ནམ་སྙམ་པ་དང་། བཀྲས་ལྷུན་ཞབས་པད་བློ་བཟང་སྨིན་པ་ནི་ཆུ་བྱི་ལོ་སྟོད་ཙམ་ལ་པེ་ཅིན་དུ་རྫོང་བདའ་གནང་ནས་མི་རིང་བར་འདས་གྲོངས་སོང་འདུག་པ་དགའ་བཞི་…… ……བའི་བྱུང་བརྗོད་ལས་ཤེས་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཞྭ་དམར་བའི་བ་ཟའ་བླ་བུ་མོ་ལགས་ཟེར་བ་དེ་དང་གཡོག་པོ་མོ་བརྒྱད་དགུ་ཞིག་སོར་ཁས་སྐྱེས་སྐྲད་པ་རྣམས་ཀྱང་རྒྱ་ནག་ཏུ་བཙངས་པ་དེ་དག་ལ་ཁྲིམས་ཉེས་ཇི་ལྟར་བཅད་……ཡོད་མེད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་མ་མཐོང་བ་བཅས་མདོར་ན། སོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་གིས་བོད་ལ་བརྙས་བཅོས་ཧག་བཅོམ་ཚོད་མེད་བྱས་པ་དེ་རྒྱ་བོད་ཕྲུན་སྣ་མི་…རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་གྱིས་མཐར་བསྒྲོད་བཏང་ཐོག མེས་རྒྱལ་ཕྲ་ཐུབ་ཀྱི་

① 《ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་ 157—158》

རྒྱལ་མཚམས་བརྟན་སྲུང་བྱས་པའི་དར་རྒྱུད་སྐྱོ་ངལ་ལྡན་ཞིང་མཐར་ཐུག་གཟི་བརྗིད་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ལེའུ་ཞིག་བརྩམས་ཡོད་པ་དེའི་གལ་ཆེ་རིགས་རགས་ཙམ་འགོད་པ་དེ་ལྟར་ལགས་སོ།

12. ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ས་གནས་ཀྱི་སྒྲིག་ཁྲིམ་ལམ་ལུགས་ལ་ཞིབ་བཤེར་གྱི་དོན་ཆན་ཉེར་དགུ་གཏན་འབེབས་བྱས་པ།

དེ་སྐོར་གྱི་ཡོང་རྐྱེན་ཚུང་ཞིབ་པ་ཡཱ་ཏན་ཀྲང་གི་བརྩམས་དེབ་ནང་འཁོད་པ་ལྟར་ན། "གོང་མ་ཆེན་ལུང་གིས། གོ་ཁ་ཕམ་པར་བྱས་པའི་དམག་གི་བརྗིད་ཉམས་དང་། བཙན་འཛུལ་པ་གོར་ཁ་ཕྱིར་སྐྲོད་བཏང་བ་དེས་དོན་དངོས་ཐོག་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་སྡུག་བསྔལ་ལས་བསྐྱབས་པས་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་རིམ་གྲས་གོང་འོག་གིས་དགའ་བསུས་ཞུ་བའི་ཕན་ཡོད་ཀྱི་ཆ་རྐྱེན་ལ་བརྟེན་ནས། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་དག་ཐེར་མཐའ་འཁྲོལ་ཙམ་ཞིག་དུས་ཐོག་ཏུ་བྱེད་བསམ་གྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན་ཧྲུ་ཁང་ཨན་སོགས་ལ་'འབྱུང་འགྱུར་དམག་ཕྱིར་འཐེན་རྗེས་ངེས་པར་དུ་ཏ་ན་ཏིག་གི་སྒོ་ནས་སྒྲིག་ཡིག་གཏན་འབེབས་བྱས་ཏེ་ཡུན་དུ་བརྩི་སྲུང་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོང་བ་བྱེད་དགོས།' ཞེས་མཛུབ་སྟོན་བྱས་ཡོད།" ① ཅེས་གསལ་བ་དང་། "ཧྲུ་ཁང་ཨན་ཕུ་སར་འཁོར་རྗེས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོར། 'ད་རེས་གཞུང་དམག་ས་ཐག་རིང་པོ་ནས་དྲག་ཀུན་འདུལ་བར་ཡོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་བོད་དེ་དབུས་གཙང་གི་སེར་སྐྱ་རྣམས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་ཡིན། ད་ཆ་དྲག་ཀུན་གྱིས་བསམ་པ་རྣམ་དག་གིས་རང་ཉེས་ངོས་འཛིན་བྱས་སྐབས་དུས་གཏན་དུ་ཡང་བསྐྱར་ཕྱིང་དཀྲུག་སློང་མི་སྲིད་པ་སློས་མེད་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ལས་

① (ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་ 158)

དོན་སྐྱབ་པར་ལམ་ལུགས་གཏན་ནས་མི་འདུག   ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གང་ཉིད་ཀྱིས་བརྙེན་མཚམས་ལ་བཞུགས་རྒྱུ་ཁོ་ན་ལས། ཕྱི་རོལ་གྱི་དོན་དག་ཐབ་པོ་མི་མཁྱེན་ལ།   བཀའ་བློན་སོགས་ཀྱིས་དུས་རྒྱུན་དུ་མགོ་བདེ་དྲན་འཁྲུལ་ཁོ་ན་བྱེད་ཅིང་།   བཙན་འཛུལ་བྱུང་དུས་འགོག་སྲུང་བྱེད་ཐབ་ཀྱི་མེད།   དེར་བརྟེན་ཕྲིག་ཡིག་རྣམས་ངེས་པར་དུ་གཏན་འབེབས་བྱས་ནས་ཁོ་ཚོས་བཙེ་སྲུང་བྱེད་དགོས་པ་ཞེས་པ་བཟོ་དགོས།   དེང་དུས་གོང་མ་ཆེན་པོས་བཀའ་སློབ་ཞིབ་ཕྲ་གནང་ནས་དོན་ཚན་རེ་རེ་བཞིན་མཛུབ·····
སྟོན་མཛད་དེ་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ངེད་ལ་གྲོས་མོལ་ཞིབ་ཕྲ་བྱེད་རྒྱུར·····
གནང་ནས་དུས་གཏན་དུ་སྨྲོན་མི་ཡོང་བ་དང་།   བོད་པ་རྣམས་ལ་ཡུན་དུ་ཕན་པའི་ཐུགས་རེ་མཛད་ཀྱི་ཡོད། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གང་ཉིད་ཀྱིས་གོང་མ་ཆེན་པོར་བཀའ་དྲིན་གཟོ་དགོས་པ་མཁྱེན་གསལ་ཡིན་པས་འབྱུང་འགྱུར·"
གྲོས་མོལ་བྱས་ནས་ཐག་ཆོད་རྗེས་གསུས་པ་ཆེན་པོས་བཙེ་སྲུང་བྱས་ཏེ་བྱ་བ་སྒྲུབ ངེས་ཡིན་པ་སྨོས་ཅི་དགོས།   གལ་སྲིད་ཡུན་རིང་དུ་ཆགས་པའི་གོམས་གཤིས་མཁྲིག་བཟུང་བྱས་ན་དམག་ཕྱིར་འཐེན་རྗེས་གོང་མ་ཆེན···"
པོས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་དང་དཔོན་དམག་སོགས་ཕྱིར་འཐེན་མཛད····
རྒྱུ་ཡིན་པས།   ཕྱིན་ཆད་དོན་དག་བྱུང་ནའང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གིས་ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱུ་མིན།   གང་ཞིག་ཕན་པ་ཡིན་དང་གང་ཞིག་གནོད་པ་ཡིན།   གང་ཞིག་ལྷོ་བ;ཡིན་དང་གང་ཞིག་ཡང་བ་ཡིན་དེ་རང་ཉིད་ཀྱིས་གདམ་ག་གནང་ཆོག’   ཅེས་བཤད་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོས་ལམ་སང་ཁོང་ལ།   ‘དབུས་གཙང་གི་དོན་དག་སྐོར་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོས་ཐུགས་འཁུར་གནང་ནས་ཁྲིམས་ལུགས·"

གཏན་འབེབས་མཛད་རྒྱུ་དེ་འབྱུང་འགྱུར་ཡུན་རིང་ལ་དགོངས་པ་བཞིན་ ··
པ་ཞིག་ཡིན། ངེད་དང་བོད་རིགས་སེར་སྐྱ་རྣམས་ཀྱིས་སྙིང་ཐག་པ་ནས་
ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ལས། དེ་དང་རྒྱབ་འགལ་སྒྲུ་ཙམ་ཡང་བྱེད་ག་ལ་ཡོད།
འབྱུང་འགྱུར་སྒྲིག་ཡིག་གཏན་འབེབས་མཛད་རྗེས་ངེད་ཀྱིས་བོད་བཞུགས་
ཨམ་བན་དང་མཉམ་དུ་བཀའ་བློན་དང་། བོད་རིགས་མང་ཚོགས་སོགས་
ལ་སྒྲུལ་མ་དང་སྔེ་ཁྲིད་བྱས་ཏེ་གུས་པ་ཆེན་པོས་བསྟེ་སྲུང་ནན་ཏན་བྱས་ ···
ནས་བྱ་བ་གང་ཅི་ཚང་མ་སྒྲིག་ཡིག་ལྟར་ཏུར་ཐག་འབད་ཐག་གིས་སྒྲུབ་རྒྱུ་
ཡིན། དེ་ལྟར་བྱས་ན་བོད་ལྗོངས་ལ་ཕན་ཆེན་པོ་ཐོགས་ངེས་ཡིན་ལ།
ངེད་རང་ལའང་ཕན་ཆེན་པོ་ཐོགས་ངེས་ཡིན། ’ ཞེས་ལན་བསྐྱོན་ཡོད། ”
① ཅེས་གསལ་བའི་གཤམ་དུ། 《གོང་མས་ཐག་བཅད་པའི་སྒྲིགས་ཡིག》
དོན་ཚན་ཉེར་དགུ་མ་ཞེས་པའི་ནང་དོན་བགོད་འདུག ང་ཚོས་འདིར་དེ་
སྔའི་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཡིག་ཚགས་དེབ་ཐེར་ཁོངས། 《ཚུ་སླང་
ཕང་ཞུ་ཚུར་ཕུལ་གྱི་དེབ་》ཅེས་པ་ནས་བྲངས་པའི་དོན་ཚན་ཉེར་དགུ་ ····
མའི་ནང་དོན་བགོད་པ་གཤམ་གསལ།

བོད་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་གསར་འཛུགས་སྐོར་གྱི་རྩ་ཚིག་དོན་ཚན་ཉེར་ ····
དགུ།

“གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀས་མངགས་པ་སྲས་ཀྱི་སོ་ས་ལུ་ཡིན་དན་གྱི་ ···
སློན་ཆེན་དཔའ་བོ་དང་པོའི་གུང་ཅང་ཧྲུན་ཆེན་པོ་ཕུ། བཀས་མངགས་
ཞིན་ཡོན་དན་གྱི་བློན་ཆེན་ལུགས་སྲོལ་སྦྱོར་ཁང་གི་ཨ་ཤི་ཨམ་བན་ ·······
(སྐུན་) བཀས་མངགས་དམག་གི་སྦྱོར་ཁང་གི་ཨ་ཤི་ཨམ་བན་ཧྲི་ཁྲིན་ ····

① (ཀླུ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད ཡིག་དེབ་ངོས་ 159—161)

ཚུང་ཐུ་ཙམ། བཀས་མངགས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་འཁུར་འཛིན་པ་ཀུང་ཧྲུ་
ཞང་ཤུ་ཧྲོ། བཀས་མངགས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་རོགས་བྱེད་ ཁྲིན་ཨམ་ཅན་
བཅས་ནས་ཡི་གེ་བཏང་བར། ད་ལམ་ངེད་ཅང་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཅན་ (ནས་)
གསེར་སྙན་སྒྲོན་ཐོག བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གསར་འཛུགས་དོན་ཆན་ཉི་ཤུ་
རྩ་དགུའི་སྐོར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་པའི་ཟིན་ བྲིས་ཞལ་ཤུས་ཀྱིས་རིམ་པར་ཕུལ་
བ་དེབ་གསལ་ལྟར་དང་། དེ་དག་རྣམས་རྒྱུན་རིང་སོང་སྤུབས་ (སྐབས་)
བོར་བརླག་བྱུང་ཚེ་སྐབ་ལས་དོན་བྱེད་དཀའ་བ་ (བས་) ད་ལམ་ཡང་……
བསྐྱར་གནས་ཚུལ་འདི་བཞིན་ཕུལ་བ་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་དང་རྗེ་དྲུང་ཧྲོ་ཐོག་……
ཐུ་ནས་དོན་ཆན་གྱི་དོན་རྗེ་རྣམས་ལ་གཞིགས་པའི་དགོངས་དོན་ལྟར……
འཕྲུལ་དུ་བཀའ་མདའ། རྫོང་གཞིས་སོ་སོར་བཀྲམ་ནས་ཚང་མ་ཧྲི་
སྲིད་བར་རྒྱུན་འཛུགས་བྱས་པ་ལ་ཚང་མས་འདི་སྐོར་ལ་སྤྲར་ལྟར་རྩིས……
མེད་འོས་མིན་བྱས་ཚེ་ཉེས་པ་གཙོད་རྒྱུར། དེའི་ཆེད་དུ་ཕུལ། འདི་
གདོང་ལུགས་སྲོལ་གསར་འཛུགས་ཀྱི་དོན་ཆན་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་བཅས……
ཕྱོགས་མཚུངས་སུ་ཕུལ། ལྷ་སྐྱོང་དགུང་ལོ་ང་བརྒྱད་པའི་ཟླ་ཚེས་ལ།

དོན་ཆན་དང་པོར། སྤྲུལ་སྐུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ལུགས་སྐོར། སོ་
སོས་རང་གཙོད་ངེས་ཏིག་བྱས་ངོས། ཆོས་སྐྱོང་བཞི་ལ་ལུང་ཞུས་ཐོག
གོང་ནས་བསྩལ་བའི་གསེར་བུམ་ནང་དུ་སྐུ་སྐྱེ་ རྟགས་མཚན་ཡོད་ རིགས……
ཀྱི་མིང་དང་། ལོ་ཟླ་དུས་ཚེས་ཤིང་བྱང་ཐོག་བཀོད་པ་བཙུག་སྟེ།
བླ་མ་ཡོན་ཏན་བཟང་བ་འདེམ་སྒྲུག་གིས་ཞག་བདུན་རིང་སྐུ་རིམ་བྱས……
རྗེས། ཧྲོ་ཐོག་ཐུ་རྣམས་འཛོམས་ནས་ཇོ་བོའི་སྐུ་མདུན་དུ་ཨམ་པ་དང་
ཕྱོགས་མཚུངས་ངོས་འཛིན་དང་། ཡང་ཆོས་སྐྱོང་བཞི་པོ་ཁ་མཐུན་གྱི་

ངོས་འཛིན་བྱུང་ན། དེའི་མིང་ཡིག་ཤིང་བྱང་དང་ཤིང་བྱང་ཡི་གེ་མེད་པ་གཅིག་བཅས་བུམ་པའི་ནང་དུ་བཙུག་ནས། ཡི་གེ་མེད་པའི་ཤིང་བྱང་ཐོན་ན། དེ་ལ་བདག་འཛིན་བྱེད་རྒྱུ་མི་ཡོང་བས། སྐུ་སྐྱེ་ལོགས་སུ་རྩད་གཅོད་དགོས་དང་། ཡང་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ལྷ་བུའི་སྐུ་སྐྱེའི་ངོས་འཛིན་སྐབས། མཇུ་དང་། རྒྱ་བོད་བཅས་ཀྱི་ཡི་གེ་སྣ་གསུམ་ཤིང་བྱང་ལ་བྲིས་པ་བྱས་ཚེ་སྤྱི་ཁྱིངས་ཚང་མ་དད་མོས་ཆེ་བ་ཡོང་།

དོན་ཚན་གཉིས་པར། གོང་གི་དཔོན་དམག་ནས་ས་མཚམས་སུ་དཔུང་འཇུག་གནང་བར་བརྟེན། གོར་ཁ་བས་མགོ་སྒྱུར་ཕྱག་འཚལ་ཞུས་སྐབས་བོད་ཡུལ་བདེ་འཇགས་སུ་འཁོད་པ་དང་། ཕྱོགས་མཐའི་རྒྱལ་ཁག་རིགས་ནས་ལྷ་སར་ཚོང་པ་ཡོང་རྒྱུན་རྣམས་ཚུལ་མཐུན་གྱི་སྒོ····ནས་སྔར་བཞིན་འགྲོ་འདུག་བྱས་ཆོག་ཅིང་། ཕྱོགས་མཐའི་མི་རིགས་དང་། ཁ་ཆེ་སོགས་ཀྱི་ཚོང་པའི་མིང་ཐོ་བཀོད་ནས་ཨམ་པའི་ཡ་མོན་དུ་དེབ་སྒྲུར་བྱེད་དགོས། དེ་མཚུངས་བལ་པོའི་ཚོང་པ་ཚོ་རེ་ཐེངས་གསུམ་རེ་དང་། ཁ་ཆེའི་ཚོང་པ་ཚོ་རེ་ཚར་རེ་ཡོང་ཆོག་པ་བ་ཅས་དེ་དག་ཕྱོགས་གང་དུ་འགྲོ་ཡང་འགོ་ཡོད་སོ་སོས་ཨམ་པའི་ཡ་མོན་དུ་ཞུས་ཏེ། ལམ་ཕྱོགས་གང་དུ་འགྲོ་ཡང་དེ་གའི་ལམ་ཡིག་སྤྲོད་རྒྱུར། རྒྱལ་རྩེ་དང་། དིང་རི་བརྒྱུད་འགྲོ་མིའི་རིགས་གསར་བཙུགས་དཔོན་དམག་ནས་ལམ་ཡིག་···ལ་མིག་བལྟ་དང་། ཕྱོགས་མཐའ་ནས་ཚུར་ཡོང་མིའི་རིགས་ལའང་གོང་བཞིན་རྩད་གཅོད་ཀྱིས་མི་གྲངས་འདི་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཕུལ་བའི་ལྷ་སར····འབྱོར་སྐབས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་རྒྱུ་དང་། གཞན་ཡང་། འབྲུག་པ། འབྲས་ལྗོངས། ཙོང་པ་བཅས་ལྷ་སར་ཡོང་མིའི་རིགས་ལའང་གོང་བཞིན

གནས་ཚུལ་དང་། ས་མཚམས་ཀྱི་འགོ་ཡོད་སོ་སོས་རྩད་གཅོད་བྱེད་
དགོས། གཞུང་ནས་བཅལ་ཡུལ་རྟེན་བཞེངས་མི་སྣ་དང་། ནས་མཇལ་
དུ་འགྲོ་མི་སོགས་ཨམ་པ་ནས་དུས་ཚོད་བཀོད་དེ་ལམ་ཡིག་ཀྱང་སྤྲེར་སྒྱུར།
དུས་ཐོག་ཏུ་ཕྱིར་འཁོར་མ་བྱུང་ན་གོར་རྒྱལ་ལ་བཀའ་ཤོག་བཏང་ནས་····
འགུགས་རྒྱུ།

དོན་ཚན་གསུམ་པར། བོད་དུ་སྤར་ནས་ཏམ་ཁ་སྣད་ཡོད་རིགས་
ཤ་སྟག་ཡིན་པར། ཕྱིན་ཆད་སྣད་མེད་ཁོ་ན་དང་། དེ་ཡང་སྤར་རྒྱུན་
ཏམ་རེར་ཞོ་གང་སྐར་ལྔའི་ཞིད་ཡོད་པ་བྱས་ཏེ་སྣད་མེད་ཏམ་ཁ་དྲུག་ལ····
རྒྱ་དངུལ་སྲང་རེ་རྩིས་ངོས། རྒྱ་དངུལ་སྲང་རེ་ས་ནས་ཞོ་རེ་པར་རྒྱུག
གི་དགོས་བྱེད་ལ་བཅད་པ་ཡིན། ད་ལམ་ཏམ་གསར་སྣད་མེད་དང་
གོར་ཏམ་སྣད་མེད་འདྲ་བའི་འཇལ་ཕྲད་གོང་བཞིན་དང་། ཏམ་ཁ་སྣད་
ཡོད་གསར་རྙིང་ཕྲད་མེད་ཀྱི་ཏམ་བརྒྱད་རེར་རྒྱ་དངུལ་སྲང་རེ་བཅས་····
བྱེད་རྒྱུ་དང་། ཕྱིན་ཆད་ཏམ་གསར་ལ་སྣད་ཆ་ཕྲན་ཙམ་བཏང་མི་ཆོག

དོན་ཚན་བཞི་པར། དམག་མི་གསར་འཛུགས་བྱས་པ་དབུས་གཙང་
སོ་སོར་སྟོང་ཕྲག་རེ་དང་། རྒྱལ་རྩེ། དིང་རི་སོ་སོར་ལྔ་བརྒྱ་རེ་
བཅས་ཁྲིན་གསུམ་སྟོང་དགོས་པ་ས་གནས་སོ་སོའི་འབྲེལ་མཚུངས་ནས······
བཙུགས་ཐོག ད་ལམ་གསར་བསྐྲིས་དང་བཅས་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་རེར
མདའ་དཔོན་རེ། ལྔ་སའི་བོད་དམག་སྤྱི་ཁྲབ་རྒྱ་དཔོན་ཡུ་ཐེ་དང་།
གཞིས་རྩེ། རྒྱལ་རྩེ། དིང་རི་བཅས་ཀྱི་སྤྱི་ཁྲབ་གཞིས་རྩེའི་རྒྱ་དཔོན་
ཏུ་སི་ནས་བྱེད་རྒྱུ། གོང་གསལ་དམག་མི་གསར་འཛུགས་རྣམས་ཀྱི་
མིང་ཐོ་གཅིག་ཨམ་པར་འབུལ་ཞུགས་དང་། གཅིག་བཀའ་ཤག་ཏུ

འཛོག་དགོས་རྒྱུར། དེ་ཁོངས་ནས་དམག་མི་འདས་རིགས་བྱུང་ཚེ་དེ་པ་
བརྗོད་དང་། ཚབ་འཕྲལ་འཛུག་བྱེད་དགོས།

དོན་ཚན་ལྔ་པར། སྔར་ནས་དམག་གི་འགོ་ཡོད་མདའ་དཔོན་ཙམ་ལས་མེད་འདུག་ཀྱང་། ད་ཆ་མདའ་དཔོན་གྱི་འོག་ཏུ་ཙ་དཔོན་བཅུ་གཉིས་དང་། ཙ་དཔོན་རེའི་འོག་ཏུ་དམག་མི་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་རེ། ཙ་དཔོན་གྱི་འོག་ཏུ་བརྒྱ་དཔོན་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི། བརྒྱ་དཔོན་རེར་དམག་མི་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་རེ། བརྒྱ་དཔོན་གྱི་འོག་ཏུ་ལྡིང་དཔོན། ལྡིང་དཔོན་རེའི་འོག་དམག་མི་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་རེ་བཅས་དེ་དག་ཚང་མ་མི་ན་གཞོན་རྩལ་ལྡན་ཤ་སྟག་འདེམ་སྒྲུག་གིས་འཛུག་པ་དང་། བཀའ་ཤོག་ཀྱང་སྤྲོད་དགོས། མདའ་དཔོན་གྱི་འོས་ལ་ཙ་དཔོན། ཙ་དཔོན་གྱི་ཚབ་ཏུ་བརྒྱ་དཔོན། དེ་ཚབ་ལྡིང་དཔོན་བཅས་རིམ་པ་བཞིན་འཕར་དགོས་ལ། མི་དྲག་དང་། རྒྱུང་འཁོར་ཡིན་ཀྱང་གོང་བཞིན་གནས་རིམ་འཕར་ལས། མཐོ་འཛེགས་བྱུས་མི་ཆོག (པ་) དང་། མི་སེར་ཕྱིངས་དམངས་ཀྱི་ཁོངས་ནས་ལྡིང་དཔོན་གྱི་གོ་ས་བྱུས་མི་ཆོག་པའི་སྲོལ·····ཞིག་ཡོད་ཚོད་ལ། དེ་ཡང་ཕྱིན་ཆད་སོ་སོའི་བློ་སྟོབས་ཤེས་འཁོས་སོན་ཀྱིས་འཕེར་བ་ཡོད་ཚེ་རིམ་པ་བཞིན་འཕར་ཆོག་པ་ལས་བཀག་འགེགས་མི·····
དགོས།

དོན་ཚན་དྲུག་པར། སྔར་ནས་དམག་མི་རྣམས་ལ་ཐོགས་དང་དགྲ་ཆས་རིགས་སྤྲད་སྤྲོལ་མེད་འདུག་ཀྱང་། ཕྱིན་ཆད་དམག་མི་རེར་ཕོ་ལྔར་འབྲུ་དན་གཉིས་དང་བསྟུལ་ལྔ་རེ་སྤྲོད་རྒྱུར་ཕྲིན་འབྲུ་དན་བདུན·····
སྐྱོང་ལྔ་བརྒྱ་དགོས་པ་དབུས་གཙང་གི་འབབ་ཡོང་ཐོག་ནས་མ་འདེང·····

ཡང་། ཞྭ་དམར་བ་དང་། བྲུང་པ་རྟ་ཐུག་སྒྲ། བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར་བཅས་ཀྱི་ས་རིགས་འབབ་ཡོང་ཐོག་ནས་གཏོང་བ་དང་།

དེས་ཀྱང་མ་འདང་ན་ཞྭ་དམར་བ་བློ་བཟང་འཇམ་དཔལ་གྱི་དངོས་ཆས་···

བཙོང་པའི་རིན་ཐོག་ནས་བཏང་ན་འདང་ངེས་འདུག་ཅིང་། དམག་མིའི་

ཁོངས་སུ་རྩུད་པ་གང་ཡིན་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་ཁྲལ་ཆག་གི་བཀའ་ཤོག་ཀྱང་

བསྩལ་དགོས་དང་། མདའ་དཔོན་རྣམས་ལ་མདའ་གཞིས་ཡོད་སྐབས

ཐོགས་མ་དགོས་ཤིང་། དེ་ཕྱིན་ལོ་ལྟར་ཏུ་དཔོན་རེར་དངུལ་སྲང་སུམ

ཅུ་སོ་དྲུག་རེ་དང་། བརྒྱ་དཔོན་རེར་དངུལ་སྲང་ཉི་ཤུ་རེ། ལྡིང་

དཔོན་རེར་དངུལ་སྲང་བཅུ་བཞི་དང་ཞོ་བརྒྱད་རེ་བཅས་སྤྲོད་རྒྱུ་ཁྲིན་···

བསྡོམས་ལོ་རེར་དངུལ་སྲང་ཉིས་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་ཐོབ་པ་གཞུང་ནས་སྟོན་···

དཔྱིད་གཉིས་སུ་ཆར་ཏེ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བར་ཕུལ་ནས་སྤྲོད་དགོས།

དོན་ཚན་བདུན་པར། དམག་མིའི་དགྲ་ཆས་སྤྲོད་འོས་ལ་བཅུ་ཆ་

ལྟར་མེ་མདའ། བཅུ་ཆ་གསུམ་ལ་མདའ་གཞུ། བཅུ་ཆ་གཉིས་ལ་

གྲི་མདུང་བཅས་དགོས་པར། དབུས་གཙང་གི་དགོན་སྡེ་ཚང་མར་རྩད

གཅོད་ཀྱིས་དགྲ་ཆས་འཕེར་ངེས་གང་བྱུང་ལ་རིན་སྤྲོད་རྒྱུ་དང་། ཞྭ་

དམར་ཏུ་བའི་འབབ་དངུལ་སྲང་ལྔ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་འདུག་པ་དེ····

ཐོག་ནས་དགྲ་ཆས་རིགས་དང་། མེ་རྫས་སོགས་ལོ་ལྟར་གཞུང་ནས

ཀོང་པོ་དང་དཔལ་འབར་བཅས་ལ་མི་སྣ་བཏང་ནས་སྒྲུབ་འཚོལ་གྱི་དམག་

མིས་ཀྱང་རྩལ་སྦྱོང་ཡང་དག་བྱེད་དགོས།

དོན་ཚན་བརྒྱད་པར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་

ནི་གཉིས་ཀྱི་གཏོང་སྒོ་དང་། འབབ་ཡོང་རིགས་ལ་སྐུ་ཞེ་སྐུ་འཁོར་སོགས

ནས་འགན་ཁུར་བྱས་སྐྱབས་བར་ལག་ཏེ་བག་བྱུང་དོགས་འདུག་པར། སྣད་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་པས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དགོས་ལ། བཀའི་དགོངས་དོན་བཞིན་སྟོན་དཔྱིད་སོ་སོར་གནས་ཚུལ་འབྲུལ་དགོས།

དོན་ཚན་དགུ་པར། སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་སེམས་ཅན་ལ་དགོངས་པ་དེ་བཞིན་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་དབུས་སུ་ཕེབས་ནས་ཆོས་... འཆད་པ་དང་། དགེ་འདུན་ལ་བཀུར་སྟི་མཛད་པ་སོགས་སྐྱེ་འགྲོའི་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་དོན་ཡིན་པར། མངའ་ཞབས་མི་སེར་རྣམས་ལའང་བྱམས་པས་སྐྱོང་དགོས་པ་ལ། རྒྱུན་མས་གནོད་འཚེ་བྱས་པར་བརྟེན་ཚང་མ་ཁག་སྡུག་ཆེན་པོ་བྱུང་སོང་བས། ད་ལན་སྐྱིད་སྒྲོང་། རོང་ཤར། གཉའ་ནང་བཅས་ཀྱི་མི་སེར་ལ་ལོ་གཉིས་རིང་ཁྲལ་འགྲོ་ལག་འདོན་གྱི་... ཁྲལ་རིགས་ཆེ་ཕྲ་ཆག་ཡང་དང་། རྫོང་དགའ། དིང་རི། མཁར་ཏ། ཆུ་འདུས་བཅས་ལ་ལོ་གཅིག་གི་རིང་ཁྲལ་ཆག་གནང་མཚུངས་སོང་ཞིང་། དེ་ཕྱིན་དབུས་གཙང་རྒྱ་ཁྲབ་ཏུ་ཞུགས་ཕག་ཕན་གྱི་ཁྲལ་ཆད་རྩ་ཡང་དང་། རྩེ་ཤོད་ཀྱི་དྲུང་འཁོར་རྫོང་གཞིས་སྡེ་སྟོད་སོགས་ཀྱི་ཆད་རིགས་ཕྱེད་ཆ་... ཡང་བ་བཅས་སོང་བ་བོད་ སྤྱོངས་བདེ་ཐབས་ཁོ་ནའི་ཆེད་ཡིན།

དོན་ཚན་བཅུ་པར། བོད་བཞུགས་ཨམ་པ་འཆར་ཅན་ཡ་མོན་སོགས་ལ་རྩེར་ཡོང་དགོས་ལས། གཞན་མ་ལས་དོན་གང་ཅི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་བཅས་འདྲ་མཉམ་གྱི་གྲོས་བསྡུར་བྱེད་པ་དང་། བཀའ་བློན་གྱི་འགོ་བྱས་བོད་ཀྱི་ལས་སྡེ་འགོ་ཡོད་བླ་མ་སོགས་ཆེ་ཕྲ་ཀུན་གྱིས་ཨམ་པའི་ངག་བཀོད་དང་ལེན་དང་། བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་ལས་དོན་གསོལ་དཔོན་མཁན་པོས་བྱེད་དགོས་གང་ཅི་

བྲང་བཞག་དང་བྱེད་སྒོ་གང་ཅི་བོད་བཞུགས་ཨམ་པ་ན་ལ་སྨོན་ཚོད་གནས་
ཚུལ་ཞུས་ནས། ས་སྐོར་དུ་འགྲོ་སྐབས་ཞིབ་འཇུག ཐུས་ཆོག་པ་བྱེད།

དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་པར། བཀའ་སློན་ཚབ་འཇུག་བྱེད་སྐབས་
འོས་ལ་མདའ་དཔོན། རྩིས་དཔོན། ཕྱག་མཛོད་བཅས་ནས་ཤེས་
ཡོང་དང་བྱས་པ་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་པའི་བོད་བཞུགས་ཨམ་པ་དང་། ཧཱ་
ལའི་བླ་མས་འདེམ་སྒྲུག་གིས་མི་གཉིས་གསེར་སྐྱན་དུ་ཕུལ་ནས་བསྐོ་བཞག་
གནང་རྒྱུ་དང་། བླ་མ་བཀའ་བློན་གྱི་ཚབ་འཇུག་ལ་མཁན་པོ་ཆེ་ཁའི་
གྲས་ནས་འདེམ་སྒྲུག་གསེར་སྐྱན་དུ་ཕུལ་ནས་བསྐོ་བཞག་དང་། མདའ་
དཔོན་གྱི་ཚབ་འཇུག་དགོས་རིགས་དམག་གི་ཅ་དཔོན་གྲས་དང་། དེ་
མིན་ས་མཚམས་ཀྱི་རྫོང་དཔོན་སོགས་འདེམ་སྒྲུག་གིས་མི་གཉིས་གསེར་·····
སྐྱན་སྤྲིན་ནས་བསྐོ་བཞག་བྱེད་རྒྱུ་ཡས། དམག་གི་འགོ་བྱེད་དང་རྩལ་
སྦྱོང་ལ་འབྲུས་ཤོར་ཡོང་རིགས་བྱས་མི་ཆོག རྩིས་དཔོན་དང་ཕྱག་མཛོད་
ཀྱི་ཚབ་བསྐོ་འོས་གཉེར་ཚང་པ་དང་། བཤེར་དཔང་བཀའ་དྲུང་ཆེ་
བ། རྩེ་དྲུང་བླ་མ་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བསྐོ་བཞག གཉེར་ཚང་དང་།
བཤེར་དཔང་གི་ཚབ་ཞལ་པ་དང་། མི་དཔོན། ཧྲ་དཔོན་བཅས་ནས་
འགྲོ་དགོས། ཞལ་(པ་)མི་དཔོན་ཧྲ་དཔོན་བཅས་ཀྱི་ཚབ་སྒྲུགས་ཀྱི་
རྫོང་དཔོན་དང་། བཀའ་ཤག་མགྲོན་གཉེར་གྱི་གྲས་བསྐོ་རྒྱུ། གཉེར་
ཚང་དང་། ཞལ་པ་སོགས་གྲྭ་པ་ཡིན་རིགས་གྲྭ་པའི་གྲས་རང་ནས་བསྐོ་
དགོས། དྲུང་ཡིག་ཆེ་བའི་ཚབ་ཏུ་དྲུང་ཡིག་ཆུང་བ་དང་། མགྲོན་གཉེར་
སོགས་བསྐོ་བཞག རྫོང་འགོ་ཆེ་བ་དང་། ས་མཚམས་ཀྱི་རྫོང་དཔོན་
ཚབ་འཇུག་དགོས་རིགས་རྫོང་འགོ་ཆུང་བའི་ཐོག་ནས་འཕར་དགོས།

བྲང་ཡིག་རྒྱུང་བའི་ཚབ་འཇུག་དམག་མིའི་བརྒྱ་དཔོན་དང་། ལྔ་སྒོ་བྱེད།
གཞན་ཡང་ངབ་མཚུངས་ཀྱི་བསྐོ་བཞག ཕྱོགས་ཀྱི་རྫོང་དཔོན་དང་།
རྫོང་ཁག་རྒྱུད་ཁ་ལ་བྲང་འཁོར་བྱིངས་གྲས་ནས་བསྐོ་བཞག ས་མཚམས་
ཀྱི་མཚོན་རྫོང་འགོ་ཆེ་རྒྱུང་ཚང་མ་དེབ་བཀོད་བྱས་ཚེ་ལས་དོན་བྱེད་·····
བདེ་བ་ཡོང་། ཡང་སེར་སོ་བ་རྫོང་དཔོན་བྱེད་མིའི་རིགས་འདི་དག་
ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་ལ་བཅར་བར་སོང་གཉིས་ངོ་ཚབ་གཏོང་རྒྱུའི་ཐད།
ངོ་ཚབ་འདི་ཡིན་བོད་བཞུགས་ཨམ་པར་ཞུས་ནས་འདེམ་སྒྲུག་གིས་བསྐོ་··
བ་ལས། སོ་སོས་ངོ་ཚབ་ཐག་བཅད་ནས་བཏང་མི་ཆོག བཀའ་ཤག
མགྲོན་བྲང་འདི་དག་གནས་རྒྱུང་དུ་ཡིན་འདུག་ཀྱང་། བཀའ་བློན་གྱི་
རོགས་བྱེད་དགོས་སྟབས་རྩ་བ་ཆེ་ཅམ་ལ། བྲང་འཁོར་ཤེས་ཡོང་ཆེ་བ་
འདེམ་སྒྲུག་གིས་བསྐོ་དགོས། དངུལ་པར་རྒྱག་གི་དོ་དམ་ལ་རྩིས་དཔོན་
གཉིས་དང་། རྩེ་བྲུང་གཉིས་བཅས་བསྐོ་དགོས་སོགས་གོང་གསལ་བསྐོ་
བཞག་བྱེད་རྒྱུ་ཚང་མ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་དང་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་སོལ་·····
བསྟུར་གྱིས་བསྐོ་དགོས། བཀའ་བློན་དང་། མདའ་དཔོན་སྐོར་
གོང་དུ་གསེར་སྣན་སྦྲོན་པ་དང་། དེ་ཕྱིན་སྣན་སྦྲོན་མ་དགོས་པ་ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་དང་། ཨམ་བན་(གྱིས་)མཛུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་བཀའ་
ཤོག་སྤྲད་འབུས། རྩ་གཉེར། འགག་པ། རྩམ་ལེན། གུར་པ།
ཤེ་མ་བཅས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རང་ནས་བསྐོ་བཞག་མཛད་ཆོག བཀྲ་ཤིས་
ལྷུན་པོའི་ཕྱག་མཛོད་བསྐོ་དགོས་གསོལ་དཔོན་གཟིམ་དཔོན་ཐོག་ནས་·····
བསྐོ་བ་དང་། གསོལ་དཔོན་གྱི་ཚབ་རྩེ་བྲུང་གྲས་ནས་བསྐོས། གཟིམ་
དཔོན་གྱི་ཚབ་མགྲོན་གཉེར་བཅས་རིམ་འཕར། བཀྲས་ལྷུན་ཁོངས

གཏོགས་རྒྱ་ཁྲོན་ཆུང་གཤིས། ལམ་གྱི་ཅུ་ལག་སོགས་སྤར་རྒྱུན་ལྷར་བྱས་
ཚོག ཕྱག་མཛོད། གསོལ་གཟིམ། རྫོང་འགོ་ཆེ་ཁ་སོགས་དབུས་
ནང་བཞིན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་དང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་སོལ་བསྐུར་····
གྱིས་བསྐོ་བ་དང་། བཀའ་ཤོག་སྤྲོད་དགོས། དེ་ཕྱིན་རྩ་བ་ཆུང་རིགས་
སྤར་རྒྱུན་བཞིན་བསྐོས་ཆོག

དོན་ཚན་བཅུ་གཉིས་པར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅས་ཀྱི་ཉེ་རིགས་
ནས་ལས་དོན་བྱས་ཚེ་ལས་དོན་འཁྲུས་སྐྱོ་མི་ཚད་འདུག་པ་བཅས་ཕྱིན་·····
ཆད་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་ཞལ་བཞུགས་རིང་སོ་སོའི་ཉེ་··
རིགས་ནས་ལས་དོན་བྱས་མི་ཆོག་ཅིང་། སླར་ཞིང་བརྩེས་པ་སོགས་བྱུང་
ཚེ་སྐུ་ཉེ་རྣམས་ལ་ཤེས་འཁོས་དང་བསྟུན་པའི་ལས་དོན་བྱས་ཆོག

དོན་ཚན་བཅུ་གསུམ་པ། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་རེ་མོས་
ཀྱིས་སྟོན་དཔྱིད་གཉིས་ལ་གཙང་གི་ས་སྐོར་དང་། དམག་མི་རྩལ་སྦྱོང་
གི་(ལྟ་)སྐོར་(སྐབས་) ཡུལ་གྱི་རྒྱ་དཔོན་དང་རྫོང་དཔོན་བཅས་ནས··
དམག་མིར་ཁག་སྦྱོང་དང་། མི་སེར་ལ་བརྡབས་བསིགས་བཏང་མིན་
ཨམ་པར་ཞུ་དགོས་དང་། ཨམ་བན་གྱི་དགོས་ཆ་ཅུལ་མི་སོགས་ལ་རྫལ་
སླ་སྤྲོད་པ་ལས་བརྡབས་བསིགས་བཏང་མི་ཆོག

དོན་ཚན་བཅུ་བཞི་པར། སྤར་ནས་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁག་གོར་ཁ།
འབྲུག་པ། འབྲས་ལྗོངས། ཙོང་པ་སོགས་ནས་བོད་དུ་འཛལ་འབུལ་
དང་དོན་གཅོད་དུ་ཡོང་རིགས་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་ཡིག་ལན་འཁྲུས་པོ་མ····
བྱུང་བ་དཔེར་ན། སྔོན་དུ་གོར་ཁ་ནས་ཏམ་ཁའི་སྐོར་གྱི་སྐྱིང་གཞི་
བྱས་པར་ལན་འདོམས་ཇི་བཞིན་མ་བྱུང་སྟབས་འཁྲུག་འཛིང་གི་རྒྱུ་བྱས···

འདུག་པ། ཕྱིན་ཆད་གོར་ཁ་ནས་ཧྲུ་ལའི་བླ་མ་དང་། ཛོད་བཞུགས་

ཨམ་པ་བཅས་ལ་མི་སྣ་ཆེད་མངགས་ཡོང་རིགས་ལ་ཡིག་ལན་སོགས་ཨམ་"

བན་གྱི་ངག་བཀོད་ལྟར་བྱེད་ཅིང་། དེས་མཚུངས་ཕྱོགས་མཐའ་ནས

ཡིག་བསྐུར་བྱུང་རིགས་ཀྱང་བོད་བཞུགས་ཨམ་པར་སྦྲུན་བསྟར་ཞུ་དགོས།

ཡང་འབྲུག་པ། འབྲས་ལྗོངས། ཙོང་པ། སློ་བོ་མན་ཐང་བཅས་མགོ་

གཉིས་ལྟ་བུར་སོང་སྟབས་དེ་དག་ནས་ཧྲུ་ལའི་བླ་མ་དང་། པཎ་ཆེན་ཨེར་

ཏེ་ནི་བཅས་(ལ་)འབུལ་བ་བྱུང་རིགས་ལ་བཀག་ཆ་བྱེད་རྒྱུ་མི་འདུག"

ཀྱང་། ཞིབ་འཇུག་ཡང་དག་བྱེད་དགོས། ཕྱོགས་མཐའི་མི་རིགས་བོད་

དུ་ཡོང་མི་རྣམས་ལ་ས་མཚམས་སོ་སོའི་རྫོང་དཔོན་ནས་མི་གྲངས་ཐོ་ཡོད"

ཐོ་བཀོད་དེ་བོད་བཞུགས་ཨམ་པར་ཞུ་དགོས། དེ་མཚུངས་རྒྱལ་རྩེ་དང་།

དིང་རིའི་རྒྱ་དཔོན་ནས་ཀྱང་ཞུད་གཙོད་བྱེད་དགོས། ཡང་རྒྱལ་ཁྲིན་

རིགས་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་པར་ཡི་གེ་བྱུང་བའི་ལན་ཨམ་པ་རང་ནས"

བཏང་འཕྲུལ་དང་། ཧྲུ་ལའི་བླ་མ་སོགས་ལ་ཡི་གེ་བྱུང་ཚེ་གཏོང་ཚོད་

སོགས་ཨམ་པར་ཞུས་ནས་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་དགོས། བཀའ་བློན་ཡང་རྒྱ་བོད་

ཀྱི་ལས་བྱེད་མིར་སོང་གཤིས། ཕྱོགས་མཐའི་རྒྱལ་ཁྲིན་ལ་རང་འཚམས་ཀྱི་

ཡི་གེ་(གཏང་)མི་ཆོག་ཅིང་། ཕྱོགས་མཐའ་ནས་ཚུར་ཡི་གེ་བྱུང་རིན་

ཨམ་པ་ལ་ཕུལ་ནས་ཧྲུ་ལའི་བླ་མ་དང་གྲོས་བསྡུར་གྱིས་ཡི་གེའི་ལན་གཏོང་

བ་ལས་རང་འཚམས་ཀྱིས་བཏང་མི་ཆོག

དོན་ཚན་བཅོ་ལྔ་པར། ས་མཚམས་སྲིད་གྲོང་། གཉའ་ནང་།

རོང་ཤར། མཁར་ཏ། ས་དགའ། ཁུམ་བུ་བཅས་གོར་ཁ་དང་ཁད་ཉེ་

ཡིན་འདུག་པར། སྲིད་གྲོང་ཕན་རི་སོག་ཟམ་པ། གཉའ་ནང་ཕན

འགྲམ་གྱི་ཙ་ཟམ། ཉིང་ཤར་ཀྱི་ས་མཚམས་བཅས་ཕྱོ་ཉེས་གཅོད་དགོས་ཀྱང་འཕྲལ་དུ་བྱེད་པ་ལས་ཕྱི་འགྱངས་བྱས་མི་ཆོག་ཅིང་། བལ་པོ་དང་བོད་མི་བཅས་ཕར་ཕྱིར་རང་མཚམས་ཀྱི་ཕྱིན་མི་ཆོག་པ་བཅས་བོད་·· ·· ···
བཞུགས་ཨམ་པ་ས་སྐོར་དུ་འགྲོ་སྐབས་ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་དགོས།

དོན་ཚན་བཅུ་དྲུག་པར། ཕྱོགས་མ་ཟའི་རྫོང་འགོ་འདི་དག་ས་མཚམས་མི་སེར་གྱི་འགོ་འཆིངས་དང་། ཕར་ཕྱིར་ (འགྲོ་) འདུག་བྱེད་མི་རྩད་གཅོད་བྱེད་དགོས་སོགས་རྩ་བ་ཆེ་བར། མི་ཤེས་ཡོང་མེད་པའི་རིགས་བཏང་ཚེ་འབྲུས་ཤོར་ཡོང་རིགས་ལ་རྫོང་དཔོན་ཆུང་ཁ་དང་། དམག་མིའི་འགོ་བྱེད་དྲག་གྲས་འདི་མ་སྨུག གིས་གཏོང་དགོས་ལ་ལོ་གསུམ་རིང་བཞག་སྟེ་ལས་དོན་འབྲུས་པོ་བྱུང་ན་མདའ་དཔོན་གྱི་གོ་སར་སྤར་བ་དང་། ཡང་འབྲུས་མིན་བྱུང་ན་གནས་ཕབ་དགོས།

དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་པར། སྟོན་ཕན་འགོ་ཡོད་བསྐོ་བཞག་བྱེད་སྐབས་དྲུང་འཁོར་གྲས་བསྐོ་བ་ལས། ཕྱིངས་གྲས་ནས་བསྐོ་སྲོལ་མེད་པ་དང་། གལ་སྲིད་འགོ་ཡོད་བསྐོས་ཀྱང་མཐོ་ན་ལྡིང་དཔོན་ཙམ་དང་། འགོ་པ་ཆུང་བ་མ་གཏོགས་དེ་ཡན་འཕར་མི་ཆོག་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡོད་འདུག་པ། དེས་ན་འབྲུས་ཤོར་ཡོང་རིགས་ལ། ཕྱིན་ཆད་དམག་མིའི་གྲས་ནས་ཤེས་ཡོང་དང་དཔྲ་རྩལ་ཆེ་བ་ཡོད་ཚེ་དྲུང་རྒྱུད་མིན་ཀྱང་ལྡིང་ དཔོན་ནས་བཟུང་མདའ་དཔོན་གྱི་བར་རིམ་བཞིན་འཕར་ཆོག འགོ་མི་བསྐོ་འོས་རིགས་སྟར་རྒྱུན་དྲུང་གྲས་ནས་བསྐོས་པ་ལས། ལས་ཚན་ཕ་ཤུལ་བུ་འཛིགས་བྱས་ཚེ་འབྲུས་ཤོར་གྱི་རྒྱུ་དང་། དྲུང་ཡིག་ཆུང་བ། མགྲོན་གཉེར། རྫོང་དཔོན་ཆུང་ཁ་སོགས་བསྐོ་རྒྱུ་ཡང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་ཡན་ལ་

བསྐོ་བ་ལས། ཕོ་རྒྱང་རིགས་ལ་བསྐོ་མི་ཆོག

དོན་ཚན་བཅོ་བརྒྱད་པ། མཁན་པོ་ཟུར་བ་དགོན་པའི་འགོ་ཁྲིད་ཡིན་འདུག་པར། ཡོན་ཏན་ཆེ་ཞིང་མི་བབ་བཟང་རིགས་བསྐོ་དགོས་དང་། ཡང་དགོན་པ་ཆེ་བའི་བླ་མ་སོགས་ནས་ཆོས་གཞིས་རྒྱ་ཆེ་བཟུང་བའི་ཚོང་ཁེ་སོགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་འདུག་པ། ཕྱིན་ཆད་དགོན་པ་ཆེ་བའི་བླ་མ་བསྐོ་བཞག་སྐོར་ཧྭ་ལའི་བླ་མ་དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་པ། རྗེ་དྲུང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་བ་ཅས་གྲོས་བསྡུར་འདེམ་སྒྲུག་གིས་བསྐོ་བཞག་བྱས་" "པའི་གསུམ་གའི་བཀའ་ཤོག་ཐམ་ག་ཡང་སྤྲོད་དགོས་དང་། དགོན་པ་ཆུང་བའི་མཁན་པོ་བླ་མ་བསྐོ་རྒྱུའི་རིགས་སྔར་རྒྱུན་ལྟར་ཧྭ་ལའི་བླ་མ་ནས་བསྐོ་བཞག་བྱེད།

དོན་ཚན་བཅུ་དགུ་པར། གཞུང་ནས་ཁྲལ་བསྡུས་ཀྱི་དངུལ་དང་། དངོས་པོ་ཉོ་ཚོང་སོགས་ལ་དངུལ་གྱི་འཛའ་ཁྱད་གསར་འཛུགས་ལྟར་ཏམ་གསར་དང་ཏམ་རྙིང་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱིས་སྤྲོད་ལེན་བྱེད་པ་ལས། འཕར་མ་བླངས་མི་ཆོག

དོན ཚན་ཉི་ཤུ་པར། སྐྱིད་གྲོང་། གཉའ་ནང་བཅས་ནས་འབྲས༑ ཚྭ། དངོས་པོའི་རིགས་ཀྱི་ཤོ་ཁྲལ་ལེན་སྲོལ་སོགས་སྔར་བཞིན་བྱས་ཆོག་ཀྱང་། དེ་དོན་བོད་བཞུགས་ཨམ་པར་ཞུས་ནས་ལས་དོན་བྱེད་པ་ལས་འཕར་ལེན་སོགས་ཕྲ་མོ་ཙམ་བྱས་མི་ཆོག

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་གཅིག་པར། བོད་ཁོངས་མི་སེར་ཚང་མའི་ཁྲལ་ཐུལ་མི་རྫིང་རྟ་ཁལ་སོགས་གང་ལའང་མི་སེར་ཁྲེར་ཞན་རྣམས་ཁག" "སྡུག་ཆེ་ཞིང་། ཕྱུག་པོ་རྣམས་བཀའ་ཤོག་གིས་ཁྲལ་ཆག་པ་དང་། ཧྭ་

ལའི་བླ་མ་ནམས་ཀྱི་ཉེ་རིང་ས། ཏཱ་ཐོག་སྦུ་ཆེ་བ་མང་དག་གིས་བཀའ་
ཤོག་སྦྲོད་པ་དང་། བཀའ་མདའ། བླ་མ་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱི་གཞིས་ཀ་
མི་སེར་ལ་བཀའ་ཤོག་སྤྲད་ནས་ཁྲལ་བོགས་ཡང་བ་སོགས་འདུག་པ་འདི་...
རིགས་ཕྱིན་ཆད་བཀའ་ཤོག་ཚང་མ་བསྡུས་ནས་མི་སེར་ཚང་མ་ཁྲལ་རིགས་
སྙོམ་པ་བྱེད་དགོས། ངེས་མེད་དམིགས་བསལ་ཡོད་རིགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྲོས་བསྡུར་གྱིས་ཀྲང་འགྲོ་སོགས་ཆགས་
པའི་བཀའ་ཤོག་སྦྲོད་དགོས། དམག་མི་གསར་འཛུགས་གང་ཡིན་ལ་
མིང་ཐོ་བཀོད་པའི་ཀྲང་འགྲོའི་ཁྲལ་ཆག་གི་བཀའ་ཤོག་སྦྲོད་རྒྱུ་དང་།
ཕྱི་ཆད་བྱུང་རིགས་ཀྱི་བཀའ་ཤོག་འཁྲལ་འཁྲལ་ཚུར་ལེན་དགོས།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་གཉིས་པར། དགོན་ཁག་ཆེ་ཆུང་གི་བླ་མ་དང་
གྲྭ་པའི་ཁ་གྲངས་མིང་ཐོ་སོགས་ཞིབ་བཀོད་དང་། ཡང་བཀའ་སློན་
ནས་ཏཱ་ཐོག་སྦུའི་མི་སེར་གྱི་མིང་ཐོ་ཞིབ་གསལ་བཀོད་ནས་བོད་བཞུགས་
ཨམ་པ་དང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སོ་སོར་དེབ་རེ་ཕུལ་ཏེ་སྣང་ཕྱིན་རྩད་གཅོད་...
བྱེད་བདེ་དང་། སྣར་བཀའ་ཤོག་མ་ཞུས་པར་རང་འཚམས་ཀྱིས་སྦུགས་
མཛའ་ལ་ཐོན་རིགས་རྩད་གཅོད་ཀྱིས་ཉེས་པ་གཅོད་དགོས།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ་པར། མཚོ་སྔོན་སོགས་ཀྱི་དཔོན་ཁག་ནས་
མི་སྣ་ཆེད་གཏོང་གིས་བོད་ནས་བླ་མ་ཡོན་ཏན་ཆེ་རིགས་སོ་སོའི་ཡུལ་དུ...
གདན་འདྲེན་ཞུ་བ་སོགས་སྔོན་ཆད་བོད་བཞུགས་ཨམ་པར་ཞུས་མིན་སྣ་...
ཚོགས་འདུག་ཀྱང་། ཕྱིན་ཆད་དེ་རིགས་ཟླ་ཤིང་ཨམ་པ་སོགས་ནས་བོད་
དུ་གནས་ཚུལ་ཞུ་ཐོག བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ནས་ལམ་ཡིག་སྦྲོད་དེ་
གཏོང་བ་དང་། ཟླ་ཤིང་ཨམ་པར་གནས་ཚུལ་བཏང་ཆེ་རྩད་གཅོད་

བདེ་ཞིང་། དེ་མཚུངས་ཕྱོགས་ཁག་ཏུ་གནས་མཛལ་ལ་འགྲོ་མི་གླ་ཆ་
ཡང་པོང་བཞིན་ཨམ་པར་ཞུས་ནས་ལམ་ཡིག་སྤྲོད་དེ་འགྲོ་བ་ལས། རང་
འཚམས་ཀྱིས་ཕྱིན་མི་ཚོག

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་པར། སྔར་རྒྱུན་ཅུལ་མི་གཏོང་དགོས་ཀྱི་
ལམ་ཡིག་སོགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་གནང་སྲུས་ལ་ཕྱིས་སུ་བཀའ་བློན་དང་།
མདའ་དཔོན། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཉེ་རིགས་སོགས་ནས་རང་འཚམས་ཀྱིས་
རྟ་ཁལ་བསྐུལ་བ་དང་། དགོས་ཆ་གྲོ་ཆས་བསྡུ་བ་སོགས་འདུག་པ།
སྣད་ཕྱིན་ཚང་མས་རང་དོན་དུ་ཕར་ཕྱིར་འགྲོ་བར་ཨུ་ལག བསྐུལ་མི་ཆོག་
པ་མ་ཟད། རང་འཚམས་ཀྱིས་བཀའ་ཤོག་ཀྱང་སྤྲད་མི་ཆོག གཞུང་
དོན་རིགས་དགོས་ངེས་ལ་བོད་བཞུགས་ཨམ་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མར་
ཞུས་ཐོག་ལམ་ཡིག་བཀའ་ཤོག་དམ་སྦྱར་སྤྲད་རྗེས། ལམ་པར་ནས་དེ་
དོན་བྱེད་དགོས།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་པར། བོད་དུ་འབྲུག་འཛིང་། མི་བསད་
རྐུན་ཇག་སོགས་ལ་ཉེས་ཆད་གཏོང་སྲོལ་ལ་བོད་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་དང་ཡིག་··
ཆ་རྒྱ་ཡུལ་དང་མི་མཐུན་གཤིས་སྔར་རྒྱུན་ཉེས་ཆད་བཏང་ཚོག་རྒྱུ་མིན་·· ···
(ཡིན་)ཀྱང་། ནག་ཆེ་ཆུང་གི་དབྱེ་འབྱེད་བྱས་ཚོ་ཚང་མ་ཡིད་ཆེས་
པ་ཡོང་ཞིང་། ཉེ་ལམ་བཀའ་བློན་མི་དཔོན་བཅས་ནས་ཁྲིམས་དྲང་
བཞག་མི་བྱེད་པར། ཉེས་ཆད་འཕར་མ་ལེན་པ་དང་། ཕྱུག་པོ་རྣམས
ཀྱི་ལག་ནས་ཉེས་ཆད་མང་བ་བླངས་ནས་ཉེས་ཆད་ཤགེར་དཏུལ། གཡག་
ལུག་སོགས་ལ་གྲངས་བཅད་མེད་ཅིང་། ཚང་མ་གཞུང་དུ་མ་ཕུལ་བར་
རང་བདག་བྱས་པ་དང་། ཡང་བཀའ་བློན་བཅས་ནས་མི་ཆུང་བར

དབང་ཤེད་ཀྱིས་ཞིས་འགེལ་བྱས་པའི་ཧ྄་ལའི་ཟླ་མར་ཞུས་ནས་དངོས་ཆས་
གཞུང་ལེན་གཏོང་བ་མང་དག་འདུག་པས། ད་ནས་བཟུང་ཞིས་ཚད་
མང་ཞུང་སྔར་རྒྱུན་ལྟར་བཏང་བའི་ཐོ་བཀོད་ཀྱིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་པར་་
འབུལ་དགོས། ཡང་བཙོན་པ་ནག་ཆེ་རིགས་ཡོད་ཚེ་བོད་བཞུགས་ཨམ་
པར་ཞུས་ནས་ལས་དོན་བྱེད་དགོས། དེས་མཚུངས་དངོས་ཆས་གཞུང་
ལེན་བྱེད་འོས་རིགས་ཀྱང་ཨམ་པར་ཞུས་ནས་བབ་ལྟས་བྱེད་རྒྱུ་དང་། སྒེར་
གཞུང་ལ་མ་ལྟོས་པར་ཁྲིམས་སར་ཐུག་ རིགས་ལའང་དྲང་བཞག་བྱེད་·······
དགོས། བཀའ་བློན་རྣམས་ནས་དོན་མེད་དབང་ཤེད་ཀྱིས་མི་སེར་གྱི་
ལག་ནས་དངོས་ཆས་འཕྲོག་པའི་རིགས་བྱུང་ཚེ། གོ་ས་ཕབ་ནས་བཀའ་
བློན་རང་གི་དངོས་ཆས་གཞུང་ལེན་སོགས་ཞིས་པ་གཅོད་རྒྱུ་ཡིན།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་དྲུག་པར། དཔོན་དམག་གི་རྩལ་སྦྱོང་ལ་རྫས་
མདེའུ་སོགས་ཀྱི་ཁ་གྲངས་ཨམ་པའི་བཀའ་ཤོག་དམ་འབྱར་སྤྲད་པའི·······
བཀའ་བློན་ནས་མི་དོ་ཚོད་གོང་པོར་ཆེད་བཏང་གིས་རྫས་བཟོ་བྱས་ངོས་་
ལྷ་སར་སྤྱིལ་འདྲེན་གྱིས་སོ་སོར་སྤྲད། ཡང་གཙང་དུ་སྔར་ནས་གནམ་
ལྕགས་མི་འདུག་ཀྱང་ད་ཆ་གསར་བཟོས་བཅུ་གསུམ་གྱི་གྲས་ནས་གཉིས་་
གཙང་དུ་བཞག་པའི་རྩལ་སྦྱོང་སྐབས་ཚ་ཁ་ལྟ་བ་དང་། འཁྲིས་རྣམས་
པོ་ཏ་ལར་རྩིས་སྤྲོད་དགོས།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་བདུན་པར། བཀའ་བློན་མདའ་དཔོན་བཅས་
ལ་སྔར་རྒྱུན་ཧ྄་ལའི་ཟླ་མས་ལས་ཤག་དང་། འཛིན་ཐེབས་གཞིས་ཀ་སྤྲོད་
སྲོལ་ལ། ལས་ཁྲར་འཕོས་ཚེ་གསར་པར་རྩིས་སྤྲོད་དགོས་ལ། རེ་གཉིས་
ཤུལ་མི་སོགས་ལ་རང་འཇགས་ཀྱི་འཛིན་ཐེབས་གཞན་ནས་གསར་སྤྲོད·····

བྱེད་དགོས་སོགས་ཡོད་འདུག་པ་དང་དུ་ནས་བཟུང་འཕོ་ལེན་རྒྱུང་འཕྲལ་་
གསར་པ་སོ་སོར་རྩིས་སྤྲོད་བྱེད་དགོས།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་པར། བླ་མ་དགེ་འདུན་སོགས་ཀྱི་ཕོགས་ཐོབ་སྤྲོད་དགོས་རིགས་དུས་ཚོད་སོ་སོར་སྤྲོད་རྒྱུན་ལ། ཕྲ་བསྒྱུར་གྱིས་སྤྲོད་ལེན་བྱེད་མི་མང་དག་ཡོད་འདུག་པ། ཕྱིན་ཆད་དུས་ཐོག་སོ་སོར་སྤྲོད་པ་ལས་ཕྲ་བསྒྱུར་རིགས་བྱས་མི་ཆོག་ཅིང་། དེ་རིགས་འདུག་ཚེ་རྗེ་དྲུང་རྟ་ཐོག་ཕྲུ་ནས་ཅད་གཅོད་ཀྱིས་ཕྲ་བསྒྱུར་བླངས་པ་དང་། གྲངས་ཚང་མ་སྤྲད་པ་སོགས་འདུག་ཚེ་འགོ་ཡོད་ལ་ཉེས་པ་གཅོད་དགོས།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་པར། བོད་ཀྱི་མི་སེར་སོ་སོའི་ཁྲལ་ཐོགས་དངོས་པོ་འབུལ་དགོས་རྣམས་ཉེ་སྐོར་ལ་རྩེ་དྲུང་དང་། ཐག་རིང་སར་ཤོད་དྲུང་བཏང་ནས་བསྐུལ་འདེད་བྱེད་དགོས་ལ། དྲུང་འཁོར་དང་། རྫོང་དཔོན་རེ་གཉིས་ནས་ལོ་ལོའི་ཁྲལ་འབབ་གཞུང་ལ་མ་ཕུལ་བར་ཆད་ཉང་པོ་ཡོད་འདུག་པ་དང་། ཕྱི་ལོའི་ཁྲལ་རིགས་ཕྲ་བསྒྱུར་དང་། བྱུད་སྟོང་གི་ཁྲལ་བསྡད་གྲོང་ཐོག་འགེལ་བ་སོགས་བརྡབས་བསིགས་ཆེན་པོ་ཡོང་གི་ཡོད་འདུག་པ། ཕྱིན་ཆད་དུས་ཚོད་ལ་བཀག་ནས་རྩེ་ཤོད་དྲུང་འཁོར་དང་། རྫོང་དཔོན་བཅས་ནས་ལོ་ལྟར་གྱི་ཁྲལ་གྲངས་ཚད་བསྡུ་ལེན་དང་། ཕྲ་བསྒྱུར་བྱས་མི་ཆོག མི་སེར་བྱུད་སྟོང་ཡོད་རིགས་ལ་ཁྲལ་འབབ་ཆག་པ་དང་། སྐར་ཁུངས་རྒྱུག་བྱུང་ཚེ་ཁྲལ་རིགས་སྔར་རྒྱུན་བཞིན་བསྡུ་ལེན་བྱེད།"①ཅེས་གསལ་འདུག རྩ་འཛིན་འདི་ནི་གོར་བོད་བདེ་གཟར་མཇུག་སྒྲིལ་རྗེས་གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་བཀའ་ལྟར་ཅང་རྒྱུན་ཀྲུང་ཐང་ཕུ་·····

① (རྒྱ་སྐད་རྫོང་ཕྱུལ་ལུང་ཁྱུའི་དེབ་)

ཁང་ཨན་དང་། ལུགས་སྲོལ་སྒྱུར་ཁང་གི་ཨ་ཝི་ཨམ་བན་སྲུན། དམག
གི་སྒྱུར་ཁང་གི་ཨ་ཝི་ཨམ་བན་ཁྲི་ཁྲིན་ཙོང་ཞུ་ཙུས། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་
འཁྱུར་འཛིན་པ་ཨམ་བན་རྟོ་དང་། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་རོགས་བྱེད་ཨམ་
བན་ཁྲིན་བཅས་ནས་བོད་དབུས་གཙང་གི་ལས་ཀར་ཞིབ་འཇུག་དང་འབྲེལ
ཏཱ་ལའི་བླ་མར་བཀའ་བསྒྱུར་ཞུས་ཐོག་སོང་མར་སྐྱོན་སེང་ཕུལ་ཏེ་ཚོག་···
མཆན་ཐོབ་པའི་གཏན་འབེབས་ཁག་གི་སྙིང་དོན་རགས་བསྡུས་བྱས་ནས་··
དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུར་བསྒྲིགས་པའི་ཐུགས་བསྒོམས་རྩ་གནད་ཀྱི་ཡིག་··
རིགས་ཤིག་ཡིན།

13. སྒྲིག་སྲོལ་དོན་ཚན་ཉེར་དགུའི་ནང་གི་གལ་ཆེའི་དོན······ གནད་ཀྱི་ཡོང་རྒྱུན་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆ་དང་། ལག་བསྟར་སོགས་ཀྱི་དཔེ་མཚོན་འགའ་ཞིག

འདིར་གསལ་དོན་གནད་གལ་ཆེའི་རིགས་ལ་ཐོག་མའི་ཡོང་རྒྱུན······
དང་། དཔྱད་ཞིབ་བྱ་རིམ། ཞིབ་ཕྲའི་ལག་བསྟར་བྱེད་ཐབས་སོགས་
འཁོད་པའི་གཏན་འབེབས་ཡིག་ཆ་ཟུར་དུ་ཡོད། དཔེར་ན་དོན་ཚན་
དང་པོ་སྤྲུལ་སྐུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་ལུགས་སྐོར་ལ་ཆ་མཚོན་ན་ཕྱང་ཞུའི་ནང་
"ཏཱ་ལའི་བླ་མར་གནས་ཚུལ་ཕུལ་དོན། ལྷ་སྐྱོང་དགུང་ལོ་ང་བརྒྱད་པའི་
ཟླ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ལ་སེ་ཁྲིན་ཙུས་ཙོང་ཞུའི་གནས་ཚུལ་འགྱུར···
དོན་ལ། ལྷ་སྐྱོང་དགུང་ལོ་ང་བརྒྱད་པའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་
ཉིན་མོང་གོལ་སྒྱུར་ཁང་ནས་མན་ཇུའི་ཡི་གེའི་གནས་ཚུལ་འགྱུར་བྱུང་བ་རྒྱ
ཡིག་ལ་ཕབ་པའི་དོན་ཐོར། ཙུན་ཅི་ཁྲུ་ནས་བཀའ་བསྒྱུར་གནང་བའི་དོན་
གསལ་ལ། ལྷ་སྐྱོང་དགུང་ལོ་ང་བརྒྱད་པའི་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་བཅུ་དགུ་

ཉིན་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའི་དགོངས་དོན་ལ། སྔོན་དུ་ཁལ་ཁ་དབྱིངས་ཡིན་པ་ཡོན་གྱི་རྒྱལ་ཕྲན་ནས་ཨེར་ཏེ་ནི་པཎྜིའི་ཏ་ཧྭ་ཐོག་ཐུ་འདས་ཟིན་པ་པོ་པའི་ཕྱག་མཛོད་པ་ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་ནས་རང་མཚམས་ཀྱི་ཧན་ཕང་གི་བུ་རྒྱུད་གྲས་ནས་སྐུ་སྐྱེ་ངོས་འཛིན་བྱེད་རྩིས་བྱས་འདུག་པའི་སྐོར་དེ་···· སྐབས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་ལ་དྲི་ཚད་བྱས་པར་ཆེ་བཏྲན་རྗེ་རྗེའི་བུ་ལ་ངོས་འཛིན་བྱས་པར་བརྟེན་སོ་སོར་བབ་བལྟས་ཀྱི་ཉེས་པ··· དཔྱད་པ་སོགས་བཀའ་ཕྱིར་ཕེབས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ལྟར་ཕྱོགས་མཐའ····· དག་གི་མོང་གོལ་དང་བོད་བཅས་ལ་གྲགས་ཤིང་། ད་ལམ་ཧོ་ཞིན་གྱི་ཞུ་རིགས་སུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་དྲི་བཅད་བྱས་ན། ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་ལྷ་སར་འགྱུར་སྐབས་ཨེར་ཏེ་ནི་པཎྜི་ཏ་ཧྭ་ཐོག་ཐུའི་སྐུ་སྐྱེ་ཕྱོགས་གང་ཐད་དུ་ཡོད་དྲིས་པར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་ལ་དྲི་བཅད་བྱེད་བཅུག་པར་མིང་འཛུག་རྒྱུ་མེད་འདུག་པར། ཡང་བསྐྱར་དྲིས་ནས་ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་ཐུ་ཞྭའི་ཐུ་ཧན་གྱི་བུ་བྱ་ལོ་པ་མིང་བཙུཏ་བྱས་ཐོག་དེ་གར་ངོས་འཛིན་བྱས་པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་རྒྱུན་གཏན་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་ལ་ཆ་འཛོག་བྱེད་ སྲུས་ལ་དེ་དོན་བཞིན་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་གི་ལུང་བསྟན་ནང་གསལ་བཞིན་བཀོད་པ་སོང་བ་དང་། ཡང་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་གི་གཉེར་པ་དོན་གྲུབ་དར་རྒྱས་ལ་དྲི་བ་བྱས་པར་ཕོ་པའི་ཞུ་རིགས་སུ། ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་ལྷ་སྐྱོང་དགུང་ལོ་ང་ལྔ་པའི་ནང་ལ་མོ་ཐོག་ཏུ་ཡོང་ནས། སྤྲུལ་སྐུ་ཕྱོགས་གང་དུ་ཡོད། ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་ནས་ལུང་བསྟན་གནང་དགོས་ཞུས་སོང་བར། དེ་འཕྲལ་ཆོས་སྐྱོང་གི་ལུང་བསྟན་ལ་ཤར་ཕྱོགས་སུ་མི་ཚང་བར་པ་ཞིག་གི་ནང་དུ་ཡོད་ཧྲོག་འཇུག་གྱིས་གསུངས་སོང་བར་ཞག་༩,ས···

སོང་ཐོག ངག་དབང་བཟླ་ཤེས་ཡང་བསྐྱར་སྟོག་ཏུ་ཡོང་ཐོས་དབྱུལ་སྤྲང་
ལྷ་བཅུ་དང་། གོམ་ཕྱུག་ལྷ། ཁ་བཏགས་གཅིག་བཅས་ཆོས་སྐྱོང་ལ
ཛན་པ་ཕུལ་ནས་ཞུ་རིགས་སུ། ཐུ་ཞལ་ཐུ་ཏན་ཚེ་བརྟན་རྡོ་རྗེ་དང་།
གུང་རིན་ཆེན་རྡོ་རྗེའི་བུ་བཅས་ཚང་མ་བྱ་པོ་པ་ཡིན་པས་འདི་གཉིས་ཀྱི
གྲུས་ནས་སྤྲུལ་སྐུ་ཡིན་ཟེར་བ་ཕ་མའི་པོ་ཁམས་མིང་སོགས་ཡིག་ཐོག་ཏུ
བཀོད་ནས་འདི་གཉིས་ཀྱི་གྲུས་ནས་སུ་ཡིན་ངོས་འཛིན་བྱེད་དགོས་ཞེས
ཞུས་སོང་བར། དེ་ནས་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་ནས་ཁོ་པས་ཕུལ་བའི་ཐོའི་ཐོག་ཏུ
ཚེ་བརྟན་རྡོ་རྗེའི་བུ་བྱ་པོ་པར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ན།
ཁོ་པ་ཕྱུག་མཛོད་པ ངག་དབང་བཟླ་ཤེས་ནས་རང་མཚམས་ཀྱི་ཏན་ཞང
གི་བུ་ལ་སྐུ་སྐྱེ་ངོས་འཛིན་བྱས (ན་) གཏམ་གྲགས་ཡོང་བའི་ཁྱད་ཡིན་འདུག
འདི་དག་ལ་བརྟད་གཅོད་ཀྱི་ཉེས་པ་མ་བཅད་ཚེ་སྔར་ཡང་ངན་པ་ལང
ཤོར་དུ་འགྲོ་ངེས་བཅས་དེ་དོན་བཞིན་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཞབས
པར། ངེད་ཁྲི་ཐོག་ཏུ་ཕྱིན་ནས་ལོ་ལྔ་བཅུ་ང་བརྒྱད་སོང་བར་མོང་གོལ
དང་བོད་ཀྱི་སློབ་གཉེར་སོགས་ཀྱང་ལོ་ལྔ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་སྐྱོང་བར་སངས
རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དེ་བཞིན་ངེད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ནས་བསྲུངས་ཐོག ཞྭ་སེར་གྱི
བསྟན་པ་དར་ཞིང་ཕྱོགས་མཐའི་མོང་གོལ་སོགས་ནས་ཀྱང་བསྟེ་འཛོམ
དང་མཐུན་ཆེ་བ་ལས། རྒྱལ་པོ་ཡོན་བདག་གྱི་དུས་བཞིན་བླ་མ་ནས་ཁ
ལན་སློག་པ་ལ་ལྟེ་བྲིག འཐབ་འཛིངས་བྱེད་མིར་ལག་པ་བྲིག་པ་སོགས
མེད་ཅིང་། ད་ལམ་སེར་མོ་བ་འདི་དག་གི་བྱེད་བབ་ཚབས་ཆེ་ཡིན་འདུག
པ་མ་ཟད། མོང་གོལ་དང་བོད་ཀྱང་སྔར་དང་མི་འདྲ་བའི་དངོས་ཆས་ཞ
བརྩེ་དུང་ཆེ་བ་ལས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཁྲིམས་ལ་སེམས་རྩེ་གཅིག་གི

དེད་འདུན་གང་ཡང་མེད་འདུག་པ། དེ་དག་ལ་ཚོད་འཛིན་མི་བྱེད་མཐུ་
མེད་བཅས་དེས་ན་འདི་ག་ནས་གསེར་གྱི་ཁྲམ་པ་ལྷ་སར་བཏང་ཐོག་བླ···
བྲང་དུ་མཆོད་འབུལ་གྱི་སྐོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། པཎ་ཆེན་ཨེ་ར་ཊི་ནི།
དེ་མཚུངས་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཆེ་བ་སོགས་ཀྱི་སྐུ་སྐྱེ་ངོས་འཛིན་བྱེད་སྐབས་ཕྱིས་པ་
ཁ་ཤས་འདེམ་སྒྲུག་ཐོག དེ་དག་གི་ལོ་ཁམས་མིང་སོགས་ཤིང་བྱང་ཐོག་ཏུ་
བཀོད་པ་བུམ་པའི་ནང་བཅུག་པའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅས་ནས་ཆོས་འདོན···
བྱས་ཐོག བོད་སྡོད་ཨམ་བན་དང་ཕྱོགས་མཚུངས་ཀྱི་ཤིང་བྱང་ཐོན་ནས་མི་
གཅིག་ལ་གནས་པ་དང་། ཡང་པེ་ཅིང་ཡུང་ཧོ་དགོན་དུ་འང་བུམ་པ་
གཅིག་མཆོད་འབུལ་བྱས་ཐོག་མོང་གོལ་ས་ཡུལ་གྱི་ཧོ་ཐོག་ཐུའི་སྤྲུལ་སྐུ·····
ངོས་འཛིན་བྱེད་སྐབས། དེ་འཕྲལ་མོང་གོལ་སྤྱིར་ཁང་དུ་ཞུས་རྗེས་གོང་
བཞིན་ལོ་ཟླ་མིང་སོགས་ཤིང་ཇང་ཐོག་ཏུ་བཀོད་ནས་ཚད་འཛིན་བྱེད་རྒྱུ··
དང་། དེ་མཚུངས་ཁང་བཅས་ཀྱི་མི་རྒྱུད་ཕྱུན་ཟླ་སོགས་ལ་རང་མཚམས་
ཀྱི་སྐུ་སྐྱེ་ཡིན་ཚུལ་སོགས་བཀག་འདོམས་དང་། ངོས་ནས་བཀོད་པ་
བཏང་བ་འདི་ཐད་མོང་གོལ་ཅན་ཁང་། པའི་ལེ། པས་སི། གུང་
སོགས་སོ་སོར་རང་འཛུགས་ཀྱི་ཚོ་ལོ་ཡོད་པར་སོང་གཉིས། ཡང་བསྐྱར་
བླ་མ་སྤྲུལ་སྐུ་སོགས་ལ་སྐྱོད་པའི་ཁེ་བསང་བྱས་མི་ཆོག་པའི་ཁྲིད་ཡིན།
དཔེར་ན་ཞྭ་དམར་བས་ཆས་དངོས་ལ་རྩོད་ཀ།ཉི་ཟླུང་བའི་སྐབས་གླིང་ཆེ···
བྱུང་ཙང་། ངེད་རྒྱལ་ཁག་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཆེ་བའི་སྐབས་ཞོད་འཛུགས་སུ
སོང་བ། དེ་མཚུངས་ཕྱོགས་མཐའི་བོད་དང་། མོང་གོལ་ཛ་སག་བཅས་
ནས་ཀྱང་ཚང་མ་མོང་གོལ་སྤྱིར་ཁང་དུ་འབུལ་དགོས་ལ་སུ་ཐད་ནས་ཚོད··
གཞིའི་རིགས་བྱུང་ཚེ་ཁྲང་བཞག་གི་དཔྱད་མཚམས་དགོས་རྒྱུར། རང་

མཚམས་རྒྱ་ནོར་གྱི་འདོད་དབང་ལྟར་ལ་སོང་ན་ཕུགས་ཡུལ་གླེང་གཞི་ཆེ་
བ་བཅས་དེ་དོན་བཞིན་ངེད་ནས་སྔར་ཤུལ་དུ་ལོག་ཐབས་བྱས་པ་འདི་
ཐད་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་སྲུང་བ་དང་། མོང་གོལ་མི་རིགས་བཅས་ལ་
བྱམས་སྙིང་གི་སྒོ་ནས་བསླབ་བྱ་བྱས་ཐོག་ཛེ་སྲིད་བར་ཚོད་གླེང་མི་ཡོང་བ་
དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ་གནོད་འཚེ་མི་ཡོང་བའི་ཆེད་ཡིན།
དཔེར་ན་སངས་རྒྱས་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པ་ཡང་ཞིང་ལ་ཕེབས་རྗེས་སྐུ་སྐྱེ་འཁྲུངས་
རིགས་མི་འདུག་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་བཙོང་
ཁ་པའི་བུ་སློབ་ཆེ་བར་སོང་གཉིས། དེས་ན་སྐུ་སྐྱེ་རིམ་ཅན་གྱི་ངོས་
འཛིན་བྱས་ནས་རྒྱུན་རིང་སོང་འདུག་ཅིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཡང་པེ་
ཅིང་དུ་ཡོང་མྱོང་ཞིང་། པཎ་ཆེན་སྐུ་གོང་མ་ཡང་མདོ་སྔགས་ཀྱི་ཡོན་
ཏན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཡང་། ད་ལྟའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལོ་ན་ཕྲ་བའི་སྐབས་ཡོན་
ཏན་གསར་སྤྱོད་ལ་སོང་གཉིས་མངོན་མཁྱེན་སོགས་ཡོང་བ་མི་སྲིད། ཏོ་
ཐོག་ཐུ་ངོས་འཛིན་བྱེད་འོས་རིགས་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་གི་ལུང་བསྟན་ལ་ཆ་
འཇོག་བྱེད་ཐུས་ཡིན་འདུག་པ། ཆོས་སྐྱོང་གི་སྐུ་རྟེན་པ་དེ་བཞིན་ཡང་
རྒྱའི་ཡུལ་གྱི་ལྷ་འདྲེ་ཞུགས་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་འདུག རྒྱ་ཡུལ་གྱི་ལྷ་འདྲེ་
ཞུགས་མི་ནས་གྲི་རྒྱག་པ་དང་། གྲི་ལྕེས་ལྡག་པ། སྤུ་གྲི་སོགས་ཀྱི་ཆོ་
འཕྲུལ་བསྟན་ནས་མི་མང་ཡིད་དུ་འོང་བ་བྱེད་ཅིང་། ད་ལམ་སྐུ་རྟེན་པ་
དེ་བཞིན་ལ་བོད་སྡོད་བློན་ཆེན་ཏོ་ཡིན་ནས་གྲི་སྤྲད་སྟོ་རྩུས་ཛེ་འདུག······
བལྟས་པར་ཚང་མ་འཛིགས་ཟམས་བྱེད་པ་ཡོད་འདུག་པ། དེས་ན་རྒྱ་
ཡུལ་གྱི་ལྷ་འདྲེ་ཞུགས་མིར་ཡང་མ་དོ་བའི་སྤྲུལ་སྐུ་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་དེ་
དག་མངོན་གསལ་ལྟར་ཡིན་ནའང་། བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཆ་འཇོག་བྱས་

ནས་ལོ་མང་སོང་བར་སྡོན་བྱུས་ལ་བརྩད་གཅོད་མེད་པ་དང་། ཕྲན་ཤུའི་
བརྟག་པ་བདེན་པའི་སྐབས་ལྷ་ལུང་བསྟན་བཙན་འཇུལ་(འགོག་)གྱི་·····
འཕྲུལ་གང་བཀོད་པ་གཏོང་མ་དགོས་པ། ད་ལམ་གསེར་གྱི་བྲུམ་པ་བླ་
བྲང་གཙུག་ལག་ཁང་གི་མདུན་དུ་མཆོད་འབུལ་གྱིས་སྐར་སྤྲུལ་སྐུ་ངོས····
འཛིན་བྱེད་དགོས་བྱུང་ཆེ་ཤིང་བྱུང་འདོན་པ་ལས། ཇི་སྲིད་བར་ཆོས་
སྐྱོང་ནས་ངོས་འཛིན་བྱས་ཆོག་རྒྱུ་མིན་ཅིང་། རང་བཞིན་བོད་མི་ནས་
ལུང་བསྟན་ཞུས་པ་སོགས་ལ་བཀག་འདོམས་བྱེད་མ་དགོས། ཆོས་སྐྱོང་
གི་སྐོར་ཡང་རིམ་བཞིན་ཉམས་ཐག་ཏུ་འགྲོ་ངེས་ལ་དེ་སྐབས་རང་ཤུགས་
ཀྱི་བཀག་འདོམས་བྱེད་བདེ་ཡོང་བ་གཞིར་བཅས། བོད་ཀྱི་ཡོང་འབབ་
ཞུང་བའི་ཁར། དགེ་འདུན་གྱི་དགོས་ཆ། བོད་དམག་གི་ཕོགས་སོགས་
གཞུང་ནས་གཏོང་དགོས་ལ གཏོང་ཡོང་ག་མ་ཐུབ་པའི་དགོས་ཆ་ཚང་མ་··
ཕོད་དང་། མོང་གོལ་(གྱི་)འབྲུལ་རྟེན་ལ་རེ་ལྟོས་བྱེད་དགོས་བཅས།
སྔར་རང་མཚམས་ཀྱི་སྤྲུལ་སྐུ་ངོས་འཛིན་བྱས་མི་ཆོག་པ་ལས། རང་བཞིན་
མཇལ་ཕྱག་དང་ནང་བསྐྱལ་ལ་ཡོང་མིའི་རིགས་ལ་བཀག་ཆ་བྱེད་མ་དགོས་
པ་ངེད་ནས་ཀྱང་ཚང་མས་འབྲུལ་རྟེན་བྱེད་དགོས་ཀྱི་བཀོད་པ་སོགས་སྒྲུབ་
ཅིང་། དཔེར་ན་ངག་དབང་བཀྲ་ཤིས་ནས་ཏན་ཞང་གི་བུ་ལ་སྐུ་སྐྱེ་ངོས་
འཛིན་བྱེད་དགོས་དེ་རིགས་དང་། ཡང་སྡ་ལོ་དགའ་ལྡན་ཤེ་རའི་རྟོ་
ཁྲོག་ཐུ་ནས་བུ་སློབ་བཏང་བ་ཁྲོར་རྐོད་ཀྱི་སར་འབྲུལ་སྐུད་ལ་བཏང་བ་དེ་
ཐད་ཚང་མ་མོང་གོལ་དང་། བོད་བཅས་ནས་བྱས་མི་ཆོག་པ་དེ་བཞིན་ཞུ
སེར་ཀྱི་བསྟན་པ་དར་བ་དང་། མོང་གོལ་བཅས་ཇི་སྲིད་བར་བདེ་སྐྱིད་
ཡོང་བའི་ཆེད་ལས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པར་དད་འདུན་མི་བྱེད་པ་

དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ཉིར་འབུལ་བ་ཕུལ་མི་ཆོག་
པའི་རིགས་མིན་པས། ངེད་ནས་སྙིང་རྗེ་དང་ལྡན་པའི་བཀོད་པ་བཏང་བ་
འདི་དག་ཡང་བསྐྱར་ཕྱོགས་མཐའ་ཁག་གི་སྲོང་གོལ་དང བོད་མི་བཅས་ལ་
ངེས་གསལ་ཡོང་བའི་བཀོད་པ་གཏོང་དགོས་རྒྱུར་བརྩི་འཛོག་གྱིས་ཞེས་…
སྐྱོར་ཁང་དུ་ཕབ་བྱུང་བར། དེ་དོན་བཞིན་སེ་ཁྲིན་ཅིང་ཐུར་ཡི་གེ་བཏང
བ་ཡིན་ཞེས་འབྱོར་བྱུང་བར། འདི་ག་ནས་ཕྱོགས་མཐའ་ཁག་ལ་བཀོད་
པ་བཏང་བའི་ཕྱིར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཧྭན་རྒྱུས་ལ་གནས་ཚུལ་དུ་ཕུལ་
ན། ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཡང་བསྐྱར་གནས་ཚུལ་ཕུལ་ཐོག་ཕྱོགས་མཐའ་ཁག་
གི་སྲོང་གོལ་དང་། བོད་བཅས་ལ་སྒྲོག་སྒྲུངས་ཡོང་བ་ཞུ་ཞེས་འབྱོར་བྱུང་
བ དེའི་ཆེད་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་གནས་ཚུལ་འདི་བཞིན་ཕུལ་བར་ཡང་བསྐྱར་…
གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའི་དགོངས་དོན་བཞིན་ཕྱོགས་མཐའ་ཁག་གི་སྲོང་…
གོལ་དང་། བོད་མི་བཅས་ལ་སྒྲོག་སྒྲུངས་ཡོང་བ་ཞུ། དེའི་ཆེད་གནས་ཚུལ་
དུ་ཕུལ། ཤྭ་སྐྱོང་དཀུང་ལོ་ང་བརྒྱད་པའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་ལ། ”①
ཞེས་གསལ་བ་འདིས་མཚོན་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་འདི་ཁོ་ནར་…
ཡང་ཞིབ་ཆའི་གསེར་ཡིག་ཁག་གསུམ་ཙམ་འདུག་པ་དང་། དེ་བཞིན་
བོད་དམག་གསར་འཛུགས་སྐོར་ལའང་སྤྱི་ལོ་1792བོད་ཆུ་བྱི་ལོར་རྩ…
ཚིག་དོན་ཚན་དྲུག་ཡོད་གཅིག་བསྒྲལ་ཞིང་། དེ་མིན་ཕྱི་མི་ནང་ཡོང་དང
ནང་མི་ཕྱིར་བསྐྱོད་སོགས་ཕྱི་དོན་གྱི་སྐོར་དང་། བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་
བསྐོ་བཞག་བྱེད་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐོར། བོད་དངུལ་པར་འདེབས་དང་འགྲེམས་
སྤེལ་འཛད་ཐང་གི་སྐོར། བཀའ་གཞིས་དང་མདའ་གཞིས་སོགས་ས་རིན་

①(རྒྱ་སྐད་ཟང་ཞུ་རྫོང་ཕྱུལ་གྱི་དེབ་བཤུས་དཔར་ངོས་85—91)

བདག་དབང་གི་སྐོར། ཁྲལ་རིགས་སྤྲུབ་ཆག་གི་སྐོར། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་བཀྲས་ལྷུན་བླ་བྲང་གི་ནོར་སྲིད་གཏོང་ཡོང་གི་སྐོར་སོགས་གལ་ཆེའི་དོན་གནད་མང་པོར་ཞིབ་ཆའི་གཏན་འབེབས་ཀྱི་བཀའ་ལུང་དུ་མ་མཆིས་ཀྱང་། ཡིག་ཚོགས་ཆེ་བས་འདིར་ཚད་མ་འདྲེན་མ་ཐུབ་པ་ཚུར་ཞུལ་ཕྱང་ཞུའི་དེབ་ཐེར་ཁག་ལ་གཟིགས་དགོས།

སྲིགས་སྲོལ་དོན་ཚན་ཉེར་དགུའི་ནང་དོན་ལག་ལེན་ཇི་ལྟར་བྱས་···ཡོད་པའི་སྐོར་ལ་ཆ་མཚོན་ན་འང་། དོན་གནད་གལ་ཆེ་ཤོས་ཧཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནིས་གཙོ་བོ་གནང་བའི་བླ་སྤྲུལ་ཆེ་ཁག་གི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་ཞུ་ཕྱོགས་ཀྱི་གཏན་འབེབས་དེ་ལག་བསྟར་ཇི་ལྟར་བྱུང་བ་དཔེ་མཚོན་དུ་བརྗོད་ན། གོང་གསལ་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་དགོས་པའི་གསེར་ཡིག་ཐེབས་མ་ཐག་ཧཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པས་བོད······ལྗོངས་རྒྱ་ཁྱབ་ཏུ་གནང་བའི་རྒྱ་སྐད་བཀའ་ཤོག་གི་འབྲུ་དོན་ལ།

"གནམ་གྱི་ལྷ་འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་རྒྱུན་པར······བཀའ་དྲིན་བླ་ན་མེད་པ་གནང་བ་མ་ཟད། ཐེ་བྲག་ཞྭ་སེར་འཆང་བའི་རིང་ལུགས་ཡར་རྒྱས་མཛད་པ་དང་། ཡང་བོད་འབངས་སྤྱི་ཕྱིངས་ལ་བྱམས་གཟིགས་གནང་བ་འདི་དག་བཀའ་དྲིན་མུ་མཐའ་མེད་པ་ཡིན······འདུག་ཅིང་། ལྷག་དོན་རྗེ་ཙོང་ཁ་པའི་ཆོས་ལུགས་སུ་སྒྱུར་པའི་སེར་སོ་བ་རྣམས་ཀྱང་འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་དྲིན་སྙིང་ལ་བཅངས··ཏེ་བསླབ་པ་ལ་བརྩོན་པ་དང་། རང་རང་ཡང་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་ དགོས་པ་མཐར་ཕྱིན་བྱས་པའི་རྒྱུན་དུ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་དྲིན་གསབ་བྱེད་······ཞབས་བརྟན་གྱི་ཆོས་མང་པོ་འདོན་པ་སོགས་ལ་འབད་བརྩོན་བྱས་ཆེ་རང་

རང་ཡང་ཐར་པ་དང་།   ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་གོ་འཕང་རིམ་འཛེགས་
ཡོད་པ་བཅས་འདི་དོན་བྱས་ཚེ་ཞྭ་སེར་གྱི་དགེ་འདུན་ཚུལ་ལྡན་ཡིན་……
འདུག   དེང་སང་བླ་སྤྲུལ་ཕལ་ཆེར་ཡང་ཆོས་ལ་སློབ་སྦྱོང་མི་བྱེད་པ་འདི་
བཞིན་སྐྱེ་བ་ངོས་འཛིན་སྐབས་ངེས་གསལ་ཐག་མ་བཅད་འདུག་པའི་………
སྐབས།   སེར་མོ་བ་སྤྱི་བྱིངས་ནས་ཀྱང་དད་གུས་མི་བྱེད་པ་དང་།   དེ་
མཚུངས་ཆོས་སྐྱོང་ཁག་ལ་སྤྱན་འདྲེན་ཞུས་ནས་ལུང་ཚིག་གི་གང་ཟེར་ལྟར་
ངོས་འཛིན་གྱི་ཆ་བཞག་བྱས་པར་བསྟད་ནས་དོན་དུ་ནོམ་པར་བལྟས་པའི་
མི་རྒྱུ་ཆ་ལག་ལྡན་ཡོད་པའི་ཕྲུག་གུ་ཤ་དག་ལ་ངོས་འཛིན་ངེས་གསལ་ཡིན་
མིན་རིགས་ཀྱི་ལམ་འགྲོ་མིན་སྣ་ཚོགས་བྱུང་འདུག   ད་ཆ་གོང་མ་བདག་པོ
ཆེན་པོའི་བཀའ་དྲིན་བླ་ན་མེད་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ་ཤིན་ཏུ……
ནས་བརྩེ་དུང་ཆེ་བའི་དགོངས་དོན་ལྟར།   སྐུ་སྐྱེ་ངོ་མ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཚེ
ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་ཇི་སྲིད་དར་འཕེལ་ཞིང་ཡར་རྒྱས་ཡོང་ཆེད་གོང་མ……
ཆེན་པོ་ནས་དགོངས་ཟབ་བླ་ན་མེད་པས་ཆེད་དུ་བསྩལ་བའི་གསེར་གྱི……
བུམ་པ་རིན་པོ་ཆེ་བཀས་མངགས་ཕུལ་གནང་ནས་སྤྱི་གཙུག་ཏུ་འཁུར་ཏེ……
འདི་གར་ཐེབས་བྱུང་བ།   བུམ་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་
རྗེ་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་སྐུ་མདུན་དུ་མཆོད་འབུལ་གྱི་བཞུགས་ཐོག   སླད་
ནས་བོད་ཡུལ་ས་ཆ་ཁག་གི་བླ་མ་སྐུ་སྐྱེ་འཁྲུངས་འོས་གང་ཡིན་རྣམས་སོ་
སོའི་འཁྲུངས་པའི་ལོ་ཁམས་དང་།   ཟླ་དུས་ཚེས་གྲངས་མིང་སོགས་ཞིབ་
གསལ་གྱི་ཐོ་འགོད་བྱས་ཏེ་ངེད་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་།   བོད་བཞུགས་བཀས
མངགས་ཨམ་བན་རྣམས་ལ་གནས་ཚུལ་ཞུ་ལ་བསྟུན་ལ་མོ་ཆོས་སྐྱོང་བཅས་
སྤྱན་འདྲེན་ཞུས་ཐོག་ངོས་འཛིན་ཁ་ཤས་བྱུང་ཙང་།   དེ་རིགས་རྣམས་ཀྱི་

ས་ན་ཟླ་དུས་མིང་སོགས་ཤིང་བྱང་ལ་བྲིས་ནས་རིན་པོ་ཆེ་བུམ་པའི་ནང་···
དུ་ཕུལ་ཐོག ངེད་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་ངོ་བསྐྱོད་ཀྱི་བླ་མ་ཁ་ཤས་ཁྲིད་དེ་དཀོན་
མཆོག་གསུམ་ལ་བདེན་པ་བདར་ཞིང་། ཙོང་ཁ་པར་གསོལ་བ་བཏབ་
ནས་བཀའ་མངགས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམས་བླ་བྲང་དུ་གདན་འདྲེན་
ཞུས་པའི་ཚང་འཛོམས་ཐོག མི་དམངས་ཀྱི་གདོང་དུ་ཤིང་ཕྱང་ངོས་
འཛིན་གྱི་ཐག་གཅོད་རྒྱུར། སྐུའི་ཤིང་བྱང་ངོ་མ་ཐོན་ཆེ་དེ་རིགས་སྐུ་སྐྱེ་
འཁྲུལ་མེད་ཡིན་འདུག་པ། སྔར་ལུགས་ལྟར་གང་ཡིན་ངོས་འཛིན་ཐག་
གཅོད་བྱས་ཆོག རྒྱུ་མིན་ཅིང་། ཡང་ཆོས་སྐྱོང་ནས་སྐུ་སྐྱེ་གཅིག་རང་ལ་
ངོས་འཛིན་བྱས་ཆེ་དེ་ཁའི་མིང་གཅིག་པོ་དེ་བཞིན་དུ་ཤིང་བྱང་དུ་བྲིས···
པའི། དེ་མཚུངས་ཤིང་བྱང་མིང་མེད་གཅིག་བཅས་བུམ་ནང་བཙུག་སྟེ་
ངེས་མེད་མིང་མེད་པ་དེ་བཞིན་བཏོན་ཆེ་དེ་དག ཕྲུལ་སྐུ་ངོ་ མ་མིན་འདུག་
པ་བཅས་ཡང་བསྐྱར་གཞན་དག་ལ་འཚོལ་དགོས་དང་། འདི་སྐོར་ད་
དུང་སྔར་ལུགས་ལྟར་རང་འདོད་ཀྱི་ངོས་འཛིན་བྱས་རིགས་རྣམས་བཙད···
གཅོད་བྱུང་ཆེ་ཉེས་པ་དྲག་པོ་གཅོད་ངེས་ཡིན།······①ཞེས་འཁོད་འདུག་
པ་ལྟར་དེ་ནས་བཟུང་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་གྱི་ལམ་སྲོལ་ལག་བསྟར་···
གནང་ཡོད་ཅིང་། དཔེར་ན་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་
མཚོ་དང་། བཅུ་གཅིག་པ་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ། བཅུ་གཉིས་པ་འཕྲིན་
ལས་རྒྱ་མཚོ་བཅས་འོས་སྤྲུལ་བདམས་གསེས་ཀྱི་མཚན་བྱང་གསེར་བུམ····
ནང་བཙུག་སྟེ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ངོ་མས་དཀྲུག་འདོན་བྱས་ཏེ་ཡང···
སྲིད་དུ་གཏན་འཁེལ་བྱུང་བ་དང་། ཏྭ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་ལུང་

(རྒྱ་སྒྲར་ཕང་ཞུ་རྩུར་ཕུལ་གྱི་དེབ་བསྡུས་པར་ངོས་108—110)

རྟོགས་རྒྱ་མཚོ་དང་། བཅུ་གསུམ་པ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་རྣམ་གཉིས་འཁྲུངས་ལྟས་སོགས་ངོ་མཚར་བའི་ཁར། འགྲན་རྩོད་འཕེར་བའི་འོས་སྤྲུལ་གཞན་དག་མ་བྱུང་བ་བཅས་ལ་བརྟེན་བོད་སྟོད་ཨམ་བན་ནས་བརྟག་དཔྱད་ཞིབ་འཇུག་དང་འབྲེལ་སྐབས་སོ་སོའི་ཆིང་གོང་མར་གསེར་སྙན་……སྒྲོན་དོན་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་ཞུ་མ་དགོས་པར་ཡང་སྲིད་གཅིག་ཐོག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཆོག་པའི་བཀའ་འཁྲོལ་ཐོབ་པར་བརྟེན་ནས་གཏན……འཁེལ་བྱུང་བ་བཅས་སྐུ་ཕྲེང་སོ་སོའི་རྣམ་ཐར་ནང་གསལ་འཁོད་ཡོད་པ་ལས་ཤེས་ཐུབ། པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་དང་། དགུ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་གཙོས་བླ་སྤྲུལ་ཆེ་ཁ་སོགས་ཀྱི་ཡང་སྲིད་ཀྱང་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་གྱི་གཏན་འཁེལ་བ……བཅས་ལག་བསྟར་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་ཡོད། དེ་མཚུངས་བོད་དམག་འཛུགས་གཉེར་དང་། ཕྱི་འབྲེལ་གྱི་ལས་དོན། དཔོན་རིགས་བསྐོ་འཐེན་དང་ཏོག་གནས་སོགས་ཀྱི་ལམ་ལུགས་གལ་ཆེའི་རིགས་རྣམས་ཀྱང་སྤྱི་ལོ་ 1911 བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ལྕགས་ཕག་ལོ་རྒྱལ་ནང་གསར་བརྗེ་ལངས……ནས་ཆིང་གོང་མའི་རྒྱལ་རབས་རྫ་ཐོར་དུ་མ་སོང་བར་རྫ་བའི་ཆ་ནས་དོན་ཚན་ཉེར་དགུའི་གཏན་འབེབས་ཁག་ལག་བསྟར་བྱས་ཡོད་པ་དེ་སྔའི་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཡིག་རིགས་རབས་དང་རིམ་པའི་ཐོག་ནས་ར……འཕྲོད་ཀྱི་ཡོད།

བོད་དཔྱལ་པར་འདེབས་ཀྱི་སྐོར་ཡང་། གོང་བོད་བདེ་གཟར་སྐབས་གོང་ཁས་སྙད་འདོགས་ས་གཙོ་བོ་གཅིག་ནི་བོད་དུ་བལ་ཏམ་སྙིང་པ……དང་། གོང་ཏམ་གསར་པའི་འཛའ་ཐང་སྐོར་ཡིན་པར་བརྟེན་སྲིད་སྐྱོང་ཚེ

སློན་གླིང་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་སྐབས། བོད་དུ་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་ཡོངས་ཞིང་ཆེན་གཞན་དག་དང་འདྲ་བར་ས་གནས་རང་ཁྱོངས་སུ་དངུལ་པར་བརྒྱབ་འཕྲུས་ཆོག་པ་ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ལ་སྙན་སེང་ཞུས་པ་ལྟར་དངུལ་ཏམ་པར་འདེབས་ཀྱི་གྲྭ་སྒྲིག་རིམ་བྱུས་མཐར། སྤྱི་ལོ་1792བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཆུ་བྱི་ལོར་བོད་ས་གནས་ཀྱི་འགྲོ་རྒྱུག་དངུལ་ཏམ་"བཅུ་གསུམ་ཞི་དྲུག"（རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ལོ་བཞི་བཅུ་ཞེ་དྲུག་ཟེར་）ཅེས་འཁོད་པ་དངུལ་པར་རྒྱག་འགོ་ཚུགས་པ་དང་། དེའི་སྤྱི་ལོ་1793བོད་ཆུ་གླང་ལོར་གླར་ཡང་གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་"ཆན་ལུང་པའོ་གཙང་"（ཆན་ལུང་སྐབས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་ནོར་བུ་ཟེར་）ཞེས་པའི་རྒྱ་བོད་ཡིག་རིགས་གཉིས་འཁོད་ཀྱི་དངུལ་ཏམ་པར་འདེབས་བྱས་ཤིང་། དེ་ནས་བཟུང་ཆིང་གོང་མ་རིམ་ཅན་སོ་སོའི་སྐབས། "ཇ་ཆིན་པའུ་གཙང་།" དང་། "དའོ་ཀུང་པའུ་གཙང་།" "ཤོན་ཐོང་བོད་ཀྱི་རིན་འཁོར་ཁྱུ་ཐོན་ནོ་གང་།" ཞེས་པ་སོགས་རིམ་པར་པར་འདེབས་འགྲེམ་སྤེལ་བྱས་པའི་དངུལ་དང་འདྲ་བར①ཡོད་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་ 1890 བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ལྕགས་སྟག་ལོར་གླར་ཡང་། "བཅོ་ལྔ་ཉེར་བཞི"ཞེས་པའི་ཏམ་དཀར་སོགས་རིམ་འདོན་བྱས་པ་བཅས་མཇོར་ན་བོད་དངུལ་པར་འདེབས་ཐོག་མཐང་ཆིང་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་བཞིན་འགོ་ཚུགས་པ་ཞིག་ཡིན།

ཙ་འཛིན་གྱི་དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་འཁོད་པ་ལྟར་བོད་ས་

① (དེ་སྔའི་བོད་ས་གནས་ཀྱི་དངུལ་ལོར་གནས་བསྡུས་རྒྱ་ཡིག་དེབ་ངོས་ 14—20)

གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཕྱི་ནང་ཞི་དྲག་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་བསྐོ་འཛིན་
གྱི་ལམ་སྲོལ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་མ་ཟད། ཏོག་གནས་རིམ་པ་མཐོ་དམའ་
སོགས་ཞིབ་གསལ་དེབ་བཀོད་བྱས་པར་"བཀའ་ཤག་རྒྱ་དེབ་"ཅེས་ཡོངས་
སུ་གྲགས་པ་དེར་ལས་ཚན་རེ་རེ་བཞིན་གྱི་ཏོག་གནས་རིམ་པ་དང་འཚོ་
འགྱུར་ལོ་ཏུས་ཚབ་གསར་སྙིང་འགོད་སོགས་རྒྱུན་རིང་བེད་སྤྱོད་བྱས་རྐྱེན་
དེབ་གཞི་རྩལ་གྱུར་སྐབས། སྤྱི་ལོ་ 1842 ཧྲ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་
གཉིས་པ། བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཆུ་སྟག་ལོ་དེབ་གཞི་གསར་
སྒྲིག་བྱས་པའི་རྒྱ་དེབ་ཀྱི་ཞལ་བཤུས་ད་ལམ་ལག་སོན་བྱུང་བའི་འགོ་
བརྗོད་ནང་། "……དགའ་ལྡན་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་ཕོ་བྲང་
ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཞབས་འབྲིང་དུ་འཁོད་པ་ཕྱི་ནང་སྡེ་སོར་མངགས་
པ་རྣམས་ལ་གནམ་བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་ཏོག་
གནས་རྩལ་བ་གོ་རིམ་མཐོ་དམའ་རིམ་པར་ཕྱེ་བ་སྒྲིར་བཏང་ཐོག བྱས་
རྗེས་ལ་བརྟེན་ནས་འཕར་མའི་བདག་རྒྱུན་སྐྱལ་བ་སོགས་ཞིབ་གསལ་གྱི་
དེབ་གཞི་སྔོན་ཡོད་རྩལ་གྱུར་ཆེ་བར་བརྟེན་ས་དབང་ལྷན་རྒྱས་ནས་
བཀའ་བསྒྱུར་སྐྱལ་བ་སྤྱི་བོར་ནོས་ཏེ་རང་ཤེས་འཁོས་བསྟུན་གྱི་བཙོན་
པ་ཆེན་པོའི་སྒོ་ནས་ཞིབ་མོའི་བློ་ཡིས་ནན་ཏན་དུ་དཔྱད་དེ་དགོས་པ་
རྒྱུ་མཚན་དང་འབྲེལ་བའི་ཚིག་དོན་བརྡ་བྲུར་རྣམས་མ་ཉམས་པར།
ལེགས་པར་སྦྱར་བ་སམ་གྲི་ཏའི་སྐད་དུ་ཤུབྷ་ཀྲིར་འབོད་པ། གནམ་
བསྐོས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཧྭའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་གཉིས་པ་ཆུ་
སྟག་གྲལ་ཚེས་དགེ་བར་དེབ་ཐེར་གསར་བསྒྲིགས་བཀོད་པ་ལ། ……"
ཞེས་འཁོད་འདུག ཞིབ་ཕྲའི་ལས་ཚན་དང་མི་མིང་སོགས་ལོ་རྟུས་ཀྱི་

འཁྲུལ་གཞི་མི་འབྱུང་བའི་ཆེད། གཉམ་དུ་ཧཱུ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གཅིག་པ་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་དེབ་ཐེར་རིགས་བསྒྲུས་ཀྱིས་འགོད་རྒྱུ་ཡིན་པ་དེ་ཐོག་ནས་གཏན་འབེབས་དེ་ཞིབ་ཕྲ་ལག་ལེན་བསྟར་ཕྱོགས་གསལ་པོ་རྫོགས་ཐུབ་པ་བཅས་དེ་དག་ནི་དོན་གནད་གལ་ཆེ་རིང་འགའ་ཤས་དཔེ་མཚོན་ཙམ་དུ་བརྗོད་པ་ལགས་སོ། "བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས" ཟེར་བའི་ནང་སྐབས་དེའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་། ལག་བསྟར་གལ་ཆེ་འདི་དག་ཚིག་ཟུར་ཙམ་མ་བྲིས་པར། "དམག་རྫོགས་བཏང་བ་ནི་འཛམ་གླིང་ནང་མཐུན་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་དམག་རྫོགས་བཏང་བ་སྤྱིའི་སྲོལ་ལས། དམག་རྫོགས་བཏང་བས་དེའི་མངའ་འོག་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་མི་ཐུབ།" ①ཟེར་བ་སོགས་རང་སྣང་ཧྲོག་བཤད་ཀྱི་ཡིག་རིགས་འདི་ལྟ་བུས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གོ་ཆོད་དང་མི་ཆོད་གོང་གསལ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རིགས་ངོ་མ་རྣམས་ལ་རྩོག་དཔྱད་བྱས་ན་ཚང་མས་མཁྱེན་ཐུབ་པ་མི་འདུག་གམ?

14. དབུས་གཙང་ཀུན་བདེ་གླིང་གསར་དུ་བཏབ་པ་དང་། གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་འདྲ་ཐང་འཕེབས་པ་ཇོ་བོ་བྲང་གི་གཟིམ་ཆུང་ལ་གསུམ་དུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་བ།

དེ་ལྟར་བོད་ཀྱི་སྲིག་སྲོལ་གཏན་འབེབས་འདི་རྣམས་ཐོག་མའི་འཆར་འགོད་ཕུ་ཁང་ཨན་ནས་བྱས་པ་ལས། ཡོང་རང་མར་ལམ་ལྷ་སར་ཟླ་བ་གསུམ་བཞི་ཞིག་ལྷག་ཡུན་རིང་བསྡད་མེད་པར་མཛོན་ཏེ། ཧཱུ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་ནང་ཚུ་སླང་ཟླ་བ་དང་པོའི་"ཆོས་ཉི་ཤུ་ཉིན་ཀུང་ཐང་"

① (བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་ཟེར་བའི་དེབ་ངོས་956)

ཆེན་པོ་དབང་ཕྱུགས་སུ་ཕེབས་གོང་མཇལ་ཞུར་ཕེབས་པ་དངོས་འབྱོལ་···
ཤིན་ཏུ་གཟབ་ཅིང་། གཟིམ་ཆུང་དབང་ཁང་དུ་སྐྱན་རྒྱས་རྒྱུན་རིང་ཐོག
སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་ནས་ཀྱང་བསྟན་འགྲོའི་དོན་ཐུགས་ལ་བཅངས་ཏེ།
ད་ལམ་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་ས་མཚམས་ཀྱི་ལས་དོན་འདིར་ནང་གི་བློན····
ཆེན་ཆེད་དུ་མངགས་པ་ལས། ཕ་རོལ་པོ་ལྷ་འབབས་སུ་བཞེས་ཏེ་
འཁྲུན་གཙང་ཆོད་དུ་མཛད་པ་བཀའ་དྲིན་ཆེན་པོ་བྱུང་། ད་དུང་ཉི་མ་
ནུབ་ཕྱོགས་འདིར་གནས་པའི་འགྲོ་བ་སེམས་ཅན་རྣམས་གོང་མ་ཆེན་·····
པོའི་བཀའ་དྲིན་གྱིས་འཚོ་བ་ཞིག་ལགས་ན། གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་སྔར་
བཞིན་དུ་ཐུགས་བརྩེ་བ་ཆེན་པོས་བསྐྱངས་པ་ཞིག་དགོས་པ་གོང་མ་ཆེན་
པོར་སྙན་ཞུ་དགོས་ཚུལ་སོགས་བོད་ཀྱི་ལ་རྒྱུར་དགོངས་པའི་བཀའ་སློབ་
རྒྱ་ཆེར་བསྩལ། ……” ①ཅེས་སོགས་གསལ་ཞིང་། ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་
ཉེར་ལྔ་ཉིན་ཀྱང་ཐང་ལྷ་ས་ནས་ཐོན་སྐབས་ཧྭ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཀྱང་རྩེ···
པོ་བྲང་ནས་སྐྱེལ་ཕྱུང་དུ་ཐབ་སྐྱེལ་དབུ་གུར་སར་ཆིབས་བསྒྱུར་དང་། ལྷ་
ཀླུའི་གུང་དང་མགྲོན་ཡོ་རྔ་བ་སོགས་མལ་གྲོ་བར་དང་། སྐུ་བཅར་ལ་མོ་
རྗེ་དྲུང་ཀོང་པོ་རྒྱ་མདའ་བར། བཀའ་བློན་ལྷ་སྡིངས་པ་དང་། མགྲོན་
སྐལ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣར་ཁམས་པར་བཅས་སོ་སོར་ཕེབས་སྐྱེལ་དུ··· ···
གཏོང་གནང་མཛད་འདུག

ཀྱང་ཐང་ནང་སར་མ་ཕེབས་གོང་དུ་ཐེངས་དེའི་གོར་དམག་མཐར··
སྒྲོད་ཀྱི་གཡུལ་ངོར་ཞུགས་པའི་རྒྱ་དང་། མན་ཇུ། མོང་གོལ་སོགས་ཀྱི་
འགོ་དམག་ནས་དགྲ་བོ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་རྟགས་མཚན་དང་། གོང་

①(འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་207)

མི་མཆོད་ཡོན་གྱི་ཞབས་བརྟན་དུ་དམིགས་དངུལ་རྐྱང་རྒྱ་སྲང་བདུན་སྟོང་སྐོར་གྱི་རྒྱུ་འགྲོ་དང་བཅས་ཏེ་ལྷ་སའི་བོང་བ་རིའམ། བར་མ་རིར་གྲགས་པ་འདི་ཉིད་དུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་དགོན་སྡེ་དང་བཅས་གསར་…… …འཛུགས་གནང་རྒྱུ་སྲིད་སྐྱོང་རྟ་ཚག་ཧོ་ཐོག་ཐུར་མདག་ཞུའི་ཐོག སྐད་དགོན་བདག་ཀྱང་རྟ་ཚག་རིན་པོ་ཆེ་ནས་གནང་འབུལ་བཅས་དེ་དོན……གོང་མ་དང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སོགས་ལའང་སྙན་སྒྲོན་བཀའ་འཁྲོལ་བྱུང་འདུག་པ་ལྟར། ཆུ་བྱི་ལོ་ནང་དེ་རང་ལ་བཟོ་སྐྲུན་འགོ་བཙུགས་ནས་བོང་བ་རིར་འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་རྒྱན་གསུམ་པ་དང་། མ་ཧཱ་ཙཱི་ནའི་དགྲ་ལྷ་ཀུན་ཡུན་ཚང་གི་ལྷ་ཁང་ (བོད་དུ་གེ་སར་ལྷ་ཁང་ཟེར་) རྒྱན་གསུམ་…པ། བོད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་བརྟན་བཞུགས་ཆོས་འཁོར་གླིང་གཙང་ཁང་ཀ་པ་བཞི་དང་། འདུ་ཁང་ཀ་བ་བཅུ་དྲུག་སྒོ་མཆོར་སྟེང་ཤོད། བླ་བྲང་། གྲྭ་ཤག ཙང་ཁང་། ར་བ་སྒོ་ཐིག་དང་བཅས་པ་སྐུ་གསུང་ཐུགས་རྟེན་གྱིས་སྤྲ་བ་རྣམས་སྤྱི་ལོ་ 1794 བོད་ཤིང་སྟག་ལོར་ལེགས་པར་བཞེངས་… གྲུབ་པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་དགོན་མིང་བརྟན་བཞུགས་ཆོས་འཁོར་གླིང་ཞེས་འདོགས་པར་མཛད་པ་དང་། རྗེས་སུ་གོང་མ་ཅཱ་ཆིང་ཁྲི་ལོ་དང་པོ་མེ་འབྲུག་ལོར་གོང་མ་མཆོག་ནས་“དབུས་གཙང་ཀུན་བདེ་གླིང་” ཞེས་པའི་དགོན་མིང་ཕྲན་དང་། གྲྭ་པ་ལྔ་བཅུ་འདུས་ཕེབས་བཀའ་ཤོག ཕྱག་མཛོད་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོར་ཧ་ཐུ་ཏཱ་བླ་མའི་ཆོ་ལོ་བཅས་བསྩལ་ཕེབས། ①ལྟར་དེ་ནས་བཟུང་ཀུན་བདེ་གླིང་ཞེས་པའི་གྲྭ་ཚང་

①(རྟ་ཚག་རྣམ་ཐར་དད་པའི་པདྨོ་འཛུམ་བྱེད་ཤོག་གྲངས་183—185 པར་གསལ་)

དང་། རྒྱ་རིགས་བཟོ་པས་བསྐྲུན་པའི་གེ་སར་ལྷ་ཁང་བཅས་བྱུང་ཞིང་། དེ་མིན་གཞིས་ཀ་རྩེ་དང་། རི་ང་རི། གོང་པོ་རྒྱ་མདའ་སོགས་སུའང་རྒྱ་ལུགས་ཀྱི་གེ་སར་ལྷ་ཁང་ཡོད་པ་རྣམས་དུས་སྐབས་འདིའི་ཡས་⋯ མས་སུ་བཞེངས་པར་མངོན་ནོ།

སྤྱི་ལོ1795 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་ཡོས་ལོ་གོང་མ་⋯ ཆན་ལུང་ཁྲི་ལ་བཞུགས་ནས་ལོ་དྲུག་ཅུ་ཐམ་པ་སོང་ཞིང་། རྣམ་ཐར་ནང་། "བླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་གྱི་བཀའ་ལུང་⋯⋯ ཐེབས་པར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་ངེད་ཁྲི་ལོ་དྲུག་ཅུ་པའི་ཐོག་སྨྲ་ཡེར་མི་སྣ་བཏང་ཚོག་པ་དང་། ངེད་དགུང་ལོ་ཁྲི་ཐོག་ཏུ་བརྟན་པའི་ཆེད་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་ལ་ཚོས་འདོན་པ་དང་། མངའ་འབངས་མི་སེར་ལ་ཁྲལ་ཆག་བཏང་བ། མི་སེར་རྣམས་ལ་མཛོད་ནས་དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཚོ་མང་པོ་དང་། འབྲུ་ཁལ་ཁྲི་ཚོ་མང་པོ་སྦྱིན་པ་སོགས་ནི་ངེད་ཀྱི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་དང་མཐུན་པའི་སྒྲོ་བ་ཤིན་ཏུ་འཕེལ། དེའི་ཆེད་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་གསོལ་རས་སུ་ཁ་བཏགས་ནང་མཛོད། ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་སྐུ། རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲུག་ཕྲེང་ཕྲད་དུ་འཕགས་པ། ག་ཡང་ཏེའི་ཡིད་བཞིན་འགྲུབ་པའི་ཕྱུ་ཡི། གོས་ཕྲུག་ཆ་གསུམ་བཅས་དང་། དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཚོ་གསུམ་བཅས་གནང་བ་ཡིན། སྨྲ་ཡེར་མཁན་པོ་ཡང་བཏང་ཚོག་ཅེས་ཐེབས་པའི་གསོལ་རས་རྣམས་འབུལ་བར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་བཅར་བར་གཟིམ་⋯ ཚུང་དགའ་ལྡན་ཡང་རྩེར་མཇལ་ཁ་དང་། གསོལ་རས་རྣམས་ཀྱང་དགྱེས་བཞེས་མཛད། "①ཅེས་གསལ་ཞིང་། ལོ་འདིར་གོང་མ་ཆན་ལུང་ཁྲི་

①(འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་237)

བཀྲོལ་གནང་བར་མངོན་ཏེ་རྟ་ཚག་རྣམ་ཐར་ནང་། "འདི་ལོ་གཉམ་བསྐོས་གོང་མ་ལྷ་སྐྱོང་ཆེན་པོ་རྒྱལ་པོའི་གསེར་ཁྲི་བཤོལ་ཏེ་གང་གི་རིགས་སྲས་ཐུ་བོ་བཅའ་ཆིན་ཆེན་པོ་གོང་མའི་རྒྱལ་སར་ཕེབས་པར་གཞུང་ས་ནས་སྐྲ་ཡེར་འབུལ་མི་ཆེད་དུ་མངགས་པའི་གདོང་གོང་མ་ཡབ་སྲས་སོ་སོར་སྐྲ་""ཡེར་གྱི་མཚམས་ཞུ་དང་། ལེགས་སྐྱེས་ཀྱི་དངོས་པོ་གཏོས་ཆེ་བ་འབུལ་བར་མཛད། "①ཅེས་འཁོད་འདུག་ཅིང་། ཆན་ལུང་ཁྲི་བཤོལ་གནང་རྗེས་རབ་བྱུང་གི་སྨོམ་བཞེས་དང་བསྙེན་རྫོགས་གཅིག་ཅར་དུ་མཛད་པ་མ""ཟད། འདྲ་ཐང་ཡང་བོད་དུ་བསྐྱལ་ཕེབས་བྱུང་བ་དང་། ཧྭ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པ་ཆེན་པོས་སྤྱི་ལོ་ 1798 བོད་ས་རྟ་ལོར་རྩེ་ཕོ་བྲང་གི་གཟིམ་ཆུང་ས་གསུམ་དུ་འདྲ་ཐང་བཞུགས་ཡུལ་ཆེད་སྐྲུན་གནང་བའི་སྐོར། རྣམ་ཐར་ནང་"འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་མོ་ནས་བོད་ལྗོངས་བདེ་སྐྱིད་འཕེལ་""ཆེད་དང་། ཁྱད་པར་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆེ་དགུ་ཚང་མས་ལུགས་སྲོལ་བཞིན་གྱི་ཕྱག་འཚལ་ཞུ་བའི་རྟེན་དུ། གོང་མ་རང་གི་སྐུ་བརྙན་དགེ་སློང་རྡོ་རྗེ་འཛིན་པའི་ཆ་བྱད་ཅན་ཐ་གོང་ནས་གསོལ་རས་བསྐུལ་བ་ཉ་ཅང་གི·········· བཞུགས་ཡུལ་སྒྲོ་བ་མེད་གཉིས། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོས་བཀའ་ཕེབས་སུ། གོང་མ་ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་རྒྱལ་བ་ཀུན་གྱི་ཡབ་གཅིག་རྗེ་བཙུན་འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ཉིད་མི་རྗེའི་རྣམ་པར་བསྟན་པས་ན། ལྷ་དང་ངཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་ཀུན་གྱི་ཕྱག་བྱ་བའི་གནས་ཡིན་ཅིང་། གངས་ཅན་པ་སྤྱི་དང་ཁྱད་པར་གསེར་མདོག་ཅོད་པཎ་འཆང་བའི་རིང་ལུགས་འཛིན་པ་ཡོངས་""ལ་ཐུགས་བརྩེ་བ་ཆེན་པོས་བཀའ་ལུང་གིས་གཙུག་ཏུ་མཆོད་པར་མཛད་པ་

①(རྟ་ཚག་རྣམ་ཐར་དང་པོའི་པཎྜི་འཇམ་བྱེད་ཤོག་གྲངས་203)

ན། དེ་སང་རྒྱལ་བ་ཙོང་ཁ་པའི་བསྟན་པ་རིན་ཆེན་འཕེལ་རྒྱས་སུ་བཞུགས་པ་གོང་མ་ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་དྲིན་ཡིན་ཙང་། དེས་ན་རང་རེ་རྣམས་གང་གི་འདུ་ཐང་ལ་སྤྱི་ཞུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་མཆོད······དགོས་ཞེས་བཀའ་སློབ་བཤད་སྒྲ་བ་དང་། རྗེ་ཐུག་སྐལ་བཟང་ཆོས་གྲགས་གཉིས་ལ་དོ་དམ་གྱི་བཀའ་བགོད་བསྐུལ་ཏེ། བཞུགས་ཡུལ་ངོ་མ་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་དབུས་སུ་ཐོག་ཡང་གཉྫེར་ལ་བཀལ་བའི་སྟེང་གསེར་གྱི་གཉྫི་རས་མཛེས་པ་དང་། འདུ་ཐང་བཞུགས་ཡུལ་གསེར་རྒྱང་གི་གཉྫེར་ལ་རྒྱ་ཕིབས་དང་བཅས་པ། དེའི་ཕྱིར་རྒྱ་ལུགས་ཀྱི་བཀོད་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཁྲ་མས་བཅད་པ་ལ་ནང་གོས་ཀྱི་ཡོལ་བ་དང་། མཆོད་རྫས་བསམ་གྱི་མི་ཁྱབ་པའི་དབུས་སུ་འདུ་ཐང་བཞུགས་ཁྲོམ་ སྐུ་མདུན་དུ་མདུན་ཕྱོག རིམ་པ་དུ་ཚའི་སྟེང་ཤེར་དཔྱང་། དངུལ་དཔྱད། གཡང་ཏེ། ཞིལ་གྱི་དཔྱད་པ་ལྔ་ཚོགས་ཀྱིས་ཀུན་ཏུ་མཛེས་པར་མཛད་ཙང་། ལྷ་ཁང་དུ་སྔ་ལྷའི་མཆོད་སྒྲིན་ཁོར་ར་ཁོར་ཡུག་ཏུ་འཛུགས་པར་མཛད། ”①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་བདུན་པ་ཆེན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་གོང་མ་ཁང་ཞིའི་མཚན་བྱང་ཡང་ལྷ་ཁང་འདི་ཉིད་དུ་བསྒྲིགས་པ་བཅས་བོད······དང་མེས་རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བ་མཚོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རིག་དངོས་འདི་དག·····ཉམས་པ་མེད་པར་ཐུར་བཞིན་ཙེ་པོ་བྲང་གི་ས་གསུམ་ལྷ་ཁང་ནང་ད·······ལྟའང་དངོས་སུ་མཇལ་རྒྱུ་ཡོད་དོ།

སྤྱི་ལོ་ 1799 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ས་ལུག་ལོར་གོང་མ།··ཆན་ལུང་གྲོངས་པའི་སྐོར་ཏ་ཚག་རྣམ་ཐར་ནང་། “ཟླ་བ་གཉིས་པའི་

①（འཛམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་269）

ཆོས་བཅུ་སྐོར་ལ་དབང་སྒྱུགས་ནས་གོང་མ་ཡབ་རྗེ་རྒྱལ་པོ་ཞི་བར་ ·······

གཤེགས་པའི་གནས་ཚུལ་གྲལ་རྩེའི་ལམ་ནས་ཡ་མོན་དུ་འགྱུར་འཕྲལ་མི····

རྗེ་བཀའི་དགུང་བློན་རྣམས་ན་བཟའ་ཆས་གོས་དཀར་པོ་དང་བཅས་ཏེ ···

སྙན་ཞུར་ཕེབས་པར། དེ་འཕྲལ་སྔར་སྲོལ་གྱི་ལམ་རྣམས་ལ་ཕྱུགས་ཞིབ་

གྱི་ཐོག་ཆོས་བཅུ་བཞིའི་ཉིན་སེར་འབྲས་ནས་དགེ་འདུན་ཁྲུ་བསྡུས་གྱི······

གྲངས་བདུན་བརྒྱ་སྐོར་ལྷ་ལྡན་ཁྲམས་ར་ཆེན་མོར་དགོངས་རྫོགས་སུ་ཆེད་

དམིགས་གྱི་འཚོགས་རྒྱུ་དང་། དེ་མཚུངས་ར་ཆེར་དཔལ་ལྡན་རྒྱུད་སྟོད་

གྲྭ་ཚང་དགེ་འདུན་སུམ་བརྒྱ་སྐོར་ཉིན་བདུན་གྱི་རིང་འཚོགས་རྒྱུའི་དཔྱད་

ཁྲ་དང་། ངོ་དམ་བསྐོ་བཞག རྩེར་གསེར་གདུང་རྣམ་གཉིས་

དང་། འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ། གོང་མའི་འདྲ་ཐང་བཅས་གྱི་སྐུ་

མདུན་དུ་བརྒྱ་མཆོད། སེ་འབྲས་རྣམས་ལ་བཀའ་རྒྱ་སོགས་འཕྲལ་དུ་

བསྒྲལ། སང་ཉིན་ཆོས་བཅུ་བཞིའི་སྔ་ཆར་འདྲ་ཐང་གི་མདུན་དུ་སྐྱབས་

མགོན་ཡས་ཕྱིན་ལྷན་རྒྱས་ཚོགས་དཔུས་སུ་ཕེབས་ཤིང་། དེ་ཐོག་བསྟན་

སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ར་སྒྲེང་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེ། རྣམ་

རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་པ་ཉེར་གཅིག་བཅས་ནས་དཔལ་འཁོར་ལོ་སྡོམ་པའི་བདག་···

མཇུག་གི་རིམ་པ་གནད་སྐྱིན་དུ་མཛད་པའི་སར། གོང་མས་བཀས་

མངགས་ཨམ་ངན་རྣམ་གཉིས་དང་། སྤྱར་གོ་ཆེ། སྤྱི་ཆའི་ཆེ། གུང་

བཀའ་མདའ་སོགས་རྒྱ་བོད་གྱི་མི་དྲག་ཚང་མ་ན་བཟའ་གོས་དཀར········

མནབས་པའི་སྒོ་ནས་འདྲ་ཐང་ལ་ཕྱག་འཚལ་གནང་། དེ་དག་གྲུབ་བསྟུན་

གོང་མ་ཆོས་གྱི་རྒྱལ་པོར་ཡབ་རྗེ་ཞིང་དུ་གཤེགས་པར་ཐུགས་ངལ་མི······ ··

མཛད་པ་དང་། ཐུགས་དགོངས་རྫོགས་བྱེད་གྱི་རིམ་པ་འདི་ལྟར་མཛད་

ཚུལ། དགོངས་རྫོགས་ཀྱི་མཆོད་སྦྱིན་མཁན་པོ་ཀཧྟོང་ཆོག་པ་སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞུ་ཡིག་རྩེ་ཨོད་སོ་སོ་ནས་གྲལ་རྩེའི་ལམ་ནས་འབུལ་བར……མཛད།” ①ཅེས་འཁོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1801 བོད་ལྕགས་བྱ་ལོར་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་བསྟན་པའི་ཉི་མ་མཆོག་དབུས་ཕེབས་གནང་སྟེ། ས་ག་ཟླ་བའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་ལྷ་ལྡན་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་སྤྱན་སྔར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་མཁན་པོ…མཛད་དེ་བསྙེན་རྫོགས་ཀྱི་སྡོམ་པ་འབུལ་བཞེས་དང་། བཀའ་ཆོས་ཞུ་གནང་སོགས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་སྟར་སྲོལ་ཉམས་མེད་ལེགས་པར་བསྒྲུངས། ཟམ་ཐར་ནང་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ཉིན་“ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན…རིན་པོ་ཆེ་དབུས་ཕེབས་ཀྱི་ཐུགས་རྫོཏ་སོཏ་འབུལ་རྒྱུ་ལེགས་པར་གྲུབ་པའི་གནས་ཚུལ་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་གྲལ་རྩེ་ཞུལ་བའི་བཀའ་ལན། རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་གཉིས་གར་གནང་རྗེན་དང་བཅས་ཕེབས་འདུག་པ་འབུལ……བའི་ཆེད་དུ། བོད་བཞུགས་ཧྭ་ཨམ་བན་ཕེབས། (ནོར་གླིང་)ཆབ་རྫིང་དབུ་གཡབ་ནང་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོས་སྐུ་ཚོས་དང་དབུ་པཎ་བཞེས་ཏེ…གུས་འདུད་དང་བཅས་སྐུ་བཞེངས་གནང་ཐོག ཨམ་པས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཡིག་ཏུ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་དྲུང་དུ། པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་དབུས་ཕེབས་ཀྱི་ཐུགས་རྫོགས་འབུལ་བཞེས་ལེགས་པར་གྲུབ་པ་དེ་བཞིན་ལ། ངེད་སེམས་ཤིན་ཏུ་དགའ་ཞེས་བཀའ་བཟང་པོ་ཟླ་ན་ཤེད་པ་དང་བཅས་དེའི་ཆེད་དུ། ཏཱ་ལའི་བླ་མར་གནང་རྗེན་ཁ་བཏགས། ཕྱུ་རུའི་ཕྲེང་བ། གསེར་གྱི་སྲུར་དུ། ཕྱག་མ་ཆེ་བ་ཆ། ཚུང་བ་ཆ་གཉིས་བཅས་བསྟུལ་

①(དད་པའི་པད་འཛུམ་ཤོག་གྲངས་222)

བ་ཡིན་ཞེས་ཕེབས་པར་ཐུགས་འདུད་བླ་ན་མེད་པ་བཅས་གསོལ་རས་ཞུ་བ་གནང་ཞིང་……སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོས། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་གཟིགས་པ་བདག་རྐྱེན་ཆེས་ལྷི་བའི་གསོལ་རས་ལ་གུས་པས་ཕྱག་བཙལ་…ཏེ། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་སྐུ་ཚེ་ཁྲི་ཕྲག་ཁྲི་ཕྲག་གི་བར་བརྟན་པའི་ཞབས་བརྟན་སྨོན་ཚིག་པ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ཞུ་བ་གནང་། ” ①ཞེས་གསལ་འདུག

15. ཏཱ་ལའི་བླ་མ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་སྐུ་གཤེགས་པ་དང་། གོང་མ་ཏཱ་ཆིན་གྱིས་ཏ་ཚག་བསྔན་པའི་མགོན་པོར་རྒྱལ་ཚབ་བསྐོས་པ།

དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པའི་ནང་། ཕྱི་ལོ་1804 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་བྱི་“གནམ་ལོ་འདི་ནང་གི་ལོ་གསར་ཉིན་དང་…གཉིས་གཉིས་ཀར་ར་ཞུང་གི་ཟ་སོལ་སྟོན་ཚུགས་པ་དང་སྐབས་མཚུངས་ཁ་…བ་ཡང་ཆེ་ཙམ་བབས་གཤིས། ནོར་འཛིན་བུ་མོས་ཀ་ཤིའི་རས་གོས་གྱོན་པ་ལྟར་རི་གླིང་ཐམས་ཅད་དཀར་པོར་གྱུར་ཅིང་། གཞན་ཡང་དབུས་གཙང་ཁུལ་གྱི་གནས་རྟེན་དང་། མགོན་ཁང་བཀའ་སྲུང་འགའ་ཞིག་ལ་ཐན་ལྟས་ངན་པ་ཁ་ཤས་བྱུང་སྐད་གླེང་བ་བཅས་ཚུལ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས། གངས་ཅན་ལྷ་གཅིག་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཅིང་གཟིགས་པ་ཆེན་པོ་རྗེ་བཙུན་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་བཟང་པོ་ཉིད་བདག སོགས་རྟག་འཛིན་ཅན་གྱི་ཐུན་མོང་གདུལ་བྱའི་སྣང་ངོར་ཐོག་མར་སྐུ་འཁྲུགས་ཀྱི་རྣམ་པས་བསྟན་ཚུལ…བཞེས་པ་རིམ་ནོད་ཀྱི་མཐར་ཆབ་གཞི་ལྷ་ཁྲུས་སྐུ་བརྟེན་བབ་ཕྱི་ཙམ་བྱུང་འདུག་པར་བརྟེན་སྐྱབས་མགོན་ཏ་ཚག་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེ་དང་།

① (འཇམ་གླིང་མཐའ་རྒྱན་ཤོག་གྲངས་292)

བཀའ་བློན་ལྷན་རྒྱས་སོགས་གནམ་བསྐོས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་ཆོས···
སྲིད་འཛིན་ལས་ཀྱི་བྱེད་པོ་རྣམས་གསུང་སོལ་གྱི་ཐོག་ནས་གདན་ས་ཆེན···
པོ་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་དང་། དཔལ་ལྡན་རྒྱུད་གྲྭ་སྟོད་སྨད་ཀྱིས
དབུས་གྲུབ་མཐའ་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་ཞབས་བརྟན་སྐུ···
རིམ་རྒྱ་ཆེ་འབད་འབུང་གིས་སྒྲུབ་གནང་མཛད་རྒྱུ། སྐུ་བཅར་བླ་སྨན
མཁན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཐོག་ཕྱོགས་མཐའི་འཚོ་བྱེད་རྒྱུད་གཞུང་ལག་ལེན་ལ···
མཁས་ཤིང་བྱང་བ་ཧི་ཡོད་རྣམས་ལའང་བཀའ་རྒྱ་ཆེད་བསྒྲལ་གྱིས······
བཀུག་སྟེ་ཕྲུག་རྩ་ཆབ་རྟགས་ལ་གཞིགས་པའི་གསོ་ལ་སྨན་འབུལ་རྒྱུ་དང་།
སྐུའི་སྤྱོད་ལམ་འཁྲིད་བཞེས་ཀྱི་ཞབས་བསྐུལ་ཞུ་རྒྱུ་སོགས་གང་ཅི་འགྱོད···
མེད་མཛད་སྐད་སླེང་ཙང་། དོན་དུ་ཤིང་བྱི་ཧོར་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས
བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་སྲོད་འཁོར་ཕྱི་ཆར་མཛད་པ་མཐའ་མའི་གཟིམ་ཁྲིར་མནལ
བའི་ཚུལ་བཞེས་མཛད་འདུག” ① ཅེས་འཁོད་ཅིང་ཐུགས་དམ་གསལ
འདེབས་དང་། དགོངས་རྫོགས་མཆོད་སྤྲིན། མྱུར་བྱོན་གསོལ་འདེབས
སོགས་སྔར་ལམ་ལྟར་མཛད་པ་དང་། “འདི་སྐབས་རྩེ་ཤོད་ཀྱི་དྲུང་ན
སྤྱོད་པ་ཚང་མས་གྱོན་པ་ཡང་ཁ་གསར་མི་གྱོན་ཞིང་། རྟའི་དོམ་དོམ
འགྲོལ་བ། ལས་ཚན་སྐུ་པོ་རྣམས་ནས་སྙིང་གྱོན་ཕུད་ཅིང་། ལྷ་ཞོལ
ཁུལ་གྱི་མཆོག་དམན་ཚང་མའི་སྐྱེས་པ་རྣམས་ནས་ན་རྒྱན་སོག་ཁེ་དང་།
བུད་མེད་རྣམས་ནས་མགོ་ལུས་ཀྱི་རྒྱན་ཆ་བཅས་བླ་ཤས་བར་བཀྲོལ་ཞིང་།
ཀང་བྲོ་གླུ་གཞས་དང་། མདའ་རྒྱག་རྩེ་སྡ་མི་བྱེད་པ་ཙམ་ལས། ཐུག

①(དགའ་བཞི་བའི་ཟུང་བརྗོད་དེབ་ངོས་1217—1218)

དར་སྟོག་རིགས་ཉི་པོ་ཏ་ལ་དང་།   ཞྭ་ས་བླ་བྲང་གིས་མཚོན་ཏེ་གོན་གྲ་ཚང་ཨས་ཕབ་མ་སོང་། ”①ཞེས་གསལ་བ་དང་། “སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་མ་གཤེགས་གོང་བོད་བཞུགས་ཨམ་…ཐན་བརྒྱུད།   གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་གསེར་སྙན་དུ་བསྙན་བབ་ལྷོ་ཁའི་གནས་ཚུལ་འབུལ་གནང་མཛད་པར་བརྟེན།   པེ་ཅིང་གསེར་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ནས་ཞུའི་ཨམ་བན་དང་།   རྒྱའི་སྐད་པ་བཅས་ཤད་ཛོ་ལ་ཆེན་པོས་ཆེད་རྫོང་མཛད་འདུག་ཅང་།   དེ་དག་རྣམས་ཟླ་ཚོན་ཆིན་ཕུ་ཧུར་འཁོར་སྐབས་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དག་ཞིང་དུ་གཤེགས་གྲུབ་…པ་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ནས་གསན་ཐོས་ལ་བརྟེན།   སྐུ་ཚབ་ཞུའི་ཨམ་བན་ཅན་སོགས་སྟོན་ཐོན་གྱི་རྗེས་གང་ཟིན་དུ་སྐུ་གདུང་…རིན་པོ་ཆེར་རྒྱ་ལུགས་ཀྱི་མཆོད་འབུལ་བྱེད་པ་དང་།   དགོངས་རྫོགས་སྒྲུབ་པར་ནང་གི་སྒྲུར་གོ་ཆི་ཅན་དཔོན་ཁག་རྣམས་སྤྲ་ཕྱི་རིམ་བཞིན་……འཁོར་བའི་བཀའ་མངགས་དགོངས་དོན་གྱི་བྱེད་སྒོ་རྣམས་གྲུབ་བསྟུན་……ཕྱིར་ཡོག”   ②ཅེས་འཁོད་འདུག

དེ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་སྐུ་གཤེགས་རྗེས་སྲིད་སྐྱོང་ཏ་ཚག་ནོ་མིན་ཧན་བོད་ལྗོངས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་དབང་བསྐུར་བའི་སྐོར།   “བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་”ཟེར་བའི་ནང་།   “སྐབས་དེར་བཀའ་ཤག་དང་།   སྐུ་བཅར་སྤྱི་མཁན།   གདན་ས་གསུམ།   བོད་ལྗོངས་སེར་སྐྱ་མི་དམངས་བཅས་ནས་སྲིད་སྐྱོང་ཏ་ཚག་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེར་

---

① (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་དོན་1221)

② (དགའ་བཞི་བའི་བྱུང་བརྗོད་དེབ་དོན་122 6)

རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་ལུགས་ཀ་ཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་གཙང་མ་བཞེས་ནས། རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་འཁྲུལ་བྲལ་ངེས་རྙེད་བཙད་····· ·ཅོད་གནང་རྒྱུས་མཆོན། གཞུང་དོན་ཞི་དྲག་གང་ལའང་ཐུགས་འཁུར་ཆེ་བཞེས་ཡོད་པའི་གསོལ་འདེབས་ཞུས།” ①ཞེས་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རིགས་ཀྱི་ལུང་ཁུངས་གང་ཡང་མ་དྲངས་པར་བྲིས་འདུག ང་ཚོས་རྟ་ཚག་ནོ་མིན་ཏན་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་དད་པའི་པནྜི་འཛུམ་བྱེད་ནང་ཊི་ཀྲར་འཁོད་པ་· དེ་འདྲེན་རྒྱུ་ཡིན། སྤྱི་ལོ་ 1805 བོད་ཤིང་གླང་ལོར། “གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོས། མགོན་པོ་ཉིད་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་ཚབ་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ལྡན་གྱི་བྱེད་པོར་དབང་བསྒྱུར་བའི་གསེར་ཡིག་དང་བཅས་ཆེད་དུ་བཀས་མངགས་པའི་ཧོ་ཐྨ་ལོ་ཡེ་ཞབས་སྐད་གསན་པར་རྒྱང་བསྒྲུ་རིང་ཐུང་སོགས་ཀྱང་····· བསྐུལ་ཅིང་། ཆོས་ཉེར་བཞིའི་ཉིན་སྐྱབས་མགོན་ཉིད་ཏུ་ཐོག་ཐུ་ཆེ་ཁག་རྣམས་དང་། ཨམ་བན་གཉིས། གཞུང་སའི་མི་དྲག་སོགས་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་ཐུར་ཁང་གཡུལ་ཁར་གསེར་ཡིག་གི་ཆིབས་བསུར་ཕྱིན་ཏེ····· མཇལ་འཕྲད་དང་། དེ་ནས་རྩེར་ཆིབས་བསྒྱུར་གྱིས་གཟིམ་ཆུང་བདེ་ལྡན་འཁྱིལ་དུ་སྐྱབས་མགོན་མཆོག (རྟ་ཚག་) གཙོ་བོར་བཞུགས་ཐོག ལྕང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེས་གཙོ་མཛད་པའི་བླ་སྤྲུལ་ཆེ་ཁག་དང་། གུང་བཀའ་མདའ། སེ་འབྲས་ཀྱི་བླ་མ་ལས་སྡེ། རྩེ་ཤོད་ཀྱི་ལས་ཚན་པ་རྣམས་དང་། ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས། སྦྲར་སྤྲི་ཕོགས་ཅན་སོགས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་མི་དྲག་ཚང་འཛོམས་ཐོག བཀས་མངགས་ཧོ་ཐྨ་ལོ་ཡེ་ནས་གོང་མའི་གསེར་ཡིག་ཕྱག་ཏུ་འབུལ་བཞེས་ཐོག དྲུང་ཡིག་ནས་སྙན་འབུལ་མཛད་པ་ཚང་མའི་སྙན་

①(བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་ཟེར་བའི་དེབ་ངོས་663)

ལམ་དུ་བསྒྲར་བ་ན་འདི་ལྟར་དུ་གསལ་ཏེ། ཚེ་རིང་གནམ་གྱི་ཞེ་མོང་
བཙན་པོས་ས་སྟེང་ཡོངས་ལ་དབང་བསྒྱུར་བའི་དྲུང་ཏིའི་བཀའ། ཛེ་ཧྲུང
ཧུ་ཐོག་ཐུ་སོགས་དགོན་སྡེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་མཁན་བླ་རྣམས་དང་། བཀའ་
བློན་བཞི། མདའ་དཔོན་སོགས་སྡེ་པ་ཐམས་ཅད་ལ་ཐབ་པར། ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཡོངས་ཀྱི་མངའ་བདག བླ་མ་ཐམས་
ཅད་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཡིན་པས་དབུས་གཙང་ན་འཁོད་པའི་སྐྱ་སེར་ཀུན་གྱི་རེ····
ལྟོས་འཆའ་བའི་གནས་ཡིན་ཀྱང་། ད་རེས་འཕྲུལ་དུ་སྐུའི་བཀོད་པ་ཆོས་
དབྱིངས་སུ་བསྡུས་པའི་ཚུལ་བསྟན་པ་ཐོས་པས་ངེད་ཀྱི་ཐུགས་ལ་ཤིན་ཏུ···
ཕངས་པར་གྱུར། ཕྱིན་ཆད་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་སྤྲུལ་སྐུ་མ་བྱོན་གྱི་
བར་དུ་བླ་མ་ཆེ་ཤོས་ཤིག་ལས་ལ་བསྐོས་ཏེ་ལས་དོན་བསྒྲིད་དུ་འཇུག་ན···
དབུས་གཙང་གི་སྐྱ་སེར་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་ཐོགས་པ་འབྱུང་བར་འགྱུར་···
བས་ན། ཛེ་ཧྲུང་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཁྱོད་ནི་བློ་གསལ་ཞིང་ཆོས་ལ་དགའ་བར་
མཚོད། སྔ་སོར་གནམ་སྐྱོང་དགུང་ལོ་ང་བཞི་པའི་དུས་བཀས་མངགས་
ཏེ་དབུས་གཙང་གི་ལས་དོན་བགྱིས་པའི་ཟླ་གྲོགས་སུ་བསྐོས་པ་ནས། ལས
དང་བྱ་བ་ཀུན་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་གྲོས་མཐུན་བགྱིས་ཏེ་ཚུལ་བཞིན་སྒྲུབ་
པས། དེའི་ཕྱིར་དབུས་གཙང་དུ་འཁོད་པའི་སྐྱ་སེར་ཀུན་གྱིས་ཚུལ་
བཞིན་དུ་དད་པར་གྱུར་པའི་རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་ངེད་ནས་ཁྱོད་ལ་བསྔགས་
བརྗོད་མཛད་ཅིང་བསྟོད་པར་དགོངས། ངེད་ཀྱི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཞིང་གཞན
དུ་སྐུ་གཤེགས་འདུག་པར། ཁོང་གི་སྐུའི་ཡང་སྲིད་སྤྲུལ་པ་མ་གསལ་གྱི་
བར་དུ་ཛེ་ཧྲུང་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཁྱོད་ཀྱིས་བླ་མ་སེར་མོ་བ་རྣམས་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་
སྤྱི་གཙོ་བགྱིས་ལ་ལས་གྱིས་ཤིག ཕྱག་ཏུ་ངེད་ཀྱིས་ས་སྟེང་གི་སྐྱེ་འགྲོ་

ཡོངས་ལ་བྱམས་བརྩེས་གཟིགས་པའི་དགོངས་བཞེད་མཆོག་དང་མཐུན……
པར་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དར་རྒྱས་དང་ལས་དོན་གང་ཡིན་ལ་དོ་དམ་ལེན་
པར་གྱིས། ཕྱོགས་དེར་འཁོད་པའི་སྐྱ་སེར་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་ལ་འགོད་
པའི་སྒྲུར་བ་ལ་བརྩོན་པར་བགྱིས། མཁན་བླ་བཀའ་བློན་ མདའ་དཔོན་
སོགས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་རང་རང་སོ་སོའི་ལས་སྐལ་ལ་འབད་བརྩོན……
ཞུགས་དྲག་གི་སྒོ་ནས་རྗེ་དྲུང་ཏུ་ཐོག་ཐུ་ལ་རོགས་བགྲོས་བགྱིད་དེ། ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་ཞལ་བཞུགས་དུས་ཀྱི་སྲོལ་བཞིན་གྱིས་ལ། ལས་དོན་ཐམས་ཅད་
དེར་འཁོད་ལས་བྱེད་མཁན་གྱི་ཨམ་བན་ལ་གྲོས་ཞུ་བགྱིད་དེ་ཁྲིམས་སྲོལ་
བཞིན་གྱིས། ཐུན་མོང་ནས་གུས་པས་ནན་ཏན་བགྱིས། ལེ་ཤོར་མ་
བགྱིད་ཅིག ཆེད་དུ་བཀའ་ཕབས་སོ། ཞེས་ཕེབས་པའི་དོན་རྣམས་ཐུགས་
ཡུལ་དུ་མངའ་བར་མཛད་ཅིང་བདག་གིར་ལེགས་པར་བཞེས། ” ①ཞེས་
དང་། “ཧོར་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་དུས་ཚེས་གཟའ་སྐར་སོགས་
མཆོག་ཏུ་དགེ་བའི་ཉིན་མགོན་པོ་ཉིད་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་གསེར་གྱི་
བཀས་མངགས་པའི་དོན་ལྟར། ལྟར་བཅས་འགྲོ་བ་ཡོངས་ཀྱི་སྐྱབས་
མགོན་དཔུང་གཉེན་དམ་པར་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་རྒྱལ་ཚབ་ཆོས་སྲིད་……
གཉིས་ལྡན་གྱི་བྱེད་པོར་མངོན་པར་བཞེངས་པའི་ཁྲི་འདོན་མངའ་གསོལ་
མཛད། ……”②ཅེས་སོགས་ཁྲི་འདོན་གྱི་མཛད་སྒོ་ཞིབ་པར་གསལ་འཁོད་
འདུག་པ་བཅས་འདི་ལས་ལྷག་པའི་ཁུངས་འདྲེན་དགོས་དོན་མ་མཆིས……
སོད། འོན་ཀྱང་ཀློག་པ་པོ་རྣམས་དེ་པས་ངེས་ཤེས་སྐྱེ་བའི་ཆེད་དེ་སྔའི་

①(ཏ་ཚག་རྣམ་ཐར་དད་པའི་པད་འཛུམ་ཤོག་གྲངས་444—447)

②(ཏ་ཚག་རྣམ་ཐར་དད་པའི་པད་འཛུམ་ཤོག་གྲངས་444—447)

བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཚ་འཛིན་ཐམ་དེབ་ནང་ཇི་ལྟར་གསལ་ཡོད་ཅེ
ན། "ཏཱ་ཆིན་ཁྲི་བཞུགས་དགུ་པ། རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་ཕྱི་ཟླ་
བཅུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་རྒྱལ་དབང་བརྒྱད་པ་ཆེན་པོ་དགུང་ལོ་……
ཞེ་བདུན་ཐོག་དགོངས་པ་ཞི་དབྱིངས་སུ་མནལ། དེའི་ཚུལ་གསེར་སྙན་
སྒྲོན་པའི་བཀའ་ཡིག་དགོངས་དོན། རྗེ་དྲུང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་སུ་མ་ཏི་པཎྜི་ཉིད་
སྐར་ཡང་ཆོས་སྲིད་སྐྱི་ཁྱབ་ཀྱི་མཛད་པོར་དབང་བསྐུར། འདི་ལོ་
གསེར་སྙན་སྒྲོན་པའི ཕྱིར་ཕེབས་བཀའ་བཟང་དང་ཕྲུགས་དེ་སྔོན་མེ་ལུག་
སྤྱིར་ཁང་དུ་ཕྱིར་བཞེས མཛད པའི་དཔལ་ཐམ་ཆེ་མོ་ཏ་ཚག་འདི་ཉིད་ལ་
བསྩལ་བ་ཕེབས།" ①ཞེས་གསལ བ་ལས། བོད་ལྗོངས་སེར་སྐྱ་སྤྱི་
མཁྱེན་ནས་འོས་ཐོ་ཕུལ་བ་ཙམ ཡང་འཁོད་མེད་ཅིང་། དཔལ་ཐམ་ཆེ་མོ་
འདི་ནི། སྤྱི་ལོ་ 1751 བོད་རབ བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་གླང་ལོར།
གོང་མ་ཆན་ལུང་གིས་བོད ཀྱི་རྒྱལ་ཚབ་དང པོ་དེ་མོ་བདེ་ལེགས་རྒྱ…… ……
མཚོར་གནང་བ་དེ་ཡིན་ཅིང་། དེའི་སྐོར་ཐམ་དེབ་ནང་དེ་མོ་གཤེགས་
རྗེས། "ཆན་ལུང་ཁྲི་བཞུགས་ཞེ་གཉིས་པ་མེ་བྱ་ཟླ་བརྒྱད པའི་ཚེས་བཅོ་
ལྔ་ཉིན་དེ་སྔ་པི་ཅིང་དུ་ཕེབས་པའི་ཆོ་ལོ་ཡོད་པ་དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཟུར་ཨེ་ཧེ
ནེ་ནོ་མིན་ཧན་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས། (ཚེ་སྨོན་གླིང་རྒྱལ་ཐོག་དང་པོ་ཚ་
རྫོར་བ་ཞུ་བ་) བོད་རྗེའི་ཁྲིར་ཕེབས། ཁྲི་ལོ་བཅུ་ཐམ་པ་མཛད་ནས་མེ་
རྟ་ལོ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཡིག་དགོངས་དོན་རྗེ་ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ……
རྗེའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་པི་ཅིང་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་ཕྱིར་ཕེབས། གོང་གི་དཔལ་
ཐམ་ཆེན་མོ་དེ་སྔ་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེའི་དེ་ག་རྒྱུན་མཐུད་དུ་གནང་བ་དེ་དག

①(དེབ་ཐེར་ཡོང་བའི་དཀིགས་བུ་བྲིས་མ་ཤོག་གྲངས་20)

རེ་ཞིག་དམ་མནན་གྱི་བོད་བཞུགས་ཨན་བན་ནས་ཉར་ཚགས་མཛད་དེ་…
ཞེ་ལུག་ལོ་མི་སྣ་མཁན་པོའི་གདོང་སྦྱོར་ཁང་དུ་བཞེས། ” ①ཞེས་འཁོད་
པ་ལྟར་དངུལ་ཐམ་ཆེ་མོ་དེ་ཐེངས་འདིར་པེ་ཅིན་ནས་སླར་ཡང་བོད་དུ་…
ཏ་ཚག་ལ་བསྐུལ་ཕེབས་བྱུང་བའི་དོན་ཡིན་ཅིང་། དེ་ནི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་
ཚབ་སྲིད་སྐྱོང་ན་རིམ་གྱི་ལས་ཐམ་གཙོ་བོ་ཡིན་པའང་རྟོགས་པར་བྱའོ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པ་ཆེན་པོའི་ཡབ་ཚང་ལ་གཞུང་ནས་འཕྲིངས་
ཐེབས་སུ་རོང་གཡག་སྡེའི་གཞིས་ཀ་དང་། འོད་ཡུག་ལུང་དམར་གཞིས་
ཀ་སོགས་གནང་ཞིང་། བཞུགས་གནས་ཀུང་ལྷ་ཀླུ་དགའ་ཚལ་དུ་གསར་
སྐྲུན་བཅས་མཛད་པས་ཡབ་གཞིས་ལྷ་ཀླུ་བ་ཞེས་གྲགས་པ་དེ་ཡིན་ནོ།

ལྔ་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དགུ་པ་ལུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

1. ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་དང་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་ཞུས་པ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་ལུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོ་ནི། ནམ་ཐར་
དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ལས་ཞིབ་ཕྲ་འབྱུང་བ་ལྟར། རང་རྒྱལ་ཁྲི་ཁྲིན་ཞིང་
ཆེན་ཁོངས་མདོ་ཁམས་སྨད་ཀྱི་སའི་ཆ་འབྲི་ཆུའི་ཉེ་འགྲམ་ལྡན་མའི་ཡུལ།
ལྡན་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་འཁོར་ཞེས་པའི་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོའི་ཉེ་འགྲམ་དཔོན་…
ཚང་གི་ཁྱིམ་དུ་ཡབ་བསྟན་འཛིན་ཆོས་སྐྱོང་དང་། ཡུམ་དོན་གྲུབ་
སྒྲོལ་མ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྤྱི་ལོ་1805བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཤིང་
གླང་ལོའི་ཧོར་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་གྲལ་ཚེས་གཉིས་ཉིན་ངོ་མཚར་བའི་ལྟས་
བཟང་པོ་དང་བཅས་སྐུ་འཁྲུངས་སོ།

---

①(ཐམ་དེབ་ལོང་ཐུ་དམིགས་བུ་ཁྲིས་པ་ཤོག་གྲངས་17)

གོང་མའི་བཀའ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པའི་ཡང་སྲིད་འོས་སྤྲུལ་ས
གནས་གང་སར་བཙད་གཅོད་བྱེད་སྐབས་སྤྲུལ་སྐུ་གང་དེ་ངོ་མཚར་བའི་··
མཚན་ལྟས་བཟང་པོ་ལྡན་པའི་གནས་ཚུལ་བོད་དུ་འདང་རིམ་གྱིས་ཁྱབ་པར
བརྟེན་རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཚག་ནོ་མིན་ཧན་མཆོག་དང་། བཀའ་བློན་བཞི་
སོགས་ཆེ་ཁྲུ་ཐམས་ཅད་བཀའ་བགྲོས་ཏེ་སྤྱི་ལོ་1807བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་
བཞི་པའི་ཐོག་མ་མེ་ཡོས་ལོར་སྐུ་གོང་མའི་སྤྱན་བསལ་གཟིམ་འགག་རབ་
བརྟན་རྒྱ་མཚོ་ཆེད་དུ་མངགས་ནས་འོས་སྤྲུལ་གདན་ཞུར་རྫོང་བདའ······
གནང་བ་ལྟར་ལོ་དེའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་ནང་འོས་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ཡབ་ཚང་
སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་རིམ་གྱིས་ཕེབས་མཐར་རེ་ཞིག་གོང་མ་ཆེན་པོར་
གསེར་སྙན་སྦྲོན་ཏེ་བཀའ་བསྐུལ་དགོས་སྟབས། ཚལ་གུང་ཐང་གི་
གཙུག་ལག་ཁང་དུ་གདན་དྲངས་ནས་བཞུགས་སྟན་ཆགས། སྐབས་དེར་
དེ་མིན་གྱི་འོས་སྤྲུལ་གཞན་དག་རེ་བྱུང་ཡོད་པར་མངོན་ཏེ། རྣམ་ཐར་
ལས། "……ཕྱི་ནང་གི་རྟགས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་ཡང་སྲིད་མཆོག་གི་
སྤྲུལ་སྐུར་ཐོད་མེད་དུ་གྲུབ་ཟིན་ནའང་། བོད་གངས་ཅན་གྱི་མི་ཕལ་མོ་
ཆེ་ནི་དོན་ཡིན་པ་ལ་འཇུག་པ་ན་མགོ་མཁྲིགས་ཤིང་མགུ་དཀའ་བ། དོན་
མིན་པར་འཇུག་པ་ལ་དབང་པོ་བརྟུལ་པོའི་འཇུག་པས་ཞུགས་པ། ཕྱོགས་
ལྷུངས་རབ་རིབ་ཀྱི་སྐྱོན་གྱིས་མིག་སྔོངས་པ་དག་གི་ཤིང་ཧོག་བསལ་བའི་····
ཕྱིར་ (ལོ་དེའི་) ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ཚེས་འགོར་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་འཁྱིལ་བར་
མཐུན་རྫས་རྒྱས་པར་བཤམ་ཏེ་ཆོས་སྐྱོང་ཆེན་པོ་སྤྱན་དྲངས། སྐྱབས
མགོན་རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེས་གཙོ་མཛད། བཀའི་དྲུང་བློན་རྣམ་པ།
གསོལ་གཟིམ་མཆོད་གསུམ། དྲུང་ཡིག་རྣམ་པ་བཞི་སོགས་རྩེ་ཤོད་ཀྱི་

ལས་ཚན་པ་ཐམས་ཅད་ནས་མཁྲིན་གཅིག་ཏུ། སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོའི་
ཡང་སྲིད་མཆོག་གི་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་རྟོགས་གནས་བྱུང་བ་འདི་རྣམས་ལས་གང་
ཞིག་ཡིན་གྱི་གསལ་ཆའི་བཀའ་ཤུང་ནན་ཆགས་ཞུ་བ་གནང་བར། ཇོ་
རྗེའི་བཀའ་ཤུང་ཕེབས་པ་ནི་འདི་སྐད་ཅེས། མ་ཡི་དོན་གྲུབ་སྒྲོལ་མའི་
པང་དུ་ནོར་བུའི་འོད་ཟེར་སྣིན། ཞེས་གསལ་བར་ཕེབས་”ཞེས་གསལ་
ཞིང་། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ལ་མོ་ཚངས་པར་ཤུང་ཞུ་གནང་བའི་
ལན་དུ་ཨར་རྩེ་མཐུན་གྱི་བཟང་ཕེབས་བྱུང་འདུག “འོན་ཀྱང་ད་དུང་
བསྲེག་བཅད་བརྡར་བའི་གསེར་བཞིན་དུ་ལེགས་པར་བརྟག་པའི་ཕྱིར།
ཏོར་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུའི་ཉིན་གཟའ་སྐར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་
ལ། གུང་ཐང་དུ་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོ་དང་།
རྒྱལ་ཚབ་ནོ་མིན་ཧན་ས་མ་ཏི་པཀྴི་རིན་པོ་ཆེ། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་
རྣམ་གཉིས། ངེད་དེ་མོ་བ་(རྣམ་ཐར་རྩོམ་པ་པོ་)ར་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ།
བཤད་སྒྲུབ་གླིང་སྤྲུལ་པའི་སྐུ། ཚེ་མཆོག་གླིང་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་སོགས་ཧོ་ཐོག་
ཐུ་ཆེ་དྲུག་རྣམས་དང་། བཀའ་བློན། མདའ་དཔོན། དྲུང་ཡིག་རྣམ་
པ་སོགས་ཚང་འཛོམས་ཀྱི་ཐོག་ངོས་འཛིན་བརྟག་དཔྱད་ཞུ་སྐབས་སྐྱིང་གི་
གཟིམ་ཆུང་ནས་ཤོད་ཆོམས་ཆེན་དུ་སྤྱན་དྲངས་པར……གསོལ་ཇ་གྲུབ་པ
དང་བསྟུན་ཡུའི་ཨམ་བན་ནས་ཕྲན་ལ་གློ་བུར་དུ་ངོས་འཛིན་གྱི་ཡོ་བྱད་…
རྣམས་ཕྲེད་ཀྱིས་སྟོབ་ཅེས་བཀས་གནང་བར། ཚུལ་འདི་ནི་སེམས་ཅན
གྱིས་སངས་རྒྱས་ལ་རྩོད་བགམ་པ་ལྟར་དུ་འདུག་པས་ཤིན་ཏུ་བསྙེངས་པ་ཆེ
བ་དང་ཡ་ང་བ་བྱུང་ཙང་། ཨམ་བན་གྱི་ཚིག་ལས་བཟློག་མ་ནུས་པས་རིམ་

① (རྣམ་ཐར་དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་23)

བཞིན་ཕུལ་བ་ནི། དང་པོར་རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་གོང་མ་རྣམས་ཀྱི་ཐུགས་དམ་རྟེན་གྲངས་མཉམ་མེད་ཇོ་བོ་(ཨ་ཏི་ཤ་)ཆེན་པོའི་འབྲལ་སྒང་དུ་གྲགས་···· པའི་སྤྲུལ་སྐུ་ལུང་བསྟན་མ་དང་། རྗེ་བཙུན་ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་སྣང་བརྙན་བཀྲ་ཤིས་ཇོ་ཁ་མ། ཕྱག་དྲིལ། ཕྱག་ཊམ། སྐུ་པེར་རྣམས་དངོས་བརྟགས་གཉིས་རེ་ཕྱག་ཏུ་ཕུལ་བར······སྐུ་དང་ཉེར་དཔྱད་ངོ་མ་གང་ཡིན་ལ་འདི་ངའི་ཡིན་ཞེས་གཅིག་ཀྱང་མ་འཁྲུལ་བར་ངོས་འཛིན་······ མཛད། འདི་སྐབས་སུ་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོར། སྐུ་རྟེན་ཉེར་དཔྱད་སོགས་ལ་ངོས་འཛིན་ལེགས་ཚུལ་དང་། མཛད་སྤྱོད་སོགས་གང་གི་སྒོ་ནས་གཞན་འགྲན་མེད་པ་ཡོད་ཚུལ་གྱི་གྲལ་ཅེ་(ཟླ་བཅུ་པའི་)ཚེས་ཉི་ཤུ་དྲུག་གི་ཉིན་ཟླ་དཔོན་ཚང་འཛོམས་ཐོག་དཀྱིལ་འཁོར་སྙིངས་·· ནས་ཕུལ། "① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ཐེངས་འདིའི་བརྟག་དཔྱད་ངོས་འཛིན་ནི་གོང་མར་ཡང་སྙིད་གཅིག་ཐོག་ཏུ་ངོས་འཛིན་བྱས་ཚོག་པ་ཞུ་བདེའི་···· ཆེད་ཨམ་བན་གཉིས་ངོ་བསྐྱོད་ཀྱིས་བལྟ་ཞིབ་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་རྣམ་···" ཐར་གྱི་ཚིག་རིས་ནས་གསལ་པོ་མཚོན་གྱི་འདུག

སྤྱི་ལོ་1808བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ས་འབྲུག་ལོའི་ཟླ་བ་དང་· པོའི་"ཚེས་བཅུ་དགུའི་ཉིན། གོང་དུ་ཡང་སྲིད་ཀྱི་ངོས་འཛིན་ལེགས་ཚུལ་གྱི་གྲལ་ཅེ་ཕུལ་བའི་བཀའ་ལན་དུ། ལྷན་ཚོས་འཁོར་ཐུ་སི་བསྟན་འཛིན་ཆོས་སྐྱོང་གི་བུ་དེས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོ་སོགས་ཀྱི་སྐྱེ་བ་དྲན་གསལ་ཆེ་ཞིང་། ཆུང་དུ་ནས་ངག་འདོན་ཤེས་པ། སྐུ་རྟེན་ཉེར་དཔྱད་སོགས་མ་ནོར་བར་ངོས་འཛིན་བྱེད་པས་མཚན་གང་ས་ནས་ཐེ་ཚོམ

① (རྣམ་ཐར་དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་ 24—26)

མ་དགོས་པས། གོང་མ་ཡབ་རྗེ་ཆེན་པོ་(ཆན་ལུང་)དེ་ཉིད་ཀྱི་སྐུ་དུས་ལྷ་བུ་ཡིན་ནའང་། འདི་འདྲའི་ཐད་ལ་བཀུར་གཟོས་བདག་རྐྱེན་གནང་ངེས་བཅས་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་མ་དགོས་པར། འདི་ཉིད་རང་ཧྭ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་དུ་ཐག་བཅད་པ་ཡིན་ཅིང་། ཐོག་མའི་སྤྲ་ཡེར་གནང་རྗེན་ཁ་བཏགས། ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་སྐུ་བརྙན། རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲེང་བ། རྫོ་དྲིལ་བཅས་བཀའ་ཡིས་མངགས་པའི་ཅང་ཇུན་ཐེ་ཆེན་གདོང་སྐུར་མགྱོགས་ཀྱི་གནང་རྒྱུ་ཡིན། ཞེས་བཀའ་དང་། དབུའི་གཙུག་ཕུད་བཞེས་རྒྱུའི་སྐར་གྱི་སྐན་གསན་འབུལ་བར་ཞབས་པད་ཁྲི་སློན། མཁན་པོ་དཔལ་ལྡན། བཀྲས་ལྷུན་རྗེ་སག་བླ་མ་བཅས་ཕེབས་པར་མཛལ་ཕྱག་བསྟུལ། "①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་ནས་མི་རིང་བར་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མ་མཆོག་གིས། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེའི་དབུ་སྐྲེས་གཙུག་ཕུད་བཞེས་ཏེ་མཚན་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་འབྱུང་གནས་ངག་དབང་ལུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་གསོལ་བར་མཛད། "ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་གསུམ་གྱི་ཉིན། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་སྔོན་དུ་གྲལ་ཅེའི་ཐོག་བཀའ་བཟང་པོ……ཕེབས་པ་བཞིན་བཀའ་བསྒྱུར་བར། རྒྱལ་ཚབ་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེས་དབུས་གཙང་སའི་མི་དྲག་རྣམས་དང་། བཀས་མངགས་པའི་པོད་བཞུད་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་དཔོན་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཕེབས། ……ལྷན་རྒྱས་དཔོན་འཁོར་དང་བཅས་པ་(ཚལ་གུང་ཐང་གི་)ཤོད་ཚོམས་ཆེན་དུ་ཕྱག་བཏེག བཞུད་ཁྲི་ཆེན་མོའི་མདུན་གུང་སྟེར་དུ་གོས་ཁའི་ཐོག་སྟན་དམར་བཏིང་བའི་སྟེང་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱན་དྲངས། ཞལ་ཤར་དུ་ཕྱོགས།

① (རྣམ་ཐར་དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་27)

ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་སོགས་རྒྱ་བོད་ཚང་མ་སྤྲེངས་ནས། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ལ་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་ནས་སྙན་འབུལ་དུ། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་ཁྱེད་རང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ་མེད་ཡིན་པར་ཐག་ཆོད་པ་ཡིན་ཞེས་བཀའ་བསྒྱུར་ཞུལ། མཆོད་ཡོན་གཉིས་ཕན་ཚུན་ཆོས་དང་ཟང་ཟིང་གི་འབྲེལ་བ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས། དེ་འཕྲལ་སུས་ཀྱང་ཞབས་བསྐུལ་སོགས་ལ་རྩོད་པ་མེད་པར། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ནས། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་བདག་ལ་བཀའ་བཟང་པོ་ཕེབས་པ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞེས་གསུང་དལ་ཞིང་བཟོད་པ་དག་པས་གསུངས་ཏེ་གོང་མ་ཆེན་པོར་གུས་འདུད་བླ་ན་མེད་པ་མཛད། ”①ཅེས་གསལ་འདུག

ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་གཅིག ཐོག་ཐུགས་གཏན་འཁེལ་ཐེས་བོད་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན་ཆོས་སྒྲོགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོན་འབུལ་བའི་ཡོངས་འཛིན་དུ་ཨོན་རྒྱལ་སྲས་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་དང་། དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་ལྟར་གསན་བསམ་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གཞོལ་བར་མཛད་འདུག

ལོ་དེའི་བོད་ཟླ་གསུམ་པའི་ནང་། གོང་མ་ཐུ་ཆིང་གིས་ཆེད་དུ་མངགས་པའི་གསེར་ཡིག་པ་ཁྲིན་ཧྲུའི་ཙང་ཙུན་ཐེ་ཆིང་ལྷ་སར་འབྱོར་ནས་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་གཅིག་ཐོག་གཏན······འཁེལ་ཟིན་པའི་བཀའ་ཡིག་དང་། གནང་རྟེན་རྣམས་ཕུལ་ཞིང་། སླར་ཡང་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ནང་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་མཛད་སྒོར་ཞུགས་མི་ཏུའུ་ལིང་ཧྲུན་ཤང་དང་། དཔའ་འཧུན་ཤྲི་རེ་གེ་ཧོ་ཐོག་ཐུ། ཨ་ས

① (རྣམ་ཐར་དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག ཤོག་གྲངས་28)

ཁྲིན། ཧྲི་ལྷེ་སོགས་དཔོན་འཁོར་རྣམས་ལྷ་སར་འབྱོར་ནས་གོང་མའི་
བཀའ་དང་། གཞུང་རྟེན་སོགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཕུལ་ཏེ་མཇལ་ཕྱག་ཞུས
འདུག

ལོ་དེའི་བོད་ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་བཅུ་ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཆིབས་བསྒྱུ····
གཟབ་རྒྱས་དང་བཅས་གུང་ཐང་ནས་ཐེབས་ཐོན་གྱིས་སྐྱིད་ཆུ་བསྒྲལ་ནས་
དཔལ་བརྩེགས་ཐང་དུ་ཐེབས་པ་དང་། དེ་གར་བཞུགས་ཞག་གཉིས་
གནང་ནས་ཚེས་ཉེར་གཅིག་ཉིན་སྣར་སྒྲོལ་ཆིབས་བསྒྱུར་ཆེ་མོའི་ཡོ་ལང་
གཟབ་རྒྱས་དང་བཅས་རྩེ་པོ་བྲང་ཆེན་པོའི་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་དུ་ཞབས་
སོར་འཁོད་ཅིང་། ཚེར་ཉེར་གཉིས་ཉིན་རྩེ་ཚོམས་ཆེན་སྲིད་ཞི་ཕུན་
ཚོགས་ཀྱི་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་ཞུས་པའི་སྐོར་རྣམས་གཟབ་ཅིང་རྒྱས་
ལ་ཞིབ་ཚགས་པ་རྣམ་ཐར་ནང་འཁོད་འདུག་ཀྱང་ཡི་གེ་མང་དོགས་ཀྱི་····
འདིར་མ་སྤྲོས།

འོན་ཀྱང་སྐབས་དེའི་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་གཏན་འགེལ་··
བྱེད་ཕྱོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ"བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས"ཟེར་བ་དེའི་ནང་··
"ད་ལམ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་འཕྲུལ་བྲལ་ཡིད་ཆེས་གསལ་པོར་བྱུང་བས····
གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་བྱེད་རྒྱུ་སོགས་ལ་ཆ་འཇོག་འགྲོས་པ་ཙམ་མ·····
བྱས་པར་སྣང་ལམ་ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་བརྟག་དཔྱད་ཞུས་ཏེ་ཐག་གཅོད་དྲིལ···
བསྒྲགས་བྱེད་རྒྱུང་བྱས"①ཟེར་བ་སོགས་བྲིས་འདུག་པར་བརྟེན་འདིར···
རྣམ་ཐར་ནས་དེ་དང་འབྲེལ་ཡོད་དུམ་བུ་གཅིག་འདྲེན་དགོས་པ་འདུག དེ
ཡང་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྲུབ་པའི་ཉིན་གཉིས་པ་ཏེ། "ཟླ་བ་དགུ་པའི་

① (དེབ་དེའི་ཤོད་ཆ་པར་ངོས་669)

ཚེས་ཉི་ཤུ་གསུམ་ལ། གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་གསེར
ཐུམ་དཀྲུག་མ་དགོས་པར་ དག་རྒྱན་ཆེན་པོས་ངོས་འཛིན་མཛད་པའི་……
བཀའ་དྲིན་གཏང་རག་འབུལ་བར་གཟིམ་ཚུང་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་དུ་གོང་
མ་ཡབ་རྗེའི་འདྲ་ཐང་དང་། ཐུ་ཆེན་གྱི་མཚན་བྱང་སྐུ་མདུན་དུ་
མཆོད་པ་སྣ་ལྔའི་སྤྲིན་དང་བཅས། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ། རྒྱལ་ཚབ་
ནོ་མིན་ཧན། ཆིན་ཁྲའི་དཔོན་ཁ། ངོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས།
ཡོངས་འཛིན་རྒྱལ་སྲས་རིན་པོ་ཆེ། ཐུན་དེ་མོ་བ། ཚེ་སྨོན་གླིང་སྤྲུལ་
པའི་སྐུ། ར་སྒྲེང་ཁྲི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ། བཙན་པོ་ནོ་མིན་ཧན། དབང་
ཆེན་ནོ་མིན་ཧན། ཚེ་མཆོག་གླིང་རྟུ་ལ་པའི་སྐུ། སེམས་དཔའ་སྤྲུལ་པའི་
སྐུ་སོགས་སེ་འབྲས་ཀྱི་སྤྲུལ་སྐུ་ཆེ་ཁག་རྣམས་དང་། གསུང་ཆོག་ཞབས་
ཕྱི་ནམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་སློབ་དཔོན་དབུ་མཛད། སྐད་བཟང་བ་བཅས་
ནས་གསུང་ཆོག་རྒྱུན་རིང་བའི་རྫོགས་ཕྲུགས་སྨོན་རྒྱ་ཆེན་པོ་མཛད། དེ་
རྗེས་གོང་ས་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ནས་རྒྱལ་བསྟན་སྤྱི་སྒོས་དང་ཞིང་རྒྱས་
པ། དེ་འཛིན་བྱེད་པོ་རྣམས་ཞབས་པད་བརྟན་པ། བསྟན་པ་བསྟན་
འཛིན་དང་བཅས་པ་ལ་སྤྱི་ཕྱིའི་གུས་པ་ལྷུར་བཞེས་པ་གོང་མ་བདག་པོ་……
ཆེན་པོའི་ཞབས་པད་བསྐལ་པ་ཁྲི་ཕྲག་གི་བར་དུ་བརྟན་ཅིང་། ཆབ་སྲིད་
མངའ་ཐང་རྣམས་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་ལྷགས་བསྟོའི་རིམ་པ་ཡང་
སྙན་ཞིང་འཇེབས་པའི་གསུང་གསང་མཐོན་པོས་མཛད་པ་ན། ཐམས་
ཅད་ཀྱང་དད་པའི་དབུ་བ་སྐོད་པའི་དགའ་བའི་ཡིད་མཚོ་གྱེན་དུ་འཕྱུར་
བར་གྱུར། ”① ཅེས་གསལ་བ་དེ་ལས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་དེ་གསལ

① (དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་69)

བཤད་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། ཟླ་དེའི་ཚེས་ཉེར་ལྔ་ཉིན་རྗེ་ཚོམས་ཆེན་དུ་རྒྱ་བོད་
ཚེ་རྒྱུ་མཐའ་དག་ལ་གཞུང་ནས་ཇ་སོལ་སྟོན་མཛད་སྒོ་རྒྱ་ཆེ་བཤམས་པ་…
དང་། ཚེས་ཉེར་དྲུག་ཉིན་གོང་མའི་བཀས་མངགས་ཏར་ཆེན་ཚིང་ཞང་
དང་། དགའ་ལྡན་ཕྲི་རེ་གེ་ཧྲ་ཐོག་ཐུ་ཁྲི་རྒྱ་ནག་པ་སོགས་གསེར་ཁྲི་
མངའ་གསོལ་གྱི་མཛད་སྒོར་ཞུགས་མཁན་རྣམས་ཕྱིར་ཕེབས་ཐོན་ཕྱུག་ཏུ་
འགྱུར་པར་སྣེ་ལེན་དང་། རྫོང་བ་གསོལ་རས། གསུང་སོལ། གོང་
མར་འཚམས་ཞུ་བཅས་གནང་བའི་སྐོར་ཡང་ཞིབ་རྒྱས་སུ་འཁོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་1810ལོར་ལྕགས་རྟ་ལོར་རྗེ་ཐོ་བྲང་ཆེན་པོའི་གཟིམ་ཆུང་…
སོགས་ཁག་ཅིག་ལ་ཉམས་གསོ་མཛད་པར་མཛོན་ཏེ་རྣམ་ཐར་ནང་"དེ་
ཡང་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་ཐུགས་སྐྱེད་དང་སྨད་བྱུང་འཕྲིན་
ལས་བཟང་པོ་ལས་སྐྱེ་སྲིད་རིམ་ཅན་གྱིས་ལེགས་པར་བསྒྲུབས་པའི་ཐོ་བྲང་
ཆེན་པོ་མཛོན་པར་མཐོ་བ། ལྷའི་དབང་པོའི་ཁང་བཟང་མི་ཡུལ་དུ་
འཕོས་པ་འདྲ་བ་འདི་ཉིད་ཕྱུག་བཏབ་ནས་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་ཏུ་མ་སོང་བའི་…
རྐྱེན་གྱིས་རིམ་བཞིན་གོགས་སྐྱོན་དུ་གྱུར་པར་བརྟེན། མཆོད་ཡོན་གཉིས
དགོངས་པ་གཅིག་ཏུ་སྒྱུར་པ་དང་། ལྷ་བླ་མའི་ལུང་བསྟན་ལ་ཡང་ཞིག་
གསོ་བྱེད་པར་སྐབས་སུ་བབས་པ་བཅས། རྒྱལ་བའི་དབང་པོའི་འཕྲིན་
ལས་དགུང་དུ་འདེགས་པ་ལ་བླ་ན་མེད་པའི་ཐུགས་བསྐྱེད་ཀྱི་མཐུ་གྲུབ་པ་
རྒྱལ་ཚབ་ནོ་མིན་ཧན་ཆེན་པོ་དང་། བཀའི་དགུང་བློན་ཆེན་པོ་ངེ། སྤྱི་
ཁྱབ་མཁན་པོ་སོགས་བཀའ་བགྲོས་ནས་ཞིག་གསོ་མཛད་པར་ཐུགས་ཐག་
བཅད་དེ། འདི་འདྲའི་བྱ་བ་ལས་ཀྱི་འདུ་འགོད་སྤུབ་པ་ལ་ངོས་སུ་གྱུར་
པའི་བློ་གྲོས་ཅན་ཐོགས་དཔོན་ཚ་རོང་པ་སྤྱི་ཁྱབ་དང་། རྗེ་ཕྱུག་མཛོད་

དར་འ་ཛིན་གླིང་པར་ཨར་ཁང་ཡོན། བཟོ་རིག་པར་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱི་འཕྲུལ་གཞན་ལས་ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པ་འདོད་དཔལ་དོ་དམ་པ་ཞི་བ་ཚེ་རིང་བཅས་ནི་དས་དུ་བསྒོ་བཞག་མཛད་ནས་ཞབས་བརྟན་ལྷ་ཁང་སྟེང་ཤོད། ཤར་རྒྱུད་སྒོར། གསོལ་ཐབ་སྟེང་ཤོད། ན་བཟའ་ཁང་སྟེང་ཤོད། གཟིམ་ཚང་འགག་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་པོ་བྲང་ཆེན་པོའི་ཤར་ཕྱུབ། ལྷོ་ཕྱུང་ཤིན་ཏུ་རྒྱ་ཆེ་བ་དང་། ཉེ་སྐོར་གྱི་གཞུང་ཁང་ཞིག་གསོ་དགོས་རིགས་ཆེ་ཕྲ་རྣམས་སྤྲ་ཞིང་བརྟན་པ་རི་རབ་ལྷུ་བུ་ཇི་སྲིད་བསྐལ་པའི་བར་དུ་མི······འཇིག་སྐྱམ་པའི་གདེངས་དང་ལྡན་པ། བཟོ་བཀོད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་མིག་གི་བདུད་རྩིར་གྱུར་པ་འདི་རྣམས་རྒྱལ་བའི་དབང་པོའི་རྣམ་དཀར······འཕྲིན་ལས་དང་། བྱེ་བྲག་སྤྱི་ཁྱབ་དོ་དམ་ཆེ་ཕྲ་སོགས་ཀྱི་ལྷག་བསམ་རྣམ་པར་དག་པའི་སེམས་སྐྱེད་དང་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱི་རྩལ་ཕུན་སུམ་ཚོགས······པའི་འཕྲུལ་གྱིས་ཟླ་བ་དགུ་ལྷག་བཅས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཚེགས་མེད་དུ་ལེགས་··པར་གྲུབ་པ་བགྱིས······" ①ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་སྐབས་དེའི་ཉམས་གསོ་··བྱ་ཡུལ་གཙོ་བོ་ཤར་རྒྱུད་པོ་བྲང་གི་ཁོངས་སུ་ཡིན་པར་མངོན་ནོ།

2. རྒྱལ་ཚབ་རྟ་ཚག་གཤེགས་ཚབ་དེ་མོར་སྲིད་སྐྱོང་བསྐོས་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དགུ་པ་སྐུ་ན་ཕྲ་མོར་སྐུ་གཤེགས་པ།

ཕོ་བྲང་ཉམས་གསོ་གནང་ནས་རིང་པོར་མ་ལོན་པར་རྒྱལ་ཚབ་རྟ···ཚག་ནོ་མིན་ཧན་བསྟན་པའི་མགོན་པོ་མཆོག་བསྟན་གཞིས་རྒྱེན་པས་སྤྱི་ལོ་1810ལོར་ལྕགས་རྟ་ལོའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་སུམ་ཅུ་ཉིན་བླ་བྲང་ཀུན་བདེ་གླིང་དུ་སྐུ་གཤེགས་པ་དང་། དེ་འཕྲལ་གོང་མར་སྙན་སེང་ཞུས

①(དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་114)

དེ་ན་ སྤྱི་ལོ་1811བོད་ལྷགས་ལུག ལོའི་ཟླ་བ་གསུམ་པར་བཀའ་ལན་ཕེབས་པ་ལྟར་ཡོངས་འཛིན་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཚོར་སྲིད་སྐྱོང་བསྐོ་བཞག་གནང་འདུག འོན་ཀྱང་"བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་"ཟེར་བའི་ནང་། དེ་སྐོར་"……བཀའ་ཤག་དང་། གདན་སའི་སློབ་དཔོན་ལས་ཟུར། གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ་སྤྱི་མཐུན་ཐོག་ནས། དེ་མོ་ཨེར་ཏི་ནི་ནོ་མིན་ཧན་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་ཁྲིར་བསྐོ་····བཞག་ཞུས། "①ཞེས་བྲིས་འདུག འདི་སྐོར་དེ་མོ་སྲིད་སྐྱོང་རང་ཉིད་ཀྱིས་རྩོམ་སྒྲིག་གནང་བའི་ཏཱ་ལའི་དགུ་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་འདི་ལྟར········གསུངས་ཏེ། ལྷགས་ལུག་"ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཉིན། གོང་མ་ཆེས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ནས་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་རྒྱལ་བའི་འཕྲིན་ལས་གྱིན་དུ་འདེགས་པའི་ཁུར་གྱིས་ལྕི་བའི་སྲིད་···སྐྱོང་གི་བྱེད་པོར་དབང་བསྐུར་གཟེངས་སུ་བསྟོད་པའི་བཀའ་ཡིག་ཕེབས་···པར། དཀར་སྒྲོ། ཞལ་བསྒྲོའི་ཐོག བཀའ་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་བསྒྲགས། ལས་དོན་གྱི་ཐམ་ག་བསྟུལ་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་། ཡོངས་འཛིན་རྒྱལ་སྲས་རྗེ་རྗེ་འཚང་། ཞབས་པད་རྣམ་པ། སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ་བཅས་ཆེ་དགུ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་ལེགས་སྐྱེས་ཀྱི་ཁ་བཏགས་གནང་"②ཞེས་གསལ་བ་མ་ཟད། སྲིད་གཞུང་གི་རྩ་འཛིན་ཐམ་དེབ་ནང་དུའང་། "ཏ་ཚག་རིན་པོ་ཆེ་གཤེགས་ཚབ་ཐད་བོད་སྤྱིའི་ཞུ་མོས་བཞིན་གསེར་···སྣན་སྦྲོན་པའི་བཀའ་ཡིག་དགོངས་དོན། ཡོངས་འཛིན་དེ་མོ་ཟློ་བཟང་

① (དེབ་དེའི་པར་ངོས་673)

② (དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤིང་པར་ཤོག་གྲངས་123)

ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཚོར་བསྔོ་བཞག་བསྟུལ་ཀ་ཤིས། སྲིད་སྐྱོང་
རིམ་པའི་དཔྱལ་ཐམ་ཆེན་མོ་དང་། དེ་མོ་སྐུ་གོང་མའི་རྒྱ་དམ། སེལ་
དམ། ཏགས་དམ་བཅས་ཐུ་ཆེན་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དྲུག་པ་ཤུགས་ལུག་ཟླ་
བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་བདུན་ཉིན་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེར་རྩིས་འབུལ་གནང་
བས་དེ་ཉིན་ནས་བཟུང་ལུང་བསྒྱུར་བསྒྲུངས། ཁྲི་ཐེབས་ཟླ་བ་བཞི་པའི
ཚེས་བཅུ་གཅིག་ལ་མཛད་ཅིང་། རྒྱ་ཐམ་གོང་གསལ་ལ་ཐོད་དུ་ལྷ་རྟའི་
ཛ་རྟགས་གསར་རྒྱས་ཀྱིས་བསྟུལ། ལོ་དེ་གར་གསེར་སྣན་སྔོན་འབྲེལ་
ཨེཀ་ནེ་ནོ་མིན་ཏན་གྱི་ཚེ་ལོའི་བཀའ་ཤོག་ཐེབས། ” ① ཞེས་གསལ་ཐག་
ཆོད་འཁོད་ཡོད། དེ་མོ་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁྲིར་ཐེབས་རྗེས་ཀུན་བསམ་ལྷད་
མེད་ཀྱི་མཛད་པ་སྐྱོང་བཞིན་ཡོད་པར་སྣང་སྟེ། རྣམ་ཐར་ནང་“འདི་
སྐབས་ཕོ་བོ་ཅག་ལ་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁུར་བབས་པར། རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་
རང་ཉིད་ནས། རྗེ་བླ་མ་ཉིད་གདུལ་བྱའི་སྣང་ངོར་གསན་བསམ་གྱི་ཚུལ་
བཞེས་མ་གྲུབ་བར་ཆོས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་ཞབས་འདེགས་ཞུས། དེ་ནས་
ཞབས་བརྟན་འབའ་ཞིག་བསྒྲུབས་ཏེ་སྙིང་ལས་ཆུང་ངུར་སྡོད་པ་ལས། སྲིད་
ཀྱི་ལས་འདི་ལྟ་བུར་འཇུག་མ་དགོས་པ་ཞིག་གི་འདུན་པ་མཆིས་ཀྱང་།
སྔོན་གྱི་ལས་ཀྱིས་འདས་ཤིང་། འཕྲུལ་གྱི་རྒྱན་འཛམ་དབྱངས་གོང་མའི་
བཀའ་ལུང་བཙན་པོས་ཟིན་པས་བྱ་ཐབས་བྲལ་བས། དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་
པའི་ཆོས་སྲིད་སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་རྩ་ལག་ཏུ་གྱུར་པ་འདི་ཉིད་ཉམས་པ
མེད་པར་གོང་རྒྱས་སུ་འགྱུར་རེས་མཆོད་ཡོན་གྱི་ཞབས་འདེགས་བསམ་པ་“
ཟ་མེད་པའི་སྒོ་ནས་ཞུ་རྒྱུར། ཕོ་བོ་ཅག་ནས་བློ་ཕྱག་གིས་ཆོས་གཞིས་

① (དེབ་ཐེར་ལོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་22)

གསར་ཆོད་དང་། སྲེར་གྱི་བླ་གྲས་དྲུང་འཁོར་རྣམས་ལ་གཞུང་གི་རྫོང་གཞིས་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཆུང་སོགས་ཐབ་འཛིན་དུ་གཏན་ནས་ཞུ་རྒྱུ་མིན་…… ཅིང་། རྒྱལ་དབང་གོང་མས་ངེད་ཀྱི་ཇོ་སག་བླ་མའི་ཐབ་འཛིན་དུ་ཏ་དབང་གཉེར་པ་བསྐུལ་འདུག་པ་དེ་ཡང་ཕྱིར་འབུལ་ཞུ་བ་དང་། རྒྱལ་དབང་མཆོག་དང་ལྷན་རྒྱས་སུ་ངོས་ལ་དངོས་འབུལ་ཕྱུང་རིགས་ཀྱང་…… གཞུང་ཕྱག་མཛོད་དུ་འབུལ་བ་ལས་སྲེར་བདག་བྱེད་རྒྱུ་མིན་པས་བགྱིད་…… སྒོ་གང་ཅི་གཞུང་བསྟན་སྲིད་ཡར་རྒྱས་དང་། མདའ་འབངས་བདེ་ལ་འགོད་ཐབས་སོགས་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་གྱི་དགོངས་བཞེད་བསྐྱོང་ནུས་པ་…… ཞིག་བྱུང་ན་ཅི་མ་ཏུང་སྙམ་པ་སྙིང་ཐག་པ་ནས་མཆིས་ན། སྐྱབས་འཇུག་རྒྱུན་འཁྱོངས་ཐུགས་རྗེས་གཟིགས་པ་མཁྱེན་མཁྱེན་ཞེས་གསོལ་……”①

ཅེས་གསལ་བ་དེ་ལས་སྲིད་སྐྱོང་གི་བླ་བྲང་ཁག་དང་གཞུང་སའི་བར་གྱི་…… དཔལ་འབྱོར་འབྲེལ་བའི་ཐད་གནད་དོན་ཆགས་ས་གསལ་ཙམ་མཐོང་…… ཐུབ་པས་འདིར་དྲངས་པ་ཡིན།

དེ་སྔ་ལྷ་སའི་ཚེ་སྨོན་གླིང་གྲྭ་ཚང་འདི་ལ། ཐུབ་བསྟན་ཆོས་འཁོར་གླིང་ཞེས་འབོད་ཀྱི་ཡོད་འདུག་སྟེ། རྣམ་ཐར་ནང་། སྤྱི་ལོ་1812 ལོར་ཆུ་སྤྲེ་ལོའི་“བླ་བ་དང་པོར་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་འཁོར་གླིང་དུ་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས། ཚེ་སྨོན་གླིང་ཞེས་པའི་པན་ཐེབས་པའི་ལེགས་འབུལ་ཞུ་བར་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་སྐུ་འཁོར་རྣམས……སོགས་ལ་ཕྱག་བྱིན་བསྐུལ། ”②ཅེས་འཁོད་འདུག

---

① 《དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་ 123—124》

② 《དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་128》

ལོ་འདིར་གཞུང་ས་ནས་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཁོར་ཡུག་ཏུ་སྟོན་བཞེངས་གསེར་ཟངས་ཀྱི་བྱ་འདབ་དང་། སྟེང་འོག་གི་ཕྱོགས་བཞིའི་རྒྱ་ཕིབས་སོགས་ཀྱི་ཤིང་ཆ་ཏུལ་སྐྱོན་གྱུར་རིགས་གསར་བཟོ་དང་། གསེར་ཟངས་རལ་རྫོལ་རིགས་ལ་ཉམས་གསོ་བཅས་གནང་འདུག

སྤྱི་ལོ་1813 བོད་རབ་བྱུང་ལོའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་ནང་། པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མ་མཆོག་གཙང་ནས་གདན་ཞུ་དང་འབྲེལ་ཚེས་ཉེར་གཉིས་སྟོན་པ་ལྷ་ལས་བབས་པའི་དུས་ཆེན་གཟའ་སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་བཟང་པའི་་་ཉིན། ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྟེན་གཙོ་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་སྤྱན་སྔར པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་མཆོག་ནས་མཁན་པོ་དང་། ཁྲི་ཆེན་ངག་དབང་སྣན་གྲགས་པས་སློབ་དཔོན། ཤར་པ ཆོས་རྗེ་བྱང་ཆུབ་ཆོས་འཕེལ་པས་ཇོབ་དུས་གསན་པ་བཅས མཛད་ཅིང་། ཚེ་སྨོན་གླིང་སྤྲུལ་སྐུ་ངག་དབང་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས དང་། ཚེ་མཆོག་གླིང་སྤྲུལ་སྐུ་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན། ཞུར་ལྟོག་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་བྱམས་པའི་དཔལ། སྐྱབ་ཁང་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་དགེ་ལེགས་རྒྱལ་མཚན་ལ་སོགས་པ་དད་པའི་དགེ་འདུན་བཅུ་ཕྲག་ལྷག་པའི་དབུས་སུ། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག གིས་དགེ་ཚུལ་གྱི་སྡོམ་པ་རྣམ་པར་དག་པ་བཞེས་ཏེ་ཏར་སྒྲིག་རྒྱལ་མཚན་སྒྲིང་བ་རྣམས་ཀྱི་གཙུག་རྒྱན་དུ་གྱུར་པའི་མཛད་སྒོ་་རྣམས་གཟབ་རྒྱས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་སྒྲུབ་པར་མཛད་དོ།

ཡུ་ཏན་ཀྲང་གིས་བསྒྲིགས་པའི་དེབ་དེའི་ནང་། "1811 ལོའི་ཟླ་བ་བཅུ་པར་རྒྱ་གར་གྱི་ཙུང་ཏུའུ་མིང་ཏུའོ་ཡིས་མན་ཉིང་བོད་ལྗོངས་སུ་་་བཏང་ཡོད་པ་རེད། མན་ཉིང་ཊ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་ལུང་རྟོགས་

རྒྱ་མཚོར་མཛལ་ཁ་ཞུ་བར་བཅར་སྐྱོང་བའི་གནས་ཚུལ་དེའི་སྐོར། ཅུང་
ཧྭ་ཕུན་གྱིས་བརྩམས་པའི་《དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པའི་ལོ་··
རྒྱུས་》ཞེས་པ་དེའི་ནང་དུ་གཞམ་གསལ་གྱི་དུམ་བུ་འདི་བཀོད་ཡོད་པ་····
རེད། 1811 ལོའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་བདུན་ཉིན། མན་
ཉིང་པོ་ཏ་ལའི་ཕོ་བྲང་ནང་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་མཇལ་ཁ་ཞུ་བར་བཅར་····
སྐབས། ཐེར་མ་ཡུག་འགའ་ཞིག་དང་། དཀར་ཡོལ་གྱི་བུམ་པ་ཆ་
གཉིས། ཙོམ་བཟོ་སྟོན་ཆེད་ཟངས་ལས་གྲུབ་པའི་ཡང་ལྷ་ཡི་སྟེགས་རྩེ་
དྲ་གཙང་མར་བྱིས་པ་ཆ་གཅིག་གི་སྟེང་དུ་ཡང་ལྷ་བཞུགས་པ་བཅས་······
མཇལ་རྟེན་དུ་ཕུལ་ཡོད། གཞན་ཡང་འོད་འཕྲོ་བའི་དངུལ་སྐོར་སུམ་
ཅུ་ཐམ་པ་དང་ཞིན་སྐོར་ཡང་གྲངས་དེ་དང་འདྲ་བ་ཞིག་ཕྱིར་ཡོད་པའི་······
ཐོག སི་སྐྱི་ཧྲི་རྒྱ་དྲི་མ་ཞིམ་པོ་ལྡང་མེད་པ་ཤེལ་དམ་ཁ་ཤས་དང་།
ནན་ཅན་གྱི་ཛ་འཁོར་ཆེན་ཞིག་ཀྱང་ཕྱིར་ཡོད་པ་རེད། ཛ་དེ་རིགས་ལྷ་
སར་དཀོན་པའི་དངོས་པོ་རྩ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པས་ལས་སླ་པོར་འཐོབ་མི་··
ཐུབ་པ་ཞིག་རེད། དེ་ནས་ཁང་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་འགྱུར་འཕྲལ
གུས་ལུགས་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ཕྱག་ཐེངས་གསུམ་བཙལ་ཞིང་། སློན་
ཆེན་[སྲིད་སྐྱོང་]ལའང་ཕྱག་ཐེངས་གཅིག་བཙལ་བ་རེད༑ ཕོས་ཕྱག་
འཚལ་སྐབས་སྐུ་འཁོར་གླུགས་རྟགས་ཚ་པོ་ཞིག་གིས་རྒྱ་དྲི་མ་ཞིམ་པོའི་···
ཤེལ་དམ་གྱི་ཁ་ཕྱེ་ནས་རྒྱ་དྲི་མ་ཞིམ་པོ་ཕྱིར་ཐོན་དུ་བཏུག་པ་རེད། ཕོས་
ཏཱ་ལའི་བླ་མར་འབུལ་ཚན་ཕུལ་རྗེས་ཞྭ་མོ་ཕུད་ནས་སྤྱི་བོར་ཕྱག་དབང་····
ཞུས་པ་རེད། དེ་ལྟར་གུས་ལུགས་ཚར་རྗེས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་བཞུགས་
ཁྲིའི་མཁྲིས་སུ་ཡོད་པའི་འབོལ་གདན་སྟེང་དུ་བསྡད་ནས་ཇ་འཐུང་བ་རེད།

འོན་ཀྱང་ཏྭ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་པ་དང་ཞབས་འཁྱུར་ཡིད་དུ་འོང་ཞིང་སྤྲོ····
སྣང་ལྡན་པ་དེས་ཁོའི་ཡིད་དབང་རབ་ཏུ་འཕྲོགས་ཏེ་སེམས་ལ་ཏྭ་ལའི་བླ་···
མའི་རྣམ་པ་ཡིད་དུ་འོང་བ་འདི་ལྷ་བུ་ནི་སྙན་ངག་གི་བརྗོད་བྱ་ལྡན་པ····
ཞིག་རེད་བསམས་ཡོད་པ་རེད། སྐབས་དེར་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་དགུང་ལོ་
བདུན་ཙམ་དུ་ཕེབས་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་སློབ་གསོ་ཡག་པོ་ཐོབ་པ་ཞིག་
དང་རིགས་བརྒྱུད་བཟང་པོའི་ཁྱིམ་པའི་ཡ་རབས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་ལྷད་མེད···
ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་ཅིང་། ལྷག་པར་དུ་ཁོང་གིས་མན་ཉིད་ལ་ཅེ་རེར་
གཟིགས་དུས་ཐུགས་ལ་མཚར་སྣང་ཞིག་འཁྲུངས་ཏེ་བཞད་རྒྱངས་སོར་ལ···
ཁད་ཧྲུང་བ་དེ་བཞད་རྒྱང་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་ཡོད་པ་རེད། མན་ཉིད་གིས་
ཁོང་བཞད་མོ་སོར་བ་བཟོ་མཁན་ནི་རང་གི་ཨ་ར་སྐྲ་པོ་འདི་དང་མིག···
ཤེལ་འདི་ཡིན་པར་ཐེ་ཚོམ་མེད་ཅེས་ཐད་ཀར་བློ་བཀོད་ཡོད་པ་རེད།
སྐུ་ན་ཕྲ་བའི་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་དེས་མན་ཉིད་ལ་བཀའ་མོལ་ཚིག་ཁ་ཤས······
གསུངས་དུས་བོད་སྐད་ཐོག་ནས་ཀྱང་གོའི་སྐད་སྒྱུར་ལ་གསུངས། སྐད་
སྒྱུར་དེས་རྒྱ་སྐད་ཐོག་ནས་མན་ཉིད་གི་ཀྱང་གོའི་ཧྲུང་ཡིག་ལ་བཤད།
ཧྲུང་ཡིག་དེས་ལ་ཁོང་གི་སྐད་ཐོག་ནས་མན་ཉིད་ལ་བཤད་པ་རེད། མན་
ཉིད་གིས་རང་ཉིད་ཀྱིས་བློ་བཀོད་པ་དེའི་ནང་དུ། ད་རེས་ཏྭ་ལའི་བླ་
མ་མཇལ་བ་དེས་རང་ཉིད་ལ་སེམས་འགུལ་ཧ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཐེབས····
བྱུང་། ཚོར་སྣང་ཡ་མཚན་ཅན་ཞིག་གིས་ཏོག་ཙམ་མ་གཏོགས་མིག་ཆུ་
ཤོར་བ་ཞིག་བཟོས་བྱུང་ཞེས་བྲིས་ཡོད་པ་རེད། ” ①ཅེས་གསལ་བ་དེ་ནི་
དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་དུ་བཙན་རྫུལ་བྱ་རྗེས་ཀྱི·····

①《དེབ་དེའི་བོད་ཡིག་པར་ངོས་189—191》

སློབ་མའི་ཕྲང་ཞིབ་བྱེད་འགོ་བཙུགས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་། གཞན་ཡང་སྐབས་དེའི་ཡས་མས་སུ་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་རྒྱལ་ཁབ་གོར་ཁ་དང་འབྲས་ལྗོངས་སོགས་སུ་ནང་འཁྲུག་དང་། གོར་འབྲས་དབར་འཁྲུག་རྩོད་རིམ་བྱུང་སྐོར་དང་གོར་འབྲས་སོ་སོས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལ་སྙན་སྐུར་གནང་རོགས་ཞེས་པའི་ཞུ་ཡིག་རིམ་འབྱོར་ལ་བདག་གཉེར་ཁ་ཡ་མ་བྱས་པར་བརྟེན་མཐར་གོར་ཁ་དང་འབྲས་ལྗོངས་གཉིས་ཀ་དབྱིན་ཇིའི་ཕྱོགས་སུ་ཁ་བལྟ་དགོས་བྱུང་རྐྱེན། རྗེས་སུ་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བཙན་འཛུལ་རྒྱ་སྐྱེད་བྱེད་ཐུབ་པའི་གོ་སྐབས་བྱུང་བའི་སྐོར་དེབ་དེའི་ནང་ཞིབ་འགོད་གནང་འདུག་ཀྱང་ཡིག་ཚོགས་ཆེ་དོགས་འདིར་མ་སྤྲོས། གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་གཏན་འབེབས་སྒྲིག་སྒྲིལ་གྱི་འབྲུ་དོན་ལྟར་བོད་ཀྱི་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་དོན་རྣམས་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་དང་། བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ནས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་གསལ་མཐོང་ལྟར་རྣམ་ཐར་སོགས་ཀྱི་ནང་དུའང་ཕྱི་ཕྱོགས་ནས་སྲིད་དོན་དང་འབྲེལ་བའི་ཞུ་ཡིག་འཁྱེར་ཚུལ་རིགས་འཁོད་པ་མ་མཐོང་།

སྤྱི་ལོ་ 1814 བོད་ཤིང་ཁྱི་ལོར། དེ་ཟུ་ཆུ་སྒྲང་ལོ་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་སྒྲིག་སྲོལ་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུའི་ནང་གསེས་དོན་ཚན་ཉེར་གཉིས་པར་"དགོན་ཁག་ཆེ་ཆུང་གི་བླ་མ་དང་གྲྭ་པའི་ཁ་གྲངས་མིང་ཐོ་སོགས་ཞིབ་བཀོད་"དགོས་རྒྱུ་གསལ་བ་ལྟར་བོད་དང་ཁམས་སོག་བཅས་ཀྱི་བླ་སྤྲུལ་རྣམས་ལ་ཐོ་དེབ་རིམ་འགོད་བྱས་པར་ལོ་འདིའི་ནང་བསྒྱུར་ཞིབ་དང་འབྲེལ་ཨམ་བན་རྒྱ་དེབ་དང་ཞུས་དག་འཕེར་བའི་དེབ་གཞི་གསར་འགོད་བྱས་འདུག་པའི་ཞལ་བཤུས་ཤིག་ལག་སོན་བྱུང་བ་དེའི་ཁ་

བྱུང་ལ།

"བོད་དང་བར་ཁམས་རྒྱ་སོག་བཅས་ཀྱི་བླ་སྤྲུལ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་ཕྲེང་…གི་དེབ་གཞུང་དགེ།"ཞེས་དང་། འགོ་བརྗོད་ལ། "ཤིང་ཁྲི། བོད་བཞུགས་རུ་ཞང་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ནས་བཀའ་ཕེབས་དོན། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེའི་ཆ་ཞབས་སུ་བླ་མ་སྤྲུལ་སྐུ་ཕེབས་མི་རྣམས་ཀྱི…སྐྱེ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་རིགས་ནས་སྐྱེ་ཐོག་ཇི་ཙམ་སོང་དང་། ས་སོའི་སྐྱེ་ཡུལ། མིང་། ལོ་གྲངས་བཅས་ཐོ་དེབ་སྟོན་ཡོད་ནས་བསྐུར་ཞིབ་ཀྱིས་རྒྱ་དེབ་དང ཞུས་དག་=གྲོ་བའི་དེབ་བཀོད་པར།"ཞེས་འཁོད་འདུག་པའི་ནང…ཁྲིན་བསྡོམས་བླ་སྤྲུལ་ཆེ་ཆུང་བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ་རེ་བདུན་གྱི་མཚན་གསལ་པ་མ་ཟད། རྒྱ་སོག་ཁུལ་གྱི་བླ་སྤྲུལ་སུམ་ཅུ་སོ་གསུམ་ཕུད། བོད་དང་ཁམས་ཁུལ་གྱི་བླ་མ་བརྒྱ་དང་སུམ་ཅུ་སོ་བཞི་རེ་རེ་བཞིན་སོ་སོའི་སྐུ…ཕྲེང་དང་པོ་ནས་དུས་སྐབས་དེའི་དངོས་བཞུགས་སྤྲུལ་སྐུའི་བར་གྱི་མཚན་དང་། འཁྲུངས་ཡུལ། གཤེགས་དུས་ཀྱི་དགུང་གྲངས་བཅས་ཚང་མ་འཁོད་འདུག་པ་ཡིག་ཚོགས་ཆེ་བས་འདིར་ཡོངས་རྫོགས་བརྗོད་ཀྱིས་མི…ལང་ཡང་། དཔེ་མཚོན་གཅིག་རང་བཀོད་ན། "དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐྱེ་ཕྲེང་ནི། གདན་ས་རིམ་བྱོན་གྱི་ཐོག་མ་སྤྲུལ་སྐུ་དཀོན་མཆོག་འབྱུང་གནས། མདོ་སྨད་ཕྱིག་ཞེས་པར་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་བརྒྱད་ཅུ་པར་གཤེགས། དེའི་སྤྲུལ་སྐུ་དཔལ་འབྱོར་བཀྲ་ཤིས། ཀོང་པོ་ས་དཀར་ཆོས་ཁང་དུ་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་དོན་གསུམ་པར་གཤེགས། དེའི་སྤྲུལ་སྐུ་ལྷ་དབང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ། ཀོང་པོ་གཞུ་ར་ཁྲི་གྲོང་ཆེན་དུ་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་དགུ་བཅུ་གོ་དྲུག་པར་གཤེགས། དེའི་

ཀླུ་ཡི་སྐུ་ལྷ་དབང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན། ཀོང་པོ་བྲག་རྩེ་(རྩི་)ཡུལ་སྨད་དུ་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་ཞེ་དྲུག་པར་གཤེགས། དེའི་སྤྲུལ་སྐུ་ངག་དབང་ནམ་མཁའ་འཇམ་དབྱངས། ཀོང་པོ་བྲག་བརྒྱ་གྲོང་དུ་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་རེ་གསུམ་པར་གཤེགས། དེའི་སྤྲུལ་སྐུ་ངག་དབང་འཇམ་དཔལ་བདེ་ལེགས་རྒྱ་མཚོ། ཀོང་པོ་བུ་ཆུ་ལྷ་ཁང་གི་གྲོང་མལ་དུ་འཁྲུངས། རྗེ་བཙུན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་བློ་བཟང་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་དེ་ཉིད་རེ་ཞིག་དག་ཞིང་དུ་ཐེབས་སྐབས། འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོས་རྗེ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པའི་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་མངའ་གསོལ། ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་འཛིན་བྱེད་དཔལ་ལྡན་ནོ་མིན་ཧན་ཞེས་པའི་ཚོ་ལོ་དང་། སྨར་ཡང་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་འཁུར་འཛིན་ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་འཛིན་བྱེད་དཔལ་…ལྡན་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཐམ་ག་བསྩལ། གཟིངས་བསྐོད་བདག་རྐྱེན་མཛོད་པར་ཟླ་བ་བསྩལ། དགུང་ལོ་ང་ལྔ་པར་གཤེགས། གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་དགེ་ཚོགས་སྨྲུབ་ཐེབས་དངུལ་སྲང་ཁྲིག་སྟོང་དང་། གདུང་ཁང་ལ་འདོགས་རྒྱུ་ནང་མཛོད་འདོམ་བཞི་མ། མགུལ་དུ་བཞེས་པའི་གཡུ་ཕྲེང་དང་བཅས་བཀའ་དྲིན་ཆེན་པོས་བསྩལ། དེའི་སྐུ་སྐྱེ་བློ་བཟང་འཇམ་དབྱངས་དཔལ་འབྱོར་དོན་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ཆབ་མདོ་བྱམས་པ་གླིང་གི་ཉེ་འདབས་ས་སྨད་དུ་འཁྲུངས། ས་འབྲུག་ཐ་ཆིན་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དྲུག་པའི་ནང་། རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཚག་ནོ་མིན་ཧན་གཤེགས་པའི་ཚབ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་འགོ་ཁྲིདས་སུ་བསྐོ་བཞག་དང་། ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཚོ་ལོ་དང་ཐམ་ག་བཅས་བསྩལ་བ་དགུང་ལོ་ཞེ་གཉིས་པ་ས་ཡོས་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་……

ཚོས་གསུམ་ཉིན་ཞིང་དུ་གཟིགས། ”①ཞེས་གསལ་བ་ལྟ་བུ་དང་། དེ་བ་
དེའི་ནང་རྫོ་ཐོག་ཐུ་སོགས་བླ་སྤྲུལ་ཆེ་ཁག་རྣམས་གོང་མར་སྙན་སྒྲོན་ཞུ་
དགོས་པ་དང་། བླ་མ་རྒྱུད་འབྲིང་རིགས་རྒྱ་དེབ་ཏུ་གསལ་ཡང་། གོང་
མའི་གསེར་སྙན་དུ་མི་འགྲོ་བའི་གྲས་རེ་རེ་བཞིན་མཚན་འགོད་ཀྱང་བྱས་
འདུག་པ་མ་ཟད། ལྷག་པར་རྒྱ་སྐྱང་སྒྲིག་སྲོལ་གཏན་འབེབས་རྩུན་གྱི་
ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་ཞུས་རིགས་ཚང་མ་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་བྱས་
པའི་འོས་སྤྲུལ་ཁག་སོ་སོའི་སྐྱེ་མིང་དང་། གསེར་བུམ་དཀྲུག་པའི་ལོ་
དུས་ཟླ་ཚེས། སུ་ཞིག་ཐོན་དང་དེ་ལ་མཚན་གང་གནང་སོགས་ཚང་མ་
གསལ་འགོད་བྱས་འདུག་གོ།

རྣམ་ཐར་ནང་སྤྱི་ལོ་ 1815 བོད་ཤིང་ཕག་ལོའི་ "ཟླ་བ་བདུན་པའི་
ནང་ལ་བཀའ་བློན་གཡུ་ཐོག་དང་། ཐོན་སྲས་ཛ་སག ཅིས་དཔོན་
རི་ཟུར། ཞྭགས་གྲོང་སྤྱི་ཁང་པ་སོགས་གཞའ་སྐྱིད་ས་མཚམས་འོད་
འཛུགས་ཆེད་གོར་དམག་བསྒྲིག་པར་བཙོང་བདའ་གནང་། ”ཞེས་དང་།
"བསམ་ཁང་གོང་ཡི་ཨམ་པ་དང་། བསམ་ཕོའི་བཀའ་བློན་གུང་བཀྲས་
ལྷུན་ཕྱོགས་ཉང་གདོན་ས་བསྐོར་དུ་ཐོན་ཕྱུག་དང་། ཀུན་གཟིགས་པཎ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་འཚམས་འདྲི་བཀའ་རྒྱ་གནང་། ” ②ཞེས་པ་ཙམ་ལས་
ཞིབ་པ་མ་གསལ་ཡང་དེ་ནི་ཡུ་ཏན་ཀྲང་གིས་བརྩམས་དེབ་ནང་། "དབྱིན་
ཇིས་འབྲས་ལྗོངས་ལ་རོགས་རམ་གྱིས་གོར་ཁའི་མངའ་ཁོངས་ས་ཆ་འཛོག་

①(བོད་དང་བར་ཁམས་རྒྱ་སོག་བཅས་ཀྱི་བླ་སྤྲུལ་རྣམས་ཀྱི་སྐྱེ་ཕྲེང་གི་
དེབ་གཞུང་ཤོག་གྲངས་ 1)

②(རྣམ་ཐར་དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག ཤོག་གྲངས་173)

པ་དེར་གོར་ཁ་ས་སྟུག་འཁྱུར་བྱེད་མ་ཐུབ་པས་དམག་བཏང་ནས་དབྱིན
ཇིར་རྒྱལ་ལན་སློད་པ་དང་འབྲེལ་གོར་ཁ་དང་འབྲས་ལྗོངས་གཉིས་སུ
བཙན་འཛུལ་བྱེད་མཁན་དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔུང་ཕམ་པར་བྱས་ཏེ་མངའ་
ཁོངས་ནས་ཕྱིར་སྐྲོད་བཏང་བ་དང་། 1815 ལོར་དབྱིན་ཇིས་སླར་ཡང་
དཔུང་ཆེན་བསྡུ་རུབ་བྱས་ནས་གོར་ཁར་ཚུར་རྒྱལ་རྒྱ་ཆེར་བྱེད་སྐབས་གོར
ཁ་ས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དམག་བཏང་སྟེ་འགོག་རྒྱལ་བྱས་ཤིང་། ཕྱོགས་
གཅིག་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཞི་མིང་ལ་སྙན་སེང་ཞུས་ཏེ་དམག་
རྒྱགས་ཐོག་ནས་རོགས་རམ་ཡོང་རེ་ཞུས་པ་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་བཞུགས་
ཨམ་བན་གྱིས་ཁས་མ་བླངས་པར་མ་ཟད། གོར་ཁ་ས་སྔོན་ཆད་བྲོ་བྱེད་
མང་པོས་དབྱིན་ཇིར་ཁོང་ཁྲོ་བསླངས་པ་དེ་མ་འགྲིག་པ་རེད་ཅེས་གཤེ
གཤེའང་བཏང་ཡོད་པ་རེད། ”①ཅེས་གསལ་བ་སྐབས་དེ་འདྲ་ཞིག་ལ
ཡིན་པ་ར་འཁྲོད་ཀྱི་འདུག

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དགུ་པ་འདི་ཉིད་སྐུ་ན་ཕྲ་ཡང་། སྐུ་ཡོན་གསན་
བཞེས་ཀྱི་མཛོད་སྐོར་གྲུབ་རྟག་སྐྱོར་བའི་ཐུགས་བརྩོན་ལྷག་པར་ཆེ་བས
དབུས་འགྱུར་གདན་སའི་ཆོས་སྦྱོད་ཕལ་མོ་ཆེ་ཐུགས་འཛིན་གྲུབ་པ་མ
ཟད། སྐལ་བཟང་རྒྱན་ཕྲེང་དང་། རྒྱན་འདྲུག་གཉིས། མཛོད་
རྩ་བ་སོགས་རྒྱ་གཞུང་དུ་མ་ཐུགས་ལ་བཞུགས་ཤིང་། སྟ་ཚོ་སྟོན་མཆམས་
ནས་ཡོངས་འཛིན་རྣམ་གཉིས་ལས་ཚད་མ་གསུམ་གྱི་གཞལ་བྱའི་གནས
ཀུན་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་བསྟུས་གཞུང་གི་བརྩི་བཞག་ལེགས་པར་བཞེས
ནས་བདག་ཉིད་ཀྱི་དམ་བཅའ་འཛིན་ལ་མཁས་པ་དང་། གཞན་གྱི་དམ་

①(ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་193—194)

བཅའ་ཡང་མི་དགག་པ་བསྒྲུན་ ཀྲིན་ཕ་ལ་མཁས་པའི་རྩལ་པ་ཞེས་པ་སོགས་
བསྟན་འགྲོར་སྨན་པའི་གཙུག་རྒྱན་དམ་པར་འགྱུར་བའི་རེ་བ་ཆེ་སྣང་དུ།
སྤྱི་ལོ་ 1815 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཤིང་ཕག་ལོའི་ ཟླ་བ་དང་པོའི་
ནང་དང་ཐོག་མཇལ་འཆམ་གྱི་བསྟུན་གཞི་བཞེས་པ་སྐར་ཟླ་བ་གཉིས……
པའི་ཆོས་འཁོར་བསྟུན་ལོག་བབ་ཕྱིར་གྱུར། རྣམ་ཐར་ནང་། "དེ་ནས་
ཨམ་བན་གཉིས་དང་ཁོ་བོ་ཅག་ (དེ་མོ་སྲིད་སྐྱོང་) ལྷན་རྒྱས་གཟིམ་ཆུང་
ཉི་འོད་དུ་ཚུང་ཟད་བཞུགས་ཏེ་ སྤྲ་ཕྲེའི་བསྟན་གཞིའི་བབ་དང་། ཞབས་
བརྟན་སྒྲུབ་ལུགས་ཀྱི་མཆིད་མོལ་ཞིབ་རྒྱས་བྱས་ནས་སྐུ་མདུན་དུ་བཅར་…
བར། རྒྱལ་ཐུན་ལྟར་རྡོ་རྗེ་སྐྱིལ་ཀྲུང་གིས་བཞུགས་ཏེ་བསྟུན་གང་ཡང་
མེད་པ་ལྟར་བཞུགས། གུས་འདུད་སྟོན་དུ་འགྲོ་བས་མཇལ་དར་ཕུལ་ཏེ་
བསྟུན་འདྲི་ཞུས་པར། བཀའ་ལས། ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་སྐུ་མཉེལ་
པོ་མ་བྱུང་ངམ། དེང་སང་ཐུགས་བྲེལ་ཆེ་བ་རང་མེད་ལས་ཆེ་ཞེས་
ཕེབས། ལན་ཕུལ་བ་དང་། ཡང་བཀའ་ལས། ངེད་འདི་ལོ་ཟླ་བ་
དང་པོའི་མཇུག་ཏུ་འཆམ་པའི་ནད་གཞིས་ཚུང་ཟད་མ་བདེ་ལགས་པར་…
སྨན་དཔྱད་རིམ་གྲོས་དྲག་སྐྱེད་བྱུང་ཡང་། ཡང་བསྐྱར་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་
ཆོས་འགོ་ནས་བསྐྱར་ལྷན་གྱིས་བབ་ཕྱི་ཙམ་བྱུང་བ། སྨན་དཔྱད་རིམ་
གྲོ་ཟས་སྤྱོད་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་དྲག་སྐྱེད་ཆེར་མ་བྱུང་ཡང་སྟར་ཆགས་སུ…
གནས་ཤིང་། ད་ནི་གང་ཡང་སྐྱོན་ཡོད་བ་མེད། མགྱོགས་པོ་མཇལ་
ཡོང་ཞེས་ལན་གཉིས་སུ་གསལ་ཞིང་དགའ་པའི་བཀའ་ལྷེམ་པོར་ (ཆེད་ཀྱིས་
གཡོལ་བའི་ཚིག་) དགོངས་ཏེ་ཕེབས……"①ཞེས་གསལ་ཞིང་། དེ་ནས་

①(དད་པའི་ཡིད་འཛུག་ཤོག་གྲངས་181)

ལྷ་བ་གཉིས་པ་དེ་རང་གི་ཆོས་བཅུ་བཞི་ཉིན་ཞི་བར་གཤེགས་འདུག

ཐམ་དེབ་ནང་འཁོད་པར། "ཏྲ་ཆིན་ཁྲི་བཞུགས་ཉི་ཤུ་པ་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཤིང་ཕག་ལྷ་གཉིས་པའི་ཆོས་བཅུ་བཞི་ཉིན་གོང་ས···· ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་ལུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོ་དགུང་ལོ·· བཅུ་གཅིག་ཐོག་གཟིམ་ཁྲི་མཐའ་ཅན་གྱི་ཚུལ་བསྟན། དེའི་རྒྱུ་མཚན་གསེར་སྣན་སྒྲོན་པའི་ཕྱིར་ཕེབས་དང་སྒྲུགས་འཇའ་ས་ཕེབས་དོན་ ལྟར་དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་ལྷ་བཅུ་པའི་ཆོས་གཉིས་ཉིན་མངའ་གསོལ། "①ཅེས་གསལ་བ་དང་། རྣམ་ཐར་དུའང་། "གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས། སྐུ་གདུང་ཡིད་བཞིན་དབང་གི་རྒྱལ་པོར་མཆོད་འབུལ་ཕྱག་འཚལ་སྐུ་ཚབ་ཏུ་མི་སྐྱིད་ཤེས་ཨམ་བན་མངགས་པ་ལྟར། ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་ཕེབས་ཏེ་ཨ་རག་གི་སྐྱེམས་དང་། ལ་བའི་མེ་མཆོད། དངུལ་སྲང་བརྒྱ་རེ་ཡོད་པའི་འབུམ་ལྔ་བཅུ་ཐམ་པ་ འབུལ་སྒྲིག་ཐོག་གསེར ཡིག་གི་དོན་སྒྲིགས་······འདི་སྐབས་སུ་ཕོ་བོ་ཅག་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས·· བཀའ་ཕེབས་སུ། དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཁྲིད་ཀྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཛད་སྒོ་ཐམས་ཅད་ཁུར་དུ་བླངས་ནས་བྱེད་དགོས་གཤེས། ཅེ་ནས་ཀྱང་ཞུ་སེར་ཀྱི་བསྟན་པ་དར་བ་དང་། བོད་འབངས་ལ་བདེ་སྐྱིད་འབྱུང་བའི་བྱེད་སྒོ་མ་འཁྱུགས་པ་དགོས་ཤིང་། ངེད་ནས་གནམ་འོག་གི་སྐྱེ་འགྲོ་ཐམས་ཅད་ལ་བྱམས་བརྩེས་བསྐྱངས་པའི་དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་གསལ་ཀྱི་བར་དུ་གུས་པས་བཀའ་བཞིན་སྒྲུབ་པ་ལ་ཞེ···· ཤོར་མེད་པ་ཀྱིས། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི སྐུ་དུས་བཞིན་ཕྱར་སྲོལ་བཟང་པོ་

①(དེབ་ཐེར་ཕོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་22)

མ་ཉམས་པར་བྱེད་དགོས་སོགས་ཞིབ་རྒྱས་ཀྱི་བཀའ་བཟང་པོ་ཕེབས་པ་……
བཞིན་སེར་སྐྱ་ཆེ་ཕྲ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐུགས་མོས་ལྟར་རྒྱལ་བའི་གདུང་… ……
འཚོབ་ཏུ་དབང་བསྐུར་བའི་ཆེ་འདོན་རགས་བསྡུས་ཤིག་ཀྱང་བྱས། ”①
ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན་སློ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་… …
འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཚོར་གོང་མ་ཐུ་ཆིན་ནས་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་ལས་འགན་……
འཁུར་དགོས་པའི་བཀའ་ཡིག་ཕེབས་པ་ལྟར་ཁྲི་ ་དོན་གནང་ཞིང་། རྒྱལ་
བའི་དགོངས་རྫོགས་ཞུ་སྒོ་རྣམས་བསྒྲུབས་པ་དང་། གདུང་རྟེན་གསེར་
སྡོང་ས་གསུམ་མཛོན་དགའ་གསར་བཞེངས་བཅས་མཛད་དོ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དགུ་པའི་ཡབ་གཞིས་སྐོར། ཡུ་ཧན་ཀྲང་གི་བརྩམས་
དེབ་ནང་། “……བཀའ་ཤག་གིས་ཁོང་ལ་གཞིས་ཀ་མང་པོ་སྤྲད་པས་
བོད་ཀློངས་ཀྱི་སྐུ་དྲག་ཆེན་པོའི་གྲས་ཤིག་སྐྱེ་དེང་སང་གི་གུང་ལྷུང་པོ……
ཅན་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། ”②ཅེས་འཁོད་འདུག་པ་དེ་ནི་ནོར་འཁྲུལ་ཡིན།
ཐམ་དེབ་ཀྱི་གཤམ་དུ་«ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ན་རིམ་གྱི་འཁྲུངས་སོ། འཁྲུངས་
ཡུལ། གཤེར་པོ། ཡབ་གཞིས་བཅས་ཁ་གསལ་བཀོད་པ་»ཞེས་པའི་ནང་།
“དགུ་པ་ལུང་རྟོགས་རྒྱ་མཚོ་ཁམས་ལྡན་ཁོག་ཏུ་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་……
པའི་ཤིང་གླང་ལོ་བལྟམས། དགུང་ལོ་བཅུ་གཅིག་པ་ཤིང་ཕག་ལོ་ཞི་
དབྱིངས་སུ་མནལ། ཡབ་གཞིས་ཟུར་ཁང་དུ་གླ་སྒྲིལ། ”③ཞེས་གསལ་
བ་ལྟར་ཡབ་བསྟན་འཛིན་ཆོས་སྐྱོང་སྔ་ས་ནས་གྲོངས་པ་དང་། ཡུམ་དང་

①(དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག་ཤོག་གྲངས་193—194)

②(ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་187)

③(དེབ་ཐེར་སོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་35)

སྐུའི་ཁྲ་བོ་ནི་ཐུགས་རག་མ་ཕེབས་པར་ཕ་ཡུལ་དུ་ཕྱིར་ཕེབས་དགུང་ངར་གྲགས་ཀྱང་། ཐམ་དེབ་ནང་བྲིར་ཁང་དུ་ཀླ་ཀློལ་ཞེས་འབོད་པར་གཞིགས་ན་ཡབ་ཚང་གི་སྐུའི་ཉེ་རིགས་གཞན་ཞིག་སྐེར་བྲིར་ཁང་པ་དང་ཀླ་ཀློལ་བ་ཡིན་ནམ་སྙམ། གང་ལྟར་ཡབ་གཞིས་ཀྱི་འཁྲུངས་ཐེབས་ཀ་ལུང་གཞིས་ཀ་སོགས་ནི་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྒྱུར་མ་བྱས་བར་བྲིར་ཁང་པའི་ཕ···གཞིས་གྲས་སུ་ཡོད་ཚུལ་བཅས་ཡགས་སོ།

དྲུག་པ། དྭ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

1. ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་དང་། སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་ཀ་ཧེགས་ཚབ་ཚེ་སྨོན་གླིང་ལ་བསྐོས་པ་ཤིང་། དྭ་ལའི་བླ་མ་ཁྲི་འདོན་ཞུས་པ།

དྭ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་ནི། མདོ་ཁམས་སྨང་དྲུག་ཏུ་གྲགས་པའི་ནང་ཚན་སྤོམ་འབོར་སྨང་གི་ཁོངས་གཏོགས་ལི····ཐང་ཤོག་དྲུག་སྒོ་མདོངས་སུ་འབོད་པའི་སའི་ཆར་གྲོང་སྡོད་དོར་བུ······ཚང་བྱ་བའི་ཁྱིམ་དུ་ཡབ་བློ་བཟང་སྐྱན་གྲགས་དང་ཡུམ་རྣམ་རྒྱལ་བུ་ཁྲིད་··གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ། སྤྱི་ལོ་ 1816 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་མེ་ཕྱི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ཉེར་དགུ་ཉིན་སྐུ་བལྟམས། དེ་ཡང་སྐུ་བཅར་དར་ཏན་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་《ངོ་མཚར་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ》ལས་འབྱུང་བ་ལྟར། "སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་མཛད་པ་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་ཅན་དུ་མ་ཞིག་ཉི་མ་དང་འོད་ཟེར་འགྲོག་པར་མི···ནུས་པའི་ཚུལ་དུ་ཕལ་མོ་ཆེ་ལ་མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པས་ཉེ་འཁོར་བ་དང་། ཕྱོགས་འདུས་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་མཆོག་དམན་དུ་མ་དད་པ་དང་ལྡན་པའི་རྒྱ་མཚོ···ཀྱིན་དུ་འཕྱུར་བའི་སྙན་པར་གྲགས་པའི་དབྱངས་ཀྱི་ང་རོ་ཕྱོགས་དང་།

ཕྱོགས་བྲལ་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་པ་ལས་བོད་ཕྱོགས་སུའང་ཕྱ་བོད་མང་པོས་མགྲིན་
གཅིག་གི་ཚུལ་དུ་སློང་བ་མ་ཟད། ལི་ཐང་ཆོས་རྫོང་ནས་ཀྱང་བཀའ་
རྒྱ་རིམ་ཕེབས་དགོངས་དོན་ལྟར་དངོས་གནས་ཐོལ་བྲལ་གྱི་སྙན་ཞུ་སྟ……
ཕྱིར་འཁྱོར་པ་སོགས་ལ་བརྟེན། ཚང་མ་སེམས་འདུན་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གྱུར་
པས་དེ་དོན་འགྲུབ་ངེས་མིན་ངེས་པ་ཉེད་པའི་སྐད་དུ། སྟ་དུས་མི་ཡོས་
ལོ་སྐྱབས་མགོན་དགུ་པ་ཆེན་པོ་གསེར་ཞལ་ངེས་པ་ཉེད་པའི་ལམ་སྲོལ་…
ལྟར་གསེར་ཁྲམ་རིན་པོ་ཆེར་བརྟག་དཔྱད་ཞུ་མི་དགོས་པར། ལི་ཐང་
ཨོག་དྲུག་སྐྲོ་མདོངས་སུ་འཁྲུངས་པ་འདི་གར་ངེས་འཛིན་གདན་ཞུ་ཆོག་
པ་ཞིག གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་བརྒྱུད་འགྲུངས་མིན
ཐུགས་རྗེ་ཆེ་དགོས་ཞུ་རྒྱུའི་སྐོར་ལ། ལྷ་ལྡན་བླ་བྲང་གཟིམ་ཚུང་ཉི་
འོད་དུ་ས་སྟག་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་དགེ་བའི་ཉིན། བཀའི་ཕྱིང་
སང་ལྷན་རྒྱས་ཀྱིས་གཙོས། རྩེ་ཨོད་ནང་མ་ལས་ཚན། དྲུང་དྲག
འབྲིང་དཀྱུས་གསུམ། སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ། རྒྱུད་སྟོད་སྨད།
ཇམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་སོགས་ཀྱི་མཁན་སློབ་ལས་སྡེ་བཅས་ཚང་མ་སྤྱི་ཚོགས…
ཀྱིས་བཀའ་བགྲོས་ཞལ་དན་གཅིག་ཏུ་འཁྲིལ་བའི་དོན་རྗེ་འགྱུར་མེད་ཀྱི…
སྙན་ཞུ་ཡི་གེར་བཀོད་ནས་རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེར……
འབུལ་ལམ་ཞུས་པར། དེ་དོན་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་ཚབ་མཆོག་ནས་ཀྱང་
ཐུགས་འགན་བླ་ལྷག་ཏུ་བཞེས་ནས། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུའི་
ཡང་སྲིད་ངོགས་གནས་ལི་ཐང་སྐྲོ་མདོངས་སུ་འཁྲུངས་པ་འདི་ཉིད་སྟ……
ཕྱིར་ལྟས་རྟགས་དང་། སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་མཛད་སྤྱོད་སོགས་ངོ་མཚར་
ཆེ་ངེས་ཡོད་ལུགས། ལྷ་བླ་མ་རྣམས་ཀྱི་ལུང་བསྟན་ཁག་ཀྱང་འདི་

ཉིད་རང་ལ་གཅིག་ཏུ་རྩེ་མཐུན་ཚུལ། དེར་བརྟེན་བོད་སེར་སྐྱ་སྤྱི་ཡང་འདི་ཉིད་ཁོ་ནར་མོས་འདུན་འགྱུར་མེད་རྩེ་གཅིག་པ་དེ་ལྟར་ལ། གསེར་བུམ་རིན་པོ་ཆེར་བརྟག་དཔྱད་ཞུ་མི་དགོས་པར་མེ་ཡོས་ཀྱི་ལམ……ལྟར་ངོས་འཛིན་ཞུ་འཁྲུངས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་དགོས་ཞེས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས……བརྒྱུད་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོར་ཞུ་ཡིག་དྲུལ་རྩེའི་ཐོག……ནས་འབུལ་བར་མཛད། ”①ཅེས་གསལ་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་ཐུགས་གཏན་མ་འཁེལ་བའི་བར་དེར་རྒྱལ་ཚབ་དེ་མོ་ཧོ……ཐོག་ཐུ་མཆོག ཇོ་རྗེ་ཚེར་མའི་ནང་ཡམས་ཀྱི་སྨན་གཞི་བབ་ཞི་ཞིག་ཐོག……རྐྱེན། སྤྱི་ལོ་ 1819 བོད་ས་ཡོས་ལོའི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་སྔོ་བྲུར་སྐུ་གཤེགས་པ་དང་། སྲིད་སྐྱོང་ཚབ་གསར་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་། ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཞི་སྔ་“དེའི་ཕྱི་ཉིན་བཀའི་བློན་ཆེན་རྣམས་དང་། རྩེ་ཤོད་ནང་མ་ལས་ཚན། དྲུང་འཁྱིངས། སེ་འབྲས་ཀྱི་བླ་མ་ལས་སྔེ་སོགས་སྤྱི་འཛོམས་ཀྱི་ཐོག་ནས། དེང་སྐབས་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོའི་མཆོག་སྤྲུལ་གསེར་ཞལ་ངེས་……པ་མ་རྙེད་པའི་ཁར། དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེ་ཡང་སྔོ་བྲུར་ཞབས་པད་མ་བརྟན་པ་འདི་ཐུས་སུ་འགྱུར་ཐེབས་མ་མཆིས་པས། དེས་ན་ཁྲི་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་ནོ་མིན་ཧན་ (ཚེ་སྨོན་གླིང་) གྱི་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་འདི་དེང་སྐབས……གོང་མ་ཆེན་པོ་དགུང་ལོ་དྲུག་ཅུར་ཕེབས་པའི་སྨྲ་ཡེར་མཁན་པོར་ཕེབས་ཉེར་གྱུར་ནའང་། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཅ་འགངས་ཆེ་གཤིས་སྨྲ་ཡེར་མཁན་

①(རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཤིང་པར་མའི་ཤོག་གྲངས་ 35—36)

པོ་གཞན་ཞིག་གཏོང་འཁྲུས་དང་། སྤྲུལ་པའི་སྐུ་འདི་ཉིད་དེ་མོ་ནོ་མིན
ཧན་གྱི་ལས་ཚབ་ཏུ་བསྐོ་བཞག་དང་བཅས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་སྣན་
ཧུའང་སྒྲོན་བརྒྱུད་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་དགོས་ཞེས་མཁྱེན་གཅིག་གི་གྲོས་མཐུན……
ལྟར། བོད་བཞུགས་ཡུའི་ཨམ་བན་དང་གོ་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་ཡ་
མོན་དུ་ཚང་མ་བསྐྱོད་དེ་སྣན་འཇགས་ཞུས་དོན། ཏཱ་ཤིན་རྣམ་གཉིས་
ནས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་ཐུགས་འགན་ཆེ་བའི་བབ་ཀྱིས་དེ་འཕྲུལ་བསྟན་
རྒྱས་གླིང་ནས་ལས་ཐམ་རྣམས་ཡ་མོན་དུ་བཞེས་ནས། སྐུ་ཚབ་སྤྱིར་གོ་
ཆེའི་གདོང་ཚེ་སྨོན་གླིང་བླ་བྲང་དུ་འབྱུལ་བར་མངགས་ནས། བོད་ཀྱི་ལས་
དོན་འདི་ལུས་ནས་འཁྲུས་ཤོར་བྱུང་ན་མ་འགྲུབ་པས་ངེད་གཉིས་ཀྱིས……
གོང་མ་ཆེན་པོའི་གསེར་སྣན་ཧུའང་སྒྲོན་རྒྱུར་བཀའ་གསལ་མ་ཕེབས་ཀྱི……
བར་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ཉིད་ནས་དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཐུའི་ལས་ཚབ་ཀྱི་ལས་དོན་གང་
ཅི་གནང་དགོས་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་བཞིན། ཕྱི་ཉིན་ཚེས་ལྔ་ནས་ལས་
དོན་འཁུར་བཞེས་བསྐྱངས། ”①ཞེས་གསལ་ཞིང་། འདི་སྐོར་ཐམ་དེབ་
ནང་། དེ་མོ་ནོ་མིན་ཧན་“ས་ཡོས་ལྷ་གསུམ་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་
བསྟན་རྒྱས་གླིང་ཆོས་རར་སྐུ་གཤེགས། རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་
པའི་ཡང་སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་ངེས་པ་མ་རྙེད་གཤེགས། སྐབས་དེའི་ཨམ་བན་
ཡུའི། གོ་རྣམ་གཉིས་ནས་ཐམ་ག་ཁག་དམ་མཐུན་གྱི་ཕྱག་ལྡེ་བཀའི་
མཐུན་བློན་རྣམ་པར་རྩིས་སྤྲོད་མཛད། དེ་འཕྲུལ་ཚོགས་འདུ་འཛོམས་
ཏེ་སྲིད་འཛིན་སུ་འོས་མཐུན་གྲོས་སྒྲི་མོས་ཀྱི་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ལ་སྣན་
ཞུས་ཐོག ཨེར་ཏེ་ནི་སུ་མ་ཏི་པཎྜིའི་སྤྲུལ་སྐུ་ངག་དབང་འཇམ་ ་དཔལ་

①(རྣམ་ཐར་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཤོག་གྲངས་36—37)

ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོར་ས་ཡོས་ཟླ་གསུམ་པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་དེ་མོ་རིན་པོ་ཆེ་
དེ་ཉིད་ཀྱི་དགུལ་ཐམ་དང་། རྒྱ་ཐམ། རྟགས་ཐམ་བཅས་རྗེས་
སྒྲོད་བསྩལ་ཏེ་དེ་ཉིན་ནས་སྲིད་སྐྱོང་ལས་ཚབ་ལུང་བསྒྱུར་མཛད་པས……
ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་བར་དེ་མོའི་དམ་ཕྱག་ལེ་ཚན་སུ་མཐུད……
འཛིན་པ་གནང་ཡང་། གཏན་ཚིགས་དང་། རྒྱབ་གཉེན་རིགས་ལ་མ་
བསྩལ། གསེར་སྙན་སྟོན་སྒྲོན་གྱི་ཕྱིར་ཐེབས་བཀའ་ཡིག་དགོངས་དོན།
ཐ་ཆེན་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་བཞི་པ་ས་ཡོས་ལོ་དེ་གའི་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས……
བཅུ་གཉིས་ཉིན་ས་མ་ཏི་པཀྴིའི་སྤྲུལ་སྐུ་ངག་དབང་འཇམ་དཔལ་ཚུལ……
ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་སྲིད་ཀྱི་ཁྲི་ལ་མངའ་གསོལ། ……”ཞེས་དང་། “ལྟགས་
འབྲུག་ལོར་སྲིད་སྐྱོང་ཆེན་པོར། གསེར་སྙན་སྒྲོན་པའི་བཀའ་ཡིག་དགོངས་
དོན་ཨེར་ཏེ་ནི་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཚོ་ལོ་འཛར་ས་བཅས་ཐེབས། ”① ཞེས་
གསལ་འདུག འདི་ལོ་གོང་མ་ཐ་ཆེན་འདས་ཤིང་། ལྟགས་སྤྲུལ་
ལོ་གོང་མ་ཏའོ་ཀོང་ཁྲིར་ཐེབས། རྣམ་ཐར་ནང་། “རྒྱལ་བའི་མཆོག་
སྤྲུལ་སྐོར་ལ་སྔ་སོར་དྲལ་རྩེའི་ལམ་ནས་ཞུ་ཡིག་ཕུལ་བའི་བཀའ་ལན་ཡང་…
འཁོར་བའི་ཕྱིར་ཐེབས་སུ། ཏྭ་ལའི་བླ་མ་འི་སྐྱེ་སྲིད་སྐོར་ལ་སྔ་དུས་
གོང་མ་ཡབ་རྗེ་ཆེན་པོའི་བཀའི་བཅད་མཚམས་ཀྱི་དགོངས་དོན་ལྟར…… …
གསེར་བུམ་དུ་བརྟག་དཔྱད་བྱས་ན་ལུགས་སྲོལ་དང་མཐུན་ཅིང་། སྐུ་
ཚེ་ཡང་བརྟན་པ་བཅས་ཡོང་རེ་ལ་ལི་ཐང་གི་སྐྱེ་སྲིད་རྟགས་གནས་སྟོན……
ཡོད་ཐོག ད་དུང་བསྐྱར་འཚོལ་བྱས་པའི་རྟགས་གནས་ཁག་གཉིས་སྦྱང་
བསྡུན་གསེར་སྙན་སྒྲོན་ཐོག་ནས་གསེར་བུམ་དུ་བརྟག་པ་བྱེད་དགོས་ཞེས་

①(དེབ་ཐེར་སོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་23)

ཕེབས། ”①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ཚེ་སྨོན་གླིང་ངོ་མིན་ཧན་ནས། བོད་
དབུས་གཙང་། སྟོད་མངའ་རིས། བྱང་རིགས། བྱར་དགས་ཀོང་གསུམ།
མདོ་ཁམས་སྟོད་སྨད་སོགས་ཀྱི་རྫོང་གཞིས་འགོ་ཡོད་ཚང་མར་བསྒྲར་དུ”
མཆོག་སྤྲུལ་དགོས་གནས་ཀྱི་ཁྲིའུ་ངོ་མཚར་བ་ཇི་ཡོད་དྲང་འབྲེལ་གྱི་སྙན་
ཞུ་འབུལ་དགོས་ཁྱབ་འདོམས་གནང་བ་ལྟར་ཀོང་པོ་ཁྲུལ་སྤྱང་གྲོང་ནས……
ཁྲིའུ་གཅིག་དང་། རིན་སྤུངས་རྫོང་འོག་ནས་གཅིག རྒྱ་སྡེ་དཀར་
ཙ་ནས་གཅིག ཆབ་མདོ་ཨ་ཐང་ནས་གྲོང་ནས་གཅིག ཆབ་མདོ་ས་
སྨང་ནས་གཅིག་བཅས་ཀྱི་སོ་སོའི་གནས་ཚུལ་སྙན་ཞུ་འབྱོར་པ་ལྟར་ས……
གནས་སོ་སོར་བརྟག་དཔྱད་ཞིབ་བཅད་བྱེད་མི་ཐུང་སྒྲིལ་ཆེད་གཏོང་……
གནང་བ་ཕྱིར་འཁོར་བསྟུན། སྔོན་ཡོད་ལི་ཐང་གི་འོས་སྤྲུལ་ཐོག་དོ་ཏ་
གནས་གཞན་དག གི་ནང་ནས་སྐུ་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་རྣམ་སྤྲུལ་ངོ་བཟང་བ་
སུ་དང་སུ་ཡོད། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མར་ཐུགས་
བརྟག་ཞུ་གནང་ལ། ལི་ཐང་གི་ཆུང་སྲིད་ཐོག ཆབ་མདོ་ནས་ཡིན་
པའི་ཆུང་སྲིད་གཉིས་ངོ་ཆེ་ཚུལ་ཕེབས། དེ་ནས་སྤྱི་ལོ་ 1821 བོད་
ལྕགས་སྤྲུལ་ལོའི་ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་བཞི་ཉིན། རྗེ་གཟིམ་ཆུང་ཁམས་
གསུམ་དུ་སེར་སྐྱ་འགོ་གཙོ་ཚང་མ་འཛོམས་ཐོག ཚེ་སྨོན་གླིང་ངོ་མིན་
ཧན་མཆོག་ནས་བཀའ་བློན་རྣམས་བརྒྱུད་བཀའ་བསྒྱུར་བསྒྲུལ་དོན།
རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་བཙལ་འཚོལ་སྐོར་སྔ་ཕྱིའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཚང་མ……
ཞིབ་གསལ་གསུངས་ཐོག ཕྱིན་ཆད་ཇི་ལྟར་བྱས་ལེགས་སྐོར་ལ་བསམ་
གྲོས་གང་ཡོད་བཀའ་འདྲི་ཕེབས་འདུག་པར། “ཚང་མ་གྲོས་ཁ་གཅིག

①(རྣམ་ཐར་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ ཤོག་གྲངས་37)

མཐུན་ནོ། ད་ཆ་ལི་ཐང་གི་ཆུང་སྲིད་སྟོན་ཡོད་ཐོག་བླ་ལྷའི་ལུང་བསྟན་
ལ་བདས་པ་ཆབ་མདོའི་ཁག གཉིས་བཅས་གསུམ་པོ་འདི་བཞིན་གོང་མ་
ཆེན་པོའི་གསེར་སྙན་དུ་སྦྲོན་བརྒྱུད་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་དགོས་ཀྱི་ཞུ་བ་རྟགས་
ཅན་མགྲིན་གཅིག་ཏུ་ཕུལ་བ་ལྟར། ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ཀྱང་
དེ་དོན་གོང་མ་ཆེན་པོར་གསེར་བུམ་དུ་བཏག དཔྱད་ཞུ་འབུལ་ཀྱི་ཞུ་ཡིག་
དང་བཅས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཝུན་ལིང་ནམ་ གཉིས་སུ་ཕྱང་ཕྲུ་བསྟུལ་
བར། ཨམ་བན་གཉིས་ནས་བཀའ་ཕེབས་སུ། འདི་སྐོར་བོད་ཀྱི་
མཐུན་གྱི་སྙན་ཞུ་འབུལ་ལེགས་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་
དོན་རྩ་འགངས་ཆེ་གཤིས་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་ནས་ཀྱང་ཕྱོགས་མཚུངས་
ཀྱི་ཕྱང་ཕྲུ་རྟགས་ཅན་དགོས་ཚུལ་ཕེབས་པ་བཞིན་……ཀུན་གཟིགས་པཎ་
ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ཀྱང་བོད་སྤྱིའི་ཞུ་བ་དང་མཐུན་པའི་ཕྱང་ཕྲུ་དམ་སྦྱར་
མ་བསྟུལ། དེ་འབྲེལ་ཨམ་བན་ཆེན་པོ་གཉིས་ནས་ཀྱང་སྙིང་ཚ་གང་
ཆེ་དང་འབྲེལ་བའི་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྙན་ཞུའི་དྲལ་རྩེ་ལྕགས་སྦྲུལ་ཟླ་བ་
བདུན་པའི་ཚེས་ཉེར་དགུའི་ཉི་དྲོས་སྔ་ཆར་ངེས་འབུལ་བསྐྱུདངས”①ཞེས་
གསལ་བ་དང་། གོང་མར་སྙན་སེང་ཞུས་ཟིན་སྟབས་ཆུང་སྲིད་གསུམ་པོ་
སོའི་འཕྲུངས་གནས་སུ་གདན་ཞུ་མི་སྣ་ཆེད་རྫོངས་ཀྱི་རེ་ཞིག་ལྷ་སའི་ཉེ་
འཁོར་དབེན་གནས་འོས་བབ་སོ་སོར་བཞུགས་སྟན་ཆགས། གོང་མའི་
བཀའ་ལྟར་འོས་སྤྲུལ་རྣམས་གསེར་བུམ་བཏག་དཔྱད་གནང་དགོས་སྐབས་
ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ཀྱང་། ཆུ་རྟ་ཟླ་བ་དང་པོའི་
ནང་དབུས་ཕེབས་བསྐྱུདངས། ལོ་དེའི་ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་

①(ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཤོག་གྲངས་36- -40)

དུས་ཆེན་ཉིན་གསེར་ཁྲམ་བརྟག་དཔྱད་མཛད་རྒྱུར་ཐུ་ཚུད་ཆོས་བདུན་
ཉིན་ནས་གསེར་ཁྲམ་ལྷ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་ནས་རྩེ་པོ་བྲང་གི་གཟིམ་ཆུང་
ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་ནང་གོང་མའི་འདྲ་ཐང་བཞུགས་ཡུལ་དུ་སྤྱན་དྲངས་
ནས། ཡོངས་འཛིན་དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཟུར་ངག་དབང་སྙན་གྲགས་དཔལ་
བཞུགས་ཀྱིས་ཤར་བྱང་ཆོས་རྗེ་སོགས་བླ་སྤྲུལ་ཆེ་ཁག་དང་། རྣམ་རྒྱལ་
གྲྭ་ཚང་ཚོགས་ཞབས་བཅས་ནས་ཁྲམ་སྒྲུབ་གསུང་ཆོག་སོགས་ཚུགས་
འདུག་ཅིང་། གསེར་ཁྲམ་དཀྲུག་འདོན་དངོས་གཞིའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་
ནང་། 1922 ཙོད རབ་བྱུང་བཅོ་པའི་ཆུ་ཏ་ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་བཅོ་
ལྔ་ཉིན། "ཉི་མ་རྩེ་ཤར་ལ་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནོར་
གླིང་ནས་རྩེར་ཆིབས་ཞལ་བསྒྱུར་ཏེ་མཆོད་ཡོན་ལྷན་རྒྱས་འདྲ་ཐང་གི་སྐུ་
མདུན་དུ་ཐེབས་བཞུགས་གནང་ནས་མི་རིང་ངར་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས
ཀྱང་ཙོན་ཏེ་རྒྱ་ཙོད བླ་དཔོན་ལྷན་རྒྱས་པའི་ཐོག མཆུའི་དྲུང་ཡིག
རྣམས་ནས་སོ་སོའི་བྱང་དུའི་ཙོས་སུ་དོགས་གནས་ཆུང་སྲིད་ཁག་གསུམ་
སོ་སོའི་མཚན་བྱང་མཆུའི་ཡི་གེ་དང་། བྱང་བུའི་ཙོས་གཅིག་ལ་བོད་
དྲུང་ནས་བོད་ཡིག་གི་མཚན་བྱང་བཅས་བྲིས་པར་ལྷན་རྒྱས་ནས་ཞུད་དག་
ལེགས་པར་མཛད་རྗེས། ལིང་ཨམ་བན་ནས་གསེར་ཁྲམ་རིན་པོ་ཆེར་
ཕྱག་འཚལ་ལན་གསུམ་ཛ་དོ་ནས་མཚན་བྱང་གསུམ་པོ་ཁྲམ་ནང་དུ
བཙུག་རྗེས། གསུང་ཆོག་པ་ཚང་མ་དང་བཅས་པས་མཆོག་གསུམ་
ཐུབ་རྗེ་བསྐུལ་བའི་ངང་དེན་ཚིག་སྨོན་ལམ་ཤུགས་དྲག་ལན་གསུམ་གསུངས་
པའི་ཚིག་མཚམས་སུ་ཙན་ཨམ་བན་ནས་ཕྱག་འཚལ་ལན་གསུམ་ཛ་མཛད
པའི་སྒོ་ནས་ཁྲམ་ནང་གི་མཚན་བྱང་གསུམ་པོ་ལེགས་པར་དཀྲུག་ཐོག

ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་བྱང་བུ་གཅིག་འཐེན་པར་མཛད་པ་མཐོན་པོར་བཏེགས་ཏེ་གཟིགས་ནས། ལི་ཐང་ཞེས་གསུང་ཆེན་པོས་འབོད་པར་མཛད་ནས་བྱང་བུ་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ནོ་མིན་ཧན། ལིང་ཨམ་བན་སོགས་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན། མི་དྲག་སོགས་སེར་སྐྱ་དེར་འཁོད་ཚང་མའི་སྤྱན་ལམ་དུ་བསྟར་རྗེས་གསེར་བུམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙིང་དུ་མཆོད་འབྲུས་བཀང་བའི་ཡོལ་གོ་ཞིག་གི་ནང་དུ་མཚན་བྱང་དེ་གྱེན་སྒྲེང་དུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་བས་སྐྱེ་འགྲོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འདོད་འབྲས་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུ་བསྐྱུ་མེད་འཕྲུལ་བྲལ་ལག་རྗེར་སོན་པས་ཚང་མ་དགའ་བ་དང་དད་པའི་ལང་ཚོ་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་གྱུར་……"①ཞེས་གསལ་བ་སོགས་……ངོས་འཛིན་ཞུ་རིམ་དང་། གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་དངོས་སུ་བྱས་པའི་མཛད་སྒོ་རགས་བསྡུས་བཅས་འབྲེལ་ཡོད་ཙམ་བུ་འགའ་ཞིག་རྣམ་ཐར……ནང་འཁོད་པའི་ཚིག་དོན་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་དྲངས་པ་ནི། འདི་སྐོར་"བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས"ཟེར་བ་དེའི་ནང་། "……ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་སྐོར་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་བྱས་པར……ལི་ཐང་ཤོག་དྲུག་སྒྲོ་མདོངས་ཚང་གི་ཀྲུང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་ཐོན་སོང་ཞེས……ཤོད་འགག་ནས་ཁྲབ་བསྣམས་གནང་བས་འོ་ཁོལ་ལ་ཆུ་གྲང་བླུགས་པ་ལྟར་བོད་ལྗོངས་སེར་སྐྱ་ཚང་མ་བློ་ཁ་རྫོགས་པ་བྱུང་བས་མ་ཚད། དངོས་གནས་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་མ་བྱས་ཀྱང་། ལྟར་སྣང་དུ་དཀྲུག་པ་ལྟ་བུ་བསྟན་པས་ཨན་ཧྲུའི་ཨམ་བན་ཡང་བསམ་པ་རྫོགས་པ་བྱུང་ཡོད་ཚོད་དང་། དེར་བརྟེན་རྣམ་ཐར་ལའང་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་གནང་བའི་ལོ་རྒྱུས་

① (ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཤོག་གྲངས་60)

ཙམ་བཀོད་གནང་མཛད་པ་ཡིན་ཚོད་"①ཅེས་ཀྱང་གསལ་པོ་རྒྱས་ཀྱི་····· ཡིག་ཆ་དངོས་རྣམས་བྲུར་ཙམ་ཡང་མ་དྲངས་པར་ཚོད་ཚོད་ཀྱི་རྟོག་བཟོ·· བྱས་འདུག་པར་བརྟེན། པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མས་དབུ་མཛད་པའི་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་ཆེ་རྒུ་དང་། བོད་སྟོད་ཨམ་བན་གཉིས་བཅས་འཚོ་བཞུགས་སྐབས་བརྗོད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་ཚིག་རིས་ངོ་མ་འགའ་ཤས་ཞུང་··· བསྡུས་ཀྱིས་དྲངས་པ་ཡིན།

དེ་ནས་ཟླ་བ་དེ་གའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་·· རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས་སྐྱེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་དུ་ཡང་སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་གྱི་དབུ་སྐྲེས་གཙུག་ཕུད་བཞེས་ནས་ཡོངས་རྫོགས་དགེ་བསྙེན་གྱི་བསླབ་སྡོམ······ བསྩལ་ཏེ། མཚན་ངག་དབང་བློ་བཟང་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་གསོལ་གནང་མཛད་པ་དང་། ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་བསླབ་སྡོམ་ཡང་འབུལ་བཞེས་བསྐྱངས་འདུག

ཞོ་ཤས་ཀྱི་གོང་དེར་གཞུང་ནས་བསམ་ཡས་གཙུག་ལག་ཁང········ ཉམས་གསོ་གནང་བ་སྐབས་འདིར་ལེགས་གྲུབ་བྱུང་སྟབས། ཨར་ལས་ཀྱི་ཁྱབ་བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲ་འོག་པ་དོན་གྲུབ་རྡོ་རྗེར་སྒང་མ་དྲ་གོང····· མཇུག་ནས་བ་ཀ་ཀྲེན་འཕར་གཟིགས་ཀྱིས་རྨ་བྱའི་སྒྲོ་མདོངས་དང་། ཁང་པར་སྤྲན་བཅས་གནང་འདུག བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་སྣེར་ཀྱི་ཁང་པར་གཟིགས་གཟིགས་ལྡན་གནང་བ་དེ་ཙམ་ལས་ཕལ་ཆེར་མ་བྱུང་བར····· མངོན།

---

①(ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ་ཤོག་གྲངས་60)

རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ངེས་ཟྭ་ཏན་ཟ་ཁིལ་བའི་མཚམས་འདིར་བོད·······

བཞུགས་ཨམ་བན་ཞུན་དང་ཡིད་གཉིས་ནས་སྲིད་སྐྱོང་ཚེ་སྨོན་གླིང་ནོ་མིན་ཧན་བརྒྱད་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར། "ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་གོང་མ་ན་རིམ་གྱི་དུས་ནས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཡབ་མེས་རིམ་པ་དང་མཆོད་ཡོན་དུ་འབྲེལ་ཞིང་བཀའ་དྲིན་ཕར་གཟིགས་ཀྱིས་བཀུར་རྒྱལ་"དང་གོང་མའི་བཀའ་དྲིན་གསོབ་ཆེད་གསན་བསམ་ལར་རྒྱ་སྐར་རྩིག་འབད་བརྩོན་གནང་དགོས་པ་སོགས་ཀྱི་སྙན་བསྐུལ་ཞང་ཤུ་རྒྱ། བོད། མན་སོག་བཅས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་ཤན་སྦྱར་ཞིབ་རྒྱས་ཤིག་ཕུལ་བའི་ཚིག་དོན་ཆ་ཚང་རྣམ···ཕར་①ནང་འཁོད་འདུག་ཀྱང་། ནང་དོན་གསར་པ་མི་འདུག་པས་ཡི་གེར་འཛིགས་ནས་འདིར་མ་སྤྲོས།

དེ་ནས་ཡང་སྲིད་ཁྲི་འདོན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་གོང་མར་དྲུལ་རྩེ་ཕུལ་····བའི་ཕྱིར་ཕེབས་བཀའ་ལན་བོད་ཟླ་བཞི་པའི་ནང་། ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་བརྒྱད་ཕེབས་པ་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེར་སྒྲོག་སྤྱངས་ཞུ་བའི་མཛད་སྒོར་པ྄ཆེན་བཏུན་པ་མཆོག་དང་། སྲིད་སྐྱོང་ནོ་མིན་ཧན། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་རྒྱ་བོད་ཚེ་གྲུ་རྣམས་བཅས་རར་སྟོད་བདེ་བ་ཅན་ཏུ་ཕེབས······འཛོམས་ཀྱི་འདུ་ཁང་ནང་། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་སོགས་"བཞུགས་གདན་བདེ་སྐྱན་ལ་ཞལ་ཤར་གཟིགས་ཕྱུས་བཙུགས་ཀྱིས་བཞུགས་ཐོག་དྲུང་ཡིག་གཡུལ་ཁང་འཇམ་དཔལ་བདེ་ལེགས་ནས་བཀའ་ཤོག་གསུང་སྒྲོག་སྙན་འབུལ་ཞུས་པའི་བརྗོད་དོན་དུ། ཛའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་གཉིས་པའི་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན་བཀའ་ཡིག་སྦྲི་ཕེབས་སུ། ཞུན་གན་ཅན་ནས

① (ནོར་གླིང་ཤོག་གྲངས་69—71)

གསེར་སྙན་སྒྲོན་དོན་དུ། སྔར་ལམ་བཞིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་གསེར་
བུམ་དུ་བཏག་པ་བགྱིས་སྐོར་དང་། ཁྲི་འདོན་གྱི་ཟླ་དུས། དེ་མཚུངས་པཎ
ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་གཙང་དུ་ཕྱིར་ལོག་ཞུས་ཆོག་མིན་སོགས་ཀྱི་སྐོར་འཁྱེར་……
པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུ་ངེས་པ་རྙེད་ཚུལ་ཕུན་གན་ཅན་ནས་གནས་
ཚུལ་འཁོར་པའི་ཁྲི་ཕུ་གསུམ་པོ་གསེར་བུམ་དུ་ཚང་འཛོམས་སར་བཏག་པ་
བགྱིས་པར། ལི་ཐང་གི་བོད་མི་བློ་བཟང་སྙན་གྲགས་ཀྱི་བུ་བསྐལ་བཟང་
རྒྱལ་མཚན་ཐོན་པར་བཏག་དཔྱད་ངོ་མཚར་ལྡན་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་
སྤྲུལ་སྐུ་འཁྲུལ་མེད་ཞྭ་སེར་གྱི་གཙོ་འཛིན་དུ་ངེས་པ་རྙེད་པར་སོང་གཤིས།
ཚང་མ་དགའ་མགུ་ཡི་རངས་ཀྱི་དགེ་མཚན་དུ་མ་བྱུང་བ་སོགས་དངོས་……
གནས་ཀྱི་སྙན་ཞུ་འཁོར་པར་སོང་སྐབས་ཤིན་ཏུ་ནས་དགའ་སྤྲོར་གྱུར……
ཅིང་། ད་ལམ་སྤྲུལ་སྐུར་གསོལ་རས་སུ་ཁ་བཏགས་གཅིག ཚེ་དཔག་མེད་
ཀྱི་སྐུ་བརྙན་གཅིག རྡོ་དྲིལ་ཆ་ཚང་གཅིག བྱི་རུའི་བཟླས་ཕྲེང་གཅིག་
བཅས་ཡོད་པ་ཕུན་གན་ནས་སྤྲོད་དགོས་དང་། ཡང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་
དང་། ངག་དབང་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་བཅས་སོ་སོར་གསོལ་
རས་སུ་ཁ་བཏགས། ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་སྐུ་བརྙན་རེ་བཅས་ཡོད་པ་ཡང་
ཕྱོགས་མཚུངས་སུ་སྤྲོད་དགོས་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཁྲི་འདོན་ཟླ་བ་
བརྒྱད་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ཉིན་བྱེད་རྒྱུར་སོང་གཤིས། ཕུན་གན་ཅན་ནས་
ཁྲིན་ནྭ་ཤུ་ཏུང་ཐུ་སུ་ཁྲིང་ཞྭ་དང་། ཕུང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་བཅས་མཉམ་
སྤྲེལ་གྱི་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་དགོས་རྒྱུར། ཕུང་སྐྱ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཡི་ཅིང་ནས་ཤད་
རྩོལ་གྱིས་མངགས་རྒྱུར་གོང་ཀྲུའི་ནས་ལམ་རྒྱགས་དངུལ་སྲང་སུམ་བརྒྱ……
ཐམ་པ་སྤྲོད་དགོས་སོང་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཅན་ལ་བསྟུལ་རྒྱུའི་བཀའ་

ཡིག་དང་། སྤར་ལམ་གསོལ་རས་སོགས་མོང་གོལ་སྒྱུར་ཁང་ནས་སི་ཡོན་
གཉིས་ཆེད་ཨངགས་ཀྱིས་རོགས་རམ་བྱེད་དགོས། པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་ནས
ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་གཙུག་ཕུད་དང་། བསླབ་སྡོམ་སོགས་བགྱིས་ཟིན་གཤེགས་ཏཱ་
ལའི་བླ་མའི་ཁྲི་འདོན་བྱེད་རྒྱུར་ཟླ་ཤས་འདུག་སྐབས་གཙང་དུ་ཕྱིར་ལོག ''
ཕྱུས་འབྲུས་ལ་དེ་དོན་ཞུ་གན་དང་། སྤོའི་ཁྲ། སྲུང་ཁྲུ་ཨ་བཅས་ནས
བརྩི་འཛོག་ཀྱིས། ཞེས་སྐྱི་ཕེབས་བྱུང་ཞེས་འཁོད། བཀའ་ཡིག་སྐན་
སྒྲོན་གྲུབ་མཇུག་སྐབས་མགོན་ཆེན་པོ་ཡབ་སྲས་ཡས་ཕྱིན་དང་། ཧུ་ཐོག
ཐུ་ཆེ་ཁག སི་དྲག་སེར་སྐུ་བཅས་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོར་ཕྱག་འཚལ་དགུ་
ཕྲུགས་སུ་མཛད། ......”① ཅེས་གསལ་ཞིང་། མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེའི་
ཡོངས་འཛིན་སྐོར་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་ཉེར་གཉིས་ཉིན་བཀའ་ལན་ཕྱིར''' '''
ཕེབས་སུ། “ཞུ་གན་ཅན་ནས་གསེར་སྐན་སྒྲོན་དོན་བཞིན། ཏཱ་ལའི་
བླ་མའི་ཡོངས་འཛིན་བསྐོ་བཞག་ཡོང་བ་ཞེས་ཞུ་གསལ་ལྟར། དགའ་ལྡན་
ཁྲི་གེ་ཐུ་སུ་མ་ཏི་པཎྜི་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡོངས་འཛིན་ཆེ་བ་བགྱིས''''''
འབྲུས་དང་། དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཟུར་ངག་དབང་སྐན་གྲགས་དང་། ཡོངས་
འཛིན་པ་ཁྲི་ཏ་ (སྤྲུལ་སྐུ་) འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་བསྟན་པའི་རྒྱ་མཚོ་གཉིས་
ཡོངས་འཛིན་ཆུང་ཁ་བགྱིས་འབྲུས་སོང་བ། དེས་ན་ཆོས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ལ་
སློབ་ཚ་གང་ཆེ་བགྱིད་དགོས་སྐྱི་ཕེབས་བྱུང་། ”② ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་
ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་གསེར་ཐམ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ཡང་སྐན་སྒྲོན་ཞུས་འདུག་པའི་ ''
ཕྱིར་ཕེབས་དགོངས་དོན་དུ། “ཏའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་གཉིས་པའི་ཟླ་བ་

① (ཧོར་ཐུའི་ཁྲིང་པ་ཤོག་གྲངས་77)

② (ཧོར་ཐུའི་ཁྲིང་པ་ཤོག་གྲངས་87)

དྲུག་པའི་ཆོས་གཉིས་ཉིན་བཀའ་ཡིག་སྤྱི་ཕེབས་སུ། ཞུན་གན་ཅན་ནས་
གསེར་སྙན་སྦྲོན་དོན། ......སྔ་སོར་དྭ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་གོང་མའི་གསེར་
ཐམ་ཁྲི་འདོན་སྐབས་ཕབ་འདུག་པ་ལྟར། ད་ལམ་ཡང་སྤྲུལ་སྐུ་ཁྲི་འདོན་
སྐབས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུའི་ཞུ་ཡིག་ཐོག་ཏུ་སྔར་ལམ་ཕབ་འབྱུས་ཡོང་འགྲོ་ ...
པས་དེ་དོན་བཅི་འཛོག་གྱིས་ཞེས་སྤྱི་ཕེབས་བྱུང་བ་དང་། ཡང་བཀའ་
ཡིག་སྤྱི་ཕེབས་སུ། ཞུན་གན་ཅན་ནས་གསེར་སྙན་སྦྲོན་དོན། ......དྭ་ལའི་
བླ་མ་གོང་མར་ཡང་མགྱོགས་བྱམས་སེར་པོ་དང་། ཏ་སྐ་སྲབ་མདའ་སེར་
པོ་བཅས་བསྐུལ་འདུག་པ་ལྟར། ད་ལམ་དྭ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུར་ཡང་
བཀའ་དྲིན་འཕར་གཟིགས་ཀྱིས་མགྱོགས་བྱམས་སེར་པོ་དང་། ཏ་སྐ།
སྲབ་མདའ་སེར་པོ་བཅས་སྔར་ལམ་ལྟར་བྱས་འབྱུས་སོང་བ་བཅི་འཛོག་གྱིས
ཞེས་སྤྱི་ཕེབས་བྱུང་......"① ཞེས་གསལ་བ་བཅས་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་
དང་། ཁྲི་འདོན་མ་གནང་བར་གྱི་མཛད་ལམ་རྣམ་ཐར་འདིའི་ནང་ཙུང་
ཞིབ་ཙམ་འཁོད་འདུག་པ་འདིར་དཔེ་མཚོན་དུ་མདོ་ཙམ་དྲངས་པ་ཡིན།

ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞིའི་ཉིན་བཀས་མངགས་ལྷང་སྐུ་
ཧོ་ཐོག་ཐུ་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་མཇལ་ཕྱག་ཞུ་བར་སྐྱེ་ཐང་དུ་ཕེབས་པ་
དང་། "འདི་སྐབས་རྒྱལ་ཡབ་བློ་བཟང་སྙན་གྲགས་ལ་རིམ་པ་དང་པོའི་
ཐའི་ཇིའི་ཏོག་གནས་དང་། སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ་བློ་བཟང་ཤེས་རབ་དགོངས་
པ་ཞུས་འཁྲོལ་ཚབ་གསར་པ་སྐུ་བཅར་མཁན་པོ་བློ་བཟང་བཟོད་པར་བསྐོ་
བཞག་བསྐུལ་སྐོར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཡིག་ཕེབས། ......"② ཞེས་ཀྱང་

① (ནོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་90)

② (ནོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས 94)

ཁོད་འདུག།

ཁྲི་ཐེབས་སྔར་མདོ་ཙམ་བརྗོད་ན། ཆུ་ཏ་ཧོར་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་སྙེ་ཐང་བདེ་བ་ཅན་གྱི་ཚོས་ར་ནས་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་"དབུ་ཞྭ་....ཐང་ཞུ་གསོལ་ཏེ ཕེབས་བྱམས་སུ་བཞུགས།" སྔར་སྲོལ་ཚིབས་བསྒྱུར་ཆེ་མོའི་གྲལ་བཀོད་གཟབ་རྒྱས་དང་བཅས་ཚིབས་ཞལ་བསྒྱུར། "གཉན་མཁར་ནག གི་བྲག་གདོང་བསྟན་པའི་བདག་པོའི་སྐུ་བརྟན་(སྙེ་ཐང་ཡས་"སྟའི་རི་བྲུར་སྡེབས་བྲག་བཀོས་ཐུབ་དབང་)ལ་སྙན་ཤལ་དང་། མཁར་ནག་རྟེན་མཁར་ལ་ཚོད་པན། ཟླ་མཆོར་མཆོ་རྫས་བཅས་ཀྱང་བསྟུལ།" དེ་ནས་སྟོད་ལུང་སྣང་དུ་གསོལ་ཚ་གནང་། སྔར་ཡང་ཐེབས་ཐོན་གྱིས"རྒྱལ་བདེ་ཚལ་གྱི་ཉེ་འདབས་སུ་ཐེབས་པ་ན་བསྟན་སྲུང་ཆེན་པོ་དགའ་....གདོང་ཡོན་ཏན་རྒྱལ་པོ་གཟུགས་ཅན་གྱི་ཁོག་ཏུ་བཀྲམས་ནས། གསུས་ཚུལ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་དང་བཅས་ཐེབས་བསུ་པད་འབུལ་ཞུས་པར་མཇུན་ རྫས་སྲོན་དར་སོགས་འབུལ་གནང་ཐོག་ཐུགས་སྨོན་འཕྲིན་བཅོལ་གནང་སྨིན་ཏུ་བསྒྲུངས།" དེ་ནས་མཚན་ཉིད་གླིང་ཁར་བཞུགས་སྐར་ཆེ་མོའི་དབུས་སུ་ཐེབས་ནས་མཛད་སྒོ་རྣམས་གྲུབ་བསྟུན་དེ་ཉུབ་མཚན་གཟིམ་ཁྱིང་གསུར་.....ནང་བཞུགས་ཞག་མཛད། སང་ཉིན་ཚེས་དྲུག་གི་སྔ་ཆར་"འདི་ཉིན་ཐོག་མར་པོ་བྲང་ཆེན་པོར་ཐེབས་རྒྱུར་སོང་གཤིས་འཕྲུལ་ཡུན་གྱི་རྟེན་འབྲེལ་དུ་མའི་ཁྲིད་མ་ཟད། ཐེབས་ལམ་དུ་འཁོད་པའི་དད་འདུས་མཆོག་དམན་སའི་དྲིག་པ་ལྟ་བུ་ཞལ་མཇལ་དུ་ལྷགས་པ་རྣམས་ཀྱི་རེ་བ་འབྲས་ལྡན་དུ་...མཛད་ཕྱིར། ཚིབས་ཐོག་ཏུ་ཐེབས་ན་ཞེས་སྐུ་ཞབས་དོ་མིན་ཏན་ནས་སྙན་ཞུ་གནང་བ་ལྟར་ལ་གོང་ས་མཆོག་ཀྱང་ལྷག་པར་མཉེས་ཚུལ་དང་......

བཅས་ཞལ་གྱིས་བཞེས་ཏེ་སྐུ་གོང་མའི་ཆིབས་ཆེན་རྙིང་པ་གཡང་ཚགས་གྲོ་
དཀར་ཞེས་པ་ཆིབས་པར་མཛད། ”སྔར་ལམ་ཆིབས་བསུ་གཟབ་རྒྱས་དང་”
བཅས་རིམ་ཕེབས་ཀྱིས་སྐྱིད་ཚལ་ཀླུ་སྡིངས་སུ་གཞུང་གི་ཐབ་བསུའི་སར་……
ཕེབས། “ཆིན་ཁྲིའི་སྐུ་ཚབ་སུ་ཧྲུ་ཡི་དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་
གཉིས་སོགས་ཀྱང་ཞབས་བསུར་བཅར་བར་ཕྱུགས་སྤྲོལ་བཞིན་གྱི་ཁ……
བཏགས་རྩེ་སྤྲོད་དང་བཅས་ཚོམས་ཆེན་དུ་ཕེབས་ནས་བཞུགས་ཁྲིར……
ཞབས་སོར་བཀོད་དེ། ཆིན་ཁྲིའི་དཔོན་ཁག་དང་ཨམ་བན་སོགས་ལ་
བཀའི་འཚམས་འདྲི་སོགས་ཀྱང་ཞིབ་ལྷུག་ཏུ་བསྐྱངས། གསོལ་ཇ་བཞེས་
འབྲས་སོགས་ཕེབས་རྗེས་རྒྱ་དཔོན་རྣམས་སྔོན་ལ་ཕེབས། ” མཇལ་ཕྱག་
སོགས་མཛད་ སྐོ་ཕྲུབ་བསྟུན་ཆིབས་བསྒྱུར་གྱི་སྔར་ལམ་དགོན་ཁག་གི་སེར་”
སྤྲེངས་དང་། ཆབ་འབངས་ཀྱི་བྲོ་གཞས་སོགས་ཀྱིས་མདུན་བསྐོར་ནས་
རིམ་ཕེབས། “བྲག་སྐོ་ཀསྐྱིའི་མཚམས་ནས་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོར་གཡས་
བསྐོར་གྱིས་འབྲས་གླིང་གཞིས་ཀའི་ཐད་དུ། ཅྲ་ཁྲི་ཆོས་སྐྱོང་ཆེན་པོ་ཁོག་
བཀླམས་ཀྱིས་བསུ་བར་ཕེབས་པར་མཐུན་རྫས། སྤྲིན་དར་དང་འཕྲིན་
བཅོལ་བཅས་བསྐྱངས། དེ་ནས་ཞོལ་གཞུང་སྐོ་བརྒྱུད་རྡོ་རིང་ནང་མ་ནས་
ཆིབས་ལས་བཞོལ་ཏེ་ཕེབས་བྱམས་སུ་ཕེབས། ” ཆེ་གྲུའི་སྤྲོས་སྣ་དང་
བཅས་གཞུང་སྐོ་ཕུན་ཚོགས་འདུ་ལམ་བརྒྱུད་བདེ་ཡངས་ཤར་དུ་ཕེབས……
བྱམས་ལས་བཞོལ་ཞིང་། ཐོག་མའི་རྟེན་འབྲེལ་ཕྲད་པར་ཅན་ལ་དགོངས་
ཏེ་ལམ་རྒྱང་ (བརྒྱངས་) ཀླུ་འཛོན་གཞལ་མེད་ཁང་གི་རྟེན་གཙོ་འཕགས་
པ་ལོ་ཀེ་ཤྭ་རའི་སྣང་བརྙན་ལ་གནས་གཟིགས་སྐན་ཤལ་སྤྲོན་འབུལ་དང་།
“དེ་ནས་གཟིམ་ཆུང་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་དུ་འཛམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན……

པོའི་ འདྲ་ཐང་ལ་ཕྱག་འཚལ་བསྐྱངས་ནས་ཕེབས་ཞོར་ གསེར་ གདུང་འཛམ་
གླིང་རྒྱན་ གཅིག་དང་། ཤོད་ལྷ་མོ་ གསུང་བྱོན་མའི་ སྐུ་ བཅས་པར་
སྙན་ ཤལ་ཞུགས་སྨོན་བསྐྱངས་ནས་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་འཁྱིལ་བར་ཕེབས་
བསྐྱོད་ཀྱིས་འཛིགས་བྲལ་ཆོས་ཀྱི་ཁྲི་འཕངས་མཐོན་པོར་ཞབས་སོར…… ……
བཀོད་འཕྲུལ་གཞུང་ནས་ཐོག་མའི་ཕེབས་སྙན་དཀར་སྤྲོ་འབུལ་གནོམ་”
སོགས་མཛད་སྒོ་ཚུགས། ཡར་ངོའི་རྒྱལ་བ་གཉིས་པའི་ཆོས་བརྒྱུད་
ཉིན་སྔར་སྤྲོལ་ཆིབས་ཞབས་དང་བཅས་“གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་ནས་ཆོམས་”
ཆེན་སྙིང་པ་སྲིད་ཞིའི་ཕུན་ཚོགས་སུ་ཕེབས་པ་དང་། ཆིབ་ཁྲའི་སྐུ་ཚབ་
སྐྱབས་རྗེ་ཞྭང་སྐུ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། སུ་ཧོ་ཐུ་ཞིང་། བོད་བཞུགས་
ཨམ་བན་གཉིས་བཅས་ཀྱང་ཕེབས་འཛོམས་དུས་འཁྲིག་ཐོག གོང་
ས་ཆེན་པོའི་ གནང་སྐྱེས་རིན་ཐང་བྲལ་བའི་དངོས་པོ་བཟང་ཞིང་གྱུ་ནོམ་པ་
རྣམས་སྟེགས་ཀྱི་ཁར་སྟོན་ཚུད་ཀྱིས་བསྒྲིགས་ཟིན་པའི་སྐུ་མདུན་དུ། གོང་
ས་མཆོག་བཞུགས་གདན་གྱི་སྟེང་ནས་ཞལ་ཤར་གཟིགས་ཀྱི་ཞབས་ཕྱུས་” ”
བཙུགས་ནས་བཞུགས་འཇགས་དང་། སྐུ་ཞབས་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེ་
དང་། ཡོངས་འཛིན་ཚེ་མཆོག་གླིང་པ། གུང་། བཀའ་བློན་སོགས་མི་
དྲག་རྣམས་ཀྱང་གུས་འདུད་ཕྱུས་བཙུགས་ཀྱིས་བཞུགས་པའི་ཐོག བཀའ་
ཤུང་བཟང་པོས་མཛོན་པར་གཟེངས་སུ་བསྟོད་པའི་གསེར་ཡིག་ཏཟུ་རའི་”
སྒྲ་དབྱངས་གསར་དུ་སྤེལ་བ། དྲུང་ཡིག་མཁན་པོ་གཡུལ་ཁ་བས་གསེར་
སྙན་དུ་སྒྲོན་པའི་ཚིག་དོན་ནི་འདི་ལྟར། ཚེ་རིང་གནམ་གྱི་ཤེ་མོང་
བཙན་པོས་ས་སྟེང་ཡོངས་ལ་མངའ་དབང་བ། ཧྲང་ཏིའི་བཀའ། ཧྭ་
ཡའི་བླ་མ་ལ་ཕབ་པ། ངེད་ནས་གནམ་འོག་ས་སྟེང་གི་སྐྱེ་འགྲོ་ཡོངས་ལ་

ཁྲིམས་ཀྱི་ཁ་པོ་བསྒྱུར་བ་ནི། ཡུལ་ཕྱོགས་ཀུན་གྱི་སྐྱེ་འགྲོ་ཐམས་ཅད་སོ་སོ་ནས་བདེ་སྐྱིད་ཀྱིས་འཚོ་ཞིང་། ཆོས་དང་སྲིད་ཀྱི་འབྱོར་པ་ཕུན་ཚོགས་པ་དར་རྒྱས་སུ་གྱུར་ན་སྙམ་པ་གཙོར་བྱེད་ཅིང་། ད་ལམ་བོད་སྡོད་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་སྤྲུལ་སྐུ་ཁྱེད་སྐུ་བལྟམས་པ་ནས་ངོ་མཚར་སྣང་བྱུང་གི་དགེ་མཚན་མང་པོ་མངོན་སུམ་དུ་བྱུང་བ་དང་། རང་བཞིན་ཚོགས་ཐུབ་ཅིང་། བྱ་སྤྱོད་རྣམ་འགྱུར་མཐའ་དག་གི་ངང་ཚུལ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ། ཆུང་ངུ་ནས་ཆོས་ཕྱོགས་འདོན་ཤེས་པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་གོང་མས་མཆོད་པའི་རྟེན་གསུམ་དང་ཉེར་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཐམས་.....ཅད་ངོ་ཤེས་པར་བརྟེན། བོད་འབངས་སྐྱ་སེར་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མཐོང་བ་དང་། ཐོས་པ་ཙམ་གྱིས་ཡིད་ཆེས་དང་མོས་གུས་རྩེ་གཅིག་ཏུ་ཐོབ་འདུག་པས་ན། རྒྱ་བླ་གཉིས་པ་བདག་ཅག་གི་སྟོན་པས་ཆོ་འཕྲུལ་གྱི་མཛད་པ་ཆེན་པོ་བསྟན་པའི་ཆོས་གྲངས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཉིན། པོ་ཏ་ལའི་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོར་སྟོན་དུ་ཏུ་ཐོག་ཕྲུ་རྣམས་ནས་ཉིན་བདུན་གྱི་རིང་ཆོས་འདོན་.....དང་རིམ་གྲོ་ལ་འབད་ཅིང་། པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་ཅན་ནས་གསོལ་བ་བཏབ་ཅིང་བདེན་སྟོབས་བརྗོད་པ་སོགས་གྲུབ་བསྟུན། པོ་ཏ་ལའི་ཕོ་བྲང་དུ་མཆོད་པའི་ཀཽ་ཤུང་རྫོགས་ལྡན། སྣང་ཏེའི་འདྲ་ཐང་རིན་པོ་ཆེའི་མདུན་དུ། གསེར་གྱི་བུམ་པ་ནས་ཁྱེད་ཀྱི་མཚན་བྱང་ཐོན་ཚུལ་སོགས་ཞུས་བྱུང་བར། ངེད་ནས་ཤིན་ཏུ་དགའ་སྤྲོ་ཐོབ་ཅིང་། ཁྱེད་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྤྲུལ་སྐུར་མངའ་གསོལ་གྱི་བཀའ་ཕབ་པའི་དོན་ལ་ཆེད་དུ་བོད་ཀྱི་.....ཨམ་བན་ཕན་ཀན། ཆིན་ཏུའི་ཨམ་བན་སུ་ཆུང་། ཕུང་སྐྱ་ཏུ་ཐོག་ཕྲུ་རྣམས་མངགས་ནས། ད་ལོའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ལ་ཚང་མས

ཇྙན་ཅིག་ཏུ་སྤྲུལ་སྐུ་ཁྲིད་པོ་ཏཱ་ལའི་བཞུགས་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་ཕྱིར་……
བཀའ་ཕབ་ནས་བཏང་བ་ཡིན། ཡང་ཁྲིད་ལ་བསྐུལ་བའི་བཀྲ་ཤིས་པའི་
རྟེན་ཆས་སྣ་ཚོགས་སོག་པོ་ཁྲིམས་གྲའི་བློན་པོ་དཀྲུས་མ་ལ་སྟེས་སྤྲད་དེ།
བྲུར་ཏུ་རྟེན་ཆས་རྣམ་གྲངས་བྲིས་པའི་རྒྱ་ཡིག་ལྷན་ཀན་ལ་སྤྲོད་བསྐུར……
བྱས་ཡོད། དེ་གར་འགྱུར་ཚེ་སྤྲུལ་སྐུ་ཁྲིད་ནས་བདག་གིར་མཛོད། སྐབས་
འདིར་སྤྲུལ་སྐུ་ཁྲིད་ནི་ཤེས་རབ་གོང་དུ་འཕེལ་བའི་དུས་ཡིན་པས། ངེད་
ནས་བསྐྲུངས་པའི་བཀའ་དྲིན་རྗེས་སུ་དྲན་བཞིན་པར་སློབ་གཉེར་ཡོན……
ཏན་གྱི་རིགས་ལ་འབད་བརྩོན་ལྷུར་ལེན་གྱིས། ཝུ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་དར་
ཞིང་རྒྱས་པ་དང་། སྐྱ་སེར་ཆབ་འོག་པ་ཐམས་ཅད་བདེ་སྐྱིད་ཀྱིས་འཚོ་
བའི་ཐབས་ལ་འབད་པ་གལ་ཆེ། ལེ་ཤོར་མ་གྱིས། ཆེད་དུ་ཕབ་པ་ཡིན།
སྲིད་གསལ་ལོ་གཉིས་པའི་གཤོལ་ཟླ་ཕྱི་མའི་གསུམ་པའི་ཚེས་དྲུག་ལ།
ཞེས་ཕེབས་པ་ལེགས་པར་གསན་བཞེས་གྲུབ་རྗེས་ལུགས་སྲོལ་བཞིན་གྱི་སྐུ……
ཕྱག་དགུ་ཕྲུགས་སུ་བསྐྱངས། དེ་ནས་པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་དང་། ཆིན་
ཁྲིའི་བླ་དཔོན་རྣམས་ལ་མཇལ་དར་རྟེ་སྤྲོད་གནང་། བླ་དཔོན་རྣམས་
ནས་གོང་མའི་གནང་སྐྱེས་གྲས་ནས་བཞུགས་སྟན་དང་། སྐུ་བསྐྱེས་རཙས་
བཞུགས་ཁྲི་ཆེན་མོའི་སྟེང་དུ་ཕུལ་བའི་ཕྱོག་ཞབས་བྱུང་རྗེ་རྗེའི་མ་ཎྜད་རྒྱ……
ལེགས་པར་བཅིངས་ནས་བཞུགས་འཛུགས་ཟིན་འཕྲལ། གནང་སྐྱེས་ཁྲིད་
ནས་དབུ་པཎ་དང་། སྐུ་བེར་གཉིས་སྒྲོན་འབུལ་མཛད་པར་ཐོན་ཚུད་
ཚད་ལེན་གྱིས་བསྒྲུན་པ་བཞིན་དབུ་དང་། སྐུ་གཟུགས་ལ་ཤིན་ཏུ་རན་
པར་གྱུར་པ་ནི་མ་བསྒྲིགས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་གྱུར……
……"① ཅེས་འཁོད་པ་སོགས་སྨར་སྲོལ་ཁྲི་ཕེབས་ལེགས་འགྲུལ་གྱི་མཛད་

① (ནོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་95—104)

སྒོ་གཟབ་ཅིང་རྒྱས་པར་མཛད་དོ།

2. ལུགས་སྟག་ཞིབ་གཞུང་གསར་བཀོད་དང་། ཐྲ་བོར་དཔྱད་འཇུག་བྱས་ཤིང་། ཏཱ་ལའི་བཅུ་པ་བསྙེན་རྫོགས་ཞུས་ནས་རིང་པོར་མ་ལོན་པ་སྐུ་གཤེགས་པ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་པ་མཆོག་སྐུ་གཞོན་ནུའི་ཚུལ་བཞེས་ལྟར་གཙོ…… བོ་མདོ་སྔགས་གཞུང་ལུགས་རྒྱ་མཚོའི་གསན་བསམ་ལ་གཅིག་ཏུ་འགྲུས… པར་མཛད་པའི་མཐུ་ལས་ལུང་རྟོགས་ཀྱི་སྐུ་ཡོན་ཟླ་བ་ཡར་ངོའི་དཔལ་ལ… འགྲན་པ་བཞིན་གོང་འཕེལ་དུ་འཚོ་ཞིང་བཞེས་པ་དང་། སྤྱི་ལོ་ 1824 བོད་ཤིང་སྤྲེ་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན། ར་སྒྲེང་ཁྲི་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྲིད་འོས་སྤྲུལ་ཁག་གསེར་བུམ་བརྟག་དཔྱད་ཀྱི་མཛད་སྒོར་མཆོད…… ཡོན་ལྷན་རྒྱས་དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས་བཅས་རྩེ་གཟིམ་ཆུང་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་གོང་མའི་འདྲ་ཐང་གི་མདུན་དུ་གདན་འཛོམས་པའི་ཐོག མཚན་བྱང་དཀྲུག་པར་དངོས་གྲུབ་སྙིངས་སུ་འཁྲུངས་པའི་ཆུང་སྲིད་ཀྱི་མཚན་བྱང་ཐོན་པའི་ངོས་འཛིན་གཏན་འཁེལ་བྱུང་བ། ① ཡང་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་དེ་མོ་སྲིད་སྐྱོང་གི་འོས་སྤྲུལ་གསེར་… བུམ་དཀྲུག་དོན་ཆབ་མདོའི་ཆུང་སྲིད་ཀྱི་མཚན་བྱང་ཐོན་འདུག ②

ལོ་དེའི་ནང་། རྒྱལ་བ་མཆོག་གི་ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་ཆེན་ངག་དབང་སྙན་གྲགས་སྐུ་ན་སྨིན་ཅིང་། ཕྱུན་རིང་བསྟུན་བཞེས་མཐར་དགོངས་པ་

① (ཇོར་བྲིང་ཤོག་གྲངས་141)

② (ཇོར་བྲིང་ཤོག་གྲངས་142)

རྫོགས་པའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་ངག་དབང་ཆོས་འཕེལ་བསྐོ······
འཛུགས་མཛད་བཞིད་"མཆོད་ཡོན་དགོངས་པ་གཅིག་མཐུན་གྱི་ཐོག་ནས་
ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་བརྒྱུད་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་གསེར་སྙན་དུ་གསོལ་
བར་དེ་དོན་རེ་འབྲས་སྨིན་པའི་བཀའ་ལུང་བཟང་པོ་དྲུལ་རྩེའི་ལམ་ནས་
ཕེབས་པ་ལྟར་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན"① དངོས་སུ་ཡོངས་
འཛིན་གྱི་ཆེ་འདོན་གནང་འདུག

དེ་མིན་འབྲུག་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་། ཡར་ལུང་དཔོན་སློབ།
སྟོ་བྲག་གསུང་སྤྲུལ་བཅས་ཀྱི་སྐུ་སྐྱེ་འོས་སྤྲུལ་ཁག་སྔ་རྗེས་སུ་གསེར་བུམ་
དགུག་འདོན་གྱི་མཛད་སྒོར་ཡང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག བོད་བཞུགས་ཨམ་
དཔན་གཉིས་དང་ལྷན་ཕེབས་ཀྱིས་ངོས་འཛིན་བསྐྱངས་འདུག

སྤྱི་ལོ 1830 བོད་ལྕགས་སྟག་ལོའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་"ཚེས་ཉི་ཤུ་སྐོར་
ལ། སྔ་སོར་རྒྱ་བོད་ཀྱི་བཀའ་འབྲེལ་བཞིན་མངའ་འབངས་ཀྱི་ཁྲལ་རེཏ་
ཀང་འདོན་སོགས་ལ་སྙོམས་མཐར་ཞིབ་དཔྱད་སྤྱི་ཁྱབ་བཀའ་བློན་བཤད་
སྒྲ་དོན་གྲུབ་རྡོ་རྗེ་དང་། ཕྲན་སྐུ་བཅར་མཆོད་དཔོན་མཁན་པོ། (རྣམ་
ཐར་ནོར་ཕྲེང་རྩོམ་པ་པོ་)རྩིས་དཔོན་ཕ་ལྷ་བ། སྐུ་སྐེར་མགྲོན་བསྐལ་
བཟང་ངག་དབང་བཅས་ལོ་སྔ་ཕྱིར་ཞིབ་དཔྱད་ཀྱིས་མངའ་འབངས་སྐྱིད་
སྡུག་སོས་སྙོམས་དང་། གཞུང་སྐྱབས་ཡོང་ཆེད་ལྟུགས་སྟག་ཞིབ་གཞུང་
གཏན་འཁེལ་ལ་རྒྱ་བོད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ཐམ་ག་གནང་བ་བཅས་ཀྱི་འབྲུ
དོན་སོར་གནས་རྒྱུན་འཁྱོངས་ཡོང་ཕྱིར། གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ་མགྲིན་
གཅིག་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་སྙན་ཞུའི་ཞུ་ཐོ་ཕུལ་བར་དོན་སྨིན་གྱི······

① (ནོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་146)

ང་ཀའ་གསལ་ལྷུ་གྲོ་མགོ་མཚན་དམ་འགྱུར་དུ་ཕེབས་པར། ཞབས་པད་སོགས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་གཞུང་ཞབས་དྲག་འབྲིང་དགུས་ བཅས་ཚང་མ་…དང་། སྐུ་བཅར་ནམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་ཚོགས་ཡོངས། སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་ཚོགས་ཆེན། གྲྭ་ཚང་ཁག རྒྱུད་སྟོད་སྨད་ཀྱི་བླ་མ་ལས་སྡེ་སོགས་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུའི་ལེགས་དར་དང་འབྲེལ་བའི་མཇལ་ཁ་རིམ་ཞུས་ཚང་མར་འདོད་མོས་བཞིན་གྱི་མཇལ་ཕྱག་ཆེམས་མེད་དུ་བསྐྱངས། ”① ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར《ལུགས་སྲོལ་ཞིབ་གཞུང་》ནི། དེ་སྐབས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་མདའ་ཁོངས་ཡོངས་ནས་ས་ཁུལ་ཚང་ཤས་ལ་དེ་རྗེས་བསྐྱར་ཞིབ་བྱས་ཏེ་ཞིབ་གཞུང་གསར་བཀོད་རེ་བྱུང་ཕུད། དེ་བྱིངས་རྒྱ་ཁྱབ་ཚང་མར་ས་རིས་བདག་དབང་དང་། ཁྲལ་ཨུལ་སྒྲུབ་ཆག་འཛུགས་གསུམ་གང་ཅི་དེ་རང་ལ་རྩ་འཛིན་བྱེད་པའི་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ཞིབ་གཞུང་…སྲིད་གོ་ཆེ་ཤོས་དེ་ཡིན། བོད་ལ་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྒྱུར་མ་བྱས་པར་མི་ལོ་བརྒྱ་དང་ཉེ་ཤུ་རྩ་དགུ་ཙམ་རིང་ལྡ་བའི་ཆ་ནས་གཞུང་གླེར་ཆོས་…གསུམ་ཚང་མས་དེ་ལ་གཞིར་བཟུང་བྱེད་པས། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་རྙིང་པའི་ཐོན་སྐྱེད་བདག་དབང་ལམ་ལུགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་རྒྱུའི་དཔྱད་…… གཞིའི་ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཞིབ་གཞུང་དེ་མར་སྐབས་དེའི་བོད་སྟོད་ཨམ་བན་གྱིས་ཀྱང་ཐམ་ག་བཀབ་ཡོད་པ་བཅས་ཆ་ཚང་ད་ལྟ་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཡིག་ཚགས་བདག་གཉེར་ཁང་གི་ཁོངས་སུ་ཡོད་དོ།

སྤྱི་ལོ་1831 བོད་ལུགས་ཡོས་ལོའི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ནང་། "འདི་

① (ནོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་253—254)

ལོ་ཕོ་བྲང་དམར་པོའི་སྐུ་བརྒྱུད་གཟིམ་ཆུང་ཤར་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་སོགས་……
ཉམས་གསོ་གནང་དགོས་ལ། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་འདུ་ཁང་
བཞུགས་ཡུལ་སྒོ་ཤུགས་དང་། གོང་ས་མཆོག་ཀྲུང་རིང་མིན་ཕ་ཕོང་ཁར་
ཞིབས་བསྐྱོད་གནང་རྒྱུའི་སྒོ་དོད་པ་བཅས་ལ་སྣ་འཕྲོས་འདི་ཟླའི་ཚེས་……
ཉེར་དྲུག་ཉིན་གོང་ས་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་འདུ་ཁང་རིན་པོ་ཆེ་གཟིམ་ཆུང་
བྱམས་ཁང་དུ་སྒོ་ཤུགས་མཛད་རྒྱུར། པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་ཕེབས་
པ་དང་བསྟུན་ས་གསུམ་དུ་མཇལ་དར་རྟེ་སྒྲོད་དང་མཚམས་འབྲི་བཅས་……
གནང་ནས། རོལ་ཆ་དང་པོ་བཏང་བ་དང་གོང་ས་མཆོག་དང་། ཨམ་བན་
གཉིས། སྐུ་ཞབས་ནོ་མིན་ཧན་བཅས་ནས་འདུ་ཁང་ལ་ཕྱག་འཚལ་གྲུབ་
རྗེས། བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲ་ནས་འདུ་ཁང་གདན་ཞུ་དང་། བཀའ་བློན་
ཐོན་པ་ནས་མཚན་བྱང་གདན་ཞུས་ལ་གཡས་ཕྱོགས་ནས་རྣམ་གྲྭ་ཉི་ཤུ……
སྐོར་གྱིས་སེར་སྦྲེངས་དང་། གཡོན་ཕྱོགས་ནས་མི་དྲག་རྣམས་བསྒྲིགས་
ཕྲེང་དང་བཅས་རོལ་ཆ་གཉིས་པའི་སྐབས་བྱམས་ཁང་དུ་གདན་ཞུས་ཀྱིས་
བཞུགས་ཁང་གདན་ཞུ་གྲུབ་པར་རོལ་ཆ་གསུམ་པ་དང་དུས་མཚུངས་སུ།
གོང་ས་མཆོག་ནས་འདུ་ཁང་ལ་ནང་མཛོད་སེར་པོའི་སྐྱན་ཤལ་འབུལ་……
གནང་དང་བཅས་ཕྱག་འཚལ་བསྒྲུངས་རྗེས། རྣམ་གྲྭ་～ཙུ་ནས་རབ་གནས་
གྱི་ཚོ་ག་ཚུགས། ”① ཞེས་གསལ་བས་སྐབས་དེར་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་རྒྱུད་
ལ་ཉམས་གསོ་ཞིག་གནང་བར་མངོན་ཡང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་རིགས་མིན་འདུག་……
པ་ནི། ལོ་དེ་གའི་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ནང་། “རྩེའི་ཕོ་བྲང་གི་ཉམས་གསོ་
ཕྱིངས་དང་། ཉི་འོད་ཀྱི་ཡང་སྟེང་དུ་གཟིམ་ཆུང་གསར་རྒྱག་མཛད་པ་

① (ནོར་གླིང་ཤོག་གྲངས་258)

ཇ་མས་ཚང་མ་གྲུབ་སྟེ་འདི་ཟླའི་ཚེས་དགུ་ཉིན་དབེན་གནས་ཕ་བོང……
ཁ་ནས་གྲུ་འཛིན་གཉིས་པའི་གཞལ་མེད་ཁང་དུ་ཆིབས་ཞལ་བསྒྱུར། ……”
① ཅེས་གསལ་བའི་ཨར་པོའི་ལས་རྒྱུན་ལས་ཤེས་ཐུབ་ཅིང་། ལོ་དེའི་ཟླ་
བ་བཅུ་པའི་ཚེས་གཉིས་ཉིན་གོང་མའི་འདྲ་ཐང་སོགས་སྤར་བཞིན་གཟིམ་
ཚང་ས་གསུམ་དུ་ཕྱོ་ཤུགས་གནང་བའི་མཛད་སྒོ་གོང་གསལ་དང་འདྲ་བ་
བསྐྱངས་འདུག ②

«ལུགས་སྟག་ཞིབ་གཞུང་»གསར་འགོད་ལེགས་བསྒྲུབས་བྱུང་བའི་
སྐོར་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་གོང་མར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་པའི ཕྱིར་ཐེབས……
དགོངས་དོན། ཞིབ དཔྱད་སྤྱི་ཁྱབ་བཀའ བློན་བཤད་སྒྲ་དོན་གྲུབ་
རྡོ་རྗེར་རིམ་པ་དང་པོའི ཐའི་ཇི་དང་། མཆོད་དཔོན་ཟུར་པ་བློ་བཟང་
འཕྲིན་ལས རྣམ་རྒྱལ ལ་དར ཧན མཁན་པོའི་ཚེ་ལོ། རྩིས་དཔོན་པ་ལྷ་
བར་རིམ པ་གསུམ་པའི་ཧྲོག་གནས་བཅས་གཟིགས་བསྐྱངས་སུ་བསྩལ་བའི་
བཀའ་ཞུར་ལོ་འདིའི་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉེར་བརྒྱད་ཉིན་ཐེབས……
འདུག

སྤྱི་ལོ་1834 ཐུ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་བཞི་པ། བོད་ཤིང་རྟ་ཟླ་
བ་བཞི་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན། ཐུ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་
རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ལ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་བསྟན་པའི་ཉི་མས་མཁན་པོ་
མཛད་དེ་རྩེ་ཞབས་རྒྱུད་ཚོམས་ཆེན་གསར་པའི་འཁྲུངས་རབས་ལྷ་ཁང་གི……
རྟེན་གཙོ་རྗེ་བོ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མདུན་དུ་བསྙེན་རྫོགས་ཀྱི་བསླབ་སྡོམ་ཆེ……
ག་ཡང་དག་པར་འབུལ་བཞེས་ལེགས་པར་མཛད་གྲུབ་པར་གོང་མ་ཆེན་པོ……

① ② (ཇོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་260—262)

ནས། ཡབ་སྲས་གཉིས་ཀར་བཀའ་བཟང་གནང་སྐྱེས་བཅས་བསྩལ་བའི་ཚིག་དོན་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་པར། "ཏཱ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་བཞི་པའི་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན་བཀའ་ཤོག་སྤྱི་ཕེབས་སུ། ལུང་ཞུན་ཅན་ནས་གསེར་སྙན་རིན་པོ་ཆེ་སྒྲོན་དོན། འདི་ལོ་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་ར་དགེ་སློང་གི་ཐུགས་རྫོགས་སྐྱབ་རྒྱུ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པོ་བྱུང་འདུག་པས། ངོས་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་སྤྲོ་བ་སྐྱེས། ད་དུང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་སྐྱར་སེམས་བསྐྱེད་དེ་སྐུ་ཡོན་གསན་བཞེས་སོགས་ལ་འབད་བརྩོན་ཆེ་སྐྱེད་ཐོག་ཞྭ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་འཛིན་སྐྱོང་ཐུབ་པ་དགོས། ......"① ཞེས་སོགས་གསལ་བའི་ཡབ་སྲས་སོ་སོར་གཟིགས་གཟོས་འཕར་མའི་གནང་སྐྱེས་ཕྲམས་མཚོ་བ་བཅས་བསྩལ་འདུག

སྤྱི་ལོ་1836 བོད་མེ་སྤྲེ་ལོར། སྤོ་བོ་ཀཿགནམ་སྡེ་པ་ནས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་སྣར་ལམ་ལོ་དུས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲལ་རྣམས་དུས་ཐོག་ཏུ་མ་ཕུལ་བ་མ་ཟད། བཙ་འདེད་བགོད་རྒྱ་བཏང་བར་ཡང་ཞན་ཤེས་མ་བྱས་པར་སྤོ་ཁྲོལ་ས་བཙན་ལམ་འཕྲང་དོག་པ་སོགས་ལྟག་འཁྱུར་དངན་ཤེད་བྱས་པར་བརྟེན། བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲ་དོན་གྲུབ་རྡོ་རྗེ་ངོ་ལས་དམག་དཔུང་དང་བཅས་རྫོངས་འདའ་གནང་དོན། ཞི་དྲག་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་སྒོ་ནས་ཞིབ་དཔྱོད་བགོད་ཁྲབ་བྱས་པར་ཀཿགནམ་དཔོན་འབངས་ཚང་མས་སྣད་ཕྱིན་སྤྱང་སྣང་འཛོལ་མེད་ཞུ་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་བཞག་ནས་རེ་ཞིག་ཞི་འགྲིག་བྱུང་འདུག དེ་སྐོར་རྣམ་ཐར་དུ་འདང་། "འདི་ལོ་སྤོ་དམག་ལས་འགྲོ་བྱུང་བར་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་བོད་ཀྱི་བཀའ་བློན་གྱིས་

① (ནོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་288—289)

གཙོས་མི་དྲག་རྣམས་ལ་ཏོག་གནས་ཆེ་སོ། སྒྲོ་མདོངས་སོགས་བདག
རྐྱེན་འཕར་གཟིགས་བསྐུལ་བའི་ལེགས་འབུལ་ཞུ་མི་རྣམས་ལ་མཇལ་ཕྱག
རིམ་པར་བསྐུལ། "① ཅེས་འཁོད་འདུག་ཀྱང་། དེའི་ཕྱི་ལོ་སྔར་ཡང་
ཁས་ལེན་དམ་བཅར་བརྩེ་སྲུང་གིས་ཁྲལ་འབུལ་སོགས་མ་བྱས་པར་སྟར……
བཞིན་ངན་ཤེད་བྱས་རྐྱེན་དབུས་གཙང་གཞུང་དམག་དང་རྒྱ་ཁྲབ་ནས……
དམག་བསྐུལ་སོགས་རིམ་རྫོངས་བྱས་པ་མ་ཟད། དཔུང་དམག ཁྲི་ཁྲབ་ཏུ་
བཀའ་བློན་ཕ་ལྷ་བ་ངོ་ལས། དམག་དཔུང་འགོ་འདོམས་སོགས་བསྒོ་
གཏོང་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཙམ་ཀྲན་དགོས་བྱུང་འདུག་པ་རྣམ་ཐར་ཏུའང་། མི་
བྱ་བླ་བ་བདུན་པའི་ནང་། "འདི་སྐབས་སྤྱི་དོན་སྐོར་བསྐྱར་ཏུ་ཟིངས་
ཤིག་ལ་བརྟེན་དམག་བསྐྱར་ལང་གི་དཔུང་འཇུག ཏུ་འགྲོ་མི་རྩེ་ཤོད་རྒྱུང་
འཁོར་དང་། དམག་མིའི་འགོ་བྱེད་ཙ་བརྒྱ་ཤིང་སོགས་དང་། དབུས་
གཙང་དམག་མི་བྲིངས་སོགས་རིམ་ཐོན་རྣམས་ལ་ཕྱག་དབང་སྐྱབས་འཇུག་
ཐོན་གནང་རིམ་པར་བསྐུལ། བཀའ་བློན་ཕ་ལྷ་ཡང་ཁམས་ཁྲལ་དོན་
གཙོད་ཏུ་བསྐྱོད་དགོས་ལ་ངོ་གཡོག་ལས་བྱ་དང་བཅས་པར་ཐོན་ཕྱག……
མཇལ་ཁ་གནང་། དེ་སྐབས་སྤྱི་དམག་བསྐྱར་ལང་གིས་མི་སེར་ལ་བརྡབས་
བསིག་དང་། གཞུང་གནས་ལ་ཡང་ཐུགས་འཁྲོས་ཅི་ཆེ་བཅས་བྱུང་བར་
ཐུགས་གཡེང་དང་། ཐུགས་ཡིད་འབྱུང་བའི་ཚུལ་ཡང་བཞེས། "② ཞེས་
འཁོད་ཅིང་། དཔུང་འཇུག་བྱས་མཐར་ཟིང་སློང་བྱེད་གཏེ་རྣམས་མཐར་

① (ཉོར་ཐྲིང་ཤོག་གྲངས་228)

② (ཉོར་ཐྲིང་ཤོག གྲངས་313)

སྒྲོད་ནན་པོ་བྱས་ཐོག   དཔོན་སྡེ་ཁྲིངས་ནས་སྤར་ཞུས་རྒྱབ་བསྐུར་
དང་ཁྲིན་ཆད་ཕྱང་བླང་ཞུ་རྒྱུའི་མཐའ་འདོམས་གནང་རྒྱུ་བླངས་ཏེ་འབྲུན་
གཙོད་ལེགས་ཙམ་བྱུང་བར་གྲགས།

1837 ལོར་མེ་བྱ་ལོའི་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་སྐོར་ནས། ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་མཆོག   "སྐུ་ཁམས་ཅུང་ཟད་མི་བདེ་བའི་
ཚུལ་བཞེས་ཤིང་།   དངོས་སུ་སྙུན་ཟུག་ཆེར་མེད་ཀྱང་།   གསོལ་ཟས་
གསོལ་འདོད་མེད་པ་དང་། ཞབས་ཆག་གནང་བའི་ཚེ་ཞལ་དབུགས་ཅུང་ཟད་
འཚང་ཉམས་བྱུང་སྐབས་དེ་འཕྲལ་བླ་སྨན་རྣམས་ནས་ཕྱག་རྩ་ཞུས་ཏེ……
གསོལ་སྨན་ཕུལ་ཡང་དྭངས་སྐྱིད་མ་བཞེས་ཤིང་།   གཞུང་གནས་ནས་
ཀྱང་བླ་ལྷར་ལུང་བརྟག་ཞུས་ཏེ་ཞབས་རིམ་རྒྱ་ཆེ་སྒྲིན་སྒྲུབ་དང་།   བླ་
སྨན་མཁན་པོ་འབྲུག་གྲགས་སོགས་སྔོན་ཡོད་ཐོག   གཞུང་གི་སྨན་སྒྲིན་པ་
དང་།   བསྟན་གླིང་ཨེམ་ཆི་དཔལ་རྒྱལ།   གཡུ་ཐོག་ཨེམ་ཆི་སོགས
འདེམས་སྒྲུག་གིས་ཕྱག་རྩ་དང་།   སྐུ་ཆབ་ལ་ཞིབ་འཇུག་གོ་བསྒྱུར་ཐོག
གསོལ་སྨན་ཕུལ་ཞིང་།   སྐར་ཡང་གཞུང་གནས་ནས་ཞབས་བརྟན་རྒྱ་ཆེ་
གནང་རྒྱུ་ཡིན་ལུགས་དང་།   སྐུ་ཚེ་ཞབས་པད་བརྟན་དགོས་ཚུལ་སྐུ་
བཅར་རྣམས་ནས་གསོལ་འདེབས་གནང་བར་བཀའ་ལན་དུ།   ཞབས་
བརྟན་རྒྱ་ཆེ་སྒྲུབ་ཀྱང་རྣམ་དཀར་ཡིན་འདུག་པས་རྒྱུ་སོང་གི་འབྲས་བུ……
ཡོང་ཅང་ཞབས་བརྟན་གཡོར་སྒྲུབ་ཟེར་བ་རྒྱ་ལ་དཔག་པའི་ལྷ་བཞེངས……
ཟེར་བའི་དཔེ་ལྟར་ཡིན།   ཟླ་སོར་ངོས་ནས་རྣམ་སྲས་གནང་མཛོད་དུ་
ལུགས་སྟག་ཞིབ་དཔྱལ་དང་འབྲེལ་བའི་དཔྱལ་འབོར་ཕོན་ཚུགས་ཙམ་ཞིག་
སྤུང་ན་སྙམ་པས་ལོ་སྤྱི་ཁྱེར་ཏལ་ཏ་དང་།   ཐོར་གོད་སྒྲིན་བདག་རྣམས

ནས་འཕྲུལ་དཔྱལ་ཡུལ་གཡོར་ཆེ་ཆུང་བ་ཚད་མ་རྣམ་གནད་དུ་བཙུག་ནས་རེ····
ཞིག་བེད་སྤྱོད་མི་དགོས་པའི་རྩིས་བྱས་པ་ཡིན་ཀྱང་། སྤྱི་བོར་དམག་གི
ཟིང་ཆ་དེ་དང་། ངོས་གཟུགས་གཞི་མི་བདེ་བའི་སྐུ་རིམ་བཅས་ལ་ཕལ་
ཆེར་དག་སོང་། འདིས་མཚོན་གཞུང་གི་བསྟན་སྲིད་ལར་རྒྱ་དང་། བོད་
ཁམས་སྤྱིའི་བདེ་ཐབས་སོགས་ལ་ཕན་པ་གང་ཆེ་ཞིག་བྱུང་ན་སྙམ་ཏུང་།
ཡར་སྐྱིད་མི་འདུག་པས་གང་བྱས་ཀྱང་བྱས་པ་རྗེས་མེད་ཅིག་རང་ཡིན་པ་··
འདྲ་ཞེས་ཕེབས་པ། དེ་དག་གི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་བློན། སྐུ་བཅར་ཚང་
མས་ལྷ་དགོངས་དྭངས་བའི་གསོལ་འདེབས་ཇི་ལྟར་ཞུས་ཀྱང་། བཞད་
མོ་དང་བཅས་དེ་རང་རེད་གསུངས་པ་ཙམ་ལས་ཞལ་བཞེས་མ་གནང་བ··
བཅས། དགུང་གྲངས་ཉེར་གཉིས་ཕེབས་པ་མེ་བྱ་ལྷ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་
གཅིག་ཉིན་གཟིམ་ཚུང་ཤུན་ཚོགས་འདོད་འཁྱིལ་དུ་ཁྲིའུ་ཤིང་གི་ཁར······
བྱམས་པའི་བཞུགས་སྟངས་ཀྱིས་བཞུགས་ཏེ། བཞད་མོའི་རྣམ་པ་བཅས་
མཛད་བཞིན་པའི་ངང་མཛད་པའི་མཐའ་མ་སྨྱུ་ངན་ལས་འདས་པའི་ཚུལ་
བསྟན་ནོ། ”①ཞེས་གསལ་བ་རྣམས་རགས་བསྡུས་ཙམ་དྲངས་པ་ལགས·····
ཤིང་། གདུང་རྟེན་གསེར་སྡོང་ཁམས་གསུམ་རྒྱན་མཆོག་ཅེས་པ་
མཆོད་སྡོང་འཛམ་གླིང་རྒྱན་གཅིག་གི་གཡོན་ངོས་སུ་བཞུགས་པ་འདི······
ལགས་སོ།

ལོ་དེའི་“ལྷ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་གནམ་བསྐོས་གོང་མ་ཆོས་ཀྱི ···
རྒྱལ་པོ་ནས། རྒྱལ་མཆོག་དེ་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་པ་རྫོགས་པ་དང་། མཆོག་
སྤྲུལ་སྐྱར་གསལ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་དཀར་ལྷབས་པོ་ཆེའི་ཐབས་སུ་མཛད······

① (ནོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་320—322)

ནས་རྒྱ་དངུལ་སྲང་སྟོང་ཕྲག་ལྔ་དང་། ཤེལ་གྱི་སྦྲུད་པ་དང་། སྤོས་ལ་
སོགས་པའི་གསོལ་རས་ཕེབས་པ་རྣམས་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མདུན་
དུ་ཨམ་བན་ཛོས་བཅར་གྱི་ཐོག་ནས་སྐྱེགས་ཀྱི་ཁར་བསྒྲིགས་འབུལ་དང་།
ཕྱག་འཚལ་ཞུས་ཤིང་། བཀའ་ཡིག་ཀྱང་ཀུན་གྱི་རྣ་ལམ་དུ་སོན་པར་
བསྒྲགས། ”① ཞེས་གསལ་ལོ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཡབ་གཞིས་ཤག། དེ་སྔ་གནའ་རབས་
བོད་སྨན་གྱི་སྤྲུལ་འབྱེད་ཆེན་པོ་གཡུ་ཐོག་རྙིང་མ་ཡོན་ཏན་མགོན་པོ་
མཆོག་གི་འཁྲུངས་གཞིས་སྟོད་ལུང་ཁུལ་དུ་གཡུ་ཐོག་སྐྱིད་ཚལ་ཟ་ཞེས་པ་
ཡོད་ཅིང་། དེ་གའི་མི་རྒྱུད་ཀྱང་གཡུ་ཐོག་རྙིང་མའི་སྐུ་རྒྱུད་ཡིན་པར་
གྲགས་ལ། དེ་རྗེས་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་གཞུང་ཞབས་དྲུང་དྲག་གི་
ཁོངས་སུ་ཞུགས་པ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་དང་དགུ་པ་སོ་
སོའི་སྐབས་བཀའ་བློན་ཡང་མི་ཐོག་གཉིས་ཙམ་བྱུང་བ་རྣམ་ཐར་ལ་གསལ་
ཞིང་། སྐབས་འདིར་ཏཱ་ལའི་བཅུ་པའི་སྐུའི་ཉེ་རིགས་ཤིག་དང་གཉེན་
སྒྲིག་མཛད་པའམ་གང་ལྟར་གཡུ་ཐོག་དང་བླ་སྒྲིལ་ཐོག འཁྲུངས་ཐེབས་
སྐྱེ་མོ་བདེ་ལེགས་སྒྲིང་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་གཞིས་ཁ་རྒྱ་ཆེ་ཙམ་སྤྲུར་
འཛུགས་དང་འབྲེལ་དུས་ཕྱིས་ཡབ་གཞིས་གཡུ་ཐོག་པ་ཞེས་གྲགས་པ་དེ་
བྱུང་བར་སྣང་།

གཞན་ཡང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་རིགས་རྣམ་ཐར་སོགས་ལ་གསལ་
རིགས་ང་ཚོར་ལག་སོན་མ་བྱུང་ཙང་། ཡུ་ཧན་ཀྲང་གིས་བརྩམས་པའི་དེབ་

① (ཧོར་ཕྲེང་ཤོག་གྲངས་333—334)

དེའི་ནང་། "ཏཱ་ཀོང་། ཁྲི་ལོ་བཅོ་ལྔ་པར [སྤྱི་ལོ་ 1835] ས་
མཚམས་ཀྱི་རྒྱུན་གྲིས་གོར་ཁ་དང་འབྲས་ལྗོངས་བར་སྐྱར་ཡང་རྩོད་གཞི…
བྱུང་སྐབས་གོར་ཁ་རྒྱལ་པོས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཨོ་ཧྲུན་ཨན་ལ………
'འབྲས་ལྗོངས། ཚོ་པས་ས་མཚམས་བཙན་བཟུང་བྱེད་ཀྱི་འདུག་པས་ཐག་
གཅོད་བྱེད་སྐྱངས་སྐོར་ལ་བཀའ་སློབ་གནང་རོགས་གནང་' ཞེས་སྙན་སེང་
ཞུས་པ་རེད། གོང་མ་ཏའོ་ཀོང་གིས་ལས་འགན་གསར་དུ་ལེན་མཁན་
ཀོན་རྟེང་པའོ་ལ'ལམ་སང་ཉིན་གཅིག་གིས་ཉིན་ལམ་གཉིས་བཅད་དེ…
མགྱོགས་པོར་མདུན་དུ་སོང་ནས་རང་ཉིད་ངོ་མས་ས་མཚམས་ཀྱི་གནས་…
ཚུལ་ལ་ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་དགོས་པར་མ་ཟད། སྐབས་འཕྲལ་མི་བཏང་ནས་
གསང་སྟབས་ཀྱིས་སྦྱུལ་ཞིབ་ཀྱང་བྱེད་དགོས། གལ་སྲིད་ཕྱི་གླིང་པ་དེ་དག་
གིས་ཧམ་པ་ཆེན་པོའི་སྒོ་ནས་རྩོད་རེས་བྱེད་ན། བློན་ཆེན་སོགས་ཀྱིས་
རང་འོག་རྒྱ་བོད་དཔོན་རིགས་ལ་ཁ་ཤུང་ [སྒྲ་སྒྱུར་] ནན་སྐུང་དང་སྟོན་
འགོག་དམ་པོ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཤབ་ནས་མི་གཅིག་གིས་ཀྱང་ས………
མཚམས་ལས་བརྒལ་ནས་རྩོད་གཞི་སློང་རིགས་བྱས་མི་ཆོག་ པ་བྱེད་རྒྱུ་དེ…
ནི་གལ་འགངས་ཆེ་ཤོས་དེ་རེད།' («བོད་བཞུགས་ཨམ་ངན་ལ་རྟོག་
ཞིབ་བྱས་པ»ཞེས་པར་གསལ) ཅེས་སློབ་སྟོན་གནང་ཡོད་པ་རེད། སློབ་
སྟོན་དེའི་ནང་དུ་གོར་ཁ་དང་འབྲས་ལྗོངས་བར་གྱི་རྩོད་གཞི་དེ་ཡང་སྙིང་
ཐག་གཅོད་གང་འདྲ་ཞིག་བྱེད་དགོས་སྐོར་ཚིག་ཟུར་ཙམ་ཡང་བཤད་མེད་
པ་རེད། དེར་བརྟེན་འབྲས་ལྗོངས་དང་གོར་ཁས་སྐྱར་ཡང་དབྱིན་ཇིར་
འདུམ་སྒྲིག་གནང་རེ་ཞུས་སྐབས་'དབྱིན་ཇིའི་སྲིད་གཞུང་གིས་རྩོད་གཞི་
དེ་འདུམ་སྒྲིག་བྱེད་པར་ཀོ་ལན་ཏེ་བཏང་བ་རེད། རྩོད་གཞི་དེ་ཐག

ཚོད་རྫེས་ཀི་ལན་ཏེས་འབྲས་ལྗོངས་ཀྱི་རྡོ་རྗེ་གླིང་ཀ་ཡར་ནས་དབྱིན་ཇིའི་ཚ་གཡོང་ཕྱིད་ས་ཕྱིད་རྒྱུའི་འདོད་རྩོལ་འཛིན་གྱི་ཡོད་པ་རེད། 1835 ལོར་འབྲས་ལྗོངས་ཀྱིས་རྡོ་རྗེ་གླིང་དང་རྒྱ་གར་གྱི་བདེ་ཐང་ས་ཁུལ་དང་འབྲེལ་ནས་ཡོད་པའི་རི་ཁུལ་བཅད་ནས་དབྱིན་ཇིར་སྤྲད་ཅིང་། དབྱིན་ཇིའི་སྲིད་གཞུང་གིས་ལོ་རེར་དབྱིན་པང་སུམ་བརྒྱ་རེ་འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོའི་ལོ་ཕོགས་སྤྲོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད་”〔《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀུན་གསལ》ཞེས་པར་〕གསལ་ཞེས་འཁོད་འདུག་པ་འབྲས་ལྗོངས་པ་ཁ་ཕྱིར་ཕྱོགས་པ་དང་། དུས་དེ་ནས་བཟུང་རྡོ་རྗེ་གླིང་སོགས་དབྱིན་ཇིས་བཟུང་བ་བཅས་ཀྱིས་རྗེས་སུ་དབྱིན་དམག་བོད་དུ་བཙན་འཛུལ་བྱ་རྒྱུར་གལ་ཆེའི་ཆ་རྐྱེན་བསྐྲུན་པ་ཡིན་པར་བརྟེན་འདིར་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་གཞིར་དྲངས་པ་ཡིན།

བདུན་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་གཅིག་པ་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

1. ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་ཁྲི་ཞབས་དང་། སྟོད་མངའ་རིས་ཁུལ་དུ་ལ་སིང་དམག་འཁྲུག་ལྷུང་བ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གཅིག་པ་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་ནི། མི་ཉག་མགར་ཐར་དགོན་པའི་ཉེ་འདབས་སུ། མན་ཆོད་དཀོན་བརྩེགས་གཉིས་ཁྱིམ་ཚང་དུ་ཡབ་ཚེ་དབང་དོན་གྲུབ་དང་། ཡུམ་གཡུང་དྲུང་བུ་ཁྲིད་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྤྱི་ལོ་ 1838 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ས་ཕྱི་ཧོར་ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན་སྐུ་བལྟམས། སྐབས་དེར་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་ངོས་སྦྱོལ་གསུམ་བྱུང་བའི་ནང་ནས་འདི་ཉིད་ཁོ་ན་འབྲུངས་

(ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་199—200)

ལྟས་སོགས་གང་ཅི་ནས་ངོ་མཚར་དང་སྙན་གྲགས་ཆེ་བར་གྲགས། དེ་ཡང་སྐུ་བཅར་(རྒྱལ་དབང་)མཁན་སློབ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རྣམ་རྒྱལ་…ནས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་ལྷའི་རོལ་མོ་ཞེས་བྱ་བ་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར། "དབུས་གཙང་གི་ལྗོངས་འདིར་འཁོད་པའི་སྐྱེ་འགྲོ་མཐའ་དག་རྒྱལ་བའི་དབང་པོའི་ཡང་སྲིད་ནམ་ཕེབས་ལ་སྨོན་པས་ཆུ་འདོད་པ་ལྟར་…གྱུར་ཅིང་། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སོགས་ལྷ་དང་བླ་མར་ཞུས་པའི་ལུང་བསྟན་རྣམས་མཐུན་པར་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བཟང་…བར་བརྟེན། ……རྒྱ་བོད་བྱང་འབྲེལ་ནས་བཀའ་བསྒྲོས་ཀྱིས་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ་མེད་བཅད་གཅོད་དུ་མངགས་པའི་མི་སྣ་འབྲས་སྤུངས་འདུལ་བ……མཁན་པོ་བློ་གྲོས་བརྟན་པ། རྗེའི་གཟིམ་འགག་སངས་རྒྱས་དཔལ་བཟང་། ཙ་དཔོན་སྟང་དཀར་སྲས་རྣམས་བཀའ་རྒྱ་སྟོན་བཏང་གིས་རིམ་གྱིས་ཏྲེ་ཧོར་ཁང་གསར་བརྒྱུད་མཆོག་སྤྲུལ་བཅད་གཅོད་དུ་ཕེབས།" ཞེས་དང་། (ལྷགས་ཕྱི་)"སོ་དེའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་……ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་གོང་གསལ་དཔོན་གཡོག་རྣམས་གཟིམ་ཁང་དུ་ཕེབས་ནས། ཞལ་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ཐོག་མར་མཇལ། བཀྲ་ཤིས་པའི་ལྷ་གསོལ་སྲིད་ཏུ་རིང་བ། རྒྱལ་བ་ཚེ་མཐའ་ཡས་པའི་སྐུ་བརྙན་བཅས་ཕུལ་བར་ཞལ་འཛུམ་བག་དང་བཅས་ཏེ་དགྱེས་ཚོར་ཆེན་པོས་བཞེས།"① ཞེས་གསལ་ཞིང་། འཁྲུངས་ལྟས་སོགས་གང་ས་ནས་ངོ་མཚར་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་བརྟེན་ལྷ་སར་སྤྱན་ཞུས་དང་འབྲེལ་དུ་ཏུང་གོང་མར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་དགོས་སྐབས། འོས་སྤྲུལ་

---

① (ཏཱ་ལའི་བཅུ་གཅིག་པའི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་ 11—12)

གྱི་གྲས་སུ་བྱས་ནས་གོང་གསལ་གཞུང་གི་མི་སྣ་རྣམས་དང་། མ་ར
ཐར་གྲྭ་ཚང་གི་མཁན་པོ་ལས་སྣེ། ཡུལ་གྱི་འགོ་དྲག་སོགས་ནས་གདན
དྲངས་ཏེ་མགར་ཐར་རྣམ་རྒྱལ་གླིང་དུ་ཕེབས་ནས་རེ་ཞིག་དེ་གར་བཞུགས་
སྡོད་ཆགས།

སྤྱི་ལོ་ 1841 བོད་ལྕགས་གླང་ལོར་ངོས་སྤྲུལ་ཁག་གསུམ་སྔར་ལམ་···
·གསེར་ཁྲམ་དཀྲུག་·ར་དོན་ཞུ་རྒྱུར་ལྷ་སར་གདན་དྲངས་པ་ལྟར། རྗེ་·ར་དི་
ཡང་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ནང་མགར་ཐར་ནས་ཆིབས་བཏེགས་ཏེ་རིམ་གྱིས···
ཕེབས་ནས་ལོ་དེའི་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ནང་བདེ་ཆེན་གསང་སྔགས་མཁར་དུ·····
ཕེབས། དེ་གར་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་། རྒྱལ་ཚབ་ནོ་
མིན་ཧན། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས། གདན་ས་གསུམ་གྱི་བླ་
སྤྲུལ་ལས་སྣེ། བཀའི་བློན་སོགས་ཆེ་རྒྱུ་རྣམས་ཕེབས་ནས་སྐུ་གོང་མ་
ན་རིམ་གྱི་ཐུགས་དམ་རྟེན་མཆོག་དང་། སྐུའི་ཉེར་སྤྱོད་སོགས་ངོ་འདྲ་
སྤྱན་བསྟར་བརྟག་ཞིབ་གནང་བར་ངོས་འཛིན་འཁྲུལ་མེད་མཛད་པར······
གྲགས།

ལོ་དེའི་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་"ཉེར་བཞི་ཉིན་པོ་ཏ་ལར་གནམ་བསྐོས···
གོང་མའི་ལུང་གིས་གསེར་ཁྲམ་དཀྲུག་པར་"① མགར་མཐར་གྱི་མཆོག··
སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ཉིད་ཐོན། ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཚེས་འགོར་བདེ་ཆེན
ནས་ཤུང་ཐང་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཤིང་། དྲུག་པ་
ཚེས་བཞིའི་དུས་ཆེན་ཉིན་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མ་མཆོག··
གིས་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེའི་དབུ་སྐྲ་གཙུག་ཕུད་བཞེས་ནས། མཚན

① (རྣམ་ཐར་ལྔའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་16)

ངག་དབང་བསྐལ་བཟང་བསྟན་པའི་སྒྲོན་མེ་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་དཔལ་·····
བཟང་པོ་ཞེས་གསོལ་བར་མཛད་པ་དང་། .ཉིན་དེ་རང་ལ་གུང་ཐང་ནས་
ཪི་རྒྱ་བསམ་གཏན་གླིང་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས། "གནམ་བསྐོས་གོང་མ་
ཆེན་པོར་གསེར་བུམ་བརྟག་དཔྱད་ཞུས་པའི་གནས་ཚུལ་སྔ་སོར་ནས་ཕུལ་
ཐེས་ཕྱིར་ཐེབས་ལེགས་འབྱོལ་དུ། (ཟླ་བ་བདུན་པའི་)ཚེས་ཉེར་གསུམ་
ཉིན་གསེར་ཡིག་རིན་པོ་ཆེ་དང་། བཀྲ་ཤིས་པའི་ལྷ་གོས་སྲིད་དུ་རིང་བ།
རྫོར་དྲིལ་ཆ་ཚང་། བྱ་རུའི་ཕྲེང་བ་སོགས་བསྩལ་བ་ཪི་རྒྱ་བསམ་གཏན་
གླིང་དུ་ཕུལ་བ་ན། པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོ་དང་།
རྒྱལ་བའི་རྒྱལ་ཚབ་ཁྲི་ཆེན་ནོ་མིན་ཧན་རིན་པོ་ཆེས་དབུས་པའི་པོད་ ·····
བཞུགས་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་བཀའི་དགུང་བློན་སོགས་ཆེ་གྲུ་ས་རྟུལ་གྱི······
གྲངས་དང་མཉམ་པའི་དབུས་སུ། གསེར་ཡིག་གི་དགོངས་དོན་སྙན་དུ་
ཕུལ་བར། འཛིགས་ཤིང་ཞུམ་པ་མེད་པའི་ཉམས་ཀྱིས་གསན་ཅིང་ཐུགས་
སྤྲོ་བའི་རྣམ་འགྱུར་དུ་མ་མཛད། "①ཅེས་གསལ་ཞིང་། གནས་དེར་
ཟླ་བ་བཅུ་ཙམ་ཞིག་བཞུགས་པར་སྣང་།

1842 བོད་ཆུ་སྟག་ལོའི་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ཉིན་ཪི······
རྒྱ་བསམ་གཏན་གླིང་ནས། གོང་མ་ཆེན་པོས་བཀས་མངགས་ཆེན་
ཁྲལ་གྱིས་མཆོན་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ཆེ་ཕྲ་སོགས་སྤར་སྤྲོལ་ཆིབས་བསྒྱུར་···
ཆེ་མོའི་ཆིབས་རགས་དང་། ཐེབས་བསུ་གཟབ་རྒྱས་བཅས་འདོད་གྲུ་ཐང་
གི་བཞུགས་སྒར་དུ་བཞུགས་ཞག་དང་། དེའི་སང་ཉིན་ཚེས་བཅོ་ལྔའི་སྔ་
ཆར་རྗེ་བོ་བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལར་ཞབས་སོར་བཀོད། ཁྲི་ཐེབས་དངོས་

① (ལྷའི་རྩོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་18)

གཞིའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་། “རོལ་ཆ་དང་གཉིས་ཀྱིས་རིམ་པར་སྐབས་
དབྱེ་བའི་ཐོག ཡ་མོན་ནས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་གསེར་ཡིག་རིན་
པོ་ཆེ་སེར་སྦྲེང་གིས་སྔུན་བསུས་ཏེ་གདན་ཞུ་དང་། དེ་ནས་སྐྱབས་
མགོན་རྒྱ་ཚབ་ཁྲི་ཆེན་མཆོག་དང་། པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྣམ་གཉིས།
ཆིན་ཁྲལ། སྐྱབས་རྗེ་ལྕང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ་དཔོན་ཁག་བཅས་ཕེབས་བསྟུན
རོལ་ཆ་གསུམ་པ་དང་འབྲེལ་བར་སྤྱན་འདྲེན་རྒྱ་གླིང་དང་། རིན་
རྒྱན་སོགས་ཀྱིས་མདུན་བདར། རྒྱལ་ཚབ་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཞབས་པད་
སོགས་ཀྱིས་སྤོས་སྣ་མཛད་དེ་ཆོམས་ཆེན་སྲིད་ཞི་ཕུན་ཚོགས་སུ་ཕེབས་……
འཕྲལ་བཞུགས གདན ཐོག་ཤར་གཟིགས་ཕུན་བཙུགས་ཀྱིས་བཞུགས་པར།
གོང་མ་ཆེན་པོའི གནང་རྟེན་འབུལ་བཞེས་དང་། གསེར་ཡིག་སྙན་སྒྲོན་
གྲུབ་བསྟུན་ཕྱག འཚལ་བསྐྱངས་རྗེས་ཨམ་བན་སོགས་དང་མཇལ་དར་རྫེ་
སྒྲོད་བསྐྱངས་ཏེ། གསེར་ཁྲི་ཆེན་མོར་ཞབས་སོར་འཁོད་བསྟུན་རྒྱལ་ཚབ་
ནོ་མིན་ཧན་ནས་མཇལ་དར་འབུལ་བཞེས་དང་། རྗེ་ལྕང་སྐྱ་རིན་པོ་ཆེ་
ནས་མཇལ་དར་ཕུལ་ནས་བཞུགས་ཁྲིར་འཁོད། ……”① དེ་ནས་བླ་སྤྲུལ་
དཔོན་རིགས་སོགས་ཀྱི་མཇལ་ཕྱག་དང་། དཀར་སྤྲོ་སྟོན་ཆེན་སོགས་ཕྱར་
ལམ་གྱི་མཛད་སྒོ་མཐའ་དག་གཟབ་རྒྱས་གནང་འདུག

ལོ་འདིའི་ཕྱི་རྗེས་ཙམ་ལ་སིང་པས་བོད་ཀྱི་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་
ལ་བཙན་འཛུལ་དམག་འཁྲུག་སློང་བའི་སྐོར། དེ་སྔོན་ནས་སིང་པའི་
རྒྱལ་པོས་ལ་དགས་ཀྱི་ས་མཚམས་ཁག་ལ་དམག་འཁྲུག་སྤྱ་ཕྱིར་བྱས་པ་མ་
ཟད། ཕྱི་ལོ་1834 བོད་ཤིང་རྟ་ལོར་ཀ་སི་སྨིར་གྱི་རྒྱལ་པོ་གུ་ལབ་

① (ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་19)

སེང་ཁྲིར་བས་སེང་པའི་རྒྱབ་རྟོགས་བྱས་ཏེ་དམག་དཔོན་ལྷ་རྫིར་སྔོ་ར····
ལྷར་དང་། ནེ་ཏྲབ་སེང་ལ་སོགས་དཔུང་དམག་འཐོར་ཆེན་མངགས་ནས་
ཐོག་མར་ལ་དྭགས་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པ་དང་། སྐབས་དེར་ལ་དྭགས་ཀྱི་
ས་མཚམས་སྲུང་མཁན་མཁར་དཔོན་ས་ཕུད་བཀྲ་ཤིས་དབང་ཕྱུག་ཕ་བྲུ་
གཉིས་དང་། ལ་དྭགས་ཀྱི་བཀའ་བློན་ཙོག་པ་རྡོ་རྗེ་རྣམ་རྒྱལ་སོགས་ནས་སེང་
དམག་བཀག་འགོག་དམག་འཐབ་དཔའ་ངར་ཆེ་བསྐྱེད་བྱས་འདུག་ཀྱང་།
མཚོན་ཆ་བཟང་ཞན་ཐུག་པས་མཐར་སྒོང་གསལ་འགོ་དཔོན་གསུམ་ཀ···
དམག་ཐོག་ཤོར་བ་དང་། བློན་པོ་དངོས་གྲུབ་བསྟན་འཛིན་ཟེར་བ་ཟླས་
སྐྲུན་ཕོག་ཁར་དམག་དཔུང་ཁྲིངས་ཐོར་ནས་དགྲ་བོར་མགོ་འདོད་དགོས་
བྱུང་བ་བཅས་ལ་ཤཧེན་མཐར་ལ་དྭགས་ཡོངས་རྫོགས་སེང་པས་བཟུང་ཞིང་།
དངོས་གྲུབ་བསྟན་འཛིན་ལ་དྭགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོར་བསྐོས་ནས་ལོ་རེ་ལབ་སེང་
ལ་དཔྱལ་སྒོར་མོ་དགུ་སྟོང་རེ་འབུལ་རྒྱུ་བྱས་ནས་ལོ་ལྔ་ཙམ་རྒྱལ་པོ་བྱས་
པའི་སྐོར་སོགས་ལ་སེང་དམག་འཁྲུག་གི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་པ་①ཡིག་ཆ་གཞན་
ལས་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། ལོ་རྒྱུག་སོང་བའི་རྗེས་དམག་དཔོན་ལྷ་རྫིར་སྔར་
ཡང་ལ་དྭགས་སུ་ཡོང་། བསྟན་འཛིན་དངོས་གྲུབ་ཁྲི་ལས་ཕབ། སེ་
འགྱུར་ཀུན་དགའ་རྣམ་རྒྱལ་ལ་དྭགས་ཀྱི་རྒྱལ་པོར་བསྐོས། ལ་སེང་ཕྱོགས་
སྒྲིལ་གྱིས་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་དུ་དཔུང་འཛུག་བྱེད་སྐབས་ལྷ་རྫིར་གྱིས་
སེང་དམག་ཏི་ཡོད་རྣམས་ཁྲིད་པ་དང་། ལ་དྭགས་ནས་ནོ་ནོ་བསོད་
ནམས་དང་། བ་སྐོའི་བཀའ་བློན། གོ་ལམ་མཁན། ཕྱག་མཛོད། མགྲོན་
པོ། བློན་པོ་ས་བི་སོགས་ཀྱིས་འགོ་བྱས་དམག་དཔུང་བཅས་མངའ་རིས་

① (ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས་ཟུམ་པར་དེབ་ངོས་70—74)

ཕྱོགས་ཐོན། ཛོན་ཐང་ལ་བརྒྱུད་གྲོག་མར་ཙ་གྲོག་བཙོམ། དེ་དུས་
མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་ནང་ཡུལ་དམག་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་ལས། བོད་ནས
དམག་དཔུང་འཁོར་མ་ཐུབ་པས་ལྷ་ཛིར་ཕྱིས་དམག་དཔོན་ཆེ་བ་རྒྱས་ཏེ
དམག་བརྒྱབ་ནས་སྐོར་གསུམ་དབང་དུ་བསྡུས། སྟར་ཏུ་དཀྲ་རྫོང་
བཙིརས། ཕྱི་རང་དང་། ཙ་རོག་སོགས་ལ་ཞིང་དམག་དང་མཁར
དཔོན་བསྐོས་ནས་བཞག①ལྟུལ་སོགས་གསལ་འདུག མངའ་རིས་སྐོར
གསུམ་དུ་ལ་སིང་གི་དམག་བཙན་འཛུལ་འགོ་ལྟགས་མ་ཐག་སྐར་དཔོན
ནས་ལྷ་སར་རྒྱ་བོད་ཤན་གྱིས་ཞར་གནས་ཚུལ་འབུལ་བ་འཁྱེར་འཕྲུལ།
གཙང་མདའ་དཔོན་སྐྱིལ་བཞི་བ་དང་། དབུས་མདའ་ཧོར་ཁང་པ་དང་
ཞར་སྐྱིད་སྨེ་བརྟན་དཔུང་བཅས་སྟར་སྟབས་ཀྱིས་བསྐྱོད་གྲོག་དགག་འཐབ
རྒྱས་ཏེ་ཕྱི་རང་ཕྱག་ལ་མཁར་བསྐོར་ནས་ཞིང་དམག་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་ཡོད་པ
བསད་དེ་བོད་པས་རྫོང་བཟུང་། དེ་གཉིན་ལག་ཆ་ངེ་རྫང་ཞན་ཐུབ་པས་ས
ལེན་མ་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ལ་སིང་དམག་ས་དགའ་དང་ཕྲོ་སྣོད་ཀྱི་ས་མཚམས
པར་སློབས། བོད་ནས་སྐར་ཡང་དཔུང་དམག་བསྟུ་བསྐུལ་གྱིས་བཀའ
བློན་ཚེ་བརྟན་རྡོ་རྗེར་དམག་དོན་གྱི་ཁབ་བསྐོས་ཏེ་དཔོན་དམག་མགྱོགས
ཚད་ཀྱིས་སྐྱོད་ཕྱོགས་ཐོན་ནས་སུ་ཏིང་གི་ཇོད་དམག་ཇ་ལས་ཙ་གསུམ་དུ
བཀོས་ནས་ཞར་གཏོལ་བྱས། སྐབས་དེར་དམག་དཔོན་ཝ་ཛིར་ཁྲིས་ལ་སིང
དམག་ཧྲག་བསྡུས་པོ་རང་གིས་དམག་ཤི་ཁྲིད་ནས་ཕྱི་རང་སྟག་ལ་མཁར
ལ་བསྐོར་རྒྱག་བྱས། འོན་ཀྱང་བོད་དམག་གིས་རྫོང་ནང་བཙན་ཆ་བཟུང
ཡོད་སྟབས་ཞིང་དམག་མང་པོ་ཤི་རྨས་བྱུང་། སྐབས་དེར་ནམ་དུས་ཀྱང

① (ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས་དེབ་ངོས་75)

སྣང་སློབས་ཁར་ཁ་བ་ཆེན་པོ་བབས་པས་སེང་དམག་གྲང་ཐུག་མི་ཐེག······
པར་བསྐྱུལ་བསྐྱོད་དཀའ་བར་གྱུར། གོ་རྡ་ནས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་འཐབ་
པས་བོད་དམག་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཆེ་ཙམ་ཐོབ། ཉིན་གཅིག་ཞོགས་པ་ནམ་མ་
ལང་ཙམ་ལ་བོད་དམག་རྣམས་སྐྱག་ལ་མཁར་ནས་ཕྱིར་ཐོན་ཏེ་ཛ་ཧོར་ཀྱི་
དམག་སྐར་བསྐོར་ནས་ཕན་ཚུན་མི་མདའ་ཟམ་མི་ཆད་པ་བརྒྱབ་སྟེ······ ···
འཛིངས་པས་ཕྱོགས་གཉིས་ཀར་ཤི་རྨས་ཆེན་པོ་བྱུང་། ཉི་མ་རི་འགོར་
ཤར་དུས་བོད་དམག་འགོ་པ་(ཡ་སོར་)མིག་དམར་གྱིས་རྟ་ཁྲིད་དེ་རྟ······
དམག་མང་པོ་ཞིང་པའི་སྐར་ནང་དུ་མཆོངས་ནས་ཞི་ཆེམ་མེད་པར······ ····
འཛིངས་སྐབས། ཛ་ཧོར་ཁོ་རང་ངར་སྐད་འདོན་བཞིན་རྟ་ཐོག་ནས་གྲི་
གཡུགས་བཞིན་ཐོན་ཡོང་སྟེ་བོད་དམག་བཞི་ལྔ་ཙམ་བསད། "ཁྱོད་ཀྱི་
ཡ་སོར་ནས་ཁོ་པ་ཛ་ཧོར་ཡིན་པ་ངོ་ཤེས་ནས་སྒྲིག་ལ་མ་ལྟོས་པར་མདུང་
གཟར་ནས་མདུན་དུ་བསྐྱོད་དེ་བྲང་དཀྱིལ་དུ་བསྣུན་པ་ན། ཛ་ཧོར་སྐད་
སྒྲ་ཡང་འདོན་མ་ཐུབ་པར་ས་ལ་ལྷུངས། ལག་ནས་རལ་གྲི་ཤོར། སླར་
ཡང་གྲི་དེ་ལེན་ཁུལ་བྱས་ཀྱང་མ་སློབས། ཡ་སོར་གྱིས་མདུང་དེ་བཞག་
ནས་རྐེད་ནས་གྲི་བཏོན་ཏེ་མགོ་བོ་བཅད་ནས་ཁྱེར། དེར་བརྟེན་སེང་
དམག་རྣམས་གོ་ཞིག བོད་པའི་རྐང་དམག་རྣམས་ཀྱང་སྐར་ནང་འཚང་
དམག་གི་འགོ་པ་དང་ལ་དྭགས་སྐུ་དྲག་རྣམས་བཟང་ཟིང་དུ་སྤྲུར་ནས་བྲོས་
ནས་ཐར་ཚད་བྲོས། དེ་ལྷག་རྣམས་བསད་"①རྒྱལ་སོགས་ཞིབ་ཙམ་
འཁོད་པ་ལྟར་བོད་དམག་རྒྱལ་ཞིང་། ལ་དྭགས་ཀྱི་ནོ་ནོ་བསོད་ནམས་
དང་། བ་སྔོ་བཀའ་བློན། གོ་ལམ་ཁན་སོགས་དང་། སེང་པའི་འགོ་

① (ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས་དེབ་ངོས་76—77)

པ་ཁ་ཤས། སིང་དམག་བཟུང་རིགས་བཅས་དཀྲུས་ཕྱོགས་སུ་བརྫངས་
འདུག

དེ་རྗེས་1842བོད་ཆུ་སྟག་ལོར་རྒྱལ་པོ་གུ་ལབ་སིང་གིས་སླར་ཡང
དམག་དཔོན་དེ་ཝན་ཏ་རི་ཙན་ད་དང་། ཞ་ཛོར་ཏུ་ཏུ་གཉིས་ལ་སིང
དམག་བརྒྱད་སྟོང་ཙམ་བཅས་བཏང་སྟེ་ལ་སིང་གི་དམག་དཔུང་གིས་ཚུར
གོལ་འཐབ་རེས་ལན་མང་བྱས་པ་དང་། ཐེངས་གཅིག་སིང་པས་བོད་ཀྱི་
དམག་སྒར་ཡོད་སར་ཆུ་ཆེན་བཙུག་ཤོར ཚུར་འགོབས་བྱས་མཐར་བོད
དམག་ཕམ་ནས་དམག་དཔོན་སྐྱེལ་བཞི་དང་། ཟུར་ཁང་བོད་དམག་ལྔ་
བཅུ་ཙམ་བཅས་སྐབས་ཤིག་ལ་དྭགས་སྐྱེལ་དུ་བཟུང་ཁྲིད་བྱས་འདུག་ཅིང་།
མཐར་ཐུག་བོད་དང་སིང་པའི་བར་ཕན་ཚུན་ཆིངས་མོལ་བྱས་ནས་ལ······
དྭགས་དང་བོད་གཉིས་ཀྱི་ས་མཚམས་སྔར་དུས་གཞིར་བཟུང་སོ་སོས······
བདག་གཉེར་བྱེད་རྒྱུ། བོད་ནས་གཞུང་ཚོང་པ་དང་། ལ་དྭགས་ནས་ལོ་
ཕྱག་པ་སོགས་སྔར་གྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་ལྟར་གཏོང་རྒྱུ། ལ་དྭགས་ཀྱི་ཚོང་པ་
སྔར་དང་ཙ་ཐོག་སོགས་གང་འཐད་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་དང་། དེ་བཞིན་བོད
བྱང་པའི་ཚོང་པ་ལ་དྭགས་ལ་འགྲོ་རྒྱུ་སོགས་སྔོན་མའི་རྒྱལ་དུས་སུ་ཇི་ཡོད
ལ་ཆ་འཛོག་བྱ་རྒྱུ་བྱས་པར་གྲགས་སོ།

ནམ་ཐར་ནང་། ཆུ་སྟག་ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་"ཆོས་བཅོ་
ལྔ་ཉིན་ལ་སིང་དཔུང་འཇུག་རྡེ་འཁྲུན་གཙང་ཆོད་ཀྱི་སྒྲི་ཁྱབ་པ·········
བཀའ་བློན་ཐའི་ཇི་ཟུར་ཁང་པ་དང་། ལས་བྱ་དབུས་མདའ་དཔོན་ཚེ་
བརྟན། རྩེ་ཕྱག་གསར་སྐྱུང་པ། ཉི་ཐང་ཟླ་མ་ཡེ་ཤེས་སོགས་སྟོན
འཁོར་རྣམས་ཀྱིས་འཕྱོར་ཕྱག་དང་འཕྱོར་འབུལ་སྒྲགས་མར་ཞུས་པར་རྗ···

གྲལ་ཕྱུག་མདུད། མགྲོན་ཐོབ་བཅས་བཀའ་དྲིན་ཆེ། ”①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་མཇུག་འབྲུབ་ཆིངས་དོན་གཙོད་མཁན་གོང་གསལ་རྣམས་ཡིན་……པར་མཛོད་ཞིང་། 1843 བོད་ཆུ་ཡོས་ལོའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་“ཆོས་དགུ་ཉིན་མདའ་དཔོན་བཤད་སྒྲ་བ་ཐའི་ཇི་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་བཀའ་……སློན་ཆེ་འདོན་གྱི་མཇལ་ཕྱག་ལ་གསོལ་ཇ་བཞེས་འབྲས་སྤྲུང་མདུད་བཅས་བཀའ་དྲིན་བསྩལ་ཞིང་། ཆོས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་སྟོད་དམག་སྤྱི་ཁྲབ་པ་བཀའ་བློན་རྣམ་པ་གཉིས་དང་། ཞི་དྲག་གི་ལས་བྱེ་དཔོན་འཁོར་བཅས་ལ་གྲྭ་བཞིར་དམག་སྟོན་ཐོབ། གོང་ས་མཆོད་ཡོན་གྱི་སྐུའི་མདུན་ས་ནས་ཕྱག་མདུད། གསོལ་ཇ་དང་། གོ་བབ་ཀྱི་གནང་ཆ་བཅས་བསྩལ་པར། གྲྭ་བཞི་སྟོན་མོའི་སྐར་ནས་བཀའ་བློན་ཟུར་བཤད་རྣམ་གཉིས་དང་། ལས་བྱེ་ངོ་གཡོག་བཅས་པར་ལེགས་སོའི་མཇལ་ཕྱག་ཐོབ། བཀའ་བློན་རྣམ་གཉིས་ལ་གཟིམ་སྤྲུག་ཏུ་གསོལ་ཇ་བཞེས་འབྲས། བཞེས་སྒྲོ། ལས་བྱེ་སྟོན་འཁོར་ལ་མགྲོན་བརྒྱུད་ཀྱི་མཇལ་དར་འབུལ་བཞེས་ཐོབ་སྤྲུང་མདུད་བསྩལ། ”①ཅེས་འཁོད་འདུག་པ་བཞིན་དབུས་མདའ་དཔོན་བཤད་སྒྲ་བ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོར་ལ་སིང་དམག་འཐབ་སྐབས་ཀྱི་བྱས་རྗེས་སུ་གོང་……མ་ཏའི་ཀོང་ལ་ཞུས་ནས་བཀའ་བློན་ཐའི་ཇིར་གནས་སྤར་གནང་བ་དང་། དེ་ཕྱིངས་ངོ་ལས་ཚང་མར་དམག་སྟོན་གཟབ་རྒྱས་ཤིག་བཤམས་པ་དངོས་སུ་གསལ་ལོ།

---

① (རྣམ་ཐར་ལྟའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་29—30)

2. ཆིང་གོང་མས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཆེ་ཕྲའི་གོ་གནས་རིམ་པ་ཕུན་རིང་ལག་བསྟར་གྱི་དེབ་གཞི་བསྒྱུར་འགོད་བྱ་སོ་པ།

གོང་དུ་དྷ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་ཚན་རྟག་པའི་ནང་བྱུར་ཙམ་གླེང་བ་ལྟར་སྤྱི་ལོ་ 1793 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཆུ་གླང་ལོར་གོང་མའི་བཀའ་ལུང་གིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་བོད་ཀྱི་སྒྲིག་སྲོལ་དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་རྩ་དགུ་པའི་ནང་གསེས་དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་པ་ལྟར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཕྱི་ནང་ལས་ཚན་ཆེ་ཕྲ་མཐའ་དག་བསྒོ་འཛིན་གྱི་ལམ་སྲོལ་གཏན་འཁེལ་བ་མ་ཟད། ཞིབ་ཕྲའི་ཧོག་གནས་རིམ་པ་མཐོ་དམའ་སོགས་གསལ་འགོད་ཀྱི་རྩ་འཛིན་དེབ་ཐེར་གསར་སྒྲིག་གིས་ལག་བསྟར་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་ཡོད་པར་སྤྱིར་བཏང་དག་རྒྱུན་དུ་"བཀའ་ཤག་རྒྱ་དེབ" ཅེས་འབོད་པ་དེ་བགོད་ནས་དུས་རབས་ཕྱེད་ཀ་ཙམ་སོང་ཟིན་སྐབས། སྐབས་འདིར་བསྐྱལ་ཟད་རྩལ་གྱུར་ཆེ་ཁར་མཆན་འགོད་བྱ་ཡུལ་ཡང་མེད་པར་གྱུར་གཤིས། 1842 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཆུ་སྟག་ལོར་བཀའ་ཤག་ནས་སྔར་སྲོལ་གཞིར་བཞག་དེབ་གཞི་གསར་འགོད་བྱས་འདུག་པ་འགོ་བརྗོད་ཀྱི་ནང་ནས་མཁྱེན་རྒྱུ་བཅས་ཡིག་ཆ་འདི་རིགས་དེ་སྔའི་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་བཀའ་བློན་དང་། བཀའ་དྲུང་བྱེད་སྒྲུང་མཁན་ཚོས་མ་གཏོགས་དཔོན་རིགས་གཞན་དག་གིས་ཀྱང་དངོས་སུ་མཐོང་དཀའ་བར་བརྟེན་སྐྱེ་བོ་ཕྱིངས་ལ་ཆ་རྒྱུས་དེ་བས་ཀྱང་ག་ལ་ཡོད། ད་ལམ་ང་ཚོར་དེབ་གཞི་དེའི་ཞལ་བཤུས་ལག་སོན་བྱུང་བ་ལྟར་དེའི་འགོ

བརྗོད་དང་། ལས་ཚན་འགྲོ་ཁྲུངས། གལ་ཤནད་ཆེ་བའི་མཚན་བུ་
འདྲའ་ཤིས་ཙམ་དཔེ་མཚོན་དུ་བཀོད་ནས་སྤྱི་ཁྱིངས་ཟུར་བསྟན་ཞིབ་······
མཐོང་གི་དཔེ་ལྟར་མཁྱེན་རྟོགས ཡོང་རྒྱུ་བཅས་རགས་བསྡུས་ཇི་བཞིན་ཕྲིས་
པ་གཤམ་གསལ།

(ཁ་ བྱང་)

"གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་ལས་ཚན་ཕྱི་ནང་རྟོག གནས་
ཀྱི་གོ་རིམ་དེབ་ཐེར་རིན་ཆེན་ཕྲེང་བ
ཞེས་བྱ་བ་བཞུགས་སོ།

བློ་གྲོས་ཛམ་བུ་ན་དའི་ཁྲི་ཤིང་ཆེ།
ལྷག་བསམ་འབྲས་བུའི་འཁྱུར་གྱི་དུད་པ་གང་།
ལེགས བྱས་གསེར་གྱི་ག བུར་སྨིན་བྱེད་པ།
ནོར་བུའི་གདེངས་ཀ་མཛོན་མཐོའི་སྐྱེ་མོ་བ།
གོང་མའི ལུང་བཞིན་མཆོག་དམན དབྱེ་བའི་ཚུལ།
ཕྲ་ཞིབ་མིང་དོན་བརྡ་ཡི་རྟོགས་སླད་དུ།
དེབ་ཐེར་སྐྲེ་བ་ལྷ་པའི་མགུལ་འཕྲིན་ལས།
འཁྲུལ་མེད་དབྱངས་ཀྱི་ང་རོ་གསར་དུ་བསྒྲགས།

ཞེས་ཤིས་པར་བརྗོད་པ་དང་དངོས་པོ་ངེས་པར་བསྟན་པའི་ཚིག་སྦྱོར་
འཇིགས་མེད་གདོང་ལྔའི་དབང་པོའི་དབྱངས་ཀྱི་ང་རོས་སྲིད་གསུམ་ཡིད་···
ཅན་ཡོངས་ཀྱི་ཐོས་འཛིན་ནོར་བུའི་ཡོལ་གོ་འགེངས་པར་བྱས་ཏེ། དགེ་བ་
བཅུ་དང་། མི་ཆོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་ལ་སོགས་པ་ཆོས་བཞིན་སྤྱོད་པའི་
ལེགས་མཛད་ཞུལ་དུ་ཆེ་བ་ལས་འདི་སྣང་སྲིད་ཀྱི་བདེ་བ་མཐའ་དག་མ···

བོས་པར་མགྲོན་ དུ་ཁྲུག་སྟེ་སྡེ་བཞིའི་དཔལ་འབྱོར་ཕུལ་དུ་ཆེ་བ་བསིལ་·····
སྤྱོངས་ཆོས་ལྡན་རྒྱལ་པོ་དགའ་ལྡན་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་ཕོ་བྲང་··
ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཞབས་རིང་དུ་འཁོད་པ་ཕྱི་ནང་སྡེ་མོར་མངགས་པ་··
རྣམས་ལ། གནམ་བསྐོས་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་ཏོག
གནས་བསྟུལ་བ་གོ་རིམ་མཐོ་དམའ་རིམ་པར་དབྱེ་བ་སྤྱིར་བཏང་ཐོག ཟླས
རྗེས་ལ་བརྟེན་ནས་འཕར་མའི་བདག་རྒྱུན་བསྟུལ་བ་སོགས་ཞིབ་གསལ་གྱི···
དེབ་གཞི་སྔོན་ཡོད་ཧྲུལ་གྱུར་ཆེ་བར་བརྟེན་ས་དབང་ལྷུན་གྲུབ་ནས་བཀའ་
བསྒྱུར་བསྟུལ་བ་སྤྱི་བོར་ནོ་ཡ་ཏེ་རང་ཤེས་འཁོད་བསྟུན་གྱི་བརྩོན་པ་ཆེན་
པོའི་སྒོ་ནས་ཞིབ་མོའི་བློ་ཡིས་ནན་ཏན་དུ་དཔྱད་དེ་དགོས་པ་རྒྱུ་མཚན་···
དང་འབྲེལ་བའི་ཚིག་དོན་བཟ་ཟུར་རྣམས་མ་ཉམས་པར། ལེགས་པར་
སྒྱུར་བ་སཾསྐྲྀ་ཏའི་སྐད་དུ་ཤུབྷ་གྲིར་འབོད་པ། གནམ་བསྐོས་གོང་
མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཏའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་གཉིས་པ་ཤུ་སྟག་གྲལ་ཆོས་
དགེ་བར་དེབ་ཐེར་གསར་བསྒྲིགས་བཀོད་པ་ལ།

རིམ་པ་གསུམ་པ། བཀའི་མདུན་འདོན་བཞིའི་གྲས།

བཀའ་བློན་རྟ་མགྲིན་ཚེ་དབང་།

〔འདི་ལྟ་ཆིན་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་བཞི་པའི་ (ས་ཡོས་) ཟླ་བ་བཞི······
པའི་ཚེས་ཉེར་བཞི་ཉིན་བསྒོ་བཞག་བསྟུལ། ནག་ཚུ་ཁྲུལ་གྱི་མངའ་
འབངས་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་ཚོགས་ཞིབ་དཔྱོད་དང་། གོང་མ་ཆེན་པོར་མཚམས་
ཞུ་ཞབས་བརྟན་འབུལ་བར་འགྲོ་མི་མཁན་ནང་སྐྱེལ་སྒྲོལ་དུ་འབྲི་ཚུ་ཁ ····
པར་ཐེབས་པའི་རྒྱུ་མཚན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལྷུན་གྲུབ་ནས་གསེར་སྨན་
རིན་པོ་ཆེར་སྒྲོན་གནང་གི་ཕྱིར་ཐེབས་སུ། ས་བྱའི་སྤྲོ་མདོངས་ཏའོ་གོང་

ཁྲི་བཞུགས་དགུ་པ་ས་སྣང་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་དགུ་ཉིན ······
བསྒྲལ། སྒྲོ་བོའི་ལས་དོན་འཁྲུན་ཆོད་འབུས་ཚང་བྱུང་སྐོར་རྒྱུ་རྐྱེན་བོད་
བཞུགས ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ནས་གསེར་སྨན་རིན་པོ་ཆེར་སྦྲོན་པར་བཀའ་
དྲིན་འཕར་གཟིགས་ཀྱི་རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཧོག་ཧའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་
དྲུག་པ། སེ་སྲེ་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བཅུ་ཉིན་ཕེབས། 〕

བཀའ་སློན་ཚེ་བརྟན་རྡོ་རྗེ།

〔འདི་ཧའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་དགུ་པ་ས་སྣང་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་
ཉིན བསྒོ་བཞག་བསྒྲལ། བྱང་རིགས་ཁག་ལ་ཧྲག་བཙོམ་བྱེད་མི་བཙད་
དཔྱོད་དུ་ཕེབས་པར། རྒྱ་ཉེའི་ཡོངས་ཧྲག་མི་འགོ་དཔོན་བྱེད་གཏེ་ཚེ་
དབང་གཡུང་དྲུང་ཅན་འཛིན་བཟུང་ཐོག་རྒྱ་བོད་སར་སྟེས་འབྲུལ་ཞུ་ ······
གནང་དང་། བྱིངས་ཁྲིམས་འགལ་བྱེད་མི་ལེ་ཐོགས་ཚང་མར་ས་གནས་སུ་
ཚ་འཛིན་སྐད་འདོམས་མཐར་ཕྱིན་གྲུབ་པ་དང་། ཤོ་སྟར་སྟོ་གསུམ་རྒྱ་སྟེ་
ནས་འགྲུལ་འཁྲིམ་ཆེ་ཁའི་ལས་གཡོར་ཏ་ཁལ་སྒྲིགས་གཏོང་དགོས་རིགས་
དོན་ཚང་ཞུ་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་རྒྱུན་བསྐོམས་ལས་དོན་འབྲུས་ཚང་བྱུང་སྐོར་རྒྱུ་
རྐྱེན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ནས་གསེར་སྨན་རིན་པོ་ཆེར་སྦྲོན་···
པར། བཀའ་དྲིན་འཕར་གཟིགས་ཀྱི་རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཧོག་དང་རྨ་
བྱའི་སྒྲོ་མདོངས་བཅས་ཧའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་གཉིས། ཆུ་འབྲུག་ཟླ་བ་
བཅུ་གཅིག པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་ཕེབས། 〕

བཀའ་བློན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་པོ།

〔ཧའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅོ་ལྔ་པ་ཤིང་ལུག་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་
ཉེར་གསུམ་ཉིན་བསྒོ་བཞག་བསྒྲལ། སྒྲོ་བོའི་ལས་དོན་འཁྲུན་ཆོད་འབུས

ཚང་བྱུང་སྐོར ཀྲུ་ཀྱེན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ནས་གསེར་སྣན ……
རིན་པོ་ཆེར་སྒྲོན པར། བཀའ་དྲིན་འཕར་གཟིགས་ཀྱི་ཟླ་བྱའི་སྒྲོ
མདངས་རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དྲུག་པ། མི་སྡེ་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་
བཅུ་ཉིན་ཐེབས། སྤྱི་ལོའི་ཟླིང་ཤིག་བསྐྱར་ལཅས་ཀྱི་ལས་འཁྲུན་འཁྲུས་
ཚང་བྱུང་སྐོར་རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཧོ་ག རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དགུ་
པ་ས་ཕག་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་ཉིན་ཐེབས། འདི་དགོངས་ཞུའི་ཚབ་གནས་
བཞི་པ་རྟེ་ཕྲུག མཛོད གསར་བྱུང་གནོད་སྦྱིན་ཕུན་ཚོགས་ལ། གོང་མ་
ཆེན་པོའི གསེར་སྣན་སྒྲོན་པའི་རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་གསུམ་པ་རྒྱ ……
ལོས་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་ཁྲི་འདོན་མཛད།]

བཀའ་བློན་སྲིལ་བཞི་བ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ། (རྗེས་སུ་བཤད་སྒྲ་
བར་མིང་བསྒྱུར་)

[(འདི་རྒྱ་སྐག་) ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པ་རྫིང་མའི་ཚེས་ཉེར་བདུན ……
ཉིན་བཀའ་ཡིག་ཐེབས། རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་གསུམ་པའི་ (རྒྱ་
ལོས་) ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་དགུ་ཉིན་ཁྲི་འདོན་མཛད།]

རིམ་པ་བཞི་པ་དབུས་གཙང་གི་མདའ་དཔོན་དྲུག་གི་གྲས།

དབུས་མདའ་དཔོན་ཐར་གླིང་ཚེ་བརྟན།

[སྟོད་དམག དོན་གྲུབ་རྗེས་ལ་བརྟེན་རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་ ……
གཉིས་རྒྱ་སྐག་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ཚེས་ཉེར་དགུ་ཉིན་བསྐོ་བཞག་བསྒྲལ།]

དབུས་མདའ་དཔོན་སྲིལ་བཞི་བ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ།

[སྔོ་དོན་དམག་སར་ལས་དོན་ཧུར་སྐྱེད་ཞུས་པའི་བདག་རྒྱན་དུ ……
རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དྲུག་པ་མི་སྡེ་ཟླ་ཚེས་ཉིན་བསྐོ་བཞག་བསྒྲལ།

འདི་བཀའ་སློན་ཏུ་གནས་འཕར་ཚབ་……〕

གཙང་མདའ་དཔོན་ཚ་རོང་བསྟན་འཛིན་ནོར་བུ།

〔ཏའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་གསུམ་པ་ཆུ་སྤྲེལ་ཟླ་ཚེས་ཉིན་བསྐོ……
བཞག་བསྐུལ། 〕

གཙང་མདའ་དཔོན་བྲག་འཇུན་པ་ལྷ་དབང་ནོར་བུ།

〔ཏའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་བདུན་པ་མེ་བྱ་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་
ཉེར་དགུ་ལ་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ། ……〕

གཙང་མདའ་དཔོན་རམ་པ་མགོན་པོ་རྡོ་རྗེ།

〔ཏའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དགུ་པ་ས་ཕག་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་
ལ་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ། ……〕

གཙང་མདའ་དཔོན་སྙན་གྲོང་པ་ནོར་བུ།

〔ཏའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དགུ་པ་ས་ཕག་ཟླ་ཚེས་ཉིན་གནས་སྤར་
བསྐོ་བཞག་བསྐུལ། ……〕

རིམ་པ་ངཞི་པ། རྩིས་དཔོན་ངོ་མ་གསུམ་གྲས།

སྲི་ལུགས་དོན་གྲུབ་སྟོབས་རྒྱལ།

〔ཏའོ་བཀོང་ཁྲི་ཞུགས་བཅུ་བཞི་པ་ཤིང་ཏ་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་
བཅོ་ལྔ་ཉིན་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ། 〕

ལྷ་སྡིང་པ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱལ།

〔ཏའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་དགུ་པ་ས་ཕག་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་
བཅོ་ལྔ་ཉིན་གནས་སྤར་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ། ……〕

སླད་མཐོང་པ་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་པོ།

〔ཧའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉི་ཤུ་པ་ལྷགས་ཕྱི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་·····
བཅོ་ལྔ་ཉིན་བསྐོ་བཞག་བསྟུལ། 〕

རིམ་པ་བཞི་པ། ཕྱག་མཆོད་པ་གཉིས་ཀྱི་གྲས།

ཟླ་བྲང་ཕྱག་མཆོད་པ་སྐྱིད་སྟོད་པ་འབྱོར་རྒྱས།

〔འདི་ཧའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་གཅིག་པའི་ (ལྷགས་སླང་) ཟླ་བ···
དྲུག་པའི་ཚེས་ཉེར་དགུ་ཉིན་བསྟུལ། ······〕

ཟླ་ཕྱུག་བློ་བཟང་དོན་གྲུབ།

〔······〕

ཟླ་ཕྱུག་ཡོན་ཆོས་ངག་དབང་བདེ་ལྡན།

〔······〕

རྗེ་ཕྱུག་མཆོད་པ་གསར་བྱུང་གནོད་སྦྱིན་ཕུན་ཚོགས།

〔······〕

རིམ་པ་ལྔ་པ། དབུས་གཙང་གི་ཏུ་དཔོན་བཅུ་གཉིས་གྲས།

སྐྱ་ས་ཏུ་དཔོན་ཆོས་འཕེལ། 〔······〕

སྐྱ་ཤ་ཏུ་དཔོན་ཕུན་ཚོགས་བཀྲ་ཤིས། 〔······〕

སྐྱ་ས་ཏུ་དཔོན་བསོད་ནམས་ཡར་འཕེལ། 〔······〕

སྐྱ་ས་ཏུ་དཔོན་སྣང་དཀར་བ་འཇིགས་མེད་སྟོབས་རྒྱལ། 〔······〕

གཞིས་རྩེ་ཏུ་དཔོན་བཀྲས་མཐོང་པ་ཆེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས། 〔······〕

གཞིས་རྩེ་ཏུ་དཔོན་ལྷུག་ར་བ་ཆེ་དབང་ཕུན་ཚོགས། 〔······〕

གཞིས་རྩེ་ཏུ་དཔོན་དགའ་གཞུ་ལོ། 〔······〕

གཞིས་རྩེ་ཏུ་དཔོན་བཀྲས་ཁང་ཉི་མ་ཚེ་རིང་། 〔······〕

རྒྱལ་རྩེ་རྩ་དཔོན་འགྱུར་མེད། 〔……〕

རྒྱལ་རྩེ་རྩ་དཔོན་སྐྱོང་ང་བ་བླ་བ་ཚེ་རིང་། 〔……〕

རིང་རི་རྩ་དཔོན་ཡེ་ཤེས། 〔……〕

རིཛ་རི་རྩ་དཔོན་གཡུལ་རྒྱལ། 〔……〕

རིམ་པ་ལྔ་པ། ལྷ་ས་གཉེར་ཚང་པ་གཉིས་གྲས།

དྭགས་ལྷུང་དབང་རྒྱལ། 〔……〕

ཐོན་པ་རྣམ་རྒྱལ་དོན་གྲུབ། 〔……〕

རིམ་པ་ལྔ་པ། སྣང་རྩེ་ཤག་མི་དཔོན་གཉིས་གྲས།

སྨན་སྒྲོལ་བླ་བ་རྩེ་བརྟན། 〔……〕

མཁར་གདོང་པ་ཚེ་རིང་དངང་འདུས། 〔……〕

རིམ་པ་ལྔ་པ། བཤེར་དཔང་པ་གཉིས་གྲས།

དགའ་བཞི་པ་ཉི་མ་ལྷུན་གྲུབ། 〔……〕

ཉིན་མཁར་བ་ལྷ་གོད་དགྲ་འདུལ། 〔……〕

རིམ་པ་ལྔ་པ། ཞོལ་པ་གཉིས་གྲས། 〔……〕

ཐར་པ་གླིང་ཚེ་བརྟན། 〔……〕

བདེ་མཁར་བ་ཚེ་བརྟན་དབང་རྒྱལ། 〔……〕

རིམ་པ་ལྔ་པ། ས་མཚམས་རྫོང་འགོ་བཅུ་བཞིའི་གྲས།

ཀྲར་ཁམས་རྫོང་སྡོད། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ལྔ་བཅུ། ལི་དབར་

3500〕

ང་ཕོད་པ་ཞུན་ཚོགས་བསམ་གྲུབ། 〔……〕

རྫོད་སྨར་དཔོན་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ལྔ་བཅུ། ལི་དབར་

3500〕

འབྱོར་རྒྱས་པ་རྣམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན། 〔……〕

མཚོ་སྔོ་གང་ཆེན་པ། 〔……〕

ནག་ཆུ་འགོ་པ་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས་〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ། ལི་དབར་700〕

རྩེ་དྲུང་ཚུལ་ཁྲིམས་བཤད་གྲུབ། 〔……〕

ཐང་སྟོད་དོན་གྲུབ་ཚེ་རིང་། 〔……〕

མཚོ་སྣ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ། ལི་དབར་700〕

བདེ་སྨོན་པ་དབང་འདུས་རྡོ་རྗེ། 〔……〕

ཕུན རབ་པ་ཚེ་བརྟན་དཔལ་འབྱོར། 〔……〕

ཕག་རི་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དགུ། ལི་དབར་630〕

བསམ་གྲུབ་གླིང་པ་དར་རྒྱས་ཚེ་རིང་། 〔……〕

ཞི་བོ་དགྲ་འདུལ་ཕུན་ཚོགས། 〔……〕

གཏིང་སྐྱེས་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ་གཅིག ལི་དབར་770〕

ཡ་སྨོན་ཡིག་བསྒྱུར་དོན་གྲུབ་ཚེ་དབང་ནོར་སྐྱོང་། 〔……〕

སྣེ་ལུང་པ་ཟླ་བརྟན། 〔……〕

གཞའ་ནང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ་བདུན། ལི་དབར་1190〕

བྱ་རིག་པ་རྡོ་རྗེ། [……]

ཆབ་ཆོམ་པ་བདུད་འདུལ། [……]

སྐྱིད་གྲོང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། [ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཉེར་ལྔ། ལི་དབར་1750]

ལྕགས་རི་ཤར་མ་ཚེ་དབང་དཔལ་འབྱོར། [……]

རོང་བྲག་པ་པདྨ་རྡོ་རྗེ། [……]

གོ་འཛོ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཞེ་ལྔ། ལི་དབར་3150]

ང་ཕོད་པ་ཕུན་ཚོགས་བསམ་གྲུབ། [……]

གྲུ་རྫིང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་སོ་ལྔ། ལི་དབར་2450]

བོན་གྲོང་ཤོད་པ་རིག་འཛིན་རྣམ་རྒྱལ། [……]

སྤོ་བོའི་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། [ལྷ་ས་ནས་ཞག་སུམ་ཅུ། ལི་དབར་2100]

ཤེལ་དཀར་གླིང་པ་རྒྱལ་ཕུར་དབང་འདུས། [……]

ང་ཕོད་པ་ཕུན་ཚོགས་བསམ་གྲུབ། [……]

ཀོང་པོ་ཚོལ་ཁ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་དགུ། ལི་དབར་630]

སྨོན་འཚོ་བ་ཚེ་དབང་། [……]

རོང་ཤར་སྒོ་པ་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ་བདུན། ལི་དབར་1190]

མཁར་འཚོ་བ་རིག་འཛིན་ལྷུན་གྲུབ། 〔……〕

མདའ་མཁར་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཞེ་ལྔ། ལི་དབར་3150〕

བཀྲས་མཐོང་པ་ཚེ་དབང་ཕུན་ཚོགས། 〔……〕

ཡ་གཅིག་གདོང་སྣ་དོ་རྗེ་ནས་གཅིག་སྟོགས། 〔……〕

གནས་ཆེ་ཁའི་རྫོང་སྡོད རིམ་པ་ལྔ་པ་བཅུའི་གྲས།

སྣེ་གདོང་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཞི། ལི་དབར་280〕

བཞི་གྲོང་པ་རྣམ་རྒྱལ་བཀྲ་ཤིས། 〔……〕

ལྷང་རྒྱབ་པ་ལྷ་དབང་མགོན་པོ། 〔……〕

འཕྱོངས་རྒྱས་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ལྔ། ལི་དབར་350〕

རག་སྟེབ་པ་ཕུར་བུ་དགྲ་འདུལ། 〔……〕

ཤག་བྱང་པ་ཚེ་རིང་དབང་འདུས། 〔……〕

གོང་དཀར་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ལི་དབར་140〕

རི་གཤོང་པ་ཚེ་དབང་རྣམ་རྒྱལ། 〔……〕

སྨོན་གྲུབ་པ་ཚེ་དབང་རྒྱལ་པོ། 〔……〕

ལྷུན་རྩེ་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ། ལི་དབར་490〕

ལྷུམ་ཁང་པ་འཇམ་དབྱངས། 〔……〕

ཡིག་བསྒྱུར་ཟླ་མ་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས། 〔……〕

གསང་རྫོང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་སེར་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག
ཞེ་ལྔ། ལེ་དབར་3150〕

ངག་དབང་སྐལ་ལྡན། 〔……〕

མཆོད་རྫས་དོ་དམ་ཉི་མ་ཚེས་འཕེལ། 〔……〕

གོང་པོ་རྩེ་སྨད་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་
ཞག་བཅུ་གཉིས། ལེ་དབར་840〕

ལྷུགས་གྲོང་པ་དབང་འདུས་དཔལ་འབྱོར། 〔……〕

རྒྱལ་རྩེ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་
བདུན། ལེ་དབར་490〕

སྐྱེ་མོ་མདོ་མཁར་བ་ཏྲ་མགྲིན་རྡོ་རྗེ། 〔……〕

སྒྲོན་མོ་ཞུང་པ་ཀུན་དགའ། 〔……〕

གཞིས་རྩེ་རྫོང་སྲིད་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་
དགུ། ལེ་དབར་630〕

རྩེ་དྲུང་བློ་བཟང་སངས་རྒྱས། 〔……〕

པད་ཚལ་བ་མགོན་པོ་དབང་འདུས། 〔……〕

ཤེལ་དཀར་རྫོང་སྟོད་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་
བཅོ་ལྔ། ལེ་དབར་1050〕

རྩེ་དྲུང་བློ་བཟང་། 〔……〕

ཁང་འོག་པ་ཏྲ་མགྲིན་རྡོ་རྗེ། 〔……〕

ནག་ཚང་འགོ་པ་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་

ཉེར་ལྔ། ལེ་དབར་1750〕

རབ་འབྱམས་པ་བློ་བཟང་ཆོས་དར། 〔……〕

ཚེ་སྨོན་གླིང་ཛ་སག་བླ་མའི་ཞོར་སྐྱོང་། 〔……〕

རིམ་པ་དྲུག་པའི ཧོག་གནས་གྲས།

དབུས་གཙང་གི་བརྒྱ་དཔོན་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞིའི་ཁོངས་ནས།

ལྷ་སའི་བརྒྱ་དཔོན་བརྒྱད། ……

གཞིས་རྩེའི་བརྒྱ་དཔོན་བརྒྱད།

རྒྱལ་རྩེའི་བརྒྱ་དཔོན་བཞི།

དིང་རི་བརྒྱ་དཔོན་བཞི།

རིམ་པ་དྲུག་པའི་ཧོག་གནས་ནང་གི་ལས་ཚན་གྲས།

ཆིབས་དཔོན་གཉིས།

བཀའ་ཤག་དྲུག་ཡིག་ཆེ་བ་གཉིས།

མགྲོན་གཉེར་གསུམ།

རིམ་པ་དྲུག་པའི་ཧོག་གནས་རྫོང་བཞི་བཅུ་ཞེ་གསུམ་གྲས། རྩེ་

རྫོང་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁུངས་གཉིས། (ས་ཐག་མ་འཁོད་)

ལྷ་རྩེ་ངག་དབང་དོ་ཛེ། 〔……〕

རོང་སྐྱིད་སྡོད་པ། 〔……〕

ཛོ་རྫོང་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁུངས་གཅིག 〔……〕

……

སྟག་རྩེ་རྫོང་སྡོད་སྐུ་བོའི་འགྲོ་ཁུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་

གཅིག་ལེ་དབར་70〕

……

བསམ་ཡས་རྫོང་སྟོད་སེར་མོ་བའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ལེ་དབར་140〕

……

པ་རྣམ་རྫོང་སྟོད་སྐྱུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བརྒྱད། ལེ་དབར་560〕

……

རིན་སྤུངས་རྫོང་སྟོད་སྐྱུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ལྔ། ལེ་དབར་350〕

……

རིན་རྩེ་རྫོང་སྟོད་སྐྱུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དགུ། ལེ་དབར་630〕

……

རྣམ་གླིང་རྫོང་སྟོད་སྐྱུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བདུན། ལེ་དབར་490〕

……

རྫོང་དཀའ་རྫོང་སྟོད་སྐྱུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཉེར་གསུམ། ལེ་དབར་1610〕

……

ས་དཀའ་རྫོང་སྟོད་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྱུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཉེར་གསུམ། ལེ་དབར་1610〕

……

མཛོ་སྨང་རྫོང་སྟོད་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྱུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་སོ་གཉིས། ལེ་དབར་2240〕

……

སྣར་རྫོང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅོ་ལྔ། ལེ་དབར་1050〕

……

ཀྲུ་མདའ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བདུན། ལེ་དབར་490〕

……

སྐུ་ཧམ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དགུ། ལེ་དབར་630〕

……

འོལ་དགའ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གསུམ། ལེ་དབར་210〕

……

ལྷུན་རྫོང་ (གྲུབ་) རྫོང་སྟོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ལི་དབར་140〕

……

ཆུ་ཤུར་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ལི་དབར་140〕

……

དོ་རྫོང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དྲུག ལི་དབར་420〕

……

སེང་རྫོང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བདུན། ལི་དབར་490〕

……

རྩ་ཧྲེང་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཞེ་བདུན། ལི་དབར་3290〕

……

རུ་ཐོག་རྫོང་སྟོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཞི་བཅུ། ལི་དབར་2800〕

……

སོག་གཞིས་སྟོད་སེར་སྐྱའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ་གསུམ། ལི་དབར་910〕

……

རོལ་གཞིས་སྡོད་སེར་སྐྱའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ལི་དབར་140〕

……

རྒྱལ་སྟོན་རྫོང་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅོ་ལྔ། ལི་དབར་1050〕

……

གྲི་གུ་གཞིས་སྡོད་སེར་སྐྱའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ལྔ། ལི་དབར་350〕

……

སྣོ་མདོ་རྫོང་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཉེར་བཞི། ལི་དབར་1680〕

……

ལྷ་རི་རྫོང་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ་གཉིས། ལི་དབར་940〕

སྣང་རྫོང་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ། ལི་དབར་700〕

……

ཨོ་རོང་རྫོང་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བདུན། ལི་དབར་490〕

……

མལ་གུང་རྫོང་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་

གཉིས། ཞེ་དཔར་140〕

......

མཁར་རྩེ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྟ་ས་ནས་ཞག་? ཞེ་ཕ་བར་?〕

......

འོན་གྲག་ཁ་གཞིས་སྟོད་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྟ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ཞེ་དཔར་140〕

......

ཤག་ཕྱུ་རྫོང་སྟོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྟ་ས་ནས་ཞག་བཞི། ཞེ་དཔར་280〕

......

ཚལ་བདེ་(སྟོད་ལུང་)རྫོང་སྟོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྟ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ཞེ་དཔར་140〕

......

དར་མ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྟ་ས་ནས་ཞག་བརྒྱད། ཞེ་དཔར་560〕

......

སྐྱི་མོ་རྫོང་སྟོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྟ་ས་ནས་ཞག་གསུམ། ཞེ་དཔར་210〕

......

སྣ་རྩེ་རྫོང་སྟོད་སེར་སྐྱའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྟ་ས་ནས་ཞག་

བཞི། ལི་དབར་280〕

……

(ཡར་འབྲོག) སྙིང་གཞིས་སྡོད་སེར་སྐྱ་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དྲུག ལི་དབར་420〕

……

ལྷ་བུ་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དྲུག ལི་དབར་420〕

……

(འོད་ཡུག་) སྙིང་དཀར་རྫོང་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དྲུག ལི་དབར་420〕

……

གནམ་མཚོ་འགོ་པ་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཞི། ལི་དབར་280

……

ཡངས་ཅན་འགོ་པ་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གསུམ། ལི་དབར་210〕

……

མར་རྒྱུད་འགོ་པ་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཞི། ལི་དབར་280〕

……

བཀའ་ཤོད་དྲུང་ཡིག་གསུམ། ......

བཀའ་ཤག་འགག་པ་གསུམ། ......

རྩམ་ལེན་སེར་སྐྱའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། ......

ཤིང་གཉེར་སེར་མོ་བའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག ......

རྩ་གཉེར་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། ......

གུར་པ་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཉིས། ......

ཕྱུགས་གཉེར་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གསུམ། ......

གནས་ཆུང་ཁའི་རྫོང་གཞིས་ཉེ་ཤུ་རྩ་ལྔའི་གྲས།

ཡར་སྟོད་རྫོང་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་? ལེ་དབར་?〕

......

སྐྱེམ་སྟོང་རྫོང་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཅུ། ལེ་དབར་700〕

ལྷ་གསོལ་རྫོང་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་དྲུག་ལེ་དབར་ 420〕

......

ཟ་ལྷ་རྫོང་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ལེ་དབར་ 140〕

......

སྣང་ཐང་རྫོང་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་

གཅིག ལེ་དཔར་70]

......

ཐོ་བྲང་གཞིས་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་བཞི། ལེ་དཔར་280]

......

གྲ་ཕྱི་གཞིས་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་གསུམ། ལེ་དཔར་210]

......

ཟད་གཞིས་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཉིས། ལེ་དཔར་140]

......

འདུས་བྱུང་གཞིས་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་བརྒྱད། ལེ་དཔར་560]

......

དབང་ལྡན་གཞིས་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་བརྒྱད། ལེ་དཔར་560]

......

རྒྱ་མཚོ་གཞིས་སྡོད་སྐྱ་བོའི་འགྲོ་ཁྱངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་དྲུག ལེ་དཔར་420]

......

ལྷ་ཁང་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྱངས་གཅིག [ལྷ་ས་ནས་ཞག་

དགུ། ལེ་དབར་ 630〕

......

ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་གཞིས་སྡོད་སྐུ་པོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་བདུན། ལེ་དབར་ 490〕

......

ཚལ་གཞིས་སྡོད་སྐུ་པོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་ཕྱེད། ལེ་དབར་ 35〕

......

ཆོས་ལུང་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ ལེ་དབར་ 50〕

......

བསྒྲགས་ཕྲེང་གཞིས་སྡོད་སྐུ་པོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ཞག་གཅིག ལེ་དབར་ 70〕

......

བཀྲས་གླིང་གཞིས་སྡོད་སྐུ་པོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག (ས་ཐག་མ་གསལ།)

......

གྲ་གཞི་(བཞི་)གཞིས་སྡོད་སྐུ་པོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ ལེ་དབར་ 14〕

......

སྟོ་མོས་གཞིས་སྡོད་སྐུ་པོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ལེ་

དཔར་15〕

……

སྐྱུར་པོ་གཞིས་སྡོད་སྐྱུ་བོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ལེ་དཔར་40〕

……

སྣང་ཙ་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ལེ་དཔར་15〕

……

སྙིའུ་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ལེ་དཔར་20〕

……

ལྷུང་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ལེ་དཔར་100〕

……

མཆིས་ཐང་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག 〔ལྷ་ས་ནས་ལེ་དཔར་100〕

……

སྐུ་འབུམ་ཐང་གཞིས་སྡོད་སེར་མོའི་འགྲོ་ཁྲུངས་གཅིག〔?〕

……

(གསར་འཕར་)གནས་བཞི་པ་སྒོ་བོ་སྐྱི་ཁྲབ་པ་གཅིག (ས་ཐག་

མ་འཁོད་)

......

སྟོ་བོ་རྫོང་སྡོད་གོང་ཁོངས་ནས། སྟེ་ལ་ཐང་གསུམ་གྱི་ས་ཆ་ཀ་གནམ་པར་གནང་བའི་རྫོང་སྡོད་གསུམ་ཕྱིར་འཐེན་ཚབ་ཀོང་པོ་རྡོ་རྗེ་ནོ་གསུམ་གྱི་ཁོངས་སུ་གསར་འཛུགས་བྱས་གྲས།

གནས་ལྷ་པ་ནོ་ཁ་ཁྲུལ་མཚོ་འཇུག་དང་། ལེ་སྲི་གཉིས་འཛིན་གྱི་རྫོང་སྡོད། སྨོན་འཚོ་བ་ཚེ་དབང་། [......]

གནས་རྟག་པ་རྗེ་སྣང་ཁྲུལ་དེ་མོ་དང་། གླུ་ནང་གཉིས་འཛིན་གྱི་རྫོང་སྡོད། ཟུར་ཀླི་བ་དགྲ་འཇོམས། [......]

གནས་རྟག་པ་རྫོ་རྫོང་ཁྲུལ་གནས་བཞི་དང་། ཆོས་རྗེ་གཉིས་འཛིན་གྱི་རྫོང་སྡོད། བྱེ་པད་པ་ཚེ་བརྟན་མི་འགྱུར། [......]

གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་མི་དྲག་ཁག་ལ་ཚོ་ལོ་དང་། རྟོག་གནས་སོགས་བསྐུལ་བའི་མཚན་ཐོ་བཀོད་པར།

རིམ་པ་དང་པོའི་རྟོག་གནས་བསྐུལ་བ་རྒྱལ་བ་(ཏཱ་ལའི་བཅུ་པ་)མཆོག་གི་སྐུའི་གཅུང་པོ་སྐལ་བཟང་ཕུན་ཚོགས།

[འདི་རྣའོ་ཀོང་ཁྲི་བཞུགས་བཞི་པ་ཤིང་སྦྲེ་ཟླ་ཚེས་ཉིན་རྟོག་གནས་བསྐུལ།]

ཞང་ཅན་གུང་ཚེ་དབང་འགྱུར་མེད།

[ཏཱ་ཆེན་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་གཅིག་པ་(1816མེ་བྱི་ལོའི་)ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་ཉིན་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ།]

རྟོར་ཁང་ཛ་སག་དོན་གྲུབ་གཡུལ་རྒྱལ། [......]

ཚེ་སྨོན་གླིང་རྫ་ལག་འཛམ་དཔལ་རབ་རྒྱས། [……]

བསྟན་གླིང་རྫ་ལག་བླ་མ་བློ་བཟང་བསྟན་དར། [……]

དཔའ་ཤོད་རྫ་ལག་བླ་མ་བློ་བཟང་བསྟན་པ། [……]

བསམ་ཕོ་ཐའི་ཇི་རྒྱལ་མཚན་དངོས་གྲུབ། [……]

རྗོ་རིང་ཐའི་ཇི་རྗོ་རྗེ་ཚེ་རིང་། [……]

ར་སྒྲེང་དགེ་འཕེལ་གླིང་གི་ཏཱ་བླ་མ་ཡེ་ཤེས་འཕྲིན་ལས། [……]

ལྷ་ཀླུ་སྤྲས་ བསོད་ནམས་ཚེ་འཕེལ།

[འདི་ལ་རིམ་པ་བཞི་པའི་རྟོག་གནས་རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བརྒྱད་… པ་ས་ཕྱི་བླ་ཆོས་ཉིན་བསྡུལ།]

དར་ཧན་མཁན་པོ་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རྣམ་རྒྱལ།

[དབུས་གཙང་རྒྱ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲལ་རིགས་མོས་སློམས་ཞིབ་འཕྱོད་བགྱིད་སྒོ་(ལུགས་སྲོལ་ཞིབ་གཞུང་)རྗེ་འབངས་གཉིས་ལར་དགེ་བའི་ལས་དོན་… འཐུས་ཚང་བྱུང་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་ནས་ གསེར་སྙན་སྦྲོན་གནང་གི་ཕྱིར་ཕེབས་སུ་དར་ཧན་མཁན་པོའི་ཚེ་པོ་རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་གཉིས་པ་ལུགས་ཡོས་ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉིན་བསྡུལ།]

རྒྱལ་བའི་(ཏཱ་ལའི་བཅུ་གཅིག་པ་)ཡབ་རྗེ་ཚེ་དབང་དོན་གྲུབ་ལ། རྡོའི་གོང་ཁྲི་བཞུགས་ཞེར་གཅིག་པ་ལུགས་སྦྲང་ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ཚེས་ལྔ་ལ་ གུང་གི་ཚེ་པོ་དང་ཟུར་རྟོག་བསྡུལ། ”

(ཡང་རྒྱ་དེབ་དེ་རང་གི་གཤམ་ཆར། ཁ་བྱང་ལ་)

"གཞུང་དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་རྩེ་དྲུང་སེར་མོ་བའི་ལས་ཚན་ཀྱི… ནང་རྟོག་གནས་ཀྱི་གོ་རིམ་དེབ་ཐེར་རིན་ཆེན་འཕྲེང་བ་བཞུགས་སོ།

ཛའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་ལྔ་པ་ཤིང་སྤྲུལ་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས······ བཅོ་ལྔ་ཉིན། ཨམ་བན་ཞྭན་རྒྱས་ནས་བོད་ཀྱི་ལས་ཚན་འགྲོ་ལུགས་དང་། གོ་རིམ་སྒྲོར་གཏན་འཁེལ་གྱི་གསེར་སྐྱན་སྒྲོན་གནང་མཛད་བྱིན་པའི་གནས་ཚུལ་དང་སྒྲིགས་རིམ་པ་བདུན་ཡན་གྱི་ནང་མ་ལས་ཚན······ དང་། རྫོང་གཞིས་བཅས་ཀྱི་སྒོ་གནས་འགྲོ་ཁྲུངས་རིགས་ལ་བྲོ་ཐེབས་གསལ། རྩེ་དྲུང་སེར་སྨོ་བའི་སྒོ་གནས་འགྲོ་ཁྲུངས་དང་། ད་ལྟའི་ལས་སྒྲིག་བཅས་ཀྱི་དེབ་གཞི་གསར་བཀོད་བྱས་པར།

གནས་གསུམ་པ་བཀའ་བློན་དང་འདྲ་བ་སྐུ་བཅར་སྐྱི་ཁྱབ་མཁན······ པོ།

བློ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། 〔སེར་སྨད་〕

〔འདི་གཤེགས་ཚབ། གནས་བཞི་པ་གསོལ་དཔོན་བློ་བཟང་རབ་རྒྱས་ལ་ཛའོ་གོང་ཁྲི་བཞུགས་ཉེར་དགུ་པ་ས་སྤྲེ་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས······ ཉེར་ལྔ་ཉིན་ཟ་སེར་གྱི་བཀའ་ཤོག་པས་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག······ ཉིན་ཁྲི་ཐེབས་མཛད་······〕

གནས་བཞི་པ་སེར་སྨོ་བ་སྐུ་བཅར་གསོལ་གཟིམ་མཆོད་གསུམ་གྱི······ གྲས།

སྐུ་བཅར་གསོལ་དཔོན་མཁན་པོ་ངག་དབང་བསྟན་དར། 〔གྲོང་སྟོད་ཤར་པ་〕

〔འདི་སྐྱི་ཁྱབ་མཁན་པོར་འཕོས་ཚབ་ངག་དབང་དཔལ་འབྱོར་ལ··· དཔྱད་མཚམས་དགོངས་དོན་མི་བབ་སྐྱུན་ཞུའི་ཐོག་ནས་བསྐོ་བཞག་ངསྐྱལ ······〕

སྐུ་བཅར་གཟིམ་དཔོན་མཁན་པོ་བློ་བཟང་རབ་རྒྱས། 〔……〕

སྐུ་བཅར་མཆོད་དཔོན་མཁན་པོ་བསྟན་འགྲུས་རྒྱལ་མཚན། 〔རྣམ་གྲྭ་〕

〔……〕

སྐུ་བཅར་བློ་བཟང་ཐར་འདོད། 〔……〕

སྐུ་བཅར་ཡེ་ཤེས་དགེ་ལེགས། 〔……〕

སྐུ་བཅར་ངག་དབང་འཇམ་དཔལ། 〔……〕

སྐུ་བཅར་འཇམ་དབྱངས་བསྟན་པ། 〔……〕

གནས་བཞི་པ་མཁན་ཆུང་རྩེ་དྲུང་ཡིག་སེར་མོ་བ་བཞིའི་གྲས།

དྲུང་ཡིག་བློ་བཟང་ཆོས་འབྱོར།

〔འདི་དགོངས་ཞུས་ཚབ། ཚལ་ཁྲིམས་ཆོས་འཕེལ་ལ་ཞན་རྟིང་ཁྲི་བཞུགས་དགུ་པ་(1859 ས་ལུག་ལོའི་)ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་གཅིག་…ཉིན། མི་བབ་སྲུན་ཞུའི་ཐོག་ནས་བསྐོ་བཞག་བསྒྱུལ། 〕

དྲུང་ཡིག་བློ་བཟང་རབ་བརྟན། 〔གནས་གསར་〕

〔……〕

དྲུང་ཡིག་བློ་བཟང་ཆོས་འཕེལ། 〔སེར་བྱེས་〕

〔……〕

དྲུང་ཡིག་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན། 〔གཡུ་ཐོག་〕

〔……〕

གནས་བཞི་པ། སྐུ་བཅར་ཞབས་ཞུ་མཁན་སྡེ་ཆུང་ཁ་བརྒྱད་ཀྱི་གྲས།

མཁན་ཆུང་བློ་བཟང་ཆོས་ལྡན།　〔……〕

མཁན་ཆུང་གྲགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ།　〔……〕

མཁན་ཆུང་བློ་བཟང་རབ་རྒྱས།　〔……〕

གནས་ཆུང་སྐུ་བརྟེན་པ་མཁན་ཆུང་སྐལ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས།
〔……〕

བསམ་ཡས་སྐུ་བརྟེན་མཁན་ཆུང་མཐུ་སྟོབས་བསམ་གྲུབ།　〔……〕

མཁན་ཆུང་ཆོས་འཕེལ་རྒྱ་མཚོ།　〔……〕

མཁན་ཆུང་བློ་བཟང་རྒྱལ་མཚན།　〔……〕

མཁན ཆུང་གྲགས པ་རབ་རྒྱས།　〔……〕

གནས་བཞི་པ།　རྩེ་ཕྲུག་མཛོད་སེར་མོ་བ་གཉིས།

……

གནས་བཞི་པ།　གསོལ་དཔོན་ཆུང་བ།

……

གནས་བཞི་པ།　རྩེ་མགྲོན་ཆེ་བ།

……

གནས་བཞི་པ།　ཕོགས་དཔོན།

……

གནས་བཞི་པ།　བླ་སྨན་ཆེ་བ།

……

གནས་ལྔ་པ།　སེར་མོ་བའི་ལས་ཚན་མགྲོན་གཉེར་བཅུའི་གྲས།

……

གནས་ལྔ་པ། སྐད་སྒྱུར་ཕོ་ལྔ་བ་བཞིའི་གྲས།

...

གནས་ལྔ་པ། གླ་སྨན་ཆུང་བ།

......

གནས་ལྔ་པ། རྗེ་གཉེར་ཚང་པ་གསུམ་གྱི་གྲས།

......

གནས་ལྔ་པ། ཤོད་གཉེར་ཚང་པ་སེར་མོ་བ་གཅིག

......

གནས་ལྔ་པ། ཞོལ་གཉེར་སེར་མོ་བ་གཅིག

གནས་ལྔ་པ། རྫོང་སྡོད་སེར་མོ་བའི་གྲས་(ལྔ་)

......

གནས་དྲུག་པ། སེར་མོ་བའི་ལས་ཚན་གྲས།

ཕྱག་དཔེ་དོ་དམ་པ་གཉིས།

......

གནས་དྲུག་པ། མཆོད་རྫས་དོ་དམ་པ་གཉིས།

......

གནས་དྲུག་པ། བདེ་འཁྱིལ་སྐུ་གཉེར་གཅིག

......

གནས་དྲུག་པ། སེར་མོ་བའི་རྫོང་སྡོད་གྲས། (19)

......

གནས་བདུན་པའི་སེར་མོ་བའི་ལས་ཚན་གྲས།

རྩམ་ལེན་པ་གཅིག

......

རྩ་གཉེར་གཅིག

......

ཤིང་གཉེར་གཅིག

......

རྩེ་གཟིམ་འགག་བཞི་གྲས།

......

འདོད་དཔལ་དོ་དམ་པ་གཉིས།

......

བཟོ་ཁང་དོ་དམ་པ་གཅིག

......

སྦྱོས་བསྲུ་དོ་དམ་པ་གཅིག

......

སྟོང་མཆོད་དོ་དམ་པ་གཅིག

......

ཟླ་བྲང་ཁང་གཉེར་གཅིག

......

ནོར་བུ་གླིང་གའི་ཁང་གཉེར་གཅིག

......

གནས་བརྟན་པའི་སེར་མོ་བའི་རྫོང་སྡོད་གྲས། (10)

……”①

ཞེས་གསལ་བ་བཅས་རྗེས་སུ་ལས་ཚན་འགའ་ཞིག་འཕར་ཆག་དང་། རྫོང་གཞིས་ཁག་ཅིག་སྐྱེར་རྫས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་ཚོད་པ་སོགས་འགྱུར་ལྡོག་ཕྲན་····ཚེག་བྱུང་ཡོད་པ་ལས་འགངས་ཆེའི་ལས་ཚན་དང་། རྫོང་གཞིས། ཏོག་གནས་ཀྱི་རིམ་པ་བཅས་ཚང་མ་དམངས་གཙོའི་བཙོས་བསྒྱུར་མ་བྱས་བར་མི་ལོ་བརྒྱ་དང་དྲུག་ཅུ་ལྷག་ཙམ་རིང་ཆབ་སྲིད་སྒྲིག་གཞིའི་ལམ་·····ལུགས་དེ་རང་སོར་གནས་ཡོད་པ་སྲིད་གཞུང་གི་དེབ་ཐེར་རིམ་ཅན་དང་···གན་རབས་ཚང་མའི་ནང་ལ་ངེས་པ་ལྟར་ཡིན། རྩེ་སྐོར་ལས་ཚན་ནང་མའི་གོ་གནས་རིམ་པ་དེ་དག་སྔོན་ཆད་《བཀའ་ཤག་རྒྱ་དེབ》ནང་འཁོད་·····མེད་པའང་། སྤྱི་ལོ་ 1845 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཤིང་སྦྲུལ་ལོ་ནས་བཟུང་དེབ་འགོད་བྱས་པ་བཅས་མདོར་ན་དེ་སྐའི་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ཕྱི་ནང་ལས་ཚན་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཆེ་འབྲིང་ཆུང་གསུམ་གྱི་··གོ་གནས་ཐོབ་ཐང་གི་རིམ་པ་མཐའ་དག་ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གིས་··གཏན་ལ་ཕབ་པ་ལྟར་ལག་ལེན་བསྟར་གྱི་ཡོད་པ་བཀའ་ཤག་གི་རྩ་འཛིན་ཡིག་རིགས་འདི་ཐོག་ནས་ར་འཕྲོད་ཀྱི་ཡོད་པ་མ་ཟད། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ལས་དོན་དངོས་སུ་བྱེད་མཁན་བཀའ་བློན་བཞི་དང་། སྐུ་བཅར་སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ། མདའ་དཔོན་སོགས་དཔོན་རིགས་ཆེ་ཁ་ཁག་ཅིག་བསྐོ་འཐེན་སྐབས་ཧྭ་ལའི་བླ་མར་བཀའ་གྲོས་དང་འབྲེལ་བོད་སྡོད་····ཨམ་བན་ནས་གོང་མར་སྙན་འབུལ་བྱེད་པ་དང་། ལས་དོན་ལེགས་སྒྲུབ་བྱུང

① (རྒྱ་སྟག་ལོ་དང་། ཤིང་སྦྲུལ་ལོར་རིམ་བཀོད་བཀའ་ཤག་རྒྱ་དེབ་)

རིགས་ལ་ཞིབ་བཤེར་གྱིས་རྟོག་གནས་འཕར་གཟིགས་སམ། ཚོ་ལོ་ཀྲུང་
རྒྱུའི་འཆར་འབུལ་ཞུ་བ། རྩེ་དྲུང་ཡིག་ཆེན་མོ་བཞི་སོགས་དཔོན་
རིགས་ཁག་ཅིག་ཨམ་བན་ལ་མི་བབ་སྐྱུན་ཞུ་དང་འབྲེལ་བསྐོ་བཞག་སོགས་
བོད་སྤྱོད་ཨམ་བན་ནས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པའང་གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ། འོན་
ཀྱང་“བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས”ཟེར་བ་དེའི་ནང་། “སྐབས་དེའི་
དུས་མན་ཧྲུའི་ཨམ་བན་གྱི་ལས་ཀའི་གཙོ་བོ་ནི། བོད་ནང་དཔོན་རིགས་
དང་། དགོན་པ་ཁག་ལ་གཟེངས་བསྟོད་ཞུ་རྒྱུ་དང་། སྣོ་ཡིག་〔པན་〕
ཞེས་པ་འབུལ་རྒྱུ། བོད་ནང་གི་གནས་ཚུལ་རྣམས་རྒྱ་ནག་ཏུ་གཏོང་རྒྱུ་
ཙམ་ལས་གཞན་ལས་ཀ་གང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། ”①ཅེས་བྲིས་འདུག
དེར་བརྟེན་ལོ་རྒྱུས་ངོ་མ་ཞིབ་གསལ་མི་རྟོགས་མཁན་ཚོར་ཀ་སལ་བཤད་
བྱེད་པ་དང་། གཞན་ཡང་དུས་སྐབས་དེའི་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་
སྒྲིག་གཞི་སྒྲི་དང་། ཕྱི་བྲག་རྫོང་གཞིས་ཀྱི་རྣམ་གྲངས་སོགས་ལོ་རྒྱུས་
ཞིབ་འཇུག་གནང་མཁན་ཚོར་དཔྱད་གཞི་ཡོང་རྒྱུ་སྙམ་ལས་ཚན་འགྲོ……
ཁྲུངས་རྣམས་ཡིག་ཚགས་ལ་མ་འཛོམས་པར་འདིར་ཆ་ཚང་བྲིས་ཤིང་།
རྩེ་སྒེར་སེར་མོ་བའི་འགྲོ་ཁྲུངས་རྫོང་གཞིས་རྣམས་ཆུ་སྟག་དེབ་ཐེར་ནང་
གསལ་བ་དང་གཅིག་མཚུངས་ལ་བརྟེན་མ་བྲིས་པ་དང་། དེ་མིན་ལས་ཚན་
ནམ་རྫོང་གཞིས་ཆུང་ཁའི་རིགས་ཀྱི་མི་འགྲོའི་མིང་དང་། བསྐོ་བཞག་གི་
དུས་ཚོད། འཕོས་ཚབ་སུ་བསྐོས་སོགས་ཀྱི་མཚན་བྱ་རྣམས་དགོས་པ
དེ་ཙམ་མི་ཆེ་བས་བསྡུ་གང་ཐུབ་ཞུས་པ་ཡིན།

① (དེབ་དེའི་པར་ངོས་679)

3. གང་མས་སྲིད་སྐྱོང་ཚེ་སྨོན་གླིང་ཁྲི་ལས་ཕབ་པ་དང་། པཎ་ཆེན་བརྟན་པ་དང་རྭ་སྒྲེང་རིམ་བཞིན་སྲིད་སྐྱོང་དུ་བསྐོས་པ། བྲན་གཡབ་ཀློ་ལ་ནང་འཁྲུག་བྱུང་བ།

སྤྱི་ལོ་1844 ལོར་ཤིང་འབྲུག་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ནང་སྲིད་སྐྱོང་ཚེ་…
སྨོན་གླིང་ནོ་མིན་ཧན་ངག་དབང་འཇམ་དཔལ་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱ་མཚོ་སྲིད་…
སྐྱོང་གི་ལས་འཁན་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་ཙམ་གནང་རྗེས། གོང་མ་ཏའོ་ཀོང་
གི་བཀའ་ལྟར་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁྲི་ལས་ཕབ་སྟེ་རྒྱལ་ནང་དུ་རྒྱང་འབུད་བྱས་པ་…
མ་ཟད། བླ་བྲང་གི་འཛོན་དབང་རྒྱུ་ནོར་གཞུང་བཞེས་སོགས་ཉེས་ཆད་
ཚབས་ཆེན་ཞིག་ཕོག་འདུག འོན་ཀྱང་ཉེས་པ་གང་བྱས་སྐོར་ཁ་གསལ་
འཁོད་པའི་ཡིག་རིགས་ལག་སོན་གཏན་ནས་མ་བྱུང་། ངམ་དེབ་ནང་"ཚེ་
སྨོན་གླིང་ནས་བོད་རྗེའི་ཁྲི་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་དྲུག་བསྐྱངས་ཏེ་ཊའོ་ཀོང་ཁྲི་… …
བཞུགས་ཉེར་བཞི་པ་ཤིང་འབྲུག་ལོ་ཆིའི་གྲུང་ཐང་ནས་གསེར་སྙན་སྒྲོན་…
འབྲེལ་སྲིད་ཀྱི་ཁྲི་ལས་ཕབ་སྟེ་རྒྱ་ཡུལ་དུ་སྐྱུགས། "①ཞེས་གསལ་བ……
དང་། ཡུ་ཧན་ཀྲང་གིས་བཙམས་དེབ་ནང་། "བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་
ཆིའི་ཧྲན་དང་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་ཚེ་སྨོན་གླིང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་གཉིས་མི་མཐུན་པ
བྱུང་རྗེས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཆི་ཧྲན་གྱིས་གོང་མ་ཏའོ་ཀོང་ལ། སྲིད་
སྐྱོང་འདི་རྒྱུ་ནོར་ལ་ཆགས་ཤིང་སྙིར་སེམས་ཆེ་བས་གང་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་
འཁྲོལ་རྗེས་ཡུལ་རྟེང་ཤུང་ཅང་དུ་རྒྱང་འབུད་བཏང་སྟེ་བསྐོད་སྒྲིག་བྱས་……

---

① (དེབ་ཐེར་ཕོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་25)

ཐོག རྒྱུ་ནོར་ཡོད་ཚད་ཀྱི་ཐོ་བཤེར་གྱིས་གཞུང་བཞེས་དང་འབྲེལ་དངུལ
དུ་ཕབ་སྟེ་དགོན་ཁག་ཉམས་གསོ་བྱེད་རྒྱུའི་གྲོན་དངུལ་སྤྲིན་ཆབ་ཏུ་སྤྲོད་
དུ་འཇུག་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་སྙན་སེང་ཞུས་པ་རེད། ”① ཅེས་གསལ་བ་ལས
ཉེས་དོན་ངོ་མ་ཧ་ང་བྱུང་འཕོད་མི་འདུག་ཅིང་། གོང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་དེ་ཙམ
ཞིག་ལ་ཉེས་ཆད་ཆེ་པོ་དེ་འདྲ་གཅོད་མི་སྲིད་སྙམ་ཡང་། ཁུངས་ལྡན
ཡིག་རིགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཐེ་ཚོམ་གྱི་མདུད་རྒྱ་འགྲོལ་ཐུབ་པ་ཞིག་བྱུང་མ་……
སོང་།

དེ་འཕྲལ་པཎ་ཆེན་བདུན་པ་བསྟན་པ་ཉི་མས་རེ་ཞིག་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཐུགས་འགན་བཞེས་པའི་སྐོར་ལ་ཟམ་དེབ་ནང་། “ཆིའི་ཀྲུང་ཐང་ནས་གསེར་སྙན་སྟ་ཚུད་ནས་སྤྲོན་པའི་བཀའ་ཡིག་དགོངས་དོན། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་བསྟན་པའི་ཉི་མ་ལྷ་སར་གདན་དྲངས་ཏེ……(ཤིང་འབྲུག་)ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་དྲུག་ནས། ཤིང་སྤྲུལ་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉེར་དྲུག་བར་ཟླ་བ་ཕྱེད་དགུ་ཙམ་གཞུང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི……ཐུགས་འགན་བཞེས་ཐོག ཚེ་སྨོན་གླིང་གི་དམ་ཕྱུག་ཆེ་ཆུང་རྗེས་འབྲེལ་མཛད་པ་ལྟར་སྲིད་འགན་སྐྱོང་རིང་རྒྱ་ཐམ་ཧོར་ཡིག་གྲུ་བཞི་མ་གོང་སྨོས་དང་དེའི་འགྲམ་དུ་པཎ་ཆེན་རང་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་དམ་སྐོར་མོ་ཆོས་དུང……རིས་ཆུང་བ་ཟུང་སྦྲེལ་དུ་བསྟུལ། ”② ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དབུས་ཞབས་ཀྱི་ཐོག་མར། “པོ་ཏ་ལའི་ཚོམ་ཆེན་དུ་གོང་མའི་འཁྲུངས་སྐར་དང་བསྟུན་པའི་ཞབས་བརྟན་མཛད་སྒོ་བསྐྱངས། རྗེར་ཡབ

① (ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་204)

② (དེབ་ཐེར་སོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་25)

སྲས་ཞལ་འཛོམས་སྐབས་ཀུན་གཟིགས་རིན་པོ་ཆེས། བདག་ཤུང་རྗོགས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཤིན་ཏུ་དམན་ཁར་ན་རྒས་གཟུགས་གཙོང་བབ་དང་བཅས་····ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་ཁ་འཛིན་ཞབས་འགྱུར་འགྲུབ་དཀའ་ཡང་། གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལ་གྱིན་ཕོག་ཞུ་ཐུས་བྲལ་བས་བླ་ཤས་བར་ཏུར་བསྐྱེད་····ཞུས་ཏེ་རིང་མིན་གཙང་དུ་ཡོག་ཆོག་པ་དང་། ལས་དོན་སྐོར་གོང་མ་ཆེན་པོའི་དགོངས་བཞེད་མཐུན་ཅིང་། བདག་གི་ཡིད་སྨོན་ལྟར་འགྲུབ་པ་བཅས་ཀྱི་གོང་ལ་སྙན་ཞུ་རྟེན་འབུལ་གནང་”①ཞེས་གྲགས།

སྐབས་དེར་ཚེ་སྨོན་བླ་བྲང་ལ་སྒོ་རྒྱ་དང་། སྲིད་བྱུར་ཡང་ཚེ་སྨོན་གླིང་ཆོས་རར་བྱུར་བཀག་གནང་ཞིང་། ཚེ་སྨོན་གླིང་གི་ཡིག་རིགས་ལ་བརྟག་བཤེར་སོགས་བྱེད་སྐབས། སྲིད་བྱུར་གྱི་ཐོབ་ཁུངས་སེར་སྐད་གྲྭ་ཚང་གི་གྲྭ་པ་མང་པོ་ཞིག་དེ་ཀར་འཚང་འཛུལ་བྱས་ཏེ་བཀའ་བློན་བྱུར་ཁང་···སོགས་ལ་ཉེས་བརྫུང་བཏང་བ་མ་ཟད། སྲིད་བྱུར་ཡང་བརྟོན་ཏེ་རེ་ཞིག་སེར་སྐད་དུ་ཁྲིད་པ་སོགས་འགོག་ཐོལ་མཁྲིགས་བཟུང་གི་ཟིང་ཆ་ཞིག་བྱུང་འདུག “ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན་བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ནས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་གཞུང་དམག་བསྡུས་ནས་སེར་སྐད་ལ་དཔུང་འཇུག་བྱ་རྒྱུའི་གྲ་སྒྲིག་བྱས་ཐོག པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སར་བཅར་ཏེ་གོང་མ་ཆེན་པོའི་ཆབ་འབངས་ནས་བཀའ་ལ་བརྩི་འཛོག་མེད་པར་རང་སྟང་གང་ཤར་འདི་འདྲ་དེ་ལམ་དུ་བཞག་ན་ཆོས་དང་། རྒྱལ་པོ་ཚང་གི་ཁྲིམས་སྲོལ་དང་མི་མཐུན་སྟབས། ངེད་རང་ལྷ་དམག་རྣམས་བསྐུལ་ཏེ་སེར་སྐད་བཙོམ་འགྲོ་བྱུར་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ཨམ་བན་གྱི་ཐམ་ག་འདི་སྩིས་བཞེས་··

① (པཎ་ཆེན་རྣམ་ཐར་)

དགོས་ཚུལ་ནན་ཏན་ཞུས་པར། ཇོ་ཉིད་ནས་ཐུགས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་གྱི་ཁྲབ་མཁན་པོ་སོགས་ཆེ་དྲག་རྣམས་དང་། སེ་འབྲས་དགེ་གསུམ་གྱི་བླ་མ་ལས་སྣེ་བཅས་འཕྲལ་དུ་བསྐོངས་ཚོགས་ཀྱི་ཐབས་མཁས་ཆེན་པོས་ལྷ་དམག་དཔུང་འཇུག་མི་དགོས་པའི་གྲུང་ཐང་ལ་བཀའ་མོལ་ཟབ་ནན་མཛད་པ་ལས་གསན་བཞེས་ཀྱི་དུས་བདེ་ཞོད་འཛགས་བྱུང་”①ཞེས་གསལ།

པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་གཞུང་གི་སྲིད་འགན་བཞེས་མི་དགོས་པར་… ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཐུགས་དམ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་བསྐྱངས་ཚོག་པའི་ཐུགས་བཞེད་… མཐའ་འཁྱོངས་མཛད་པར་བརྟེན། བོད་སྟོད་ཨམ་བན་ནས་གོང་མར་སྙན་ཞུ་ཕུལ་བའི་བཀའ་ལན་དུ། པདྨ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་གཙང་དུ་ལས་དོན་འཐུས་ཤོར་བ་མ་ཟད། ལྷ་སར་ཡུན་རིང་བཞུགས་ན་གཙང་གི་སེར་སྐྱ་རྣམས་སེམས་ཕམ་ཆེན་པོ་ཡོང་འགྲོ་བས་ད་ཆ་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཐམ་ཀ་རྭ…སྒྲེང་ཨ་ཆི་ཐུ་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ལ་སྤྲིས་སྤྲད་དེ་གཙང་དུ་ཕེབས་འཐུས་ཞེས་བསྒྲལ་འདུག ཏྭ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་ནང་དུའང་སྤྱི་ལོ་ 1845 བོད་ཤིང་སྦྲུལ་ལོའི་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉེར་དྲུག་ཉིན། “རྭ་སྒྲེང་ཨ་ཆི་ཐུ་ནོ་མིན་ཧན་ཆེན་པོར། གནམ་གྱི་ལྷ་འཛམ་དཔལ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་པོར་བཀའ་ཡིག་ཕེབས་པར། ཀུན་གཟིགས་པདྨ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ལས་དོན་གྱི་ཐམ་ཀ་བསྟམས་ཏེ་ནོར་གླིང་ནས་རྩེར་ཕེབས་ཤིང་། གོང་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་རྩེ་ཤར་ལ་རྭ་སྒྲེང་ཨ་ཆི་ཐུ་ལྷ་ལྷན་ནས་ཚིབས་བསྐྱོད་ཀྱིས་གཞུང་སྒོ་ཤུན་ཚོགས་འདུ་ལམ་བརྒྱུད་ཤར་…རྒྱུད་（ཤོད་）གཟིམ་ཆུང་དུ་ཕེབས་བསྐྱོད་ཀྱིས་བཞུགས་ཁྲིར་ཞབས་སོར་…

① (པདྨ་ཆེན་རྣམ་ཐར་)

འཁོད། ཕྲལ་ཏུ་གསོལ་ཐབ་ནས་གསོལ་ཇ་དང་གསོལ་གྲོ་ཕེབས། དེ་ནས་
གཟིམ་ཆུང་ཕུན་ཚོགས་འདོད་འཁྱིལ་དུ་རྒྱལ་བ་ཡབ་སྲས་ཉན་རྒྱས་ཐོག···
མཇལ་ཕྱག་དང་། སོ་སོར་མཇལ་དར་འབུལ་བཞེས་ཐོག་གསོལ་གྲོ་དང་
གསོལ་ཇ་ཕེབས། དྲུང་ཇ་གྲུབ་རྗེས་ཉི་འོད་དུ་ཡབ་སྲས་བཞུགས་ཁྲིར་
འཁོད་བསྟན་སྲིད་སྐྱོང་གི་ལས་རྣམ་འབུལ་བཞེས་གྲུབ་རྗེས་སྐུ་ཕྱག་དང་།
མཇལ་རྟེན་གསུམ་ཕུལ་ནས་བཞུགས་ཁྲིར་ཕེབས་བསྟན་གཞུང་ནས་ལེགས་
སྐྱེས་ཐོག རྒྱལ་ཡབ། ཞབས་པད་རྣམ་པ། སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ།
དར་ཧན་མཁན་པོ། ཛ་དྷ། ཐའི་ཇི། ནང་མ་མཁན་སྡེ་ཚེ་ཆུང་།
དྲུང་དྲག་འཁྲིད་དཀྱུས། བཀྲས་ལྷུན་ཞབས་གྲས་དྲག་འཁྲིད་དཀྱུས།
དྲུང་ཏོག་ཡན་ནས་མཇལ་དར་ཕུལ་ཏེ་གྲལ་ལ་འཁོད། གསོལ་གྲོ། གསོལ་
ཇ། ཞུ་མཐུད་བཞེས་འབྲས། དཀར་སྒྲོ་བཀྲེ་བསྡུ་སོགས་གྲུབ་མཇུག
སྒྲུང་མདུད་བསྡུལ་ཏེ་བཞུགས་གྲལ་གྲོལ། ”①ཞེས་གསལ་ཐག་ཆོད་འཁོད་
ཡོད། འོན་ཀྱང་“བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་”ཟེར་བའི་ནང་།
པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་དང་ཧ་སྦྲེང་སོ་སོས་སྲིད་སྐྱོང་མཛད་སྐོར་སྐོར་བཞིན་
བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ནས་བསྒོ་བཞག་བྱས་པ་ལྟ་བུ་ཕྱུ་ཚུགས་ཀྱིས་བྲིས···
འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1846 བོད་མེ་རྟ་ལོར། པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མ་མཆོག
ནས་མངའ་པོ་མཛད་དེ་དྭ་ལའི་བླ་མ་མཁས་གྲུབ་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ལྟ་ལྡན···
གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེའི་སྤྱན་སྔར་བོད་བླ་བཞི་པའི་ཚེས·····
བདུན་ཉིན་སོ་ཐར་རབ་བྱུང་གི་བསླབ་སྡོམ་འབུལ་བཞེས་ཀྱི་མཛད་སྒོ·····

① (ངོ་མཚར་ལྟའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་62)

སྔར་ལམ་ལྷར་གཟབ་རྒྱས་བསྐྱངས།

དེ་དུས་རྒྱལ་རྩེ་དང་པ་རྣམ་ཁྲུལ་གཞུང་རྒྱུགས་ཁྲལ་པ་རྣམས་ཁྲལ་··· ཞུལ་བུན་ཡོན་སོགས་ཀྱིས་གཙེས་ཏེ་མང་ཆེ་བ་ཉམ་ཐག མཐར་ལྷུངས་དང་། ཁྲལ་འཚོ་མི་ཟིན་པའི་གནས་སུ་གྱུར་རྐྱེན་པོ་འདིར་གཞུང་ནས་ཞིབ་དཔྱད་པ་ཆེད་གཏོང་གནང་དོན་གཞུང་རྒྱུགས་ངན་རྩུབ་རྣམ་པ་སྐོར་ཚོས་ཁག་ལ་སྣང་སྐྱེ་ཐེལ་བཏགས་ཞེས་འགན་དགྲི་དང་། ཆེ་ང་ཅན་ནས་ས་ཞིང་ངར་ཟློས་བྱས་རིགས་ལ་ཁྲལ་འགེལ་ངར་ཟས་ཚུ་ཞིབ་མཛའ ཚོད་ཙམ་ཞིག་བྱུང་··· འདུག་སྐབས། སོ་རྗེས་མར་ས་ཁྲུལ་དེར་ཙ་འཛིན་མི་ལུག ཞིབ་གཞུང་ཞེས་པ་གསར་འགོད་ཀྱིས་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྒྱུར་ངར་ས་མི་ཁྲལ··· རིགས གང་ཅི་དེ་ལ་རྩ་བ་བཟུང་བཞིན་ཡོད་དོ།

སོ་འདིའི ལས་མས སུ་ཁམས ཁྲུལ་བྲག་གཡབ་དཔོན་པའི་བླ་མ་ཆེ··· ཚང་ཏོ་ཐོག ཐུ་ནོ་མིན་ཧན་བློ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་དང་། རྒྱང་ཚང་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན རྒྱ་མཚོ་གཉིས་ནར་འགལ་བླ··· ཆགས་ཤིང་། གཤམ་འོག་ཕྱོགས་གཏོགས སོ་སོས་འཐེན་འཁྱེར་གྱི་འཁྲུག་གཞི་ལངས་ངར་ས་ཀནས་སྲིད་གཞུང་ནས་དང་ཐོག་མཚོད་དཔོན་བཙོན་··· འགྲུས་རྒྱལ་མཚན དང། མགྲོན་ངག་དབང་སྐལ་བཟང་གཉིས་བྲག་གཡབ་དོན་༼ཅོད་ཏུ་མངགས་རྫོངས་གནང་ཞིང་། དེ་རྗེས་སྣར་ཡང་བཀའ་བློན་བཤད སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་ལས་བྱ་བཅས་ཁམས་སུ་ཕེབས་·· ནས་བྲག ཤ་ཕབ་ཏུ་ཆབ མདོ་མཛོད་ཟུར་རྩལ་ཁྲིམས་དང་། སྐྱེ་དགེ་གཉེར་ཆེན་དགེ་ལེགས་སོགས་འཇམ་བཤད བློ་འགུག བྱེད་པར་བཏང དོན། ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་ཞིབ སར་འཐུས་མི ཡོད་ཞིང དཔྱད་མཚམས ཁྲ་མ་······

བཏང་བར་སོར་གནས་ཞུ་རྒྱུ་བྱས་ཏེ་འབྲུན་ཐག་ཆོད་པ་ལྟ་བུར་སྣང་ཡང་
ཡུ་ཏན་གྲང་གིས་བཙམས་དེབ་ཀྱི་ནང་དུ། 1852 ཕོད་ཆུ་བྱི་ལོར།
“ཁམས་ཀྱི་བྲག་གཡབ་ས་ཁུལ་གྱི་དགོན་པའི་ནང་ཁུལ་དུ་འཁྱལ་བ·······
བྱུང་སྐབས་བྲག་གཡབ་ཆུང་ཚང་བླ་མས་སྔར་འཁོན་ཞེ་འཛིན་བྱས་ཏེ་མི་
མང་པོ་བསྡུ་རུབ་ཀྱིས་ནོ་མིན་ཏན་(ཚེ་ཚང་)གྱི་མངའ་འོག་འགོ་པ་ཚེ་
ཆུང་བཅུ་བདུན་བཤད་པ་མ་ཟད། འཇའ་ས་དང་ཐམ་ག་དང་དགོན་སྡེའི
ནོར་རྫས་འཕྲོག་བཅོམ་དང་མེར་བསྲེག་བཏང་ཞིང་། ས་ཚིགས་ཀྱི་ཐང་
ཏ་འཕྲོག་ཕྱིན་པས་བོད་ཕྱོངས་དང་ནང་ལོགས་བར་གྱི་འཁྲིམ་འགྲུལ་དང་
ཡིག་ཟམ་ཡང་ཆད་པ་རེད། དེ་དང་དུས་མཉམ་དུ་ཞག་སྐྱིད་ས་ཁུལ་དུའང་
དོན་རྐྱེན་དེ་ལྟ་བུ་བྱུང་ཡོད་པར་བརྟེན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་དང་།
བཀའ་ཤག་གིས་བཀའ་བློན་ཆེ་བརྟན་དང་། ཆབ་མདོའི་ཕྱག་མཛོད།
བྲག་གཡབ་ཀྱི་རྫོང་པེ་བཏང་ནས་བྲག་གཡབ་སྤྱི་ཚོར་གཅོད་དང་། ཆད་
གཅོད་བྱེད་པར་ཕྱིན་ཅིང་། སི་ཁྲོན་ཕྱོགས་ནས་དམག་བཏང་སྟེ་ཞག་
སྐྱིད་དུ་ཚོར་གཅོད་དྲག་པོ་བྱེད་པར་ཕྱིན་ནས་ལོ་གཅིག་ལྷག་ཙམ་སོང་”
རྗེས་གཞི་ནས་ས་ཁུལ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ཞིང་ཆ་གནས་སྐབས་དྲག་གནོན་བྱེད་
ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། ”① ཅེས་འཁོད་པ་ལྟར་བྲག་གཡབ་དུ་སྔར་ཡང་
དུས་ཟིང་བསྐྱར་ལངས་ཤིག་བྱུང་བ་ཡིན་འདུག་ཅིང་། རྣམ་ཐར་ནང་
དུའང་། ཕྱི་ལོ་ 1855 ཕོད་ཆུ་སྐྱང་ལོའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་“ཆོས་རྒྱུད་
ཉིན་བཀའ་བློན་བཀྲས་ཁང་ལས་བྱ་བཅས་ནས་བྲག་གཡབ་དོན་གཅོད····
རྗེས་གཙང་བྱུང་བར། གོང་མ་མཆོད་ཡོན་ནས་བདག་རྐྱེན་གཟིགས་

① (ཧྭ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་ཤོ་དེབ་ངོས་206—207)

བསྟོད་དུ་བཀའ་སློབ་དོ་མར་ཐའི་ཇེའི་ཚ་ལོ་དང་། བྱུར་ཏོག གཙང་མདའ་དཔོན་རྫོང་རྒྱལ་ལ་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཏོག་དང་སྒྲོ་མདོངས། མི་དཔོན་ང་ཕོད་པར་སྒྲོ་མདོངས་བཅས་བསྩལ་བའི་བཀའ་དྲིན་ལེགས་གསོལ་དུ། བཀའ་མདའ་མི་དཔོན་སོ་སོ་ནས་རྟེན་གསུམ་དངོས་འབུལ་བརྟེགས་པ་གཟིམ་འདུག་ནས་འབུལ་བཞེས་བསྐྲུངས། ”① ཞེས་གསལ་བ་ལོ་རྒྱུས་རྩེ་མཐུན་གྱི་འདུག་པས་མཚམས་འདིར་མུ་མཐུད་པ་ཡིན།

ད་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཀྱུས་ལ་འཇུག་ན། སྤྱི་ལོ་ 1848 བོད་ས་སྤྲེ་ལོའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་“ཆོས་པཙུ་ཀ་གསུམ་ཉིན་རྒྱལ་ཡབ་སྐུ་ཞབས་སུ། པོ་ང་མ་བདག་མོ་ཆེན་པོ་ནས་བཀའ་དྲིན་འཕར་གཟིགས་ཀྱིས་པདྨ་ར……ཀའི་ཏོག་དང་། སྒྲོ་མདོངས་མིག་གཉིས་མ་བཅས་བསྩལ་བཀའ་བསྒྱུར་མཛལ་དར་འབུལ་བཞེས་དང་། ཨམ་བན་ལ་ཕྱག་རྗེ་ཆེ་ཞུའི་མཚམས་ཞུ་ཡང་འབུལ་ཀྱོང་མཛད། ”② ཅེས་གསལ་འདུག་ཅིང་། 1849 བོད་ས་བྱ་ལོར་“འདི་ལོ་སྤྱི་ཁྲབ་མཁན་པོ་ཉིད་པ་རྒྱལ་རོང་བློ་བཟང་རྒྱ”མཚོ་ཆོས་མ་ཟིན་པར། གསར་པ་སྐུ་བཅར་ཟིམ་དཔོན་བློ་བཟང་རབ་རྒྱས་ལ་བསྐོ་བཞག་གི་ཕྱང་ཞུ་ཨམ་བན་ལྷན་རྒྱས་སུ། ནང་བ་ལྷར་གོང་མ་ཆེན་པོར་ཞིབ་སྙན་སྒྲོན་པའི་ཕྱིར་ཕེབས་དྲལ་རྩེའི་བཀའ་ལན་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་…ཅིག་ཉིན་འཁྱེར་ཚུལ་ཨམ་བན་ནས་གནས་ཚུལ་ཞུ་པར་ཕྱུང”མི་ཆེད་དུ་མངགས་པར། ཨམ་བན་ལ་མཚམས་ལན་དང་། ཕྱུང་སེར་

① (དོ་མཚར་ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་235)

② (ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་109)

གསོལ་རས་བཅས་བསྩལ། ”① ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་འདི་རིགས་དྲ་ལའི་བླ་མ་ནས་བསྐོ་བཞག་གིས་ཨམ་བན་བརྒྱུད་གོང་མར་སྙན་སེང་བཀའ་ལན་…འཁོར་ན་དེ་གས་འཐུས་ཀྱི་ཡོད་པར་སྣང་།

1850 ཕོད་ལུགས་ཕྱི་ལོར་ཆིང་གོང་མ་དའོ་ཀོང་གྲོངས་པ་དང་། དེའི་ཕྱི་ལོ་ལུགས་ཕག་ལོར་གོང་མ་ཞན་ཧྥུང་ཁྲི་ལ་འཁོད་ཅིང་། སྐབས་དེ་ཤེད་དུ་རྒྱལ་ནང་ཞིལ་ཐའི་དམག་འཁྲུག་དང་ཞི་བདེ་གནམ་རྒྱལ་གྱི་……གསར་བརྗེའི་དམག་འཁྲུག་བཅས་བསྟུད་མར་ལངས་པར་བརྟེན་ཆིང་……རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་དེར་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ཁྱོན་ལ་གཡོ་འགུལ་བྱུང་…ཡོད། དེའི་ཤུགས་རྐྱེན་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡང་ཐེབས་པ་ནི་སྨོས་ཅི་ལ་དགོས། དེར་བརྟེན་མདོ་ཁམས་ཁུལ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས……ས་ཁུལ་ལ་ལར་ཡང་ཆེ་ཆུང་ལ་མ་ལྟོས་པའི་དུས་ཟིང་གི་རྣམ་པ་ འགའ་ཤས་ཐོན་མྱོང་བ་སྟེ། སྟོད་ཁུལ་འཆར་ཅན་གྱི་གཞུང་ཚོང་པར་ལ་དགས་པས་ཐར་ལམ་གྱི་ཧྲ་ཞུལ་མ་བཏང་བ་དང་། ཙ་ཐོག་ཁོངས་ཨོད་ཟེར་བའི་ས་ཆ་ལ་དགས་པས་བཟུང་བ་སོགས་དང་། དེ་བཞིན་མོན་ཁུལ་གྱི་བོད་ཁོངས་མི་སེར་ཤེས་རབ་གྲགས་པ་ཟེར་བས་ཁྲལ་ཁྲིམས་མ་འཁྲུར་བར་……བརྟེན། ས་གནས་རྫོང་སྡོད་ནས་འཛིན་བཟུང་བྱེད་པར་གཏོང་སྐབས་ཁོ་པ་གྲོས་མཐུན་གྱིས་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱ་གར་བཙན་བཟུང་བྱེད་མིའི་དབང་འཛིན་པར་མགོ་བཏགས་ཞུས་ཐོག ཁོ་པས་སྡེ་ཁྲིད་ཀྱིས་མོན་ཁུལ་དུ་བཙན་གཅེར་སྡུ་ཕྱིར་བྱེད་པ་སོགས་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། དེ་ཏག་སོ་སོར་ཞིབ་དཔྱོད་ཀྱི་ལྟ་བཏང་ནས་ཕན་ཚུན་ཞི་བའི་འགྲོས་མོལ་བྱས་ཏེ་དམག་འཁྲུག

① (ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་117)

རིགས་མ་དགོས་པར་འཁྲུན་ཆོད་བྱུང་འདུག་ཅིང་། ནམ་ཐར་གྱི་ནང་དུའང་། 1853 ཆུ་གླང་ལོར་"བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲ་བར་ཏ་དབང་དོན་གཅོད་འཕྲུས་ཚང་བྱུང་བའི་གཟེངས་བསྟོད་དུ་ཐའི་ཇི་མི་ཐོག་གཉིས་རྒྱུད་འཛིན་དང་། ཚ་བོ་ཆེ་བརྟན་དཔལ་འབྱོར་ལ་རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཐའི་ཇིའི་ཧྲོག་གནས། ཕོགས་དཔོན་སྐྱིད་སྟོད་པར་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཧྲོག་དང་། རིམ་པ་གསུམ་པའི་གོ་གནས་འཕོས་སྤུའི་རྗེས་མིང་། མདའ་དཔོན་རང་བྲོན་པར་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཧྲོག་དང་སྨྲི་མདོངས། ཡ་མོན་རྒྱ་དྲུང་དངོས་གྲུབ་རྗོ་རྗེར་རིམ་པ་ལྔ་པའི་ཧྲོག་དང་བྱ་གཞུག་བསྩལ་བའི་བཀའ་བསྒྱུར་མཇལ་དར་མགྲོན་བརྒྱུད་ཀྱིས་བཞེས། "① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་སྟོ་མོན་ཁྲལ་གྱི་དོན་གཅོད་ཞི་གྲོས་ལེགས་གྲུབ་བྱུང་བར་མི་སྣ་རྗེ་…ལས་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོས་ཤ་ཟིགས་གཟིགས་བདག་རྐྱེན་གནང་བ་མཚོན་གྱི་འདུག

4. གོང་མས་ཏཱ་ལའི་བཅུ་གཅིག་པར་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ཕུལ་ཡང་། ཨ་རིང་བར་སྐུ་གཤེགས་པ་དང་། གོར་ཁའི་བཙན་འཛུལ་དམག་འཁྲུག་བྱུང་བ།

སྤྱི་ལོ་ 1852 བོད་ཆུ་བྱི་ལོ་དང་། དེའི་ཕྱི་ལོ་བཅས་བསྟུད་མར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག འབྲས་སེ་དགའ་བཅས་གདན་ས་ཆེན་པོ་གསུམ་སོ…སོར་གསན་བསམ་དབུ་འཛུགས་ཀྱི་ཐར་ལམ་གྲ་བསྐོར་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་གྱི་མཛད་སྒོ་གཟབ་རྒྱས་སུ་བསྐྱངས་པ་དང་། དད་བསྟུས་སེར་སྐྱ་ཁྲི་སྟོང་ལ་མཇལ་ཁ་དང་དཀའ་ཆོས་གནང་བ། གདན་ས་ཆེན་པོ་འབྲོག་རི་བོ་

---

① (ཇོ་མཚར་ལྡའི་རྩོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་236)

དགའ་ལྡན་ནས་ལམ་བསྒྲུངས་ཏེ་ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་དང་། བསམ་ཡས་གཙུག་ལག་ཁང་སོགས་ལྷོ་ཁ་ཁུལ་གྱི་གནས་གཟིགས་དང་འབྲེལ་དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ཀྱི་འདོད་མོས་ཡིད་བཞིན་དུ་སྐོང་བར་མཛད།

1853 བོད་ཆུ་གླང་ལོར་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་ཉི་མ་མཆོག་དགུང་ལོ་བདུན་ཅུའི་ཐོག་དགོངས་པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་པའི་ཚུལ་བསྟན་པར་དགོངས་རྫོགས་ཐུགས་སྨོན་རྒྱ་ཆེ་དང་ཕྲུགས་མཆོད་སྤྲིན་གནང་སྒྲིན་སྦྲོ་བར་མཛད།

སྤྱི་ལོ་ 1854 བོད་ཤིང་སྟག་ལོའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ནང་། "བོད་བཞུགས་ཀུན་ཨམ་བན་སྐུ་བཅར་ཐོག་སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ་གསར་པའི་འོས་འཆར་སྐུ་བཅར་གསོལ་དཔོན་ཆེན་མོ་དང་། སྐུ་བཅར་ལྟགས་ལ་མཁན་པོ་གཉིས་མི་བབ་སྤྱན་ཞུ་གནང་། "ཞེས་དང་། "ཆོས་ཅུ་བདུན་ཉིན་གསོལ་དཔོན་ཆེན་མོ་ངག་དབང་བསྟན་དར་ལ་སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོའི་ལས་ཚབ་བསྒོ་བཞག་བསྐུལ་བའི་བཀའ་བསྒྱུར་མཇལ་དར་འབུལ་བཞེས་བསྒྱུངས། "① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་རྗེ་སྐོར་སྐུ་བཅར་ལས་ཚན་ཆེ་ཁ་འདི་རིགས་བསྒོ་བཞག་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་འོས་འཆར་མི་གཉིས་འདེམས་སྒྲུག་གནང་ཐོག བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ལ་མི་བབ་སྤྱན་ཞུ་དང་འབྲེལ་བཀའ་མོལ་གྱིས་སུ་འོས་གཅིག་ལ་ལས་ཚབ་བསྒོ་བཞག་གནང་སྟེ། ཨམ་བན་ནས་གོང་མར་སྙན་ཐོ་བཀོད་ནས་བཀའ་ལན་འཁོར་བསྟུན་ངོ་མའི་ཆེ་འདོན་བྱེད་པའི་ལམ་སྲོལ་གསལ་བར་མཆོན་པས་འདིར་བཀོད་པ་དང་། ཡང་རྣམ་ཐར་ནང་། ལོ་དེའི་ནང་"བསམ་ཡས་གཙུག་ལག་ཁང

① (ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་)

ཉམས་བཟོ་ལེགས་པར་གྲུབ་པར་གནམ་བསྐོས་སྟོང་མ་ཆེན་པོ་ནས་‘ཀ་སྐྱོན་པའི་སྒྲོག་ཤིང་འགྲན་ཟླ་མེད་པའི་ཞིང་མཆོག’ཅེས་པའི་པཎ་བསྟོལ་བའི་…ཡིག་འབྲུ་གསེར་ཟངས་ཀྱིས་བྱས་པ་སྤྱན་ཞུ་དང་ཕྱག་ནས་ཞུ་བར་གྱུང་……བཤད་སྒྲ་དང་། ལས་བྱ་རྩེ་མགྲོན་བྱམས་པ་ཆོས་འཕེལ། བཀའ་དྲུང་མཁར་སྣ། ཡ་མོན་དྲུང་ཡིག་སྣ་རྟོ་ཐ། རྩེ་དྲུང་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་ངོ་གཡོག་རྣམས་བཅར་བར་ཕྱག་དབང་དང་། པཎ་འཛུགས་པར་བསམ་ཡས་སུ་ཐོན་རྒྱུའི་ཐོན་གནང་ཡང་བསྟོལ།”① ཅེས་འཁོད་འདུག་ཅིང་། ལྷན་དེ་བཟོ་སྐབས་འདོད་དཔལ་ནས་ཟངས་བཟོ་དབུ་ཆེན་དང་། དབུ་ཆུང་སོགས་ཀུང་ཆེད་གཏོང་གནང་བ་གསལ།

སྤྱི་ལོ་ 1855 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་ཤིང་ཡོས་པ་ར་ཏྣ་ལའི་ཟླ་མ་བཅུ་གཅིག་པ་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀའི་ཐུགས་འགན་བཞེས་…པའི་སྐོར་ལ་རྣམ་ཐར་ནང་། “ཆོ་འཕྲུལ་བཀྲ་ཤིས་ཀྱི་ཟླ་བ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཡར་ངོའི་དཀར་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱལ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་རྒྱལ་ཕུར་…འཛོམས་པའི་འགྲུབ་སྦྱོར་གྱི་ཉིན། གོང་ས་ལྷ་མིའི་རྣམ་འདྲེན་ཆེན་པོར་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་གངས་ལྗོངས་ཆོས་སྲིད་བྱུང་དུ་འབྲེལ་བའི་འཕྲིན་ལས་གསེར་གྱི་འཁོར་ལོ་རྩིབས་སྟོང་དང་ལྡན་པ་གང་གི་ཕྱག་མཚན་དུ་གཏད་ནས་ཁམས་གསུམ་འགྲོ་བའི་བླ་མ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་ཆེན་པོར་དབང་བསྒྱུར་ཏེ་ནོར་བུའི་འཇའ་ས་དང་ཐམ་ཀ་སྔར་ཡོད་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་ལ་འབེབས་ཆོག་པའི་གསེར་གྱི་བཀའ་བཟང་ཕེབས་པ་བཅས་ཀྱི…ཐོག་མའི་ལེགས་བྱས་ཀྱི་སྒོ་འཕར་དང་པོར་དབྱེ་བའི་ཐོ་རེངས་སྔ་ཚར……

① (ངོ་མཚར་ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་246)

རོལ་ཆ་དང་གཉིས་ཀྱི་སྐབས་དབྱེ་བའི་ཤོག   ཉི་འོད་བཞུགས་ཁྲི་ཆེན་མོའི་ཤར་ཕྱོགས་སུ་གོས་སེར་གྱིས་བསྐུམས་པའི་ཁྱོགས་ཀྱི་ཐར།   ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེའི་འཛའ་ས་དང་ཐམ་ག།   གསེར་གྱི་འཛའ་ས་དང་ཐམ་ག་བཅས་བཞུགས་སུ་གསོལ་བའི་སྐུ་མདུན་དུ་མཆོད་པ་ནཱ་ཊ་འཁྲུལ་བཤམས་དང་།   དཀར་སྒྲོ་སྒོམ་སྒྲིག་སོགས་སྟོན་དུ་ཟིན་བསྒྲུབ།   ཉི་ཤར་བསྒྲུག་གི་ཟློ་ཆ་དང་པོར་རོལ་ཆ་གསུམ་པ་དང་སྟབས་མཚུངས་ཟོ་སྦྲང་རྩེ་དང་།   སྣ་ལྷན་གཙུག་ལག་ཁང་།   སྣ་ཞོལ་དགོན་སྡེ།   གྲོང་ཁྱིམ་བཅས་ནས་རྫ་དུང་དར་འཕྱར་བསངས་དུད་སོགས་ཀྱི་མཆོད་སྤྲིན།   རྩེ་བདེ་ཡངས་ཤར་དུ་བྲོ་གཞས་ཀྱིས་དང་འབྲེལ་པར།   གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་རྒྱལ་བའི་དབང་པོ་ཉི་འོད་གསེར་ཁྲི་ཆེན་མོར་ཞབས་སོར་བཀོད་ཤོག   གཞུང་ནས་ཞིགས་ཕྲུལ་མཇལ་དར།   མཇལ་རྟེན་གསུམ།   སྐབས་མགོན་ཤོད་ནས་མཇལ་དར་འབུལ་བཞེས་བཅས་ཟིན་ནས་ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་ནས་རྟེན་གསུམ་དངོས་འབུལ།   རྒྱལ་ཡབ་གུང་།   ཞབས་པད་ཟུམ་པ།   སྒྲི་ཁྲབ་མཁན་པོ།   གུས་པ་དར་རྣ་མཁན་པོ།   ར་སྒྲེང་རྗེ་ལག་སོགས་ཀྱིས་མཆོད་རྟེ་ཤོད་དང་།   སྐུ་སྐྱེར་གྱི་ལས་ཚན་པ།   དྲུང་དྲག་འབྲིང་དགུས།   རྣམ་གྲའི་ལས་སྣེ།   ཞབས་གསར་བཀྲས་ཁང་ཐའི་ཧི་དང་།   མཁན་ཆུང་སྒྲི་ཚུགས་གྲོ་བཟང་དབང་ཕྱུག་སོགས་རྩེ་ཤོད་ཞབས་གསར་བ་མང་ཅམ་བཅས་ཚང་མས་མཆོད་ཡོན་སོ་སོར་མཇལ་དར་ཕུལ་ཏེ་གྲལ་ཕྱིད་ཇོག་གསོལ་ཇ།   ཀ་སོལ་ཛ།   དཀར་སྒྲོ་བགྲེ་ཚོམ་སོགས་ཞུས་ཏེ་གྲོལ། ......"①ཅེས་གསལ་བ་དེ་ལྟར་ཡང་།   "བོད་ཀྱི་

① (ངོ་མཚར་ལྟའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་252)

སྲིད་དོན་ཁྲལ་དཔྱ"ཞེས་པ་དེའི་ནང་། "གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོ་གསན་ཟབ་བཅམ་ཞིགས་པར་གྲུབ་པ་དང་། དགུང་གྲངས་ཀྱང་བཅུ་བདུན་ལ་ཕེབས་པས་བོད་ལྗོངས་ལྷ་མི་ཡོངས་ཀྱི་རེ་འདོད་ལྟར་ཤིང་ཡོས་1855 ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་ལུགས་གཉིས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་"འགན་བཞེས།"①ཅེས་བྲིས་འདུག དགུང་གྲངས་བཅུ་བདུན་ལ་ཕེབས་པ་དེ་སྲིད་འགན་བཞེས་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་བཀོད་ཀྱང་། དྭ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་སྔ་མ་རྣམས་ཀྱང་དགུང་གྲངས་བཅུ་བདུན་ལ་སྲིད་འགན་བཞེས་པ་བྱུང་མེད་དོ། ལོ་འདིར་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་སྐུ་འདས་མས།

ཤིང་ཡོས་ལོ་ནང་དེ་ར་གོར་ཁས་ཆིངས་དོན་འཛིན་མེད་ཀྱིས་སླར་ཡང་བོད་ཀྱི་རྫོང་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་ལྕོལ་དམག་འཁྲུག་བསླངས་པའི་སྐོར།

དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ཁོ་པའི་རྒྱ་སྐྱེད་ཀྱི་ངན་སེམས་ཁོག་བཅངས་ཐོག གོར་ཁ་རྒྱལ་བློན་ལ་ངན་བསྐུལ་བྱས་པའི་འོག 1842 ལོ་ནས་བཟུང་བོད་སྟོད་ཨམ་བན་ལ་ཁྲུངས་མེད་ཀྱི་རེ་འདུན་ཡི་གེ་ཡང་ཡང་བཏང་ཞིང་ཨམ་བན་གྱིས་ཁས་ལེན་མ་བྱས་པར་བརྟེན། ཤིང་ཡོས་ལོ་འགོར་གོར་ཁས་སྐྱིད་གྲོང་དུ་ཕྱི་སྣ་མངགས་ཏེ་མི་སེར་ལ་ངན་བསྐུལ་གྱིས་ས་ཆ་བཟུང་ཅེས་བྱས་པར། བོད་ནས་བཀའ་བློན་ཞ་ཤད་སྒྲ་དང་། ཨམ་བན་གྱི་འབྲུ་གཉེར་གྲང་ཆི་སོགས་བཏང་ནས་དིང་རི་ཁྲལ་སྐྱོད་གཞི་ཞིབ་བཤེར་ལ་ཁ་གཡར་ཏེ་ཤར་ཏེ། དོན་དང་ཁྲ་སྒྲིག་བྱས་ཤིང་། དེ་རྗེས་གོར་ཕྱོགས་ནས་བོད་ཀྱི་དགོན་རིགས་ཐེ་ས་ས་མཚམས་སུ་གོར་ཁའི་ཚོང་པར"

① (དེབ་དེའི་སྐད་ཆ་ཤོག་གྲངས་22)

འཁྲུལ་ཁྲལ་འཕར་འཕྱུ་བྱེད་ཚུལ་དང་། གོར་ཁོངས་ཚོང་པ་བཀག་འགོག
བྱས་ཚུལ། དེ་མིན་བསད་རྒྱས་འཕྲོག་བཅོམ་གྱི་སྤྱོད་ངན་སོགས་ཁག
འདོགས་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་སྔོན་ཆད་བོད་ལ་བཙན་གནོད་ནམ་ཡང་མི་བྱེད་…
པའི་རྒྱུ་བྱེ་ འི་ཁས་ལེན་གན་དོན་དང་རྒྱབ་འགལ་བྱས་ཏེ། དམག་མི་
སྟོང་ཕྲག་ཁ་ཤས་བཏང་ནས་བོད་སར་བཙན་འཛུལ་བྱས་ཤོག སྐྱིད་གྲོང་
དང་། གཉའ་ནང་། རྫོང་དགའ་བཅས་རིམ་བཞིན་བཙན་བཟུང་བྱས།
བོད་སྤོད་ཨམ་ ན་ཧོ་ཐེ་ཇོ་མ་ཤེལ་དཀར་དུ་བསྐྱོད་དེ་གོར་ཁའི་དཔོན…
རིགས་དང་ཐུག་འཕྲད་བྱས་པོ། གོར་ཕྱོགས་ཀྱི་ངརྗོད་བབ་གཞིར་བཞག
བོད་ཕྱོགས་ནས་རྒྱ་དངུལ་སྲང་ཆིག་ཁྲི་ལྔ་སྟོང་གོར་ཁར་སློག་རྒྱུ①བྱས…
ནས་དམག་མཚམས་འཇོག་དགོས་པའི་འབྲུན་ཐག་ ཅད་ཀྱང་། གོར་
ཕྱོགས་ནས་དང་ལེན་མ་བྱས་པར་དམག་དཔུང་ཁ་སྟོན་བརྒྱབ་སྟེ་སྐར་ཡང་
མངའ་རིས་ཁུལ་གྱི་སྤུ་ཧྲེང་རྫོང་དང་། གཙང་ཁུལ་གྱི་རོང་ཤར་བཙན་
བཟུང་བྱས་པ་མ་ཟད། ཆིང་དམག་གི་དཔུང་སྐར་རྩ་མེད་དུ་གཏོང་རྩིས་
བྱས། སྐབས་དེར་བཀའ་བློན་ཆེ་བརྟན་ (རྒྱུས་ཁང་པ་ཡིན་པ་འདྲ)
ཀྱིས་བོད་དམག་ཁྲིད་ནས་གོར་ཁར་རྒོལ་ལན་སྤྲད་དེ་གོར་དམག་བརྒྱ་ཕྲག
ཁ་ཤས་བསད་ཅིང་། གཞུའ་ནང་ཚུར་ཁའི་གོར་དམག་གི་དམག་སྐར
རྩིག་མེད་དུ་བཏང་བ་དང་གཞུའ་ནང་ཚུར་བྲངས་པ། རྫོང་དགའ་ཡང་
མཐའ་ནས་བསྐོར་བ་བཅས་ཀྱི་ཤོག བཀའ་བློན་ཇོ་མས་སྐར་ཡང་དམག
དཔུང་ཁྲིད་དེ་རོང་ཤར་ལ་དཔུང་བཙུག་བྱས་སྐབས་དམག་ཕྲུག་གི……

---

① (ཡླ་ཏན་གྲང་གི་བརྩམས་དེབ་བོད་ཡིག་པར་ངོས་209)

གནས་ཁབ་ཡག་ཏུ་སོང་བར་གྲགས། ① དེ་དུས་བོད་དམག་འགོ་འདོམས་ལ་
སུ་དབུས་མདའ་དཔོན་རང་བྱོན་པ་དང་། གཙང་མདའ་དཔོན་པད་ཀ་ལ་
བ་ཡོད་ཅིང་། བོད་དུ་དམངས་ཁྲོད་ཀྱི་ངག་རྒྱུན་ལ། “པད་ཚལ་དཔའ་
བོའི་རྒྱུད་རེད། གོར་ཁ་ར་ལུག་གསོད་གསོད། ”ཅེས་པ་ཞིག་ཡོངས་
གྲགས་སུ་ཡོད་པ་སྐབས་འདིའི་དུས་མདའ་དཔོན་པད་ཚལ་པས་དམག་ཐོག་
ཏུ་བྱས་རྗེས་ཆེ་ཙམ་ཞིག་བཞག་པར་མངོན།

ཐེངས་དེར་གོར་དམག་ཕམ་རྗེས་སླར་ཡང་བལ་ཡུལ་ནས་དམག་མི་
ཧག་སྐྱུག་བདུན་སྟོང་ཙམ་འཕར་སྣོན་བྱས་ཏེ་ཤོད་ཀར་ཞུར་ནང་དུ་
འཛུལ་ཡོང་ནས་ཡང་བསྐྱར་གཞུའ་ནང་པར་གླངས། སྐབས་དེར་རྒྱལ་ནང་
དུ་ཞི་བདེ་གནམ་རྒྱལ་གྱི་དམག་འཁྲུག་དུ་དུང་ཀྲུག་གི་ཡོད་པར་བརྟེན་
ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གིས་གོར་ཁར་ཁ་གཏད་བཙུག་ཧུའི་ལོ་སྐབས་
མེད་པས་བོད་སྲོད་ཨམ་བན་གྱིས་དབུས་ཁུལ་ནས་རྒྱ་བོད་སེར་སྐྱ་དམག་མི་
ཉིས་སྟོང་ཙམ་བསྡུལ་བསྒྲིགས་ཀྱིས་གཙང་དུ་བཏང་བ་དང་། ཕྱིར་གཞན་
ཞིག་ནས་གོང་མར་སི་ཁྲིན་ཅོང་ཏུའུ་ཡིས་ངར་ཁམས་ཁུལ་དམག་ངར་སྐུལ་
གྱིས་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་རོགས་བཅས་ཞུས་ནའང་། ས་ཁྱད་རྒྱང་བ་དང་གོ་
ལག་ཞན་པ་སོགས་ཀྱིས་དམག་དོན་ཐོག་རྒྱལ་ཁ་ལེན་ཐུབ་པ་མ་བྱུང་།
འོན་ཀྱང་གོར་ཕྱོགས་སུ་དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ་དུ་དམག་བསྐུལ་གྱི་
ཡུལ་དམག་ཁྲི་སྟོང་མང་པོ་ཡོང་ལུགས་དང་། སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་
ནས་དང་བླངས་སེར་དམག་ཁྱོན་ཆེ་འཁོར་ཚུལ་སོགས་སྤྱིར་གྲགས་ཆེན་པོ་
ཐོས་ཁར། ནམ་ཀུས་ཀྱང་སྟོན་འགོ་ཚུགས་པ་བཅས་ཀྱིས་དངངས་ཞེད་མ་

① (རྡོ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་209)

ཚུགས་སོང་ ཞི་ནས་གྲོས་མོལ་བྱ་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས། དེ་ནས་ནི་
འཕྲོས་བྱེད་པར་བཀའ་བློན་ཞབས་པད་སྐྱ་ངོ་ལས་དང་། དགོན་པ་ཆེ་ཁག་གི་
འབྲུས་མི་ངོ་ཚབ་བཏང་བ་རྣམས་དང་ཐོག་ ཞལ་དཀར་དང་དེ་ཇུས་ཞུ་ཤའ་
ནང་དུ་བསྐྱོད། སོར་ཕྱོགས་ནས་གྲོས་མོལ་བྱེད་མཁན་ངལ་ཡུལ་རང་དུ་
གཏོང་དགོས་བཤད་པར་བརྟེན་ཧོར་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲུས་མི་ཚེ་མགྲོན་དགག་
དབང་རྒྱལ་མཚན་དང་། བཀའ་མགྲོན་རྒྱམ་པ་སྤྲས། བཀའ་བློན་སོ་སོའི་
ངོ་ཚབ། བགྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་དང་། ས་སྐྱ། གདན་ས་གསུམ་གྱི་འབྲུས་མི་
སོགས་ངལ་ཡུལ་རང་དུ་ཐོན་དགོས་བྱུང་འདུག

ལོ་འདིའི་ནང་ཟླ་ལའི་ཟླ་མ་སྐུ་ཁབ་ནི་ དེ་བའི་རྣམ་པ་བསྟན་......
ཞིང་། རྣམ་ཐར་ནང་། ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ནང་“དཔུང་རེ་ཤིག་སྐུ་
ཁམས་འཚོ་བརྟན་དང་། དེའི་རིང་ཡང་ཞལ་འདོན་ཞུགས་དམ་སོགས་མ་
ཆག་ཅིང་། ཟླ་སྨན་རྣམ་ལས་དུས་གསོལ་སྨན་སོགས་ཀྱི་འཕྲོད་བཞེས་ཞུལ་
བ་རྣམས་ཀྱང་འདོད་ཚོས་སྤུར་བཞེས་ཆ་མཛད། ......ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ནང་
ཚོད་བཞུགས་༦ མ་ངན་སོང་ས་མཆོག་གི་སྐུ་ཁམས་ཀྱི་བབ་ལ་ག་ཟིགས་རྟོག
གི་ཆེད་དུ་ཕེབས་པར། ཨམ་པན་སྐུ་རྒྱང་ལ་མཇལ་འཕྲད་ཐོག་སྐུའི་
སྨན་པ་ཀྱི་ཤནས་ཚུལ་སོགས་གསུང་བགྲོས་ཞིབ་སྙིངས་མཛད། དེ་ནས་
ཀྱང་སྐུའི་དངས་བསྐྱེད་མ་བཞེས་པས་ཚང་མ་བློ་གཡིང་ཆེ་ར་གྱུར་པས་
སྔར་ཡང་ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་བརྒྱུད་དངོས་འབུལ་དང་བཅས་......
ཞབས་པད་བརྟན་པའི་གསོལ་འདེབས། ......སྤྱི་སྐོར་ཚང་མ་ནས་མཉམ་......
ཉིན་གཙུམ་དང་བཅས་ལན་གཅིག་གཉིས་མ་ཡིན་པའི་གསོལ་བཏབ་སོགས་
སྒོ་ཐམས་ཅད་ནས་ཐལ་ཅི་ཡོད་ཀྱི་ཞབས་པད་ཡུན་བརྟན་གྱི་ཐབས་ལ......

འབད་ན་ཡང་། དུས་ངན་གྱི་འགྱུར་བ་སོགས་ཀྱིས་ཕྱུགས་ཡིད་འབྱུང་
པས་རེ་ཞིག ཞིང་ཁམས་གཞན་ཞུན་ཀྱི་དགོངས་པ་བཞེད།།ཏད་ཟིན་པའི……
དངང་གིས་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚང་ནས་གསོལ་ཆས་སོགས་ཆེར་མི……
གསོལ་ཞིང་། སྨན་ཀ་བ་རིམ་སྦྱོར་ཞིབ་ནས། ”① ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་དྭ་ལའི
བླ་མ་མཆོག་དགུང་གྲངས་སུམ་ཅུ་སྐྱེད་དུ་ཕེབས་པ་ 1855 ཙོད་ཤིང་ཡོས་
ལོའི་ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་ཉེར་ལྔའི་ཐོ་རེངས་ཙམ་ལ་དགོངས་པ……
ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ། ཨེས་ཞིར་རྒྱ་གཉེན་ནས་སྐར་ཡང་ན་སྙིང་ཨ་ཆི
ཧ་ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་ཡེ་ཤེས་ཚུལ་ཁྲིམས་རྒྱལ་མཚན་ནས་སྲིད་སྐྱོང་གི……
ཕྱུགས་འགན་ལྷུ་མཛད་ཅིང་དགོངས་རྫོགས་མཆོད་སྤྲིན་གྱི་ཞུ་སྒོ་
མཆོག་སྤྲུལ་སྐུར་ཕྱིན་གྱི་གསོལ་འདེབས། སྐུ་གདུང་བཞུགས་ཡུལ་དང་།
གསེར་སྡོང་ཐོན་པའི་འོད་འབར་གསར་འཛུགས་ཀྱི་ལས་གྲྭ་འཛུགས་རྒྱུ་
སོགས་རིམ་པ་བཞིན་སྒྲུབ་ཐབས་ལྟར་མཛད། དྭ་ལའི་བླ་མ་འདིའི་ཡབ་ཚང་ལ་
གཞུང་ནས་རྒྱལ་རྩེ་ལྷུང་པོ་སོགས་སུ་ཁྱིམ་གཞིས་གཞིས་ཀ་རྒྱ་ཆེ་དང་།
ལྷ་སར་ཡབ་གཞིས་གསར་བསྐྲུན་ལ་ཕུན་ཚོགས་ཁང་གསར་དུ་གྲགས……
པས་ཡབ་གཞིས་ཕུན་ཁང་པ་ཞེས་པའོ།

དེ་ལྟར་བལ་ཡུལ་དུ་བཏང་བའི་བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་མི་སྣ་གོང་གསལ……
རྣམས་ནས་གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་དང་ཞི་འཐབས་ཉིན་ནས་ཉིན་བསྟུད་ཀྱི་བྱས་
ཀྱང་། དམག་དོན་གྱི་གནས་བབ་ཞན་པའི་དབང་གིས་གཟར་འདྲ་
མཉམ་མིན་པའི་ཆིངས་དོན་ཞིག་ལ་མོས་མཐུན་བྱེད་དགོས་བྱུང་བའི་ནང་
དོན་གཙོ་བོ་ནི། “བོད་ནས་ལོ་ལྟར་གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་ལ་དངུལ་ཨ་ལད་
སྟོང་ཕྲག་བཅུ་ཐམ་པ་སྤྲོད་རྒྱུ་དང་གཅིག གོར་བོད་གཉིས་ཀ་ཕྲི་གོང་

① (ཇོ་མཚར་ལྷའི་རོལ་མོ་ཤོག་གྲངས་)

མ་ཆེན་པོ་ལ་གུས་འདུད་ཞུ་མི་ཡིན་ཅིང་། བོད་ཡུལ་འདི་བཞིན་བླ་
མའི་དགོན་པ་དང་། ཆོས་བྱེད་སྒོམ་ཆེན་སྒོམ་གཙང་ཤ་སྟག་གི་བཞུགས་
སར་སོང་གཤིས། ད་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་ས་གནས་ལ་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་
གྱིས་དམག་ཇག་མཁན་བྱུང་ཚེ་གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་ནས་རོགས་རམ་སྐྱོང་
སྒོམ་གང་ཐུབ་བྱེད་རྒྱུ་དང་གཉིས། གོར་ཁའི་མི་སེར་ཚོང་པ་ལ་ད་ནས་
བཟུང་ཚོང་ཁྲལ། ལམ་ཁྲལ་སོགས་ཁྲལ་གྱི་རིགས་གང་ཡང་བོད་ནས་
མི་ལེན་ཞེར་བ་དང་གསུམ། བོད་ནས་འཛིན་བཟུངས་ཀྱི་བཞག་པའི་
སིང་པའི་དམག་མི་དང་། ད་ལམ་དམག་ལ་འཛིན་བཟུངས་བགྱིས་པའི་
གོར་ཁའི་དམག་མི་དངོན་གཡོག་དང་། བུད་མེད་རིགས་སྒྲིགས་བཅས་
བོད་ནས་གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་ལ་ཕྱིར་སློག་བྱེད་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དམག་མི་དང་།
སྐྱིད་གྲོང་། གཉའ་ནང་། རྫོང་དགའ། སྤུ་ཧྲེང་། རོང་ཤར་བཅས་
ཀྱི་མི་སེར་རྣམས་ཀྱི་མཚོན་ཆ་དང་། གཡག་བཅས་གང་ལུས་ཡོད་པ་
གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་ནས་ཕྱིར་སློག་བྱེད་རྒྱུ་དང་། ཆིངས་འགྲིགས་ཚར་
རྗེས་སྤུ་ཧྲེང་། རོང་ཤར། སྐྱིད་གྲོང་། རྫོང་དགའ། གཉའ་ནང་།
དར་གླིང་། ལ་རྩེ་ཚུན་ཀྱི་གོར་དམག་རྣམས་ཚུར་བསྡུས་ཀྱི་ས་ཡུལ་
སློས་བཏང་ཕྱིར་སློག་བྱེད་རྒྱུ་དང་བཞི། ལྷ་ལྡན་དུ་ད་ནས་བཟུངས་གོར་
ཁ་རྒྱལ་ཁང་ནས་བལ་འགོ་མི་འཛོག་མི་དྲག་འཛོག་རྒྱུ་དང་ལྔ། ལྷ་ལྡན་
དུ་རྒྱལ་ཁང་གི་ཚོང་ཁང་བཙུགས་རྒྱུ། ནོར་བུ་རྒྱན་ཆས། གོས་ཆས།
ཟས་ཆས། ཟོག་རིགས་རྣམས་འདོད་མཐུན་གྱི་ཚོང་བརྒྱབ་ཆོག་པ་དང་
དྲུག བལ་ཡུལ་ནང་ལྷ་སའི་མི་སེར་ཚོང་པ་རྣམས་འཁྲུག་པ་བྱུང་ན་གོར་
ཁའི་མི་དྲག་ནས་ཁྲིམས་གཅོད་བྱས་མི་ཆོག ལྷ་སའི་ས་གནས་སུ་ཡོད་

པའི་སྒོར་ཁའི་མི་སེར་ཚོང་པ། ཡམ་བུའི་ཁ་ཆེ་རྣམས་འཁྲུག་པ་བྱུང་ན་
བོད་རྒྱལ་ཁང་ནས་ཁྲིམས་གཅོད་མི་ཆོག སྒོར་བོད་གཉིས་ཀྱི་མི་སེར་
འཁྲུག་པ་བྱུང་ཚེ་སྒོར་བོད་གཉིས་ཀྱི་མི་དྲག་ལྷན་རྒྱས་ཐོག་ཁྲིམས་གཅོད་
བྱེད་རྒྱུ། ཁྲིམས་གཅོད་བྱེད་སྐབས་བོད་ཀྱི་མི་སེར་གྱི་ཉེས་དཔྱལ་བོད་
པའི་མི་དྲག་གིས་ལེན་རྒྱུ། སྒོར་ཁའི་མི་སེར་ཚོང་པ་དང་ཁ་ཆེ་རྣམས་
ཀྱི་ཉེས་དཔྱལ་སྒོར་ཁའི་མི་དྲག་ནས་ལེན་རྒྱུ་དང་བདུན། སྒོར་ཁའི་མི་
སེར་ནས་མི་བསད་དེ་བོད་ཀྱི་ས་གནས་སུ་བྲོས་ན་བོད་ནས་སྒོར་རྒྱལ་ལ་
རྗེས་སྐྱོད་བྱེད་རྒྱུ། བོད་མི་སེར་ནས་མི་བསད་དེ་སྒོར་ཁའི་ས་གནས་སུ་
བྲོས་ན་སྒོར་ཁ་ནས་བོད་རྒྱལ་ལ་རྗེས་སྐྱོད་བྱེད་རྒྱུ་དང་བརྒྱད། སྒོར་
ཁའི་མི་སེར་ཚོང་པའི་རྒྱུ་ནོར་བོད་པའི་མི་སེར་ནས་(ཀྱིས་)འཕྲོག……
བཅོམ་བྱས་ཚེ་སྒོར་ཁ་མི་སེར་རྒྱུ་ནོར་གྱི་བདག་པོ་ལ། བོད་མི་དྲག་དཔོན་
རིགས་ནས་བརྩད་གཅོད་ཀྱིས་ཕྱིར་སློག་བྱེད་ ཧུག་རྒྱུ། འཕྲོག་བཅོམ་
བྱེད་མི་ནས་རྒྱུ་ནོར་སྤྲོད་མ་ཐུབ་ཚེ་ལེན་དགོས་རྣམས་དུས་འགྱངས་ཀྱིས་
སྤྲོད་རྒྱུའི་ཆོད་འདོམས་བོད་མི་དྲག་ནས་བྱེད་རྒྱུ། བོད་མི་སེར་ཚོང་པའི་
རྒྱུ་ནོར་སྒོར་ཁའི་མི་སེར་ནས་(གྱིས་)འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ཚེ་བོད་མི་སེར་
རྒྱུ་ནོར་གྱི་བདག་པོ་ལ། སྒོར་ཁའི་མི་དྲག་དཔོན་རིགས་ནས་བརྩད་
གཅོད་ཀྱིས་ཕྱིར་སློག་བྱེད་འདུག་རྒྱུ། འཕྲོག་བཅོམ་བྱེད་མི་ནས་རྒྱུ་
ནོར་སྤྲོད་མ་ཐུབ་ཚེ་ལེན་དགོས་རྣམས་དུས་འགྱངས་ཀྱིས་སྤྲོད་རྒྱུའི་ཆོད་
འདོམས་སྒོར་ཁའི་མི་དྲག་ནས་བྱེད་རྒྱུ་དང་དགུ། ད་ལམ་དམག་སྐབས་
བོད་ཀྱི་མི་སེར་སྒོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་དང་མཐུན་ནས་ཡོད་མི་དང་། སྒོར་
ཁའི་མི་སེར་བོད་རྒྱལ་ཁང་དང་མཐུན་ནས་ཡོད་མི་ལ་ཆིངས་བསྒྲིགས་ཚར་

རྗེས་ཁོ་རའི་ཀླུ་སྒོར་སོ་ཀ།་ལ་རྒྱལ་ཁང་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀ་ནས་རྩེག་ཟ···
མི་བྱེད་རྒྱུ་དང་བཅུ་ཐམ་པ། ”① (1856)བོད་མེ་འབྲུག་ཟླ་བ་གཉིས་
པའི་ཚེས་ངཙོ་བརྒྱད་ལ།

དེ་ལྟ་བུའི་ཚོད་དོན་བཞག་ནས་ལག་ལེན་བསྟར་ཏེ་དམག་འཁྲུག···
འཁྲུན་ཐག་བཅད། ལྷ་སར་གོར་ཁ་ཀབ་ཏན་ཟེར་བ་ངོ་ལས་བཙུགས་
པ་དང་། བོད་ནས་གོར་ཞིབ་ལས་ཁུངས་ཟེར་བའི་དོ་དམ་པ་ཕང་འཛུགས་
གཉེར་བྱེད་སྒྲོལ་ཆགས་ཤིང་། སྐབས་འདིའི་ཆིངས་དོན་ནི་བོད་དེ་དྲང་
བཞག་མིན་པའི་བྱ་གཞག་ཅིག་ཡིན་རུང་། བོད་ལ་བཅིངས་བཀྲོལ་མ་
ཐོབ་བར་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་གཅིག་ཙམ་རིང་སྡུག་འཁྱེར་བྱ་དགོས་བྱུང་ཡོད།

ཤིང་ཡོས་ལོའི་གོར་ཁའི་བཙན་འཛུལ་དེ་ནི། དབྱིན་ཇི་བཙན་
རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་སྐོག་ཏུ་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་ངན་བསླུལ་བྱས་པ་ལས་བྱུང་བ་
ཞིག་ཡིན། གང་ཡིན་ཞེ་ན། སྐབས་དེའི་པོར་ཁ་རྒྱལ་པོ་ཕྱིག་རམ་
ཤཱ་ཟེར་བ་དེས་དམག་དཔོན་ཛངྒ་བ་ཧཱ་དུར་ཟེར་བ་ཞིག་ལ་རྒྱལ་ཁང་གི་བློན་
ཆེན་བསྐོས་ཤིང་། ཁོ་པ་ནི་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པར་ལྷག་
བསམ་རྣམ་དག་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེ་དུས་དབྱིན་ཇིས་རྒྱ་
གར་ལ་བཙན་འཛུལ་དབང་སྒྱུར་བྱེད་པ་དེར་རྒྱ་གར་གྱི་རྒྱལ་པོ་མང་པོས་
གཟེ་ས་ལང་ནས་ངོ་རྒོལ་བྱས་རྐྱེན་དབྱིན་ཇི་བ་ཚ་དཀའ་བསྡུན་མང་པོ་···
འཕྲད་སྐབས། གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་གིས་བློན་ཆེན་ཛངྒ་བ་ཧཱ་དུར་དམག་
དཔོན་དུ་བསྐོས་ནས་གོར་དམག་ཧྲག་སྟུག་ སྟོང་ཕྲག་དྲུག་ཙམ་བཅས་རྒྱལ་
གར་ལག་ནོ་ཕྱོགས་དབྱིན་ཇིའི་དམག་རོགས་སུ་བཏང་བས་རྒྱ་གར་བར···

①(ཏྲེ་ཤའི་ཟླ་བའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ ངོས་210—212)

དྲག་པ་ནོན་ཏྲ་ཀྱུར་ཞུས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན། དེར་བརྟེན་དབྱིན་ཇི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་གོར་རྒྱལ་ཕྱིག་རམ་ཤྲཱ་ལ་ཕྲི་ལྷུ་ལྷུན་གྱི་གོ་མིང་དང་ཛོང་ཧྲ་ཕ་ཧྲུར་ལ་ཕྲི་གསུམ་ལྷུན་གྱི་གོ་ས། ནོན་ཆད་དབྱིན་ཇིས་ཏམ་བཟུང་བྱས་པའི་ས་ཆ་ཆེན་པོ་ཞིག་གོར་ཁར་ཕྱིར་སློག་བཅས་བྱས་པར་གྲགས། དབྱིན་ཇིའི་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་ངན་བསླབ་ཐོབ་པའི་འོག་ཛོང་ཧྲ་ཕ་ཧྲུར་གྱིས་དེ་སྔ་གོར་ཁས་ཆུ་བྱི་ཡོར་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་བཞག་པའི་ཆིངས་དོན་རྗེས་རོལ་དུ་བཏང་ནས་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་ཡོད་པ་བྱུང་ཡོད། སྐབས་གཞན་ཞིག་ནས་བཤད་ན་ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཉམས་དམས་སུ་གྱུར་པ་དང་། མེས་རྒྱལ་ནང་སར་ཕྱི་ནང་དམག་འཁྲུག་གི་དུས་ཟིང་རིམ་བརྩུད་ཀྱི་ལངས་པ་དང་ཡང་ཁ་བྲལ་ཐབས་མེད་པ་ནི་སྨོས་མ་དགོས་པ་ཞིག་ལོས་ཡིན།

བརྒྱད་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་གཉིས་པ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

1. ཡང་སྲིད་བརྩད་འཚོལ་ངོས་འཛིན་དང་། ཁྲི་ལ་ཞེབས་པ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གཉིས་པ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ནི། ཕྱི་ལོ་ 1856 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་བཞི་པའི་མེ་འབྲུག་ལོ་ཧོར་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཡར་ཚེས་གཅིག་ཉིན། བོད་ལྷོ་ཁའི་སའི་ཆ་འོལ་དགའ་རྫིང་ཕྱིའི་ཉེ་འདབས་འབག་འབྲོག་ཤང་ཚང་པ་ཞེས་པའི་ཁྱིམ་དུ། ཡབ་ཕུན་ཚོགས་ཚེ་དབང་དང་ཡུམ་ཚེ་རིང་གཡུ་སྒྲོན་ཟླ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྐུ་བལྟམས། ཐོག་མའི་མཚན་ལ་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན་འགྱུར་མེད་ཅེས

གསོལ། ཡུ་ཏན་གྲང་གི་རྩམས་དེབ་ནང་། རྗེ་འདི་འབྲུངས་ཡུལ་
"བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྨན་དྲག་ཆེན་པོ་ལྷ་ཀླུའི་སྲས་ཡིན།"① ཞེས་འཁོད་པ་
ནི་རྗེས་སུ་ཡབ་གཞིས་ཧྲ་ཀུར་ཟླ་བསྐྱིལ་བ་དང་གོ་ནོར་བྱུང་བར་ཟད་······
ཅིང་། དེ་མིན་ཡིག་ཆ་ལ་ལར་ཡུམ་གྱི་མཚན་ལ་"ཚེ་རིང་སྒྲོལ་མ་"②
ཞེས་བྲིས་པའང་དག་པར་མ་མཐོང་སྟེ། སྐུ་ཐོག་དེ་རང་གི་ཡོངས་འཛིན་
ཕུར་ལྕོག་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱམས་པ་རྒྱ་མཚོས་མཛད་པའི་ཏཱ་ལའི་······
བཅུ་གཉིས་པའི་རྣམ་ཐར་《དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་》ནང་ཡང་སྲིད་བཙད་······
འཚོལ་སྐབས། "ཚངས་པ་ཆེན་པོ་ནས།

ཡབ་ཡུམ་བཀྲ་དང་གཡུ་ཡི་མིང་ཅན་ལ།།

རྗེ་ལྟར་སྐལ་བ་ལྡན་པའི་ལོ་འབྲས་འབྱུང་།།

ཞེས་པའི་བཀྲ་ནི་ཡབ་ཀྱི་མིང་ཟུར་ཕུན་ཚོགས་ཀྱི་དོན་དང་། གཡུ་ཞེས་
ཡུམ་ཚེ་རིང་གཡུ་སྒྲོན་གྱི་མིང་དངོས།"③ ཞེས་གསལ་བ་མ་ཟད། ད་
དུང་ས་སྐུ་བདག་ཟུར་རྗོ་རྗེ་རིན་ཆེན་ལ་"ཐུགས་བརྟག་ཞུས་པར་ཡང་།
རྫིང་ཕྱི་པ་མ་ཚེ་རིང་གཡུ་སྒྲོན་གྱི་བུ་དེ་བཞིན་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་སྐུ་······
གསུང་ཐུགས་ཀྱི་སྤྲུལ་པ་འཁྲུལ་མེད་ཡིན་" ཚུལ་ཐེབས་ཞེས་གསལ་པོར་······
འཁོད་པས་སོ།

རྣམ་ཐར་དེ་ཉིད་ལས་འབྱུང་བ་ལྟར། སྲིད་སྐྱོང་རྭ་སྒྲེང་ཨ་ཆི་ཐུ་
ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཆེན་པོ་ནས། བོད་ཁོངས་དབུས་གཙང་དྭགས་ཀོང་། སྟོད་

①(ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་213)

②(ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལའི་ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཤུགས་པར་དེབ་ངོས་98)

③(རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤིང་པར་ཤོག་གྲངས་24)

མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ། བྱང་རིགས་སྡེ་བཞི། ཁམས་བཅས་ཀྱི་རྫོང་
གཞིས་ཁག་དང་། གཞན་ཡང་འབའ་ལི་ཐང་། རྒྱལ་ཐང་། སྡེ་དགེ།
ཧོར་སེར་ཁག ཕྱུང་པོ་དཀར་ནག་སེར་གསུམ། ཚྭགས་ལ་སོགས་ཡུལ་
གྲུ་ཁག་ཚང་མ་ར།”① ཁྲིའུ་ཏོ་མཚར་ཆེ་བ་ཅི་འདྲ་ཞིག་བཀྲམས་ཡོད་
ཅང་གཔ སྲས་དང་། ཧེ་བག་མེད་པའི་སྐན་ཞུ་འཕྲུལ་འཕྲུལ་འབུལ་
དགོས་པའི་ངཀའ་རྒྱ་སྨ་ཕྱིར་གནང་བ་ལྟར། སྐོ་ཁྲོགས་བྲངས་རི་དང་།
འོལ་དགའ། རྒྱལ་ཁྲོལ། དགས་པོ་ལྷ་གསོལ། བྱང་ཁྲོགས་སོག་
ཁྲོལ། རོང་པོ་ཕྱུང་པོ་ཏུ་སེར་རྩ། ལྷ་ལྡན་ཉེ་འཁོར་ཤང་བྲན། བྱང་
ཤར་[illegible] ཡུན་ནན་ཁོངས་རྒྱལ་ཐང་སྟོང་རོ་བཅས་ནས་ཁྲིའུ་ཏོ་མཚར
ཅན་ཏྲང་ཚུལ་ཀྱི་སྐད་ཞུ་རིམ་འགྱུར་བྱུང་བ་ནས་དོགས་གནས་ཆེ་རིགས་
དང་། ཀུན་ལ་གྲགས་ཆེ་བ་རྣམས་ལྷ་སྣ་དུ་མར་ཕྱུང་ཞུ་མཛད་པར།
བྲངས་རི་དང་། འོལ་དགའ། དགས་པོ་ལྷ་གསོལ་ངཅས་ཀྱི་ཁྲིའུ་
རྣམས་བཟང་ངར་ཕེབས་གཤེགས། དེ་དག་ལ་ཐོག་མའི་བརྟག་དཔྱད་ཞུ་
མི་བདམས ངསྒྲུགས་ཀྱིས་སྐུ་གོང་མའི་མཚན་ཞབས་སྒོ་མང་དགེ་བཤེས་···
ངག་དངང་ནོར་བུ་དང་། སེར་སྨད་གོང་པོ་དགེ་བཤེས་ངག་དབང་ཚུལ་
ཁྲིམས་དཀའ་ཉིས་གོང་གསལ་ཁྲིའུ་གསུམ་གྱི་འབྲུངས་གནས་སོ་སོར་ཆེད་···
རྫོངས་གནང་ནས་ཁྲིའུ་སོ་སོ་ངོས་མཛལ་གྱིས་སྐུའི་བྱད་དབྱིབས་མཛད་···
སྐྱོད་སོགས་ལ་བརྟག་དཔྱད་དང་། ངོ་མཚར་བའི་མཚན་ལྟས་རྣམས་
དངོས་ཤུགས་ཅི་རིགས་ནས་བརྩད་ཞིབ་ནན་ཏན་དགོས་པའི་བཀའ·······

① (ཏཱ་ལའི་བཅུ་གཉིས་པའི་རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤེད་པར་ཤོག་གྲངས་24)

མངགས ཇོད པ་ ཏྲར ངོལ་ གའི ཆུང་སྲིད་དེ་གཞན ལས ཁྱད་དུ·········
འཕགས པ་སྤྲུང་ ར་གྲགས ཤིང་། ཁྲིའུ་གསུམ་གྱི་གནས་ཚུལ་ཡབ་ཡུམ
དང་། ཞེ་འཁོར་ཡུལ མི་སོགས་ཀྱི་ཞུ་བ་རྟགས་འགྱུར་རྣམས སྣན་སེང་
ཞུས་ཤིང་། སྲིད་སྐྱོང་རྣ་སྐྲེང་དང་། བཀའ་བློན། སྤྱི་མཁན་བཅས་
བཀའ་གྲོས་ཐོག སྐར ཡང ཡོངས་འཛིན་བློ་བཟང་མཁྱེན་རབ་དབང་
ཕྱུག་(ནེ་ཏྲུག)དང་། ཆུ་བཟང་ཡེ་ཤེས་རྒྱ་མཚོ། དཔལ་འབར་སྤྲུལ་
སྐུ་བཅས་ལ ཐུགས་བརྟག་དང་། ལ་མོ་ཚངས་པ། བསམ་ཡས་ཆོས་
སྐྱོང་། ཁྲ་འབྲུག་ཚངས་པ་བཅས་ཆོས་སྐྱོང་གསུམ་ལ་ལུང་ཞུ་བཅས་
གནང་བར། གོང་གསལ་ཁྲིའུ་གསུམ་གསེར་བུམ་དཀྲུག་འདོན་ཡོང་བ་
ཞུས་ན་བཟང་ཚུལ་སྡེ་མཐུན་དུ་ཐེངས། དེ་ནས་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་
གྱིས་མཆོད་པའི་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཁག་གི་བླ་མ་ལས སྡེ་དང་། གཞུང་ཞབས་
སེར་སྐུ་དྲག་འབྲིང་དཀྱུས་གསུམ་བཅས་མཉམ་དུ་འཚོགས་སྡོང་ཐོག ཡང་
སྲིད་སྐོར་སྔ་ཕྱིར་བརྟག་དཔྱད་བཅད་ཞིབ་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་དང་། ཞུ་
ཤོག་ཁག ལུང་བརྟག་ཞུས་པའི་བཀའ་ལན་བཅས་སྒྲིག་སྦྲུངས་མཛད་
ཐོག "གནམ་བསྐོས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས་སྔོན་ནས་བཀས་བཅད་
དགོངས་དོན་གསེར་བུམ་རིན་པོ་ཆེར་བརྟག་དཔྱད་ཞུ་དགོས་ལ། ཆུང་
སྲིད་ཁྲིའུ་གསུམ་ལ་ཆ་འཛོག་བྱེད་དམ། དེ་མིན་སྐར་ཡང་ཁྲིའུ་གཞན་
དག་བརྩད་འཚོལ་བྱེད་དགོས། ······ཕྲུག་འདྲེན་མེད་པར་གསལ་ཆ་དགོས
རྒྱ་བཀའ་ཁྲབ་ནན་ཏན་མཛད་འདུག་པར། ཚོགས་འདུ་སེར་སྐྱ་མཆོག་
དམན་ཐམས་ཅད་མཐུན་གཅིག་ནས། སྐབས་མགོན་རྒྱལ་དབང་ཐམས་
ཅད་མཁྱེན་ཀ་ཟིགས་ཆེན་པོའི་མཆོག་གི་སྤྲུལ་སྐུ་རིན་པོ་ཆེ་བཙད་གཅོད··

གནང་ལུགས་འདི་ལྟག་གནང་ཐབས་མེད་འདུག་པས་མཆོག་སྤྲུལ་ངོས་······
འཛིན་ཕར་འགྱངས་སུ་མ་སོང་བར······ཆུང་སྲིད་འདི་གསུམ་ལྷ་ལྷན་དུ···
ཀ་དན་ཞུས་ཀྱིས་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ཐམས་ཅད་ནས་ཐུགས་ཞིབ་བསྐྱངས···
ཏེ། ཐུགས་ཡིད་ཆེས་ངེས་བྱུང་ཚེ་གསེར་བུམ་རིན་པོ་ཆེར་བཏག་དཔྱད་
མཛད་ཐུབ་པ་དང་། ངེས་མེད་ཕྲིའུ་འདི་གསུམ་ལྷ་ལྷན་དུ་ཀ་དན་ཞུས་
ཀྱིས་བརྟག་དཔྱད་མཛད་སྐབས། ཐུགས་ཡིད་ཆེས་མིན་བྱུང་ཚེ་སྔར་
ཡང་ཕྲིའུ་གཞན་དག་བརྩད་འཚོལ་མ་མཛད་མཐུ་མེད་ལ་དེ་ལུགས་དཀའ་
ཁྲབ་གནང་ལུགས་ཡོད་པ་ཞེས་གྲོས་ཐག་གཅིག་བཅད་ཀྱི་ཞུ་བ་རྟགས······
འབྱར་ནན་འབུལ་ཞུས་པར་བརྟེན། དེ་དོན་ར་སྒྲེང་རྟ་ཐོག་སྤྲུ་རིན་པོ་
ཆེ་ནས་ཨམ་བན་ཆེན་པོར་འདི་སྐོར་གྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་གསལ་གྱི་ཡིག···
ཤུ་རིམ་པར་བསྟུལ། ”ཞེས་དང་། “ལྟག་པར་གསེར་བུམ་བཏག་དཔྱད་མ་
མཛད་གོང་ལ་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ཐམས་ཅད་ནས་ཆུང་སྲིད་རྣམས་ལ་བརྟག་
དཔྱད་ལེགས་པར་མཛད་དགོས་ལ། ཟངས་རི། འོལ་དགའ། ལྷ་
གསོལ་བཅས་སུ་འཁྲུངས་པའི་ཆུང་སྲིད་རྣམས་འགྱངས་མིན་ལྷ་ལྷན······
ཚོགས་སུ་ཀ་དན་ཞུས་ཀྱི་བརྟག་དཔྱད་ཞིབ་ཆ་མཛད་ཐོག གསེར་བུམ
བརྟག་དཔྱད་མཛད་རྒྱུར་ཆུང་སྲིད་དེ་རྣམས་ཀྱིས་འཐུས་པ་འདུག·········
དགོངས་པ་བྱུང་ཚེ་དེ་དོན་གནས་ཚུལ་དང་བཅས་སྔོན་གྱི་དེབ་གསལ·· ··
ལྟར་གཟའ་ཚེས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་གསེར་བུམ་བཏག་དཔྱད་ཞུས་ཆོག་པ····
ཞེས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་སྙན་སྒྲོན་བརྒྱུད་ཞུ་ཐུགས་རྗེ་དགོས་ཞེས་
ཨམ་བན་ཆེན་པོར་ཡིག་ཤུ་བསྟུལ་གནང་ལྟར། ཨམ་བན་མཆོག་ནས

ཀྱང་དེ་དོན་ཅིས་ཀྱང་ཞུ་ཞེས་ཞང་ཤུ་འབུལ་འབྱོར་བྱུང་། ”①ཞེས······
གསལ་བ་བཅས་གསེར་བུམ་མ་དཀྲུག་གོང་གི་ཡང་སྲིད་བཙད་གཙོད······
དང་། གྲོས་བསྡུར་བརྒྱུད་རིམ་སོགས་རྣམ་ཐར་འདིའི་ནང་ཁ་གསལ་
འདུག་པས ཚབ་ཁ་ཨེན་ལྷུ་བུར་འདིར་རགས་བསྡུས་ཀྱིས་དྲངས་པ་ཡིན།

དེ་ནས་ཧུང་སྲིད་གཞུམ་ལྷ་སར་གདན་ཞུའི་མི་སྣ་སོ་སོར་ཚེད······
རྫོངས་གནང་བ་ལྟར་ཕྱི་ལོ་1857 བོད་མེ་སྦྲུལ་ལོའི་ཟླ་བ་ངབཅུ་པ་ནང···
རྒྱང་སྲིད་དཀྱུམ་ག་ལྷ་སར་ཕེབས་གྲུབ་ཅིང་། ཟླ་བ་བཅུ་པའི་ཚེས་བདུན་
ཉིན་ནོར་གླིང་བསྐལ་བཟང་ཕོ་བྲང་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་ཏེ་བླ་དཔོན་ཆེ་
ཆུ་ལྷན་འཛོམས་སར་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་ན་རིམ་གྱི་ཕྱུགས་དམ་རྟེན·····
དང་། སྐུ་ཆས། ཕྱག་ཕྲེང་སོགས་ངོ་རེ་འདྲ་རེ་བཤམས་ནས་ངོས་
འཛིན་མཛད་བརྟག་པར་འོལ་དགའི་རྒྱང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེས་ཚང་མ་མ་ནོར་
བར་ངོ་མ་ཁོ་ན་བཞེས་པར་གྲགས། “ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་ནོར་གླིང་
བསྐལ་བཟང་ཕོ་བྲང་གི་གཟིམ་རྒྱང་ཉི་འོད་དུ་ར་སྒྲེང་རྗེ་ཐོག་ཕྲུ་དང་།
ཨམ་བན་ཆེན་པོ་བཅས་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་ལྷན་འཛོམས་ཀྱི་དབུས་སུ་རྒྱང་
སྲིད་རྣམས་སྔར་ལྟར་གདན་ཞུས་ཀྱི་ཨམ་བན་ནས་ཕྱུགས་ཞིབ་བསྐྱངས·····
པར། རྒྱང་སྲིད་འདི་རྣམས་སྐུའི་བྱད་དབྱིབས་སོགས་ཤིན་ཏུ་ལེགས་
ཤིང་། མཛལ་བ་ཙམ་ནས་དང་བ་འདྲེན་པ་ཞིག་འདུག་པས། ཨམ་
བན་ནས་ཀྱང་རྒྱང་སྲིད་འདི་རྣམས་ཀྱི་མཚན་བྱང་གསེར་བུམ་དུ་ཆེས་ཆ··
ལེགས་པ་ཞིག་ལ་བརྟག་དཔྱད་ཞུས་ཆོག་པ་ཞེས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན·····
པོར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་རྒྱུ་མཛད། ”ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་གོང་མར་སྙན······

①（དྲངས་ཤེལ་མེ་སོང་ཤོག་གྲངས་27—28）

སེང་ཞུས་པའི་བཀའ་ལན་ཁྲིར་མ་ཐར། 1658 ལོར་ས་རྟ་ལོའི་ཟླ་བ
དང་པོའི་ཚེས་གཉིས་ཉིན་གསེར་ཁྲམ་རིན་པོ་ཆེ་ལྟ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་
ནས་རྩེ་པོ་བྲང་གི་གོང་མའི་འདུ་ཁང་བཞུགས་ཡུལ་ས་གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་དུ
གདན་དྲངས་སོ། ཡོངས་འཛིན་ཞུར་ཕྱོག་སྤྲུལ་སྐུ་སོགས་བླ་སྤྲུལ་གཙོ
ཆེ་བ་རྣམས་དང་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་པ་བཅས་ནས་མཆོད་འབུལ་ཞུས་སྐབས
ཀྱི་ཚོ་ག་ཉིན་བཅུ་གཅིག་རིང་སྐུ་ནང་ཞིང་། ཟླ་བ་དེ་གའི་ཚེས་བཅུ
གསུམ་ཉིན་ར་སྒྲེང་རྟ་ཐོག་སྦུ་དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལྷན་
རྒྱས་ཐོག མན་ཇུའི་ཇུང་ཡིག་རྣམས་ནས་བྱང་བུ་སོ་སོའི་ངོས་སུ་ཇུང་
བྲིད་རྣམས་ཀྱི་མཚན་ལྡན་ཇུའི་ཡི་གེ་དང་། བྱང་བུའི་ངོས་གཅིག་ལ
མཁན་ཇུང་རྣམས་ནས་བོད་ཡིག་གི་མཚན་བྱང་བྲིས་ཏེ། ལྷན་རྒྱས་ལ
སྤྲིན་ཞུ་ཕབ་པར་གཟིགས་རྟོགས་ལེགས་པར་བསྐྱངས་རྗེས་ཨམ་བན་ནས
འདུ་ཁང་ལ་ཕྱག་འཚལ་གྱིས་མཚན་བྱང་རྣམས་གསེར་བུམ་གྱི་ནང་......
དུ་བཅུག དེ་ནས་ཚེ་གའི་ཚིག་དོན་ལྟར་དེར་འཁོད་ཚང་མ་ནས་འཕགས
མཆོག་ཐུགས་རྗེའི་རང་གཟུགས་དང་མཆོག་གསུམ་རྒྱ་མཚོར་ཐུགས་རྗེ....
བསྐུལ་བའི་བདེན་ཚིག་དང་སྨོན་པ་ཤུགས་དྲག་ལན་གསུམ་པའི་མཚམས
སུ། སྐར་ཡང་ཨམ་བན་ནས་ཕྱག་འཚལ་དགུ་ཕྲུགས་དང་བཅས་བུམ
ནང་གི་མཚན་བྱང་གསུམ་ལེགས་པར་དཀྲུག་སྟེ་གཡོ་འགྲོལ་མེད་པར་བྱང
བུ་གཅིག་བཏོན་ཏེ། རྟ་ཐོག་སྦུ་ཆེན་པོ་དང་ཨམ་བན་བཅས་ནས་གཟིགས
རྟོགས་མཛད་ནས། འོལ་དགའ་སྒྲོ་བཟང་བསྟན་འཛིན་འགྱུར་མེད་ཅེས
མཚན་གྱི་སྙན་པ་ཀུན་ལ་བསྒྲགས་པར་མཛད་པ་ན། མཆོག་གསུམ་ལ
ཡིད་ཆེས་ཀྱི་དད་གུས་དང་དགའ་སྤྲོ་གཏོན་དུ་མི་བཟོད་པའི་ངང་ནས་ལྷ

རྒྱལ་ཅུར་ཕྱིན་ ...། ཨམ་ཁན་ནས་འོལ་དགའི་ཕྱང་ཞེད་ཀྱི་ཡབ་ཕྱུན་ཚོགས་ཆེ་ར་ཏང་ལ། ཁྲོད་ཀྱི་བུ་བློ་བཟང་བསྟན་འཛིན་འགྱུར་མེད་ཀྲ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེའི་ཡང་སྲིད་དུ་གསེར་བུམ་ནས་ཐོན་སོང་བས། གོང་ས་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའ་དྲིན་ལ་ཕྱག་འཚལ་ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། གོང་མའི་འདྲ་ཐང་ལ་ཕྱག་འཚལ་དང་། ཨམ་བན་དང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཆེན་པོར་མཇལ་དར་རེ་ཕུལ། ......"① ཞེས་འཁོད་འདུག མཚན་བྱང་ཐོན་ ཐལ་ར་སྒྲིང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ནས། བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་ཡང་སྲིད་བཞུགས་ཡུལ་དགོན་གསར་རི་ཁྲོད་དུ་གཏམ་སྙན་ཞུ་...བར་ཆེད་གཏོང་གནང་འདུག

དེ་ནས་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་སྔ་འབྲས་ནོར་གླིང་བསྐལ་བཟང་ཕོ་...ཐང་དུ་གདན་དྲངས་ཤིང་། ཟླ་དེའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་གིས་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེའི་དབུ་སྐྲ་གཙུག་ཕུད་བཞེས་ནས་མཚན་ངག་དབང་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་གསོལ་...གནང་མཛད། གནམ་བསྐོས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་ཀྱང་གསེར་བུམ་བརྟག་དཔྱད་སོགས་ནོར་འཁྲུལ་མེད་པར་ངེས་རྙེད་བྱུང་བ་ལ་ཐུགས་...ཤིན་ཏུ་དགྱེས་པ་ལྷ་ན་མེད་པར་བསྐྱེད་དེ། སྐྱབས་མགོན་མཆོད་ཡོན་ལ་ཐོག་མའི་བཀའ་ཡིག་གནང་རྟེན་བཅས་བསྐུལ་འགྱུར་བྱུང་" བ་ཟླ་བ་...བཞི་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར་དངོས་སུ་འབུལ་རྒྱུ་...གཏན་འཁེལ། དེ་ཉིན་མི་སྐྱིད་ཨམ་བན་ཡ་མོན་ནས། ནོར་གླིང་བར་སེ་འབྲས་དང་། སེ་བཞི། གླིང་ཁག ཚུགས་རི་བ། རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་

---

① (རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་ 32—34)

བཅས་ཀྱི་ཞེར་སྒྲིང་དང་། ཡ་མོན་ནས་བཀའ་ཡིག་གནང་ཞུར་ཞབས་པད། གུང་ཇ་སག ནང་མ་མཁན་སྐེ་ཆེ་ཆུང་གི་འབྲུམ་མི་ངཅས་ཆེད་བསྐྱོད་ཀྱིས་ནོར་གླིང་དུ་གདན་དྲངས་པ་དང་། མཆོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་གཟིམ་ཆུང་ལྷུན་གྲུབ་དགའ་ཚལ་དུ་ལྷན་རྒྱས་ཐོག གསེར་ཡིག་ཕེབས་འཕྲུལ་མཆོད་ཁྲིའི་ཐོག་བསྒྲིགས་པར་མཆོད་འབུལ་དང་། ཨམ་བན་ཕེབས་རྗེས་བཀའ་ཡིག་ཚོམས་ཆེན་དུ་གདན་ཞུས། ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུས་གཙོས་གཞུང་ཞབས་མཐོ་རིམ་ཕོགས་མདའ་ཡན་ཚང་མ་ཁ་ཤར་དུ་བལྟས་ནས་ཕུས་བཙུགས་ཀྱི་འཁོད་ཐོག དྲུང་ཡིག་མཁན་པོ་ནས་བཀའ་ཤོག་སྒྲོག་སྒྲུང་ཟིན་བསྟུན་རྒྱ་བོད་ཚང་མས་ཕྱག་འཚལ་དགུ་ཕྲུགས་སུ་ཞུས་པ་དང་། མཆོག་སྤྲུལ་ལ་མཇལ་དར་འབུལ་བ་སོགས་མཛད་སྒོ་འཚོགས་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ ① ཞིབ་རྒྱས་རྣམ་ཐར་ནང་གསལ་ཞིང་། "ཀླ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་བདུན་གྱི་ཉིན་གོང་ས་མཆོག་གི་ཡབ་ལ་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས། གུང་གི་ཚེ་ལོ་དང་རིམ་པ་དང་པོའི་ཧོ་ཐོག་གནས་གཟིགས་གསོལ་བསྩལ། "
② ཅེས་གསལ་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1860 བོད་ལྕགས་སྤྲེ་ཀླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་……མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་རྩེ་པོ་བྲང་པོ་ཏ་ལའི་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་གྱི་མཛད་སྒོ་བསྐྱངས་པའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་། "……རོལ་ཆ་གསུམ་པའི་སྙན་གསན་ཐོག་སྐུ་ཞབས་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཆེན་པོ་དང་། བཀའི་དགུང་བློན་རྣམས་ཤལ་སྒོས་སྡེ་དང་། བཀའ་བློན་བགྲེས་པ་དང་སྤྱི་ཁྲབ་མཁན་པོ་

① (རྣམ་ཐར་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་42—44)

② (དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་49)

གཉིས་ཀྱིས་ཕྱག་བརྙེན། སྨན་འདྲེན་རྒྱ་གླིང་། ཕྱོགས་འཛིན་རིན་རྒྱན་སོགས་ཀྱིས་མདུན་བསྐོར། འཁོར་ཚོགས་རྒྱ་མཚོས་བསྐོར་བཞིན་པར་ཚེམས་ཆེན་སྒྲིད་ཞིའི་ཕུན་ཚོགས་སུ་དཔལ་ཀྱིས་བྱོན་པར་མཛད་པ་དང་། ཆེན་ཁྲལ་ཨམ་བན་གསེར་ཡིག་བཅས་ཕེབས་འཛོམས་དང་། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་གནང་སྐྱེས་གྱུ་ནོམ་པ་སྟོན་ཚུད་སྣེགས་ཀྱི་ཁར་བཀོད་ལེགས་མཛེས་པར་བཤམས་པའི་མདུན། གོང་ས་མཆོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་བཞུགས་སྟན་སྟེང་ཞལ་ཤར་གཟིགས་ཀྱིས་ཞབས་ཕྱུས་བཙུགས་པར་མཛད། གུང་བཀའ་བློན་སོགས་ཀུང་ཕྱུས་བཙུགས་ཕུས་འདུད་ཆེན་པོས་འཁོད་…… ཐོག གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་རྒྱལ་དབང་མཆོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་མངོན་པར་གཟིངས་སུ་བསྟོད་པའི་གསེར་ཡིག་མན་ཧུའི་ཧྲུང་ཡིག་དང་། མཁན་ཧྲུང་བཅས་ནས་སྒྲ་དག་གསལ་གསུམ་གྱིས་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་གྲུབ་…… འཕྲུལ་མཆོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་སོགས་ནས་སྐུ་ཕྱག་དགུ་ཕྱུགས་མཛད། ཨམ་བན་གཉིས་ནས་མཆོད་ཡོན་ལ་ལེགས་འབུལ་མཇལ་དར་ཕུལ་བ་རང་ལྷོག་མཛད། གོང་ས་མཆོག་འཇིགས་མེད་གདོང་ལྔའི་དབང་པོ་བརྒྱད་ཀྱིས་བརྟེགས་པའི་བཞུགས་ཁྲི་ཆེན་པོར་ཐོག་མར་ཞབས་སོར་འཁོད…… འཕྲལ། ཨམ་བན་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་གནང་རྟེན་རྣམས་སྤྱན་ལམ་དུ་བསྟར་ཏེ་ཕུལ། དེ་རྗེས་པོགས་དཔོན་ཏྲ་ཅིང་སྤྱར་སྤྲི་སོགས་ནས་མཇལ་དར་ཕུལ་བ་རང་ལྷོག་དང་ཕྱག་དབང་བསྐུལ། སྐྱབས་མགོན་ཤོད་ནས་སྐུ་ཕྱག་དང་འབྲེལ་བའི་མཇལ་དར་སྲིད་ན་རིང་བ་ཕུལ་ཏེ་བཞུགས་… ཁྲིར་འཁོད། དེ་རྗེས་ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་དང་། བསྟན་གླིང་། ཚེ་མཆོག་གླིང་། ངོམ་དགའ་སླེ་ཤུང་། མདང་འ་རིས་སྤྱལ་

སྐུ་དང་གསུས་པ་བཅས་ནས་མཚོད་ཡོན་རྣམ་གཉིས་ལ་ཕྱག་འཚལ་མཇལ་··
དར་འབུལ་བཞེས་ཕྱག་དབང་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས། རིམ་པར་གྲལ་
འཁོད། ......”① ཅེས་གསལ་བ་ལོགས་སྔར་སྲོལ་ཁྲི་ཕེབས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་
གཟབ་རྒྱས་གནང་བའི་སྐོར་ཞིབ་པར་འཁོད་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1861 བོད་ལྕགས་བྱ་ལོར་ཧོང་མ་ཞན་རྒྱུང་གྲོངས་པ་དང་།
དེའི་ཕྱི་ལོ་ 1862 བོད་ཆུ་ཁྱི་ལོར་གོང་མ་ཐུང་ཀྲི་ཁྲི་ལ་འཁོད།

2. ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དབང་འཛིན་པ་ནང་འགལ་ལྡང་······ ནས་སྲིད་སྐྱོང་རྭ་སྒྲེང་རྒྱལ་ནང་དུ་བྲོས་པ་དང་། བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོས ཆེ་སྲིད་བཟུང་བ།

སྲིད་སྐྱོང་རྭ་སྒྲེང་རྒྱལ་ནང་དུ་ཕེབས་དགོས་བྱུང་བའི་རྒྱུ་རྐྱེན་སྐོར་··
ཡོངས་གྲགས་ཡིག་རིགས་ནང་། འབྲས་སྤུངས་རིགས་གྲྭའི་ཀོང་སྒོ་ཆག་
རྐྱེན་ལས་བྱུང་ཚུལ་གསལ་ན་ཡང་། དོན་དངོས་ནི་སྐབས་དེའི་ས་གནས་
སྲིད་གཞུང་གི་དབང་འཛིན་པ་ནང་ཁྲུལ་དབང་ཆ་འཐོབ་རེས་ཀྱི་འགལ་བ་
ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན། དེ་ཡང་ཆིང་གོང་མའི་དབང་བསྒྱུར་སྟོབས་
ཤུགས་ཉམས་དམས་སུ་གྱུར་པ་དང་། དབྱི་ལའི་བླ་མ་དགུང་ན་ཆུང་
ཕྲ་བ་བཅས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་འོག བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་པ་གཙོ་བོ་ཚོ་ཡང་
དེ་སྔའི་སྲིག་སྲོལ་རང་འགྱུར་གྱི་སྤྱོད་ཚུལ་ཇི་ཞན་དུ་གྱུར་ནས་ནང་ཁྲུལ་···
འགལ་ཟླར་ལངས་ཤིང་། འཐབ་རྩོད་རྩོ་ངར་ཟ་དྲག་ཆེན་པོ་བྱུང་ཡོད་
པ་དེའི་སྐོར་ཞིབ་གསལ་ཡིག་རིགས་ལ་འཁོད་པ་ཤུང་ཅུང་། གཞུང་ཞབས་
གན་རབས་རིམ་ཅན་ནང་བཤད་ཚུལ་མང་པོ་རྒྱུན་འཛུགས་སུ་ཡོད་པ་ལྟར་

① (རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་57)

ན། འགལ་བ་སྤྲུར་མཛོན་ཀྱི་ཡོང་རྐྱེན་ནི། བར་སྐབས་ཤིག་ལ་བྱེད་
སྐྱོང་ར་སྒྲིང་ནུས་གང་སར་ཁྲན་ཆོགས་དང་། ཤེ་བམ། མགོ་མཆན།
ལག་འཁྱེར་སོགས་ཞུ་མཁན་ཨང་པོར་སྲིད་ཐམ་ཕབ་རྒྱང་གནང་ཐལ་ཆེ་…
ཙམ་བྱུང་བར་བརྟེན་བཀའ་ཤག་སོགས་ལ་བརྗེ་མཐོང་རྫི་ཆུང་དུ་གྱུར་ན་…
དང་། གཞུང་གི་ལས་དོན་ལའང་གནོད་གཞི་སོགས་ཆགས་སྟབས་སྐབས་
དེའི་བཀའ་བློན་ཁྲི་པ་བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོས་ཐོག་མར་བཀའ་བློན་
བཀྲ་ཤིས་ཁང་གསར་བར་ནང་གྲོས་དང་། དེ་རྗེས་བཀའ་ཤག་ལྷན་
འཛོམས་ཐོག་བཤད་སྒྲས་བར་ལམ་གྱི་གནད་དོན་བཤད་པ་དང་འབྲེལ…
སྲིད་སྐྱོང་རིན་པོ་ཆེས་འདི་ལྟར་གནང་ན་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་ལས་དོན…
བཀའ་ཤག ནས་འགན་ལེན་བྱ་ཐབས་བྲལ་ལུགས་སོགས་ཀྱི་གྲོས་འདོ……
བརྟན་པར། ལས་རོགས་བཀའ་བློན་གསུམ་ནས་ཀྱང་བསམ་ཚུལ་ །ཅིག་
མཐུན་ཡིན་ལུགས་གྲོས་འཆམ་བྱུང་བ་ལྟར་བཀའ་ཤག་ནས། དེ་སྐོར་
གནས་ཚུལ་དགེ་སྐྱོན་རྣམས་ཐད་ཀར་སྲིད་སྐྱོང་རང་ལ་ཞུས་ཐོག། མཐའ་
དོན་དུ་སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱུག་ཐམ་ལའང་སྐུ……
བཙར་སྐྱི་ཁྲབ་མཁན་པོས་ཐམ་འཛིན་པ་ཞུས་ཐོག་ཕྱུག་ཐམ་བསྐུལ་སྐབས་
རྒྱང་ཡིག་ཆེ་མོ་བཞི་བཅས་མཉམ་འཛོམས་ཀྱིས་དམ་ཞུ་གནང་སྲོལ་ཡོད་…
པ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བཀོད་དེ། སྐད་སྲིད་ཐམ་ལའང་དེ་ལྟ་བུ་ཞིག་མཛད་
ན་གཞུང་དོན་ཐལ་ལུས་མི་འབྱུང་བ་དང་། སྲིད་སྐྱོང་རིན་པོ་ཆེའི་མཚན་
དོན་ལའང་སྐྱོན་པ་ཞིག་ཡོང་བའི་དགེ་མཚན་ཆེ་ཚུལ་སོགས་ཞིབ་ནན……
ཞུས་པར། སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་ནི་ག་ཤམ་འོག་ནས་གང་ཞུས་ལྟར་ལས་
སྲིད་ཕྱུགས་ཀྱི་མཁྱེན་ཡོང་དེ་ཙམ་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཁར། བར་

སྐབས་ཐམ་ཀ་གཏིང་ཁལ་གྱི་གནད་དོན་ཆགས་པ་བཅས་བཀའ་ལན་ལ།
དེ་འདྲ་བྱས་ན་ཡང་ཡག་པོ་འོང་བ་འདུག ཐམ་འཐེན་པ་སུ་ངོས་བཀའ་
ཤག་ནས་འཆར་འབུལ་དགོས་རྒྱུར་དེ་བསྟུན་བསྐོ་བཞག་བྱས་འཁྱུས་ཞེས་
ཁས་ལེན་གནང་དགོས་བྱུང་། འོན་ཀྱང་ར་སྒྲེང་གི་ཕྱོགས་ལ་ཐམ་འཐེན་
བླ་མ་སེར་སོ་བ་ཞིག་བསྐོ་བཞག་བྱེད་ཤག་ལས། བཀའ་བློན་གྱིས་ཐེ་
རྩུས་བྱས་ཡོད་སྐམ་པ་ག་ལ་ཡོད། བཀའ་ཤག་ཏུ་བཀའ་བློན་རྣམས་
གྲོས་བསྡུར་བྱས་པའི་སྙིང་པོར། བཀའ་བློན་བགྲེས་པ་བཤད་སྒྲ་ཡིན་
སྐབས་དེ་ལས་འོས་པ་གཞན་མེད་ཚུལ་གྱི་དོན་ལ་བཤད་སྒྲས་མ་གཏོགས་
སྲིད་རྗམ་ལ་བཏང་འཛིན་བྱེད་མི་ཐུབ་པས་ དེ་དོན་གྱི་འཆར་གཞི་བཟོས་
ཏེ་སྲིད་སྐྱོང་ལ་ཕྱག་རྟགས་ཞུ་རྒྱུར་ཕུལ་བ་ན། སྲིད་སྐྱོང་ཡང་ཕྱོགས་
རྡོགས་ཤིག་བྱུང་ངས་ངེ་ཆེན་ཚོ་ནི་རང་ལ་སྐྱོད་ནས་སྐུ་བཅར་སྒྲི་ཁྲབ……
མཁན་པོ་རྒྱལ་དབང་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཚོད་གནང་གིས་དེ…
སྐོར་གྲོས་འདྲི་མཛད་པར། རྗེ་ཤོད་སེར་སྐུ་དཔོན་རིགས་ཀྱི་དབང་
ཆའི་ཐད་ལའང་རྟག་པར་འགལ་བ་འཕྲད་ཚུལ་ཡིན་པ་དང་བཅས་སྒྲི……
ཁྲབ་མཁན་པོ་དེས། འདི་ནི་དོན་དངོས་ལ་སྲིད་སྐྱོང་གི་དབང་ཆ་འཕྲོག་
རྒྱུའི་སྒྲིག་གཞི་ཞིག་ཡིན་ངེས་ལ། དེ་སྔར་ཐོག་མའི་གྲོས་འགོ་འདོན་
མཁན་སུ་ཡིན་བརྩད་གཅོད་གནང་དགོས་ཚུལ་ཞུས་པ་ལྟར་འཆར་གཞིར་
ཕྱག་རྟགས་མ་གནང་བར། བཀའ་བློན་བཞིའི་ནང་གི་བཀྲ་ཤིས་དང་
ཀ་སར་བ་ནི་ར་སྒྲེང་སྲིད་སྐྱོང་དང་སྐུ་ཉེ་ཡིན་སྟབས་ཁོང་ལ་ནང་མའི……
བཀའ་འདྲི་ནན་པོ་གནང་མཐར་བཤད་སྒྲས་གྲོས་འགོ་བཏོན་པའི་ཉམས་
འཆར་ལ་ཚང་མས་མོས་མཐུན་བྱས་ཚུལ་ཞུས་པར་བརྟེན། ར་སྒྲེང་གིས

དེ་འཕྲལ་དོན་ཙ་ཕྲ་མོ་གཞན་ཞིག་ལ་སྐད་བཏགས་ཏེ་བཤད་སྒྲ་བཀའ་···
སློན་གྱི་གོ་གནས་ཕབ་པ་མ་ཟད། གཞུང་ཞབས་ཁོངས་ནས་ཕྱིར་འབུད་
ཀྱིས་བཤད་སྒྲ་རང་གི་འཛིན་ཁོངས་ཁྲས་སྐེ་མོ་བྱ་སྣོ་གཞིས་ཀར་སྐོམས····
ཆུང་ཚུལ་མཐུན་གྱི་སྡོད་དགོས་པའི་བཀའ་དམྱད་ཅིག་སློ་བུར་བཏང་······
འདུག བཤད་སྒྲ་སྐེ་ཚོར་སྡོད་སྐབས་གོར་ཁ་རྒྱལ་ཁང་གི་སློན་ཆེན······
རྫང་ག་སྟ་ཐུར་ཟེར་བ་དང་དེ་སྐུ་གོར་བོད་ཚིངས་མོལ་བྱེད་དུས་ཞིག་ཇོག
གི་འབྲེལ་གཏུགས་ཡོད་སྐབས། ཁོ་པས་འཚམས་འདྲིའི་ཡི་གེ་ཞིག་བཏང་
འགྱུར་ལ་བཤད་སྒྲས་ཀུང་ཁོང་རང་གི་གནས་ཚུལ་རྣམས་འཁོད་པའི་ཡིག
ལན་ཞིག་བཏང་བའི་ཟིན་ཐྲིས་ལག་བསྟར་མ་དེ་བཤད་སྒྲའི་ལྷ་ལྕམ་ནས···
ཤོག་ཏུ་ཕྱིར་ཏེ་ཕྱུག་མཛོད་དབང་འདུས་རྒྱལ་པོ་བརྒྱུད་ར་སྒྲེང་སྲིད་སྐྱོང་··
ལ་ཕུལ་ནས་སྐྱན་སེང་ཞུས་འདུག དེ་འདྲ་བྱེད་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཐད་བཤད་
ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཤ་ཉིས་འདུག་པའི་དང་པོ་ནི། བཤད་སྒྲའི་ལྷ་ལྕམ་དང་
ཕྱུག་མཛོད་གཉིས་ཤོག་ཏུ་འགབ་མཐུན་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། ར་སྒྲེང་
ཕྱོགས་གཏོགས་པས་ཕྱུག་མཛོད་དབང་འདུས་རྒྱལ་པོ་ཚུར་བཀུག་ནས་····
བཤད་སྒྲའི་བྱ་སྤྱོད་ལ་རྟོག་ཞིབ་ཞུང་གཏོན་བྱས་ཏེ་གནས་ཚུལ་གང་ཡོད་
སྐྱན་སེང་དགོས་པའི་མངགས་བྱ་ཡོད་པར་བརྟེན་ཁོ་པས་གོར་ཁ་དང་ཡིག
འགྲུལ་བྱས་པ་ཤེས་འཕྲལ། ལྷ་ལྕམ་ལ་ངན་བསྐུལ་གྱིས་ཡིག་ཟིན་བཀུ་
བཅུག་ནས་ར་སྒྲེང་ལ་ཕུལ་བ་རེད་ཟེར། བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ནི།
བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོས་རང་ཁོངས་གསེར་ཁང་ཤར་མའི་དབྱངས་
སྐྱིད་ཟེར་བའི་བུད་མེད་ཅིག་ཟུར་གྲོགས་སུ་བསྟེན་ནས་དེ་ལ་དགའ་པོ·····
བྱེད་ཀྱི་ཡོད་སྐབས་ལྷ་ལྕམ་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ནས་ཡིག་ཟིན་བཀུས་ཏེ་ར་སྒྲེང་

ལ་ཕུལ་བ་རེད་ཟེར། ཀང་ལྷར་ནང་། "ནང་བཀྲ་མ་ཤིས་ན་ཕྱི་དོན་མི་འགྲུབ་"ཟེར་བའི་དཔེ་དོན་ཐོག་ཏུ་འཁེལ་བ་ཞིག་བྱུང་འདུག

དེ་ནས་སྲིད་སྐྱོང་སྒྲིགས་ཀ་ཧྲོགས་དང་བཅས་པས་གྲོས་བསྡུར་ཐོག བཀའ་ཤག་ལ་བཀའ་ཕབ་སྟེ། སྒྲིག་སྲོལ་གཏན་འབེབས་དང་འགལ་ནས་ཕྱི་ཕྱོགས་ལ་ཡིག་འགྲུལ་བྱས་པའི་ཉེས་མིང་དང་བཅས་མདའ་དཔོན་ཁྲོན་པ་བ་དངུལ་དཔུང་ཁྲིད་དེ་འཕྲལ་ཁྲོན་དགོས་པའི་བཀའ་བསྒྱུར་གནང་། བཀའ་བསྒྱུར་སྐབས་བཤད་སྒྲ་གསོད་དགོས་ཞེས་མངོན་གསལ་དུ་བཤད་མེད་ཀྱང་། ངན་རྩ་དེ་མེད་པ་བཟོ་དགོས་ཞེས་ཁྲབ་འདོམས་བྱས་པ་མ་ཟད། དེ་དང་མཐུན་པའི་རྩ་འཛིན་ལག་འཁྱེར་ཞིག་ཀྱང་བསྐུར་ཡོད་པར་གྲགས། མདའ་དཔོན་ཁྲོན་པ་འགོ་དམག་གསང་སྐབས་ཀྱིས་སྐྱེ་སོར་ཤར་བསྐྱོད་ཐོག བཤད་སྒྲ་སྡོད་ཡུལ་བྲོ་སྒོ་གཞིས་འོག་མ་ཆི་ཐང་པ་ཞེས་པའི་སྒྲོ་ཁང་ནང་བསྡད་ཡོད་པར་ཉམ་གུང་ལ་དེའི་མཐའ་བོད་དམག་གིས······བསྐོར་ཞིང་། ཁྲོན་པ་མདའ་དཔོན་འཁོར་བཅས་ཤར་རྒྱུག་ནང་དུ་འཛུལ་སྐབས་བཤད་སྒྲས་འཚབ་འཚུབ་མེད་པར་མལ་ནང་དུ་སྡོད་གོས་གྱོན་ནས་ཅོག་ཕྱིར་བསྡད་ཐོག མདའ་དཔོན་སྐུ་ཞབས་ཡར་ཕེབས། བཞུགས་གདན་འདྲགས་ཞེས་སྨྲས་འགྲམ་གྱི་རྐུབ་སྟེགས་ཐོག་བཞག་སྟེ། ང་རྒོད་པོ་ངོ་གཡོག་ཁ་ཤས་ལས་མེད་པར་ཤིག་གསོད་པར་སྙ་རེ་འབྱུར་བའི་······དཔེ་ངཞིན་དཔོན་དམག་མང་པོ་ཕེབས་དགོས་དོན་གང་ཡོད། འདི་འདྲ་གཞང་དགོས་པའི་རྒྱུ་རྐྱེན་ག་རེ་བྱུང་བ་ཡིན་ནམ་ཞེས་བརྗོད་པར་མདའ་དཔོན་ནས། ངེད་ནི་ལྷ་དཔོན་སོང་མའི་ངཀའ་ཡིན། ཀ་ནས་ཚུལ་ཇི་བྱུང་ལག་རྩ་འདིར་གསལ་ཡོད་ཅེས་ལག་རྩ་སྤྲད་པར། བཤད་སྒྲས་ལག

འཕྲེར་དེ་མགོ་པོའི་ཐོག་གཏུགས་ཙམ་བྱས་ཏེ་མིག་ཀྱང་མ་བཙུམས་པར་·····
རྩིག་རྩེའི་སྟེང་བཞག་ནས། མི་ང་ནི་རྟག་པར་མ་ཉེས་ཁ་གཡོགས་ཐོག་
མཁན་ཞིག་ཡིན། མདའ་དཔོན་སྐུ་ཞབས་ཁྲིད་དཀྱུང་ལོ་ཆུང་ཆུང་རེད།
མི་གྲན་ངའི་གནས་ལུགས་འདི་འདྲ་ཡིན་ཞེས་ཁོང་རང་ཐོག་མ་གཞུང་·····
ཞབས་བྱས་པ་ནས་བཟུང་ལས་ཚན་ཐེག་པ་རིམ་འཛེགས་ཀྱི་བརྒྱུད་ཚུལ་····
དང་། ལ་སིང་དམག་འཐབ་ནང་རང་སྲོག་འདོར་ནུས་ཀྱི་ཞབས་ཕྱི་ཞུས་
པར་རྒྱ་བོད་བླ་དཔོན་གོང་མ་ནས་དམིགས་བསལ་བདག་རྐྱེན་དུ་བཀའ་·····
སློན་བསྐོ་བཞག་བསྟུལ་ལུགས། མོན་པ་ཤེས་རབ་གྲགས་པས་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་
མགོ་ཙོལ་ནས་མོན་ཁུལ་ཟང་ཟིང་བཟོ་སྐབས་ཏ་དབང་དུ་བསྐྱུད་དེ་·····
མཐའ་འདོམས་ཞིབ་དཔྱོད་བྱས་པ། ཐག་གཡབ་དང་། ཟུར་ཁམས།
ས་དང་ཁུལ་སོགས་ལ་ཞིབ་དཔྱོད་དུ་བསྐྱུད་ནས་ཞོད་རྩགས་གཏན་······
འཁེལ་བཟོས་པའི་བྱས་རྗེས། རྗེས་སུ་ཤིང་ཡོས་གོར་བོད་བདེ་གཟར་
སྐབས་མཐའ་མཚམས་སུ་བསྐྱོད་ནས་རང་ནུས་ཀྱི་འབད་པ་གང་ཡོད་བྱས་
ལུགས་སོགས་མདོར་ན་གཞུང་དང་། ཆབ་འབངས་མི་སེར་ལ་ཕན་པའི་
བསམ་སྦྱོར་ཇི་ཞུས་རེ་རེ་བཞིན་བཤད་ཐོག མཐའ་མཇུག་ཏུ་ནག་མེད་
ཉེས་འགེལ་གྱི་གནས་དབྱུངས་ཕྱིར་འབུད་བྱུང་ཚུལ་དང་། ད་ལམ་གོར་
ཕྱོགས་སུ་འཚམས་འདྲིའི་ཡིག་འགྲུལ་བྱུང་བ་ཡང་དེ་སྔ་བོད་གོར་ཆིངས་····
དོན་སྙོར་གཉའ་ནང་ནས། ཛང་ག་སྲ་བྲུར་དང་ཡིག་ཐོག་ཆིངས་མོལ་
གྱི་འབྲེལ་བ་བྱས་རྐྱེན་ཉེ་ཆར་བདེ་མཚམས་ཀྱི་འཕྲིན་ཡིག་འབྱོར་བར་····
འཚམས་ལན་ཙམ་བཏང་བ་ལས། རང་ངོས་ནས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་
རྒྱ་གཞུང་དོན་ལར་རྒྱའི་ཐོག་བློ་ཕོག་སེམས་ཕོག་སྤྱི་ཙམ་ཞུས་རིགས་མེད་··

པ་དཀོན་མཆོག་དཔང་པོར་བཞུགས་ཡོད། ངའི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ཞུས་
ཟིན་རྗེས་ད་ཆ་གསོད་བརྡུང་སྲིག་གསུམ་གང་ཞིག་གནང་དགོས་ཀྱང་……
ཁྱེད་ཀྱི་ཕྱག་ན་ཡོད་པས་བཀའ་འབྲེལ་ལྷུར་གནང་ཀྱུང་གནང་རོགས་ཞེས་
བློ་ངག་ཕེབས་པོའི་ངང་བརྗོད་སྐབས། ཐོན་པ་མདའ་དཔོན་སྐད་ཆ་
ཉན་གྱིན་བསམ་བློར་གཡོ་འགུལ་ཐེབས་ནས། གལ་སྲིད་མ་ཉེས་ཁ་
གཡོགས་ཡིན་ཚེ་གཞུང་ཞབས་བྱས་ཙན་རྒྱ་ནག་གོང་མའི་སྙན་ལ་འཕྲུལ་…
བའི་མི་སྣ་གྲགས་ཆེན་འདི་འདྲ་གསོད་ཐལ་གྱུར་ན། རྗེས་སུ་ང་རང་
ལའང་མིང་ཤས་དང་རྟོག་བྲ་ཆེན་པོ་ཟེ་ཡོང་ཆ་མི་འཚལ་བས། སྤྱ་
འཁྲོས་ནམ་ཡང་ཁྲོས་ཤོར་མི་འབྱུང་བའི་ཚེ་བཙོན་དམ་པོ་ཞིག་ལ་བཅུག་…
བཞག་ན་འཕྲལ་ཕྱོགས་ཐལ་ཆ་ཆུང་བ་འདུག་སྙམ་སྟེ། ད་ཁྱེད་རང་
དམར་གསོད་བཏང་ཡོང་སྙམ་པའི་ཞེད་སྣང་གནང་མི་དགོས། འོན་ཀྱང
བཀའ་ནན་འདི་ཙམ་ཕེབས་ཟིན་པས་ད་སྐུས་བཟོད་བདེ་གུ་ཡངས་ནི་ ….
ཡོང་ཐབས་མེད་ཅེས་བཤད་ནས་དེ་གར་སྲུང་བྱ་དམ་ནན་བཅུགས་ཤིང་།
སྟེ་དཔོན་ཐོན་པ་རང་དང་མི་རབས་མང་པོར་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཏ…
ཅང་ཟབ་པའི་སྙེ་མོ་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་པའི་འདུ་ཁང་གི་རྩེ་ཐོག་ཏུ་མདོན་…
ཆུང་གི་བཙོན་ཁང་བཙན་པོ་ཞིག་བཟོ་བཅུག་ཐོག བཤད་སྒྲའི་སྒྲ་བཞར་
ནས་དེར་བཅུག་སྟེ་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་པའི་ལས་སྡེ་འགོ་བྱེད་རྣམས་ལ་ནམ…
ཡང་བཏང་ཤོར་མི་འབྱུང་བ་དགོས་རྒྱུ་མ་ཟད། ཕྱི་མི་སུ་དང་ཡང་ཕྲུག
འཕྲད་བྱེད་དུ་བཅུག་མི་ཆོག་པའི་མངགས་ཆ་ནན་འདོམས་བྱས་ཤིང་། ཐ་
ན་བཤད་སྒྲ་ཡང་སྙིང་གང་དུ་ཡོད་མིན་ཙམ་ཡང་མི་ཤེས་པའི་གསང་རྒྱ…
དམ་བསྒྲགས་བྱས་པར་གྲགས། བཤད་ཚུལ་གཅིག་ལ་དེ་དུས་བཤད་སྒྲའི་

ཕ་ནོར་ཀུན་གསེར་གྱི་ལོག་གོང་ལྷུ་ཏིག་དུག་སྦྲུལ་ཀྲད་ཏིག་དང་། ཕྲ་ཕོམ་
ཚང་མ་པོད་གསུ་ཡིན་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་བཤད་སྲས། ད་ཆ་ང་ལ་ དེ་
རིགས་དགོས་བྱེད་མེད་ཅེས་གྲོན་པ་མདའ་དཔོན་ལ་དྲིན་གཟོར་སྤྲད་པ······
རེད་ཟེར། དེ་ནས་གྲོན་པ་དཔུང་བཅས་ལྷ་སར་ཕྱིར་ལོག་བྱུས། གྲོག་
མར་སྐྱི་མཁན་རྒྱལ་དབང་སྦྲུལ་སྐུ་མཇལ་སྐབས་གྲོན་པ་མདའ་དཔོན་ལ···
ཁོ་མེད་པ་བཟོས་ཟིན་ནམ་ཞེས་དྲིས་པའི་ལན་དུ། མེད་པ་བཟོས་པ་ནང་
བཞིན་གཅིག་བཟོས་པ་ཡིན་ཞེས་ཞུས་པར་གྲགས། དེ་དུས་ར་སྒྲེང་
ཕྱོགས་གཏོགས་ལ་ལས། གྲོན་པས་གོ་སྐབས་བཟང་པོ་དེ་བསྐྱལ་ཚར་
བས་རྗེས་སུ་ཆག་སྒོ་སྒྲོང་གི་རེད་ཅེས་ཤོད་མཁན་ཡང་བྱུང་བར་གྲགས།

སྐབས་དེར་ལྷ་ས་ཁྲུལ་དུ་བཤད་སྒྲ་བཀའ་སློན་བསད་ཚར་བ་རེད···
ཟེར་བ་དང་། ཡང་ལ་ལས་བསད་མེད་པ་རེད་ཟེར་བ་སོགས་སྒྲེང་ཕྱོགས་
སྣ་ཚོགས་བྱུང་། དེར་བརྟེན་བཤད་སྒྲ་དང་ཟུར་མོང་མ་ཡིན་པའི་
མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད་པའི་དགའ་ལྡན་དགོན་པའི་བླ་གྲྭ···
ནས་བཤད་སྒྲ་བཀའ་ཟུར་འཆི་གསོན་ཇི་བྱུང་གི་སྐོར་ལ་སེམས་འཁུར·····
ཆེན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། ལྷག་པར་ཤར་རྩེ་མཁན་པོའི་ཕྱག་མཛོད་
དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཟེར་བ་བཤད་སྒྲའི་ནང་མ་བློས་འཁོལ་ཞིག་ཡོད་པ····
དེས་གཙོ་འགན་འཁུར་ཏེ་གྲོག་མར་དགའ་ལྡན་ནས་གྲྭ་པ་སོ་ཚོད་ཅིག་ཨ་
ཅོར་གནས་སྐོར་ངར་བརྫུས་ནས་སྐེ་མོ་ཁྲུལ་བརྩད་གཅོད་བྱེད་པར··· ···
བཏང་། ཁོས་ ང་སར་ཞན་བརྩད་བྱས་མཐར་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་ཤར་
བཙོན་འཛུག་བྱས་ཡོད་ཚུལ་ཐོས་པས་ཕྱིར་ལོག་གནས་ཚུལ་རྣམས་བཤད
རྗེས་བཤད་སྒྲ་གསོན་པོར་ཀྲུན་ཡོད་པ་ཤེས་ཚོར་བྱུང་། དེ་སྐུ་དགའ

ལྷན་སོགས་དབུས་ཁུལ་གྱི་གྲྭ་རིགས་ལ་ལས་ལྷ་ས་ནས་དར་རས་དང་། སུ་
པན། སྣ་ཐ། མུ་ཤི་སོགས་ཚོང་ཟོག་ཙག་ཙིག་སྐྱལ་པར་འཁྱེར་ནས་སྐེ་
སྨོ་ཁུལ་བཙོང་སྐྱེ་ཚུར་ལོག་སྐབས་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་པ་ནས་སློབ་ཉོས་ཏེ······
ཡོང་སྲོལ་ཡོད། དེར་བརྟེན་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་སོགས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་
པའི་གྲྭ་པ་རློམ་འཁྱིལ་ཞིག་བདམས་སྒྲུག་གིས་ཚོང་ཟོག་ཙག་ཙིག་བསྐུར····
ནས་མངགས་ཆ་དང་བཅས་སྐྱེ་མོར་བཏང་ཐོག ཁོ་ལ་རྣ་ཙ་ཞིག་གི་ནང་
གསང་བའི་ཡི་གེ་ཤོག་ཛར་བླུགས་ཏེ་གསང་ཐབས་ཀྱིས་བཤད་སྒྲར་སྒྲད···
ནས་ཡིག་ལན་ཡོང་ཐབས་བྱ་དགོས་ཞེས་བཤད། གྲྭ་པ་དེས་རྒྱལ་བྱེད་
དགོན་པའི་ཉེ་འདབས་སུ་ཚོང་ཟོག་འཚོང་བ་དང་། དགོན་པ་ནས་སློབ་
ཉོ་བ་སོགས་ཀྱི་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ནས་བཤད་སྒྲའི་བཙན་སྲུང་བྱེད······
མཁན་དང་ངོ་ཤེས་གྲོགས་པོ་སྒྲིག་ཐུབ་པ་བྱས་ཏེ་མཐར་བཙོན་སྲུང་གྲྭ་པ··
དེ་བརྒྱུད་རྣ་ཙ་ཡར་བསྐུར་བ་དང་། རྣ་ཙ་སྟོང་པའི་ནང་ཡིག་ལན་ཤོག
འཚང་བརྒྱབ་པ་ཕྱིར་སྐྱེལ་སོགས་ཀྱི་འབྲེལ་ལམ་འཛུགས་ཐུབ་པ་བྱུང······
འདུག

གོང་གསལ་དུམ་བུ་དེའི་ནང་གི་སྨྲ་ཕྱིའི་དོན་རྐྱེན་ནམ་བྱུང་ལོ་ཁམས
ཐོ་ཆེས་སོགས་གཞུང་ཡིག་བལྟ་བའི་གོ་སྐབས་བྲལ་སྟབས། ངེས་ཉེད་བརྗོད་
དཀའ་ཡང་། དང་ཐོག་བཤད་སྒྲ་བཀའ་བློན་ཤག་ནས་དབྱུང་བཏང་བའི་
དུས་ཚོད་ནི་ཕལ་ཆེར་སྤྱི་ལོ་ 1860 བོད་ལུགས་སྤྲེ་ལོར་མིན་ནམ་སྙམ།
དེ་ཡང་ཏཱ་ལའི་བཅུ་གཉིས་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་། ས་ཧྲེ་ལོ་གསེར་ཏྲམ་
དཀྲུག་ཐོན་སྐབས་ཚུར་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་དགོན་ཤསར་རི་ཁྲོད་དུ་བཞུགས···
སར་གཞུང་སའི་རྟེན་འབྱུང་མཛལ་དར་ཞུལ་ཞར་"བཀའ་བློན་ཤུང······

བཤད་སྒྲ་བ་གཏོང་གནང་མཛད། ”① ཅེས་འཁོད་འདུག་ཅིང་། དེ་རྗེས་
ས་ལུག་ལོར་བཀའ་བློན་འཕོ་འགྱུར་བྱུང་བ་མ་གསལ་བ་དང་། ཕྱོགས་
ཕྱི་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་ནོར་གླིང་བསྐལ་
བཟང་ཕོ་བྲང་ནས་རྩེ་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལར་ཕེབས་སྐབས་ཆིབས་......
བསྒྱུར་ཆེ་མོའི་ཆིབས་རགས་ཞབས་ཞུར“......རྒྱལ་ཡབ་གུང་བཀའི་མདུན་
ན་འདོན་རྣམ་བཞི་......”ཞེས་ཞབས་པད་བཞི་ཀ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་ཡང་།
དེའི་སང་ཉིན་ཏེ་ཟླ་བ་བདུན་པའི་“ཚེས་གཉིས་ཉིན་དྲུང་ཛ་གྲུབ་རྗེས།
མཆོད་ཡོན་གཟིམ་ཆུང་འདོད་འཁྱིལ་དུ་གསོལ་ཇ་ཕེབས་སྒོ་རིམ་ཕེབས་ཟླ་
ཕྱག་སྒོ་ཤོད་པར་བཀའ་བློན་བསྒོ་བཞག་དྲལ་རྩེའི་བཀའ་ལན་འཁོར་བ་...
གསོལ་རྒྱབ་ཏུ་བཀའ་བསྒྱུར་མཇལ་དར་ཕུན་ཚོགས་འདོད་འཁྱིལ་དུ་ཕུལ་
བར་གསོལ་ཇ་མཐུད་ཁ་དགོང་བུར་སྤྲུང་མདུད་བཅས་བསྩལ། ” ཞེས་
འཁོད་པ་དང་། ཁྲི་ཕེབས་དངོས་གཞི་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་
མཛད་རྒྱུའི་ཞོགས་པ་དེ་རང་གི་དྲུང་ཇ་ཕེབས་འཇུག “ཉི་འོད་བཞུགས་ཁྲི
ཆེན་པོར་ཞབས་སོར་འཁོད། བཀའ་བློན་སྒོ་ཤོད་ནས་ཞབས་པད་གསར་
མཇལ་ཞུ་བར་མཆོད་ཡོན་ལྷན་རྒྱས་ལ་མཇལ་དར་མཎྜལ་རྟེན་གསུམ་......
འབུལ་དངོས་རྣམས་ཕྱུན་ལམ་དུ་བསྟར། བཀའ་བློན་ངོ་གཡོག་རྣམས་ལ་
འཆར་འཕར་གྱི་ལེགས་གནང་སྩར་ལམ་ལྟར་བསྩལ། ”②ཅེས་གསལ་......
ཞིང་། དེ་འཕྲལ་ཚོམས་ཆེན་དུ་ཕེབས་ནས་གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་གྱི་...
མཛད་སྒོ་གཟབ་རྒྱས་དང་ཚོགས་འདུག གནས་ཚུལ་དེ་དག་ལ་གཞིགས་

① (རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་)

② (རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་57)

ན། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཁྲི་ཕེབས་མཛད་ཆེན་སྐབས་བཀའ་བློན་བཞི་ཀ་མེད་ན་
རྟགས་རྟེན་ལ་མི་གཏུབ་པ་དང་། ཉི་མ་གཉིས་ཀྱི་ནང་འགྱུར་ལྡོག་ཅིག་
བྱུང་བ་ལྟ་བུས་སྲོ་ཤོད་པར་ཚ་ཐུག་གྲུ་གཏུགས་འདི་འདྲ་ཞིག་ལ་བཀའ་……
བློན་བསྐོ་བཞག་བཀའ་བསྒྱུར་དང་གསར་འཛུལ་སོགས་རྒྱུན་ལྡན་མིན་པའི་
སྣང་ཚུལ་ཞིག་མངོན་པ་འདི་དག ལ་དཔགས་ན། ཕལ་ཆེར་བཤད་སྒྲ་
བཀའ་བློན་གློ་བུར་གནས་དབྱུངས་བཏང་བའི་ཚབ་མིན་ནམ་སྙམ་ཞིང་།
དེ་ལྟར་ན་དོན་རྐྱེན་དེ་ཤུགས་ཁྲེ་སོའི་དབྱར་དུས་སུ་བྱུང་བར་སྣང་ལ།
བཤད་སྒྲ་སླར་ཡང་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་པར་བཙོན་འཛུགས་བྱས་པ་དེ་ཉི་ཤུགས་
བྱ་ལོར་ཡིན་དགོས་པ་ལྟ་བུ་འདུག

དགའ་ལྡན་པས་སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་ལ་ངོ་རྒོལ་བྱ་རྒྱུའི་ནང་གྲོས……
བཤམས་ནས་དེའི་སྐོར་བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོར་གསང་བའི་ཡིག……
འཁྱོལ་ཀྱི་བློ་འདྲི་བྱས་པར། ཁོང་གིས་དགའ་ལྡན་པ་གཅིག་ཕུས་རང་སྐྱོ་
འཕེར་ཐབས་མེད་པས་འབྲས་སྤུངས་དགོན་པ་དང་ལག་སྒྲིལ་ཐུབ་ཐབས……
དགོས་པ་མ་ཟད། གཞུང་ཞབས་ཁོངས་ནས་ཀྱང་འདི་དང་དེ་བརྒྱུད་ནས
རྒྱབ་སྐྱོར་འཚོལ་དགོས་ཞེས་རྒྱུས་བབ་ཀྱི་རྩུས་འདོན་གནད་ལ་འཁེལ་བ……
ཞིག་བྱས་པར་གྲགས། ཤར་རྩེ་ཕྱུག་མཛོད་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས
གཙོས་པའི་དགའ་ལྡན་དགོན་པའི་ལས་སྡེ་རྣམས་ནས་བཤད་སྒྲའི་སློབ……
སྟོན་ལྟར་འབྲེལ་གཏུགས་ཐུར་བཙོན་ཆེན་པོས་བྱེད་སྐབས། ཕྱི་ལོ་1862
བོད་ཆུ་ཁྲི་ལོ་འགོར་མ་སླེབ། ལྷུན་གྲུབ་ལྟ་བུར་འབྲས་སྤུངས་དགོན་པའི……
རིགས་གྲྭ་ཞེས་པའི་མཆོད་ཕོགས་གཞུང་ནས་དངུལ་བསྒྱུར་བྱས་རྐྱེན་དེའི……
གཏོང་སྒོར་ཕྱོང་གྲུབ་ཕོག་པའི་སྐོར་འབྲས་སྤུངས་དགོན་པ་དང་སྲིད་སྐྱོང་……

ར་སྒྲིང་དབར་འགལ་བ་ཐུག་པ་ཏག་ཏག་འཁེལ་བའི་གོ་སྐབས་དེ་བེད་……
སྐྱུད་ནས། འབྲས་སྤུངས་པའི་རྒྱབ་ཏུ་དགའ་ལྡན་པ་ལངས་ཏེ་ཇོ་གོལ་རྒྱ་
ཆེར་བཏང་རྐྱེན་པོ་དེའི་ལྷ་ལྡན་སྨོན་ལམ་ཆེ་མོ་ཡང་འཚོགས་མ་ཐུབ་པའི་
ཟིང་ཆ་བསླངས་ཤིང་། སྐབས་དེར་དགའ་འབྲས་གཉིས་ནས་གྲྭ་ཤར་
བཅུ་ཕྲག་འགའ་ཞིག་ཧྲག་འདེ་མས་ཀྱིས་གྲི་མདུང་མེ་མདའ་སོགས་ཐོགས་
ནས་སྐྲེ་མོར་བཏང་སྟེ། རྒྱལ་བྱེད་དགོན་པ་ནས་བཀའ་ཤུར་བཤད་སྒྲ་
བཙན་འཁྲིག་གིས་ལྷ་སར་གདན་ཞུ་བྱས་པ་མ་ཟད། ཀ་དོང་དཀར་ཤེ་
སྐོར་འབྲས་སྤུངས་ནས་ཉེན་སྲུང་ཁ་སྟོན་དང་། དགའ་འབྲས་གླ་སྤྲིས་
རྒྱང་ཐང་སྐང་ཏུ་ཐབ་བསྡུ་གཟབ་རྒྱས་ཞུས་ཤིང་། དེ་ནས་པ་ཤད་སྒྲ་མི་
བཞིས་བཏེགས་པའི་འདྲེ་ཡིའི་ཐོག་བཞག་སྐྱེ་ཞབས་བསྡུ་དང་སྐྱ་སྲུང་ཕོན་
ཆེས་བསྐོར་ནས་རིམ་བཞིན་ལྷ་སར་འཁྱེར་སྐབས། ཞོལ་རྡོ་རིང་ཕྱི་མའི་
འགྲམ་ཏུ་དགའ་འབྲས་ཕྱོགས་གཉོགས་རྩེ་སྐོར་ནས་ཐབས་བསྐུལ་གྱིས་རྩེ་··
གསོལ་ཐབ་ནས་ཛ་ཞུ་དང་དཀར་སྒྲོ་སོགས་ཕེབས་པར་གྲགས། དེ་གར་
བཤད་སྒྲ་བཏེགས་ཁྲི་ལས་ཐབས་ཏེ་རྩེ་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོར་ཁ་ཕྱོགས་ནས···
ཕྱག་འཚལ་སྨོན་ལམ་བཏབ་ཅིང་། ཟླ་ལའི་བླ་མར་འཚམས་ཞུའི་མཇལ་
དར་ཡང་འབུལ་བསྐུར་ཞུས་པ་བཅས་ལྷ་ཞོལ་སེར་སྐྱ་མི་མང་གི་ཁྲོད་ཏུ····
བཤད་སྒྲ་ནི་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་བཀའ་འབྲེལ་ལྟར་ལྷ་སར་ཕེབས་པ་ལྟ···
བུའི་སྣང་འཆར་དང་སྙིང་ཕྱོགས་ཁྱབ་པ་ཞིག་བཟོས། དེ་ནས་ཤར་རྒྱག་
བཤད་སྒྲའི་སྒོ་ཁང་ཏུ་གདན་འདྲེན་ཞུས་དོན་དེ་གར་ཡུད་ཙམ་བཞུགས་·
ནས་ཁོང་གིས་དགའ་འབྲས་ལས་སྐྱེ་ཚེར། འདི་གར་མ་གཞི་ང་རང་གི་
སྟོད་ཡུལ་ཡིན་ཙང་གནས་ཏུས་འདི་ཙམ་ལ་ཐུག་ཏུས་ང་ཚོ་འདིར་སྡོད་མི··

ཞན། གལ་སྲིད་མི་ཆོས་བསྐོར་བརྩུང་བཏང་བ་ཡིན་ན་རང་རེ་སྐྱིད་ཆུར་
མཆོང་རྒྱུ་ཡིན་ནམ་ཞེས་གསུངས་ཏེ་ཞྭ་ལྷན་བླ་བྲང་དུ་སྒོ་ཤུགས་གནང་་་་་
ནས་བཞུགས། དེ་གར་དགའ་འབྲས་ཀྱི་སྐུ་སྲུང་པ་བཙུགས་ཤིང་མཚན་མོ་
དེ་རང་ལ་བརྡ་ཁྲོ་བསྒྱུར་ནས་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ་་་་་་
དང་། དགའ་འབྲས་ཁྲོབ་ཁྲུངས་ཀྱི་ཁམས་རིགས་ཚོང་པ་སོགས་ཚང་མ་
སང་ཞོགས་བླ་བྲང་སྟེང་དུ་ཚོགས་འདུར་ཡོང་དགོས་བརྡ་ཁྱབ་བྱས་དོན་་་
དགའ་འབྲས་དང་བཤད་སྒྲའི་ཕྱོགས་གཏོགས་སྨོས་མེད་ཁར། དེ་མིན་
ཚོགས་དོན་གང་ཡིན་མ་ཤེས་པ་བཅས་ཀྱི་རྩེ་ཤོད་གཞུང་ཞབས་མང་པོ་་་་
ཞིག་འཛོམས། ཚོགས་འདུ་དེའི་ཐོག་བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲས་ཕིང་རང་
གི་སྡེ་ཕྱིའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། བར་སྐབས་སྤྱི་ཆག་སྐེར་ལྷུངས་ཀྱི་མ་ཉེས་ཁ་
གཡོགས་བྱུང་ཚུལ། སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་ཕྱོགས་གཏོགས་དང་བཅས་པས་
གཞུང་འབངས་ལ་གནོད་པའི་ལུགས་འགལ་བྱེད་འཛོལ་སོགས་ཞིབ་རྒྱས་་་
བཤད་མཐར། ད་ཆ་ར་སྒྲེང་སྲིད་སྐྱོང་ལ་ངོ་རྒོལ་བྱ་རྒྱུར་ཚང་མས་མཐུང་
ཤུགས་ཆིག་སྒྲིལ་བྱ་དགོས་དང་། དེ་མིན་ཞིབ་ཕྲའི་འཐབ་ཇུས་སྐོར་
སོགས་ཕྱི་ནང་གི་བཀོད་སྒྲིག་རྣམས་ཚགས་སུ་ཚུད་པ་བྱས་ནས་"དགའ་་་་
འབྲས་རྫུང་སྒྲི་"ཟེར་བའི་ཕྱོགས་ཁག་དེ་ཆགས་པ་མ་ཟད། རྩེ་ཕོ་བྲང་
དང་གཙུག་ལག་ཁང་སོ་སོར་སྲུང་བྱ་བཙུགས་པ་དང་། དེ་ཕྱིངས་དགའ་
འབྲས་ཀྱི་གྲྭ་པ་དང་སྦྲ་ཞོལ་གྱི་ཁམས་པ་སོགས་མི་མང་བསྡུ་རུབ་ཀྱིས་་་་་
སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་བཞུགས་ཡུལ་བཞི་བདེ་བླ་བྲང་གི་མཐའ་བསྐོར་ནས་་་་་
གོལ་འཛིངས་བྱས་པར་གྲགས། འདི་སྐོར་ཡབ་ཏན་གྲང་གི་བཙམས་དེབ་
ནང་དུ་འང་། "ཆིང་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ངོ་སྐྱོངས་སུ་དབང་

བསྒྱུར་བྱེད་པ་དེ་གཡོ་འགུལ་བྱུང་བས……བོད་ལྗོངས་ནང་ཁུལ་དུ་འང…
ཀླིང་འཛགས་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཉིན་རེ་བཞིན་ཚབས་ཆེ་རུ་འགྲོ་གི……
ཡོད་པ་རེད། 1862ལོར〔ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཐུང་ཀྲིའི་ཁྲི་ལོ་དང་པོ〕
དོན་དག་གཅིག་གི་རྐྱེན་གྱིས་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་དང……
འབྲས་སྤུངས་དགོན་པའི་དགེ་འདུན་ཚོའི་བར་ལ་འགལ་བ་བྱུང་ཞིང……
འབྲས་སྤུངས་དགོན་པའི་དགེ་འདུན་ཚོས་མ་འདོད་པ་བྱས་ནས་མི་མང་
བསྡུ་རུབ་བྱས་སྲིད་སྐྱོང་གི་གཟིམ་ཤག་ཏུ་ཕྱིན་ཏེ་ཝར་སྒྲ་རྒྱག་སྐབས།
བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་མན་ཆིང་གིས་འབྲུ་དོན་ཀྲུ་ཡོན་ལི་ཡུས་ཐུའུ་དང
ཡིའུ་ཅི་ཐང་ཧྲའེ་ཤྲུའུ་སོགས་རྒྱ་དམག་དང་བཅས་དྲག་གནོན་བྱེད་པར
བཏང་ཡང་། ལི་ཡུས་ཐུའུ་ཡིས་འབྲས་སྤུངས་དགོན་པའི་ཕྱོགས་བྱས
སྐབས་གནས་ཚུལ་རྒྱ་ཆེ་རུ་ཕྱིན་ཏེ་འབྲས་སྤུངས་དགོན་པའི་དགེ་འདུན
རྣམས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་དགོན་པའི་དགེ་འདུན་རྣམས་དང་འབྲེལ་བ་བྱས
ཐོག པོ་ཏ་ལའི་ཕོ་བྲང་གི་སྒོ་མཛོད་ཀྱི་སྒོ་ཕྱེ་ནས་མེ་སྒྱོགས་བཏོན་ཏེ
སྲིད་སྐྱོང་གི་གཟིམ་ཤག་ལ་བརྒྱབ་པ་རེད་”ཅེས་དང་། “དོན་རྐྱེན་དེ
བྱུང་རྗེས་ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུས་ཕྱོགས་ །ཅིག་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན
ལ་གནས་ཚུལ་ཞུས་ཤིང་། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་མི་མང་བསྡུ་རུབ་ཀྱིས་མེ
མདའ་བརྒྱབ་སྟེ་འགོག་རྒོལ་ཉིན་གཅིག་བྱས་རྗེས་ཞུང་བས་མང་བ་མ……
ངོ་བས་ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུས་མཚན་མོར་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཐབ་གཡེར་ཏེ་བྲོས
ཕྱིན་པ་རེད། ”①ཅེས་འཁོད་འདུག

འདི་སྐོར་དེ་སྔ་བཤད་ཚུལ་གཅིག་ལ། སྲིད་སྐྱོང་གི་བླ་བྲང་ལ

① 《ཧྥུ་ཞའི་རྣམ་ཐར་ཀོད་ཡིག》དེབ་ངོས་214—215

རྒོལ་གཏོར་ཐོག སྐབས་དང་ཐོག་རྒྱ་བོད་གཞུང་དམག་གིས་སྲུང་འགོག
ཕྲན་བུ་བྱས་ཀྱང་། གཞུང་ཞབས་ནང་ཁྲུལ་ནས་མདའ་དཔོན་ཚོར་
འབྲེལ་གཏུགས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་ཕྱིར་འཐེན་བརྒྱབ་པར་བརྟེན་ མཐའ་……
མ་སེར་བྱེས་གྲྭ་རིགས་ཁེར་རྐྱང་ལ་ཐུག་པས་སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་དང་། སྤྱི་
ཁྱབ་མཁན་པོ་རྒྱལ་དབང་སྤྲུལ་སྐུ་བཀའ་བློན་བཀྲས་ཁང་པ་བཅས་སྐུ……
འཁོར་ཕྱག་བསྐུས་སྲིད་ཐམ་བསྣམས་ནས་ཐོག་མ་སེ་རར་བྲིས་ཕེབས……
ཤིང་། དེར་ཡང་བཞུགས་བློས་མ་བཟོད་པར་ཕན་པོ་སྔོ་ལ་བརྒྱབ་ནས་
བྱང་ལམ་བརྒྱུད་སེས་རྒྱལ་ནང་སར་ཆིང་གོང་མའི་དྲུང་དུ་ཁྲིམས་གཏུགས་
ཞུ་ཆེད་ཕེབས་པར་གྲགས།

བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ལ། སྐབས་དེར་བོད་དམག་རྣམས་དགའ་
འབྲས་ལྡུང་སྒྲིས་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ཟིན་པས་བཞི་བདེ་བླ་བྲང་བསྐོར་མཁན……
ཁོངས་སུ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཕྱོགས་བཞིའི་སྲུང་བྱ་མདའ་དཔོན་སོ་སོར་
འགན་དགྲིས་ཏེ་ར་སྒྲེང་གང་ནས་བྲིས་ཤོར་ཅུང་། དེ་ཀའི་འགོ་
འདོམས་ལ་དམག་སྤྱིལ་གྱི་ཉེས་ཆད་གཅོད་རྒྱུའི་ཁྲབ་འདོམས་ཀྱང་བྱས……
ཤིང་། བཤད་སྒྲའི་རྟུས་བཀོད་ལྟར་གཞུང་གི་གོ་མཛོད་ནས་མེ་སྒྲོགས་
བཏོན་ཏེ་ཁ་ལྷ་གདོང་དུ་བཙུགས་ཐོག་བཞི་སྟེར་རྒྱག་བརྒྱུག་པ་དེ་ཉི……
བཞི་སྟེ་ནས་མེ་ལན་སློག་རྒྱུར་རྗེས་སུ་ར་སྒྲེང་གིས་རྩེ་ཕོ་བྲང་ལ་ཁ་གཏད་
ནས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་སོང་ཞེས་ནག་འགེལ་བྱ་རྒྱུའི་ཆེད་དུ་རེད་ཟེར།
མཐའ་མ་ཐོན་པ་མདའ་དཔོན་ར་སྒྲེང་དང་འབྲེལ་ཟབ་ལ་བརྟེན་དེ……
ཕྱོགས་ནས་བྲིས་ཕེབས་པ་འགོག་བཟུང་མ་ཐུས་པར་ཤོར་བ་དང་། དགའ་
འབྲས་ལྡུང་སྒྲིའི་ཚོགས་འདུས་ཐོན་པ་མདའ་དཔོན་བཟུང་སྟེ་དམག་ སྤྱིལ་

ཉེས་པ་ལྟར་སྲོག་ཐོག་གཏོང་རྒྱུར་གཏན་འཁེལ་སྐབས། བཀའ་ཟུར་བཤད་སྒྲས། ད་རེས་ཀྱི་ཉེས་འགན་ལ་དཔག་ན་ཁྲིམས་གཅོད་དགོས་ངེས་ཀྱང་། མི་འདི་གྲོག་གྲོག་ཚ་ཅམ་མ་གཏོགས་སེམས་བཟང་པོ་ཡོད། ད་ལྟ་ང་གསོན་པོར་སོག་རྒྱུ་བྱུང་བ་འདི་ཁོའི་བྱས་རྗེས་ཡིན། དེར་བརྟེན་སྲོག་ཉེས་ཡང་བ་བྱ་དགོས་ཞེས་ལས་ཞབས་གནས་དབྱུངས་ཀྱིས་རྒྱང······འབུད་དུ་བཏང་བར་གྲགས།

ར་སྒྲེང་རྒྱལ་ནང་དུ་ཕེབས་པའི་སྐོར་ཡ་ཏན་ཀྲང་གི་བརྩམས་དེབ····ནང་"ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ལྷ་ས་ནས་ཐོན་རྗེས་མཚོ་སྔོན་བརྒྱུད་པེ་ཅིན་དུ་བཅར་ཏེ་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་ལ་ཞུ་གཏུགས་བྱས་པ་རེད། ཆིང་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་ཧྲུ་ཅི་ཞིབ་གཅོད་བློན་ཆེན་དུ་བསྐོས་ཏེ་བོད་ལྗོངས་སུ་དོན་དེ་ཞིབ་གཅོད་བྱེད་པར་བཏང་ཡང་། སྐབས་དེར་ཁམས་ཀྱི་ཉག་རོང་ས་ཆར་ཚོ་པའི་བར་ལ་རྩོད་གཞི་ལངས་··ནས་ལམ་འགགས་པས་འགྲོ་མ་ཐུབ་པ་རེད། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་འབྲུ་དོན་ཀྲུ་ཡོན་ལི་ཡུས་ཧྲུའུ་པེ་ཅིན་དུ་ར་སྒྲགས་བྱེད་པར་བསྐོངས་ཀྱང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱིས་ལི་ཡུས་ཧྲུའུ་ལ་ངན་རྒྱབ་བྱས་ནས་འཕྲལ་དུ··མ་བཏང་བ་རེད། རྗེས་སུ་ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་པེ་ཅིན་དུ་གཤེགས་པས་སྲིད་གཞི་དེ་ཐག་མ་ཆོད་པར་རང་འགར་འཛོག་དགོས་བྱུང་བ་རེད།"①ཅེས་འཁོད་འདུག

བཤད་སྒྲ་བཀའ་ཟུར་ལ་ཧྲེ་སྲིད་བསྐོས་པའི་སྐོར། ཐམ་དེབ་ནང་། ར་སྒྲེང་སྲིད་སྐྱོང་"ཐུང་ཀྲིའི་ཁྲི་བཞུགས་དང་པོ་ཀྲུ་ཁྲི་ཡོར། འཕྲས

① (ཀྲུ་ལའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་ 216)

ཕྱུངས་རིགས་ཁྲ་ཆེན་མོའི་གཏོང་སྒོ་ཆག་སྐོར་ནས་གླེང་ལངས་ཇང་ཟིང་…
གིས་སྲིད་ཀྱི་ཐམ་ག་བསྣམས་ཏེ་སློ་བུར་ཏབ་རྟོབ་བྱུང་བརྒྱུད་ནས་རྒྱ་ནག
ཏུ་ཐེབས། འདིའི་རྒྱལ་ཐོག་ལན་གཉིས་རིང་ལུང་བསྒྱུར་གྱི་རྒྱ་ཐམ
གླིང་ལྷ་མ་ཏོར་ཡིག་གི་འབྲུར། ‘བཀས་མངགས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན
འཁྱུར་འཛིན་ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་འཛིན་བྱེད་ཨེ་ཏེ་ནེ་མོ་མིན་ཏན་གྱི་ཐམ
ག་རྒྱལ’ཞེས་ཡོད་པ་བསྩལ། ལོ་དེ་གའི་མཇུག་ཏུ་བོད་རྗེའི་ཁྲི་ལ་སྡེ
སྲིད་བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་བཀོད་དེ་གསེར་སྙན་སྦྲོན་འབྲེལ་ནོ…
མིན་ཏན་གྱི་ཚོ་ལོ་བསྩལ། ”ཅེས་དང་། “སྲིད་འཛིན་འདིའི་རིང་ལུང
བསྒྱུར་ལ་གོང་ས་མཆོག་གི་ཐམ་ག་དང་། བཀའ་ཤག་ཐམ་གས་འཁྱུས
པས་རྒྱལ་པོའི་ལས་ཐམ་རིགས་མེད།”①ཅེས་འཁོད་པ་ལྟར་གོང་མས……
སྤྲད་པའི་སྲིད་ཐམ་མེད་སྟབས་རང་བཞིན་གྱི་ཐམ་གས་གོ་མི་ཆོད་པ་དེ……
གང་ལེགས་མཚོན་གྱི་ཡོད། འོན་ཀྱང་“བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས”
ཟེར་བ་དེའི་ནང་རྭ་སྒྲེང་རྒྱ་ནག་ཏུ་བྲོས་ཐེབས་པའི་སྐོར་འཀོད་མ་ཐག
“དེ་འཕྲལ་དགའ་འབྲས་བྲུང་སྤྱིས་མཚོན་བོད་རྫོངས་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ནས
སྤྱི་ཞུས་ལྟར། ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ཉིན་སྐབས་མགོན་རྒྱལ
དབང་མཆོག་དགུང་གྲངས་བདུན་ལས་མ་ཐེབས་ཀྱང་། ཕྱི་རྒྱར་ལུགས
གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས་པའི་ཚུལ་བཞེས་ཐོག ནང་དོན་ཕྱུག
རྩིགས་ཞབས་ཞུར་བཀའ་བྲུར་བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོར་ནོ་མིན་ཏན
གྱི་ཚོ་ལོ་དང་བཅས་སྲིད་སྐྱོང་བསྐོ་བཞག་གནང་།”②ཞེས་ཤིང་གོང་མའི

① (དེབ་ཐེར་ཡོང་བའི་དམིགས་བུ་ཤོག་གྲངས་26)

② (དེབ་དེའི་སྐད་ཆ་དེབ་ངོས་ 40—41)

སྲིད་གཞུང་དང་འབྲེལ་བ་གང་ཡང་མེད་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་བྲིས་འདུག

དོན་དངོས་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་གཉིས་པའི་རྣམ་ཐར་ཤིང་པར······མའི་ནང་། ར་བཤད་འགལ་བའི་སྐོར་ཁ་གསལ་འཁོད་མེད་ཀྱང་། རྩ་དོན་འདིའི་སྐོར་ལ་སྤྱི་ལོ་1862 བོད་རྒྱ་ཁྲི་ལོའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ནང་། "འདི་སྐབས་སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཆེན་པོ་དང་དགའ་འབྲས་ཀྱི······འབྲུས་མིའི་དབང་དམ་སྲི་འབྱུང་པོ་ཁ་རྒྱས་པའི་འཕྲུལ་གྱིས་ཐུགས་ཁ་དན་མིན་བྱུང་བར་ཟིང་གཞི་ཆེ་ཡངས་ལ་ས་སྐུ་བདག་ཆེན་དང་། བཀྲས་ལྷུན་སྐུ་ཚབ་གསོལ་མགྲོན་སྟགས་ཆེན་སོགས་ཀྱིས་བར་འདུམ་ནན་ཆེས······ཀྱང་མ་འདུམ་པར་བརྟེན་ར་སྒྲེང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ནས་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན······བསྐྱངས་སུ་མ་ཐུབ་པས་གོང་ས་ལྔ་མིའི་རྣམ་འདྲེན་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་གཟིགས་ཆེན་པོ་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་འགན་བཞེས་གནང······དགོས་བྱུང་བར་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ཉིན་ནོར་བུའི་འཇའ་ས་དང་དེ་འབྲེལ་ཐམ་ག་བཅས་ཕྱག་བཞེས་བསྐྱངས······"①ཞེས་གསལ་བ······བོད་དུ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་དབུ་འཛིན་མེད་པར་འཇོག་ཐབས་མེད་པའི་གནས······ཚུལ་འོག སྟ་འགྲོས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་ནས་ཆིང་གོང་མ་རིམ་ཅན་གྱིས་ཕུལ་བའི་འཇའ་ས་དང་གསེར་ཐམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྲིད་དབང་མཚན་·བཞེས་གནང་བ་དེ་དང་། ···བཤད་སྒྲར་སྲིད་སྐྱོང་གི་གོ་མིང་དང་ཚོ་ལོ·ཐོབ་པ་དེ་དག་ཀ་ཅུང་མཉམ་བསྲེས་ཀྱིས་རབ་རིབ་བཟོ་རྩིས་བྱས་འདུག

དེ་རྗེས་བཤད་སྒྲར་སེ་སྲིད་བསྐོས་པ་དང་ཚོ་ལོ་རག་པའི་གོ་རིམ་ནི་རྣམ···ཐར་ནང་། ལོ་དེའི་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ནང་། "གོང་ས་ལྔ་མིའི་རྣམ་འདྲེན

① (རྣམ་ཐར་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས 90)

མཆོག་ནས་ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བསྐྱངས་པར་མཛད་…
ཀྱང་། དེ་སྐབས་སྐུ་ན་ཕྲ་སྐབས་ཀྱིས་འཕྲིན་ལས་ཞབས་སྟེགས་ཀྱི་གཙོ་
བོ་ཞིག་བསྒོ་བཞག་མཛད་རྒྱུར་དགའ་འབྲས་རྡུང་གསུམ་བཅས་ནས……
བཀའ་ཟུར་བཤད་སྒྲ་བ་གཞུང་ས་མཆོག་དང་ཐུགས་འདོད་གཅིག་སྒྲིལ…
མཛད་རྒྱུར་མོས་མཐུན་སྐོར། གོང་ས་ཆེན་པོར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་བརྒྱུད་
བཀའ་ཡིག་ཕྱིར་ཕེབས་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་འབྲེལ་དུ་ཆབ་སྲིད་ལས་དོན་…
འགན་ཞུ་བགྱིད་དགོས་རྒྱུར་ལྷང་འབྲེལ་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཚེས་ཉེར་གཅིག…
ཉིན་བཀའ་ཟུར་བཤད་སྒྲ་བ་ཉིད་ཟླ་ཕྲང་སྟེང་ནས་སྟེར་བསྐྱོད། ”①ཅེས་
གསལ་ཐག་ཆོད་འཁོད་ཡོད། བཤད་སྒྲར་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཚོ་ལོ་དེའང་
རང་བྱུང་ཞིག་ག་ལ་ཡིན་ཏེ་རྣམ་ཐར་ནང་། ལོ་དེའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་
“ཆོས་བདུན་ཉིན་གོང་ས་ལྷ་མིའི་རྣམ་འདྲེན་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བདག་… …
པོར་མངའ་གསོལ་བ་དང་། བཀའ་ཟུར་བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོར་
སྲིད་ཀྱི་རོགས་སྐྱོང་དུ་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཚོ་ལོའི་བཀའ་ཡིག་ཕེབས་པར… …
དཔྱིས་སྟོན་ཆེན་པོ་མཛད་རྒྱུར……ཚོམས་ཆེན་སྲིད་ཞིའི་ཕུན་ཚོགས་སུ་…
ཆིབས་བསྐྱུར་གྱིས་ཨམ་བན་དང་མཇལ་འཕྲད། གོང་ས་རྒྱལ་དབང་རིན་
པོ་ཆེ་དང་། ནོ་མིན་ཧན། ཏཱ་ཐོག་ཐུ་ཆེ་ཁག གུང་བཀའ་བློན། སྤྱི་
ཁྱབ་མཁན་པོ་བཅས་ནས་ཕྱུས་བཙུགས་ཀྱི་བཞུགས་ཐོག་མན་དྲུང་དང་།
མཁན་དྲུང་བཅས་ནས་གསེར་ཡིག་སྒྲིག སྙུང་ཞུས་ཟིན་བསྟུན་ཚང་མས…
གོང་ས་ཆེན་པོར་གུས་འདུད་ཀྱི་ཕྱག་འཚལ་དགུ་ཕྲུགས་ཞུས། ……”②ཞེས

①② (རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་92—95)

སོགས་གསལ་བ་འདི་དག་ནི་སྐབས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བརྒྱུད་རིམ་ངོ་མ་ཡིན་ནོ།

བཤད་སྒྲ་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོས་སྣེ་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་བཟུང་རྗེས་ཁོང་གི་བློས་འཁྲིལ་ཨ་ཕྱུག་ཤར་རྩེ་མཁན་པོའི་ཕྱག་མཛོད་དཔལ་ལྡན་དོན་……གྲུབ་སྲིད་གཞུང་གི་རྩེ་སྐོར་དཔོན་རིགས་ཁོངས་སུ་བཙུག་པ་མ་ཟད། གལ་ཆེའི་ལས་འགན་ཡང་རིམ་འཁུར་དབང་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཆགས་པའི་འགོ……ཚུགས་པ་ཡིན། དགའ་འབྲས་སྦྲུང་སྐྱིའི་དུས་ཟིན་དེས་རྐྱེན་བྱས་ལོ་དེའི་ལྷ་ལྡན་སྨོན་ལམ་ཆེ་མོ་ཡང་དུས་ཐོག་ཏུ་འཚོགས་མ་ཐུབ་པར་ཟིང་ཆ……འཛགས་རྗེས་ཏོར་ཟླ་དགུ་པའི་ནང་གཞི་ནས་འཚོགས་པའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་གསལ་པོ་འཁོད་འདུག

3. ཉག་རོང་དུ་དཔུང་འཇུག་དང་། སྡེ་སྲིད་བཤད་སྒྲ་འདས་ཚབ་སྡེ་རྟག་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕྱུག་ལ་སྲིད་སྐྱོང་བསྐོས་པ།

ཉག་རོང་ཁུལ་དེ་སྔོན་ནས་ཚོ་པ་ཕན་ཚུན་བར་རྩོད་གཞི་དང་འཁྲུག་འཛིང་འགའ་ཤས་བྱུང་ཡོད་པ་རིམ་བཞིན་ཛ་དྲག་ཏུ་གྱུར་པའི་ཟིང་སློང་……གཙོ་གཉེ་ནི་ཉག་རོང་མགོན་པོ་རྣམ་རྒྱལ་ཟེར་བ་ཕ་བུ་རྣམས་ཡིན་ཅིང་། ཁོ་པ་ཚོས་རྒྱལ་ནང་དང་བོད་བཅས་སུ་དུས་བདེ་ཞོད་འཇགས་མེད་པའི……དུས་སྐབས་དེ་བེད་སྤྱད་ནས་བཙན་ཤེད་དཔུང་ཛོམས་ཀྱིས་ཉག་རོང་སྟོད……སྨད་བར་གསུམ་ལ་དབང་བསྒྱུར་བྱས་པ་མ་ཟད། ཧོར་བྲག་མགོ་བྲུ་ཤིའི་ས་ཆ་བཙན་བཟུང་དང་། ཧེ་ཏོར། བེ་རི་སོགས་ཀྱི་ས་སྡེ་མང་པོ་འཕྲོག་འཛིན་བྱས་ཏེ་ལྕགས་ལ་བྲུ་ཤིའི་ཁོངས་དར་རྩེ་མདོ་ས་ཁུལ་དུའང་ཁྱབ……

ནོས་ངན་པ་བྱས་རྒྱལ་ལྷ་བྲུས་ཏམ་སྨྲོན་རྗེ་ཆེར་གྱུར་ཞིང་། སྤྱི་ལོ་ 1863 བོད་རྩྭ་ཕག་ལོ་ཤར་སྐབས་ཁོ་པའི་བུ་མགོན་པོ་ཚེ་བརྟན་གྱིས་ཇག་དཔུང་བསྡུ་རུབ་བྱས་ཏེ་ལི་ཐང་གི་བྲུ་སིའི་མཁར་རྫོང་དང་། ལམ་གཞུང་གི་ཟམ་པ་གཏོར་བ་མ་ཟད། མདོ་སྨད་དཔོན་གྱི་གཞུང་ཇ་བཙོམ་འཕྲོག་དང་། རྒྱ་བོད་གསེར་ལམ་སྐྱེད་བཅས། གཞུང་ཡིག་སྒྲིགས་ནས་ཁ་ཕྱེ་བ་དང་སྐད་བསྒྱུར་བཟུང་བསྐྱིགས་སོགས་ཁྲིམས་མེད་ལུང་མེད་ཀྱི་རྩེ……མོར་སོན་པ་བྱས་སྐབས། དེ་སྔོན་ནས་ཐྲག་མགོ་དཔོན་དབང་ཆེན་དགྲ་འདུལ་དང་། ཁང་གསར་དཔོན་དངོས་གྲུབ་ཕུན་ཚོགས་སོགས་རང་འོག་སེ་རུད་མང་པོ་ཁྲིད་དེ་བོད་དུ་སྐྱབས་ཞུར་འོངས་པ་མ་ཟད། དེ་རྗེས་སེ་དགེ་ས་སྒྲོད་པ་དང་། དགོན་ཆེན་བླ་གྲ་སོགས་ནས་ཀྱང་རྒྱབ་སྐྱོར་དཔུང་འཇུག་དགོས་པའི་ཞུ་ཡིག་རིམ་བསྟུད་འབྱོར་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་བོད……ས་གནས་ཀྱི་རྒྱ་བོད་འགོ་འཛིན་རྣམས་བཀའ་བགྲོས་ཐོག ཉག་རོང་གི་ཇག་གཙོ་མགོན་པོ་རྣམ་རྒྱལ་ཕ་བུ་མཐར་བསྐྲད་ཀྱིས་ཞིང་ཆ་ཞོད་འཛད་གཏོང་བའི་དམག་དོན་སྤྱི་ཁྲབ་བཀའ་བློན་ཕུ་ལུང་པ་ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ……བསྐོ་བཞག་ཐོག དབུས་མདའ་དཔོན་ཁྲི་སྨོན་པ་འཆི་མེད་རྡོ་རྗེ་དང་། དབུས་མདའ་དཔོན་མདོ་མཁར་བ་ཚེ་དབང་ནོར་བུ་དམག་དཔུང་བཅས་དང་། ཐོགས་ཁང་ངོ་ལས་སོགས་སྤྱི་ལོ་ 1863 བོད་རྩྭ་ཕག་ལོའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་ཚེས་དགུ་ཉིན་ལྷ་ས་ནས་ཐོན་ཅིང་། མར་ལམ་ཁམས་ཁུལ་ཤོ་མདོ་དང་། སྤར་རྫོང་། ལྷོ་རྫོང་། རི་བོ་ཆེ། ཆབ་མདོ། དཔའ་ཤོད་སོགས་ནས་ཡུལ་དམག་བསྡུ་བསྐྱོངས་དང་བཅས་རིམ་བསྐྱོད་ཀྱིས་ལོ་དེའི་བོད་ཟླ་

དགུ་པའི་ནང་ཞག་རིང་དུ་ཐོག་མའི་དམུང་འཇུག་བྱས་པར་གྲགས། འོན་
ཀྱང་རིང་ས་རི་བྲག་བཙན་ལ་ལམ་འཕྲང་དོག་པ་དང་། ཇག་དམུང་རྣམས་
ཀྱང་ངན་པ་དཔའ་ཐལ་ལྷ་བུའི་དགྲ་ཤུགས་ཆེ་བ་བཅས་ཐོག་མའི་ཚར་……
གཞུང་དམག་ལ་དཀའ་ཉེན་མང་པོ་ཐུག་ནས་དམུང་འཇུག་འགྲོ་ཁྲབ་དེ་……
ཙམ་མ་བྱུང་ཙང་། ཞག་ཇག་གིས་ཁམས་ཁྲོལ་གང་སར་པོ་ཤུས་རིང་
གསོད། བརྡིག བརྡུང་། འཕྲོག་སོགས་མང་ཚོགས་ལ་མནར་གཅོད་
དྲག་པོ་བྱས་སྐབས། རྒྱ་ཁྲབ་མི་མང་གིས་རིམ་བཞིན་གཞུང་དམག་ལ་
རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོབ་ཐུབ་པ་བྱུང་བར་གྲགས།

སྤྱི་ལོ་ 1864 བོད་ཤིང་བྱི་ལོའི་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་……
ཉིན་ལྷ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་གི་ཇོ་བོ་རིན་པོ་ཆེའི་སྤྱན་སྔར་ཡོངས་འཛིན་……
ཁྲི་བྱང་སྡེ་དྲུག་བློ་བཟང་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕྱུག་གིས་མཁན་པོ་མཛད་……
དེ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར་རབ་བྱུང་གི་བསླབ་སྡོམ་
འབུལ་བཞེས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་སྔར་ལམ་ལྟར་བསྐྱངས། ལོ་དེའི་བོད་
ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་ཉེར་ལྔ་ཉིན་སྡེ་སྲིད་བཤད་སྒྲ་དོ་མིན་ཅན་དབང་ཕྱུག་
རྒྱལ་པོ་སྲིད་ཀྱི་འགན་འཁུར་ལོ་འཁོར་གཉིས་ཙམ་གནང་མཐར་སྐྱོན་……
མནར་གྱིས་ནོར་བུ་གླིང་ཁའི་གཟིམ་ཆུང་ལྷུན་གྲུབ་དགའ་ཚལ་དུ་སྐུ་……
ཁམས་མ་འཚོ་བའི་སྙན་སེང་ཞུ་བ་དང་སྤྲགས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་……
ལྷགས་བསྔོའི་སྐབས་ཞུ་འབུལ་འབྱོར་ལྟར་ཐུགས་སྨོན་བཀའ་དྲིན་……
བསྐྱངས་པ་སོགས་རྣམ་ཐར་དུ་གསལ་བ་མ་ཟད། "ཟླ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་
གཉིས་ཉིན་སྲིད་ཀྱི་འཚོ་འཛིན་གསར་བསྐོའི་སྐོར་ལ། གནས་ཆུང་ཆོས་
སྐྱོང་ཆེན་པོར་ཞུང་ཞུ་དང་། ཨམ་བན་ལ་ཕྱང་ཞུ་བཅས་ལ་བྱུག་དམ་

བསྐུལ"①ཅེས་འཁོད་པ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ད་དུང་དགུང་ན་ཕྲ…
པར་བརྟེན་ཕྱག་རོགས་སྲིད་སྐྱོང་གསར་བསྐོ་གནང་རྒྱུའི་སྐོར་ལ་ལས་སྐྱལ
གཟང་ཞན་ཆོས་སྐྱོང་ལ་ལུང་ཞུའི་ས་བོན་དང་། སྲིད་སྐྱོང་གསར་པ་བསྐོ
བཞག་གནང་ཕྱོགས་ཐད་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལ་འབུལ་རྒྱུའི་ཕྱང་ཞུ་སོ
སོར་དུས་ཅིག་ཏུ་ཕྱག་དམ་བསྐུལ་བ་གསལ་པོར་མཆོན་ཞིང་། རྣམ་ཐར
ནང་ཟླ་བ་དེ་གའི་ཚེས་ཉེར་དགུ་ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས། ཡོངས
འཛིན་སྡེ་དྲུག་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕྱུག་ལ་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་ཞབས་འདེགས…
གཙོ་སྐྱོང་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་བསྒྱུར་བསྐུལ་འདུག་པ་བཅས་ལས།
"བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས"ཟེར་བའི་ནང་བྲིས་པ་ལྟར། "སྡེ་དྲུག
བློ་བཟང་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕྱུག་ལ་སྤྱི་ཚོགས་ནས་ཚིག་ཐོ་དང་བཅས་ཕྱག
རོགས་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཐུགས་འཁུར་བཞེས་དགོས་སྐྱབས་འཇུག་ཞུས་པ་ཞལ…
བཞེས་ཀྱིས་ཚེས་ཉེར་དགུ་ཉིན་བཀའ་བསྒྱུར་མཛད་དར་འབུལ་བཞེས…
དང་འབྲེལ་བས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས། "②ཟེར་བ་དེ་འདྲ…
མིན་པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལ་ཕྱང་ཞུ……
འབུལ་གནང་དང་འབྲེལ་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། ད
དུང་རྣམ་ཐར་དུ"ཆོས་སྲིད་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་གྱི་གཙོ་འཛིན་ཁྲི…
ཟུར་ཡོངས་འཛིན་རིན་པོ་ཆེ་ནས་མཛད་རྒྱུ་གོང་མ་ཆེན་པོར་གསེར་སྙན…
སྒྲོན་པའི་བཀའ་ཡིག་ཕྱིར་ཕེབས་དང་བསྟུན་མཛད་རྒྱུ་ཡིན་ནའང་། ཨམ
བན་ལྟན་རྒྱས་ནས་འགྱངས་མིན་ལས་དོན་བགྱི་དགོས་ཀྱི་ཕྱང་འབྲེལ་ལྟར

①(རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་121)

②(དེབ་དེའི་སྨད་ཆ་པར་ངོས་45)

(ཟླ་བ་དགུ་པའི་)ཆོས་ཉེར་གསུམ་ཉིན་ཧྲུང་ཧའི་གོང་ཤར་རྒྱུད་རིག…… "
གནས་ཀུན་གསལ་ཏུ་ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེར་གསོལ་ཁྲོ་སོགས་
རྟེན་འབྱུང་གི་ཕེབས་སྐོ་དང་། གཞུང་ས་ནས་རྟེན་གསུམ་མཇལ་དར། "①
སོགས་ཕུལ་ནས་དེ་རྗེས་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཆེན་པོར……
གསར་མཇལ་རྟེན་གསུམ་འབུལ་གནང་མཛད་དེ་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁྲི་ལ་ཕེབས་
ཚུལ་ཞིབ་པར་གསལ་འདུག དེ་ནི་སྐབས་དེར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དགུང་ལོ་དགུ་
ལ་ཞལ་ཕྱོགས་པ་ཙམ་ལས་ཕེབས་མེད་པ་དང་། ཉག་རོང་གི་དུས་ཟིང་ཞོད་
འཇགས་བཏང་མ་ཟིན་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ལས་དོན་མཐུད་ཤོར་མི་འབྱུང་''
བའི་ཆེད་བཀས་མངགས་ཨམ་བན་གྱིས་ཐག་གཅོད་བྱས་པ་གསལ་པོར……
འཁོད་ཡོད་ཅིང་། དེ་དུས་སྡེ་དྲུག་ལ་སྲིད་སྐྱོང་ངོ་མའི་ཚོ་ལོ་ད་དུང་
གཏན་འཁེལ་མེད།

རྣམ་ཐར་ནང་སྤྱི་ལོ 1865 བོད་ཤིང་གླང་ལོའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི……
"ཆོས་བདུན་ཉིན་ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེར་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་
པོ་ནས་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་ཚོ་ལོ་དང་སྲིད་ཀྱི་ལས་དོན་རོགས་སྐྱོང་དུ་བཀའ''
བཟང་ཕེབས་པར་ཡ་མོན་ནས་གསེར་ཡིག་གདན་ཞུ་མཛད་ལུགས་ལྟར……
ལམ་ལྷར་ལ་ཉི་ཤར་མཚམས་སུ་བཀའ་ཡིག་ཉི་འོད་དུ་འབྱོར་མཚམས།
གོང་ས་མཆོད་ཡོན་རྟ་ཐོག་ཞྭ་ཆེ་ཆུང་སོགས་ནས་ཞབས་ཕྱུས་བཙུགས……
ཤིང་། སྲི་ཞུ་སྣ་ན་མ་མཆིས་པས་གསན་པར་མཛད། "② ཅེས་གསལ་བ་
ལྟར་དེ་ནས་བཟུང་སྲིད་སྐྱོང་ནོ་མིན་གྱི་མཚན་གནས་གཏན་འཁེལ་བ……

---

①(རྣམ་ཐར་དྲངས་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་122)

②(ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་217)

གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ་སོ།

1865 ལོ་དེར་ཤག་རོང་གི་དུས་ཐིང་ཞོད་འཛུགས་གཏོང་རྒྱུའི······ དམག་དོན་གྱི་དུས་བབ་ཇི་ལེགས་སུ་གྱུར་ཁར། པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ནས་སྐར་ཡང་རྒྱ་དཔོན་"ལི་ཡུས་ཕུའུ་པོད་དམག་དང་བཅས་དཔུང་འཇུག་བྱེད་པར་ངཏང་ཐོག ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁམས་ཀྱི་མར་ཁུར་ཚང་(ཧོར་མ་ཁུ་)གི་ཐུ་སི་བསོད་ནམས་དངང་རྒྱལ་དང་། ལྕགས་ལ་ཚང་གི་ཐུ་སི་རྒྱལ་མཚན་རིན་ཆེན་ལའང་དམག་དྲངས་ཏེ་གཞོགས······· འདེགས་ཀྱི་ལམ་བསྒོས་ནས་བསྐོར་སྐོལ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པ····· རེད། "①ཅེས་གསལ་བ་དང་། མདའ་དཔོན་ཁྲི་སྨོན་པས་སྡེ་ཁྲིད་དེ་པོད་དམག་གིས་སྐྱོ་ཀུན་ནས་ཕར་སྐོལ་ཤུགས་ཆེན་བྱས་ཇག་རྫོ་རྫོང་དང་། བྲུ་ཀྲོད་དཔྲ་རྫོང་། ཤག་རྒྱ་ཁའི་དཔྲ་རྫོང་སོགས་ས་བཙན་ཁག་རིམ་བཞིན་གླངས་མཐར་ཟླ་བ་བདུན་པའི་ནང་། མགོན་པོ་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་ཕྱེ་བའི་མཁར་བཙན་ཤག་སྙིད་རི་ནང་རྫོང་ཟེར་བའི་མཐའ་བསྐོར་ནས་བཀག···· སྟོམ་བྱས། ངན་རེངས་ཀྱི་ཇག་གཙོ་ཁག་གཅིག་གིས་ཤི་འཛིངས་བྱེད་པར་བརྟེན་ལོ་དེའི་ཟླ་བ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན་རྫོང་མཁར་ལ་མེ་བརྒྱབ་སྟེ་མགོན་རྣམ་ཕ་བུ་དང་། སྲུན་ཉེ། ཨ་ཕྲུག་བཅས་མི་བཅུ་ཕྲག་འགའ་ཤས་དུས་གཅིག་ཏུ་གསོན་བསྲེག་བཏང་བར་གྲགས། དེ་འབྲས་ལྷག་ལུས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་མགོ་སྒྲུར་ཞིང་། ཤག་རོང་སྡེ་འབངས་ཚང་མས་ངཀའ་བརྩི་ཁྲིམས་འཁྲུར་ཞུ་རྒྱུའི་མཐའ་འདོམས་བྱས་ཏེ་ཡུན་རིང་གི་ཐིང་ཆ་དེ་ཞོད་འཛུགས་མཐར་ཕྱིན་བཏང་ཐོག བོད་དང་ནང་སའི་བར

① (ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་སོད་ཤིག་དེབ་ངོས་217)

གྱི་རྒྱ་བོད་གསེར་ལམ་ཡང་སྐྱར་བཞིན་སླར་གསོ་ཤར་བསྒྲོད་ཐུབ་པ་བྱུང་།
དམག་དོན་སྲི་ཁྲབ་བཀའ་བློན་ཞུ་ཞུང་པས་ཐོགས་དཔོན་ཞུན་རབ་པ་ཚེ…
རིང་དཔལ་ལྡན་ཞག་རོང་སྲི་ཁྲབ་ཏུ་བསྐོ་བཞག་བྱས་ཏེ་ཁོང་གིས་མཛུག
ཞིབ་ཀྱི་བྱ་བ་རྣམས་དྲང་ནན་ལེགས་སྒྲུབ་བྱས་པའི་སྙན་གྲགས་ཆེན་པོ……
བྱུང་འདུག ཡཱ་ཏན་ཀྲང་གི་བཅམས་དེབ་ནང་། "བོད་དམག་གིས་ཞག
རོང་བླངས་རྗེས་སི་ཁྲིན་ཧྲུང་ཏུའུ་ལ་དམག་གྲོན་དངུལ་སྲང་ཁྲི་ཕྲག་ཉི་ཤུ
ཐམ་པ་དགོས་ཞེས་པ་ཞུད་པ་སི་ཁྲིན་ཧྲུང་ཏུའུ་ཡིས་ཁས་མ་བླངས་པར……
བརྟེན་བོད་དམག་གིས་ཞག་རོང་ས་ཆ་བཟུང་ནས་སྡོད་པ་ལེས་ཕྱིར་མ……
འཐེན་ཞིང་། ཚིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་གིས'ཞག་རོང་རྫོང་སྨད་
པར་གསུམ་ཚང་མ་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་གསོལ་རས་གནང་སྟེ་མངའ་པོ་བདག
སྐྱོང་བྱེད་པར་བཏང་ནས་དགོན་པ་བཏབ་སྟེ་བཤད་སྒྲུབ་སྤེལ་དགོས'ཞེས
པའི་བཀའ་ཡིག་ཕབ་པ་རེད།"①ཅེས་འཁོད་འདུག

རྣམ་ཐར་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཏུ་འང་། སྤྱི་ལོ་1866 བོད་མེ་སྟག
ལོར་"ཞག་སྐྱིད་དམག་དོན་འབྲུན་ཚོད་ཀྱིས་ཞག་སྐྱིད་པ་གཞུང་ས་ཆེན…
པོའི་ཆབ་འོག་ཏུ་ཚུད་པར་བླ་བ་བཅུ་པའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན། གོང་མ
དྲག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་གོང་ས་མཆོད་ཡོན་ལ་གཟིགས་འཕར་ཏུ་གསེར་ཡིག…
ནང་རྟེན་ཁ་བཏགས་སེར་པོ། ཡོངས་འཛིན་ནོ་མིན་ཧན་ལ་རྗེ་དྲག་ཐུའི་
ཚེ་ལོ་བཅས་ཕེབས་པར་བཀའ་ཡིག་སྟར་སྒྲོལ་ལྷར་ཡ་མོན་ནས་གཟིམ་ཆུང་
ཉི་འོད་ཀུ་ནྡན་ཞུས་ཀྱིས་ཏེ་དྲུང་ནས་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་ཤིང་། གོང་ས
མཆོད་ཡོན་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྐུ་ཕྱག་དགུ་ཕྱུགས"སུ་བསྒྱུར་ངས། ཞེས

①(ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་དོན་217—218)

དང་། “ཕྱོགས་མཚུངས་ལྷང་ཚུ་ཤེལས་ཁྲིར་ནང་གསལ་བཀའ་བློན་པདྨ་རྒྱལ་པོར་ཀྲ་ཧྲའི་སྒྲོ་མདོངས། བཀའ་བློན་རྡོ་རྗེ་དོན་གྲུབ་ལ་རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཧྲོག་གནས། བཀའ་བློན་ཞྭ་ཚོགས་(ཞྭ་ལུང་)ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེར་རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཧྲོག་གནས་དང་ཀྲ་ཧྲའི་སྒྲོ་གདོངས་མི་རབས་”གཉིས་སུ་ཐའི་ཇིའི་རྒྱུད་འཛིན། བཀའ་བློན་ཚེ་དབང་དཔལ་འབར་ལ་ཀྲ་ཧྲའི་སྒྲོ་མདོངས། སྤྱི་ཁྲབ་མཁན་པོ་བློ་བཟང་དབང་ལྡན་ལ་ཧྭ་ཤིན་གན་གྱི་ཆོ་ལོ། ཐེ་ཏྲུང་བློ་བཟང་ཡོན་ཏན་ལ་ཏྲུང་ཆེ་རང་འཛུགས་དང་ཧྲ་ཧྲ་མའི་སྒོ་གནས། བཤད་སྒྲ་ཐའི་ཇི་ཚེ་རིང་དབང་ཕྱུག་ལ་ཀྲ་ཧྲའི་སྒྲོ་མདོངས། དབུས་མདའ་དཔོན་ཁྲི་སྨོན་པ་འཆི་མེད་རྡོ་རྗེར་རིམ་པ་གཉིས་པའི་ཧྲོག་གནས་ཐའི་ཇི་རྒྱུད་འཛིན་གཅིག མཁན་ཆུང་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་ལ་རྟེ་ཕྱུག་མཛོད་པའི་སྒོ་གནས། སླ་ཕྱུག་ལྷུམ་པ་སྲས་རྣམ་རྒྱལ་རྡོ་རྗེར་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཧྲོག་གནས། དབུས་མདའ་དཔོན་མདོ་མཁར་ཚེ་དབང་ནོར་བུར་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཧྲོག་དང་ཀྲ་ཧྲའི་སྒྲོ………མདོངས། གཙང་མདའ་ཧྲ་རིགས་པ་འགྱུར་མེད་རྡོ་རྗེར་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཧྲོག་གནས། རྩིས་དཔོན་ཟུར་ཁང་སྲས་དབང་ཆེན་ནོར་བུར་རིམ་པ་གསུམ་པའི་ཧྲོག་གནས་བཅས། གཞན་ཡང་དམག་དོན་བྱེད་མི་ཏྲུང་སྐྱ་སེར་ཊ་བརྒྱ་ཉིད་གསུམ་ལས་དོན་ངོ་ཐོན་བྱུང་མི་རྣམས་ལ་འོས་འབབས་ཀྱི་…གནས་འཕར་དང་སྒྲོ་མདོངས་སོགས་ཨམ་བན་ལྷང་ཚུ་ཕྱར་གཟིམ་འགག་ནས་བཀའ་བསྒྱུར་བསྩལ་བ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་གཟིམ་ཆུང་འགག་ནས། གོང་མ་ཆེན་པོར་གུས་འདུད་ཀྱི་ཕྱག་འཚལ་ཞུས། ①ཞེས་འཁོད་པ་

①(རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་135—136)

སྤར་ཞག་རོང་དཔུང་འཇུག་གི་རྒྱལ་ཁར་ཆིང་སོང་མ་ནས་ཀྱང་ཤ་ཟིངས……
བསྟོད་ཞིབ་ཚགས་ཤིག །ནང་བར་མཛོད་དོ།

1867 བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ས་དང་པོ་མོ་ཡོས་ཟླ་བ་དང་པོའི "ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན། ཞག་སྐྱིད་དམག་ཐག་ལེགས་པར་ཆོད་པར་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་གོང་ས་མཆོག་ལ།

།འདྲེན་མཆོག་འཕྲིན་ལས་འོད་ཀྱིས་ཕྱོགས་ཀུན་ཁྱབ། ཅེས་པའི་བཀའ་བཟང་གི་པན་ཕེབས་པར་སྨྲུན་འདྲེན་རྒྱ་སྲིད་དང་སྲོས་འཛིན་པ……སོགས་བཀུར་སྟིས་ཆེ་མས་ཆེན་དུ་གདན་ཞུས་ཀྱིས་གོང་ས་མཆོག་དང་། སྐུ་ཞབས་རྟ་རྡོག་བུ། གཞན་ཡང་རྟ་རྡོག་བུ་ཆེ་ཆུང་། བཀའ་ཤུང་མི་དྲག་བཅས་ནས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་གུས་འདུད་ཀྱིས་སྐུའི་ཕྱག་འཚལ……སོགས་མཛད་ཅིང་། བཞུགས་ཁྲིར་ཞབས་སོར་འཁོད་ནས་ཨམ་བན་རྩགས་ཆེ་དྲག་ནས་མཇལ་དར་འབུལ་བཞེས་དཀར་སྒྲོ་སོགས་ཀྱི་དགྱེས……སྟོན་ཆེན་པོས་རོལ་བར་མཛད་"①ཅེས་འཁོད་པ་བཞིན་གོང་མ་ཐུང་ཀྲི··ཁྲི་ས་དྲུག་པའི་ལོར་ཕེབས་པའི་པུན་དེ་རྩེ་པོ་བྲང་པོ་ཏ་ལའི་ཚོམས་ཆེན་སྲིད་ཞིའི་ཕུན་ཚོགས་ཀྱི་དབུས་སུ་དྲུ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་ན་རིམ་གྱི……བཞུགས་ཁྲི་ཆེན་པོའི་ཐོད་དུ་བཞུགས་པ་ད་ལྟའང་མཇལ་རྒྱུ་ཡོད་དོ།

ལོ་དེའི་"རྟར་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ཉིན། གནམ་བསྐོས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ནས་གསེར་གྱི་བཀའ་བཟང་དང་། སྲིད་སྐྱོང་རིམ་བྱུང་གི་ལས་ཐམ་དངུལ་ཐམ་ཆེན་མོ་བཅས་ལ་མིན་དུ་འགྱུར་པ། དོར་སྐྱིད་སྐལ་བཟང་པོ་བྲང་དུ་གདན་དྲངས་རྒྱུར་རྟ་རྡོག་ནས་རྩེ་དང་། ལྷ

① 《དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་》ཤོག་གྲངས་139》

ཚོའི་བཅས་ནས་ཛ་བརྟུང་དར་འཕྱར། ནམ་ཟིར་སྐབས་ཞབས་པད་
སོགས་(དང་)རྩེ་སྐོར་མཁན་སྟེ་ཆེ་ཆུང་སོགས་ནས་སྤར་ལམ་ལྷར་གདན་
ཞུ་(བས་)ཡ་མོན་ནས་རིམ་པར་གདན་ཞུས་ལས་གནས་སོ་སོར་ཇི་བཞི་
དང་། ཕྱགས་རི་བ་སོགས་ནས་སེར་ཕྲེང་། ནོར་གླིང་རྒྱལ་སྒོ་ཕྱི་མ་ནས
གུང་བཀའ་བློན། ཛ་དྲ་ཐའི་ཐེ་སོགས་ནས་བསུ་བ་དང་བཅས་གཟིམ
ཆུང་ཉི་འོད་དུ་རིམ་ཕེབས་ཀྱིས་དངུལ་ཐམ་ཆེན་མོ་སྐྱེགས་ཀྱི་སྟེང་དུ……
གདན་དྲངས་ཏེ་མཆོད་འབུལ། ཨམ་བན་ཕེབས་བསྟུན་མཇལ་དར་སྟེ
སྒྲོད། གོང་ས་མཆོད་ཡོན་དང་། རྟ་ཐོག་ཟླ། བཀའ་གུང་མི་དྲག
བཅས་ནས་གོང་མ་ཆེན་མོར་ཐུས་ རཏུད་ཀྱིས་ཤར་ཕྱོགས་སུ་སྐུ་ཕྱག……
མཛོད་ཟིན་བསྟུན། གོང་ས་རིན་པོ་ཆེ་བཞུགས་ཁྲིར་ཞབས་སོར་འཁོད་
པར་ཨམ་བན་ནས་དངུལ་ཐམ་ཆེན་མོ་ཕྱག་ཏུ་འབུལ་བཞེས་མཛད། ཨམ
བན་སོགས་རྒྱ་དཔོན་ཁག་ནས་གོང་ས་མཆོག་ལ་མཇལ་དར་ཕུལ། གོང
ས་མཆོག་ནས་དངུལ་ཐམ་ཆེན་མོ་སྲིད་སྐྱོང་མཆོག་ལ་བསྩལ་འཕྲལ་ཤོད……
(སྲིད་སྐྱོང་སྟེ་དྲུག་ལ་ཟེར་)ནས་ཕྱག་འཚལ་དང་བཅས་ཏེ་མཇལ་དར……
རྟེན་གསུམ་ཕུལ་བ་སོགས་རྒྱ་དཔོན་ཁག་གི་གནང་ཆ་དང་། གོང་ས་མཆོད
ཡོན་ལ་མི་དྲག་རྣམས་ནས་ཀུང་མཇལ་དར་འབུལ་བཞེས་བཀའ་དྲིན……
བསྐྱངས་པ་གནའ་བོའི་སྲོལ་བཟང་མ་ཉམས་པར་དགྱེས་སྟོན་ཆེན་པོར་རོལ
བར་མཛད། ”①ཅེས་སྐལ་བ་དངུལ་ཐམ་ཆེ་མོ་དེ་ཆིང་གོང་མ་ཆན་ལུང
ཁྲི་ལོ་ཉེར་གཉིས་པ་སྤྱི་ལོ་ 1757 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་གསུམ་པའི་མེ་གླང་
ལོར་བོད་ཀྱི་སྲིད་སྐྱོང་བླ་མ་དང་པོ་དེ་མོ་བདེ་ལེགས་རྒྱ་མཚོར་གནང……

①(རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་141)

པའི་ཁ་རིས་ལ་"བོད་ཀྱི་ལས་དོན་འཕྲུར་འཛིན་ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་འཛིན་བྱེད་དཔལ་ལྡན་ནོ་མིན་ཧན་ཀྱི་ཐམ་ག་"ཞེས་འཁོད་པ་སྲིད་སྐྱོང་ན་རིམ་གྱི་ལས་ཐམ་དེ་ཡིན་ཅིང་། 1862 ལོར་སྲིད་སྐྱོང་ར་སྒྲེང་གིས་བསྣམས་ནས་རྒྱལ་ནང་དུ་བྲོས་ཕེབས་ཏེ་ཆིང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ལ་རྟེས་འབུལ་ཞུས་པ་དང་། བར་ལམ་ལོ་དྲུག་ཙམ་རིང་གཙོ་བོ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་གསེར་ཐམ་ཆེན་མོ་བསྟུལ་བ་ལས་སྲིད་སྐྱོང་གི་ལས་ཐམ་ངོ་མ་མེད་པ་སྐབས་......འདིར་སྣེ་དྲུག་ཏོ་ཐོག་བྱུ་ལ་གཞི་ནས་བསྟུལ་བ་ཡིན་ནོ།

4. དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་དུས་ཐེང་དང་། སྲིད་སྐྱོང་སྣེ་དྲུག་གྲོངས་རྗེས་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་སྲིད་འཛིན་བཞེས་ཐུང་རིང་མིན་སྐུ..........གཤེགས་པ།

དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ནི་ཕ་ཡུལ་ཁམས་སྨི་ལི་ནས་ཡིན་ཅིང་། ལོ་ཆུང་སྐབས་དབུས་སུ་འོངས་ནས་དགའ་ལྡན་ཤར་རྩེ་གྲྭ་ཚང་ཁོངས་སུ......ཞུགས་པ་དང་། ལོ་སྔར་སྨོན་ལམ་ཆེ་མོའི་རྫེས་བཤད་སྒྲར་དགའ་ལྡན་པའི་གྲྭ་གྲངས་དྲུག་ཅུ་ཙམ་དྲག་འདེམས་ཀྱིས་སློན་ཚོགས་གཉིས་ཀྱི་སེང་...དབར་ལ་བཀའ་འགྱུར་དག་སྒྲོག་དང་། སྒྲོལ་མ་འབུམ་ཐེར་གསོག་པ་སོགས་ཀྱི་སྐུ་རིམ་ཚུགས་སྐབས་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་དེ་དག་གི་འགོ་འདོམས་ཇ...མ་ཟེར་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པས་བཤད་སྒྲ་དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཆགས། རྗེས་སུ་ཁོང་གིས་ཤར་རྩེ་མཁན་པོའི་ཕྱག་མཛོད་བྱེད་སྐབས་བཤད་སྒྲ་དབང......ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་སྐེ་མོ་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་པའི་བཙན་ཁང་ནས་འདོན་ཐབས་ཀྱི...གང་ལེན་བྱས་པར་བརྟེན་དེ་རྗེས་བཤད་སྒྲས་སྣེ་སྲིད་གནང་དུས་ཁོ་པ......གཞུང་གི་རྩེ་དྲུང་ཁོངས་ཚུད་ཅིང་། རིམ་བཞིན་གལ་ཆེའི་ལས་གནས

སུ་སླེབས་པ་མ་ཟད། དབང་ཤུགས་ཀྱང་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་གྲགས། ཁོང་ལ་
རིག་གནས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་མེད་ཀྱང་བློ་ཁོག་དང་ཁ་ཤུགས་ཆེན་པོ་ཡོད་པས་
མི་ཚང་མས་འཛོམ་གཟོན་བྱེད་དགོས་པ་ཞིག་ཡོད་འདུག གཞུང་ཞབས་
ཀན་རབས་ཀྱི་ངག་རྒྱུན་རིམ་བརྒྱུད་ལྟར་ན་ཁོ་པས་རང་ལ་བྱས་རྗེས་དབང་
གྲགས་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ། གོང་རིམ་ལ་གཞུང་འབབ་ཞིབ་རྩིས་ལས་ཁུངས་
ཤིག་བཙུགས་ཏེ་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཁོངས་ནས་གཞུང་ལ་རྩིས་ཞུ་དགོས་
རིགས་ཚང་མ་དག་བཤེར་ཆད་འདེད་དགོས་པའི་གྲོས་འཆར་ཞིག་བཏོན་
པ་ལྟར་ཆོག་མཆན་ཐོབ་ནས"གཞུང་རྩིས་ཞིབ་ཁང་"ཞེས་པའི་ལས......
ཁུངས་ཤིག་བཙུགས་པ་དང་། དེའི་འགོ་གཙོའང་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་
རང་ལ་བསྐོ་བཞག་བྱས། ལས་ཁུངས་དེའི་ལས་ཐམ་གསར་བཟོ་བྱེད་དུས་
ཁ་རིས་ཇི་ལྟར་འགོད་དགོས་ཁོང་ལ་དྲིས་པར། "ཀྱུག་ལོ་"ཟེར་བ་ཞིག་
བཀོད་ན་འགྲིག་ཅེས་བཤད་པ་མ་ཟད། དེ་ལ་འགྲེལ་བཤད་བྱེད་དུས།
སྡེ་པ་གཞུང་གི་ལས་ཀ་དེ་ཀྱུག་ཙམ་ཞིག་བྱས་ན་ལོ་འགྲོ་བས་ཡིན་ཟེར།
དེ་སྔའི་ཞིབ་ཁང་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ལས་དམ་ཁ་རིས་ལ་རྟོར་ཡིག་ཀྱུག་ལོ་ཞེས་
འཁོད་ཡོད་ཅེས་བརྗོད་སྲོལ་ཡོངས་གྲགས་ཀྱང་། རང་ཉིད་ནས་ཞིབ་
འཇུག་བྱེད་མ་མྱོང་། ལས་ཁུངས་དེ་བཙུགས་ནས་ཕྱི་ནང་ལས་ཁུངས་ཁག
དང་རྫོང་གཞིས་སོགས་གཞུང་ལ་རྩིས་ཞུ་དགོས་རིགས་ཚང་མར་ཞིབ......
བཤེར་ནན་པོ་དང་། ཆད་རིགས་ཚ་འདེད་བྱས་ཤིང་བཤད་སྲོལ་ལྟར་ན་
ཞིབ་ཁང་ལས་ཁུངས་ཀྱི་སྒོ་འགྲམ་དུ་ཟངས་ཆེན་བཙུགས་པའི་ནང་གཡག་
ཀོ་ཧྲུབ་ཁ་ཤས་སྦངས་བཞག་སྟེ། གཞུང་ཆད་ཟླ་དུས་ཚེས་ཆ་བཀག་རྩུན

གཙང་སེལ་མ་བྱས་ད་ཀོ། ་རྨུམ་བརྒྱབ་ནས་ཚུ་སྐྱུར་གཏོང་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་……
འཇིགས་སྐུལ་བྱས་སྐད་སོགས་ གང་ལྟར་གཞུང་ཞབས་རྣམས་འཇིགས་……
སྐྲག་སྐྱེ་བ་ཞིག་དང་། ཁོ་པར་མ་བརྟེན་ཀ་མེད་ཅིག་བཟོས་པར་གྲགས།
འོན་ཀྱང་ཁོ་རང་ལ་གོང་འཁུར་བྱེད་མཁན་ཚོར་དངོས་པོ་ཕན་ཡོད་ལ……
རྩིས་འགྲོ་ཆེ་གཏོང་དང་། ཕན་ཆེར་མེད་རིགས་ཀྱང་ཆད་ཐོག་གཅོད་རྒྱུ་
བྱས་ཏེ་གཞུང་ཆད་སྒྲུབ་འདི་ཡོང་བ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དེ་ལྟར་བྱས་ནས་
གཞུང་ཞབས་མང་པོ་ཞིག་དབང་དུ་བསྡུས་པ་དང་། དེ་ནས་ཁོ་པས་བླ་
བྲང་ཕྱག་མཛོད་དང་། ངཀའ་ཚབ་བླ་མ་སོགས་གོ་གནས་གལ་ཆེ་རིམ་
པར་བཟུང་བ་མ་ཟད། སྤྱི་ལོ་ 1868 བོད་ས་འབྲུག་ལོར་དཔལ་ལྡན་དོན་
གྲུབ་ལ་སྐུ་བཙར་སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ་བསྐོ་འཞག་བྱུང་བ་བཅས་བརྒྱུད་ཁོ་པ་
དེ་བས་སྒྱུ་ཏམ་དང་དབང་ཤེད་ཇེ་ཆེར་སོང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་
བཟུང་ཆེད་ཁོ་པས་རྒྱུན་དུ་ཨ་ཕྲུག་སེར་སྐྱ་བློས་རཁེལ་བཙུ་ཕྲག་ཁ་ཤས་
གསོ་ཉར་དང་། དགའ་འབྲས་དྲུང་སྤྱི་ཟེར་བའི་ཚོགས་ཁག དེ་སྟོབས་
ཤུགས་ཀྱི་རྨང་གཞིར་བྱས་ཏེ་གཅིག་གཅོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་འཛུགས་རྒྱུའི་
བསམ་ངན་འཆང་གི་ཡོད། སྐབས་དེའི་གཞུང་ཞབས་ཆེ་གྲས་སོགས་ནས་
ཤེས་ཡོན་འཛོན་ཐང་ཆེ་བ་དང་། ལྷག་པར་ཁོ་པའི་ཁ་དབང་དུ་མི་འགྲོ་
བ་རྣམས་རེ་རེ་བཞིན་མེད་པ་བཟོ་ཐབས་བྱས་པར་གྲགས། དཔེར་ན།
ཤག་རོང་དཔུང་འདུས་ཀྱི་དམག་དོན་སྤྱི་ཁྱབ་བཀའ་བློན་ཤུ་ལུང་པས་ཤག
རོང་ནོད་འཛུགས་བཏང་རྗེས་བཀའ་ལྟར་ཁམས་ཁུལ་དུ་དག་ཞིབ་བྱེད……
སྐབས། བར་ལམ་ཤག་ཟིང་གི་རྐྱེན་པས་འབའ་དང་ཆ་ཕྲེང་བྲུལ་སོགས་
ནས་གང་སར་འཚམས་ཞུས་གྱིས་ཀུ་རྡུག་བྱེད་མཁན་མང་པོ་བོད་དམག་……

བཏང་ནས་དྲག་ཤ་གནོན་བྱེད་དགོས་བྱུང་ཞིང་། དེ་དག་གི་གཉེན་ཉེ་ལ་ལ་
ལྟ་སར་ཡོང་སྐྱེ་སྤྱི་མཁན་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ལ་ཞུ་འབོད་སྐྱབས་བཅོལ་
བྱུང་སྐབས་ཁོ་པས་ཡུལ་ཞེན་རྒྱབ་ལངས་དང་། ལྷག་པར་ཕྱིན་ཆད་ཁོ་
རང་གི་བསམ་པ་འགྲུབ་པའི་འགག་རྫོར་གྱུར་དོགས་ཀྱིས་ཕུ་ལུང་པ་ཁམས་
ནས་ཁོག་པའི་ལམ་བར་དུ་མེད་པ་བཟོས་པ་ཡོངས་གྲགས་ཀྱང་། ཞིབ་ཕྲའི་
བྱུང་རྐྱེན་ལ་ཤོད་སྟངས་མི་འདྲ་བ་འདུག གྲགས་ཆེ་བའི་བཤད་ཚུལ་
ལྟར་ན་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་ཕྱག་དམ་ལྐོག་ཏུ་ཕབ་པའི་བཀའ་རྒྱ་རྫུན་
མ་ཞིག་སྤྲར་རྫོང་རྫོང་སྡོད་ལ་བཏང་སྟེ། ཕུ་ལུང་པ་ཕྱིར་ལོག་སྐབས་ཡར་
ལམ་མེད་པ་བཟོ་དགོས་ཞེས་འཁོད་ཡོད་ནའང་། རྫོང་དཔོན་གྱིས་ལག་པ་
བསྐུལ་མ་ནུས་པར་མཐའ་མ་ཕྱག་དམ་བཀའ་རྒྱ་ངོ་མ་དེ་ཕུ་ལུང་པ་རང་ལ་
བསྟན་སྐབས། ཕུ་ལུང་པས་གང་ལྟར་ཡག་པོ་མི་འོང་བ་ཤེས་ནས། ཁྱོད་
ཚོས་མི་གསོད་ཀྱི་སྡིག་ཉེས་ཤ་རོག་མི་དགོས། ང་རང་གིས་ཐག་གཅོད་
བྱས་ཆོག་ཅེས་གསུངས་ནས་སྔོན་ལམ་ཡུན་རིང་བཏབ་མཐར་ཞབས་གཡས
ཟམ་པའི་སྟེང་ནས་ཁོང་རང་གི་བུ་ཞིག་ཡོད་པ་དང་མཉམ་དུ་འཐེན་ནས་ཆུ
ལ་མཆོངས་པ་རེད་ཟེར། བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ལ་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ
ཀྱིས་མངགས་པའི་མི་ངན་གྱིས་སྤྱ་ཚུད་ནས་ཞབས་གཡས་ཟམ་པའི་ཟམ···
ཤིང་གཏུང་མ་ཆ་མས་བཀྲོལ་ནས་སྟེ་ལ་ཐག་པ་བཏགས་ཏེ་བསྐུར་སྒྲིག་བྱས
ནས་འཐབ་སྒྲུག་བརྒྱབ་ཅིང་། ཕུ་ལུང་པ་ཟམ་སྟེང་དུ་འགྲོ་སྐབས་སྒོ་བུར་
ཐག་པ་འཐེན་ཏེ་ཟམ་གཏུང་བསྒྱུར་ནས་ཆུ་ལ་བསྒྱུར་པ་རེད་ཟེར། གང་
ལྟར་ཁོང་ལ་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་གནོད་འཚེ་ཕོག་ནས་ཕྱིར་ལོག་ཐེབས་
རྒྱུ་བྱུང་མི་འདུག

གཞན་ཡང་སྐབས་དེར་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་བཀའ་བློན་གསར་བྱུང་པ་··
དང་། མཆོ་སྨོ་བ། ཟླུམ་པ་བ། བཤད་སྒྲ་ཚེ་རིང་དཔང་ཕྱུག་བཅས་
བཞིའི་ནང་ནས་མཆོ་སྨོ་བ་མིག་དམར་ཚེ་རིང་ཤེས་ཡོང་ཆེ་ཤོས་ཡིན་པར་··
བརྟེན་ཁོང་ཡང་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་ཤ་ཡོ་ཁྲམ་འོག་ཕྲག་གསོད་བཏང་
འདུག དེ་ལའང་ཐོག་མའི་འགལ་འཛོལ་བྱུང་སྟངས་དང་རྗེས་སུ་རྒྱ་ལ་
སྐྱུར་ཞུགས་སོགས་ཞིབ་ཕྲའི་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་འགའ་ཞིག་འདུག
དཔེར་ན་འགལ་འཛོལ་བྱུང་རྐྱེན་སྐོར་ལ་ལས་ཟེར་ན། སྲིད་སྐྱོང་སྟེ་དྲུག་
གི་སྐུ་སྐྱེར་ཕྱུག་མཛོད་དེའང་དཔལ་དོན་གྱི་ཕྱོགས་སུ་ལངས་ཀྱི་ཡོད།
ཉིན་གཅིག་བཀའ་ཤག་ལྷན་རྒྱས་ཤོད་གཟིམ་ཚང་དུ་སྲིད་སྐྱོང་སར་སྟན་···
ཞུར་ཕེབས་ནས་ཕྱིར་ལོག་སྐབས། འགག་ནས་བཀའ་བློན་མཆོ་སྨོ་བས་
སྲིད་སྐྱོང་ལ་དགོངས་བསྐོར་ཞུ་རྒྱུ་ཞིག་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་བྱས་ཏེ་ཡང་བསྐྱར་··
གཟིམ་ཚང་དུ་འཛུལ་ནས་སྲིད་སྐྱོང་སྟེ་དྲུག་ལ། སྤྱི་ཁྲབ་མཁན་
པོའི་བྲོ་སྤྱོད་གང་ལ་བརྟགས་ཀྱང་གོང་ས་མཆོད་ཡོན་གཉིས་ལ་དོ་ཟླར····
ལང་རྒྱུའི་གཡོ་ཐབས་སྤེལ་གྱི་མེད་དམ་སྙམ་པ་འདུག་ན། གཙོ་བོ་སྐུ་
འཕྱུར་ཐུགས་གཟོན་དང་ལས་དོན་ལ་ཐུགས་གཟབ་གནང་སྐྱོང་ཞེས······
གསལ་འདེབས་ཞུས་པ་དེ་སྐུ་སྐྱེར་ཕྱུག་མཛོད་ཀྱིས་ཕག་ཉན་བརྒྱབ་ནས···
དཔལ་དོན་ལ་ལན་བསྐྱལ་བས་འགལ་ཟླ་ཆགས་པ་རེད་ཟེར།

ཡང་བཤད་ཚུལ་གཅིག་ལ། ཉིན་གཅིག་བཀའ་ཤག་ཏུ་སྤྱི་མཁན་
དཔལ་དོན་ཡོང་སྐབས་བཀའ་བློན་མཆོ་སྨོ་བ་གཅིག་ཕྱུ་ལས་མེད་པར་དང་
ཐོག་སྤྱི་བསྒྲོས་མོལ་བསྒྲོས་བཤད་རེས་བྱས་པའི་ཞོར་ལ་ཁོ་པས། "ཡཱ་ད་ཕྱུ་
གུ་བསོད་བདེ་ཆེན་པོ་དེ་གཉིས་ཕ་བོང་ཁ་ལ་བསྐྱལ་བཞག ཞབས་པད་

ང་རང་གཉིས་རྫེ་རིན་པོ་ཆེ་བཀྲུས་པའི་ཁྲུ་བ་རེ་འཁྱུང་ན། དེ་ནས་དེ་
འདྲ་ཞིག་མ་རེད་པས？”ཞེས་བཤད་པ་དེའི་གོ་དོན་ནི་སྐབས་དེར་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་དང་པཎ་ཆེན་བརྒྱད་པ་བསྟན་པའི་དབང་
ཕྱུག་གཉིས་ཀ་སྐུ་ན་ཕྲ་མོ་ཡིན་སྟབས་ཁོང་གཉིས་ཕ་བོད་ཁའི་རི་ཁྲོད་···
དུ་བཞུགས་ནས་བསྒྱུར་སྐྱེ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། སྲིད་སྐྱོང་གི་དབང་ཆ་འཕྲོག་ནས
ཁོ་རང་གཉིས་བཀའ་ཤག་གི་ཧྲེན་རྗེ་ཙོང་ཁ་པའི་སྐུ་བརྙན་དེ་བཀྲུས···
པའི་ཁྲུ་བ་རེ་འཁྱུང་ནས་རྫོག་ཙ་ཚིག་སྐྱིལ་བྱ་རྒྱུའི་མནའ་སྐྱེལ་ཞིག་བྱས···
ན། བོད་ཀྱི་དབང་ཆ་ཛིན་རྒྱུར་དེ་མིན་གྱི་གནད་འགག་མེད་ཟེར་བ་དེ
ཡིན་པར་གྲགས། མཚོ་སྨོ་བས་ཁོ་པས་བཤད་པའི་གོ་དོན་དེ་རྟོགས་ནས
ཐད་ཀར། “ང་ལ་ནི་དེ་འདྲའི་བསམ་བློ་རྨི་ལམ་དུ་ཡང་མེད། མཁན
པོ་ནས་ཀྱང་དགོངས་པ་དེ་ལྟ་བུ་རྩ་བ་ནས་མ་བཞེས་རོགས་གནང་། ”
ཞེས་བཤད་སྐབས་ཁོས། ཏ་ཏ་ཞེས་གད་མོ་ཆེན་པོ་ཞིག་བགད་དེ། ངས་
ཞབས་པད་ཀྱི་ཁོག་པ་ལ་ལྟད་མོ་ཞིག་བལྟས་པ་ཡིན། དོན་ལ་དེ་འདྲ་ག
ལ་སྲིད་ཅེས་ཉམས་ཚོད་བླངས་པའི་ཚུལ་བྱས་ཤིང་། འོན་ཀྱང་གསང
བ་ཤོར་བར་བརྟེན་སྐྱོག་གསོད་བརྒྱབ་པ་རེད་ཟེར།

ད་དུང་བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ལ། ཐོག་མར་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ
གྱིས་བཀའ་བློན་མཚོ་སྨོ་བར་ཉམས་ཚོད་ལེན་ཕྱིར་བསྐོར་གཏམ་གྱི་སྨོ···
ནས། “བྱམས་པ་རི་འདིས་ཀྱི་མ་སླེབ་པ་ལས་ཕན་ཐོགས་ཟ་ང་ཡང་མི་
འདུག་པས། འདི་གཏོར་བཞག་ན་ཤང་འདྲ་འདུག” ཅེས་དྲིས་པར
མཚོ་སྨོ་བས་གོ་བ་ལོན་པའི་ངང་། “དེ་འདྲ་བྱས་ན་ཏ་ཐལ་འཚུབ་ཆེན
པོ་གཅིག་བརྒྱབ་མི་ཡོང་ངམ”ཞེས་མོས་མཐུན་མེད་པའི་རྣམ་འགྱུར·······

བསྟན། འོན་ཀྱང་ཁོ་པས་མཚམས་འཛོག་མ་བྱས་པར་ཞེན་ཞིག་རྩེར་
བཀའ་ཤག་དང་སྲི་མཁན་ལྷན་འཛོམས་སྐབས་དཔལ་དོན་གྱིས། སྲིད་
སྐྱོང་སྲེ་བྲུག་ནས་ཆོས་ཕྱོགས་མ་གཏོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོག་ཕྱག་ལས་ལུས་
པ་ཐོན་ངེས་ཤིག་གནང་ཐུབ་མིན་ལ་སྲིད་སྐྱོང་གི་ལས་འགན་དགོངས་ཞུ་
གནང་རྒྱུའི་ཞབས་བསྐུལ་ཞིག་ང་རང་ཚོས་ཞུས་ན་གང་འདྲ་འདུག་ཅེས་
གྲོས་གཞི་བཏོན་པར་བཀའ་བློན་ཚོས་སྐབས་བསྟུན་གྱི་བསམ་ཞིབ་ནན་
ཏན་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ཚུལ་ལན་འདྲ་ཆགས་པོ་ཞིག་བརྒྱབ་ཅིང་། མཚོ་སྨོ་བས་
གནས་ཚུལ་དེ་དག་གསང་སྟབས་ཀྱིས་སྲིད་སྐྱོང་ལ་སྙན་སེང་ཞུས་པ་སྲེ་
བྲུག་ཕྱག་མཛོད་ནས་ཕག་ཤན་གྱིས་དཔལ་དོན་ལ་ལན་བསྐུལ་བར་གྲགས་
ཟེར་བ་བཅས་ཞིབ་ཕྲའི་བྱུང་ཚུལ་ལ་ཕྲད་པར་ཕྲན་བུ་འདུག

དེ་བཞིན་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་བཀའ་བློན་མཚོ་སྨོ་བ་ཚུར་སྐྱུར་
སློག་གསོད་བྱས་པའི་སྐོར་ལ་ཡང་ཡོངས་གྲགས་ཆུང་ཆེ་བའི་བཤད་ཚུལ་
ལྟར་ན། ཉིན་གཅིག་དཔལ་དོན་གྱིས་མཚོ་སྨོ་བར་སམ་ཁྲ་ཞིག་བསྐུར་
བའི་ནང་རྒྱལ་བ་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་འབྲེལ་གཞུང་དོན་ག་ལ་ཆེ་ཞིག་ཐོན་
སོང་བཀའ་བློན་ལྷན་རྒྱས་སྲི་མཁན་སྟོད་ཤག་ཏུ་ད་ལྟ་ཕེབས་དགོས་ལ་
བཀའ་བློན་གཞན་ལའང་བརྡ་ཕུལ་ཟིན་པས་ཞབས་པད་མཆོག་ལམ་སེང་
ཕེབས་རོགས་ཞེས་བཏང་བ་ལྟར། མཚོ་སྨོ་བ་དེ་འཕྲལ་ཁོ་པའི་སྟོད་གནས་
ཤུ་བསྐྱོད་སྐབས་སྒོ་སུ་ནས་གྲ་སྒྲིག་ཡོད་པ་ལྟར་གཟིམ་ཆུང་ནང་འཛུལ་
མ་ཐག་ཁོ་པའི་ཨ་ཕྲུག་ཚོས་བརྡུངས་བསྒྲིགས་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་།
ལྷ་སྒྲོས་མཚམས་ཨ་ཕྲུག་མང་པོས་བཟུང་འཁྲིད་བྱས། ལམ་བར་དུ་མཚོ་
སྨོ་བས་ང་རྒྱ་ལ་བསྒྱུར་ཀྱང་ངའི་ནང་གཡུ་འདི་གཡུག་ན་ཕངས་པས་ཁྲིད་

མཚོ་ས་ཁྲིར་ལ་ནོར་ཉམས་ཚོད་མཁན་ཞིག་ལ་བཙོང་ན་རིན་ཆེན་པོ་ཁྱུག་གི་
རེད་ཅེས་བཤད་པ་ལྟར་རྣ་གཡུའི་ཐག་པ་བཅད་ནས་ཨ་ཕྱུག་ཚོས་ཉར།
དེ་ནས་ལྷ་ས་སྐྱིད་ཆུའི་ཨུ་ཚུགས་རགས་ཟེར་བའི་ཟུར་ནས་མཚོ་འཁོར་
ནང་བསྐྱུར་བ་རེད་ཟེར།

བཤད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ནི་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་སློག་གསོམ་གྲ་
ཕྲིག་ཆ་ཚང་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས། གྲིབ་ཚེ་མཆོག་གླིང་གི་གླིང་གར་གྱར་
བརྒྱབ་ནས་སྲོ་སྐྱིད་བཏང་སྐྱེ་བཀའ་བློན་མ་ཙཱ་སློ་བ་མགྲོན་འབོད་བྱས་
སྐབས་མ་ཕྱིན་ན་ལྷ་ཕྱོགས་ཡོང་དོགས་ཀྱིས་བསྐྱོད་པར་ས་གྲིབ་པར་ཀ་རེ་
ཀོ་རེ་བྱས་ནས་ཕྱིར་ལོག་མ་བཏང་བ་དང་། ས་གྲིབ་སྐབས་ཀོ་བར་ཞུགས་ཏེ
ཕྱིར་ལོག་སྐབས་གཙང་ཆུའི་གཞུང་དུ་སླེབས་དུས་ཨ་ཕྱུག་ ཚོས་མཚོ་སློ་བ་
དཔོན་གཡོག་ཆུ་ལ་སྐྱུར་ཞིང་། ཕྱི་རྒྱར་ཀོ་ཁ་ཐེབས་པའི་གླིང་ཕྱོགས་
བཟློས་པ་དང་། གོང་དུ་གསལ་བ་ལྟར་རྣ་གཡུ་དེ་ཉིན་པར་རག་ནས
རྗེས་སུ་ལྷ་སའི་པར་སྐོར་ནང་བཙོང་པ་བརྒྱད་རིམ་བཞིན་གཡུ་གྲགས་ཅན་
དེ་མཚོ་སློ་བའི་རྣ་གཡུ་ཡིན་པ་ངོ་ཤེས་ཏེ་གཞི་ནས་ཆུ་ལ་བསྐྱུར་བ་ར……
འཁྲིད་པ་རེད་ཅེས་ཟེར། གཡུ་དེ་རྗེས་སུ་རིན་གོང་ལྡབ་འཕར་ཐྲད་ནས
མཚོ་སློ་བ་རང་ལ་བྱུང་ཞིང་། བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་བཀྲོལ་ཐོབ་རྗེས་སུའང་
མཚོ་སློ་བ་དོན་གྲུབ་ཚེ་རིང་དེ་ཉིད་ཀྱི་སྙན་གཡུར་བཞེས་ནས་ཁོང་གིས།
དེ་སྔ་མཚོ་སློ་བཀའ་བློན་ཆུར་གཡུག་དུས་ཀྱི་རྣ་གཡུ་གྲགས་ཅན་དེ་འདི་
རེད་དྲ་ཞེས་མིག་སྟོན་གནང་བ་བཤད་སྒྲ་དགའ་ལྡན་དཔལ་འབྱོར་གྱིས
གཟིགས་མྱོང་ཞེས་ང་ལ་གསུངས་བྱུང་།

གང་ལྟར་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་མཚོ་སློ་བ་ཆུར་བསྐྱུར་སློག……

གསོད་བཏང་བ་ནི་དོན་དངོས་གཅིག་གྱུར་ཡོངས་གྲགས་ཡིན་ཅིང་། དེ་རྗེས་བཀའ་བློན་མཆོ་སྨོ་བ་རྒྱན་འདས་གྱུར་སྐོར་རིམ་བཞིན་གླེང་སྒྲོགས་སྣ་ཚོགས་བྱུང་བ་དང་། དེ་མིན་གྱི་གཞུང་ཞབས་གཞན་དག་འགའ་ཞིག་ཀྱང་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་གྱུར་པ་རྗེས་སུ་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་ཨ་ཕྲུག་བཏང་ནས་རྩ་སྐྱུར་སྐོག་གསོད་ཐོག་པ་བཅས་དོན་རྐྱེན་རིམ་འབྱོན་སྐབས། སྲིད་སྐྱོང་སྟེ་དྲུག་གིས་ཁོ་པའི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་ཁུངས་སྣེ་འགའ་ཤས་མཁྱེན་རྟོགས་བྱུང་ཞིང་། དེ་འཕྲལ་འབྲས་སྤུངས་གླ་སྒྲིར་བཀའ་ཕབ་སྟེ་འབྲས་སྤུངས་དགོན་ནང་གི་ཁོ་པའི་གྲོགས་པོ་ཀློས་ཐུབ་འགའ་ཤས་ཡོད་པ་དེ་ཚོ་དང་སྟེ་དྲུག་རང་གི་ཕྱག་མཛོད་བཅས་པ་དོ་ཐུབ་མཚན་མོ་རང་ལ་གྲྭ་ཤར་བཏང་ནས་འཛིན་བཟུང་དང་འབྲེལ་གྲྭ་སའི་སྐྱིད་སྡུག་ནས་ཕུད་དེ་སང་ཉིན་གཞུང་ལ་རྩིས་འབུལ་དགོས་པའི་བཀོད་འདོམས་ཚ་ནན་གནང་བ་ལྟར་ཁོ་ཚོ་ཚང་མ་སློ་བུར་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། དུས་མཚུངས་བཀའ་བློན་རྣམས་དང་སྐུ་བཅར་སྒྲི་མཁན་སང་ཞོགས་ཤོད་གཟིམ་ཚུང་དུ་ཞབས་དགོས་ཀྱི་བརྡ་ཐོ་གནང་ཞིང་། དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་སོགས་འཛིན་བཟུང་བྱ་རྒྱུའི་གྲ་སྒྲིག་ཚགས་ཚུད་མཛད་ན་ཡང་། བརྡ་ཐོ་འཁྱེར་འཕྲལ་ཁོ་པ་རང་མཉོང་མ་བཟོད་པར་སྒྲོགས་གཏོགས་བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲ་ཚེ་རིང་དབང་ཕྱུག་ཀྱང་མཉམ་ཁྲིད་ཨ་ཕྲུག་འགའ་ཤས་དང་བཅས་མཚན་གུང་གྲོས་ཚོལ་དུ་ཕྱིན་ནས་དགའ་ལྡན་དགོན་པར་འཚོར། ཁོ་པ་ཕ་ཡུལ་དུ་འབྲོ་རྩིས་བྱས་ཀྱང་དགའ་ལྡན་དགོན་པ་རང་གིས་སྲུང་སྐྱོབ་གང་དགོས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་མ་བཏང་བ་མ་ཟད། དགའ་ལྡན་དུ་སྲུང་བྱའི་རིམ་པ་བརྩིགས་ནས་ཡ་བཟུང་བྱས་པར་གྲགས།

སྲིད་སྐྱོང་སྡེ་དྲུག་གིས་ཀྱང་ཐུགས་ཐག་ཆོད་པོའི་སྒོ་ནས་བོད་སྟོད་···
ཨམ་བན་ལ་བཀའ་བསྒྱུར་གྱིས་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་རྒྱ་བོད་གཞུང་དམག་དང
ཡོད་ལམ་སེང་དགའ་ལྡན་དུ་དཔུང་འཇུག་གནང་ཞིང་། རྒྱལ་སྐྱོར་དུ་ཉེ་
འདབས་ཀྱི་ཡུལ་དམག་ཀྱང་བསྡུ་བསྐོངས་རིམ་རྫོངས་མཛད། ལྷག་པར
སེ་ར་དགོན་པ་ནས་དེ་སྔ་ར་སྒྲིང་སྐབས་ཀྱི་འཁྲུས་གཞི་དང་བཅས་མ······
བསྐུལ་དངས་བླངས་ཀྱིས་སེར་དམག་མང་པོ་གདོང་ལེན་དུ་ཐོན་འདུག
འོན་ཀྱང་དགའ་ལྡན་དགོན་པ་རི་བྲག་ཛོས་ཆགས་ས་བཙན་པས་ལམ་སེང་
འཛུལ་དཀའ་བ་དང་། དགོན་གནས་ལ་གཏོར་བཤིག་མི་ཐོག་པའི་ཆེད་
རེ་ཞིག་དམག་དཔུང་གིས་མཐའ་བཙན་པོར་བསྐོར་ནས་བྱེད་གཏེ་དཔལ་
ལྡན་དོན་གྲུབ་རྩིས་འབྲུལ་དགོས་པའི་བརྡ་སྤྲོད་དང་། ཕྱོགས་གཞན་
ཞིག་ནས་འཁྲུང་རྒྱུ་དང་། བཟའ་ཆ། མེ་ཤིང་སོགས་བཀག་འདོམས་
དམ་བསྒྲགས་ཆེན་པོ་བྱས་པར་གྲགས། སྐབས་དེར་བོད་དམག་ཚོས་
གཞས་བཏང་བའི་ཚིག་ལ།

དགའ་ལྡན་དབང་བསྐུར་རི་དེ། །
གནམ་ལྕགས་མེ་མདས་བསྐོར་ཡོད། །
དར་ཧན་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ། །
གྲོས་ས་ཨེ་འདུག་སྟོས་ཤིག །

ཅེས་བཏང་བའི་བཤད་སྲོལ་ཡང་འདུག མཐའ་མ་དེ་ལྟར་ཕུན་རིང་སྟོད་
ཐབས་བྲལ་བར་བརྟེན་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་པོ་རང་དང་། ཨ་ཕྲུག་
མགྲོན་མཉེར་མགོན་པོ་ཟྲེར་བ་མི་གཉིས་མཚན་གུང་ཞིག་ལ་ཁང་སྟེང་···
ནས་ཕྱིར་མཆོངས་ཏེ་ཕ་ཡུལ་ལ་འགྲོ་རྩིས་ཀྱི་གྲོས་སྐབས། གཞུང་དམག་

གིས་རྗེས་འདེད་བཏང་བར་བྱུན་ཟེར་བའི་ལུང་པའི་མདར་སླེབས་ཏུས་····
མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱ་མའི་མས་སྟེའི་འཕྲང་ཟུར་ནས་མར་མི་མང་པོ་ནག····
རོག་རོག་འོང་བ་ལྟ་བུ་ཞིག་མཐོང་ནས། ད་བྱས་མ་སོང་འཕྲང་དེའང་
བཀག་ཚར་འདུག་ཟེར་བཞིན་འཚབ་འཚུབ་ངང་བྱུན་ལུང་པའི་ཕུར་ཐོས་
ཕྱིན། ཀ་ཀོར་རྩུང་ཟད་བྱེད་རིང་གཞུང་དམག་ཀྱང་ཉེ་སར་བཅར་
ཡོང་སྟབས་ཁོ་པ་ཚོ་ཐུག་ཐབས་ཟད་ཀྱིས་ཨ་ཕྱུག་མགོན་པོར་ད་ང་གཉིས་
ཁོ་ཚོའི་ལག་པར་ཐེབས་ན་སྡུག་པོ་སྣ་དགུ་མྱོང་རྒྱུ་ལས་མེད། དེ་
བས་ང་རང་གཉིས་ཕན་ཚུན་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་འཆི་རྒྱུ་དེ་ལས་དྲག····
པའི་ཐབས་གཞན་མེད་ཟེར་ནས་མེ་མདའ་ཁ་སྤྲོད་དུ་གཏད་དེ་གཅིག
གཉིས། གསུམ་ཞེས་བསྐུལ་ཏེ་མགོན་པོས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་ནས་ཁོ་པ་དེ
གར་འཆི་བ་དང་། དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་མེ་མདའ་བརྒྱབ་མེད་པས
མགོན་པོ་མ་ཤི་བར་གྲགས། དེ་འཕྲལ་དགའ་ལྡན་དགོན་པའི་འགོ་
དམངས་ཡོངས་ནས་མགོ་སྐྱུར་ཤུས་ཏེ་ཞབས་པད་བཤད་སྒྲ་ཚེ་རིང་དབང་
ཕྱུག་དང་།།ཁོ་པའི་ཨ་ཕྱུག་སོགས་ཟིང་སློང་གཙོ་བོ་འགའ་ཞིག་བཅས་བོད་
དམག་གིས་བཟུང་བསྐྱིགས་བྱས་ཐོག དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་ཕུང་པོར་
བསྐྱངས་ཤིང་བརྒྱབ་ནས་རྟ་ཐོག་བསྣམས་པ་བཅས་དམག་དཔུང་གི་ཚ·····
སྐར་ནང་བཅུག་སྟེ་ཕྱིར་འཁོར་ལྟ་སར་ཁྲིམ་བསྐོར་ཡང་བྱས་པར་གྲགས།
དེ་ནས་བཀའ་ཞིབ་ཟུར་འཛུགས་ཀྱི་ཨེ་ཐོགས་རྣམས་ལ་མཇུག་འབྲུན·····
ག་ཤོད་སྐབས་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་སོགས་བླ་སྤྱིལ་མང་པོས་ངོ་ཆེན་ཞུས་པར་
བརྟེན་བཤད་སྒྲ་ཚེ་རིང་དབང་ཕྱུག་ལས་ཞབས་གནས་དབྱུང་ཐོག མཁར་
དབང་གཞུང་བཞེས་ཀྱིས་ངོ་བདག་སྟེ་གཏོང་རྫོང་དུ་རྒྱང་འབུད་དང་། དེ་

ཕྱིངས་ལེ་ངཁྲི་རྣམས་ལ་ངབ་མཚོངས་ཀྱི་བཀའ་ཆད་ཕྱམས་ཡང་གང་ཆེ་གནང་ཞིང་། དགའ་འབྲས་བྱུང་སྒྱི་ཐེར་བའི་སྒྲིག་གཞི་ཡང་དེ་ནས་བཟུང་རྩ་ཞིག་ཏུ་བཏང་སྟེ་ལྷ་སའི་དུས་བབ་ཞི་ཉིང་བྱུང་བས་སྲིད་སྐྱོང་སྡེ་དྲུག་གི་སྟན་ཁྲགས་ཀྱང་ཆེ་རུ་སོང་བར་གྲགས།

དོན་རྐྱེན་འདི་སྐོར་ཏྭ་ལའི་བཅུ་གཉིས་པའི་རྣམ་ཐར་དུ་བྱུང་རྐྱེན་སོགས་གཞན་དག་གང་ཡང་གསལ་མི་འདུག་ཀྱང་། 1871ལོད་ལྕགས་ལུག་ལོའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་ནང་། "དེ་རྣ་ནས་སྐུ་ངཅར་མཁན་པོ་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ཀྱི་ཉག་ཏུ་ཕེབས་ཏེ་ཕོ་བའི་སྐྱའི་ཁྲི་རོལ་དུ་རྒྱུ་རྩེད་ཀྱི་……རྣམ་པས་རྩེམ་བརྩིགས (མོ་ས་ལུགས་ཀྱི་རྩེད་མོ་) ཀྱི་ཚུལ་ཞག་གྲངས་ཏུ་མའི་བར་འཛོད་ཅིང་། ཉིང་ཚོར་མ་ཡོན་པར་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ལ་བརྟེན་པའི་དགའ་ལྡན་དུ་ཐེང་གཞིག་ལངས་སྐབས། སྡེ་དཔེ་ཁུགས་ཨམ་བན་ཉས་ནོར་གླིང་བཞུགས་ཡ་ནས་ཐང་སྟོང་དུ་སོང་གཤིས། ཕ་རོལ་པོ་ནས་སྐུ་དགྲ་ཞུ་ནི་མི་ཡོང་བའི་ངེས་པ་མི་འདུག་པས་རྒྱ་བོད་……གཉིས་ཀ་ནས་སྐུ་སྲུང་བཙུགས་དགོས་སུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་དམག་མི་དང་། སེ་འབྲས་ཀྱི་གྲྭ་གྲས་ནས་སྐུ་སྲུང་བཙུགས་པར་དེ་དག་ཆར་ཚེའི་དཀའ……སྤྱོང་ཆེ་ངར་ཉེན་རྩེ་པོ་བྲང་དུ་ཆིབས་བསྐྱོད་མཛད་དོ། "①ཅེས་པ་ཙམ་གསལ་བ་དེ་ལས་དོན་རྐྱེན་བྱུང་དུས་ལུགས་ལུག་ལོ་སྟོད་དུ་ཡིན་པ་དང་། དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་ནི་དམ་གྲི་མི་ངན་ཞིག་ཡིན་པ། སྐབས་དེའི་བོད་སྲིད་ཨམ་བན་ཨེན་ཡིན་ནས་རྒྱ་བོད་སེ་འབྲས་བཅས་ལ་བཀོད་འདོམས……བྱས་ཏེ་ནོར་གླིང་དུ་ཏྭ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་འགྲུར་འགན་སྲུང་ནན་པོ་བྱས་པ……

①(རྣམ་ཐར་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་184)

དེ་ཡིན་སྐབས་དེའི་གཞུང་ཡིག་སོགས་ཞིབ་ཕྱལ་ཆ་རྐྱེན་མ་འཛོམས་ཀྱང་། དོན་རྐྱེན་འདི་ཡང་བོད་ཀྱི་དབང་འཛིན་ནང་ཁུལ་དུ་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོངས་གྲགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས། དེ་སྔ་ནས་གཞུང་ཞབས་སོགས་ལྷ་སའི་མི་རབས་རྙིང་མའི་ནང་དེའི་སྐོར་གྱི་བཤད་རྒྱུན་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་རང་གི་གོ་ཐོས་ཙམ་ལ་ཚོད་འཛིན་མ་བྱས་པར། ད་ལམ་སླར་ཡང་ལྷ་ཀླུ་ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ་མཆོག་དང་། ཧོར་ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར་མཆོག བཤད་སྒྲ་དཀའ་ལྡན་དཔལ་འབྱོར་མཆོག་སོགས་གཞུང་ཞབས་བགྲེས་རབས་ལོ་རྒྱུས་མཁྱེན་ཡོན་ལྡན་པ་རྣམས་ལ་ཆེད་དུ་དངོས་མཇལ་···།··གྱིས་བཤད་སྒྲ་དང་ཕྲུག་རྒྱལ་པོའི་སྐོར་དང་། འདི་སྐོར་བཅས་བཀའ་འདྲི་བཀའ་སློབ་ཞུས་དོན་ཚང་མས་རང་གི་ཤེས་ཐོས་ཀྱང་ཡོད་ཚུལ······པོར་རགས་རིམ་གནང་བྱུང་བ་ལྟར་བཤད་རྒྱུན་མི་འདྲ་བ་དག་ཀྱང་དཔྱད་གཞིར་རགས་འགོད་ཞུས་ཤིང་། རྩ་བའི་དོན་རྐྱེན་སྔ་ཕྱི་དང་བྱུང་བ་གལ་ཆེ་རིགས་རྣམས་གཅིག་མཐུན་ལས་ཧེ་བག་མི་འདུག་ཅིང་། སྲིད་སྐྱོང་སྡེ་དྲུག་གྲོངས་རྗེས་བཤད་སྒྲའི་རྗེས་ཤུལ་ཅིས་དཔོན (འདི་ཟུར་ཁང་ནས་ནག་པར་གྲངས་) བཟའ་ཚོ་ནས་བསྐྱུར་དུ་དེ་ཕྱུག་སྐྱན་ཞུ་ཤུལ་དོན་བཤད་སྒྲའི་ཞབས་རྟེན་འཛིན་དང་ཕྱིངས་རང་འཛུགས་ཕྱིར་བསྐུལ་བྱུང་འདུག་ཀྱང་། ཀོང་པོ་དགའ་ཆག་གཞིས་ཀ་དང་། གྲོན་སྨར་སྦོང་གཞིས་ཀ། ཨེ་ཤག་སྟོ་གཞིས་ཀ། རྩེ་ཐང་དགའ་ཚོས་ལས་འཛིན་བཅས་དང་། རྒྱ་ནོར་སྐོར་ནས་བཤད་སྒྲའི་རིན་ཆེན་བང་མཛོད་ཅེས་ཀལ་ཆེའི་བཀར་··ཕྱུག་ཁང་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེའི་ནང་གི་དངོས་རིན་རྣམས་རྣམ་གནད་དུ་བསྡུ

བཞེས་སྟོན་གྲུབ་བཅས་ཕྱིར་སློག་བྱུང་མི་འདུག་ཅེས་ད་ལམ་བཤད་སྒྲ་རང་
ནས་གསུང་བྱུང་བ་ལྟར་དེ་རྗེས་ཀོང་པོ་དགའ་ཆག་གཞིས་ཀ་ཏྲ་ལའི་བཅུ་
གཉིས་པའི་ཡབ་གཞིས་ཀྱི་འཁྲིངས་སྟོན་དུ་བསྐུལ་འདུག སྡེ་སྲིད་བཤད་
སྒྲ་དང་དཔལ་ལྡན་དོན་གྲུབ་སྐོར་རྗེས་སོར་འབྲེལ་ཡོད་གཞུང་ཡིག་ཐོན་ན་
དགུ་བཅོས་གནང་རྒྱུར་ད་ཡོད་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ངག་རྒྱུན་ཆད་ལ་ཞེ་བ······
རྣམས་རྩ་མེད་དུ་གྱུར་དོགས་ཀྱིས་འདིར་རགས་པ་ཙམ་བཀོད་པ་ལགས་སོ།

དུས་མཚམས་དེའི་བར་དུ་སྤྱི་ལོ་ 1870 ཙོད་ལུགས་ཧྲ་པོར་ཏྲ་ལའི་··
བླ་མ་མཆོག་གནན་ས་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས་དང་། སེ་ར་ཐེག
ཆེན་གླིང་སོ་སོར་ཕྱར་ལམ་གྲྭ་བསྐོར་དམ་བཞེས་སུ་ཕེབས་བསྐྱུར་ཐོག
ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་འཛད་སྒོ་གང་ཅི་ཕྱར་སྤྲོལ་སྐུ་ཕྲེང་ན་རིམ་གྱི་སྐབས་བཞིན་
ལེགས་སྒྲུབ་མཛད་ནས་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལར་བདེ་ལྡན་དང་ཕྱིར······
ཕེབས་སྣང་འདུག

སྤྱི་ལོ་ 1872 ཐོད་ཆུ་སྤྲེ་ལོའི་ཟླ་བ་དགུ་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་
སྲིད་སྐྱོང་སྡེ་དྲུག་ཧོ་ཐོག་ཐུ་བློ་བཟང་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕྱུག་མཆོག་ནོར་
གླིང་བསྐལ་བཟང་ཕོ་བྲང་དུ་སྐུ་གཤེགས། ཡིག་ཆ་ལ་ལར་① ཆུ་བྱ་
ལོ་གཤེགས་ཞེས་གསལ་ཡང་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་མཐུད་ཐབས་ཙམ་དུ་ཟད་དེ་རྣམ་
ཐར་གྱི་མཇུག་འགྲོས་ལས་ཀྱང་རྟོགས་ནུས་སོ། དེ་ནས་ཏྲ་ལའི་བླ་མས་
ལུགས་གཉིས་ཐུགས་འགན་དངོས་སུ་བཞེས་པའི་སྐོར་ལ། རྣམ་ཐར་ནང་
གོང་ས་རྒྱལ་དབང་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཅིང་གཟིགས་པ་ཆེན་པོ་སྤྲ་ཙོར་ཆུ···
ཕྱི་ལོར་དགུང་ལོ་བདུན་པའི་སྐབས་བོད་མི་མཆོག་དམན་ཁུན་མོང་ནས···

①(ཐམ་དེབ་ཡོང་བའི་དམིགས་བུ་)

ཆོས་སྲིད་རྒྱལ་སྲིད་ཕྱག་མཚན་དུ་བསྐུངས་པ་ཞིག་བྱུང་ན་སྙམ་སྟེ་དེ་དོན……
གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོར་སྙན་སྒྲོན་པོད་བཞུགས་ཤམ་བན་བརྒྱུད་ཞུས་པ་
ལྟར་དོན་སྒྲིན་ཐོབ་ཅིང་། སྐུ་ན་ཅང་སྐབས་གསན་བཞེས་ལ་སྐུ་གེགས་མི་
འབྱུང་ཆེད་སྲིད་ཀྱི་རོགས་སྐྱོར་ཟུར་དུ་བསྐོས་ཚོག་པ་ཞུ་དོན་སྟེ་སྲིད……
བཤད་སྒྲ་བ་དང་། ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་ཟུར་མཁྱེན་རབ་དབང་ཕྱུག་བཅས་
ནས་རིམ་པར་སྲིད་ཀྱི་རོགས་སྐྱོང་གོང་ས་རིན་པོ་ཆེ་དགུང་ལོ་བཅུ་བདུན་
པར་རིམ་ཞུས་ཀྱིས་དགུང་ལོ་བཅོ་བརྒྱད་དུ་ཕེབས་པ་ན། སྔོན་ནས་གོང་
མ་ཆེན་པོའི་བཀའི་ཁ་ཅད་མཚམས་ལྟར་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན……
བསྐུངས་རྒྱུར་(1873ལོ་)ཆུ་བྱ་ཧོར་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་དཔའ་
སྐར་འཕྲོད་སྦྱོར་དགེ་བའི་ཉིན་སྤྱི་སོར་ཕོ་བྲང་ཡང་སྟེང་ནས་རོལ་ཆ་དང་……
གཉིས་ཀྱིས་སྐབས་ཕྱི་ནས་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་ཆེན་མོའི་གདེངས་ཆའི……
བཞུགས་ཁྲིའི་དཔལ་ཡས་ཕྱོགས་སུ་ནོར་བུའི་ཐམ་ཀ་དང་། གསེར་གྱི་ཙཛའ་
ས་ཐམ་ཀ། དེའི་མདུན་དུ་མཆོད་ཕྱིན་ཕྲིག་གཤོམ་དང་། གོང་ས་མཆོག་
བཞུགས་ཁྲི་ཆེན་པོར་ཞབས་སོར་འཁོད་པ་ནས་ཐོག་མའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱི……
སྒོ་འཕར་ཕྱི་སྐད་གཞུང་ས་ནས་མཇལ་དར་ཞིང་ཁམས་རྒྱ་མཚོའི་བཀོད་པ།
རྟེན་གསུམ། ཐུན་ཡོངས་འཛིན་པ་དང་གུང་ཞབས་པད་ནས་བཟུང་དྲུང་
ཧོག་ཡན་དང་། རྣམ་གྲྭ་ལས་སྣེ་བཅས་ནས་མཇལ་དར་ཕུལ། ……ཕོ་
བྲང་ཡང་སྟེང་དང་ལྷ་ཞོལ་གྱིས་མཚན་ཕྱུལ་ཁག་ནས་བསངས་རོལ་ཟ……
བརྡུངས་དང་འཕྲུར་སོགས་མཆོད་པའི་སྤྲིན་གྱིས་ཞིང་ཁམས་ཀུན་བཀང……
ཞིང་། དེ་ནས་བཀའི་བློན་ཆེན་དང་རྩེ་ཕྱག་སོགས་ནས་སྤྲོས་སྐྱེས་ཕུད་ན་
ཞུ་དང་བཅས་ཕོ་བྲང་དམར་པོའི་ཚོམས་ཆེན་སྲིད་ཞིའི་ཕུན་ཚོགས་སུ……

གདན་ཞུས་ཀྱིས་ཆིབས་བསྒྱུར་བསྐྱངས་པ་དང་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཡང་
དེར་འབྱོན་གྱིས་མཇལ་འཕྲད་བསྐྱངས། རྒྱ་དཔོན་རྣམས་ནས་ཀྱང་
མཇལ་དར་ཕུལ་བ་ཕྱིར་སློག་བསྟུལ། རྣམ་གྲྭ་རྡོ་དབུ་གསུང་བཟང་པ་
བཅས་ནས་པཎ་ཤེས་པའི་ཚོགས་སུ་བཅད་པ་གདངས་སྙན་པོར་བརྗོད་དེ
བཀྲ་ཤིས་རྫས་རྟགས་རྒྱལ་སྲིད་སྣ་བདུན་སོགས་ཕུལ་ཏེ་མེ་ཏོག་གི་ཆར
ཕབ། ......ཀྱིས་སྟོན་གྲུབ་འཕྲུལ་སྣེང་ར་ཐེམ་ཆུང་དུ་ཆིབས་བསྒྲོད་ཀྱིས
ཐམ་འཛིན་མཁན་པོ་ནས་མཇལ་དར་རྟེན་གསུམ། སྡེ་དྲུང་བཞི་སོ་སོ
ནས་མཇལ་དར་རེ་ཕུལ་ནས་གྲལ་ཡོད་ཀྱིས་གསོལ་གྲྭ་སོགས་ཐེབས་རྗེས
སྙན་ཤལ་སོགས་ལ་ཐམ་ཕུད་བསྐྱངས་པ་གྲུབ་བསྟན་སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོར
ནང་མཛོད་དང་། སྡེ་དྲུང་རྣམས་ལ་ཨ་ཤེ་རེ་བསྟུལ།"①ཅེས
གསལ་བ་ལྟར ཐེངས་འདིར་སྲིད་ཀྱི་ཕྱུགས་འཁན དངོས་སུ་བཞེས་པ་དེ
ཡང ཀོང་མ་ཆེན་པོའི་ལུང་དང་བཀའི་དཔྱད་མཚམས་ལྟར་ཕྱག་ལེན
གནང་བ་ཡིན་ཚུལ་ནན་ཏན་ཆེན་པོས་གསལ་བཤད་བྱས་འདུག

1874 བོད་ཤིང་ཁྱི་ལོར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་སྔར་ལམ་ལྟར
གདན་ས་ཆེན་པོ་དགའ་ལྡན་རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་གླིང་དུ་གྲྭ་བསྐོར་དམ
བཅར་ཆིབས་བསྒྱུར་དང་། དེ་ནས་ལམ་བརྒྱུད་ཏེ་ཆོས་འཁོར་རྒྱལ
སོགས་ལྷོ་ཁ་ཁུལ་གྱི་གནས་གཟིགས་བཅས་ལ་ཐེབས་ཏེ་ཁུལ་དེ་དག་གི
དད་ལྡན་སེར་སྐྱ་ཀུན་ལ་མཇལ་ཕྱག་དང་ཆོས་འབྲེལ་སོགས་ཡིད་ཀྱི་རེ
འདོད་སྐོང་བར་མཛད།

1875 བོད་ཤིང་ཕག་ལོའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་"ཚེས་ཉེར་བརྒྱད་ཉིན

①(རྣམ་ཐར་དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་191—192)

ཡ་སོན་ཏུ། གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོ་ཕྱུང་དྲི་གནམ་གཤེགས་ཀྱི་དྲལ་སྟེ་
འཁྱེར་འཕྲུལ་པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ནས་ཕང་ཤུ་ཕུལ། གོང་མ་བདག་པོ
ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་མཚན་གྱི་སྙན་པ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་གཤིས། གོང་ས་མཆོག
ནས་ཀྱང་ཕྱུགས་འཁྲིང་གི་རྣམ་པ་མཛད་ཅིང་། ཆོས་སྲུམ་རྩུ་ཉིན་ཚོགས་
མཆོད་སེར་སྐྲིང་ལ་ཕྱུགས་ཞིབ་བསྐྱངས་རྗེས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་·····
དགོངས་རྫོགས་སུ་སྤྲེང་ཤོད་ཐམས་ཅད་ལ་གནས་གཟིགས་སུ་ཚིབས་བསྐྱོད་
ཀྱིས་རྟེན་རྣམས་ལ་ཕྱུགས་སྨོན་སྨན་ཤལ་འབུལ་གནང་དང་། རྗོ་བོའི་
སྐུན་སྤར་མཆོད་འབུལ་ཞལ་འདོན་དང་བཟང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྨོན་ལམ·······
སོགས་ཀྱི་ཞལ་འདོན། དཔལ་ལྷ་སྟོག་ཏུ་གནས་གཟིགས་ཀྱིས་དཔལ་ལྷ་
ཞི་དྲག་ལ་གསེར་སྐྱེམས་འཕྲིན་བཅོལ་དང་། དཔལ་སྟོག་ཡང་སྟེང་ནས
ཕོ་བྲང་ཉིབ་ཆེན་ཏུ་གོས་སྐུ་བཤམས་པར་རྒྱང་གཟིགས་ཀྱིས་ཕྱུགས་སྨོན་··
ཕྱུན་རིང་ཙམ་མཛད། ①"ཅེས་གསལ་ཞིང་། དེ་ལོར་གོང་མ་ཀོང་ཞུ་ཁྲི་
ལ་ཐེབས།

ལོ་དེའི་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཞི་ནས་བཟུང་ཏ་ལའི་བླ་མ་མཆོག···
ལ་སྐུ་གྲང་གི་བསྟུན་གཞི་ཕོག་ཅིང་། གསོལ་སྨན་འཐོར་བརྟེན་དང་ཞབས
བརྟན་རིམ་གྲོ་རིམ་བསྟུད་ཀྱིས་གནང་རུང་། དངས་སྐྱིད་མ་བྱུང་བ་མ་ཟད
བསྐྱུན་བབ་ཇེ་ཡོད་ཏུ་སྤྱུར་ནས་མཐར་དགུང་གྲངས་ཉེ་ཤུའི་ཐོར་ཐེབས་···
པའི་ཤིང་ཕག་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་ཉིན་རྩེ་ཕོ་བྲང་གི་གཟིམ་ཆུང་···
ཉི་འོད་ཏུ་དགོངས་པ་ཆོས་དབྱིངས་སུ་ཐིམ་ཚུལ་བསྟན། དེ་འཕྲལ་སྲིད་
བཞུགས་ཨམ་བན་དང་། ཞབས་འབྲིང་གཙོ་བོ་རྣམས་བཅས་སྨུ་ངན་གྱི་

①(རྣམ་ཐར་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཤོག་གྲངས་231)

གྲོན་ཆས་དང་བཅས་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེར་མཇལ་ཕྱག་ཞུས་ཤིང་། སྔར་ལམ་ལྟར་གྱི་དགོངས་རྫོགས་མཆོད་སྤྲིན་རྒྱ་ཆེ་སྤྲིན་སྤྲུལ་ཞུས་པ་ལགས་སོ།

5. ཏཱ་ཚག་རྗེ་དྲུང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ལ་རྒྱལ་ཚབ་བསྐོས་པ་དང་། བོད་དུ་དབྱིན་ཇིའི་མི་རྟག་ཞིབ་ཏུ་ཡོང་རྒྱུར་ཇར་གོལ་བྱས་པ།

ཐམ་དེབ་ནང་གསལ་བ་ལྟར་ན། "ཀོང་ཞུའི་ཁྲི་བཞུགས་དང་པོ་(1875)ཤིང་ཕག་ཟླ་བ་གསུམ་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་ལ་གོང་ས་རྒྱལ་དབང་······བཅུ་གཉིས་པ་ཆེན་པོ་དགུང་ཟླ་ཉི་ཤུའི་ཐོག་གཟིམ་ཁྲི་མཐའ་ཅན་······གྱི་རྩལ་བསྟན། ཟླ་ཤས་རིང་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་བཀའ་ཤག་གིས་འཐུས་པའི་བོད་སྤྱོངས་ཚོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་མདུན་གྲོས་ཐོག་ནས། སྤྱི་མོས་ཏཱ་ཚག་རྗེ་དྲུང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན། ཀོང་ཞུའི་ཁྲི་བཞུགས་དང་པོའི་ལོ་དེ་གར་སྲིད་ཀྱི་ཁྲི་ལ་དབང་བསྒྱུར་"ཞེས······གསལ་བ་སྟར་ལམ་བོད་བཞུགས་ཨམ་ནན་དང་སོལ་བསྒྱུར་གྱིས་སྲིད་སྐྱོང་··ལས་ཚབ་ཀྱི་འགན་བཞེས་པ་དང་། "མེ་གླང་(1877)ལོ་རྒྱལ་ཚབ་ཐོང་ཤན་གྱི་ཚོ་ལོ་ཞེབས།"①ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་ནས་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་······འགན་དབང་དངོས་སུ་བཞེས་པས་ཏཱ་ཚག་འདི་ལ་ཐོང་ཤན་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ཞུ་··བ་ཡིན། རྒྱལ་སྟོན་བཀའ་བགྲོས་ཀྱི་ཐོག་ནས་སྐུ་གདུང་བཞུགས་ཡུལ་གསེར་སྡོང་གསར་བཞེང་གི་སྐྱི་ཁྱབ་དོ་དམ་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་བ······དང་། སྐུ་བཅར་སྐྱེ་ཁྱབ་མཁན་པོ་རྡོ་ལས་བཅས་བསྐོ་བཞག་གནང་དོན་··ལྟར་གསེར་སྡོང་་ཛམ་གླིང་རྒྱན་གཅིག་གི་གཡས་ཕྱོགས་སུ་གསེར་སྡོང་······ཚེ་སྤྲིན་འོད་འབར་གསར་བཞེངས་དང་རབ་གནས་སོགས་ལེགས་པར······

① (དེབ་ཐེར་ལོ་བཅའི་དམིགས་བུ་ཕོག་གྲོང་ས; 32)

མཛོད།

སྐུ་ཕྲེང་འདིའི་ཡབ་ཚང་ནི། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བརྒྱད་པའི་ཡབ་གཞིས་ལྷ་གླུ་དགའ་ཚལ་བ་དང་ཟླ་བསྐྱིལ་བའི་འཁྲུངས་སྟོན་ཏུ་གོང་པོ་དགའ་ཆག་གཞིས་ཀ་ལེ་ལག་དང་བཅས་པ་གསར་ཏུ་བསྩལ་བས་ཡབ་གཞིས་ལྷ་གླུ······བའི་འཛིན་འབྲས་གཞན་ལས་རྒྱ་ཆེ་བ་དེ་ལྟར་ཆགས་པ་ཡིན་ནོ།

དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་སྔ་ས་ནས་ཀྱང་གོའི་བོད·······ལྗོངས་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱ་སེམས་བཅངས་ཡོད་པ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གཉིས་པའི་སྐུ་རིང་ལ། དབྱིན་ཇིས་འབྲས་ལྗོངས་ལ་དཔུང་འཇུག་བྱས་མཐར་དབྱིན་འབྲས་དབར་འདྲ་མཉམ་མིན་པའི་ཆིངས་ཡིག་འཛོག་དགོས་བྱུང་དོན་ནང་། སྐབས་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་འགྲིམ་འགྲུལ་བྱེད་བདེ་ཡོང་བའི་གཏན་འབེབས་སོགས་བྱས་ཡོད། འོན་ཀྱང་བོད་ཕྱོགས་ནས་དབྱིན་ཇིའི་མི་སྣ་ནང་འཛུལ་མི་ཡོང་བའི་དམ་བསྒྲགས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་··པར་བརྟེན་ཁོ་པས་ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས། ཅིང་གོང་མའི་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ཉམས་རྒུད་ངན་ཅལ་དུ་གྱུར་པ་དེ་ལ་གནོན་ཤུགས་སྤྲད་དེ·····བོད་ལ་སེམ་འཛུལ་བྱ་རྒྱུའི་ཐབས་ངན་ཡང་འཆང་གི་ཡོད། ཡཱ་ཧན་ཀྲང་གི་བཙམས་དེབ་ནང་འཁོད་པ་ལྟར་ན། 1876 ལོར་(ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཀོང་ཞུས་ཁྲི་ལོ་གཉིས་པ་)དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ཡུན་·ནན་ཐེང་ཡུའི་ཡི་མི་དམངས་ཀྱིས་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་སྒྱུར་མ་ཙ་ལི་བསད་···པའི་དོན་རྐྱེན་དེ་ཁ་གཡར་ཏེ་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་ལ·········འཇིགས་སྣང་བསྐུལ་བས་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་གིས་ལི་ཧུང་······ཀྲང་སྐུ་ཚབ་ཏུ་བསྐོས་ཏེ་ཀྲུང་གོར་བཅའ་སྡོད་དབྱིན་ཇིའི་གཞུང་ཚབ་···

ལྷེ་ཐུ་མ་དང་ཏྲན་ཏུང་ཡན་ཐའི་ཏུ་«ཡན་ཐའི་ཡི་ཚིངས་ཡིག་»འཇོག་སྐབས་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ཚིངས་ཡིག་དེའི་ནང་དུ་གཞམ་གསལ་གྱི་དོན་ཚན་གཅིག་འགོད་དུ་བཅུག་ཡོད་པ་རེད། དེའི་ནང་དུ།

‘ད་ལྟ་དབྱིན་ཇིས་བབ་ལ་བལྟས་ཏེ་གྲོས་འགོ་འདོན་རྒྱུར། ཏ་ལམ་སང་ཡོར་མི་སྣ་བཏང་སྟེ་ཀྲུང་གོའི་རྒྱལ་ས་ནས་ལམ་དུ་ཆས་ནས་ཀན་སུའུ་དང་མཚོ་སྔོན་རྒྱུད་ཀྱི་ཡུལ་ཁྲོམས་རྣམས་བརྒྱུད་ནས་སམ། ཡང་ན་ནང་ལོག་སི་ཁྲོན་སོགས་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཕྱིན་ཏེ་རྒྱ་གར་དུ་སླེབས་པ་བྱེད་རྒྱུའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་འགྲོ་ལམ་ཐད་གཅོད་བྱེད་ཆེད་ཡིན། དེ་ལྟར་བྱེད་རྒྱུར་དགོས་པའི་ལམ་ཡིག་དང་། ས་གནས་ཁག་གི་དཔོན་ཆེན་དང་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལ་གོ་བརྡ་གཏོང་རྒྱུའི་གཞུང་ཡིག་དུས་ཐོག་ཏུ་ཕྱི་དོན་སྤྱི་ཁྲབ་ཡ་མོན་གྱིས་ངབ་ལ་བལྟས་ནས་ཏན་ཏན་ཏིག་ཏིག་གིས་སྤྲོད་དགོས། གལ་སྲིད་བཏང་བའི་མི་སྣ་ལམ་འདི་ནས་མ་ཕྱིན་པར་རྒྱ་གར་དང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་མཚམས་ནས་ཕྱིན་པ་ཡིན་ན་ཀྲུང་གོའི་ལག་ཏུ་དབྱིན་ཇིའི་བློན་ཆེན་གྱི་སྲིངས་ཡིག་ཏན་ཏན་འབྱོར་འཕྲལ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལ་གཞུང་ཡིག་བཏང་ནས་གནས་ཚུལ་ལ་དཔགས་ཏེ་མི་བཏང་ནས་ཏན་ཏན་ཏིག་ཏིག་གིས་ལྟ་རྟོག་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད། བཀག་འགོག་མི་ཡོང་བ་བྱེད་ཆེད་ཕྱི་དོན་སྤྱི་ཁྲབ་ཡ་མོན་གྱིས་ལམ་ཡིག་ཀྱང་སྤྲོད་དགོས། ’ཞེས་བཤད་ཡོད་པ་རེད། དེ་ནི་དབྱིན་ཇིའི་མི་རྒྱ་གར་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་མི་ཐུབ་པས་མཚོ་སྔོན་དང་སི་ཁྲོན་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་བསམ་ནས་བཏོན་པའི་སྐད་ཆ་ཞིག་རེད། 1879 ལོར་(ཚིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཀོང་ཞུས

ཁྲི་སོ་ལྡེ་པ་)དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ཆིངས་ཡིག་གི་དོན་……
ཚན་དེ་གཞིར་བཟུང་ནས“མ་ཙ་གོའི་སྲིད་སྐྱོང་དབྱི་ཨའོ་སི་ཐུ་ཁའེ……
ལའེ”སོགས་བཏང་སྟེ་མཚོ་སྔོན་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ“ཕྱུལ་སྐོར”ལ་འགྲོ…
རྫིས་བྱས་པ་མ་ཟད། ཕེ་ཅིན་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་སྲུང་ཀྲུའེ་ལ་ཡི་
གེ་ཞིག་བཏང་བ་དེའི་ནང་དུ། བཀའ་ཤག་ལ་རྒྱ་དམག་དང་བོད་དམག་
བདམས་ནས་ལྷ་རྟོག་དང་སྲུང་སྐྱོང་བྱེད་པར་གཏོང་དགོས་པའི་བཟྷ་ཐྲོ…
གཏོང་དགོས་ཞེས་བཤད་ཡོད་པ་རེད། བཀའ་ཤག་གི་ལག་ཏུ་ཕྱི་གླིང་པ་
བོད་ལྗོངས་སུ“རྟོག་ཞིབ”བྱེད་པར་ཡོང་རྒྱུའི་སྐོར་གྱི་ཡི་གེ་འབྱོར་རྗེས།
དབུས་གཙང་གི་སེར་སྐྱ་འགོ་པའི་གྲོས་ཚོགས་བསྡུས་ཐོག་ཤོ་བསྡུར་བྱེད…
སྐབས་ཕྱི་གླིང་པ་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡོང་རྒྱུར་མགྲིན་གཅིག་ཏུ་ངོ་རྒོལ་བྱས”,
པར་མ་ཟད། སྤྱི་སྒྲིག་གཉན་རྒྱ་ཐུ་སོ་ཆེ་ཞིག་བཞག་ཐོག་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་
པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་དང་པོར་བཀོད་དེ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན…
ལ་སྤྱི་སྙན་ཞིག་ཕུལ་ནས་ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མར་བསྒྱུར་ཞུ་གནང་,…
དགོས་པའི་གླང་བྲ་བརྟོན་ཡོད་པ་རེད། གཉན་རྒྱ་(སྤྱི་སྙན་)དེའི་ཡི་གེ་
ཆ་ཚང་གཤམ་དུ་གསལ།

གཞུང་གནས་ཀྱི་ལས་དོན་འཕྲུར་འཛིན་ཐུང་ཞན་རྗེ་དྲུང་རྩ་ཐོག་
ཐུ་རིད་ཀྱིས་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་ཨེ་རྡ་ཏྱེ་ནི་རྣམ་
གཉིས་ཀྱི་བཀའ་སློབ་ལྟར་བོད་ལྗོངས་ཡོངས་ཀྱི་རྩ་ཐོག་ཐུ་ཁག་དང་།
གདན་ས་གསུམ་གྱི་མཁན་པོ། རྒྱལ་ཡབ་གསར་རྙིང་། ཐའི་ཇི། བོད་
དཔོན་སེར་སྐྱ། དམག་དམངས་བཅས་ཀྱི་སྡེ་ཁྲིད་དེ་སྤྱི་སྒྲིག་གཉན་རྒྱ་ཐུ་
སོ་ཆེ་བཞག་དོན་ལྟར་བཀས་མངགས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱིས་རེད……

ཚའི་ཚབ་མཛད་དེ་དོན་དེ་སྙན་སེང་ཞུ་རོགས་གནང་ཞུ་རྒྱུ་ནི། ཕྱི་
གླིང་པ་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡུལ་བསྐོར་ལ་ཡོང་རྒྱུའི་གནད་དོན་སྐོར་ཕྲན་ཚའི་···
ལག་ཏུ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱི་འཕྲིན་ཡིག་ཡང་འགྱོར་བྱུང་བ་དེ་དག་·
གི་ནང་དུ་ཆིངས་ཡིག་བཞག་ནས་ཁོ་ཚོ་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡོང་ཆོག་པ་བྱེད་·····
དགོས་ཐོག གོང་ལ་གསལ་པོར་ཞུས་ཟིན་པའི་རིགས་དེ་དག་གཏན་ནས་
སྒྱུར་བཅོས་བྱས་མི་ཆོག་པས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་མི་སླེབས་དུས་རྒྱ་མི་དང་·····
བོད་པ་ཚང་མས་ལྷ་རྟོག་དང་སྲུང་སྐྱོང་བྱེད་དགོས་པ་ལས། རྩོད་གཞི་
སློང་རིགས་སྲིད་རྒྱུ་མེད་པ་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་གསུངས་པར་མ་ཟད།
གང་ཉིད་ཀྱིས་རྒྱུ་མཚན་ཡང་ནས་ཡང་དུ་གསལ་པོར་གསུང་བྱུང་བས།
བོད་ལྗོངས་སུ་ཕྱི་གླིང་པ་གཏན་ནས་ཡོང་འཇུག་མེད་པའི་ཐོག གོམ་གཤིས་
དང་ཆོས་ལུགས་གང་ཅི་མི་འདྲ་བ་ཡིན སྐབས་ཆོས་ལྡན་གྱི་ཡུལ་ལྗོངས་ལ་·
འགལ་རྐྱེན་ཡོང་ཉེན་ཆེ་སྙམ་ཞིང་། བོད་ལྗོངས་སེར་སྐྱ་མི་དམངས་
ཡོངས་ཀྱི་སེམས་ཁྲལ་དེ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གང་ཉིད་ཀྱིས་ཁོ་ཚོའི་ཚབ་
གནང་སྟེ་བསྒྱུད་ཞུ་གནང་རེ་ནན་པོ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། དབུས་གཙང་གཉིས་
མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་གོང་མ་ཆེན་པོས་བཀའ་དྲིན་གྱིས་བསྐྱངས་ཏེ་
ཞྭ་སེར་བསྟན་པ་དར་སྤེལ་དང་། ཆོས་ལྡན་གྱི་ཡུལ་ལྗོངས་སྲུང་སྐྱོང་
གནང་བའི་བཀའ་དྲིན་བླ་ན་མེད་པ་དེའི་ཆ་ཙམ་ཡང་གཞལ་མི་ཐུབ་པར་·
ད་དུང་ཞིག་པ་ཞིག་བཙུམས་ཀྱིས་བཀའ་གཙོག་ག་ལ་ཕོད། ཕྱི་གླིང་པའི་
གཤིས་ཀར་བལྟས་ན་ཁོ་ཚོ་མི་བཟང་པོའི་གྲས་ཤིག་གཏན་ནས་མིན་པས་··
སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་སྣུབ་ཅིང་། མི་ལ་མགོ་སྐོར་གཏོང་ངེས་ཡིན་པས་
དངོས་གནས་སེ་རྒྱ་མཉམ་གཤིབས་གཏར་ནས་བྱེད་ཐབས་མེད། ད་ལྟ་

བོད་ལྗོངས་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ཀྱིས་ཕྱི་གླིང་པ་བོད་ལྗོངས་སུ་ཡོང་རྒྱུ་མི་འདུག་··
པའི་མནའ་བསྐུལ་གནན་འཛོག་བྱས་པ་ཡིན།   ད་ནས་བཟུང་མི་རབས་དུས
མི་རབས་བར་ཤེ་གསོན་རྗེ་ཡོད་ལ་མ་འཛེམས་པར་དུས་ནམ་ཡང་ཕྱི་གླིང་···
པ་མདའ་ཁོངས་སུ་འཇུལ་དུ་འཇུག་རྒྱུ་མིན།   གལ་སྲིད་ཡོང་མཁན་བྱུང་
ན་ལམ་ཁག་ཏུ་དམག་བཏང་ནས་ཁ་འཛམ་ཆོག་བཟང་གིས་བསླབ་བྱ··· ···
བཏང་ནས་ཕྱིར་སློག་གིས་ཕན་ཚུན་འགྲོ་བདེ་འདུག་བདེ་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུ···
ཡིན།   གལ་སྲིད་ཤུགས་ངོམ་བྱས་བྱུང་ན་བོད་ལྗོངས་མི་ཚང་གིས་རང་
སྲོག་དང་བསྡོས་ནས་བཀག་འགོག་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན།   གནམ་གྱི་ལྷ་རྣམས
ཀྱིས་ཆོས་ལྡན་གྱི་ཡུལ་མཆོག་ལ་སྐྱབས་འཇུག་གནང་གི་ཡོད་པ་དང་། གོང་
མ་ཆེན་པོས་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་སྲུང་སྐྱོང་ལ་ཐུགས་ཁུར་ཟབ་བཞེས་མཛད་
བཞིན་ཡོད་པས་ཕོ་ཚའི་བརྙས་བཅོས་འཁེལ་ནས་བློ་ཕམ་དགོས་པ་ཞིག·····
གཏན་ནས་ཡོང་གི་མ་རེད་བསམ་གྱི་འདུག   བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སེར་སྐྱ་
དཔོན་དམངས་ཡོངས་ཀྱིས་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་ཐུན་མོང་ཏུ་གོ་བསྒྱུར་བྱེད·····
སྐབས་བཤད་པའི་སེམས་ཁྲལ་དང་སེམས་སྡུག་ཇི་ཡོད་སྙི་སྙན་ནང་དུ་ཇི··
མ་ཇི་བཞིན་བཀོད་དེ་ཆེད་མངགས་ཀྱིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གང་ཉིད··
ཀྱིས་ཕོ་ཚའི་ཚབ་མཛད་དེ་བརྒྱུད་ཞུ་གནང་ཡོད་པའི་རེ་འདུན་དང་།
གོང་མ་མཆོག་གིས་བཀའ་དྲིན་ཚད་མེད་ཀྱིས་བསྐྱངས་ཏེ་བོད་ལྗོངས་ཀྱི····
འགྲོ་བ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྲོག་སྐྱབ་ཡོད་པའི་རེ་འདུན་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཞུ་གི་
ཡོད།   གསུམ་པ་ཆེན་པོས་ཕུལ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་ཨེར་ཏེ་ནི་རྣམ་གཉིས་དང་།   རྟ་ཐོག་
ཐུ་ཁག   བཀའ་བློན།   ཁམས་བོད་སྟོད་སྨད་ལྷོ་བྱང་གི་ཁོངས་གཏོགས་མི་

སེར་ངཅས་ཀྱིས་ཐུན་མོང་དུ་སྤྱི་སྐྱན་ཐོག་ཞེལ་རྩེ་བརྒྱབ་ཡོད། ”①ཅེས་
འཁོད་འདུག

གོང་གསལ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཡིག་རིགས་དེའི་ཐོག་ནས་དབྱིན་ཇི་ངཙན་
རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བཙན་འཛུལ་གྱི་དམིཏ་ཡུལ་སྒྲུབ་ཆེད་བོད་དང་སེས་
རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བར་ངན་སེམས་བྲུར་བཙངས་ཀྱིས་ཀོར་བཞིག ཇི་ལྟར་
བཏང་ཡོད་པ་དང་། བོད་ཀྱི་འགོ་དམངས་ཚང་མས་སེས་རྒྱལ་གྱི་མཐའ་
མཚམས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་ཕྱིར་སེམས་ཐག་ཅི་འདྲ་བཅད་ཡོད་པ་སོགས་……
གསལ་བར་མཚོན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་སྙིང་ལྡན་པའི་ཡིག་ཆ་འདི་རིགས་
བརྗོད་པར་ཕངས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། རྒྱལ་གཅེས་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱུན་ལྡན་
པའི་བོད་མི་དམངས་ཀྱི་སྙིང་སྟོབས་དེ་ལྟ་བུ་མི་རབས་རྗེས་མར་སློབ་གསོ་
བྱ་རྒྱུའི་ད་ཡོད་ཀྱི་དོན་སྙིང་ཡང་ལྡན་པ་ངཅས་ལ་བརྟེན། སྐབས་དེའི་སྤྱི་
སྒྲིག་གན་རྒྱ་ཐུ་མོ་ཆེ་དང་། སྤྱི་སྐྱན་གྱི་མ་ཕྱིན་ངོ་མ་སོགས་རང་སྟོངས་
ཡིག་ཚགས་ཁོངས་ཡོད་པ་གཞིར་ངཅས་ཀྱང་། ང་ཚོའི་སྤྱོད་ཡུལ་དུ་གྱུར་
ཐབས་བྲལ་སྐབས་དུས་བུ་འདི་ཆ་ཚང་བྲངས་པ་ཡིན། ད་དུང་ཡིག་
རིགས་དེའི་ནང་། “བོད་སྟོངས་ཀྱི་གོང་འོག་ཚང་མས་ཕྱི་གླིང་པ་བོད་
སྟོངས་སུ་ཡོང་བར་ངོ་རྒོལ་བྱེད་རྒྱུར་བློ་ཐག་ཆོད་པའི་སྤྱོད་ཚུལ་འཛིན་པ་
དེའི་མདུན་དུ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་སྲུང་ཀུའི་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་
ཏེ་གོང་མ་གོང་ཞུས་ལ་‘སྲིད་གཞུང་འདིས་ཐུགས་པ་དབུ་བཙུགས་ཀྱི་ལྟ་
བ་མཁྲིག་བཟུང་བྱས་ཏེ་མི་མང་གི་སྙིང་ཕྱོགས་ཐལ་དྲགས་པ་དེ་ཁྱིར་ནས་
གོང་མ་གང་ཉིད་ཀྱི་མཁྱེན་དཔྱོད་ཟབ་ཅིང་ཡངས་པའི་བཀའ་དང་འགལ་

①(ཏྭ་■འི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་ཞེས་པའི་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་260—264)

བའི་རིགས་བྱས་འདུག·····གཞུང་གནས་ཀྱིས་ལྷ་དགོངས་དཀྲུག་བྱེད་ཀྱི···
ཞུ་ཡིག་ཕུལ་བ་ལས་བཀའ་ལ་བརྩི་སྲུང་མི་བྱེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཚང་མ་ཇི···
མ་ཇི་བཞིན་སྙན་སེང་ཞུས་ཡོད་ལགས་ན། གཞུང་གནས་ཀྱི་ལས་དོན་
འཁྱུར་འཛིན་བྱེད་མཁན་ཕྱུང་ཞན་ཧོ་ཛོག་ཕྲུ་དང་། བཀའ་བློན། སྲི་
ཞབ་མཁན་པོ་སོགས་ལ་ཉེས་ཆད་དྲག་པོ་གཅོད་དགོས་པའི་བཀའ་སྩོལ···
གནང་ཡོད་པ་དང་། ཕྲན་གྱིས་སྙིང་རྗགས་དང་འཆམ་མཐུན་བྱེད་
ཐབས་བྱེད་ཐུབ་མེད་ལ་ཞབས་འདེགས་ཞུས་པ་ལྷན་པ་ཞིག་ཀྱང་བྱེད་ཐུབ་
མེད་པས་ཕྲན་ལའང་ཆབས་ཅིག་ཏུ་ཉེས་ཆད་གླེད་པོ་གཅོད་དགོས་པའི···
བཀའ་སྩོལ་གནང་ཡོད་པ་ཞུ་རྒྱུ་མ་ཟད། སོ་གནས་མཐོ་བའི་མི་སྣ་འཛིན་
ཐང་ཅན་ཞིག་བདམ་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་བཏང་ནས་ཐག་གཅོད་འོས་ཤིང་·
རིགས་པ་ཞིག་ཡོད་རེ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན·····'ཅེས་ཞུས་ཡོད་པ་རེད།

ཆིང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་གི་ལག་ཏུ་སོང་ ཀ་སལ་སྤྱི་སྙན་དང་···
བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱི་ཞུ་ཡིག་འབྱོར་རྗེས་དེས་ཀྱང་བྱ་བ་རྙོག་དྲ་ཏ··
ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་འདུག་བསམ་ནས་སྐོག་ཏུ་སི་ཁྲིན་ཅོང་ཏུའུ་ལ་ཕྱི་གླིང་པ
བོད་ལྗོངས་སུ་འགྲོ་བ་བཀག་འགོག་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པ་རེད།"
① ཅེས་གསལ་བ་མ་ཟད། སི་ཁྲིན་ཅོང་ཏུའུ་ཏིང་པའོ་ཀྲེན་གྱིས་གོང་མའི་
བཀའ་བཞིན་བཀག་འགོག་བྱ་ཐབས་ཞུ་རྒྱུའི་ལན་ཕུལ་བ་དང་། ལོ་དེའི་ཕྱི་·
ཞོར་དབྱིན་ཇིས་ཉེན་ཁར་མ་འཛེམ་པར་ཁམས་འབའ་ཐང་དུ་མི་སྣ་བཏང་
སྟེ་བོད་ལ་ཡོང་རྩིས་བྱས་པར་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱིས་དྲག་ཤུགས་ལ···
བརྟེན་ནས་དབྱིན་འགོག་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱ་རྒྱུའི་གྲ་སྒྲིག་བྱས་པར་བརྟེན་

①《ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ་དོན་264—265》

དབྱིན་ཇིའི་མིས་གནས་རྩལ་དངོས་གནས་ཚབས་ཆེན་ཡོད་པ་མཐོང་རྗེས་གཞི་ནས་གནས་སྐབས་བོད་དུ་འགྲོ་རྒྱུ་བཤོལ་ཏེ་མི་སྣ་དེ་དག་འདང་ནས་ཡུན་ནན་བརྒྱུད་རྒྱ་གར་དུ་ལོག་དགོས་བྱུང་བ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ཡང་འཁོད་འདུག ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་རྐྱེན་བྱུང་རིམ་འདི་དག་རྗོགས་ན་བར་སྐབས་བོད་དང་ཨེང་རྒྱལ་གྱི་འབྲེལ་བར་བར་ཆད་ཡོད་ལུགས་ཡོད་སྟངས་དང་། ཕྱི་རྒྱལ་བཙན་དབང་རིང་ལུགས་ནི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་མིས་རྒྱལ་ཁ་བྲལ་གཏོང་རྩིས་བྱེད་མཁན་གྱི་གཏེ་བོ་ཡིན་པ་དེ་གསལ་རྗོགས་ཡོད་ཐུབ་རྒྱུར་བརྟེན་དུས་མཚམས་དེའི་ལོ་རྒྱུས་རགས་ཙམ་ཞིག་བཀོད་པ་ལགས་སོ།

དགུ་པ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས།

1. ༧རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་སྐུ་འཁྲུངས་པ་དང་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་གྱི་ཁྲི་འདོན་ཞུས་པའི་སྐོར།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲེང་བར་འཁོད་པར་གཞིགས་ན། རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ནི་རི་བོ་ཤན་ཏའི་ཉེ་འདབས་ཤར་ཕྱོགས་དྭགས་སྣང་ཁྲུལ་གྱི་སྣང་སྙིང་ལྷ་པ་ཞེས་རི་བོ་སྣང་ཆེན་འཁྱིལ་བ་ལྟ་བུའི་མདུན་ན་སྣང་མདུན་ཞེས་གྲགས་པའི་ཞིང་པ་སྐྱིར་བཏང་བ་ཞིག་གི་ཁྱིམ་དུ་ཡབ་ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན་དང་། ཡུམ་བློ་བཟང་སྒྲོལ་མ་ཞེས་པའི་སྲས་སུ་ངོ་མཚར་གྱི་ལྟས་སྣ་ཚོགས་དང་བཅས་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་མེ་བྱི་(སྤྱི་ལོ་1876)ལོའི་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་ལྔ་ཉིན་གྱི་ཞོགས་པའི་ཉི་འོད་རི་རྩེར་འཕྲོ་བ་དང་དུས་མཚུངས་

ལྷུམས་ཀྱི་རྒྱ་ལས་གྲོལ་ཏེ་སྐུ་བལྟམས། ཐོག་མའི་མཚན་དུ་བློ་བཟང་ཐབས་མཁས་རྒྱ་མཚོ་ཞེས་གསོལ། འཁྲུངས་ཡུལ་སྣང་སྲིད་ལྷ་པ་ཞེས་གྲགས་པ་གནམ་གཤིས་དྲོ་གྲང་སྙོམ་པ་མཐའ་བཞི་ཁ་དོག་རྣམ་པར་བགྲ···བའི་མེ་ཏོག་དང་སྔོ་ལྗང་རི་བོས་བསྐོར་བའི་ལྷ་ན་སྡུག་པའི་ཞིང་ཁམས་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡོད་ཅིང་། ཁྲིའུ་གང་དེ་དཔལ་བའི་དབྱིབས་ཆེ་ཞིང་བཞིན་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་ལེགས་པ་མཚན་བཟང་གི་ངོ་མཚར་དུ་མ་དང་ལྡན་པ་ཞིག···ཡོད།

སྐབས་དེར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གཉིས་པ་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་མཚོ··གཟིམ་ཁྲི་མཐའ་ཅན་དུ་གྱུར་ཏེ་ལོ་གཅིག་ལྷག་ཙམ་སོང་སྐབས་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་བརྩད་འཚོལ་ངོས་འཛིན་ཞུ་ཕྱོགས་ཐད་སྒྲར་སྒྲོལ་དུ་ལྷ་བླ་མའི་ལུང་རྟགས་ལྟར་འཚོལ་དགོས་པས། ཐོག་མར་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་ལ་ཞུགས·····དམ་ཞུས་པར་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་བལྟམས་ཟིན་པ་མ་ཟད། དེ་ལྷ་སའི་ཤར་ལྷོའི་མཚམས་སུ་ཡོད་ཅེས་གསུངས། དེ་ནས་གནས་ཆུང་ཆོས་རྗེ་དྲག་ལྡན་སོགས་ཆོས་སྐྱོང་ཁག་ སྤྱན་འདྲེན་ལུང་ཞུས་སྐབས་ཀྱང་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་ཤར་ལྷོའི་མཚམས་སུ་སྐུ་བལྟམས་ཟིན་པའི་བཀའ་ལུང་གསལ···པོར་གནང་བར་བརྟེན་རྒྱལ་ཚབ་རྟ་ཚག་དང་བཀའ་ཤག་གི་བཀའ·········བཞིན་དཔོན་རིགས་དང་བླ་མ་ལས་སྡེ་མང་པོ་ཁག་བཀོས་ཏེ་ཡང་སྲིད·····འཚོལ་བར་འགྲོ་སྐབས་ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་གཉེར་སྡོད་ཀྱིས་དྭགས་པོ་སྣང····མཐུན་དུ་ཁྲིའུ་ངོ་མཚར་ཅན་ཞིག་སྐུ་བལྟམས་ཚུལ་སྙོར་སྙན་སྒྲོན་ཞུས···པས། རྒྱུད་སྟོད་མཁན་ཟུར་བློ་བཟང་དར་རྒྱས་ཚོགས་གྲྭ་དང་བཅས་པ་

ས་གནས་ཐོག་ཏུ་རྟོག་ཞིབ་གནང་བར་ཕེབས་སྐབས་མཚོ་མཇལ་དང་མི་··
ལྷས་བྱུང་རིགས་གཅིག་མཐུན་བྱུང་ལུགས་དང་འཐོང་ཐོས་དོགས་གསུམ་···
ཏེ་བག་ཏི་ལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་སྲིད་གཞུང་ལ་སྙན་ཞུ་ཕུལ་འགྱུར་·· ··
བྱུང་འཕྲུལ་སྐུ་བཅར་མཁན་ཆེན་བྱང་ཆུབ་རྣམ་གྲོལ་དང་བཀའ་དྲུང་ལྷ་···
དབང་ནོར་བུ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་གཏོང་གནང་མཛད། ཁོང་རྣམ་
གཉིས་ཀྱིས་སླར་ཡང་རྟོག་ཞིབ་ཟབ་ནན་མཛད་ཐོག་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ལ···
སྔ་ཕྱིར་སྔ་ལྷས་བཟང་པོ་གང་དང་གང་བྱུང་རིགས་ལ་སྟོན་འཕྲི་ཏེ་བག···
ཕྲ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་ཡིག་ཐོག་ཏུ་བཀོད་དེ་སྙན་ཞུ་འཕྲུལ་དུ་འབུལ······
དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། སྐུ་བཅར་མཁན་ཆེན་བྱང་ཆུབ་རྣམ་གྲོལ་དང་
བཀའ་དྲུང་ལྷ་དབང་ནོར་བུ་གཉིས་ཀྱིས་ཡབ་ཡུམ་ཟུང་ལ་མཇལ་དར་ཨ··
ཤེ་ཕྱུས་ལེགས་རེ་དང་། གསེར་ཟངས་ཀྱི་སྐུ་བརྙན་སོགས་ཕུལ་ཏེ་
ཁྱེའུ་འདི་ཉིད་གཞན་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་ངོ་མཚར་བསམ་གྱིས་མི···
ཁྱབ་པ་ཞིག་འདུག་པས་རྒྱུན་དུ་གཙང་སྲ་གང་ལེགས་དང་ཕྱི་མི་གཞན་དང
གང་བྱུང་གིས་མཇལ་འཕྲད་གནང་ན་འགྲིག་མིན་གྱི་བཀའ་བརྡ་བསླབ་བྱ་
གང་གཟབ་མཛད།

དེ་ནས་སྐུ་བཅར་མཁན་ཆེན་བྱང་ཆུབ་རྣམ་གྲོལ་དང་བཀའ་དྲུང་ལྷ་
དབང་ནོར་བུ་ལྷ་སར་ཕྱིར་ལོག་ཕེབས་རྗེས་གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་རྣམས་
ཞིབ་གསལ་རིམ་བཞིན་སྙན་སེང་ཞུས་པས་སྐད་མཐུན་དུ་བསྔམས་པའི་···
ཚང་སྲིད་འདི་ཉི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གཉིས་པའི་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ་
བྲལ་ཡིན་པ་ཐ་སྒྲུ་ཀུན་ཏུ་གྲགས་ཆེ་བས་འགལ་རྐྱེན་མི་ཡོང་བའི་སྐད་དུ···
ཐོག་མའི་ངོས་འཛིན་གྱི་གོ་བསྒྲིག་མཛད་ཆེད་གཞུང་གནས་ནས་རྒྱུད་སྟོད་

མཁན་ཟུར་བློ་བཟང་དར་རྒྱས་རྒྱལ་མདའི་བབས་ཀྱིས་འབྲུངས་ཡུལ་དུ་
མངགས་རྫོངས་གནང་མཐུན་ཡང་སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་ལ་མཇལ་དར་དང་།
གསེར་ཟངས་ལས་གྲུབ་པའི་སྒྲོལ་དཀར་ཡིད་བཞིན་འཁོར་ལོའི་སྐུ་བརྙན་
སོགས་འབུལ་གནང་མཛད།

དེ་འཕྲལ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་དང་།
རྒྱལ་ཚབ་ཀུན་གླིང་ཧྲ་ཚག་ཐུང་ཞན་ཧོ་ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན།
གདན་ས་ཆེན་པོ་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ། བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ། གཞུང་
ཞབས་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཡོངས་བཅས་བློ་རྩེ་གཅིག་མཐུན་གྱིས་ཆུང་
སྲིད་འདི་ཉིད་བསྒྲིགས་བཅད་བརྡར་གསུམ་བྱས་ཏེ་འཁྲུལ་པའི་དྲི་མ་དང་
བྲལ་བ་ཡིན་པས་མཁྱེན་དབྱངས་གཅིག ཀྱུར་གྱིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་
ཀྲུང་ཀུའི་བརྒྱུད་གནམ་བསྐོས་གོང་མ་ཀོང་ཞུའི་ལ་ཞེར་སྙན་སྒྲོན་པས་
གོང་མ་མཆོག་གི་བཀའ་ཕྱིར་ཕེབས་སུ་“ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན་གྱི་ཁྲི་ཨུ་
བློ་བཟང་ཐབས་མཁས་རྒྱ་མཚོ་དེ་བཞིན་ཤེར་བུམ་བརྟག་དཔྱད་ཞུ་མ་
དགོས་པར་འཕྲལ་འཕྲལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེའི་མཆོག་སྤྲུལ་དུ་ངོས་
འཛིན་བྱས་འཁྲུངས་ཡོང་འགྲོ་”①ཞེས་བཀའ་བཞེས་བཟང་པོ་ཐོབ་པས་
གཞུང་གནས་ནས་ཆུང་སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེའི་འཁྲུངས་གཞིས་སུ་
གོང་མ་མཆོག་གི་བཀའ་ལན་སྙན་སྒྲོན་ཞུ་བར་བཀའ་བློན་མདོ་མཁར་བ་
ཚེ་དབང་ནོར་བུ་དང་། སྐུ་བཅར་ཞབས་ཞུར་རྩེ་གཟིམ་དཔོན་མཁན་པོ་
རྗེ་དྲུང་ངག་དབང་དངོས་གྲུབ་ཀྱིས་གཙོས་གསོལ་ཐབ་ཞབས་འབྲིང་མི་
གྲངས་བདུན་སོགས་ཆེད་དུ་མངག་རྫོངས་གནང་བ་ཧོར་ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་

---

①(རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་རིན་ཕྲེང་ཤིང་པར་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་43)

བཅོ་ལྔ་པ་བཟའ་སྐར་བྱུང་འཕྲོད་མཆོག་ཏུ་དགེ་བའི་ཉིན་གྱི་སྔ་དྲོ་སྐར་
མདུན་དུ་ངེས་འབྱོར་ཐུབ་པ་བསྐྱོད་ཅིང་དེ་འཕྲལ་ཕ་སོལ་གྲོ་དང་། ཕ་སོལ་
ཇ། དཀར་སྒྲོ། བཞེས་འབྲས་སོགས་ལེགས་པར་བསྒྲིགས་པའི་དབུས་ན་
ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་བཞུགས་ཁྲིམ་ལེགས་འབུལ་མཇལ་དར་དང་། མཇལ་
རྟེན་གསུམ་བསྟར་བ་སོགས་རྟེན་འབྲེལ་མཛད་སྒོ་ཕ་ནང་།

མེ་གླང་(1877)ལོའི་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་ཉིན་བཟའ་སྐར་……
འཕྲོད་སྦྱོར་བཟང་བས་རྩེ་ནས་གསོལ་གཟིམ་མཆོད་གསུམ་དང་།
ངཀའ་བློན་གཡུ་ཐོག་པ་ལྷ་དབང་རྡོ་རྗེ། ཇའི་ཇེ་མདའ་དཔོན་སོགས་
སེར་སྐུ་དཔོན་རིགས་ལྔ་བཅུ་ཙམ་གདན་ཞུར་བསྐྱོད་དེ་འབྲུངས་གཞིས····
རྣགས་པོ་སྣང་མདུན་དུ་འབྱོར་འཕྲལ་བཀའ་བློན་གཡུ་ཐོག་པས་གཙོས···
ཕེབས་བསུ་བ་ཡོངས་ཀྱིས་གུས་ཕྱག་ཕུལ་བ་དང་འབྲེལ་སྲིད་གཞུང་སོགས··
གཞུང་སྐེར་ནས་ཕུལ་བའི་ལེགས་འབུལ་མཇལ་དར་དང་། མཇལ་སྐུ་
གསུང་ཐུགས་རྟེན། ན་བཟའ་ཡོ་ཆས། གསེར་དངུལ། གོས་དར་
སོགས་བརྟེགས་ཤིང་། རང་རང་གོ་བབ་ཀྱི་མཇལ་དར་ཕུལ་ཏེ་ཕྱག་
དབང་ཞུས། ཡབ་ཡུམ་སྐུ་འཁོར་ཡོངས་ལ་གསེར་དངུལ་གོས་དར་སོགས
ལེགས་སྐྱེས་པ་ང་གཟབ་ཕུལ། འབྲུངས་གཞིས་ནས་ཀྱང་ཕེབས་བསུ་བ་
དཔོན་རིགས་ཞབས་འབྲིང་ཡོངས་ལ་ཡུལ་ལུགས་ལྟར་བསུ་བ་ཞབས་ཏོག···
གནང་ལེགས་ཞུས།

ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་གཅིག་གཟའ་སྐར་མཐུན་སྦྱོར་མཆོག་ཏུ···
དགེ་བའི་ཉིན་ཡང་སྲིད་མཆོག ཐུལ་ཡབ་ཡུམ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་ཕེབས··
ཐོན་གནང་། ཕེབས་བསུ་བཀའ་བློན་གཡུ་ཐོག་པ་སོགས་ཚིབས་ཞབས་

རྣམས་ཀྱི་དཔུས་སུ་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་ཕེབས་བྱམས་ལ་ཞུགས་ཐོག······

གར་རོལ་པ་དང་། རྡ་དར་བ། སྲིད་པ་རྩེའི་ཕྱག་རྒྱ་དང་ངཅས་པས་ལམ་སྣེ་བྲངས་ཏེ་འབྲངས་གཞིས་ནས་དངོས་སུ་ཆིབས་ཁ་བསྐྱར། ལམ་འཁྱིལ་ཡུལ་གྲུ་ཀུན་གྱི་ལྷ་སྣེ་མི་སྣེ་ཡོངས་ནས་ཕེབས་བསངས་དང་། སེར་སྤྲེངས་ཇ་བཏུང་དར་འཕྱར་སོགས་སྒྲི་ཞུ་བཀུར་སྟི་ཞབས་ཏོག་·ང་ལེགས་ཞུས་ཏེ་རིམ་བཞིན་ཆིབས་བསྐྱར་མཛད། དེ་ལོའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ཉིན་ལྷ་སའི་ཤར་ངོས་ཚལ་གུང་ཐང་དུ་ཕེབས། སྔར་སྲོལ་བཞིན་པོད་བཞུགས་ཨམ་བན་སྒུང་ཀུའེ་དང་ལས་རོགས་སའི་ཞིང་ཨང······

རྣམ་གཉིས་ཀྱང་ཚལ་གུང་ཐང་དུ་ངོ་བཅར་མཛད། ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་གཟིམ་ཚང་ཉེ་འོད་དུ་གདན་དྲངས་ཐོག་ཕྱག་སྣན་སྙེད་ཞལ་ཤར·······

གཟིགས་སུ་བཞུགས། དེའི་སྐུ་རྒྱབ་ཏུ་རྒྱལ་ཚབ་རྟ་ཚག་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་དང་། ཡོངས་འཛིན་སྐུ་གཞོན་པ་ཕུར་ལྕོག་རིན་པོ་ཆེ། སེར་སྐུ་དཔོན་རིགས་བཅས་ཕུས་མོ་ས་ལ་བཙུགས་ཏེ་བཞུགས། དེ་ནས་ཨམ་ངན་སྒུང་ཀུའེ་ནས"༼གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོས། ཏཱ་ལའི་བླ་མར་ངོས་འཛིན་བྱས་པ་ཡིན། " ཞེས"༼གོང་མའི་བཀའ་སྒྲོག་སྒྲོག་ཞུས་འཕྲལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་ཞལ་ཤར་དུ་གཟིགས་ཏེ་ཕྱག་དགུ་ཕྱགས་ཕྱུལ་རྗེས་བཞུགས་ཁྲིར་ཞབས་སོར་འཁོད་①ཨམ་བན་སྒུང་ཀུའེ་དང་ལས་རོགས་སེའི་ཞིང་ཨང་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་གུས་པས་མཇལ་དར······

ཕུལ། ཨམ་བན་དང་ལས་རོགས་ལ་ཚུར་མཇལ་དར་ཨ་ཤེ་རེ་དང་། གསོལ་རས་གསེར་ཟངས་ལས་གྲུབ་པའི་སྐུ་བརྙན། སྣམ་ཕྲུས་ལེགས་སྤྲོས་སོགས་

①(རྣམ་ཐར་རིན་ཆེན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་47)

གནང་སྐྱེས་གྱུ་རྗོམ་པ་གནང་།

དེ་ནས་རྟེན་འབྲེལ་མཛད་སྒོ་ཚུགས་ཏེ་ཐོག་མར་རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཚག་·· ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་མཆོག་གིས་སྲིད་སྐྱོང་གི་སྐུ་ཚབ་མཛད་ དེ མཇལ་དར་དང་། མནྡལ། རིན་ཆེན་སྣ་ལྔ། དར་གོས་ཆེན་སོགས འབུལ་བ་ཇི་སྙེད་པ་ཕུལ། དེ་རྗེས་ཀ་དན་ས་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་སྐུ་ཚབ་མགྲོན་ཆ་ཉེར་དང་། དེ་བཞིན་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཁག་དང་། བཀའ་བློན། གུང་ཇ་སག ཐའི་ཇི། སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་འཐུས་མི་སོགས་ནས་མཇལ་དར་ཕུལ། ས་སྟག་(1878)ལོའི་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཞི་ཉིན་གཞུང་ནས་གདན་ཞུས་ལྟར། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་ལྷ་སར་ཕེབས། ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཅུ་གཅིག་ཉིན་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་དང་། རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཚག་ཐུང་ཞན་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན། ཡོངས་འཛིན་ཕུར་ལྕོག་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱམས་པ་རྒྱ་མཚོ་སོགས་གུང་ཐང་དུ་ཆིབས་བསྐྱོད་གནང་སྟེ་༧རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་དང་ཞལ་འཛོམས་གནང་ཐོག་ཕན·· ཚུན་མཇལ་དར་འབུལ་རེས་མཛད། དེ་རྗེས་དྭ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གི་དབུ་སྐྲའི་གཙུག་ཕུད་མ་གཏོགས་དབུ་སྐྲེས་དང་། དར་གོས་ཀྱི་ན་བཟའ་རྣམས་དོར་ཏེ་རབ་བྱུང་གི་ཆ་ལུགས་མནབས་ཤིང་། གཟིམས་ཆུང་ཉི་འོད་ཀྱི་རྟེན་གཙོ་བྱིན་ཅན་གྱི་སྤྱན་སྔར་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་གིས·· ཆུང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེའི་དབུ་སྐྲའི་གཙུག་ཕུད་བཞེས་ཏེ་"རྗེ་བཙུན་ངག·· དབང་བློ་བཟང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་འཇིགས་བྲལ་དབང་ཕྱུག་ཕྱོགས་ལས·· རྣམ་པར་རྒྱལ་བའི་སྡེ་དཔལ་བཟང་པོ་"ཞེས་མཚན་གསོལ་བ་དང་ཆབས··

ཅིག་བཞུགས་ཁྲི་ལས་བཞེངས་ཏེ་མཇལ་དར་དང་གསེར་ཟངས་ལས་གྲུབ་…
པའི་ཚེ་དཔག་མེད་ཀྱི་སྐུ་རྙིང་མ་བྱོན་ལེགས་པ་ན་བཟའ་དང་ལྡན་པ་ཞིག་
འབུལ་གནང་མཛད། དེ་འཕྲལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་མཇལ་དར་
ནང་མཛོད་སྒྲུས་ལེགས་གཅིག གསེར་ཟངས་ཀྱི་སྐུ་བརྙན་སྒྲུས་ལེགས་ནམ་
ལྡན་ཞིག་འབུལ་གནང་མཛད། དེ་ནས་བོད་ས་།ནས་སྲིད་གཞུང་དང་
བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོས་སྔ་རྙིང་དུ་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་དབུ་སྐྲ་གཙུག་ཕུད་…
འདུལ་བཞེས་དང་མཚན་གསོལ་བའི་མཛད་སྒོའི་རྟེན་འབྲེལ་ཞུ་ཆེད་འདུ་…
ཁང་ཆེན་མོར་དཀར་སྤྲོའི་དགྱེས་སྟོན་གཟབ་རྒྱས་བཤམས། སྐྱེ་བོ་སེར་
སྐྱ་མཐའ་དག་དགའ་སྤྲོའི་དཔལ་ལ་ཅི་དགར་རོལ།

ཟླ་དེའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་རྒྱལ་ཚབ་རྟ་ཚག་…
ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་དང་། བླ་སྤྱིལ་ཁག བྲུང་རིགས་སེར་སྐྱ་
སོགས་ཆིབས་ཞབས་ཏུ་མའི་དབུས་སུ་གུང་ཐང་གཙུག་ལག་ཁང་ནས་ཆིབས་
ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་ལྷ་སའི་སྙིང་རྩའི་བྱང་ངོས་དབེན་གནས་རི་རྒྱ་བསམ་གཏན་…
གླིང་དུ་ཕེབས་ཏེ་ལོ་འཁོར་གཅིག་ཙམ་དེར་བཞུགས། སྐབས་དེར་ཀུན་
གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་གཞིས་རྩེར་ཕྱིར་ཕོག་མཛད།
དེ་ནས་ཛོང་ས་།ནས་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་སྲུང་ཀུའེ་…
བརྒྱུད་“ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེ་ཕྱི་ལོ་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་ཞུ་འཕྲུས་
དང་། སྔར་ལམ་ནོར་བུའི་འཛའ་ས་དང་གསེར་གྱི་འཛའ་ས་བཅས་
འཇགས་ཟ་།ནས། གསེར་ཐམ་ཡང་སྔར་རྒྱུན་བེད་སྤྱོད་ཞུས་འཕྲུས། ཕྱོགས་
མཚུངས་ཕེབས་བྱམས་སེར་པོ་སོགས་སྔར་སྲོལ་བཞིན་བསྟུལ་ཕུབ་པ་”ཞེས་
གོང་མ་ཆེན་པོར་དྲལ་ཅེའི་ཐོག་གསེར་སྙན་སྒྲོན་འབུལ་ཞུས་པས་ས་ཡོས་…

〈1879〉ལོའི་སྤྱི་ཟླ་༧་པའི་ནང་གོང་མའི་བཀའ་མཆན་ཕྱིར་ཕེབས་སུ…
"ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐྱེ་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ངོས་འཛིན་གཏན་འཁེལ་ཟིན་ཏེ་འདི
ལོ་ཟླ་བ་དྲུག་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་མངའ་གསོལ་བྱ་རྒྱུ་སོགས་ཤིན་ཏུ་
ནས་བཀྲ་ཤིས་པའི་དོན་གནད་བཟང་པོར་སོང་བ་ཤེས། ངོས་ཀྱང་དགའ་
སྤྲོ་ལྷག་པར་ཐོབ་ཅིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་ལ་གནང་སྐྱེས་སུ་ཁ་
བཏགས་སེར་པོ་གཅིག སྐུ་བརྙན་གཅིག བཟླས་ཕྲེང་གཅིག རྡོར་དྲིལ་ཆ
ཚང་གཅིག་བཅས་བསྐུལ་ཡོད། ཕྱོགས་མཚུངས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་གོང་མར་
བསྐུལ་ཐོབ་བྱུང་བའི་སེར་གྱི་ཐམ་ག་དེ་བཞིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གསེར་ཁྲིར…
འཁོད་སྐབས་ཕྱག་རྗེ་ཆེ་ཞུའི་ཞུ་ཡིག་ཐོག་ཕབ་འབྲུས་དང་། འགྲོགས་
བྱམས། ཤིང་རྟ། སྣ་འབོལ་སྲབ་མདའ། ཁྲུ་རལ་སོགས་ཁ་དོག་སེར་པོ་ཡང་
སྤར་ལམ་བེད་སྤྱོད་བགྱིས་འཐུས། ཡབ་ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན་ལ་གུང་གི་
ཚོ་ལོ་དང་། ནོར་བུའི་ཏོག ཟླ་བའི་སྒྲོ་མདོངས་བཅས་གསོལ་རས་ཡོད་
པས་དགའ་ངར་གྱིས"① ཞེས་འཁོད་ཡོད།

ཡབ་ཀུན་དགའ་རིན་ཆེན་ལ་གུང་གི་ཚོ་ལོ་ཕྲུལ་རྗེས་སྤར་ལམ……
ལྷར་གཞུང་གིས་སློས་གཞིས་རྒྱ་ཆེ་དང་ཞིང་བྲན་མང་པོ་གནང་བས……
མངའ་བདག་ཆེ་གྲས་སུ་གྱུར་པ་ལྷར་ཡབ་གཞིས་གླང་མདུན་ཞེས་གྲགས།

དེ་ནས་ཟླ་༧་པའི་ཚེས་བཅུ་ཉིན་རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཚག་ཁྲུང་ཞབ་ཏུ་ཐོག
ཁྲུ་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་དང་། བཀའ་བློན། གུང་ཇ་སག ཐའི་ཇི་
སོགས་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཆེ་གྲས་ཁག་རི་རྒྱ་བསམ་གཏན་གླིང་
ཏུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གདན་འདྲེན་པར་ཕེབས། ཚེས་བཅུ་ཉིས་ཉིན་ཏཱ་ལའི་

①(རྣམ་ཐར་རིན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་52—53)

བླ་མ་མཆོག་དང་། ༡རྒྱལ་ཚབ་རྗེ་ཚག་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་
སོགས་སྐྱང་སྐྱོད་འདོད་རྒྱ་ཐང་དུ་བཞུགས་སྐར་བཀྲ་ཤིས་མཐོན་པར······
ཉམས་དགའི་གནས་དེར་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་རྒྱུ་ཡིན་པས་བཞུགས་སྐར་དུ་
ཐོད་བཞུགས་ཤུང་གུའི་ཨམ་བན་དང་། ཕེབས་བསུ་བ་སེར་སྐྱ་དཔོན་
རིགས་ཡོངས་རྫོགས་འགྱུར་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཕེབས་བྱམས་ལ་
བཞུད་ཐོག་༡རྒྱལ་ཚབ་རྗེ་ཚག་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན། ཡོངས་འཛིན་ཕུར་
ལྕོག་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་སོན་ཆིབས་ཞབས་དང་བཅས་སྐྱང་སྐྱོད་འདོད་
རྒྱ་ཐང་གི་བཞུགས་སྐར་དུ་ཕེབས། ཨམ་བན་དང་མཇལ་དར་སྟེ་སྤྲོད་
མཛད་དེ་མཇལ་ཀུར་ཆེན་མོའི་ནང་བཞུགས་ཁྲིར་ཞབས་སོར་འཁོད་རྗེས་
རྒྱལ་ཚབ་རྗེ་ཚག་བྱང་ཞན་རུ་ཐོག་སྦྲ་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་དང་ཀུན་·· ··
གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག་གི་སྐུ་ཚབ། ཡོངས་འཛིན་ཕུར་
ལྕོག་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས། དེ་མོ་རུ་ཐོག་སྦྲ་ངག་དབང་བློ་བཟང་འཕྲིན་
ལས་རབ་རྒྱས་སོགས་སྤྲུལ་སྐུ་ཆེ་ཁག ཤུང་དང་ཞབས་པད། ཚོགས་
མདའ་རྩིས་དྲུས་ཤར་བྱང་ཆོས་རྗེ་རྣམ་གཉིས། སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ།
རྒྱུད་སྨད་རྒྱུད་སྟོད་སྨད་ཀྱི་སློབ་དཔོན། རྫོང་རིགས་སེར་སྐྱ་བྱིངས། གླིང་
ཁག་མེ་ཏྲ། བཞི་སྡེ། ཁང་ཡོད་ཁང་ཚང་། ཁ་ཆེ། བལ་པོ། སྐྱ་དར་
བ་སོགས་ནས་རང་རང་གི་གོ་བབ་ལྟར་རིམ་བཞིན་མཇལ་དར་ཕུལ་རྗེས···
རྟེན་འབྲེལ་མཛད་སྒོ་ཚུགས།

ཆོས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གསེར་ཁྲིར་འཁོད་པའི་མཛད་··
སྒོ་དངོས་སུ་ཚུགས་རྒྱུ་ཡིན་སྐབས་གནའ་བོའི་ཡུལ་མཆོག ལྷ་ས་དང་ཉེ་·· ··
འདབས་ཀྱི་གྲོང་སྡེ་ཤང་སར་འཐངས་དང་གདུག་སྤོས་ཀྱི་དྲི་ཞིམ་ཀུན་ཏུ་·

ཁྱབ། ཕེབས་ལམ་གཡས་གཡོན་དུ་རྡོ་སྐར་དང་དཀར་ཐིག་འཐེན། ཕོ་
བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལ་དང་། རས་འཕྲུལ་སྣང་གཙུག་ལག་ཁང་སོགས་ཀྱི་
ཡང་སྟེང་དུ་གདུགས་དང་། རྒྱལ་མཚན། བ་དན། བཀྲ་ཤིས་ཁྲ་རིང་
སོགས་ཀྱིས་མཛེས་པར་བརྒྱན་པས་ལྷ་ས་འདི་ཡང་མཐོ་རིས་ལྷ་ཡི་ཞིང་⋯⋯
ཁམས་སི་ཡུལ་དུ་འཕོས་པ་ལྟ་བུར་གྱུར། ཐ་དང་། སིལ་སྙན། དུང་ལ་
སོགས་པའི་རོལ་མོའི་ནམ་གྲགས་ཀྱི་སྒྲ་དབྱངས་སྙན་པར་སྒྲོག་པའི་ཁྲོད་དུ
ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཕེབས་བྱམས་སེར་པོ་བྱམས་འདེགས་པ་བརྒྱད་ཀྱིས་⋯
བཏེགས་པའི་ནང་བཞུགས། རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཚག་ཐུང་ཞན་ཧུ་ཐོག་ཐུ་དང་།
ཡོངས་འཛིན་ཕུར་ལྕོག་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས། དགའ་ལྡན་ཁྲི་གདན་བྲུར།
ཧུ་ཐོག་ཐུ་ཁག སྐྱེ་སྤྲུལ་ཆེ་ཁག གུང་། ཞབས་པད། ཛ་སག ནང་མ
མཁན་སྟེ། དྲུང་སྐྱ་སེར། ཆིབ་ཁྲལ་དཔོན་རིགས་ཁག དེ་བཞིན་ལ
དྭགས་ཁ་ཆེ། བལ་པོ་ཨ་ཙཱར་སོགས་ཆིབས་ཞབས་དང་བཅས་ཕེབས།
སྔོན་གྲོང་ཐམ་པ་བརྒྱུད་ཤར་སྐྱ་རེངས་ནས་རྒྱ་བོད་དམག་དཔུང་ཙ⋯⋯⋯
བསྒྲིགས་ཏེ་སྲོས་སྔེ་སྲོས་འཛུགས་ཞུས། ལྷ་ལྡན་གསུང་ཆོས་ར་བར་ཕེབས་
སྐབས་གཞུང་བསྟེན་གནས་ཚུང་འོད་ལྡན་དཀར་པོའང་བསུ་བར་འཅར།
དེ་ནས་སྔར་སྲོལ་ལྟར་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་དང་། འཕགས་
པ་རང་བྱུང་ལྔ་ལྡན། སྲོང་བཙན་སྒམ་པོ། རྒྱ་བཟའ། ངལ་བཟའ།
དཔལ་ལྡན་ལྷ་མོ་སོགས་རྟེན་གསུམ་ཁག་ལ་སྙན་ཤལ་སྒྲོན་འབུལ་སོགས⋯
གནས་གཟིགས་ཀྱི་མཛད་སྒོ་རྒྱ་ཆེ་བསྣང་། དེ་ནས་རྩེ་པོ་བྲང་དུ་ཕེབས
ནས་གཟིམས་ཚུང་ཉི་འོད་འཁྱིལ་བརྒྱུད་ཕེབས་ཏེ་སོང་མའི་འདྲ་ཐང ⋯⋯
དང་འཕགས་མཆོག་ལོ་ཀེ་ཤྭ་རའི་སྣང་བརྙན་སོགས་ལ་སྐུ་ཕྱག་དང་སྙན⋯

ཤཱལ་འཕྲུལ་བཀོད་མཛད། དེ་ནས་ཚེས་བཅུ་བཞི་ཉིན་གཟའ་སྐར་མཐུན་སྦྱོར་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་རྩེ་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོའི་ཚོམས་ཆེན་སྲིད་ཞི་ཕུན······ཚོགས་སུ་བཞུགས་ཁྲིར་ཞབས་སོར་འཁོད་པའི་ཆེ་འདོན་མངའ་གསོལ་ཞུ་སྐབས་ ༧གོང་ས་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཚབ་ཨམ་བན་མཆོག་ནས་ ༧གོང་མའི་བཀའ་སྒྲོས་རྣམས་སྟེགས་ཀྱི་ངར་བཤམས་ཐོག་ ༧གོང་ས་ཆེན་པོས་ཏཱ་ལའི་བླ······མ་ཉིད་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་ལ་མཆོག་ཏུ་དགྱེས་པའི་གཟེངས་བསྟོད···ཀྱི་བཀའ་ཡིག་བསྒྲུབ་པ་དེ་མཁན་དྲུང་བགྲེས་པས་སྐད་གསང་མཐོན······པོས་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་མ་ཐག་ཏུ་ཨམ་བན་སྲུང་ཀུའི་མཆོག་ནས་ལེགས་འཕྲུལ་མཛལ་དར་ཕྲུས་ལེགས་གཅིག་དང་། གཡང་ཏི་སྟོན་པོའི་ཅུ་ཡི་གཅིག་སོགས་ཕུལ་ཞིང་། གོང་ས་ཆེན་པོས་བསྩལ་བའི་ལེགས་སྐྱེས་གོས་ཀྱང་རྟེན་ལས་གྲུབ་པའི་ཞལ་ཐང་ཆེ་བ་གཅིག ཁ་བཏགས་གཅིག གཡང་ཏིའི་ཞལ་དཀར་ཡུ་རིང་གཅིག དངུལ་ལ་ཚ་གསེར་བཏང་བའི་འཁོར་ལོ་གཅིག དངུལ་གྱི་མཎྜལ་ཆེ་བ་གཅིག་རྒྱ་དངུལ་སྲང་ཆིག་ཁྲི་ཐམ་པ་སོགས་རིན་ཐང་བྲལ་བའི་དངོས་པོ་ཧ་སྒྲིག་པ་བསྐྱར། དུས་དེར་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་བའི་དགའ་སྟོན་རྟེན་འབྲེལ་ཞུ་ཆེད་རྩེ་ཞོལ་རྫོ་རིང་སྨད་དུ་བོད་ཀྱི་ས་གནས་ཁག་ནས་འོངས་པའི་བྲོ···པ་གཞས་མ་དང་། ལྷ་མོ་བས་སྒྲུ་ཤར་གྱི་འཁྲབ་སྟོན་ལྟ་ཚོགས་བྱས། ན་གཞོན་ཕོ་མོ་གྲངས་ལས་འདས་པས་གཟབ་མཆོར་སྤྲ་ཚོགས་སྤྲས་ཏེ······བཀྲ་ཤིས་གླུ་དབྱངས་བླངས། མདོར་ན་སྟོད་མངའ་རིས་སྐོར་གསུམ་དང་། ངར་དབུས་གཙང་རུ་བཞི། སྨད་མདོ་ཁམས་སྒང་དྲུག་གི་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡོངས་ཀྱི་སྐྱེ་བོ་མཐའ་དག་དགའ་སྤྲོའི་དཔལ་ལ་ཅི་དགར་རོལ།

དེ་ནས་སྤར་ལམ་ལྷར་སྨ་ཡེར་མཁན་པོ་གཏོང་གནང་མཛད་དེ······
འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོར་བསྔགས་བརྗོད་ཀྱི་ཡི་གེའི་ནང་། "སྔོན་
ཆད་བདག་ཅག་མཐའ་འཁོབ་སྐྱེ་བོ་ཡི། བདེ་སྐྱིད་མ་ལུས་ཁྱོད་ཀྱི་བཀའ་
དྲིན་ཏེ། ད་དུང་ཁྱོད་མིན་སྐྱབས་གནས་སུ་ལ་རེ།" ཞེས་འཁོད།

ཆུ་རྟ་(1882)ལོར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དགུང་གྲངས་བདུན་
ལ་ཕེབས་པའི་སྐབས་དེར་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་དབང་ཕྱུག···
སྐུང་ཀ་ཞི་བཞེས་སྐབས་རྒྱལ་ཚབ་རྟ་ཚག་ཁྲུང་ཞབ་ཏུ་ཐོག་ཁྲུ་ངག་དབང་···
དཔལ་ལྡན་ཀྱི་དྲུང་ནས་དགེ་ཚུལ་གྱི་སྡོམ་པ་བཞེས།

ཆུ་རྟ་(1882)ལོར། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་བསྟན་པའི་དབང་
ཕྱུག་དགོངས་པ་མྱ་ངན་ལས་འདས། མེ་ཁྱི་(1886)ལོའི་ཟླ་བཞི་པའི་
ཚེས་བརྒྱད་ཉིན་གྱི་ཉི་ནུབ་དུས་དེར་རྒྱལ་ཚབ་རྟ་ཚག་ཁྲུང་ཞབ་ཏུ་ཐོག་ཁྲུ··
ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་མཆོག་རྗེ་ཤར་རྩེད་སྡོད་ ཟིམ་ཁུང་དུ་སྐུ་ཞ་ཤེད།
"ཚེས་དགུ་ཉིན་བོད་བཞུགས་ཟླ་མ་ཨམ་པན་ནས་ཡོངས་འཛིན་སྲིད་སྐྱོང་··
ཆེན་པོའི་སྐུ་གདུང་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་། ཐམ་ཀ་ར་རྡོ་ མ་བྱུས་" "ཚེས་
བཅུ་གསུམ་ཉིན་བཀའི་མདུན་ན་འདོན་ནམ་བཞི་དང་། སྲི་ཁྲབ་མཁན་
པོ་ངཅས་ནས་མཇལ་དར་མཇལ་རྟེན་གསུམ་འདེགས་འབུལ་གྱི་སྒོ་ནས····
གོང་ས་ཆེན་པོ་སྐུ་ན་མ་སོན་ཅིང་། ཐུགས་གཉེར་བཀན་བསམ་མཛད་
དཀོས་དང་བཅས་རེ་ཞིག་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་མཛད་པོ་སྲིད་སྐྱོང་ཁྲུར་འཛིན་··
དེ་མོ་ཧོ་ཐོག་ཁྲུ་རང་འོས་ཚུལ་གོ་བསྐུར་སྐབས་སྤྲོད་ཞུ་བར་མཛད་"①ཅེས
གསལ་ཞིང་། དེ་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་དགོངས་མཐུན་ཐུང་འཕྲལ་བོད་

① (རྣམ་ཐར་རིན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་138)

བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་ལ་བཀའ་ཤག་ནས་གོ་བསྐུར་ཞུས་པ་ཁའང་མོས་

མཐུན་བྱུང་འདུག་པ་ནི་རྣམ་ཐར་ནང་ 'སྲིད་སྐྱོང་ལས་ཚབ་གསར་བསྐོའི་

སྐོར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཉིས་ལའང་བཀའ་བསྒྱུར་མཛད་པ་བཞིན་····

དེ་མོ་ཧྥ་ཐོག་ཐུ་རང་ལ་ཐུགས་གཏན་འཁེལ་དོན། ཨམ་བན་བཀའ་འབྲེལ་

བཀའི་ཁྲིང་སང་ཧྲ་མདོ་དཔུ་གསུམ་གོང་ས་མཆོག་ལ་སྙན་སྒྲོན་ཞུ་བར་ ···

ཕེབས་"①ཞེས་འཁོད་པ་བཞིན་ཨམ་བན་གཉིས་ནས་དེ་མོར་སྲིད་སྐྱོང་····

བསྐོ་བཞག་ཡོད་པའི་གོང་མ་ཆེན་པོར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་པ་དང་། བོད་ཀྱི་

སྲིད་འགན་རྒྱུན་མཐུད་སྐྱོང་དགོས་སྐབས་ལོ་དེའི་ཧོར་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བཅུ

གསུམ་ཉིན་དེ་མོ་ཧྥ་ཐོག་ཐུ་སྲིད་སྐྱོང་ལས་ཚབ་ཀྱི་ཆེ་འདོན་བསྐྱངས······

འདུག

དེ་ནས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལན་འཁོར་རྗེས་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁྲི······

འདོན་དངོས་གཞི་གནང་བའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་ནང་། ལོ་དེ་གའི་ཟླ་བ་

དགུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་"འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ནས···· ··

གསེར་གྱི་བཀའ་ཤོག་རིན་པོ་ཆེ་བསྩལ་ཕེབས་དགོངས་དོན་བཞིན། དེ་མོ་

ཧྥ་ཐོག་ཐུ་མཆོག་ནས་གངས་ལྗོངས་ཆབ་སྲིད་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་འཚོ་འཛིན་···

ཐུགས་འགན་གཙང་བཞེས་ཀྱི་ཁྲི་ཕེབས་དང་། ལས་ཐམ་རྟེས་བཞེས་ཀྱི་

མཛད་སྒོ་ཆབས་ཅིག་བསྐྱང་རྒྱུའི་སྐད་དུ······"རྩེ་ཕོ་བྲང་དུ་ཕེབས་ཏེ···

ཐོག་མར་ཤར་རྒྱུད་ཤོད་གཟིམ་ཆུང་རིག་གནས་ཀུན་གསལ་དུ་སྟར་སྒྲོལ····

རྟེན་འབྲེལ་གྱི་མཛད་སྒོ་རྣམས་གནང་། "དེ་ནས་ཉི་འོད་དུ་མཆོད་ཡོན་

ཐབས་གཅིག་ཏུ་གསེར་ཞལ་ལྷན་འཛོམས་པའི་སར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་

---

① (རྣམ་ཐར་རིན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་140)

ནས་དཔྱལ་ཐམ་ཆེ་སོ་ཟླ་མ་རྟོག་ནས་ཕྱུང་སྟེ་སྲིད་སྐྱོང་ཆེན་པོའི་ཕྱག་ཏུ་
ཕུལ་”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་ནས་བཟུང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གནད་སྒོ་རྣམས་
དངོས་སུ་ཕྱག་བསྟར་མཛད།

ཕྱི་ལོ་ 1888 ས་ཕྱི་ལོའི་ཟླ་བ་དང་པོའི་ཚེས་བཅུ་བཞི་ཉིན་པཎ་
ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པའི་ཡང་སྲིད་ངོས་སྤྲུལ་རྟགས་པོ་སྦྱམ་པ་ཕུལ་དང་།
ལ་སོ། ཐོབ་རྒྱལ་བཅས་སུ་ཁྲི་ཙུ་བསུམ་ཐོན་པ་སྐར་ལམ་རྩེ་གཟིམ་ཚུང་ས་
གསུམ་རྣམ་རྒྱལ་དུ་ཐུམ་སྒྲུབ་དང་འབྲེལ་མཚན་བྱང་ལེགས་ཐུམ་དཀྲུག
འདོན་བསྒྲུངས་ནོན། དགས་ཟླུམ་གྱི་ཁྲི་ཙུའི་མཚན་བྱང་འཕར་ཏེ་ཐོན་
པས་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་མཆོག་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ་བྲལ་དུ
ངེས་པ་རྙེད་ཐུབ་པ་བྱུང་།

དུས་དེར་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཏ་ཅང་རྙོག་འཛིང་ཆེ་བའི་གནས་སུ་
གྱུར་བ་སྟེ། ཨིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་སྲུམ་ཟད་སྲོན་མི་དང་
མཚུངས་པས། དབྱིན་ཇི་ཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་སོགས་ཀྱིས་བོད་ལ་
བཙན་འཛུལ་བྱེད་པའི་ཧམ་སེམས་ཉིན་བཞིན་ཇེ་ཆེར་ཕྱིན། རྒྱལ་དབང་
ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་སྐུ་ན་ཕྲ་བས་བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁུལ་
སྲིད་དབང་འཐོབ་རེས་བྱེད་པའི་འཐབ་རྩོད་རྙོག་འཛིང་ཅན་དུ་འགྱུར་
བ་དང་བཅས་སོ།

2. དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ལ་ཛ་རྡོལ་བྱེད་བཞི དམག་འཁྲུག་ཐེངས་དང་པོ་བྱུང་བ།

དུས་རབས་ཉེར་དགུ་པའི་སྐབས་སུ་འཛམ་གླིང་མ་རྩའི་རིང་ལུགས་

① (ནམ་ཐར་རིན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་148)

དེ་སྐེར་སྤོམ་མ་ཛའི་རིང་ལུགས་དང་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དུས་སྐབས་སུ་སླེབས་ཤིང་། བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དབར་ཚོང་ར་དང་། ཐོན་སྐྱེད་རྒྱུ་ཆས་འཕྲོག་རེས་བྱེད་པའི་དམག་འཐབ་ཡང་ཡང་ལངས་ཤིང་། དུས་དེར་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ཧྲ་ཅང་ཉམས་ཞན་གྱི་གནས་སུ་ལྷུངས་ཏེ་རང་རྒྱལ་སྡོ་ཐུབ་ས་ཁུལ་སོགས་ས་གནས་མང་པོར་… དབང་བསྒྱུར་བྱེད་པའི་ནུས་པ་དང་བྲལ་བས་དབྱིན་ཇི་དང་ཨུ་རུ་སུས་ཐྲི་… ཁྲིན་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཁག་ལ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་ཆོས་ཁང་བཙུགས། དབྱིན་ཇི་དང་ཨུ་རུ་སུའི་དངར་ས་གནས་དེ་དག་ཕན་ཚུན་འགྲན་ཙོད་བྱེད་པའི་ཙོད་གླིང་ཡང་ཡང་ལངས། དུས་དེར་དབྱིན་ཇིས་བཙན་བཟུང་གི་ས་ཆ་རྒྱ་སྐྱིད་ཀ་ཧྥོང་བ་དང་བོད་ཧྥིལ་པོ་བཙན་བཟུང་བྱེད་པའི་དམིགས་ཡུལ་བསྒྲུབ་ཆེད་ཆོས་སྤེལ་བ་དང་། ཡུལ་བསྐོར། གཏེར་རིགས་བརྟག་ཞིབ་བྱེད་པ་སོགས་ལ་ཁ་ཡར་ནས་སྔ་རྗེས་སུ་གསང་ཇུས་མང་པོ་བོད་དུ་བཏང་།

བོད་ཀྱི་མི་རིའི་ཁག་གི་མི་དམངས་ཀྱིས་ཕོ་པ་ཆེའི་གཡོ་སྒྱུའི་སྦྱོར་བ་གསལ་པོར་རྟོགས་ཏེ་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་སྟབས་དབྱིན་ཇིས་བཙན་… … འཛུལ་གྱི་དམིགས་ཡུལ་དེ་བསྒྲུབ་ཆེད་ཐབས་ལམ་གཞན་ཞིག་བཙལ་བ་སྟེ་… ཐོག་མར་བོད་ཀྱི་ས་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་ཆུང་ངུ་ཁག་གཅིག་བཙན་བཟུང་བྱས་པ། དཔེར་ན། ཤིང་ཕྲི་(1814)ལོར། དབྱིན་ཇིས་གཡོ་སྒྱུའི་སྦྱོར་བས་འཕྲས་སློངས་པར་དཔུང་དམག་བྱས་ཏེ་བལ་པོའི་ལག་ནས་ས་ཆ་ཁག་… གཉིས་བཙན་འཕྲོག་བྱས། དུས་དེར་བལ་པོས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་དམག་ལ་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཞི་མིང་མཆོག་ལ་དཔུང་རོགས… …

ཧ་ཏོང་རྒྱའི་རེ་བ་ཇི་ལྟར་ཞུས་ཀྱང་དེས་དཔུང་རོགས་གཏོང་རྒྱུ་ལྟ་ཞོག "དོན་མེད་རྩོག་དྲ་བརྩོས་ན་མི་འགྲིག" ཅེས་ཁ་རྟུང་བཏང་། དེར་བརྟེན་དཔལ་པོ་བྲེའུ་ཤུག་ཐང་ལ་ལུས་པ་ལྟ་བུར་གྱུར་ནས་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པར་འདོག་གོལ་བྱེད་ཐབས་དབེན་པའི་གནས་སུ་ལྷུངས་ནས་མཐར་མགོ་བཏགས་ཞུས་ཏེ་འདྲ་མཉམ་མིན་པའི་ས་ཀ་ལིའི་ཆིངས་ཡིག་མ······བཞག་ཐབས་མེད་དུ་གྱུར་ཅིང་། དབྱིན་ཇིས་དཔལ་པོ་རྒྱལ་ཁབ་ཆུང་དུ་དེར་འཛིག ཧྲག་གཉིས་མཐུད་ཀྱིས་བཙན་འཛུལ་བྱེད་པའི་དམིགས····ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་བལ་ཡུལ་དང་ས་འབྲེལ་ཡིན་པའི་ས་རྒྱ་ཆེ་ལ་དམག་ཤུགས་ཞན་པ་དང་། ཆོས་དད་ཆེ་ལ་དོགས་ཟོན་ཆུང་བ། མི་འཛོར་ཀྱང་ལ་ཐོན་ཁུངས་མང་བའི་བོད་འདི་ཟ་སེམས་བཅངས་པ་དེ་ཡིན། དེ་ནས་དབྱིན་ཇིས་འབྲུག་པའི་མི་ཁག་གཅིག་དང་ངན་འབྲེལ་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ས···ཁོངས་སོན་དང་། མཚོ་སྔ་སོགས་བཙན་བཟུང་བྱེད་པའི་གྲབས་གཞོམ་བྱས་པ་མ་ཟད། འབྲུག་ཡུལ་དང་འབྲས་ལྗོངས་སུ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་སྒོ་བཙུགས། སྐབས་དེར་འབྲས་ལྗོངས་ས་སྐྱོད་པ་མཐུ་སྟོབས་ནམ་རྒྱལ་གྱི་མོ་ཆུ་འཕོ་བྲང་དུ་ཚ་གཡོལ་དུ་བཞུགས་སྐབས་དབྱིན་ཇིས་འཛིགས····སྐུལ་དང་རྨ་སྐྱོད་ཐེངས་མང་བྱས་ཏེ་ཁོང་རྒྱ་ཡ་ར་རྡོ་རྗེ་གླིང་དུ་ཕེབས····དགོས་ཞེས་ཞུས། འོན་ཀྱང་ཁོང་གིས་ཁས་ལེན་རྒྱ་བ་ནས་མ་གནང་བར་མེ་བྱི་(1876)ལོར་འབྲུག་པ་ས་སྐྱོད་པ་དང་། ཁོང་རང་ཉིད་ནས་ཕོ་ང་མ་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཚབ་བོད་བཞུགས་སྲུང་ཀུའི་ཨམ་བན་དང་། རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཛ་ག་ཧྲུང་ཞན་ཧྲུ་ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན། བཀའ་བློན་ཤུང་སྔ་སྒྲུ་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་དང་། བཀའ་བློན་བླ་མ་ཡོན་ཏན། མདོ་མཁར་

བ་ཆེ་རིང་ནོར་བུ། ཊ་ཡུ་གྲོག་ལྷ་དཔང་རྡོ་རྗེ། རམ་པ་བཀྲ་ཤིས་དར་
རྒྱས་བཅས་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་གཙོ་བོ་རྣམས་ལ་"དེང་སང་དབྱིན་ཇིའི་
ཕྲུག་གཡོའི་བྱེད་བབ་གང་ལ་བལྟས་ཀྱང་རིང་པོར་མི་ཐོགས་པར་བོད་……
ལྗོངས་ཆོས་ལྡན་གྱི་ཞིང་སར་བཙན་འཛུལ་གྱིས་རྒྱལ་བའི་བསྟན་པ་རིན་པོ་…
ཆེར་རྣ་འབྱིན་གྱི་བྱ་ངན་སྤྲེལ་རྒྱུ་གདོན་མི་ཟ་བའི་སྣང་ཚུལ་གསལ་པོར་…
མཐོང་འདུག་པས་དེས་ན་བོད་གཞུང་མཆོག་ནས་ཁྲུལ་འདིའི་ས་མཚམས་…
འབྲུང་ཁག་སོགས་སྒོ་ངང་སར་ཕྱི་ནང་གསང་གསུམ་གྱི་སྲུང་ཞིབ་སོ་འདོན་…
བྱེད་མི་དོ་ཚོད་ཀཏོང་ཀནང་དང་འབྲེལ་སྔོན་ཚུད་ནས་ཞི་དྲག་ཐབས་སྒོ་…
གང་དགེའི་མཛད་ཐུགས་ལག་ལེན་ཊསྟར་འོས་ཀ་ང་ཊསམ་ཐྲོལ་མེད་གསལ་…
འདེབས་ཞུ་རྒྱུ"ཞེས་འཁོད་པའི་སྙན་ཞུ་སྔ་རྗེས་སུ་འབྱོར། དུས་མཚུངས་
མཐའ་མཚམས་ས་གནས་རྫོང་གཞིས་ཁག་ནས་ཀྱང་ཁྲུལ་དེའི་གནས་ཚུལ་…
མཐོང་ཐོས་དོགས་གསུམ་སྐོར་སྙན་ཞུ་སྔ་རྗེས་སུ་ཕུལ་འབྱོར་བྱུང་བ་དང་།
ལྷག་པར་དུ་ཕག་རི་དང་གམ་པ་རྫོང་ཁག་གཉིས་ནས་སྙན་ཞུ་རིམ་ཕུལ་… …
ནང་གསལ་"ཤྲུས་ཆོས་རྒྱལ་མཚམས་ས་འབྲིས་གནད་ཆེ་ཤག་ཏུ་ཕ་སང……
སྟབས་ཀྱིས་སྲུང་ཞིབ་སོ་འདོན་བྱེད་མི་སྔ་རྗེས་སུ་བཏང་བ་དང་། གཞན་ཡང་
ས་འབྲིས་ཕྱི་རྒྱལ་མི་སེར་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་ཏེ་གནས་ཚུལ་བརྩད་གཙོད་བྱས་
པ་ཅེ་མཐུན་སྦྱུང་བར་བསྟན་དཀྲ་ཕྱི་གླིང་པས་རང་ཕྱོགས་སུ་བཙན་འཛུལ་
བྱ་རྒྱུའི་བསམ་ངན་ཤིག་ཅང་གིས་ཁྲོང་ཚོའི་ཤཀད་ཡོད་མི་སྣ་རང་རེའི་…
ས་མཚམས་ཡས་མས་ཀ་ང་སར་མངོན་ཆུང་གི་ཐོག་ནས་ཞུལ་ཞིབ་ཏུ་ཡོང་…
སྐྱེ་ལ་འབྲུང་དོག་སར་ལམ་བཟོའི་ས་བཀྲ་ཞིབ་འགོད་བྱས་པས་མ་ཚད་… …
རང་ཕྱོགས་སུ་དམིགས་ནས་དམག་མི་བསྡུ་གསོག་དང་། དམག་རྒྱགས

གྲབས་གསོལ་བྱེད་གཏན་ཡིན་འདུག་པར་རྒྱལ་མཚམས་ཤིག་ཏུ་ཙ…… ……
འགངས་ཆེ་གཉིས་གུས་འཁངས་ས་མཐའི་རྫོང་སྡོད་དཔོན་པ་དམས་རང་……
བཞིན་ཨ་ཚོད་འདི་སྒྱུར་སྡོད་གློས་བཟོད་བྲལ་ཡགས་ན་ལྷ་དཔོན་ཆེན……
པོས་འཕྲུལ་སྒྱུར་སྐུ་ཚབ་དོ་ཚོད་སྣོང་བཤང་མཛད་འོས་དགོས་པ་ང……
དགའ་ཅི་ལེགས་ཐུགས་གཡེངས་སུ་མ་འགྱུར་བ་མཁྱེན། མཁྱེན”ཞེས་པ་
འཕྱུར་འཕྲུལ་པོད་བཞུགས་སུང་ཀུའི་ཨམ་བན་མཆོག་དང་། སྲིད་སྐྱོང་
རྟ་ཚག་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན། བཀའ་ཤག་སོགས་ལ་ཀའ་བསྒྱུར་ཐབ་
ནན་མཛད་པའི་སྙིང་པོར། ས་མཚམས་ཀྱི་དོན་དག་འདི་ནི་རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་བདག་དབང་དང་བོད་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་མང་གི་ཆོས་སྲོག་ལ……
ཐུག་པའི་རྩ་ཆེའི་བྱ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་འཕྲུལ་དུས་མཚམས་གནད་དོན……
རྟོགས་ཞིབ་བྱེད་པོར་ཨམ་བན་སྐུ་ཚབ་སོགས་དཔོན་གྲང་ཆེང་ཐུངས་དང་།
བོད་དམག་མདའ་དཔོན་བཀྲ་ཤིས་དར་རྒྱས་གཉིས་ཆེད་དུ་བསྐོ་བཞག……
ཐོག་མངགས་གཏོང་མཛད་ཀྱང་། ཁོ་པ་གཉིས་ནས་ས་མཚམས་རྫོང་
གཞིས་ཁག་ལ་ངོ་བསྐྱོད་ཐོག་རྟོག་ཞིབ་དང་བཀོད་སྒྲིག་གང་ཡང་མ་བྱས……
པར་བཤར་རྒྱག་འབྲས་ལྗོངས་སུ་བསྐྱོད་དེ་འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོ་མཐུ……
སྟོབས་རྣམ་རྒྱལ་སོགས་དཔོན་རིགས་ཡོངས་ལ་ཁྲིད་ཆོས་བོད་ཕྱོགས་སུ……
དབྱིན་དམག་དཀང་ཤོར་བྱུང་ན་མི་འགྲིག་ཅེས་སླད་དོར་ཤན་བྲུ་ཞིག……
བླངས་པ་དེས་ས་མཚམས་གནད་དོན་གལ་ཆེ་རྣམས་ཐག་གཅོད་ཐུབ་པར་
སྐྱོམས་ཏེ་སྣང་ཆུང་དུ་སོང་བའི་ངན་འབྲས་སུ་དབྱིན་ཇིས་བཙན་འཛུལ……
གྲབས་གསོལ་མང་ཙམ་སྤེལ་ཉུང་མགོ་ཉལ་སྣ་ཡིས་མི་ཚོར་བའི་ནང་ལྟར……
གྱུར། དེ་ནས་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་དམག་གི་འགོ་པ་རྟའི་རྫི་ཐེར་བས་

འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོའི་ཉེ་འབྲེལ་རྡོ་བྲ་བཀྲས་གླིང་གི་ཕ་རྣམ་རྒྱལ་དང་།
བོ་གདོང་བླ་མ་ཟེར་བ་གཉིས་དང་ངན་པ་ལག་འབྲེལ་གྱིས་འབྲས་ལྗོངས་
ཡོངས་སུ་བཙན་བཟུང་བྱས་ཤོག་འབྲས་ལྗོངས་དེ་ཉིད་བོད་ཕྱོགས་སུ་……
བཙན་འཛུལ་བྱེད་པའི་དམག་ལམ་བཟོ་བ་དང་། དམག་མཁའི་ཐམ་པ་རྒྱག་
པ། དམག་མི་སྡོད་ཚུགས་པ་དམག་ཚོགས་གྲ་སྒྲིག་བྱེད་པའི་གནས་ཞིག་ཏུ་
བསྒྱུར། འབྲས་ལྗོངས་དང་འབྲུག་ཡུལ་དབྱིན་ཇིའི་ལག་འོག་ཏུ་ཉར་རྗེས་
དང་རྒྱལ་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་མང་དང་། ལྷག་པར་དུ་བོད་མི་མང་
ཤེས་རྟོགས་ཐོན་ཆེར་སྐྱེད་ཀྱིས་རང་སྲུང་རྒོལ་ལེན་ལྡོག་པའི་གྲ་སྒྲིག་དང་…
ཞིགས་བྱས་པ་དང་བོད་ས་ནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་ས་མཚམས་སྲུང་བརྟན
ཡོང་ཆེད་དང་། འབྲས་ལྗོངས་པ་དང་བོད་རིགས་ཤ་རུས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་
ཟབ་པ་དང་། སྐད་ཡིག་འདྲ་བ། ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལ་དད་
གུས་བྱེད་མཁན་གཅིག་པ་ཡིན་སྟབས་འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོ་སྐུ་འཁོར……
རྣམས་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་ས་གནས་སུ་གནས་སྡོ་གནང་དགོས་པའི……
བསྐུལ་བྱ་ཡང་ཡང་མཛད། འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོ་མཐུ་སྟོབས་རྣམ་རྒྱལ་
སྐུ་འཁོར་གྱིས་ཀྱང་བསྐུལ་བྱ་དྭངས་ལེན་མཛད་དེ་བོད་དུ་གནས་སྡོད……
ཀྱིས་ལོ་གཉིས་ལྷག་ཙམ་བཞུགས། དུས་དེར་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པས་
འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོ་མཐུ་སྟོབས་རྣམ་རྒྱལ་མཆོག་འབྲུལ་དུ་ཕྱིར་ལོག……
དགོས་ཞེས་འཇིགས་སྐུལ་ཐེངས་མང་བྱས་ཀྱང་ཁོང་གིས་དཔའ་ངར་ཞུམ་པ་
མེད་པར་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པར་ཡིག་ཐོག་ནས་ཁ་རྡུང་དྲག་པོ་གནང་
གནང་མཛད། དུས་མཚུངས་འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོ་མཐུ་སྟོབས་རྣམ་རྒྱལ་
དང་ལྷ་ལྕམ་ཡེ་ཤེས་སྒྲོལ་མ་རྣམ་གཉིས་ལྷ་སར་ཇོ་ཐེབས་ཐོག་བཀའ་ཤག…

ཏུ་“དབྱིན་ཇིའི་བྲ་སྲོད་གང་ལ་གཞིགས་ཀྱང་འབྲས་ལྗོངས་རྗེ་འབངས་…
རྣམས་ད་རུང་ཨོ་ཚོད་དུ་སྡོད་བློས་བཟོད་མིན་ལ་བརྟེན་བོད་འབྲས་བརྟན་
ལ་གཅིག་གྱུར་ལ་དགོངས་བོད་གཞུང་གིས་ང་ཚོར་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་འགོ……
འདྲེན་སྦྱར་བཞིན་ཡོད་པའི་ཞལ་བཞེས་ཡོད་པ་”ཞེས་ཞུས་ཤིང་། བོད
ས་ནས་སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གནང་རྒྱུ་ཞལ་བཞེས
བཟང་པོ་གནང་བ་མ་ཟད། འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་སྲས་ངོ་འཁོར་གྱི་ཁྲི་
ཐེབས་ལེགས་འདུལ་དང་། མཇལ་རྟེན་གསུམ་འབུལ་བཞེས་ཐོག་འབྲས་
ལྗོངས་རྒྱལ་པོ་དང་། ལྷ་ལྕམ། སྲས་སོགས་ཕྱིར་ཐེབས་སྐབས་ན་ཟླའི་
དང་། དངུལ་ཏམ་རྡོ་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་ཇ་འཁོར་དྲུག་བདུན་ཅུ་ཐམ་པ་
གཞིས་རྩེ་བཀར་ཁང་ནས་འབྲུ་ཁལ་ཆིག་སྟོང་ཐམ་པ་འདོན་སྤྲོད་ཆོག་པའི
བཀའ་ཡིག་བཅས་བསྩལ།

དབྱིན་ཇིས་འབྲུག་ཡུལ་དང་འབྲས་ལྗོངས་བཟུང་རྗེས་ས་མཚམས་…
ཇོང་གཞིས་ཁག་ལ་ཕྱི་རྒྱལ་མི་རིགས་བོད་སར་ནང་འཛུལ་མི་ཆོག་པའི……
བཀའ་ཡིག་ཚ་ནན་གནང་ཡང་དབྱིན་ཇིའི་གསང་ཞུལ་རྒྱ་གར་བ་ས་ར་……
ཙན་དྲ་ཟེར་བ་དེས་ཆོས་བྱེད་སྐྱེས་བུ་དམ་པར་བརྫུས་ཏེ་ཐོག་མ་རྒྱལ་རྩེར་
འབྱོར། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་འབྲོང་རྩེར་འོངས་ཏེ་འབྲོང་རྩེའི་གཞིས་བདག་
ཕ་ལྷ་ལྕམ་གྱིས་སྣང་མེད་དང་སྙིང་རྗེའི་བསམ་པ་བཅངས་ཏེ་ཁོ་པར་སྣེ……
ལེན་རོགས་རམ་གང་མང་གནང་བ་མ་ཟད། བཀྲས་ལྷུན་གྱི་སྤྲུལ་སྐུ་སེང་ཆེན
སྐུ་ཕྲེང་ན་རིམ་དང་ཕ་ལྷ་དབར་མཚོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཉམ་ཟབ་ཆེ་བས་
བཀྲས་ལྷུན་དགོན་གྱི་སེང་ཆེན་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་དཔལ་ལྡན་ཆོས་འཕེལ་
ལ་ངོ་སྤྲོར་གནང་སྐབས་དེས་དབྱིན་ཇིའི་སོ་པ་ས་ར་ཙན་དྲ་སེ་ཆོས་བྱེད་

དགེ་འདུན་ཚུལ་ལྡན་ཞིག་ལ་མཛོད་ཏེ་ཕྱག་དཔེ་དང་དངོས་པོ་མང་པོ་
གནང་། བླ་སློབ་ཀྱི་ལ་རྒྱ་བཟུང་སྟེ་བཞུགས་པའི་གནས་ཚུལ་སོགས་བོད་
ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་རྟོགས་རྗེས་སེང་ཆེན་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་དཔལ་
ལྡན་ལྷ་སར་ངཀའ་འགུག་གནང་སྟེ་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་མི་རྒྱལ་མཚམས་བརྒལ་ཏེ་
ནང་སར་ཡོང་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་རྒྱ་རབས་དང་རིམ་པ་ཡོད་པ་ཤེས་བཞིན་
དུ་ཕྱི་མི་བདག་སྒྲོད་ཀྱིས་གསང་བ་ཕྱི་གྱུར་བྱེད་པའི་ནོར་འཁྲུལ་ཚབས་ཆེ་
ཡང་ཉེས་ཅན་ཡང་བཟོས་གྱིས་མཁར་དབང་གཞུང་བཞེས་དང་གྲྭ་སའི་
ལས་གནས་དབྱུང་སྟེ་ཀོང་པོ་རྒྱ་མདའ་རྫོང་དུ་རྒྱངས་འབུད་བཏང་།
མཐར་རྒྱ་མདའ་རྫོང་དུ་བསྒྲོངས། ཕྱོགས་མཚུངས་དབྱིན་ཇིའི་གསང་
ཞུལ་དེ་དང་ཕ་ལྷའི་ཕྱམ་མཉམ་དུ་རྒྱལ་རྩེ་བརྒྱུད་མར་ལམ་ཡར་འགྲོག
བསམ་སྡིང་སོགས་ལ་གནས་མཇལ་བའི་ཚུལ་བྱེད་བཞིན་ལྷ་སར་འབྱོར།
གནས་ཚུལ་དེ་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་རྟོགས་རྗེས་སྔར་ཕ་ལྷ་བའི་
འཛིན་ཁོངས་འགྲོང་རྩེ་གཞིས་ཞི་ལག་ནས་ལོ་རེ་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་
བཀར་འཇུག་འབྲུ་གཙང་རྡུའི་ཁལ་དགུ་སྟོང་དགུ་བརྒྱ་དགུ་བཅུ་གོ་དགུ་
དང་ཁྲེ་བཅུ་དགུ་དང་ཞུལ་ལྷུ་རེ་ལོ་ལྟར་གཙང་འབུལ་ཞུ་དགོས་པའི་ཉེས་
ཆད་གནང་། དེར་བརྟེན་སྒེར་ཕ་ལྷ་བའི་སྲས་ཆུང་བ་སྲས་སྨྱོན་ཟེར་བ་
དེས་བོད་མི་རིགས་ལ་རྒྱབ་གཏོད་ཀྱིས་དབྱིན་ཇིའི་རྗེས་འབྲངས་པ་བྱས།

སྐབས་དེར་དབྱིན་ཇིས་བོད་ཀྱི་ས་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་ཆུང་ངུ་ཁག
ཡོངས་སུ་བཙན་བཟུང་བྱས་ཏེ་བོད་ལ་སྒོ་ཀུན་ནས་བཙན་འཛུལ་བྱེད་
པའི་ཉེན་ཁའི་གནས་སུ་ལྷུངས། དུས་མཚུངས་དབྱིན་ཇི་དང་ཛྷ་རན་
ཤིའི་མཉམ་འབྲེལ་དམག་དཔུང་པེ་ཅིང་དུ་འཛུར་བཞིན་ཡོད་པས་ཆིན་

ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ཡང་རླུང་གི་དབུས་ན་གཡབས་པའི་སྒྲོན་མེ་ལྟ་བུར་
གྱུར། བོད་ཀྱི་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་མང་དང་། རྒྱལ་གཅེས་དཔོན་རིགས
སེར་སྐྱ་ཁག་གིས་སེམས་རྒྱལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་བརྟན་སྲུང་དང་རང་ཉིད་
ཀྱི་མཛེས་སྡུག་ལྡན་པའི་ཕ་ཡུལ་འདི་འདྲི་ལག་ཏུ་མི་ཤོར་བའི་ཆེད་དུ་མེ་
སྟག་ (1866) ལོར། རང་རྒྱལ་གྱི་ས་ཆ་བསྐྱོན་མེད་ལུང་ཐུར་ལར་སོ་ལྷ
ཁང་དང་སྲུང་དམག་བཙུགས་ཏེ་ས་མཚམས་སུ་གང་བྱུང་གིས་ཚོད་འགྲུལ་
བྱེད་པ་དང་། དབྱིན་ཇིའི་མི་རང་མཚམས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ས་ཁོངས་སུ་ཡོང་
བར་བཀག་འགོག་བྱས། ད་དུང་ལུང་ཐུར་ལར་གནས་ཚུང་འོད་ལྡན་དཀར་
པོའི་རྟེན་ཁང་ཡང་བཞེངས། དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པས་ལུང་ཐུར་
ལར་སོ་ལྷ་ཁང་བཙུགས་པ་མཐོང་འཕྲལ་མེ་སྟག་ (1866) ལོའི་སྤྱི་ཟླ་
བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་ཉེར་དགུ་ཉིན་ཀྲུང་གོར་བཅའ་སྡོད་དབྱིན་ཇིའི་
གཞུང་ཚབ་ཆེ་མོ་བ་ཧྲར་སིན་གྱིས་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་ཕྱི་དོན
སྤྱི་ཁྲབ་ཡ་མོན་ལ་“ད་ལྟ་བོད་པས་དབྱིན་ཇིའི་མི་བོད་དུ་ཡོང་མཚམས་
བཞག་པ་ཤེས་རྗེས་ས་མཚམས་ཕྱི་རོལ་དུ་རྡོ་རྗེ་གླིང་དང་རྒྱང་ཐག་ལེ་
དབར་བརྒྱ་ཙམ་གྱི་སར་སྒྲོགས་རྫོང་བརྒྱབ་པ་དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་ཚོང་
འགྲུལ་བཀག་སྡོམ་བྱེད་ཆེད་རེད། དབྱིན་ཇིར་ཆ་མཚོན་ན་སྒྲོགས
རྫོང་དེ་གཏོར་ལས་སླ་པོ་ཡོད་ཀྱང་། ང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་རྩོག་ཟླ་བྱེད་
འདོད་མེད་པས་དེ་ག་ནས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལ་བརྗོད་གནང་ནས་བོད་
པས་རང་སྣང་གང་ཤར་གྱིས་ཧམ་པ་ཚ་པོ་བྱེད་མི་རུང་བ་བརྒྱུད་བསྒྲགས
བྱེད་དུ་འཇུག་རོགས་གནང་”ཞེས་ཡི་གེ་བཏང་འཕྲོར་བྱུང་འཕྲལ་ཆིན་
ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དངངས་སྐྲག་རབ་ཏུ་སྐྱེས་ཏེ་དཀར་ནག་དབྱེ་བ

ཙམ་ཡང་མི་འབྱེད་པར་བོད་ ཞུགས་ཨམ་བན་ཞུན་རྟའོ་བརྒྱུད་བོད་ས···
གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་ལུང་ཐུར་ལའི་སོ་ལྷ་ཁང་གཏོར་དགོས་པའི་བཀའ···
ཕབ་ཀྱང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ཀྱིས་ཆིན··
གྲུང་དབྱང་གི་ནོར་འཁྲུལ་གྱི་བཀའ་དེར་མ་བརྩིས་པར། མེ་ཕག (1887)
ལོའི་ཟླ་གཉིས་པར་ག་ ན་ས་ཆེན་པོ་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་དང········
བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ། ད་ སེར་སྐྱ་ཡོངས་ནས་ཨམ་བན་ཞུན་རྟའོ་བརྒྱུད
ཆིན་སྲིད་གཞུང་ལ"ལུང་ཐུར་ལ་ནི་བོད་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་བསྐོན་མེད·····
ཡིན་པས་སོ་ལྷ་ཁང་ནམ་ཡང་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་ཀྱི་མིན་"ཞེས་གསེར་སྙན་
སྦྲོན། ད་དུང་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པ་འབྲས་ལྗོངས་ས་ཁོངས་ནས་
ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་ཅིང་། ཆིན་དུས་རབས་སུ་
དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་དེབ་ཐེར་ནང
"དུས་དེར་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་ས···
མཚམས་སུ་ཚོང་གླིང་རབས་དང་རིམ་པ་བཟོ་བ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་གཅིག
ནས་བོད་ལ་དངོས་སུ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་ཆེད། ཕྱི་ལོ་ 1887 ལོར་ས་
མཚམས་སུ་དམག་མི་ཉིས་སྟོང་ལྷག་ཙམ་བསྐྱོངས་པ་དང་མེ་སྒྱོགས་བཞི···
དཔོར་བ་མ་ཟད། པད་སྟོང་མདུན་ཞེས་པའི་ས་གནས་དེར་དམག་མཁོའི་
ཡོ་ཆས་འབོར་ཆེན་དཔོར་ནས་བོད་དུ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་པའི་རྟེན་གཞི··
དངོས་སུ་བཙུགས"ཞེས་འཁོད། སྐབས་དེར་ས་གནས་དེ་ཀ་ར་དངོས་པོ་
དཔོར་འདྲེན་བྱེད་མཁན་མང་པོ་བོད་རིགས་ཡིན་སྐབས་དབྱིན་ཇིས་བོད་
ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་རྩིས་ཡོད་པ་ཁོ་ཚོས་ཤེས་རྟོགས་བྱུང་ ཐལ་དཔོར···
འདྲེན་ལས་མི་འགོ་པ་ས་ཐར་དར་རྒྱས་ཞེས་པ་བོད་མི་ལུས་སྟོབས་རབ་བཟང་

ལ། སྤྱང་གྲུང་འཛོམས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་ང་ད་མི་རྣམས་སྒྲིག་འཛུགས་
བྱས་ཏེ་ཐེལ་ཙེ་ལག་བསྐོར་གྱིས་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པར་ངོ་རྒོལ་བྱེད་
པའི་གྲབས་བྱས་ཀྱང་ནང་ཏུལ་ཞིག་གིས་གསང་ཁ་བརྡོལ་ནས་དབྱིན་དམག
གིས་ས་ཐར་དར་རྒྱས་བཟུང་སྟེ་སྒྲིག་འཛུགས་དེའི་ནང་མི་ཇི་འདྲ་ཡོད་མིན་
གྱི་མིང་ཐོ་ཁ་གསལ་ཞིག་དགོས་ཞུགས་བཙོད་ཀྱང་། ས་ཐར་དར་རྒྱས་ཀྱིས་
སྐྱག་ཏུ་མིང་ཐོ་འཕོད་པའི་མཐའ་ཤན་བཟས། ཁོང་ཁྲོའི་མེ་ལྕེ་འབར་
བཞིན་མིག་ཆུ་དམར་པོར་གྱུར་པའི་དང་བཙན་འཛུལ་པ་ཁྲོད་ཆེར་མེད་···
པོ་དགོས་ན་སྐྱག་ག་ཅིན་ཟང་ཏུ་འཚོལ་ཞིག་བཙོད་པས། དབྱིན་དམག་
ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་དུ་གྱུར་ཏེ་ས་ཐར་དར་རྒྱས་བསྣམས་བཀྱིག བྱས་ཐོག་བོད་
ཕྱོགས་སུ་བཏང་། རྗེས་སུ་ས་ཐར་དར་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱལ་གཅེས་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་དེར
གཟིངས་བསྟོད་མཛད་ཆེད་གྲོ་མོ་སྐྱེ་ཁྲབ་རྫོང་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ་བར་གྲགས།

དུས་དེར་བོད་ཀྱི་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་མང་དང་དབྱིན་ཇི་བཙན་······
འཛུལ་པ་ལྟ་སྤྱོད་གཞང་སར་མེ་ཆུ་ལྟ་བུ་ནམ་ཡང་མཐུན་ཐབས་མེད་པ་ཞིག
ཡིན་སྟབས་སྲིད་སྐྱོང་དང་། བཀའ་ཤག་དཀའ་ངལ་སྐུར་ཐོག་བོད་ལྗོངས་ཚོང་
འདུ་རྒྱས་འཛོམས་ཀྱི་སྐོངས་འཚོགས་དང་འབྲེལ་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཚང་མའི་··
བསམ་ཕྲོས་ཞིབ་བསྡུར་མ་བྱས་ཐབས་མེད་ཡིན་པའི་ངོས་འཛིན་ཀ་ནང་སྟེ··
ཚོགས་འདུ་ཐེངས་ཆེན་སྐོངས་འཚོགས་ཐོག "སྤྱི་སྒྲིག་མཐའ་ན་མཐུ་མོ་
ཆེ·"བཞག་སྟེ་ཇེ་སྲིད་ང་ར་བོད་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ནས་སྤྱི་སྒྲིག་གན་··
དོན་སེམས་ཐག་ཆོད་ཅད་ཀྱིས་ལག་བསྟར་བྱ་རྒྱུ་ཁས་ལེན་བྱས་ཏེ······
ཚོགས་འདུར་ཞུགས་པའི་འཐུས་མི་ཡོངས་ནས་སློས་སླངས་ཉིད་ཐུགས······
བཀོད་དེ་བོད་ངཞུགས་ཨམ་ངན་ཞུན་ཏའི་དང་། རྒྱལ་ཚབ་ཏ་ཚག་དག་

དབང་དཔལ་ལྡན། བཀའ་ཤག་བཅས་ལ་དབྱིན་དམག འགོག་ཐབས་བྱེད་
པའི་བསམ་གྲོས་བཏོན་དོན་"དབྱིན་ཇི་བཙན་རྫུལ་པ་བཀག འགོག ནན་
ཏན་མཐའ་འཁྱོངས་བྱེད་ཆེད་མཐའ་མཚམས་སུ་ཞི་བ་དང་དྲག་པོའི་ལས་
དོན་གྱི་བཀོད་འདོམས་ཐུས་ལྡན་གཏེང་ཐུབ་ཁག་གཅིག་བསྐོ་བཞག ......
གནང་དགོས་ཁར་དབུས་གཙང་དང་། སྟོ་ཁ། དྭགས་ཀོང་། སྤོ་བོ། ཁམས་
ཁུལ། བྱང་འབྲོག་བཅས་ནས་འདོན་དམག་དང་ཡུལ་དམག་སྐུལ་འགུག་
དང་། ད་དུང་དགོས་པ་བྱུང་ཚེ་དགོན་སྡེ་ཆེ་འབྲིང་ཁག་ནས་སེར་དམག
དང་། ཐ་ན་སྐྱེས་པ་ ཙོ་བརྒྱད་དྲུག་ཅུའང་དམག་སྐུལ་རྒྱག་དགོས་རྒྱུར་
དམག་མི་བསྡུ་བསྐོང་བྱེད་མཁན་དཔོན་རིགས་སེར་སྐྱའི་ཕྱོགས་ནས་འགན
འཁུར་མི་སྣ་བསྐོ་བཞག་གནང་དགོས་པ་དང་། གོ་ལག་ཐད་པོད་བཟོས
མེ་སྒྲིགས་དང་། ཨོད་མདའ་མེ་རྫས། ཞ་མདེལ། སྤུད་ཏི། གྲི་མདུང་
ཐ་ན་ཞུར་རྡོ་ཡན་ཆད་གོ་སྒྲིག་དང་། ཕྱོགས་མཚུངས་དམག་རྒྱགས་འབྲུ
རིགས་ཀྱིས་གཙོས་བཟའ་ཆས་གང་ཅི་འདུ་འགོད་གསོག་འཛོག་དང་......
དཔོར་འདྲེན་དོས་ཁལ་སོགས་ཕྱོགས་ ང་ས་ནས་དམག་གྲབས་འཕྲུལ་ཚང
བྱ་རྒྱུ་ཉིན་འགྲངས་ཞག་འབུད་དུ་མ་སོང་བ་ལས་འགོ་འཛུགས་རྒྱུ་དང་།
དེ་བཞིན་དགྲ་འགོག་དམག་བཟློག་ཞབས་རིམ་བསྒྲུབ་རྒྱུའི་ཐད་དགའ......
ལྡན་ཁྲི་གདན་ཟུར་གྱིས་གཙོས་ཟླ་སྤྲུལ་ཁག་ལ་ཐུགས་དམ་གསུང་ཞུའི་......
དགོངས་དོན་གདན་ས་ཆེན་པོ་རྣམ་བཞི་དང་དཔལ་ལྡན་གསང་ཆེན་......
རྒྱུད་གྲྭ་སྟོད་སྨད་སོགས་རིས་མེད་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་མང་འགྱེད་ བརྟེན་བཀུར
དང་སྔགས་དགྲ་འགོག་དམག་འཐབ་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པའི་མཆོག་གསུམ......
གསོལ་ དེབས་རྒྱབ་སྐྱོར་རིམ་གྲོ་བསྒྲུབ་རྒྱུ་དང་། དེ་འབྲེལ་གཞུང་

བསྟེན་དགྲ་ལྷའི་གཙོ་བོ་གནས་ཆུང་ཆོས་རྒྱལ་ཆེན་པོ་དང་། ལ་མོ་ཚངས་པ། དཀའ་ཆུ་དོན་ཆོས་སྐྱོང་སོགས་ལྷ་བླ་ཁག་ལ་དབྱིན་ཇིར་ཞེ་བ་དང་དྲག་པོའི་འགོག་ཐབས་ཇི་ལྟར་བྱས་པ་བཟང་སྐོར་ལུང་བསྟག་ཞུ་ལ་ཏེ་བཀའ་ལུང་དགོངས་དོན་ལག་བསྟར་བྱེད་འོས་ཀྱིས་མཆོན་ཐབས་སྐོ་གང་གཟབ་མ་ཆང་བ་མེད་པ་དམ་འཛིན་སྐྱོད་མེད་དགོས་རྒྱུ་”སོགས་ཀྱི་སྐོར་···བསམ་འཆར་གྲོས་གཞི་ཆིག་སྒྲི་དམ་བཞི་སྒྲུར་ཞུལ། དེའི་སྐོར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཨུན་ཧྲའོ་བརྒྱུད་གོང་མ་ཀྱང་ཞུད་ལ་སྒ་ཕྱིའི་ཡོང་རྐྱེན་ཞིབ་གསལ་སྐན་སྒྲོན་སྒ་ཕྱི་ཞུས་ཀྱང་ཐན་པ་ཀང་ཡང་མ་བྱུང་།

དུས་དེར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ནས་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པར་འགོག་གོལ་བྱེད་པའི་དམག་གྲབས་བྱེད་སྒོ་དེ་དག་ལ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཨུན་ཧྲའོ་མཆོག་གིས་རྒྱབ་སྐྱོར་མཐའ····གཅིག་ཏུ་གནང་། མེ་ཕག་(1887)ལོའི་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཞི་ཉིན་ཕས་རྒོལ་མ་ཐུངས་པ་དེ་དག་བརླག་ཆེད་འབྲས་ལྗོངས་ས་མཚམས་སུ་མདའ་དཔོན་ལྷ་ཤིང་སྲས་དང་། རྩེ་མགྲོན་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན། གོང་དམག་བཅས་གཏོང་གནང་མཛད། དེ་བཞིན་ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔུང་དམག་སེར་སྐྱ་ལྔ་བརྒྱ་ཉི་ཤུ་ཙམ་བོད་འབྲས་ས་མཚམས་སུ་བསྐྱོད། ས་མཚམས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཉིན་བཞིན་ཛ་དྲག་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་བའི་སྐབས་དེར་འབྲས་ལྗོངས་རྒྱལ་པོ་མཐུ་སྟོབས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་ཕོ་ཉ་མ་ངགས···ཏེ་དབྱིན་ཇི་དང་བོད་གཞུང་ཕྱོགས་གཉིས་ཀར་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ཡོང་···བའི་རེ་བ་བཏོན་ཡང་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་དམག་གིས་ཉན་འཛོག་སྤུ་···ཙམ་ཡང་མ་བྱས་ཁར། ས་བྱི་(1888)ལོའི་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བདུན་

ཉིན། དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་དམག་མི་གྲངས་བཞི་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ཙམ་གྱིས་
གློ་བུར་དུ་ཁྱུང་ཀྲུར་ལ་གཞམ་ནས་བོད་དམག་ལ་ཚུར་རྒོལ་བྱས། དུས་དེར
བོད་དམག་རྣམས་སོ་སྣ་ཁང་གི་ཨེ་འཕྲམ་དུ་གནས་ཚུང་འོད་ལྡན་དཀར་
པོའི་སྐུ་གསོལ་འཛོམས་ནས་ཉུ་བསྐྱིར། ལག་ཏུ་བོད་མདའ་དང་། མདའ་གྲི་
མཐུད་ཀྲུམ་སོར་གཞན་རབས་ཀྱི་མཚོན་ཆ་མང་པོ་འཁྱེར་ཏེ་དབྱིན་ཇིའི་
དམག་མིར་ཕར་རྒོལ་དྲག་པོ་བྱས། ཚིན་དུས་རབས་སུ་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་
བཙན་འཛུལ་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་ནང་“དུས་དེར་དམག་ཆས་སེར་
པོ་གྱོན་པའི་དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔོན་ཞིག་བསད། དེ་བྱིངས་དམག་མི་
རྣམས་དངངས་སྐྲག་རབ་ཏུ་སྐྱེས་ཏེ་ཕྱིར་བྲོས། བོད་དམག་ཡོངས་ལ་སྐྱོན་
ཆ་ཆུང་ཡང་མ་བྱུང་། ཉིང་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བརྒྱད་ཉིན་གྱི་ཞོགས་པ་དབྱིན་
ཇི་བཙན་འཛུལ་པས་སྔར་ལམ་བརྒྱུད་སླར་ཡང་བོད་དམག་ལ་ཚུར་རྒོལ་
བྱས། བོད་དམག་ཡོངས་ཀྱིས་ཁྲ་སྒྲིག་ཨང་བསར་ཐོག་དཔའ་ངར་ཞུམ་པ་
མེད་པར་བཙན་འཛུལ་དམག་དང་དམག་འཐབ་ཤིངས་མང་བྱས་ཏེ་ མང་
དབྱིན་ཇིའི་དམག་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་བསད་ཟིན་ཏང་། བོད་དམག་གི་
བརྒྱ་དཔོན་ཅིག་དང་། ཡུལ་དམག་ཉི་ཤུ་ལྷག་ཙམ་དམག་ཐོག་ཏུ་ཤོར་”
ཞེས་འཁོད། དུས་དེར་འབྲས་ལྗོངས་མི་མང་གིས་ཀྱང་ཡུལ་ས་ཞིགས་
གཡོན་འདེགས་ཐོག་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པར་དམག་ངང་བ་ཡང་ཡང་
བྱས། བཙན་འཛུལ་པས་རང་ཉིད་ཕམ་པར་སྨུག་ནད་ཚ་བ་ནས་མི་ཐེངས།
ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ཉིན་དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་གྲཱ་
ཧམ་ནས་དབྱིན་དམག་འབོར་ཆེན་ཞིག་སྟེ་ངར་བོད་དམག་ལ་སླར་
ཡང་ཚུར་རྒོལ་བྱས། མི་སྒྲུགས་འཐེན་པས་མདའེ་བོད་དམག་བསྡུ་ཏུབ་

བྱས་པའི་དཀྱིལ་དུ་ལྷུངས་སྐབས་གནའ་བོའི་སོ་མཚོན་ཁག་ཏུ་ཐོགས་པའི་
བོད་དམག་རྣམས་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་གྱུར་ཏེ་ནག་ཐང་གི……
ཕྱོགས་སུ་བྲོས། དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པས་ལུང་ལྷུར་ལ་ཡོངས་སུ་
བཙན་བཟུང་ཐོག རིམ་བཞིན་ས་མཚམས་བརྒལ་ཏེ་མ་ནང་བསྐྱོད་བྱས།
ཆིན་རུས་རབས་ཀྱི་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས
པའི་ནང་“བོད་དམག་རྣམས་ནག་ཐང་དུ་འཕྱུར་རྗེས་ནག་ཐང་བྱང་ངོས
རི་བོ་ཐྲི་ཨི་ཀ་ན་ཞེས་པ་མཐོ་ཚད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་དབྱིན་ཁྲི་ཆིག་ཁྲི…
སུམ་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་ཡོད་པ་དེ་བཟུང་ཐོག་འཁྲབ་ར་བཟོས་ཏེ་ཡིབ་སྡོད།
ཉིན་ཤིག་དགོང་མོ་དབྱིན་ཇིའི་འགོ་དམག་རྣམས་ནག་ཐང་དུ་འཕྱུར་ཏེ་
ཕྱོགས་བཞི་ར་ཞུལ་ཞིབ་ཡང་ཡང་བྱས་རུང་བོད་དམག་གཅིག་ཀྱང་མ་……
མཐོང་སྐབས་དེར་མཚན་མོ་སྐར་བརྒྱབ་ནས་བསྡད་”ཅེས་འཁོད་ཡུས། དེར
སྐྱུང་གྲུང་འཛོམས་ཤིང་དཔའ་མཛངས་ལྡན་པའི་གོང་དམག་གིས་མཚན་
མོ་ཡང་སྐབས་རྗེས་དབྱིན་ཇིའི་དམག་སྐར་གྱི་མཐའ་བཞི་ཡོངས་སུ……
བསྐོར་ཏེ་གོང་དམག་རྣམས་ཀྱིས་ལག་ཏུ་གྲི་དཔའ་དམ་རེ་འཁྱེར། དུས
གཅིག་ཏུ་ཕྱོགས་བཞི་མཚམས་བརྒྱད་ནས་ཀི་ཧེ་ཧེ་ཞེས་ང་རོ་སྐད་འབྲུག་སྒྲ
སྒྲིར་བ་ལྟར་སྒྲོག་བཞིན་དབྱིན་དམག་ལ་ཐར་རྒོལ་བྱས། དབྱིན་ཇིའི་འགོ་
དམག་མང་པོ་ཚར་ཆད། དེ་ནས་དབྱིན་ཇི་འགོ་དམག་གིས་ནག་ཐང་
བྱང་ངོས་སུ་བོད་དམག་མང་པོ་ཡོད་པ་ཤེས་འཕྲལ་མི་སྒྲུགས་ཡང་ཡང་……
འཕེན་པར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་འགོ་དམག་རྣམས་ཆུ་ཤྲིད་པོ་བྲང་ངོས་སུ་ཕྱིར
འཐེན་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་གྱུར། མཐའ་མཚམས་ཀྱི་གནས
ཚུལ་ཉིན་བཞིན་ཛ་དྲག་ཆེ་ངར་བརྟེན་ལྷ་བདུན་པའི་ཆོས་ཞེར་བ་རྒྱུད་ཉིན

བོད་དམག་དམར། ཕྲར་སྤྱི་ཁྲབ་ཏུ་ ཁའ་རྒྱོན་ལྕ་ཀླུ་བ་ཡེ་ཤེས་ནོར་བུ་བསྐོ་
བཞག་བསྐྱལ་བ་མ་ཟད། ལས་བྱ་སེར་སྐྱ་དང་། བོད་དམག ཡུལ་
དམག སོགས་མི་ ངས་ཚིག་ཁྲི་ཙམ་ས་མཚམས་སུ་བསྐྱོད།

དེ་རྗེས་ ད་ལ་ ནུས་ཕྱིར་གཞུང་དང་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ཀྱིས་སྤུ
མཐུད་དབྱིན་ཇི་ ཙན་འཛུལ་པར་ཕར་གོལ་བྱེད་པའི་གྲབས་ཀ་གོམ་བྱས།
བཀའ་བློན་ལྷུན་སྒང་གིས་ནས་ཆུང་འདོད་ལྡན་དཀར་པོར་ཞང་ཞུ་ཕུལ་
བའི་བཀའ་ལན་དུ“དང་པོ་བརྩམས་པར་མི་བྱ་སྟེ། བརྩམས་ནས་ཕྱོག
པར་ག་ལ་རིགས་”ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན། སུ་མཐུད་དབྱིན་འགོག་རང་
སྲུང་དམག་འཐབ་བྱ་རྒྱུ་གཏན་འཁེལ་གྱིས་མདའ་དཔོན་ཤུན་རབ་པ …… ……
དབང་འདུས་རྡོ་རྗེ་དང་། རྩེ་མགྲོན་བྱམས་པ་བསྟན་འཛིན་གཉིས་ཀྱི་
ཐོག་ལས་བྱ་དྲུང་རིགས་སེར་སྐྱ་བཞི་དང་། གོང་པོ་རྒྱ་མ་དའ་དང་། རྫོ་
སོ། རྩེ་སྒང་། ཞོ་ཁ་བཅས་རྫོང་ཁག་བཞིའི་འདོན་དམག་ཚིག་སྟོང་
ཉིས་བརྒྱ་དང་། སྟོ་ཁ་སྣེ་གདོང་དང་། འཕྱོངས་རྒྱས། འོན། འོལ་
དགའ། སྟོ་བྲག་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་དམག་ཚིག་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་ཡུལ་དམག་སོ་
སོའི་འགོ་འདོམས་ཙ་དཔོན་དང་། བརྒྱ་དཔོན། ལྡིང་དཔོན་བཅས
ཁྲིད་བསྡོམས་འགོ་དམག་གྲངས་ཉིས་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་སེར་དམག་ཀུང་ཁ་
སྣོན་དུ་གཏོང་གནང་མཛད། རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོས་གོང་
གསལ་དཔོན་དམག་རྣམས་ལ་མཇལ་འཕྲད་དང་། སྲུང་= ། ཕྱག་ཚ།
ན་བཟའ་སོགས་ཡིད་ཚིམ་པ་གནང་སྟེ་ཕས་རྒོལ་གདུག་པ་ཅན་རྣམས…… ……
མཐར་སྐྲོད་དགོས་པའི་བསླབ་བྱ་ཡང་ཡང་གནང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་
ཞུན་ཏྲའོ་ཡིས་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མི་མང་གིས་རྒྱལ་གཅེས་མཐའ་སྲུང་གི་བྱ་……

སྤྱོད་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གནང་བ་མ་ཟད། དམག་ར་ཐབ་ཀྱི་ བ་
གསལ་ཐབས་བྱུས་རབས་དང་རིམ་པ་འདོན་གནང་མཛད། དུས་མཚུངས་
ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་མགོ་སྐོར་བའི་ཇོར་ ཁྲུལ་ཀྱི་...
བྱེད་ཐབས་དེར་སོས་མཐུན་མ་བྱས་པར་"དབྱིན་ཇི་དང་ཨུ་རུ་སུས་སོད་ལ་
འདི་ལྟ་བུའི་ངོ་སྣང་བྱེད་པ་དེ་ཚོང་ལས་ཙམ་མ་ཡིན་པར་ཕྱུན་རེད་གི་....
དམིགས་ཡུལ་ངན་པ་བཅངས་ཡོད་པས་བོད་མི་ཡོངས་ནས་ངེས་རྒྱུས་ཀྱི་..
བསྟན་པ་དང་རང་ཡུལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད་ནི་ཡོངས་སུ་ཡང་དག་
པ་ཞིག་ཡིན་པས་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་དེར་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་..
དགོས"ཞེས་གནས་ཚུལ་རབས་དང་རིམ་པ་ཞུས་ཀྱང་ཉན་འཛོག་སྤྲོ་ཙམ་
མ་བྱས་ཁར་ཞིང་གནས་དཔྱངས་བཏང་སྟེ་ལས་ཚབ་ཏུ་ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་
བོད་དུ་མངགས་པས་དེས་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་མགོ་འདོགས་རིང་
ལུགས་པའི་ལས་ཕྱོགས་ཡོངས་སུ་ལག་ལེན་བསྟར་ཏེ་བོད་དམག་རྣམས་ཐག
རིང་བཀའ་སྒྲུག་སྟེ་སྡོད་དགོས་པ་ལས། དབྱིན་ཇིར་འགོག་རྒོལ་བྱེད་མི་
ཆོག་པའི་བཀའ་ཐབ། ཁོ་པ་ཚོའི་མགོ་འདོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་ཐབས་
དེ་ཡང་དག་པ་ཡིན་པ་མཚོན་ཆེད་ལུང་ཐུར་ལར་སོ་ལྟ་ཁང་བཙུགས་པ...
དེ་བོད་ཕྱོགས་ནས་ནོར་བ་རེད་བཟེར་བ་དང་དེ་རྗེས་ཁོ་པ་དངོས་སུ་གཡུལ་
སའི་མདུན་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད། "གྲྭ་མོ་རིན་ཆེན་སྒང་ཁྲུལ་ཧྲུ་ཡོད་པའི་
བོད་དམག་ཉིག་ཁྲི་ལྷག་ཙམ་དེ་དག་ཕྱིར་འཐེན་དགོས" ཞེས་བོད་ས....
ཕ་ནས་སྲིད་གཞུང་ལ་བརྡ་ལན་ཡང་ཡང་བཏང་། སྐབས་དེར་དབྱིན་ཇི་
ངཙན་འཛུལ་པས་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་རྒྱུ་ལྟ་ཞོག་མགོ་ཐར་དཔུང་འཇུད་ཀྱིས
ས་ཆ་མང་པོ་བཙན་བཟུང་ཐོག་བོད་དམག་ལ་མེ་སྒྲོགས་ཡང་ཡང་བརྒྱབ།

གཡོ་ཅན་ཕྲིན་རྗེས་སྙོ་ངུར་ཟུར་སྐོལ་བྱེད་ཅིག་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་བོད······
དམག་རྣམས་གླིང་མ་ཐང་ཞེས་པའི་ས་ཁུལ་ཡན་ཏུ་ལི་དབར་བཅུ་ཕྲག་ཁ་
ཤས་ཡོད་པའི་ནགས་གསེབ་ཏུ་ཡིབ་སྟེ་འཐབ་ར་བཟོས་ཐོག་རྟེན་སྲུང་བྱ་
རྒྱུ་ཞེས་ཁག་ཁག་གིས་བཀའ་ཕབ། དེ་རྗེས་ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་ཀྱིས་
བོད་དམག་ནགས་གསེབ་ཏུ་བསྡད་ཡོད་པ་ཤེས་འཕྲལ་དངངས་སྐྲག་རབ་···
ཏུ་སྐྲགས་ཏེ་"བོད་དམག་འཕྲལ་དུ་ཕྱིར་འཐེན་དགོས། དབྱིན་དམག་
བསྐྱར་དུ་ཡོང་ན་བོད་སྟོད་ཨམ་བན་ང་ལ་སྐད་ཆ་དྲིས་ཆོག"ཅེས་ཁྲམ་
འཆལ་མང་ཙམ་བཤད། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཨམ་བན་གྱི་
བཀའ་བཙིར་བཀུར་ཞུ་ཁུལ་ཙམ་ལས་དོན་དུ་བོད་དམག་ཁ་བགྲམ་སྟེ་ཁུལ་དེ
ཕར་བཞག་འདུག དེ་རྗེས་ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་ཀྱིས་བོད་དབྱིན་ཆིང་དོན་
སྐོར་གྲོ་མོལ་དབྱིན་ཧི་དང་གྲོས་མོལ་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་ལུགས་བརྗོད་སྐབས་སྲིད་
སྐྱོང་དེ་མོ་དགའ་དབང་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་མཆོག་དང་། བཀའ་
ཤག གདན་ས་གསུམ། གཞུང་ཞབས་ཡོངས་བཅས་བཀའ་གྲོས་མཛད་དེ་
ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་ལ་ཕྱང་ཞུ་གཏུག་ཞུས་པའི་དོན་དུ་"གྲང་ཞུད་ཁྲི་ལོ····
གཉིས་པ། རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་མེ་ཕྲེ་ལོ་ནས་དབྱིན་ཇིས་སྟོ་ཕྱི་བར་
གསུམ་དུ་བོད་སར་ཆེང་འགྲུལ་སར་གཏོད་སོགས་ཁ་གཡར་ས་སྣ་ཚོགས་
བཙལ་ཏེ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་རྒྱུའི་སྐོག་ཇུས་ཡིན་འཆར་གཞི་ཡོད་པ་འདིའི་ཐད་
བོད་ལྟོངས་སེར་སྐྱ་མི་དམངས་ཚང་མས་བཟོད་སྒོམ་བྱ་ཐབས་བྲལ་བ་ཞིས་
རང་རྣམས་ནང་ཡོད་ཀྱིས་འགོག་སྲུང་བྱ་རྒྱུ་ཞག་གཅིག་མ་གཏོགས་དཔའ་
པམ་ཕྱིས་སྤྲན་བུ་བྱུང་ཡང་སེམས་ཞགས་ཐོན་བཅད་ལ་ནམ་ཡང་གྱུར་བ
མེད་པས་ས་མཚམས་སུ་དགོ་དམག་རེམ་བཏང་གིས་འགོག་སྲུང་བྱས་རྡང་··

བྱེད་བཞིན་ཡིན་ཀྱང་། ད་ཆ་ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་ཉིད་ཀྱི་དགོངས་འཆར་དེ
གནམ་བསྐོས་གོང་མ་བདག་པོ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཡིན་ཞེས་ཡང་ཡང་ནན་
བཤད་གནང་བ་ལྟར་དམག་མཚམས་འཇོག་དགོས་ན་ཐ་འབྲས་གྲྭ་མོར་ཡོད
པའི་དབྱིན་འགོག་བྱེད་མཁན་བོད་དམག་རྣམས་ས་གནས་གཅིག་ཏུ་ཏབ་
སྡོད་མ་དགོས་པར་ཁ་བསྒྲམ་ནས་བཞག་ཆོག་པ་ལས། ཕྱིར་འཐེན་རྩ་བ་
ནས་ཞུ་མི་དགོས་པ་དང་། ཀ་ལི་སྲིད་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་ན་དགུ་ར་སྐབས་
བདེའི་གོ་སྐབས་སྤྲོད་པ་ཞིག་རང་ཡིན་པས་ངེས་པར་དུ་ནས་སྐབས་རང་
དེ་དོན་ལག་ལེན་བསྟར་ཆོག་པ་”ཞེས་ཞུས། ཆབས་ཅིག་སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་
མཆོག་དང་། བཀའ་ཤག་གིས་ཚོགས་འདུའི་བསམ་ཕྱོགས་གཞིར་བཟུང་
ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་ལ་ནང་མོལ་ཇི་ལྟར་ཞུས་ཀྱང་ཁོ་པས“དེ་ཡང་འགྲིག
གི་མ་རེད། བོད་དམག་ཁག་གཅིག་ཕག་རིར་འཇོག་པ་ཕུད། དེ་ཕྱིངས་
ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་དགོས”ཞེས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བཤད། ཕྱོགས་མཚུངས་མི་
རིགས་ཀྱི་ཀང་འདྲིན་པ་ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་ཟེར་བ་དེས་གྲྭ་མོ་ནར་སེང་
མར་དབྱིན་ཇིའི་དམག་སྐར་དུ་བསྐྱོད་དེ་དབྱིན་གཞུང་སྐུ་ཚབ་སྤྲེར་དང་
མཉམ་དུ་འབྲས་ལྗོངས་དང་ཚོང་འགྲུལ་ས་མཚམས་དབྱེ་ཕྱོགས་སྐོར་གྲོས་
མོལ་བྱས། ས་གླང་(1889)ལོར། བོད་ས་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་
ངཀའ་བློན་རམ་པ་བཀྲ་ཤིས་དར་རྒྱས་སོགས་ལྷ་ས་ནས་གྲོ་མོར་ཕྱིར་ཕེབ།
སྐབས་སུ་ཨམ་བན་ཧྲེང་ཐས་ལ་སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་བློ་
བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་མཆོག་དང་། ཕ་ཧྲན་ས་ཆེན་པོ་རྒྱུམ། སེར
སྨྲ་དཔོན་རིགས་ལྡན་མོང་གི་ཞུ་ཡིག་གཅིག་ཕུལ་ཏེ་“དམག་མི་ཁྲིར་ཐེན་
བྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་གོང་གི་བཀའ་བཞིན་ཞུས་ཆོག་པ་དང་། ས་མཚམས་དབྱེ

ཕྱིར་ དང་ ཚོང་འགྲུལ་སྐོར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་སོས་མཐུན་མེད་
པའི་ལམ་གྲོས་མང་པོ་བཤད་ཀྱང་ཉན་འཇོག་རྩ་བ་ནས་མ་བྱས་པར། ས་
གླང་(1889)ལོའི་ཟླ་གཉིས་པའི་ཟླ་སྨད་དུ་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་
གིས་བསྐོ་བཞག་བྱས་པ་ཧྲུར་ཧྲེང་ཐས་ཁོ་པས་དབང་ཆ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་…
བློན་ཆེན་གྱི་ཞིང་ ཁྲིར་ཧྲེ་ཀ་ལི་ཀ་ཏར་བསྐྱོད། དབྱིན་ཇིའི་སྐུ་ཚབ་
ཉིན་ཏུ་ཁག་ལྷའི་སྤྱི་ཁྱབ་ལས་དོན་བློན་ཆེན་ཨང་དང་པོ་དང་མཉམ་དུ…
རྒྱལ་འཛིང་ཆིངས་ཡིག་དོན་ཚན་བརྒྱད་བཞག དེ་རྗེས་སྤྱི་གཏོང་འགག་
སྒོའི་སྐོར་ཆིངས་ཡིག་དོན་ཚན་དགུ་བཞག་པ་བཅས་ལ་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མི་
མང་ཡོངས་ནས་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས།

3. ཧྭ་ལའི་ཟླ་མས་སྲིད་འགན་དངོས་སུ་བཞེས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་ནང་ཁུལ་སྲིད་དབང་འཐྲོག་རེས་བྱེད་པའི་འཐབ་རྩོད་སྐོར།

རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་སྐུ་ན་ཆུང་བའི་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི…
གནས་ཚུལ་རྙོག་འཛིང་ཆེ་བའི་དུས་ལ་བབས་ཀྱང་སྲིད་སྐྱོང་གི་བྱ་བ……
མཐའ་དག་སྲིད་སྐྱོང་དང་བཀའ་ཤག་སོགས་ཀྱི་བྱས་ཏེ། རྒྱལ་དབང་ཉིད་
ཡོངས་འཛིན་རྣམ་གཉིས་སོགས་མཁས་དབང་མང་པོ་བསྟེན་ཏེ་ནང་རིག་
པ་དང་ཚད་མ་རིག་པ་སོགས་རིག་གནས་ཆེ་ཆུང་ཁག་ལ་སྦྱངས་སྦྱོང་མཐར་
ཕྱིན་མཛད་ཕྱོགས་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཤིང་ལུག(1895)ལོར་རྒྱལ……
དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་དགུང་ལོ་ཉི་ཤུ་ཐེབས་སྐབས་སྟར་ལམ་ལྟར……
ན། ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་དྲུང་ནས་དགེ་སློང་གི་སྡོམ་པ་
བཞེས་དགོས་ཀྱང་། དུས་དེར་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་

སྐུ་ན་ཕྲ་བས་སོ་འདིའི་བླ་དང་པོའི་ཆོས་རྗེ་ཉིན་བྱུང་རིགས་སེར་སྐྱ་······
ཡོངས་ཀྱིས་མཁྱེན་དབྱངས་གཅིག་གྲགས་ཐོག་གསོལ་བ་བཏབ་པ་བཞིན་རྗེ་
བོ་པཎྜི་ཏ་ནེའི་སྤྱན་སྔར་བསྙེན་གཞི་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་སྡོམ་པ་བཞེས་སྣད་
དང་ལྷ་ལྡན་ཚེ་འཕྲུལ་སྒྲོམ་ལམ་ཆེན་མོའི་ཚོགས་མགོན་དུ་ལྷ་ལྡན་ཤཙུག···
ལག་ཁང་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད་དེ་ཆོས་རྒུ་གཅིག་ཉེན་རྗེ་བོ་པཎྜི་ཏ་ནེ···
དང་། ཆེད་དུ་གདན་དྲངས་པའི་ཕྱབ་དབང་སྔ་བྲུར་མ་སོགས་རྟེན་གཙོ་
ཁག་གི་སྤྱན་སྔར་རྣམ་ལྔའི་མཆོད་སྤྲིན་གཟབ་རྒྱས་བཤམས་པའི་མདུན་དུ···
བཞུགས་ཁྲིར་ཞབས་སོར་བཀོད་དེ། ཡོངས་འཛིན་ཕུར་ལྕོག་བྱམས་པ་རྒྱ་
མཚོས་མཁན་སློབ་སྦྱར་མ་དང་། ཡོངས་འཛིན་ཆུང་བ་གླིང་རྨྱལ་བློ་བཟང་
ལུང་རྟོགས་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་གསང་སྟེ་སྟོན་པ། སྐྱབ་ཁང་
སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་ངག་དབང་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་ནས་དུས་གོ་བ། ལས་
ཀྱི་ཁ་སྐོང་ཁྲི་ཆེན་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ཤར་བྱང་ཆོས་རྗེ་རྣམ་གཉིས་
སོགས་དད་པའི་དགེ་འདུན་གྲངས་ཚང་བའི་དབུས་སུ་བསྙེན་པར་རྫོགས་པ་
དགེ་སློང་གི་སྡོམ་པ་བཞེས་ཤིང་། དེ་ནས་ཁྲམས་ར་ཆེན་མོར་སྲིད་སྐྱོང་དེ་
མོ་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་མཆོག་དང་།
གུང་། བཀའ་བློན། ཟ་སག་ཐའི་ཇི། གདན་ས་གསུམ་གྱི་འདུས་མི། སེར་
སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཡོངས་བཅས་ནས་མཇལ་དར་དང་། མཎྜལ་རྟེན་གསུམ་
སོགས་དགྱེས་སྟོན་མཛད་སྒོ་གཟབ་རྒྱས་བསྐྱངས་རྗེས་མཁན་སློབ་དགེ······

འདུན་དང་བཅས་བསྙེན་རྫོགས་འབུལ་བ་པོ་རྣམས་ལ་གསེར་དངུལ་དར་……
གོས་སོགས་ཡོན་འབུལ། ང་ཟབ་དང་རྟེན་གཙོ་ཁག་ལ་རིན་པོ་ཆེའི་རྒྱན་
དང་། གོས་ཟ་ར་གྲི་ན་བཟའ། མཆོད་སྦྱིན་རྒྱ་ཆེར་འབུལ་གནང་མཛད། སྔོན་
ལམ་གྲོལ་ཐེངས་སྐབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་རྗེ་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་
ལར་ཕྱིར་ཕེབས། དེ་ནས་སྔར་ལམ་ལྟར་སྤྱ་ཡེར་མཁན་པོ་མངགས་ཏེ་འཛམ
གླིང་སློང་མ་ཀང་ཞུའི་མཆོག་ལ་སེར་སྣ་ཕྲོག།   ཟླ་དྲུག་པའི་ཆོས་
གཉིས་ཉིན་སློང་མ་མཆོག་གིས་དྲལ་ཝེའི་ཐོག་བཀའ་ཡིག་ཕེབས་པར་ "ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་ནས་བླ་བ་དང་པོའི་ཆོས་བཅུ་གཅིག་ཉིན་ཐུགས་རྫོགས་ཞེན་པ་
འདི་དག་བཀྲ་ཤིས་གི་མཚན་ལྟག་པར་ཆེ་བས་ངོས་ཀྱང་ཡིད་སྨྲ་དཔག་
མེད་བསྐྱེད་ཅིང་། དེ་ནས་བཟུང་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་ཆོས་སྲིད་[illegible]འཁུར་
བརྩོན་པ་དང་ཞེས་ལྷ་སེར་གྱི་བསྟན་པ་རྒྱ་ཁྱབ་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱོགས་རེས་ལ།
ད་ལམ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལ་གཏའ་དྲིན་འཁོར་མའི་གསོལ་རས་སུ་སྤྱ་རུའི་……
བརླས་ཕྲེང་གཅིག་དང་།   གསེར་སྐུད་ལས་གྲུབ་པའི་ཤུབས་བཅས་
ཡོལ་གོ་གཅིག   གཡང་ཏི་དཀར་པོའི་ཡོལ་གོ་གཅིག   རྒྱ་ཕྲུག་ཆེ་བ་
གཅིག   རྒྱ་ཕྲུག་ཆུང་བ་གཉིས།   ཕྱོགས་མཚུངས་ཡོངས་འཛིན་ཆེ་བ་
ཕུར་ལྕོག་ཞབས་དྲུང་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱམས་པ་རྒྱ་མཚོ་ར་ཁ་བཏན་……
ཆེ་བ་གཅིག་བཅས་སྩལ་ཡོད།" ཅེས་ཞེབས་པ་བོད་སྟོད་ཨམ་ན་བརྒྱུད་
སྤར་སློལ་རྟེན་འབྲེལ་ལེགས་ཚོགས་ཀྱི་སྔོ་ལྗང་སྐྱེ་བའི་ལམ་ནས་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་མཆོག་གི་ཕྱག་ཏུ་ཕུལ་ཏེ་དགྱེས་པའི་ངང་སྐུ་ཕྱག་ཏུ་བསྣམས……

བསྒྲུངས་① དུས་དེར་བོད་ཀྱི་ ། ཉམས་རྩལ་ལ་ སྒྱུར་ལྡོག་ དང་རྟོག་འཛིང་…
ཏུ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་སྟེ། ང་ཐྲར་འི་དམག་འཐབ་ཕམ་རྗེས་བོད
ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། དམག་དོན་སོགས་ཀང་ཅིའི་ཐད་
སྟར་བྱུང་མ་ཚུངས་པའི་གྱོང་ཕུན་ཆེན་པོ་ཐོག་སྟེ་ཀྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགལ་བ……
ཤུགས་ཆེར་ཕྱིན་པ་དང་གཅིག ། དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པས་བོད་སོངས་
རྫོགས་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་བའི་ཆེད་དུ་བཙན་འཛུལ་དམག་འཁྲུག་ཐེངས་ ཉིས
པ་སློང་བའི་གྲོ་སྒྲིག་བྱེད་པ་དང་གཉིས། ཆིན་གོང་མའི་གྲུང་ བྱུང
སྲིད་ ཞུང་ནི་རྒྱང་གི་དབུས་ན་གནས་པའི་སྒྲོན་མེ་ལྟ་བུར་གྱུར་བས་ཕྱི་…
ནང་གི་ལས་དོན་མཐའ་དག་ལ་བཀོད་རྒྱུས་གཏོང་བའི་ནུས་པ་བྲལ་བ་དང
གསུམ། བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁུལ་སྲིད་ ང་འཐོག
ལེན་བྱེད་པའི་འཐབ་རྩོད་དེ་ཇོ་ངར་དང་མཐོན་གསལ་དོད་པོར་གྱུར་པ…
དང་བཞི། ཨུ་རུ་ཤུས་གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ཏེ་འབྲི་ལག་བོད་དུ
བརྒྱུངས་པ་དང་ལྔ་བཅས་སོ། གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ལ་བརྟེན
སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་མཆོག་གིས་དགོངས་ཞུ་རིམ་པ་མཛད་དེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ……
ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོས་སྲིད་འགན་མངོན་སུ་བཞེས་དགོས་པའི་ཞུ་སེར་སྙན
སྒྲོན་ཞིང་། བཀའ་ཤག་དང་། གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ། རྒྱུང་
རིགས་སེར་སྐྱ་མང་ཚེ་བ་བཅས་ཀྱིས་ཀྱང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་སྲིད་……
འཁན་དངོས་སུ་ཞེས་དགོས་པའི་རེ་འདུན་ཡང་ཡང་ ཏོན་པ་ལྟར། སྲིད

① (རྣམ་ཐར་རིན་ཆེན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་253)

ལུག་(1894)ལོར་སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་ཧུ་ཐོག་ཐུའི་དགོངས་ཞུའི་ཞུ་ཡིག་དེ་
བཀའ་ཤག་དང་། གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ། སེར་སྐྱ་དཔོན་
རིམ་ཡོངས་བཅས་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་ཐོག་གྲོས་མོལ་བྱེད་དགོས་
པའི་བཀའ་ཇི་ཕེབས་བཞིན། ཚོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་ཐོག་གྲོས་མོལ་
ཟབ་ནན་ཞུས་ཏེ་གོང་ས་མཆོག་ལ་ཕུལ་བའི་སྙན་ཞུ་འདི་ལྟར་ཏེ། "གོང་
ས་ཆེན་པོས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བགྱི་བའི་སྡེ་མོ་ལས་འཛིན་པ་དྲུང་རིགས་སེར་སྐྱ་
སྤྱི་ཚོགས་ལ་ཇི་འགབ་གོ་བསྒྱུར་དགོས་རྒྱུ་བཀའ་ཕེབས་ལྟར་ཚང་འཛོམས་
ཞིབ་མོལ་ཞུས་མཐར་ཆུ་འབྲུག་དང་། ཤིང་རྟ་ལོ་གཉིས་སུ་ཇི་ལྟར་
གསོལ་བ་བཞིན་རྗེ་བླ་མ་སྲིད་ཞིའི་གཙུག་རྒྱན་ཕྱག་ན་པདྨ་གང་ཉིད་བདག
ཅག་ཁ་བ་རི་པའི་མགོན་སྐྱབས་དམ་པར་རྒྱལ་བ་སྲས་དང་བཅས་པས······
བསྔགས་པའི་མེ་ཏོག་གང་ལ་ཕོག་པའི་ལྷ་སྐལ་དོན་གྱི་བདག་པོ་ཡིན་པར···
མ་ཟད། མདོ་སྔགས་གཞུང་ལུགས་རྒྱ་མཚོར་གསན་བསམ་དང་།
བསྒྲུབ་གཞི་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ལྷུར་བཞེས་ལེགས་པར་གྲུབ་ཅིང་། སྔར་གྱི་
བཞེད་སྲོལ་དགུང་གྲངས་ཉེར་བརྒྱད་ཐོག་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན···
བཞེས་དུས་ལས་ཀྱང་ལྷག་པའི་སྐུའི་ན་ཚོད་བཅུ་ཕྲག་བྱུང་དུ་ཕེབས་པ·····
དང་། སྲིད་དང་ཞི་བའི་ཆོས་ཚུལ་མཐའ་དག་ལ་གཞན་དྲིང་མི་འཇོག
པའི་མཁྱེན་རླབས་རྣམ་དཔྱོད་ཟབ་དཀྱེལ་འགྲན་ཟླ་དང་བྲལ་བ་སོགས་གང་
ཅིའི་སྒོ་ནས་བདག་ཅག་བཀའ་འབངས་ལྷ་མི་སེར་སྐྱ་རིས་སུ་མ་ཆད་པ·····
ཐམས་ཅད་བློ་མོས་རེ་སེམས་རྩེ་གཅིག་ལགས་ན། ད་ཆ་བོད་ལྗོངས
ཆོས་སྲིད་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་སྐྱབས་མགོན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན····
གཟིགས་ཆེན་པོ་མཆོག་ཉིད་ནས་གཙང་བཞེས་བཀའ་དྲིན་ཆེ་ཐུབ་པ་ཞེས·

མཁྱེན་གཅིག་གིས་གསོལ་བ་འདེབས་ལགས་”①ཞེས་རེ་བ་ཞུས་པ་ལྟར་དང་།
དེ་བཞིན་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྙན་དུ་གསེར་སྙན་བསྒྲོན་པའི་བཀའ་ཕྱིར……
ཞབས་སུའང་“རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཁྱེད། ད་ཆ་སྐུ་ན་ཡར་སོན།
མདོ་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་ཐམས་ཅད་ཐུགས་ཀྱི་རྒྱ་མཚོར་ཆུབ་པ་ནི་ཕན་བདེའི་
རྩ་བ་ཆེན་པོ་ཡིན། ཁྱད་པར་ཤཱཀྱ་ཐུབ་པའི་བསྟན་པའི་སྙིང་པོ་ཞྭ་སེར་གྱི་
རིང་ལུགས་ལ་མཁས་ཤིང་དོན་རྣམས་ཀུང་ལེགས་པར་རྟོགས་པར་གྱུར།

སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་སྙོ་ཉེ་རིང་མེད་པ་བུ་ལྟ་བུར་བསྐྱངས།
མི་ངན་པ་རྣམས་ལ་ཉེས་པ་ཕབ་པ་ཡང་སྤྱིའི་བདེ་སྐྱིད་ཁྲིམས་ཀྱི་ལུགས་སྲོལ་
ཡིན་པ་མཁྱེན། རྡོ་རྗེ་འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་གོང་མ་རྣམས་དང་ཁྱད་མེད་
པ། ངེད་གནམ་འོག་ས་སྟེང་གི་རྒྱལ་པོ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕ་མའི་
དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར་གྱུར། ཉི་མ་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་སེམས་ཅན་
ཐམས་ཅད་ཕན་བདེ་ལ་བཀོད། ཆོས་སྲིད་གཉིས་ཀྱི་བདག་པོར་རྡོ་རྗེ་
འཆང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཁྱེད་དབང་བསྐུར་གཟེངས་བསྟོད་པར་མི་སྣ་ཆེད་དུ་
མངགས་པའི་གདོང་གསོལ་རས་གནང་སྤྱིན་རྒྱ་ཆེན་པོ་བསྐུལ་བ་གསུམ་པས་
དང་དུ་ལོངས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དང་སེམས་ཅན་རྣམས་བདེ་
སྐྱིད་ལ་འགོད་པར་བརྩོན་པ་མི་སྟོད་པ་གྱིས། ནན་ཏན་གྱིས། ”②ཞེས་
ཞབས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན། ཤིང་ལུག(1895)ལོའི་ཟླ་8 ཚེས་8
ཉིན་ཐོ་བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལའི་ཚོམས་ཆེན་སྲིད་ཞིའི་ཕུན་ཚོགས་སུ་རྒྱལ་
དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་ཡོངས་སུ་བཞེས་

---

① (རྣམ་ཐར་རིན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་255)

② (རྣམ་ཐར་རིན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་ཤོག་གྲངས་255—256)

པའི་མཛད་སྒོ་རྩུ་ངབ། ཉིན་རེར་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་པོ་ཏ་ལའི་ཡང་སྟེང་དང་། ལྷ་སའི་གྲྭ་ཚང་དང་གྲོང་མིའི་ཁང་པའི་ཡང་སྟེང་དུ་དར་ལྕོག་བཙུགས་ཤིང་། དུང་རྒྱ་གླིང་གཏོང་བ། བསང་ རྟོང་ལྷ་གསོལ་བྱེད་པ། མཆོད་སྦྲིན་གཟབ་རྒྱས་སྤྲོ་བ་དང་། བོད་ཡོངས་ཀྱི་སྐྱེ་རྒྱུ་མཐའ་དག་གཟབ་མཆོར་གྱིས་ བརྒྱན་ཏེ་ཟ་ཧུང་ཐོ་འཁྲབ་པ་སོགས་དགའ་སྤྲོའི་དཔལ་ལ་ཅི་དགར་རོལ།

སྣར་ལམ་ལྟར་ཐོག་མར་བཀའ་ཤག་དང་། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་དང་། གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ། བོད་ས་གནས་ཁག་གི་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ཀྱི་འབུས་མིས་འབུལ་ཚན་ཕུལ་ཏེ་ རྟེན་འབྲེལ་ཞུས་པ་མ་ཟད། འབྲུག་པ་རྒྱལ་པོ་དང་། འབྲས་ལྗོངས་ས་སྐྱོང་པ། གོར་ཁ་རྒྱལ་པོ། ཕྱི་སོག་གི་ཆོས་རྒྱལ་རྗེ་བཙུན་དམ་པ་སོགས་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་ཁག་གིས་ཕོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ལེགས་འབུལ་བཏེག་པ་དགྱེས་བཞེས་བསྐྱངས།

མེ་སྤྲེལ་(1896)ལོར། དགུང་གྲངས་ཀྱི་སྟར་ཟུལ་མ་མཛད་སྒོ་གྲུབ་རྗེས་བླ་དང་པོའི་ཚེས་དགུ་ཉིན་ལྷ་ལྡན་ཆོ་འཕྲུལ་སྨོན་ལམ་ཆེན་པོའི་……སྐབས་སུ་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ཚོགས་མགོན་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་……བསྐྱངས་ཐོག་གདན་ས་གསུམ་གྱི་དགེ་འདུན་ཁྲི་ཕྲག་གཉིས་ལྷག་རྣམས་ལ……གསུང་ཆོས་གནང་། ཚེས་བཅོ་ལྔ་མཚན་མོ་ བཅོ་ལྔ་མཆོད་པའི་མཆོད་གཟིགས་ལ་ཆིབས་བསྒྱུར་མཛད་སྐབས་སྐུ་ཚབ་མཁན་པོ་དང་། དཔོན་རིགས་ཆེ་གྲས་ཁག་མ་གཏོགས་མི་སེར་ཀྱུས་མ་རྣམས་པར་ཞོར་དུ་སྤྱོད་མི་ཆོག་ལ། ཁང་པའི་ཡང་སྟེང་ནས་ཀྱང་བལྟ་མི་ཆོག དེ་ནས་སྨོན་ལམ་

ཚོགས་དབུས་ཀྱི་མཛད་པ་ལེགས་གྲུབ་མིན་ཏེ་ཟེར་ཞེར་ལྷ་ཉིན་རྒྱ་ངཏབ···
ར་མོ་ཆེར་གནས་དམིགས་གྲུབ་རྗེས་ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལར་ཕྱིར་ཐེབས་མཛད།

རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འ ན ····
ཡོངས་སུ་བཞེས་རྗེས་བོད ནས་རྩལ་ལ་འགྱུར་ལྡོག་མཛད་ ས་ལ་དོད་
པོ་ཁག་གཉིས་བྱུང་བ་འདི་ལྟར། དང་པོ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱི་
གོ་གནས་སྟར་བཞིན་ ནས་ཀྱང་། ཆིན་གོང་མས་མགོ་འདོགས་ཀྱི་ཡམ་
ཕྱོགས་ལག་ལེན་ བསྟར་ཏེ་དབྱིན་གོལ་དམག་འབྲུག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་མ་བྱས་པ་
དང་། ཉག་རོང་དུས་མིང་ལངས་པ་སོགས་ལ་རྟེན་བོད་བཞུགས་ཨམ་
བན་དང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ ར་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཉིན་ ཞིན་ཇེ་སྡུག་ཏུ·····
སོང་བ། གཉིས་པ། ཆིན་གོང་མས་བོད་མི་ ང་གི་རྒྱལ་ ཅེས་མཁའ་
སྤྱང་གི་དམག་འཐབ་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་རྒྱུ་ལྟ་ཞོག དབྱིན་ཇི་ ཅན་དངུལ་
པར་ཇོ་དབའ་ཞ་དོང་གསོལ་བྱེད་ཆེད་ཡུང་ཐུར་ལ་ནས་བཙུད་གམ་པ་རྫོང་
གི་ལྷོ་ངོས་འགྲོག་ར་དང་ས་ཚ་མི་ཞུང་བ་ཞིག་སྤྲད་པ་སོགས་ལ་ ཧྲེན་ཏཱ་···
ལའི་བླ་མས་ཨུ་རུ་སུར་དཔུང་རོགས་བཙལ་ཏེ་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པ་·
མཐར་སྐྱོད་པའི་ཐབས་བྱུས་གསར་པ་ཞིག་མི་ ཟུང་ཐབས་མེད་དུ་གྱུར།
འོན་ཀྱང་ཨུ་རུ་སུས་གོ་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་བོད་འདི་ཁོ་པ་ཚོས་ཁ··
སོ་བསྒྱུར་བའི་རེ་ངན་བཅངས་ཏེ་འདྲེ་ལག་བོད་དུ་བརྒྱངས།

ཕྱོགས་མཚུངས་བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁུལ་དུ་སྲིད་·····
དབང་འཐོབ་རེས་བྱེད་པའི་འཐབ་རྩོད་ཇོ་ངར་ཅན་དུ་གྱུར་པ་སྟེ། ས་ཕག་
(1899)ལོར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་བཀྲོངས་
རྫིས་བྱེད་པའི་དོན་ ད་ཅིག་བྱུང་བའི་བྱེད་ ཏེ་གཙོ་བོ་དེ་མོ་རྟ་ཐོག··

ཐུ་དག་དངང་སློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་སྐོར་བཤད་སྤྲུལ་མི་འདྲ་བ···
མང་ཙམ་བྱུང་བ་ཏ་ཡེར་ན། ལ་ལས་དེ་སོ་སྲིད་ཟུར་འཛིན་བཟུང་བྱས་
རྗེས་བཙོན་ཁང་དུ་སྐུ་བཤེགས་ཟེར་བ་དང་། ལ་ལས་ངཙོན་ཁང་ཏུ་ངཙུག་
རྗེས་བསྒྲོངས་ཟེར་བ། ཡང་ལ་ལས་ངན་ཏྲད་ངཙུག་སྟེ་སྲིད་དབང་
འཕྲོག་རྩིས་བྱེད་པ་ཟེར་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་རིགས་ཙ་བ་ནས་མེད་པར་མ···
ཉེས་ཁ་གཡོགས་བྱུང་ཟེར་བ་སོགས་བཤད་ཚུལ་མང་ཙམ་ཡོད། འོན་ཀྱང་
དོན་གནད་འདིའི་ཐད་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་རྣམ་ཐར···
ཇོ་མཚར་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྲེང་བར་འཁོད་པ་འདི་ལྟར། "སྲིད་ཟུར་དེ་སོ་
དག་དབང་སློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་དེ་ཉིད་ནི་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་
གྱིས་གཟིགས་མཐོང་ཆེ་ཞིང་། གཞུང་བསྟན་ལ་ཕྱུག་རྗེས་མི་དམན་པ་
ཞིག་ཡིན་པར་གྲགས་ཀྱང་། བར་ལམ་བསྟན་རྒྱས་གླིང་བླ་བྲང་གི་ལས་
ཁུར་འཛིན་རྣམ་གྲས་བློ་གཟུ་བོར་གནས་པ་དག་འདུས་ཤིང་། སྐུའི་ཚ་
བོར་གྱུར་པ་ནོར་བུ་ཆེ་རིང་དང་དོན་ལྡན་ཞེས་པ་སོགས་འགའ་ཞིག་གི····
ཐོག་ཏུ་བབས་པ་ན་རང་ཉིད་ཉེས་འདོད་ཀྱི་སྔ་ལྟས་ལྟ་བུར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ··
མཆོག་གི་མངའ་ཐང་མཛད་པ་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ལ་ཡོང་ཡེ་མི་བཟོད···
ཅིང་། བོད་ལྗོངས་ཆབ་སྲིད་མངའ་འབངས་དང་བཅས་པ་རང་ཉིད་ཀྱི་
དབང་དུ་བསྡུ་བར་འདོད་པའི་ཀུན་སློང་ངན་པའི་གདོན་གྱིས་རྒྱུད་བསྒྱུར····
ཏེ་ཐོག་མར་གོང་ས་ཆེན་པོ་བགྲོང་རྒྱུའི་རྩིས་ཀྱེས་ཀུ་ཤྲུང་སྙིང་མཚན·······
གསལ་ཀྱི་བླ་ཆེ་སྲོག་གསུམ་ལིཀྐའི་དམིགས་ཡུལ་དུ་བཀོད་པ་དང་། བོད་
ཀྱི་སྐྱེ་འགྲོ་རྣམས་རྒྱལ་དབང་ཉིད་ལ་སློ་ཡོག་སྐུར་འདེབས་ཡོང་རེས······
གདངས་ལྗོངས་སུ་ཆ་ར་མེད་ནད་ལྡུག་སོགས་བཀྲ་མི་ཤིས་པ་གཏོང་རྒྱུ་བཅས་

ཀྱི་ངན་ཟ་ཏད་རྫས་སྦྱོར་སྔགས་འཁོར་ཁག་མང་དཔལ་རི་སྤྲུལ་སྐུ་དང་།
ཉག་སྤྲུལ་ཟེར་བར་རྒྱུ་ཧྲན་སྤྲོད་དན་བྱས་ནས་བཟོ་བསྒྲུབས་ཀྱིས་པོ་ཏ་····
ལའི་ཕྱོགས་བཞི་དང་བསམ་ཡས་ཀྲས་པོ་རི། གཞན་ཡང་ལྷ་མཐུ་ཆེན་
ག་ནས་ས། རྒྱལ་དབང་མཆོག་ལ་འབུལ་རྒྱུའི་ཞབས་ཕྱུགས་གསར་བསྐྲུན
གྱི་མཐིལ་སྟོ་སྦྲུར་ནང་བཅས་སུ་སྦ་འཇུག་བགྱིས་ཤིང་། རེ་ཞིག་བར་
སྐབས་མགོན་ཆེན་པོའི་སྐུ་ཁམས་ཉོག་པ་དང་། ཐུགས་རིག་ཕྱིང་བ།
ག་སོལ་ཟས་ཀྱི་དང་ག་འཛ་ག་པ། འགྱུར་དུག་གི་རིག་པས་གང་གསོལ་བ་
ཐམས་ཅད་ནོད་པ་ཅན་དུ་གྱུར་ནས་སྙེམ་ཚུལ་ཆེར་བཞེས་པ་ན། དམར་
སྨྲ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་ལྡན་དག་གིས་ཤིག་ཐོག་སོར་མོ་འཛུགས་པ་ལྟར་ངན་
སྤྱོད་ཀྱི་མཚང་བརྗོལ་བས་བཙད་ཆོད་དེ་གཞུང་ནས་ཁྲིམས་ལུགས་ལྟར་རྩ་
ཞིབ་རིམ་བཞིན་མཛད་པར། འདི་སྐོར་གྱི་བྱེད་གཏེ་མཐོང་ཐོས་ཡི་
འཁྲི་རྣམས་ནས་ངོས་ལེན་མཐའ་ཀ་སལ་ཞུས་པའི་ལག་བྲིས་ཀྱི་ཞུ་ཐོ་ནང་
གསལ་ལྟར་སྟར་མ་གྲགས་པའི་བྱུས་ཉེས་ཚབས་པོ་ཆེ་ཐོན་གཤིས།
བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུ་ཐོ་ཁྲོས་གཅིག་ཏུ་མཐུན་ཏེ་ཉེས་ཅན་ཁག་ལ···· ····
ཁྲིམས་གཅོད་དང་བསྟན་སྲིད་སྐྱོད་བཅུད་གང་ཅི་རྩ་མེད་གཞུང་བཞེས་····
ཞུ་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་ཕུལ······སྲིད་བྱུར་ཉིད་ཀྱང་བསྟན་སྲིད་ཆོས་རར······
མཚམས་བཅད་བཞུགས་སུ་བཅུག་ཐོག་སྐུ་སྲོག་ལ་ཆད་ལས་ཀྱི་གྲོལ་བའི་····
ཀྲྀན་གང་ཡང་མེད་པར་གུང་གྲངས་ཞེ་ལྟའི་ཐོག་ཏུ་སྐུ་ཚེའི་འདུ་བྱེད་འདོར
བའི་ཚུལ་བསྟན་”“འདི་སྐོར་སྐབས་དེར་གོང་མར་སྟན་སྨྲོན་དང་འབྲེལ···
བཀའ་དཔྱད་ཇི་ལྟར་གནང་བ་སོགས་བླ་སྤྲུལ་རྒྱ་དེབ་དང་། ལྷང་ཤུའི་

དེབ ཕྲེང་སོ་གཉིས་ལ་[illegible]ཏོད་[illegible]ལྟོལ་ པར།

གོང་གསལ་འདི་དག་གི་ཐོག་ནས་སྲིད་སྐྱོང་དེ་མོ་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ལས་གནས་དགོངས་ཞུ་གནང་རྗེས་དེ་མོའི་སྐུ་ཚ་བོར་ ཡེ་ཧེང་དང་ དོན་ལྡན་སོགས་དང་ཁྲི་པ་ཚོའི་ཕྱོགས་རྟོགས་ དོན་ རིགས་ཧམ་སེམས་ཅན་ འགའ་ཞིག་གིས་རང་ཉིད་ཀྱི་དབང་ཤོར་བས་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཡི་མ་རངས་པར་བསྒྲོང་ཐབས་བྱས་ཏེ་ཁྲི་པ་ཚོས་བླར་ཡང་བོད་ས་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་སྲིད་དབང་འཛིན་རྒྱུའི་རེ་ངན་བཅངས་ཅང་། ཕྲོག་གཡོ་དེ་དག་མཐིལ་བརྟོལ་རྗེས་བྱེད་གཏེ་གཙོ་བོ་ནོར་བུ་ཚེ་རིང་དང་དོན་ལྡན་སོགས་དེའི་རྗེས་འབྲངས་པ་གཙོ་བོ་རྣམས་འཛིན་བཟུང་ཐོག་ཞུ་བ་བླངས་པས་སོ་སོའི་ཉེས་ཀྱིས་རྣམས་ངོས་ལེན་ཞུས་ཤིང་། དེ་མོ་སྲིད་སྐྱོང་དགའ་དབང་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རབ་རྒྱས་ནས་གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་རྣམས་རྫོངས་འཕྲུལ་ཉིན་དེའི་མཚན་མོ་བློ་བུར་དགོངས་པ་རྫོགས། སྐབས་དེར་དགུང་ལོ་ཞེ་བཅུ་ཞེ་ལྔར་ཕེབས། དེ་ནས་བོད་ས་ནས་སྲིད་གཞུང་གིས་བྱེད་གཏེ་རྣམས་རིམ་བཞིན་ཆར་བཅད། བསྟན་གླིང་གྲྭ་ཚང་གི་རྒྱུ་དངོས་རང་འཛམས་ཐོག་བླ་བྲང་གི་རྒྱུ་དངོས་དང་། སྒོ་གདོང་ངམ་རིང་། མལ་གྲོ་གུང་དཀར་སོགས་གཞིས་ཁག་གཞུང་བཞེས་ཐོག་ དེ་མོ་ཧུ་ཐོག་ཐུའི་མཚན་གནས་མེད་པ་བཟོས་ཏེ་སྐད་ཕྱིན་ཡང་སྲིད་ཀྱང་ངོས་འཛིན་ཞུ་མི་ཆོག་ཅེས་བཀའ་ཕབ།

གོང་དུ་སྨོས་པ་ལྟར་དེ་མོ་སྲིད་སྐྱོང་གི་དོན་གནད་སྐོར་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་ཇི་ལྟར་ཡོད་ཅང་། དོན་དུ་འདིའི་ཐོག་ནས་སྐབས་དེར་བོད

① (རྣམ་ཐར་རིན་ཕྲེང་སྟོད་ཆ་)

ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་པ་ནང་ཁུལ་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ལེན་བྱེད་པའི་འཐབ་རྩོད་…
དེ་ཚོ་ངར་དང་། ཛ་དྲག རྙོག་འཛིང་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་གསལ་
པོ་མཐོང་ཐུབ།

དུས་དེར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་། བཀྲས་ལྷུན་བླ་བྲང་
གཉིས་དབར་གྱི་འགལ་ཟླ་ཚབས་ཆེར་འགྱུར་བའི་འགོ་ཚུགས། མདོར་
ན། བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་བ་ནང་ཁུལ་སྲིད་དབང་འཕྲོག་རེས་བྱེད་པའི་
འཐབ་རྩོད་ཡང་ཡང་ལངས་སྐབས་དབྱིན་ཇི་དང་། ཨུ་རུ་སུ་སོགས་
ཕས་རྒོལ་མ་རུངས་པ་ཚོར་བོད་ཀྱི་ནང་སྲིད་ལ་ཐེ་བྱུས་དང་དཀྲུག་ཤིང་།
བཙན་འཛུལ་དམག་འཁྲུག་སློང་བ་བཅས་ཀྱི་གོ་སྐབས་སྙེད་དེ་ཁོ་པ་ཚོའི་
འདྲེ་ལག་བོད་དུ་བརྒྱངས།

4. ཨུ་རུ་སུའི་འདྲེ་ལག་བོད་དུ་བརྒྱངས་པའི་སྐོར།

རྒྱ་ཡིག་གི་དེབ་ཐེར་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་ཞེས་པའི་ནང་"ཏཱ་…
ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་ཨུ་རུ་སུར་འབྲེལ་བ་གནང་བ་དེ་ནི་གཤམ་གསལ་…
ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་བ་སྟེ། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་དབྱིན་ཇི་
བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དམག་དཔུང་བོད་ཀྱི་མཐའ་མཚམས་སུ་སླེབས་…
ཏེ་བོད་འདི་ཉེན་ཁའི་གནས་སུ་ལྷུང་བ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཅིག
ནས་ཆིན་རྒྱལ་རབས་སྲིད་གཞུང་གིས་དབྱིན་ཇིར་ཞེད་སྣང་སྐྱེས་ཏེ་བོད་…
མི་མང་གིས་ཕར་རྒོལ་བྱས་པ་དེར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཤུགས་ཆེན་བྱེད་མི་ནུས་སྐབས་
ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་གཞན་ཞིག་བཙལ་ཏེ་དབྱིན་ཇིའི……
བཙན་འཛུལ་ལ་འགོག་རྒོལ་བྱེད་དགོས་སྙམ། དེར་བརྟེན་ཨུ་རུ་སུ་
བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་མགོ་བསྐོར་དུ་ཚུད་དེ་ཨོར་འབྲུལ་གྱི་སྒོ་ནས་…

ཨུ་རུ་སུ་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་ལ་རོགས་རམ་བྱས་ཏེ་ “དབྱིན་ཇིར་འགོག་རྒོལ་བྱེད་པའི་ངོས་འཛིན་བྱས”①ཞེས་བཀོད་ཡོད། སོང་གསལ་གྱི་དབྱེ་ཞིབ་དེ་དག་སྐབས་དེའི་གནས་ཚུལ་དང་ཡོངས་སུ་མཐུན་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་ཐོག་མར་ཨུ་རུ་སུར་འབྲེལ་བ་འཛུགས་པའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་དབྱིན་རྒོལ་རྒྱལ་སྲུང་གི་ཆེད་དུ་ཡིན། དེ་རྗེས་ཨུ་རུ་སུའི་སྒྲིག་གཡོའི་ངན་བྱུས་ལ་དབུ་འཁོར་ནས་ནོར་འཁྲུལ་གྱི་ལམ་དུ་ལྷུངས་ཏེ་མེས་རྒྱལ་གོང་དུ་གཅིག་གྱུར་ལ་མི་ཕན་པའི་བྱ་བ་འགའ་ཞིག་མཛད་ཡོད།

ཨུ་རུ་སུའི་ངོས་ནས་བཤད་ན། བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་ནས་ཁ་བྲལ་བཏང་སྟེ་ཁོ་པ་ཚོའི་མི་སེར་སྲིལ་ཡུལ་དུ་བསྒྱུར་བའི་སྒྲིག་གཡོ་དེ་སྔ་ས་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན། དཔེར་ན་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཆུ་སྤྲེལ་(1872)ལོར་ཨུ་རུ་སུའི་རྟང་ཞའོ་དམག་དཔོན་ཕུ་རྗེ་ཝའར་སི་ཡི་དང་། ལོའོ་ཕུ་བློ་སུ་ཀི་ཅི་སོགས་ཤིན་ཅང་བྱང་ངོས་བརྒྱུད་ནག་ཆུ་བར་སླེབས། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ཀྱིས་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་སྟབས་མི་དེ་དག་ནག་ཆུ་ནས་མཚོ་སྔོན་དུ་ཕྱིར་ལོག་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་བྱུང་། སྐབས་དེར་ཨུ་རུ་སུའི་ཞུལ་མ་དང་ས་གནས་དེ་གའི་བོད་རིགས་མི་མང་དབར་གདོང་གཏུག་འཐབ་རྩོད་ཐེངས་གསུམ་ཙམ་བྱུང་སྟེ་ཁོ་པ་ཚོས་གཏུག་རྒྱབ་ཆེན་པོས་བོད་རིགས་མི་མང་སུམ་ཅུ་ལྷག་ཙམ་བསད། དེ་རྗེས་མེ་བྱི་(1876)ལོར་ཨུ་རུ་སུའི་ངོ་དཔོན་ཉིའི་ཟེར་བ་བོད་དུ་མྱུལ་ཞིབ་ཏུ་ཡོང་པར་བོད་ཀྱི་སེར་

① (ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་ཞེས་པ་བོད་ཡིག་དེབ་ངོས་399—400)

སྒྲ་མི་མང་ཡོངས་ནས་རྡོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་ཡོད། བཙན་རྒྱལ་
ཨུ་རུ་སྲུའི་ཞུལ་མ་བཀག་འགོག་བྱེད་པའི་སྐོར། རྟ་ཚག་རྗེ་དྲུང་ཧུ་
ཐོག་ཐུ་ངག་དབང་དཔལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་སུང་······
ཀུའི་བརྒྱུད་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྙན་ཞུ་ཕུལ་བ་འདི་ལྟར། "གཞུང་གི་ལས་
དོན་འཁོར་སྐྱོང་བྱེད་པོ་རྗེ་དྲུང་ཧུ་ཐོག་ཐུ་ནས་ཡི་གེ་ཕུལ་དོན། ཉེ་ཆར་
ཨམ་བན་མཆོག་ནས་འདི་གར་ཕྱང་ཤུ་གནང་འཁྱོར་ཞིབ་ཆ་དེབ་གསལ······
བསྐུར་སྙིས་ཞུ་མ་དགོས་པ་ཕུད། འདུག་དོན་དུ་རྒྱལ་ཁབ་ཕན་ཚུན་
ཚོང་འགྲུལ་སྐོར་སྤྱི་ཁྲབ་ལས་དོན་བྱེད་པོའི་ཡ་མོན་ནས་ཤཱནས་ཚུལ་ཞིབས་
གསལ་ཀྱོང་ཞུའི་ཁྲི་བཞུགས་གཉིས་པའི་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན་རྡོ་རྒོལ་
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལས་དོན་བྱེད་པོ་ནས་མི་སྣ་ཆེད་མངགས་ཀྱིས་གནས་ཚུལ······
འཁྱོར་གསལ་དུ་རྡོ་དཔོན་ཉིའི་ཟེར་བ་ཕ་མི་བརྒྱུད་པོད་སློངས་བཅས་པའི་
ས་གནས་སུ་བསྐོར་ཞུལ་དུ་ཐོན་ཚེ་ཧ་ཛ་ཅིར་མཛོང་ཐོས་ཀྲུ་ཆེ་ཡོད་ཤནས་
ལ་ལག་འཁྱེར་གསོལ་རས་གནང་ལུགས་ནན་གྱིས་ཞུ་བར་བརྟེན། ཡེ་ཅིང་
ཞུན་ཐན་ཕུའི་ཡ་མོན་ནས་ཧམ་ག་ཕབ་སྤེ་རྡོ་རྒོལ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མི་སྣར······
རྩིས་སྤྲོད་སོང་བ། སྐར་རྡོ་དཔོན་ཉིའི་བཅས་འཁྱོན་སྐབས་ལག་འཁྱེར་ལ་
གཞིགས་པས་གཏོང་དགོས་ལས་ཟིངས་ཤིག་དོན་ཕུད་རིགས་མི་འབྱུང་བ་··
དགོས་རྒྱུ་ཞིབས་པ་ལྟར་བརྩི་འཛོག་བྱེད་དགོས་ཞེས་གསལ་བ་འདི་སྐོར་···
ངཀའ་སློན་རྣམ་པ་དང་། སྤྱི་ཁྲབ་མཁན་པོ་བརྒྱུད་བོད་འབངས་སེར་
སྒྲ་མི་དམངས་ལ་ཕང་ཤུ་སྒྲིག་སྒྲུངས་ཐོག་བཀོད་ཁྲབ་ཞུས་པར་སེར་སྒྲ་སྤྱི··
མཐུན་གྱིས་ཞུ་རིགས་སུ། དེ་སྔ་ཞན་རྟོང་ཁྲི་བཞུགས་བཅུ་ག་ཅིག་པའི་
ལོ་ཐན་གྲུའི་མི་རིགས་སོགས་གསར་སྤྲོས་ཀྱིས་བརྟང་ཚེ་ནང་པ་སངས་རྒྱས་

ཀྱི་བསྟན་པ་དང། བོད་ཁམས་སྤྱིའི་བདེ་སྐྱིད་ལ་གནོད་ཚབས་ཡོད་གནས
ལ་འདི་རིགས་རྗེ་ལྟར་བྱས་ཀྱང་གཏོང་ཐབས་མེད་ལུགས་མཐ་ར་གན་སྤྱི
སྤྲིག་རྟགས་སྤྲུར་ཞིག་ཐོག་བོད་ཀྱི་ལུགས་སྲོན་ཆེན་བརྒྱུད་གོང་མ་ཆེན
པོར་གསེར་སྐན་སྲོན་པ་སོགས་ཀྱི་བོད་དེབ་སལ་མ་ཟབ། རང་ཁོངས
ས་གནས་ཁག་ནས་འདི་གྲས་འགྲོ་འདུག་དཀང་ཤོར་ལྟ་བཞག་ཡིག་འགྲུལ
ཅམ་ཡང་གཏོང་ལེན་མི་ཚོག་པའི་དམ་དྲག་ཞུ་སྲུས་ལྟར་ཡིན་ན། ད
ལམ་རྫོ་རྒོལ་མི་རིགས་བོད་ཁྱུགས་སུ་གསར་སྤྲོས་ཀྱིས་གཏོང་རྒྱུ་ཐར
བཞག་གན་དོན་ལ་མི་གནས་པའི་ཁར། ས་གནས་འདབ་འབྲེལ་ཁག་མང
ནས་འདི་དང་འདི་འདྲ་བའི་འགྲུལ་ལམ་འགོ་ཚུགས་སོགས་ལབ་རྫོད་ཀྱིས
ས་མཚམས་ཞོད་མི་འཛུགས་པའི་བྲིངས་ཞིག་དང། དེར་བརྟེན་བསྟན
ལར་འཕྲུལ་ཕྱུགས་གཉོད་འགལ་རྗེ་འགྱུར་འགན་ཐོས་བཟོད་མིན་ལ་རྫོ
གོལ་མི་རིགས་ས་གནས་རྗེ་འདྲར་འགྱུར་ཅང། བཀག་འགོགས་བྱེར
སློག་མི་ཞུ་མཐུ་མེད་ལ་དེ་སྔོན་རྒྱ་བོར་བཀའ་མོལ་འཕྲལ་དུ་ཡོད་པ་ཞེས
ཞུ་ནན་ཤི་ཆེ་དང་འབྲེལ་བས་ཞེར་སྐྱ་མི་དམངས་ནས་ངོས་ཏུ་ཐོག་སྒྲ
དང། བཀའ་སློན་ཤུན་མོང་བཅས་ལ་ཞུ་ཐོ་དང། ཨམ་ནན་ཆེན
པོར་འབུལ་རྒྱུའི་སྐན་ཞུ་རྟགས་འབྱར་བཅས་ཕུལ་ དགོར་བྱུང་བ་ཨམ
བན་མཆོག་དགོངས་དྭངས་ཆེད་ཞེར་སྐུ་སྤྱིའི་སྐན་ཞུ་རྟགས་འབྱར་བྲུས
འབུལ་ཞུས་པར་ཐུགས་ཞིབ་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཕན་ཚུན་ཇི་ང་འགྲུལ་སྐྱི་ཁྲབ
མཛད་པོའི་ཡ་མོན་ལ་ནས་ཚུལ་གནང་འོས་སོགས་བོད་ཁམས་བསྟན
སྲིད་སྤྱི་དོན་གལ་ཆེར་དགོངས་བཞེས་ཀྱིས་རྫོ་རྒོལ་མི་རིགས་ཀྱར་སྤྲོས
ཕོང་ཐལ་མི་འབྱུང་བ་ཞིག་དགོངས་འཛུགས་ཡོད་པ་ཞུ། དེའི་ཆེད་ཕྱ་མེ

ཕྱི་ཟླ་བརྒྱད་ཚེས་བཅུ་ལ་ཐུལ་”ཞེས་འཁོད་ཡོད། སྔོང་ཀ་སལ་གྱི་ཞུ་ཡིག་
འདིའི་ཐོག་ནས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ནས་
ཇོ་གོལ་མི་རིགས་ཏེ་ཨུ་རུ་སུ་ཞུལ་ཞིབ་པ་བོད་དུ་ཡོང་རྒྱུ་ལྟ་འོག ཐ་ན་
ཚོང་འགྲུལ་དང་ཡིག་འདུ་ལ་ཙམ་ཡང་གཏོང་ལེན་བྱེད་པར་ཇོ་གོལ་མཐའ་
གཅིག་ཏུ་བྱས་པ་ནང་ལ་ཇོ་མོ་ང་ཐུབ། དེ་རྗེས་ཨུ་རུ་སུའི་ཞུལ་མ་དང་
དམག་དོན་མི་སྣ་ཚབ་མདོ་སོགས་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་ས་ཁོངས་སུ་ཡོང་ཐབས་……
ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་ས་ནས་སོ་སོའི་འགོ་དམངས་ཡོངས་ནས་
སེམས་ཐག་གཅོང་ཅད་ཀྱིས་བཀག་གོག་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་སྟབས……
ཁོ་པ་ཚོ་བྱེད་ཐབས་བཞིན་པའི་ནས་སུ་གྱུར།

ཕྱི་རོལ་པ་ནི་དབྱི་ཐབས་ངན་སྦྱོར་ལ་ཞེན་ཏུ་མཁས་པས་ཨུ་རུ་སུའི་
མི་ཇོ་མ་ནོད་ལ་ཐར་ཐབས་རྩ་བ་ནས་མེད་སྟབས་ཐབས་ལམ་གཞན་ཞིག……
གི་སྒོ་ནས་བོད་ཀྱི་ངང་ཚེད་ལ་ཇི་བྱུས་བྱེད་པའི་སློག་གཡོའི་ངན་བྱུས……
བརྩམས་པ་སྟེ། ཨུ་རུ་སུ་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ཕྱི་སོག་བཙན་བཟུང་
བྱས་རྗེས་ཇོ་ཀ་མར་རྗེ་བཙུན་དམ་པ་བརྒྱད་ཏུ་པའི་བླ་མ་མཆོག་འཁྱུག……
ཐབས་བྱས་པ་མ་ཟད། ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་ཆོས་ལ་དད་གུས་ཚད་མེད་
བྱེད་ཁུལ་གྱིས་ནང་པའི་དགོན་པར་ཉམས་གསོ་དང་། ཆོས་བྱེད་སྐྱེས་བུ་
དམ་པ་རྣམས་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་དང་དངོས་པོའི་རོགས་རམ་ཞུ་ཆེན་བྱེད་པའི་
གཡོ་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་སོག་ཡོངས་སུ་ཁ་ཕོ་བཟུར་རྗེས་ཇུང་སོག……
དང་བོད་རིམ་བཞིན་ཟ་རྩིས་བྱས། སྐབས་དེར་ཧྲུ་སོག་ནས་གཞོན་ནུ་
ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་བོད་དུ་འོངས་ཐོག་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་དང་།
གདན་ས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་བཅས་ལ་རབ་ཏུ་བྱུང་། ཇོ་རྗེ་གཡིས་ཐེར་

པ་ཡང་སྐབས་དེར་ལྷ་སར་འགྱུར་ཏེ་དཔལ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས་དགོན་དུ་གྲྭ་
པ་བྱས། ཁོ་པ་ཉི་ཤི་ཧྲ་(1846)ལོར་ཕྱི་སོག་གི་ས་ཁོངས་ཡི་གཡའ་
ཐར་སྐྱེས། སོག་པོའི་མིང་དུ་རྡོ་རྗེ་གཡིབ་དང་། མིང་གཞན་དུ་ཀའོ་
ཀྱུང་ལོ་སེན་ཨོ་ཤིན་ཀྱ་ཡའ་ཀུན་དབང་རྡོ་རྗེ་ཞེར་བོད་དུ་འགྱུར་རྗེས་ཚོས་
མིང་བློ་བཟང་ངག་དབང་ཞེས་འབོད། མི་དེའི་མིང་སྒྲ་བསྒྱུར་བྱེད་སྟངས་
མི་འདྲ་བ་མང་བ་སྟེ་ཨུ་ཙ་སུའི་ཡིག་གཟུགས་ཏུ་རྡོ་རྗེ་ཤུད་ཞུ་དང་། དབྱིན་
ཡིག་ཏུ་རྡོའ་ཇི་ཡེ། རྒྱ་ཡིག་ཏུ་རྡ་ཀར་ཀྲེ་ཞེས་འཁོད། དབྱིན་ཡིག་གི་
རྡོ་རྗེ་གཡིབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་ཞེས་པའི་ནང་འཁོད་དོན། "སྤྱི་ལོ་
1871 ལོར། རྡོ་རྗེ་གཡིབ་རང་ལོ་ཉེར་ལྔར་སོན་སྐབས་བོད་དུ་འོངས་
ནས་འབྲས་སྤུངས་དགོན་པར་རབ་ཏུ་བྱུང་། ལོ་གསུམ་རྩ་སོ་ལྔར་སླེབས་
སྐབས་དགོན་པ་དེའི་སློབ་དཔོན་བྱས། རིག་གནས་སྤྱི་དང་ལྷག་པར་དུ་
མཚན་ཉིད་ལ་སྦྱང་པ་མཐར་ཕྱིན་བྱས་ཏེ་མཁས་པར་གྱུར། སྐབས་དེར་
རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་དམག་ལས་སོགས་འཛིག་རྟེན་ཕྱིམ་པའི་
ལས་ལ་ཞེ་ཕྱུས་རྩ་བ་ནས་མི་བྱེད་པར་རབ་བྱུང་པ་ཚུལ་ལྡན་གྱི་ངང་ཚུལ་···
བསྟན། སྤྱི་ལོ་ 1898 ལོར་ཁོ་པ་རང་ལོ་ལྔ་བཅུ་ང་གཉིས་ལ་སླེབས་པ་
ནས་བཟུང་ཁོ་པའི་གདོང་རིས་ཇོ་མ་དེ་ཕྱིར་བཏོན་ཏེ་ཕྱི་དོན་གལ་ཆེ་ཁག
ལ་ཞེ་གཏོགས་དང་ཉེས་སྐྱོན་འཛེམས་མེད་ཀྱིས་འཐབ་ལས་གཡོ་འཁྲུལ་གྱི་
བྱ་བ་མང་ཙམ་བརྩམས་པས་རྡོ་རྗེ་གཡིབ་ཟེར་བའི་མིང་དེ་ཀ་ལི་ཀ་ཏྲ་·· ··
དང་། ཕྱི་ལྣ་སོགས་འཛམ་གླིང་ས་ཆ་མང་པོར་ཁྱབ། སྤྱི་ལོ་ 1898
ལོར། ཨའོ་ཀྲུའུ་དང་། ཨུ་ཙ་སུའི་ཤར་རྟེ་ཞིང་ཆེན་ཁག་ལ་བསོད་སྙོམ
གྱི་མིང་འཁྲིར་ནས་བསྐྱོད་སྐབས་ཨུ་ཙ་སུའི་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་བློན་ཆེན་ཚོས··

ཞེས་འཕྲལ་ཁོ་པ་དང་ཐུག་འཕྲད་ཐོག་ནང་མོལ་ཞིབ་ཕྲ་བྱས་པ་རྒྱུད་རྡོ་
རྗེ་གཡིབ་ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་ཨུ་རུ་སུའི་སྐུ་ཚབ་ཏུ་སྐོ་བཞག་བྱས་”ཟེར།
དེ་རྗེས་རྡོ་རྗེ་གཡིབ་རིམ་བཞིན་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་སྟེ་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་
རྒྱ་མཚོར་འབུལ་བ་འབོར་ཆེན་འབུལ། དེ་བཞིན་བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲ་
དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་སོགས་བོད་ས་ཀ་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆེ་
གྲས་ཁག་ལའང་དངོས་པོ་མང་ཙམ་ཕུལ། ཨུ་རུ་སུའི་གསང་ཞུལ་ལས་
ཁུངས་ཀྱིས་བཀོད་མངགས་བྱས་པ་ལྟར། རྡོ་རྗེ་གཡིབ་ཀྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
སོགས་ལ་ཞུ་གསལ། “ཀྲུང་གོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་པ་ཁྱེད་རང་གི་བདག་
པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཡིན་ཞིང་། ད་ལྟ་སོག་མ་ཆག་དུམ་ལྟ་བུར་གྱུར་པས་དེར་
བསྟེས་ན་མི་འགྲིག ཀྲུང་གོའི་རྒྱལ་ཁབ་དབྱིན་ཇིའི་དབང་ཤུགས་འོག་ཚུད་
ཟིན་ཅིང་། དབྱིན་ཇི་དེ་བཞིན་འདོད་གནག་ཛོགས་མེད་དང་། ཡེ་ཤུའི་
ཆོས་ལུགས་ལ་གུས་སེམས་ཆེ་བས་ཁྱེད་རང་གི་ཆོས་ལ་དད་གུས་མི་བྱེད་པ་
མ་ཟད། བོད་ཀྱི་བླ་མའི་སྐུ་དབང་སྲོལ་སྙིང་རྩ་མེད་དུ་གཏོང་ངེས་ཡིན།
ང་གོལ་འདི་བཞིན་གནམ་འོག་གི་སྟོབས་ཤུགས་ཅན་ཡིན་ན་དཔུང་རོགས་
བྱེད་ཆེ་དབྱིན་ཇི་འདུལ་ཐུབ་པས་མ་ཚད། ང་གོའི་གོང་མའང་ཁྱེད་རང
གི་ཆོས་ལ་འཇུག་ཐུབ་པ་དང་། ང་གོལ་མི་རིགས་ཡོངས་ཛོགས་སྤྱན་རས
གཟིགས་ཀྱི་མངའ་འབངས་ཞུས་ཏེ་བཙུན་པ་སློབ་མ་ཡོང་ངེས་རེད་”ཟེར་
བ་སོར་གཡོ་སྒྱུའི་སྦྱོར་བ་མང་ཙམ་སྤེལ། སྐབས་དེར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག
ནས་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་ནོར་སྲིད་དང་། མཆོད་ཆའི་ཐད་རྒྱབ་
སྐྱོར་ཡོད་པའི་རེ་བ་ཞུ་ལྟར་གསོལ་ཡང་ཆིན་གོང་མས་མགོ་འདོགས་ཀྱི་
ལམ་སྟོགས་ལག་ལེན་བསྟར་ཏེ་བོད་མི་མང་གི་དབྱིན་འགོག་མཐའ་སྐྱོང་

གི་རྒྱལ་གཅེས་ཀྱི་བྲ་སྤྱོད་ལ་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་རྒྱབ་སྐྱོར་མི་བྱེད་པ་

དང་། ཕྱོགས་མཚུངས་ཆེན་རྒྱལ་རབས་རང་ཉིད་ཀྱང་རིམ་བཞིན་ཉམས་

ཟད་སློན་མེ་ལྷ་བྲུར་བྱུར་པ་སོགས་ཕྱི་ནང་གི་གནས་ཚུལ་ཏ་ཙང་རྟོག……

འཛོམས་ཆེ་བའི་[…]ནས་སླུ་སྒྱུར་[…]ར་བརྟེན་རྡོ་རྗེ་གཡིབ་ཀྱི་གཡོ་གཏམ་དེ……

དག་དོན་དངོས་དང་མཚུངས་པའི་[…]རིན་[…]གཏམ་ཞིག་ཏུ་གཟིགས་ཏེ་བཀའ་

ཤག་སོགས་དཔོན་རིགས་སེར་སྐྱ་ཡོངས་དང་། གདན་ས་གསུམ་གྱི་འདུས་

མིར་བཀའ་བསྒྱུར་ཙམ་ཡང་མ་གནང་བར་[…]སང་བའི་ཐོག་ནས་ཨུ་རུ་སུར་

ཕེབས་རྩིས་གནང་། བཀའ་ཤག་གིས་གནས་ཚུལ་དེ་ཞིབ་འཕྲུལ་རྒྱལ་དང་

ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོར་སྙན་ཞུ་ཕུལ་བའི་ནང་"……ཨུ་རུ་སུས་བོད་ལ……

རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པའི་[…]སམ་པ་ཡོད་ནའང་གཞུང་དོན་གལ་ཆེ་འདི་ལྷ་བུ་རྡོ་

རྗེ་གཡིབ་[…]ཅིག་པུར་བཀའ་བསྒྱུར་མཛད་དེ་ཐག་གཅོད་གནང་བ་ནི་དབང་

ཆ་ལས་བརྒལ་བས་ག་ལ་སྲིད་"ཅེས་གསོལ། དེ་ནས་བཀའ་ཤག་དང་སེར་

སྐྱ་དཔོན་རིགས། གདན་ས་གསུམ་སོགས་ཀྱིས་བྲ་ཐབས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་

ལ་བརྟེན་ནས་བཀག་འགོག་བྱས་སྐབས་སྐུ་དོ་ཕེབས་གནང་ཐབས་བྲལ་བས་

ས་ཕག་(1899)ལོར། རྡོ་རྗེ་གཡིབ་སླར་ཡང་ཨུ་རུ་སུར་བསྐྱོད་དེ་ཨུ་རུ

སུའི་གོང་མས་མཇལ་འཕྲད་གནང་། ཁོ་པ་ཨུ་རུ་སུར་བསྐྱོད་པའི་སྐོར་ལ་

དབྱིན་ཇི་སོགས་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོས་དོ་སྣང་ཆེན་པོ་བྱས་ཤིང་། སྐབས་

དེའི་ཕྱི་རྒྱལ་ཚགས་པར་ཐོག་བཀོད་དོན། "ཏཱ་ལའི་བླ་མས་[…]ཏང་བའི་

ཕོ་ཉ་དེར་ཨུ་རུ་སུས་དགའ་བསུ་ཆེན་པོ་ཞུས་པ་རེད། ཕོ་ཉའི་མིང་ལ་

རྡོ་རྗེ་ཟེར། ཁོའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་ཨུ་རུ་སུ་དང་མཛའ་མཐུན་

གྱི་འབྲེལ་བ་དམ་དུ་གཏོང་ཆེད་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཕྱག་བྲིས་ཕྱག་

བསྐུར་མ་དང་ཡུལ་ཟློག་སྣ་ཚོགས་གོང་མར་ཕུལ་ཞིང་། དེ་མིན་ཨུ་ཙ་སྲུའི་རྒྱལ་ས་རྫིང་པི་ཏེ་པའོ་ཙ་བོད་ཀྱི་གཞུང་ཚབ་བཅའ་སྡོད་འཛུགས་··· ཕྱོགས་སྐོར་ལ་གྲོས་མོལ་བྱེད་པར་འོང་བ་རེད་”ཟེར། ཡང་ཚགས་པར་འགའ་ཞིག་ཐོག་བཀོད་པར་“ཏཱ་ལའི་བླ་མས་བསླུས་ན་ཨུ་ཙ་སྲུ་དང་··· ···· མཇའ་མཐུན་ཡོང་བ་བྱས་ན་གོ་རིམ་བབ་དང་མཐུན་ཤེས་ཤིག་ཡིན། དེའི་རྒྱུ་མཚན་ཨུ་ཙ་ནི་དབྱིན་ཇིའི་སྒྲིག་གཞིམ་རྩ་གཏོར་ཤ་གཏོང་ཐུབ་མཁན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་སྟོབས་ལྡན་ཉག་ཅིག་ཡིན་པའི་རྐྱེན་གྱིས་རེད་”ཅེས་ཟེར། དུས་དེ་ར་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་པོ་ཉ་མངགས་ཏེ་ཨུ་ཙ་སྲུ་དང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཏུ་ས་ཏོང་བའི་གནས་ཚུལ··· ཤེས་ཤ་ཕྲལ་ཁོང་ཁྲོ་ཆེན་པོ་ལངས་ཏེ་“ཏཱ་ལའི་བླ་མས་ང་ཚོའི་ཐུང་ཏུཙུ··· ཡིས་བསམ་པའི་བཙེ་དུང་བསྟན་པ་དེ་དང་དུ་མི་ལེན་པར་ང་ཚོ་རྩིས་མེད་··· བཏང་བ་མ་ཟད། མངོན་སུམ་འཛེམས་མེད་གྱིས་ཨུ་ཙ་སྲུར་པོ་ཉ་བཏང་བ་སོགས་བྱས་སྟབས་ང་ཚོས་དེའི་ཐད་མཇུག་འབྲས་ག་འདྲ་ཞིག་ཡོང་མིན་ད་དུང་གསལ་པོ་མི་ཤེས། བོད་ཀྱི་ད་ཡོད་གནས་ཚུལ་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་ལམ་དཀྲུག་ཐབས་བྱེད་པའི་ཕྱོགས་ལྷུང་གང་ཞིག་ལའང་ཁ་རོག་སྡོད་··· ···· ཐབས་མེད་”ཟེར།

དེ་ནས་རྡོ་རྗེ་གཡིབ་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་སྐབས་ཨུ་ཙ་སྲུའི་གོང་··· མས་ཏཱ་ལའི་བླ་མར་འབུལ་བྱེད་ཡི་གེ་གཅིག་ཁྱེར་ཡོང་ནས་བརྗོད་གསལ། རྡོ་གོལ་མི་སྣ་ཆེད་མངགས་གཏོང་རྒྱུའི་སྐོར་གྲོས་མོལ་ཞིབ་གསལ་དགོས་རྒྱུ་ཟེར་བ་དང་། གོང་མས་བཀུར་བའི་རྡོ་རྒོའི་ཤེ་ལྷ་ཆོས་ལུགས་ཁང་གི་ཆོས་ཀྱི་བདག་པོའི་ཆོས་སྲོལ་ཀྲུན་པ་ཞིག་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཕུལ། དེ་ནས་

ཟླ་བ་གཅིག་ཙམ་སོང་རྗེས་རྡོ་རྗེ་གཡིབ་སྐར་ཡང་ཨའོ་ཀྲའུ་རུ་སྐྱོད་སྐབས་
ཏཱ་ལའི་བླ་མས་བཀའ་ཤག་སོགས་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་མང་པོས་སྙན་ཞུས་
སྙོན་པར་གསན་འཛོག་རྩ་བ་ནས་མ་གནང་བར་སྐྱོག་ཏུ་སྒོ་མང་མཚན་······
ཞབས་དར་ཧན་མཁན་པོ་བློ་བཟང་ངག་དབང་དང་སྐུ་ཚབ་དོན་གཅོད་དུ་
རྩེ་མགྲོན་རྒྱལ་མཚན་ཕུན་ཚོགས་ཅན་བལ་ཡུལ་བརྒྱུད་དང་རྩེ་དྲུང་གཏམ་··
སྙན་ངག་དབང་ཆོས་འཛིན་ངོ་མས་དང་གསེར་དངུལ་ཟངས་ལྕགས་ཀྱི་······
བཟོ་རིགས་ཁ་ཤས་སོག་ཡུལ་བརྒྱུད་ཨོ་རུ་སུའུ་ལ་ཁོ་པ་དང་མཉམ་དུ་······
གཏོང་གནང་མཛད། ཁོ་པ་ཚེ་ཨུ་རུ་སུར་འགྱུར་རྗེས་གོང་མས་མཇལ་
འཕྲད་ཐོག་གྲོས་མོལ་མང་ཙམ་བྱས། ལྕགས་གླང་(1901)ལོར། ལྷ་སར་
ཕྱིར་ལོག་རྗེས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཇལ་སྐབས་ཕན་ཚུན་གྲོས་མོལ་ཞུས་པའི་དོན་
ཚན་ནང་དུ་ཆིན་ཕྱང་ལྷ་སར་མངགས་སྡོད་ཀྱིས་ཕན་ཚུན་དབར་གྱི་མཛའ་
གྲོགས་སྒྲིལ་རྒྱུ་དང་། བོད་ཀྱི་འབྲུས་མི་ཆོས་ཕུལ་བའི་ཨུ་རུ་སུ་དང་བོད་
དབར་གྱི་ཆིངས་ཟིན་ནང་“ངོ་སོས་བོད་ལ་བཟོ་སྒོ་ཕྱེ་ (འབྱེད་)དང་།
ལྷོ་ཕྱོགས་ཉེ་འབྲེལ་དང་བྱེད་དཀའ་བའི་དོན་ཚ་ཕྱུང་ཆེ་ངོ་སོས་ནས་ཁས་
ལེན་རོགས་རམ་བྱེད་རྒྱུ། ངོ་སོ་ནས་གཡའ་ཤེ་གཡའ་ས་དཀྱིལ་རྒྱལ་ཁབ་
ཁོངས་སུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་རྒྱུ་”ཞེས་འཁོད་པ་དེ་
སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཕུལ་ཐོག་རྟགས་འཛུགས་གནང་འཁེལ་
མཛད་ཀྱང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁས་མ་བླངས་ཤིང་། ཡང་
ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དགོངས་འགལ་ཡོང་དོགས་ཀྱིས་བབ་སེལ་མང་ཙམ་··
ཞུས་པ་མ་ཟད། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་དགོངས་དོན་འབའ་ཞིག་མི་སྒྲུབ་ཐབས་
མེད་དུ་གྱུར་ཏེ་མཚོན་ཆ་གྲབས་གཉོམ་བྱེད་ཆེད་རྡོ་རྗེ་གཡིབ་སྐར་ཡང་····

ཨུ་ཙ་སྲུར་བཏང་སྟེ་རིམ་བཞིན་མཚོན་ཆ་དང་བོར་ཆེན་པོད་དུ་དགོར་ནས་
ནོར་བུ་གླིང་ཁ་ར་ཉ་ར་ཚགས་གནང་། དུས་དེ་ར་རྡོ་རྗེ་ཤ་ཡིབ་དང་བཀའ་
བློན་བཤད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེའི་བར་ལའང་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཏུ་སོང་
བ་དང་། བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲའི་ལྷ་བ་ལའང་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱུང་སྟེ་
ཨུ་ཙ་སྲུར་དཔུང་རོགས་བཙོལ་ནས་དབྱིན་འགོག་རང་སྲུང་གི་དམག་འཐབ
བྱེད་པའི་ཐབས་བྱུས་ལ་ཡོངས་སུ་སོས་མཐུན་བྱས།

སྐབས་དེ་ར་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ས་མཚམས་སུ་ཞིབ
བཤེར་བྱེད་པར་ཁ་གཡར་ཏེ་དམག་མི་བཏང་སྟོབས་ཀྱིས་པ་ཛོང་བཙན་བཟུང
བྱས། ད་དུང་བོད་ལ་དྲག་པོའི་བཙན་འཛུལ་རྒྱ་ཆེ་བྱེད་པའི་གྲ་སྒྲིག་བྱས་
པ་མ་ཟད། དབྱིན་ཇི་དང་བོད་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཨུ་ཙ་སྲུ་དང་བོད་
དངར་གྱི་འབྲེལ་བ་ལས་ཏ་ཅང་དམ་ཟབ་ཆེ་བ་ཡོད། ཞལ་སྲིད་ཨུ་ཙ་
སྲུས་བོད་དུ་ཇ་སྦྱོད་སྲིལ་ཙམ་བྱས་ན་དབྱིན་ཇིས་བཟུར་འགོལ་རྩ་བ་ནས་མི་
བྱེད་ཐག་ཆོད་ཡིན་ཟེར།

ཨུ་ཙ་སྲུས་བོད་དུ་གསང་ཞུལ་ཐེངས་མང་བཏང་སྟེ་བོད་ཀྱི་ཆབ་·····
སྲིད་དང་། དམག་དོན། དཔལ་འབྱོར་སོགས་ཕྱོགས་ཀུང་ཐད་ནས་
ཡོངས་སུ་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་དགོས་བསམ་ནའང་སྐབས་དེ་ར་རེ་ཕིན་དང་ཨུ·····
ཙ་སྲུའི་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཉིན་བཞིན་ཇེ་སྡུག་ཏུ་སོང་སྟབས་དབྱིན་ཇིར་·
ཁ་གཏད་གཅོག་པའི་ནུས་པ་དང་བྲལ་ཏེ་ཕྱིར་བཤོལ་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་ཀྱི་
གནས་སུ་གྱུར།

5. བོད་ཀྱི་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་ཀྱིས་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པར་ངོ་རྒོལ་བྱེད་པའི་དམག་འཁྲུག་ཐེངས་གཉིས་པའི་སྐོར།

༡རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཐུགས་འགན་…… ཡོངས་སུ་བཞེས་རྗེས་སྔར་བཞིན་དབྱིན་འགོག་མཐའ་སྲུང་གི་མཛད་ཕྱོགས ཐུག་ཏུ་སྔར་མཛད་སྐབས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་ཨམ་བན་དབར་གྱི་ འགལ་བ་ཤུགས་ཇེ་ཆེར་ཕྱིན་ཞིང་དེར་བརྟེན་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས པར་བོད་རང་བཙན་བཟུང་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་གསར་པ་ཞིག་རྙེད་དེ་དབྱིན་…… ཇི་བཙན་འཛུལ་པའི་དམག་དཔོན་ཧྲོའེ་ཐེས་དབྱིན་དམག་ཉིས་བརྒྱ་ཙམ་…… འཁྲིད་དེ་ཀམ་པ་རྫོང་ཁོངས་རྒྱ་ཁང་ཞེས་པའི་ས་ཆ་དེ་བཙན་བཟུང་གིས འཛོག་པའི་ར་ལུག་ལྷ་སྟོང་ཙམ་དང་འབྲི་གཡག་དྲུག་བརྒྱ་ཙམ་འཕྲོག…… བཅོམ་བྱས། སྐབས་དེར་བོད་མི་མང་གིས་འགོག་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ བྱས་པ་དང་། ཨུ་ཙུ་སུས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་རྒྱབ་ལངས་བྱས་ཏེ་དབྱིན་ཇིར་ མཐའ་ཚིག་ནན་པོ་བསྒྲགས་སྐབས་དབྱིན་ཇིའི་འགོ་དམག་རྣམས་ཕྱིར…… འཐེན་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་གྱུར། དེ་ནས་དབྱིན་ཇི་བཙན་ འཛུལ་པས་ཞི་བའི་གཡོ་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་ས་ཕག་(1899) ལོར་ཀ་…… ཤི་མིར་བཙའ་སྡོད་དབྱིན་ཇིའི་ངོ་ཚབ་དང་རྗེ་རྗེ་གླིང་དུ་བཙའ་སྡོད…… འབྲུག་རྒྱལ་པོའི་སྐུ་ཚབ་ཨོ་རྒྱན་བརྒྱུད་༡གོང་ས་མཆོག་ལ་ཡི་གེ་སྤྲ་རྗེས…… ཁག་གཉིས་འབུལ་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ངོ་མ་དང་མཇལ་འཕྲད་ཞུས་ནས…… བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་དང་། དབྱིན་བོད་ཚོང་འགྲུལ་སོགས་སྐོར་གྲོས་མོལ་ཞུ་ རྒྱུའི་རེ་བ་བཏོན་ཡང་། ཆིན་གྲུང་ཏང་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་སྡོད་ཨམ་ བན་བརྒྱུད་དེ་མ་གཏོགས་ཕྱི་རྒྱལ་བ་དང་ཡིག་འགྲུལ་བྱས་མི་ཚོག་ཟེར་ཡི……

གེ་དེ་ཀ་ཉིས་ཕྱིར་ལྡོག་མཛད། འོན་ཀྱང་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་བོད་ས་གནས་ཀྱི་དོན་གནད་སྐོར་འདྲ་མཉམ་དྲང་བདེན་གྱི་སྐད་ཆ་ཤོད་པའི་ནུས་པ་བྲལ་སྐབས་དབྱིན་གཞུང་དང་ཞི་འཇམ་མཐུན་ཐབས་ཀྱི་...... བསམ་པ་བཅངས། ཏེ་འབྲས་སྤྱི་བློན་ཆེན་ཟེར་བའི་དབྱིན་ཇིའི་མི་སྣེལ་...... བརྒྱུད་དབྱིན་གཞུང་ལ་འབྲེལ་གཏུགས་བྱས་ཤིང་། སྣེལ་གྱིས་རྒྱ་སྟག་(1902)ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 26 ཉིན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཡུའུ་ཐད་ལ་དབྱིན་ཇིས་བོད་ཀྱི་ནད་དོན་སྐོར་གྱི་བསམ་འཆར་ཟེར་བའི་ཡི་གེ་ཞིག་སྤྲད་པའི་ནང་འཁོད་པ་འདི་ལྟར།

"དང་པོ། རྒྱ་གར་སྲིད་གཞུང་གིས་གྲུང་གོའི་དཔོན་རིགས་ལ་དབང་ཆ་མེད་པས་བོད་ཀ་ཐུན་མི་ཐུབ་པ་མཐོང་རྗེས་དབང་ཆ་ཡོད་པའི་བོད་...... དཔོན་དང་འཆིང་ཡིག་བསྒྲུར་ཏུ་འཇོག་རྒྱུ་ལས་དབྱིན་གྲུང་གོའི་དཔོན་...... རིགས་ལ་བོད་བདག་སྐྱོང་བྱེད་པའི་དབང་ཆ་མེད་པ་བཟོ་རྩིས་འདུག

གཉིས་པ། བོད་སྲིད་གཞུང་གིས་ཤ་ལ་ཏེ་མི་སྣ་བཏང་ནས་ཕོ་ཆེ་དང་གྲོས་མོལ་མ་བྱས་ན་ཕོ་ཆེས་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་བོད་དུ་ཡོང་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་གི་ཚབ་བྱས་ཏེ་བདག་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུ་རེད།

གསུམ་པ། ཨུ་རུ་སུས་གྲུང་བྱང་ཕྱོགས་ནས་དཔུང་འཇུག་བྱེད་སྲིད་ཅིང་། དེ་ལྟར་བྱུང་ན་ལྷོ་ཕྱོགས་ནས་རྒྱ་གར་དང་བྱང་ཕྱོགས་ནས་ཨུ་རུ་སུས་ངཅེར་གཅོལ་གྱིས་བོད་ལ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་གཏོའི་ལི་ལྟར་རང་དབང་རང་བདག་བྱེད་འཇུག་རྒྱུ་རེད།

བཞི་པ། བློན་ཆེན་ཟང་ཉིད་ཀྱིས་ངེས་པར་དུ་འཕྲལ་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་གྲོས་མོལ་གནང་ནས་མི་སྣ་འཛེམ་ཐང་ཆེ་བ་ཞིག་བདམས་ཤོག" ...

དབང་ཆ་ཚང་མ་གནང་སྟེ་ཀྲུང་ཧྭའི་དཔོན་རིགས་དང་མཉམ་དུ་ལས་དོན་སྒྲུབ་ཏུ་འཇུག་དགོས་པ་ལས་བོད་དཔོན་གྱིས་ཕྱི་གླིང་པ་དང་འབྲེལ་གཏུག་བྱས་ནས་རང་མཚམས་ཀྱིས་ཆིངས་ཡིག་འཛོག་ཏུ་འཇུག་མི་ཐུབ་"ཞེས་.....བྲིས།

གོང་གསལ་དོན་ཚན་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་བཙན་བཟུང་བྱེད་རྒྱུའི་རྔོག་ཐོག་དེ་དམར་རྗེན་དུ་ཕྱིན་པ་དང་། ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དེའང་ནུས་མེད་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་པ་གསལ་པོ་མཐོང་ཐུབ།

དེ་ནས་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ས་མཚམས་སུ་རང་.....སྔར་ལྟར་ཤར་གྱིས་རྡོ་རྟགས་གསར་པ་བཙུགས་ཏེ་ས་ཆ་མང་པོ་ཙན་...བཟུང་བྱས་སྐབས་བོད་མི་མང་ཁོང་ཁྲོའི་མེ་ལྕེ་རབ་ཏུ་འབར་ནས་རྡོ.....རྟགས་གསར་པ་དེ་རྣམས་གཏོར་བར་བརྟེན་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་དང་བོད་དམག་གིས་ས་མཚམས་ལས་བཀལ་བ་དང་། ཆིངས་ཡིག་དང་རྒྱུད་འགལ་བྱས་པ་རེད་ཟེར་བ་སོགས་དཀར་ནག་ལྡབ་ཕྱི་ལྟོག་པའི་གླེང་སྒྲོགས་མང་ཙམ་བསྒྲགས། དོན་དངོས་ཐོག་བོད་ཕྱོགས་ནས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་ཆིན་འཇམ་དབྱངས་གོང་མ་ཆེན་པོ་ཆན་ལུང་ཁྲི་བཞུགས་ལོ་ང་དགུ་(1794)ལོར་གཏན་འབེབས་གནང་བའི་ས་མཚམས་ཐོ་པོ་ལས་ནམ་ཡང་མི་བརྒལ་བར་རང་མཚམས་བརྟན་པོར་བཟུང་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་ལོ་(1903)ལོར་དབྱིན་ཇིའི་གཞུང་ཕྱོགས་ནས་བོད་འབྲས་ས་མཚམས་སུ་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱས་ཏེ་ས་མཚམས་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་པའི་...རེ་བ་བཏོན་པ་ལྟར། ལོ་དེའི་ཟླ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་བདུན་ཉིན།

༡གོང་མ་རྫེ་ན་པོའི་བཀས་མངགས་ཀྱིད་ ཞུགས་སྐུ་ཚབ་གནས་- སྲུམ་པའི་
གྲེ་སྡེ་ཧ་ཟུན་ཤིན་དང་། གྲོ་མོའི་དབྱ་ཁྲལ་སི་སྦྲ་འར། བཀའ་ཤག་གི་
ཛོ་ཚབ་བྲུང་ཙི་ག་ཆེ་མོ་བ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས། དབུས་མདའ་ཚ་རོང་
དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་བཅས་འབྲས་མི་བཞི་དང་ལས་བྱ་རྗེ་དྲུང་དགེ་འདུན་
ཚོས་དར་དང་། བརྒྱ་དཔོན་འགྱུར་མེད་ཚེ་བརྟན། ལྡིང་དཔོན་མི་ལྔ།
རྒྱ་སྲུང་དམག་མི་བཅུ་གཉིས་བཅས་གཏོང་གནང་མཛད་ཀྱང་། དུས་
དེར་དབྱིན་་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཅང་ཏའོ་སྲུང་དང་། འབྲས་ལྗོངས་
ཀྱི་བཙའ་སྲིད་་དབྱིན་ཇིའི་གྲོན་པོན་ཧོས་བྲ་གཉིས་ཀྱིས་དབྱིན་ཇིའི་......
་ཕྲུས་མིའི་ཟིང་ ཁྲིར་ནས་དམག་མི་ཉིས་བརྒྱ་ཙམ་སྡེ་འཁྲིད་དེ་བོད་ལ་...
། བྲེལ་བ་ཙམ་ཡང་མ་བྱས་པར་ས་མཚམས་ལས་ངག་ལ་ཏེ་ ་ས་པ་རྫོང་......
རྫགས་སུ་འོངས། ས་་ནས་རྫོང་སྟོད་ཀྱིས་ངཀག་འགོག་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་
ཉན་་འཛོག་བྱེད་རྒྱུ་ལྟ་ཞོག རྫོང་དཔོན་ལ་འང་ཉེས་རྟུང་བཏང་ཞིང་། དེ་
འཕྲལ་ ས་པ་རྫོང་རྫོང་་འཙག་སེར་ཁང་་་བཀྲས་ལྷུན་བློ་བྲང་བརྒྱུད་....
་ཀའ་ཤག་ལ་སྙན་ཞུ་ཕུལ་བའི་ཕྱིར་ལན་ཕེབས་གསལ་དུ་"ཉེ་སྔོན་བོད་"
ཟླ་གསུམ་པའི་ནང་་དབྱིན་གཞུང་ནས་ཡི་གེ་འགྱུར་་གསལ་དབྱིན་ཇི་དེ་ས་...
སའཚམས་དང་། ཚོང་འགྲུལ་སྐོར་གྲོས་མོལ་ཐག་གཅོད་བྱེད་པར་གམ་
འབྲས་ས་མཚམས་སུ་མི་སྣ་དོ་ཚོད་འཕྲལ་་གཏོང་དགོས་རྒྱུ་གསལ་བ......
བཞིན་འདི་ནས་ཞི་གྲོས་མཛད་པོ་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་སྐུ་ ་བ་ཧྭ་ཟུན་
ཤིན་དང་། མཁན་དྲུང་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས། དབུས་མདའ་ཚ་རོང་དབང
ཕྱུག་རྒྱལ་པོ། ལས་བྱ་སེར་སྐྱ། སྐུ་སྲུང་དམག་མི་དང་བཅས་ཆེད་རྫོང་
སོང་བ་བཞིན་གཞི་ཀང་དུ་ལམ་གམ་འབྲས་ས་མཚམས་སུ་བོད་་དབྱིན་....

ལྐན་འཛོམས་ཀ་ནང་རྒྱུ་འདི་བཞིན་ཞི་བའི་འཕྲོས་སྟེ་མཐུད་ཐབས་ཤིག···
ཡིན་ཏུང་། ཕ་རོལ་པོ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གཡོ་ཐབས་ཆེ་བས་ད་དུང་བསམ་
སྒྱུར་ངན་གཉོམ་རྫི་ཡོད་མ་ངེས་སྐབས་གམ་པ་དེ་བཞིན་དེ་ག་ནླ་བྲང་གི···
འཛིན་ཁོངས་ཡིན་གཤིས་རྫོང་སྡོད་མི་སྣ་དེ་ཚོད་ཡོད་ཤག་ལ་འདི་ཀ་འི་ཞི··
གྲོས་མི་སྣར་གོ་སྐུར་དང་འབྲེལ་གཞིས་བྱེས་སྤྱར་བ་གྲུ་འདེགས་ཀྱིས་དོན···
དུ་བཙན་འཛུལ་མི་ཡོང་བའི་ཞི་དྲག་ཐབས་སྒོ་གང་མཁས་ཀྱི་མཛད་ཕྱོགས
འཐུས་ཐབ་ཡོད་པ་”ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་བཀྲས་ལྷུན་ནླ་བྲང་གིས་དེ་འཕྲལ་
སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཡོངས་ཀྱི་ཚོགས་འདུ་བསྐོངས་འཚོགས་ཐོག་གམ་པ་··
རྫོང་ནས་དབྱིན་ཇི་ཕྱིར་སློག་བྱེད་པའི་གྲོས་མོལ་བྱེད་པར་ཀུན་གཟིགས···
པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཚབ་ཐུགས་ཆེན་མཁན་པོ་གྲུབ་དབང་སྤྲུལ་སྐུ····
དང་། རྩེ་ཕྱག་ལས་འཕར་རེམ་བཞི་ནོར་སྐྱང་བསོད་ནམས་དབང་
འདུས། ལས་བྱེ་ལྷེ་འཆང་མདངས་ཆེན་སྲིད་དར་དང་། ལས་
ཚན་ལྷན་ལྷུན། ལས་ཚན་དོན་ཁང་། ཡུལ་དམག་འགོ་འདོམས་
ཤོད་རྡུང་སྟེང་པ་སོགས་ལག་རྟགས་ཡུལ་སྒྲོག་འཕོར་ཆེན་འཁྱེར་ནས·····
གཏོང་གནང་ལྟར་ཁོང་ཚོས་འཇམ་བཤད་རྫི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་ཕན་འབྲས་···
ཀ་ང་ཡང་མ་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་ཆིན་ཀྲུང་ཀ་བྱང་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་
ས་ཀ་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་རྣམས་གམ་པ་རྫོང་དུ་འགྱུར་འཕྲལ་དབྱིན་
ཕྱོགས་དང་འབྲེལ་ཀ་ཏུགས་བྱས་ཐོག སྔོན་ཚུད་ནས་བརྗོད་གསལ་ལྟར་
ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱེད་ཡུལ་གྲོ་མོ་ཁོ་ནར་མ་གཏོགས་གམ་པ་རྫོང་དུ·······
བྱས་ན་མི་ཀ་གྲིགས་ཞེས་བཤད། འོན་ཀྱང་དབྱིན་ཕྱོགས་ཀྱིས་ཉན་
འཛོག་རྩ་བ་ནས་མ་བྱས་པར། ད་དུང་པེ་ཅིང་དུ་བཙའ་སྡོད་དབྱིན་ཇིའི་

དཔོན་ རིགས་ སྣ་ཏ་ག་ཡིས་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་ -ཞུང་ལ་གྲོས་མོལ་འཛུགས་
མིར་བོད་སྲིད་ཨམ་བན་དང་བཀའ་བློན་ཞིག་གཏོང་དགོས་བརྗོད་པ་ལྟར།
ནུས་མེད་གཏོང་ཆུང་དུ་གྱུར་པའི་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད·····
བཞུགས་ཨམ་ང་ན་-ཡུས་ཀང་འཕྲལ་དུ་གམ་པ་རྫོང་དུ་བསྐྱོད་དེ་ཞི་བའི་··
གྲོས་མོལ་ཐོག་ཕན་ཚུན་དམག་འཐབ་མི་ཡོང་བ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ·····
ཕབ་ཀྱང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་
གསུམ་གྱི་འཛུགས་མིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གམ་པ་རྫོང་དུ་འགྲོ་རྒྱུར་ངོ་··
རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་ཏེ་བརྗོད་དོན། "སྟོན་ཆད་ལུང་ཕྱུར་ལར་ཐམ་
ཉེས་བྱུང་ཡང་ད་ལྟ་བསྐྱར་གསོ་བྱེད་ཐུབ། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རྗེང་
ཐའེ་ཡིས་དམག་རྒྱུག་པར་བཀག་འགོག་མང་པོ་བྱས་སྐབས་ས་ཆ་ཤོར་བ··
རེད། ད་རེས་གལ་ཏེ་སླར་ཡང་བཀག་འགོག་བྱས་ཚེ་བོད་བཞུགས་ཨམ་
བན་གྱིས་སླར་ཡང་ལས་ཀར་འཛུགས་ཤོར་བཟོས་པ་རང་རེད།" ཅེས་བཤད།
སྐབས་དེར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ཡུས་ཀང་དང་ལས་རོགས་གཉིས་ཀ··
བྱ་ཐབས་དབེན་པའི་གནས་སུ་གྱུར་ནས་གོང་མར་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་སྙོར་
ཞིབ་གསལ་སྙན་ཞུ་ཕུལ་ཐོག་ལས་གནས་དགོངས་པ་ཞུས་ཤིང་། དེའི་
ལས་ཚབ་ཏུ་-ཡུའུ་ཐང་བོད་སྲིད་ཨམ་བན་དང་རྣ་ཆེན་ལས་རོགས་སུ·····
བསྐོ་བཞག་སྩལ།

སྐབས་དེར་བཀའ་བློན་བཤད་སྒྲས་-ཚོས་པའི་བཀའ་ཤག་གིས·· ···
དབྱིན་ཇིར་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ལས་དྲག་ཤུགས་ཀྱི་འགོག་རྒོལ་བྱེད་པར་མོས་
མཐུན་མ་བྱས་སྐབས་-གོང་ས་མཆོག་དགོངས་ཚོམས་ཀྱིས་བཀའ་བློན·····
ང་ཤོད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་དང་། བཀའ་བློན་ཞོལ་ཁང་ཚེ་བརྟན་དང་ང

ཕྱུག བཀའ་བློན་བླ་མ་ཚང་ཁྲིམ་དག་དབང་དཔལ་ཟུར་བཟང་། ཛ་སག་རྟོར་ཁང་པ་བསོད་ནམས་སྟོབས་རྒྱལ་བཅས་ལས་ཞབས་ ནས་རྣམ་དབྱངས་ཀྱིས······
ནོར་གླིང་ལས་ཤག་ཏུ་དོ་དམ་ཐོག ཚོགས་འཐུས་ཐུར་བཙུགས་ཀྱི་ཞིབ་གཅོད་གནང་རྒྱ་གཏན་འབེབས་མཛད་ཅིང་། རྟོར་ཁང་ཛ་སག་རྫིགས་སྐྲག་གིས་མ་བཟོད་པར་བྲོས་ཏེ་ལྷ་སའི་སྐྱིད་ཆུར་མཚོངས་ནས་རང་སྲོག
རང་གིས་ལྷེབས་པ་རེད།

དེ་ནས་ཆུ་ཡོས་(1903)ཟླ་10པར་དབྱིན་དམག་རྣམས་རང······
འགུལ་རྗེས་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་ཤིང་། དབྱིན་གཞུང་ནས་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱེས་ས་མཚམས་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་བརྗོད་པ་དེ······
གཡོ་སྒྱུའི་སྒྲུར་བ་ཙམ་ཡིན་ཞིང་། དོན་དུ་སྐབས་དེར་བོད་ལ་དྲག
པོའི་བཙན་འཛུལ་བྱེད་པའི་གྲ་སྒྲིག་ལྷུ་མཐུད་བྱས་ནས་གཞིས་རྩེ་ས་ཁུལ······
དུ་སོ་པ་འབྲས་ལྗོངས་པ་མི་གཉིས་བཏང་སྟེ་ཞུལ་ཞིབ་བྱེད་པ་སོགས······
ཁྲིམས་འགལ་གྱི་བྱ་བ་མང་ཙམ་སྤེལ་བས་ས་གནས་དེ་ནའི་རྫོང་སྡོད་ནས་
འཛིན་བཟུང་བྱས། དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔོན་ཧུང་ཧའོ་ཐང་གིས་གནས
ཚུལ་དེ་ཤེས་འཕྲལ་གོང་གསལ་གསང་ཞུལ་དེ་གཉིས་ཉིན་ངལ་ཆུའི་ནང་སློད་
དགོས་པ་དང་། གུན་གསབ་དབྱིན་ཇིའི་སྐོར་མི་ཉིས་སྟོང་སྤྲོད་དགོས
ཟེར་བ་སོགས་ཚུལ་མིན་གྱི་རེ་འདུན་མང་ཙམ་བཏོན་ཀྱང་། བོད་ས
གནས་སྲིད་གཞུང་དང་གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱིས་རེ་ འདུན
དེ་དག་ལ་མོས་མཐུན་ཚ་བ་ནས་མ་བྱས་སྐབས་ནམ་པ་རྫོང་ཁུལ་ནས་འབྲི
གཡག་ཉིས་བརྒྱ་ཙམ་དང་། དངོས་པོ་འཁོར་ཆེན་ཕྲོགས་པ་མ་ཟད།
དཀར་ནག་ཁ་པ་ཕྱི་སློབ་སྟེ་ས་མཚམས་སྐར་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ལེགས་སྒྲུབ

མ་བྱུང་བའི་འགན་གཙོ་བོ་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་འཁུར་དགོས་པ་དང་། དབྱིན་ཇི་དང་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་དེ་དྲག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཐག་གཅོད་དགོས་ཟེར།

དུས་མཚུངས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ནས་མདུང་ཤུགས་གཅིག་སྒྲིལ་གྱིས་བསྟན་དགྲ་ཕྱི་གླིང་པར་འགོག་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱེད་ཆེད་དམག་སྒྲུལ་རྩ་ཚིག་སྒྲིལ་བའི་ནང་དོན་འདི་ལྟར། "བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ས་མཚམས་ཀྱི་གནད་དོན་སྐོར་......ད་ལྟ་ས་མཚམས་དེ་གར་ཀྱང་དབྱིན་གྲོས་ཚོགས་འཚོག་ཐོག་གྲོས་མོལ་བྱེད་བཞིན་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་འཆམ་མཐུན་དང་ནས་ཉན་འཛོག་བྱེད་ཐུབ་པ་ཞིག་ཡོང་ཏ་ཙང་ཁག་པོ་རེད། གལ་སྲིད་ད་དུང་ཁྲངས་ལུང་མེད་པའི་རེ་འདུན་བཏོན་བྱུང་ན་རང་རེས་ངེས་པར་དུ་མི......ཡུལ་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་རྩ་བར་གྱུར་པའི་སངས་རྒྱས་བསྟན་པའི་ཆེད་དུ་རང་ལུས་འབུལ་དགོས་པ་ལས་ལག་པ་བསྐུམས་ནས་བསྡད་ན་གཏན་ནས་འགྲིག་གི་མ་རེད། བོད་ལྗོངས་ཀྱི་སྤྱི་སྒྲིགས་མནའ་གན་མཐུ་བོ་ཆེའི་ནང་དུ་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ལྟར་ཡར་ལངས་ནས་ཕོ་ཚོའི་ཁྲངས་ལུང་མེད་པའི་བྱེད་''སྟངས་ལ་རྒོལ་ལན་སློད་དགོས། དེའི་དོན་དུ་ས་ཕྱི་སོར་ཁྲབ་བསྒྲགས་བྱས་པའི་རྩ་ཚིག་ནང་དུ་ཆག་ཡང་བཏང་བའི་སྐེར་པའི་ཁྲལ་དང་། དམག་ཁྲལ། དབུལ་པོའི་ཁྲལ་རྩིས་དང་། ལྷགས་ཡོས་ལོར་རྟོག་ཞིབ་བྱས་རྗེས་ཁྲབ་བསྒྲགས་བྱས་པའི་ཁྲལ་ཆག་གཏོང་སྒྲོལ་ཡིག་གསལ་རྣམས་བྱུང་། དེ་ཕྱིངས་གཞུང་སྐེར་ཚོས་གསུམ་ཕོངས་ཀྱི་འབྲོག་པ་ཡིན་ཕྱིན་ཁྲལ་རྐང་དྲུག་རེ་ལ་དམག་མི་རེ་འཁྲི་སྒྲུབ་བྱེད་དགོས། གཞན་ཡང་ས་ཁུལ་ཁག་གི་མི་

མིང་དང་ཕོ་ན་སོགས་མིང་ཐོ་གསར་དུ་བཀོད་དེ་སྔར་ལམ་དམག་ཁྲལ་……
རྒྱུགས་སྤྲངས་ས་ལམ་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་མིང་ཐོ་གསར་པའི་ནང་དུ་བཀོད་པའི་
མི་རྣམས་ངེས་པར་དུ་དུད་ཚང་སོ་སོའི་མིར་བརྩིས་ནས་འདི་གར་སྐྱེལ……
དགོས། ཨོན་ཀྱང་དུད་ཚང་དེའི་ཁོངས་མི་གལ་སྲིད་དངོས་གནས་ཐུས་
པའམ་ཕོ་ན་ཕྲ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་མི་གཞན་ཞིག་ཚབ་བྱེད་དུ་འཛུགས་དགོས་
བྱུང་ཚེ་སྐྱེ་སྟོབས་འབར་ཞིང་ལས་འགན་འཁེར་བ་ཞིག་འདེམས་དགོས་པ་
ལས་ཁྲལ་སེལ་སླ་བཙོས་རིགས་བྱས་མི་ཚོག མཚོན་ཆ་དང་། རྫས་མདེལ།
ཤི་ཤི། ཟླ་བ་གཅིག་གི་དམག་རྒྱུགས་སོགས་དམག་མཁོའི་དངོས་རྫས་སྐོར་
རྒྱལ་རྩེ་ཞོལ་པས་ས་བྱེ་ཡོར་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པའི་ལུགས་སྲོལ་ལྟར་བྱེད་
དགོས་” ཞེས་ཟེར།

སྐབས་དེར་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་ཐེངས་གཉིས་པ་བྱེད་…
འགོ་ཚུགས་ཤིང་། ཆིན་དུས་རབས་སུ་དབྱིན་ཇིས་བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་
བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་ནང་“སྤྱི་ལོ་ 1903 ལོའི་ཟླ་ 11 པར། དབྱིན་
ཇི་བཙན་འཛུལ་པས་སེང་པའི་རྐང་དམག་ཆིག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་དང་།
སོར་ཁའི་དམག་མི་མི་གྲངས་བདུན་བརྒྱ་རྟ་དམག་མི་གྲངས་བརྒྱ། མེ་སྒྲོགས་
དང་མེ་མདའ་སྦྲག་སྦྲག་གི་དམག་སྡེ་ཁག་གཅིག གཡུལ་འགྱེད་དམག་མིའི་
སྨན་ཁང་། རྒྱབ་སྐྱོར་མཁོ་སྤྲོད་དཔུང་སྡེ་སོགས་མི་གྲངས་ཆིག་ཁྲི་ལྷག་
ཙམ་སྒྲིག་འཛུགས་བྱས་ཤིང་། དེའི་ནང་དབྱིན་ཇིའི་མི་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་
ལས་མེད། དབྱིན་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་སྨ་ཀྲ་ཐང་ཧྲའི་བཀོད་
འདོམས་འོག་རྒྱང་ཞའོ་དམག་དཔོན་རུང་ཧའོ་སྲང་གིས་དམག་སྡེ་འཁྲིད་…
དེ་ལོ་དེའི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་ཉིན། གོང་གསལ་དབྱིན་དམག་

ཇམས་ནག་ཐང་དུ་འཛོམས། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ཟླ་ཞིབ་ལ་བརྒལ་ཏེ་
གྲོ་མོ་རིན་ཆེན་སྒང་དང་། ཕག་རི་སྟོད་ལ། གུ་ཏུ་ཕྱོགས་སུ་འོངས་”
ཞེས་འཁོད། སྐབས་དེར་ཁམས་ཁྲུལ་ཤོ་སྟར་སྟོ་གསུམ་དང་། ཐར་མཛོ་
གསང་གསུམ། རི་ཆབ་དཔའ་གསུམ། དྭགས་ཀོང་རྫོང་གཞིས་ཁག་
བརྒྱད། དབུས་གཙང་རྫོང་གཞིས་བདུན། སྟོ་ཁ་རྫོང་གཞིས་ཁག་བཅོ་
བརྒྱད། ནག་ཚང་ཚོ་དྲུག བྱང་རིགས་སྡེ་བཞི་སོགས་ཀྱི་ཡུལ་དམག་དང་།
འདོན་དམག་ཇམས་རིམ་བཞིན་གཡུལ་སའི་མདུན་ཕྱོགས་སུ་བསྐྱོད་དེ་བོད་
དམག་སུམ་སྟོང་ལྷག་ཙམ་ཕག་རིར་འཁྱུར་ནས་འགོག་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ
བྱས་ཀྱང་། ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་ཉན་
ཉ་ཡུའུ་ཐད་དང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་འཐུས་མི་མངགས་ཏེ་
དབྱིན་ཕྱོགས་དང་གྲོས་མོལ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ། འོན་ཀྱང་བོད་
མི་མང་གིས་ཞི་རྒྱལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་དང་རང་གི་ཕ་ཡུལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་
ཆེད་སུ་མཐུད་འགོག་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས སྐབས་བོད་བཞུགས་ཨམ་…
བན་- ཡུའུ་ཐད་ཀྱང་གྲོ་མོར་འགྲོ་མི་ནུས་པར་དེ་སྲུར་སྡོད་དགོས་བྱུང་…
ཞིང། དུས་དེར་དབྱིན་དམག་གིས་ཕག་རི་བཙན་ངབྱུང་བྱས རྗེས་རིམ་
བཞིན་རྒྱལ་རྩེ་ཕྱོགས་སུ་དམག་བསྐྱོད་བྱེད་པའི་གྲབས་བྱས་ཀྱང་། བོད་
དམག་གི་རྒྱབ ཕྱོགས་དཔུང་རོགས་ཇི་ཡོད་མ་ཤེས་སྐབས་དབྱིན་ཇིས་དོ་པོ་
དཔོར་འདྲེན་བྱེད་མཁན་བོད་མི་གཉིས་ལ་ཇན་པ་འཐོར་ཆེན་སྤྲད་དེ……
ཕྱོགས་ཐི་ངར་-ཧྲུས་ནས་ཀ་ལ་བར་བོད་དམག་གི་རྒྱབ་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་··
རོགས་གཞུང་དང་གཞུང་ཡོད་ཞུལ་ཞིབ་བྱེད་པར་བཏང་། ཁོ་པ་-[illegible]ས་[illegible]ར་

ཕོག་སྐབས་ཆ་ལུ་ དམག་སྐར་གྱིས་མི་གཅིག་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་།
གཅིག་ཤོས་ཤོ་ཕྲུག་རྡོ་མོ་རི་གཤམ་བརྒྱུད་བྲོས་ཐྱིན་ཏེ་ དབྱིན་ཇི་བཙན་
འཛུལ་དམག་གི་འགོ་དཔོན་ལ་རྒྱ་མིག་གཞོངས་ཀོ་དང་། རྣོ་ཆེན། ཆ་
ལུ། ཀ་ལ་སོགས་ལ་ ཐུག་སྐར་རིམ་བཞིན་ཡོད་པ་དང་། རྒྱབ་ཕྱོགས་
དཔུང་དམག་ཀྱང་འབོར་ཆེན་ཡོད་པའི་གསང་བའི་གནས་ཚུལ་རྣམས······
དབྱིན་དམག་གི་འགོ་དཔོན་ལ་བཤད་སྟབས་དངངས་སྐྲག་རབ་ཏུ་སྐྱེས་ཏེ··
བྱེད་ཐབས་བསྒྱུར་ནས་གཡོ་ཅན་དྲང་བཙུགས་ཀྱིས་ཤིང་འབྲུག་(1904)
ལོའི་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཞོགས་པ་ ཏུད་སྣེ་ནས་བོད་ཀྱི་དམག་སྐར་ལ་
ཡི་གེ་ཞིག་བཏང་དོན "ད་བར་བོད་དབྱིན་དབར་ཞི་གྲོས་རིམ་པར་བྱས·····
ཙང་བོད་ཕྱོགས་ནས་ཞི་དྲག་སྒྲི་འདོམས་དབང་ཆ་ཆེ་བའི་མི་སྣ་མེད······
སྟབས་ཐག་གཅོད་མ་ཐུབ་པས་ད་ཆ་དབང་ཆ་ཡོད་པའི་མི་སྣ་དང་ང་ཚོ་ངོ་
འཕྲད་བྱས་ཐོག་ད་ཕན་འཁྲུན་ཆོད་མ་ཐུབ་པ་རྣམས་ད་ལམ་ས་གནས·····
འདི་རང་དུ་འཁྲུན་ཆོད་བྱ་རྒྱུར་ང་ཚོར་སེམས་མཐུན་ཡོད་ཅིང་། དབྱིན་
བོད་ཞི་གྲོས་མི་སྣ་གང་མགྱོགས་ལྷན་འཛོམས་བྱ་རྒྱུ་ཡིན"ཞེས་ཟེར། བོད་
ཀྱི་དཔོན་དམག་རྣམས་དམག་དོན་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བྱ་བར་སྦྱོང་བྱང······
དམན་པ་དང་། བྱ་བ་ཆེ་རིགས་མཐའ་དག་ལྷ་དང་བླ་མའི་བཀའ་ལུང་ལ་
གཞིགས་ཏེ་བསྒྲུབ་དགོས་པས་དབྱིན་དམག་གི་གཡོ་སྒྱུའི་སྦྱོར་བའི་མགོ·····
བསྐོར་དུ་ཚུད་དེ་གྲོས་མོལ་བྱེད་རྒྱུ་ཁས་བླངས་ཤིང་། དེ་ནས་དབྱིན་ཇིའི་
དཔོན་དམག་སྡོན་ལ་ཧྲ་དམག་དང་། དེ་རྗེས་རྐང་དམག་ རྡོས་ཁལ། ཕྲུར་
པ་སྣ་མི་སོགས་རིམ་བཞིན་རྒྱ་མིག་གཞོངས་ཀོ་ཕྱོགས་སུ་འོངས། ས་གནས་
དེ་ག་འི་ས་སྐྱོང་བོད་དམག་དང་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ལ་གཞུག་མཁན་འཐུས་མི་

རྣམས་བཞུགས་ལུས་ཐོག དབྱིན་དམག་གི་ཚོ་བབ་ཡོང་རྗེས། རྣམས་སོ་ལྷ
རིམ་པ་བཙུགས་ཡོད་པས་གསང་གནས་ས་ང་ཡོད་སྐབས་འཕྲལ་སྣན་སེང···
ཞུས་འཕྲལ་མདའ་དཔོན་ལྷ་སྡིང་སྲས་དང་། རྣམ་གླིང་པ། རྒྱལ་རྩེ་
ཙ་དཔོན་སྐྱིད་སྡུག་པ། ཁང་ཤར། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཚབ་རྩེ་
གསོལ་དཔོན་མཁན་པོ་བྱུར་ཁང་ནུབ། སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་འཐུས་
མི་བཅས་ནང་གྲོས་ཞིབ་གསལ་མཛད་དོན། སྔོན་ལ་དབྱིན་ཇིར་གྲོས་
མོལ་བྱེད་མཁན་གདོང་ལེན་ཀ་ཐོ་ར་ཏེ་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས···
དབྱིན་བོད་དངར་གྱི་ཀ་ནད་དོན་རྣམས་ཐག་གཅོད་ཡོང་བ་བྱེད་རྒྱུ་དང་།
གལ་སྲིད་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱས་ཏེ་པན་ཚུན་མཐུན་ཐབས་མ་བྱུང་ཚེ་རང་··
ཅག་རྣམས་ནས་བསྟན་སྲིད་ཀྱི་ལར་རྒྱ་མི་འདོར་ངར་དཔའ་ངར་ཞུམ་མེད··
ཀྱིས་འགོག་རྒོལ་མཐའ་རྩིག་ཏུ་བྱེད་དགོས་སྐབས་འགོ་དམག་རྣམས····
འཛིང་རན་ཁག་ལ་བགོས་ཏེ་མེ་མདའ་ཡི་སྦྲུད་ཧི་སྤྲར་ནས་སྔོད་དགོས་པ··
དང་། གྲི། མདུང་། ཨུར་རྡོ་སོགས་ཀྲ་སྒྲིག་ཨང་བསར་དགོས་པ་ལས།
འཚབ་འཚུབ་ཀྱིས་མེ་མདའ་ཁ་ཤོར་ཏེ་དཀྲུག་རྙེན་བཟོ་བ་སོགས་དགོས··
མེད་ཀྱི་བྱ་བའི་རིགས་མི་ཡོང་བ་བྱེད་དགོས་ཐེར་ངར་ཁྲབ་བཏང་ཞིང་།
དེ་ནས་དབྱིན་བོད་ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་པན་ཚུན་འབྲེལ་མཐུད་བྱས་ཐོག····
མདའ་དཔོན་ལྷ་སྡིང་སྲས་དང་རྣམ་སྲས་གླིང་། རྒྱལ་རྩེ་ཙ་དཔོན་སྐྱིད་
སྡུག པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཚབ་གསོལ་དཔོན་མཁན་པོ་བྱུར་ཁང་ནུབ་
སོགས་བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་འཐུས་མི་དང་། ཅང་ཏའོ་ཐུང་སོགས་དབྱིན་ཇིའི་
འགོ་དམག་གི་འཐུས་མི་རྣམས་ཆུ་མིག་གཤོངས་ཀོའི་དཀྱིལ་དུ་རྡོའི་རགས་
སྒུར་ཞིག་ཡོད་སར་ཚང་མ་འཛོམས་ཐོག་པན་ཚུན་གོ་མིང་གནས་བབ·····

ཇོ་སློབ་གཞུང་རེས་མཛད་འཕྲལ་དབྱིན་ཛིའི་དམག་དཔོན་ཧྲུང་ཏའོ་ཆྲང་
གིས་"གྲོས་མོལ་བྱེད་པར་ཐོག་མར་ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་སྟོན་འགྲོའི་ཆ་རྐྱེན་
དུ་ཞི་བའི་འགོ་ནས་གྲོས་མོལ་བྱེད་དགོས་སྐབས་དྲག་ཆས་འཇོག་དགོས་
པས་ཕན་ཚུན་དམག མི་ཚོའི་མེ་མདའི་ནང་གི་མདེའུ་འདོན་དགོས་ཤིང་།
བོད་དམག ཆོས་སྲུང ཧྲིའི་མེ་གསོད་དགོས་པ་དང་། དབྱིན་དམག་ཚང་
མས་མེ་མདའི་ཁོག་ནང་གི་མདེའུ་ཚང་མ་འདོན་རྒྱུ་ཡིན་"ཞེས་བརྗོད།
སྐབས་དེར་བོད་དམག་གི་ཞིང་དཔོན་ཡན་ལ་འཕྲུལ་མདའ་རེ་མ་གཏོགས་
དམག དཀྲུས་རྣམས་ལ་བོད་མདའ་རེ་དང་། གྲི་དཔའ་དམ་རེ་ལས་མེད།
བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་འགོ་དམག་དཔོན་རིགས་ཆོས་དགྲ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཁ་མཁས་ཚིག
འཛམ་ལ་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་མདའ་དཔོན་ལྷ་སྡིང་པ་སོགས་འབྲུས་མི་རྣམས་
ནས་དེ་ལྟར་དྭངས་ལེན་གྱིས་བོད་དམག་རྣམས་ལ་བཀའ་བཟ་བཏང་བས་
བོད་དམག་ཡོངས་ནས་མེ་མདའི་སྲུད་ཏེ་བསད་དེ་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་བརྒྱུད
དབྱིན་བོད་ [illegible] ནད་དོན་ཐག་གཅོད་ཡོང་བའི་རེ་སྟོང་བསྒྲུག་སྐྱེ་བློ་སྨྱོད་པའི་
ངང་བསྡད་ཅིང་། དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པ་ནི་གཡོ་འཕྲུལ་གདུག་རྩུབ་
ཀྱི་ལས་ལ་བྱང་ཆུབ་པ་ཞིག་ཡིན་སྐབས་སྐྱོག་ཏུ་དབྱིན་དམག་ནང་ཞོ་བོད་
དམག་གི་མཐའ་སྐོར་དུ་ཡིབ་ཏེ་བསྡད་ཅིང་། མེ་མདའི་ཁོག་ནང་གི་
མདེའུ་བཏོན་ཡང་མེ་མདའི་མཐིལ་གྱི་སྨྱུམ་བླུགས་སའི་ནང་མདེའུ་སྦས་ཏེ་
ཉར། དེ་ནས་ཕན་ཚུན་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱེད་འགོ་ཚུགས་ཏེ་ཆུ་ཚོད་སྐར་
མ་བཅོ་ལྔ་ཙམ་སོང་སྐབས་དབྱིན་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཞིག་གིས་སློ་ཁུར་
དུ་མི་མདའ་ཆུང་ཆུང་ཞིག་བཏོན་ནས་ལྷ་སྡིང་སྲས་དང་། རྣམ་སྲས་གླིང་
སོགས་བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲུས་མི་རྣམས་ལ་མི་མདའ་འཕངས་པའི་སྒྲ་དེ་ཉེ་

འགྲམ་དྲུ་སྒྲུག ་སྣད་པའི་རང་རྩྭགས་འཁྲུས་མིའི་གམ་གཡོག་ཚོས་ཐྲོས་ ···
འཕྲལ་ལྷ་སྙིང་སྲས་ཀྱི་ཨ་ཕྲུག་དགྲ་འདུལ་གྱིས་ང་ཚོའི་མི་བསད་སོང་ཞེས་··
མདའ་དཔོན་ལྷ་སྙིང་གི་ཆིབས་པའི་ཐོག་གི་དཔའ་དམ་དེ་ཤུབས་ལས་······
ཕྱུངས་ཏེ་ཀི་སྒྲ་སྒྲོག་ངཞིན་དེར་ཡོད་ཟ་ཡོག་འགའ་ཞིག་གི་སྐེ་འཕྲིད་དེ་ཐེ་
ཚོམ་སྤུ་ཙམ་ཡང་མེད་པར་མཚོངས་ཏེ་དཔྱིན་དམག་ཧུ་དཔོན་གཅིག ·······
དང་། བརྒྱ་དཔོན་གཅིག ཉིང་དཔོན་གཅིག་སོགས་འགོ་དམག་བཅུ་གྲངས་
ཞིག་ལ་གྲི་བསྣུན་ཏེ་བསད་རྨས་བཏང་། མཐའ་བཞིར་ཡོད་པའི་བོད་
དམག་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དཔའ་ངར་ཞུམ་པ་མེད་པར་རལ་གྲི་འཕྱར་བཞིན་··
མཆོང་ཡོང་ཡང་དཔྱིན་དམག་གིས་མཐའ་བཞི་བསྐོར་ཏེ་མེ་མདའ་སྦག ·····
སྦག སོགས་དེངས་རབས་ཅན་གྱི་མཚོན་ཆ་བེད་སྤྱོད་སྐབས་བོད་ ་མག ···
རྣམས་དཔའ་རྩལ་ཅན་གྱི་དཔའ་བོ་ལག་རྟུམ་དང་འདྲ་བར་བྱ་ཐབས ······
དབེན་པའི་ར་ནས་སུ་ལྷུངས་ཤིང་། མཐར་བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་འཁྲུས་མི་རྣམ་སྲས་
གླིང་པ་དང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཚབ་གསོལ་དཔོན་མཁན་པོ་བྲུར ···
ཁང་ཞུབ་དང་། སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་འཁྲུས་མི་གཅིག ཧུ་དཔོན་
ཁང་གསར་བ་བཅས་ས་གནས་དེ་ག་རང་དུ་བཀྲོངས། དེ་མིན་བོད་དམག
ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་སྒྲོག་ཞོར་བ་དང་། བོད་དམག་ཉིས་བརྒྱ་ཙམ་རྨས་པའི་གོ་
ལག་ཡོངས་རྫོགས་ཕྲོགས་ཤིང་། མདའ་དཔོན་ལྷ་སྙིང་སྲས་ཀྱང་རྨས་ནས་
རོ་ཡི་དཀྱིལ་དུ་ཤི་བརྫུ་བཏབ་སྟེ་བཞུགས་པའི་སྐབས་སུ་ས་ཏུབ་མཚམས··
སུ་དབྱིན་དམག་གི་རྟོག་ཞིབ་དཔོར་མི་འགའ་ཞིག་རོ་ཡི་དཀྱིལ་དུ་རྣ་འོང་··
དང་། ཚོགས་ཐེབ་སོགས་དངོས་པོ་འཚོལ་བར་འོངས་ཤིང་། འབྲས་
སྤོངས་པའི་བུད་མེད་གཅིག་གིས་མདའ་དཔོན་ལྷ་སྙིང་སྲས་ཀྱི་ཕྱག་མཇུབ་··

ཏུ་གསེར་གྱི་ཚིགས་ཁེབ་ཅིག་ཡོད་པ་མཐོང་འཕྲལ་གྱི་ཚུང་ཞིག་རྟོན་ཏེ་··
མཇུབ་མོ་གཙོད་པར་འོངས་པས་ལྷ་སྙིང་སྨྲས་ན་རེ། གསེར་གྱི་ཚིགས་
ཁེབ་འདི་ཁྲིད་ལ་སྤྲད་ཆོག ང་ཚོ་ཚོས་ལུགས་གཅིག་པ་རེད། དབྱིན་
དམག་ལ་ནངས་རྫ་མ་སྐྱིལ་རོགས་ཞེས་ཡང་ཡང་གསུངས། འོན་ཀྱང་
མོས་གསེར་གྱི་ཚིགས་ཁེབ་དེ་ཚུར་བླངས་ཏེ་དབྱིན་ཇིའི་དམག་སྐར་དུ······
འཕྱུར་རྗེས་དགྲ་དམག་ལ་བོད་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཞིག་རོའི་དཀྱིལ་དུ་··
ཤི་བརྫུ་བཏབ་སྟེ་བསྡད་འདུག་ཅེས་སྨྲས་པས་དབྱིན་དམག་གིས་མདའ··· ··
དཔོན་ལྷ་སྙིང་བཟུང་བར་འོང་བ་གཟིགས་མ་ཐག་ཏུ་ཉེ་འགྲམ་དུ་ཡོད་པའི་
རྟ་དཀར་པོ་ཞིག་ཆིབས་ཏེ་རྒྱ་མིག་གཞོངས་ཀོའི་ཤར་ངོས་ཀྱི་རིའི་སྟེང་དུ··
བྲོས་ཐེབས་སྐབས་དབྱིན་དམག་གིས་མེ་སྒྲོགས་འཕངས་པས་ལྷ་སྙིང་སྨྲས་··
དཔའ་ངར་ལྡན་པའི་དང་སྐུ་གཤེགས་སོ། དེ་ནས་ས་ཅུབ་མཚམས་རོའི་
དཀྱིལ་དུ་ཤི་བརྫུ་བཏབ་སྟེ་བསྡད་པའི་བོད་དམག་གཞན་རྣམས་བྲོས་བྱིན་·
པ་དང་། ཅུ་དཔོན་སྐྱིད་སྡུག་པ་ཞབས་ལ་མེ་མདའ་ཐོག་སྟེ་རྨས་ནས
ལུས་པ་ཞབས་ཕྱིས་མཐོང་འཕྲལ་སྐལ་པར་འཁྱུར་བ་དང་། ཅུ་དཔོན་སྟེང་
པ་ཡང་རྨས་སྐབས་དམག་དཀྲུས་ཤིག་གིས་སྐལ་པར་འཁྱུར་ཏེ་འགྲོ་བ······
དམག་མི་ཁ་ཞན་གྱིས་མཐོང་འཕྲལ་རེས་མོས་ཀྱིས་འཁྱུར་ནས་རིམ་བཞིན···
སྐྱིད་སྡུག་གི་འཛིན་ཁོངས་ཆ་ལུ་ཟླ་ཞིས་སུ་འཕྱུར་བ་དང་ཅུ་དཔོན་སྐྱིད་སྡུག
པས་བཀའ་ཤག་ཏུ་རྟ་ཤད་བཏང་སྟེ་ཟླ་ཕྱིའི་ཡོང་རྒྱུན་རྣམས་ཞིབ་གསལ··
སྙན་ཞུ་ཕུལ་བ་དང་འབྲེལ་དེ་ཁྲུལ་དམག་སྐར་ཁག་ལ་འགོག་སྲུང་བྱེད······
ཐབས་སྐོར་ལ་གསང་འཕྲིན་སྐྱེལ་བར་བཏང་ཞིང་། བོད་དམག་རྣམས
ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་པའི་ལམ་བར་དབྱིན་དམག་དང་དམག་འཐབ་ཡང་ཡང·····

ཞུས་ཏེ་སྐར་ཡང་བོད་དམག་བརྟན་བརྒྱ་ཙམ་ཤི་རྨས་བྱུང་། མདོར་ན།
ཐེངས་འདིའི་དབྱིན་རྒོལ་དམག་འཐབ་ནང་བོད་དམག་གི་མདའ་དཔོན་ལྷ་…
སྡིང་སྲས་དང་། རྣམ་སྲས་གླིང་། རུ་དཔོན་ཁང་གསར་བྱང་མ་སོགས་མི་
གྲངས་ཅིག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་ཤི་རྨས་བྱུང་བ་དང་། གོ་ལག་ཐལ་
ཆེ་བ་དགྲ་ལག་ཏུ་ཤོར་ཞིང་། དབྱིན་དམག་གི་ཧྲང་ཤའོ་དམག་དཔོན་
ཕུ་ལན་ཛའི་ལག་པ་ཡ་གཅིག་ཤོར་བ་དང་། ཧྲང་ཤའོ་དམག་དཔོན་
ཏུན་ལའོ་དང་གསར་འགྱུར་འགོད་མཁན་ལ་རྨས་སྐྱོན་ཚབས་ཆེན་པོག
འགོ་དམག་བཅུ་གསུམ་ཙམ་ཤི་རྨས་བྱུང་བ་ལས། དེ་མིན་མི་སྲོག་དང་
རྒྱུ་དངོས་ ངང་ལའང་གནོད་པ་ཆེ་བ་གང་ཡང་བྱུང་མེད།

རྒྱ་མིག་ཀ་ཤོངས་ཀོའི་དམག་འཐབ་ལ་ཐམ་ཉེས་འདི་ལྟ་བུ་བྱུང་བའི་
རྩ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། དབྱིན་དམག་གི་གཡོ་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་སློ་བུར་
དུ་ཚུར་རྒོལ་བྱས་པ་དང་གཅིག ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་མགོ་
འདོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་ཕྱོགས་ལག་ལེན་བསྟར་ཏེ་དབྱིན་འགོག་དམག་
འཁྲུག་ལ་མི་ཤུགས་དང་དངོས་ཤུགས་གང་གི་ཐད་ནས་ཀྱང་རོགས་སྐྱོར……
གང་ཡང་མ་བྱས་པ་དང་གཉིས། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དབང་
འཛིན་པ་ནང་ཁྲུལ་དུའང་འགལ་བ་ཆེ་བས་མཐུན་ཤུགས་གཅིག་སྒྲིལ་གྱི……
དམག་འཐབ་བྱེད་མ་ཐུབ་པ་དང་གསུམ། ལྷ་བླ་མའི་ལུང་བསྟན་ཁོ་ནར་
བརྟེན་ནས་དམག་འཐབ་བྱེད་པ་ལས་བོད་དམག་གི་འགོ་དམག་རྣམས……
དམག་དོན་གྱི་ཤེས་བྱ་དང་སྦྱོང་བརྡར་དམན་པ། སྤྱོང་བྱང་གི་མཚན་ཞན་
པ་དང་བཅས་བཞིའོ། འོན་ཀྱང་ཐེངས་འདིའི་དམག་འཐབ་ལ་ཕམ་ཉེས་
ཚབས་ཆེན་བྱུང་བ་དེས་བོད་ཀྱི་འགོ་དམངས་ཡོངས་ལ་ཁྲག་གི་བསླབ་བྱ་……

གཏིང་ཟབ ཅིག ཐོབ སྟེ་ཇོང་ཁྲིའི མི་ལྡེ་རབ་ཏུ་འབར་བཞིན་དབྱིན་ཇི་····
བཙན་འཛུལ་པར་འགོག གོལ་མཛའ་ར ཅིག་ཏུ་བྱེད་པའི་སེམས་ཐག་རཅད་
ཅིང་། ཁོད་ས་ང་ནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་
ལ་སྐུལ་སློང་ཤུགས ཆེན་བྱས་ཏེ་སླར་ཡང་དམག་སྐུལ་བརྒྱབ་ནས་འདོན་···
དམག་དང་། ཡུལ་ དམག སེར་དམག་བསྡོམས་ཆིག་ཁྲི་དྲུག་སྟོང་ལྷག་
ཙམ་རྒྱབ་དཔུང་དུ་བཏང་སྟེ་རྒྱལ་རྩེ་དང་། གཞིས་རྩེ། སྣ་དཀར་རྩེ་
སོགས་དམག་འཐབ་ཀྱི་འགག་རྩ་ས་གནས་ཁག་ལ་ས་སྲུང་དུ་བཞག དུས་
དེར་ཆུ་མིག་གཤོངས་ཀོ་ནས་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་པའི དམག མི་ལྷག འཁྲོས་སུམ
བརྒྱ་བརྒྱད་ཅུ་ཙམ་ལས་མེད་ཀྱང་རྒྱབ་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔུང་རོགས་ཁག་ཅིག·····
རིམ་བཞིན་ འཁོར ཏེ་དམག་གྲངས་ཉིས་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་སྐོར་ཡོད པ་ཞིབ····
བཤེར་དང་འབྲེལ་ཐུས་མདེལ་དམག་རྒྱགས་སོགས་ལ ལེགས སྒྲིག འོས··· ···
འཚམ་བྱས་ཐོག གཙང་མདའ་བཀྲས་གླིང་པ་དང་། རྒྱལ རྩེ་མདའ་
དཔོན་རམ་པ་བཅས་འགོ་དམག་ཡོངས་ཀྱིས་སེམས ཐག གཙང་ ཅད······
ཀྱིས་དམག འཐབ་བྱེད་རྒྱུའི་དམ་བཅའ་བཞག དབྱིན་ དམག་གིས་སྤུ་
མཐུད་རྒྱལ རྩེ་ཕྱོགས་སུ་ཡོང་བའི་ལམ་བར་བྱང་གླིང་ དགོན་པ་དང་།
སྐུ་འབུམ་དགོན་པ་སོགས་དགོན་སྡེ་མང་པོ་མེར་བསྲེགས་པ་དང་སྐུ········
གསུང་ཐུགས རྟེན་དང་མང་ཚོགས་ཀྱི་དངོས་པོ་མང་པོ་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་
ཤིང་། དེ་རྗེས་དབྱིན་དམག་རྣམས་ཁང་དམར་གྱི་ལྷོ་ནུབ་རི་རྒྱབ་ཏུ་
གནས་པའི་སྒོ་ལམ་དགོན་དུ་འཁྱོར་བའི་ནམ་སྐད་དུ་མདའ་དཔོན་བཀྲས་··
གླིང་པ་དང་རམ་པ་གཉིས་ཀྱིས་དམག་དཔུང་འཁྲིད་དེ་མཚན་འགེབས ···
དྲག་འཐབ་བྱས་མཐར་དབྱིན་དམག 60 ལྷག་ཙམ་བསད ནས་བཏང་བ···

དང་། དབྱིན་དམག་གི་མེ་མདའ་ལྷང་ཆུང་འགའ་ཞིག་ཐོབ། དེ་ནས་
དབྱིན་དམག་རྒྱལ་རྩེར་འགྲོ་བའི་ལམ་བུར་བོད་དམག་གིས་འགོག་རྒོལ་······
དམག་འཐབ་ཐེངས་མང་བྱས་ཤིང་། ལྷག་པར་དུ་དབྱིན་དམག་
རྣམས་རྫ་འཕྲང་འགྱུད་ཡོང་སྐབས་རྫོ་ཁ་དང་དྭགས་གོང་ཁྲུལ་གྱི་འདོན་··
དམག་དང་། ཡུལ་དམག་ སེར་དམག་སོགས་མི་གྲངས་3000
ཙམ་བསྡུ་རུབ་ཀྱིས་མདའ་དཔོན་བཀྲས་གླིང་པ་དང་། རམ་པ།
སྨོན་སྐྱིད་གླིང་པ། སེར་དམག་གི་འགོ་འདོམས་འབྲས་སྤུངས་བསམ་
བློ་བསྟན་འཛིན་རྣམ་རྒྱལ། སེར་བྱེས་ཧར་གདོང་བློ་བཟང་། དགའ་
ལྡན་བྱང་རྩེ་བློ་དགའ། ར་སྟོད་བྱམས་པ་ཕུན་ཚོགས། སེ་རའི་རྡོབ
རྡོབ་ཨ་དགའ། རྡོབ་རྡོབ་ཀུན་ཧུར་ཅན་སོགས་ཀྱིས་དམག་གྲབས་གང་
ལེགས་བྱས་ཏེ་དབྱིན་དམག་ཚར་གཅོད་གཏོང་རྒྱུའི་དམ་བཅའ་བཞག རྫ་
འཕྲང་ཟེར་བའི་ས་ཆ་དེ་ནི་གཡས་གཡོན་གཉིས་ཀར་བྲག་རི་མཐོ་བ······
དང་། ལམ་ཐག་རིང་ལ་གུ་དོག་པ། དགྲ་བོར་དམག་འཐབ་བྱེད་
པའི་ས་ཆ་བཙན་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེའི་ཕ་ཡས་གཡོན་གྱི་རི་སྟེང་དུ་
འཛིང་རགས་བཟོས་ཏེ་བོད་དམག་རྣམས་ཀྱི་འཕྲུལ་མདའ་དང་། བོད་
མདའ། མདའ་གྲི་མདུང་གསུམ་གྲ་སྒྲིག་ལེགས་པར་བྱས་ནས་སྒུག་བསྡད་
དེ་དགྲ་བོ་ཚར་གཅོད་གཏོང་རྩིས་བྱས་ཀྱང་རང་དམག་གཅིག་གིས་མེ·· ···
མདའ་ཁ་ཤོར་སྐབས་དབྱིན་དམག་གིས་རིའི་གཡས་གཡོན་དུ་བོད་དམག··
ཡོད་པ་ཤེས་ཏེ་མེ་སྒྱོགས་དང་འཕྲུལ་མདའ་མང་པོ་འཕེན་ཞིང་། རི་ཕྲང་
གི་ཁྲོད་པར་ཤོར་སྐབས་བོད་དམག་གིས་མེ་མདའ་དང་། ཐབ་རྡོ་མང་པོ་
བསྒྲིལ་ཏེ་དབྱིན་དམག་ལ་རྒྱས་སྐྱོན་གང་འཚམས་ཐོག་པ་ལས་ཚར་གཅོད་··

གཏོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་སྒྲུབ་མ་ཐུབ། དེ་ནས་དབྱིན་དམག་གིས་ལྷ་མཐུད་མདུན་བསྐྱོད་ཐོག་རིམ་བཞིན་རྒྱལ་རྩེའི་ཉེ་འགྲམ་གནས་རྙིང་དགོན་པར་འཁྱུར་ཏེ་ཆེས་ཆེད་སྐྱེས་བུ་རྣམས་ལ་མནར་གཅོད་ཚད་མེད་ བཏང་། དགོན་པ་དེ་བཙན་བཟུང་གིས་རྡོ་རྒྱལ་གྱི་དཀྱིལ་དུ་སྐར་བརྒྱབ་སྟེ་ངོམ་ཚུལ་བྱེད། བོད་དམག་གིས་གནས་ཚུལ་དེ་ཤེས་འཕྲལ་ཐབས་གྲོས་ཟབ་ནན་བྱས་ཏེ་ཉིན་ཞིག་མཚན་མོ་ཀོང་དམག་གིས་གནས་རྙིང་དགོན་པའི་མཐའ་བསྐོར་ཏེ་སློ་བུར་འཛབ་ཐོལ་བྱས་སྟབས་དབྱིན་དམག་གིས་བོད་དམག་རྣམས་མཐོང་མ་ཐག་ཏུ་དངངས་སྐྲག་རབ་ཏུ་སྐྱེས་ཏེ་བྲོས་ཐབས་བྱས་ཀྱང་མ་ཐར་བར་དབྱིན་དམག་ ༥ མ་ཚར་བཅད་བྱེད། གནས་རྙིང་དགོན་པའི་སྒོ་ར་དེ་ཡང་ཁྲག་གི་མཚོ་ལྟ་བུར་གྱུར་པས་ད་ལྟའང་ཕས་རྒོལ་མ་ཐུངས་པའི་ཁྲག་རྗེས་དངོས་སུ་མཐོང་རྒྱུ་ཡོད། ཡུལ་དེ་ཁུལ་གྱི་དམངས་གཞས་སུ་

"ཨ་དར་ཀོང་པོའི་དམག་གིས། དབྱིན་མགོ་ས་ལ་བཞུགས་སོང་།
གནས་རྙིང་རྡོ་གཅལ་ཆེ་མོ། དམར་པོའི་ཁྲག་གིས་བསྒྱུངས་སོང་། "

ཞེས་པ་དེ་ནི་སྐབས་དེའི་དམག་འཐབ་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དངོས་སུ་མཚོན་པ་ཞིག་རེད། དེ་རྗེས་དབྱིན་དམག་ལ་དཔུང་རོགས་རིམ་བཞིན་འཁྱུར་ཏེ་རྒྱལ་རྩེ་བཙན་བཟུང་ཐོག་འབྲུ་རིགས་ཁལ་སྟོང་ཕྲག་ཁ་ཤས་དང་། འབར་རྫས་ཀྲོན་ཁ་ཤས་གྲོགས་པ་མ་ཟད། རྒྱལ་རྩེ་རྫོང་གི་ཁང་པ་མང་ཆེ་བ་བཤིག དབྱིན་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཧྲང་ཏའོ་ཧྲུང་གིས་སྣེ་འཁྲིད་བྱས་པའི་དབྱིན་དམག་རྣམས་མྱང་ཆུའི་འགྲམ་གྱི་ལྕང་ལོ་གླིང་ཁར་སྐར་བརྒྱབ་སྟེ་བསྡད་པའི་སྐབས་སུ་མཚན་མོ་ཞིག་ལ་བོད་དམག་ཆིག་སྟོང་ལྷག་ཙམ་གྱིས་ལག་ཏུ་གྲི་རིང་ཐོགས་ཏེ་མཁའ་ལྡིང་སྤྱུལ་ལ་བརྫམས་པ་ལྟར་དབྱིན་

ད་ཀ་གི་ད༌ ག་ཛྷ་ར་ཏུ་ཕར་རྒོལ་བྱས་སྐབས་ངེ་ཅན་འཛུལ་པ་ལ་ལ…… ……
དངངས་སྐྲག་རབ་ཏུ་སྐྱེས་ཏེ་རྒྱ་ལ་མཆོངས་པ་དང་། ལ་ལ་དམར་ཐ་སོད
བཏང་ཞིང་། དམག་དཔོན་ཙུང་ཏའོ་ཧྲང་དང་དཀག་མི་བཞི་བཅུ་ལྷག
ཙམ་དངངས་འཚབ་ངང་གྲུ་མོ་རྒྱ་འབི་ཕོ་བྲང་ཏུ་བྲོས་ཕྱིན། སྐབས་དེའི་
དམངས་གཞས་སུ་"རི་བྱ་རི་ལ་བྲོས་སོང་། ཕི་གླིང་རྒྱ་ལ་མཆོངས་སོང་།
དཔའ་བོའི་བོད་དམག་ཚོ་ཡིས། ཕི་གླིང་ཙག་གཤག་བཏང་སོང་། "ཞེས་
བཏང་ངར་གྲགས། ཙུང་ཏའོ་ཧྲང་སོང་རྒྱ་འབི་ཕོ་བྲང་ཏུ་འཁྱོར་ནས་དབྱིན
ཇིའི་དམག་དཔོན་ཆེན་པོ་ཀྲད་ཁླ་ཐང་སྒྲ་ལ་དམག་རོགས་འཕྲལ་གཏོང་ ……
དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་བཞིན་ཀྲད་ཁླ་ཐང་སྒྲ་ཡིས་དམག་དཔུང…… ……
འབོར་ཆེན་འཁྲིད་དེ་དེང་རབས་ཅན་གྱི་མེ་སྒྲོགས་དང་། མེ་མདའ་སྒྲག
སྒྲག སོགས་མཚོན་ཆ་མང་པོ་འཁྱེར་ནས་རྒྱལ་རྩེར་འཁྱོར་འཕྲལ་བོད…… ……
དམག་ལ་ཚུར་རྒོལ་ཤུགས་ཆེན་བྱས་པ་མ་ཟད། ཕ་ལྷ་གྲོང་ཚོ་དང་།
ལྷང་ལོ་གླིང་ཁ་བཙན་བཟུང་བྱོག་དམག་དོན་གྱི་ཧྲེན་གཞི་བཙུགས་ཏེ…… ……
རྫོང་རྩེའི་མཐའ་བསྐོར་ནས་ཧ་ཅང་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་བའི…… ……
སྐབས་དེར་ཞ་ནས་སྙིང་དགོན་དང་། རྒྱལ་རྩེ་རྩེ་ཆེན་དགོན་དགྲ་ལག
ཏུ་ཤོར་བ་མ་ཟད། རྒྱལ་རྩེ་རྫོང་ཡང་དགྲ་ལག་ཏུ་ཤོར་ཉེན་ཆེ་བའི་ཞིབ
གསལ་སྙན་ཞུ་བཀའ་བློན་གསུམ་ཁྲོག་བརྒྱུད་བཀའ་ཤག་ཏུ་ཕུལ་བར་དེ…… ……
འཕྲལ་བཀའ་ཤག་གིས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གསུམ་ཐད་ལ་རྒྱལ་རྩེ་ཁུལ
ཏུ་སྣ་ཕྱིར་དམག་འཐབ་རྒྱལ་ཁམ་ཇི་ལྟར་བྱུང་ཚུལ་སྐོར་དང་། ད་ལྟ
ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ཡོང་ཐབས་མེད་པས་དགྲ་བོར་འགོག་རྒོལ་བྱེད་དགོས ……
ཐད་བཀའ་བསྒྱུར་ཞུས་གྲུང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱིས"མན་ཆིང

གོང་མས་ “དབྱིན་དང་ཞི་གྲོས་ཀྱི་ཐག་གཅོད་བྱེད་པ་ལས་དྲག་འཐབ་
བྱས་ན་མི་འགྲིག་པའི་བཀའ་སྩལ་ཕྱིར་ཡོད། ང་རང་ད་ལྟ་ ཐུགས་བབ་
བདེ་མིན་ལ་དྲག་སྐྱེས་བྱུང་མཚམས་རྒྱལ་རྩེར་ཞི་གྲོས་བྱེད་པར་འགྲོ་རྒྱུ······
ཡིན”ཞེས་བཤད་དེ་ཉིན་འགྱངས་ཞག་འབུད་ཀྱིས་དབྱིན་དམག་ལ་མགོ···
འདོགས་བྱེད་པའི་ལས་ཕྱོགས་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱས་པ་རེད། དུས་དེར་བོད་
དམག་གི་གོ་ལག་ཞན་པ་དང་དམག་མི་ཉུང་བ་སོགས་དཀའ་ངལ་ཆེ་བས་ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་གིས་ཞི་བའི་མོས་གྲོལ་བྱས་ཏེ་དབྱིན་
དམག་འགོག་ཐབས་ཀྱི་དགོངས་ཚུལ་འདོན་གནང་མཛད་དེ་བཀའ་ཆབ···
བླ་མ་ངོ་ལས་དང་བཀའ་ཆབ་གཡུ་ཐོག་ལ་ཞི་གྲོས་བྱེད་སྐོའི་ཐད་བཀའ···
ཡིག་བསྩལ་ཞིང་། འོན་ཀྱང་དམག་དོན་སྤྱི་ཁྱབ་པ་ཚོར་བཀའ་ཡིག་ཕེབས་
འབྱོར་མ་བྱུང་གོང་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན་གྱི་ཐོ་རེངས་སུ་དབྱིན་དམག
གིས་རྫོང་རྩེར་མེ་སྒྲོགས་དང་མེ་མདའ་ཐག་ཐག་གི་མདེའུ་སེར་དྲག་ལྟར···
ཕབ་ཅིང་། སྐབས་དེར་རྫོང་རྩེར་བོད་དམག་ལྔ་སྟོང་ཙམ་ཡོད་པ་དེ་དག་
ལ་ལག་ཆར་བོད་མདའ་དང་། མདའ་གྲི་མདུང་གསུམ། ཨུར་རྡོ་སོགས་
ལས་མེད་ཀྱང་དཔའ་ངར་ཞུམ་པ་མེད་པར་རང་སྲུང་ཕར་རྒོལ་མཐའ·······
གཅིག་ཏུ་བྱས། དེ་དུས་རྒྱལ་རྩེའི་དབྱིན་འགོག་དམག་འཁྲུག་ནང་ཞུགས་
སྤྱོད་པའི་རྒན་རབས་ཚོས་བཤད་དོན “དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་དམག་གིས་
ཐོག་མར་རྫོང་ལ་མེ་སྒྲོགས་དང་མེ་མདའ་ཐག་ཐག་ཡང་ཡང་བརྒྱབ། དེ་
ནས་ཀང་དམག་གིས་རྒྱུར་རྒོལ་ཐེངས་མང་བྱས་ཀྱང་ང་ཚོས་བོད་མདའ····
དང་། མདའ་གྲི་མདུང་གསུམ། ཨུར་རྡོ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་འགོག་
རྒོལ་བྱས་པ་མ་ཟད། སྐབས་འདར་མཚན་མོ་རི་རྩེ་ནས་བབས་ཏེ་དབྱིན་

དམག་གི་དམག་སྣར་ལ་ཕར་རྒོལ་བྱེད་པར་ཕྱིན། ཟླ་བ་གཅིག་ཙམ་སོང་
རྗེས་རིའི་སྣང་གི་རྩ་ཚང་མ་རྫོགས། འཚོ་བའི་རྫོག་ལ་དཀའ་ངལ་ཧ་ཅང་
ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར། འོན་ཀྱང་ང་ཚོའི་སེམས་པར་གཡོ་འགུལ་གྲུ་ཙམ་
མེད་པར་མཚན་མོ་རི་གཤམ་གྱི་རྩ་སྐྱིགས་བླངས་ཏེ་བཏུང་། སྐབས་
ངབ་ར་རྩ་སྐྱིགས་རྫོགས་ཏེ་གཅིན་པའང་འཐུང་མྱོང་”ཟེར། དེ་རྗེས་
སྐབས་མི་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་ཉིན་ཞིག་རྫས་རླུག་སྐབས་ཟབ་ཞབ་མ་བྱུང་
པར་རྫོང་རྩེའི་རྫས་ཁང་ལ་མེ་ཤོར་ཏེ་བོད་དམག་མང་པོ་གྲོངས་ཤིང་། དགྲ་
དམག་གིས་སྒོ་སྐབས་དེ་དང་བསྟུན་ནས་ཚུར་རྒོལ་དྲག་པོ་བྱས་སྐབས་རི་རྩེ
ནས་ཇོད་དམག་རྣམས་ཕྱིར་འཐེན་མི་བྱེད་ཐབས་མེད་བྱུང་། དེ་ནས་ཐག་
ཉེའི་བོད་དམག་ཁག་གཅིག་རང་ཡུལ་དུ་ཕྱིར་ལོག་པ་དང་། སེར་དམག་
དང་ཡུལ་དམག་མང་ཆེ་བའང་ཁ་འཐོར་དུ་སོང་ཞིང་། དེ་རྗེས་དམག་
དོན་སྐྱི་ཁྱབ་པ་བཀའ་ཚབ་གཡུ་ཐོག་པས་རིན་སྤུངས་དང་། གླིང་དཀར།
མར་རྐྱང་། སྐྱེ་བོ་བཅས་ཀྱི་ཡུལ་དམག་ཆིག་སྟོང་བཞི་བརྒྱ་ཙམ་དཔུ་
འགུག་གིས་འགོ་འདོམས་སྐྱེ་བོ་བཀྲས་གནོངས་པ་དང་། འོད་ཡུག་རབ་
དཀར་འཁྲིན་ལས་དགྲ་འདུལ། དར་སྟེང་བསོད་ནམས་དར་རྒྱ་ས་སོགས་
ལ་མདའ་དཔོན་དང་རུ་དཔོན་བསྐོ་བཞག་ཐོག་སྣ་དཀར་རྩེར་མངགས་……
གཏོང་གནང་། དབྱིན་དམག་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱལ་རྩེ་བཙན་བཟུང་བྱས་རྗེས་
ཤིང་འབྲུག་(1904)ལོའི་ཟླ་ལྔ་པར་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་འཇུག་བྱས་
པའི་ལམ་བར་སྣ་དཀར་རྩེར་འཐོར་སྐབས་བོད་དམག་དང་ཡུལ་དམག་གིས་
འགོག་རྒོལ་ཞང་ཐབ་བྱས་ཀྱང་མཐར་ཕམ་ཉེས་བྱུང་ཞིང་། དེ་ནས་བོད་
དམག་དང་ཡུལ་དམག་རྣམས་ཀྱིས་དམག་དཔོན་སྤྱི་ཁྱབ་པའི་བཀོད་སྒྲིག…

ལྟར་ལམ་འཁྱིལ་ས་འགག་ཁག་ལ་འཛིང་རགས་བཟོས་ཏེ་དབྱིན་དམག·····
འགོག་ཐབས་བྱས་ཅུང་ཕན་པ་གང་ཡང་མ་བྱུང་བར་དགྲ་དམག་རྣམས···
རིམ་བཞིན་རྒྱ་ཤུར་ཉེ་འགྲམ་དུ་འཁྱོར། དེ་འཕྲལ་བོད་ས་གནས་སྲིད་
གཞུང་གི་བཀའ་བློན་རྣམས་དང་། གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་
གྱི་འདུས་མི་སོགས་མོལ་བསྡུར་གང་ལེགས་མཛད་མཐར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་···
ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ལྷ་སར་མ་བཞུགས་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་བར·······
གཟིགས་ཏེ་རྒྱལ་ཚབ་ཏུ་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་བློ་བཟང་རྒྱལ་མཚན་བསྐོ་བཞག་
གནང་ཐོག སྐུ་འཁོར་ཉུག་བསྡུས་དང་བཅས། ལྷ་སའི་བྱང་ངོས་ཀྱི་སྒོ་
ལ་བརྒྱུད་བྱང་ལམ་ནས་ཉེན་གཡོལ་དུ་ཐེབས། དུས་དེར་བཀའ་ཤག་དང་།
དྲུང་རྩེ། གདན་ས་གསུམ་གྱི་འདུས་མི་སོགས་ནས་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་རམ་
འདེགས་ཞུས་ཏེ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་རྣམས་མཛད།

དེ་རྗེས་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་འཕྲལ་བོད···
བཞུགས་ཨམ་བན་ཡུའུ་ཐང་གྱིས་དབྱིན་དམག་ལ་གྲོ་ཞིབ་དང་ཤ་རིགས་
འབོར་ཆེན་སྤྲད་དེ་སྣེ་ལེན་བྱས། འོན་ཀྱང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་
དང་དབྱིན་དམག་དབར་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་བྱེད་དཀའ་བར་གྱུར་ཅིང་།
བཙན་འཛུལ་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་རྗེས་ཏ་དམག་དང་། རྐང་དམག
རྣམས་ཅུ་སྒྲིག་སྦྱོང་བདར་ཡིན་ཁྲུལ་གྱིས་བོད་ཀྱི་མི་མང་ལ་འཇིགས་སྐུལ··
ཡང་ཡང་བྱས་ཀྱང་། བོད་ཕྱོགས་ནས་ལྷ་སའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་འབྲོམ་སྟོད་
དང་། བདེ་ཆེན། ཚལ་གུང་ཐང་སོགས་ཀྱི་འདོན་དམག 3000 ཙམ་
བསྡུ་རུབ་ཀྱིས་དབྱིན་དམག་ལ་ཁ་གཏད་གཅིག་རྒྱུའི་གྲ་སྒྲིག་ཨང་བསར···
བྱས་ཏེ་བསྟད་པ་མ་ཟད། ཉིན་ཞིག་ལྷ་སར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་

གི་དང་འཛིན་པ་དང་། དབྱིན་ཇིའི་དམག་དཔོན་ཇོ་ཐུག་གྲོས་མོལ་
བྱེད་པའི་སྐབས་སུ་སེ་ར་དགོན་གྱི་གྲྭ་པ་གཅིག་གིས་རང་སྲོག་བློས་བཏང་
བྱས་ཏེ་གཟན་འོག་གྲི་དཔའ་དམ་ཞིག་བཙུག་ནས་སློ་བུར་དུ་ཚེས་གསུམ་
ཐང་གི་དབྱིན་དམག་གི་གུར་ནང་མཚོངས་འོངས་ཏེ་དབྱིན་ཇིའི་དམག་
དཔོན་གཅིག་དང་། དམག་མི་འགའ་ཞིག་བསད་རྨས་བཏང་སྟེ་ཕྱིར་
མཚོངས་འགྲོ་བའི་སྐབས་དེར་སྟབས་མི་ལེགས་པ་ཞིག་ལ་གུར་ཐག་ལ་
འཁོན་ནས་འགྱེལ་སྐབས་དབྱིན་དམག་གིས་མཐའ་བསྐོར་ནས་བཟུང་
ཐོག་དམར་གསོད་བཏང་བའི་དོན་རྐྱེན་བྱུང་རྗེས་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཚང་མ་
འཁོན་འཛིན་རྗེ་ཆེར་སོང་སྟེ་ཡིག་སྐུར་སྐྱུར་འགྲེམས་བྱས་པའི་ནང་"མི་
སུ་ཡིན་རུང་དབྱིན་ཇིའི་དམག་སྐར་ཆགས་ཡུལ་ནི་འགྲམ་དུ་ཤ་ཚལ་དང་
གཟན་ཤིང་སོགས་ཉོ་ཚོང་གི་འབྲེལ་བ་གཏོད་དགོས་པས་མི་ཚད། བོད་
གཞུང་གི་དཔོན་གནས་ཆེ་ཆུང་སུས་ཀྱང་འབྲེལ་བ་བྱས་ན་མི་འགྲིག" ཟེར་
བ་དང་ཡང་"ཀོ་གཅིག་དང་པོ་ཚེས་གསུམ་ཐང་ཆེན་ནས་བརྒྱབ་སྟེ། ཕྱི་
བྱ་བབས་པ་བཞིན་དུ་དགྲ་སྐར་ནང་མཚོངས་ཉིང་། གེ་སར་ལྷ་བུའི་
དཔའ་བོས་ཕྱི་སྒྲིང་པ་བསད་ནས། ཇོ་མཚར་ཕུད་མོ་བསྟན་འཕྲུལ་
དབྱིན་དམག་རྣམས་བྲོས་སོ།" ཞེས་སོགས་བྲིས་པར་གྲགས། དབྱིན་
དམག་གི་འགོ་པས་ལྷ་སའི་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཚང་མས་ཁོ་པ་ཚོར་འཁོན་
འཛིན་ཚད་མེད་བྱེད་པ་དང་། གནམ་གཤིས་གྲང་དར་ཆེ་ལ་ས་ཆུ་མི་
འཕྲོད་པ་སོགས་ཀྱི་ནང་གི་འབལ་རྐྱེན་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་འཕྲད་པས་བོད་
བཞུགས་ཨམ་བན་གཡུའུ་ཐད་ལ་འཕྲལ་དུ་ཆིངས་ཡིག་འཛོག་དགོས་པའི་
རེ་བ་བཏོན་ཅིང་། ཨམ་དན་ཡུའུ་ཐད་ནི་ཉམས་ཆུང་ཐབས་མེད་

ཅིག་ཡིན་པས། ངཀའ་ཞག་ལ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ཆིངས་ཡིག་འཛོག་དགོས་
པའི་བཀའ་ཕབ་རྗེས་སྲིད་སྐྱོང་ལ་དགོངས་སྐོར་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་པའི་བཀའ་···
ལན་དུ་བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུར་གྲོས་བསྡུར་བྱས་ཏེ་ཆིངས་ཡིག་འཛོག ···
མིན་ལན་གསལ་སྤྲད་འབྱུས་ཀྱང་། གཞི་ནས་དྭ་སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེ་བཞུགས་མེད་སྐབས་ང་ཚོས་ཐག་གཅོད་ག་ལ་ཐུབ····
ཅེས་གསུངས་པར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་རབ་ཏུ་ཁྲོས་ཏེ་སྐད་ཆ་དེ་ཚོ····
ཅང་ཏའོ་རྫོང་ལ་སྙོད་པར་འགྲོ་དགོས་ཟེར། དེ་རྗེས་ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་
ནེ་པ་ལའི་སྐུ་ཚབ་པ་ཏ་བྲུཙ་དང་། འབྲུག་པའི་སྐུ་ཚབ་ཨོ་རྒྱན་ དབང་
ཕྱུག་གཉིས་ཀྱིས་འཇམ་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ས་་།ནས་སྲིད་གཞུང་ལ་་
ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་༑ནང་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་ལུགས་མང་ཙམ་ཞུས། དབྱིན་
ཕྱོགས་པས་འཇིགས་སྐུལ་དང་འཇམ་རྩུབ་ཀྱི་ཐབས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་སྤྱད་
སྐབས་ངོ་དས་-།ནས་སྲིད་གཞུང་གི་དབང་འཛིན་པ་རྣམས་པ།ནམ་གྱིས་ས་་
བརྟུང་བ་ལྟ་དུར་བྱ་ཐབས་མེད་པར་གྱུར་ཏེ་ཤིང་འབྲུག་(1904)ལོའི་ཟླ
དགུ་པའི་ཚེས་བཞི་ཉིན་ལྷ་སའི་ཆིངས་ཡིག་ཅེས་པ་རྒྱལ་འཚོང་ཆིངས······
ཡིག་དོན་ཚན་བཅུ་ཡོད་པ་ཞིག་འཛོག་དགོས་བྱུང་། འོན་ཀྱང་ཆིན་གྱུང་
དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ལྷ་སའི་ཆིངས་ཡིག་ཁས་མ་བླངས་པ་དང་། མཐར་
ཕན་ཚུན་གྲོས་མོལ་གྱིས་པེ་ཅིང་ཆིངས་ཡིག་ཅེས་པ་བཞག་ཅིང་། དེའི་
ནང་ དབྱིན་ཇིས་བོད་ཀྱི་ནང་སྲིད་ལ་ཐེ་གཏོགས་རྩ་བ་ནས་བྱེད་མི་ཆོག
མི་འཕོར་ལུགས་ལམ་དང་། གཞུང་ལམ། ལུགས་སྐྱུད། ས་ཀྲེར་
འདོན་བྱེད་བཅས་ཀྱི་དབང་ཆ་ནི་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ཁོ་ནར་མ···
གཏོགས་ཕྱི་རྒྱལ་རྒྱལ་།ཁག་སུ་ལའང་མེད་ཅེས་བཀོད། མདོར་ན། ཐེངས་

འདིའི་དབྱིན་ཧྥོལ་དམག་འཁྲུག་ལ་ཕམ་ཉེས་བྱུང་ནའང་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ…
དམག་དམངས་ཡོངས་ཀྱིས་བོད་མདའ་དང་། མདའ་གྲི་མདུང་གསུམ་
ཁུར་རྡོ་སོགས་འཁྱེར་ཏེ་མི་སྒྲུགས་དང་། འཕྲུལ་མདའ། མེ་མདའ་
སྤག་སྤག་སོགས་དེངས་རབས་ཅན་གྱི་མཚོན་ཆ་འཁྱེར་བའི་དབྱིན་ཇི……
བཙན་འཛུལ་དམག་ལ་དཔའ་ངར་ཞུམ་པ་མེད་པའི་དམག་འཐབ་ཡང་ཡང་
བྱས་ཏེ་སེམས་རྒྱལ་གྱི་མཐའ་མཚམས་དང་། རང་ཉིད་ཀྱི་ཕ་ཡུལ་སྲུང་
སྐྱོབ་བྱེད་པའི་ཆེད་དུ་རང་སྲོག་བློས་བཏང་བའི་སྐུ་གཤེགས་དཔའ་བོ་དེ…
དག་གི་མཛད་རྗེས་ལ་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་བསྔགས་པར་འོས་སོ།

6. ཀྲང་དབྱིན་ཐང་གིས་བོད་དོན་དག་ཐེར་བྱས་པའི་སྐོར།

ཤིང་འབྲུག (1904) ལོའི་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་ཉེར་གཉིས་ཉིན……
དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་དམག་ལྷ་སར་འབྱོར་ཏེ་ཡུན་རིང་མ་སོང་བར……
བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཡུའུ་ཐད་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ……
བཙན་ཤེད་འཛིགས་སྐུལ་གྱིས་ཆིངས་ཡིག་འཇོག་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན།
གཡུའུ་ཐད་ཀྱིས་ཀྱང་དབྱིན་དམག་གི་རེ་འདུན་ལྟར་བོད་ཀྱི་དབང་འཛིན་
པར་འཕྲལ་དུ་ཆིངས་ཡིག་འཇོག་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་དུས་དེར་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ཉེན་གཡོལ་དུ་ཕེབས་ཏེ་བཞུགས་མེད……
སྐབས་རྒྱལ་ཚབ་དང་བཀའ་ཤག་གིས་ཐག་གཅོད་མི་ཐུབ་པའི་སྐོར་གནས…
ཚུལ་རིམ་པ་ཞུས་ཀྱང་ཉན་འཛོག་རྩ་བ་ནས་མ་བྱས་པར་མཐར་“ལྷ་སའི”
ཆིངས་ཡིག”ཅེས་རྒྱལ་འཚོང་ཆིངས་ཡིག་དོན་ཚན་བཅུ་བཞག་ཅིང་འོན…
ཀྱང་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁས་ལེན་མ་བྱས་པར་ཀྲུང་དབྱིན་
དབར་སྐར་ཡང་གྲོས་མོལ་བྱེད་འགོ་ཚུགས་ཏེ་ཕྱི་དོན་པུའུ་ཡི་ཐང་ཧྲའོ…

གཡི་གྲུང་གོའི་དངང་ཆ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་འབྲུས་མིར་བསྐོ་བཞག་བྱས་ཏེ··
ཀ་ལི་ཀ་ཏར་མངགས་གཏོང་བྱས་ཐོག “ལྷ་སའི་ཆིངས་ཡིག་”ལ་བཟོ་
བཅོས་བྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་གྲོས་མོལ་ཡུན་རིང་བྱས་ཀྱང་ཕན་འབྲས་གང་ཡང་
མ་བྱུང་ཞིང་། དེ་རྗེས་ཛང་ཏའོ་གཡིར་ནད་གཞི་ཕོག་སྐེ་དགོངས་ཞུ་
ཞུས་པའི་ཚབ་ཏུ་གྲུང་དབྱིན་ཐང་བསྐོ་བཞག་བྱས་ཏེ་སྔ་མཐུད་དེ་ཞི་བའི་
གྲོས་མོལ་བྱས་ནའང་སྔར་བཞིན་འབྲས་བུ་མ་ཐོབ་ཅིང་། མཐར་མེ་རྟ་
(1906) ལོར་པེ་ཅིང་དུ་གྲོས་མོལ་བྱེད་འགོ་ཚུགས་ཏེ་གྲུང་དབྱང་སྲིད་
གཞུང་གི་དབང་ཆ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་འབྲུས་མི་ཐང་ཤའོ་གཡི་དང་དབྱིན་··
གཞུང་གི་དབང་ཆ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་འབྲུས་མི་སྦྲ་ཏའོ་གཡི་སོགས་ཞི་བའི་
གྲོས་མོལ་བྱས། གྲོས་མོལ་བྱེད་སྐབས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་དབྱིན་
ཕྱོགས་སུ་གུན་གསབ་ཀྱི་དངུལ་སློག་སྤྲོད་བྱེད་པའི་འབོར་གྲངས་དང་ དུས་
ཚོད་སོགས་ཀྱི་སྐོར་རྩོད་གླེང་ཧ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་མཐར་ཕན་ཚུན·····
ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ཐོག་ལྷ་སའི་ཆིངས་ཡིག་ལ་བཟོ་བཅོས་གལ་ཆེན་བྱས་ཏེ་
“པེ་ཅིང་ཆིངས་ཡིག་”ཅེས་པ་བོད་དོན་སྐོར་གྱི་ཆིངས་ཡིག་དོན་ཚན་·····
དྲུག་ངཞག སྐབས་དེར་གྲང་དབྱིན་ཐང་གིས་གྲུང་དབྱང་ཕྱི་དོན་པུའུ་ལ་
ཏར་ཡིག་གཅིག་བཏང་ནས་བོད་སྐྱོང་སྲིད་ཇུས་གསར་པ་ཞིག་བཏོན་ཅིང་
ཏར་ཡིག་དེའི་ནང་དུ་“དབྱིན་ཇིས་བོད་དོན་གཉེར་བྱས་ཏེ་ཡུན་རིང······
ཕྱིན་པའི་རིང་ལ་གྲོན་དངུལ་དབྱིན་སྒོར་ཁྲི་ཆིག་སྟོང་ཙམ་བཏང་ཞིང་ མི···
རྣམས་ཀྱི་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པའི་ག་ཡོ་སྒྱུའི་སྦྱོར་བ་སྤེལ་བ་དང་ གཞིས
ཉིང་དབྱིན་ཇིས་རི་པིན་དང་ཨུ་ཙ་སུ་གཉིས་དམག་རྒྱག་བཞིན་ཡོད་པས་
ཨུ་ཙ་སུའི་སྟོབས་ཤུགས་ཤར་ནུབ་གང་དུའང་ཁྱབ་མི་ཐུབ་པ་ཞེས་པ་མ····

ཟད། རང་རྒྱལ་དུ་དོན་རྐྱེན་ཡང་ཡང་བྱུང་བའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་
བོད་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱེད་འགོ་བཙུགས་ཤིང་ད་ལམ་སླར་ཡང་པཎ་ཆེན་····
བསླུ་ཁྲིད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དུ་གདན་དྲངས་ཏེ་རྒྱལ་པོའི་ཐབ་ཐང་ལྟར་བསུ····
བ་སྟེ་ལེན་གང་གཟབ་ཞུས་ཤིང་རྒྱ་གར་གྱི་ཚགས་པར་ཐོག་དབྱིན་ཇིས····
པཎ་ཆེན་དང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མི་མཐུན་པ་གསལ་པོ་ཤེས་སྟབས་དབྱིན་ཇིས་
པཎ་ཆེན་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་དང་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རང་ཚུགས་བྱེད་འཛུག་རྒྱུ་མེད་····
ཅེས་།ཁ་ཏ་བསླབ་བྱ་བྱས་པ་རེད་ཅེས་བཀོད་ཡོད། པཎ་ཆེན་ནི་སྐུ་ན····
ཆུང་ཞིང་ཕུགས་བསམ་དམན་པས་མགོ་བསྐོར་དུ་མི་ཚུད་པའི་ངེས་པ་མེད།
འོན་ཀྱང་པཎ་ཆེན་གྱིས་རང་ཚུགས་དང་གནས་ཐབས་བྱེད་ག་ལ་ཐུབ།
འདི་ནི་རི་པིན་གྱིས་ཀཱའོ་ལིར་རོགས་སྐྱོར་བྱེད་པའི་གཡོ་ཐབས་དེ་བསྐྱར་
དུ་བེད་སྤྱོད་པ་ཞིག་རང་རེད། ······ཕྲན་གྱི་བསམ་པར་བོད་ཀྱི་ཤར་
ནས་ནུབ་བར་ལི་དབར་ཧྲུན་སྟོང་ལྷག་ཙམ་དང་སྟོ་ནས་བྱུང་བར་ལི······
དབར་ལྷོ་སྟོང་ལྷག་ཙམ་ཡོད་ཐོག་བྲི་ཁྲིན་དང་། ཡུན་ནན། ཧྲན་ཞི།
ཀན་སུའུ་བཅས་ཞིང་ཆེན་བཞིའི་འབྲུག་སྐོ་ཡིན་སྟབས་གལ་སྲིད་སྐྱང་མེད་··
དུ་སོང་ན་ཞིང་ཆེན་བཞིའི་འགོག་སྲུང་ཉེན་ལྟར་བྱེད་དགོས་པ་མ་ཟད་······
མཐར་ཕྱུག་གནས་ཚུལ་ཧ་ཡོང་ཚོད་དཔགས་དཀའ་བ་ཞིག་རེད། དེས་
མ་ཚད་ཞིང་ཆེན་ཁག་གིས་མཐའ་མཚམས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པར་དམག་མི·····
མང་པོ་བཞག་དགོས་ཤིང་། འོན་ཀྱང་བོད་ནི་རྒྱ་གར་དང་ས་མཚམས་
འབྲེལ་ཡོད་པས་མཐའ་མཚམས་ཀྱི་སྟོད་གཞི་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཕྱོགས་ངང་··
ཞིང་ཆེན་ཁག་དང་མི་འདྲ་ལ་དེའི་ཉེན་ཁའི་རང་བཞིན་ཆེར་དང་མི་འདྲ་··
བ་ཞིག་རེད། གཙོ་འགན་བཞེས་མཁན་བློན་ཆེན་གྱིས་གསུངས་པ་ལྟར་བོད་

བཙོས་སྒྲིག་བྱེད་རྒྱུ་ནི་དངོས་གནས་ནར་འགྱངས་ཡུད་ཙམ་བྱས་ན་མི་…
འགྲིག་པ་ཞིག་རེད། འོན་ཀྱང་བོད་དུ་བཙོས་སྒྲིག་བྱེད་དགོས་ན་སྲིད་
དབང་ཚུར་མི་ལེན་ཐབས་མེད་དང་སྲིད་དབང་ཚུར་ལེན་དགོས་ན་དྲག……
ཤུགས་ལ་མི་བརྟེན་ཐབས་མེད་རེད། ……སྐུ་དྲག་གི་མི་རྒྱུད་དྲག་འདེམས་
ཀྱིས་བོད་ཡོངས་ལ་སྲིད་དབང་འཛིན་བཟུང་ཐོག་དམག་དོན་ཤེས་མཁན་…
དཔོན་ཆེན་ཞིག་གིས་དམག་ཧྲུག་ཉིས་ཁྲི་སྐོར་འཁྲིད་དེ་མགྱོགས་མྱུར་དང་…
ཐེ་ཁྲིན་བརྒྱུད་བོད་དུ་བསྐྱོད་དེ་ཁག་བཤོས་ཐོག་འཁྱག་རྩའི་ས་ཆ་ཁག་ལ་
བཙའ་སྤྱོད་ཀྱིས་མིག་སྔའི་ཉེན་ཁ་བསལ་ཏེ་ཁྲིན་ཡོངས་ནས་སྙིང་འཛུགས་
བྱུང་རྗེས་རིམ་བཞིན་བོད་དམག་ཁ་སྐོན་དང་སྦྱོང་བརྡར་ཐོག་ལོ་རེ………
བཞིན་རྒྱ་རིགས་དམག་མི་ཞུང་དུ་ཀྲང་སྡེ་དམག་ཀྲངས་ལྔ་སྟོང་ཙམ་བོད་
ལ་བཞག་ན་ཐིང་ཆ་སྙིང་མཁན་ལ་དྲག་གནོན་བྱེད་ཐུབ་ངེས་རེད། ཕྱོགས་
མཚུངས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེར་ཆོ་ལོ་སྤར་ལས་མཐོ……
པ་བསྟུལ་ཐོག་བོད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་བདག་པོ་ར་གྱུར་ཞིང་ནང་སྲིད་དང་ཕྱི……
འབྲེལ་གྱི་བྱ་བ་མཐའ་དག་དང་སྲིད་བྱུས་གསར་པ་ཚང་མ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས…
དཔོན་རིགས་དྲག་འདེམས་ཀྱིས་དོ་དམ་བྱེད་དུ་བཙུག་ཐོག་སྐྱོང་གཉེར་…
ལྗུང་དུ་འབྲེལ་ནས་བོད་མིའི་བསམ་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་དབང་ཤུགས་ལ་ཐད་
དེ་བརྟེན་ཆོག་པ་འདུག་སྙམ་པའི་ཡིད་ཆེས་སྐྱེ་བ་བཟོས་ན་རྒྱབ་རྟེན……
བཅོལ་བའི་བློ་རྩ་དེ་བས་ཀྱང་བརྟན་དུ་འགྲོ་ངེས་ཡིན་པས་བསམ་ཚུལ་ཐ…
དད་པ་ག་ལ་འཛིན་ཐོད། དེས་མ་ཚད་དབྱིན་ཇིས་ཀྱང་བོད་དུ་ཡོད་པའི་
རང་རེའི་དམག་ཤུགས་ཆེ་ཆུང་ལ་ལྟ་གི་ཡོད་པས་དེ་ནི་བོད་བདག་སྐྱོང་…
བྱེད་ཐུབ་མིན་གྱི་རག་ལས་ས་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་པ་རེད། རང་རེས་རང་

སྐྱོང་བྱེད་ཐུབ་ན་ཕྱི་གླིང་པ་གོ་སྐབས་མ་རྙེད་པར་དམ་སེམས་རང་ཤུགས་སུ་འཇགས་འགྲོ་རྒྱུ་རེད། གོང་གསལ་རྣམས་གོང་མ་ཆེན་པོར་སྙན་སྒྲོན་གནང་བའི་རེ་བ་ཡོད་”①ཅེས་འཁོད་ཡོད་པ་རེད།

ཀྲང་དབྱིན་ཐང་གིས་བརྟན་པའི་བོད་སྐྱོང་བའི་སྲིད་བྱུས་གསར་པ་… ཞེས་པ་དེས་ཆིན་སྲིད་གཞུང་གི་བསམ་འདུན་དང་མཐུན་སྐབས་ཙ་བའི་ཆ་ནས་བསམ་འཆར་དེ་དང་ལེན་ཐོག ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྲང་དབྱིན་ཐང་ལ་ཀྲུའུ་ཐུང་གཞོན་པའི་གོ་གནས་བསྐོ་བཞག་དང་འབྲེལ་བོད་… དོན་ཞིབ་གཙོད་བྱེད་པར་འགྲོ་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པ་བཞིན་མེ་རྟ་ …… (1906)ལོར་རྒྱ་གར་རྡོ་རྗེ་གླིང་བརྒྱུད་དེ་ལོའི་ཕྱི་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ཉིན་ལྷ་སར་འབྱོར་ཞིང་། སྐབས་དེར་རྒྱལ་ཚབ་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་བློ་བཟང་རྒྱལ་མཚན་དང་། བཀའ་བློན་གྱིས་གཙོས་པའི་དྲུང་རིགས་སེར་སྐྱ། མི་རིགས་ཁག་གི་མི་མང་སོགས་ལྷ་སའི་ཉེ་འདབས་སུ་ཐེབས་ཏེ་དགའ་སྤྲོའི་བསུ་བ་དང་སྣེ་ལེན་ཞབ་རྒྱས་ཞུས། ཀྲང་དབྱིན་ཐང་སོགས་ཆིན་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་ལྷ་སར་འབྱོར་རྗེས་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་དང་། མི་མང་གིས་བོད་སྟོད་ཨམ་ངན་གཡུའུ་ཐང་སོགས་ལྷ་སར་བཙའ་སྟོད་མན་ཆིན་གྱི་དཔོན་རིགས་གཙོ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་པར་ངོ་བསྟོད་དང་བོད་རིགས་མི་མང་ལ་བརྙབ་གསིག་དང་གནར་གཅོད་… གཏོང་བ། གཞུང་རྒྱུ་སྒྲིག་ཟ། ཞུ་རྟེན་སྒྲིག་རྫན་ལེན་པ་སོགས་ཚུལ་མིན་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་འཁོན་འཛིན་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱེད་པ་ཙམ་མ་ཟད། ཆིན་ཀྲུང་

① (ཡ་ཏན་ཀྲང་གིས་བརྩམས་པའི་«ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་» རྒྱ་ཡིག་གི་དེབ་ཤོག་གྲངས་189གསལ)

དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལའང་བློ་ཕོག་པའི་གནས་ཚུལ་རྟོགས་རྗེས་རྒྱ་ཆེའི་སེར་
སྐྱ་དཔོན་རིགས་དང་བོད་རིགས་མི་མང་གི་བློ་འགུག་ཐབས་དང་། ཀྲུང་
དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་དུ་འཛིན་པའི་དབང་ཆ་སྲ་བརྟན་ཐོག་བོད་····
སྐྱོང་བའི་སྲིད་ཇུས་གསར་པ་ལག་བསྟར་དོན་འགྲོལ་ཡོང་ཆེད་ཐོག་མར་····
བོད་སྡོངས་ཨམ་བན་གཡུའུ་ཐང་སོགས་དཔོན་ངན་ཚོའི་སྔ་ཕྱིའི་བྱ་སྤྱོད་
ལ་བརྟག་ཞིབ་གཏིང་ཟབ་བྱས་ཏེ་གསལ་པོར་རྟོགས་དོན། གཡུའུ་ཐང་
སོགས་ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་གི་དཔོན་རིགས་གཙོ་བོ་རྣམས་
ཀྱིས་སྔ་ཕྱི་བར་གསུམ་དུ་བོད་མི་མང་གི་རྒྱལ་ཅེས་དབྱིན་ཇོལ་བྱ་སྤྱོད་···
ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་རྒྱུ་ལྟ་ཞོག དབྱིན་ཇིའི་འགོ་དམག་ཚོར་ངོ་དགའ་འ་ངོང་
གསོལ་བྱེད་པ་དང་། རང་འགན་མི་འཁུར་བར་གཞུང་དོན་འཕྲུས་ཤོར་
གཏོང་བ། གཞུང་རྒྱུ་ཕྲོག་ཟས་དང་རྫིས་ཁྲ་རྫུན་བཟོ་བྱེད་པ། ཞུ་རྟེན་
ཕྲོག་ཇན་ལེན་པ། གཤམ་འོག་གི་དཔོན་རིགས་བསྐོ་སྐབས་དཀའ་ཉེ་སྤྲོད་
ལྷུང་བྱེད་པ། བོད་རིགས་མི་མང་ལ་བརྙབ་ཤིག་གཏོང་བ། ཀུན་སྤྱོད་མི་
གཙང་བ་སོགས་ཀྱི་ཉེས་སྐྱོན་ཏ་ཅང་ཆེ་བ་དང་། དེ་བཞིན་བཀའ་བློན་
ཤུན་ཚོགས་དབང་ལྡན་དང་། སྟང་ཙེ་ཤག་གི་མི་དཔོན་གྱི་བྱེད་ཚུལ་ངན་
པ་བཅས་ཆིན་གོང་མར་ཞིབ་སྙན་སྒྲོན་ཏེ་ཁོ་པ་ཚོར་ཉེས་ཆད་ནན་པོ···
གཅོད་དགོས་པའི་རེ་འདུན་ཞུས་ཤིང་། ལོ་དེའི་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་
ཉེར་དགུ་ཉིན། ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་གཡུའུ་ཐང་སོགས་ལྷ་སྡོད་
དཔོན་རིགས་ངན་པ་ཁག་གཅིག་གནས་དབྱུང་ཉེས་ཆད་གཅོད་དགོས་པའི་
བཀའ་ཕབ་ཅིང་། བཀའ་དེའི་ནང་"གོང་མ་ཆེན་པོས་བཀའ་ཕབ་པར།
ཀྲུང་དབྱིན་ཐང་གིས་སློག་འཁྲིན་ཐོག་ནས་ཕུལ་བའི་ཞུ་ཡིག་འཆར་བྱུང་།

དེའི་ནང་བོད་སྨོད་དཔོན་རིགས་ཀྱི་སྤྱོད་ཚུལ་ངན་པས་བོད་རིགས་མི……
སེར་ལ་མནར་གཅོད་དང་། དམག་ཕོགས་ཏམ་ཟ་སོགས་བྱ་བ་ངན་པ་
ཇི་སྙེད་པ་བྱས་འདུག་པས་ཁོང་ཁྲོ་ཆེན་པོ་ལངས་ཤིང་། ལིའུ་ཝུན་ཧྲུང་
དང་། སུང་ཐའོ། ལི་མེང་སི། ཨན་ཞི། ཅང་ཕྲའོ། ཡུས་ཀྲའོ།
སྣན་ཆི་ཙུང་བཅས་གནས་དབྱུང་བཏང་ཐོག་ཁྲིམས་ལ་སྐྱུར་ཏེ་མི་སོ་སོར……
བཙོན་འཛུག་གམ་ཁྲིམས་གཅོད་ནན་པོ་བྱེད་དགོས། ཧྲན་ཡིའུ་གནས་
དབྱུང་བཏང་ནས་ནམ་ཡང་གཞུང་གི་ལས་གནས་འཁྱེར་མི་ཆོག་ལ་ཕ་ཡུལ་
དུ་བསྐྱལ་ཐོག་དོ་དམ་ནན་པོ་བྱེད་དགོས། ཀྲའོ་ཀྲན་པིའོ་དང་མ་ཆོན་
ཅི་གཉིས་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ལས་འཁྱུར་ངལ་གསོ་བྱེད་འཛུག་དགོས། ལི་
རྩུ་ལིན་གནས་དབྱུང་བཏང་རྗེས་ལས་ཀ་སྤྲད་དེ་ཞབས་ཞུ་བྱེད་དུ་འཛུག་
དགོས། གལ་སྲིད་ཁོས་སྔར་བཞིན་ཏམ་ཟ་བྱེད་རིགས་བྱུང་ཚེ་ཁོ་ལ་ཉེས་
ཆད་དྲག་པོ་གཅོད་དགོས། གཡུའུ་ཐད་ནི་ནུས་པ་མེད་ཅིང་བློ་སྙོངས་
པ་ཞིག་ཡིན་སྐབས་ལས་འགན་སྒྲུབ་ཐབས་དྲལ་བ་མ་ཟད། སྙིག་ཟ་བྱས་
པའི་རྗེས་ཐོ་ཕྱུལ་ཡོད་པས་སྔོན་ལ་ཁོ་པ་གནས་དབྱུང་བཏང་ཐོག་པེ་ཅིན་དུ་
ཕྱིར་ལོག་བྱས་ཏེ་ཁྲིམས་གཅོད་འཁྱེར་རྒྱུ་སྒྲུབ་འཛུག་སྐྱེ་རྗེ་ཀྲང་དབྱིན……
ཐང་གིས་སྔར་བཞིན་ནན་ཏན་གྱི་སྒོ་ནས་ཞིབ་གཅོད་མཐར་ཕྱིན་བྱས་ཏེ……
གནས་ཚུལ་ཇི་ཡོད་བསྐུར་དུ་ཞུ་ཡིག་འབུལ་དགོས། ངེད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་
བཀའ་བློན་ཕུན་ཚོགས་དབང་ལྡན་སོགས་དཔོན་ངན་ཚང་མ་གནས་དབྱུང་
བཏང་ཐོག་ཞིབ་བཙད་ཀྱིས་ཁྲིམས་གཅོད་བྱེད་དགོས། ”① ཞེས་འཁོད་

① (ཡ་ཏན་ཀྲང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་》
རྒྱ་ཡིག་གི་དེབ་ཤོག་གྲངས་192གསལ)

ཡོད་ཅིང་། ཀྲང་དབྱིན་ཐང་གིས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ལྟར་གཡུའུ་ ཐང་
སོགས་དཔོན་ངན་རྣམས་གནས་དབྱུང་དང་ཁྲིམས་གཅོད་བྱས་སྟབས་བོད་
མི་མང་གིས་དགའ་བསུ་བསྟི་བཀུར་ཞུས་ཏེ་ཀྲང་དབྱིན་ཐང་བོད་སྡོད་ཨམ་
བན་རིམ་འགྱུར་གྱི་ནང་ནས་གཞུང་སེམས་དྲང་ཤོས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་……
གཅིག་རེད་ཟེར། ཀྲང་དབྱིན་ཐང་རང་ཉིད་ཀྱིས་ཀྱང་གོང་མ་ཆེན་པོར་
ཕུལ་བའི་ཞུ་ཡིག་ནང་“བློན་ཆེན་ངེད་ད་རེས་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ……
ལྟར་བོད་ལ་བསྐྱོད་པ་དེས་བོད་ཡོངས་ལ་གཡོ་འགྲུལ་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་ཞིག་
ཐེབས་ཡོད་ཅིང་། ཚང་མས་ངེད་ཀྱི་བྱེད་ལུགས་ལ་མིག་ཧྲིག་གེར་བལྟས་
ནས་བློན་ཆེན་ངེད་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀའ་ཆེད་ཐེབས་ལྟར་བོད་ཀྱི་ལས་…
དོན་ལ་ཞིབ་གཅོད་བྱེད་པར་ཡོང་མཁན་ཞིག་ཡིན་པས་བོད་སྡོད་དཔོན་…
རིགས་སྤྱིར་བཏང་པ་དང་མི་འདྲ་བ་འདུག་སྙམ་ཞིང་”①ཞེས་བཀོད་ཡོད་
པ་རེད།

དེ་ནས་ཀྲང་དབྱིན་ཐང་གིས་ཚིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་བོད་ཀྱི་
ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་སོགས་ལེགས་བཅོས་བྱེད་ཐབས་སྐོར་གྱི་བསམ་
འཆར་དོན་ཚན་བཅུ་དགུ་བཏོན་པ་དེར་ཚིན་གོང་མ་ཆེན་པོས་མོས་མཐུན་
གནང་སྟེ་བོད་སྐྱོང་ཐབས་སྐོར་གྱི་སྲིད་བྱུས་གསར་པའི་རྩ་འཛིན་ལྟ་བུར་
གྱུར་ཅིང་། དེ་རྗེས་སྲིད་བྱུས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་དེ་གཞིར་བཟུང་བོད་ས་
གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ལས་ཁུངས་ཁག་བཅོས་སྒྲིག་བྱས་ཏེ་འབྲེལ་ཤུག……
ལས་ཁུངས་དང་། དམག་སྤྱོད་ལྟ་སྐུལ་ལས་ཁུངས། ཇ་ཚྭ་ལས་ཁུངས།

① (ཡ་ཏན་ཀྲང་གིས་བརྩམས་པའི་《ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར》
རྒྱ་ཡིག་གི་དེབ་ཤོག་གྲངས་192གསལ་)

ནོར་སྲིད་ལས་ཁུངས། འཁྲིམས་འཁྲུལ་གཏེར་ལས་ལས་ཁུངས། བཟོ་ཚོང་ལས་ཁུངས། སློབ་དོན་ལས་ཁུངས། སོ་ནམ་ལས་ཁུངས། བསྐོར་གཡེང་ཉེན་རྟོག་ལས་ཁུངས་བཅས་ལས་ཁུངས་ཆེ་གྲས་ཁག་དགུ་བཙུགས་ཏེ་ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ་དང་འགན་ནུས་གཏན་འབེབས་གསལ་པོར······གནང་བ་མ་ཟད། བཀའ་བློན་གསར་བྱུང་ཚེ་བརྟན་དབང་ཕྱུག་གིས་འབྲེལ་གཏུག་ལས་ཁུངས་དང་བཟོ་ཚོང་ལས་ཁུངས་ཀྱི་འགན་ འཁུར་རྒྱུ···དང་། བཀའ་བློན་ཚ་རོང་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོས་དམག་སྤྱོད་ལྟ་སྐུལ་ལས་ཁུངས་དང་འཁྲིམས་འཁྲུལ་གཏེར་ལས་ལས་ཁུངས། ཇ་ཚྭ་ལས་ཁུངས་བཅས་ལས་ལས་ཁུངས་ཁག་གསུམ་གྱི་འགན་འཁུར་རྒྱུ། བཀའ་བློན་ནླ་མ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་ནོར་སྲིད་ལས་ཁུངས་དང་། སློབ་དོན་ལས་ཁུངས། བསྐོར་གཡེང་ཉེན་རྟོག་ལས་ཁུངས་བཅས་ལས་ཁུངས་ཁག་གསུམ་གྱི་འགན་འཁུར་རྒྱུ། གཞན་ཡང་ད་དུང་སོ་ནམ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་སྤྱི་ཁྱབ་ཏུ་གུང་ལྷ་གླུ་འཇིགས་མེད་རྣམ་རྒྱལ་དང་། གུང་ལྷུང་ཅན་རྣམ་རྒྱལ་ཚེ་བརྟན། ལས་རོགས་སུ་རྟོར་ཁང་ཇ་རིག་ དང་ཆེན་ཕུན་ཚོགས་དང་། ཕུན་ཁང་སྲས་བཀྲ་ཤིས་རྡོ་རྗེ། ཐོན་པ་སྐྲས་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་པོ། འདོད་དཔལ་དོ་དམ་སྐལ་བཟང་ཡོན་ཏན། རྩེ་གཉེར་ཡེ་ཤེས་ཚོགས་གཉིས་བཅས་བསྐོ་བཞག་སྐུལ། གོང་གསལ་ལས་ཁུངས་ཆེ་གྲས་ཁག་དགུའི་ནང་ནས་ལས་ཁུངས་ཁག་གཅིག་དེ་ནས་འགོ་ཚུགས་པ་མ་ཟད། སོ་ནམ་ལས་ཁུངས་དང་། ཇ་ཚྭ་ལས་ཁུངས་སོགས་བཙུགས་པ་དེས་བོད་ས་ཤ་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་ནོར་སྲིད་ལས་དོན་ལ་ཕན་པ་ཆེན་པོ་བྱུང་སྟེ······1959 ལོར་བར་མུ་མཐུད་གནས་ཡོད་པ་རེད།

ཀྱང་ དྲིན་ཐང་གིས་ད་དུང་《ལུགས་སྲོལ་བསླབ་བྱ་གོ་བདེའི……
གཏམ་》དང་“བོད་སྲོལ་ཞིགས་བཅོས་”ཞེས་པའི་དེབ་ཆུང་གཉིས་བོད་……
ཡིག་ལ་བསྒྱུར་ཏེ་ས་གནས་ཁག་ལ་འགྲེམས་སྤེལ་བྱས་པ་དེར་ཡོངས་ཁྱབ་ཏུ་
ཨམ་བན་བསླབ་བྱ་ཞེས་འབོད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། དེབ་དེ་གཉིས་ནང་ཀྱང་
དབྱིན་ཐང་གིས་“ཕ་བུ་བར་ལ་བརྩེ་དུང་ཡོད་པ་”དང་། “རྒྱལ་བློན་བར་
ལ་དྲང་བདེན་ཡོད་པ།” “བྲོ་ཤུག་བར་ལ་ཁྱད་པར་ཡོད་པ།” “སྲི་ཞི་
རྗེས་རོ་སྐམ་ནང་དུ་བླུག་དགོས་པ།” “བྱིས་པ་ལོ་བདུན་བརྒྱད་ལོན་དུས་
རྒྱ་ཡིག་སློབ་དགོས་པ།” “གྲྭ་པ་ཆོས་ཉིན་མོ་ཁ་འདོན་བྱེད་མི་དགོས་པར་
ཞོར་དུ་ཞིང་བཟོ་ཚོང་གསུམ་གྱི་ལས་རིགས་གཉེར་ནས་རྒྱུ་ནོར་སྤེལ……
དགོས་པ་ལས་མི་གཞན་གྱི་སྦྱིན་པར་རེ་བ་བཅོལ་ནས་བསྡད་མི་ཆོག”
“བོད་དུ་ཏཱ་ཆིང་གི་ལོ་འགོ་བྱེད་པའི་ཟླ་གྲངས་བེད་སྤྱོད་གཏོང་དགོས་པ་”
སོགས་འདོད་ཚུལ་མང་ཙམ་བཏོན་ནས་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གོམས་གཤིས་ལུགས་”
དང་བསམ་པའི་འདུ་ཤེས་ལ་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་བསྒྱུར་བཅོས་བྱེད་དགོས་པའི་
འདོད་ཚུལ་བཏོན་པ་རེད། དེ་བཞིན་ཀྱང་དབྱིན་ཐང་གིས་“སྲིད་དང་
ཚུར་ཞེན་དགོས་”ཟེར་བ་དེ་དོན་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་ས་གནས་སྲིད་……
གཞུང་གི་དབང་ཆ་ཡོངས་སུ་འཕྲོག་སྟེ་བོད་སྟོད་ཨམ་བན་གྱི་འཛིན་རྒྱུ་……
དང་། “བོད་རིགས་རྒྱ་རིགས་ཅན་དུ་སྒྱུར་རྒྱུ།” “ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བྱེད་
སྒོར་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ཐེ་གཏོགས་བྱེད་པ་”བཅས་ཀྱི་འདོད་ཚུལ་དེ་དག་……
ལ་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་དང་། མི་དམངས་གིས་མོས་མཐུན་ཙ་བ་
ནས་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། དགེ་མཚན་ལྡན་པའི་བསམ་འཆར་འགའ་ཞིག་
ཀྱང་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་མི་སྣའི་ཙ་བའི་ཁེ་ཕན་དང་འགལ་བ་ཡོད་སྐབས……

བཀའ་ཤག་གི་ལག་ལེན་མཐར་ཕྱིན་བསྒྱུར་མེད་ཅིང་། དེ་བཞིན་གཞུང་
བླའི་བར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཕྱོགས་ལ་བྱ་ཐབས་བཟང་པོ་གང་
ཡང་འདོན་ཐུབ་མེད།

འོན་ཀྱང་ཀྲང་དབྱིན་ཐང་ནི་ལུགས་བསྒྱུར་གསར་བཅོས་ཀྱི་སྔོན་
ཇོན་བསམ་བློའི་ཤུགས་རྐྱེན་ཐང་འཚམ་འཐེབས་པའི་དཔོན་རིགས་ཞིག་
ཡིན་སྐབས་བཟོ་ཚོང་ལས་རིགས་འཕེལ་རྒྱས་དང་། གཏེར་ལས་གསར་
སྤེལ། འགྲིམ་འགྲུལ་ཟམ་པོ་ཡོང་ཐབས། སློབ་གསོ་དར་སྤེལ་གཏོང་བ་
སོགས་ཇོང་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་སོང་དུ་སྤེལ་བའི་འདོད་ཚུལ་དང་ཇུ་ཐབས་མང་
ཅམ་བཏོན་ཡོང་བ་དེས་བོད་ཀྱི་ཇ་ཞག་ལ་དགེ་མཚན་ལྡན་པའི་ནུས་པ
ཇོན་སྐབས་ཇོང་རིགས་མང་པོས་ཀྲང་ཏྲ་རན་ཞེས་བསྔགས་བརྗོད་ཡང་ཡང་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད། ཁོང་གིས་ས་བོན་བསྣམས་ཐེབས་པའི་མེ་ཏོག་དེའི་
མིང་ལ་འང་མེ་ཏོག"ཀྲང་ཏྲ་རན་"ཞེས་མིང་འདོགས་ཏེ་མེ་ཏོག་དེ་ད་ལྟ་
ཐ་ང་སར་ཁྱབ་པས་ཁོང་གི་མཛད་རྗེས་ལ་དྲན་གསོ་བུ་བའི་མཚོན་རྟགས་
ལྟ་བུར་གྱུར་ཡོད།

དེ་ནས་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བཀའ་ལྟར་ཀྲང་དབྱིན་ཐང་
ཉིང་སྤྱིལ་ (1907) ལོའི་ཟླ་ 6 པར་བོད་ནས་རྒྱ་ཇོན་གནང་སྟེ་
དབྱིན་ཇི་དང་རྒྱལ་རྩེར་ཚོང་ར་འཛུགས་ཐབས་སྐོར་གྲོས་མོལ་གནང་བར་
སིམ་ལར་ཐེབས་ཤིང་། བོད་དོན་ཞིབ་གཅོད་བྱེད་པའི་ལས་འགན་རྣམས
ཨམ་བན་ལན་ཡུལ་ལ་རྩིས་སྤྲོད་གནང་། སྐབས་དེར་བཀའ་བློན་ཚ་རོང་
དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་དང་ཞབས་འབྲིང་བདུན་བཅས་ཀྲང་དབྱིན་ཐང་དང་
མཉམ་དུ་སིམ་ལར་ཐེབས་པ་རེད།

7. ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ཁྲི སོག་ཏུ་ཉེན་གཡོལ་དུ་ཕེབས་པ་དང་། ཉེ་རྗེས་པེ་ཅིང་དུ་ཕེབས་ཏེ་〜གོང་མ་ཡུམ་སྲས་དང་མཇལ་འཕྲད་གནང་བའི་སྐོར།

རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཤིང་འབྲུག (1904) ལོའི་ཟླ་དྲུག་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ཉིན་དབྱིན་དམག་འགོ་པ་རུང་ཧའོ་སྦང་གིས་སྣེ་འཁྲིད་བྱས་···པའི་བཙན་འཛུལ་དམག་རྣམས་ཆུ་ཤུར་ལྕགས་ཟམ་གྱི་ཉེ་འགྲམ་དུ་སླེབས་སྐབས་བཀའ་བློན་རྣམ་པ་དང་། གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་འདུས་མི། སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཁག་བཀའ་གྲོས་ལེགས་པར་མཛད་དེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་རེ་ཞིག་གཡོལ་ཐབས་མཛད་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་ཞུགས་··སྐོར་གསེར་སྔན་སྦྲོན་པ་ལྟར། 〜གོང་ས་མཆོག་ནོར་བུ་གླིང་ཁ་ནས་རྩེ་པོ་བྲང་དུ་ཕེབས་ཐོག་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་དཀའ་ལྡན་ཁྲི་པ་བློ་བཟང་·····རྒྱལ་མཚན་རྩེ་པོ་བྲང་གཟིམ་ཆུང་ཉི་འོད་དུ་ཆེད་མངགས་གདན་ཞུ······མཛད་དེ་"དབྱིན་ཇི་བཙན་འཛུལ་དམག་ལ་ད་བར་བོད་གཞུང་ནས་སྔ···ཕྱི་བར་གསུམ་དུ་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་ལན་དགུ་ཚད་མཐུད་བྱས་ཀྱང་ཉན་···ཤེས་མ་བྱུང་སྐབས་དྲག་དཔུང་གི་འགོག་སྲུང་གཡུལ་འགྱེད་མི་བྱ་མཐུ·····མེད་བྱུང་བ་ལྟར་དམག་འཐབ་སྔ་ཕྱིར་གོང་མ་ཆེན་པོ་མཆོག་ལ་དབྱིན·····ཇིས་བོད་ལ་འབུ་ཆེས་ཆུང་ཟེར་ནས་བཙན་འཛུལ་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་འདུག་པ་དམག་རོགས་སྐྱབས་འཇུག་རིམ་པར་ཞུས་ཀྱང་རྒྱབ་དཔུང་རོགས་སྐྱོར་མ་གནང་ཁར། བོད་སྟོད་ཨམ་བར་ནས་ཀྱང་བོད་དམག་གི་འགོག་སྲུང་བྱ་གཞག་ལ་མ་འགྲིག་མ་འཐུས་པའི་ཀ་ཀོར་ཧི་སྐྱེད་གསུངས་པ་དང་ད་ལམ་སྣ་དཀར་རྩེ་རྫོང་གྱི་ས་འགག་རྫོང་འགོ་ཁག་ལ་རང་འཚམས་ཀྱིས་དབྱིན་··

ཧི་ངོག་སྤྲུང་ཆེད་བཞག་དཔུང་དམག་རྣམས་ཕྱིར་འཐེན་དགོས་པའི……
བཀའ་བཏང་བ་བཅས་ད་ཆ་དབྱིན་ཧིའི་འགོ་དམག་རྣམས་ལྷ་སར་འབྱོར་
ཉེར་ད་དུང་དོན་ནས་གཏིང་ཚོད་མེད་པར་དེ་སྔར་བསྟད་ན་རྒྱལ་བསྟན……
ཆབ་སྲིད་ལ་འཕྲུལ་ཞུགས་དགེ་སྐྱོན་ཧི་ཡོང་འགན་གློས་བཟོད་བྲལ་ལ……
བརྟེན་སྔ་འཁོས་རྒྱ་སོག་ཡུལ་གྲུ་བརྒྱུད་པེ་ཅིང་དུ་བསྐྱོད་དེ་གོང་མ་ཡུམ……
སྲས་མཇལ་ཕྲད་ཞུ་འོས་སམ་མདོ་དོན་བོད་བསྟན་ཆབ་སྲིད་ཡུན……
ག་ནས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ངལ་བ་ཁྱད་བསད་ཀྱིས་ཐབས་ཤེས་ང་ཡོད་བྱ་ཧྲིས……
ཡིན་ན་དེའི་བར་བསྟན་སྲིད་ཀྱི་འགན་འཁུར་མཛད་པོ་ད་ཡོད་གླ་སླུལ……
ག་གི་ནང་ནས་ཁྱད་ཉིད་ལས་འོས་བབ་ཆེ་བ་མེད་གཤིས། བོད་བསྟན
ཆགས་ ཧིག་ག་ཙའི་སྐབས་འདིར་སྙིང་སྟོབས་ཀྱི་གོ་ཆ་བཞེས་ཏེ་སྲིད་
སྐྱོང་གི་ཐུགས་འགན་སྐྱོངས་དགོས་"ཞེས་བཀའ་ཕབ་པ་དང་ཆབས་ཅིག……
ལུང་སྒྱུར་གྱི་སྲིད་ཐམ་རྟིས་སྤྲོད་གནང་ཞིང་། དེ་བཞིན་བཀའ་ཤག
དང་། དྲུང་རྟིས། དྲུང་རིགས་སེར་སྐྱ་བཅས་ལ་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་གཙོ་བོའི
ཐུགས་འཛིན་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་ནས་བཞེས་རྒྱུ་དང་། གཤམ་འོག་དཔོན
རིགས་ཚང་མས་རབ་རང་སོ་སོའི་འགན་བབ་ཀྱི་ཞུ་བྱ་གང་སྙི་བསྟན་སྲིད
ལ་སྨན་པའི་ལྷག་བསམ་ཕྲུར་བ་གྲུ་འདྲིགས་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་སློབ……
ཡང་ཡང་མཛད། དེ་ནས་ཚེས་ 15 ཉིན་གྱི་ནམ་སྲོད་ཕྱི་ཆའི་དུས་སུ་རྩེ་པོ
བྲང་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་སྐུ་བཅར་ཏྲག་བསྟུས་བཅས་གསང……
སྟབས་ཀྱིས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཞིང་། ། ད་དུང་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་དུ
ཡོད་པའི་སོག་པོ་སྤྲོ་རའི་ཐུའི་གྲྭ་པ་མི་གྲངས་སུམ་རྩ་ཙམ་ལྷན་དུ…… ……
འཁྲིད་གནང་མཛད། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་ལྷ་སའི་བྱང་དོན་སྒོ་ལའི་ཉེ

འགྲམ་གླིང་བུ་རྫོང་གསར་དུ་ཕུར་ཏོག་བླ་བྲང་ནས་ཞབས་བསྒུ་གྲ་སྒྲིག···
ཞུས་པར་ཞབས་སོར་འཁོད། བ་ཡག་ཏུ་གསོལ་ཚོགས་ཕྲན་བུ་བཞེས་ཏེ་
ན་བཟའ་བླ་གོས་རྣམས་བརྗེ་གནང་མཛད་དེ་སོག་རི་དྭས་རྫེ་བོའི་ཆ·······
ལུགས་སུ་ཞུགས་ཏེ་སྣང་ཐང་བརྒྱུད་རིན་ཆེན་བྲག་གི་དགོན་དུ་བཞུགས···
ཞག་མཛད།

དེ་ནས་སྟག་ལུང་དགོན་གྱི་ཉེ་འགྲམ་དུ་ཞབས་སྐབས་སྟག་ལུང་མ···
སྤྲུལ་སོགས་བླ་མ་ལས་སྡེ་ཡོངས་ཀྱིས་ཕྱོགས་སྡེ་དང་ཞབས་བསྒུ་གཟབ་རྒྱས···
ཞུས་ཐོག་གཟིམ་ཚུང་དུ་གདན་དྲངས། རིམ་བཞིན་ར་སྒྲེང་དུ་ཆིབས
བསྒྱུར་མཛད་དེ་དགོན་དེའི་བླ་མ་ལས་སྡེ་ཡོངས་ནས་སེར་ཕྲེང་ཞབས···
བསྒུ་དང་ཞབས་ལམ་ཐུགས་མཐོ་སོགས་འབུལ་བ་ཤ་ང་མང་ཕུལ། ཆོས་བཅོ
བརྒྱད་ཉིན་ར་སྒྲེང་དགོན་པ་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་འདམ་གཞུང་དང····
གསང་གཞུང་སོགས་བརྒྱུད་རིམ་བཞིན་ཀ་ཆེན་ལའི་རྒྱབ་ཐང་དཀྱིལ་དུ···
ནག་ཆུ་ཞབས་བརྟན་དགོན་གྱི་བསམ་གཏན་སྤྲུལ་སྐུ་དང་ལས་སྡེ་སོགས···
ནས་ཞབས་བསྒུ་དང་བསྙེན་བཀུར་ཞབས་ཏོག་གང་ལེགས་ཞུས་པ་དང་།
དེ་བཞིན་སྤྲུལ་ཁང་སྤྲུལ་སྐུ་སོགས་རྟེན་འབུལ་དང་དཀར་སྤྲོའི་སྲི་ཞུ·······
གཟབ་རྒྱས་ཞུས་པ་དགྱེས་བཞེས་ཐོག་ཁྲུལ་དེའི་སེར་སྐྱ་མང་ཚོགས་ལ་མཇལ
ཁ་དང་། ཚེ་དབང་སོགས་མཛད། ཆོས་ཉེར་བརྒྱད་ཉིན་ནག་ཆུ་ནས
ཞབས་རྗེ་ག་ཐོན་ཏེ་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་གདང་ལ་བརྒྱུད་དེ······
ཞབས་སྐབས་སུ་འགོ་ཡོག་པའི་ཇག་པ་ཐབ་ཁག་གསུམ་ཙམ་སྐོར་འདུག་ཅེས་
སྐད་གྲགས་ཏ་ཅང་ཆེ་བས་སྐུ་བཅར་རྣམས་འཛིགས་སྣང་རབ་ཏུ་སྐྱེས་ཏེ··
རེ་ཞིག་ཕྱིར་འཐེན་མཛད་ན་ལེགས་ཞེས་གསེར་སྐྱན་སྒྲོན་ཡང་གོང་ས··

མཆོག་གིས་གསན་བཞེས་རྩ་བ་ནས་མ་གནང་། རོ་སྦུ་མཐུད་འགྲོ་དགོས་

བཀའ་ཕབ་པ་ལྟར་རིམ་བཞིན་ཕེབས། ཇག་པ་འགོ་ཁྲིད་ངོས་ཡོངས་ཀྱིས་

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཇལ་མ་ཐག་ཏུ་དངངས་སྐྲག་དང་དད་གུས་ཅིག་ཅར་དུ་

འཆར་ཏེ་གནོད་འཚེ་སྤྲུ་ཙམ་ཞུ་རྒྱུ་ཕར་བཞག ༧གོང་ས་མཆོག་ལ་དད་

གུས་ཆེན་པོས་ཕྱག་འཚལ་དང་དངོས་པོ་མང་པོ་ཕུལ་བས་དགྱེས་བཞེས་

ཐོག་དེ་རྣམས་ལ་ཐྲིན་རླབས་བསྐུལ་ཏེ་རིམ་གྱིས་ཐོན་ནས་གདང་ལའི་

འགག་སྒོར་བཞུགས་བཞག་མཛད།

དེ་ནས་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་མཚོ་སྔོན་ཚོ་འདམ་

གཞུང་དུ་ཕེབས་སྐབས་གཞི་ནས་གྲོང་ཚོ་གཟིགས། ཡུལ་དེའི་སོག་རིགས་

ཀྱི་གཙོ་དྲག་རྣམས་ཀྱིས་འབྲོག་པ་མི་སེར་རྣམས་འཁྲིད་དེ་ཕེབས་བསུའི་

མཇལ་ཕྱག་ཏུ་བཅར་ཐོག་ཡུལ་ཐོག་མང་པོ་ཕུལ། དེ་མཚུངས་ཕེབས་ལམ་

གྱི་ཡུལ་སྡེ་ཚང་མའི་ཕྱང་ཡེ་དང་། མཁན་པོ། སོག་རིགས་མི་སྣ་ཚང་

མས་དད་པའི་ཕྱག་དང་བསྙེན་བཀུར་ཞབས་ཏོག་ ང་ལེགས་ཞུས་ཤིང་།

ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཟླ་མཇུག་ཏུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཀན་

སུའུ་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་ཐྲ་ཀྲུ་ཞེས་པའི་ས་གནས་བརྒྱུད་ཕྱི་སོག་ཏུ་ཕེབས།

ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ཉིན་ཕྱི་སོག་གི་ཁལ་ཁཏན་སྐྱིད་བདེ་གླིང་

དགོན་གྱི་བླ་མ་ལས་སྡེ་བོ་ཡོན་སོགས་ཀྱིས་རྟེན་གསུམ་དངོས་འབུལ་དང་

བརྟན་བཞུགས་ཕུལ་བ་དགྱེས་བཞེས་ཐོག་མི་གྲངས་ཉིས་སྟོང་བཀལ་བར་གྲུབ་

རྒྱལ་ལུགས་ཀྱི་ཚེ་དབང་སོགས་གནང་བ་དང་། ཁ་ཡུང་དགོན་བསམ་ཁཏན་

སྐྱིད་བདེ་གླིང་གི་ཆོས་རྭར་དམ་བཅའི་ཚོགས་མགོན་དུའང་ཞབས་སོར་

བཀོད། དེ་ནས་དགོན་འདིའི་གྲྭ་མང་ཡོངས་ལ་མང་ཇ་སྐྱུ་འགྱེད་གང་

ཞིགས་དང་། བླ་མ་ལས་སྡེ་རྣམས་ལ་སྐུ་བརྟན་སོགས་།ནང་ཆ་གང་
གཟབ་བསྟུལ། དེ་ནས་ཟླ་དགུ་པའི་ཆོས་སུམ་ཙུ་ཉིན་དགའ་ལྡན་བདེ་ལྡན་
གླིང་དུ་ཆིབས་བསྒྱུར་མཛད་སྐབས་ཆོས་རྒྱལ་ཁལ་ཁ་རྗེ་བཙུན་དམ་པས་···
ཕེབས་བསུར་ཆེད་མངགས་མི་སྣ་མགྲོན་གཉེར་དང་། ཛའི་སང་། ཏ་
ལག་ཆེ་བཞི་སོགས་གཏོང་གནང་མཛད་པ་མ་ཟད། རྒྱངས་རིང་ནས་སེར་
སྦྲེངས་དང་། སྤོས་སྣ་སོགས་ཀྱིས་སྡེ་དྲངས་ནས་དབུ་གུར་དུ་གདན་
དྲངས། སོག་ལུགས་ཀྱི་བརྟེན་འབྲེལ་དང་ཟང་ཟིང་གི་མཆོད་པ་གཟབ་
རྒྱས་ཕུལ། ༄སྒོང་ས་མཆོག་ནས་དགའ་ལྡན་བདེ་ལྡན་གླིང་གི་ཆོས་རར་
དམ་བཅའི་ཚོགས་མགོན་དུ་ཕེབས་པ་དང་། དེ་རྗེས་ཚོགས་ཆེན་དུ་མང་
ཇ་སོགས་བསྙེན་བཀུར་ཐོག་དགེ་འདུན་ཉིས་སྟོང་སུམ་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ང····
བཏུན་ལ་སྐུ་འཁྲིད་བཅས་བསྟུལ།

ཕེབས་བསུ་གཉིས་པར་ཁལ་ཁ་ནས་ཆེད་མངགས་གཏོང་གནང······
མཛད་པའི་མགྲོན་གཉེར་དང་། དབུ་གདུགས་པ་གཉིས་ཕེབས་བྱམས་
པ་བརྒྱད་འཕོབ་ལྷག་འཁྲིར་མི་གཉིས་ཏ་ལག་ཆེ་བཞི་བཅས་འཁོར་ཏེ་སོ་
སོའི་ཡུལ་ལུགས་ཀྱི་གུས་པའི་ཕྱག་ཕུལ། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་
མཆོག་ཕེབས་བྱམས་ལ་བཞུགས་ཏེ་ཐུབ་རྟེན་ཞེས་པར་ཕེབས། དེ་རྗེས་
ཁལ་ཁ་རྗེ་བཙུན་དམ་པ་མཆོག་གིས་ཇོ་ལགས་མཁན་ཆེ་དང་པའི་སེ་······
མངགས་གཏོང་མཛད་དེ་༄སྒོང་ས་མཆོག་ལ་ན་བཟའ་སོགས་འབུལ་ལམ···
ཞུས་པ་རྣམས་དགྱེས་བཞེས་མཛད།

དེ་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཕེབས་བྱམས་སུ་བཞུགས་ཏེ་ཤ་ར་ཨ····
གསར་དུ་ཁལ་ཁའི་དགུ་གུར་གྱི་བཞུགས་སྒར་དུ་ཕྱིན་ཏེ་ཕེབས་བསུ་གསུམ

པར་ཁལ་ཁ་ཚོགས་ཆེན་དབུ་མཛད་ནས་མཇལ་ཚོམ་བུ་བཀོད་དེ་ཕུལ་བས་
སྣ་བྲངས་ཏེ་ཧཱུ་བླ་མ་ལ། རྗེ་ལགས་སེར་སྐྱ་དང་། གསོལ་ཐབ་པ། གྲྭ་ཚང་
ཁག་གི་ལས་སྡེ་སོགས་མི་གྲངས་དྲུག་ཅུ་ལྷག་ཙམ་གྱིས་གུས་ཕྱག་དང་བཅས་
མཇལ་དར་ཕུལ། དེ་ནས་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་ཉི་ཤུ་ཉིན་ཕྱི་སོག་གི་ལྟེ་བ་ནས་
གྲོང་ཁྱེར་ཧཱུ་ཁྲུ་རལ་དུ་ཐེབས་སྐབས་ཆེན་གོང་མ་ཆེན་པོའི་བཀོད་མངགས་
ལྟར་སྐུ་སྲུང་དུ་ཧཱུ་ཁྲུ་རལ་དུ་ཡོད་པའི་གོང་མའི་དམག་དཔུང་གོ་མཚོན་···
རང་ཐོགས་འོངས་ནས་སྐུའི་སྲུང་བྱ་ཞུས། ཐེབས་ལམ་གཡས་གཡོན་དུ་
སེར་སྤྲེངས་བསྒྲིགས་ཏེ་ཇ་དང་སིལ་ཉན་དགྲོལ། དུང་དང་རྒྱ་གླིང་བཏང་།
དམག་མི་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མས་དྲ་བསྒྲིགས་ཞུས། དྲི་ཞིམ་སྤོས་ཀྱི་ཕྲེང་བ་ཆར་
སྤྲིན་སྔོན་པོ་ལྡང་བ་ལྟར་ནམ་མཁའ་ཁེངས། ཕོ་མོ་རྒན་གཞོན་ཚང་མས་
རང་རང་གི་རྒྱན་དང་ཆ་ལུགས་བཟང་པོས་ཀླུབས་ཏེ་ཐེབས་བསུ་ཞུ་བའི་···
དབུས་སུ་ཧཱུ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་ཁལ་ཁ་རྒྱལ་ངག་བཞིས་ཐེབས
སྒྲིག་ཞུས་པའི་དགའ་ལྡན་ཉི་འོད་བཞུགས་ཁྲི་ཆེན་མོར་ཞབས་སོར་འཁོད་··
མ་ཐག་ཨམ་བན་དང་། རྗེ་བཙུན་དམ་པ། ཧཱུ་ཁྲུ་རལ་དགོན་ཆེན་གྱི་གྲྭ་
ཚང་དགུ་དང་ཁང་ཚན་སུམ་ཅུའི་འདུས་མི་བཅས་ཀྱིས་མཇལ་དར་དང་····
རྟེན་གསུམ་སོགས་རིམ་བཞིན་ཕུལ་བས་དགྱེས་བཞེས་གནང་།

དེ་རྗེས་ཆེན་གོང་མ་ཆེན་པོ་དང་། རྒྱལ་ཡུམ་ཏོང་ཐའི་ཧུ་ནས་ཧཱུ་
ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་མཚམས་ཞུ་འབུལ་བར་ཆེད་མངགས་ཆེན་ཕྲལ་ཨམ···
བན་ཀ་ཏོང་གནང་མཛད་དེ་མཇལ་དར་དང་། ན་བཟའ་སྤྲིན་འབྲུག་ཚང་
འཁོར་དགུ་ཡོད་སོགས་གནང་ཆ་བསྩལ་བས་༸གོང་ས་མཆོག་ཡར་བཞེངས་

ཏེ་ཟེ་ཅིང་ཕྱོགས་སུ་ཞལ་གཟིགས་ཐོག་སྐུ་ཕྱག་དགུ་ཕྲུགས་མཛད་པ་དང་། གོང་མ་ཡུམ་སྲས་གཉིས་ལ་ཕྱུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་བའི་ཆབ་ཤོག་དང་། ཁ་བཏགས་ནང་མཛོད་སེར་པོ། སྟོན་པའི་སྐུ་བརྙན་བཅས་འབུལ་གནང་མཛད།

དེ་ནས་ཤིང་སྦྲུལ་(1905)ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་སོག་ཡུལ་དུ་། བཞུགས་ཏེ་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྒྱ་ཆེར་བསྐོར་ཞིང་། མཛད་འཕྲིན་མཚན་སྙན་ཕྱོགས་བཞི་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་པས་དད་ལྡན་སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱིས་དད་གུས་ཚད་མེད་དང་ཟང་ཟིང་གི་འབུལ་བ་གྲངས་ལས་འདས་པ་ཕུལ།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཕྱི་སོག་ཏུ་བཞུགས་སྐབས་ཨུ་རུ་སུའི་རྒྱལ་སར་ཕེབས་རྩིས་གནང་ལུགས་སྐོར་ཚད་ལྡན་ཡིག་རིགས་ཁག་ལ་ཞིབ་པར་བརྟག་སྐབས་ན་ནས་ཚུལ་དེ་རིགས་རྩ་བ་ནས་མེད་པ་མ་ཟད། དུས་དེར་ཨུ་རུ་སུའི་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་གོང་ས་མཆོག་ང་སྐྱུར་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་མཛད་དགོས་པའི་རེ་བ་མང་ཙམ་བཏོན་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་ཕྲེང་བར་འཁོད་པར་གཞིགས་ན། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིམ་བྱོན་དང་། ཁལ་ཁ་རྗེ་བཙུན་དམ་པ་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་རྣམས་ཀྱང་ཡབ་ཇུན་བླ་སློབ་ཐུབ་བསྟན་དག་པའི་གནས་ཡོ་ན་ཡིན་གཤིས། སྐབས་དེར་ཡང་དང་ཐོག་ཁལ་ཁ་སྤྱི་སློས་ཚང་མས་མཆམས་ཞུ་དང་ཕེབས་བསུ་སྣ་ཕྱི། བཞུགས་སྐར་ཕེབས་ཕྲིག་སོགས་དང་བས་ཀུན་བླངས་ལར་རྒྱའི་དགེ་མཚན་ཧོ་ཐོག་སྒྱུར་ལྷ་བུ་བྱུང་ཞིང་། ཕར་ཡང་མཚམས་རྟགས་འབུལ་གནང་གྱི་ཞོམ་པ་བསྐུལ་བ་སོགས་གོ་ཁམ་ལ་གཞིགས་པའི་བཀའ་གཟིགས་སྩལ་…… མཐོང་མི་དམན་པ་མཛད་ཅིང་། ཡུལ་དེའི་སྐྱེ་བོ་མཆོག་དམན་མཐའ་དག

གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་སྲི་ཞུ་ཞུར་ལེན་དང་ཆོས་འབྲེལ་སོགས་ཞུས་ཤིང་།
གང་གི་མཛད་འཕྲིན་དང་མཚན་སྙན་ཚོགས་པའི་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་ཆེ་བས་ཁལ་
ཁ་རྗེ་བཙུན་དམ་པ་ཐུགས་མ་རངས་པར་་ད་པ་འགྱུར་བའི་རྣམ་པ་བྱུང་··
སྐྱེ་ཏཱ་ཨའི་བླ་མ་མཆོག་གི་བཞུགས་ཁྲི་བཞིག་་ཏོར་དང་སྐུ་མདུན་དུའང་··
ཐ་མག་འཐེན་པ་སོགས་འཛིག་རྟེན་མ་རབས་པའི་ངང་ཚུལ་བསྟན་སྟབས་·
ཁལ་ཁ་རྒྱལ་ཁག་བཞི་དང་། རྗེ་བཙུན་དམ་པའི་ཞབས་གྲས་རྣམས་ནས
གོང་ས་མཆོག་ལ་དགོངས་སེལ་རིམ་ཞུས་མཐར། ཁྲུལ་དེའི་་དཔོན་རིགས་
ཕལ་ཆེར་ཆོས་འབྲེལ་ཐོབ་པའི་སློབ་མར་སོང་སྟབས་ཞུ་བཤགས་བརྟན····
བཞུགས་འབུལ་ཞེས་ཀྱི་དོན་སྨིན་བསྐུལ་ཐོབ་བཞིན་ཆོས 7 ཉིན་ཏཱ་ལའི
བླ་མ་མཆོག་དགའ་ལྡན་ཐེག་ཆེན་གླིང་གི་འདུ་ཁང་བཞུགས་ཁྲིར་ཐེབས····
འཕྲུལ་རྒྱལ་ཁག་ལྔ་སྟེ་དང་། མཁན་པོ་ཆེ་ཆུང་ཕྱག་མཛོད་ནོ་ཡོན། ཏཱ་
བླ་མ་གཉིས་སོགས་བླ་དཔོན་གཙོ་དྲག་ཏུ་མ་དང་། ངལ་ཁ་རྗེ་བཙུན་དམ
པའི་ཞབས་འབྲིང་བཞི་བཅུ་སྐོར་བཅས་ཀྱིས་རྟེན་གསུམ་དང་། དངོས
འབྱོར་གྱི་འབུལ་བ་གང་གཟབ་ཕུལ། དེ་རྗེས་་ད་ལྡན་སྐྱེ་བོ་ཏུ་མར་
བཀའ་དབང་བསྐུལ་བ་སོཏ་བསྟན་སྲིད་ལ་ཕན་པའི་མཛད་པ་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་
ཞིང་། འོན་ཀྱང་རྐྱ སེ་དེར་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་
མ་མཆོག་གང་མྱུར་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་ཐེབས་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པ་དང་།
བླ་སློབ་དཔར་ཐུགས་མཐུན་དམ་གཙང་མ་བྱུང་བ། དེ་བཞིན་བོད་ས
གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྱང་སྐུ་ཚ་གུང་དོན་གྲུབ་རྡོ་རྗེ་དང་། ཛ་སག
སློ་བཟང་དོན་གྲུབ། བླ་བྲང་ཕྱག་མཛོད་པ། གདན་ས་སེར་འབྲས

དང་། འ་བསྒུམ་གྱི་འཁྲུས་མི། རྩེ་རྣམ་རྒྱལ་གྲྭ་ཚང་གི་གཉེར་པ། བཀྲ་ཤིས་
ལྷུན་པོའི་འཁྲུས་མི། གར་པ་མི་དགུ་བཅས་ཀྱི་སོག་གི་གྲོང་ཁྱེར་ཕ་ཚི་པོ་
ཏླ་ཁྲུ་རལ་དུ་གདན་ཞུར་འོངས་པ་བཅས་གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་དེ་དག་
གིས་རྐྱེན་པས་༡གོང་ས་མཆོག་ནས་བོད་དུ་འཕྲལ་མར་ཕྱིར་ལོག་ཞབས་
རྒྱུའི་ཞལ་བཞེས་མཛད་ཅིང་། འོན་ཀྱང་དབྱིན་ཇིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བོད་དུ་
ཕྱིར་ཞབས་གནང་བར་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པར་བརྟེན་སྤྱི་ལོ་
1906 བོད་མེ་རྟ་ལོའི་ཟླ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་དགུ་ཉིན་ཀྲུང་དབྱིན་ཛང་
གིས་གོང་མར་སྙན་ཞུ་ཕུལ་བའི་ནང་༠ཕྱོད་དོན “རྒྱ་གར་གྱི་སྐམ་དམག་
ཚུང་བྱུང་གིས་སྐོག་ཏུ་ཕྲན་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་ཨུ་རུ་སུ་དང་འབྲེལ་ཐུག་
གནང་བ་དེའི་ཐད་ལ་ང་ཚོ་དབྱིན་ཇིར་ཡ་ལན་སློག་ཐབས་ཡོད་ཅེས་ཤོད་
ཀྱི་འདུག དམ་ཁྲལ་༢པོན་རིགས་ཏན་གྱིས་རྩད་གཅོད་བྱས་པར་གཞིགས་
ན་རྒྱ་༣ར་སྲིད་གཞུང་གིས་སྔར་བོད་དུ་འགྲོ་མྱོང་མཁན་མ་ཏུན་རྟ་ཉེ་ལམ་
སླར་ཡང་བོད་དུ་དམག་སྐྱོད་ལམ་ཐིག་རྩད་ཞིབ་བྱེད་པར་བཏང་བ་རེད་
ཅེས་ཤོད་ཀྱི་འདུག ༤ནས་ཚུལ་དེ་རིགས་ལ་བལྟས་ན་དབྱིན་ཇིས་བོད་དུ་
དཔུང་སྐྱོད་བྱེད་པའི་ཏམ་སེམས་ཉིན་རེ་ལས་ཉིན་རེ་བཞིན་ཇེ་ཆེར་འགྲོ་
གི་འདུག་པས་འབྲུག་རྐྱེན་སློང་རིགས་མི་ཡོང་བ་བྱེད་ཆེད་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་
བོད་དུ་ཕྱིར་ཞབས་༥གནང་༦ར་འགོག་ཐབས་སམ། ཡང་ན་པེ་ཅིང་དུ་
གདན་དྲངས་ནས་བཞུགས་སུ་འཇུག་ཐབས་གནང་རོགས” ཞེས་ཞུས།
སྐབས་དེར་༡གོང་ས་མཆོག་ཏླ་ཁྲུ་རལ་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་ལམ་ཐར་
གནས་ཆེན་ཁག་ལ་༧ནས་གཟིཏ་དང་འབྲེལ་རིམ་བཞིན་ཟི་ལིང་དུ་ཞབས།
ཡུལ་དེར་ཞབས་སྐབས་སེར་སྐྱ་མི་མང་ཡོངས་ནས་བསུ་བ་༨ཟབ་རྒྱས་དང་

བསྙེན་བཀུར་ཞབས་ཏོག་ཚད་མེད་ཞུས་ཤིང་། སོང་གསལ་གནས་ཚུལ་གྱིས་
རྐྱེན་པས་ཆེན་སོང་མ་ཆེན་པོས་བསྐུར་དུ་བཀའ་བཏང་བ་ལྟར་༡སོང་ས་··
མཆོག་དང་སྐུ་བཅར་རྣམས་རྗེ་སྐུ་འབུམ་དུ་ལོ་གཅིག་ལྷག་ཙམ་བཞུགས།
དེ་རྗེས་༡སོང་མ་ཀོང་ཞུ་དང་རྒྱལ་མོ་ཚེ་ཞི་ཐད་ཀྲའོ་རྣམ་གཉིས་ཀྱི······
བཀོད་མངགས་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་ཕྱི་ལིང་ནས་ཆིབས
ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་པེ་ཅིང་དུ་ཕེབས་པའི་ལམ་བར་ལན་ཀྲུའུ་དང་། ཤིས་ཨན།
ཡིན་ཐུང་སོགས་བརྒྱུད་རྒྱ་ནག་རི་བོ་རྩེ་ལྔར་གནས་གཟིགས་སུ་ཕེབས་···
པའི་གནས་ཚུལ་དེ་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁག་གིས་ཤེས་འཕྲུལ་འཛར་མན་དང་། རི་
པིན། ཨུ་རུ་སུ་སོགས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་དང་དད་ལྡན་སྐྱེ་བོ་འགའ་ཞིག
རྒྱ་ནག་རི་བོ་རྩེ་ལྔར་སོང་ས་མཆོག་མཇལ་བར་འོངས།

༡སོང་མའི་བློན་ཆེན་ཙུན་ཧི་དང་། སན་ཤི་ཞུན་ཧུའུ་བརྒྱུད་སོང་
མ་ཡུམ་སྲས་རྣམ་གཉིས་ཀྱི་གསེར་ཡིག་ཕེབས་དགོངས་བཞིན་ས་སྤྲེལ·· ····
(1908)ལོའི་ཟླ་བདུན་པའི་ཚེས་ཉེར་བདུན་ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག···
དང་སྐུ་འཁོར་ཞབས་འབྲིང་བཅས་རི་བོ་རྩེ་ལྔ་ནས་པེ་ཅིང་དུ་ཆིབས་ཁ···
བསྒྱུར་བའི་སྐབས་སུ་རི་བོ་རྩེ་ལྔའི་ཛ་སག་དང་། དཔོན་རིགས་དགོན་པའི
ལས་སྡེ་བཅས་ཀྱིས་ཕེབས་སྐྱེལ་གཟབ་རྒྱས་ཞུས་ཏེ་རི་རྩེ་ནས་ཕེབས་ཐོན···
བསྐྱངས་ཤིང་། ཁྲིན་ཏུ་ནས་མེ་འཁོར་དུ་ཞུགས་ཏེ་ཕེབས་སྐབས་ལམ
འཁྲིལ་ས་གནས་བབས་ཚུགས་ཁག་གི་ཞི་དྲག་བློན་ཆེན་དང་མི་མང་གིས···
བསུ་བ་གང་ལེགས་ཞུས་ཤིང་། ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན་པེ་ཅིང་
ལྷགས་རི་སྟོ་ཕྱོགས་ཆན་ལན་མེ་འཁོར་བབས་ཚུགས་སུ་ཕེབས་སྐབས་ཆིན་
གྲུང་དབྱང་གི་འབྲེལ་ཡོད་ཞི་དྲག་བློན་ཆེན་ཁག་དང་། དགོན་སྡེ་ཁག་གི

ཇོ་ལག། ཏཱ་བླ་མ་ལས་སྐྱེ། དམག་དཔུང་སོགས་གྲལ་བསྟར་བསྒྲིགས་པའི་
དབུས་སུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཞབས་བྲམས་སེར་པོར་བཞུགས་ཐོག་ཆིབས་
ཞབས་ཆིབས་རྟག་དང་བཅས་ཧོང་སེ་སྟེ་དགོན་པ་སེར་པོར་གདན་དྲངས་
ཤིང་། སྟོན་ཅིས་ཕྱར་ན་ཟླ་ 8 ཚེས་ 6 ཉིན་གོང་མ་ཡུམ་སྲས་རྣམ་གཉིས
ནས་མཇལ་འཕྲད་གནང་རྒྱུ་ཡིན་ཅང་། གོང་མ་དང་ཡུམ་ཚེ་ཞི་ཐའི་
རྟུས་ཏཱ་ཡའི་བླ་མར་མཇལ་འཕྲད་གནང་སྐབས་གུས་བཀུར་ཞུ་ཞུགས་སྐོར་
རྗོད་པ་ཆེན་པོ་བྱུང་སྟེ་མཇལ་འཕྲད་ཀྱི་དུས་ཚོད་ནར་འགྱངས་ཀྱིས······
མཐར་ཚེས་ 20 ཉིན་མཇལ་འཕྲད་གནང་རྒྱུ་གཏན་འཁེལ་མཛད་དེ······
༡གོང་ས་མཆོག་ཞབས་བྲམས་སུ་བཞུགས་ཐོག་ཆིབས་ཞབས་ཆིབས་རྟག···
དང་བཅས་ལམ་ཤལས་གཡོན་དམག་མིའི་ཅུ་སྒྲིག་དང་། འབྲེལ་ཡོད་
དཔོན་རིགས་ཁག དད་ལྡན་སྐྱེ་བོ་མང་པོ་བཅས་ཀྱི་གྲལ་སྟར་དབུས་སུ་
ཕྱོན་ཏེ་ཕོ་བྲང་ཕང་ཤུ་ཁྲན་ཞེས་པའི་ཤར་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆབ་སྒོའི་འགག་རྒྱུ···
ཞབས་འཁྲུལ་ཞབས་བྲམས་ལས་བཞོལ། རིན་ཁྲུའུ་ཏན་གཟིམ་ཆུང་དུ
ཡུམ་ཚེ་ཞི་ཐའི་དྲུ་ཞབས་བཞུགས་ཐོག་ཡུལ་ཚན་རྡོ་ཁྲིན་དང་། རྒྱུན
ཇི་སོགས་ཞི་དྲག་དཔོན་རིགས་ལྔ་བརྒྱ་ཙམ་གྱིས་སྲུང་ངན་དང་། ཟླིས
ཁང་སྲུག ཐང་ཀན་ཆེ་བ་ནས་ཞབས་སྟེ་ཁྲུས་ཤིང་། གསུང་སྐྱུར་ཞབས
ཞུ་བ་ཞིག་དང་། ཞབས་འབྲིང་འབྲས་སྤུངས་འདུལ་བ་སློབ་དཔོན།
པེ་ཅིན་སོ་ཙྭ་བ་དག་དབང་དགེ་འདུན། སྐུ་བཅར་ཀུན་གླིང་ཇོ་ལག
བློ་བཟང་བཤད་སྒྲུབ། གསོལ་དཔོན་ཆེ་བ་བྲམས་པ་དགེ་ལེགས།
མཆོད་དཔོན་བློ་བཟང་འོད་ཟེར། མཚན་ཞབས་མཁན་ཆེ་བློ་བཟང་ངག་
དབང་བཅས་ལ་ཡུམ་ཚེ་ཞི་ཐའི་དུས་མཇལ་འཕྲད་གནང་ཞིང་། ཏཱ་ལའི་

བླ་མ་མཆོག་གིས་༸གོང་མའི་ཡུམ་ལ་ཕྱག་རྟེན་དུ་སྟོན་པའི་སྐུ་བརྙན་དང་
མཇལ་དར་འབུལ་གནང་མཛད། གོང་མའི་ཡུམ་ནས་ཚུར་རིན་པོ་ཆེའི་
ཕྲེང་བ་ཞིག་དང་མཇལ་དར་དྲི་མེད་གྲུས་ལེགས་ཤིག་འབུལ་གནང་མཛད་
དེ་བཞུགས་གདན་ཐོག་འཁོད་འཕྲུལ་ཕན་ཚུན་ཉམས་འདྲིའི་བཀའ་མོལ་
གནང་རེས་གནང་། དེ་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། སྐུ་བཅར་མཁན་པོ། ཞབས
འབྲིང་བཞི། གསུང་སྒྱུར་བ་བཅས་ལ་༸གོང་མས་མཇལ་འཕྲད་གནང་
ཐོག་ཕན་ཚུན་ངོ་བཀའ་མོལ་མཛད་ཅིང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་
༸གོང་མ་ཀོང་ཀྲུའུ་དང་ཡུམ་ཆེ་ཞི་ཐའི་ཧུའུ་མཆོག་ལ་བོད་ཀྱི་བྱ་བ་ཧ་ཅང་
གལ་འགངས་ཆེ་བས་ལས་དོན་མཐའ་དག་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་བརྒྱུད་དེ་
ཞུ་དགོས་ཚེ་རྟག་ཏུ་འགོར་གཞི་ཧ་ཅང་ཆེ་བས། སྙད་ཕྱིན་ལས་དོན་གལ
ཆེ་རྣམས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་བརྒྱུད་མི་དགོས་པར་ངོས་ནས་༸གོང་མ་
ཆེན་པོར་ཐད་ཀར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་ན་ཆོག་གམ་མི་ཆོག དེ་ལྟར་བྱས་ན་
རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་མཐུན་ལམ་དམ་པོ་དང་ཕྱུར་བ་ཟུར་འདེབས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི
ས་ཆ་སྲུང་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ཡོང་ངེས་རེད་ཅེས་ཞུས་ཀྱང་། དེའི་
ཐད་ལ་སྐབས་དེར་ཁྲིག་མིན་གྱི་ལན་ཏང་ཡང་མ་གསུང་། དེ་རྗེས་ཡི་
ཧན་ཡོན་ཞེས་པའི་ལམ་ཁྲུངས་ཀྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཡིག་ཐོག་ནས་
བརྗོད་ཐོ་ཕུལ་བར་"གོང་མའི་བཀའ་བཞིན་ཏཱ་མའི་བླ་མས་རྒྱལ་ཡུམ་ཏྲོང་
ཐའི་ཧུའི་འཁྲུངས་སྐར་ཐོག་གུས་འདུད་ཆེན་པོ་ཞུས་པས་བདག་རྐྱེན……
གནང་འོས་ཤིང་། བོད་དུ་ཕྱིར་ཐེབས་རྗེས་ར་ག་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམས
སྲོལ་ལ་བརྩི་སྲུང་སྲུར་ལས་ནན་ཏན་ཆེ་བ་བྱེད་པའི་རེ་བ་ཡོད། བྱ་བ་
ཚང་མ་གོང་མར་ཐད་ཀར་གསེར་སྙན་མ་སྒྲོན་པར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་

བརྒྱུད་དེ་ཞུས་ཐོག་བཀའ་ལན་སྩལ་དགོས། དེ་དོན་ཡིད་འཇགས་ཀྱིས་”
ཞེས་ཟེར་བས་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་
གཞུང་ལ་ཐུགས་ཡིད་ཡོངས་སུ་ཆད་དེ་ཐུགས་བློ་མི་བདེ་བར་གྱུར། དེ་
ནས་རིང་པོར་མ་ཐོན་པར་གོང་མ་ཀོང་ཞུ་དང་ཡུམ་ཚེ་ཞི་ཐའི་ཧུ་སྔ་རྗེས་
སུ་དགོངས་པ་རྫོགས། སྤྱི་ལོ་ 1908 ལོའི་ཟླ་ 10 པར། གོང་མ་
ཧྲོན་ཐུང་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་བས་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་……
དབང་འཛིན་པ་དབར་གྱི་འགལ་བ་སྔར་ལས་ཆེས་ཆེར་ཕྱིན། དུས་དེར་
བཀའ་ཤག་གིས་མི་སྣ་ཆེད་མངགས་བཏང་སྟེ་གོང་ས་མཆོག་འབྲལ་དུ་ལྷ་…
སར་ཆིབས་བསྒྱུར་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཞུས་ཤིང་། ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་
གཞུང་གིས་སོས་མཐུན་གནང་བ་ལྟར། ས་སྤྲེལ་ (1908) ལོའི་ཟླ་བཅུ་
པར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་པེ་ཅིང་ནས་བོད་དུ་ཆིབས་ཁ…
བསྒྱུར་ཞིང་། ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་སྔར་སྲོལ་ལྟར་ཀྲུང་ཐང་ལྷ
ཐུང་ནེ་འཁོར་བབས་ཚུགས་སུ་ཕེབས་སྐྱེལ་ཞུ་བར་བཏང་། དེ་ནས་རིམ
བཞིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་སྐུ་འབུམ་བྱམས་པ་གླིང་དུ……
ཕེབས་འབྲལ་ཧྲ་དྲིལ་དང་གསོལ་ཐབ་ཀྱི་ཡོ་ཆས། དབུ་གུར་སོགས་
ཕེབས་ལམ་ཐུགས་མཁོའི་རིགས་ཉོ་སྒྲུབ་མཛད་དེ་བོད་ལ་ཕྱིར་ལོག་གནང་
རྒྱུའི་གྲ་སྒྲིག་ལེགས་པར་མཛད་ཅིང་། ས་བྱི་ (1909) ལོའི་ཟླ་གསུམ་
པའི་ཚེས་དགུ་ཉིན་༡གོང་ས་མཆོག་གིས་བཀའ་བློན་བླ་མ་ཆང་ཁྲིམ་པ……
དང་། མཁན་ཆེན་བློ་བཟང་གྲགས་པ། གདན་ས་ཁག་གི་འདུས་མི།
ཛོད་དམག་ཁག་གཅིག་བཅས་ལམ་ཁྲིད་མི་སྣ་ཁག་དང་ཕོ་དེ་བོད་དུ……
མངགས་གཏོང་མཛད། དེ་ནས་ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན་ཏཱ་ལའི་

བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་རྗེ་སྐུ་འབུམ་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྐྱར་ཞིང་། ཡུལ་
དེའི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་དང་དད་ལྡན་སྐྱེ་བོ་ཡོངས་ཀྱིས་རྒྱ་ཆེ་གཟབ······
རྒྱས་དང་ཕེབས་སྐྱེལ་ཞུས་ཤིང་། དེ་ནས་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ཉིན
༡གོང་ས་མཆོག་ཤང་སྐྱེར་ཕེབས་སྐབས་བོད་ས་ར་ནས་སྲིད་གཞུང་གི·······
གདན་ཞུ་བཀའ་བློན་བླ་མ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་སོགས་སེར་སྐྱ་དཔོན······
རིགས་དང་ཞབས་འབྲིང་ཅས་ཕེབས་སྲུར་༨ སྦྱོར། ཡུལ་དེའི་སོག
རིགས་མི་མང་གིས་༡གོང་ས་མཆོག་ལ་བསུ་བ་ཞུ་བའི་དགའ་སྟོན་ཏེན·····
འབྲེལ་གྱི་ཚོགས་ཆེན་ཐོག་ཏུ་རྩལ་འགྲན་བསྟར་དང་། སྨུ་ཁ་ར། སྤྲི་ག་
སོགས་ཀྱི་གཟིགས་མོ་ཕུལ། ཟླ་ 5 ཚེས་ 18 ཉིན་ཤང་སྐྱེ་ནས་ཕེབས་རྟོག་
ཐོན་ཏེ་རིམ་བཞིན་ནག་ཆུའི་ཉེ་འགྲམ་ཁྲ་ཚང་ལ་སྙིང་ཏུ་ཕེབས་སྐབས་པཎ
ཆེན་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཚབ་མགྲོན་གཉེར་ཕྱུག་པ་དང་། ས་སྐྱའི་བདག་མོ།
མཚུར་ཕུ་ཀརྨ་པ། རྟོར་ཁང་ཛེ་སག ལྷ་ཀླུའི་གུང་། ལྷུང་ཅན་གུང་
སོགས་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཆེ་གྲས་ཁག་ཕེབས་བསུར་བཅར་ཞིང་། ཟོ་
དེའི་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་གཉིས་ཉིན་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་སྐུ······
འཁོར་དང་བཅས་པ་ནག་ཆུར་ཕེབས་སྐབས་པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཐུབ་བསྟན
ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་ངན་གྱི་སྐུ་ཚབ་གྲྭ་བཞི་ཐུབ་
ཤིང་། དབུས་གཙང་མདའ་དཔོན། སེར་སྐྱ་མི་མང་བཅས་
ཀྱིས་དགའ་བསུ་གཟབ་རྒྱས་ཞུས། དེ་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་
བཅས་པ་ཕེབས་བསུའི་གྲལ་བསྟར་གྱི་ཁྲོད་ཏུ་ནག་ཆུ་སྤུབ་ཁང་དགོན་པར་
ཕེབས་འཁྲུལ་པཎ་ཆེན་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་སྤུབ་ཁང་སྤྲུལ་སྐུ་རྣམ···
གཉིས་ཀྱི་མཇལ་ངར་དང་མཇལ་བརྟེགས་པ་དང་། དཀར་སྡོ་

སོགས་རྒྱས་པར་བསྒྲིགས་ཏེ་༡སྒོང་ས་མཆོག་བདེ་སླག་དང་ཕྱིར་ཕེབས····
གནང་བར་དགའ་སྟོན་རྟེན་འབྲེལ་ཞུས་པས་ཐུགས་མཉེན་དུ་དགྱེས་ཤིང་།
སྐབས་དེར་དྷ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཕྱི་སོག་དང་པེ་ཅིང་སོགས་སུ་ཕེབས་རིང་
བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་འགྱུར་ལྡོག་ཏ་ཅང་ཆེན་པོ་བྱུང་བ་ནི། ཀྲུང་དབྱིན
ཐང་བོད་དུ་འཕྲོར་རྗེས་བོད་ནང་ཁྲུལ་དུ་བཙོས་སྒྲིག་ཐོག་བོད་སྐྱོང་བའི···
བྱེད་ཐབས་གསར་པ་དོན་ཚན་ངཙུ་དགུ་བཏོན་ཏེ་སྲིད་དབང་ཚུར་ལེན····
དགོས་ཟེར་བ་དང་། བཙན་ཤེད་ཀྱིས་རྒྱའི་སྐད་ཡིག་དང་གོམས་གཤིས
དང་ལེན་བྱེད་འཛུག་པ་སོགས་ཀྲུང་དབྱང་གོང་མའི་སྲིད་གཞུང་ན་རིམ་གྱི་
སྲིད་ཇུས་དང་རྒྱབ་འདད་ལ་གྱེ་བྱ་བ་མང་ཙམ་སྤེལ་ཞིང་། དེ་རྗེས་ཡན་ཡུས
ཀྱིས་ཨམ་ངན་བྱུས་རྗེས་རྩ་བའི་ཆ་ནས་ཀྲང་དབྱིན་ཐང་གི་སྲིད་ཇུས་གསར
པ་འཕག་ལེན་བསྟར་བ་དང་། དེ་མཇུངས་ཀྲའོ་འར་ཕུང་གིས་ས་འགོའི་
ལམ་ཀྲུགས་མེད་པར་བཟོས་ཏེ་དཔོན་རིགས་མངགས་གཏོང་ལམ་ལུགས····
འཛུགས་པའི་བྱེད་ཐབས་དེ་དར་རྩེ་མདོ་དང་། ལི་ཐང་། འབའ། སྡེ་
དགེ་སོགས་བོད་རིགས་ས་ཁུལ་དུ་དྲག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ལག་བསྟར····
བྱས་སྟབས་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་དབར་འགལ་བ་ཆེས་ཆེར་ཕྱིན། ད་དུང་
ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྲའོ་འར་ཕུང་བོད་སྟོད་ཨམ་ཉན་དང་།
ཐེ་ཁྲིན་དང་ཡུན་ནན་མཐའ་མཚམས་དོན་གཙོད་བློན་ཆེན་ལ་བསྐོ་གཞག
བྱས་པ་མ་ཟད། ཐེ་ཁྲིན་སྐམ་དམག་གི་ཁོངས་ནས་ཧུག་སྒྲུག་བརྒྱབ་སྟེ་དམག
མི་ཉིས་སྟོང་ཙམ་དམག་སྒར་ཁག་གསུམ་ལ་བགོས་ཐོག ས་ཐྱ་(1990)
ལོའི་ཟླ་དྲུག་པར་རྡིན་ཀྲུའུ་ནས་རྫོག་ཐོན་བྱེས་དར་རྩེ་མདོ་དང་། ཆབ་
མདོ་བརྒྱུད་ལྷ་སར་བཏང་། ཀྲའོ་འར་ཕུང་གི་དམག་མི་རྣམས་ལྷ་

ལར་འོངས་པའི་ལམ་ངར་མི་མང་ལ་མནར་གཅོད་ཚོད་མེད་བཏང་། དཀར་
ནག་དབྱེ་བ་མ་ཕྱེ་བར་མི་མང་པོ་བསད་པ་དང་། དངོས་པོ་འཕྲོག་པ།
ལྷག་པར་དུ་ཆོས་བྱེད་སྐྱེས་བུ་རྣམས་ལ་རབ་ཏུ་སྡང་བྲུག་བཅས་བྱས། དེ་
ནས་ཀྲུང་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་
གི་དངང་འཛིན་པའི་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཉིན་བཞིན་ཇེ་སྡུག་ཏུ་སོང་བར་....
བརྟེན་ཕྱི་རྒྱལ་བས་བོད་ཀྱི་ནང་སྲིད་ལ་ཐེ་ཇུས་བྱེད་པའི་གོ་སྐབས་གསར་
པ་ཞིག་རྙེད་ཅིང་། གོང་གསལ་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་མཆོག་གིས་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་ལ་ཀྲའོ་ཨར་ཧྥུང་གི་དམག་མི་རྣམས་ཕྱིར
འཐེན་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་གནང་མཛད་ཅིང་། སྤྱི་ (1909)
ལོའི་ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གཉིས་ ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་........
བཅས་ནག་ཆུ་ནས་ཨིབས ཛོག་ཛོན་ཏེ་འདམ་གཞུང་དང་། རྭ་སྒྲེང་།
བྱང་སྟག་ལུང་སོགས བརྒྱུད ལྷ་ངར་ཕྱིར་ལོག་ཐེབས། ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས
སུམ་ཅུ། ཉིན་ལྷ་སའི་ཉེ་འདབས་སུ་ཐེབས་སྐབས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་
ལན་ཡུས་དང་དེ་མིན་ལས་རིགས་རྣམས་ཐེབས་ངསུར་ངཅར་ཡང་ཏཱ་ལའི་
བླ་མ་མཆོག གིས་སྤྱན་ཕྱིས་མ་གཟིགས་པའི་ཚུལ་མཛད་དེ་ཁ་ཡ་ཙམ་ཡང་
མ་གནང་ངར་ཐེབས་པར་གྲགས། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལན་ཡུས་ཁོང་
ཁྲིའི་མེ་ལྷེ་རབ་ཏུ་འངར་ཞིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་ཞུ་ཏུ་སུའི་མཚོན་ཆ.......
དབོར ཡོད་ཅེས་ངཛོད་དེ་རྟེ་པོ་བྲང་དུ་ཨམ་ངན་ངོ་བསྐྱོད་ཐོག་སྐུ་ཆས
བཤོགས་བཤེར་བྱས་ཀྱང་ནང་ཡང་མ་ཐོན་ཞིང་། སླར་ཡང་ནག་ཆུར་མི་སྣ་
ཚེད་མངགས་བཏང་ཐོག་སྐུ་ཆས་ ངས་ཛོགས་བཤོགས་ངཤེར་བྱས་ཀྱང་......
མཚོན་ཆ་སྣེ་གཅིག་ཀྱང་མ་ཐོན་པར་སྐུ་ཆས་མང་པོ་བོར་བརླག་ཏུ་སོང་།

དེ་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་སོགས་ལ་འབྲུ་རིགས་དང་གཟན་ཆག་སོགས་མཁོ་འདོན་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་ཕབ་སྟེ་ཕན་ཚུན་དབར་མེ་དང་ཆུ་ལྟ་བུར་མཐུན་ཐབས་མེད་པར་གྱུར།

དུས་དེར་ཀྲའོ་ཨེར་ཧྥུང་གི་དམག་དཔུང་རྣམས་ཆབ་མདོ་ནས་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་སུ་འོངས་སྟབས་བཀའ་ཤག་ནས་བོད་དམག་དང་། ཡུལ་དམག་སྒྲིག་འཛུགས་ཀྱིས་འགོག་རྒོལ་ཇི་ལྟར་བྱས་ཙང་བོད་དམག་རྣམས་ཕམ་སྟེ་དམག་དཔུང་དེ་དག་རིམ་བཞིན་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་བསྐྱོད་བྱས་ཏེ་ལྕགས་ཁྱི་(1910)ལོར་སྤྱི་ཟླ་ 2 པར་གོང་པོ་རྒྱ་མདར་འབྱོར་སྐབས་ཁུལ་དེའི་བོད་དམག་གིས་འགོག་རྒོལ་དྲག་པོ་བྱས་ཤིང་མཐར་བོད་དམག་བརྒྱ་ལྷག་སྲོག་ཤོར། དམག་དཔོན་བཅོ་བརྒྱད་ཙམ་སྐེ་བཅད་དེ་མགོ་བོ་ཁྲིམ་སྟོན་བྱས་པས་མི་རྣམས་སྙིང་རྩ་འདར་བཞིན་དབང་མེད་དུ་མགོ་སྒུར།

དེ་ནས་ཀྲའོ་ཨེར་ཧྥུང་གི་འགོ་དམག་རྣམས་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་སུ་མུ་མཐུད་ཡོང་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་རང་འགུལ་ངང་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གྱི་ལས་རོགས་བློན་ཆེན་ཀྲུན་ཙུང་ཡའོ་རྩེ་པོ་བྲང་ཆེན་པོར་གདན་དྲངས་ཏེ་བོད་ཕྱོགས་ནས་ལམ་འཁེལ་ས་གནས་ཁག་གི་བོད་དམག་རྣམས་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་རྒྱུ་དང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལན་ཡུས་ལ་བརྗེ་བསྒྱུར་ཞུ་རྒྱུ། གང་ཅིའི་མཁོ་སྒྲིད་རྣམས་སྔར་ལམ་བཞིན་འབུལ་རྒྱུ་བཅས་ཞལ་བཞེས་ཞུ་ནང་ཞིང་། ལས་རོགས་བློན་ཆེན་ཀྲུན་ཙུང་ཡའོ་མཆོག་གིས་ཀྱང་ཐྲི་ཁྲིན་དམག་དཔུང་ལྷ་སར་འབྱོར་རྗེས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་བདེ་འཇགས་ལ་སྲུང་སྐྱོང་དང་། ཟིང་ཆ་མི་སློང་བ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཆར་

གནོད་འཚེ་མི་བྱེད་པ། ཆོས་བྱེད་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་དམར་གསོད་མི་གཏོང་བ།
བོད་ཀྱི་བྱ་བ་མཐའ་དག་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་བརྒྱུད་ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱུ·····
སོགས་ཁས་ལེན་མཛད། འོན་ཀྱང་བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་ལ་ཀྲའོ་
འར་ཧྥུང་གི་དམག་མི་རྣམས་དམག་ཁྲིམས་ཧྲ་ཅང་ཞན་སྐབས་ལྷ་སའི་གྲོང་
ནང་འཕྱོར་མ་ཐག་ཏུ་ས་སྲུང་དམག་མིར་མེ་མདའ་བརྒྱབ་སྟེ་མི་རེ་བྲུང་···
བསད། དེ་རྗེས་ལྷ་ལྡན་སྨོན་ལམ་ཆེན་མོའི་དོ་དམ་པ་ཕུན་ཁང་ཐའི་རྗེར
མེ་མདའ་བརྒྱབ་ཐོག་འཛིན་བཟུང་བྱས་པ་དང་། ལས་རོགས་རྩེ་དྲུང་
འཇམ་དབྱངས་རྒྱལ་མཚན་དང་ཕུན་ཁང་ཐའི་རྗེའི་ཞབས་འབྲིང་རྣམས···
དམར་གསོད་བཏང་བ་དེ་བཞིན་རྩེ་པོ་བྲང་ཆེན་པོར་ཁ་ཀྲད་དེ་མེ་མདའ
འཕངས་པ། མི་མང་གི་དངོས་ཟོག་མང་པོ་འཕྲོག་བཅོམ་སོགས་བྱས་པས
ལྷ་ས་ཡོངས་སུ་ཟིང་ཆ་ཆེན་པོ་ལངས་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་མཛད་······
ཐབས་དཀའ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་བཅས་སོ།

8. རྒྱལ་བ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་རྒྱ་གར་དུ་བྲོས་བྱོལ་ཞུགས་པའི་སྐོར།

གོང་དུ་སྨོས་པ་ལྟར། ཀྲའོ་འར་ཧྥུང་གི་དམག་མི་རྣམས་ལྷ་སར
འཕྱོར་འཕྲལ་ཟིང་ཆ་ཆེན་པོ་བསླངས་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གི་སྐུ····
སྲོག་ལའང་ཧ་ཅང་ཉེན་ཁ་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་བས་བོད་ས་ནས་སྲིད་
གཞུང་གི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་གཙོ་བོ་རྣམས་བཀའ་གྲོས་མཛད་དེ་གནས
སྐབས་ཉེན་གཡོལ་གནང་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་ལུགས་སྐོར་གསེར་སྙན་སྒྲོན་པ་
དང་། སྐབས་དེར་༡གོང་ས་མཆོག་ལ་ལྷང་ཤུ་ཞིག་ཕུལ་འབྱོར་བྱུང་བའི་
ནང་དུ་“ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་རང་འཛགས”ཡིན་ལུགས་འཁོད་པ་ཙམ་ལས

སྲིད་དང་ཡོངས་སུ་ཨམ་བན་གྱིས་འཛིན་རྒྱུ་ཡིན་པ་གསལ་པོར་མཁྱེན་ཏེ་
རྒྱ་ནག་བརྒྱུད་པེ་ཅིང་དུ་གོང་མར་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་བྱ་བའི་སྐོར་སྔ་ཕྱིའི་
ཡོང་རྒྱུན་ཞུ་ངར་ཕེབས་རྗེས་གནང་སྟེ་ལྕགས་ཁྱི་(1910) ཟླ་དང་པོའི་
ཚེས་གསུམ་ཉིན་ས་སྲིབ་ཙམ་དུ་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་ཚེ་སྨོན་གླིང་ཧོ་ཐོག་ཐུ་...
ཆེད་འབོད་མཛད་ཐོག་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་གང་ཅིའི་ཐད་ཞལ་ཏ་བཀའ་...
ཚབ་དང་འབྲེལ་དེའི་ཕྱག་རྟགས་སུ་སྟེའུ་ཤག་མཁྱེན་རབ་ཕུན་ཚོགས་......
བསྐོས་མངགས་མཛད་ཅིང་དེ་ནས་ནམ་ཕྱེད་ཙམ་དུ་རྗེ་ཕོ་བྲང་ནས་ནོར་
བུ་གླིང་ཀར་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་སྟེ་སྲིད་བློན་བཤད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་...
རྗེ་དང་། ཞོལ་ཁང་དོན་གྲུབ་ཕུན་ཚོགས། ཚང་ཁྲོམ་མཁྱེན་རབ་དཔལ་
བཟང་། བཀའ་བློན་ཀ་ཤར་བྱུང་ཆེ་བརྟན་དབང་ཕྱུག བཀའ་བློན་བསམ་
ཕོ་བ། བཀའ་ཆབ་གུང་ཐང་བསྟན་འཛིན་དངང་པོ་བཅས་དང་ལྷན་དུ་...
ནམ་ལངས་ཁར་ར་མ་སྒང་གི་གྲུ་ཁ་ཐོན་ཏེ་ལྷ་སའི་སྐྱིད་ཆུའི་རྒྱ་བརྒྱུད་......
དེད་ནས་རྐོལ་ཆས་ཙམ་ཡང་བཞེས་ལོང་མེད་པར་ཉིན་གཉིས་ཀྱི་ལམ་....
ཉིན་གཅིག་ལ་ཕེབས་ཤིང་། བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལན་ཡུས་ཀྱིས་ཊཱ་ལའི
བླ་མ་བྲོས་བྱོལ་ཕེབས་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་ཤེས་འཕྲལ་རྟ་དམག་གསུམ་བརྒྱ་...
ལྷག་ཙམ་རྗེས་འདེད་དུ་བཏང་ཞིང་། ཟི་ཁྲིན་གྱི་དམག་མི་རྣམས་སྔ་རྗེས་
སུ་ཆུ་ཤུར་དུ་འབྱོར་འཕྲལ་གྲུ་འཚོལ་ཐབས་བྱེད་སྐབས་༡གོང་ས་མཆོག་གི་
བཀའ་ལྟར་སྐབས་དེར་ཆིབས་ཞབས་སུ་ཡོད་པ་སྐུ་བཅར་སྤྱན་ཞལ་......
གནམ་སྒང་གིས་གཙོས་སྐུ་སྲུང་རྒྱ་སྐྱོང་དམག་མི་བཅུ་ལྷག་ཙམ་གྱིས་གཙང་
པོའི་ཕ་རོལ་ནས་འགོག་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པའི་ནང་ཟི་ཁྲིན་གྱི་....
དམག་མི་བཅུ་ལྷག་ཙམ་སྒྲོག་ཤོར་བ་མ་ཐད། དེ་བྱིངས་དམག་མི་རྣམས་

རེ་ཞིག་གཙང་པོ་རྒལ་མ་ཐུབ་པར་ཤུས་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་སྐུ
འཁོར་གཙོ་བོ་རྣམས་དཔལ་རི་དང་། སྣ་དཀར་རྩེ་རྒྱུད་བསམ་ཕྱིངས
དགོན་དུ་ཕེབས་ཏེ་བཞུགས་ཞག་གསུམ་གནང་། ཕྱི་ཉིན་གོང་ས་མཆོག
ན་བཟའ་དཀྲུས་ཆས་བཞེས་ཏེ་ཁ་བ་བུ་ཕྱུག་གང་ལའང་མ་འཛེམས་པར···
ཕག་རི་དངས་ལ་བརྒྱུད་རིམ་བཞིན་གྲོ་མོར་ཕེབས། དེ་ནས་ཆིན་ཀྲུང་
དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་གསེར་སྙན་སྒྲོན་ཏེ་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་མཐའ་དག་ཞི···
བའི་ཐབས་ལམ་བརྒྱུད་ཐག་གཅོད་ཡོང་བའི་རེ་བ་ཆེན་པོ་མཛད་ཀྲུང་ཆིན་
ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བརྡ་ལན་གང་ཡང་མ་གནང་བ་མ་ཟད། ཕྱི་
ཁྲིན་དམག་མི་རྣམས་ཀྱིས་རྗེས་དེད་བཏང་བས་གྲོ་མོར་སྐུ་མཐུད་བཞུགས···
ཐབས་བྲལ་བ་དང་། སྐབས་དེར་དབྱིན་དམག་གི་དམག་དཔོན་ཆར་ཁྲ་ཐང་
སྣ་དང་ཁོ་པ་ཚོའི་རྒྱུགས་ཁྲིས་པ་ཡོ་སྒྱུའི་སྒྱུར་བ་མང་ཙམ་སྤྲེལ་ཏེ་རྒྱ་གར་དུ
གདན་དྲངས་ཤིང་། ཀ་ལོན་སྤྱུག་ཏུ་ཕེབས་ནས་དེར་བཞུགས་ཞག་བདུན
བཞུགས། དུས་དེར་ཆིན་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང
བཅུ་གསུམ་པའི་དབུ་གནས་གནས་དབྱུང་བཏང་བ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ
གསར་པ་ཁ་སེར་བུམ་དཀྲུགས་ཏེ་བསྐོ་གཞག་བྱེད་དགོས་པའི་ཁྱབ་བསྒྲགས
བྱས་པ་མ་ཟད། བོད་སྡོད་ཨམ་བན་ལན་ཤུས་ཀྱིས་ཀྱང་གཞང་སར་རྩ་ཆེག
སྒྱུར་འགྲེམས་བྱས་པ་དང་། གོང་ས་མཆོག་དང་ལྷན་དུ་རྒྱ་ཁ་ར་དུ་བྲོས་བྱོལ
འགྲོ་མཁན་གཞུང་ཞབས་ཚོ་ཁ་ནས་དབྱུང་བཏང་ཐོག་འཛིན་བཟུང་བྱེད···
དགོས་པའི་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པ་སོགས་ཀྱི་ཁ་ནས་ཚུལ་རྣམས་ཁ་སལ་པོར···
མཁྱེན་པར་བརྟེན་སྐྱུར་ཡང་པེ་ཅིང་དུ་ཕེབས་ནས་ཆིན་ཀྲུང་ལ་སྙན་སེང
ཞུས་ཀྱང་དོན་སྙིན་ཡོང་ཐབས་བྲལ་བས་འབྲས་སྤྱོངས་སུ་བཅའ་སྡོད་དབྱིན

ཧྲི་འི་ཀྲུན་ཡོན་ཡིལ་གྲིས་གདན་ཞུས་བྱས་པ་ལྟར་རྒྱ་གར་རྡོ་རྗེ་གླིང་དུ······
ཕེབས་ཏེ་དབྱིན་གཞུང་ནས་སྡེ་ལེན་བསྙེན་བཀུར་ཞུས་པ་དགྱེས་བཞེས······
ཐོག་བོད་ཀྱི་དོན་གནད་སྐོར་གསང་བའི་གྲོས་མོལ་མང་ཙམ་གནང་ཞིང་།
དབྱིན་གཞུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པར་ཁ་གཡར་ཏེ··
བོད་འདི་སེམས་རྒྱལ་མངའ་ཁོངས་ནས་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་སྐོག་གཡོ······ ······
བཤམས། དུས་དེར་ཆིན་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་
མཚན་གནས་མེད་པ་བཟོས་པར་བརྟེན་རྒྱལ་ནང་གི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་
ལ་དད་མོས་བྱེད་མཁན་ཚང་མས་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ་དང་།
ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་ལྷ་གོང་ས་མཆོག་ཡུན་རིང་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བཞུགས་ཚེ་ཕྱི་
རྒྱལ་པ་དང་ཆིངས་ཡིག་བཞག་ནས་བསམ་ཡུལ་འདས་པའི་མཐའ་འབྲས······
ངན་པ་ཡོང་སྲིད་སྙམ་སྟེ་ཆིན་སྲིད་གཞུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཚུར་འགུག·········
ཐབས་བྱེད་ཆེད་ཉེར་འཁྲུལ་གྱི་སྲིད་བྱུས་འགའ་ཞིག་ཡོ་བསྒྲང་བྱས་པ་སྟེ།
ཀྲའོ་ཨར་ཧྲུང་ཟྲི་ཁྲིན་གྱི་སྤྱི་ཁྱབ་པར་བསྐོ་བཞག་ཐོག་བོད་དུ་འགྲོ་མི··· ··
དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པ་དང་། རྒྱ་ཤ་ར་དུ་ཕོ་ཉ་ཆེད་མངགས་བཏང་སྟེ··
ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་ཕེབས་དགོས་པའི་སྐུལ་མ་ཞུས་པ་སོགས·· ··
བྱ་ཐབས་གསར་པ་མང་པོ་སྤེལ་ཡང་དགེ་མཚན་ལྡན་པའི་ཕན་འབྲས······
ག་ང་ཡང་མ་ཐོན་ཞིང་། དེ་ནས་ལྕགས་ཕག་(1911)ལོའི་སྟོན་ཁར་
འབྲུག་པ་རྒྱལ་པོས་ཀ་ལོན་སྤྲུག་ཏུ་ཡོད་པའི་ཁམས་ཡངས་ཤིང་བཀོད་པ······
ལེགས་པའི་སྤྲོ་ཁང་ཞིག་ལྷ་གོང་ས་མཆོག་ལ་ཕུལ་བས་དེར་བོད་དུ་ཕྱིར······
ལོག་མ་མཛད་བར་བཞུགས་ཤིང་། དུས་དེར་རྒྱལ་ནང་གི་གནས་ཚུལ་
ལ་གནམ་ས་མགོ་རྗེང་སློག་པ་ལྟ་བུའི་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་བ་སྟེ། སྐུ་

ཞབས་སྨན་གྲུང་ཧྲན་མཆོག་གིས་དབུ་ཁྲིད་མཛད་པའི་ལྷན་ཚོགས་ཕྱག །གསར་
བརྗེ་ལངས་ཏེ་ལོ་ངོ་སྟོང་ཕྲག་འགའ་ཤིག་གྲུང་གོར་དབང་བསྒྱུར་པའི་……
བཀས་བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་དབང་བསྒྱུར་ལམ་ལུགས་མགོ་རྗེང་བསློགས་…
ཤིང་། ཡངས་ཤིང་རྒྱ་ཆེའི་མེས་རྒྱལ་གྱི་ས་ཆ་གང་སར་གསར་བརྗེའི་
མེ་ལྕེ་རབ་ཏུ་འབར། དུས་དེར་རྒྱ་གར་གྱི་ཙོང་ཏུའུ་སུ་ལུ་ལ་ཧྲོ་རྗེ་
གླིང་ཏུ་ཆེད་མངའ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཇལ་བར་འོངས་ཏེ་དབྱིན་གཞུང་དང་
བོད་ས་~།ནས་སྲིད་གཞུང་དབར་གྱི་ཕྱི་ནང་ལས་དོན་སྐོར་གསང་བའི་གྲོས་
མོལ་ཡུན་རིང་གནང་བ་དང་། དེ་རྗེས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་སྨན་
བསལ་གནམ་ཤང་ངམ་ལྷ་བཟང་དགྲ་འདུལ་བོད་ཏུ་མངགས་~།ཧྲོང་མཛད
དེ་བོད་གྱི་ས་~།ནས་གཙོ་གནད་ཁག་ཏུ་ཟེ་ཁྲིན་དམག་མིར་འགོག་རྒོལ་…
བྱེད་པའི་འཛབ་བྱུས་བརྩམས། དུས་དེར་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་
ལུད་དང་ཨུ་རུ་སུའི་ངན་བསླུལ་འོག་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་དགོངས
བཞེད་ལ་རྩ་བའི་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་བ་སྟེ། རྒྱལ་ནང་ཏུ་ལྷགས་ཕག་~།གསར
བརྗེ་ལངས་པའི་གོ་སྐབས་དང་བསྟུན་ཏེ་བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་དང་ཁ་བྲལ་…
~།ཧྲོང་བའི་ཁྲབས་མཛད་པ་དང་དེ་སྔ་དབྱིན་ཇིར་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ
གནང་བ་དེ་~དབྱིན་ཇིའི་དྲག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང
ལ་ངོ་རྒོལ་བྱེད་པའི་ལངས་ཕྱོགས་སུ་ངསྒྱུར་ཞིང་། ཨུ་རུ་སུའི་དྲག་ཤུགས
ལ་~རྟེན་ནས་དབྱིན་ཇི་མཐར་སྐྱོད་པའི་ལངས་ཕྱོགས་ནས་ཨུ་རུ་སུར……
རྒྱབ་རྩ་བཙོལ་ཏེ་བོད་རང་བཙན་བྱེད་པའི་ལངས་ཕྱོགས་སུ་བསྒྱུར་ཏེ་མེས
རྒྱལ་གོང་བུ་གཅིག་གྱུར་ལ་གནོད་པའི་བྱ་བ་འཆར་འ་ཞིག་མཛད་ཅིང་།
ལྷགས་ཕག་(1911)ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་ཨུ་རུ་སུའི་༡གོང་མ་

ཉི་ཁོ་ལར་བཀྲང་བའི་སྒྲིངས་ཡིག་འདི་ལྟར།

"ཡངས་པའི་ས་ཆེན་བདེ་བར་སྐྱོང་བ་ སྟོང་ས་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་མཆོག་གི་ཞབས་དྲུང་དུ།

ཆེད་དུ་ཞུ་གསོལ། རང་རེ་བོད་རྒྱལ་ཁང་མཛུའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཉེ་འབྲེལ་མཆོད་ཡོན་ཚོད་ལས་མངའ་འོག་པ་མིན་ཀྱང་། རིམ་པར་བྲ་སེམས་ཀྱིས་བོད་པ་མགོ་སྐོར་དབང་རྒྱུས་ཐམས་ཅད་འཕྲོག་རྩིས་ཀྱིས······ངན་སྤྱན་པར་ཟླ་འཁྱིན་ཆོས་བྱེད་བསད་དེ་ཆོས་རྫས་རྒྱུ་དངོས་ཧམ་ཤ་འཕྲོག··མནར་གཅོད་བརྙེད་ཀྱིས་མི་ཡངས་པ་ཁྲ་སྐྱུས་སྤྱ་ངས། དེ་དག་དང་ཉེ་འབྲེལ་ཁོངས་བཀོགས་སྐར་སྦྱུས་བཞིན་སྐད་ཅིག་ཙམ་ཡང་ ནས་ཐབས···མེད་པ་དང་། བོད་དོན་སྐོར་དེ་སྔ་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་ཙ་འབྱིན་རྣམ་གཉིས་ནས་ཆིངས་ཡིག་བཞག་གནང་ལ་བརྟེན་རང་འཚོ་མིན་ཙམ་བྱུང་དོན། དེང་སང་ངོད་རྒྱལ་ཁང་དཔོན་དམངས་ཐམས་ཅད་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ··གཉིས་ལ་རོགས་བཙོལ་རྒྱབ་བརྟེན་ཐོག་སྐེར་བཙན་པ་བྱེད་རྒྱུར་མཁྱེན······དགོངས་གཅིག་གིས་དོས་དབྱ་ལའི་སྣ་མས་གོང་ས་བདག་པོ་ཆེན་པོར་གསོལ་འདེབས་ཡིན་ཞེས་ཞུ་བ། འདི་ཐད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་གཉིས་ནས་འཕྲུལ་དུ་བཀའ་མོལ་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཐོག་ཕྱི་རྒྱལ་ཆེན་པོ་རྣམས་སུ་དྲིལ་བསྒྲགས·· ··རོགས་པན་དང་། ལྷག་པར་དུ་མཛུ་ཕྱོགས་ནས་གནོད་སེམས་ཁོག་བཅུག་གི་ངོད་ལྡོངས་རྒྱུ་ཁོངས་ཡིན་རྩལ་གྱི་དམག་བཀྲང་སྐྱེ་ཁ་མཆུ་མི་བྱེད་པའི་"ངེས་པ་མི་འདུག་པ། དེ་ཐད་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོ་རྣམ་གཉིས་ནས་བཀའ་མོལ་གྱིས་སྐད་སྐེར་བཙན་ཕྱུགས་བརྟན་བདེ་རང་འཛིན་པའི་རོགས་མགོན་ཅིས་ཀྱང་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་བ་དང་། སྟོན་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོར་ཞུས་པ་ལྟར་དོན་

སྔོན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོར་ནང་པའི་མཆོད་གནས་ལྷ་ཁང་བཞེངས་གནང་
ལ་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་སྲས་བཅས་དང་། བཙུན་མོ་སྐུ་ཚེ་མཛད་འཕྲིན་རྒྱས
ཤིང་། ཆབ་སྲིད་བསྐལ་བརྒྱར་བརྟན་པའི་ཆེད་དུ་ཞབས་བརྟན་ཞུ་མི་མཁན་
པོ་གཅིག་དང་། དགེ་འདུན་བཅུ་དྲུག་བཅས་བོད་སོག་ཐོར་སོད་པའི་
མི་སྒྲོ་རད་བྲུ་སོགས་ནང་པ་གང་ནས་ཀྱང་བསྟོད་ཚོག་པའི་བཀའ་འདོམས"
དང་། ལྷ་རབས་ས་ ནས་གསུ་དོག་པས་ས་ཆ་ སོལ་རས་ཡོད་པ་ཞུ།
མཚན་ཞབས་ཅན་ དོང་ས་སྣད་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་དད་རྟེན་
བསྐུར་ཕོག་ནང་པ་ཐམས་ཅད་ཆོས་ལུགས་ཡར་ལྡན་གྱི་དོ་དམ་བྱེད་རྒྱུའི་
ལག་ཁྲེར་སྤྲད་དོན་ལྟར་གང་ཅིར་རོགས་མགོན་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་བ་དང་།
རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་སློབ་གཉེར་བ་ཁ་ཤས་བཏང་ཡོད་པས། སློབ་གྲྭ་ཆེ་མོར་
འཛུག་གནང་གིས་རོགས་མགོན་ཐུགས་འདོར་མེད་པ་ཞུ་རྒྱུ་ངཅས་དགོངས་
དབྱིངས་སུ་འཇགས་པ་མཁྱེན། ཞུ་འདེགས་ལྷ་ཕོས་དང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་
བརྙན་སྙིང་མ་བཅས་བླ་ཆོས་བཟང་པོར་ཕུལ་"ཞེས་འཁོད། ཨུ་རུ་སུའི་
གོང་མ་ནི་ཁོ་ལས་སྤྲིངས་ཡིག་དེ་འགྱུར་འཕྲུལ་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་ཡིག་
ལན་ཕུལ་ཏེ་བོད་ལ་མཛའ་ཞིང་ཕན་པའི་བསམ་པ་ནམ་ཡང་འགྱུར་བ་མེད་
པ་ཡོད་ལུགས་དང་། ད་དུང་འདིའི་སྐོར་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་བཀའ་
མོལ་ཞུ་དང་ཞུ་བཞིན་དུ་ཡོད་པས་ཉིད་ཀྱི་ཐུགས་ དོད་ཧྭ་ར་བྱིང་གཞི······
སྙིང་འཇགས་སྒྱུར་དུ་ཡོང་ངེས་རེད་ཅེས་རྗེར་བ་སོགས་ངན་པ་སྐུལ་སློང་····
མང་ཙམ་བྱས་ཤིང་། སྐབས་དེར་ ོད་ཀྱིས་ ནས་ཨང་པོར་བྱི་ཁྲིན་
དམག་མི་དང་རྒྱ་རིགས་ལ་ཛོ་རྒོལ་བྱེད་པའི་བྱིང་ཆ་ཤུགས་ཆེན་ལངས་པ་
དང་། བྱི་ཁྲིན་དམག་དཔུང་ནང་ཁྲལ་ཧྲང་འཁྲུལ་བ་ཆེས་ཆེར་ཕྱིན་

ཞིང་། བོད་སྟོད་ཨམ་བན་ལན་ཞུས་དམག་སྤྱི་ཆེན་པོར་བསྐོ་བཞག་བྱས་
རྗེས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་ཐྲི་ཁྲོན་དམག་མིའི་དམག་ཕོགས་རྒྱ……
དཙྭལ་སྲང་ཁྲི་བཅུ་དང་། ཧ་ནོར་ལྷ་སྟོང་ཙམ་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་
ཅིང་། སྐབས་དེར་ཐྲི་ཁྲོན་དམག་མི་དྲག་ཤུགས་ཆེ་བས་བོད་ས་གནས་
སྲིད་གཞུང་གིས་རྒྱ་དཙྭལ་སྲང་ཁྲི་དྲུག་དང་། ཧ་ནོར་ལྷ་སྟོང་ཙམ་མི་
སྤྲོད་ཀ་མེད་བྱུང་། ཐྲི་ཁྲོན་དམག་དཔུང་གིས་ཁ་དན་ཚིག་ལ་མི་ཕ་ནས་
པར་ཕྱིར་འཐེན་རྩ་བ་ནས་མ་བྱས་པ་མ་ཟད། དམག་མི་ཚོར་དམག
ཕོགས་འབོར་ཆེན་སྤྲད་སྐབས་རང་སྣང་གང་ཤར་གྱིས་ཤོ་སྨག་རྒྱག་པ……
དང་། བུད་མེད་ལ་ཙོག་གཡེམ། ཚོང་ཟོག་འཕྲོག་བཅོམ། ཁང་པ་
མེར་བསྲེགས་པ་སོགས་བྱས་སྐབས་བོད་རིགས་མི་མང་ཚོས་ངོ་རྒོལ་མཐའ་
གཅིག་ཏུ་བྱས་པ་དང་། ཐྲི་ཁྲོན་དམག་གི་ཧྲང་ཤའོ་དམག་དཔོན་ཤེ་གོ་
ཞིང་སོགས་དམག་མི་ཁག་གཅིག་ཀྱང་གླ་ཕོག་སྟེ་བོད་ས་གནས་སྲིད……
གཞུང་གི་ཕྱོགས་སུ་ལྡངས་ཐོག ཀྲུང་ཡིང་གིས་བཀོད་འདོམས་བྱེད་པའི་ཐྲི……
ཁྲོན་དམག་མི་དང་གླ་བ་གཅིག་ལྷག་ཙམ་རིང་དམག་འཐབ་བྱས་ཤིང་དེ……
བཞིན་གྲོ་མོར་བཅའ་སྡོད་བྱེད་མཁན་ཐྲི་ཁྲོན་དམག་མི་ནང་ཁྲུལ་དུའང……
ཟིང་ཆ་ཆེན་པོ་ལངས། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་
གི་བཀའ་བློན་ཚ་རོང་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་དང་། བཀའ་དྲུང་ཚ་ཞག་པ།
བསྟན་རྒྱས་གླིང་སོགས་ནས་ཐྲི་ཁྲོན་དམག་མིར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཤུགས་ཆེན་བྱས་
པ་བཅས་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཧ་ཅང་རྙོག་འཛིང་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར……
ཞིང་། ལྷ་སའི་ཐལ་སྤུངས་སྒང་ནས་ཐད་དྲངས་རྣམ་སྲས་གླིང་དང་།
གདུང་རྩེ་ཟུར། གླ་ཐང་ཉིང་པ། གསུང་ཚོས་ར་བ། ཀླུ་སྦུག་རྒྱལ་

སྔོ་བཅས་ཀྱི་བྱང་ཇོངས་རྣམས་བོད་དམག་གིས་བཟུང་། དེའི་ལྷོ་ཇོངས་རྣམས་
ཀྲི་ཁྲིན་དམག་གིས་བཟུང་ནས་ཕན་ཚུན་ལ་མེ་དང་མེ་སྒྱོགས་རྒྱབ་རེས·····
བྱས་ཏེ་དམག་འཐབ་ཕུན་རིང་བྱས། མཐར་ཀྲི་ཁྲིན་དམག་མི་རྣམས་ནང་
ཁྲུལ་འཁྲུལ་བ་ཆེ་བ་དང་། སྐྲིག་ཁྲིམས་ཞན་པ། མཐོ་སྤྲོད་དུས་ཐོག་ཏུ་
མི་འབྱོར་བ་སོགས་ཀྱི་ནང་གི་རྒྱུ་རྐྱེན་ཤིན་ཏུ་མང་བས་ཕམ་ཉེས་ཚབས·····
ཆེན་པོག་སྐྱེ་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་ལྷུངས།

ཆུ་བྱི་(1912)ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བཅུ་ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར·····
དང་བཅས་ཀ་སྤུག་མངོན་དགའི་ཕོ་བྲང་ནས་བོད་ལྗོངས་སུ་ཆིབས་ཁ······
བསྒྱུར། སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་དུ་ཡོད་པའི་བོད་མི་སེར་སྐྱ་མང་ཚོགས་ཀྱིས་
ཕེབས་སྐྱེལ་ཟབ་རྒྱས་ཞུས་པ་དང་། དབྱིན་ཇིའི་དཔོན་རིགས་འགའ་
ཞིག་གིས་ཙ་སྐྲིག་ཞུ་ཕུད་ཀྱི་གུས་འདུད་ཞུས་པར་མཇལ་ཁ་གནང་། དེ་
ནས་རིམ་བཞིན་རྫ་ལེབ་ལ་བརྒྱུད་ཤར་གསིང་མར་ཕེབས་ཉིན་གཉའ་གདོང་
ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཕེབས་བྱམས་སུ་བཞུགས་ཐོག་ཆིབས་ཞབས་དང་བཅས···
ཕྱིན་པར་གྲོ་མོ་སྤྱི་ཁྱབ་མདའ་དཔོན་སྤེལ་ཞི་བ་འགོ་དམག་ཡོངས་དང་།
ཤར་གསིང་མར་བཅའ་སྡོད་དབྱིན་ཇིའི་ཇོ་ཚབ་དཔོན་རིགས་མེག་སྤྲོལ·····
དང་ལས་བྱེད་རྣམས་ཀྱི་ཕེབས་བསུ་དང་བཅས་ཤར་གསིང་མའི་མགྲོན་ཁང་
དུ་ཕེབས་ཏེ་ཉིན་ཞག་བདུན་ཙམ་བཞུགས། ཤོད་དྲུང་ཞལ་དཀར་གླིང་པར་
བཀའ་ཚབ་བསྐོ་གཞག་སྟུལ་བ་སོགས་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་བྱེད་སྒོ་མང་ཙམ་སྤྲེལ་
གནང་མཛད། དེ་ནས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་སེར་དམག་ཉིས་བརྒྱ་
ལྷག་ཙམ་དང་འགོ་འདོམས་མདའ་དཔོན་རག་ཁ་ཤག་པ། སྤོམ་མདའ་ཚང་
དང་འབྲོག་པ་ཚང་གི་ཁམས་དམག་བཅས་ཀྱི་ཕེབས་བསུ་དང་སྲུང་སྐྱོབ·····

འོག་ཕག་རི་བརྒྱུད་ར་ལུང་དགོན་དུ་ཕེབས། དུས་དེར་ཀུན་གཟིགས་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེས་ཕེབས་བསུའི་མཇལ་དར་དང་། དངོས་འབུལ་རྒྱ་ཆེ་བཏེག་པ་བཞེས་ཐོག་ཕན་ཚུན་གསུང་མོལ་ཞིབ་ལྷུག་མཛད། འོན་ཀྱང་པཎ་ཆེན རིན་པོ་ཆེའི མཛད་ཚུལ་འགའ་ཞིག་ལ་༡གོང་ས་མཆོག་ཐུགས···
བློ་མ་མཐུན་པར་ཕན་ཚུན་འགལ་བ་ཆེས་ཆེར་ཕྱིན། ར་ལུང་དགོན་ནས་ཚིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་རྒྱལ་རྩེར་མ་ཕེབས་པར་ཛ་ར་དཀར་མོ་བརྒྱུད་ཐད······
ཀར་བསམ་སྡིངས་དགོན་པར་ཕེབས། སྐབས་དེར་ལྷ་སར་དམག་འཐབ་མཇུག་སྒྲིལ་མེད་སྐབས་དགོན་དེར་ཟླ་བ་གཉིས་ལྷག་ཙམ་བཞུགས། དེའི་རིང་མདོ་སྔགས་དོན་གཅོད་ལས་ཚན་བློ་བཟང་ལ་དྭ་ཟླ་མའི་གོ་གནས་དང་། བཀའ་ཤག་ཤོད་པ་བཤད་སྒྲ་སྲས་ལ་བཀའ་མགྲོན། ཕེབས་བྱམས་འགོ་པ་ཟུར་ཁང་སྲས་ལ་བཀའ་དྲུང་བཅས་བསྐོ་གཞག་བསྩལ་བ་དང་གཞན······
ཡང་དགོན་ཁག་ཡང་པོའི་ཟླ་སྤྲུལ་ལས་སྣེ་དང་། རྫོང་གཞིས་ཀྱི་སྣེ་འཛུས་ཡུལ་སྡེའི་གཙོ་དྲག་སོགས་ལ་མཇལ་ཁ་གནང་ཞིང་། དུས་དེར་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་ལན་ཡུས་དང་། དམག་དཔོན་མན་ཀྲུང་ཟུར་ནས་དྭ་ལའི་ཟླ་མ་བསམ་སྡིངས་སུ་ཕེབས་པ་ཤེས་ཕྲལ་ལྷང་ཤུ་ཞིག་ཕུལ་ཏེ། རྒྱ་བོད་ཚིངས་འདུམ་གྲོས་མོལ་གནང་བར་༡གོང་ས་མཆོག་གི་སྐུ་ཚབ་ཅིག་འཕྲལ་དུ་མངགས་·· ཏོང་གནང་བའི་རེ་བ་བརྟོན་པ་ལྟར་བློན་ཆེན་ཚང་ཁྲིམས་མཁྱེན་··
རབ་དཔལ་བཟང་དང་། སེར་སྨད་ཚ་བ་ཁྲི་པ་སྤྲུལ་སྐུ། རྩེ་མགྲོན་བསྟན་འཛིན་ཕུན་ཚོགས་བཅས་ལ་ནང་དོན་བཀའ་སློབ་ཞིབ་རྒྱས་དང་འབྲེལ་ལྷ་··
སར་པགོད་··ཏོང་མཛད་དེ་ཕན་ཚུན་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱས་པ་བརྒྱུད་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་དང་། ཕོགས་དཔོན་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་དཔོན་རིགས་

དང་སྐུ་སྲུང་བ་ཞུང་ཤས་ཕུད། དེ་ཨིན་ཱི་ཁྲིན་དམག་ཡོངས་རྫོགས་རྒྱ
གར་བརྒྱུད་ཕྱིར་ལོག་དགོས་པ་དང་། རྒྱའི་དཔོན་རིགས་དང་སྐུ་སྲུང་དར་
དགོས་ངེས་ཀྱི་མི་མ་དའ་བཅུ་ཕྲག་ཁ་ཤས་ཕུད་དེ་བྱིངས་མཚོན་ཆ་ཡོངས་
རྫོགས་བོད་ས་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་གོ་མཛོད་དུ་དམ་འཛུར་གྱིས་ཞར་
ཚགས་བྱེད་དགོས་པའི་ཚོད་ཡིག་བཞག བཀའ་ཆབ་ཤེལ་གླིང་པར་བཀའ་
བློན་བསྐོ་བཞག བསྟུལ་བའི་གསར་མཇལ་ཞུས། དེ་ནས་ལྷ་སའི་གནས་རྩལ་
རིམ་བཞིན་སྙིང་རྫོགས་སོང་བས་ཟླ་ 8 ཚེས་ 29 ཉིན་༡ཀོང་ས་མཚོག་
དང་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་བསམ་སྙིངས་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་ཞ་སོག་གྲུ་
ཁ་བརྒྱུད་ཟད་ཆོས་འཁོར་ཡང་རྩེར་ཕེབས་ཏེ་ཟླ་ཤས་རིང་དགོན་དེར་
བཞུགས་ཤིང་། དེ་ནས་ཕྱི་ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་བཅུ་དྲུག་ཉིན་ལྷ་
སར་ཕེབས་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱལ་ཚབ་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་ཚེ་སྨོན་གླིང་དང་།
བཀའ་བློན་སོཏ་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས། མི་མང་ཡོངས་ནས་བསུ་བ་གཟབ
རྒྱས་ཞུས། ཕྱི་ཚར་པའི་ཚར་ཐག་ཚོད་ཀྱང་། ནང་ཕྱོགས་པའི་ཕྱིཏ་ཐག་མི་
ཚོད་ཅེས་པའི་དཔེ་ལྟར། ༡རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ལྷ་སར་ཕྱིར་
ལོག་ཕེབས་རྗེས་བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁུལ་གྱི་འབ་ལ་བ་ཆེས་
ཇོ་ངར་དང་། ཛ་དྲག་ཅན་དུ་གྱུར་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་པཎ་ཆེན་རིན་པོ་
ཆེ་རྣམ་གཉིས་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཧ་སྤུག་ཏུ་སོང་ཞིང་། དེ་བཞིན་བསྟན་
རྒྱས་གླིང་དགོན་པས་ཟྲི་ཁྲིན་དམག་ལ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཞུགས་ཆེན་བྱས་སྐབས་
དགོན་པའི་རྒྱུ་དངོས་ཡོངས་རྫོགས་གཞུང་བཞེས་བཏང་། དགེ་འདུན་པ་
རྣམས་རང་རང་སོ་སོའི་གནས་སུ་ཕྱིར་སློག ཟླ་ངཟང་དགྲ་འདུལ་གྱིས་

༡ གོང་ས་མཆོག་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་དང་ཁྲི་ཁྲེན་དམག་ལ་འགོག་རྒོལ་བཅས་ཀྱི···
ཐུས་རྗེས་ཡོད་ཅེས་བོད་དམག་གི་དམག་སྤྱིར་བསྐོ་གཞག་བསྐྱལ། ཚ་རོང་
དངང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོ་དང་། སྲས་བཀའ་མགྲོན་གཉིས་ཀ་མི་མདའ་བརྒྱབ་
སྟེ་དསད་སྟབས་ཚ་རོང་ལ་གཞུང་ཞབས་མེད་སས་བླ་བཟང་དགྲ་འདུལ···
འཚོ་འཛིན་གོ་མག་ཏུ་བཀོད་སྒྲིག་གནང་སྟེ་ཤུལ་འཛིན་བསྐུལ་བས་ཕྱིས···
ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་ཞེས་ཟེར། རྒྱལ་ཚབ་དགའ་ལྡན་ཁྲི་པ་ཚེ་སྨོན་
གླིང་ལ་གཟིངས་བསྐྱོད་མཛད་ཆེད་སྐྱས་གཞིས་མང་པོ་གསོལ་རས་གནང་
ཞིང་། སེར་ར་སྨད་སྤྱིར་འདུམ་བརྒྱ་ཤོག་བརྒྱད་ཀྱི་སྤྱི་ཁྱབ་དང་།
དགའ་ལྡན་སྨད་སྤྱིར་མཚོ་སྨད་རྫོང་གི་རྫོང་དཔོན་ཡ་གཅིག་ཤཀྟན་འཇགས···
བསྐྱལ།

དེ་ནས་བོད་ཀྱི་རྫོང་གཞིས་ཡན་ཆད་གྱི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཡོངས་
རྫོགས་བསྐོངས་འཚོགས་ཐོག་སྐད་ཕྱིན་བོད་ཀྱི་ཕྱི་འབྲེལ་དང་དམག་དོན།
ཁྲིམས ལུགས་སོགས་ཇི་ལྟར་བྱེད་དགོས་པའི་སྐོར་གྲོས་མོལ་ཡང་ཡང་བྱས་
གཤིས། བོད ཀྱི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས མང་ཆེ་བས་ཆེན་གོང་མ་ཆེན་པོས་
བོད་ལ་འཛིན་པའི་ཐོར་འཁྲུལ་གྱི་སྲིད་ཇུས་ལ་མོས་མཐུན་མི་བྱེད་པ་ཙམ་
ལས། བོད་འདི་ཞེས་རྒྱལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་ནས་ཁ་བྲལ་,ཏོང་བའི་
འདོད་ཚུལ་ཟུ་བ་ནས་མེད་ཅིང་འོན་ཀྱང་ ཕྱིན་ཇི་དང་ཨུ་རུ་སུའི་རྗེས་
འབྲངས་པ་ཤུང་ཤས་ཀྱིས་ཐབས་བརྒྱ་ཇུས་སྟོང་གིས་བོད་འདི་ཞེས་རྒྱལ་··
མངའ་ཁོངས་ནས་ཁ་བྲལ་བཏང་སྟེ་རང་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་མི་སེར·····
སྲིད་ཡུལ་དུ་བསྒྱུར་རྒྱུའི་རེ་དྭན་བཅངས་པ་བཅས་སོ།

9. སིམ་ལའི་གྲོས་ཚོགས་སྐོར།

སིམ་ལའི་གྲོས་ཚོགས་ནི་ཆུ་གླང་(1913)ལོའི་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན། ཉིན་རྟུའི་བྱང་ངོས་སིམ་ལ་ཞེས་པའི་ས་གནས་དེར་འཚོགས་ཤིང་། གྲོས་ཚོགས་དེ་ནི་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་མངོན་སུམ་འཛོམས་མེད་ཀྱིས་ཀྲུང་གོའི་ནང་སྲིད་ལ་ཟབ་བྱུས་བྱས་ཏེ་བོད་འདི་མེས····རྒྱལ་ཀྱི་ཁོངས་ནས་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་སྐྱག་གཡོའི་ངན་བྱུས་ཤིག་ཡིན། གྲོས་ཚོགས་དེར་ཞུགས་མཁན་ནི་ཀྲུང་དབྱང་གི་སྐུ་ཚབ་བོད་སྡོད་ཨོ་ང་ན····ཧྲུ་ཧྲེ་དྲེན་དབྱི་ཧྲན་དང་། ཨོའན་ཧྲུ་ཧྲེ་གཞོན་པ་ཤང་ཏད་ཐེན། དབྱིན་ཇིའི་སྐུ་ཚབ་ཕྱི་འབྲེལ་བློན་ཆེན་མད་ཁ་མ་ཧུང་དང་། ཀྲུང་གོའི་ལས་དོན་གྱི་ཆ་རྒྱུས་པ་ལའོ་སི། བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གྱི་ཆ་རྒྱུས་པ་སྤྲེལ། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་བློན་ཆེན་བཤད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་དང་། ལས་རོགས་ཐའི་ཧྲི་ཁྲི་སྨོན་ནོར་བུ་དབང་རྒྱལ། སྐྱེ་མགྲོན་མཁན་ཆུང་བསྟན་པ་དར་རྒྱས། རིམ་བཞི་རྟ་མདོ་བ། རིམ་ལྔ་བྱུང་རམ་གཞོན་པ། ཨོད་མགྲོན་ཐུབ་བསྟན་ངག་དབང་། སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་འཐུས་མི་སོགས་ཡོད།

གྲོས་ཚོགས་དེ་མ་ཚོགས་གོང་དུ་འབྲས་ལྗོངས་སུ་བཅའ་སྡོད་དབྱིན་ཇིའི་དཔོན་རིགས་སྤྲེལ་ཆེད་མངགས་རྒྱལ་སྟེར་ཡོང་ནས་བློན་ཆེན་བཤད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་སོགས་དང་གསང་བའི་གྲོས་མོལ་ཐེངས་མང་བྱས་ཏེ། བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་མདའ་ཁོངས་མིན་ཚུལ་སྐོར་ཡིག རིགས་ཤང་མང་གྲ····གྲིག་བྱེད་དགོས་པའི་ངན་སླུལ་བྱས་པའི་སྐོར་སྤྲེལ་རང་ཉིད་ཀྱིས་བརྩམས···

པའི་«ཛོད་ཀྱི་སྔོན་ཆད་དང་དེང་རབས»ཞེས་པའི་ནང་“གྲུང་སོའི་དབང་
ཆ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་གཞུང་ཚབ་གྲུང་སོར་སྡོད་པའི་སྐབས་སུ་ངས་རྒྱལ་རྩེར
བློན་ཆེན་བཤད་སྒྲ་དང་ཞུགས་འཕྲད་བྱས་པ་ཡིན། ཁོང་བོད་ཀྱི་དབང་ཆ་
ཚང་མ་ཡོད་པའི་སྐུ་ཚབ་བྱས་ཏེ་ལྷ་ས་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་གྲོས་ཚོགས་སུ……
གཞུག་པར་མགྲོ་མཁན་ཞིག་རེད། ངས་ཁོང་ལ་སྔོན་ཆད་གྲུང་སོ་དང་བོད་
དབར་འབྲེལ་གཏུག་བྱེད་ལུགས་དང་། གྲུང་སོས་རིམ་བཞིན་བཙན་
བཟུང་བྱས་ཀྱང་དུ་ལྷ་སོད་ཀྱིས་ཚུར་ལེན་སྐྱམ་པའི་གཞུ་དང་། རྫོང་ཁག
གི་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་རིགས་རྣམས་འཚོལ་བསྡུ་བྱས་ཏེ་ཚོགས་འདུའི་ཐོག……
འཁྱེར་ སོས་པའི་ངསྐབ་བྱ་བྱས་པ་ཡིན་”ཞེས་མཛོད་སུམ་འཛོམས་མེད……
ཀྱིས་བཀོད་ཡོད་ཅིང་ཁོ་པས་ངན་སྐུལ་བྱས་པ་བཞིན་བོད་ས་ ,ནས་སྲིད……
གཞུང་གི་ཡིག་ཚགས་མང་པོ་བསྡུ་རུབ་དང་སྦྲགས་སྒྲིག་བྱས་ཏེ་ཚོགས……
འདུར་འཁྱེར་ཞིང་། སྐབས་དེར་བཤད་སྒྲ་བློན་ཆེན་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་
དང་ལས་རོགས་ འི་ཧྲི་ཁྲི་སྟོན་ནོར་བུ་དངང་རྒྱལ་སོགས་བོད་ས་ནས……
སྲིད་གཞུང་གི་འཐུས་མི་རྣམས་ཉིན་འདུའི་བྱང་ངོས་ཤིམ་ལར་འཁྱེར……
སྐབས་ཕྱི་འབྲེལ་བློན་ཆེན་མད་ཁ་མ་ཏུང་གི་སྐུ་ཚབ་དང་འབྲས་སྤྱི་བློན……
ཆེན་སོགས་དབྱིན་ཇིའི་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་གིས་བསུ་བ་དང་སྣེ་ལེན……
གཟབ་རྒྱས་བྱས་པ་དང་། འཐུས་མི་ཚོར་བཞུགས་གནས་ཀྱང་གྲ་སྒྲིག
གང་ལེགས་བྱས་པ་མ་ཟད། དབྱིན་ཇི་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆེ་
གྲས་འགའ་ཞིག་ཞུགས་འཕྲད་བྱེད་པར་འོངས་ནས་ཕན་ཚུན་གྲོས་མོལ་ཡང་
བྱས་ཡོད།

ཐེངས་དེའི་གྲོས་ཚོགས་ནི་མད་ཁ་མ་ཏུང་གིས་ཡོངས་སུ་ཁ་ལོ་བསྒྱུར

ཞིང་། དབྱིན་ཇིའི་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་དང་བློན་ཆེན་བཤད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་སོགས་ཕྱོན་ཚུད་ནས་གསང་གྲོས་རིམ་པ་བྱས་པ་ལྟར། གྲོས་མོལ་འགོ་ཚུགས་མ་ཐག་ཏུ་བློན་ཆེན་བཤད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་···· སོགས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་འཐུས་མིས་བླང་བྱ་དྲག་པོ་དོན་ཚན་··· དྲུག་བཏོན་པ་འདི་ལྟར།

"དོན་ཚན་དང་པོ། ཕྱིན་ཆད་རྒྱ་བོད་ཕར་ཚུར་དབང་སྒྱུར་ལ་ཐེ་གཞུས་མི་བྱེད་པ་མ་ཟད། བོད་འདི་རྒྱལ་ཁབ་རང་བཙན་ཡིན་པར་ཐག་བཅད། སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེ་བོད་ཀྱི་ཆོས་སྲིད་ཡོངས་རྫོགས་ཀྱི་བདག་པོ་ཡིན་པར་ཐག་བཅད། གུང་ཧྲུའི་ཁྲི་བཞུགས་སོ་གཉིས་པ་ཕྱི་ལུགས་ འདས་ལོ་ 1906 ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་བདུན་ལ་པེ་ཅིང་དུ་རྒྱ་ཕྱི་གཉིས་ཆིངས་ཡིག་ཇུགས་ :རྫོག་སྐབས་བོད་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་དང་། ཐམ་ག་ཕབ་རིགས་མེད་གཤིས་བརྩི་འཛོག་བྱེད་མི་ཐུབ་པར་བརྟེན་རྒྱལ་ཁབ་གསུམ ག་ནས་ཆ་འཛོག་མེད་པ་བྱེད་རྒྱུ།

དོན་ཚན་གཉིས་པ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ཐད་བྱང་ཤར་ཟི་ལིང་མེ་ཙུ་སྔང་གི་རྫོ་བཙུགས་དང་། ཤར་རྨ་ཆེན་སྤོམ་རའི་གངས་རིའི་རྒྱུད་ཕྱོགས་པ་དང་པོ། ཤར་ལྷོའི་མཚམས་བྱིན་དྲངས་ཟེར་བའི་ཡུལ་དུ་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཞེས་པ་བཅས་ཡིན་ངེས་ཡོངས་གྲགས་བཞིན་ད····· ལམ་དབྱེ་འབྱེད་བགྱིས་པར་བོད་ཀྱི་ས་ཁོངས་ཞིབ་ཆ་བྱང་ཕྱོགས་ཀུན་ལུང་རི་རྩེ། ཨལ་ཏེན་ཏའི་རི་རྩེ། མཚོ་འདམ་རི་བརྒྱུད་ནས་རོ་ཞི་ལི་རི་རྩེ། ས྄ྲ་ཁང་སྒོ་ཐོའི་རི་རྩེ་ནས་མཚོ་སྔོན་པོའི་བྱང་བརྒྱུད་སྲ་ནག་ཁག་གསུམ་··· ལྷུར་ཚུད་པའི་རྒྱུའི་ཞིང་ཆེན་ཀན་ཧྲུའི་ས་མཚམས་བརྒྱུད། དེ་ནས་ལྷོ་

ཕྱོགས་ཕྱིན་ཏེ་ཤར་ཕྱིའི་སར་འགོ་ལོག ཏོར་ཁེ། ཞག་རོང་། རྒྱལ་རོང་

རྒྱལ་ཁག་བཅོ་བརྒྱད། ཟླག་ལ། དར་མདོ་ཚུར་ཚུད་དེ་ནས་ཕྱོར་ཕྱིན་གྱི

ཁྲི་ཁྲིན་དང་ཡུན་ནན་ས་མཚམས་བར། དེ་ནས་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་

བརྒྱུད་ནུབ་རི་དམར་རྩུན་བཅས་ཞིབ་པ་བར་སྐབས་བོད་ཀྱི་ས་ཆ་རྒྱ་ཕྱོགས

ནས་རིམ་ཟློས་ལ་ཁྲི་ཀང་ཞེས་མིང་གསར་བཏགས་ཡོད་འདུག་པ་དེའི་······

ཁོངས་འཁོད་ཀྱི་ས་དང་། མི་རིགས་རྣམས་ཀྱང་བོད་མི་ཡིན་གཤིས་ཕྱིན་

ཆད་བོད་གཞུང་དུ་བདག་པ་དང་། ལོ་ཧི་སོང་གི་ཁྲལ་དཔྱལ་རྣམས་ཕྱིར་

སློག་བྱེད་རྒྱུ་བྱུས།

དོན་ཚན་གསུམ་པར། དབྱིན་བོད་ཚོང་གི་འགྲོ་ལུགས་སྐོར་འདུས་ལོ་ 1893 ཟླ་དང་པོའི ཚེས་ཉེར་ལྔ་དང་འདས་ལོ་ 1908 ཟླ་བཞི་པའི་ ཚེས་ལ་ཉེར བདུན་ལ་བཞག པའི་ཆིངས་གསལ་རྣམས་དབྱིན་གཞུང་དང་། བོད གཞུང་བཀའ ཤོལ གྱིས་ཕན་ཚུན་གཉིས་དགེའི་བསྐྱར་བཅོས་བྱེད་རྒྱུར་རྒྱ་ཕྱོགས་ལ་ཐེ་ཚ་མེད།

དོན་ཚན་བཞི་པ། བོད་དུ་རྒྱ་དཔོན་དམག་སྡོད་རྒྱུ་སྐོར་ཕན་འཁོན་འགྲས་ཆེན་པོ་ཞུགས་པའི་མི་རིགས་ཡུལ་གཅིག་ཏུ་མཉམ་ཚོགས··· བྱེད་རྒྱུ་སྐོར་ཡང་རྩོད་འཁྲུགས་ཀྱི་རྒྱུ་མ་ཟད། རྒྱ་གཞུང་ལའང་ཕོགས་འགྲོ་ལས། བོད་ནས་ཡོང་འབབ་མེད་ཅིང་། བོད་གཞུང་མི་སེར་དང་བཅས་པར་འགྲོ་དོན་བརྡབ་བསིགས་ལ་རྟེན་འཕྲལ་ཕྱུགས་ཕན་ཚུན་བདེ··· འཛགས་ཡུན་གནས་ཆེད་བོད་ཀྱི་ས་ཁོངས་ལ་རྒྱ་མི་ཨམ་བན་དང་། དཔོན་རིགས། དམག་མི། མི་སེར་བཅས་འགྲོ་སྡོད་མི་ཆོག རྒྱ་མི་ཚོང་པ་བོད་གཞུང་གི་བཀའ་འབྲེལ་དཔོན་རིམས་སྐྱི་ལག་འཁྱེར་མེད་པར་བོད་བསྐྱོད···

མི་ཚེ།

དོན་ཚན་ལྔ་པ། སོག་ཡུལ་ཏུའང་སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་གསུམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱ་མཚོ་ཕེབས་ཏེ་ནང་བསྟན་ཁྱབ་སྤེལ་བླ་སློབ་ལར་རྒྱ་གཅིག ཁལ་ཁ་རྗེ་བཙུན་དམ་པའི་སྐུ་སྐྱེ་ངོས་འཛིན་དང་ཞབས་ཞུ་བླ་མ་དཔོན་རིམས་གཏོང་རྒྱུ། ཚོ་ཡོ། བཀའ་ཤོག སོགས་སྔུལ་སྨུས་མ་ཟད། རྒྱ་སོག་ཡུལ་གྲུ་ནས་གདན་ས་ཁག་ལ་གྲྭ་རྒྱུན་དང་དགེ་རྒྱུན་འབུལ་དངོས་ཕྲིན་ཆེ་ཡོང་ལུས་གོང་གསལ་ཁྲུལ་གྱི་ནང་པའི་ཆོས་བྱེད་བླ་མ་གྲྭ····རིགས་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རིན་པོ་ཆེའི་ཆོས་ཁྲིམས་འཁྱུར་ཤེས་སོགས་ལམ····ལུགས་སྔར་བཞིན་གནས་རྒྱུ།

དོན་ཚན་དྲུག་པ། རྒྱ་དཔོན་དམག་ཐང་། མི་སེར་བཅས་ནས་དབང་ཤེད་ཀྱིས་བོད་གཞུང་སྐུ་ཚབ་དཏྲལ་དངོས་འཁྲིག་འཁྱེར། གཡར་བླངས། ཉག་རོང་སོགས་རྫོང་གཞིས་འཁྲིག་ཉར་དངོས་པོ་ཁྲལ་འབབ། སྡེ་དགེ་གཞུང་ཞབས་མི་སེར་དང་། ལ་དྭགས་ཁ་བལ་བཅས་ཀྱི་མི་བསད་རྒྱུ་དངོས་འཁྲིག་འཕྲེར་སྟོར་རླག ཁང་པ་མེར་བསྲེགས་བཤིག་སྟོར་བཅས་རང་བཞིན་སྒྲུང་འཁྱུར་ལུབ་མིན་ལ་སྐྱིན་ཚབ་འཕྲལ་སྤྲོད་བྱེད་རྒྱུ་བཅས་ཀྱི་ཚིག་དོན་ཡོད་པ་ཞུ་རྒྱུར། བོད་གཞུང་སྐུ་ཚབ་སྲིད་བློན་བཤད་སྒྲས། ཚུ་སྒྲང་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བཅུ་གཅིག་ལ་” ཞེས་འཁོད། བོད་ཀྱི་འཐུས་མིས་མཏོན་པའི་གྲོས་གཞི་དོན་ཚན་དྲུག་པོ་དེའི་ཐོག་ནས་བལྟས་ན་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་ངན་བརྐྱལ་འོག་ཁོ་པ་ཚོའི་རྗེས་འབྲངས་··པ་ཞུང་ཤས་ཀྱིས་སྒྲོ་ཧམ་ཆེན་པོས་བོད་འདི་མིས་རྒྱལ་མངའ་ཁོངས་ནས··ཁ་བྲལ་བཏང་སྟེ་རང་བཙན་ཞེས་པ་དོན་དུ་དབྱིན་ཇིའི་མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་

དུ་བསྒྱུར་རྩིས་བྱེད་པའི་སྐོག་གཡོ་ཞིག་ཡིན་པ་ཏ་ཅང་གསལ།

དུས་དེར་གྲུང་དབྱང་གི་སྐུ་ཚབ་བོད་བཞུགས་ཤའོན་ཧྲུ་ཧྲེ་དྲན་དབྱི་ཧྲན་གྱིས་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བཀོད་མངགས་ལྟར་བོད་ས་གནས་ཀྱི་འཕྲུས་མིས་བརྟོན་པའི་གྲོས་གཞིར་དགག་ལན་བརྒྱབ་པ་འདི་ལྟར་"རྒྱ་བོད་གཉིས་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་ནས་བཟུང་བོད་ལ་ཕན་པ་རྒྱ་ཆེ་དང་སྲུང་སྐྱོབ་ ....ལན་མང་བྱུས་གཤིས། སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་བདུན་པར་རྒྱ་དམག་ལྷ་སར་ཐོག་མར་སླེབས། ཡང་སྤྱི་ལོ་ 1240 ལོར་ཧིང་གིར་རྒྱལ་པོས་བོད་ལ་དམག་དྲངས་ནས་ཁོ་རང་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཆེན་པོའི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྡུས། སྤྱི་ལོ་ 1652 ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དེ་བཞིན་གོང་མ་ཤུན་ཀྲེ་མཇལ་བར་འོངས་ཏེ་ཏཱ་ལ་ལཱ་མར་མཚན་གསོལ། འཛའ་ས་དམ་ཁ་སྒྲུལ། ཡང་སྤྱི་ལོ་ 1717 ལོར་ཛུན་ཤར་དམག གིས་བོད་ཡུལ་ཁྲབ་པས་གོང་མས་དཔུང་.......རོགས་བཏང་སྟེ་ཕ་རོལ་པོ་རྣམས་བོད་ནས་ཕྱིར་བསྐྲད། དེ་རྗེས་གོར་དམག་ལན་གཉིས་ལྷགས། ཐེངས་གཅིག་ལ་གོར་དམག་ཚིག་ཁྲི་བརྒྱད་སྟོང་ཙམ་འོངས་ནས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་དགོན་པ་སྟོར་བཤིག་བཏང་བ་དང་། དངོས་པོ་ལག་པར་གང་ཐེབས་འཕྱིར། བོད་འདི་ཏ་ཅང་ཚུ་ཐུག་ཐབས་ཟད་ཀྱིས་སླར་ཡང་རྒྱ་ནག་གོང་མར་དམག་རོགས་བཙལ་བས་ལམ་སེང་....དམག་སི་ཁྲི་ཚོ་ལྔ་བོད་དུ་བཙངས། གོར་དམག་རྣམས་ཕྱིར་བསྐྲད། ཕྱིད་མི་དང་། བོད་ཀྱི་ས་ཆ་སྲུང་རྐྱེད་རྒྱ་ནག་ནས་མི་སྲིག་མང་པོ་དང་། གསེར་དངུལ་གྲངས་མེད་བཏང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་རྒྱ་ནག་གི་དེབ་ཐེར་དང་ ..ཡིག་ཚགས་ནང་འཁོད་པ་སྨོས་ཅི། དབྱིན་གཞུང་གི་ཡིག་ཚགས་དེབ་ཁྲིངས་དང་། སྣེར་ཁྱིས་བྲིས་པའི་དཔེ་དེབ་སོགས་ལའང་གསལ་པོ་འཁོད

ཡོད། ཉེ་ལམ་རྒྱ་བོད་དབར་འཁྲིད་ཚོད་ཡོང་རྐྱེན་རྒྱ་ནག་ལ་ཁག་དཀྲི་
མེད། སྐྱབས་མགོན་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་མཛད་ཕྱོགས་དང་། དཔོན་རིགས་
རྡོ་རྗེ་གཡིབ་སོགས་ཀྱི་དབྱེན་སྦྱོར་དགུགས་ཤིང་ལ་བརྟེན་ནས་བྱུང་འདུག
……གོང་ཞུས་ལྟར། བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་རྗེ་ཚིག་རྣམས་ཁས་ལེན་བྱེད་མི་ཐུབ་
པའི་རྐྱེན་གོང་དུ་བཀོད་པ་ཕུད་བོད་དོན་འདིའི་སྐོར་གཞམ་གསལ་དོན་
ཚན་ཁག་རྩ་བཟུང་བྱེད་དགོས་པ་སྟེ།

གཅིག་ལ། ངོས་གཞམ་གསལ་མེད་རྟགས་འཁོད་པ་རྣམས་ནས་
ཐུགས་བློ་མཐུན་པའི་སྒོ་ནས་བོད་ལྗོངས་འདི་བཞིན་རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་ས་ཆའི་ནང་དུ་གནས་ངེས་ཡིན་པ་ཆ་འཛོག་བྱ་རྒྱུ་དང་། བོད་
གཞུང་དབྱིན་གཞུང་གཉིས་ཀའི་ཐད་ནས་འདི་ལ་དཀྲུག་རྐྱེན་སོགས་མི་བྱེད་
པའི་སྟར་རྒྱ་ནག་གིས་བོད་ཁམས་ལ་དབང་བསྒྱུར་ཉང་ཡོད་ལ་བོད་ཕྱོགས་
ནས་ཀྱང་སྔར་ལམ་བཞིན་བཙེ་གནས་དགོས་རྒྱུ་དང་། དེ་དག་ལ་དབྱིན་
གཞུང་ནས་ཀྱང་ཆ་འཛོག་མཛད་རྒྱུ། རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་གཞུང་ནས
ཀྱང་བོད་ཡུལ་དེ་བཞིན་རྒྱའི་ཞིང་ཆེན་དུ་བསྒྱུར་བཀོད་མི་བྱེད་པ་ཁས་ལེན
བྱས། དབྱིན་གཞུང་ནས་ཀྱང་བོད་ལྗོངས་སམ་བོད་ཀྱི་ས་སྡེ་ཆ་ཤས་དབྱིན་
ཁོངས་སུ་བཞེས་རྒྱུ་མེད་པ་བྱས།

གཉིས་ལ། རྒྱ་ནག་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་གཞུང་གིས་བོད་ལྷ་ལྡན་དུ་
ཨམ་བན་གཅིག་བསྐོ་གཞག་བྱས་ཏེ་བཞག་ཆོག་པ་དང་། དེ་ལ་སྔར་ལམ
གྱི་ཚད་དབང་ཐོབ་ཐང་གང་ཡོད་སྟར་རྒྱུན་ལྟར་བྱེད་དགོས་པ ལ་སྐུ་སྲུང་
རྒྱ་དམག་ཉིས་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་བཞག་པ་དེ་ཐོག་ནས་ཚིག་སྟོང་ལྔ་ལྡན་དུ……
འཛོག་རྒྱུ། དེ་འཕྲོས་ཚིག་སྟོང་དྲུག་བརྒྱ་ས་གནས་ཨམ་བན་དེའི་འདོད

སོས་ལྷུར་འཛོག་རྒྱུ།

གསུམ་པ། བོད་ཕྱོགས་ནས་ཕྱི་རྒྱའི་ལས་དོན་དང་། དམག་དོན་བྱེད་སྟོའི་སྐོར་རྒྱ་ནག་གི་བཀའ་སློབ་ལྟར་བྱེད་རྒྱུ། ཡང་ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་སུ་འདྲ་ཞིག་དང་གྲོས་མོལ་བྱ་དགོས་ཙང་རྒྱ་གཞུང་མ་བརྒྱུད་པར་མི་བྱེད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་ལོ་ 1906 ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་བདུན་ཉིན་དབྱིན་བོད་ཆིངས···ཡིག་དོན་ཚན་ལྔ་པ་ནང་གསལ། དབྱིན་ཇིའི་ཚོང་རའི་དོ་དམ་པ་དང་། བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཕན་ཚུན་ཐུག་འཕྲད་ཚོང་དོན་སྐོར་གྲོས་མོལ་དགོས་རིགས་ལ་དགག་བྱ་མེད།

བཞི་པ། བོད་ཕྱོགས་གནས་བོད་དཔོན་ཁག་དང་མི་སེར་རྒྱ་ཕྱོགས་ལ་དཀར་བ་ཡོད་རིགས་མཁྱེན་གསལ་བཙོན་བཅུག་བྱས་རིགས་དང་རྒྱུ······དངོས་གཞུང་བཞེས་བྱས་རིགས་རྣམས་དགོངས་དྭངས་ཀྱི་བཙོན་འདོན····དང་རྒྱུ་དངོས་ཕྱིར་སློག་བྱེད་རྒྱུ་བྱས།

ལྔ་པ། བོད་ཕྱོགས་ཀྱི་འཆར་གཞི་དོན་ཚན་ལྔ་པ་དེ་སྐོར་བཀའ་མོལ་མཛད་ཚོག

དྲུག་པ། དེ་སྔ་ཚོང་གི་འགྲོ་ལུགས་སྐོར་གྱི་ཆིངས་ཡིག་ཕྱི་ལོ་ 1893 ཟླ་བཅུ་གཉིས་པའི་ཚེས་ལྔ་དང་ཡང་ཕྱི་ལོ་ 1908 བཞི་པའི་ཚེས་བཞི···ཚོང་གི་འགྲོ་ལུགས་ཀྱི་ཆིངས་ཡིག་རྣམས་ལ་བསྐྱར་བཅོས་བྱ་དགོས་བྱུང་····ཚེ་ཚང་མ་ཞིབ་མོལ་གྲིས་ཕྱི་ལོ་ 1906 ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉེར་བདུན་ལ··རྒྱ་ཕྱི་ནས་བོད་དོན་སྐོར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་དེའི་དོན་ཚན་གསུམ་པ···ལྟར་བཀའ་མོལ་གནང་རྒྱུ།

བདུན་པ། རྒྱ་ནག་དངོས་གནས་དང་། བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་

དེ་བཞིན་དུ་ལྷ་འདི་ནང་རྟགས་ལམ་རོབ་བཀོད་དེ་བྲུར་ཕུལ་ཞུས་ཡོད།
ཕྱི་ལོ་ 1913 ཨོཀྲྀ་བར་ཏྲ་རིག་སུམ་རྩ་ལ་" ཞེས་འཁོད།   ཀྲུང་དབྱང་
སྲིད་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་དྲན་དབྱི་རྩན་ནས་ཆོག་འཛམ་ལ་དོན་བྲབ་མོའི་སྐོ
ནས་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གི་འབྲེལ་བ་དང་ལྷག་པར་དུ་ཡོན་རྒྱལ
རབས་ཀྱི་དུས་ནས་བཟུང་བོད་འདི་ཀྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་བསྟོན་མེད
གཅིག་ཏུ་གྱུར་སྐབས་སྐར་ལམ་བཞིན་བོད་བཞུགས་ཨམ་བན་གཏོང་དགོས
པ་དང་། སྲུང་དམག་བོད་དུ་བཅའ་སྡོད་བྱེད་དགོས་པ། ཕྱི་འབྲེལ་དང་
དམག་དོན་སོགས་བོད་ཀྱི་ལས་དོན་གལ་ཆེའི་རིགས་ཀྲུང་དབྱང་ལ་སྙན
སྒྲོན་མ་ཞུས་པར་རང་དགར་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁབ་གང་འདྲ་ཞིག་ལའང་འབྲེལ
གཏུགས་མི་ཆོག་པ་སོགས་སྐོར་ནན་བཤད་ཡང་ཡང་ར་ནང་།

དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་དང་། མི་སེར་ཀྲུང་དབྱང་ལ་བློ་
དཀར་བ་ཡོད་རིགས་ལ་དོན་མེད་བསྙད་འདོགས་ཀྱིས་བཙོན་འཇུག་བྱས
པ་ཚང་མ་འཕྲལ་དུ་གློད་བཀྲོལ་དང་དངོས་པོ་གཞུང་བཞེས་བྱས་རིགས
ཕྱིར་སྤྲོད་དགོས་པའི་རེ་བ་ནན་པོ་བཏོན་ཅིང་། འོན་ཀྲུང་བཤད་སྒྲ
དཔལ་འབྱོར་རྡོ་རྗེ་སོགས་བོད་ས་གནས་ཀྱི་འཐུས་མི་ཚོས་བོད་སྐྱེར་བཙན
ཡིན་ལུགས་སྐོར་མཐའ་འཁྲུངས་བྱས་སྐབས་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་
འཐུས་མི་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་འཐུས་མིའི་དབར་འཁོན་རྩོད
མང་ཙམ་བྱུང་བ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱ་བོད་ས་མཚམས་ཟིར་ཀའི་སྐོར
ཕན་ཚུན་རྩ་བ་ནས་མཐུན་ཐབས་མེད་པའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་རེད།

དུས་དེར་དབྱིན་གཞུང་གི་འཐུས་མི་མད་ཁ་མ་ཏུང་གིས་སྟོན་ཚུད
ནས་ཁོ་པ་ཚོས་ནང་མོལ་ཞིབ་གྲོས་བྱས་པ་ལྟར། རྒྱ་བོད་དབར་བར

འདུམ་བྱེད་མཁན་ཡིན་ཁུལ་གྱིས་ཚིངས་ཡིག་འཆར་ཟིན་དོན་ཚན་བཅུ······
གཅིག བཏོན་པ་དེར་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་ཀྱིས་ངོ་རྒོལ་མཐའ
གཅིག་ཏུ་བྱས་སྟབས་འཆར་ཟིན་དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་ཟེར་བ་བཟོ་བཅོས་
ཕྲན་བུ་བྱས་ཏེ་ཟ་ཁ་མ་ཧུང་དང་བཤད་སྦྲ་ཆེ་གཉིས་ནས་ནང་མོལ·······
ཚིངས་ཡིག་བཞག་པ་འདི་ལྟར།
"དོན་ཚན་དང་པོར། ཟུར་ཐོ་གསལ་བའི་ཚིངས་ཡིག་ནང་གང་
ཡོད་དེ་ད་ལྟའི་ཚིངས་ཡིག་འདི་ལ་བསྒྱུར་བཀོད་དུ་འགྲོ་གཞིའམ་མ··· ·····
མཐུན་པ་གོ་ལྡོག་ཏུ་གྱུར་པའི་རིགས་མ་ཡིན་པའི་ཚིག་གཞི་གང་ཡོད་ལ·····
ཕན་ཚུན་ངོ་བདག་གཞུང་ས་རྣམས་ནས་རྩི་འཛིན་གནང་དགོས།
དོན་ཚན་གཉིས་པར། དབྱིན་གཞུང་དང་། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས
བོད་ལྗོངས་འདི་བཞིན་ཕྱི་རྒྱར་རྒྱ་ནག་གི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་དབང་རྩིས···
ཀྱང་། བོད་ཕྱི་མའི་ནང་དོན་རྒྱལ་ཁག་རང་བཙན་ཡིན་པ་མཁྱེན་ཚོད་
ལྟར་ཆ་འཛིན་གནང་ནས་མངའ་ཁོངས་ས་མཚམས་ལ་དབྱེ་འབྲི་དང་།
བོད་ཕྱི་མའི་ནང་དོན་དབང་ཆ་ཐུས། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་སྐྱེ་ངོས་འཛིན་
དང་། ཁྲི་གསོལ་སོགས་ལ་ཐེ་ཚོགས་གཏན་ནས་མི་བྱེད་པར་ཆད་དབང་
གང་ཡོད་ཚང་མ་ལྷ་ལྡན་བོད་གཞུང་རྒྱལ་ཁབ་རང་ལ་གནས་རྒྱུ་ཁས་ལེན་
བྱས། རྒྱ་ནག་གཞུང་ནས་བོད་ཡུལ་འདི་ཉིད་རྒྱའི་ཞིང་ཆེན་དུ་མི་བསྒྱུར་
བའི་ཁས་ལེན་བྱས། དབྱིན་ཇིའི་གཞུང་ནས་ཀྱང་བོད་དང་བོད་སའི་ཆ་
ཤས་ཙམ་ཡང་བདག་མི་བྱེད་པ་ཁས་ལེན་བྱས།
དོན་ཚན་གསུམ་པར། རྒྱ་གར་རྒྱལ་ཁག་དང་དེ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཕྲན
རྣམས་དང་། བོད་གཞུང་ས་འབྲེལ་ལ་བརྟེན་ས་མཚམས་ཉེ་འདབས་

བདེ་འཛུགས་དང་། བོད་དུ་ཆབ་སྲིད་ཀ་ཏན་གནས་དགོས་པ་དབྱིན་
གཞུང་ལ་ཁྱད་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་པར་ཆ་བ་ནས་བྱུང་དོན་རྒྱ་ནག་གཞུང་ས་…
ནས་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་དོན་ཚན་བཞི་པའི་ཚིག་དོན་ལྟར་མ་གཏོགས་བོད་…
ཕྱི་མར་དམག་མི་མི་གཏོང་བ་མ་ཟད། ཞི་དྲག་དཔོན་རིགས་མི་འཛུག་
པ་དང་། རྒྱ་ནག་གི་མི་སེར་ས་ཞིང་འདེབས་འཁོར་གྱི་བོད་དུ་གཞིས་
ཆགས་གཏན་སྡོད་བྱེད་མི་འཇུག་པར་ཁས་ལེན་བྱས། རྒྱ་ནག་གི་དཔོན་
དམག་དེ་འདྲ་ཆིངས་འདི་བཞིན་རྟགས་འཛུགས་སྐབས་བོད་ཕྱི་མའི་ནང་…
ཡོད་ཙང་། ཟླ་གསུམ་མི་འགྱངས་པར་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་རྒྱུ། དབྱིན་
གཞུང་ནས་ཀྱང་འདས་ལོ་ 1904 ཟླ་དགུ་པའི་ཚེས་བདུན་ལ་དབྱིན་བོད་
དབར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་གི་འབྲུ་དོན་ལྟར་མ་གཏོགས་བོད་ལ་ཞི་དྲག་
དཔོན་རིགས་མི་འཛུག་པ་དང་། སྐུ་ཚབ་རྣམས་ཀྱི་སྐུ་སྲུང་ལས་ལྷག་པའི་
དམག་མི་མི་འཛུག་པ་མ་ཟད། མི་སེར་ས་ཞིང་འདེབས་འཁོར་གྱི་གཞིས་
ཆགས་གཏན་སྡོད་བྱེད་མི་འཇུག་པར་ཁས་ལེན།

དོན་ཚན་བཞི་པར། གོང་གསལ་དོ་སྣང་མཚམས་བྱུང་ཙང་ལྷ་
སར་རྒྱ་ནག་དཔོན་པོ་ཆེ་བ་གཅིག་བཞག་སྡོལ་འཛུགས་པར་སྐུ་སྲུང་བབ…
མཚུངས་དང་བཅས་པ་སུམ་བརྒྱ་ལས་ལྷག་པ་གཏོང་ཐོས་བཞག་མི་ཆོག་པ་
བྱས་ཡོད།

དོན་ཚན་ལྔ་པར། བོད་སྐོར་རྒྱ་ནག་དང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་གཉིས་
ནང་ཚག་བར་ཆིངས་ཡིག་དང་། གན་རྒྱ་བཞག་མི་ཆོག་པ་མ་ཟད།
རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་དང་ཡང་མི་འཛོག་པ་རྒྱ་བོད་གཉིས་ཀྱིས་ཁས་ལེན་…
བྱས་ཡོད། ཡིན་ཀྱང་དབྱིན་བོད་གཉིས་བར་ཕྱི་ལོ་ 1904 ཟླ་དགུ་པའི་

ཆོས་བདུན་པ་ཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་དང་། ཕྱི་ལོ་ 1904 ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉེར་བདུན་ལ་དབྱིན་ཇི་དང་། རྒྱ་ནག་བར་བཞག་པའི་ཆིངས་ཀྱི་འབྲུ་དོན་ལྟར་དབྱིན་གཞུང་དང་ཆིངས་གན་བཞག་ཚོག་པ་བྱས་ཡོད།

དོན་ཚན་དྲུག་པར། དབྱིན་ཇི་དང་། རྒྱ་ནག་བར་ཕྱི་ལོ་ 1906 ཟླ་བཞི་པའི་ཚེས་ཉེར་བདུན་ལ་བཞག་པའི་ཆིངས་གསལ་དོན་ཚན་གསུམ་པ་དེ་བཞིན་བརྩི་འཛོག་མ་དགོས་པ་བྱས་ཡོད། ……རྒྱ་ནག་གམ་རྒྱལ་ཁག་དགའ་ཉེ་གཞན་དག་ལ་གནང་བའི་ཚོང་བྱུས་བདེ་ཐབས་དེ་ནང་བཞིན་དབྱིན་ཇིའི་ཚོང་ཟོག་ལ་ཡང་གནང་དགོས།

དོན་ཚན་བདུན་པའི། ཀ་པར། ཕྱི་ལོ་ 1893 དང་ཕྱི་ 1908 ལ་བཞག་པའི་ཚོང་གི་འགྲོ་ལུགས་ཆིངས་ཡིག་རྣམས་ལ་བརྩི་འཛོག་མེད་པ་བྱེད་རྒྱུ་བྱས། ཁ་པར། ཕྱི་ལོ་ 1904 ལ་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་གི་དོན་ཚན་གཉིས་པ་དང་། བཞི་པ། ལྔ་པའི་འབྲུ་དོན་ལ་བརྩི་འཛོག་ཡོང་བའི་ཆེད་དུ་བོད་གཞུང་ནས་དབྱིན་ཇི་གཞུང་དང་། བོད་ཕྱི་མར་ཚོང་གི་འགྲོ་ལུགས་གསར་བཟོ་ལམ་སེང་བྱ་རྒྱུའི་ཁས་ལེན་བྱས་ཡོད། ཡིན་ཀྱང་རྒྱ་གཞུང་དང་མ་བསྟུན་པར་ཆིངས་ཡིག་འདིར་བསྒྱུར་བཅོས་སུ་འགྲོ་གཞིའི་ཚོང་གི་འགྲོ་ལུགས་ཆིངས་ཡིག་མི་འཛོག་རྒྱུ་བྱས།

དོན་ཚན་བརྒྱད་པར། དབྱིན་བོད་གཉིས་བར་ཕྱི་ལོ་ 1904ཟླ་དགུ་པའི་ཆོས་བདུན་ལ་བཞག་པའི་ཆིངས་ཡིག་འདི་དོན་བཞིན་བོད……… གཞུང་ལ་བཀའ་མོལ་ཞུ་དགོས་བྱུང་ན་རྒྱལ་རྩེ་ནས་ཡིག་འགྲུལ་ལ་སོགས་…… པས་ཐག་ཆོད་མིན་ཡོང་འདུག་པ། རྒྱལ་རྩེར་བཞུགས་པའི་དབྱིན་གཞུང་སྐུ་ཚབ་སྐུ་སྲུང་ཁྲིད་ནས་ལྷ་སར་འགྲོ་ཆོག་པ་བྱས་ཡོད།

དོན་ཚན་དགུ་པར། ཆིངས་ཡིག་འདིར་རྩ་འཛིན་བདེ་ཆེད་དུ་བོད་ཀྱི་ས་མཚམས་ས་ཁྲ་ནང་ཡོད་ལ་རྟགས་དམར་པོ། བོད་ནང་མ་དང་། ཕྱི་མའི་ས་མཚམས་ལ་རྟགས་སྔོན་པོ་བརྒྱབ་ཡོད་པ་ལྟར་ཡིན། ད་ལྟའི་ཆིངས་ཡིག་འདིའི་ཚིག་དོན་གང་ཡོད་ཅུང་།

བོད་ནང་མར་བོད་གཞུང་གི་དབང་ཆ་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ལུས་ཚང་མ་…རང་འཛུགས་ལ་ལྷག་དོན་དགོན་ཁག་སོ་སོའི་བླ་མ་བསྐོ་བཞག་དང་ཆོས་…སྡེའི་སྐོར་སོགས་བསྐྱར་བཀོད་ཀྱི་དབང་ཆ་ཚང་མར་གནོད་འགལ་ཉམ་…ཆག་ཏུ་མི་འགྲོ་བ་བྱས་ཡོད།

དོན་ཚན་བཅུ་པར། ད་ལམ་ཆིངས་ཡིག་འདི་བཞིན་དབྱིན་ཡིག་དང་། རྒྱ་ཡིག བོད་ཡིག་རྣམས་ཡི་གེར་བསྒྱུར་སྐབས་གོ་བསྡུར་ཏན་ཏིག་བྱས་ཡོད་པ་གོ་ཕྱོགས་ཡོག་གླེང་བྱུང་ན་དབྱིན་ཡིག་ཏུ་གསལ་བ་དེ…རང་ལ་སོར་གནས་བྱ་རྒྱུ།

དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་པར། ཆིངས་ཡིག་འདི་བཞིན་ལག་རྟགས་བརྒྱབ་པ་ནས་བཟུང་ཉེ་འཛོག་བྱ་རྒྱུ། ཆིངས་ཡིག་འདི་བཞིན་དབྱིན་རྒྱ་བོད་བཅས་ཀྱི་ཡི་གེ་འདྲ་གསུམ་རེའི་ཐོག་སྐུ་ཚབ་སོ་སོའི་ཐམ་ག་དང་། མིང་རྟགས་འཁོད་ཡོད། སིམ་ལར་ཕྱི་ལོ་ 1914 ཟླ་བཞི་པ་ཚེ་ལ་ཏ་རིས་གསུམ་རྒྱ་ལུགས་མི་སེར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལོ་གསུམ་པའི་ཟླ་བ་བདུན་པའི་…ཚེས་གསུམ། བོད་ཤིང་སྟག་ཟླ་ལྔ་པའི་ཚེས་བཅུ་ལ་”ཞེས་འཁོད།

གོང་གསལ་ཆིངས་དན་དོན་ཚན་ཁག་བཅུ་གཅིག་དེའི་ཐོག་ནས་…གསལ་པོར་མཐོང་ཐུབ་པར། དབྱིན་ཇིའི་སྐུ་ཚབ་ མད་ཁ་མ་ཧུང་སོགས་ཀྱིས་སྔོན་ཚུད་ནས་ཁོ་པ་ཚོ་ནང་མོལ་བྱས་པ་ལྟར་བར་འདུམ་བྱེད་པའི་…

ངང་ཚུལ་སྟོན་པ་ཙམ་ལས་དོན་དུ་གཡོ་སྒྱུའི་སྒྱུར་བར་བརྟེན་ནས་མཚོ་་་་་
སྟོན་དང་། ཤེའི་ཁམས་ཀུན་སྲུའུ། ཟི་ཁྲིན། ཡུན་ནན་བཅས་ཀྱི་
བོད་རིགས་ས་ཁུལ་ཡོངས་རྫོགས་བོད་ཁོངས་སུ་བརྩི་དགོས་པ་དང་། དེ་
ལའང་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་དབྱེ་བ་སྟེ། འབྲི་ཆུའི་ནུབ་ངོས་ས་ཁུལ་ལ་
བོད་ཕྱི་དང་། འབྲི་ཆུའི་ཤར་ངོས་ས་ཁུལ་ལ་བོད་ནང་མ་ཞེས་མིང་
བཏགས། བོད་ནང་མའི་ས་གནས་ཁག་གི་དབྱ་བ་མཐའ་དག་རྒྱ་བོད་ཐུན་
མོང་ནས་དོ་དམ་གནང་དགོས་ཟེར་བ་དང་། བོད་ཕྱི་མའི་དབྱ་བ་ཆེ་
འབྲིང་ཆུང་གསུམ་ཚང་མ་བོད་གཞུང་རང་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཆོག་པ་་་་
ཟེར་བ་འདི་ནི་མངོན་སུམ་འཛེམས་མེད་ཀྱིས་བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་མདའ་་་
ཁོངས་ནས་ཁ་བྲལ་གཏོང་རྩིས་བྱེད་པ་ཞིག་རང་ཡིན།

དུས་དེར་ཡོན་ཧྲེ་ཁད་སྲིད་གཞུང་ཉམས་ཆུང་ཐབས་མེད་ཀྱི་གནས་
སུ་ལྷུངས་ཏེ། དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པར་མཐུད་རྩེ་ཁ་གཏད་
ཀྱིས་འཐབ་རྩོད་བྱེད་མི་ཐོད་སྐབས་དབྱིན་གཞུང་གིས་མགོ་ཐར་དསྲུང་་་་་
འཇུད་ཀྱིས་ཆིངས་ཡིག་འཆར་ཟིན་དོན་ཚན་བཅུ་གཅིག་འདི་གཙོ་བོར་་
འཛིན་ཏེ་གྲོས་མོལ་བྱེད་དགོས་ཟེར་བ་མ་ཟད། སླར་ཡང་འཆར་ཟིན་
དོན་ཚན་བརྒྱད་བཏོན་ཏེ་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་འཐུས་མི་དྲན་དབྱི་་་་
ཧྲན་ལ་བཙད་ཤེད་ཀྱིས་མིང་རྟགས་འགོད་དགོས་བརྗོད་པར་ལྷར། དྲན་
དབྱི་ཧྲན་ཡང་བྱེད་ཐབས་དབེན་པའི་གནས་སུ་སྒྱུར་ནས་འཆར་ཟིན་དོན་་་
ཚན་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད་ཅིང་། གནས་ཚུལ་དེ་རྒྱལ་ནང་གི་ཚགས་པར་
ཐོག་བཀོད་འཕྲལ་རྒྱལ་ཡོངས་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་གིས་ངོ་རྒོལ་་་་
མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ་མ་ཟད། ཡོན་ཧྲེ་ཁད་སྲིད་གཞུང་ལ་ཁ་ཧྲུང་

དྲག་པོ་བཏང་བས་ཡོན་རྫེ་ཁད་ཀྱིས་ཚིངས་ཡིག་འཆར་ཟིན་དེར་ཚོག······
མཆན་སྦྱོད་མ་ནུས་པར་དྲིན་དབྱི་ཧྲན་ལ་ཚིངས་ཡིག་དངོས་སུ་འཇོག······
སྐབས་མིང་རྟགས་འགོད་མི་ཚོག་ཅེས་བཀའ་ཕབ་པ་ལྟར་ཚིངས་ཡིག ······
དངོས་སུ་འཇོག་སྐབས་དྲིན་དབྱི་ཧྲན་གྱིས་མིང་རྟགས་རྩ་བ་ནས་མ་བཀོད
སྐབས་དབྱིན་གཞུང་སྐུ་ཚབ་ཟད་ཁ་མ་ཏུང་དང་བོད་ས་གནས་ཀྱི་སྐུ་ཚབ་
བློན་ཆེན་བཤད་སྒྲ་དཔལ་འབྱོར་རྗེས་གསང་བའི་གྲོས་མིང་རྟགས······
བཀོད་པ་མ་ཟད། ཞར་བྱུང་ས་ཁྲའི་གྲོག་དབྱིན་བོད་ས་མཚམས་ཟད་
ཁ་མ་ཏུང་ཞེས་པའི་ས་ཐིག་བཀོད། འོན་ཀྱང་སིམ་ལའི་ཚིངས་ཡིག་རྫོ་
མ་དེར་ཀྱང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་འཐུས་མིས་བཀོད་མངགས་ལྟར་དངོས···
སུ་མིང་རྟགས་བཀོད་མེད་སྐབས་ཚིངས་ཡིག་དེ་ང་དབྱིན་བོད་དབར······
གསང་བའི་གྲོས་བཞག་པའི་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་ཚིངས་ཡིག་ཅིག་ཡིན་ལ།
དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་མངའ་ཁོངས···
ནས་ཁ་བྲལ་་ཏོང་བའི་ངང་རྟགས་ཁུངས་བཙན་ཞིག་ཀྱང་ཆགས་ཡོད།

10. བོད་ས་གནས་སུ་སྲིད་འཛིན་གྱི་བྱེད་ཐབས་གསར་པ་འགའ་ཞིག་ལྷུང་སྐོར།

རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་དང་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཚེ་གྲས···
འགའ་ཞིག་མེས་རྒྱལ་ནང་ཁུལ་དང་། ཕྱི་སོག རྒྱ་གར་སོགས་ཀྱི་ས་གནས་
མང་པོར་དུས་ཡུན་གང་འཚམས་བཞུགས་ཏེ་སྟོན་ཐོན་གྱི་འཇུགས་སྐྱུན···
དང་། འཕྲུལ་ཆས། ཚན་རིག་ལག་རྩལ་དེ་དམ་ལམ་ལུགས། དམག་དོན་
སོགས་དངོས་སུ་གཟིགས་སྐབས་དབྱིན་ཇི་དང་། རྒྱ་གར། ཕྱི་སོག མེས་
རྒྱལ་ནང་ཁུལ་གྱི་དེ་དམ་ལམ་ལུགས་དང་ཚན་རིག་ལག་རྩལ་སོགས་སྐོར···

བརྟག་ཞིབ་ཡུན་རིང་གནང་སྟེ་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དངོས་འབྲེལ་གོང་སྤེལ……
གཏོང་དགོས་ན་དེང་རབས་ཀྱི་ཚན་རིག་ལག་རྩལ་དང་། ཉོ་དམ་ལམ་
ལུགས། དམག་དཔུང་ངེས་ཅན་ཞིག་སོགས་དགོས་ངེས་ལས་ལྷ་བླ་མ་ཁོ་
ནར་གསོལ་བ་འདེབས་བཞིན་བསྡད་ན་མི་འགྲིག་པ་དེ་གསལ་པོར་མཁྱེན།
དེར་བརྟེན་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས། དམག་
དོན་སོགས་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་ཡོང་ཆེད་བྱེད་ཐབས་གསར་པ་འགའ……
ཞིག་ལག་ལེན་བསྟར་བ་འདི་ལྟར། ཤིང་སྟག་(1914)ལོར་སིམ་ལའི་
གྲོས་ཚོགས་གྲོལ་ནས་ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་བོད་དམག་བཅོས་སྒྲིག་དང་རྒྱ……
བསྐྱེད་བཏང་སྟེ་བོད་དམག་དམག་སྐར་གཅིག་ལ་ཉི་ཧོང་གི་དམག་དཔོན……
ཉིང་པ་ཡ་སུ་མ་ཛི་པ་ནས་ཉི་ཧོང་གི་དྲག་པོའི་ལུགས་སྲོལ་གྱི་དམག་རྩེད……
དང་། དམག་སྐར་གཅིག་ལ་ཨུ་རུ་སུའི་དྲག་པོའི་སློབ་སྦྱོང་ཐོན་པ་སོག་
པོ་བསྟན་པ་རྒྱལ་མཚན་ནས་ཨུ་རུ་སུའི་ལུགས་ཀྱི་དམག་རྩེད། དམག་སྐར་
གཅིག་ལ་དབྱིན་ཇིའི་ལུགས་ཀྱི་དམག་རྩེད། སྟར་ཡོད་རྒྱ་སྦྱོང་དམག་རྩེད་
བཅས་ཁག་སོ་སོར་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་དུ་བཙུག་སྟེ་དམག་རྩལ་འགྲན་བསྡུར……
གྱིས་དམག་རྩེད་གང་ཞིག་དགེ་མཚན་ཆེ་བ་ཡོད་མེད་གཟིགས་ཞིབ་དང……
འབྲེལ་བོད་དམག་ཚིག་ཁྲི་ཅམ་འཛུགས་རྒྱུའི་འཆར་འགོད་གནང་། དེའི་སྤྱི་
ཁྱབ་དམག་དཔོན་ཆེ་བ་བཀའ་བློན་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་དང་།
དམག་སྤྱི་གཞོན་པ་ཐའི་ཇི་ཁྲི་སྨོན་ནོར་བུ་དབང་རྒྱལ་ལ་བསྐོ་གཞག……
བསྡུལ། དེ་རྗེས་དམག་སྐར་གསར་ཉིང་རྣམས་ཀ་སྡེའི་གོ་རིམ་སྡེ་ཚན་
བསྒྲིགས་ཤིང་། དམག་དར་དང་། དམག་སྤྱི་ལས་ཁུངས་ཀྱི་རྩ་འཛུགས་སྒྲིག་
གཞི། དམག་ཁྲིམས་སོགས་གཏན་འབེབས་གསལ་བསྒྲགས་གནང་།

སྐོང་གསལ་དམག་སྐར་ཁག དེ་རྣམས་ལ དེ་སྟེའི་རྒྱ་སྐྱོང་། སྒྲིག་གཞི་
གཞིར་བཟུང་དམག་མི་ལྔ་བརྒྱ་རེར་མདའ་དཔོན་རེ་དང་། དེ་འོག་ཏུ་
དཔོན་གཉིས་དང་། བརྒྱ་དཔོན་བཞི། ལྡིང་དཔོན་ཉི་ཤུ། བཅུ་དཔོན་
ལྔ་བཅུ་རེ་བཅས་རིམ་བཞིན བསྐོ་གཞག་བསྒྱུལ་ཞིང་། དེ་ནས་དམག་དོན་
མི་སྣ་གསོ་སྐྱོང་བྱེད་ཆེད་རྒྱལ་རྩེར་དབྱིན་ཇིས་དམག་དཔོན་གྱི་སློབ་གྲྭ·· ··
བཙུགས་ཏེ་དམག་དོན མི་སྣ་ཁག་གཅིག་གསོ་སྐྱོང་གིས་རིམ་བཞིན་དམག··
སྐར་སོ་སོར་ཁག་བགོས་བྲིས་དམག་དཔོན་གྱི་ལས་འགན་འཁུར་བ་རེད།

དེ་ནས་བོད་དམག་གི་མཚོན་ཆའི འབྱུང་ཁུངས་ཐག་གཅོད་ཡག་པོ··
ཡོང་ཆེད་གྲྭ་བཞི་གློག་འཕྲུལ་ཁང་གསར་བཙུགས་གྲིག མེ་མདའ་དང་······
མདེའུ་བཟོས། འོན་ཀྱང་སྐབས་དེར་ལག་རྩལ་དང་རྒྱུ་ཆས་སོགས ཕྱི་ནང་
གང་ཅིའི་ཆ་རྐྱེན་ཤིན་ཏུ་དམན་པས མེ་མདའ་དང་མདེའུའི་འབོར་ཚད·····
དང་སྤུས་ཚད་གཉིས་ཀ་འགན་སྲུང་བྱེད་མ་ཐུབ་སྐབས་རྗེས་སུ་གྲྭ་ཧ་ཞི·····
དངུལ་དཔར་ཁང་དུ་བསྒྱུར་ནས་བོད ས་ཧ་ནས་སྲིད གཞུང་གི་དངུལ་ལོར··
པར་འདེབས་ཀྱི་ལས་འགན་འཁུར་ཏེ་རིམ་བཞིན་དངུལ་སྒོར་དང་། ཟངས་
ཏམ་ཤོག་དངུལ། ཤོག་འཛིན་བཅས་པར་འདེབས་བྱ་ཡུལ་དུ་བསྒྱུར།
ལོ་དེར་དངུལ་ལོར་འབོར་ཞིག་པར་འདེབས་འགྲེམས་སྤེལ་གནང་།

དེ་ནས་བོད་དུ་གློག་ལས་དང་། གཏེར་ལས། ཐག་ཏར་ལས་རིགས་
སོགས་གསར་འཛུགས་བྱེད་ཆེད་ཉང་ཙོས་པ་རིག་འཛིན་རྡོ་རྗེ་དང་། སྨོན་
གྲོང་མཁྱེན་རབ་ཀུན་བཟང་། སྐྱིད་སྡུག་དང་ང་འདུས་ནོར་བུ། སྒོག་
མཁར་བསོད་ནམས་རྒྱལ་པོ་(ཡིག་ཆ་འདྲ་འ་ཞིག་ཏུ་དངོས་ནམས་མགོན···
སྐྱབས་ཞེས་འཁོད་)ང་ཅས་དཔོན་རིགས་ཀྱི་གཞོན་ནུ་བཞི་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱལ

ས་ཞུན་དུན་ཏུ་སློག་ལས་དང་། སྦག་ཏར། གཏེར་ལས། དམག་དེ་ཡ་
བཙས་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་པར་གཏོང་གནང་བ་དང་འབྲེལ་ཁོ་ཚོའི་ལྷ་སྐྱོང་ངོ་
འཛིན་བྱེད་པོ་རྩིས་པ་ཞུང་ཤར་རྡོ་རྗེ་ཚེ་རྒྱལ་གཏོང་གནང་མཛད། སྒྲིལ
གྱིས་བརྩམས་པའི་«བོད་ཀྱི་སྔོན་ཆད་དང་ད་ལྟ»ཞེས་པའི་ནང་བཀོད་"
དོན་"མདོ་རིམ་གྱི་ཕྲུ་གུ་བཞིའི་ནང་ནས་ལོ་ན་རྒན་ཤོས་སློག་མཁར་བས་"
དམག་ལས་སྦྱངས་པ་དང་། དམག་སྐར་དུའང་བླ་བ་བཅུ་གཅིག་ཙམ་སྦྱོང་
བདར་བྱས་ཤིང་། སློབ་གྲྭ་མ་ཐོན་གོང་བོད་ལ་ཕྱིར་ལོག་པ་དང་། ལོ་
ཆུང་ཤོས་བྱང་ངོས་པ་ནི་སྦྱང་གྲུང་འཛོམས་ལ་རིག་པ་རྗེ་བ་ཞིག་ཡོད། དེས་
སློག་ལས་སྦྱང་སྟེ་སྦྱང་འབྲས་གང་ལེགས་ཐོན་ཞིང་། དེ་མིན་གཞན་གཉིས
སློབ་སྦྱོང་ལ་བརྩོན་འགྲུས་ཞན་པས་གྲུབ་འབྲས་དེ་ཙམ་བྱུང་མེད་"ཟེར།
ཁོ་ཚོ་སྐུ་རྗེས་སུ་བོད་ལ་ལོག་རྗེས་སྲིད་སྒྲུག་དབང་འདུས་ནོར་བུས་ལྷ་སའི་
ཏར་ཁང་བཙུགས་ཏེ་འགོ་འཛིན་བྱེད་པོའི་འགན་འཁུར་གནང་བ་དང་།
སྔོན་གྲོང་མཁྱེན་རབ་ཀུན་བཟང་གིས་ལྷ་སའི་བྱང་ངོས་ནས་གསེར་གྱི་......
གཏེར་ཁ་འདོན་པའི་ལས་འགོ་བཙམས་ནས་གཏེར་ཁ་འདོན་སྐབས་ས་འོག
ནས་སྦལ་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཐོན་པས་མི་མང་པོས་ངཀྲ་མི་ཤེས་པའི་རྟགས......
མཚན་རེད་ཅེས་གཏེར་འདོན་པའི་ལས་ཀར་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས"
སྟབས་ལས་མཚམས་མི་འཛུགས་ཀ་མེད་བྱུང་། འོན་ཀྱང་སྐབས་དེར་རྒྱལ་
དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོའི་བཀའ་དགོངས་བཞིན་བོད་ཀྱི་ས་གནས་རྫོང"
གཞིས་ཁག་ལ་བཀའ་རྒྱ་བཏང་སྟེ་གཏེར་རྫོ་འཚོལ་ཞིབ་བྱེད་དགོས་པའི་....
བཀའ་ཕབ་པ་ལྟར་ས་གནས་ཁག་ནས་གཏེར་རྫོའི་དཔེ་ཚད་འདྲ་མིན་སྣ"
ཚོགས་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་ཕུལ་ཏེ་མི་མང་ཡོངས་ནས་གཏེར་རྫོ་འཚོལ་

པའི་བྱ་བ་བཟང་པོ་ཞིག་འགོ་ཚུགས་པ་རེད། བྱང་ངོས་པ་རིག་འཛིན་རྡོ་རྗེས་བོད་དུ་འཕྲུལ་འཁོར་བཟོ་གྲྭ་འཛུགས་རྒྱུའི་འགན་འཁུར་གནང་བ་མ་ཟད། དོག་སྨེའི་ཆུ་ཤུགས་གློག་འདོན་ཁང་བཙུགས་ཏེ་གློག་བཞུ་ཡང་སྤར་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། སློག་མཁར་བ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་པོ་བོད་ལ་ཕྱིར་ལོག་ནས་ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་ཚེ་ཡི་འཕེན་པ་རྫོགས། དེ་རྗེས་དཔོན་རིགས་དང་ཚོང་པ་ཆེ་གྲས་ཁག་གི་བུ་ཕྲུག་མང་པོ་རྒྱ་གར་ལ་སློབ་སྦྱོང་དུ་འགྲོ་མཁན་བྱུང་ཡོད་ཀྱང་བོད་ཀྱི་འཛུགས་སྐྲུན་ལ་ཕན་པའི་བྱ་བ་གང······ ཡང་མ་བྱུང་བར་མཐོན།

མེ་འབྲུག་(1916)ལོའི་ཟླ་ 9 ནང་ལྷ་ས་བསྟན་རྒྱས་གླིང་གི་ཉེ······ འདབས་སུ་ཁང་པ་གསར་སྐྲུན་ཐོག་བོད་ལུགས་སྨན་རྩིས་ཁང་དངོས་སུ··· བཙུགས། དབུ་འཛིན་སྨན་རྩིས་མཁས་དབང་འབྲས་ལྗོངས་སྨན་སྦྱིན་པ་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུར་རྩེ་དྲུང་ལས་ཚན་ཆེ་བའི་གོ་གནས་བསྐོ་བཞག་མཛད། དབུས་ཙ་ཙང་དང་། ཁམས། མདའ་རིས་སོགས་མདའ་ཁུལ་ས་གནས་ཁག་ནས་སློབ་མ་མང་པོ་བསྡུ་བསྐྲུང་ཐོག་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་སྒྲི་དང་། ཁྱད་པར་སྨན་རྩིས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ལ་སྦྱོང་པ་གང་ལེགས་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་རིག··· གནས་གོང་དུ་སྤེལ་བ་དང་། བོད་མི་དྲག་ཞན་ཚང་མའི་ནད་གསོར་ཕན་པའི་བྱ་བ་མང་པོ་མཛད་པས་ད་ལྟའང་སྨན་རྩིས་ཁང་ཞེས་ཡུལ་གྲུ་ཀུན་ཏུ་གྲགས་ཆེ་བར་གྱུར།

གཞན་ཡང་བོད་ལྗོངས་ཀྱི་ཞིང་ནགས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་འཕེལ་ཡོང······ ཐབས་དང་། ཐོན་ཟོག་གཙོ་བོ་བལ་གྱི་ཚོང་ལས་སྐོར་སོགས་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་འབྱུང་ཐབས་ལའང་ཐུགས་འཁུར་ཆེ་བཞིས་མཛད་ཡོད་པ་ནི།

རྣམ་ཐར་ནང་ 1913 བོད་ཆུ་གླང་ལོར་"བོད་ལྗོངས་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ལ....
སྤྲད་ཀྱི་བླང་དོར་བྱེད་སྒོའི་སྐོར་"ཀྱི་རྩ་ཚིག་ཕྲུག་དམ་སྤྱར་མ་ཞིག་བསྒྲལ་
པའི་དོན་ཚན་"ལྔ་པར། ད་ནས་བཟུང་སྐྱེ་ས་རི་ཀླུང་བེད་མེད་སྟོང་ཕྱུས
རྫི་ཡོད་ལ་ཁྲིམས་པ་ཉམས་ཅན་རྩོལ་ལྡན་ནས་ས་ཞིང་འཕུལ་བ་དང་། སྤྱིར་
ལུང་སྐྱེ་ཚེར་ཡན་གྱི་ཕན་བདེ་སྤེལ་བའི་རྡེབས་འཁོལ་གང་ཐུབ་བྱེད་པར་
གཞུང་སྐེར་ཆོས་བཅས་སུས་ཀྱང་བཀག་འགོག་ནམ་ཡང་མི་ཆོག་ཅིང་། དེ་
དག་དགེ་བེད་པོ་གསུམ་ཁྲལ་མེད་དུ་སྤྱད་རྗེས་རྒྱུ་ཁྲོན་དང་དགེ་བེད་ལ....
གཞིགས་པའི་ཁྲལ་བོགས་ར་ཉིས་པོ་འགེལ་འོས་ཐོག འཛིན་བདག་གཏན་
འཛུགས་སུ་སྤྲད་པས་གཞུང་འབངས་གཉིས་སླེབས་ཡོང་བ་བྱ་རྒྱུ"① ཞེས་
གསལ་བ་ལྟར་དེ་སྟོན་ས་སྟོང་བེད་མེད་རྣམས་ཀྱང་སྲིད་གཞུང་དང་།
དགོན་སྡེ། སྐེར་པ་ཁག་བཅས་ཀྱིས་བཀག་འདོམས་བྱེད་པ་དེ་དག་སྤྲད་ཞིང་
པ་ཉམས་སྐྱོང་དང་འབད་རྩོལ་ཡོད་པ་ཚོས་ས་ཞིང་གསར་སྤེལ་ལམ། སྤྱིར་
ལུང་སྐྱེ་ཚེར་སོགས་རྡེབས་གང་ཐུབ་རང་མོས་ལྟར་བྱས་ཆོག་པ་གནང་....
ཞིང་། ཐོན་སྐྱེད་བྱས་པའི་དགེ་བེད་རྫི་བྱུང་པོ་གསུམ་རིང་ཁྲལ་འབབ་མེད་
པར་སོ་སོས་ལོངས་སྤྱད་ཆོག་པ་དང་། དེ་རྗེས་ཁྲལ་ལམ་ཡང་ན་བོགས་མ་
སོར་གཞུང་འབངས་གཉིས་པོ་གཏན་འབེབས་ཀྱིས་འཛིན་བདག་ངལ་རྩོལ་
བྱེད་པོ་རང་ལ་གཏན་འཛུགས་བྱས་འཕྲུལ་གནང་བ་དེ་ནི་སྐབས་དེའི་སྐྱི....
ཚོགས་ལ་དཔགས་ན་ གསར་བཅོས་ཤིག་ཡིན་པས་གཞུང་འབངས་གཉིས....
ཀར་དགེ་སླེབས་ངེས་ཅན་ཞིག་བྱུང་ཡོད།

---

① (བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས་
དེབ་འདོན་ཐེངས་11པའི་ཤོག་ངོས་217—218)

དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ཚོང་ལས་ཐོན་ཟོག་དྲག་ཤོས་ལུག་བལ་ཡིན་པ་དེ······
དག་ས་གནས་སོ་སོའི་དཔོན་པོ་དང་ཚོང་པ་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་འགྲོས་པར··
རིན་འབབ་སྐྱེ་སེལ་ཙམ་ལས་མ་སྤྲད་པར་ཉོ་འདྲེན་གྱིས་རྒྱ་གར་ཕྱོགས······
བཙོངས་ཏེ་ཁེ་བཟང་ཟ་བར་བརྟེན་གཞུང་ཚོང་སྤོམ་མདའ་ཚང་ལ་བསྐོ······
བཞག་གནང་སྟེ། འགྲོག་པར་ཡུལ་ཐང་གི་བལ་རིན་གཅིག་གྱུར་སྤྲད་དེ་
ཉོ་སྒྲུབ་ཀྱིས་རྒྱ་གར་ལ་སྐྱེབས་ཚོང་བྱས་ནས་གཞུང་ལ་ཁེ་འབབ ། ཆེ་ཙམ······
འབུལ་གྱི་ཡོད་ཙང་། རྒྱ་གར་གྱི་མ་རྩ་ཅན་ཆེ་ཁག་ཚོས་ཁ་མཐུན་བྱས
ཏེ་བལ་གོང་གཅིག་གང་ཐུབ་བྱས་མཐར་ཀྱོང་གུན་གཏོང་གི་ཡོད་པར་བརྟེན
ཧྲ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་ཚོང་ལས་བྱ་གཞག་དེ་རིགས་ལའང་ཐུགས་འཁུར
ཆེན་པོ་བཞེས་ཀྱི་ཡོད་པ་ནི། རྣམ་ཐར་ནང་ 1931 བོད་ལྕགས་ལུག
ལོར། སླ་བ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་གསུམ་ཉིན། ཨ་མི་རི་ཀའི་སེའི་སུ་ཡེ་
དམ། ཁ་ཀྲིང་ལ་ཕྱག་ཕྲིས་བསྩལ་དོན། "འདི་ག་བོད་ཡུལ་ནས་ཐོན་
ཁུངས་བལ་རྣམས་བོད་གཞུང་གི་ཆབ་སྲིད་དང་། མི་སེར་གྱི་བདེ་ཐབས
འཕེལ་རྒྱས་ཆེད་ལོ་གསུམ་རིང་གཞུང་ཚོང་སྤོམ་མདའ་ཚང་ནས་ཚོང······
བསྒྱུར་ཚོག་པ་དེ་ལྟར་ཡང་། སྔ་ལོའི་བལ་འབབ་རྣམས་རྒྱ་གར་ཀ
ཡན་ཁག་གསུམ་ལ་བཙོངས་ཟིན་ཐོག འདི་ལོའི་བལ་འབབ་རྣམས་ཀྱང་
ཚོང་བསྒྱུར་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ཙང་གོང་གསལ་ཀ་ཡན་རྣམས་ནས་ངན་མཐུན་ཐོག
བལ་གོང་དམའ་གཅོག་དང་། དེ་ག་ཨ་མེ་རི་ཀ་ནས་བལ་ཉོའི་ངོ་ཚབ་
ཡོང་སྐབས་གོང་གསལ་ཀ་ཡན་རྣམས་ནས་ཆང་རིན་སྤྲད་དེ་བལ་ཉོ་རྒྱུ་ཁ་
བཀག་གིས་ཕྱིར་སློག་ཐོག བལ་ཉོ་ཚོང་ལ་གནོད་རྐྱེན་གང་ཐུབ་ངན་པ་ཁ
འཁྲིལ་ཤ་སྟག་བྱས་ཏེ་བལ་འདོད་ཉོ་འདོད་ཚོང་བྱེད་མ་བཅུག་པས་གཞུང་

ཕྱུན་ཆེ་གཉིས། ད་ཆ་གཞུང་ཚོང་སྤྱོམ་མདའ་ཚང་གི་བལ་དོ་རྣམས་ཀྱི་
གར་ཀ་ཡན་གྱི་ལག ཐོག་འཁྲིམ་ཚོང་ལ་དགོས་པར་རང་རེ་དོ་བདག······
རྣམས་ཕན་ཚུན་ངོ་སྤྲོད་ཐོག་ནས་བལ་ཚོང་བྱས་འཕྲུས་ཤིག་བྱུང་ཕྱིན······
གཉིས་སྣན་ཡོང་རྒྱུ་ཞེས་འཁོད་པའི་ཕྱག་བྲིས་ཤིག་བསྩལ།"①ཞེས་འཁོད་
འདུག་པ་བཅས་དཔལ་འབྱོར་སོང་སྲིད་ཐད་ཀྱི་ཞིབ་ཕྲའི་ལག་བསྟར་བྱ····
རིམ་གཞུང་ཡིག་ནང་འཁོད་རྒྱུ་ཡང་། འདིར་རྣམ་ཐར་ནང་ནས་དཔེ་
མཚོན་གཉིས་དྲངས་ཏེ་བཀོད་པ་ལགས་སོ།

ཛ་ནི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་འཚོ་བའི་ནང་མེད་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན་པ
དང་། སྐབས་དེར་འཁྲིམ་འགྲུལ་སྟབས་མི་བདེ་བས་འབྱུང་ཛ་ཡུལ་ཕྱོགས
གཞན་ནས་འདྲེན་པར་དཀའ་ངལ་ཧ་ཅང་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་ཅིང་།
ཛའི་གནད་དོན་དེ་ཐག་གཅོད་ཐུབ་རེས་ཆུ་ཕག (1923)ལོར་ཛ་རྒྱ······
རོང་དུ་ཛ་ཤིང་འདེབས་ལས་ཀྱི་ཚོད་ལྟ་གནང་། དེའི་འགོ་འཛིན་བྱེད
པོར་དུ་དཔོན་ལས་ཚན་བྱམས་པ་སྐལ་བཟང་བསྐོ་གཞག་བསྩལ། འོན་ཀྱང
ལོ་མང་རིང་ཛ་ཤིང་འདེབས་ལས་ཚོད་ལྟའི་ལས་ཀར་ཕན་འབྲས་མཐོང·····
གསལ་དོད་པོ་དེ་ཙམ་མ་བྱུང་སྟབས་རྗེས་སུ་ཚོད་ལྟའི་ལས་ཀ་དེ་མཚམས
འཇོག་གནང་དགོས་བྱུང་།

ཆུ་ཕག (1923)ལོ་དེར་བོད་ཀྱི་སྟེ་བའི་གྲོང་ཁྱེར་ལྷ་སའི་སྤྱི·······
ཚོགས་བདེ་འཛུགས་ཀྱི་ལས་ཀར་ཤུགས་སྣོན་ཡོང་ཆེད་"ཕུ་ལི་སིའི་"དམག
སྒར་གསར་དུ་བཙུགས་ཏེ་ལྷ་སའི་ཕྱོགས་བཞིར་ཕུ་ལི་སིའི་ཚོ་ཁང་རེ་དང་།

①(བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རིག་གནས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས··
དེབ་འདོན་ཐེངས་11པའི་པར་ངོས་293)

སྲང་ལམ་གཙོ་བོ་ཁག་ལ་“ཕུ་ལི་སི་”བཞག་སྟེ་ཉིན་མཚན་ཀུན་ཏུ་བདེ····
སྲུང་གི་ལས་ཀའི་འགན་འཁུར་འཛུགས་གནང་མཛད་ཅིང་། དེའི་འགོ་
ཁྲིད་དུ་ལེགས་ལྡན་ས་ཧེབ་ (མིང་གཞན་བསོད་ནམས་ལེགས་ལྡན་) དང་།
རྩེ་དྲུང་མཁྱེན་རབ་ཀུན་བཟང་བསྐོ་གཞག་གནང་བ་མ་ཟད། མདོ་མཁར་
སྲས་དང་། ལྷུང་གྲོང་པ་སོགས་ལ་“ཕུ་ལི་སིའི་”དམག་ཁྲིམས་དང་། སྒྲིག་
གཞི། སྤྱོད་བདར་བྱ་ཐབས་སོགས་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའ་བགོད་ཀྱང་
གནང་བ་རེད།

དེ་ནས་ཤིང་གླང་ (1925) ལོར་སྒྲག་ཏ་ར་ཁང་གསར་དུ་བཙུགས་···
པ་དང་། དེའི་འགོ་འཛིན་བྱེད་པོར་རྩེ་དྲུང་གྲགས་པ་ཆོས་རྒྱལ་དང་།
ལས་བྱ་ཤོད་དྲུང་སྒྲོལ་བཞི་བ། ཏར་རྫོང་རྩེ་དྲུང་ཆོས་ལྡན་བསྟན་དར།
ཤོད་དྲུང་སྐྱིད་སྡུག་པ། སྒྲག་དྲུང་གཉིས་བཅས་བསྐོ་གཞག་བསྐྱལ་ཐོག་
ཏར་ཡིག་དང་སྒྲག་ཡིག་གླ་ཆ་དངུལ་འབབ་ཇི་འབྱུང་ཟླ་བ་དྲུག་རེའི········
མཚམས་སུ་རྩིས་ཁྲ་ཁམས་དྭངས་བཀའ་ཤག་ལ་འབུལ་དགོས་པའི་གཏན་
འབེབས་-།ནང་།

དེ་རྗེས་དངུལ་ཁང་གསར་དུ་བཙུགས་ཏེ་ཐོག་མར་ཞུན་ཁང་གྲུང་ལ་
དངུལ་ཁང་གི་འགོ་འཛིན་བསྐོ་བསྐྱལ་དང་། དེ་རྗེས་བཀའ་བློན་ཚ་
རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་སོགས་ལ་འགོ་འཛིན་བསྐོ་བཞག་གནང་ནས···
བོད་ཀྱི་དངུལ་ལོར་ལམ་ལུགས་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་གནང་བ་སྟེ། དེ་སྐ་བོད་
དུ་ཊམ་དཀར་སྣ་ཚོགས་འགྲོ་རྒྱུགས་བྱེད་སྲོལ་ཡོད། ཊམ་དཀར་དེ་རིགས་
ནང་ནས་ཆན་ཞུང་ཙང་པའོ་ཞེས་པའི་ཚིན་གོང་མ་ཆན་ཞུང་སྐབས་སུ····
གཏན་འབེབས་དང་པར་འདེབས་གནང་བའི་ཊམ་དཀར་དེ་འགྲོ་རྒྱུགས··

གང་འཚམས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། ཏམ་དཀར་དེ་ལ་བོད་མི་རྣམ་རབས་རྣམས་ཀྱིས་མ་དག་རྒྱུན་འཛུགས་ཀྱིས་ཙང་ཆན་པའོ་ཞུང་ཞེས…… འབོད། བོད་དངུལ་ལམ་ལུགས་ལ་བསྒྱུར་བཅོས་གནང་རྗེས་བོད་རང་ནས་བཟངས་ཀྱི་པད་ཤག་ཁ་གང་དང་། སྐར་ལྔ། སྐར་ཕྱེ་བརྒྱད། ཞོ་གང་བཅས་རིགས་བཞི་དང་། དེ་རྗེས་དངུལ་གྱི་ཞོ་ལྔའི་སྒོར་མོ། སྲང་གང་སྒོར་མོ། སྲང་གསུམ་སྒོར་མོ་སོགས་དངུལ་པར་དང་། ད་དུང་གསེར་ཏམ་ཡང་པར་འདེབས་བྱས་ཡོད། དེ་རྗེས་ 1912 ལོ་བཞིན་བཟུང་བོད་ཀྱི་ཤོག་ལོར་སྤོག་མ་དངུལ་ཏམ་ལྔ་དང་། ཏམ་བཅུ། ཏམ་བཅོ་ལྔ། ཏམ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ། ཏམ་ལྔ་བཅུ་བཅས་རིགས་ལྔ་དཔར་འདེབས་བྱས་པ་དེ་དག་ཤིང་པར་ཡིན་ལ་ལྷང་། ཡི། སྨུག སེར། སྔོ་བཅས ཚོས་གཅིག་མ་ཡིན་པ་དང་། ལོ་རབས་སུམ་ཅུའི་ལས་མས་ཙམ་ལ་ཏམ་ལྔ་བཅུའི་ཤོག་ལོར་ལྕགས་པར་ཚོན་ཁྲ་ཅན་སྤོག་མར་བརྒྱབ་པ་དང་། དེ་མིན་དངུལ་སྲང་ལྔ་དང་། སྲང་བཅུ། སྲང་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ། སྲང་བརྒྱ་ཐམ་པ་བཅས་ཀྱི་ཤོག་ལོར་རྣམས་ནི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་གསུམ་པ་སྐུ་གཤེགས་པའི་རྗེས་སུ་རིམ་བཞིན་བཏོན་པ་མ་ཟད། དངུལ་སྲང་སང་ཞོ་ལྔའི་སྒོར་མོ་དང་། སྲང་གསུམ་སྒོར་མོ། སྲང་བཅུའི་སྒོར་མོ། སྲང་ཉེར་ལྔ་དང་། སྲང་ལྔ་བཅུའི་སྒོར་མོ་སོགས་ཀྱང་དཔར་འདེབས་བྱས་ཡོད།

གོང་དུ་སྨོས་པའི་བོད་དམག་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་། བཟོ་གྲྭ། སྦྲག་ཏར། སློབ་གྲྭ། དངུལ་ཁང་སོགས་འཛུགས་གཉེར་བྱེད་པའི་ནོར་སྲིད་ཡོང་འབབ་ཐག་གཅོད་ཡོང་ཆེད་དཔྱ་ཁྲལ་བསྡུ་ལུགས་ལ་བསྒྱུར་…… བཅོས་བྱས་ཏེ་བལ་སྒོ་དང་། ཚྭ་སྒོ། པགས་སྒོ་སོགས་དཔྱ་ཁྲལ་ལས

ཞུགས་གསར་དུ་བཙུགས་ཤིང་། དེས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་། དགོན་སྡེ་ཁག་དབར་འགལ་བ་ཤུགས་ཆེན་ལངས་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་པཎ་ཆེན་གྱི་མངའ་ཞབས་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་དང་འབྲེལ་བ་ཇེ་སྟུག་ཏུ་སོང་ཞིང་། དེའི་རྒྱུ་མཚན་གཙོ་བོ་ནི་ཆིན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དུས་ནས་བཟུང་པཎ་ཆེན་གྱི་མངའ་ཁོངས་དགོན་སྡེ་ཁག་དང་། སྐྱེར་པ་སོགས་ཀྱིས་ས་ཞིང་དང་འབྲོག་སྡེ་མང་པོ་བདག་བཟུང་བྱས་ཀྱང་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་དཔྱ་ཁྲལ་དང་ཞིང་བོགས་གང་འཚམས་འཇལ་དགོས་པ་ཙམ་ལས། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་དཔྱ་ཁྲལ་ཆེ་རིགས་འཇལ་མི་དགོས་སྐབས་དཔྱ་ཁྲལ་ལམ་སྲོལ་གསར་དུ་གཏན་འཁེལ་གནང་བ་དེས་ཁོ་པ་ཚོའི་ཁེ་ཕན་ལ་......གནོད་འཚེ་ཤུགས་ཆེན་ཐོག་པས་ཡི་མི་རངས་པར་གྱུར། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་བཀྲས་ལྷུན་བླ་བྲང་ཁོངས་གཏོགས་ཇམས་ཀྱང་ཏཱ་ལའི་བླ་...མའི་མངའ་ཞབས་སྤྱི་མཚུངས་སུ་བསྒྱུར་ཆེ ༡་ཤིང་སྟག་(1914)ལོར་...གཞིས་ཀ་རྩེའི་སྤྱི་རྫོང་དུ་མཁན་ཆུང་བློ་བཟང་དོན་གྲུབ་དང་། ཤོད་སྒྲུང་སུ་བྱ་བསྐོ་གཞག་གནང་ཐོག་གཙང་ཕྱོགས་རྫོང་ཁག་བཅུ་དྲུག་ལ་དོ་དམ་བྱས། པཎ་ཆེན་མངའ་འོག་གི་རྫོང་གཞིས་ཚང་མ་དེའི་ནང་དུ་འདུས་པ་མ་ཟད། རྫོང་གཞིས་དེ་དག་ནས་བལ་ཤོ་དང་། པགས་ཤོ། ཚྭ་ཤོ་སོགས་ཁྲལ་རིགས་སྣ་ཚོགས་བསྡུ་ལེན་བྱས་ཤིང་། དེ་བཞིན་ལྕགས་བྱ་(1921)ལོར་ཞིབ་འཕར་ལས་ཁུངས་གསར་དུ་བཙུགས་ཏེ་བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོར་ལོ་རེ་དམག་ཕོགས་འབྲུ་ཁལ་ཆིག་ཁྲི་བསྡུ་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་...སྐབས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་། བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོ་དབར་ འགལ་བ་ཉིན་བཞིན་ཇེ་སྟུག་ཏུ་སོང་བ་དང་། མཐར་ཆུ་ཕག་(1923)ལོའི་

ཟླ་ 11 ཚེས་ 15 ཉིན་ཀྱི་མཚན་མོ་པཎ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པ་བློ་བཟང་་་
ཐུབ་བསྟན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་མེས་རྒྱལ་ནང་ཁུལ་དུ་གྲོས་་
ཕྱུལ་དུ་ཐེབས།

དུས་དེར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་། དེའི་མངའ་ཁོངས་དགོན་
སྡེ་ཁག་དང་སྒེར་པ་སོགས་དབར་ཡོད་འགལ་བ་ཇེ་མང་དུ་ཕྱིན་པ་དང་།
ལྷག་པར་དུ་སྲིད་བློན་ཀྱུར་དུ་བཙུགས་གནང་བ་དེས་བཀའ་ཤག་གི་་་་
དབང་ཆ་ཆུང་དུ་ཕྱིན་སྟབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་། བཀའ་བློན་ཚོའི་
དབར་གྱི་འབྲེལ་བའང་ཉིན་བཞིན་ཇེ་སྡུག་ཏུ་སོང་ཞིང་། སྐབས་དེར་
མདོ་སྨད་ཁུལ་དུ་བོད་དམག་དང་ཟི་ཁྲིན་གྱི་དམག་མིའི་དབར་ཟིང་ཆ་་་
ཡང་ཡང་ལངས་པ་སོགས་ནང་ནས་བོད་ནང་ཁུལ་གྱི་གནས་ཚུལ་དེ་རྙོག་་
འཛིང་ཏ་ཅང་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་བས་དབྱིན་ཇིས་བོད་འདི་མིས་རྒྱལ་
དང་ཁ་བྲལ་གཏོང་ཆེད་སྤེལ་སླར་ཡང་བོད་དུ་བཏང་སྟེ་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་
དགྲ་འདུལ་སོགས་ཁོ་པ་ཚོའི་རྗེས་འབྲངས་པར་ཤོག་སྡུག་ཀླུང་འཚང་་་་
གིས་གསང་བའི་སྒྲིག་འཛུགས་བཙུགས་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྲིད་བསྒྱུར་བྱ་་
རྒྱུའི་ཤོག་ཀ་ཡོའི་ངན་བྱུས་བཤམས་ཤིང་། སྒྲིག་འཛུགས་དེའི་ནང་
ཞུགས་མཁན་མང་ཆེ་བ་རྒྱལ་རྩེ་དབྱིན་དམག་སློབ་གྲྭ་ནས་ཐོན་པའི་བོད་་
དམག་གི་དམག་དཔོན་གཞོན་ནུ་རྣམས་ཡིན། ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་
འདུལ་གྱི་ཁྲིམ་དུ་གསང་བའི་སྒོ་ནས་ཚོགས་འདུ་བསྐོངས་ཏེ་ས་གནས་སྲིད་
གཞུང་གི་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ཐབས་སྐོར་ཞིབ་གསལ་གྲོས་མོལ་དང་མནའ་་
སྐྱེལ་དམ་བཅའ་འཛོམ་པ་སོགས་བྱས། ཚོགས་ཞུགས་ཁོངས་མི་བོད་དམག་
གི་དམག་དཔོན་དྭགས་པོ་སྨྲུམ་པས་ཤོག་ཏུ་རྒྱལ་བ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོའི་་

སྐུ་ཁྲུང་དུ་བསྐྱོད་དེ་ཚ་རོང་སོགས་ནས་ངན་གྲོས་བྱེད་པའི་གནས་ཚུལ······
རྣམས་ཞིབ་གསལ་སྙན་སེང་ཞུས་སྟབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་གནས་ཚུལ་འདི···
ནི་ཏ་ཅང་ཚབས་ཆེ་བའི་ཕྲོག་གཡོ་ཞིག ཡིན་པ་གསལ་པོར་མཁྱེན་ཅིང་།
རིང་མིན་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་བོད་དམག གི་དམག་སྤྱིའི་གོ་གནས་
ལས་ཕབ། དམག་དོན་དབང་ཆ་ཡོངས་སུ་འཛིན་ཐུབ པའི་ཆེད་དུ་ཏཱ་
ལའི་བླ་མ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོའི་སྐུ་ཚ་དྭགས་པོ་སྨུག་པར་བོད་དམག་གི···
དམག་སྤྱི་བསྐོ་གཞག་བསྐྱལ། འོན་ཀྱང་དྭགས་པོ་སྨུག་པ་ནི་དམག དོན་གྱི་
འཇམ་ཐང་ཞན་པ་དང་། སྤྱོད་ལུགས་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་དོན་དངོས་
ཐོག་དམག་དོན་གྱི་དབང་ཆ་ཚགས་སུ་ཚུད་པ་ཞིག་མ་བྱུང་བར་བརྟེན······
རྗེས་དཔོན་ལུང་ཤར་ལ་དམག་སྤྱིའི་འཚོ་འཛིན་བསྐོ་བཞག་བསྐྱལ། སྤེལ་
གྱིས་བརྩམས་པའི་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་རྣམ་ཐར་ནང······
"སྤྱི་ལོ་ 1925 ལོར་སློབས་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མས་བློ་བརྟན་འགྱུར་མེད་"
གྱིས་དབྱིན་ཇི་རྒྱལ་ཁབ་དང་འབྲེལ་བ་ཉེན་བཞིན་རྒྱུང་རིང་དུ་བཏང་སྟེ···
ཀྱང་གོར་འཁྲུགས་པ་རེད། ལོ་འདིར་ཁོང་གིས་ལུང་ཤར་ལ་བོད་དམག་གི་
དམག་སྤྱིར་བསྐོ་གཞག་བྱས་ཤིང་། ལུང་ཤར་ནི་དབྱིན་ཇིར་ངོ་གཏོལ་བྱེད་
མཁན་ཡིན་པ་དངོས་གསལ་དོད་པོ་རེད། ང་ཚོའི་གྲོགས་པོ་སྙིང་པ་དེ་
སྔའི་བོད་དམག་གི་དམག་སྤྱི་ཚ་རོང་ནི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་དབྱིན་
ཇིར་དགའ་ཞེན་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། སྐབས་དེར་ཁོང་གི་དབང་ཆ་མང་ཆེ་བ་
ཤོར་བ་མ་ཟད། ལྷ་མཇུད་ཀོ་གནས་དམའ་རུ་བཏང་ཞིང་། 1926
ལོར་རྒྱལ་རྩེར་བཙུགས་པའི་དབྱིན་ཇིའི་སློབ་གྲྭ་མཚམས་འཇོག་བྱས་པ······
རེད་"ཅེས་བཀོད་པ་བཞིན། རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ནི་དོན་

དངོས་ཐོག་རང་གི་སེམས་རྒྱལ་ལ་དགའ་ཞེན་ཆེ་བ་དང་། བོད་མི་རིགས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་དང་། རིག་གནས། དམག་དོན་སོགས་ཕྱོགས་གང་ཅིའི་ཐད་སྒྱུར་དུ་གོང་སྤེལ་གཏོང་བའི་དགོངས་པ་རྒྱ་ཆེ་ཡོད་སྐབས་དབྱིན······ཇིས་ཞི་དྲག་གཉིས་ཀྱི་ཐབས་ལ་བརྟེན་ནས་གཡོ་སྒྱུའི་སྦྱོར་བ་ཇི་ལྟར······བརྩམས་ཀྱང་ཁོ་ཚོའི་དམིགས་ཡུལ་ངན་པ་དེ་གསལ་པོར་མཁྱེན་པ་མ······ཟད། རྒྱ་བོད་མི་རིགས་དང་རང་གི་སྤུན་ཟླའི་འབྲེལ་བ་གཏིང་ཟབ་ཏུ་གཏོང་རྒྱུ་དང་། ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དབར་ཀྱི་མཐུན་ལམ་ལེགས་བཅོས་བྱེད་རྒྱུ་འདི་ནི་ཐབས་ལམ་བཟང་ཤོས་ཡིན་པ་ལོ་མང་རིང་གི་བྱ་བ་དངོས་ཀྱི་ནང་ནས་གསལ་པོར་རྟོགས་ཏེ་ས་འབྲུག་ ··(1928)ལོའི་དགུན་དུས་མ་སྐྱུལ་དང་བླངས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་རི་བོ་རྩེ······ ··ལྔར་བཅའ་སྡོད་བོད་ཀྱི་མཁན་པོ་བློ་བཟང་པ་སངས་དང་། དེ་རྗེས་པེ་ཅིང་དབྱི་ཧོ་ཀུང་སྐྱེ་དཀའ་ལྡན་བྱིན་ཆགས་གླིང་གི་མཁན་པོ་དགོན་··ཚོག་འབྱུང་གནས་རྣམ་གཉིས་ནན་ཅིང་ཏུ་བཏང་གནང་མཛད་དེ་གོ་མིན་ཏང་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་བརྗེ་བསྐུར་ཞུ་བའི་རྣམ་པ་བསྟན་པ་མ······ཟད། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་རང་ཉིད་ལ་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་དང་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་སེམས་རྒྱལ་ལ་འཁོན་འཛིན་བྱེད་པའི་དགོངས་ཚུལ་ཚ་བ་ནས་མེད་ལུགས་བབ་སེད་ཡང་ཡང་གནང་བ་དང་། པཎ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་བོད་ལ་ཕྱིར་ལོག་གནང་རྒྱུར་དགའ་བསུ་དང་བརྗེ་བསྐུར་ཞུ་གི་ཡིན····ཞེས་གསུངས། དེ་རྗེས་ལྕགས་རྟ་(1930)ལོར་ལིའུ་མན་ཆིན་གྱིས་གནས་བསྐོར་དུ་ཡོང་བའི་ཚུལ་བྱས་ཏེ་མཁན་པོ་དགོན་ཚོག་འབྱུང་གནས་དང་མཉམ་དུ་བོད་དུ་ཡོང་སྟེ་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས···

སྲིད་གཞུང་དབར་མཛའ་བརྩེའི་འབྲེལ་བ་འཛུགས་རྒྱུའི་སྐོར་འཁོད་པའི”
གོ་མིན་ཏང་གི་ཙུང་ཐུང་ཅང་ཅེ་ཧྲེའི་ཕྱག་བྲིས་ཕྱག་བསྟར་མ་ཞིག་གོང་ས་
མཆོག་ལ་ཕུལ་ཞིང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོང་རྣམ་གཉིས་
ལ་བོད་ཀྱི་སྔར་སྲོལ་བཞིན་བསུ་བ་སྣེ་ལེན་གཟབ་རྒྱས་གནང་། ལེའུ་
མན་ཆིན་སྐབས་དེར་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་གསུམ་ལ་སླེབས་པ་དང་ཁོང་གི་མ་ནི……
བོད་རིགས་ཤིག་ཡིན་པས་ཐེངས་འདིར་བོད་དུ་ཡོང་དོན་ནི་ཀྲུང་དབྱང་……
དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་བསྐྱར་གསོ་ཡོང་ཆེད་……
ཡིན་ཞེས་གསལ་བཤད་ཡང་ཡང་ཞུས་པ་མ་ཟད། གོ་མིན་ཏང་བོད་སོག་
ཞུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་བསམ་འཆར་ལྟར་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཇི་ལྟར་བྱས་ཏེ་
ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་པའི་སྐོར་དྲི་བ་དོན་ཚན་བརྒྱད་བཏོན་པ་འདི……
ལྟར།

“དང་པོ། བོད་དང་ཀྲུང་དབྱང་གི་འབྲེལ་བ་ག་འདྲ་བྱས་ཏེ་
བསྐྱར་གསོ་བྱེད་དགོས་སམ།

གཉིས་པ། ཀྲུང་དབྱང་གིས་བོད་ལ་དབང་བསྒྱུར་གྱི་དབང་ཆ་ག་
འདྲ་བྱས་ཏེ་འཛིན་དགོས་སམ།

གསུམ་པ། བོད་ས་གནས་རང་སྐྱོང་གི་དབང་ཆ་ག་འདྲ་བྱས་ཏེ་
གཏན་འཁེལ་བྱེད་དགོས་སམ།

བཞི་པ། ཏཱ་ལའི་དང་པཎ་ཆེན་རྣམ་གཉིས་ཀྲུང་གོ་གོ་མིན་ཏང་
ནང་ཞུགས་སམ།

ལྔ་པ། ཏཱ་ལའི་དང་པཎ་ཆེན་གྱི་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གོ་གནས་
དང་དབང་ཆ་སྔར་བཞིན་བྱེད་དམ། ཡང་ན་གསར་དུ་གཏན་འཁེལས

བཟོ་དགོས་སམ།

དྲུག་པ། པཎ་ཆེན་བོད་དུ་ཕྱིར་ལོག་ན། ཏཱ་ལའི་མཆོག་ནས་བསུ་བ་གང་འདྲ་བྱེད་དམ།

བདུན་པ། ཕན་ཚུན་འབྲེལ་བ་བྱེད་བདེ་བའི་ཆེད་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ནས་ནན་ཅིང་དུ་དོན་གཅོད་ཁང་འཛུགས་སམ།

བརྒྱད་པ། བོད་ཕྱོགས་ནས་གྲུང་དབྱང་ལ་ད་དུང་རེ་བ་གང་ཞིག་ཡོད་དམ་”ཞེས་འཁོད་ཡོད།

གོང་གསལ་གྱི་དོན་ཚན་ཁག་ལ་དྲིས་ལན་ཞིབ་གསལ་ཕུལ་བ་དང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བཀའ་ལ་བརྩི་…… བཀུར་ཞུ་བའི་རྣམ་པ་བསྟན་པ་སློས་ཅི། ལོ་དེ་གར་མཁན་པོ་དཀོན་ཅོག་འབྱུང་གནས་ནན་ཅིང་དུ་བཅའ་སྡོད་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཁྱབ་འདུས་མིར…… བསྐོ་གཞག་བསྐུལ།

དེ་རྗེས་ལྕགས་རྟ་(1930)ལོའི་ཟླ་ 12 པར་གོ་མིན་ཏང་བོད་…… སོག་སྒྲུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་དཔོན་རིགས་ཤེས་སོ་ལིང་དང་། དྲུང་ཡིག་ཐན་ཡུན་ཧྲན་ཀྲུ་གར་བརྒྱུད་བོད་དུ་གཏོང་གནང་མཛད་ཀྱང་ཤེས་སོ་ལིང་…… ཆ་ཞུར་དུ་འཁྱུར་རྗེས་གློ་བུར་དུ་གྲོངས་པ་དང་དེའི་སྐུ་ཚབ་ལྷ་སར་གདན་དྲངས་ནས་འདས་མཆོད་གཟབ་རྒྱས་གནང་བ་དང་། དྲུང་ཡིག་ཐན་ཡུན་ཧྲན་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ནས་མཇལ་འཕྲད་གནང་བ་མ་ཟད། བསུ་བ་དང་སྟེ་ལེན་གང་ལེགས་གནང་ཞིང་། ཁོང་བོད་དུ་ཡུན་རིང་བཞུགས་ཀྱང་གནད་དོན་ཆེ་བ་གང་ཡང་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཐབས་བྲལ་བས་མཐར་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་ནས།

ལྕགས་ལུག་(1931)ལོར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་རྩལ་……ཁྲིམས་བསྟན་འཛིན་སོགས་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་ནན་ཅིང་དུ་……མངགས་གཏོང་མཛད་དེ་ནན་ཅིང་དུ་བཅའ་སྡོད་བོད་ཀྱི་དོན་གཅོད……ཁང་དངོས་སུ་བཙུགས། ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་སླར་གསོ་དང་སྔར་བས་གོང་འཕེལ་ཕྱིན……པ་བཅས་སོ།

11. ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་དགོངས་པ……རྫོགས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་དབང་འཛིན་ནང་ཁྲལ་སྲིད་དབང་འཐྲོག་རེས་བྱས་པའི་སྐོར།

ཆུ་བྱ་ལོའི་(1933)ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ཉིན་རྒྱལ་དབང……ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་དང་གློག མགྲུལ འཚམ་བཞེས་ཏེ་སྐུ་ཁམས་ཅུང་ཟད……མི་བདེ་བར་གྱུར་ཅིང་། ཚེས་24ཉིན་རྒྱུད་སྨད་གྲྭ་ཚང་ལ་འཆར་ཅན་གྱི་དགུན་མཇལ་གནང་བས་སྐུ་གཟུགས་འཁྲུགས་ཏེ་སྟེང་གཞི་རྗེ་སྡུག་ཏུ་སོང་བས་བཀའ་ཤག་དང་དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཟུར་བྱམས་པ་ཆོས་གྲགས……མཆོག་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་སྐུ་གམ་དུ་བཅར་ཆོག་པའི་སྨན་སྦྱོར་ཞུས་ཀྱང……བཀའ་སློབ་ཚོར་མཇལ་འཕྲད་མ་གནང་བ་མ་ཟད། སྨན་སྦྱོར་མཇལ་དར་ཡང་ཡང་ཕྱིར་སློག་གནང་བ་དང་། དགའ་ལྡན་ཁྲི་ཟུར་གྱི་མཇལ་དར་དང་རྗེན་རྡོད་བཞེས་ཏེ་མཇལ་འཕྲད་གནང་རྒྱུའི་ཞལ་བཞེས་མཛད། དེ་ནས་གོང་ས་མཆོག་སྟེང་གཞི་ཉིན་བཞིན་ཚབ་སོང་བའི་གཏམ་ངན་དེ་ཕྱིར་ཕྱིར་རྗེས་རྒྱ་ཆེའི་སེར་སྐྱ་མང་ཚོགས་ཡོངས་ནས་སེམས་ཁྲལ་ཚད་མེད་བྱས་པ་མ་ཟད། ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་དང་། རྒྱ་སྟག་རམོ་ཆེ།

གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་སོགས་དགོན་སྡེ་ཁག་གི་དགེ་འདུན……
པ་ཡོངས་ཀྱིས་བརྟན་བཞུགས་གསོལ་འདེབས་དང་ཞབས་རིམ་གང་མང་…
བསྒྲུབས་ཀྱང་ཕན་པ་གང་ཡང་མ་བྱུང་བར་ཟླ་ 10 ཚེས་ 30 ཉིན་གྱི……
ཚོགས་པ་ཐུགས་དྲན་ཉམས་ནས་གསུང་མོལ་གང་ཡང་གནང་མི་ཐུབ་པར…
ཕྱུར་ཏེ་ ཛོང་རྡིའི་ཆུ་ཚོད་དྲུག་པ་ཙམ་ལ་ནོར་གླིང་སྐལ་བཟང་ཕོ་བྲང་གི་
འདབ་འབྱེལ་གཟིམ་ཆུང་འཆི་མེད་མཆོག་འཁྱིལ་དུ་གཟིམ་ཁྲི་མཐའ་ཅན…
དུ་ཕྱུར་ཅིང་། སྐབས་དེར་དགུང་གྲངས་ 58 ལ་ཕེབས་ཡོད། རྒྱལ་དབང་
ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་དགོངས་པ་རྫོགས་པའི་གཏམ་ངན་དེ་ཁྱབ་འཕྲོལ་བོད…
ལྗོངས་ལྷ་སྡེ་མི་སྡེ་ཡོངས་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཁྲོད་བུའི་ནང་དུ་ལྷུངས་ཤིང་།
བཀའ་ཤག་གིས་བདུན་གསུམ་རིང་དཔོན་རིགས་རྣམས་རྣ་རྒྱན་འདོགས་མི་
ཆོག་པ་དང་། ཁང་པ་ཚང་མའི་དར་ལྕོག་འཕེབས་དགོས་པ། ཤེལ་ཡོལ་ཁྲ་
ཁྲ་བརྒྱབ་མི་ཆོག་པ། སྐྲ་རྒྱུ་མཐའ་དག་གྱོན་ཆས་ཁྲ་ཁྲ་སིལ་སིལ་གྱོན་མི་
ཆོག་པ་སོགས་ཀྱི་བཀའ་ཕབ།

དེ་ནས་གོང་ས་མཆོག་གི་སྐུ་གདུང་རིན་པོ་ཆེར་ཆོས་གོས་རྣམ་གསུམ་
དང་། ཞལ་ཁེབས་དར་གོས་མཚལ་ཁ། དབུ་ཞྭ་པཎ་རིང་སོགས་
སྒྲོན་ཏེ་བཞུགས་ཁྲིའི་སྟེང་དུ་གདན་དྲངས་ནས་བཞུགས་སུ་གསོལ། སྐུ་
མདུན་དུ་མཆོད་སྒྲོན་རྒྱ་ཆེ་གཟབ་རྒྱས་བཤམས། དེ་བཞིན་གདན་ས་
ཆེན་པོ་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་དང་། གླིང་བཞི་སྟེ་ཀུན་བདེ་གླིང་
དང་། བསྟན་རྒྱས་གླིང་། ཚེ་སྨོན་གླིང་། ཚེ་མཆོག་གླིང་སོགས་
དགོན་སྡེ་ཁག་གིས་སྔར་སྲོལ་ལྟར་དགོངས་རྫོགས་བཟང་ལེགས་བསྒྲུབས་ཐོག་
དེ་རྗེས་གདུང་མཇལ་བཏང་སྟེ་གདན་ས་ཆེན་པོ་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་

དང་། གླིང་བཞིའི་འཁྲུས་མི། ཡབ་གཞིས། བཀའ་བློན། རྒྱལ་ཕྲུལ། གསོལ་གཟིམ་མཆོད་གཟུམ་དྲུང་རྩིས་སོགས་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཡོངས་དང་། ས་ཆ་ནས་རྫོང་གཞིས་ཁག་གི་འཁྲུས་མི་སོགས་ནས་མཇལ་དར་དང་གསེར་གདུང་གི་ཞལ་འདེབས་རྒྱ་ཆེ་ཕུལ།

དེ་ནས་ལོ་དེའི་ཟླ་ 12 ཚེས་ 22 ཉིན་བཀའ་ཤག་གིས་དམིགས་······བསལ་ཚོགས་འདུ་བསྐོངས་ཏེ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་སྐུ་གདུང་ལྷ་ཁང་དང་··གདུང་རྟེན་བཞེངས་ཕྱོགས་སྐོར་གྲོས་བསྡུར་མཛད་སྐབས་འཁྲུས་མི་རྣམས་··ནས་མཁྱེན་དབྱངས་གཅིག་གྱུར་གྱིས་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ནི་བོད་འབངས་སེར་སྐྱ་ཡོངས་ལ་བཀའ་དྲིན་ལྷག་པར་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན་པས་གསེར་··གདུང་ཁྱད་དུ་འཕགས་པ་ཞིག་བཞེངས་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་ལྟར། འཕྲུལ་དུ་གསེར་གདུང་གསར་བཞེངས་དོ་དམ་པར་བཀའ་བློན་ཁྲི་སྨོན····པ་དང་། མཁན་དྲུང་རམ་པ་བ། རྩིས་དཔོན་ཁྲི་དགའ་བ། ལས་ཕྱུ་འགའ་ཞིག་བཅས་བསྐོ་གཞག་བསྐྱལ་བ་དང་འབྲེལ་གསེར་གདུང་ལྷ·····ཁང་དང་གསེར་གདུང་བཞེངས་ཡུལ་གང་དགའ་བརྟག་དཔྱད་དང་ལེགས་མཛད་ཐོག་རྩེ་པོ་བྲང་དམར་པོའི་ནུབ་རྒྱུད་དུ་ཨར་ལས་དང་གསེར་གདུང་ལས་གྲྭ་དུས་གཅིག་ཏུ་འགོ་ཚུགས་ཏེ་རྒྱལ་མཆོག་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་གསེར···གདུང་འཛམ་གླིང་རྒྱན་གཅིག་ལས་སྐུ་ཚད་རྒྱུག་མཐོ་ལྷུས་མཐོ་བ་དང་། བཟོ་བཀོད་ཤིན་ཏུ་ལེགས་པ་རིན་ཐལ་ཕྲ་རྒྱན་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་བརྒྱན་པའི····གསེར་གདུང་དགེ་ལེགས་འདོད་འཇོ་ཞེང་འགོ་ཚུགས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དད་ལྡན་སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱིས་མཆོད་འབུལ་དང་བསྙེན་བཀུར་ཞུ་བདེ་བའི·····ཆེད་དུ་རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་དྲ་སྐུ་ལྷ་ར་བཞེངས་ཏེ་གདུང་ཁང་དགེ་ལེགས་

འདོད་འཇོ་དང་། རྩེ་པོ་ཏ་ལ། ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་། ནོར་
བུ་གླིང་ཁ་བཅས་ལ་བཞུགས་སུ་གསོལ་བའི་གདན་
འབེབས་མཛད་ཅིང་། ཕྱོགས་མཚུངས་སྔར་ལམ་ལྟར་གོ་མིན་ཏང་
གུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་དགོངས་པ་……
རྫོགས་པའི་སྐོར་ཞིབ་གསལ་སྙན་སྒྲོན་ཞུས།
དུས་དེར་བོད་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་ནང་ཁྲོལ་སྲིད་དབང་འཐྲོག་ལེན་…
བྱེད་པའི་འཐབ་རྩོད་དེ་སྔར་བས་ནོ་ངར་དང་། ཇ་དྲག མཛོན་
གསལ་དོད་པོ་བཅས་སུ་གྱུར། དེ་སྔ་རྒྱལ་དབང་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་ཞལ་
བཞུགས་སྐབས་སུ་སྙན་བསལ་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་དང་། རྩིས་
དཔོན་ལུང་ཤར་རྡོ་རྗེ་ཚེ་རྒྱལ། དེ་རྗེས་སྐུ་བཅར་ཐུབ་བསྟན་ཀུན་
འཕེལ་བཅས་རིམ་པ་བཞིན་དབང་ཤུགས་ཏ་ཅང་ཆེ་བས་བཀའ་བློན་……
སོགས་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་མང་པོ་ཡི་མི་རངས་པར་གྱུར་པ་དང་། དེ་
བཞིན་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ་དང་། ལུང་ཤར་རྡོ་རྗེ་ཚེ་རྒྱལ།
སྙན་བསལ་ཀུན་འཕེལ་བཅས་ཀྱི་དབར་གཅིག་དབང་གཅིག་གིས་འཐྲོག་…
པའི་འཐབ་རྩོད་མཐུན་ཐབས་མེད་པ་རིམ་བརྒྱུད་དུ་བྱུང་ཡོད། རྩིས་དཔོན་
ལུང་ཤར་གྱིས་དམག་སྤྱིའི་གོ་གནས་བཟུང་རྗེས་ཚ་རོང་གིས་བོད་སོགས…
དམག་དམག་སྤྱི་བྱེད་སྐབས་གོ་མཆོན་མང་པོ་མི་ཚང་བར་ཁ་གཡར་བ……
ཐབས་ལམ་འདྲ་མིན་བརྒྱུད་ནས་ཚ་རོང་བཀའ་བློན་གྱི་དབང་ཆ་ཕ་ནས་…
དབྱུང་བ་ཏང་བ་དང་། "དེ་རྗེས་སྙན་བསལ་ཀུན་འཕེལ་ལགས་དང་ལུང་
ཤར་གཉིས་ཤུགས་ཆེ་མཉམ་ཡིན་སྟབས་སྙན་བསལ་ནང་ཁྲོལ་མཐུན་པོ……
མ་བྱུང་བས་བསྐྱད་འཚོལ་ཆེད་ཧྲ་ལའི་བླ་མར་སྦྲེང་ཕྱོགས་མང་པོ་ཞུ་གི…

ཡོད་འདུག   དཔེར་ན་ལུང་ཤར་རོལ་ཆ་གཏོང་སྒྱུར་དགའ་པོ་ཡོད་སྐབས་
ཀླུ་རེ་བཞིན་ཉིན་གཉིས་ཙམ་རིང་རོལ་ཆ་གཏོང་རོགས་ཚོ་དང་མཉམ······
དུ་འཛོམས་ཏེ་ཉིན་གུང་ཙམ་ནས་གཞས་དང་ཞབས་བྲོ་བརྒྱབ་སྟེ་སྡོད······
ཀྱི་ཡོད་ལུགས་སོགས་སྙན་ཕྲ་ཞུས་སྐབས།   གཞུང་དོན་ལས་ཁར་དོ་
འཁྲུར་མ་བྱས་པ་ལྟ་བུའི་དགོངས་ཚུགས་བྱུང་སྟེ་དམག་སྤྱིའི་ལས་འཁུར····
ཕྱིར་འཐེན་དང་རྩིས་དཔོན་རང་འཛུགས་སུ་འཛོག་པ་གནང་”①   ཞེས་
གསལ་བ་ལྟར་ལུང་ཤར་དང་ཀུན་འཕེལ་ལགས་གཉིས་དབར་འགལ་བ་རྙོ··
ངར་ཅན་ཆགས་ཡོད།   འགག་ཙ་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་སྐབས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་
བྲུར་དགོངས་པ་རྫོགས་སྐབས་ལུང་ཤར་གྱིས་འཁོན་ལན་སློག་པའི་གོ་སྐབས་
རྙེད་ནས་དྲུང་རྩིས་དང་།   གདན་ས་གསུམ་གྱི་འབྲུལ་མིར་ངན་བསླུལ་
གྱིས་སྐྱུན་བསལ་ཀུན་འཕེལ་ལགས་དང་།   ཁྱིང་གི་ཕ་རྒན་སོགས་ཛོན་
བཟུང་གིས་མཐར་ཁྱིང་ཀོང་པོར་རྒྱངས་འབུད་བཏང་།   དེ་རྗེས་སྐྱུན་
བསལ་ཀུན་འཕེལ་ལགས་རྒྱ་གར་དུ་བྲོས་ཀྱང་།   རྒྱ་ག་ར་བས་ཁྱིང་ལ་
རྟོགས་པ་ཚད་མེད་བྱས་ཏེ་གང་འགྲོའི་སར་གསང་ཞུལ་རྟག་ཏུ་བཏང་བ···
སོགས་ཉིན་ཁ་ཏ་ཙང་ཆེ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་སྐབས་མེས་རྒྱལ་ནང་སར·····
ཚུར་ཕྱིར་ལོག་མི་བྱེད་ཀ་མེད་བྱུང་བ་རེད།

དེ་ནས་ཤིང་ཁྱི་(1934)ལོར།   དྲུང་རྩིས་སོགས་ཚོགས་འདུ
རྒྱས་འཛོམས་ཐོག སྲིད་སྐྱོང་གསར་བསྐོ་བྱེད་ཚུགས་སྐོར་གྲོས་མོལ་དང་···
འབྲེལ་གོ་མིན་ཏང་གུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་པ་ལྟར།   རྭ་

---

①(བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས···
དེབ་གཉིས་པའི་ཤར་ངོས་19)

སྒྲིང་ཁྱབ་བསྟན་འཛམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་སྲིད་སྐྱོང་དང་སྤྲང་མཐུན་ཀུན······
དགའ་དབང་ཕྱུག་སྲིད་བློན་ལས་རོགས་སུ་བསྐོ་གཞག་བྱས། རྭ་སྒྲིང་
ཁྱབ་བསྟན་འཛམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་ཁྲི་ལ་འཁོད་མ་ཐག་ཏུ་དབྱིན་ཇི་བཙན་
རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་སླར་ཡང་གཞོག་སྦྲུག ཀླུང་ཚང་གིས་དེའི་སྲིད་དབང་
མགོ་ཧྲིང་སློག་པའི་ངན་བྱུས་མང་ཙམ་སྤེལ་ཞིང་། དུས་དེར་ལུང་ཤར་
རྡོ་རྗེ་ཚེ་རྒྱལ་སོགས་ནས་སྐྱིད་སྡུགས་ཀུན་མཐུན་ཞེས་པའི་གསང་བའི་སྒྲིག
འཛུགས་ཤིག་བཙུགས།

སྒྲིག་འཛུགས་དེར་ཕྱི་རྒྱུར་བསྟན་པ་རྒྱས་པའམ་འགྲོ་བ་བདེ་བ······
སོགས་འདོད། ཁོ་པ་ཚོས་ཐོག་ཏུ་ཚོགས་འདུ་བསྐོངས་ཏེ་བོད་དུ་སྲིད་
མོ་ཁྲེ་རིན་སིའི་(དམངས་གཙོ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་)ལམ་ལུགས་ལག་ལེན་
བསྟར་དགོས་བརྗོད་སྐབས་ཚོགས་ཞུགས་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་གིས་ཐ···
སྙད་དེའི་གོ་དོན་གང་ཡིན་ཞེས་འདྲི་སྐབས་ལུང་ཤར་རྡོ་རྗེ་ཚེ་རྒྱལ་གྱིས···
དབྱིན་ཇིའི་ལམ་ལུགས་ལ་ཟེར་བ་རེད་ཅེས་འགྲེལ་བཤད་ཁྲུངས་མ་དག···
ཅིག་བརྒྱབ་སྐབས་ཚོགས་ཞུགས་དཔོན་རིགས་ལ་ལས་བོད་ལ་དབྱིན་ཇིའི···
ལམ་ལུགས་འཛུགས་རྒྱུར་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱས་སྐབས་སྒྲིག་འཛུགས
དེའི་ཁོངས་མི་ནང་ཁྲུལ་དུ་འགལ་བ་ལངས་ཏེ་གསང་བའི་གྲོས་མོལ་བྱས···
པའི་གནས་ཚུལ་ནམས་བཀའ་བློན་ཁྲི་སྨོན་ལ་སྙན་སེང་ཞུས་ཤིང་།
ཁྲི་སྨོན་གྱིས་གནས་ཚུལ་དེ་ཐོས་འཕྲལ་སྲིད་སྐྱོང་རྭ་སྒྲིང་ཁྱབ་བསྟན······
འཛལ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་ལ་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་སྐབས་བཀའ་ཤག་གིས་ལུང་ཤར་རྡོ་
རྗེ་ཚེ་རྒྱལ་འཛིན་བཟུང་ཐོག་མིག་འབྲས་གཉིས་ཀ་བཏོན་པ་མ་ཟད།
མཁར་དབང་གཞུང་བཞེས་དང་། ཚེ་གད་བཙོན་དུ་འཛུག་རྒྱུའི་གཏན

འཐེབས་བྱས་ཤིང་། གྲོས་མི་གཙོ་གྲས་ར་དཀའ་ཞིག་ཀྱང་རྒྱང་འབུད་བཏང་།

དེ་རྗེས་སྤྱན་བསལ་ཀུན་འཕེལ་ལགས་ཀྱི་རྒྱབ་རྟ་སྤྱོམ་མདའ་སྟོབས་རྒྱལ་སོགས་ནས་སྔར་ཁམས་ཁྲུལ་ཡུལ་དམག་བསྡུ་རུབ་ཀྱིས་བོད་དམག་ལ་ཚུར་རྒོལ་བྱས་ཏེ་སྔར་ཁམས་ཀྱི་ས་ཆ་བདག་བཟུང་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཤེས་འཕྲལ་ཆབ་མདོ་ནས་བོད་དམག་……འབོར་ཆེན་བཏང་སྟེ་སྔར་ཁམས་སུ་དཔུང་འཇུག་བྱས། སྤྱོམ་མདའི་དཔུང་རོགས་རྣམས་དམག་ཕམ་སྟེ་སྤྱོམ་མདའ་སྟོབས་རྒྱལ་སོགས་མི་ཁག་གཅིག་ཐྲི་བྲིན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་འབའ་ཡུལ་དུ་བྲོས་པ་དང་། དེ་མིན་ཡུལ་དམག་ཁག་གཅིག བོད་དམག་གིས་བཟུང་སྟེ་རྐང་པའི་ཤ་ཁྲུག་གི་རྩ་བཅད་དེ་ཕྱིར་སློག་བཏང་ཞིང་། སྤྱོམ་མདའ་རབ་དཀའ་ཡང་གོང་གསལ་དོན་གནད་དང་འབྲེལ་བ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་བཅས་ལ་བརྟེན་བོད་ས་གནས་སྲིད་……གཞུང་གིས་བོད་དམག་བཏང་སྟེ་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་སྤྱོམ་མདའ་ཚང་གི་ཁང་པའི་མཐའ་བསྐོར་བྱས་ན་ཡང་། སྤྱོམ་མདའ་ཡར་འཕེལ་ནི་སྤྱིང་ཕྱུང་འཛོམས་ཤིང་སྐབས་བསྟུན་བྱ་བ་གང་ཅིར་བྱང་ཆུབ་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་…ལམ་སེང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ལ་དགོངས་སེལ་དང་ཕྱུ་ དངོས་གྲུབ་…གསབ་བྱེད་པའི་ཁས་ལེན་དམ་བཅའ་བཞག་སྟེ་གནད་དོན་རྣམས་ཞི་བའི་ངང་ཐག་གཅོད་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད།

དེ་ནས་ཤིང་ཁྱི་(1934)ལོའི་ཟླ་ 4 པར་གོ་མིན་ཏང་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་སྐུ་ཚབ་ཧོང་མའོ་སུང་བོད་དུ་གཏོང་གནང་ཞ ཛོད་དེ་ལྷ་སར་འབྱོར་བས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ནས་དཔོན་རིགས་བཏང་སྟེ……

བསྒྱུ་བ་དང་སྡེ་ལེན་གང་ལེན་ཞུས། རྫོང་རྩའི་སྲུང་སྐྱ་ཁོར་དང་བཅས་
པ་ལྷ་སར་འགྱོར་འཕྲུལ་སྣར་སྒྲོལ་ལྟར་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་དང་།
རྒྱ་སྟག་ར་མོ་ཆེ། སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་བཅས་པར་གནས་གཟིགས
དང་མཆོད་འབུལ་རྒྱ་ཆེ་གནང་། དེ་རྗེས་པོ་བྲང་ཆེན་པོ་རྩེ་པོ་ཏ་ལར་
མཇལ་སྐྲོ་ཚོགས་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལ་“རྒྱལ་སྐྱོང་བསྟན་རྒྱས་ཀུན་····
བྱམས་བྱང་ཆུབ་སློབ་དཔོན་ཆེན་པོ་”ཞེས་པའི་རྗེས་སྣོན་ཚེ་ལོ་དང་།
གཡང་གྲིའི་འཇའ་ས་དམ་ཁ་ཕུལ། གསེར་གདུང་ཞལ་འདེབས་གསེར་
དང་ནོར་བུའི་རིགས་འབོར་ཆེན་གནང་ཞིང་། ཀྲུང་དབྱང་སྐུ་ཚབ་རྫོང་
རྩའི་སྲུང་དང་ལས་རོགས་ཡི་ཏན་སོགས་བོད་དུ་ཟླ་བ་གསུམ་བཞུགས་ཏེ།
ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དབར་འབྲེལ་བ·····
འཛུགས་སྐྲོ་ཚང་དུ་གཏོང་བ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ཕན་ཚུན་ཞིབ་གྲོས་ཐེངས་མང་··
གནང་སྟེ་ནན་བཤད་གནང་དོན། ཀྲུང་དབྱང་གིས་བོད་དུ་འཛིན་པའི་
རྩ་བའི་མཇད་ཕྱོགས་ནི་ཙུང་ལི་སུན་ཀྲུང་ཧྲན་གྱི་ཞལ་ཆེམས་ལྟར་ནི······
རིགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་རྩ་དོན་གཞིར་བཟུང་སྟེ་ཕྱི་འབྲེལ་དང་། རྒྱལ་
སྲུང་། རང་རྒྱལ་དང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁག་གཞན་དག་དབར་གྱི་ཚོང་འབྲེལ་
སོགས་ཁྱབ་ཁ་གལ་ཆེན་རྣམས་ཀྲུང་དབྱང་གིས་འགན་འཁུར་དགོས་པ་ཕུད།
དེ་མིན་གནད་དོན་རྣམས་སྔར་བཞིན་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་རང་གིས་
ཐག་གཅོད་བྱས་ཆོག་པ་དང་། ཀྲུང་དབྱང་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་
གཞུང་དབར་གྱི་འགལ་རྐྱེན་མཐའ་དག་མེད་པ་བཟོ་བ། བོད་ཀྱི་འཛུགས་
སྐུན་གོང་འཕེལ་གཏོང་བ་སོགས་ཡིན། སྐབས་དེར་དབྱིན་ཇི་ཚན་རྒྱལ་
རིང་ལུགས་པས་རྒྱ་བོད་འབྲེལ་བ་སྔར་བཞིན་ཉམས་ཐབ་འགྲོ་བར་ཞེན་སྣང་~

ཚད་མེད་སྐྱེས་ཏེ་ཏའོ་ཐེ་སོགས་ཆེད་མངགས་བོད་ལ་བཏང་སྟེ་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་དཔར་དབེན་སྦྱོར་དགྲུག་ཤིང་དང་གཏོར་བརླག་གཏོང་བའི་སྤྱོད་ངན་མང་ཙམ་སྤེལ་བ་རེད།

དེ་ནས་ཧོང་ཀྲའོ་ཧྲུང་གིས་སླར་ཡང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆེ་ཁག་རྣམས་དང་བཀའ་གྲོས་ཞིབ་གསལ་གནང་སྐྱེ་གོ་མིན་ཏང་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བཀའ་བཀོད་ལྟར་གྲོས་མོལ་བྱེད་པའི་རྩ་དོན་དོན་ཚན་དགུ་བརྗོད་པར། བོད་འདི་ཀྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་བསྐྱོན་མེད་ཡིན་པ་དང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བཀའ་ལ་བརྩི་བཀུར་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཞུ་རྒྱུ་འདི་ནི་སྔོན་འགྲོའི་ཆ་རྐྱེན་ཡིན་ཞེས་གསུངས། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་དང་། བོད་དང་ཕྱིའི་རྒྱལ་ཁག་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ། བོད་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཆེ་ཁག་རྣམས་བསྐོ་གཞག་བྱེད་ཕྱོགས་སྐོར་སོགས་ཀྱི་རྩ་དོན་རྣམས་གསལ་པོར་བརྗོད་གནང་བ་རེད། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་གྲོས་མོལ་བྱེད་པའི་རྩ་དོན་དེ་དག་ལ་དམིགས་ཏེ་བོད་འདི་ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་མཚོན་ན་ཀྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་ཡིན་ཅང་། དོན་དུ་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་འདི་ཞིང་ཆེན་ཞིག་ཏུ་མི་བསྒྱུར་བའི་ཁས་ལེན་དགོས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་ད་ཡོད་ཆོས་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཐམས་ཅད་སྔར་བཞིན་རང་དབང་རང་བདག་བྱེད་དགོས་པ། བོད་དུ་རྒྱ་གཞུང་གི་སྐུ་ཚབ་དཔོན་རིགས་ཤིག་བཅའ་སྡོད་ཆོག་ཀྱང་ངོ་འཁོར་མི་གྲངས་ཉེར་ལྔ་ལས་འགལ་མི་ཆོག་པ། བོད་དུ་གཏན་སྡོད་རྒྱ་རིགས་མཐའ་དག་བོད་ཀྱི་སོ་ནམ་ལས་ཁུངས་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཙུག་སྟེ་དོ་དམ་བྱེད་དགོས་པ་སོགས་ཚུལ་མིན་གྱི་དོན་ཚན་

ངཙུ་བརྟོན་ཞིང་། གོང་གསལ་དོན་ཆེན་དེ་དག་གི་ཐོག་ནས་གསལ་པོ་མཐོང་ཐུབ་པ་ཞིག་ལ་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་ངན་སྐུལ་འོག་བོད་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་ཉུང་ཤས་ཀྱིས་སེམ་ལའི་གྲོས་ཚོགས་སྐབས་ཀྱི་ནོར་འཁྲུལ་ལམ་ཕྱོགས་དེ་མཐའ་འཁྱོངས་བྱེད་པ་དེ་ཡིན།

དེ་ནས་ཧོང་ཀའོ་ཤུང་དང་ཕྲུག་རོགས་ལི་ཏན་སོགས་སྐུ་འཁོར་……རྣམས་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་ནས་ཅིང་དུ་ཕྱིར་ཕེབས་གནང་རྗེས་གོ་མིན་ཏང་……གུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་གསལ་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་……པ་དང་འབྲེལ་ཕན་ཚུན་གཉིས་མོས་ཐོག་ལྷ་སར་བོད་སོག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་……ཁང་གི་དོན་གཅོད་ཁང་གསར་བཙུགས་ཀྱིས་བོད་སོག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་……གི་ཨུ་ཡོན་ལིའུ་ཕུའུ་ཁྲིན་ལ་བོད་སྡོད་དོན་གཅོད་ཁྲུའུ་ཡི་ཁྲུའུ་ཀྲང་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་དང་། དོན་གཅོད་ཁང་དེའི་ཁོངས་སུ་འགྲེམ་འགྲུལ་ཤུའུ་ཡི་ཚོང་ལས་སློབ་འཁྲིད་ཁང་ཞིག་བཙུགས། དེ་བཞིན་སྐྱིད་སྟོད་པར་སློབ་གྲྭ་དང་། སྨན་ཁང་། གནམ་གཤིས་བབས་ཚུགས་བཅས་བཙུགས་ཀྱང་དེ་དག་ལ་ལས་དོན་མི་སྣ་མི་གྲངས་བཞི་བཅུ་ཞེ་ལྔ་ལས་མེད།

12. ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་ཡང་སྲིད་ངོས་འཛིན་དང་གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ་བའི་སྐོར།

ཐོག་མར་ཡང་སྲིད་ས་ཕྱོགས་གང་དུ་སྐུ་བལྟམས་ཡོད་མིན་སྐོར་སྔར་……ལམ་བཞིན་ཆོས་སྐྱོང་སྲུང་མ་ཁག་ལ་འཕྲིན་བཅོལ་བརྟག་ཞིབ་རྒྱས་ཀྱི་ཐོག……ནས་ལུང་ཞུ་དང་། སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་ཁག་ལ་ཐུགས་དམ་བརྟག་ཞུ། ལྷག་པར་དུ་ཆོས་འཁོར་རྒྱལ་ལྷ་མོའི་བླ་མཚོར་བསྐྱང་འཁྲིད་གང་ཟབ་ཐོག་སྲིད་སྐྱོང་སྐུ་ངོ་མ་ས་གནས་རང་དུ་ཕེབས་ཏེ་མཚོ་གཟིགས་གནང་སྲོལ…

ལྷར་ཤིང་ཕག (1935)ལོ་ཟླ་ 5 པར་རྒྱལ་ཚབ་ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་……
འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་དང་། བཀའ་བློན་ཁྲི་སྨོན་པ་ནོར་བུ་དབང་
ཆེན། མཁན་དྲུང་བཀྲ་ཤིས་གླིང་པ་མཁྱེན་རབ་དང་ཕྲུག རམ་
པ་ཐུབ་བསྟན་ཀུན་མཁྱེན་སོགས་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་རྒྱལ་མེ་ཏོག ……
ཐང་དགོན་པར་ཕེབས་ཏེ་དཔལ་ལྡན་དམག་ཟོར་རྒྱལ་མོས་གཙོས་པའི……
བསྟན་སྲུང་ཁག་ལ་བསྐང་འཕྲིན་གཏད་སྨིན་གནང་ཞིང་། དེ་ནས་དགོན་
དེའི་ཤར་བྱང་མཚམས་སུ་གནས་པའི་ལྷ་མོའི་བླ་མཚོར་རྒྱལ་ཚབ་ར་སྒྲེང་
མཆོག་མཚོ་མཇལ་དུ་ཐེངས་གསུམ་ཙམ་ཕེབས་ཏེ་མཚོ་མཇལ་ཧི་བྱུང་……
གསང་རྒྱ་གནང་བས་སྐུ་བཅར་ཞུས་ཀྱང་ཤེས་ཚོར་མ་བྱུང་ཞིང་། དེ་
ནས་ལྷ་སར་ཕྱིར་ལོག ཕེབས་རྗེས་ཤིང་ཕག (1935)ལོའི་ཟླ་ 6 ཚེས་ 5
ཉིན་མཚོ་མཇལ་ཧི་གཟིགས་ཤོག་ལྕེ་ཞིག་ཙ་ད་རྫོངས་ཚོགས་འདུ་ཧྲག……
བསྡུས་ལ་གནང་བའི་ནང་། དབུ་ཅན་གྱི་ཡིག་འབྲུ་ཨ་དང་། ཀ། མ།
ཞེས་དང་། དེ་རྗེས་དགོན་པ་ཐོག་ས་གསུམ་རྩེག་པར་ཐོག་གཡུ་
རྩི་ཅན་གྱི་ཡང་སྟེང་དུ་གསེར་ཟངས་ཀྱི་རྒྱ་ཕིབས་ཡོད་པ། དགོན་
པ་དེའི་ཤར་ཕྱོགས་འགྲོ་ལམ་སྐྱ་ཐ་ལེར་རི་ཆུང་ཞིག་གི་རྩར་ཐུག་པ།
དེའི་ཐད་ཁང་པ་ཐོག་གཅིག་མ་ཐོག སྔོན་པོ་བྱས་པ་གཅིག་གཟིགས་ཚུལ……
རྣམས་འཁོད་ཡོད། བོད་རྫོངས་ཚོགས་འདུ་ཧྲག་བསྡུས་ཐོག་ངོས་
འདེམས་མི་སྣ་ལམ་ཁག་གསུམ་ལ་བསྐོས་ཏེ་ཧོར་ལའི་ཟླ་མའི་ཡང་སྲིད་འཚོལ
བར་གཏོང་རྒྱུའི་ཐག་གཅོད་བྱས་པ་ལྟར། མཚན་ཞབས་ཀེའུ་ཚང་སྤྲུལ་
སྐུ་དང་། ཕྱག་རོགས་ཞོལ་གཉེར་མཁེ་སྨད་སྲས་བསོད་ནམས་དབང་
འདུས། ནག་ཚུ་མཁན་པོ་རྩེ་དྲུང་མཁྱེན་རབ་བསྟན་འཛིན། རྩེ་དྲུང་

བློ་བཟང་ཆེ་དབང་བཅས་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་ཟི་ལིང་ཁུལ་རྒྱ་མངགས······གཏོང་མཛད་པ་དང་། ཡོངས་འཛིན་ཕུར་ལྕོག་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ཕྱུག་རོགས་སུ་རྩེ་མགྲོན་བསྟན་པ་འབྱུང་གནས། རྩེ་དྲུང་ཆང་ཁྲིམ་པ་ཐུབ་བསྟན་ཆོ་དཔལ། ཤོད་དྲུང་ཕུན་རབ་པ་བཅས་དྭགས་ཀོང་ཁུལ་དུ་གཏོང་གནང་མཛད། སེར་བྱེས་ཁང་སེར་སྤྲུལ་སྐུ་དང་། ཕྱུག་རོགས་སུ་རྩེ་དྲུང་ལས་ཚན་ཚུལ་ཁྲིམས་ཆོས་འཕེལ། ཤོད་དྲུང་ལས་ཚན་འབྲི་ཡུལ་པ་བཅས་སོ་སོར་ཡང་སྲིད་རྩད་གཅོད་ཞུ་ཕྱོགས་ཀྱི་བྱེད་སྒོའི······གྲོན་དཔལ་དང་། སྐུའི་ཉེར་ཚམས་སོགས་སྐུལ་ཏེ་གཏོང་གནང་མཛད་པ་ལྟར་ཕྱོགས་གང་སར་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་བརྩད་གཅོད་སྐོར་···དོགས་འཆར་འོས་སྤྲུལ་ཚང་མར་བསྒྲིགས་བཅད་བདར་གསུམ་བྱས་མཐར་···ཀེའུ་ཚང་སྤྲུལ་སྐུ་ངོ་ལས་ནས་ཨ་མདོའི་ཁུལ་ས་གང་སར་བརྩད་ཞིབ་གནང་···བས་ཨ་མདོ་སྐུ་འབུམ་གྱི་ཤར་སྐད་སྟག་འཚེར་ཞེས་པའི་ཞིང་གྲོང་ཆུང་ངུ་ཞིག་ཏུ་བྱིའི་ཆར་ཟེར་བའི་ཁྱིམ་ཚང་གི་ཡབ་ཆོས་ཚེ་རིང་དང་། ཡུམ་བསོད་ནམས་མཚོ་གཉིས་ལ་ཤིང་ཕག (1935) ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 5 ཉིན་སྐུ་འཁྲུངས་པའི་ཆུང་སྲིད་མཚན་ལྷ་མོ་དོན་གྲུབ་ཞུ་བ་ཁྲེའུ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ངོ་མཚར་ཆེ་བའི་རྟགས་མཚན་མང་དག་ཅིག་བྱུང་བ་ཁུལ་དེའི···སེར་སྐྱ་ཀུན་གྱི་ཁྲོད་དུ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྭ་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེས་མཚོ་འཇལ་དུ་གཟིགས་པའི་ལུང་པའི་དབྱིབས་དང་མཐུན་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་དེ་ནས་མཚོ་སྔོན་ཞིང་ཆེན་སྲིད་གཞུང་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི···ཡང་སྲིད་ཀྱི་འོས་སྤྲུལ་དེ་བཞིན་བོད་དུ་གདན་འདྲེན་ཆོག་པའི་རེ་བ་ཞུས་ཀྱང་ཀྲུའུ་ཞི་ཀྲུ་ཕུ་ཕྲང་དང་། སྐུ་འབུམ་བླ་བྲེས་ཡང་སྲིད་ངོ་མ་ཡིན་

མིན་ས་གནས་ད་ག་རང་དུ་གཏན་འཁེལ་བྱེད་དགོས་པ་སོགས་ཀ་ཀོར་མང་
པོ་བཤད་སྐབས་སྐར་སློལ་ལྟར་ན་ཡང་སྲིད་འོས་སྤྲུལ་ཚང་མ་ལྷ་སར་གདན
དྲངས་ནས་ཆོས་སྒྲིགས་ཀྱི་འགྲོ་ལུགས་བཞིན་བརྟག་དཔྱད་ངེས་འཛིན་……
བྱེད་དགོས་པའི་སྐོར་ཐབས་མཁས་གང་ཆེའི་བབ་གསེད་རེ་ཞུ་གནང་………
སོང་། འོན་ཀྱང་སྨྲ་ཕུ་རྫོང་ནས་ཡང་སྲིད་བླུ་ཡོན་ལྷ་བུར་དྷ་ཡང་འབུམ
ཕྲག་པའི་ཙམ་དགོས་ཟེར་བ་སོགས་འགོག ཀྱེན་མང་པོ་བཟོས་སྐབས་གོ……
མིན་ཏང་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་སྙན་སེང་མི་ཞུ་ག་མེད་བྱུང་ཞིང་།
གོ་མིན་ཏང་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཟི་ལིང་ཀྲུའུ་ཞི་ཆ་ཕུ་རྫོང་ལ་དྷ་
ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་འོས་སྤྲུལ་བོད་ལ་ཐེབས་སྐྱེལ་ཞུ་དགོས་པའི་བཀའ་
ཕབ་པ་དང་། གྲོན་དངུལ་སྒོར་ཁྲི་བཅུ་ཙམ་ཟུར་གནང་། དེ་ནས་ཡང་
སྲིད་འོས་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་དང་། ཡབ་ཆོ་ཆོ་ཚེ་རིང་། ཡུམ་བསོད་ནམས
མཚོ་སོགས་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ཆ་ཕུ་རྫོང་གི་ཇོ་ཚ་བ་ཧྲེ་ཀྲང་ཚ་ཡོན་
ཏད་དང་། ཞུའུ་ཟྲོན་ཀྲང་སོགས་ཏ་དམག་བརྒྱ་ཕྲག་འགའ་ཞིག་གི
ཐེབས་རོགས་འོག་མཚོ་སྔོན་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར།

ས་ཡོས་(1939)ལོའི་ཟླ་6ཚེས་28ཉིན་རྩེ་གཟིམ་ཚུང་བདེ་ལྡན་
འཁྱིལ་དུ་བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་ནས་ཐོག་སྲིད་བཀའ་ལྷན་རྒྱས་
ནས་བྲུང་རྩིས་བརྒྱུད་བཀའ་གསལ་གནང་དོན། དྷ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་
སྲིད་འོས་སྤྲུལ་ཁག་ལ་སྔ་རྗེས་སུ་བརྟག་ཞིབ་ནན་ཏན་བྱས་པ་བརྒྱུད་མཚོ་
སྔོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་སྟག་འཚེར་དུ་འཁྲུངས་པའི་ཆུང་སྲིད་ལྷ་མོ་དོན……
གྲུབ་དེ་ཉིད་ཡང་སྲིད་འཁྲུལ་བྲལ་གཅིག་ཐོག་གཏན་འཁེལ་མཛད་འོས་སུ་
འདུག་ན་བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་ནས་ཀྱང་མཛེས་མཐོན་ཐུགས

པའི་ཚིག་བོ་འབུལ་དགོས་གསུངས་པ་ལྟར། སེར་འབྲས་དཀའ་གསུམ་
དང་། སྨིང་ཁག་གཞུང་ཞབས་སེར་སྐུ་དཔོན་རིགས་སོང་སྤྱི་མགྲིན་ནས་སྐུ་
འབུམ་སྟག་འཚེར་དུ་འཁྲུངས་པའི་འོས་སྤྲུལ་དེ་རང་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་དུ་
ངོས་འཛིན་ཞུ་རྒྱུའི་བསམ་བློས་གཅིག་མཐུན ཡིན་ཞེས་ཚིག་བོ་ཕུལ་ནས་
དངོས་སུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་དུ་གཏན་འཁེལ་ཁྱབ་བསྒྲགས་གནང་བ་
རེད། ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་བོད་ཀྱི་ས་སྟེང་ཕེབས་འབྱོར་ཟིན་པར་བརྟེན་
ཕེབས་དགུ་སྟ་ཕྱི་གསུམ་ཁོངས་བཀའ་བློན་བོན་ཤོད་པ་ཚེ་བརྟན་རྡོ་རྗེ་
སོགས་ནག ཆུང་ཕེབས་བསུར་ཕེབས་རྒྱུའི་ཁྱབ་བསྒྲགས་གནང་ཞིང་།
སྐབས་དེར་གློ་བུར་དུ་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་སྐུན་འཁོར་དང་བཅས
གདང་ལར་ཆིབས་བསྒྱུར་གནང་ཟིན་པའི་གནས་ཚུལ་འབྱོར་འབྲལ་བཀའ་
བློན་བོན་ཤོད་ཚེ་བརྟན རྡོ་རྗེས་གཙོས་ཆིབས་ཞབས་སེར སྐུ་དང་། ཕེབས་
བྱམས་པ། རྣམ་གྲྭ། རྩེ་གསོལ་ཐབ་པ། ཆིབས་དར་སོགས་ཟླ་8
ཚེས་ 5 ཉིན་ལྷ་ས་ནས་ཐོན་ཏེ་འབྲོམ་སྟོད་ཞག་སར་འབྱོར་སྐབས་ནག་
ཆུ་འགོ་པ་བྲུང་ནས་ཛ་དྲག་གི་ཏ་ཤད་འབྱོར་གསལ་ཟླ་ 8 ཚེས་ 10
ཉིན་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་ནག་ཆུང་ཕེབས་རྒྱུ་གཏན་
འཁེལ་ཟིན་ཕུགས་གསལ་བ་ལྟར། བཀའ་བློན་བོན་ཤོད་ངོ་ལས་ཧྲག་
བསྡུས་འབྲེལ་དུ་ཆིབས་རྟོག་ཐོན་པ་མ་ཟད། དེ་མིན་ལས་བྱ་རྣམས་ཟླ་
8 ཚེས་ 9 ཉིན་ནག་ཆུང་འབྱོར་དགོས་པའི་བཀའ་བརྡ་གནང་། དེ་ནས་
ཕེབས་བསུ་བ་ངོ་ལས་ཚང་མ་སྔ་རྗེས་སུ་དུས་བཀག་ལྟར་ནག་ཆུང་འབྱོར་
ཞིང་། རིམ་བཞིན་ཡན་ནས་ཁལ་ཁ་གཟུགས་དང་ལས་ཚན་དྲུང་དཀྱུས་
རྣམས་རྒྱ་ཞུ་ཆས། ཙེ་སྐོར་ནས་ཕྱུར་གྲུ་ཆབ་སྟོད་སོགས་གཟབ་མཆོར་

གང་ལེགས་ཀྱིས་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེར་ཕེབས་བསུ་དང་མཇལ་དར་ཕུལ། ཚེས་ 10 ཉིན་ཕྱི་ཉི་ཤར་མཚམས་སུ་མཛད་སྒོ་གནང་བར་ཡང་སྲིད······ མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ན་བཟའ་བླ་ཆས་བཞེས་ཏེ་བཞུགས་ཁྲིར་བཞུགས་སུ་གསོལ། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱང་བཞུགས་ཁྲིའི་འགྲམ་དུ་སྐུ་བཞེངས་གནང་སྟེ་བཞུགས། དུས་དེར་བཀའ་བློན་བོད་སྲིད་པ་ཚོ་བརྟན་ཇོ་རྗེས་པོད་ས་ཀ་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་སྤྱི་འབུལ་ཞུས་ཏེ་མཇལ་སྐུ······ གསུང་ཐུགས་རྟེན་ཕུལ་ཐོག་རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་གཅིག་ཐོག······ ཐུགས་ཀྱིན་འཁེལ་བའི་རྒྱལ་ཚབ་རྭ་སྒྲེང་དང་། བཀའ་ཤག བོད་སྤྱོངས་ཚོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་ཀྱི་ཚོག་བྲོ་བཅས་འབུལ་ཁ་ནང་མཛད······ རྗེས་ཕེབས་བསྐུར་ཅར་བའི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་དོ་ལས་ཡོངས་ནས······ མཇལ་དར་ཕུལ་ཞིང་། ཕྱག་དབང་ཞུས། གསོལ་ཇ་བཞེས་འབྲས་ཕེབས། དེ་རྗེས་བླ་ཕྱིས་ལས་ཚན་དང་ངོས་གྲུབ་སྡིང་པ་བློ་བཟང་དོ་རྗེས་སྟེ་བརྒྱད་གསེར་སྐྱེམས་དང་། སྲིད་པ་ཏོའི་རྒྱབ་ཡིག་སྒྲོགས་སྒྲུང་དང་འབྲེལ་ཚིབས་དར་སོགས་ཀྱིས་སྔོན་བསུས་སྤར་ལམ་གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ······ ཚིབས་རྟག་དང་བཅས་ནག་ཚུ་ཞབས་བརྟན་དགོན་དུ་ཞབས་སོར་འཁོད།

དེ་ནས་རིམ་བཞིན་འདམ་སྟོད་དབུ་མ་ཐང་ཤེས་ཐང་བཞུད་ཞག་སར་ཕེབས་བསུ་གཉིས་པར་རྒྱལ་ཚབ་རྭ་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་སོགས་ཕེབས། དེ་ནས་བཀའ་གདམས་བསྟན་པའི་ཆུ་འགོ་རྭ་སྒྲེང་དགོན་དུ་ཚིབས་བསྐྱུར་གྱིས་བཞུད་ཞག་གསུམ་གནང་སྟེ་རིམ་བཞིན་རི་རྒྱ་བསམ་གཏན་གླིང་དུ་ 8 ཚེས་ 23 ཉིན་ཚིབས་བསྐྱུར་གྱིས་བདེ་ཆེན་འདོད་རྒུ······ ཐང་དུ་ནམ་མཁའི་སྐར་ཚོགས་ས་ལ་འཐོས་པ་ལྟར་བཞུགས་སྒར་སྒར······

སྒྲིག་ཆེ་མོའི་སྐར་ཐོག་ཏུ་ཆིབས་པ་སྒྱུར་གྱིས་ཞབས་བསྒྱུ་གསུམ་པར་········
གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ་ཡོངས་རྫོགས་དང་། གདན་ས་གསུམ། རྒྱུད་གྲྭ་
རྣམ་གཉིས་སོགས་ཀྱི་བླ་སྤྲུལ་མཁན་ལས། བལ་པོ་དང་། འབྲུག་པ་སོ་
ཕྱུག་པ། ཀ་ཤི་མིར་ཁ་ཆེའི་འགོ་པ་སོགས་མཇལ་ཁར་བཅར་ཞིང་།
དེར་བཞུགས་ཞག་རེ་ཅིག་གནང་སྟེ་ཟླ་ 8 ཚེས་ 24 ཉིན་དྭ་ཡའི་བླ་མ····
མཆོག་གི་ཡང་སྲིད་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ལྷ་སར་ཞབས་སྐབས་སྤྱར······
ལམ་ཆིབས་བསྒྱུའི་བཀོད་པ་སྔ་ཏིག་སྐར་ལ་བ་རྒྱུས་པ་ལྟར་བསྒྲིགས······ ···
པའི་དབུས། ཞབས་བྱ་མས་ནང་བཞུགས་སུ་གསོལ་ཞིང་།
གཡས་ངོས་སུ་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་ཚོས་སྡེ་གཙོ་བོ་རྣམས་ཀྱི་དགེ·· ··
འདུན་ཚོས་མཆོད་རྫས་དང་། རིན་ཆེན་སྣ་ཚོགས་ལག་ཏུ་ཐོགས་པའི་
སེར་སྤྲེངས་དང་། གཡོན་ངོས་སུ་བོད་དམག་གིས་གོ་མཚོན་ལག་ཏུ་
ཐོགས་ནས་བསྟོད་པའི་སྐུ་དབྱངས་དང་གུས་འདུད་ཞུས། གྲྭ་པ་གཞན་
མ་སོགས་སྐུ་ཚལ་གྱི་རིགས་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་དང་། འབུད་དཀྲོལ་གྱི་
བྱེ་བྲག་མཐའ་ཡས་པ་སོགས་བསྒྱུ་བ་ཞབ་རྒྱས་ཞུས། དེ་བཞིན་དྲི་
བཟང་སྣ་ལྔ་སྤྱར་བའི་སྤོས་དང་བསང་གི་དུད་སྤྲིན་མཐའ་ཡས་དགུང་སྤྲིན་
[illegible]སུ་ཁྱེངས་པར་སྤྲོས།

དེ་ནས་རྒྱལ་ཚབ་རྭ་སྒྲེང་དང་། སྲིད་བློན་སྐར་མདུན་གུང་།
བཀའ་བློན། སྐུ་བཅར་སྒྲི་ཁྲབ་མཁན་པོ་སོགས་ཀྱིས་ཆིབས་ཞབས་དང་
བཅས་ཐོག་མར་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་ལྡན་སྤྲུལ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་
ཕེབས་ནས་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེར་ཕྱག་སྒྲོན་མཆམས་སྦྱོར་མཛད་རྗེས་ནོར·····
གླིང་སྐལ་བཟང་ཕོ་བྲང་དུ་གདན་དྲངས་སོ།

དེ་ནས་ཟླ་ 10 ཚེས་ 12 ལ་རྒྱལ་ཚབ་རྭ་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་དང་། མཚན་ཞབས་དར་ཧན་སྟག་བྲག་ངག་དབང་གསུང་རབ་མཐུ་སྟོབས་རྣམ་གཉིས་ཀྱིས་ཡོངས་འཛིན་བགྲེས་གཞོན་གྱི་ཐུགས་འགན་ཡོངས་སུ་བཞེས། ཚེས་ 13 ཉིན་ཡང་སྲིད་རིན་པོ་ལྷ་ལྡན་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་གདན་དྲངས་ཐོག་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་མུ་ནེ་དང་། ཐུགས་དམ་གྱི་རྟེན་གཙོ་ཐུབ་དབང་སྐུ་ཁྲུར་མ། རྗེ་བཀྲ་ཤིས་རྡོ་ཁ་མ། སྒྲོལ་མ་གླིང་དགའ་མ་བཅས་གདན་དྲངས་པའི་དྲུང་དུ་རྒྱལ་ཚབ་རྭ་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེས་དབུ་སྐྲས་གཙུག་ཕུད་ཞེས་ཏེ་མཚན་དུ་འཇམ་དཔལ་ངག་དབང་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་སྲིད་གསུམ་དབང་བསྒྱུར་མཚུངས་པ་མེད་པའི་སྡེ་ཞེས་གསོལ་གནང་མཛད།

དེ་ནས་ལྕགས་འབྲུག (1940)ལོའི་ཟླ་ 1 ཚེས་ 14 (ཡིག་ཚད་འགའ་ཞིག་ཏུ་ཚེས་ 20 ཞེས་འཁོད་)ཉིན་ཚོམས་ཆེན་སྲིད་ཞི་ཕུན་ཚོགས་ཀྱི་སི་འཇིགས་གདོང་ལྔའི་དབང་པོས་བཏེགས་པའི་གསེར་ཁྲི་རྒྱལ་དབང་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་མངའ་གསོལ་ཞུ་སྐབས། སྔར་ལམ་བཞིན་བཀའ་བློན་བླ་མ་དང་། སྲི་ཞབ་མཁན་པོ་གཉིས་ནས་ཕྱག་འབྲེན་གདན་ཞུ་དགོས་པར་སྐབས་དེའི་བཀའ་བློན་བླ་མ་བསྟན་པ་འཇམ་དབྱངས་དང་སྲི་ཞབ་མཁན་པོ་ངག་དབང་བསྟན་འཛིན་གཉིས་ནས་ཕྱག་འབྲེན་ཞུས་ཏེ་བཞུགས་ཁྲི་ཆེན་མོའི་སྟེང་དུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་ཐོག བཀྲ་ཤིས་རྟགས་བརྒྱད་དང་། རྫས་བརྒྱད། རྒྱལ་སྲིད་སྣ་བདུན་གྱིས་སྡེ་དྲངས་པའི་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་འབུལ་ནོར་རྣམ་པ་སྣ་ཚོགས་སྤྱན་ལམ་དུ་བསྟར་བ་དང་། མཛད་སྒོ་རྒྱ་ཆེ་གཟབ་རྒྱས་འཚོགས་ཤིང་། ལྷ་ཞོལ་ཁུལ་དུ་

ཐ་བརྡུང་དར་འཕྱར་དང་། བདེ་ཡངས་ཤར་དུ་བྲོ་པ་གཞས་མ། གླུས་གར། ལྷ་མོ་བ་སོགས་བསྟར་སྒྲིག གིས་འཁྲབ་སྟོན་དང་། རྡོ་རིང་ནང་མར་ཤིང་རྩེད། རྡོ་རིང་ཕྱི་མར་མི་རྟ་འི་ངང་རྩལ་བཅས་པར་གནང་སྒྲིན་དང་། སྒེ་ཁ་རྡོ་མཁྱོགས་སོགས་པོ་རྩལ་སྣ་ཚོགས་འགྲན་པ་བཅས་བཀྲ་ཤིས་དགའ་སྟོན་བླ་ན་མེད་པར་རོལ། ཕྱོགས་མཚུངས་བོད་ལྗོངས་ཡུལ་གྲུ་ཀུན་ཏུའང་གཏམ་སྙན་དར་འཕྱར་གྱི་དགའ་སྟོན་གཟབ་རྒྱས་ཅི···དགར་སྤེལ་བ་ལགས་སོ།

དུས་དེར་གོ་མིན་ཏང་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ······བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་ཁྲི་ཐེབས་མཛད་སྐོར་བོད་སོག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི··ཨུ་ཡོན་ཀྲང་ཝུ་ཀྲུང་ཤིན་རྫ་ལས་ཧྲིན་དུ་བརྒྱུད་ལྷ་སར་མངགས་གཏོང······མཛད་ཅིང་། ཝུ་ཨུ་ཡོན་ཀྲང་ལྷ་སར་འབྱོར་སྐབས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་སྔར་ལམ་བཞིན་བསུ་བ་དང་སྡེ་ཞིན་གཟབ་རྒྱས་ཞུས་ཤིང་འོན་ཀྲང་དབྱིན་ཇི་ཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་དང་དེའི་རྗེས་འབྲངས་པ་ཚོ་ཡི····སེ་རངས་པར་འགྲས་ལྗོངས་པའི་ཆབ་སྲིད་དཔོན་རིགས་ཀུར་རྣ་སོགས་མི··བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་བོད་དུ་ཏང་། ཁོ་པ་ཚོ་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཁྲི་ཐེབས་མཛད་སྐོར་རྟེན་འབྲེལ་ཞུ་བའི་རྣམ་པ་བསྟན་ཙང་། དོན་དུ་ཝུ་ཀྲང་ཤིན་ལ་ལྟ་རྟོག་དང་། རྒྱ་བོད་སྤུན་ཟླ་མི་རིགས་དབར་གྱི་མཐུན་སྒྲིལ་ལ་གཏོར་བ་ཤིག གཏོང་བར་འོངས། དེ་བཞིན་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་ངན་སླབ་བྱས་པ་ལྟར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ཁྲི་ཐེབས་མཛད་སྐོའི་ཙ་ཆེ་སྐྱོང་བྱེད་ཕྱོགས་དང་། གདན་ཐོབ་སོགས་ཀྱི་སྐོར་ལ་རྩོད་སློང་མང་ཙམ་ཟུགས་ཤིང་། ཝུ་ཀྲང་ཤིན་གྱིས་གྲུང་དབྱང་གི་བཀའ་བཀོད

ལྟར་བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་བསྐོན་མེད་ཡིན་པའི་རྩ་དོན་རྒྱུན་འཁྲུགས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་གནང་བ་མ་ཟད། ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་མཛད་རྗེས་ལ་གཞིགས་ཏེ་"རྒྱ་བོ་ཞུང་ཏོ་ཏན་ཧྲེ"ཞེས་པའི་ཚོ་ལོ་གནང་། དེ་ནས་ཙུ་ཨུ་ཡོན་ཀྲང་ཞབས་འདྲེན་དང་~ཅས་ལྷ་ས་ནས་སྐར་ཡང་ཉིན་ཏུ་བརྒྱུད་རྟུང་ཆེན་ཏུ་ཕྱིར་ལོག་མཛད། བོད་ས་ནས་སྲིད་གཞུང་གིས་སྔར་ལམ་ལྟར་ཇ་སག་ངག་དབང་རྒྱལ་མཚན་སོགས་……འཛུགས་མི་མངགས་གཏོང་ཐོག་གོ་མིན་ཏང་གྲུང་དབྱང་སྲིད་ཞུང་ལ་ཐུག"རྗེ་ལེགས་འབུལ་ཡང་ཞུས་ཡོད།

ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་ཁྲིར་ཕེབས་རྗེས་སྔར་སྲོལ་ལྟར། ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་ཡབ་ཚང་ལ་སྐུ་རྗེས་སུ་སྐོས་ཤ་ཉིས་དང་མངའ་འབངས"མི་སེར་མང་ཙམ་ཕུལ་ཞིང་། ལྷ་ས་ལྕང་ར་སེབ་ཤར་ཏུ་ར་ཟིམ་ཤག་གསར་བསྐྲུན་བཅས་བོད་ཀྱི་མངའ་བདག་ཆེ་གྲས་སུ་གྱུར་ནས་ཡབ……གཞིས་སྟག་འཚེར་ཞེས་གྲགས་པ་བཅས་སོ།

13. ར་སྒྲེང་དང་སྟག་བྲག་གཉིས་ལྷ་རྗེས་སུ་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁྲིར་འཁོད་པ་དང་། ར་སྟག་གཉིས་བར་འགལ་བ་འབྱུང་རྒྱུན་དང་བརྒྱུད་རིམ་སྐོར།

དེ་ཡང་ཆུ་བྱ་(1933)ལོའི་ཟླ་ 10 ཚེས་ 30 ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ……མ་ཐུབ་བསྟན་རྒྱ་མཚོ་དགོངས་པ་གཞན་དོན་ཏུ་གཤེགས་རྗེས་བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུ་རྒྱས་འཛོམས་གྲོས་བསྡུར་བྱས་པའི་སྲིད་བློན་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་འོས་འཆར་ཏུ་ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་ནི་རྒྱལ་དབང་སྐུ་གོང་

མའི་ཕྱུགས་གཙོགས་ཆེ་ཞིང་། སྤྲུལ་སྐུའི་མཚན་རྟགས་བཟང་བའི་སྐྱན་
གྲགས་ལྡན་པ་དང་དེ་མིན་ཆོས་ཕྱོགས་ལ་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་དཀའ་ལྡན་
ཁྲི་པ་མི་ཉག་ཡེ་ཤེས་དབང་ལྡན་དང་། ཕུར་ལྕོག་ཡོངས་འཛིན་སྤྲུལ་སྐུ་
བྱམས་པ་ཐུབ་བསྟན་བཅས་རྗེ་འཕགས་པ་ལོ་ཀེ་ཤྭ་རིའི་སྤྱན་སྔར་སྲིད་……
བློན་སྣང་མདུན་ཀུན་དཀའ་དབང་ཕྱུག་དང་། བཀའ་ཤག དྲུང་ཆེས།
སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་མཁན་པོ་ལས་ཟུར་སོགས་བོད་ལྗོངས་ཚོགས་……
འདུས་ཚང་འཛོམས་སར་དཀའ་ལྡན་ཁྲི་ཟུར་བྱམས་པ་ཆོས་གྲགས་ཀྱིས་ཟབ
བརྟག་ཞུལ་བར་ར་སྒྲེང་རྗེ་འབྲོག་ཟླ་མཆོག་ཞབས་བྱུང་བར་བརྟེན་བོད……
ལྗོངས་ཚོགས་འདུས་ར་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེས་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་ཕྱུགས་ངལ་ན་བཞེས་
དགོས་པ་དང་། སྲིད་བློན་སྣང་མདུན་གྱིས་སྔར་སྲུས་བཞིན་ཕྱུགས་འགན་
མཉམ་བཞེས་གནང་དགོས་པའི་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ལྟར། ར་སྒྲེང་
ཕྱུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་མཆོག་ནས་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་ཀ་ཙོ་འཁན……
བཞེས་ཏེ་སྲིད་བློན་སྣང་མདུན་ཀུན་དཀའ་དབང་ཕྱུག་དང་ལྷན་དུ་ལོ……
ལྔ་ཙམ་རིང་སྲིད་འགན་བཞེས་པའི་མཐར་ར་སྒྲེང་དང་སྣང་མདུན་རྣམ……
གཉིས་གཞུང་སྐར་ཕྱུག་ལས་གནང་ཕྱོགས་ཐད་དགོངས་འཆར་མཐུན་མིན་……
བྱུང་བར་བརྟེན་ས་སྟག་(1938)ལོར་ར་སྒྲེང་གིས་བཀའ་ཤག་སོགས་ལ་……
རྒྱལ་ཚབ་དགོངས་ཞུ་གནང་རྒྱུའི་དགོངས་ཚུལ་གསུངས་ཤིང་། དེ་འབྲེལ
བཀའ་ཤག་གིས་སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ་དང་། དྲུང་ཆེས། གདན་ས་གསུམ་གྱི་
མཁན་པོར་ནང་མོལ་ཞུས་གྲོག་བོད་ལྗོངས་ཚོགས་འདུ་ཧྲག་བསྡུས་རྒྱས་པ་
སྐོང་འཚོགས་གནང་སྟེ་གྲོས་བསྡུར་བྱས་པ་བརྒྱུད་ར་སྒྲེང་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་
མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེས་ཕྱུགས་གཉིས་ཀྱི་གཙོ་འགན་མ་བཞེས་བར་སྒྲུ……

མཐུད་ཆོས་སྲིད་ཀྱི་ཐུགས་འགན་བཞེས་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པ་མ་······
ཟད། བཀའ་ཤག་དང་། དྲུང་ཡིག་སོགས་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཡོངས་
ཀྱིས་རྒྱལ་ཚབ་མཆོག་གི་བཀའ་ཅི་གསུང་དྲངས་ལེན་ཞུ་བའི་ཁས་ལེན་······
ཡང་ཞུས་ཤིང་། ས་ཡོས་(1939)ལོར་རྒྱལ་ཚབ་ར་སྒྲེང་མཆོག་གིས་
སླར་ཡང་བཀའ་ཤག་ལ་དགོངས་འཆར་གནང་དོན། "དེ་སྔོན་རྒྱལ་ཚབ་
རིམ་པར་ལས་ཁྲེལ་མེད་ཙང་། ང་རང་གི་སྐབས་ལ་ལས་ཁྲེལ་ཡོད་པ་འདི་
ནི་བསྟན་པ་གཅིག་ལ་སྟོན་པ་གཉིས་ལྟ་བུས་ཏྭ་ལའི་བླ་མའི་ཡང་སྲིད་རིན་
པོ་ཆེ་གདན་ཞུ་བྱ་རྒྱུ་སོགས་ལ་འགོག་རྐྱེན་མཛད་དཀའ་ཡོང་གི་འདུག"
ཅེས་ཞིབས་པར་བརྗེན་བཀའ་ཤག་ནས་ཚོགས་འདུ་ཐུག་བསྡུས་རྒྱས་པ·····
སྐྱང་འཚོགས་ཁྲིག་དྲུང་ཡིག་བརྒྱུད་གོང་གསལ་དགོངས་ཚུལ་རྣམས་ལ་གྲོས་
བསྡུར་བྱས་ཏེ་༧རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་གདན་ཞུ་སོགས་ལ་འགོག་རྐྱེན་མི་ཡོང་"
བའི་ཆེད་ར་སྒྲེང་རྒྱལ་ཚབ་ནས་སྲིད་འགན་སླ་མཐུད་བཞེས་དགོས་པ······
དང་། སྲིད་བློན་གླང་མདུན་ལ་དམིགས་བསལ་མཛད་ཉེས་མེད་སྟབས་
སྲིད་ཁུར་གྱི་གདན་ཐོབ་དང་གསོལ་ཐོགས་རང་འཇགས་འབྱུལ་རྒྱུའི་ཐག···
གཅོད་བྱས།

དེ་ནས་ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་ལུགས་གཉིས་
ཀྱི་ཐུགས་འགན་ཡོངས་སུ་བཞེས་ཏེ་༧རྒྱལ་བའི་ཡང་སྲིད་གདན་ཞུ་དང་།
གསེར་ཁྲིར་མངའ་གསོལ། དབུ་སྐྲེས་གཙུག་ཕུད་བཞེས་ནས་མཚན་
གསོལ་བ་སོགས་མཛད་པ་རྣམས་ལེགས་བསྒྲུབས་གནང་ཞིང་། རྒྱ་བོད་
མི་རིགས་དབར་གྱི་མཐུན་ལམ་འབྲེལ་བ་སོགས་ཀྱི་ཐད་ལའང་བརྟགས······
པར་འོས་པའི་བྱ་བ་མང་པོ་མཛད་ཡོད།

དེ་ནས་ལྕགས་ འབྲུག་(1940)ལོར། རྭ་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་
དཔལ་ཡེ་ཤེས་ནས་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་ཐུར་འགན་བཞེས་ལུས་སུ་དབྱིན་ཇིའི་རྗེས་
འབྲངས་པ་འབག་འ་ཞིག་གིས་ཡིག་སྐུར་ཞིག་སྤྲུར་ཏེ་ནང་དོན་དུ་རྭ་སྒྲེང་ལ་
སྡོམ་པ་མེད་པས་ཧྲུ་ལའི་བླ་མའི་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེར་རབ་བྱུང་གི་.....
བསླབ་སྡོམ་འབུལ་བཞེས་སོགས་ཡོང་ཐབས་བྲལ་བ་དང་། རབ་བཞེས་
ཀྱི་མཛད་སྒོ་བསྐྱང་རྒྱུའི་དུས་ཚོད་གཏན་འཁེལ་ཟིན་པས་འདི་ལྟར་གནས་
ཐབས་རྩ་བ་ནས་མེད་ལུགས་སྙིང་སྟོབས་མང་ཙམ་བཟོས་སྟབས་རྒྱལ་ཚབ་
རྭ་སྒྲེང་ཧུ་ཐུ་ཀ་ཏྲོལ་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་ལྷུངས་པ་དང་། ཕྱོགས་མཚུངས་ལྷ་
བླ་ཆའི་ཞུང་བཏག་ལང་ང་རྒྱལ་ཚབ་ཉིད་ཀྱི་སྐུ་ཕྱུར་འཚུབ་ཆ་ཆེ་བའི་སྐོར་
མང་ཙམ་ཐོན་ཞིང་། ལྷག་པར་ད་རྒྱལ་ཚབ་མཆོག་གིས་རྒྱུན་དུ་ཕྲ་མཁན་
སེང་གེ་བླ་མར་ཨིད་ཆེས་ཆ་འཇོག་ཆེན་པོ་གནང་བས་སེང་གེ་བླ་མས.....
ཀྱང་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་ཕྱུར་འཚུབ་ལྷོངས་ཆེ་བས་རྒྱལ་ཚབ་དགོངས་ཞུ་གནང་
ན་ངཟང་ཞེས་ཞུས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་རྒྱལ་ཚབ་རྭ་སྒྲེང་མཆོག་ནས་གནས་
སྐབས་ལས་ཚབ་སུ་ཞིག་ལ་བསྐོ་བཞག་མཛད་ན་ལེགས་མིན་སྐོར། རྭ་སྒྲེང་
རྗེ་སག་འཇམ་དཔལ་རྒྱལ་མཚན་དང་། རྗེ་ཟུར་འཇམ་དཔལ་བདེ་ལེགས།
སྟོང་ཏ་ནས་བླ་མ་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་རྣམ་རྒྱལ། མཁར་རྡོ་སྤྲུལ་སྐུ་སྐལ་
བཟང་ཐུབ་བསྟན། གཟིམ་དཔོན་མཁན་པོ་ངག་དབང་བློ་ལྡན་བཅས་ལ་
ནང་མའི་བཀའ་བསྐུར་གནང་བར་མང་ཆེ་བས་གནས་སྐབས་ལོ་གཉིས.....
གསུམ་ཙམ་རིང་རྒྱལ་ཚབ་དགོངས་ཞུ་གནང་སྟེ་ལས་ཚབ་ཏུ་སྟག་བྲག་བླ་...
མ་ངཀྲ་གཞག་གནང་ན་ཕྱིན་ཆད་སྐུའི་འགལ་རྐྱེན་སེལ་མཚམས་སྲིད.......
འབར་ཉ་རང་འཛུགས་བཞེས་ཚོག་ལུགས་སྐོར་སོགས་ཞུས། འོན་ཀྱང་གཟིམ

དཔོན་མཁན་པོ་ངག་དབང་བློ་ལྡན་གྱིས་སྐུ་ཕྱུར་འཚུབ་ཆ་ཡོད་ན་རྐྱེན་སེལ
ཞབས་རིམ་སྒྲུབ་པས་བཟློག་ཐྲིད་ཅིང། ངའི་བསམ་པར་རྒྱལ་ཚབ་དགོངས
ཞུ་མ་གནང་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་བ་འདུག་ཅེས་ཞུས་ཀྱང་གཙོ་བོ་ཏཱ་ལའི་བླ
མའི་ཡང་སྲིད་ལ་རབ་བྱུང་གི་བསླབ་སྡོམ་འབུལ་རན་པར་བརྟེན་བླུན་ཀ
ཡོང་དོ་ལ་སོ་ལ་གྱིས་དེར་གསན་འཛོག་མ་གནང་བར་གྲ་ལ། དེ་ནས་རྭ་སྒྲེང
ཧོ་ཐོག་ཐུས་ཡོངས་འཛིན་ཆུང་བ་སྟག་བྲག་ལའང་ནང་མོལ་གནང་ཐོག
ལྕགས་འབྲུག་(1940)ལོའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་བཀའ་ཤག་ལ་གསུངས་དོན......
“ང་རང་ནས་ད་ཕན་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འཁུར་འབན་བླངས་ཏེ་གཙོ་ཆེར་སྤྱི་ནོར
ཡང་སྲིད་མཆོག་སྤྲུལ་རིན་པོ་ཆེ་ལྷ་མི་ཀུན་ཡིད་ཆེས་པ་མི་ཡུལ་ཐག་རིང......
ནས་བདན་ཞུ་འགལ་མེད་ཐོག   གསེར་ཁྲི་མངའ་གསོལ་སོགས་མཛད་སྒོ
རིམ་པ་གྲྭ་རྟེན་མི་འཛོལ་བ་ལེགས་གྲུབ་མ་ཟད།   སྔ་མཚམས་ཡས་མས
སོགས་ལའང་ཆབ་སྲིད་མཚན་ཤས་འབྱུས་ཤོར་མེད་ཙམ་གྱི་བསྟན་སྲིད......
དཀར་འཛམ་ཡུག་གཅིག་ཏུ་ར་ནས་ཐུས་ཀྱང།   ལྷ་བླ་མའི་ལུང་བརྟག
དགོངས་དོན་འདི་ལོ་ངོས་རང་གི་ཚེ་སྲོག་ལ་འཚུབ་སྐྱོངས་ཆེ་ཐེབས་ད་ལྟ
རྒྱལ་ཚབ་ཡོངས་འཛིན་བཅས་ཀྱི་ལས་འཁུར་དགོངས་ཞུ་མི་བྱེད་མཐུ་མེད
ལ་བརྟེན་གོང་ས་སྐྱབས་མགོན་ཆེན་པོར་ཡང་ལུགས་མཐུན་དགོངས་སྙན
ཞུས་ཟིན་པ་ལྟར་དེ་དོན་དགོངས་འཁྲོལ་ཡོང་བ་དང།   ཡང་སྲིད་རིན་པོ
ཆེ་སྐུ་ན་ཕྲ་གཉིས་བསྟན་སྲིད་འཁུར་བཞེས་སྲིད་སྐྱོང་ཚབ་གསར་ཐད།
སྟག་བྲག་རིན་པོ་ཆེས་ཡོངས་འཛིན་ཆུང་བའི་ཐུགས་འཁུར་བསྐྱངས་ཐུས...
ལ་གོང་ས་ཆུང་སྲིད་རིན་པོ་ཆེ་མཆོག་ནས་ཀྱང་བཤེས་གཉེན་བསྟེན་ཚུལ...
ཇི་བཞིན་བརྩེ་བཀུར་བླ་ལྷག་ཏུ་ཆེ་བ་གནང་ཐུས་དང།   སྐྱབས་མགོན

སྐུ་གོང་མས་ཀྱང་ཕྱུགས་བརྩེ་ཆེ་བསྐྱངས་མཁྱེན་གསལ་བཅས་ཆོས་སྲིད······
མཁྱེན་ཡོན་ཀྲང་ཅིའི་བབས་ནས་འོས་བབས་འདི་ལས་ཆེ་བ་མེད་ངེས་ཐོག
མོ་བརྟག་ནན་ཏན་རིམ་བགྱིས་ལའང་བཀའ་བབས་ཕྱུགས་སྐལ་ཤིན་ཏུ·····
བཟང་ཞེབས་ལྟར། བསྟན་སྲིད་དཀར་འཛམ་ཡུན་གནས་རྒྱུན་འཁྱོངས་
ཡོང་རེ་སྤྱི་དོན་ཁོ་ན་ལས། རང་དོན་ཡིད་བཅངས་ཀྱི་བསམ་པ་ཏིལ་འབྲུ
ཙམ་མེད་ངེས་ལ་སྲིད་སྐྱོང་ཚབ་གསར་ཐད་སྤྱི་ཚོགས་ལ་གོ་བསྒྱུར་དགོས···
རྒྱུ་”ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་སྟག་བྲག་ངག་དབང་གསུང་རབ་མཐུ་སྟོབས་ལ
སྲིད་ཚབ་བསྐོ་བཞག་གནང་ཞིང་། སྐབས་དེར་ཕྱི་རྒྱར་ཡོངས་གྲགས་གླིང་
ཕྱོགས་ལ་ར་སྟག་གཉིས་དབར་བླ་སློབ་ནང་མའི་འབྲེལ་བ་དམ་ཟབ་ཡོད····
ཁར། སྟག་བྲག་དགུང་ལོ་མཐོ་བའི་རྐྱེན་གྱིས་སྲིད་སྐྱོང་སྣར་ཡང་ཚུར་
བཞེས་བདེ་བའི་ཆེད་དུ་རེད་ཟེར་བ་སོགས་གླེང་གཏམ་ཡང་བྱུང་བར······
གྲགས།

ལྕགས་སྦྲུལ་(1941)ལོའི་ཟླ་དང་པོའི་ཚེས་གཅིག་ཉིན་ཡོངས་འཛིན
སྟག་བྲག་སྲིད་སྐྱོང་གི་ཁྲིར་ཞེབས་ཏེ་ཕྱག་ལས་རྩིས་ལེན་གནང་བ་དང་།
དེ་རྗེས་སྟག་བྲག་ལྷ་སར་བཞུགས་ཡུལ་ཀུན་བཟང་པོ་བྲང་དུ་ར་སྒྲེང་སྐུ····
འཁོར་ཚང་མ་གདན་ཞུས་ཀྱིས་གསོལ་སྟོན་གཟབ་རྒྱས་བཤམས་ཐོག་ཕྱུགས
རྗེ་ལེགས་འབུལ་མཚོན་བྱེད་འབུལ་དངོས་ཀྱང་མི་ཆུང་བ་ཞིག་ཕུལ། དེ་ནས
ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་རྒྱལ་ཟུར་ར་སྒྲེང་ལྷ་ནས་གདན་ས་ར་སྒྲེང་དུ་ཕྱིར···
ཕྱག་མཛད་ཅིང་། བཀའ་བློན་གྱིས་གཙོས་གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ་དཔོན་
རིགས་དང་། གདན་ས་གསུམ་གྱི་མཁན་པོ། དམག་སྒར་ཁག་གི་རུ་སྤྱིག་
སོགས་སྣར་སྦྲོལ་བྱེད་སྒོ་ཚང་མ་གཟབ་རྒྱས་ཕྱུས་ཐོག་ཞེབས་སྐྱེལ་ཞུས་པ···

རེད།

སྟག་བྲག་ངག་དབང་གསུང་རབ་ཀྱིས་སྲིད་སྐྱོང་གི་ལས་འགན་དངོས་སུ་འཁུར་རྗེས་དབྱིན་ཇིའི་རྗེས་འབྲངས་པ་བྲུར་ཁང་དབང་ཆེན་དགེ་ལེགས་ལ་བཀའ་བློན་དང་ཞྭ་སྐབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན་ལ་རྩིས་དཔོན་བསྐོ་གཞག་དང་། དེ་མིན་དཔོན་རིགས་འགའ་ཞིག་གསར་བསྐོས་བྱས་ཏེ་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དབང་ཆ་གཙོ་བོ་རྣམས་དབྱིན་ཇིའི་རྗེས་འབྲངས་པའི་ལག་ཏུ་ལྷུངས་ཏེ་མེས་རྒྱལ་ཁ་བྲལ་གཏོང་བའི་སྒྱོད་ངན་ཇི་སྙེད་སྤེལ་བ་སྤྱི་ཚུ་རྟ་(1942)ལོའི་ཟླ་ 4 ཚེས་ 23 ཉིན་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་སྒོ་ནས་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་བཙུགས་པ་མ་ཟད། བོད་དུ་བཅའ་སྡོད་དབྱིན་ཇི་དང་བལ་པོའི་ངོ་ཚབ་ལ་སྐད་ཕྱིན་བྱ་བ་མཐའ་དག་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་མ་བརྒྱུད་པར་ཐད་ཀར་ངཀའ་ཤག་ལ་འབྲེལ་གཏུགས་ཞུ་མི་ཆོག་ཟེར་བ་དང་། དེ་བཞིན་གོ་མིན་ཏང་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བོད་སོག་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གི་ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་དོན་གཅོད་ཁང་དུའང་སྐད་ཕྱིན་ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་མ་བརྒྱུད་པར་བཀའ་ཤག་ལ་ཐད་ཀར་འབྲེལ་བ་བྱེད་མི་ཆོག་ཅེས་ཉ་ཞུང་མཉམ་བསྒྲིས་ཀྱིས་བརྗོད་ཀྱང་། བོད་སྡོད་དོན་གཅོད་ཁང་གི་འགོ་འཛིན་པས་གོ་མིན་ཏང་གྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གི་བཀའ་བཀོད་ལྟར། ཕྱི་འབྲེལ་ལས་ཁུངས་ལ་འབྲེལ་གཏུགས་ཚ་བ་ནས་མ་བྱས་སྟབས་སྟག་བྲག་སོགས་བྱེད་ཐབས་དཀའ་བའི་གནས་སུ་ལྷུངས། དེ་རྗེས་མེ་ཕག་(1947)ལོར་རྒྱ་ག་ར་ཌི་ལི་[illegible]ར་པར་བསྐོངས་འཚོགས་བྱས་པའི་ཡ་གླིང་གི་གྲོས་ཚོགས་ཐོག་བོད་སྐེར་བཙན་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཏུ་བརྩི་རྒྱུའི་རེ་ངན་བཅངས་ནས་གདན་ཞུ་བྱས་ཏེ་བོད་དམག་གི་དམག་དར་གདངས་རི་དང་སེང་གེ

རྟགས་ཅན་དེ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་དར་དུ་བརྗེས་ནས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་དར་ཆ······
དང་མཉམ་དུ་བཀལ་བ་སོགས་ཀྱི་སྤྱོད་ངན་དེ་དག་ལ་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་······
གཞུང་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཤ་ཅེས་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་ཁ་བརྟུད་དྲག་པོ་
བཏང་སྟབས་ལུགས་འགལ་གྱི་ཕྱོགས་གཡོར་ཕམ་ཉེས་བྱུང་བས་དབྱིན་ཇི་འི···
ཇེས་འཕྲངས་པ་ཚོ་ངོ་ཚ་ཁ་སྐྲེངས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་གཅེས་སྟོབས་ཤུགས··
ལ་རྟུང་རྡེག་དྲག་པོ་བཏང་བ་རེད།

རྭ་སྒྲེང་གི་དོན་གནད་འབྱུང་རྐྱེན་གཙོ་བོ་ནི། སྟག་བྲག་དག་
དབང་གསུང་རབ་ཀྱིས་ལོ་གསུམ་ནས་སྲིད་སྐྱོང་ལས་འཁུར་རྭ་སྒྲེང་རྒྱལ······
ཐུར་ལ་ཕྱིར་འབུལ་ཞུ་རྒྱུའི་ནང་དོན་ཁ་དན་གྱི་དུས་ཚོད་ཡོལ་ཙང་།
སྟག་བྲག་གིས་སྲིད་སྐྱོང་གོ་གནས་ཕྱི་ཁ་ཙམ་བཟུང་ལྟར་ཕྱིར་འབུལ་བྱེད···
བཟོ་ཙ་བ་ནས་མེད་སྟབས་རྭ་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ་དང་སེར་བྱེས་མཁན་པོ་དག་
དབང་རྒྱ་མཚོ་སོགས་ནང་མོལ་གནང་སྟེ་རྒྱལ་ཐུར་རྭ་སྒྲེང་མཆོག་ཕྱི་རྒྱར···
སྐབས་དེར་སེར་བྱེས་གྲྭ་ཚང་ཉམས་གསོ་ལེགས་བསྒྲུབས་ཟིན་པའི་རབ······
གནས་མཛད་པར་གདན་ཞུས་ལྟར་ལྷ་སར་ཕེབས་ཤིང་། དོན་དུ་སྲིད་སྐྱོང་
སྟག་བྲག་དང་མཛལ་འཛོམས་ཐོག་དེ་སྔ་ནང་མོལ་གནང་བ་ལྟར་སྲིད་སྐྱོང་
གི་ལས་འགན་ཕྱིར་འབུལ་ཞུ་རྒྱུའི་རེ་བ་མཛད་པ་དེ་ཡིན། རྭ་སྒྲེང་རིན་
པོ་ཆེ་ལྷ་སར་ཕེབས་རྗེས་རྩེ་པོ་བྲང་དུ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་དང་། སྲིད་སྐྱོང་
སྟག་བྲག་ལྷན་འཛོམས་སར་འཕྲོར་ཕྱག་ཞུ་གནང་ཐོག མཛད་སྒོ་གྲོལ་
རྗེས་ཐོད་གཟིམ་ཚང་དུ་སྟག་བྲག་དང་མཇལ་འཕྲད་གནང་བར་ཕེབས་ཏེ··
རྭ་སྒྲེང་མཆོག་ནས་སྐུ་ཕྱུའི་རྐྱེན་སེལ་བསྙེན་སྒྲུབ་ཟིན་ལུགས་དང་། སྟག་
བྲག་སྐུ་ན་མཐོ་བས་ཐུ་མཇུད་སྲིད་འགན་བཞེས་ན་སྐུ་ངལ་ཆེ་བ་མི་ཡོང་··

ངོམ་སྐམ་ནས་ ར་རེལ་ཆེད་མངགས་སྐྲ་བཅར་ཞུས་པ་ཡིན་གསུངས་······

ཀྱང་། སྟག་བྲག་གིས་མ་འདོད་འོན་པར་བརྩེས་ཏེ་སྤྱིར་བཏང་གི་འཚམས

འདྲིའི་བཀའ་མོལ་འབབ་ཞིག་ཞུ་བ་ཙམ་ལས་གོང་གསལ་དོན་གནད་······

དེའི་ཐད་ལེགས་ཉེས་འགྲིག་མིན་གང་ཡང་མ་བཤད་པར་མཁྲིག་བཟུང་····

བྱས་སྐབས་ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་ཐུགས་འཁྲུད་ཤིན་ཏུ་

ཆེན་པོ་སྐྱེས་ཤིང་། སྐབས་དེར་ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་གཤམ་འོག་གི་དཔོན་

རིགས་རྣམས་དབང་ཆ་འཕྲོག་རེས་བྱེད་རྒྱུའི་འཐབ་རྩོད་ཇ་དྲག་པོ་ཡོད་པ་

མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ་སྟག་བྲག་གི་ཕྱག་མཛོད་ཇ་ལག་བསྟན་པ་མཐར་

ཕྱིན་གྱིས་སྲིད་སྐྱོང་ལས་འགན་ཕྱིར་འབུལ་བྱ་རྒྱུར་ངོ་རྒོལ་མཐའ······ ······

གཅིག་ཏུ་བྱས། དེ་ནས་བཟུང་ར་སྟག་དབར་གྱི་འགལ་བ་ཉིན་བཞིན་

མངོན་གསལ་དོད་པོར་གྱུར་ཅིང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་

འགངས་ཆེའི་ལས་ཁྲུངས་ནང་ཡོད་པའི་ར་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེར་བློ་དཀར་······

བའི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་དང་། སེར་འབྲས་ཀྱི་མཁན་པོ་སོགས་རིམ་

བཞིན་འཕོ་བསྒྱུར་དང་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་ཏེ་སྟག་བྲག་གི་རྗེས་འབྲངས་པ····

རྣམས་བསྐོ་གཞག་བྱས་པ་རེད།

ར་སྒྲེང་རྒྱལ་ཟུར་ནི་མིས་རྒྱལ་གོང་བུ་གཅིག་གྱུར་དང་། རྒྱ་བོད་མི་

རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་ལ་བརྩེ་སྲུང་གནང་མཁན་རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་པ་····

ཞིག་ཡིན་སྐབས་ཧྥབས་འཕྲལ་ཏུ་གོ་མིན་ཏང་ཀྲུང་དབྱང་ལ་བོད་ཀྱི་ཆབ་···

སྲིད་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཕྲ་སྙན་སྐྲོན་ཞུ་མི་བརྒྱུ་དཔོན་ཚང་གི་བུ་སོ་ཏ་ཆེད་ཏུ་

མངག་གཏོང་གནང་སྟེ་དགོས་ངེས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་པའི་རེ་བ་ཞུས་ཀྱང་གོ

མིན་ཏང་ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ངན་ལྷུངས་ཅུལ་སུང་ཤུ་གྱུར་པས་ཀྱུས་

ལྡན་གྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་གང་ཡང་ཐོབ་མ་ཐུབ། སྐབས་དེར་རྒྱལ་གཅེས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་དང་། དབྱིན་ཇིའི་རྗེས་འབྲངས་པའི་དབར་གྱི་སྲིད་དབང་འཕྲོག་ལེན་བྱེད་པའི་འཐབ་རྩོད་དེ་ཉིན་བཞིན་ཛ་དྲག་དང་། རྩོ་ངར་ཅན་དུ་གྱུར་ཅིང་། རྭ་སྒྲེང་ཕྱོགས་ཁག་གི་བྱེད་སྒྱོད་བཟོ་མིན་བྱུང་བར་བསླད་དེ་སྟག་བྲག་ངག་དབང་གསུང་རབ་དང་། ཛ་སག་བསྟན་པ་མཐར་ཕྱིན། བྲུར་ཁང་དབང་ཆེན་དགེ་ལེགས། ཞྭ་སྒབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན་སོགས་ནས། རྭ་སྒྲེང་ཕྱོགས་གཏོགས་ཀྱིས་དུས་བཀག་འབར་མདེལ་ཞིག་སྐྱེལ་ཐར་བཏང་སྟེ་སྟག་བྲག་བསྒྲོང་རྩིས་དང་། རྭ་སྒྲེང་དང་སེ་ར་དགོན་པའི་གྲྭ་པ་ཁ་མཐུན་ནས་སྟག་བྲག་གི་སྲིད་དབང་མགོ་རྙིང་སློག་རྩིས་ཡོད་པ་རེད་……ཟེར་བ་སོགས་ཀྱི་གླེང་ཕྱོགས་མང་ཙམ་བཟོས་ཏེ། མེ་ཕག་(1947)ཟླ་2པར་བཀའ་བློན་བྲུར་ཁང་དབང་ཆེན་དགེ་ལེགས་དང་ལྷ་ཀླུ་ཚེ་དབང་རྡོ་རྗེ་སོགས་ནས་བོད་དམག་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་ཙམ་འཁྲིད་དེ་རྭ་སྒྲེང་དགོན་པར་རྒྱལ་བྲུར་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་འཛིན་བཟུང་བྱེད་པར་ཉེན……མཚན་ཤད་བསྒྲུད་བྱས། གནས་ཚུལ་དེ་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་རྭ་སྒྲེང་གི་ཞབས་འབྲིང་ལ་ལས་ཤེས་འཕྲུལ་མཆོད་དཔོན་ཡེ་ཤེས་ཚུལ་ཁྲིམས་སོགས་འཕྲུལ……དུ་མངགས་གཏོང་བྱས་ཀྱང་། བོད་དམག་རྣམས་སྔོན་ལ་རྭ་སྒྲེང་དུ་འབྱོར་ཟིན་ཅིང་བཀའ་བློན་བྲུར་ཁང་དབང་ཆེན་དགེ་ལེགས་སོགས་ནས་སྐུ་ཕྱག་ཕུལ་ཏེ་གདན་ཞུར་བཅར་བའི་ཚུལ་བྱས་ཏེ་ལྷ་སར་བཙན་འཁྲིད་བྱས། བོད་ཟླ་ 2 ཚེས་ 27 ཉིན་ལྷ་སར་ཕེབས་རྒྱུ་དང་། ཕེབས་ལམ་ཐད་ནང་དོན་འཕན་པོ་སྣ་ལ་བརྒྱུད་སེ་ར་དགོན་གྱི་ཉེ་འགྲམ་ནས་ཕེབས་རྒྱུ་གཏན་འཁེལ་ན་ཡང་། ཕྱི་རྒྱུར་ཤར་ཕྱོགས་འབྲོམ་སྟོད་དང་། ཆུབ་ཕྱོགས་སྟོད་

ཕྱུང་བརྒྱུད་ཕེབས་ཚུལ་གྱི་སྐད་ཆ་གང་སར་བསྒྲགས་པ་མ་ཟད། ཤར་ནུབ་
གཉིས་ཀར་ཉེན་སྲུང་དམག་མི་བཏང་བས་རྒྱལ་གཅེས་གྲྭ་པ་དང་། མང་
ཚོགས་མང་པོ་མགོ་སྐོར་ཐེབས་ནས་རྒྱལ་བུར་རྭ་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ་ཚུར······
འཁྲིག་མ་ཐུབ་ཅིང་། སྐབས་དེར་བཀའ་བློན་བྱུར་ཁང་སོགས་ཀྱིས་རྭ་
སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ་བཙན་འཁྲིད་ཀྱིས་འཕན་པོ་སྒོ་ལ་བརྐྱལ་ཏེ་གླིང་བུ་ཛོང་···
གསར་དུ་སླེབས་སྐབས་ཁ་པ་ཚོ་ངོ་ལས་རྣམས་ནང་གྲོས་བྱས་ཏེ་རྭ་སྒྲེང་···
རིན་པོ་ཆེར་ན་བཟའ་གྲྭ་ཆས་སྤྲོད་པ་དང་། སྐུ་བཅར་གསོལ་དཔོན་རིག་
རྣམ་དང་། གཟིམ་འགག་ཚུལ་ཁྲིམས་དོན་གྲུབ། གསོལ་ཐབ་པ་དོན་
འཛིན་བཅས་མི་གསུམ་ཡོད་པར་ཕྱུས་བཤེར་བྱས་ནས་རྭ་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ···
རྗེར་གདན་ཞུ་བྱ་རྒྱུ་དང་། ཁྲོད་ཚོ་གྲྭ་བཞི་དམག་སྐར་ལ་རྗེས་སྒྲོད་བྱས་
པ་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་དེ་གྲྭ་བཞིའི་བརྒྱ་དཔོན་དོན་གྲུབ་ཚེ་རིང་ལ་རྗེས་སྤྲད་
པ་རེད། དེ་ནས་རྭ་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ་རྗེར་འཁྲིད་དེ་ཤར་ཆེན་ཞོལ་དུ་བཙོན་
འཇུག་བྱས། སེར་བྱེས་གྲྭ་ཚང་སོགས་ནས་རྭ་སྒྲེང་གི་རྒྱབ་ལངས་བྱས་
སྟབས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་སེ་རའི་དབར་ཟིང་འཁྲུག་ལངས······
ཤིང་། མཐར་སེ་རའི་གྲྭ་པ་རྣམས་ཀོ་མཆོན་ཞན་པ་དང་། དམག་འཐབ་ཀྱི་
ཉམས་མྱོང་ཆུ་བ་ནས་མེད་སྟབས་མེ་ཕག་(1947)ལོའི་ཟླ་3ཚེས་8ཉིན་
བོད་དམག་གིས་སེ་ར་དབུ་རྩེ་བླངས། ཉིན་ཤས་རིང་དམག་འཐབ་དྲག་པོ
བྱས་ཏེ་སེ་རའི་གྲྭ་པ་བཅུ་ཕྲག་ཙམ་སྲོག་ཤོར། གྲྭ་པ་མང་པོ་ཟིན། གཏེ་
པོ་བཅུ་ཕྲག་འགའ་ཞིག་འཛིན་བཟུང་ཐོག་ཁྲིམས་གཅོད་དྲག་པོ་བཏང་བ···
སྟེ། ལ་ལ་ཚེ་སྒོ་ཆེ་ལྕགས་བརྒྱབ་ཏེ་རྒྱངས་འབུད་བཏང་བ་དང་། ལ་ལ་རྐང་
ལྕགས་ལག་ལྕག་བརྒྱབ་སྟེ་སྐུ་དྲག་ཆེ་ཁག་ལ་རྗེས་སྤྲད། དགོན་པའི་རྒྱུ་

ཧོར་གལ་ཆེ་བ་མང་པོ་འཕྲོག   མཁན་པོ་ངག་དབང་རྒྱ་མཚོ་སོགས་མི་
གྲངས་བཅུ་ལྷག་ཙམ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་བྲོས་ཕྱིན་པ་རེད།

ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་འཛིན་བཟུང་བྱས་རྗེས་སྡིག
བྲག་སོགས་· ཁྲིན ཧྲི་འི རྗེས་འབྲངས་པ་རྣམས་ནས་བཙན་སྐྱུང་དུ་ཆེད་·· ···
མངགས ཀྲང་ཤར་གྱི་བུ་ཨོ་རྒྱན རྡོ་རྗེ་ (དེ་སྦྲ་ཨོ་རྒྱན་རྣམ་གྲོལ་ཟེར་)
དང་། ཙེ་དྲུང་ཡེ་ཤེས ཐུབ་བསྟན་ (ཙེ་དྲུང་ངལ་པོའང་ཟེར) ཁོང་གཉིས་
ཀ་ར་སྒྲེང་ལ་འཁོན་འཛིན ཆེན་པོ་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་སོགས བཙུགས······
ཤིང་། ར་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ་དེ་དམ་ཁོངས་བཞུགས རིང་ཚོགས་འདུ་ཐག་
བསྡུས་སར་འདྲི་བ་ཐེངས་འགའ་ཞིག་ལེན་སྐབས་ཁོང་གིས་སྐུ་ཕྱག་གནང་··
བཞིན་ངས་བོད་ཀྱི་བསྟན་སྲིད ལ་གནོད་པའི་ལས་ཀ་ག་ང་ཡང་བྱས་མེད་ པ་
མ་ཟད། གཤམ་འོག ལས་ཧྲུ་ར་མ་བྱེད་མ་བསྟར་ཁོ་ན་བཟོད་ཀྱི་ཡོད་ཅེས་
ཡང་ཡང་གསུངས། སྐབས་དེར་དྲུང་རྩིས་སོགས་བཀའ་ཤག་ཏུ་ཡོད་ནས་
ར་སྒྲེང་ལ་ཁྲིམས་ར་ཙོད་ཧྲི་ལྟར་བྱེད་དགོས་ལུགས་སྐོར་གྲོས་མོལ་ཡང་ཡང་
བྱེད་སྐབས་སྡེ་མགྲོན་ཐུབ་བསྟན་ལེགས་སྨོན་གྱིས་ཁྲིམས་དེབ་གཅིག་འཁྱེར་
ཡོད་ནས་ཁ་ཕྱེ་སྟེ་ནག་ཅན་ཁྲག་སྐྱུར་གྱི་ཞལ་ལྕེའི་ནང་འབངས་གྱིན་ཕྱོག··
བྱས་ན ······ཞེས་པའི་ལུང་དྲངས་ཏེ་རྒྱལ་ཟུར་ར་སྒྲེང་གི་སྐུན་འབྲས་གཉིས
ཀ་འདོན་རྒྱུའི་གྲོས་འགོ་བཏོན་པ་དང་། དེར་མགྲོན་གཉེར་ཆེ་མོ་བ་ཕ་ལྷ··
ཐུབ་བསྟན་འོད ལྡན་ནས་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོག ཁྲིམས་ཆད་ནན་པོ་གཅོད་དགོས··
ཞེས་བཟོད་སྐབས་ཚ་རོང་ཟླ་བཟང་དགྲ་འདུལ དང་། གདན་ས་སེར་འབྲས
དགའ་ར་རྩམ་གྱི་མཁན་པོ་ལས་ཟུར། གཞུང་ཞབས་སེར་སྐྱ་ཁག་གཅིག་
གིས་བྱེད་ཐབས་དེ་དག་ལ་མོས་མཐུན་མེད་པའི་རྣམ་འགྱུར་བསྟན་པ་མ·· ··

ཟད། ཚོགས་ཞུགས་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས མང་ཆེ་བས་དེའི་སྐོར་གྲོས་
བསྡུར་རྩ་བ་ནས་མ་བྱས་པ་རེད།
དེ་རྗེས་ར་སྒྲེང་སྐྱོང་གཞི་བཞེས་པའི་གནས་ཚུལ་རྩེ་ཕྲུག་ནས་ཚོགས་
འདུར་སྙན་སྒྲོན་ཞུས་སྐབས་བཀའ་ཤག་གིས་སྨན་རྩིས་ཁང་ནང་ཚུང་མཁྱེན་…
རབ་ནོར་བུ་གཏོང་གནང་མཛད་དེ་བརྟག་དཔྱད་བྱེད་སྐབས་རྐྱང་གྲིབ……
སྐྱོང་གཞི་ཙམ་ལས་གནད་འགག་ཆེ་བ་མི་འདུག་ཅེས་གསུངས། དུས་
དེར་ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བཤན་པའི་ལག་ཏུ……
བཤས་ལུག ཐེབས་པ་ལྷ་བུའི་གནས་སུ་ལྷུངས་པ་ ཀྲམ་པོར་མཁྱེན་ཏེ……
ཡོངས་འཛིན་ཁྲི་བྱང་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས་དང་། དྲུང་ཡིག་ཆེ་མོ་
འབུམ་ཐང་ཆོས་འཕེལ་ཐུབ་བསྟན། བཀའ་བློན་ཀ་ཤོད་ཆོས་རྒྱལ་ཉི་མ་
བཅས་ལ་ཕྲུག་བྲིས་ཞུ་དང་སྔོ་བཙོན་ནས་སྐྱོབ་ཐབས་ཡོད་བའི་རེ་བ་མཛད་
ཀྱང་ཡི་གེ་དེ་དག་རྩེ་དྲུང་ཡེ་ཤེས་ཐུབ་བསྟན་དང་། ལྷུང་ཤར་ཨོ་རྒྱན་
རྡོ་རྗེས་སྟག་བྲག་ཕྱོགས་ལ་སྤྲད་པས་འཕྲལ་དུ་ཐག་གཅོད་མ་བྱས་ན་ཤོར་…
ཉེན་ཡོད་པའི་དོགས་པ་ཆགས་ཏེ་མེ་ཕག(1947)ཟླ 3 ཚེས 8 ཉིན་གྱི…
ཐོ་རེངས་ཙམ ལ་ར་སྒྲེང་རིན་པོ་ཆེ་དགོངས་པ་གཞན་དོན་དུ་གཤེགས…
སོང་ཞེས་རྩེ་ཕྲུག་ཐུབ་བསྟན་རྒྱལ་པོ་དང་། སྲུང་ཆའི་འགོ་འཛིན་ཤོད་
མགྲོན་སྐལ་བཟང་དག་དབང་གཉིས་ནས་ཚོགས འདུ་དང་བཀའ་ཤག་ལ…
སྙན་སེང་ཞུས་པ་རེད།

ར་སྒྲེང་གཤེགས་རྐྱེན་སྐོར་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་མང་ཙམ་བྱུང་བ་
སྟེ་ལ་ལས་མགུལ་དུ་དར་བཙྫངས་བརྒྱབ་སྟེ་བསྒྲོངས་པ་རེད་ཟེར་བ་དང་།
ལ་ལས་པོ་མཚན་འབྲས་བུ་བཙིར་ཏེ་བསྒྲོངས་པ་རེད་ཟེར་བ། ཡང་ལ་ལས་

དུག་ཕྲུལ་ཏེ་བསྒྲོངས་པ་རེད་ཟེར། སྨན་རྩིས་མཁན་ཆུང་མཁྱེན་རབ་ནོར་
བུས་གཤེགས་སོང་བརྟག་དཔྱད་ནན་ཏན་མཛད་དོན་ལྷུང་གྲིབ་ལྷ་བུའི་……
སྨན་གཞི་ལས། གནད་ཆེ་མི་འདུག་ཅེས་ཚོགས་འདུར་ཞུས་པ་དང་།
གཤེགས་རྗེས་ཚོགས་འདུས་ནས་སྐུ་ཕུར་ལ་བལྟ་ཞིབ་བྱས་པ་སོགས་ཕྱོགས་
གང་ཅིའི་གནས་ཚུལ་ལ་དཔྱད་སྐབས་སྨག་བྲག་ཕྱོགས་གཏོགས་ཀྱི་མི་ངན་
ཚོས་བསྟུན་ནད་ཐོག་པའི་སོ་སྐབས་དང་བསྟུན་སྦྱར་དུག་ཕྲུལ་ནས་སྒོག་ …
བསྒྲོངས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་ཞིང་། སྐབས་དེར་ལྷ་སར་ཁྲབ་གདལ་
ཆེ་བའི་དམངས་གཞས་སུ། "ཕུ་དཀྲུག་མདའ་དཀྲུག་བཟོ་མཁན། །བདུད་
ཕྲུག་མིན་ན་གང་ཡིན། །ར་ཐོ་བསད་པའི་སྡིག་སྒྲར། །ལྷ་སའི་མི་དཔོན་
གྲོད་སོང་།" ཟེར་བ་སོགས་གླིང་ཕྱོགས་སྣ་ཚོགས་བྱུང་ཙང་དེ་དག་ལ་
བརྩད་གཅོད་བདའ་འདེད་གང་ཡང་བྱེད་ཐོད་མེད། དེ་ལྟར་བྱས་ནས་
དབྱིན་ཇིའི་རྗེས་འབྲངས་པ་ཚོས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ཡོངས་སུ་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་
ཐུབ་པ་བྱུང་།

དེ་རྗེས་ཚོགས་འདུའི་ཐོག་ར་སྒྲེང་བླ་བྲང་གི་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྣ་དང་…
བཅས་པར་བཀའ་དཔྱད་གཏོང་རྒྱུའི་འཆར་གཞི་ཕུལ་བ་ལྟར་ར་སྒྲེང་བླ་ …
བྲང་གི་དེ་སྐའི་འཛིན་དབང་རང་འཇགས་ལས། གསར་ཚོད་ཚོས་གཞིས་
ཡོངས་རྫོགས་གཞུང་བཞེས་དང་། སྣད་ར་སྒྲེང་གི་ཡང་སྲིད་ལ་ཚོགས་ཆེན་
སྤྲུལ་སྐུའི་གདན་ཐོབ་ལས་རྒྱལ་སྤྲུལ་ཏུ་ཐོག་ཕྲུའི་ཐོབ་ཐང་མེད་པ་བཟོས་ …
ཤིང་། ར་སྒྲེང་ཇོ་ལག་འཇམ་དཔལ་རྒྱལ་མཚན་དང་། མཁར་རྡོ་བླ་མ་
གཉིས་ལ་ཧ་ལྷུག་ཚ་ནན་བཏང་ཐོག་ཚེ་སྒོ་ཚེ་ལྕགས་བརྒྱབ་སྐྱེ་ནོར་གླིང་སྐུ་
སྒྲུང་དམག་སྐར་དུ་བཙོན་ཁང་གསར་རྒྱག་དང་འབྲེལ་ཚེ་གང་བཙོན་འཇུག

སོགས་ཚང་མར་ཐག་གཅོད་ནན་པོ་བྱས་པ་རེད།

ར་སྒྲེང་ཐུབ་བསྟན་འཇམ་དཔལ་ཡེ་ཤེས་བགྲོངས་པའི་གནས་ཚུལ······ གང་སར་ཁྱབ་རྗེས་བོད་མི་དམངས་དང་ལྷག་པར་དུ་ར་སྒྲེང་དང་སེ་ར······ དགོན་པའི་དགེ་འདུན་པ་རྣམས་ཁོང་ཁྲོའི་མེ་ལྕེ་རབ་ཏུ་འབར་ནས······ ར་སྒྲེང་དགོན་པའི་སྒྲོ་ཁང་ནང་བཞག་པའི་སྲུང་བྱ་བོད་དམག་བཅུ་དྲུག་དེ་དག་བཟུང་ནས་ཅག་གཤག་བཏང་། བཀའ་ཤག་གིས་གནས་ཚུལ་དེ་ཤེས་འཕྲལ་སླར་ཡང་བོད་དམག་ཆིག་སྟོང་ཙམ་ར་སྒྲེང་དུ་བཏང་སྟེ་ཕྱུལ་དེའི་མཐའ་བཞི་བསྐོར་སེར་དམག་དང་བོད་དམག་ཉིན་མཚན་འགའ་ཞིག་རིང་དྲག་འཐབ་དྲག་པོ་བྱས་མཐར་སེར་དམག་ལ་ཕམ་ཉེས་ཚབས་ཆེན······ ཕོག་པ་མ་ཟད་དགོན་པའི་གསེར་གོང་དང་དངུལ་ཏིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ······ བརྙན་དར་གོས་ཆེན་རིན་ཆེན་རྫ་ཆོགས་སོགས་དངོས་རིགས་ཇ་ཆེན······ ཡོངས་རྫོགས་འཕྲོག་བཅོམ་བྱས་ཏེ་ཡ་ང་བའི་གནས་སུ་གྱུར། མདོར་ན་ཐེངས་འདིར་རྒྱལ་གཅེས་སྤོབས་ཤུགས་ལ་རྡུང་རྡེག་ཚབས་ཆེན་ཕོག་སྟེ······ སྟག་བྲག་སོགས་དབྱིན་ཇིའི་རྗེས་འབྲངས་པས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་ཡོངས······ སུ་ཁ་ལོ་བསྒྱུར་ནས་མེས་རྒྱལ་གོང་དུ་གཅིག་གྱུར་ལ་གནོད་པའི་བྱ་ངན······ ཇི་མང་སྤེལ་བ་རེད།

14. བོད་མི་དམངས་ལ་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་ཉི་མ་ཤར་བ།

འཛམ་གླིང་དམག་ཆེན་གཉིས་པའི་སྐབས་སུ་ཨ་རི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་བོད་ཧམ་བཟུང་བྱེད་རྒྱུའི་སྒྲིག་གྲབས་བྱས་ཤིང་། ཚུ་ཏ་(1942)ལོར་དབྱི་ལི་ཡ་ཐུའོ་ཨེར་སི་ཐའི་ལ་སོགས་ཨ་རིའི་སྐུ་ཚབ······ ཚོགས་པ་བོད་དུ་འོངས་བོད་ཀྱི་འབྲེལ་ཡོད་དཔོན་རིགས་དང་གསང······

བའི་གྲོས་མོལ་ཡང་ཡང་བྱས་ཏེ་བོད་ཀྱི་ཁ་བྲལ་རིང་ལུགས་པ་དང་ཨ་རི་
བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་ཉེན་བཞིན་དམ་ཟབ་ཏུ་ཕྱིན་
ཞིང་། དེ་རྗེས་མེ་ཕག (1947)ལོའི་ཟླ་བ་ 10 པར་རྩིས་དཔོན་ཞྭ་སྒང་
པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན་དང་མཁན་ཆུང་ཆང་ཁྲིམ་ཐུབ་བསྟན་ཚེ་དཔལ།
རིམ་བཞི་སྤྱོམ་མདའ་ཡར་འཕེལ། ཟུར་ཁང་མདའ་དཔོན་ལྷ་དབང་སྟོབས་
རྒྱལ་བཅས་ཚོང་དོན་རྟོག་ཞིབ་ཚོགས་པ་ཟེར་བ་སྒྲིག་འཛུགས་བྱས་ཏེ་ཨ་
མི་རི་ཀ་དང་དབྱིན་ཇི་སོགས་ལ་རྟོག་ཞིབ་ཏུ་འགྲོ་རྒྱུ་ཞེས་བཤད་ཀྱང་
དོན་དུ་སྐབས་དེར་བོད་ཀྱི་བལ་དང་། པགས་རིགས། སྨན་རིགས་རྩ་ཆེ་
སོགས་ཕྱིར་གཏོང་ཚོང་ཟོག་གི་སྤྱིའི་རིན་གོང་ཨ་རིའི་སྒོར་ཁྲི་སུམ་ཅུ་
ཙམ་ལས་མེད་སྐབས་ཆེད་མངགས་ཚོང་དོན་ཚོགས་པ་གཏོང་བའི་དགོས་
པ་ཅི་ཡང་མེད་གཤིས། ཁོ་པ་ཚོའི་དམིགས་ཡུལ་གཙོ་བོ་ནི་ཨ་རི་བཙན་
རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་སྟོན་ཚུད་ནས་སྒྲིག་ངན་བཤམས་པ་ལྟར་ཨ་མེ་རི་ཀ་
དང་དབྱིན་ཇི། རྒྱ་གར་སོགས་དང་ངན་འབྲེལ་གྱིས་བོད་སྐེར་བཙན་ཟེར་
བར་རྒྱབ་སྐྱོར་ཐོབ་པའི་རེ་སྟོང་བྱེད་པ་དེ་ཡིན། འོན་ཀྱང་བཙན་རྒྱལ་རིང་
ལུགས་པའི་འདོད་བློ་དང་ཡོངས་སུ་འགལ་ཏེ་འཛམ་གླིང་རྒྱལ་ཁབ་མང་པོས
ཁོ་ཚོར་རྒྱབ་སྐྱོར་མ་བྱས་སྐབས་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་འགྲོ་བའི་ལག་འཁྱེར་དང་འགྲོ་
དངུལ་སོགས་ལེན་དཀའ་ངལ་མང་པོ་འཕྲད་ཅིང་། གནས་ཚུལ་དེ་དག་ལ་
བརྟེན་ནས་བོད་ཀྱི་ཚོང་དོན་ཚོགས་པ་དེ་ས་ཕྱི་(1948)ལོའི་ལོ་སྟོད་དུ་
ནན་ཅིང་ལ་མི་འགྲོ་ཀ་མེད་བྱུང་བ་དང་། སྐབས་དེར་ནན་ཅིང་གོ་མིན་ཏང་
ཀྲུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཚོང་དོན་ཚོགས་པ་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་འགྲོ་
དགོས་དོན་མེད་ལུགས་སྐོར་ནན་བཤད་བྱས་ཀྱང་ཚོང་དོན་ཚོགས་པས་ཉན་

འཛོམ་ཚ་བ་ནས་མ་བྱས་པར་སྐྱག་ཏུ་ནན་ཅིང་ལ་བཅའ་སྡོད་ཨ་རིའི······
གཞུང་ཚབ་ཆེ་མོ་སི་ཐུ་ཡུད་ཧྲིང་དང་། དབྱིན་ཇིའི་གཞུང་ཚབ་ཆེ་མོ་བ
སོ་ཏ་ལ་ངན་སྦྲེལ་གྱིས་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་འགྲོ་ཆོག་པའི་ལག་འཁྱེར་དང་འབྲེལ······
ཡོད་བྱེད་སྔོ་རྣམས་བསྐྱབས་རྗེས་བོད་ཀྱི་ཚོང་དོན་ཚོགས་པས་བོད་དུ་ཕྱིར
ལོག་བྱེད་རྒྱུ་ཡིན་ལུགས་སྐོར་གོ་མིན་ཏང་གུང་དབྱང་སྲིད་གཞུང་ལ་སྙན་
སྒྲོན་ཞུས་སྐབས་ཁོ་པ་ཚོར་ཕྱི་རྒྱལ་གྱི་དངུལ་ལོར་དང་། གནང་སྐྱེས་གང་
ལེགས་གནང་བ་མ་ཟད། ཆེད་མངགས་གནམ་གྲུ་བཏང་སྟེ་ཧོང་ཀོང་
བར་དུ་བསྐྱལ་ཞིང་། ཁོ་པ་ཚོས་སྟོན་ཚུད་ནས་སྐྱག་གཡོ་བཤམས་པ་
ལྟར། ཧོང་ཀོང་དུ་བཅའ་སྡོད་ཨ་རིའི་གཞུང་དོན་ཁང་གི་རོགས་རམ
འོག་ཞྭ་སྐབ་པ་དབང་ཕྱུག་བདེ་ལྡན་སོགས་མི་བཞི་ཨ་རིའི་རྒྱལ་ས་ཧྭ་ཧྲིན་
ཏུན་དུ་བསྐྱོད་དེ་ཚོང་དོན་ཁ་ལ་འཁྱེར་བ་ཙམ་ལས་དོན་དུ་བོད་སྐོར······
བཙན་ཡོང་བར་ཨ་རིའི་རྒྱབ་སྐྱོར་དགོས་ལུགས་སྐོར་བརྗོད་པ་མ་ཟད།
ཨ་མེ་རི་ཀ་དང་བོད་དབར་འབྲེལ་བ་དངོས་སུ་བཙུགས་པ་དང་། ཨ་
རིར་ཟླ་བ་བཞི་ལྷག་ཙམ་བསྡད། དེ་རྗེས་དབྱིན་ཇིར་བསྐྱོད་དེ་ཟླ་ཤས་
རིང་བསྡད་ནས་ས་ཕྱི་(1948)ལོའི་ལོ་མཇུག་ཏུ་རྒྱ་གར་བརྒྱུད་བོད་དུ
ཕྱིར་ལོག་བྱས་པ་རེད།

སྐབས་དེར་མེས་རྒྱལ་སྐམ་ས་ཆེན་པོའི་ཐོག་ཚ་བའི་རང་བཞིན་ལྡན་
པའི་འགྱུར་ལྡོག་བྱུང་བ་སྟེ། ལེའོ་ཧྲན་གཡུལ་འགྱེད་དང་ཐེན་ཅིན་གཡུལ་
འགྱེད། ཧྲོའོ་ཏད་གཡུལ་འགྱེད་བཅས་དམག་འཐབ་ཆེན་པོ་གསུམ་ལ་
རྒྱལ་ཁ་ཆབས་པ་ཆེ་ཐོབ་སྟེ་གོ་མིན་ཏང་གི་དམག་ཤུགས་གཙོ་བོ་རྣམས······
ཚར་བཅད་སྐབས་ཅང་ཅེ་ཧྲེའི་སྲིད་དབང་ཧྲུང་གི་དབུས་ན་གནས་པའི······

སྦྲོན་མེ་ལྷ་བུར་གྱུར་པ་དང་། མཛེས་ཤིང་ལྷ་ན་སྡུག་པའི་མེས་རྒྱལ་སྐྱོ་
ས་ཆེན་པོ་རིམ་བཞིན་བཅིངས་བཀྲོལ་གཏོང་བཞིན་པའི་སྐབས་དེར་ཨ་མེ་
རི་ཀ་དང་། དབྱིན་ཇི། ཧིན་དུ། བོད་དུ་ཡོད་པའི་ཁ་པ་ཚོའི་རྗེས་
འབྲངས་པ་སྟག་བྲག་སོགས་དངངས་སྐྲག་རབ་ཏུ་སྐྱེས་ཤོག་བོད་སྲིད་ཧིན་
དུ་སྲིད་གཞུང་གི་ལས་ཚབ་རི་ཅ་སན་གྱི་གཡོ་སྒྱུའི་སྒྲུར་བར་བརྟེན་ནས་
ཁ་པ་ཚོའི་རྗེས་འབྲངས་པ་སྟེའུ་ཤག་བྱུབ་བསྟན་ཐར་པ་དང་། ཟུར་
ཁང་སོགས་ལ་ལྷ་སར་གྲུང་ཁྲན་ཧྲང་གི་གསང་བའི་སྒྲིག་འཛུགས་དང་གྲུང་
ཁྲན་ཧྲང་མི་ཡོད་སྟབས་ཁ་པ་ཚོ་ལྷ་མཐུད་ལྷ་སར་བཞག་ན་ཕྱི་ནང་ལག་....
སྒྲིལ་གྱིས་བོད་འདི་རྒྱ་ཡི་འོག་ཏུ་ཚུད་ཉེན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་ཁ་པ་ཚོ......
འཕྲལ་དུ་ཕྱིར་འབུད་བྱེད་དགོས་བརྗོད་པ་ལྟར། མཐོ་རིམ་ལོག་སྤྱོད
པ་དེ་དག་གིས་ནན་ཅིང་དུ་བཅའ་སྡོད་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དོན་
གཅོད་ཁང་གི་ཛ་ལས་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱིར་འཐེན་བྱས་པ་མ་ཟད། ས་གླང་
(1949)ལོའི་ཟླ་ 7 པར་ལྷ་སར་བཅའ་སྡོད་གོ་མིན་ཏང་གི་དཔོན་རིགས་
ཡོངས་རྫོགས་དང་། གྲུང་ཁྲན་ཧྲང་མི་རེད་ཅེས་ལྷ་སྡོད་རྒྱ་བོད་ལས་དོན་
མི་སྣ་ཡོངས་རྫོགས་ཕྱིར་འབུད་བྱས་ཤིང་། ད་དུང་བོད་སློངས་གླག་
འཕྲིན་ལས་ཁུངས་ཟེར་བ་དངོས་སུ་བཙུགས་ཏེ་རྒྱ་བོད་དབར་མཆོད་ཡོན་
གྱི་འབྲེལ་བ་ཙམ་ལས། བོད་འདི་གྲུང་གོའི་མངའ་ཁོངས་མིན་ལུགས་
སྐོར་གཏམ་འཆལ་མང་ཙམ་སྤེལ་བ་དང་། ལོ་དེའི་ཟླ་ 8 པར་ཨ་མེ་རི
ཀའི་སོ་པའི་འགོ་པ་ལའོ་・འར་・ཐང་མུ་སི་བོད་དུ་བཏང་སྟེ་མངོན་ལམ
འཛེམས་མེད་ཀྱིས་གྲུང་གོའི་ནང་སྲིད་ལ་ཞེ་བྱས་དང་། བོད་ཀྱི་མཐོ་
རིམ་ལོག་སྤྱོད་ཤོག་ཁག་ལ་ས་ཤོག་སྤྲུག་ཆུང་འཚང་གིས་བོད་དམག་རྒྱ་སྐྱེད

བཏང་སྟེ་མི་དམངས་བཅིང་བཀྲོལ་དམག ལ་འགོག་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བྱེད་དགོས་པའི་ངན་བྱུས་དུ་མ་བཤམས་ཀྱང་། སོ་རྒྱུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་མདུན་དུ་བསྐྱོད་པར་ལོག་སྤྱོད་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་གང་འདྲ་ཞིག་གིས་ཀྱང་འགོག་ཐབས་ཟ་བ་ནས་མེད་པ་ནི་སྤྱི་ཚོགས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ལས་འདའ་ག་ལ་ནུས།

ས་གླང་(1949)ལོར། ཀྲུང་གོ་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་བོད་སྟོངས་ཕྱུད་པའི་ མེས་རྒྱལ་སྐམ་ས་ཆེན་པོ་བཅིངས་འགྲོལ་བཏང་སྟེ་སྤྱི་ཟླ་ 10 ཚེས་ 1 ཉིན་རླབས་ཆེན་གཙོ་འཛིན་མའོ་ཀྲུའུ་ཞིས་གནམ་བདེ་སྒོ་མོའི་ཡང་སྟེང་ནས་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་ཀྲུང་ཧྭ་མི་དམངས་སྤྱི་མཐུན་རྒྱལ་ཁབ་དངོས་སུ་དབུ་བརྙེས་པའི་གཟི་བརྗིད་ཀྱི་ཁྲབ་བསྒྲགས་མཛད་ཅིང་། མཐའ་ཡས་དཀྱུང་སྟོན་དབྱིངས་སུ་སྐར་ལྔའི་དར་དམར་ལྷབ་ལྷུབ་གཡོ་བ་དང་། མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་ཀྱིས་དགའ་སྤྲོའི་སྐད་གསང་འབྲུག་སྒྲ་ལྡིར་བ་ལྟར་བསྒྲགས་པ་དང་། དེ་ནས་བཟུང་དམངས་གཙོ་རིང་ལུགས་གསར་པའི་གསར་བརྗེ་མཇུག་སྒྲིལ་ཞིང་། མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་རྣམས་བདེ་སྐྱིད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བགྲོད་ལམ་ཐོག་གོམ་སྟབས་ཆེན་པོས་མདུན་སྐྱོད་བྱེད་བཞིན་ཡོད་པ་རེད།

འོན་ཀྱང་མེས་རྒྱལ་གྱི་ལྷོ་ནུབ་མཐའ་མཚམས་སུ་གནས་པའི་བོད་ས་མཐོའི་ཐོག་གི་མི་རིགས་ཁག་གི་ཞིང་བྲན་རྣམས་ད་དུང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱ་མཚོ་ལས་མ་ཐར་བར་ཉིན་མཚན་ཀུན་ཏུ་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་ཉི་མ་དེ་གང་མྱུར་བོད་དུ་ཤར་རྒྱུའི་རེ་སྒུག་བྱེད་བཞིན་གནས་ཡོད། དུས་དེར་«མི་དམངས་

ཉིན་རེའི་ཚགས་པར་》ཐོག་ཏུ་ཀྲུང་གོ་མི་དམངས་ཀྱིས་ངེས་པར་དུ་བོད་··
བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་རྒྱུ་ཡིན་ཞེས་པའི་ཆེད་བརྗོད་ཅིག་སྤེལ་བས་ཨ་མེ་རི་
ཀ་དང་དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ། ཁོ་པ་ཚོའི་རྗེས་འབྲངས་
པ་རྣམས་དངངས་སྐྲག་ཚད་མེད་སྐྱེས་ཏེ་ཞི་དྲག་ཐབས་ལམ་གང་སར་······
བརྟེན་ནས་འགོག་རྐྱེན་མང་པོ་བཟོས་ཀྱང་། ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་
སྲིད་གཞུང་གིས་ད་དུང་དང་རྒྱ་རིང་པོས་ཁ་ཏ་བསླབ་བྱ་གནང་བ་མ་ཟད།
བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་འགྲོལ་ཐོབ་ཆེད་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཆེན་པོ་ཤེས་··
རབ་རྒྱ་མཚོ་མཚོ་སྔོན་བརྒྱུད་བོད་དུ་བསླབ་བྱ་བྱེད་པར་གཏོང་གནང་·····
མཛད་ཀྱང་། ནག་ཆུ་ཁར་འཁྱོར་སྐབས་བོད་ཀྱི་བཙན་རྒྱལ་དགའ་
ཉེར་བསྟེན་མཁན་ཁ་ཐྲལ་ཤོག་ཁས་དྲག་ཤུགས་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱིར་བསྐྲད་···
པ་རེད། འོན་ཀྱང་ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་ཀུན་ཁྱབ་
སློག་འཁྲིད་བརྒྱུད་ཀྲུང་དབྱང་གི་བོད་དུ་འཛིན་པའི་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་··
དང་ཆོས་དད་རང་མོས་ཀྱི་སྲིད་ཇུས་དྲིལ་བསྒྲགས་དང་། བོད་དུ་ཡོད་
པའི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་སྟོབས་ཤུགས་མཐའ་དག་མཐར་བསྐྲད་དེ་
བོད་འདི་ཀང་སྒྱུར་དྲོ་སྐྱིད་ལྡན་པའི་མེས་རྒྱལ་ཁྱིམ་ཚང་ཆེན་པོའི་ནང་······
ཚུར་ལོག་དགོས་པའི་བསླབ་བྱ་ཡང་ཡང་གནང་བ་དང་། ཀྲུང་དབྱང་
མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དབར་ཞི་བའི་གྲོས་··
མོལ་བྱེད་ཆེད་ལྕགས་སྟག་(1950)ལོའི་ཟླ་ 7 ཚེས་ 10 ཉིན་ཤེས་······
ཁམས་ཞིང་ཆེན་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་ཀྲུའུ་ཞི་གཞོན་པ་དགེ་སྟག་རིན་
པོ་ཆེ་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་མི་སྣར་དགེ་བཤད་སྒྲིག་བགྲོལ་བྱེད་པར་གཏོང་·····
གནང་མཛད་དེ་གོང་ཟླའི་ཚེས་ 24 ཉིན་ཆབ་མདོ་ས་གནས་སུ་ཐེབས་···

འགྱུར་ཟིན་པ་དང་། ཁོང་གིས་འབྲེལ་ཡོད་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་ཁག་ལ་གང་ཅིའི་དྲིལ་བསྒྲགས་དང་སློབ་གསོ་གནང་བ་མ་ཟད། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཞལ་མཇལ་ཏེ་གང་ཅིའི་ཀ་ནས་ལུགས་ཞུས་ཆོག་པའི་རེ་བ་འདོན་གནང་མཛད་པར་མདོ་སྨད་སྤྱི་ཁྱབ་པས་འཕྲལ་དུ་བོད་ས་གནས་སྲིད……གཞུང་ལ་དགེ་སྟག་རིན་པོ་ཆེ་ཆབ་མདོར་ཕེབས་ལུགས་སྐོར་སྙན་སྒྲོན……ཞུས་ལན་དུ་"དགེ་སྟག་སྤྲུལ་སྐུ་ལྷ་སར་ཁ་རྐོང་མི་ཆོག་ལ། མར་ཕྱིར་ལོག་བྱས་ཀྱང་མི་འགྲིགས"ཞེས་འཁོད་ཡོད། དེའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་སྐབས་དེར་དཔལ་སྲིད་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་རྒྱབ་སྐྱོར་འོག་བོད་དམག……དང་ཡུལ་དམག་འབོར་ཆེན་བསྡུ་རུབ་བྱས་ཏེ་བཅིངས་འཁྲོལ་དམག་ལ……འགོག་རྒོལ་བྱེད་པའི་བྱ་བ་དེ་བསྒྲུབ་མ་ཐུབ་ཚེ་དགེ་སྟག་རིན་པོ་ཆེ……བརྒྱུད་དེ་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱེད་སྙམ་པ་དེ་རེད། དེ་ནས་མདོ་སྨད་སྤྱི་ཁྱབ་ཀྱིས་བཀའ་ཤག་གི་བཀའ་ལྟར་དགེ་སྟག་རིན་པོ་ཆེ་ཆབ་མདོར་བཀག་བཞག་སྐབས་སྟབས་མི་ལེགས་པར་ལྕགས་སྟག་(1950)ལོའི་ཟླ་ 8 ཚེས་22 ཉིན་གློ་བུར་ཆབ་མདོར་སྐུ་གཤེགས་སོ། དགེ་སྟག་གྲོངས་རྐྱེན་སྐོར་ལ་བཤད་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་འགའ་ཤས་བྱུང་རུང་། རྗེས་སུ་བརྩད་ཞིབ་སྐབས་རྒྱུན་ནད་སྟུང་གཞི་འཕར་ལྡབ་ཁར་ཁོང་རང་གིས་གསོལ་སྨན……མཆོད་ཉེས་ཀྱི་རྐྱེན་བྱས་པར་མངོན།

དགེ་སྟག་རིན་པོ་ཆེ་ནི་མཚན་སྙན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་རྒྱལ་གཅེས་སྤྲུལ་སྐུ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཤིང་ཕག་(1935)ལོར་དམར་དམག་རྒྱངས་བསྐྱོད་སྐབས་དཀར་མཛེས་ས་ཁུལ་དུ་འབྱོར་བར་ཁོང་གིས་བོད་རིགས་མང་ཚོགས་སྐུལ་སློང་གནང་སྟེ་དམར་དམག་ལ་གང་ཅིའི་རྒྱབ་སྐྱོར་ལྷད་མེད་མཛད་ཅིང་།

ཁོང་གིས་བོད་པ་སྲིད་གཞུང་གི་ཀྲུའུ་ཞི་གཞོན་པའི་ལས་འཛིན་གནང་བ་དང་། དེ་རྗེས་བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་འགྲོལ་ཐོབ་ཆེད་རང་སྲོག་བློས་གཏོང་གིས་ཆབ་མདོར་ཕེབས་ཁར། ཆབ་མདོ་དང་ལྷ་སར་ཡོད་པའི་གཉེན་གྲོགས་རྣམས་ལ་ཞལ་ཏ་བསླབ་བྱ་ཡང་ཡང་མཛད་མཐར་བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་ཆེད་སྐུ་སྲོག་ཀྱང་ལེགས་སྐྱེས་སུ་ཕུལ་བའི་རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་པའི་སྙིང་སྟོབས་དེ་ར་རང་ཅག་རྣམས་ཀྱིས་ནམ་ཡང་སློབ་སྦྱོང་བྱ་འོས་པ་ཞིག་ཡིན།

དེ་ནས་བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་འགྲོལ་གཏོང་རྒྱུར་ཕྱི་ནང་གི་འགོག་རྐྱེན་མཐའ་དག་སེལ་བ་དང་། བོད་འདི་མེས་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཚང་ཆེན་པོའི་ནང་གང་མྱུར་ལོག་ཐུབ་པའི་ཆེད་དུ་ལྕགས་སྟག་(1950)ལོའི་སྟོན་དུས་སུ་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་ཆབ་མདོ་ཕྱོགས་སུ་དཔུང་བསྐྱོད་བྱས། གནས་ཚུལ་དེ་ཐོན་རྗེས་སྟག་བྲག་སོགས་བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་ལོག་སྤྱོད་པ་དངངས་སྐྲག་ཆེན་པོ་སྐྱེས་ཏེ་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་དང་ངན་པ་ལག་སྤྲེལ་གྱིས་མཚོན་ཆ་མང་པོ་བོད་དུ་དབོར་བ་དང་། དམག་སྤྱལ་བརྒྱབ་སྟེ་དམག་སྣར་གསར་པ་དང་སེར་དམག་སོགས་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་རྒྱབ་སྐྱོར་བྱེད་པར་བཏང་། མདུན་དུ་སྐྱོད་བཞིན་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྩིབས་སྟོང་འཁོར་ལོ་དེ་ལོག་སྤྱོད་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱིས་འགོག་ཐབས་ག་ལ་ཡོད། ལྕགས་སྟག་(1950)ལོའི་ཟླ་ 10 ཚེས་ 7 ཉིན་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་ཆབ་མདོར་དཔུང་འཇུག་བྱེད་འགོ་བཙུགས་ཏེ་བོད་དམག་གི་གཙོ་ཤུགས་དམག་དང་ཡུལ་དམག་ལྔ་སྟོང་བདུན་བརྒྱ་སོ་བརྒྱད་ཙམ་དམག་འཐབ་ཀྱི་ནུས་པ་ཤོར་བ་བཟོས་ཤིང་གོང་ཟླའི་ཚེས་ 11 ཉིན་སྔར

ཁམས་ཕྱོགས་ཀྱི་ས་སྲུང་བོད་དམག་ཏུ་དང་མ འ ་ཞིན སྡེ་དགེ་སྐལ་བཟང་
དབང་འདུས་འགོ་དམག་ཡོངས་ཀྱིས་འོས་ལངས་བྱས་པ་བཅས་བརྒྱུད་
ཟླ་ 10 ཚེས་ 15 ཉིན་ཆབ་མདོ་གྲོང་བརྡལ་ཡོངས་སུ་བཅིངས་འགྲོལ་
བཏང་བས་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་དང་ཁོ་པ་ཚོའི་རྗེས་འབྲངས་པར་
རྡུང་རྡེག་ཚ་ནན་ཕོག་ཅིང་། ཁོ་པ་ཚོས་ངོ་ཚ་ཁ་སྐྱེངས་ཀྱིས་ཁུངས་མེད་
སྐད་ཅོར་ཡང་ཡང་བརྒྱབ་པ་སྟེ། གོང་ལོའི་ཟླ་ 10 ཚེས་ 31 ཉིན་དབྱིན་
ཇིའི་ཚགས་པར་ཐོག "ཀྲུང་གོས་བོད་ལ་འཛིན་པའི་བདག་ངའི་དབང་ཆ
དེར་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ནས་ངེ་ཞི་འཛིན་ས་ཞིག་རྙེད་མི་ཐུབ" ཅེས་ངོ་ཚ་ཁྲེལ་
མེད་ཀྱིས་བཤད་པ་དང་། དུས་མཚུངས་ཨ་མེ་རི་ཀའི་མཉམ་འབྲེལ་
གསར་འགྱུར་ཁང་གིས་ལུན་ཏུན་ནས་སྤེལ་བའི་སློག་འཕྲིན་གསར་འགྱུར་
ནང་དུ "ཀྲུང་གོས་བོད་ཏུ་དམག་འཁྲུད་བཙན་འཛུལ་བྱས་པ་དེ་ཁྲིམས་
དང་མཐུན་མིན་བརྟག་ཞིབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད" ཟེར་བ་སོགས་གཏམ་འཆལ་སྣ་
ཚོགས་སྤེལ་ཞིང་། བོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་ལོག་སྤྱོད་ཤོག་ཁ་ནི་དངངས་འཚབ་
དང་སྐྱོ་སྣང་ཅིག་ཅར་དུ་འཆར་ཏེ་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་ལྷུངས་
པ་དང་། བོད་ཀྱི་དབང་བསྒྱུར་གྲལ་རིམ་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་བ་དེ་སྐར
བས་རྗོ་ངར་དང་མངོན་གསལ་དོད་པོར་གྱུར་ཏེ་སྲིད་སྐྱོང་སྟག་བྲག་དག་
དབང་གསུང་རབ་འཕྲུལ་དུ་སྲིད་སྐྱོང་གི་ལས་གནས་དགོངས་ཞུ་བྱེད་དགོས་
པ་དང་། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་མཆོག་གིས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་
ཐུགས་འགན་བཞེས་དགོས་པའི་རེ་བ་བཏོན་པས་སྲིད་སྐྱོང་སྟག་བྲག་ལས་
གནས་དགོངས་ཞུ་མི་བྱ་ཐབས་མེད་དུ་གྱུར་ཅིང་། ལྕགས་སྟག་(1950)
ལོའི་ཟླ་ 10 ཚེས་ 8 ཉིན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་གཙོ་

འཕྲན་ཡོངས་སུ་བཞེས་གནང་མཛད། དེ་ནས་རིམ་བཞིན་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་གིས་ཆབ་མདོ་ས་ཁུལ་ཡོངས་སུ་བླངས་པ་དང་། བཅིངས་འགྲོལ་དམག་ལ་རྒྱ་ཆེའི་མི་དམངས་ཀྱིས་དཔའ་བསྟོད་ཞུ་བ་སོགས··· དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་རྣམས་ཀ་ང་སར་ཁྱབ་རྗེས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆེ་གྲས་བཀའ་བློན་དང་། སྤྱི་ཁྱབ་མཁན་པོ་དྲུང་རྩིས་སོགས་དང་། གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་འདུས་མི་བཅས་གསང་བའི་གྲོས་མོལ་ཐེངས་མང་བྱས་ཏེ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ལྷ་ས་ནས་ཉེན······· གཡོལ་མཛད་ན་དགེ་མཚན་ཆེ་བའི་གནས་ལུགས་ཞིབ་གསལ་གསོལ་བར··· བརྟེན་ལྕགས་སྟག་(1950)ཟླ་ 11 ཚེས་ 11 ཉིན། མཁན་ཆེ་བློ་བཟང་བཀྲ་ཤིས་དང་རྩིས་དཔོན་བདེ་མཁར་བ་ཚེ་དབང་རབ་བརྟན་གཉིས་ལ་སྲིད་ཚབ་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་དང་། དེ་འཕྲལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་གྲོ་མོར་ཉེན་གཡོལ་དུ་ཐེབས། དུས་དེར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་ ་བང་་ཇོན་པ་ནང་ཁུལ་དུ་འང་འགལ་བ་རྗེ་ཆེར་གྱུར······ ཅིང་། བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་རྗེས་འབྲངས་པ་ཅུང་ཤས་ཀྱིས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་གདན་དྲངས་ནས་ཨ་མེ་རི་ཀ་དང་དབྱིན་ཇི་སོགས་ལ་སྐྱངས་ཞནས་བཅོལ་ཏེ་བོད་སྙེར་བཙན་ཡོང་བར་བསྟོན་ལེན་བྱེད་དགོས་ཞེས་བརྗོད་ཀྱང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་ཆེ་གྲས་མང་ཆེ་བ་དང་གདན་ས་སེར་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་འདུས་མི། ལྷག་པར་དུ་བོད་ཀྱི་སེར་སྐྱ་མང་ཚོགས་ཡོངས་ཀྱིས་དེ་ལ་ངོ་རྒོལ་མཐའ་གཅིག་ཏུ···· བྱས་པར་བརྟེན་ཕྱི་རྒྱལ་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་མ་ཐུབ། རྒྱལ་གཅེས་དཔོན་རིགས་མང་པོས་ཕྱི་རྒྱལ་ལ་རྒྱབ་རྟེན་བཅོལ་ནས་བོད་སྙེར་བཙན་ཡོང······

ཐབས་བྱེད་པ་ནི་སྲུབ་ཐབས་མེད་པ་ཞིག་ཡིན། དེ་བས་ཀྲུང་དབྱང་མི་
དམངས་སྲིད་གཞུང་དང་གྲོས་མོལ་གྱིས་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་…
བོད་ཞི་བའི་བཅིངས་འགྲོལ་ཡོང་ཐབས་བྱེད་པ་ནི་ཡང་དག་པའི་བྱེད་……
ཐབས་ཁོ་ན་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་དོན་མཐར་རྒྱལ་གཙོས་དཔོན་རིགས་དང་།
གདན་ས་གསུམ་གྱི་འཐུས་མིའི་དགོངས་ཚུལ་ལ་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་མང་…
ཆེས་ཡི་རངས་བྱས་ཏེ་ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་ལ་གོང་བཀུར…
ཞུ་རྒྱུ་དང་། འཕྲལ་དུ་འཐུས་མི་བཏང་སྟེ་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་གནང་
རྒྱུར་གྲོས་ཐག་བཅད། དེ་ནས་ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་
གིས་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ནས་འཐུས་མི་མངགས་ཏེ་མི་རིགས་འདྲ……
མཉམ་ཐོག་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཁབ་པ་ལྟར། ལྕགས་
ཡོས་(1951)ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ 2 པར་ང་ཕོད་ངག་དབང་འཇིགས་མེད་… ……
དང་། ཁེ་སྨད་བསོད་ནམས་དབང་འདུས། ཐུབ་བསྟན་བསྟན་དར། ཐུབ་
བསྟན་ལེགས་སྨོན། བསམ་ཕོ་བསྟན་འཛིན་དོན་གྲུབ་བཅས་དབང་ཆ་
ཚང་མ་ཡོད་པའི་འཐུས་མི་མི་ལྔ་བསྐོ་བཞག་དང་། ང་ཕོད་ངག་དབང་
འཇིགས་མེད་མཆོག་གིས་ཚོགས་གཙོའི་འགན་ཞེས་གནང་རྒྱུ་གཏན……
འབེབས་གནང་ཐོག་འཐུས་མི་རྣམས་གོང་ལོའི་ཕྱི་ཟླ་བཞི་པར་སྔ་རྗེས་ཀྱིས་
པེ་ཅིང་དུ་བདེ་འབྱོར་བྱུང་བ་དང་། ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་
གིས་དབང་ཆ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་འཐུས་མི་ལི་ཝེ་ཧན་དང་། ཀྲང་ཅིང་
ཝུ། ཀྲང་གོ་ཧྭ། སུན་ཀྲི་ཡོན་བཅས་ལ་བསྐོ་བཞག་གནང་བ་དང་།
ལི་ཝེ་ཧན་གྱིས་ཚོགས་གཙོའི་འགན་ཞེས་གནང་རྒྱུའི་གཏན་འབེབས་
གནང་སྟེ་ལྕགས་ཡོས་(1951)ལོའི་ཕྱི་ཟླ་ 4 ཚེས་ 29 ཉིན་ཀྲུང…… ……

དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་དང་། བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་……
འཐུས་མི་རྣམས་ལྷན་འཛོམས་ཐོག་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་གནང་འགོ་ཚུགས……
པ་དང་། ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་ཏང་གི་མི་རིགས་སྲིད་ཇུས་དང་། བོད་
ཀྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གཞིར་བཟུང་མཛའ་བརྩེའི་མཐུན་ལམ་གྱི་གྲོས་
མོལ་ཐེངས་མང་གནང་ཐོག་གོང་ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 23 ཉིན་པེ་ཅིང་ཆིན་
ཀྲན་ཕོ་བྲང་དུ། ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་
སྲིད་གཞུང་ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་དབང་ཆ་ཚང་མ་ཡོད་པའི་འཐུས་མི་རྣམས་
ནས་བོད་ཞི་བཅིངས་འགྲོལ་འབྱུང་ཐབས་སྐོར་གྱི་གྲོས་མཐུན་དོན་ཚན……
བཅུ་བདུན་ལ་མིང་རྟགས་དངོས་སུ་བཀོད་པའི་མཛད་སྒོ་གཟབ་རྒྱས……
ཚོགས་པ་དང་། གྲོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་ནང་ཀྲུང་དབྱང་མི་
དམངས་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དབར་གྱི་གང་ཅིའི……
འབྲེལ་བའི་སྐོར་ལ་གཏན་འབེབས་གསལ་ཞིང་གསལ་བ་གནང་བ་མ་ཟད།
བོད་ནང་ཁུལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ལྷག་པའི་གནད་དོན་ཁག་ཀྲུང་ཐག་གཅོད……
ཡང་དག་པ་ཤ་གནང་བ་སོགས་ལ་བརྟེན་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་དང་། བོད་
ཀྱི་སེར་སྐྱ་དཔོན་རིགས་མང་ཆེ་བ། རྒྱ་ཆེའི་མང་ཚོགས་བཅས་ཀྱིས་
བརྩི་བཀུར་མཐའ་གཅིག་ཏུ་ཐོབ་ཡོད།

"ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གིས། མའོ་ཀྲུའུ་ཞི་ར་ཞུ་ལ་བའི་«བོད་ཞི་བས་
བཅིངས་འགྲོལ་འབྱུང་ཐབས་སྐོར་གྱི་གྲོས་མཐུན་»ལ་བརྩི་བཀུར་ཞུ་བའི་
སྐོར་གྱི་གློག་འཕྲིན།

ཀྲུང་དབྱངས་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་མའོ་ཀྲུའུ་ཞི་མཆོག་ལ།

འདི་ལོ་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གིས་བཀའ་བློན་ང་ཕོད་

སོགས་དབང་ཆ་ཆ་ཚང་ཡོད་པའི་སྐུ་ཚབ་མི་ལྔ་ཆེད་གཏོང་བྱས་པ་ 1951 ལོའི་ཟླ་བ་བཞི་པའི་ཟླ་མཇུག་ལ་པེ་ཅིན་དུ་སླེབས་འབྱོར་གྱིས་ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གིས་དམིགས་འཛུགས་གནང་བའི་དབང་ཆ་ཆ་ཚང་ཡོད་པའི་སྐུ་ཚབ་དང་ཞི་བའི་གྲོས་མོལ་བྱས་ཏེ་ཕྱོགས་གཉིས་པོའི་སྐུ་ཚབ་ཀྱིས་མཛད་འབྲེལ་བརྩེ་མཐུན་ལམ་གྱི་ཐད་གཞིའི་ཐོག 1951 ལོའི་ཟླ་བ་ 5 ཚེས་ 23 ཉིན་«བོད་ཞི་བས་བཅིངས་འགྲོལ་འབྱུང་ཐབས་སྐོར་གྱི་གྲོས་མཐུན་»ལ་མིང་རྟགས་བཀོད་པར་བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་དང་བོད་རིགས་སེར་སྐྱ་མི་དམངས་རྣམས་ཀྱིས་གཅིག་གྱུར་ཐོག་སྲུང་བརྩི་ཞུ་རྒྱུ་མཐད། མའོ་ཀྲུའུ་ཞི་དང་ཀྲུང་དབྱང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་འོག་མི་དམངས་བཅིངས་འགྲོལ་དམག་བོད་སྐྱོད་དཔུང་སྡེར་རོགས་རམ་བྱ་རྒྱུར་འབད་པ་སྟོད་མེད་ཀྱིས་རྒྱལ་སྲུང་སྲ་བརྟན་དང་། ངའི་ཅན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྟོབས་ཤུགས་བོད་ནས་ཕྱིར་འབུད་བྱས་ཏེ་མེས་རྒྱལ་གྱི་ས་ཁོངས་དབང་ཆ་གཅིག་གྱུར་ལ་སྲུང་སྐྱོབ་བྱ་རྒྱུ་བཅས།

བོད་ས་གནས་སྲིད་གཞུང་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མས

སྤྱི་ལོ་ 1951 ཟླ་ 10 ཚེས་ 24

བོད་ལྕགས་ཡོས་ཟླ་ 8 ཚེས་ 24 ཉིན་ཕུལ་”①

ཞེས་གསལ་ཡོད།

དེ་ནས་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་བསྟན་འཛིན་རྒྱ་མཚོ་སྐུ་འཁོར་དང་བཅས་པ་ལྕགས་ཡོས(1951)ལོའི་ཟླ་ 5 ཚེས་ 18 ཉིན་གྲོ་མོ་ནས་ཆིབས་ཁ་བསྒྱུར་ཏེ་ཟླ་ 6 ཚེས་ 15 ཉིན་ལྷ་སར་ཕེབས་འབྱོར་ཟིན་པ་དེ་ནི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པ་དང་། དེའི་རྗེས་འབྲངས་པའི་རྐྱག་གཡོ་ངན་བྱུས་ཐལ་བའི་རྩལ་དུ་བཏགས་ཏེ་བོད་འདི་རྡོ་སྲིད་ལྡན་པའི་མེས

རྒྱལ་ཁྲིམ་ཚང་ཆེན་པོའི་ནང་ཚུར་སོག་ཐུབ་པ་བྱུང་བ་རེད། རླབས་ཆེན་ཀུང་གོ་གུང་ཁྲན་ཏང་གི་ཡང་དག་པའི་དབུ་ཁྲིད་འོག་སྤུན་ཟླ་མི་རིགས་…གཞན་དང་འདྲ་བར་མི་རིགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཁེ་ཕན་ཡོངས་སུ་སྤྱོད་ཐུབ་…པ་དང་། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་སོགས་ཡར་ངོའི་ཟླ་ལྟར་ཉིན་བཞིན་གོང་དུ་འཕེལ་ཞིང་། བདེ་སྐྱིད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་ཉི་མ་ཤར་རིའི་ཕྲག་པའི་རྩེ་ནས་ཚར་ཏེ་ངལ་ལྡན་སླ་ལའི་…ལྗོངས་སུ་འཕྲོས་ཤིང་། དུས་དེ་ནས་བཟུང་བོད་ཀྱི་མི་རིགས་ཁག་གི་མི་དམངས་ཡོངས་རྫོགས་བདེ་སྐྱིད་དཔལ་ཡོན་འབར་བའི་འོད་ཟེར་སྟོང་…ལྡན་གྱི་མདུན་ལམ་དུ་བསྐྱོད་པ་ལགས་སོ།

བཅུ་པ། དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པའི་དུས་བྱོན་པའི་མཁས་པའི་དཔེ་མཚོན་སྐོར།

1. སྨན་རྩིས་མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུ་མཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས།

དགའ་ལྡན་ཕོ་བྲང་པས་བོད་ས་གནས་ལ་དབང་བཟུང་བའི་དུས་……ཡུན་མི་ལོ་སུམ་བརྒྱ་ཙམ་དེའི་རིང་ལ་བོད་དུ་ཨ་ཙོ་པོ་མདོ་སྔགས་གཞུང་…ལུགས་ཀྱི་ནང་དོན་རིག་པ་དང་། ཚད་མ་རིག་པ་སོགས་རིག་པའི་གནས་ཆེ་ཆུང་ལ་བྱང་ཆུབ་པའི་མཁས་པ་བགྲང་བྱའི་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ནམ་……མཁའི་སྐར་ཚོགས་ལྟ་བུ་རིམ་པ་བཞིན་བྱོན་ཡོད་པ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྟར་…

① བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས་…འདོན་ཐེངས་དགུ་པའི་དེབ་ངོས་248—249

བཞག་ཐ་ན་མཚན་གྱི་རིམ་པ་ཙམ་ཡང་བརྗོད་ག་ལ་ནུས། འོན་ཀྱང་ཉེ་
རབས་སྤྱི་ལོའི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པ་འདིའི་ནང་བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལ་ཁྱད་
དུ་འཕགས་པའི་ཕྱག་རྗེས་འཇོག་གནང་མཛད་པའི་མཁས་དབང་རེ་ཟུང་
ཙམ་ཞིག་དཔེ་མཚོན་གྱི་ཚུལ་དུ་ཞུ་རྒྱུར།

སྨན་རྩིས་རིག་པའི་གྲུ་མཆོག་མཁས་པའི་དབང་པོ་མཁྱེན་རབ་ནོར་
བུ་མཆོག་ནི། བོད་ཡུལ་ཡར་ཀླུང་གི་སའི་ལྟེ་བ་རྩེད་ཐང་ཁྲུལ་བྲ་ས་ལྷ་
ཁང་གི་ཉེ་འདབས་སུ། ཡབ་རྩིས་རིག་སྨྲ་བ་ཀྲང་མགོ་ལེབ་བམ་རྩིས་པ་ཇ་
བོ་ཆེ་ཞེས་སུ་གྲགས་པ་དང་། ཡུམ་དབྱངས་ཅན་ཞུ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་
སྤྱི་ལོ་ 1883 བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཆུ་མོ་ལུག་གི་ལོ་སྐུ་བལྟམས།
ཡབ་ཡུམ་གཉིས་ཀྱིས་ཐུགས་བརྩེ་ཆེན་པོས་ལེགས་པར་བསྐྱེད·········
བསྐྱངས་ཏེ་དགུང་ལོ་བདུན་བརྒྱད་ཙམ་དུ་སོན་སྐབས། རྩེད་ཐང་ལྷ་
མཆོད་གྲྭ་ཚང་དུ་ཆོས་སྒོར་འཛུགས་པ་གནང་ཞིང་། གང་གི་མཁྱེན་དཔྱོད་
དང་བརྩོན་འགྲུས་སོགས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པས་ཆོས་སྤྱོད་འཛིན་སྐྱོར·······
སོགས་བཙུན་ཆུང་གཞན་ལས་ལྷག་པའི་བསླབ་འབྲས་བཟང་པོ་ཐོན་པ····
བྱུང་། དེ་ནས"དགོན་པས་དྲག་རེས་འདེམས་སྒྲུག་གིས་ལྕགས་རི་འགྲོ་
ཕན་རིག་བྱེད་གླིང་དུ་གསོ་རིག་སློབ་གཉེར་དུ་མངགས་"① ཞེས་གསལ་
པ་ལྟར་ལྷ་ལྡན་ལྕགས་པོ་རིའི་གསོ་རིག་སྨན་གྱི་སློབ་གྲྭར་ཐེབས་རྒྱུའི་གོ···
སྐབས་བཟང་པོ་ཞིག་ཉིད་འདུག འོན་ཀྱང་ལོ་དུས་གང་ལ་ཐེབས་པ་
ངེས་གསལ་མ་འཁོད་ཙང་། བཀྲས་ཁང་བླ་སྨན་བྱམས་པ་ཐུབ་དབང་གི་
མཛད་རྗེས་ངོ་སྤྲོད་གནང་བའི་ནང་སྤྱི་ལོ་ 1897 བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ····

①(ལྕགས་པོ་རིའི་བྱུང་རབས་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ་ལྕགས་པར་དེབ······
ངོས་ 175)

པའི་མི་བྱ་ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ "སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་ནས……
དམིགས་བསལ་བདག་རྐྱེན་དང་བཅས་པའི་སྒོ་ནས་གསོ་རིག་མཁས་དབང་
དངོས་གཞི་བྱམས་པ་ཐུབ་དབང་མཆོག་ལ་མཁན་ཆུང་གི་གོ་གནས……
ཐོག་སྐུ་བཅར་བླ་སྨན་བགྲེས་པར་བསྐོ་བཞག དང་སྟོད་ཤེལ་དཀར་ཆོས་སྡེ་
ནས་ཡིན་པའི་འཚོ་བྱེད་མཁས་དབང་བྱ་སྤྲུག་པ་དམ་ཆོས་དཔལ་ལྡན་ལ……
དུས་གཅིག་ཏུ་བླ་སྨན་གཞོན་པ་དང་ལས་ཚན་པའི་གོ་གནས་བསྩལ་ཏེ……
སྨད་ཕྱིན་བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་ཡོང་ཕྱིར་བླ་སྨན་བགྲེས……
གཞོན་རྣམ་གཉིས་ལ་ལྕགས་རི་རིག་བྱེད་འགྲོ་ཕན་གླིང་ནས་བློ་གསལ……
དོན་གཉེར་ཅན་ཆེད་མངགས་བདམས་གསེས་ཀྱིས་གསོ་སྐྱོང་བྱེད་དགོས……
པའི་བཀའ་དགོངས་ལྟར་" ① དངོས་གཞི་བྱམས་པ་ཐུབ་དབང་མཆོག……
གིས་ལྕགས་པོ་རིའི་སྨན་སློབ་ཁོངས་ནས་བདམས་གསེས་གསོ་སྐྱོང་གནང……
"ཐེངས་གཉིས་པར་རྩེད་ཐང་ལྷོ་མཆོད་ཀྱི་སྨན་གྲྭ་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུ……
……" ཞེས་ཁོང་གི་མཚན་གསལ་བ་ལྟར་ལྕགས་པོ་རིར་སློབ་ཞུགས་གོང……
གསལ་སྤྱི་ལོ་ 1897 མི་བྱ་ལོར་གནང་བའམ་ཡང་ན་དེ་ནས་རིང་པོར་མ་
ལོན་པ་ཞིག་ལ་ཐེབས་པར་སྣང་ངོ་།

ཁོང་ལྕགས་རིར་སྨན་གྲྭར་ཐེབས་ནས་ཐོག་མ་ལྕགས་པོ་རི་གྲྭ་ཚང་གི་
སྨན་དགེ་གདན་ས་ཆེན་པོ་སེ་ར་ཐེག་ཆེན་གླིང་གི་སྨན་ཟིན་པ་ངག་དབང་
ཆོས་ལྡན་གྱི་ཞབས་ལ་གཏུགས་ནས་སྨན་གཞུང་གསན་སྦྱོང་གི་དབུ་ཚུགས།
དེ་ཡང་ཇི་སྐད་དུ། "བདེ་བ་འདོད་ན་རིག་པ་དོར། །རིག་པ་འདོད་ན་

① (བོད་ཀྱི་སྨན་རྩིས་ཆེད་རྩོམ་སྒྲིགས་བསྡུས་ལུགས་པར་དེབ་ངོས····43—44)

བདེ་བ་རྡོར། །བདེ་འདོད་རིག་པ་ག་ལ་རྙེད། །རིག་པ་དོན་གཉེར་ག་ལ་བདེ་” ① ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ཁོང་གིས་ལེ་ལོ་སྐྱིད་ལུག་རྣམ་པར་······གཡེང་བ་ཀུན་ནས་སྤངས་ཏེ་ཐུགས་རྩེ་གཅིག་ཁྲིམས་ཀྱིས་སློབ་གཉེར་ཁོ་······ནར་ཉིན་མཚན་རྟག་འགྲུས་གནང་ཞིང་། ན་བཟའ་གསོལ་ཆས་སོགས་ལ་འདོད་ཞེན་མི་མཛད་པར་འཚོ་བ་ངན་ངོན་ཙམ་གྱིས་ཆོག་ཤེས་པའི་གྲྭ་··རྒྱང་ཐྲ་བྲལ་བའི་བརྟུལ་ཞུགས་ལྷུར་བཞེས་པ་ལ། ཐ་ན་སྐུ་གཟན་ཡང་རྩུལ་པོར་གྱུར་པ་ལ་མཐུད་པ་མང་པོ་བརྒྱབ་པ་ཞིག་མནབས་པར་བརྟེན་···གྲྭ་པ་གཞན་ཆོས་ཁོང་ལ་བརྒྱད་མཐུད་པ་ཞེས་མིང་འདོགས་ཀྱང་བཏགས་པར་གྲགས། དེ་ལྟར་ལོ་ནས་ལོ་བསྟུད་ཀྱི་བརྩོན་འགྲུས་རྒྱ་མཚོའི་རླབས་བཞིན་དུས་ལས་མི་ཡོལ་བ་བསྐྱངས་པ་ལས་སྔན་གཞུང་ཐུབ་ཏ་འཛིན་དང་། ཚིགས་འདོན་ཆོས་སྤྱོད་སོགས་བདེ་བླག་ངང་དུས་ཐོག་ཏུ་རྒྱུགས་འབུལ་···གནང་ཐུབ་པ་བྱུང་བས་སློབ་བརྩོན་གྱི་མཚན་སྙན་ཐོན་པར་བརྟེན་ཏཱ་······ལའི་བླ་མའི་སྐུའི་བླ་སྨན་ཆེ་བ་གསོ་རིག་མཁས་ཅན་དངོས་གཞི་བྱམས་···པ་ཐུབ་དབང་མཆོག་གིས་དམིགས་བསལ་ཆེད་གཉེར་གསོ་སྐྱོང་གནང་······རྒྱུའི་སྨན་སློབ་ཐེངས་གཉིས་པའི་སློབ་གྲྭ་བ་གསུམ་གྱི་ཁོངས་སུ་བདམས་··སྐུག་གིས་ཚུད་ཐུབ་པ་བྱུང་འདུག དེ་གར་བླ་སྨན་མཁས་པ་མཆོག་ལས་དཔལ་ལྡན་གསོ་བ་རིག་པའི་རྒྱུད་བཞི་དང་། གཞུང་འགྲེལ་བཻ་ཌཱུར་སྔོན་ལ་སོགས་པ་སྨན་གྱི་གཞུང་ལུགས་དུ་མའི་ལུང་འཁྲིད་མན་ངག་ལག་ལེན······དང་བཅས་པར་རྒྱུན་བསྲིངས་ཀྱི་སྦྱངས་བརྩོན་དཔྱིས་ཕྱིན་པར་མཛད། གཞན་ཡང་གནས་ལྔའི་མཁས་དབང་འཚོ་བྱེད་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་དང་།

① (ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་ཤེས་རབ་སྡོང་བུ་)

འཇམ་དཔལ་རོལ་པའི་བློ་གྲོས། འབྲས་ལྗོངས་བླ་མ་ཨོ་རྒྱན་བསྟན་འཛིན
རྒྱ་མཚོ། ཁུ་ནུ་བླ་མ་ བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན། བླ་མ་འཇིགས་མེད་འཕྲིན་
ལས། ཙ་རི་ཙི་ཙར་ཀ་ཏུང་འཛིན་སོགས་རིས་མེད་ཀྱི་མཁས་པ་དུ་མ་བཤེས
གཉེན་དུ་བསྟེན་གཞན་གྱི་དེ་དག་ལས་གསོ་རིག་དང་། སྐར་ནག་རྩིས་ཀྱི་
རིག་པ། སུམ་རྟགས་དང་སྒྲ་རིག་པ། སྙན་ངག་སོགས་རིམ་པ་བཞིན་འབད་
བརྩོན་ཆེན་པོས་གསན་བཞེས་ངོམ་པ་མེད་པར་བསྒྲུངས་པའི་བཟ་སྤྲོད་ཀུན
བཤད་ཀྱི་མཚན་ལ་"དབྱངས་ཅན་དགྱེས་པའི་ལང་ཚོ་"ཞེས་སུ་གསོལ།
སྐབས་ཤིག་བླ་སྨན་མཁན་པོ་དངོས་གཞི་བ་དང་། འཚོ་བྱེད་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་
མཚན། འབྲས་ལྗོངས་བླ་མ་ཨོ་རྒྱན་ལྟ་བཅས་སློབ་དཔོན་ཁག་གསུམ་ལས
དུས་གཅིག་ཏུ་རིག་གཞུང་གི་བདུད་རྩི་སྤྱོད་པའི་སྐལ་བ་ཐོབ་སྐབས་སྤྱ······
དགོང་ཉིན་སུམ་གྱི་དུས་ཚོད་སྐར་ཆ་ཙམ་ཡང་ཆུད་ཟོས་མི་འགྱུར་བའི···
འབད་པ་དྲག་པོ་རྒྱུན་འཁྱོངས་ གཞན་ནས་ཉིན་གུང་མཚམས་བག་ལེབ་ཁ···
ཤས་གཟིགས་ནས་རྡོ་རིང་ཕྱི་མའི་འགྲམ་ཡུད་ཙམ་སྐྱ་ངལ་གསོ་བའི་ཚུལ···
གྱིས་བཞེས་པ་ལས་ཞལ་ལག་མཆོད་རྒྱུ་ཡང་ཐུགས་རྩིགས་མི་གནང་བར···
ཡོན་ཏན་གསན་སྦྱོང་ལ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་གཞོལ་བར་མཛད། རིག་པའི་གཞུང
ཆེན་གྱི་ལེ་ཚན་འགངས་ཆེ་བ་རྣམས་སློབ་དཔོན་གྱི་དྲུང་དུ་རྒྱུགས་ཚད·····
ལེགས་པར་འབུལ་ཐུབ་པའི་སྐབས་ཐུགས་ལ་དགྱེས་ཚོར་དཔག་མེད·········
འཁྲུངས་ནས་ལྷ་ས་གྲོང་ཁྱེར་ནང་དཔྱིད་ཟླའི་བཟའ་ཁང་ཞེས་པའི་ནང····
ཕེབས། གསོལ་ཆེད་ཚུང་ཟད་བཟང་བ་རེ་མཆོད་པ་དང་། གལ་ཏེ་སློབ་ཁྲིད
ཞུས་ཟིན་པ་ནས་ཐུགས་འཛིན་ཕྲན་བུ་མ་ཐུབ་པའམ། སློབ་དཔོན་ལ་དྲིས་

‘ན་ཡང་དག་པ་འབུལ་མ་ཐུབ་པ་སོགས་བྱུང་དུས་གསོལ་ཟས་མ་བཞེས་••••
པར་རང་གིས་རང་ལ་ཆད་པ་ངཙད་དེ་ཉིན་མཚན་དབྱེར་མེད་མཚན་གང་
སྐྱོར་སྦྱོང་ངམ། བསྐྱར་སྦྱོང་མཛད་པ་སོགས་མདོར་ན་ཁོང་སྐུ་གཞོན་
ནུའི་སྐབས་ནས་རིག་གནས་གསན་བསམ་ལ་འབད་རྩོལ་ཡུན་རིང་དེ་ལྟ་བུ་
གནང་བ་ནི། རང་རེ་མི་རབས་རྗེས་མ་ཚོས་དྲན་གསོ་དང་སློབ་སྦྱོང་ཞུ་
འོས་པ་ཞིག་ཡིན་ནོ། ཕུལ་དུ་བྱུང་བའི་སློབ་གཉེར་དང་ཐུགས་ནུས་གཅིག
སྒྲིལ་གྱིས་བསླབ་དོན་ལག་ལེན་དུ་འཁྱོལ་བ་མཛད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་སྨན་•••
རྩིས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་ཀུན་ལ་མཁྱེན་དཔྱོད་ཀྱི་ཁོ
ལག་ཡངས་པོར་གྲོལ་བའི་མཁས་པའི་གོ་ས་ལ་ཞབས་ཀྱི་པད་མོ་རང་བཞིན་
གྱིས་འཁོད་པར་གྱུར་ཏོ།

དེ་ནས་སྤྱི་ལོ་ 1910བོད་ལུགས་ཁྲི་ལོར་མཁས་དབང་གང་དེ་ དགུང
གྲངས་ཉེ་ཤུ་རྩ་བརྒྱད་དམ་རྩ་དགུར་སོན་སྐབས་ལྷ་ཏ་རི་སྨན་སློབ་གྲྭ་ཚང་•
ནས་གདན་ས་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས་ཀྱི་སྨན་སྦྱིན་པར་མངའ•••••
གསོལ། སེར་སྐྱ་མང་པོར་སྨན་བཅོས་ཀྱི་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེར་སྤེལ་བ་མ་
ཟད། གསོ་བ་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་སྨན་གཞུང་
གསར་རྩོམ་གནང་བའི་དབུ་ཚུགས་པ་ཡིན། རྟོགས་བརྗོད་ནང་“གསོ་བ་
རིག་པ་ནས་བཤད་པའི་ལུས་ཐིག ཟླ་བ་ནོར་བུའི་མེ་ལོང་གི་མཇུག་དོན་ནང
དུ་‘དེ་སྔོན་རབ་ཆེས་ལུགས་ཁྲི་ལོར་རང་ཉིད་བགྲང་བྱ་ཉེར་དགུ་པ་དཔལ་
ལྡན་འབྲས་སྤུངས་སྨན་སྦྱིན་ལས་ཐོག་མིང་འཛིན་སྐབས་རྩེད་ཐང་ཁང་•••••
ཚན་མའི་སྔོ་རྒྱུད་ནང་གི་སྨན་གྲོང་གཉིས་པར་རྒྱུད་འགྲེལ་བཻ་སྔོན་སོགས་•••
དང་། ཁྲིས་ཆ་སོགས་སྔོ་དུ་མར་ཟླ་གཉིས་ཙམ་ཞིབ་རྟོག་ནན་ཏན་གྱིས

ལག་ལེན་དུ་ཐེབས་པར་བྱས་ཏེ་འགའ་ཞིག་སར་རྒྱུད་ཚིག་གསར་ལེན་གྱིས་མཚལ་དང་། མཆན་བུ་རྒྱ་སྐག་གི་ལེགས་པར་བཏབ་སྟེ་སློབ་དཔོན་བཀའ་དྲིན་བླ་མེད་རྡོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་ཞལ་སྔ་ནས་ལའང་གཟིགས་ཞིབ་ཕུལ་བས་དགྱེས་ཚོར་ཆེན་པོས་བཀའ་སློབ་བསྩལ་རིགས་ཀྱང་མནོས་ཏེ་བཅོས་བསྒྱུར་གདེངས་འཁེལ་བྱས་ཞེས་དང་དེ་བཞིན་དཔལ་ལྡན་རྩ་བའི་རྒྱུད་ཀྱི་སྟོང……འགྲེམས་《གསོ་རིག་རྒྱ་མཚོའི་སྙིང་པོ་》《སྦྱོར་སྨན་འཕྲུངས་དཔེ་བསྡུས་པ་ངོ་མཚར་གསེར་གྱི་སྙེ་མ་》《བྱིས་པ་བཙའ་ཐབས་ཀུན་ཕན་བླ་བའི་མེ……ལོང་》སོགས་བརྩམས་པར་མཛད་”① ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་སྐུ་ན་གཞོན་དུ་དེ་ཙམ་ནས་བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོར་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱི་གྲུ་རྫིངས་ལ་ཞུགས་ཏེ་སྐྱེ་རྒུར་ཕན་བདེ་སྨིན་པའི་སྟོན་མེད་ཀྱི་ནོར་བུ་འདྲེན་བྱེད་དེད་དཔོན་དུ་གྱུར་པ་འདི་ལྟ་བུ་ནི་ངོ་མཚར་གྱི་ཕུལ་དུ་གྱུར་པ་ལོས་ཡིན།

དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་མེས་རྒྱལ་གྱི་ས་མཚམས་བཙན་འཛུལ་བྱ་རྒྱུའི་ཕྲག་གཡོ་སྒྱེལ་ཏེ་སྤྱི་ལོ་1913 བོད་ཆུ་གླང་ལོར་བོད་ཀྱི་བློན་ཆེན་བཤད་སྒྲ་“ཀུང་དབྱིན་སིམ་ལའི་གྲོས་ཚོགས་”ཟེར་བར་བསྐྱོད་སྐབས……མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུ་མཆོག་དྲག་འདེམས་ཀྱིས་བླ་སྨན་དུ……ཐེབས་དགོས་བྱུང་ཞིང་། ཕྱི་རྒྱལ་དུ་བཞུགས་རིང་སྐབས་དེ་ར་འཛམ་གླིང་ན་ཚན་རིག་ཡར་རྒྱས་ཆེ་ཤོས་ཡིན་ཟེར་བ་དབྱིན་ཇི་བ་དང་། དེ་མིན་རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་སོགས་གསོ་དཀའ་བའི་ནད་པ་འགའ་ཞིག་ལ་ཁོང་གིས……སྨན་བཅོས་གནང་སྟེ་བདེ་ཐག་དང་ཕན་གསོས་ཆེན་པོ་བྱུང་བས་ངོ……

① (མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུའི་རྟོགས་བརྗོད་སྐལ་ལྡན་ཡིད……འཕྲོག་ཞུགས་པར་དཔེ་ངོས་53—54)

མཚར་གྱི་བརྟགས་བརྗོད་ཞུ་བ་དང་། དྲན་ཧེན་གྱི་སྐུ་པར་སྒྲོན་པ། དངོས་སྐྱེས་འབུལ་བ་སོགས་བྱུང་སྟེ་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ཕྱུན་སོང་མ་ཡིན་པའི་མཚན་སྙན་ཕྱོགས་མཐར་ཁྱབ་པར་མཛད་འདུག

སྤྱི་ལོ་1916 བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་མེ་འབྲུག་ལོར། ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་ཆེན་པོའི་ཕྱག་རྟགས་དགོངས་དོན་བོད་ཀྱི་"གསོ་རིག་སློབ་གསོ་དང་། སྨན་བཙོས་ལག་རྩལ། སྨན་རྫས་སྦྱོར་བཟོ། གནམ་རིག་སྐར་རྩིས། རིག་གནས་སྐད་ཡིག་བཅས་ཕྱོགས་བསྡུས་ཀྱི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་བོད་ལྗོངས་ལྷ་ས་སྨན་རྩིས་འགྲོ་ཕན་གླིང་གསར་འཛུགས་བསྐྲུངས་"① སྐབས་དམིགས་བསལ་བདམས་གསེས་གཟིགས་བསྐྲུངས་ཀྱིས་མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུ་མཆོག་ལ་རྩེ་དྲུང་ལས་ཚན་པའི་མཚན་གནས་དང་……ཐུགས་སྨན་རྩིས་སློབ་གྲྭ་གསར་བཙུགས་ཀྱི་དབུ་འཛིན་དགེ་རྒན་དང་། ལྕགས་པོ་རི་སྨན་པ་གྲྭ་ཚང་གི་སློབ་དཔོན་གཅིག་ལྟེང་སྐུ་བསྐོ་བཞག་གནང་འདུག སྨན་རྩིས་སློབ་གྲྭ་ཁང་དེའི་"ལས་འགན་ནི་གཙོ་བོར་དགོན་སྡེ་ཁག་ལ་སྨན་རྩིས་མི་སྣ་གསོ་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱུ་དང་ཆབས་ཅིག་མང་ཚོགས་ལ……སྨན་བཅོས། བོད་ཀྱི་ལོ་ཐོ་འདོན་རྒྱུ། རྫོང་གཞིས་ཁག 96 ལ་ཁྱིས་པ་ཉེར་སྤྱོད་དང་། ཁྱིས་པ་བཅའ་ཐབས་ཁྱིས་པའི་སྐྱེས་སྐར་ཚེ་རྩིས་རྒྱག་རྒྱུ་བཅས་ཡིན"② ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་ནས་བཟུང་དམ་པ་གང་གིས་སྨན་རྩིས་གཞུང་ལུགས་འཆད་ཁྲིལ་དང་། ལག་ལེན་དམར་ཁྲིད། སྨན་རྫས་

①(ལྕགས་པོ་རིའི་བྱུང་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་དེབ་ངོས་176)

②(སྨན་རྩིས་ཁང་གི་གདན་རབས་བསྡུས་པ་སྐལ་བཟང་སྐྱེ་བོའི་འཇུག་ངོགས་དེབ་ངོས་183)

འཕྲུ་སྒྲུབ་དང་སྒྲོར་བཟོས་མཆོད་ཐུགས་འགན་ཡོངས་རྫོགས་བཞིས་ནས···
ཉིད་མཚན་གཡེལ་བ་མེད་པར་འབད་རྩོན་ཆེན་པོ་གནང་ཞིང་། སློབ་གྲྭའི་
སྒྲིག་སྲོལ་སྒྲི་དང་ཁྲི་བྲག་རྒྱུགས་འབྲུལ་སློབ་ཐོན ལམ ལུགས་སོགས་ས་སར་
གཏོད་ གནང་བས་ཚད་ལྡན་སློབ་མ་མང་པོ་ཐོན་ནས་རྫོངས་ཡོངས་སུ······
གསོ་རིག་ཁྱབ སྤེལ་གྱི་བྱ་གཞག་འགོ་ཚུགས་པ་བྱུང་། དུས་མཚུངས་པར་
ཁོང གིས་ ུ གས་རི་འགྲོ་ཕན་རིག་བྱེད་གླིང་གི་དབུ་འཛིན་མི་ལོ་བཅུ······
གསུམ་ཙམ་རིང་གཅིག་ཚུགས་གནང་སྐབས་གྲྭ་ཚང་དེའི་"ཁྲི་ནང་སྟོད····
བཙུད་ཡོངས་སུ་ཐུགས་འགན་དགྱེས་བཞེས་ཀྱིས་སྐབས་དེར་དགོན་པའི····
འདུལ་ཁྲིམས་དམ་བཟུང་དང་། བསླབ་པ་སློབ་གཉེར། དཔལ་འབྱོར་
འདོད་ཡོན་གང་ཅིར་དར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་འགྲོ་བ་དང་། ལྷག་པར་རབ་
བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཆུ་ཕག་〔སྤྱི་ལོ་ 1923〕ལོར་གྲྭ་ཚང་གི་ཆོས་ཁྲ་ཅན་གྱི་
དཔེ་རིས་སྨན་ཐང་བརྒྱད་ཅུ་གྱ་གཅིག་(རྗེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས······
གསར་བཞེངས་)ཡོད་པ་རྣམས་བར་སྐབས་གཡར་བརྗེད་པོར་བརླག་གིས་ཇོ
གྲངས་སོ་གཅིག་ལས་མེད་གཤིས། རྒྱལ་དབང་མཆོག་གི་བཀའ་དགོངས་
ལྟར་རྗེ་འདི་ཉིད་ནས་ཐུགས་འགན་བཞེས་ཏེ་བསྐྱར་བྲིས་ཁ་གསབ་མཛད་··
སྐབས་དུས་ད་ལྟའི་བར་དུའང་སྨན་རྩིས་ཁང་དུ་ཆ་ཚང་བཞུགས······"
① པ་སོགས་བསྒྲུབ་ཏུ་མེད་པའི་ཕྲུག་རྗེས་ཆེན་པོ་འཇོག་གནང་མཛད་པ··
ཡོངས་རྫོགས་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་བས་དེ་ཙམ་ལགས། དེ་ལྟར་ཀུན་ཕན་གྱི་
མཛད་པས་དུས་འདའ་བ་ལ་བཅེན་ནས་མཁས་པའི་སྨན་གྲྭ་དང་མཛད་··
འཕྲིན་བཟང་པོ་ཕྱོགས་ཀུན་ཏུ་ཁྱབ་གདལ་དུ་གྱུར་ཏེ་བློ་གསལ་དོན་གཉེར

①(ལྟགས་པོ་རིའི་བྱུང་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་དེབ་ངོས་177)

ཅན་དུ་མ་པད་མོའི་མཚོ་ལ་ངང་མོ་འདུ་བ་ལྟར་ཞབས་ལ་གཏུགས། ང་ཅོ་
བོར་དབུས་གཙང་གི་ཆོས་སྡེ་ཁག་དང་བོད་དམག་དམག་སྒར་ཁག་སོ་སོར་
གང་གིས་གསོ་སྐྱོང་མཛད་པའི་སྨན་སྦྱིན་པ་སེར་སྐྱ་མང་པོ་གང་སར་ཁྱབ་
པ་དང་། སྨན་རྩིས་བརྒྱུད་འཛིན་གྱི་ཐུགས་འཆང་སོགས་ཡོན་ཏན་དོན་
གཉེར་གྱི་བློ་གསལ་དུ་མ། དེ་མིན་མཚོ་སྟོན་དང་། ཛ་པ་ཁྲུལ། ཁམས་
ཕྱོགས། ཐ་ན་འབྲུག་པ་དང་། འབྲས་ལྗོངས། ལ་དྭགས། ཁུ་ནུ་ལ་སོགས་
པའི་སློབ་མ་ཡང་འདུས་ཏེ་དངོས་སློབ་ཡང་སློབ་བསྡོམས་ན་སྟོང་ཕྲག་ཙམ་
བྱུང་བ་རྣམས་ལ་སྨན་རྩིས་གཙོ་གྱུར་གྱི་རིག་གནས་དག་ཡིག་དང་། སྙན་
ངག་སུམ་རྟགས། སྒྲ་ལ་སོགས་པ་རང་རང་གི་བློ་མོས་དང་འཚམས་པར་
བསྐྱངས་པར་བརྟེན་ཡུལ་གངས་ཅན་གྱི་སྨན་རྩིས་བསྟན་པའི་ཤིང་རྟ་ཆེན་
པོར་གྱུར་པ་ལེགས་སོ།

དེ་ལྟར་རང་ཉིད་མཁས་པའི་གོ་འཕང་མངོན་པར་བརྙེས་ཀྱང་ཇི……
ལྟར་རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་ཆུ་ཡིས་མི་ངོམས་པ་བཞིན་དུ་སྐར་ཡང་མཁས་བཙུན་
བཟང་གསུམ་གྱི་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་འགྲོ་ལོག་བླ་མ་འཇམ་དཔལ་རོལ་
པའི་བློ་གྲོས་དང་། མཚན་ཉིད་སྤྲུལ་སྐུ་འཇམ་དཔལ་ནོར་བུ། འབྲས་
སྤུངས་ཁང་གསར་རིན་པོ་ཆེ། ཕ་བོང་ཁ་པ་བདེ་ཆེན་སྙིང་པོ། ལྷ་
བཙུན་རིན་པོ་ཆེ། འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བརྩེ་དབང་པོ། རྫོགས་ཆེན་
དཔལ་སྤྲུལ་ལ་སོགས་པ་གྲུབ་མཐའ་རིས་སུ་མ་ཆད་པའི་མཁས་དབང་ལས་
གསོ་རིག་རྒྱུད་བཞི་དང་། དུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ། གཡུ་ཐོག་སྙིང་ཐིག་
སོགས་ཀྱི་དབང་ལུང་ཁྲིད་གསུམ་ཞིགས་པར་གསན་པ་དང་། རོང་ཐ་རྒྱ་
ཚང་བློ་བཟང་དམ་ཆོས་རྒྱ་མཚོ་ལས་ཡི་དཀར་བུ་དཔེའི་ཚངས་དབྱངས་··

རྒྱ་མ་ཚའི་འཁྲུངས་རྩིས་ཇོག་ནས་ཆེ་རབས་ལས་རྩིས་དང་། ངག་རྩིས། གཤིན་རྩིས། དབྱངས་འཆར་འགྲེལ་པ། དཔལ་སྒྲོན་སྙིང་ནས་ཞིའུ་བཅུ་ཀའི་འཁོར་ལོ་བཅས་ཀྱི་ཁྲིད་རྒྱུན་གསན། སློབ་སྦྱོར་རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་ཇོ་མཚར་རྟོགས་བྱེད་རི་མོ་བཅས་གསན་བཞེས་ཟླ་ནང་ཞིང་། ད་དུང་སོག་པོ་དགེ་བཤེས་དགའ་ལྡན་གནས་བརྟན་བྱ་བ་ལས་སྒྲ་འགྲེལ་གསལ་ལྡན་གྱི་སྙིང་ནས་བདུད་སྒྲོད་དབྱངས་ཅན་སྒྲ་མདོའི་རི་མོ་ཆ་ཚང་གསན་པ་སོགས་རྒྱ་ཆེན་ཐོས་བསམ་གྱི་སྒྲོ་འདོགས་ལེགས་པར་གཅོད་པ་མཛད་①

སྤྱི་ལོ་ 1918 བོད་ས་རྟ་ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་དམིགས་བསལ་གཟིགས་བསྐྱངས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་སྐུའི་བླ་སྨན་པ་ཆུང་བ་བསྐོ་བཞག་བསྐུལ་འདུག་ཅིང་། 1925 ཤིང་གླང་ལོར་ལྕགས་པོ་རི་"དགོན་པའི་ལས་སྡེ་དང་། གྲྭ་པ་དོན་མ་གོ་རེ་ཟུང་ནས་ཕྲན་བུའི་ཐུགས་གཉིས་གཏུམ་པའི་མཛད་སྤྱོགས་ལ་ཁག་ངན་བཏགས་ནས་རྩེ་ཡིག་ཚང་ལས་ཁུངས་སུ་ཞུ་ཤོག ཕུལ་རྗེན་ལས་འཁུར་མཚམས་འཛུག་གནང་དགོས་བྱུང་།"②ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་དེ་ལོ་ནས་ལྕགས་རི་གྲྭ་ཚང་གི་དབུ་འཛིན་མ་གནང་བ་དང་། དེ་རྗེས་ 1932 བོད་ཆུ་སྤྲེ་ལོར་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་མཆོག་གི་སྐུའི་བླ་སྨན་པ་མི་ལོ་བཅོ་ལྔ་ཙམ་གནང་སྟུར་འགལ་ཉེས་འདི་ཡིན་གང་ཡང་མེད་པར་ཉིན་གཅིག་བློ་བུར་མཁས་དབང་དེ་ཉིད་བླ་སྨན་གྱི་མཛད་འཁུར་ཕྱིར་འཐེན་གནང་བའི་བཀའ་བསྒྱུར་ཐེབས་འདུག "དེའི་ཕྱི་ལོ་རྒྱུ་

①(རྟོགས་བརྗོད་སྐལ་ལྡན་ཡིད་འཕྲོག་དེབ་ངོས་55—56)

② (གདན་རབས་སྐལ་བཟང་འཛུམ་དོགས་དེབ་ངོས་190)

བྱ་(1933)ལོར་སྒོང་ས་མཆོག་མགུལ་ཆམ་ལྷ་བུའི་བསྟན་གཞིས་ཀྱེན་…
པས་སྐུ་ཞིང་ལ་ཐེབས་དུས་གསོལ་སྨན་འབུལ་ཕྱོགས་སྐོར་ལ་སྨན་པ་བྱམས་
པ་ལགས་ཞེས་པར་ཁྲིམས་གཅོད་ཐོག་ཏུང་། སློབ་དཔོན་མཁྱེན་རབ་ནོར་
བུ་མཆོག་སྟ་ལོ་ནས་ཐྲ་སྨན་ཕྱིར་འཐེན་མཛད་ཐིན་པས་དེའི་སྐོར་འགན་…
འཁྲི་གང་ཡང་མེད་སྐབས་སུ་མཐུད་སྨན་རྩིས་སློབ་གྲྭ་གཉེར་རྒྱུའི་ཕྱུག་ལས་
གནང་ཐུབ་པ་དེ་ནི་རྒྱལ་དབང་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་མ་འོངས་…
མངོན་གཟིགས་ཀྱི་དགོངས་པ་ལྷབས་ཆེན་བཞེས་པ་གཞི་ནས་མཁྱེན་ཏེ་དད
གུས་ཆེས་ཆེར་འཕེལ་བའི་སྐོར་རྗེས་འཇུག་སློབ་མ་ཚོར་ཡང་ཡང་གསུང་…
པར་གྲགས། ” ①ཞེས་གསལ་འདུག

དེ་རྗེས་ར་སྒྲེང་གི་སྲིད་སྐྱོང་གནང་སྐབས་ཁོང་ལ་ས་གནས་སྲིད་……
གཞུང་གི་མཁན་ཆུང་གི་གོ་གནས་སུ་གནས་སྤར་གནང་ཞིང་། སྨན་རྩིས་
ཁང་གི་སློབ་གྲྭ་བར་ཕོགས་ཐོབ་གསར་གནང་སོགས་ཐུགས་འགྲུར་ཆེན་པོ་…
བསྐྱངས་འདུག སྤྱི་ལོ་ 1957 བོད་མེ་བྱ་ལོར་སློབ་དཔོན་མཁྱེན་རབ་ནོར
བུ་མཆོག་ལ་ཏྭ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་བཞི་པས་སྐུ་བཅར་མཁན་ཆེ་དར་ཧན་གྱི་གོ
མིང་བསྩལ་བ་དང་། བོད་དུ་དམངས་གཙོའི་བཅོས་བསྒྱུར་བྱས་རྗེས་ 1961
ལྕགས་གླང་ལོར་མཁས་དབང་མཆོག་ལ་ལྷ་ས་སྨན་རྩིས་ཁང་གི་ཡོན་ཀྲང་ …
བསྐོ་བཞག་གནང་ཞིང་། དེའི་ཕྱི་ལོ་ཡོན་ཀྲང་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུ་
མཆོག་ཀྱང་གོ་མི་དམངས་ཆབ་སྲིད་གྲོས་ཚོགས་རྒྱལ་ཡོངས་ཨུ་ཡོན་ལྷན་…
ཁང་གི་ཨུ་ཡོན་གྱི་མཚན་གནས་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ནས་གསོལ་ཕོགས་སོགས་
ཐོབ་ཐང་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པའི་བཀུར་སྟི་གནང་། མཐར་དགུང་གྲངས་

① (གདན་རབས་སྐལ་བཟང་འཇུག་ངོགས་དེབ་ངོས་191)

བརྒྱད་ཅུར་ཉེ་བ། སྤྱི་ལོ་1962 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཆུ་སྟག་ལོའི་ཧོར་ཟླ་བཅུ་པའི་ཚེས་ཉེར་བརྒྱད་ཀྱི་ཐོ་རེངས་ཁར་སྐུ་གཤེགས་པ······ལགས་སོ།

མཁས་པའི་དབང་པོ་ཀོང་དེས་མཛད་པའི་གསུང་རྩོམ་ལ་མཚོན་ན་··འབྲས་སྤུངས་སྨན་སྦྱིན་པ་གནང་སྐབས་ཀྱི་སྨན་གཞུང་གོང་དུ་གསལ་བ···ཕུད། «རྒྱུད་ཀྱི་ས་ངཅད་སྟག་མོའི་ཇམས་ཐབས»དང་«བཤད་རྒྱུད་ཀྱི་སྟོང་འགྲེམས་ཟླ་ཤེལ་ནོར་བུའི་མེ་ལོང»«ཉམས་ཡིག་བསྡུས་འབྲིང་དང་··མན་ངག་ལྷན་ཐབས་ནས་བཤད་པའི་ནད་མིང་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་རིན····ཆེན་ཕྲེང་བ»«ཕྱི་མ་རྒྱུད་ཀྱི་སྤྱི་དོན་སྡོམས་ཚིག གཞུང་དོན་སྒོ་རྒྱ་འབྱེད་པའི་ལྡེ་མིག»«ཕྱི་རྒྱུད་ཙ་ཚུའི་ལྷན་ཐབས»«ཀ་ཏར་ཙའི་སྡོམས་ཚིག··གཞོན་ནུའི་ངག་རྒྱན» «ཕྲིས་པའི་ནད་རིགས་ཟ་ཙོས་པའི་ཉམས་ཡིག»«ཕྲོག་སྨན་འབྱུངས་དཔེ་ཡིད་བཞིན་འདོད་འཇོའི་བུམ་བཟང»«བདུད་རྩིའི་སྤོའི་འབྱུངས་དཔེ་རྒྱས་པ་འཚོ་བྱེད་གཞོན་ནུའི་སྙིང་ནོར»«སྤོ་སྨན་འབྱུངས་དཔེ་བསྡུས་པ་ངོ་མཚར་གསེར་གྱི་སྙེ་མ»«སྨན་སྦྱོར་ནུས་པ····ཕྱོགས་བསྡུས»«སྨན་སྦྱོར་བདུད་རྩི་བུམ་བཟང»«སྨན་གྱི་རོ་སྡེབས····སྦྱོར་བའི་རེའུ་མིག»ལ་སོགས་པ་དང་"སྐར་རྩིས་སྐོར་ལ་ས་ཧྲ་རིཏ་ལྡན་སྙིང་ཐིག་གི་རྩིས་འགོ་སློ་གནང་དང་། རྒྱ་རྩིས་རིཏ་ལྡན་མཆོད་པའི་འོད་སྣང་གི་རྩིས་འགོ་བསྟུང་བ་སོགས་རྗེས་འཇུག་སློབ་མ་རྣམས་ལ་སློབ་ཁྲིད···འཆད་ཉན་བཀའ་དྲིན་བསྐྱངས་རིགས་ད་ལྟའང་མཐོང་བརྒྱུད་ཕྱག་ལེན···ཇི་བཞིན་མ་ཉམས་པར་གནས་ཡོད། "① གཞན་སྨན་རྩིས་བསྟན་པའི་སྤྱི་

① (རྟོགས་བརྗོད་སྐལ་ལྡན་ཡིད་འཕྲོག་དེབ་ངོས་51)

ཞུའི་ཆེད་དང་། འཆད་ཉན་དར་རྒྱས་ཡོང་ཕྱིར་སྨན་རྩིས་ཁང་སློབ་གྲྭའི་ཚོགས་ཁང་གི་ལྡེབས་བྲིས་ལ་རྩ་བཤད་ཀྱི་སྡོང་འགྲེམས་དང་། གཏར་དམིག་དཔེ་རིས། བྱང་ཁོག ཡུལ་ཞིག་སྟ་ཧུས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱ་མཚོའི་སྐབས་སྐྱོ་བྲག བསྟན་འཛིན་ནོར་བུས་ཕུང་པོ་དངོས་ལ་བལྟས་ཏེ་བྲིས····པའི་དཔེ་རིས། གསོ་རིག་རྒྱུད་བཞིའི་ཡོངས་[illegible]ཏད་ལེའུའི་རི་མོ། ཧུས་འཁོར་ལུགས་ཀྱི་རི་རབ་དང་གོ་ལའི་དཔེ་རིས་མི་འདྲ་བ། སྙན་ངག་སྒྲ་རྒྱན་བྱ་དཀའ་བའི་ཀུན་བཟང་འཁོར་ལོ་སོགས་སློབ་མ་ཚོར་བལྟ་བདེའི་རི་མོ་ཚར་དུ་དངར་བ་མིག་གི་བདུད་རྩི་ལྟ་བུ་གསར་བཞེངས་གནང་།

སྤྱི་ལོ1952བོད་ཆུ་འབྲུག་ལོར་སློབ་དཔོན་གང་ཉིད་དགུང་གྲངས་བདུན་ཅུར་ཕེབས་པའི་སྐབས་སུ། གསོ་ཚུལ་གྱི་སྡོང་འགྲེམས་ཞེས་པ་བྱང་ཆུབ་ལྗོན་ཤིང་གི་ཚུལ་དུ་བཀོད་ནས་ལྡུགས་ཙོམ་བསྒྲུངས་ཤིང་། དེའི་ཞལ་གདམས་ཀྱི་འབྲས་དོན་ཅུང་ཟད་སྨྲས་པ་ཞེས་པའི་སློབ་སྟོན་ཚིགས····སུ་བཅད་པ་དོན་གྱི་དགོངས་པ་ཅན་བསྒྲུལ་བའི་ནང་"ཧུས་བབ་ཀུན····ལ་དར་ཁྱབ་ཀྱི། སྨན་བཅུད་དྭངས་མའི་སྨན་ཐབས་དང་། དཔྱད་དང་དཔྱད་ཀྱི་ཆ་དཔྱད་ལ། ངོ་མཚར་མཐོང་བས་རྗེས་ཡི་རངས། རྨ་རིགས་འདྲལ་གཅོད་ལ་སོགས་པར། རྣམ་དཔྱོད་དཔལ་ལྡན་ཡིད་འཕྲོག་ཀྱང་། "① ཞེས་སོགས་གསར་དར་སྟོན་ཐོན་གསོ་རིག་གི་དཔྱད་ཐབས་དང་། དཔྱད་ཆས། སྨན་ཁབ་དང་གཤག་བཅོས་སོགས་ངོ་མཚར་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་བཅོས་ཐབས་ལ་རྗེས་སུ་ཡི་རངས་ཆེན་པོ······མཛད་པ་འདིའི་ཐོག་ནས་ཀྱང་ཁོང་ནི་ཚན་རིག་པ་མཁས་ཅན་ཞིག་ཡིན····

① (རྟོགས་བརྗོད་སྐལ་ལྡན་ཡིད་འཕྲོག་དེབ་ངོས་90)

པའི་རྣམ་དཔྱོད་འགྲན་ཟླ་བྲལ་བའི་གང་ལེགས་མངོན་གྱིན་ཡོད།

དམ་པ་མཆོག་དེས་ག་སོ་སྐྱོང་ཞ་ནང་བའི་སློབ་མ་སྨན་རྩིས་མཁས་པ་···
ནི་རེ་རེ་བཞིན་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་ཤིང་། རྟོགས་བརྗོད་ནང་སྨན་རྩིས་ཀྱི
དགེ་རྒན་གནང་མཁན་ཁོ་ན་རིམ་བྱོན་ལྟར་བྱས་ན། ཟུར་མཁར་མདོ་
སྔགས་གླིང་གི་སྨན་དགེ་བློ་བཟང་ཐབས་མཁས་དང་། སྟག་ཁ་བདེ་ཆེན་
ཆོས་འཁོར་གྱི་རྩིས་དགེ་འཇམ་དཔལ་མཐུ་སྟོབས། རྩེ་ཐང་དགའ་ལྡན་
ཆོས་འཁོར་གྱི་སྨན་རྩིས་གཉིས་ལྡན་དགེ་རྒན་དཔལ་ལྡན། སྟག་ཁ་སྨིན་གྲོལ་
གླིང་གི་སྨན་དགེ་ཐུབ་བསྟན་དཔལ་འབར་དང་། འཇམ་དཔལ། སྟག་ཁ་
དོལ་གསུང་རབ་གླིང་གི་སྨན་དགེ་ཐུབ་བསྟན། ཡར་འབྲོག་བསམ་སྡིངས་
དགོན་གྱི་སྨན་དགེ་རྣམ་གྲོལ་ཆོས་དབང་། རྡོ་བྲག་ཨེ་ཝཾ་ལྕོག་སྒར་གྱི་རྩིས
དགེ་བྱམས་པ། སྨི་མོ་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་གྱི་རྩིས་དགེ་བློ་བཟང་མཁས་
མཆོག དགས་པོ་བམ་རིམ་ཆོས་སྡེའི་སྨན་དགེ་བསྟན་འཛིན། སྟག་ཁ་དར་
རྒྱས་གླིང་གི་རྩིས་དགེ་བྱམས་པ་ཆོས་གྲགས། ཡངས་ཅན་དགོན་གྱི་སྨན་
དགེ་དཔལ་ལྡན་རྒྱལ་མཚན། སྨི་མོ་རྒྱལ་བྱེད་དགོན་གྱི་རྩིས་དགེ་ཡེ་ཤེས་
ཚོས་འཕེལ། འཕྱོས་དཔལ་རི་དགོན་གྱི་སྨན་དགེ་དབང་ཕྱུག་རྡོ་རྗེ།
༨བྲི་གུང་ཡང་རི་སྒར་གྱི་སྨན་དགེ་དཀོན་མཆོག་ལྷུན་གྲུབ། འཕྱོངས་
རྒྱས་རི་བོ་ཆོས་གླིང་གི་སྨན་དགེ་བློ་བཟང་བསྟན་པ། ཐོབ་རྒྱལ་དགའ་ལྡན་
རབ་རྒྱས་ཀྱི་སྨན་དགེ་དཔལ་ལྡན་བསྟན་འཛིན། ལྷ་རྩེ་ཆོས་སྡེའི་སྨན་
དགེ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན། སྔོང་དཀར་ཆོས་སྡེའི་རྩིས་དགེ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཆོས
འབྱོར་བཅས་དང་། ལྷག་པར་ཟླ་སྨན་མཁན་ཆུང་ཐུབ་བསྟན་ལྷུན་གྲུབ་
དང་། ཟླ་སྨན་མཁན་ཆུང་བློ་ལྡན་ཆོས་གྲགས། ཟླ་སྨན་ལས་ཚན་དག་

ཚོས་གྲགས། བློ་སྨན་ལས་ཚན་ཡོན་ཏན་ཚུལ་ཁྲིམས། བློ་སྨན་ལས་ཚན་བསྟན་འཛིན་ཆོས་གྲགས། སྨན་རྩིས་ཁང་གི་ཡོན་ཀྲང་གཞོན་པ་ཀུན་དགའ་ཕུན་ཚོགས། སྨན་རྩིས་ཁང་གི་ཡོན་ཀྲང་རྒྱལ་ཁབ་རིམ་པའི་ཆེད་མཁས་བྱ་མས་པ་འཕྲིན་ལས་ལ་སོགས་པ་དུ་མ་བྱུང་བ་རྣམས་ཀྱིས་སློབ······ དཔོན་ཆེན་པོ་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུའི་མཛོད་རྒྱུད་ཕྱག་ལེན་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན··· སྨན་རྩིས་ཀྱི་བསྟན་པ་འཛིན་སྐྱོང་སྤེལ་གསུམ་མཛད་པ་མ་ཟད། དེ་དག་རེ་རེས་ཀྱང་སློབ་མ་དང་ཡང་སློབ་མཐའ་ཡས་པ་གསོ་སྐྱོང་མཛད་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་། སྐར་རྩིས་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་ལག་ལེན་དང་བཅས་པ་མི་ཉམས་གོང་འཕེལ་གྱིས་ དེང་སྐབས······· རྒྱལ་ཡོངས་དང་འཛམ་གླིང་གི་ཁྱོན་ལ་སྙན་པའི་བ་དན་ལྷབ་ལྷུབ་ཏུ་གཡོ·· བ་འདི་འི་ནང་མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུ་མཆོག་གིས་ནམ་ཡང་མི······ ནུབ་པའི་མཛད་རྗེས་གཟེངས་སུ་ཐོན་པ་ཞིག་འཛོག་གནང་མཛད་ཡོད···· པར་རང་རེ་ཚང་མས་བཀའ་དྲིན་རྗེས་དྲན་ཞུ་དགོས་པ་ལགས་སོ།

ཁོང་གི་མཛད་རྣམ་མདོར་བསྡུས་འདི་ནི། སྨན་རྩིས་ཡོན་ཀྲང་མཁས་དབང་བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས་མཆོག་ནས་མཛད་པའི་«མཁས་དབང་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུའི་རྟོགས་བརྗོད་ བསྡུས་པ་སྐལ་ལྡན་ཡིད་དབང་འཕྲོག་པའི་ཕོ་ཉ་»དང་«བོད་ལྗོངས་སྨན་རྩིས་ཁང་གི་གདན་རབས་བསྡུས་པ···· སྐལ་བཟང་སྐྱེ་བོའི་འདུག་ངོགས་»སྨན་རམ་དགེ་རྒན་ཆེ་མོ་བྲུབ་བསྟན་·· ཚེ་རིང་ལགས་ནས་མཛད་པའི་«ལྕགས་རི་འགྲོ་ཕན་རིག་བྱེད་གླིང་གི་བྱུང་རབས་བརྗོད་པ་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ་»བཅས་ལས་རགས་བཏུས་ཀྱིས་བཀོད་པ་ལགས་ཤིང་། ཞིབ་པར་མཁྱེན་འདོད་ན་«བོད་ཀྱི་སྨན་རྩིས་ཆེད་རྩོམ་

ཕྱོགས་བསྡུས་》ཞེས་པའི་ནང་གཟིགས་གནང་ཞུ།

2. ཉེ་དུས་ཀྱི་མཁས་པའི་རིང་དཔོན་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས།

མཁས་པའི་དབང་པོ་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་མཆོག་ནི། མདོ་སྨད་ཀྱི་སའི་ཆ་རེབ་གོང་གསེར་མ་ལྗོངས་སུ་གྲགས་པའི་ཁོངས་གཏོགས་ཡུལ་··· ཞོ་ཕྱང་ཞེས་བྱ་བའི་གྲོང་ཚོར་ཡབ་གསང་སྔགས་རྙིང་མའི་རིག་པ་འཛིན་·· པ་ཨ་ལག་རྒྱལ་པོ་ཞེས་པ་དང་། ཡུམ་པདྨ་བྱ་བ་གཉིས་ཀྱི་སྲས་སུ་སྤྱི་ལོ་ 1903 བོད་རབ་བྱུང་བཅོ་ལྔ་པའི་ཆུ་མོ་ཡོས་ཀྱི་ལོའི་ཧོར་ཟླ་བརྒྱད་·· པའི་ནང་སྐུ་བལྟམས། ཐོག་མའི་མཚན་ལ་རིག་འཛིན་རྣམ་རྒྱལ་ཞེས་བཏགས། ① ཡིག་ཆ་ལ་ལར་ 1905 ཤིང་སྦྲུལ་ལོར་འཁྲུངས་ཞེས་དང་། ལ་ལར་ནི་སྤྱི་ལོ་ 1895 ཙམ་ལ་སྐུ་འཁྲུངས་ཟེར་བ་སོགས་ནི་དག་པར··· མ་མཐོང་སྟེ་དམ་པ་ཁོང་ཉིད་ཀྱི་གསུང་ལས། "རང་ལོ་སོ་གཉིས་སུ་སོན་པ་བོད་ཀྱི་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཤིང་ཕོ་ཁྱིའི་ལོ་ལ་ཁོ་བོ་རྒྱ་གར་དུ····· བརྩལ།"② ཅེས་བྱུང་བ་ནི་སྤྱི་ལོ་ 1934 ལོ་ཡིན་པས་དེ་ནས་གྱེན······· འདེད་བྱས་ན་གོང་གསལ་ཆུ་ཡོས་ལོར་འཁྲུངས་པ་མཇུབ་རྩིས་ཀྱིས་ཀྱང་···· རྟོགས་ནུས་པས་སྙིང་མེད་ཀྱི་གཏན་ལ་ཕེབས་པ་ཡིན་ནོ།

ཁོང་ཐུགས་དྲན་རྙེད་ཙམ་ནས་བྱིས་པ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་མཁྱེན་རིག་ཤིན་ཏུ་བཀྲ་བས་ཡབ་ཀྱིས་དགུང་ལོ་བཞི་པ་ནས་ཡི་གེ་འབྲི་ཀློག་སློབ

①(གསུང་རྩོམ་དེབ་དང་པོའི་མཛད་པ་པོའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་)

②(རྒྱལ་ཁམས་རིག་པས་བསྐོར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་གསེར་གྱི་ཐང་མ་ལྷུགས་པར་དེབ་དང་པོའི་པར་ངོས་6)

པའི་དབུ་འཚུགས་མཛད་པ་ཚོགས་མེད་པར་མྱུར་དུ་མཁྱེན་ཅིང་། རིམ་
བཞིན་ཡབ་ལས་ཡི་གེའི་བརྡ་དག་དང་སྙན་སུམ་ཡང་གསན་སྦྱོང་གནང་།
དགུང་ལོ་བདུན་ཙམ་གྱི་ཐོག་ཡབ་གཤེགས་པར་གྲགས། ཁོང་ཐུགས་རབ་
རྒྱས་པའི་སྙན་གྲགས་ཀྱིས་གཡའ་མ་བཀྲ་ཤིས་འཁྱིལ་དགོན་པའི་རྗེ་བྲག་
སྤྲུལ་སྐུའི་སྐྱེ་སྲིད་ཡིན་ཞེས་གདན་དྲངས་ནས་ཆོས་ཞུགས་གནང་། དེ་
ནས་མི་རིང་བར་ཞྭ་དམར་པཎྜི་ཏའི་དགོན་པ་རྫེ་ཚ་ཞེས་བྱ་བར་ཕེབས་
ནས་མཁན་ཆེན་དགེ་འདུན་རྒྱ་མཚོའི་ཞབས་ལ་གཏུགས་པས་མཚན་ཡང་
དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཞེས་གསོལ་བར་གྲགས། སྐུ་ཆུང་དུའི་དུས་ནས་
ཨ་མདོར་ཁོང་ལ་རྫེ་ཚ་ཨ་ལག་ཅེས་ཞུ་མཁན་མང་། ཆོས་དང་རིག་
གནས་ཀྱི་གསན་བསམ་ཐོག་མ་དེ་ག་ར་གནང་།

དེ་ནས་མདོ་སྨད་ཀྱི་ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོ་བཀྲ་ཤིས་འཁྱིལ་དུ་ཕེབས་ཏེ་
མཚན་ཉིད་ཀྱི་འཛིན་གྲྭ་བསྡུས་གྲྭ་དང་། བློ་རིགས། རྟགས་རིགས་
སོགས་ནས་ཕར་ཕྱིན་འོག་མའི་བར་སློབ་གཉེར་འབད་བརྩོན་མཛད་པས་
མཁས་པའི་གྲགས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན། ཁོང་གིས་ཚད་མ་རིག་པ་སོགས་ལ་
གསན་བསམ་མཛད་པ་ནི་སྤྱིར་བཏང་གི་དཔེ་ཆ་བ་ཆོས་སློབ་གཉེར་བྱེད་
པ་དང་ཆ་བ་ནས་མི་འདྲ་བར་སྔར་གྱི་བཤད་པ་ཁོ་ནའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་
ནས་ལོང་བས་སྣང་མཐུག་བཟླང་སྐྱེ་འགྲོ་བ་ལྟ་བུ་དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པར།
ཚད་མ་རིག་པའི་དགོངས་པ་མཐར་ཐུག་དེ་ཡང་དག་པར་ཐུགས་སུ་ཆུད་
པ་མཛད་ནས་འཁོར་འདས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་གང་ལའང་རང་རྟོགས་ཀྱིས་དཔྱད་
པ་ཐུལ་དུ་ཕྱིན་པ་གནང་བས་ཐུགས་རབ་བཞབ་དྲིང་མི་འཛོག་པ་ཞིག་
སློང་དུ་གྱུར་པ་དེ་ནི། ཁོང་སྐུ་ཚེ་འདིར་སུས་ཀྱང་རྗོད་ཟླ་མི་ནུས་པའི་དོན་

གྱི་མཁས་པ་ཞིག་ཏུ་འགྱུར་བའི་ཆ་རྐྱེན་བསྐྲུན་པ་མ་ཟད། རང་ཅག་གྱི་
རབས་པ་རྣམས་···སློབ་སྦྱོང་བྱེད་ཐབས་ཀྱི་མིག་དཔེ་ཞིག་ཀྱང་བཙུགས་····
གནང་བ་འདི་ང་ཚོས་ནམ་ཡང་བརྗེད་ཏུ་མི་ཐུང་བ་ཞིག་ཡིན། དེ་ལྟ་
བུའི་རྣམ་དཔྱོད་ཀྱི་རྩལ་རྩེ་མོར་སོན་ཧྲབས་བཀྲ་ཤིས་འཁྱིལ་དུ་ཚོགས·····
ལངས་ཤིག་གནང་སྐབས། རྒྱུ་མཚན་དང་ལྡན་ལ་རིག་པའི་རྗོ་དཔལ་
འབར་བའི་སྒོ་ནས་གདན་ས་དེ་ཉིད་ཀྱི་རྩ་བའི་མཚན་ཉིད་ཡིག་ཆ་འཛམ་
རྣོ་བྲངས་བཤད་པས་མཛད་པའི་དགོངས་པ་འགའ་ཞིག་ཁས་མ་བཞེས་པས་
དཔེ་ཆ་བ་རྣམས་ཧང་སངས་པ་དང་། དགོན་པའི་ཆེ་བཙན་གྲགས་ཅན་
ཚོའི་ཡིད་ལ་མ་བབས་མོད་རིགས་པའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་སུས་ཀྱང་
ལན་འདེབས་མ་ཐོད་ཙང་། དེས་རྐྱེན་པའི་ཁོང་ལ་དངོས་ཤུགས་བརྒྱུད་
གསུམ་གྱི་སྨང་བྲུག་ཆེན་པོ་བྱུང་བར་བརྟེན་གནས་དེར་བཞུགས་མ་སྒྲི·····
ཞིང་། ཡང་དག་པའི་རིགས་གཞུང་གིས་ཕུ་ཐག་གཅོད་པའི་ཕྱིར་དབུས་
གཙང་ཆོས་ཀྱི་ཞིང་སར་ཐེབས་འདོད་ཀྱི་བསྐུལ་མ་ལྟ་བུར་གྱུར། སྤྱི་ལོ་
1927 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་མེ་ཡོས་ལོར་བོད་དུ་ཕྱིན་ནས་དང···
ཐོག་ལྷ་སར་གནས་ཚང་ཚོང་པ་དཀོན་མཆོག་ནོར་བུ་ཞེས་པའི་ཁྱིམ་དུ····
བཞུགས། ཁོང་རི་མོའི་ཕྱག་རྩལ་འགྲན་ཟླ་མེད་པར་བརྟེན་གནས་ཚང་
གིས་བསྐུལ་མ་ཞུས་པ་ལྟར་ཕ་བོང་ཁ་བདེ་ཆེན་སྙིང་པོའི་སྐུ་བརྙན་ཞིག····
འབྲི་བའི་ཕྱིར་ཕ་བོང་ཁ་རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་དྲུང་དུ་ལྷན་ཐབས་ཀྱིས་འབྲི·····
གནང་མཛད་པ་འདྲ་པར་དང་གཉིས་སུ་མ་མཆིས་པ་གྲུབ་པར་བརྟེན་ཕ་·
བོང་ཁ་པས་ཁོང་གི་ཐུགས་རིག་སྒྱུ་རྩལ་ལ་བསྟོད་བསྔགས་ཆེན་པོ་གནང་··
བ་མ་ཟད། སྐབས་དེར་དྭ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་གསུམ་པ་ཆེན་པོ་མཚན་ཤུགས་

དང་ཕྱུགས་ཞིབ་ཚགས་པས་བཀའ་བཅད་ཕེབས་དོགས་དང་བཅས་མཛོན་
ཚུང་གིས་འདྲ་བཀྲན་དེ་ལས་ཆེ་བ་ཞིག་འབྲི་བ་གནང་དགོས་པའི་བཀའ་
མངགས་ལྟར་ལེགས་སྒྲུབ་མཛད་པ་བཅས་དེ་ནས་བཟུང་ཕ་བོང་ཁ་པས་
ཕྱུགས་མཉེས་ཆེན་པོ་གནང་། དེ་ནས་དཔལ་ལྡན་འབྲས་སྤུངས་སུ་གྲྭ་
སར་ཞུགས་གནང་བའི་ཐོབ་ཐུངས་སྒོ་མང་གྲྭ་ཚང་གི་སླུ་འབུམ་ཁམས་ཚན་
ཡིན། གྲྭ་ཚང་གི་དཔེ་ཆ་བ་གཞན་དག་དང་མཉམ་དུ་དགེ་བཤེས་ཤེས་
རབ་རྒྱ་མཚོ་ཁོང་གི་དཔེ་ཆའི་དགེ་རྒན་དུ་མཛད་ནས་མཚན་ཉིད་ཀྱི་
རིག་ལམ་ལ་སྦྱུ་མཐུད་ཟླ་ནས་བསམ་དང་བསྒྲོ་གླིང་མཛད་པས་གསེར་ས་
འོག་དང་མདངས་ནམ་མཁར་འཕྲོ་བའི་དཔེ་ལྟར་མཁས་པའི་གྲགས་སྙན་
དེ་མ་ཐག་ཏུ་ཁྱབ། “འཇམ་དབྱངས་དཀུན་ཆོས་སོགས་མཁས་མང་ཞུང་
རིགས་ཀྱི་མཁྱེན་པའི་ཟླ་ཛ་མཛོན་པར་བརྟུང་བའི་ཁྲིད་དུའང་ཁོང་གིས་མི་
འཇིགས་རིག་པའི་ང་རོ་ཆེས་ཆེར་སྒྲོག་སྤྱི་ཏྲེ་ཧོར་སྒྱུར་དཔོན་དང་། མི་
ཉག་སྒྱུར་དཔོན་སོགས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཆེན་པོ་རྣམས་དང་དམ་
བཅའ་བཞག་པས་ཁོང་གི་སྙན་གྲགས་ཕྱོགས་བརྒྱར་ཁྱབ་པ་ཞིག་བྱུང་འདུག
དམ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ཞལ་ནས་ཀྱང་དེ་དུས་སྟོད་པ་གནང་མཁན་གྱི་ནང་དུ་
མཆོག་ཏུ་གྱུར་པ་ནི་ཏྲེ་ཧོར་སྒྱུར་དཔོན་ཞུ་བ་དེ་རེད་གསུངས། ”①ཚུལ་
དང་། རག་ར་སྤྲུལ་སྐུས་གསུངས་པར། “འབྲས་སྤུངས་སྒོ་མང་གྲྭ་
ཚང་ལ་དཔྱིད་ཆོས་དང་དབྱར་ཆོས་ཆེན་མོ་གཉིས་ཀྱི་བར་དེར་ཕྱུག
ཆོས་གྲྭ་ཞེས་གཞུང་གོང་འོག་གཉིས་དང་། སྐབས་བཞི་པ་ཕར་ཕྱིན་
བཅས་ཀྱི་འཛིན་གྲྭ་ཡར་མར་སྟོད་པ་གཏུགས་ཏེ་མཁས་པའི་རྣམ་དཔྱོད་

①(དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ)

ཀྱི་རྩལ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ཁྲིད་པར་ཅན་ཞིག་ཡོད་པས། དགེ་ཆོས་རིན་པོ་
ཆེ་གྲྭ་སར་བཞུགས་སྐབས་འཛིན་གྲྭ་ལྷག་མ་དེར་རྣམ་དཔྱོད་འགྲན་བླ····
ཐྲལ་བའི་སོག་པོ་ཏལ་ཏ་ལེགས་ལྡན་ཞུ་བ་དང་། ཏལ་ཏ་དགེ་བཤེས་
ཐུབ་བསྟན་ཉི་མ། ཏལ་ཏ་ངག་དབང་ཉི་མ་ལ་སོགས་པ་དང་། འཛིན་
གྲྭ་འོག་མ་དེར་སྔོ་མང་མཚོ་ཁ་བློ་བཟང་། འཇུར་ཆིད་རྒྱ་འོ། མཚོ་
ཁ་དགེ་བཤེས་ཤར་འཕེལ་དང་། མཚོ་ཁ་དགེ་བཤེས་ཡང་དག་ལ་སོགས་
པ་རྣམ་དཔྱོད་འགྲན་བླ་ཐྲལ་བ་མང་པོ་ཞིག་ཡོད་འདུག དགེ་ཆོས་གྲྭ་
སར་ཕེབས་པ་ནས་བཟུང་ཕལ་ཆེར་ལོ་བཞི་འི་རིང་ལོ་ལྷར་ཐུག་ཆོས་གྲྭའི་
ཚོད་པ་དགེ་ཆོས་ཀྱི་འཛིན་གྲྭ་རང་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་བཀྱི་ཡོད་འདྲ་ཞིང་། ······
དབྱར་ཆོས་ཆེན་མོའི་སྐབས་ཚོགས་ཆེན་རྗེ་གཙལ་དུ་བློ་གསལ་གླིང་གི····
དབུ་མ་བདག འགོག དམ་བཅར་ཕེབས་འདུག ······སྐབས་དེར་གྲྭ་ཚང་
བློ་གསལ་གླིང་ནས་མཁས་པ་སུ་ཕེབས་པ་གསལ་པོར་མ་ཤེས། ཡོངས་
གྲགས་ལ་ནི་མི་ཉག་སྐྱོར་དཔོན་ཞུ་བ······ཕེབ་བཞེངས་ནས་རྩོད་པ·······
མཛད་འདུག་ཀྱང་། དགེ་ཆོས་རིན་པོ་ཆེ་རིག་པའི་འཕྲུལ་སྐྱེན་པའི་སྟབས་
ཀྱིས་དེའི་དགོང་མོ་མི་ཉག་སྐྱོར་དཔོན་རྟགས་གསལ་ཆད་དེ། ཙི་གསུང་
འདི་གསུང་མེད་པར་རྟུལ་ནག་གི་འཕྲུང་འཁྲུལ་བཞེས······དགོས་པ་བྱུང་"
འདུག" ① ཅེས་གསལ་བ་དང་། མི་ཀན་ཤེས་རྒྱ་མ་པས་ཉིད་ཀྱི་གསུང་
ལས། "བློ་གླིང་མཁས་པའི་གཙོ་བོ་མི་ཉག་སྐྱོར་དཔོན་གྱིས་རྟགས་
གསལ་ཞིག་བཏང་བྱུང་བར། ད་ལན་ཨ་མཆར་གྱི་འདི་ལ་བསམ་གནག་
ཅིག་བྱེད་ངསམ། གཞན་དང་མི་འདྲ་བའི་ལན་འཇལ་ཞིག་བཏབ་པས་

①(དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཕྱི་པར་མ་དེབ་ངོས་39—45)

ཚོད་པ་ཕྲོག་གིས་ཆད་དེ་ཅི་ཡང་སྨྲ་རྒྱུ་མེད་པར་ཀྱང་ངེར་བསྡད་སོང་། ཧ་ཧ་གསུངས། "① ཞེས་དྲངས་འདུག འོན་ཀྱང་གདན་སར་བཞུགས་རིང་ཁོང་གིས་དོན་གཉེར་མཛད་པའི་ལྟ་བའི་ཕྱུ་ཐག་དེ་ད་དུང་ཆོད་ཐུབ་པ་ཞིག་མ་བྱུང་བར་མངོན་ཏེ་ཁོང་རང་གི་གསུང་དྲངས་པར། "འབྲས་སྤུངས་སུ་སྡོད་རྒྱུན་རིང་དཔེ་ཆ་ལ་དོ་སྣང་ཡེ་མ་བྱས། སྟོ་འདུད་བྱེད་ཙམ་དུ་འདྲ་རིས་སྣ་ཚོགས་བྲིས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་ནི་མ་བྲིས་གསུངས། "② ཞེས་འཁོད་པ་དེ་ནི་ལྟར་སྣང་གི་དཔེ་ཆ་འཛིན་སྐྱོར་ཁྲིད་ལུང་སོགས་ལ་ཐུགས་སྣང་མ་མཛད་གསུང་བ་ལོས་ཡིན་སོད། དེའི་ཐོག་ནས་ཐུགས་ཀྱི་རེ་འདོད་མ་རྫོགས་པ་དེ་ཤུགས་ལས་མངོན་ཐུབ། འབྲས་སྤུངས་སུ་ལོ་ལྔ་དྲུག་ཙམ་བཞུགས་རིང་ལའང་འཛམ་དབྱངས་བཞད་པའི་ཡིག་ཆར་སྟར་བཞིན་དོགས་སློང་མཛད་པའི་རྐྱེན་གྱིས་སོག རིགས་དཔེ་ཆ་བ་འགའ་ཤས་ཁོང་ཁྲོ་ལངས་ཏེ་ཁོང་ལ་ལུང་རིགས་ཀྱི་ལན་དུ་ལག་པ་བརྟེགས་ནས་ཉེས་བརྡུང་ཡང་གང་འཚམས་ཐོག་པར་གྲགས་པ་མ་ཟད། གང་ལྟར་སྐུ་མཐུད་བཞུགས་མ་ཆགས་པ་ལྟ་བུའི་གནས་ཚུལ་བྱུང་ཞིང་། རང་གི་དོན་གཉེར་ལྟ་བའི་གནད་འགག་དེ་བོད་དུ་ཐུགས་རྩ་ཆོད་པ་ཞིག་ཡོང་བའི······ ཐུགས་ཀྱི་རེ་ཐག་ཀྱང་ཐལ་ཆེར་ཆད་པའི་སྐབས་དེ་འདྲ་ཞིག་ལ། རྒྱ་གར་གྱི་བླ་མ་རཱ་ཧུ་ལ་ཞེས་པ་རས་སེར་པོའི་ཆོས་གོས་སོགས་དགེ་སློང་གི་ཆ་བྱད་ཅན་ཞིག་ལྷ་སར་འབྱོར་ཡོད་པ་དེས་མཁས་དབང་གང་གི་མཁྱེན་རབ་ཀྱི་སྙན་གྲགས་ཐོས་པས། རྒྱ་གར་ཡུལ་ནང་པ་སངས་རྒྱས་པའི་བསྟན་པ་དེ་སྔ་ས་ནས་ཕྱི་རོལ་མུ་སྟེགས་བྱེད་ཀྱིས་བསྣུབས་ཏེ་མིང་གི་ལྷག་མ······

①②(དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས་)

ཙམ་དུ་གྱུར་གཤིས། ར་དུ་ལས་དེ་སྔ་བོད་དུ་བསྒྱུར་བའི་བཀའ་དང་

བསྟན་བཅོས་རྣམས་སྐར་ཡང་སམ་སྐྲི་ཏ་འི སྐད་དུ་ཕར་བསྒྱུར་རྒྱུའི་བྱ······

བ་ཁྲིད པར་ཅན་དེ་མཁས་དབང་འདིས་སྒྲུབ་པར་ཇུ་ཐོགས་པའི་རེ་བ······

སྐྱེས་ཏེ་ཡོང་ལ། "ད་ཕན་རྒྱ་བོད་ཀྱི་བར་དུ་ལོ་ཙཱ་བའི་རྒྱ་འགྲུལ་གྱི་

རྒྱུན་ཆད་ནས་ཡུན་རིང་པོ་སོང་ཟིན། ཁྱེད་ཀྱིས་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་ནས

སམ་སྐྲི་ཏ་འི་སྐད་ལ་སྦྱོང་བ་མཛད་དེ་ཕྱིས་ཀྱི་ལོ་ཙཱ་བ་ཞིག་མཛད·········

དགོངས་ན་ང་དང་མཉམ་དུ་རྒྱ་གར་ལ་ཕེབས་དགོས། " ① ཞེས་ཞུས་

པ་ཞལ་གྱིས་བཞེས། དམ་པ་ཇ་ང་གི་ལྷགས་ཙམ་ནའང་འདི་ལྟར་སྣང་

སྟེ། "དེ་ཡང་ཕོ་བོ་གཞོན་ནུ་ཞིག་ནས་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་དེར་ལན་གཅིག་

སླེབས་ན་སྐམ་པ་ཡང་ཡང་ཡོད་ཅིང་། དབུས་སུ་སླེབས་ནས་འབྲས་སྤུངས་

སུ་ལོ་བདུན་ཙམ་སོང་བ་ན། རྒྱ་གར་ནས་པཎྜི་ཏ་ར་དུ་ལ་བྱ་བ ཞིག

བོད་དུ་ཕྱིན པ་དང་འཕྲད་ནས་འགྲོ་བའི་སྐུལ་མ་བཏབ་པ་བཞིན་འདོད ··

ཐོག་ཏུ་སླེན་ཏེ་ཆས་སོ། " ཞེས་དང་། "དེ་ཡང་ཐོག་མར་པཎྜི་ཏ

དང་ངེད་ཅག་འཕན་ཡུལ་དང་། ར་སྒྲེང་སོགས་སུ་ཞ་ནས་བསྐོར་ལ

སོང་། ཞར་ལ་པཎྜི་ཏ་འི་ཐད་ནས་ལེགས་སྦྱར་ཡང་ཕྲན་བུ་བསླབ་པའི

འགོ་ཚུགས། ཁོང་ལ་དངུལ་ཡང་མང་པོ་འདུག་ཅིང་། བོད་སྐད

ཀྱང་ཕལ་ཆེར་ཕྱིས་པ་ལོ་བདུན་པའི་ཚོད་ཙམ་མཁྱེན། ལྷ་སའི་སྐུ་དྲག

འགའ་རེས་མགོ་འདྲེན་ཡང་བཟང་བར་བརྟེན་དགོན་སྡེ་དེ་རིགས་ཀྱི་ནང་

---

①(རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་)

རྟེན་རྣམས་ཞིབ་ཏུ་མཇལ་རྒྱུ་བྱུང་། ”① ཞེས་འཁོད་པ་ལྟར་འཕན་པོ་
ཁྲུལ་གྱི་བཀའ་གདམས་པའི་གདན་ས་ཁག་དང་། རྒྱལ་ལྷ་ཁང་། དེ་ནས་
སྟག་ལུང་བརྒྱུད་རྭ་སྒྲེང་སོགས་གནས་གཟིགས་གནང་སྟེ་སླར་ཡང་ལྷ་སར་
ཕེབས་འདུག སྤྱི་ལོ་ 1934 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་ཤིང་ཁྱི་ལོའི་
ཧོར་ཟླ་བདུན་པ་ཙམ་ལ་ཡར་འབྲོག་བརྒྱུད་ནས་རྒྱལ་རྩེ་དང་། བཀྲ་
ཤིས་ལྷུན་པོ། ཞ་ལུ་རི་ཕུག་སོགས་སུ་ཕེབས་ཤིང་། ཞ་ལུ་རི་ཕུག་
དང་། སྒྲོས་ཁང་ཚོགས་པ། ངོར་ས་སྐྱ་སོགས་སུ་གོང་གསལ་ར་ཧུ་
ལར་ལྷ་སའི་དཔོན་རིགས་ཀྱི་མགོ་འཛིན་བཟང་པོ་ཡོད་པའི་སྐབས་ཀྱིས་···
ཤིང་ཏ་ལའི་ལོ་མར་བྲིས་པ་སོགས་ཀྱི་རྒྱ་དཔེ་འཛམ་གླིང་ན་དཀོན་པ་····
བོད་ཆེ་ཆུང་བརྒྱ་ཕྲག་ཙམ་ཞིབ་པར་གཟིགས་གནང་བའི་གོ་སྐབས་ཐོབ་པ་··· ”
བཞིན་ཁ་བྱང་རྣམས་《གསེར་གྱི་ཐང་མ་》① ནང་ཞིབ་འཀོད་གནང་····
འདུག་གོ།

ས་སྐྱ་ནས་སྟོ་ངོས་ཀྱི་ཟམ་བྱ་བརྒྱུད་དྲང་སོ་དང་། དེ་ནས་དིང་
རི། གཉའ་ནང་བཅས་ནས་བལ་ཡུལ་དུ་ཕེབས་འདུག གང་གི་ཞལ་
ལས་“བལ་ཡུལ་ནས་སྟོ་ཧུབ་ངོས་སུ་ཙནྡྲ་གིརི་བྱ་བའི་ལ་བརྒལ་ཏེ་མི་རིང་
བར་རྒྱ་གར་གྱི་ལྕགས་ལམ་འཕྲད། རང་ལོ་སོ་གཉིས་སུ་སོན་པའི་
(1934)དཔྱིད་ཟླ་ར་བའི་ཚེས་བཅོ་བརྒྱད་ལ་གངྒཱའི་ཆུ་འཁྲུང་ཞིང་།
ལོ་དེའི་དཔྱིད་ཧྲིལ་པོར་སྲིན་བུ་མཆོ་དཀྱིལ་དུ་ལྷུང་བ་ལྟ་བུ་སྐྱོ་ཉམས་····

①(རྒྱལ་ཁམས་རིག་པས་བསྐོར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་གསེར་གྱི་ཐང་མ་ལྟགས་
པར་དེབ་ངོས་7)

②(དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་ལྟགས་པར་དེབ་དང་པོ་)

དང་བཅས་གྲོང་ཁྱེར་ཀླུ་ནར་གྱི་བྱུར་བསྟད་དོ། ” ①ཞེས་གསུངས་འདུག

“བཀྲི་ཏ་ར་ཏུ་ལའི་ཐོག་མའི་འདུན་པར་རྐྱེན་དབང་བར་ཆད་ཀྱི··· ཁོང་ལ་མི་ཁོམ་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་བྱུང་ངེས་པས་དམ་པ་དེ་རྒྱ་གར་གྱི··· ཡུལ་གྲུ་གཞན་ལ་ཡུན་རིང་བཞུགས། ” ②ཞེས་གསལ་ཞིང་། དེ་ཡང་འབྲས་ལྗོངས་“སྐད་རྟོག་དང་། རྗོར་གླིང་དུ་ཡུན་རིང་ཙམ་བཞུགས་ནོར་ཡེ་ཤུའི་ཆོས་ལུགས་པ་ཨ་མ་ཏན་མོ་ཞིག་ནས་དབྱིན་ཡིག་བསླབས····· བཞིན་ལྟོ་སོས་གཉིས་ཀ་ཞུལ་འདུག་པ་ཕྱིས་སུ་ཡང་ངའི་མ་ཏན་མོ་དེ་དྲིན་ཆེ་གསུངས་ཀྱི་ཡོད། ” ③ཅེས་བཀོད་འདུག དེ་ནས་ཀ་སྨུག་ཏུ་ཕེབས་ཏེ་ཁུ་ནུ་མཐར་ཕྱིན་དང་མཇལ་ཞིང་། ཁོང་གི་«བོད་དབྱིན་སྐད་གཉིས་ཤན་སྦྱར་»དེབ་འབྲི་རྒྱུ་ལ་རོགས་རམ་ཡང་མཛད་འདུག དེ་དུས་སྨྱུན་བསལ་ཀུན་འཕེལ་ལགས་དང་། ལྕང་ཅན་གུང་བླར། སྦོམ་མདའི་ཨ་ཕོ་རབ་དགའ་སོགས་ཀྱང་མཇལ་འདུག④

དེ་ནས་རྒྱ་གར་ཡུལ་དབུས་སུ་ཕེབས། སམ་སྐྲི་ཏ་ཙ་བའི་གསན་སྦྱོང་གནང་ས་ནི་ཡུལ་ལྷ་ར་ཎ་སི་ཡིན་འདུག་ཅིང་། དེ་སྐབས་ཁུ་ནུ་བླ་མ་བསྟན་འཛིན་རྒྱལ་མཚན་དང་ཡང་མཇལ། དེ་ནས་ཁོང་གིས་ལེགས་སྦྱར་དང་ཧིན་དུའི་སྐད་ཡིག་ལེགས་པར་གསན་སྦྱོང་གནང་ཐེས་གནས་གཅིག··· ཏུ་མ་བཞུགས་པར་རྒྱ་གར་གྱི་གྲགས་ཅན་གནས་ཆེན་ཁག་དང་། གྲོང་

①(གསེར་གྱི་ཐང་མ་ལྷུགས་དེབ་དོན་40)

②③(རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ)

④(དགེ་ཆོས་ལོ་རྒྱུས་དེབ་དོན་47)

ཁྲིར། གནའ་ཤུལ་རིག་རྫས་ཁྲབ་ཁྲུལ་གང་སར་ཐེབས་པ་མ་ཟད། དེ་
དག་གི་སྟར་གྱི་མིང་དང་དེང་དུས་ཀྱི་བརྡ་གསར་པར་ཇི་ལྟར་འགོད་པ།
སྟར་དང་ད་ལྟའི་གནས་ཚུལ་འགྱུར་བ་སོགས་ངོ་མཚར་དོན་སྙིང་ལྡན་པ་···
མཐའ་དག་ཞིབ་བརྗོད་ཀྱིས་ཐོ་འགོད་དང་། ལ་ལར་ཕྱག་བྲིས་རི་མོར་ཕབ་
སྐྱེ་ཕྱི་རབས་ལ་སྣན་པའི་མཛད་རྗེས་གྲངས་ཀྱི་མི་ལང་བ་གསོག་འཇོག·····
སོགས་མཛད་ཡོད། འོན་ཀྱང་རྒྱ་གར་དུ་བཞུགས་རིང་སིཀྐྲ་ལར་ཐེབས་
ནས་ཡུན་རིང་འཚམས་བཞུགས་པ་དང་། དེ་མིན་གྲགས་ཅན་གྱི་ཡུལ་གྲུ་
མང་པོར་སྐྱོང་རྒྱུ་གནང་འདུག་ཀྱང་། དེ་དག་སྔ་ཕྱི་ལོ་དུས་གང་ལ་
ཡིན་སོགས་ད་ཕན་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་མཆོག་གི་ལོ་རྒྱུས་བྲིས་པ་བཞི···
ལྟ་ཙམ་མཇལ་བ་རྣམས་ཞིབ་བསྡུར་བྱས་ཅང་། ཚོད་ཚོད་ཙམ་ལས་ཡིད་
རྟོན་འཕེར་བ་ཞིག་མ་རྙེད་ཅིང་། གང་ལྟར་ཕྱིང་སྤྱི་ལོ་1934བོད་ཤིང་
ཁྱི་ལོ་མཇུག་ནས། སྤྱི་ལོ་1945བོད་ཤིང་བྱ་ལོའི་ཟླ་བ་བཞི་པ་བར་
ཁྲིན་ལོ་ངོ་བཅུ་གཉིས་ཙམ་ཞིག་རྒྱ་གར་ཕྱོགས་བཞུགས་པའི་བར་དེར་སྤྱི་
ལོ་1938ལོར་རྒྱ་གར་གྱི་ཟླ་མ་ར་ཏུ་ལ་དང་། རི་མོ་མཁས་པ་ཀུན་ལྷལ་
ཀྲྀཥྞ་སོགས་མཉམ་དུ་དཔལ་ས་སྐྱའི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་ཐེབས་ནས།
སྐབས་དེའི་ཕྱུན་ཚོགས་ཕོ་བྲང་གི་བདག་ཆེན་ལ་ས་སྐྱར་ཡོད་པའི་ཏ་ལའི་··
ལོ་མ་ལ་བྲིས་པ་སོགས་གནའ་དུས་ཀྱི་རྒྱ་དཔེ་རྩ་ཆེན་རྣམས་མཇལ་ཆོག ···
པ་ཤུས་པར་ཞལ་བཞེས་ཐོབ། དེ་དག་ཞིབ་ཏུ་གཟིགས་པ་མ་ཟད། ཁ་ལ་
ཆེ་བ་མང་པོ་ཞལ་བཤུས་ཀྱང་བྱེད་ཐུབ་པ་བྱུང་འདུག ལྷ་ཁང་ཆེན་མོའི་
ཐེམ་སྐས་རིང་མོ་དེའི་སྟེང་གི་གཡས་ཕྱོགས་སུ་ཕྱག་དཔེ་ལྷ་ཁང་བྱ་བ་ཞིག་
ཏུ། པོད་ཆེ་ཆུང་བཞི་བཅུ་མ་ལོང་ཙམ་གྱི་ཁྲོད་དུ། རྣམ་འགྲེལ་གྱི་

འགྲེལ་པ་དང་རྒྱན་སྣ་ཚོགས་སོགས་བཞུགས་པ་རྣམས་ཀྱི་མཚན་བྱང་……

གསུང་རྩོམ། ① ནང་ཞིབ་ཏུ་འཁོད་པ་མ་ཟད། "གཞན་རྒྱ་ནག་གི་

བཀའ་འགྱུར་ཤོག་དྲིལ་ལ་དཔར་བརྟབ་པ་ཆེས་ངོ་མཚར་ཅན་ཞིག་ཀྱང་སྒོ་

ཅུམ་ན་བཞུགས། ②ཞེས་གསལ་ལོ།

དེ་ནས་སླར་ཡང་རྒྱ་གར་དུ་ཕེབས་འདུག ཞིང་གི་དངོས་སློབ་ཚོས་

མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དང་། རྟོགས་བརྗོད། ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པ་དེ་དག་གི་

ནང་གང་གི་བསླབ་སྟོམ་ཉམས་པའི་སྐོར་གསལ་འགོད་གནང་མི་འདུག……

ཅང་། གང་ཉིད་ཀྱིས་ལྷང་ག་ལའི་ཡུལ་དུ་མཛད་པའི་གསུང་མགུར་གྱི་

ནང་། "ཆེ་འདོད་རེ་བའི་གཞི་མ་མེ་ནང་དུ་བསྲེགས་ཤིང་།།

མི་འདོད་འཕྲལ་གྱི་བཙུན་ཚུགས་ཐལ་དོང་དུ་བསྐུར་ཏེ།།

གང་དྲན་སེམས་རྗེས་འབྲང་བ་སྨྱོན་པ་ཡི་སྤྱོད་པས།།

སྟོངས་དང་སྟོངས་སུ་རྒྱུ་བའི་གུ་ཡང་ཤིག་བྱུང་ན།།"

ཞེས་རང་གི་བཞེད་དོན་གསལ་པོར་གསུངས་པས་རང་ཅག་ལོ་རྒྱུས་

འབྲི་མཁན་གྱིས་གཡོལ་ཐབས་བྱེད་དགོས་དོན་ཕྲ་ཙམ་མེད། དེ་ཡང་

གསུང་མགུར་དེ་ཉིད་ལས།

"རི་བོ་སྣང་དྲུག་སྟོངས་ནས་རི་དྭགས་བཞིན་འཁྱམས་ཏེ།

ཐག་རིང་རྒྱུས་མེད་མི་ཡི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་སླེབས་ནས།

མདོ་མེད་འཁྱར་མོའི་ཕྱོགས་ལ་སེམས་ཀྱི་གཉིས་ཤོར་ནས།

དྲིན་ཅན་ཕ་མ་བརྗེད་པའི་བུ་ཅུལ་ང་སྐྱོ་བ།"

ཞེས་གསུངས་པ་དག་ལ་དཔགས་ན་དགེ་སློང་གི་བསླབ་སྟོམ་ནི་ཕྱི་རྒྱལ……

---

①② (རྒྱལ་ཁམས་རིག་པའི་སྐོར་གཏམ་རྒྱུད་གསེར་གྱི་ཐང་མ་དེབ་31—33)

དུ་བཞུགས་རིང་མེད་པར་ཆགས་པ་མཚོན་གྱི་འདུ་།

ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྷ་སྲུང་སོགས་ཉམས་ཞིབ་མཛད་པའི་དོན་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་ཡུལ་ཕྱོགས་དུ་མར་ཕྱིན་པ་མ་ཟད། གནས་བརྟན་པའི་བསྟན་པའི་གནས་གཞི་སེངྒ་ལའི་གླིང་ཕྲན་དུ་འང་འབད་པ་ཆེན་པོས་ཕེབས། སེངྒ་ལའི་གནས་ཡིག་དོ་མཚར་ཅན་སྣ་ན་མེད་པ་དེ་འབྲི་བར་མཛད། ཡུལ་དེའི་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའི་ཡུལ་ལྟོངས་དང་། ཤིང་སྣ། བྱ་ཕྱིའུ། དགོན་པ། གླིང་མཐར་གནས་པའི་མི་རིགས་གདོད་མའི་འཚོ་བར་རོལ་མཁན་སོགས་ཀྱི་གཟུགས་དབྱིབས་མཐོང་བ་ཙམ་གྱིས་ཡིད་འགུག་པ་དུ་མ་ཕྱག་རིས་སུ་མཛད་ཡོད་པར་གྲགས། ལྷག་པར་འཛམ་གླིང་ས་ཕྱོགས་གཞན་ན་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་པ་ཀུན་གྱིས་སྟོན་པའི་བཀའ་གཙོ་གྲས་…སུ་བརྩི་བ་སྔོན་ཆད་བོད་དུ་མ་འགྱུར་བའི་མདོ་སྡེའི་སྡེ་སྣོད་དུ་བསྡུས་པ་…"ཆོས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་"ཞེས་པ་དེ་བོད་ཀྱི་སྐད་དུ་ལེགས་པར……བསྒྱུར་ཏེ་གཏན་ལ་ཕེབས་པར་མཛད་འདུག

རྒྱ་གར་དུ་བཞུགས་རིང་སྐབས་ཤིག་ལ་ཨུ་རུ་སུའི་རི་མོ་མཁས་ཅན་…ནེ་ཀོ་ལ་སི་ཟེར་བའི་བུ་རོལ་རིག་བྱ་བ་ཞིག་གིས་ཀུ་ལུར་གདན་དྲངས་ཏེ། འགོས་ལོ་གཞོན་ནུ་དཔལ་གྱི་མཛད་པའི་《ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ་》དབྱིན་ཡིག་ཏུ་བསྒྱུར་གྲོགས་མཛད་དེ་ཡུལ་དེར་དུས་ཡུན་གང་འཚམས་…ཤིག་བཞུགས་པར་མངོན།

དེ་ནས་གྲོང་ཁྱེར་ཀ་ལི་ཀ་ཏ་སོར་སུ་ཕེབས། སྐབས་དེར་འཚོ་བའི་…ཆ་རྐྱེན་ཡང་དཀོན་པའི་སྐྱུ་ངལ་ཆེ་ཙམ་བྱུང་ཞིང་། དབྱིན་ཇིའི་"རྒྱ་གར་གཞུང་ནས་དམ་པ་འདི་ལ་བོད་ཡིག་ཏུ་ཡོད་པའི་ཆོས་དང་། རིག་གནས་

སྐོར་ཁག་གཅིག་(དབྱིན་ཡིག་ཏུ་) བསྒྱུར་རྒྱུའི་ལས་འགན་ཕུལ་བ་འཚོ་བ་
དོན་གཉེར་གྱི་སྐད་དུ་དེ་དོན་མི་མཛད་མཐུ་མེད་ལྟར་ ROYAASIAT
IGSOGIETVO ཞེས་བྱ་བའི་ཚན་པའི་ནང་དུ་ཞུགས་ལས་ཤནང······
སྲུས་སྐབས། ཟེར་བྲོས་སུ་ཨ་རིའི་མི་ཞིག་གིས་རྒྱ་གར་སྲིད་གཞུང་དང་
འབྲེལ་བ་བྱས་ནས་ཁོང་ཨ་རིར་གདན་འདྲེན་ཞུ་རྩིས་བྱས་སྐད་དང་།
ཡང་ཁ་ཅིག་གིས་ཕ་རན་སིའི་གདན་ཞུ་བྱ་རྩིས་བྱས་སྐད་ཟེར་བ་གང་ལྟར་
ཨ་རིའམ་ཕ་རན་སི་གང་ཡིན་གྱི་མི་ཞིག་གིས་ཕོགས་ཐོབ་ཆེན་པོ་འབུལ་··
དན་དང་བཅས་གདན་ཞུ་བྱས་པ་སྐབས་དེར་དམ་པ་དེ་ཉིད་ལ་འཚོ་བའི····
ཐོག་སྐྱ་ངལ་ཡོད་པ་དང་། ཕྱུལ་གྲུ་ར་ཞན་ལ་ས་ཟིགས་མོ་དང་བཅས་
ཕེབས་རྒྱུར་ཞལ་གྱིས་བཞེས་ཀྱང་། རྒྱ་ར་ར་གཞུང་གིས་འགྲུལ་བཞུད་
ལག་འཁྱེར་མ་ཕུལ་བར་བཀག་ཐོག དམ་པ་དེ་ཉིད་ས་ར་ཕེབས་སར་
དབྱིན་ཇིའི་མི་ཞིག་བྱ་ར་བར་ཆེད་བཙུགས་བྱས་པ་མཁྱེན་ཚོར་བྱུང་ནས···
ཐ་ཤལ་གྱི་བྱེད་སྟངས་དེ་རིགས་ཐུགས་ལ་མ་བབས་ཁར། ཁྲི་བྱང་རིན་
པོ་ཆེ་དང་། བཀའ་བློན་ཀ་ཤོད་པ་གཉིས་ནས་བོད་ལ་ཚུར་ཕེབས་
དགོས་པའི་ཞབས་བསྐུལ་འཕྲིན་ཡིག་ནན་པོ་ཕུལ་བ······བཅས་ཤང་ལྟར···
བོད་ལ་ཕྱིར་ལོག་ཕེབས་དགོངས་གཏད་དེ་རྒྱ་གར་གཞུང་ནས་ཕུལ་བའི·····
ལས་འགན་རྣམས་ཀྱང་ཅམ་འཛོག་མཛད། "① ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་སྤྱི་
ལོ་ 1945 བོད་ཤིང་བྱ་ལོ་འགོར་རྒྱ་གར་ནས་ཚུར་ལམ་ཏ་དབང་བརྒྱུད···
ཕེབས་ཤིང་། དབྱིན་ཇི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པས་དེ་སྔ་སྤྱི་ལོ་1914
ལོར་ཁྲིམས་དང་འགལ་བའི་ཤྭག་ར་ཧྲོམ་གྱི་སྒོ་ནས་བཟོ་རྩིས་བྱས་པའི་"མ··

①(རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་«བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག»1983ལོའི་
དུས་དེབ་གཉིས་པ་)

ཁ་མ་ཏུང་ཡི། ས་ཁྲིག་ཟེར་བའི་ས་མཚམས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་བརྟག་དཔྱད་…
གནང་ཆེད་རྫོང་ཁྲིམས་བསྟམས་ཏེ་ཕེབས་བཞིན་ཕེབས་བཞིན་དེའི་རྒྱུད་ཀྱི…
གནས་ཚུལ་བརྗོད་གཅོད་དང་འབྲེལ་ས་ཁྲ་འགོད་གནང་མཛད་པ་རེད་……
ཅེས་ནཱ་ཞན་ལས་བྲིས།”①ཞེས་དང་། “དབྱིན་ཇིས་དམ་པ་དེ་ཉིད་ལ་
རོགས་རྫོན་བྱེད་པ་ཡང་གནད་དོན་འདི་ཚོ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་ངེས་ཡིན…
ཞེས་བཤད་ན་མི་འོས་པ་མེད་”②ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་མཐའ་མ་ཁོང་ལ་མ་
ཉེས་ཁྲིམས་གཅོད་ཐོག་པའི་རྐྱེན་རྩ་ཞིག་ཡིན་པར་མི་རྣམས་ཀྱིས་དོགས་པ་
བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

དེ་ནས་ལྷ་སར་ཕེབས་པའི་སྐོར་རྒྱན་པོ་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས་བྲིས་པའི་
ཁོང་གི་རྣམ་ཐར་ནང་། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་“ལྷ་སར་ཕེབས་འདུག
ཟེར་བ་ཐོས་འཕྲལ་ཕྱིན་པས་སྐྲ་མང་ཁང་གསར་ནང་བཞུགས་འདུག་པ་…
དང་མཇལ། ང་རང་གི་སེམས་ལ་རྒྱ་གར་དུ་ལོ་མང་བསྡད་ནས་བོད་དུ་
ཕེབས་པ་ཞིག་ཡིན་སྟབས་འགྱུར་ལྡན་ཉམས་ཆེན་ཐིག་མདོག་ཁ་པོ་ཞིག…
ཡོད་ཡོང་སྙམ་པ་ཡོད་ཀྱང་དེ་འདྲ་མི་འདུག ཞལ་རས་བྲུམས་ཉམས་ཙམ་
ལ་མདུན་སོ་གཉིས་ཀྱི་སོ་སྣ་ཤིན་ཏུ་དཀར་ལ་འཛུམ་ཉམས་ཅན། རས་རྒྱ་
སྨུག་གི་སྨྱུ་པ་གྱོན་པ་ཞིག་འདུག དངོས་ཐུས་ལྕགས་སྨམ་ནག་པོ་ཆེན་པོ་
ཞིག་དང་། མེ་ཐབ་ཨེ་སི་ཀྲོབ་གཅིག ཏ་ཡང་ཆུང་ཆུང་གཅིག མལ་ཆས་
དོད་ཙམ་ཞིག་ལས་ཅི་ཡང་མི་འདུག”③ཅེས་གསལ་ཞིང་། ཁོང་“གདན་

①②(རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་《བོད་ལྗོངས་ཞིབ་འཇུག》
1983ལོའི་དུས་དེབ་གཉིས་པ་)
③(དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས་)

ཁྲུ་མཛད་པོ་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་དང་བཀའ་བློན་ཀ་ཤོད་པ་གཉིས་ཀྱི……
མཇུན་ཞབས་འདུག་པར་ཁྲི་བྱང་རིན་པོ་ཆེ་ནས‘ཁྱེད་ཚང་ཁྱེད་ལ་སྐུ་ངལ་
ག་རེ་བྱུང་རུང་འདི་གར་ཞབས་ཤོག’གསུངས་ཡོད་ཚོད། བཀའ་བློན་ཀ་
ཤོད་པས་ནི། ‘དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ཟེར་བ་དེ་ཁྱོད་རང་ཡིན་པས། ཁྱོད
ནི་མཚོ་སྔ་བ་སུར་པན་འཚོང་མཁན་འདྲ་པོ་ཞིག་འདུག’ཅེས་གསུངས་…
ཏེ་ ཐོག་མར་གདན་ཁྲུའི་ཡི་གེ་ཕུལ་བའི་སྐྲོས་ཙམ་ཡང་བྱུང་མི་འདུག”①
ཅེས་གསལ་བ་བཞིན་ཁོང་གི་སྐན་གྲགས་རྒྱང་ནས་ཐོས་པ་དང་། དངོས་
སུ་མཇལ་བའི་བར་ལ་ཡིད་མི་ཆེས་པའི་སྣང་བ་ཞིག་ཤལ་གྱིས་འཆར་གྱི……
ཡོད་པར་སྣང་། གང་ཉིད་ཀྱི་གསུང་རྩོམ་ཀ་བཤད་ཅིག་གི་ཙ་སྟེར།

“ཙ་རིའི་གནས་བསྐོར་བྱེད་པ་མིང་གི་དོན།
ཚ་གྲང་དཀའ་ཐུབ་སྤྱོད་པ་སྤྲ་ཡི་དོན།
ཛ་ཡའི་གསུང་རབ་སློག་པ་ཡོན་གྱི་དོན།
ལྷ་ལེར་བསམས་ན་ཐམས་ཅད་ནོར་གྱི་དོན། ”

ཞེས་གསུངས་པ་ནི་སྐྱེ་བོ་ཐ་མལ་བ་སྤྱིའི་སྤྱོད་ཚུལ་ལ་གསུངས་པ་…
ལས། ཁོང་རང་ཉིད་ལ་ལྟོས་ན་རྒྱལ་ཁམས་བསྐོར་ནས་དཀའ་སྤྱད་འབད་…
བརྩོན་ལོ་བཅུ་ཕྲག་རིང་གནང་བ་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འབྲས་བུ་ནི། ཇི་ལྟར་
བུང་བས་ལ་ལྕང་སྦྲུལ་ནས་དྲི་ཞིམ་མེ་ཏོག་གང་ན་ཡོད་པ་དེའི་ཉིང་བཅུད་
བླངས་ཏེ་རོ་ལྡན་སྦྲང་རྩིའི་ཕུང་པོ་གསོག་པ་དེ་བཞིན་དུ་རང་ཅག་བོད
མི་རིགས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཆོས་དང་འཇིག་རྟེན་ལུགས་ཀྱི་གཙུག་ལག་གསར་རྙིང་
མཐའ་དག་གི་ཉིང་ཁུ་གསར་དུ་བཞེས་ཏེ་མི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཡི་གེའི་……

①(རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་)

སྒྲོག་བསྡུས་ནས་གསོག འཛོག་གནང་བ་གོང་གསལ་ལྷུགས་སྐམ་ནག་པོ་ཆེན
པོ་གཅིག་རང་ཡོད་པ་དེ་ནང་རིན་ཐང་གཞལ་དུ་མེད་པའི་ལྷུགས་རྫོམ་དང་
དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་རིས་འབའ་ཞིག་གིས་ཕྱུར་བུར་གཏམས་པ་དེ་ཁོ་ན······
ལགས་སོ། ཁོང་གི་བླ་ན་འཕགས་པའི་མཛད་སྒྲུབ་དེ་ལྟ་བུ་ནི་ཆོས་སྲིད་
གསར་རྙིང་གང་གི་ཆ་ནས་དཔྱད་ན་ཡང་མིའི་བྱ་མཆོག་གི་སྒྲུབ་བཟང······
འགྲན་ཟླ་བྲལ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་སུ་ཞིག་གིས་བསྙོན་པར་ནུས། གལ་ཏེ་
ཕྱོགས་རིས་ཀྱིས་མིག་སྟོང་པ་ལ་ལས་དམོད་པར་བྱེད་པ་དག་མཆིས་ན་ནི།
མཁས་དབང་གང་ཉིད་ཀྱིས།

"མཚོན་འགྱུར་རྟགས་ཀྱི་བདེན་པ་ངོ་སྤྲད་ཀྱང་།
ངམ་ནག་བཞིན་གྱི་གཉེར་མ་མི་སྡངས་པ།
མདོར་ན་ཕྲག་དོག་ཅན་གྱི་སྐྱེས་བུ་དེའི།
དགའ་བའི་དངོས་པོ་གཞན་གྱི་རྒུད་པ་ཉིད། "

ཅེས་གསུངས་པའི་མན་ངག་ཟབ་མོ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་མཛུག་བསྟུ་བ······
ལས་ཐབས་གཞན་མ་མཆིས་སོ།

དེ་ནས་ཁོང་ལྷ་སར་ཕེབས་ཡོད་པའི་ཞྭ་ནས་ཚུལ་དང་སྐན་གྲགས······
གཅིག་ནས་གཉིས་སུ་ཕྲབ་མ་ཐག གདན་སའི་བླ་སྤྲུལ་དང་། དགེ་བཤེས།
ས་གནས་སྲིད་གཞུང་གི་དཔོན་རིགས་སེར་སྐྱ། ཨ་མདོ་བ་དང་ཁམས་པ།
དེ་མིན་གྲོང་མི་སོགས་རིག་གནས་ལ་དོན་གཉེར་ཡོད་མཁན་མང་པོ···
ཁོང་མཇལ་ས་ཨེ་རག་མི་རག་ལྟ་བུ་བྱེད་པ་མ་ཟད། འདི་དང་དེའི་དཔེ་
ཁྲིད་ཞུ་མཁན་ཡང་དུས་ཚོད་མི་འདང་བ་ཙམ་གྱིས་བཙར་མི་བྱུང་བར······
འདོད་པ་སྐོང་ཤང་ཐུབ་ཀྱི་ཁྲིད་དང་སློབ་སྟོན་གནང་བར་གྲགས། རྒྱ་གར་

གནས་ཆེན་ཁག་ལ་བསྐྱོད་པའི་ལམ་ཡིག་སོགས་དེ་སྔོན་མཛད་པའི་ཟ་སྒྲུང་
རྩོམ་འགོད་ཞིག་ལེགས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་རྒྱལ་རབས་
དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་རྩོམ་པའི་དབུ་འཛུགས་པར་མཛད་འདུག དེ་སྐོར་རྟོར་
ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར་མཆོག་ནས་གསུངས་པར། "དམ་པ་འདི་
ཉིད་རྒྱལ་ཁབ་ཕྱི་ནང་གང་དུ་བཞུགས་རིང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནད་དོན་མང་པོར་
དཔྱད་པ་གཏིང་ཟབ་གནང་བ་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་ཤིག་རྩོམ་བཞེད་
ནར་མར་ཡོད་ཙང་། བར་སྐབས་མཐུན་རྐྱེན་མ་ཚང་བ་ལྟ་བུས་དེ་སྒུར་
ལུས་པ་……ད་ཆ་རྒྱལ་རབས་རྩོམ་པའི་ཆ་རྐྱེན་སྒྲིན་པར་གཟིགས་ནས་ཁྲོ་
བོ་དང་རྒྱུན་གཏན་མཛལ་འཛོམས་སྐབས། རྒྱ་གར་དུ་བཞུགས་པ་དེའི་ཚེ་
ཤིན་ཙང་དང་། ཏུན་ཧོང་སོགས་ཀྱི་ས་ཆ་ནས་ཐོན་པའི་སྔར་ཆོས་རྒྱལ་
དུས་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་རྙིང་དུམ་བུ་འགའ་ཞིག་ཏུ་སོན་པའི་རྐྱེན་གྱིས་བོད་ཀྱི་
རྒྱལ་རབས་རྩོམ་པའི་འདུན་པ་ཤུགས་ཆེན་འཁྲུངས་པའི་སྐོར་དང་། རྒྱལ་
རབས་དེ་འདྲ་ཞིག་བསྒྲུབས་ན་ལེགས་པོ་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་རྐྱེན་དབང་
བར་ཆད་ཇི་ཡོང་ངེས་པ་མེད་ཅེས"དང་། "ཁྱེད་ནས་ཀྱང་རྒྱལ་རབས་
རྩོམ་སྒྲུར་མཐུན་འགྱུར་རོགས་རམ་གནང་བ་དེ་ཡག་པོ་རེད།"① ཅེས་
གསུང་ཚུལ་འཁོད་པ་མ་ཟད། 1946 བོད་མེ་ཕྱི་ལོའི་ཟླ་བ་གཉིས་པའི་
ཚེས་ལྔ་ཉིན་མཁས་དབང་མཆོག་དང་། རྟོར་ཁང་སྐུ་འཁོར་བཅས་
ལྷ་སའི་སྐྱིད་ཆུ་བརྒལ་ནས་ར་མ་སྒང་ས་གནས་སུ་ཐེབས་ཏེ་གནའ་དུས་
བཙན་པོ་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་གྱི་སྐབས་བཞེངས་པའི་སྐར་ཆུང་རྡོ་རྗེ་……
དབྱིངས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གི་གནས་ཤུལ་དུ་ཡོད་པའི་བཀའ་གཙིགས་ཀྱི་

① (རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་)

རྫོ་རིང་དེའི་ཡི་གེ་ཆ་ཚང་སྐྱོན་མེད་དུ་གནས་པ་ཞིབ་བཤུས་གནང་། དེ་
དུས་ཧྗེར་ཁང་ལ་ཁོང་གིས"སྐར་ཆུང་གི་རྫོ་རིང་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་"
རབས་ཀྱི་ནོར་འཁྲུལ་འགའ་ཤས་ཡོ་བསྲང་ཐུབ། ”① ཅེས་ཀྱང་གསུང་
འདུག དེ་ནས་མངའ་བདག་ཁྲི་རལ་པ་ཅན་གྱི་སྐབས་བཞེངས་པའི་ཞུ་ཤང
རྫོ་དཔེ་མེད་བཀྲ་ཤིས་དགེ་འཕེལ་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གནས་ཡུལ་དུ་ཕེབས་
ཏེ་ཞིབ་བརྟག་གནང་། དེ་གར་རྫོ་རིང་ཞིག་འདུག་ཀྱང་དེ་ལ་ཡི་གེ་མི་
འདུག་པར་ཁོང་གིས། "དེ་ནི་རྫོ་རིང་ལ་ཡི་གེ་བསྐོ་བའི་སྐབས་མ་བྱུང་
བ་ཡིན་ངེས་"② ཞེས་གསུང་འདུག དེ་ནས་ལྷ་སར་ཕྱིར་ཕེབས་ནས་རྒྱལ་
རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་རྩོམ་འབྲིའི་དབུ་འཛུགས་མཛད། སྐབས་དེར་
ཡོན་བདག་ཧྗེར་ཁང་མཆོག་སྐུ་སྲུང་ཙ་དཔོན་གནང་སྐབས་ལ་བརྟེན་ནོར་"
གླིང་སྐུ་སྲུང་དམག་སྐར་ནང་ཙ་དཔོན་གྱི་ལས་ཤག་ཅིག་ཡོད་པ་དེ་ཕ་ར་ས་
ཆ་ག་ཚང་ཞིང་། ཁ་བྲུ་སེམས་པ་བཅས་ལ་བརྟེན་པོ་རྒྱུས་རྩོམ་འབྲི་མཛད་
ཡུལ་དེར་ཞ་ནང་འདུག ཧྗེར་ཁང་གི་གསུང་ལས། "དེ་རྗེས་མེ་ཕྱི་ཧྗེར་བླ
བཞི་པའི་ཉིན་ཞིག་དམག་སྐར་དུ་རང་ཉིད་སྡོད་བྱ་ག་ཚང་ཉིན་དམ་པ་དེ་"
ཉིད་ཕེབས་ཏེ། ངོ་ཐུབ་ང་གཉིས་འདིར་བསྡད་ནས་སང་ཞོགས་ང་ཁྲི་བྱང་
རིན་པོ་ཆེའི་སྐུ་མདུན་དུ་དེབ་དཀར་གྱི་འགོ་རྩོམ་ཤོག་ལྷེ་ཁ་ཤས་ཞིག་སྤྱན
ཞུར་ཕུལ་ཡོད་པ་དེ་ལེན་དུ་འགྲོ་གི་ཡིན། དེ་ནས་ང་ཚོ་ལྷ་སར་མཉམ་དུ་
ལོག་འགྲོ་”ཞེས་གསུང་”ཚུལ་གསལ། "དེའི་སང་ཉིན་སྤ་སྤྲ་ནོར་གླིང་པོ་
བྲང་གི་ལྕགས་རིའི་ནང་དུ་འཛུར་ཏ་སྐྱོན་ན་མི་འགྲིག་གསུངས་ཏེ་དམག"

①② (རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་)

དབྱུས་ཤིག་ནས་ལྷམ་ཤོལ་རྩེ་འི་ས་གཡར་བ་བཞེས་ནས་ནོར་གླིང་དུ་ཐེབས་
ཏེ་དེ་ནས་མགྱོགས་པོ་ཚུར་ཕོག་ཐེབས་བྱུང་། ཁོང་གིས་‘ངས་རྩོམ་བཞིན་
པའི་རྒྱལ་རབས་ལ་སྲིད་སྐྱོང་སྟག་བྲག་རིན་པོ་ཆེ་ནས་ཡག་པོ་བྱུང་འདུག་
གསུངས་ཚུལ་དང་། ཁྲི་བྱང་ནས་ཀྱང་མཐོང་ཆེན་པོ་གནང་གི་འདུག་’
ཅེས་ཐུགས་མཉེས་མཉེས་ངང་གསུངས་བྱུང་། ……སྲིད་སྐྱོང་སྟག་བྲག་
གིས་རྒྱལ་རབས་དེ་ཡག་པོ་འདུག་ཅེས་གསུངས་ཀྱང་། དོན་དུ་ཉིན་དེའི་
དགོང་མོ་དམ་པ་དེ་ཉིད་ནོ་དམ་བྱ་རྩིས་ཡོད་པ་རེད། ”① ཅེས་གསལ་བ
ལྟར་དེ་ཉིན་ཡོན་མཆོད་གཉིས་སྐུ་སྲུང་དམག་སྐར་ནས་ཞབས་ཐང་མར……
ཕོག་ཐེབས་པའི་ཡར་ལམ་ཞོལ་རྫོ་རིང་ཕྱི་མའི་ལྡེབས་ཀྱི་ཡི་གེ་རྣམས་ལ……
རྒྱང་ཤེལ་སྤྱད་ནས་ཞིབ་གཟིགས་ཀྱང་གནང་འདུག དེ་ནས་ཧོར་ཁང་དུ་
མཉམ་ཐེབས་ཕྱུད་ཙམ་བཞུགས་ནས་ལྷ་ས་དབང་ལྡན་དཔལ་འབར་ནང་……
ཁོང་རང་གི་བཞུགས་ཤག་ཏུ་ཕྱིར་ཕོག་གནང་འདུག་པའི་ཐུབ་མོ་སྟེ། ཕྱི་
ལོ་ 1946 བོད་རབ་བྱུང་བཅུ་དྲུག་པའི་མེ་ཁྱི་ལོའི་ཟླ་བ་བཞི་པ་ཙམ་ཞིག
ལ་དེ་སྐབས་བོད་ས་ན་ནས་སྲིད་གཞུང་གི་བཀའ་ཤག་ལས་ཁྱུངས་ནས། ལྷ་
ས་གྲོང་ཁྱེར་གྱི་ཁྲིམས་ཁང་སྣང་རྩེ་ཤག་གི་མི་དཔོན་གཉིས་ལ་བཀའ་ཕབ་
སྟེ་མཁས་པའི་དབང་པོ་མི་ཡི་ཉི་མ་ལྷ་བུ་དེ་ཉིད་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་ཀྱི……
ཁྲིན་ནག་སྟུག་པོས་སྒྲོ་བུར་བསྒྲིབས་པ་ལྟར་འཛིན་བཟུང་ཁྲིམས་སྲུན་དུ……
བཙུག་པ་མ་ཟད། ཁོང་གི་བཞུགས་ཤག་ལ་སྣོ་རྒྱ་བྱས་ཐོག་ཕྱག་དཔེ་དང་
བཀའ་རྩོམ་སོགས་ཡིག་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་བསྡུས་ནས་རེ་རེ་བཞིན་ཞིབ……
བཤེར་ནན་པོ་ཡང་བྱས་འདུག ཁོང་འཛིན་བཟུང་བྱེད་པའི་དོན་

① (རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་དེབ་ངོས་ 19)

ཀྲེན་སྐོར་ལ་དྲང་སྲུར་མཁན་དེ་ཚེས་ཁོང་གི་ཕྱུག་སོར་རི་མོའི་འདུ་བྱེད་ལ་བྱང་ཆུབ་པའི་སྙན་གྲགས་ཀུན་ཤེས་ཡོངས་ཁྱབ་དེ་བེད་སྤྱོད་ནས་བོད་··དཔལ་བརྒྱ་ཡོར་རྩུས་མ་མང་པོ་སྔོན་པའི་རི་མོ་ནི་དགེ་འདུན་ཆོས·······འཕེལ་གྱིས་བྲིས་པ་རེད་ཟེར་བའི་རྫུན་ནག་དེ་འདྲ་ཞིག་བཀྲམས་ཏེ་མི་མང་རྣམས་སྐྱོངས་སུ་བཙུག་པར་གྲགས། དོན་དངོས་ནི་"སྐབས་དེར་རྒྱ་གར་(དབྱིན་ཇིའི་)གཞུང་གིས་བོད་སྡོད་སྐུ་ཚབ་དབྱིན་ཇི་རི་ཅར་སྲི་སན་ལ··དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་བོད་དུ་བསྐྱོད་སོང་། ཁོ་པ་ནི་རྒྱ་གར་གུང་ཁྲན་ཏང་ནང་ཞུགས་ཡོད་པ་དང་། ད་དུང་སྤོམ་མདའ་རབ་དགའ་དང་། ལྕང་ཅན་གུང་། ཀུན་འཕེལ་སོགས་ཀྱང་ཡོད་པ་དེའི་སྐོར་བཀའ་ཤག་ལ་འབྲེལ་བ་བྱེད་དགོས་པའི་གསང་ཏར་བཏང་ཡོད་འདུག"①ཅེས་གསལ་བ་ལྟར་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་མཐོ་རིམ་ཉུང་ཤས་རྣམས་ནི··དབྱིན་ཇིའི་ངོ་ཚབ་དེའི་གང་བཤད་ཀྱི་རྗེས་སུ་རྒྱུགས་མཁན་ཞིག་ཡིན····སྐབས། "གཙོ་བོས་ཇི་སྐར་བཀའ་བསྩལ་པ། དེ་དག་ཐམས་ཅད་བདག་གིས་བགྱི། " ཞེས་པ་ལྟར་བྱས་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན། མཁས་དབང་དེ་ཉིད་ཀྱིས་སྨྲ་ས་ནས།

"གཞན་ཕན་སྙིང་རྗེའི་སྟུམ་དང་བྲལ་ན་ཡང་།
རིག་རྩལ་ཐབས་མཁས་སློག་གི་ཆོ་འཕྲུལ་གྱིས།
རྫང་བོའི་མི་ལ་འཕྲོག་པོའི་ལམ་སྟོན་པ།
སྨྲ་སེར་སྤྲེའུའི་རིགས་ལ་དོགས་ཟློན་མཛོད། "

ཅེས་ནུབ་ཕྱོགས་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་གཡོ་འཕྲུལ་ཕྱུང་སྒྱུར་··

---

① (རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་དེབ་ངོས་ 21)

ལ་རྟོགས་ཟློན་བྱེད་ ཐོས་པའི་ཉེན་བརྡ་སློབ་སྟོན་གནད་ལ་འཁེལ་བ་ ...
ཞིག་གནང་ཡོད་མོད། ཕུང་འདྲེ་དེ་དག་གི་སྣང་ངོར་སྨན་མཆོག་དུག་ཏུ་
འགྱུར་བའི་ལྟོག་ཕྱོགས་ཀྱི་ནུས་པ་ཐོན་པ་ཙམ་ལས་མ་བྱུང་བ་ནི་སྨོས་ཅི་....
དགོས།

ཁོང་ལ་གནམ་རྗེ་མགོ་ལྡུངས་ཀྱི་ཆག་སྒོ་དེ་འཕྲད་སྐབས་བླ་ཆེན་......
དང་དཔོན་ཆེན་ཚོས་ནི་སྐྱབས་རོགས་གང་ཡང་མ་ཐོབ་པར་སྣང་ཞིང་།
དེ་ཞིན་རྒྱུན་དུ་འབྲེལ་གཏུགས་ཞུ་མཁན་མང་ཆེ་བ་ཡང་གང་གི་གསུང་....
ལས།

"དགའ་བར་མཐོང་ཚེ་དྲུང་དུ་འདུད་བྱེད་ཅིང་།
སྡུག་པོར་མཐོང་ཚེ་རྒྱང་ནས་ཡིབ་བྱེད་པ།
ཕལ་པའི་སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱི་ཆོས་ཉིད་དེ།
སྔ་མོའི་དུས་ནས་ཁོ་བོས་ཤེས་པ་ལ་ནུས། "

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་འགག་རྩ་དེ་འདྲར་ཐུག་སྐབས་ཆོས་ཉིད་དེ་... ...
ལས་ཀུ་ཡོལ་ཐུབ་མཁན་ཕལ་ཆེར་མ་བྱུང་བ་འདྲ་ཙང་། དམ་པ་ཀུང་གི་
དངོས་སློབ་རྟེར་ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར་མཆོག་དང་། བཀྲས་
མཐོང་རག་ར་སྤྲུལ་སྐུ་སྐུ་མཆེད་གཅེན་མོ་དང་ངཅས་ནས་རྒྱེན་ངན་དེ་....
གསན་མ་ཐག་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་རྒྱུན་དུ་མཉེས་པའི་གསོལ་ཆས་དང་།
གཟིམ་ཆས་ ་སར་པ། བཞེས་ཟ་ཤིག་རས་སོགས་བཙོན་ཁྲུང་པར་དཔྱལ་
དངོས་ཀྱིས་ངརྫན་པ་དང་བཅས་རྟག་ཏུ་འབུལ་གཏོང་ ་ནང་བ་དང་།
ཕྱོགས་ ་ཞན་ཞིག་ནས་བཙོན་ལས་གྲོལ་ཐུབ་རེས་སྐབས་དེའི་ ་ཀའ་སློན་..
བླ་མ་རམ་པ་དང་། བཀའ་བློན་ཤུན་ཁང་པ། ཟུར་ཁང་པ། ཀ་ཤོད་

པ་ཚང་ཅས་ལ་སྐྱབས་རྟེན་དང་ཐུགས་དངོས་བརྒྱུད་ཐབས་སྐོ་གང་ཐབ་ཀྱིས་
ཞུ་བསྐུལ་མཛད་འདུག་ཀྱང་། དོན་ཕན་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ཡང་བྱུང་མི་
འདུག་པ་མ་ཟད། ལ་ལས་ནི་དེ་བས་ཐབས་རྡུག་པའི་ངོ་ཚ་ཁྲེལ་མེད་ཀྱི་
གདོང་རིས་མངོན་ཚུལ་རག་རས་བརྩམས་པའི་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་
ལོ་རྒྱུས་ཞེས་པའི་ནང་འཁོད་འདུག་ཅིང་། ཡི་གེ་མང་དོགས་ཀྱིས་འདིར་
མ་སྤྲོས། དེ་ལྟར་ཁོང་སྣང་རྩེ་ཤག་བཙོན་ཁང་ཛོག་བཅུགས་རྗེས་པའི་
རྐྱ་ཁྲུག་ཁང་ཆུང་ཞིག་ཏུ་བཙོན་འཇུག་བྱས་ཤིང་། བཀའ་ཞིབ་ཆེད་
བསྐོས་ཀྱིས་གཙུག་ལག་ཁང་རྐྱ་རྒྱུད་ཏུ་ཁྲིད་ནས་ཞུ་བ་ལེན་པ་སོགས་བྱས་
པ་མ་ཟད། ཉེས་རྟགས་ར་སྤྲོད་མ་ཐུབ་པས་བཀའ་ཤག་ནས་བཀའ་བློན་
ཆེ་གེ་མོས་ཚ་འབྲི་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་ཕབ་པར་བརྟེན་རྟ་ལྕག་ལྔ་བཅུ་
ཙམ་ཞིག་ཀྱང་སྐུ་ལུས་སྙིང་མཐར་གཅོད་ཕོག་པར་གྲགས། དེབ་ཐེར་
དཀར་པོ་འབྲོ་སྐྱོང་སྐོར་རྟོར་ཁང་ནས། "བོད་མི་ཁྲི་སྐྱི་ལོ་ 1946
རྟར་ཟླ་བཅུ་གཅིག་པའི་ཚེས་སུམ་ཅུ་ཉིན་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ་འབྲོ་སྐྱོང་
གནང་རྒྱུའི་སྐོར་ཁོ་བོས། བཙོན་ཁང་དུ་གསང་ཐབས་ཀྱི་ཡི་གེ་ཞིག་ཕུལ
བའི་བཀའ་ལན་དུ། 'ཡིད་སྨུག་པའི་དུས་འདི་འདྲར་ཡང་ཐོག་མའི་
ཕུགས་བསམ་མ་བཏང་བ་ངོ་མཚར་ཆེ། རྒྱལ་རབས་འདི་ལ་བར་ཆད་
ཅིག་འབྱུང་སྙམ་པ་དང་པོ་ནས་བློ་ལ་ཡོད་ཀྱང་། བར་ཆད་འདི་ཙམ་ཆེས
ཐལ་བ་ལ་[illegible]ས། འོན་ཀྱང་རྗེ་མི་ལས། བླ་མའི་གདམས་ངག་མི་ཟབ་ན།
བདུད་ཀྱི་བར་ཆད་ཅི་ལ་ཡོང་། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་ལགས། བཙན་པོ
རྣམས་ལ་[illegible]གོ་བའི་ལྷ་ཞིག་དང་། ལྷ་དེ་ཚོ་ལ་ནུས་པ་ཞིག་ཡོད་ན་ད་དུང
རྒྱལ་རབས་འདི་འགྲུབ་པའི་རེ་བ་ཙམ་ཡོད། དེ་མིན་ཁོ་བོ་ལ་ནི་སྐྱབས་

མཁན་སུ་ཡང་མེད། ཁ་སང་ཞུ་བ་ལེན་སྐབས་ཁོ་བོས་བོད་ལ་སེམས་ངན་བྱས་མེད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་རྒྱལ་རབས་འདི་འདྲ་ཡོད་ཚུལ་བཤད་པར། ཁོ་པ་ཚོས་ཚིག་ལ་སྒྲོ་བཏགས་ཏེ་རྒྱལ་རབས་འདི་འདྲ་ཞིག་གིས་བོད་ལ་ཕན་··པ་འབྱུང་བ་དང་། སྤོམ་མདའ་རབ་དགའ་ལ་འཆར་ཅན་གྱི་ཡིག་འགྲུལ་བྱས་པ་འདི་ཚབས་རང་ཆེ་ཞེས་ལེགས་ཉེས་གོ་ལོག་ནས་བཙན་པོས་ཏམ··པ་ཕོད་ཀྱི་འདུག་པས། རང་རེས་རྒྱལ་རབས་རྩོམ་འགྲོ་ཅན་འདི་ཙམ་ཞུས་པ་བྱུང་ནའང་ད་ལན་གྱི་ཁོ་བོའི་ནག་ཉེས་ཆེ་ཆུང་ཅི་ཡིན་བོད་ཀྱི····ཤེས་ལྡན་ཡོངས་ཀྱི་མདུན་དུ་མ་འོངས་པ་ན་ཐག་ཆོད་པ་ཞིག་འོང་ངེས་པ་ཡིན། དེ་དུས་སྙིང་དེ་ལས་ཚིམས་པ་དང་བློ་ཁ་དེ་ལས་ཁེངས་པ་འོང་རྒྱུ་མེད་’ཅེས་འཁོད་པ་དང་། རྩོམ་འགྲོ་ཅན་གྱི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཚིཏ་མཚམས་སུ་འགོད་རྒྱུའི་ཐུགས་རྩོམ་ཤོ་ལོ་ཀ་གཅིག་ཕུ་དེ་ཡང་བཙོན་ཁང་ནས་རྩལ་བ་མ་ཟད་‘རྒྱལ་རབས་རྩོམ་འགྲོ་ཅན་དེ་རེ་ཞིག་རྫོགས་སོ་’འགོད་དགོས་ཞེས་གསུང་གསལ་ལོ་”①ཞེས་འཁོད་པ་དང་། དེབ་དཀར་ཤེང་པར་དུ་བསྐྲུན་གནང་སྐོར་“པར་བསྐྲུན་ཐད་མི་མོ་ཕག་(སྤྱི་ལོ་ 1947)ལོ་ང····རང་མདོ་སྨད་དུ་བསྐྱོད་དགོས་ཀྱི་ལྷ་སར་སྡོད་ལོང་མ་བྱུང་བའི་ངར་དེར། ཁྲི་ཧོས་གཉེར་མངགས་ཞུས་པ་བཞིན་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཆོས་ཀྱི······གྲགས་པས་འགན་ངཞེས་གནང་ནས་པར་དུ་བསྐྲུན”②ཞེས་གསལ་བ··· ··ཕྱུར་ཧྲིར་ཁང་ནས་ཡོན་བདག་གནང་སྟེ་པར་བསྐོ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ།

མེ་ཕག་ལོའི་ལྷ་ལྡན་སྨོན་ལམ་ཆེ་མོ་འཚོགས་ཉེའི་སྐབས་སྔར་ལམ···

① (དགེ་ཆོས་ཀྱི་རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་)

② (རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་)

སྟང་རྩེ་ཤག་གི་བཙོན་པ་ཚང་མ་སྨོན་ལམ་རིང་ཞོལ་དཔའ་སྲིང་བཙོན······
ཁང་དུ་སྒོ་དགོས་པ་ལྟར་མཁས་དབང་མཆོག་ཀྱང་ཞོལ་གྱི་བཙོན་ཁང་དུ་·
བསྐྱལ་ཞིང་། མདོར་ན་སྔ་ཕྱི་གང་ལའང་ཁོང་གིས་ནག་ཉེས་འདི་བྱས་
གསལ་བསྒྲགས་གང་ཡང་བྱ་རྒྱུ་མ་རྙེད་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ཞོལ་དུ་སྒྲོས་རྗེས་
བཅུགས་ཡུལ་ཡང་བཙོན་ཁང་སྟེང་གི་ཁང་ཆུང་ཞིག་ནང་བཞག་ཅིང་།
དམ་དྲག་ཀྱང་ཅུང་ཟད་ལྷོད་དུ་སོང་བ་མ་ཟད། སྨོན་ལམ་གྲོལ་རྗེས་
བཙོན་པ་ཕྱིངས་སྟང་རྩེ་ཤག་ཏུ་རང་འཛུགས་སྐྱེལ་སྐབས་ཁོང་ཞོལ་དུ་སྡུ···
མཐུད་བཞག་འདུག པ་བཅས་ཕྲན་བུ་ཕྱུགས་བཟོས་བདེ་ཏུ་ཕྱིན་པར་སྣང་།
དེ་གར་ལོ་གཉིས་ཙམ་ཞིག་བཞུགས་མཐར་སྤྱི་ལོ་ 1949 བོད་ས་གླང·····
ལོའི་དགུན་དུས་ཙམ་ལ་འབྲས སྤུངས་བླ་འབུམ་ཁམས་ཚན་ནས་ཁག་ཐེག··
བྱས་ཏེ་སྟང་རྩེ་ཤག་ལས་ཁྲུངས་སུ་སླད་ཕྱིན་ཚུལ་མཐུན་ཞུ་རྒྱུ་ཟེར་བའི·· ·
རྒྱུན་སྒྲོལ་གནད་རྒྱ་ཞིག་གླངས་ནས་སློད་བགྲོལ་བཏང་འདུག དེ་སྐབས
མི་རྒན་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ལྷ་སར་བཞུགས་འདུག པས་ཁོང་གིས་བྲིས་པའི···
ནང་“སྔོ་ཕྱིའུ་བཀྲོལ་དངོས་ཆས་རྣམས་ནི་འབུས་ཟོས་ནས་མི་ལ་རས་པ··
རང་ཁྲིམ་དུ་སླེབས་པ་དང་མཚུངས། དཔེ་ཆའི་སྐམ་ནི་གར་སོང་མི་
འདུག” ཅེས་དང་། “བཙོན་ཁང་ནས་བཏོན་པ་དང་མཇལ་བས།
སྤྲ་སྐྱེ་འཁོར་མ་སྐྱེས། ན་བཟའ་རལ་ཛོལ་དྲི་མ་ཅན། སྐུ་ཤ་སྐེམ་
རིད་དུ་གྱུར་འདུག་པར་ཡུད་ཙམ་བཀྱལ་བ་ལྟ་བུས་ཅི་ཟེར་མེད་པ་ཞིག·····
བྱུང་”①ཞེས་གསལ་ཞིང་། སེར་བྱེས་ཏར་གདོང་ཁམས་ཚན་མིན་ནམ
སྐམ་པ་ཞིག་ནས་ཤ་གསར་སྣང་གི་ཕར་ཙམ་དེར་བཞུགས ནས་ཁང་པ་ཞིག་

①(དགེ་ཆོས་རྣམ་ཐར་དེབ་ངོས 22)

ཁྲོང་བཙོན་དུ་བཞུགས་རིང་། རང་གིས་སྐུ་ཚེའི་རིང་བོད་ཀྱི་ཤེས་བྱ་རིག་པའི་རྒྱུན་བཟང་པོ་རྣམས་བཟུང་ཞིང་། དེ་ལ་མཐའ་དཔྱོད་དང་འཕེལ་རྒྱས་གསར་གཏོད་ཡོང་ཐབས་བཅས་ཀྱི་ཆེད་དུ་སྒོ་གསུམ་གྱི་སྒྲུ······ངལ་དང་ཉེན་རྟོགས་ལ་མ་འཛེམས་པར་ནུས་པ་གང་ཡོད་འདོན་གནང······མཛད་པའི་མཐའ་ཁྲམས་སུ་བོད་ཀྱི་དབང་འཛིན་པ་དེ་ཚོས་དགྲ་གཉེན···གོ་ལྡོག་ནས་མཁས་པའི་དངང་པོ་དེ་ལ་མི་ཆོས་ལས་འདས་པའི་མནར··· ···གཅོད་དྲག་པོ་བཏང་རྐྱེན་ཐུགས་ཡིད་གཏིང་ནས་སྐྱུག་པ་ནི། ཁྲིམས་ལྡན་ནང་མཛད་པའི་དེ་ཉིད་ཀྱི་གསུང་ལས།

"ཕྲག་དོག་ཁྲག་གིས་སྦྱོས་པའི་ཨུ་ཚུགས་སྟག
འཛིགས་པའི་ང་རོ་སྒྲོག་པའི་ཚང་ཚིང་ནང་།
གཅིག་པུར་ལུས་པའི་བདེན་པའི་བུ་ཆུང་ལ།
ཤེས་རབ་ཅན་གྱིས་སྙིང་རྗེའི་ཡུལ་དུ་དགོངས། "

ཞེས་གསུངས་པ་ལས་མཚོན་པར་ནུས་ཤིང་། དེ་ལྟ་བུའི་ཐུགས་ཕམ་ཞིང་ཡིད་ཡོངས་སུ་ཆད་པའི་ཟུག་རྔུ་རེ་ཞིག་ཀ་ལ་ཞ་བའི་ཕྱིར་རཞེས·····རག་མཆོད་ནས་དྲན་ཤེས་སྲིད་ཐབས་ནང་རྒྱ་ཁོ་ན་ལས་ཐབས་གཞན་མ་མཆིས་པར་བརྟེན་གདུང་སེམས་མཉམ་སྐྱེ་ཞུ་མཁན་ཚོས་ཀྱང་ཐུགས······འདོད་དང་བསྟུན་ཆེད་རཞེས་རག་ནར་མར་འགྲུལ་ཐབས་བྱས་པ་བཅས···གོམས་གཤིས་སུ་གྱུར་པ་ལྟ་བུ་ཆགས་ཡོད། མི་རྣན་ཤེས་རྒྱམ་པས། ཁོང་"བཙོན་ཁང་ནས་ཐར་ཚུན་ཆད་སྤྱོད་ལམ་ཐམས་ཅད་ལ་ཆ་འཛོག····གཏན་ནས་བྱེད་མི་ཤེས་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར། ཕྲན་བུ་འགྲུལ་མི་འདྲ་བྱུང་

ནའང་དགའ་དགའ་མི་བྱེད། ཨ་རག་ཚད་མེད་བཏུང་། ཐ་མི་ཁ་ཤིག་
རས་འཐེན། དངུལ་དངོས་ལ་བདག་སྤྲོད་མི་བྱེད་པ་ཞིག་བྱས་སོང་། ①”
ཞེས་གསལ་ཞིང་། ཞལ་སློབ་ཧོར་ཁང་མཆོག་ནི་སྐབས་དེར་ཆབ་མདོར་
ཕེབས་དགོས་བྱུང་ནས་བཞུགས་མེད་པ། 1951 ལོར་ལྷ་སར་ཕྱིར་ཕེབས་
འཕྲལ་ཁོང་མཇལ་བའི་སྐོར་གསུངས་སྐབས་ཀྱང་། “དམ་པ་དེ་ཉིད་བཙན་
ཁང་ནང་ཞུགས་རིང་བཞེས་རག་བཞེས་གོམས་སུ་གྱུར་ཏེ་ཕྱིས་སྡུགས་·····
དགོངས་རྒྱུན་མ་ཏན་ལྷར་རང་བཞིན་དུ་མ་གནས་པ་ལྷ་བུའི་སྣང་ཚུལ་·····
མཐོང་དུས་སྐྱེ་བོ་ཀུན་གྱིས་འདི་ལྟ་བུའི་མཁས་པ་འཕྲོ་བརླག་ཏུ་བཏང་·····
སོང་ཞེས་ཤིན་ཏུ་ཕངས་པོ་བྱེད་ཀྱང་ཐབས་མེད། ”② ཅེས་གསུངས་
འདུག་པ་མ་ཟད། ཁོང་ལ་དེ་ལྟ་བུའི་གནོད་འཚེ་དང་བར་ཆད་བཟོ་
མཁན་ཕྱི་ནང་གི་དོན་འདྲེ་དེ་ཚོར་མི་རིགས་ཁག་གི་རིག་གནས་ལས་·····
རིགས་པ་ཚོས་ད་ལྟའང་མི་བཟོད་པའི་ཁོང་ཁྲོ་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

དེ་ལྟ་བུའི་རྐྱེན་ངན་གྱི་འཐུས་བུ་ལས་སྐྱོང་མ་ཞི་ཕོག་ཚུལ་སྐོར་མི·····
རྒན་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས། “དེ་འདྲ་ཞིག་ལ་ཚུང་སྐུ་ཁམས་མི་བདེ་བ་
ཞིག་བྱུང་ནས་གློ་ལུ་མང་པོ་ཅན་ཞིག་མཛད་འདུག་པར། ཐ་མ་དང་ཨ་
རག་ནང་བྲགས་ནི་རེད་ཚུང་ཟད་ཀྱང་ཅམ་མཛད་ན་ཞུས་པས་དེ་ཡང་མི་
ཉན་བཞིན་དུ་ཇེ་ཉོད་ཀྱིས་རྒྱ་ར་སོག་གི་སྤྲང་གཞི་བཞག་བྱུང་། འདི་
སྐབས་ཞུགས་ནས་ར་སྐོར་ལྷོ་ངོས་སོ་ནམ་ལས་ཁྲུངས་ཀྱི་སྙིང་ངོས་·····
སྡོགས་རིལ་ནང་ཡིན། བླ་སྣན་པ་ནས་སྣན་གང་དྲག་ཟུང་སོང་ཡང་

---

① (དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་རྣམ་ཐར་དེབ་ངོས་23)

② (རྟོགས་བརྗོད་དག་སྣང་)

ཕན་ཐོགས་མ་བྱུང་། ”①ཞེས་གསུངས་འདུག ཧོར་ཁང་གིས་མཛད་པའི་རྟོགས་བརྗོད་ནང་། “དེའི་དུས་བོད་འདི་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཆིང་ཐག ལས་དུས་གཏན་དུ་གྲོལ་ཏེ་མེས་རྒྱལ་ཁྱིམ་ཚང་ཆེན་པོའི་ནང་རྒྱ་བོད་མི་རིགས་མཐུན་སྒྲིལ་དམ་ཟབ་ཀྱི་གྲོས་མཐུན་དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད་རྗེས་ཡིན་སྐབས་བོད་བཞུགས་ཀྲུང་དབྱང་སྐུ་ཚབ……ཀྲང་ཅིན་ཝུའུ་བོད་དུ་སྔོན་ཕེབས་ཀྱིས་ལྷ་ས་ཁྲི་སྨོན་དུ་བཞུགས་པར་གསར་བཅར་ལས་བྱེད་མི་སྣ་ཞིག་ཆེད་དུ་མཇལ་འཕྲད་ལ་ཕེབས་པའི་སྐོར་ང་ལ…གསུངས་དོན། ‘ངས་ཀྲུང་དབྱང་སྐུ་ཚབ་ཀྱི་གསར་བཅར་ལས་བྱེད་པར། སྟེ་པ་གཞུང་གིས་ང་འདི་འདྲ་བཟོ་དགོས་དོན་གྱུང་ཁྲན་ཏང་དམར་པོ……རེད་ཟེར་བྱུང་ཞུས་པ་ཡིན་’གསུངས། ཀྲུང་དབྱང་སྐུ་ཚབ་ཀྲང་ཅིན་ཝུས་མཉམ་དུ་ཁྲིད་ཕེབས་ཀྱི་སྨན་པ་མཁས་པ་ཞིག་གིས་སྐུ་ཁམས་ལ་བརྟག……དཔྱད་ཀྱང་བྱས་ཏེ་ད་ནི་སྐུ་འཚོ་དཀའ་བར་གྱུར་ཅེས་ཞུས་འདུག མཐར་ལྕགས་ཡོས་(སྤྱི་ལོ་ 1951)ཧོར་ཟླ་བརྒྱད་པའི་ཚེས་བཅུ་བཞིའི་དགོང་…དྲོ་ལྷ་སའི་ཆུ་ཚོད་བཞི་པ་ཙམ་ལ་ལྷ་སར་སྐུ་གཤེགས་ཤིང་། དེ་སྐབས་དགུང་གྲངས་བཞི་བཅུ་ཞེ་དགུར་ཕེབས་ཡོད། ཁོང་སྐུ་གཤེགས་ཁར་གོ་འཇོ་ཟླ་ཆུང་ཨ་ཕོ་ལགས་སོགས་ང་ཚོ་རེ་ཟུང་སྐུ་འགྲམ་ན་ཡོད། སྡེ་པ་གཞུང་ནས་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱིས་ཕྱིར་སྐྲོད་ཞུས་པའི་གསུང་རྩོམ་ལྷག་འཕྲོ་ཕྲུག་ཧུ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་གཟིགས་ཏེ་ཞལ་ཆེམས་སུ། ‘ངའི་ཕ་གཞིས་འདི་

---

① (དགེ་འདུན་ཆོས འཕེལ་གྱི་རྣམ་ཐར་དེབ་ངོས་26)

ཁྲིད་གྱིས་ཤར་དགོས་’ཞེས་”①གསུངས་ནས་ཐུགས་རེ་བཙལ་གནང་ལྷར་
སྐུ་ཞབས་ཧོར་ཁང་མཆོག ནས་འཕྲོ་ལུས་ཀྱི་གསུང་རྩོམ ཕྱག་བསྒྲར་མ······
རྣམས་ཐུགས་ཤར་གནང་འདུག་ཏུང་། “རིག་གནས་གསར་བརྗེ་”ཟེར་
བའི་རྐྱེན་རྐྱབས་ནག་པོ་དེ་ལངས་སྐབས་ཐོར་གྱར་དུ་སོང་བ་རྗེས་སུ་ཀྲུང་
གོ་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་གི་མི་རིགས་ཞིབ་འཇུག་ཟུའོ་ནས་མཁས་དབང
གང་དེའི་གསུང་རྩོམ་དེ་སྔ་དཔེ་བཤུས་མཛད་པ་རྣམས་གཡར་པོ་ལྷུག·····
རྩོལ་གནང་བ་སོགས་སྐུ་ཞབས་ཧོར་ཁང་མཆོག་ནས་ཡོ་མང་རིང་འཐབ····
འཚོལ་མཛད་པར་བརྟེན་མ་དཔེ་བཤུས་མ་ཁག མི་ཞུང་བ ཞིག་སླར་ཡང····
ཕྱག་སོན་བྱུང་བ་རྣམས་བོད ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག ཁང་ནས་ལྷགས····
པར་ཐོག་དེབ་ག་སུམ་དུ་བྱས ནས་དཔེ་སྐྲུན་གནང་བ་བཅས་མཁས་དབང···
མཆོག་དེའི་གསུང་རྩོམ་ལྷག ལུས རྣམས་སྒྱུར་སྐྱོབ་མཛད་ཐུབ པ་འདི་ནི····
བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་ལ་སླན་པའི་ཕྱག རྗེས་ཐུལ་དུ་བྱུང བ་ཞིག་ཡིན་ལ། མཁས་
དངང་གང་གི་ཐུགས་རེ་རྒྱུད་ཟློས་སུ་མ་གྱུར་པ ཞིག་ཀྱང་བྱུང་བ་ལགས་སོ།

མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་རྩོམ་ཆ་ཚང་འདི·····
ཙམ ཡོད་ཅེས་སུས་ཀྱང་ངཇོད ཐབས་བྲལ་ཏུང་། ད་ཕན་དཔེ་ངོ་བཞུགས་
མིན་ལ་མ་ལྟོས་པ་ང་ཚོའི མཐོང་ཐོས་ཀྱི་ཡུལ་དུ་གྱུར་པའི་དཔེ་ཐོ་ཙམ······
བཀོད་པར། «ཕྱི་རོལ་པའི་གྲུབ་མཐའི་རྣམ་བཞག་»དེབ་ཆེ་བ་གཅིག
«ཤེན་ཏུ་སྨྲ་བའི་རིག ལམ་ངོ་ཚར་ཅན་»ཤོག་གྲངས་བརྒྱ་དང་ལྔ་བཅུ་
ཅན། «ཕྱི་རོལ་པའི་གྲུབ་མཐའི་རྣམ་བཞག་རྒྱས་པ་» «ཕྱི་རོལ་པ་
ནང་པན་ཚུན མི་མཐུན་པའི་གནད་གསལ་བར་བསྟན་པ་»«ལྷ་ས་ནས···
རྫོར་གླིང་བར་གྱི་ལམ་ཡིག་»«སིཏྲྀ་ལའི་གནས་ཡིག་»སྤྱི་ལོ་ 1937 ལོ་

---

① (རྟོགས བརྗོད་དག སྣང་)

ཕྲ་ར་ཧྥ་སེར་བཞུགས་དུས་ལྷུགས་རྩོམ་མཛད་པའི་«རྒྱ་གར་གནས་ཡིག་»
ཡང་སྤྱི་ལོ་ 1945 ལོར་ལྷུགས་རྩོམ་མཛད་པའི «རྒྱ་གར་གྱི་གནས་ཆེན་··
ཁག་ལ་བགྲོད་པའི་ལམ་ཡིག་རྒྱས་པ་»«འཛམ་གླིང་རྒྱས་བཤད་»«འཛམ
གླིང་ཤེས་བྱ་ཉོས་པའི་དེབ་»རྒྱ་གར་གྱི་མཚན་ཉིད། ཡུལ་ལུགས་བཟའ་
བཏུང་ཆས་གོས། ཡུལ་སྲོལ། ཕོ་བྲང་། རྡོ་རིང་སོགས་ཀྱི་འདྲ་
རིས་བརྒྱ་དང་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔ་རྒྱུ་མཚན་འགྲེལ་བཤད་ཅན་དང་། སྨན་དང་
རྫས་རིགས་ཀྱི་རོ་ཉི་ཤུ་བཅས་གསལ་བའི་དེབ་ཆེ་བ་ཞིག 1938 ལོར་
གྲོང་ཁྱེར་ཆེན་པོ་བརྩམས་བརྐྱག་ཏུ་མཛད་པའི་«འདོད་པའི་བསྟན་བཅོས་»
«ཧི་མ་ལ་ཡའི་བསྟན་བཅོས་»(སིང་གེའི་སྐོར་)«རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་····
དཀར་པོ་»(རྩོམ་འཕྲོ་ཅན་)«རྒྱལ་ཁམས་རིག་པས་བསྐོར་བའི་གཏམ་····
རྒྱུད་གསེར་གྱི་ཐང་མ་»«སྦྲའི་ཟིན་བྲིས་»«དབུ་ཚད་ཀྱི་དཀའ་བའི་······
གནད་»«འདུ་བྱེད་མཐའ་དཔྱད་» «བདག་མེད་དྲིས་པ་ཞེས་བྱ་བ་»
«རང་བཞིན་ངེས་པ་»«གཏམ་གྱི་ཚིགས་ཉིན་མཚན་བདུན་པ་»«ལེགས་
སྦྱར་བང་མཛོད་»«ལུམ་ཏྲགས་ཀྱི་སྐོར་ཐོར་བུ་»«སྟོན་དངགས་ཀྱི·· ····
དཀའ་གནད་ཐོར་བུ་»«ལྷ་ས་དང་། ཞོལ། བསམ་ཡས་སོགས་ཀྱི་
རྡོ་རིང་ངོ་བཤུས་ཉིད་ཀྱིས་མཆན་འགོད་མཛད་པ་»གཞན་ཡང་«ནོར་བུ་
གེ་ཏ་ཀའི་སྐོར་»དང་། «ཚུ་ཤིང་གི་སྐོར་» «མེ་ཏོག་ཅམ་པ་ཀའི་སྐོར་»
«ཨུ་དུམ་ཝ་རའི་མེ་ཏོག་གི་སྐོར་»«གངས་རིའི་སྐོར་»«ཞང་དགའ······
བའི་བློ་གྲོས་ལ་དྲི་ལན་»«རྡུལ་ཆུང་ལ་དཔྱད་པའི་སྐོར་»སོགས་དཔྱད···
རྩོམ་ཐུང་གྲས་མང་པོ། དེ་མིན་«བོད་སྐད་ཀྱི་བསླབ་བྱ་»གཉིས་པ་

དོང་གསུམ་པ།   «སློབ་མ་གཡང་འཛོམས་ལ་གནང་བའི་བསླབ་བྱ་»
«ཀ་ལི་ཀ་ཏ་ནས་གནང་བའི་མགུར་མ་»«བཙོན་ཁང་ནས་གནང་བའི་
གསུང་མགུར་»«ཧྲཧྭ་ལའི་ཡུལ་དུ་མཛད་པའི་གསུང་མགུར་»སོགས་
ཡུགས་ཟུང་གི་བསླབ་བྱ་དང་ཞལ་གདམས་དུ་མ།   «བླ་བྲང་ལ་བསྐུར་
བའི་ཀ་ཤོག་»དང་།   «ཕལ་སྐད་ཀ་ཤོག་»«ཨ་མཆོད་ཀྱི་ངང་ཚུལ་»
«ཧྲ་བུ་མཐར་ཕྱིན་ལ་གནང་བའི་ཀ་ཤོག་»སོགས་ཀ་ལིའི་ཕྲེང་སྒྲིག་གིས་
མཚོན་ཆབ་ཤོག་གི་རིམ་པ་ཧ་ཅང་མང་པོ།   ཉིད་ཀྱི་གསུང་ཆོས་ལ་བསྲེས་
ལྟད་ཡོད་མེད་ཀྱི་ཀླན་ཀ་ཅན་«དབུ་མའི་རྣམ་བཤད་ཀླུ་སྒྲུབ་དགོངས་
རྒྱན་»«སྤར་ན་མེད་པའི་བློ་སྐྱེད་»བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་དེ་སྤའི་ཀ་སྤྲུག་
བོད་ཡིག་གསར་འགྱུར་མེ་ལོང་ཐོག་ཆོས་ཐུང་དུ་མ་འགོད་སྤེལ་གནང་
སྦྱོང་འདུག་པ་བཅས་རེ་རེ་ནས་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་ཞིང་།   ད་དུང་ང་
ཆོས་མཐོང་བ་ལྟར་བཞག་དཔེ་མིང་ཙམ་ཡང་སྔ་འཛིན་གྱི་བུ་གར་མ་ཆུད་
པའི་གསུང་ཆོས་ཇི་སྙེད་ཅིག་ཡོད་ངེས་པས་རང་ཅག་ཚང་མས་འཚོལ་ཞིབ་
སྦྱར་སྐྱོབ་བྱ་རྒྱུ་ནི་ཅི་ལས་ཀྱང་གལ་ཆེ་བར་མཐོང་།   གང་ལགས་ཤེ་ན།
དམ་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་ལྷུགས་ཆོས་ཡིན་ཕྱིན་ཆ་ཚང་བ་སྨོས་ཅི་ཐ་ན་ཤོ་ལོ་ཀ་
རེ་ཟུང་ལའང་རང་རེའི་བློ་སྒོ་འབྱེད་པའི་ནུས་པ་གཞན་དང་མི་འདྲ་བ་
ཞིག་ཡོད།   འདིར་དཔེ་མཚོན་ཙམ་ཞིག་དྲངས་ན།

"ཐམས་ཅད་ཁོང་དུ་སྟེད་པ་ཟབ་མོར་རློམས།
ཀུན་ལ་དོགས་པ་ཟ་བ་གྲུང་པོར་བྱེད།
རྙིང་པ་ཐམས་ཅད་ལྷ་ཡི་སྲོལ་དུ་བསྒྲགས།
གསར་པ་ཐམས་ཅད་བདུད་ཀྱི་འཕྲུལ་དུ་སེམས།

ངོ་མཚར་ཕལ་ཆེར་ཐན་ལྷས་ཉིད་དུ་སྨོན།
ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཧོ་རྫོ་ཏ་ཡི་སྤྲོལ།
འདི་ནི་ད་ལྟའི་བར་དུ་རང་རེའི་སྤྲོལ། ”

ཞེས་བོད་སྙིང་པའི་ སྒྱི་ཚོགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ལ་ཕྱོགས་བསྒོམས་གནང་བ་…
དང་། དེ་བཞིན་རང་ཅག་བོད་ཀྱི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་འཆད་པའི་སྐབས་སུ་ཡང་།

“འདི་ནི་རང་བྱུང་བདེན་པའི་ཟླ་བ་སྟེ།
སྒྲིན་མེད་དུང་གི་ཁ་དོག་གསལ་བ་ལ།
ཕྱོགས་ལྷུང་ལར་རྒྱའི་རྡ་བ་རིང་བ་ཡི།
མི་སྨུག་རི་བོང་གཟུགས་དེ་ཅི་ལ་བྲི། ”

ཞེས་གསུངས་པ་སོགས་ང་ཚོས བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་དང་པོ་རྒྱུས་ལ་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་སྨག་ཅམ་གྱི་ཁྲིད་དུ་སྒྲོག་སྒྲོན་གཏད་པ་ལྟར་ཆོ་སྐྱེད་སྟེར་ཐུབ་པ་ལྟ་བུ་ཡིན།

གཞན་ཡང་མཁས་དབང་དེས་ལེགས་སྦྱར་སོགས་ལས་བོད་ཡིག་ཏུ་…
བསྒྱུར་གནང་མཛད་པའི་བཀའ་དང་བསྟན་བཅོས་ལ་མཆོན་ན་འདང་།
«ནག་པོ་སྤྱོད་པས་མཛད་པའི་ཨེ་ཝཾ་གྱི་རྣམ་བཤད་རི་མོ་ཅན་»དང་།
«ཆོས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་»«ར་ལྣ་ཡ་ཀའི་རྟོགས་བརྗོད་»«བྱ་ལེན་མ་མངོན་པར་ཤེས་པའི་རྒྱས་རྒྱར་»«དཔལ་ནག་པོའི་སྒྲུ་དད་པའི་རྣལ་…
འབྱོར་»ཞེས་བྱ་བ་ལེའུ་བཅུ་གཉིས་པ། «ལེགས་ལྡན་ནག་པོའི་སྒྲུ་»
«ལས་ཀྱི་རྣལ་འབྱོར་»«དམ་ཚིག་སྒྲོལ་མའི་སྐོར་»ལ་སོགས་པ་གསར་…
དུ་བསྒྱུར་ཅིང་གཏན་ལ་ཕབ་པར་མཛད་པ་ནི་ཉིད་ཀྱི་གསུངས་ལས།

“ཐི་ལོ་བརྒྱད་བརྒྱའི་ཡུན་ལ་རྒྱ་གར་དུ།
མ་སླེབས་ཕྱི་དལ་ཅན་གྱི་ལོ་ཙྪ་བ།
ཡིགས་སྒྱུར་བསྟན་བཅོས་དངོས་སུ་སློག་པ་ཞིག
ད་ལྟ་མ་ག ཧྲི་ན་མཆིས་སོ་ལོ། ”

ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དེ་དག་ནི་དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པའི་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་··· སྤྲོབས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། ད་དུང་ཁོང་གིས་《སྤྱོད་འཇུག་ཆེན་མོ་》ཆ་ཚང་ཡང་བོད་ཡིག་ནས་དབྱིན་ཇིའི་ཡི་གེར་བསྒྱུར་གནང་མཛད་ཡོད་··· དོ།

དེ་ལྟར་ཉི་རབས་སུ་བྱོན་པའི་ངེས་པ་དོན་གྱི་པཎྜི་ཏ་ཆེན་པོ་དགེ་··· འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་བསྡུས་འདི་ནི། རྩོམ་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ་ལ་གཞི་བཅོལ་ཏེ། དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས་དང་། ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས་སོགས་ནས་ཀྱང་ཁ་སྐོང་ཅུང་ཟད་བཅས་བྱས་ཏེ་སྒྲིག་པ་ལགས་སོ།

ས་བཅད་བརྒྱད་པ། མཇུག་བྱང་དང་། དཔྱད་གཞིའི་སྐོར།

མཇུག་བྱང་།

འདིར་བོད་ཀྱི་གདོད་མའི་ལོ་རྒྱུས་མཚོན་ཙམ་ནས་འགོ་བཙུགས་ཏེ་་ བོད་ཞི་བས་བཅིངས་འགྲོལ་ཐོབ་པའི་བར་གྱི་གལ་ཆེའི་དུས་རབས་སོ་སོའི་ནང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བྱུང་བ་རགས་པ་ཙམ་རྣམས་ཚུང་བརྒྱུད་ རིམ་ཡོད་པའི་སྒོ་ནས་ཐོག་མའི་སྒྲིག་རྩོམ་ཅི་ཐུབ་ཕང་ནུས་ཤིག་ཞུས་ཁུལ་ཡིན། སྤྱིར་ན་བདག་ཅག་སྒྲིག་རྩོམ་པ་ཟུང་ལ་འདི་ལྟ་བུའི་རྒྱ་ཆེ་ལ་གཏིང་ཟབ་ཅིང་། རྙོག་འཛིངས་ཧ་ཅང་ཆེ་བའི་བརྩམ་བྱ་འབྲི་བའི་སྤོབས་པ་དང་ཆ་རྐྱེན་ཉུས་སྨལ་གྱི་སྒྲ་ལྟར་དབེན་ཡང་། གཙོ་བོ་སློངས་ཏང་ཞུད་དང་མི་དམངས་སྲིད་གཞུང་གི་འཁུངས་ཆེའི་ཐུགས་འཁུར་དང་། སྤྱི་ཚོགས་ཚན་རིག་ཁང་ཏང་ཞུད་ཀྱི་ཐད་ཀའི་འགོ་ཁྲིད་དང་སློབ་སྟོན་འོག འབྲེལ་ཡོད་སྡེ་ཚན་དང་མཁས་པ་མང་པོའི་རོགས་རམ་རྒྱབ་སྐྱོར་གནང་བ་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་ཙམ་འཁོད་པའི་ཐོག་མའི་དཔེ་དེབ་སྟོད་སྨད་་་ པར་གསུམ་འདི་འདོན་སྤེལ་ཞུ་ཐུབ་ཙམ་བྱུང་། ལྷག་པར་བདག་ཅག་ལ་ཏཱ་ལའི་བླ་མ་སྐུ་ཕྲེང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་ས་ལ་ཆེ་བ་མང་པོ་ཞིག་མ་འཛོམས་པར་བརྟེན། ཐོག་མའི་རྒྱང་བསྒྲགས་གཏམ་བཤད་ཀྱི་བརྗོད་གཞི་ལྟེགས་རྩོམ་མཛད་པ་པོ་རང་སྐྱོང་་་་ ལྗོངས་སྲིད་གྲོས་ཀྱི་དྲུང་ཆེ་སྐུ་གཞོན་མཁས་དབང་ཕུན་ཚོགས་ཚེ་རིང་་་ ་་་་

ལགས་མཆོག་ལ། སྣར་ཡང་སྟོན་འཕྲི་དག་བཅོས་གང་དགོས་དང་འབྲེལ
བསྒྱུར་རྩོམ་ཡོད་པ་ཞེས་སྐྱབས་བསྐྱལ་ཞུས་པར་རྣམ་མང་མཛད་བརྒྱའི་…
གསེང་དབར་ལ་སྐོང་གསལ་ཐུ་ལའི་བླ་མ་བཅུ་གསུམ་པའི་སྐབས་ནས་བོད་
ཞི་བའི་བཅིངས་བཀྲོལ་བར་གྱི་ལོ་ཚན་བཅུ་བཞི་ཆ་ཚང་སྐུ་ངལ་འཛེམས་
མེད་ཀྱི་རྩོམ་འབྲི་རོགས་རམ་གནང་བྱུང་བ་བཅས་ལ་འདིར་ཆེད་དུ་བཀའ
དྲིན་ཆེ་ཞེས་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

གཞན་ཡང་སྔ་ལོ་གཡུ་ཐྲེང་སྟོད་ཆ་འགྲེམ་སྤེལ་ཞུས་པའི་རྗེས་སུ…
འབྲེལ་ཡོད་མཁས་དབང་དང་། གློག་པ་པོ་མི་ཁུངས་བ་ཞིག་གིས་བདག
ཅག་ལ་བསྐུལ་མ་མཛད་ཆེད་ལེགས་སོའི་དབུགས་དབྱུངས་དང་འབྲེལ་ཚད་
གཞི་མི་འདྲ་བའི་བ་དེངས་འཛོག་མཛད་པ་མ་ཟད། ལྷག་པར་རྒྱལ་ཁབ་
རིམ་པའི་ཆེད་མཁས་དགེ་རྒན་ཆེ་མོ་དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས……
མཆོག་ནས་ཀྱང་བ་ཡུ་ཐྲེང་སྟོད་ཆ་རྩོམ་འབྲིའི་སྐོར་དེང་འཛོག་གང……
ལེགས་ནང་པ་དང་ཆབས་ཅིག་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ལོ་ཚིགས་ཐད་གལ…
ཆེའི་དགོངས་འཆར་ཡང་ལྷུག་སྤེལ་གནང་བྱུང་བར་སྙིང་ཐག་པ་ནས་ཐུག…
རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་དང་། འབྱུང་འགྱུར་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཞིབ་འཇུག་
ལ་སླན་སྣར་མཁས་དབང་དུང་དཀར་མཆོག་གི་གལ་ཆེའི་དགོངས་འཆར…
གྱི་སྙིང་པོ་ཡང་འདིའི་གཤམ་ལྷན་འདེབས་ཀྱི་རྩུལ་དུ་བཀོད་ཡོད། ད་དུང་
དེ་འདྲའི་གནད་དོན་མི་ཁུངས་བ་ཞིག་ཆགས་ཡོད་པ་གོར་མ་ཆག་པ་དང་།
དུས་མཚུངས་སྤྲིག་རྩོམ་ཞུ་ཕྱོགས་དང་དཀར་ཆག་འགོད་སྟངས་སོགས……
ལའང་སྐབས་འགར་དགོས་ངལ་ཆེ་བ་ཁ་ཤས་མདོར་བསྡུས་བྲགས་པ་དང་།
ལ་ལར་ཉོག་བཤད་མང་བྲགས་པ་སོགས་ཀྱི་སྐྱོན་ཆ་འདང་བྱུང་ཡོད། གཞན་

ཡང་དུས་རབས་སོ་སོའི་བོད་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་འཕེལ་འགྲིབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས
མཚོན་པའི་གལ་ཆེའི་དོན་གནད་འགའ་ཞིག་ཐད་དཔྱད་གཞིའི་རྒྱུ་ཆ་རྩ་བ་
ནས་མ་འཛོམས་པས་གསལ་པོ་འགོད་མ་ཐུབ་པ་སོགས་མདོར་ན་གཙོ་བོ...
བདག་ཅག་རྩོམ་པ་པོའི་ཐོས་པ་དང་ཤེས་ཚད་དམན་པ་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱོན་..
ནམ་ནོར་འཁྲུལ་ཅི་རིགས་པ་ཞིག་གཡོལ་ཐབས་མེད་པར་འབྱུང་སྲིད་པ་དེ་
དག་ལ་གཟུ་བོར་གནས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མཁས་དབང་དང་། རྒྱ་ཆེའི་གཟིགས་
པ་པོ་རྣམས་ནས་ཆད་མཐུད་ཡོ་བསྲང་གི་སློབ་སྟོན་ཡོང་བ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན།

དེ་མིན་ཆབ་སྲིད་བསམ་བློའི་ཕྱོགས་ལྷུངས་ཀྱི་ཀུན་སློང་གཞན་ཞིག...
བསླུང་སྟེ་བདེན་པ་མེད་བཞིན་དུ་རྟོག་གེའི་ཀློན་ཀ་འཚོལ་མཁན་ཡང་ཡོང་
སྲིད་སོད་དེ་རིགས་ལ་ནི། མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་མཆོག
ནས་ཉམས་མྱོང་ཕྱོགས་བསྡོམས་གནང་བའི་གསུང་།

རྒྱུ་མཚན་མེད་པར་བརྗོད་ན་ཡིད་ཆེས་ཤིང་།
རྒྱུ་མཚན་བཙལ་ཏེ་སྨྲས་ན་བརྙས་བྱེད་པའི།
སྐྱེ་བོ་ཚོངས་པའི་སེམས་ཀྱི་གཤིས་ལུགས་འདི།
ཚད་མའི་འཇུག་པ་ཀུན་ལས་འདས་པ་ལགས། ”

ཞེས་པ་འདི་ཉིད་ལན་དུ་བྱིན་ནས་རྣམ་དཔྱོད་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི་དཔྱད་
ཞུར་འབོས་པ་ལས། མང་དུ་སྨྲ་བ་ནི་རང་གཞན་གྱི་དུས་ཚོད་རྒྱུད་འཛའ་
བའི་རྒྱུ་ལས་མ་འདས་སོ།

བདག་ཅག་གི་རེ་བའི་སྙིང་པོ་ནི་སྔར་རང་ཅག་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདི..
རིམ་བཞིན་ཆ་ཚང་དང་། ཡང་གང་དག བརྒྱུད་རིམ་ཚར་དུ་ཚེ་

ཧྲང་ར། དེ་བས་དོན་དངོས་དང་མཐུན་པ་ཞིག་གསར་རྩོམ་ཡོང་བའི་སྔ་སྒོན་དུ་འགྱུར་བ་ཞིག་དང་། མིག་སྔར་བོད་རིགས་གཙོ་བོར་གྱུར་པའི་རང་སྐྱོངས་ཀྱི་མི་རིགས་ཁ་ག་གི་ལས་བཟོ་དང་མང་ཚོགས་རྣམས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་སྔོན་བྱུང་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་ཙམ་ཞིག་མཁྱེན་རྟོགས་གནང་རྒྱུར་དཔེ····དེབ་མང་པོ་འཚོལ་གཟིགས་མ་དགོས་པ་སྐབས་བདེ་ཡོང་བ་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དོན་དངོས་རྟོགས་པ་བརྒྱུད་རྒྱལ་གཅེས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་པ····གོང་མཐོར་འགྱུར་བ། ཡིན་མིན་གྱི་དབྱེ་བ་གསལ་པོར་འབྱེད་ཐུབ་པ་མ་ཟད། སྔར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དང་ད་ལྟའི་བདེ་སྐྱིད་བསྡུར་ནས་མ་འོངས་པར་དེ་བས་མཛེས་སྡུག་ལྡན་ལ་དཔལ་ཡོན་འབྱམ་ཕྲག་འབར་བའི་བོད་ལྗོངས་གསར་པ་ཞིག་འཛུགས་སྐྲུན་བྱེད་པའི་ཆེད་འབད་པ་ལྷབ་བརྒྱར་འཕེལ·····བའི་འགྲུལ་ཤུགས་སུ་འགྱུར་ངར་སྨོན་འདུན་ཞུ་བ་ལགས་སོ། སྒྲིག་རྩོམ་པས། སྤྱི་ལོ་ 1991 ལོའི་ཟླ་ 1 ཚེས་ 5 ལ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གཡུ་ཐྲེང་སྒྲིག་རྩོམ་བྱེད་སྐབས་
དཔྱད་གཞིའི་ཡིག་རིགས་ཀྱི་དཀར་ཆག

དཔེ་མིང་	རྩོམ་པ་པོ།	བརྩམས་དུས།
1. རྒྱལ་རབས་དེབ་ཐེར་དཀར་པོ།	དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ།	སྤྱི་ལོ་1946 རབ་བྱུང་16 མེ་ཁྱི་ལོ།
2. ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།	དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ།	1545 རབ་བྱུང་9 ཤིང་སྦྲུལ་ལོ།
3. ཏུན་ཧོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་སྙིང་།		དུས་རབས་བདུན་པ་ནས་དགུ་པ་བར།
4. ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྙིང་པོ་སྦྲང་རྩིའི་བཅུད།	ཉང་རལ་ཉི་མ་འོད་ཟེར།	དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པ།
5. རྒྱལ་རབས་	ས་སྐྱ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན།	དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ།
6. རླངས་ཀྱི་པོ་ཏི་བསེ་རུ་རྒྱས་པ།	རླངས་བྱང་ཆུབ་འདྲེ་བཀོལ། ཕག་གྲུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཚན།	དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པ། དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པ།

7. འབེལ་གཏམ་ལུང་གི་སྙིང་པོ།	སྨན་རི་སློབ་ཟུར་བསྟན་འཛིན་རྣམ་དག	དུས་རབས་20སྨད་ཆ།
8. རྗེ་འབངས་རྣམས་ཀྱི་རིགས་རུས་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ།	ལྷ་བཙུན་ངག་དབང་ཕུན་ཚོགས།	1608 རབ་བྱུང་10 ས་སྤྲེ་ལོ།
9. སྟོན་གྱི་གཏམ་མེ་ཏོག་ཕྲེང་བ།	ནེའུ་པཎྜི་ཏ།	དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ།
10. རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ཐེམས།	ཨ་ཏི་ཤས་གཏེར་ནས་བཞེས་པར་གྲགས།	དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པ།
11. མ་ཎི་བཀའ་འབུམ།	གྲུབ་ཐོབ་དངོས་གྲུབ་སོགས་ཀྱིས་གཏེར་ནས་བཞེས་པ།	དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པ།
12. རྒྱའི་ཐང་དེབ་གསར་རྙིང་།	ཀྲང་ཀྲའོ་ཡོན་དང་ལིའུ་ཞུས་སོགས། ཤུའུ་དབྱང་ཞིའུ་དང་སུང་ཆིས་སོགས།	941 ལྕགས་གླང་ལོ། 1060ལྕགས་བྱི་ལོ།
13. མཁས་པ་ལྡེའུའི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།	མཁས་པ་ལྡེའུ།	དུས་རབས་བཅུ་གཉིས་པ།
14. ཡམ་བུ་བླ་སྒང་གི་དཀར་ཆག་འབྲིང་པོ།		

14. རྒྱལ་རབས་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས།	ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོ།	1643 རབ་བྱུང་ 11 ཆུ་ལུག
15. རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་།	ས་སྐྱ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན། དཀོན་གཉེར་དཔོན་ལེགས་པའི་ཤེས་རབ།	1328 རབ་བྱུང་ 6 ས་འབྲུག 1388 རབ་བྱུང་ 7 ས་འབྲུག
16. བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ཡིག་ཆ་གཅེས་བསྡུས།	ཕྱོགས་སྒྲིག	དུས་རབས་ 7—9
17. ཆོས་འབྱུང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན།	ལྡེའུ་ཇོ་སྲས།	དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པ།
18. ཡར་ལུང་ཇོ་བོའི་ཆོས་འབྱུང་།	ཡར་ལུང་ཇོ་བོ་ཤཱཀྱ་རིན་ཆེན།	1436 རབ་བྱུང་ 7 མེ་འབྲུག
19. རྒྱལ་རབས་འཕྲུལ་གྱི་ལྡེ་མིག	པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པ།	1538 རབ་བྱུང་ 9 ས་ཁྱི།
20. རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་མཁས་པ་དགའ་བྱེད།	སྟག་ཚང་པ་དཔལ་འབྱོར་རྒྱ་མཚོ།	1434 རབ་བྱུང་ 7 ཤིང་སྟག

21.	ཚལ་པའི་དེབ་དམར།	ཚལ་པ་ཀུན་དགའ་རྡོ་རྗེ།	1346 རབ་བྱུང་ 6 མེ་ཁྱི།
22.	བོད་ཀྱི་སྔ་རབས་ཁྲིམས་སྲོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས།	ཕྱོགས་སྒྲིག	
23.	པདྨ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཡིད་ཆེས་གསུམ་ལྡན།	ཇོ་ནང་ཏཱ་ར་ནཱ་ཐ།	དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་སྨད།
24.	དབའ་བཞེད།	སྦ་གསལ་སྣང་།	དུས་རབས་ 8 པ།
25.	བོད་ཀྱི་རྡོ་རིང་ཡི་གེ་དང་དྲིལ་བུའི་ཁ་བྱང་།	ཕྱོགས་སྒྲིག	དུས་རབས་ 7—9པ།
26.	བཙན་པོ་ཁྲི་ལྡེ་སྲོང་བཙན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ།	དོན་གྲུབ་རྒྱལ།	1984 རབ་བྱུང་ 16 ཤིང་བྱི།
27.	ཆོས་འབྱུང་བསྟན་པའི་པདྨོ་རྒྱས་པའི་ཉིན་བྱེད།	འབྲུག་པ་པདྨ་དཀར་པོ།	དུས་རབས་ 16སྨད་ཀ།
28.	དབོན་ཞང་དབུ་སྒྲུང་རྡོ་རིང་གི་ཡི་གེ		823 ཆུ་ཡོས།

29. བཙན་པོའི་གདུང་རབས་ཆོག་ཁུང་དོན་གསལ།	ཀ་ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུ།	1743 རབ་བྱུང་ 12 ཤིང་གླང་།
30. ཆོས་འབྱུང་རིན་པོ་ཆེའི་མཛོད།	བུ་སྟོན་རིན་ཆེན་གྲུབ།	1322 རབ་བྱུང་ 5 ཆུ་ཁྱི་
31. བསྟན་རྩིས་གསལ་བའི་ཉིན་བྱེད།	མང་ཐོས་ཀླུ་སྒྲུབ་རྒྱ་མཚོ།	1566 རབ་བྱུང་ 8 མེ་སྟག
32. ཡོ་རྒྱུས་ངོ་མཚར་རྒྱན་པོ།	ཉི་ལྡེ་ནམ་མཁའ་བཟང་པོ།	དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པའི་འགོ།
33. རྒྱལ་རབས་གསེར་གྱི་ཕྲེང་བ།		དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ།
34. ལ་དྭགས་རྒྱལ་རབས།		དུས་རབས་ཉི་ཤུ་པ།
35. དེབ་ཐེར་སྔོན་པོ།	འགོས་ལོ་གཞོན་ནུ་དཔལ།	1478 རབ་བྱུང་ 8 ས་ཁྱི།
36. བསྟན་འགྱུར་དཀར་ཆག་ངོ་མཚར་རྒྱ་གཏེར་འཕེལ་བའི་ཟླ་བ་གསར་པ།	ཞུས་ཆེན་ཚུལ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན།	1744 རབ་ 12 ཤིང་བྱི།

37.	ཐུའུ་བཀན་གྲུབ་མཐའ།	ཐུའུ་བཀན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ།	1802 རབ་བྱུང་13 ཆུ་ཁྱི།
38.	ཆོས་འབྱུང་བསྟན་པའི་རྒྱ་མཚོར་འཇུག་པའི་གྲུ་ཆེན།	ངོར་ཆེན་དཀོན་མཆོག་ལྷུན་གྲུབ།	དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ།
39.	ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་རིན་ཆེན་བང་མཛོད།	ས་སྐྱ་ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བཀྲ་ཤིས།	1629 རབ་བྱུང་11 ས་སྦྲུལ།
40.	ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང་།	སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར།	1748 རབ་བྱུང་13 ས་འབྲུག
41.	དཔལ་སྣར་ཐང་ཆོས་སྡེའི་ལོ་རྒྱུས།	བཀྲས་ལྷུན་ལོ་རྒྱུས་ཚོགས་ཆུང་།	1985 རབ་བྱུང་16 ཤིང་གླང་།
42.	འབྲི་གུང་གདན་རབས་གསེར་ཕྲེང་།	འབྲི་གུང་བསྟན་འཛིན་པདྨའི་རྒྱལ་མཚན།	1803 རབ་བྱུང་13ཆུ་ཕག

43. ཏ་ཀུ་ལའི་གོས་བཟང་སྒྲིགས་བམ་ཀ་པ།	ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོ།	དུས་རབས་ 17 སྨད་ཆ།
44. ཀྲུང་གོའི་བོད་ས་གནས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚང་ཕྱོགས་བཏུས།	ཕྱོགས་སྒྲིག	1986 རབ་བྱུང་ 16 མི་སྟག
45. ཏཱ་ལའི་བླ་མའི་རྣམ་ཐར་བོད་ཡིག་དེབ།	ཡཱ་ཧན་ཀྲང་།	1986 ལོར་བསྒྱུར་བ།
46. གུང་ཐང་རྒྱལ་རབས་དངས་ཤེལ་འཕྲུལ་གྱི་མེ་ལོང་།	ཀ་ཐོག་རིག་འཛིན་ཚེ་དབང་ནོར་བུ།	1749 རབ་བྱུང་ 13 ས་སྦྲུལ།
47. ཐ་སྙད་རིག་གནས་ལྔའི་བྱུང་ཚུལ་གསལ་བར་བྱེད་པ།	འདར་སྟོད་དགྲ་འདུལ་དབང་པོ།	དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པ།

48. གསུང་རྣམ་སྒྲུང་ཚུལ་གསལ་བར་སྟོན་པ་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ།	པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཆོས་རྒྱན།	དུས་རབས་ 17 དུས་དཀྱིལ།
49. སྟའི་ཆོས་འབྱུང་འཇམ་མགོན་སྨོན་མཐའི་ཕྲེང་བ།	འབྲུག་བསྟན་འཛིན ཆོས་རྒྱལ།	
50. དུ་ཀུ་ལའི་སོས་བཟང་གླེགས་བམ་ཁ་པ།	ཏཱ་ལའི་བླ་མ་ལྔ་པ་ཆེན་པོ།	དུས་རབས་ 17 སྨད།
51. དུ་ཀུ་ལའི་སོས་བཟང་གླེགས་བམ་ང་པ།	སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ།	དུས་རབས་ 17 དུས་མཇུག
52. ཏཱ་ལའི་དྲུག་པའི་རྣམ་ཐར་རབ་གསལ་གསེར་གྱི་སྙེ་མ།	སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ།	1701 རབ་བྱུང་ 12 ལྕགས་ཡོས།
53. ཏཱ་ལའི་བདུན་པའི་རྣམ་ཐར་དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙེ་མ།	ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ།	1818 རབ་བྱུང་ 14 ས་སྟག
54. ཏཱ་ལའི་བརྒྱད་པའི་རྣམ་ཐར་འཇམ་གླིང་མཐའ་གྲུ་ཡངས་པའི་རྒྱན།	དེ་མོ་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད།	དུས་རབས་ 19 དུས་འགོ

55. འཇམ་བཞད་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་སྐལ་བཟང་འཇུག་ངོགས།		
56. ཚངས་དབྱངས་རྒྱ་མཚོའི་གསང་རྣམ་ལྷའི་ཏམ་བུ་རའི་སྒྲ་དབྱངས།	ལྷ་བཙུན་ངག་དབང་རྡོ་རྗེ།	
57. རང་རྣམ་སྐལ་བཟང་དགའ་སྟོན།	སྐྱི་ཤུང་སྐྱོ་བཟང་རྣམ་རྒྱལ་	དུས་རབས་18པ།
58. མི་དབང་ཕོ་ལྷ་བའི་རྟོགས་བརྗོད།	མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ།	1733 རབ་བྱུང་ 12ཆུ་གླང་།
59. མདོ་མཁར་ཞབས་དྲུང་གི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ཟློལ་མེད་ངག་གི་རོལ་མོ།	མདོ་མཁར་ཚེ་རིང་དབང་རྒྱལ།	1763 རབ་བྱུང་ 13ཆུ་ལུག
60. དགའ་བཞིའི་བྱུང་བ་བརྗོད་པ་ཟློལ་མེད་གཏམ་གྱི་རོལ་མོ།	རྡོ་རིང་བསྟན་འཛིན་དཔལ་འབྱོར།	1806རབ་བྱུང་ 13མེ་སྟག

61. རང་རྣམ་འོད་དཀར་ཅན་གྱི་ཕྲེང་བ།	པཎ་ཆེན་བློ་བཟང་ཡེ་ཤེས།	དུས་རབས་ 18 སྟོད་ཆ།
62. ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་ཐར།	ཐུའུ་བཀྭན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ།	དུས་རབས་ 18 སྨད་ཆ།
63. ཕོ་བྲང་པོ་ཏ་ལའི་ལོ་རྒྱུས་ཕྱོགས་སྒྲིག	རིག་རྫས་བདག་གཉེར་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་།	1987 རབ་བྱུང་ 17མེ་ཡོས།
64. རྒྱལ་རབས་ཆོས་འབྱུང་ཞལ་དཀར་མེ་ལོང་།	རག་ར་སྤྲུལ་སྐུ་ངག་དབང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན།	1822 རབ་བྱུང་ 14 ཆུ་རྟ།
65. རྟ་ཚག་བསྟན་པའི་མགོན་པོའི་རྣམ་ཐར་དད་པའི་བསྟོ་འཛུམ་པ།		དུས་རབས་ 19དུས་སྟོད།
66. ཆུ་གླང་ཕང་ཞུ་ཚུར་ཕུལ་གྱི་དེབ།	གཞུང་ཡིག	1793 རབ་བྱུང་ 13 ཆུ་གླང་།
67. དེ་སྔའི་བོད་ས་གནས་ཀྱི་དཔྱལ་ཡོར་གནས་བསྡུས་དེབ།		

68.	ཏཱ་ལའི་དགུ་པའི་རྣམ་ཐར་དད་པའི་ཡིད་འཕྲོག	དེ་མོ་ཐུབ་བསྟན་འཇིགས་མེད་རྒྱ་མཚོ།	1820 རབ་བྱུང་ 14 ལྕགས་འབྲུག
69.	བོད་དང་བར་ཁམས་རྒྱ་སོག་བཅས་ཀྱི་བླ་སྤྲུལ་སྐྱེ་ཕྲེང་གི་རིམ་གཞུང་།	གཞུང་ཡིག	1814 རབ་བྱུང་ 14 ཤིང་ཕྱི།
70.	ཏཱ་ལའི་བཅུ་པའི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ།	རྒྱལ་དབང་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རྣམ་རྒྱལ།	དུས་རབས་ 19 སྟོད་ཆ།
71.	ཏཱ་ལའི་བཅུ་གཅིག་པའི་རྣམ་ཐར་ངོ་མཚར་ལྷའི་རོལ་མོ།	རྒྱལ་དབང་སྤྲུལ་སྐུ་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་རྣམ་རྒྱལ།	དུས་རབས་ 19 དུས་དཀྱིལ།
72.	བསྐྱར་བཀོད་བཀའ་ཤག་རྒྱ་རིབ།	གཞུང་ཡིག	1842 རབ་བྱུང་ 14 ཆུ་སྟག
73.	ཏཱ་ལའི་བཅུ་གཉིས་པའི་རྣམ་ཐར་དངས་ཤེལ་མེ་ལོང་།	ཕུར་ལྕོག་བློ་བཟང་ཚུལ་ཁྲིམས་བྱམས་པ་རྒྱ་མཚོ།	དུས་རབས་ 19 སྨད་ཆ།
74.	སྨན་རྩིས་མཁྱེན་རབ་ནོར་བུའི་རྟོགས་བརྗོད་སྐལ་ལྡན་ཡིད་འཕྲོག	ཡོན་ཀྲང་བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས།	1985 རབ་བྱུང་ 16 ཤིང་གླང་

75.	ལྷག་བསམ་རི་འགྲོ་ཕན་རིག་བྱེད་གླིང་གི་བྱུང་བརྗོད་གསལ་བའི་སྒྲོན་མེ།	ཐུབ་བསྟན་ཚེ་རིང་།	1985 རབ་བྱུང་ 16 ཤིང་གླང་།
76.	སྨན་རྩིས་ཁང་གི་གདན་རབས།	ཡོན་གྲང་བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས།	1985 རབ་བྱུང་ 16 ཤིང་གླང་།
77.	དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་རྟོགས་བརྗོད་དག་པའི་སྣང་བ།	རྡོར་ཁང་བསོད་ནམས་དཔལ་འབར།	1983 རབ་བྱུང་ 16 ཆུ་ཕག
78.	དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྡུས།	མི་ཀན་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ།	1972 རབ་བྱུང་ 16 ཆུ་བྱི།
79.	དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྡུས།	རག་ར་ཐུབ་བསྟན་ཆོས་དར།	1979 རབ་བྱུང་ 16 ས་ལུག
80.	རྒྱལ་ཁམས་རིག་པས་བསྐོར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་གསེར་གྱི་ཐང་མ།	དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ།	དུས་རབས་ 20 སྟོད་ཆ།
81.	སྣ་བཞིན།	སྣ་གསལ་སྣང་།	དུས་རབས་བརྒྱད་པ།

82. གཡུ་ཐོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོའི་རྣམ་ཐར།	ཇོ་བོ་ལྷུན་གྲུབ་བཀྲ་ཤིས།	
83. སྤྱང་སྟོད་སྨད་བར་གསུམ་གྱི་ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་འཇུག་ངོགས།	ཇོ་ནང་ཏཱ་ར་ནཱ་ཐ།	དུས་རབས་བཅུ་བདུན་སྟོད་ཆ།
84. ཆོས་འབྱུང་ངོ་མཚར་རྒྱ་མཚོ།	སྟག་ལུང་ངག་དབང་གྲགས་པ།	1609 རབ་བྱུང་ 10 ས་བྱ།
85. ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐུབ་བསྟན་མཛེས་རྒྱན།	འབྲུག་རྒྱལ་དབང་ཆོས་རྗེ།	1845རབ་བྱུང་ 14ཤིང་སྦྲུལ།
86. ཙོང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་ཐར་དད་པའི་འཇུག་ངོགས།	མཁས་གྲུབ་དགེ་ལེགས་དཔལ་བཟང་།	དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པ།
87. དགེ་འདུན་གྲུབ་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ནོར་བུའི་ཕྲེང་བ།	ཡེ་ཤེས་རྩེ་མོ།	1494 རབ་བྱུང་ 8 ཤིང་སྟག

88.	དགེ་འདུན་གྲུབ་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་བཅུ་གཉིས་པ།	ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན།	1497རབ་བྱུང་8 མེ་སྦྲུལ།
89.	འཇམ་དབྱངས་ཆོས་རྗེ་བཀྲ་ཤིས་དཔལ་ལྡན་པའི་རྣམ་ཐར་རབ་གསལ་སྒྲོན་མེ།	ལ་སྟོད་པ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཚན།	དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པ།
90.	བཀྲ་ཤིས་ལྷུན་པོའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བའི་ཉི་མ།	བཀྲས་དགོན་ལོ་རྒྱུས་རྩོམ་འབྲི་ཚོགས་ཆུང་།	1983 རབ་བྱུང་16 ཆུ་ཕག
91.	ཕག་གྲུའི་པ་ནད་དོན་འདྲའི་ཞིག་སྐོར།	ཡཱ་ཧན་ཀྲང་།	1989རབ་བྱུང་17ས་སྦྲུལ།
92.	ཆོས་སྡེ་ཆེན་པོ་སེ་འབྲས་དགའ་གསུམ་གྱི་བྱུང་བ་མདོ་ཙམ་བརྗོད་པ།	འཕྲོག་མི་བྱམས་པ་བློ་གྲོས།	1985རབ་བྱུང་16 ཤིང་གླང་།

93. རབ་བརྟན་ཀུན་བཟང་འཕགས་ཀྱི་རྣམ་ཐར།	འཇིགས་མེད་གྲགས་པ།	1419 རབ་བྱུང་ 7 ས་ཕག
94. བོད་ཀྱི་དཀར་ཆག་རིག་པ།	ཏུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས།	1984 རབ་བྱུང་ 16 ཤིང་བྱི།
95. བྱང་བདག་རྣམ་རྒྱལ་གྲགས་བཟང་གི་རྣམ་ཐར།		
96. བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་སྨན་རྫས་ཀྱི་ཐོག་མའི་བྱུང་ཚུལ།	ཡོན་ཀྲང་བྱམས་པ་འཕྲིན་ལས།	1985 རབ་བྱུང་ 16 ཤིང་གླང་།
97. བསྟན་འཛིན་གྱི་སྐྱེས་བུ་རྒྱ་བོད་ཏུ་བྱོན་པའི་མིང་གི་རྣམ་གྲངས།	སློང་རྫོལ་ངག་དབང་བློ་བཟང་།	ཏུས་རབས་བཅོ་བརྒྱད་པ།
98. བུ་སྟོན་རྣམ་ཐར་སྙིམ་པའི་མེ་ཏོག	སྒྲ་ཚད་པ་རིན་ཆེན་རྣམ་རྒྱལ།	1366 རབ་བྱུང་ 6 མེ་རྟ།

99.	ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་ནོར་བུའི་མེ་ལོང་།	འགྱུར་མེད་བདེ་ཆེན།	1609 རབ་བྱུང་ 10 ས་བྱ།
100.	དེབ་ཐེར་སྔོན་པོའི་དཔེ་སྐྲུན་གྱི་འགོ་བརྗོད།	དུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས།	
101.	བོ་དོང་ཕྱོགས་ལས་རྣམ་རྒྱལ་གྱི་རྣམ་ཐར།	འཇིགས་མེད་འབངས།	1453 རབ་བྱུང་ 8 ཆུ་བྱ།
102.	རྒྱ་གར་ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་རྫོགས་ཀྱི་རྩོམ་པ་པོའི་མཛད་བྱང་།	ཐུབ་བསྟན་ཉི་མ།	1986 རབ་བྱུང་ 16 མེ་སྟག
103.	སློབ་དཔོན་པདྨའི་རྣམ་ཐར་ཟངས་གླིང་མ་དང་ཆབས་ཅིག་བཀོད་པ།		
104.	རིན་སྤུངས་པའི་གདུང་རབས།	ཡར་ལུང་པ་ཨ་འབུམ།	དུས་རབས་བཅོ་ལྔ་པ།

105. གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་བྲིས་མ།		དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ།
106. འབྲས་ལྗོངས་ཞུ་ལན།	སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ།	དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ།
107. དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང་།	སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ།	དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ།
108. གསེར་སྡོང་དཀར་ཆག་ཐར་གླིང་རྒྱ་མཚོར་བགྲོད་པའི་གྲུ་རྫིང་།	སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ།	1692 རབ་བྱུང་ 12 ཆུ་སྤྲེ།

ཏུང་དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་མཆོག་གི་གལ་ཆེའི་དགོངས་འཆར་གྱི་སྙིང་དོན།

"ངེད་ཀྱི་འདོད་པའི་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་ལོ་ཚིགས་འདི་ནི་ཉེལ་པ··· པཎྜི་ཏ་སྨོན་ལམ་ཚུལ་ཁྲིམས་ཞེས་སྐར་ཐང་གི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་དེས་རབ·· བྱུང་དྲུག་པའི་རྒྱ་ལུག་(1343)ལོར་བརྩམས་གནང་མཛད་པའི་ཆོས······ འབྱུང་མེ་ཏོག་ཕྲེང་བ་དང་། ཛོ་ནང་དྭ་ར་ནྭ་ཐས་མཛད་པའི་རྒྱུད་སྟོད་སྨད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལྡགས་དཔར་མའི་གྲངས་ 153.8 པར་གསལ་བའི····· དགག་སྒྲུབ་རྒྱབ་རྟེན་དང་བཅས་པ་འཁོད་པ་ལྟར།

བློ་ཆེན་དགོངས་པ་རབ་གསལ་ནི། གླང་དར་མས་བསྟན་པ་བསྣུབས་པར་གྲགས་པའི་ལྕགས་བྱ། (841)ལོའི་རྗེས་ནས་ལོ་ལྔ་བཅུ་འདས་པའི་ཆུ་བྱི་(892)ལོར་འཁྲུངས། དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་ལོན་སྐབས་འཕན་ཡུལ་སྣང་གསལ་ལྷ་ཁང་གི་ལྡེབས་བྲིས་གཟིགས་ནས་ལོ་བདུན་ཙམ···· ལྷག་ཙམ་དུ་སླེབས་པའི་རྒན་མོ་ཞིག་གི་ངག་ལས་ཁོ་རང་ཆུང་བྱིས་པའི···· དུས་རབ་བྱུང་མཐོང་སྦྱོང་བ་དང་། སྨར་གཡོ་གཙང་གསུམ་མདོ་ཁམས་སུ་བཞུགས་ཡོད་པའི་=ནས་ཚུལ་བཅས་གསན་ནས་མདོ་ཁམས་སུ་ཕེབས། ལོ་ཤས་རིང་འདུལ་བའི་གཞུང་ལུགས་ལ་གསན་སྦྱོང་མཛད། དགུང་ལོ་ཉི་ཤུར་ཕེབས་པ་ལྕགས་ལུག་(911)ལོར་སྨར་གཡོ་གཙང་གསུམ་གྱིས་མཁན་སློབ་གསང་སྟོན་བཅས་མཛད་ནས་རབ་བྱུང་བསྙེན་རྫོགས་ཆབས་ཅིག་ཏུ··· བཞེས། དེ་དུས་སྨར་གཡོ་གཙང་གསུམ་དགུང་ལོ་དགུ་བཅུ་ལྷག་ཙམ་དུ་ཕེབས་ཟིན། དེ་ནས་ལོ་ལྔ་སོང་བ་མེ་བྱི་(916)ལོར་བླ་ཆེན་དགུང་ལོ་ཉི་ཤུ་རྩ་ལྔར་ཕེབས་སྐབས་ཁྱུང་གོང་ཡེ་ཤེས་གཡུང་དྲུང་སོགས་མཁས······

བཙུན་མི་དྲུག གིས་སྣར་གཡོ་གཙང་གསུམ་གྱི་དྲུང་དུ་བསྙེན་རྫོགས་ཞུ་····
བར་བཅར་ཡང་། ཁོང་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་སྐུ་ན་ཧ་ཅང་གླེན་པས་སློབ་མ་
སྐྱོང་སྒྱུར་སྐུ་ངལ་ཆེ་བར་བརྟེན། བླ་ཆེན་སྐབས་དེར་བསྙེན་རྫོགས་
བསྒྲུབས་ནས་ལོ་ལྔ་ལས་སོང་མེད་པས་གཞན་ལ་རབ་བྱུང་བསྙེན་རྫོགས་ཀྱི་
སྡོམ་པ་གནང་བའི་ལོ་ཚད་ལོན་མེད་ཀྱང་། འདུལ་བ་ལ་མཁས་ཤིང་བྱང་
ཆུབ་པ་དང་། གནས་ཀྱི་བླ་མར་འོས་པའི་ཡོན་ཏན་གཞན་དག་ཚང་ཡོད་
པས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་བཀས་བཅད་གནང་བའི་དམིགས་བསལ་གྱི་····
དགོངས་པ་དང་མཐུན་པར་བཀའ་ཡི་གནང་བ་ཐོབ་པ་བཞིན། མཁས་
བཙུན་མི་དྲུག་པོ་རབ་བྱུང་དང་བསྙེན་རྫོགས་མཛད། དེ་དུས་མཁས་
བཙུན་མི་དྲུག་གི་ནང་ཚན་སྤང་གོང་ཡེ་ཤེས་གཡུང་དྲུང་སློབ་མ་མང་པོ་····
དང་བཅས་ཕེབས་ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ན། སློབ་མ་མང་པོ་གསོ་སྐྱོང་གནང་
ཐུབ་པའི་ལོ་ཚོད་དུ་ཕེབས་ཟིན་པས་དགུང་ལོ་སུམ་ཅུ་ཡས་མས་ཙམ་ཞིག་··
ཡིན་པར་ཚོད་དཔག་བྱེད་ཐུབ།

དེ་ནས་ཁོང་རྣམས་བསྙེན་རྫོགས་གནང་ནས་ལོ་བཅུ་སོང་དུས་ཏེ····
མེ་ཁྱི་(926)ལོར་སྤང་གོང་དགུང་ལོ་བཞི་བཅུ་ཡས་མས་སུ་ཕེབས་དུས··
ཁོང་གི་དྲུང་ནས་གྲུམ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་བསྙེན་རྫོགས་ཞུས། (དེ་
དུས་གྲུམ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་དགུང་ལོ་ཉི་ཤུར་ཕེབས་ཟིན་)གྲུམ་ཡེ་ཤེས··
རྒྱལ་མཚན་བསྙེན་རྫོགས་གནང་ནས་ལོ་བཅུ་དང་། དགུང་ལོ་སུམ་ཅུར་
ཕེབས་པ་མེ་སྤྲེ་(936)གཞི་ནས་དབུས་གཙང་གི་མཁས་པ་མི་བཅུ་གཉིས།
(སྔོན་ལ་ཕེབས་པ་བདུན་དང་། ཁོང་རྣམས་ཡར་ཕེབས་པ་དང་ལམ་དུ་
ཕྲད་པ་རྗེས་སུ་ཕྱིན་པ་ལྔ་ཡོད། དེ་རྣམས་སོ་སོའི་མཚན་《ཞེལ་པ་ཆོས་

འབྱུང་»དང་«སྦྱང་ཆོས་འབྱུང་»གཉིས་སུ་གསལ་བ་ལྟར་ཡིན་) སྟོན་ལ་ཕེབས་པ་བདུན་གྱི་ནང་གི་ཀླུ་མེས་ཤེས་རབ་ཚུལ་ཁྲིམས་དང་། འབྲིང་ཡེ་ཤེས་ཡོན་ཏན་སོགས་མི་ལྔས་དགེ་སློང་དང་། རྒྱ་དང་གཡོན་བན་གཉིས་ཀྱིས་དགེ་བསྙེན་ཞུས། ཀླུ་མེས་སོགས་མཁས་པ་སྟོན་བརྒྱུད་མི་ལྔ་པོ་དེས་བསྙེན་རྫོགས་བཞེས་ནས་ལོ་བཅུ་དང་། ཀླུ་མེས་དགུང་ལོ་སོ་བཞིར་ཕེབས་པ་ས་བྱ་(949)ལོར་ཀླུ་མེས་ཀྱིས་ལྷ་སའི་ལ་མོར་ཆག་དེའུ་དང་། མོང་ར་སྒྲད་འགྲེལ། བ་ལམ་གྱི་གནས་གཞི་བཙས་བརྩིགས། ལོ་འདིར་བསྟན་པ་བསྐྱབས་པའི་ལྕགས་བྱ་ནས་རྩིས་ན་ལོ་ངོ་བརྒྱ་དང་དགུ། ཧྲིལ་པོ་བརྒྱ་དང་བརྒྱད་སོང་བ་དེ་སྔ་དར་དང་ཕྱི་དར་བར་གྱི་བར་སྐོང་ཡིན། ཀླུ་མེས་ཀྱིས་ལྷ་སར་བསྟན་པའི་གནས་གཞི་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་བཙུགས་པའི་ལོ་འདི་ལ་བསྟན་པ་ཕྱི་དར་གྱི་འགོ་ཚུགས་པ་ཟེར། གནས་གཞི་བཏབ་པའི་ཕྱི་ལོ་ལྕགས་ཁྱི་(950)ལོར་ཀླུ་མེས་ཀྱི་དངོས་སློབ་ཀ་བ་བཞི་(1. སྒན་ཡེ་ཤེས་ཤེས་རབ། 2. རྔོག་བྱང་ཆུབ་འབྱུང་གནས། 3. ཞང་སྣ་ནམ་པ་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག 4. གྲུ་མེར་ཚུལ་ཁྲིམས་འབྱུང་གནས་) བྱུང་བའི་ནང་གསེས་སྒན་དང་རྔོག་གཉིས་རབ་ཏུ་བྱུང་ཞེས་གསལ་བས་དགུང་ལོ་བདུན་ཡན་ཆད་ལ་ཕེབས་ཟིན་པར་བསྟན། གོང་གསལ་ཀ་བ་བཞིའི་གྲས།

རྔོག་བྱང་ཆུབ་འབྱུང་གནས་ནི། ཀླུ་མེས་དང་ཇོ་བོ་རྗེ་ཨ་ཏི་ཤ་གཉིས་ཀའི་དངོས་སློབ་ཡིན། ཇོ་བོ་རྗེ་བོད་དབུས་གཙང་དུ་མ་ཕེབས་གོང་ཀླུ་མེས་ཀྱིས་ལྷ་སར་བསྟན་པའི་གནས་གཞི་བཙུགས་པའི་ཕྱི་ལོ་ལྕགས་ཁྱི་(950)ལོར་ཀླུ་མེས་ཀྱི་དྲུང་དུ་རབ་ཏུ་བྱུང་བར་བཤད་པས་དེ་དུས····

དགུང་ལོ་བདུན་ནས་བཅུ་ཡས་མས་མ་གཏོགས་བསྙེན་རྫོགས་གནང་རྒྱུའི་ལོ་ཚད་ལ་ཐེབས་མེད་པས་དེ་དུས་དགུང་ལོ་བཅུ་ཡས་མས་ཡིན། ཇོ་བོ་རྗེ་མངའ་རིས་ནས་བོད་དབུས་གཙང་དུ་ཐེབས་པའི་ཕྱི་ལོ་རྔོག་གིས་ཐྲག་ཡེར་པར་གདན་དྲངས་ནས་བསྙེན་བཀུར་ཞབ་རྒྱས་ཐོག ཆོས་མང་པོ་གསན་པ་ཇོ་བོའི་རྣམ་ཐར་ཚང་མར་གསལ་བས་དེ་དུས་རྔོག་དགུང་ལོ་ཐི་ཙམ……མཐོ་ཡང་དགུ་བཅུ་གོ་ལྔ་ཡས་མས་ལས་ཐེབས་མེད།

ཞང་སྣ་ནམ་པ་རྡོ་རྗེ་དབང་ཕྱུག་ནི། བླུ་མེས་ཀྱི་དངོས་སློབ་ཀ་བ་བཞིའི་གྲས་ཡིན་པ་མ་ཟད། ཇོ་བོ་རྗེའི་དངོས་སློབ་གྲགས་ཆེ་བའི་གྲས་སུ་ཡང་ཡོད། ཞང་གི་འཁྲུངས་ལོ་མེ་ཕྱི་(976)དགུང་ལོ་སོ་བདུན་པ་ཆུ་ཕྱི་(1012)ལོར་བླུ་མེས་ཀྱི་དྲུང་ནས་~བསྙེན་རྫོགས་ཞུས། ལོ་དེར་འཕན་པོའི་རྒྱལ་ལྷ་ཁང་བཏབ། དེ་ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱད་དང་ཞང་གི་དགུང་ལོ་ཞེ་བཞིར་ཐེབས་སྐབས་འབྲོམ་སྟོན་དགུང་ལོ་བཅུ་དྲུག་ལ་ཐེབས་པས་ཞང་གི་དྲུང་ནས་དགེ་བསྙེན་གྱི་སྡོམ་པ་ཞུས། ཇོ་བོ་རྗེ་མངའ་རིས་ནས་བོད་དབུས་གཙང་དུ་གདན་འདྲེན་ཞུ་བར་མངའ་རིས་མང་ཡུལ་ངར་དུ་ཐེབས་ཏེ་ཇོ་བོ་དང་མཇལ་ནས་ཇོ་བོའི་སློབ་མ་གྲགས་ཆེ་བའི་གྲས་སུ་ཡོད། ཇོ་བོ་རྗེ་སྐུ་གཤེགས་ནས་ལོ་བདུན་དང་། ཁོང་གི་དགུང་ལོ་བརྒྱ་ལྔ་པ་ལྕགས་ཕྱི་(1060)ལོར་དགོངས་པ་མྱ་ངན་ལས་འདས།

ཁུ་སྟོན་བརྩོན་འགྲུས་གཡུང་དྲུང་ནི། ཇོ་བོ་རྗེའི་སློབ་མ་ཡིན་པ་དང་། ནག་ཚོ་ལོ་ཙྪ་བ་དང་དགུང་མཉམ་ཡིན་པ་ཡོངས་གྲགས་ཡིན། ཁོང་ནི་བླུ་མེས་ཀྱི་དངོས་སློབ་ཀ་བ་བཞིའི་གྲས་ཡིན་པའི་གྲུ་མེར་ཚུལ……ཁྲིམས་འབྱུང་གནས་ལས་རབ་བྱུང་ཞུས་པ་ལོ་རྒྱུས་མང་པོའི་ནང་གསལ……

པས། དེ་དུས་གྲུ་མེར་བསྟེན་ཛོགས་གནང་ནས་ལོ་བཅུ་སོང་ཟིན་པ་དང་། དགུང་ལོ་སུམ་ཅུར་ཕེབས་ཟིན་པ་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་མ་ཟད། ཐང་པོ་ཆེ་དགོན་པ་བཏབ་པའི་ལོ་དེར་གྲུ་མེར་ཚུལ་འབྱུང་གླུ་མེས་ཀྱི་བྲུང་ནས་བསྟེན་ཛོགས་གནང་བ་ཞེལ་པ་པཎྜི་ཏའི་ཆོས་འབྱུང་ལས་གསལ་བས། ཐང་པོ་ཆེ་བཏབ་པའི་ལོ་ནི་རབ་བྱུང་མ་ཚུགས་གོང་གི་བྲུག་ཅུ་སྐར་སྨིན་མའི་མེ་སྦྲུལ་(1016)ལོ་ཡིན་པ་བསྟན་རྩིས་ཕལ་ཆེ་བའི་ནང་འཁོད་ཡོད་ཅིང་། ཐང་པོ་ཆེ་བཏབ་ནས་ཡུན་རིང་མ་སོང་བར་གླུ་མེས་ཚོ་པ་དང་སྟགས་སྡེ་ཚོ་པའི་བར་འཁྲུགས་པ་བྱུང་སྟེ་སྟགས་སྡེ་རྣམས་ཕམ། དེས་ནད་མ་ཐེག་པར་སྟགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་གླུ་མེས་ལ་མཐུ་རྒྱབ་པར་བརྟེན་གླུ་མེས་ལ་མཛེ་·· ནད་ཕོག སྟེ་ལོ་ཤས་སོང་ནས་སྐུ་འདས་པའི་དམར་གདུང་ཐང་པོ་ཆེའི་····· དགོན་པའི་མཆོད་རྟེན་འོད་འབར་གྱི་ནང་བཞུགས་ཞེས་ཆོས་འབྱུང་········ འགའ་ཞིག་ལས་གསལ།

གཟུས་དོ་རྗེ་རྒྱལ་མཚན་ནི། གླུ་མེས་དང་རྔོ་བོ་རྗེ་གཉིས་ཀའི་དངོས་སློབ ཡིན་ཅིང་། རྔོ་བོ་རྗེ་བོད་ཏུ་མ་ཕེབས་གོང་གླུ་མེས་སློབ་དཔོན་ཏུ་བསྟེན་ནས་འདུལ་བ་ལ་[illegible]པ་མཐར་ཕྱིན་པར་མཛད། རྔོ་བོ་རྗེ་བོད་ཏུ་ཕེབས་རྗེས་ཞིག་པ་ཆེ་ཆུང་གི་ཆོས་མང་པོ་གསན་ནས་སློབ་མའི་གཙོ····· བོའི་གྲས་སུ་ཡོད།

རྫོག ལེགས་པའི་ཤེས་རབ་ནི། རྔོ་བོ་རྗེའི་དངོས་སློབ་ཡིན་པ་ཡོངས་གྲགས དང་། རྔོ་བོ་རྗེ་བོད་ཏུ་མ་ཕེབས་གོང་དགུས་ཅང་མཁས་པ་མི་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་གྲས་འབྲིང་ཡེ་ཤེས་ཡོན་ཏན་གྱི་བྲུང་ཏུ་རབ་ཏུ་བྱུང་བ་ལོ·· རྒྱུས་ཚང་མའི་ནང་གསལ་ཞིང་། འབྲིང་དགུང་ལོ་མཐོན་པོར་མ་ཕེབས

ངར ཏུ་རབ བྱུང་ངསྐྱིན རྫོགས ཀྱི་མཁན པོ་མ་གནང་བར་སྒོམ་སྒྲུབ་གཙོ···
བོར ག་ནང་ནས་བཞུགས་ཞེས་ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཞིག་ལས་གསལ།

གོང་གསལ་དེ་རྣམས་ངེད་ཀྱིས་རང་ལུགས་སུ་འདོད པའི་བསྟན་པ··· ·
ཕྱི་དར་གྱི་ལོ་ཚིགས་ཀྱི་ཁུངས་ཞུས་པ་ཡིན་ཅིང་། དེ་ལྟར་མིན་པར་དབུས
གཙང་གི་མཁས་པ་མི་བཅུས་བླ་ཆེན་དང་དངོས་སུ་མཇལ་ནས་སྡོམ་པ་ཞུས་
པའི་ངག་རྒྱུན་ཡོངས་གྲགས་ལ་ཁུངས་སུ་བྱས་ན། བསྟན་པ་བསྐྱབས་པའི་
ལྕགས་བྱ་ནས་ཇོ་བོ་རྗེ་བོད་དབུས་གཙང་དུ་ཕེབས་པའི་སྔ་ལོའི་ལྕགས·····
སྤྲུལ་བར་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་བཅུ་མེད་གཅིག་ཡོད་པའི་ལོ་ཚིགས་དེ་ཁས་ལེན·····
ཐབས་མེད་པ་མ་ཟད། ཐང་བོད་དཔོན་ཞང་མཐུན་འབྲེལ་གྱི་རྡོ་རིང་
བསླངས་པའི་ལོ་ཚིགས་དེ་ཡང་དྲུག་ཅུ་སྐོར་གཅིག ཕྱིས་འགྱངས་མ་བྱས་ན་
འགྲིག་ཐབས་མེད་པའི་འགལ་བ་ཇི་ལྟར་སྤྱོང་ཞེས་སྨྲ་ན ལན་གྱིས་དབྱུལ····
བར་འགྱུར་ལགས་པ་བཅས་ཁོ་བོས་ཡུན རིང་དཔྱད པའི་མཇུག་བསྡོམས་· ·
འདིར་དཔྱད་ཞིབ་ཡོད་པ་ཞུ་རྒྱུར། བོད ལྗོངས་སློབ་ཆེའི་དགེ་མིང་ཏུང་
དཀར་བློ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱིས་ད་ལྟ་ཕུལ། ”